

ΣΥΝΤΑΓΜΑ
ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ
ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ
ΤΩΝ ΤΕ ΑΓΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΝΕΥΦΗΜΩΝ
ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ,
ΚΑΙ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΩΝ
ΣΥΝΟΔΩΝ,
ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΜΕΡΟΣ ΑΓΙΩΝ
ΠΑΤΕΡΩΝ,
ΕΚΔΟΘΕΝ,

*Ἐν πλείστοις ἄλλαις τὴν ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν
διεπούσαις διατάξεσι,*

ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΞΗΓΗΤΩΝ,

Καὶ διαφόρων ἀναγνωσμάτων,

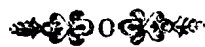
ΥΠΟ

Γ. Α. ΡΑΛΛΗ ΚΑΙ Μ. ΠΟΤΛΗ,

*Ἐγκρίσει τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας,
καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.*

ΤΟΜΟΣ ΕΚΤΟΣ,

*Περιέχων τὸ κατὰ στοιχεῖον Σύνταγμα τοῦ Βλαστάρειως,
καὶ γενικὸν ἀναλυτικὸν πίνακα.*

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΥΓΗΣ.

(Ὅδῳ Ἀγ. Μάρκου καὶ Μιλτιάδου).

1859.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΡΗΓΟΡΗ®
ΜΙΧΑΗΛ ΠΕΤΡΟΥ ΓΡΗΓΟΡΗΣ
ΣΟΛΩΝΟΣ 102 • 106 80 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. – ΦΑΞ 3626646

GRIGORIS PUBLICATIONS
MIHAIL PETROU GRIGORIS
102 SOLONOS Str. • 106 80 ATHEN
TEL. – FAX. 0030 1 3626646

Φωτοτυπική Ανατύπωση
Réimpression Anastatique
Photomechanischer Nachdruck
Reprint
1992

ISBN Σειρά Α' – ΣΤ' 960 - 333 - 030 - 2
ΣΤ' τόμος 960 - 333 - 036 - 1

Copyright © 1966. Για την Ελλάδα και όλο τον κόσμο.
ΜΙΧΑΗΛ Π. ΓΡΗΓΟΡΗΣ, Σόλωνος 102, 106 80 Αθήνα, τηλ. – φάξ: 36.26.646

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή εν όλω ή εν μέρει ἔστω και μιᾶς σελίδας ἢ και περιληπτικά, κατά παράφραση ἢ διασκευή, τοῦ παρόντος ἔργου μέ ὁποιοδήποτε τρόπο, μηχανικό, ἠλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ἠχογραφήσεως ἢ ἄλλως πῶς σύμφωνα μέ τούς Ν. 2387/1920, 4301/1929, τά Ν.Δ. 3565/56, 4264/62 και Ν. 100/75 και λοιπούς ἐν γένει κανόνες Διεθνoῦς Δικαίου, χωρίς προηγούμενη γραπτή ἄδεια τοῦ Ἐκδότη, ὁ ὁποῖος παρακρατεῖ ἀποκλειστικά και μόνον για τόν ἑαυτό του τήν κυριότητα, τή νομή και κατοχή. Παρακρατεῖ ἀκόμα και τό ἀστικό δικαίωμα τοῦ παραγωγῶ πού μέ δαπάνες του μετέτρεψε τή μή ἐμπορεύσιμη και σέ χειρόγραφο πνευματική δημιουργία σέ συγκεκριμένο ἐμπορευματικό ἀγαθό, δηλαδή αὐτό τό βιβλίο, και τήν κατά τή μετατροπή αὐτή συγκεκριμένη σχηματοποίηση, μορφολογία και αἰσθητική πού ἐκφράζει τήν προσωπικότητά του.

Μ Α Τ Θ Α Ι Ο Υ

ΤΟΥ

Β Λ Α Σ Τ Α Ρ Ε Ω Σ

ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΚΑΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΟΝ

ΤΩΝ

ΕΜΠΕΡΙΕΙΑΔΗΜΜΕΝΩΝ ΑΠΑΣΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

ΤΟΙΣ ΘΕΙΟΙΣ ΚΑΙ ΙΕΡΟΙΣ ΚΑΝΟΣΙ,

ΜΕΤΑ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΩΝ

ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΥ ΠΙΝΑΚΟΣ

*Τῶν ἐν τοῖς ἑξὶ τόμοις τοῦ Συντάγματος τῶν Δείων
καὶ ἱερῶν Κανόνων περιεχομένων,*

Υ Π Ο

Γ. Α. ΨΑΛΛΗ ΚΑΙ Μ. ΠΟΤΛΗ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΥΓΗΣ.

(Ὅδος ἀγ. Μάρκου καὶ Μιλτιάδου).

1859.

*Πάν αντίτυπον μὴ φέρων τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφήν μου
θεωρεῖται ὡς ἐκ τυποκλοπίας προερχόμενον.*

A handwritten signature in black ink, consisting of a series of fluid, connected strokes. The signature is written in a cursive style and is positioned to the right of the main text block.

ΤΩΙ ΦΙΛΟΓΕΝΕΣΤΑΤΩΙ ΚΥΡΙΩΙ ΣΙΜΩΝΙ ΣΙΝΑΙ,

ΠΡΕΣΒΕΤΗ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΑΤΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Β Α Σ Ι Λ Ε Ω Σ

ΠΑΡΑ ΤΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗ ΤΗΣ ΒΙΕΝΝΗΣ ΑΓΛΗ

ΚΑΙ ΤΑΙΣ ΒΑΣΙΛΙΚΑΙΣ

ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ ΚΑΙ ΜΟΝΑΧΙΟΥ,

Χ Α Ι Ρ Ε Ι Ν .

ΠΡΟ δύο σχεδόν ἐνιαυτῶν ἐς τὴν φίλην πατρίδα ἐκ Παρισίων ἐπαριόρτι μοι καὶ ἐς τὴν βασιλεύουσαν τῆς Αὐστρίας πόλιν ἀφικομένῳ, ἐντυχεῖν μὲν τῇ Σῆ φιλογενεστάτῃ κορυφῇ οὐ παρέσχευεν ἢ τύχη, τοτηνικαῦτα ἀποδημούσῃ, ἔδοξε δὲ, τὴν Σὴν εὖ εἰδότεν περὶ τὰ καλὰ σπουδῆν καὶ φιλοτιμίαν, διὰ γραμμάτων δηλῶσαι Σοι, τί δὴ βουλόμενος μακρὰν οὕτως ἀνηρήμην πορείαν καὶ ἐς τὰς μητροπόλεις ἐκεῖνας διεγνώκειν ἐλθεῖν. Τὸ γὰρ τῶν θείων καὶ ἱερῶν καρθῶν τῆς Ὀρθοδόξου Ἀρατολικῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας Σύνταγμα τύποις ἐκδοῦναι ἐπιβαλόμενος, καὶ ἑπταετίαν ὄλην διατρίψας περὶ τὸ ἔργον, πλήρη δ' ὡς οἶόν τε καὶ χρησιμωτάτην παρασκευάσαι τὴν ἐκδοσιν ἐφιέμενος, προὔργου ἠγησάμην εἶναι, ἐς τὴν τῶν Γάλλων μητρόπολιν καὶ τὴν τῆς Αὐστρίας ἀπῦραι, τὰς ἐκεῖ πλουσιωτάτας βιβλιοθήκας διερευνήσω, καὶ ἐκ πηγῶν οὕτω πολυχυμόνων ἀρυσόμενος εἴ τι χρήσιμον ἦν ἐς τοῦμὸν ἀνευρέσθαι ἐρχεῖσθαι. Σὺ δ', ἄγερ φιλογειέσσετε, οὐ πολλῶ ὕστερον ἐς τὴν Αὐτοκρατορικὴν πόλιν ἐπαγακάμψας, ἀρτεπιστεῖλαι μοι οὐκ ἀπηξίωσας, ἅμα μὲν φιλόφρονα Στραυτό

μοι παρέχων, ἅμα δὲ τὴν ἐμὴν πρόθεσιν ἐπαινῶν καὶ γενναίως ἐς ἀποπεράτωσιν τοῦ κοιωφελοῦς ἔργου παραθαμβύων με. Ἐπειδὴ οὖν νῦν, τοῦ θείου συναιρουμένου, ἐπὶ τὸ τέλος ἀφίγμαι, προσῆκόν μοι ἔδοξε τοῖς δε τοῖς γράμμασι τὴν ἀγγελίαν διαπέμψαι Σοι ταύτην, ὥσπερ ἀγαθόν τινα οἰωνόν κρείττωνων φιλολογικῶν ἔργων τῷ κλεινῷ τῆς νῦν ἐν Ἀθήναις ἀνεγειρομένης Ἀκαδημίας ἰδρυτῇ Δυσμῆρη ἐσομένῃ. Ἔοικε δὲ καλὸν εἶναι καὶ τὸ συγκύρημα· ἐν τῷ αὐτῷ γὰρ συνετήρεται χρόνῳ τό τ' ἐμὸν ἔργον συντελεσθῆναι καὶ τὴν καταβολὴν τοῦ θεμελίου τῆς Ἀκαδημίας λίθου, τοῦ μεγάλου δὲ τούτου καὶ κοιωφελεστάτου τῆς Σῆς φιλογενείας ἔργου, παρασκευάζεσθαι. Δέξαι δὴ, Ἄνερ φιλογενέστατε, τοῦμὸν τουτὶ φιλοπόνημα ὡς τινα τῶν γενναίων καρπῶν προάγγελον, οὗς ἐκ τῆς νεοδημῆτος Ἀκαδημίας, ὡς ἐξ ἀγροῦ τινος ἐριβώλακος, φιλοπόνως μὲν ὑπὸ τῶν νέων Ἑλλήνων γεωργουμένου, ἐλευθερίως δ' ὑπὸ Σοῦ ἀρδευομένου, οὐκ ἐς μακρὰν ἢ Ἑλλάδα συγκομιεῖσθαι ἐλπίζει. Ἐγγύωσο.

Ἀθήνησι, Σωτηρίῳ ἔτει αὐθ', Μαρτίου λ'.

Γ. Α. ΡΑΛΛΗΣ.

Τοῖς ἐντευξομένοις.

Το κατὰ στοιχείον Σύνταγμα τῶν τοῖς θεοῖς καὶ ἱεροῖς καθόσιν ἐμπειριολημμένων ἀπασῶν ὑποθέσεων ὑπὸ Ματθαίου τοῦ Βλαστάρεως ἐπιστέφει ἤδη τὸ ἀπὸ ἐπταετίας ἐπιχειρηθὲν ἡμῖν πολύμοχθον ἔργον τῆς ἐκ πρωτοτύπων πηγῶν ἐκδόσεως τῶν κατονικῶν συλλογῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῶν ἀρχαίων ἐξηγήσεων. Οὐδεὶς δὲ, πεποιθήμεν, τῶν μετ' ἐπιστασίας τῇ βίβλῳ ταύτῃ ἐντευξομένων κακίσει τὴν βραδείαν αὐτῆς ἀποπεράτωσιν, ἀν, παραβάλλων τὰ κείμενα τῆς παρούσης ἐκδόσεως πρὸς τὰ τῆς ἐν τῷ Συνοδικῷ τοῦ Βενετηγίου, σταθμίσῃ ἀκριβῶς τὴν γενομένην γέαν ἐπεξεργασίαν.

Εἰ γὰρ καὶ τὸ εὐμέθοδον καὶ περιεκτικὸν τοῦ κατὰ στοιχείον Συντάγματος κοιροτάτης αὐτὸ παρὰ τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ ἀρέδειξε χρήσεως, πολλαπλασιασθὲν τούτου ἕνεκα ὑπὲρ πᾶν ἄλλο βιβλίον διὰ τῆς ἀντιγραφῆς, ἀ.λ.λ' ἐκ τῆς τῶν γραφέων ἀμαθίας παρεισέδυσαν ἐν τοῖς πλείστοις τῶν σωζομένων αὐτοῦ ἀντιγράφων οὐσιωδέσταται ἐλλείψεις καὶ οὐκ εὐάριθμα παροράματα, κἀντεῦθεν ἡ δλίγη ἀκρίβεια τῆς ἐν τῷ Συνοδικῷ σωζομένης αὐτοῦ πρώτης καὶ μόνης ἄχρι τοῦδε ἐκδόσεως 1), ἧς πλείστα μὲν χωρία στεροῦνται παντάπασιν ἐννοίας, ἀναρίθμητα δὲ τοῦ κειμένου μέρη ἐλλιπῆ ἢ παραρθημένα ἐξελέγχονται.

Τῶν παραμορφούντων τὸ πολλοῦ λόγου ἄξιον τοῦτο σύγγραμμα στιγμάτων ἐκκαθᾶραι προθέμενοι δύο τῆς Γα.λίας

---

1) Ἐξεδόθησαν καὶ περὶ Λευκλαυτίῃ ἐν τῷ Γραικο-Ῥωμαϊκῷ αὐτοῦ νομίμῳ τεμάχιᾳ τινὰ τῆς περὶ γάμου πραγματείας τοῦ Βλαστάρεως

Ἑλληρισταί, ὅτε Ἰάκωβος ὁ Γοάριος, γινώσκων ἐκ τῆς εἰς τὴν ἐν Παρισίοις ἔκδοσιν τῆς Βυζαντιδος συμπράξεως αὐτοῦ 1), καὶ Ἰωάννης ὁ Κοτελέριος, ὁ διασώσας ἡμῖν μεταξὺ ἄλλων ἐλληνικῶν πραγμάτων καὶ πλεῖστα τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν ἀφορῶντα ποτημίτια 2), ἐν λόγῳ δὲ τοῦ Βλαστάρεως Σύγγραμμα ἐν ταῖς ἀρίσταις τῶν ἀνατολικῶν καυορικῶν Συλλογῶν κατατάσσοντες, καὶ πλεῖστης αὐτὸ ὄσης ὠφελείας τοῖς περὶ τὴν μελέτην τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου ἐσχολακόσι κρίνοντες, παρεσκεύασαν ἑκάτερος δι' ἰδιοχείρου ἐπιμελεστάτης ἀντιγραφῆς τὰ πρὸς τὴν διὰ τοῦ τύπου προθεθεῖσαν ἔκδοσιν ἀναγκαῖα χειρόγραφα, πλουτίσαντες αὐτὰ δι' ὑποσημειώσεων, ἰδίως δὲ ὁ Γοάριος καὶ διὰ λατινικῆς ἐρμηνείας· ἀλλ' οὐδέτερος ἔφερεν εἰς πέρας τὴν μελετηθεῖσαν ἔκδοσιν. Τὰ χειρόγραφα ταῦτα διατηροῦνται παρὰ τῆ ἐν Παρισίοις αὐτοκρατορικῆ βιβλιοθήκῃ 3).

1) Ἐξέδοτο Κωδινὸν τὸν Κουροπαλάτην ἔτει 1676 καὶ τὸ Εὐχολόγιον

2) *Ecclesiae Graecae Monumenta* εἰς 4 τόμους.

3) Ἴδου αἱ ἐν τισι τῶν πρωτίστων εὐρωπαϊκῶν βιβλιοθηκῶν σωζόμεναι χειρόγραφοι βιβλίοι τοῦ κατὰ στοιχείον Συντάγματος τοῦ Βλαστάρεως.

Ἐν ταῖς κατὰ τὴν Ἀθῶν ἱεραῖς μοναῖς τοῦ Ἁγίου Ὁρους,	
τοῦ Βατοπαιδίου, ὑπ' ἀρ. 7, τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος·	
τοῦ Διονυσίου,	» 4, τῆς ΙΔ' ἑκατονταετηρίδος·
	» 5, τοῦ ἔτους 1648·
τοῦ Δοχειαρκοῦ,	» 1, τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος·
τῶν Ἰδύρων,	» 7, τῆς ΙΔ' ἑκατονταετηρίδος·
	» 9, τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος·
	» 10, τοῦ ἔτους 1570·
τοῦ Κουτλουμούση	» 2, τῆς ΙΔ' ἑκατονταετηρίδος·
τοῦ Σταυρονικήτου	» 1, τῆς ΙΔ' ἑκατονταετηρίδος·
τῆς Ἁγίας Λαύρας	» 8, τῆς ΙΔ' ἑκατονταετηρίδος·
	» 9, ὡσαύτως.
	» 10, ὡσαύτως.
	» 11, τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος·
	» 12, τοῦ ἔτους 1694·
	» 13, τῆς ΙΓ' ἑκατονταετηρίδος·

Ἐν τῇ κατὰ τὴν νῆσον Χάλκην ἱεραῖς μοναῖς

τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀριθ. 1, τῆς ΙΔ' ἑκατονταετηρίδος

Ἐπὶ τοιούτων ἀνδρῶν καὶ ἐν μέσῳ τοσούτου πλούτου παρτοδαπῶν φιλολογικῶν βοηθημάτων προεπεξεργασμένου τοῦ βιβλίου, τολμηρὸν ἡμῖν καὶ ἀσύγγνωστον ἀντικρυσ εἶδομαι, νεωτέραν αὐτοῦ διαπράξασθαι ἔκδοσιν, μὴ ἐρευρήσασιν τὰ πρὸ ἡμῶν ἐκείνοις ἐπὶ τῷ αὐτῷ τέλει πεπονημένα· διὸ οὐδε πέρασ τῷ ἡμετέρῳ ἐπιθεῖται ἠνεσχόμεθα ἔργῳ, ἕως οὗ, βασιλικῆ εὐδοκῆσει, εἰς τὴν μητροπόλιν τῆς Γαλλίας ἀπάρτατες,

τῆς Παναγίας, ἀριθ. 7. τῆς ΙΣ' ἑκατονταετηρίδος·

Ἐν τῇ κατὰ τὴν Τραπεζοῦντα μητροπόλει, ἀρ. 2, τοῦ ἔτους 1570·

» 3, τοῦ ἔτους 1746·

ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Γεωργίου. ἀρ. 2, τοῦ ἔτους 1746·

(ἀμφότερα τὰ τελευταῖα ἀντίγραφα τοῦ πρώτου.)

Βαλληάνειος Κώδιξ 158, Βέροκκ. φύλλ. 1-143 τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος·

» » Σχιζαντιανός, φύλλ. 1—597 τῆς ΙΣ' ἑκατονταετηρίδος·

Ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων,

ὑπ' ἀριθ. 1259 τοῦ ἔτους 1516·

» » 1337 φύλλ. 1—196, τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος·

» » 1338 φύλλ. 1—205 τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος·

» » 1339 φύλλ. 1—232 τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος·

» » 1341 τῆς 18 Ἰουνίου 1593, (ἐν Ῥώμῃ ὑπὸ Ἰωάννου Ἀ. γιομαζυρίτου τοῦ Κυπρίου.)

» » 1342 τῆς ΙΣ' ἑκατονταετηρίδος·

» » 1373 τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος·

» » 1374 ὠσαύτως·

» » 1375 φύλλ. 1—305 τοῦ ἔτους 1541 (ὑπὸ Κυρίλλου τοῦ Ναυπακτίου.)

Παράρτ. Ἑλλην. 484. τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος·

Ἐν Γενεύῃ, Χειρ. Ἑλλ. 23 τῆς ΙΣ' ἑκατονταετηρίδος·

Ἐν Μεδιολάνοις, Ἀμβροσιανός, Ε. 145.

Ἐν Νειπόλει, Βραγκατιανός III, C. 27.

Ἐν τῷ Οὐατικανῷ 1184, φύλλ. 2—213.

Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ Ἑσκουριαλίου II, X. 18. φύλλ. 1—231 τῆς ΙΣ' ἑκατονταετηρίδος,

Ἐν Βιέννῃ VIII. 51 φύλλ. 23—288.

52 φύλλ. 1—292.

53 φύλλ. 1—174.

54 φύλλ. 1—288.

55 φύλλ. 1—310.

ἐν τῇ Αὐτοκρατορικῇ βιβλιοθήκῃ οὐ μόνον τὰ τοῦ Γοαρίου καὶ Κοτελερίου ἔργα, ἀλλὰ καὶ μύρι' ἄλλα ἐπὶ τὴν μεγάλην ἐκείνην ἀτεχνῶς λυχνίαν τεθειμένα τηλαυγῆ βοθηήματα ἐπισκέψασθαι ἐγένετο 1).

Ἐχρησάμεθα δὲ ἰδίως πρὸς τὴν παροῦσαν ἔκδοσιν ταῖς ἐξῆς χειρογράφοις βίβλοις.

Α'. Τῇ ὑπὸ τὸν ἀριθμὸν 1340 τοῦ τῆς Αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης καταλόγου, γεγραμμένη, ὡς ἄρτι εἴρηται, τῇ χειρὶ Ἰωάννου τοῦ Κοτελερίου, καθηγητῆ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν Παρισίοις, ἐν ἔτει αχπ'. Σύγκειται δὲ αὕτη ἐκ σελίδων 906, κοινῶν χάρτου, μετὰ σημειώσεων ἐν περισελίδῳ 2).

Β'. Τῇ ὑπὸ τὸν ἀριθμὸν 406 τοῦ αὐτοῦ καταλόγου, ἐκ σελίδων 97 κοινῶν χάρτου, γεγραμμένη τῇ χειρὶ Ἰακώβου τοῦ Γοαρίου, ὡς ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς δηλοῦται 3). Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ αὐτῆς μέρει ἀναγινώσκεται τὸ ἑλληνικὸν κείμενον, οὐ

1) Χάριτας ἐνταῦθα ἀπονέμομεν δημοσίᾳ, ἐν γένει μὲν τοῖς τὰ τῆς ἐν Παρισίοις Αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης διέκουςιν, ἰδίως δὲ τῷ τὸν τε νοῦν, τὴν τε καρδίαν, καὶ τὴν γλῶτταν Ἑλληνι, τῷ περικλεεῖ καθηγητῇ Κ. Ἀσίῳ (M. Hass), πᾶσαν πρὸς τὸ ἡμέτερον ἔργον παρασχόντι ἀρωγὴν, ὡς οὐ μόνον ἐκ τοῦ ἐπὶ τῆς μεγάλης λυχνίας αὐγασθῆναι φωτὸς, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀναγκαιούσας ἡμῖν βιβλίους κατ' οἶκον μεταγαγεῖν, ὅπου ἐν τεσσαράκοντα ὄλαις ἡμέραις, συμπράξει καὶ τῶν ἡμετέρων Ἀλεξάνδρου καὶ Ἐλένης, τρεῖς οὐ μετρίου ὄγκου βίβλοι μετ' ἐπιστάσις παραδέδληται.

2) Ἐν κεφαλίδι τῆς βίβλου ἀναγινώσκεται τάδε: Codex iste scriptus est manu viri doctissimi Joannis Baptistæ Cotelerii, litterarum græcarum lectoris regii, mihi dono datus à nobili viro Josepho Hectore Cotelerio, consiliario regio apud clarissimam Colonia Nemausensem, anno MDCLXXXVI, idibus Septembriis. Stephanus Baluzius.

3) Matthæi Blastaris collectio elementaria sacrorum et divinorum Canonum, e codice manuscripto probato bibliothecæ Regiæ Parisiis apud F. F. Minores asservato, per R. A. P. F. Jacobum Goar Parisinum, ordinis FF. Prædicatorum, conventus Parisiensis S. Mariæ Annunciatæ alumnum, ex congregatione S. Ludovici, Regis Francorum, vicariam generalem anno 1683 die 23 Septembris in eodem conventu Parisiensi ætatis suæ anno 53 defunctum, propria manu fidelissime transcripta et latina interpretatione donata.

πάντη καθαροῦν παροραμάτων· ἐν τῷ δευτέρῳ, ἐρμηγεία λατινική ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, ἔλεγχος τῶν ἐν τῷ Συντάγματι ἀπαρτωμένων ἐπιστημονικῶν ἢ ἐκκλησιαστικῶν σπατίων ὄρων μεθερμηνευομένων λατινιστί.

Γ'. Τῇ ὑπὸ τὸν ἀριθμὸν 1373 ἐκ τοῦ Βυζαντίου εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Αὐτοκρατορικὴν βιβλιοθήκην μετενεχθείση, γεγραμμένη δὲ λίαν ἐπιμελῶς ἐν ἔτει ζμθ' (1541), τῇ τετάρτῃ τοῦ Ὀκτωβρίου, ὑπὸ Κυρίλλου ἀρχιερέως τοῦ Ναυπακτίου. Ἐν τῇ βιβλῷ ταύτῃ ἀπαρτῶνται πολλαίαι τὸ πλάτος τῶν ἐν ἑτέροις ἀντιγράφοις τοῦ Συντάγματος ἀπλῶς μνημονευομένων κανόνων.

Ἐκτὸς δὲ τοῦ κατὰ στοιχεῖον Συντάγματος, περιέχονται ἐν αὐτῇ καὶ τὰ ἑξῆς·

Φωτίου, ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, ἀγῶγαι καὶ ἀποδείξεις ἀκριβεῖς, συλλεγεῖσαι ἐκ τε συνοπτικῶν καὶ ιστορικῶν γραφῶν, περὶ ἐπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν, καὶ λοιπῶν ἑτέρων ἀναγκαίων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, κατ' ἐρωτηπόησιν. (ὑπέκδοτον.)

Τοῦ ἐν ἀγίοις Πατριάρχου Πέτρου Ἀλεξανδρείας ἀντιγραφὴ πρὸς τὸν ἀγιώτατον Πατριάρχην Γράνδης ἤτοι Ἀκυλίας, περὶ τοῦ μὴ εἶναι δεκτὸν ὡς μηδὲ ἀκουσθῆν ποτε ὀνομάζεσθαι Πατριάρχην τὸν τοιοῦτον ἀρχιεπίσκοπον, καὶ περὶ τῶν ἀζύμων.

Νόμοι Γεωργικοί.

Κανονικὸν Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ.

Νικήτα Ἡρακλείας ἀποκρίσεις πρὸς τινα Κωνσταντῖνον ἐπίσκοπον, περὶ ὧν ἠρωτήθη.

Τοῦ ἐν ἀγίοις Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Ὁμολογητοῦ κανόνες ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτοῦ συντάξεων καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀγίων Πατέρων.

Ἐκ τῶν ἀποκρίσεων τοῦ ἱερωτάτου ἐπισκόπου Κίτρου, πρὸς τὸν ἱερωτάτον ἐπίσκοπον Δυβράχλου τὸν Καβάσιλαν.

Περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὁφρικών.

Ἡ γεγονηῖα ὑπέσπασις παρὰ τοῦ Βασιλέως Λέοντος τοῦ

Σοφοῦ, ὅπως ἔχουσι τάξεως οἱ θρόνοι τῶν ἐκκλησιῶν τῶν ὑποκειμένων τῷ Πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐρμηνεία ἐκκλησιαστικῶν τινῶν ὄρων.

Ἐρωτήσεις τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Μάρκου, καὶ ἀποκρίσεις ἐπ' αὐταῖς τοῦ ἀγιωτάτου Πατριάρχου Κυροῦ Θεοδώρου.

Ἐρωτήσεις τινῶν μοναχῶν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἀποκρίσεις παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγίας Συνόδου, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἀγιωτάτου Πατριάρχου Νικολάου, βασιλεύοντος τοῦ αἰοδύμου βασιλέως Κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ.

Τάξις τῶν θρόνων τῶν ὑποκειμένων τῷ μητροπολίτῃ Θεσσαλονίκης.

Ἐν τέλει δὲ ἡ ἐξῆς μαρτυρία: Ἐτελειώθη ἡ παροῦσα βίβλος διὰ χειρὸς ἐλαχίστου Κυρίλλου ἀρχιερέως τοῦ Ναυπακτίου, ἔτους ζμθ', ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ δ' 1).

Ἐκ δὲ τῶν ἐν τῇ Αὐτοκρατορικῇ βιβλιοθήκῃ Βιέννης βιβλίων ὁ κατὰ τὴν προκειμένην ἔκδοσιν ἀξιότιμος ἡμῶν συνεργάτης Κ. Μ. Ποτλῆς παρέβαλε μέχρι τινὸς τὰς ὑπὸ τοὺς ἀριθμοὺς 51, 52, 53, καὶ 54 βίβλους, παρατιθεμένας ἐν ταῖς ἡμετέραις ὑποσημειώσειςι διὰ τῶν στοιχείων α. β. γ. καὶ δ. Ἀλλὰ τῆς ὥρας τοῦ χρόνου ἐπειγούσης, διεξελθεῖν αὐτὰς ἐντελῶς οὐκ ἠδυνήθη.

Ἄλλ' οὐδ' ἐν Ἀθήναις ἐξέλιπον ἡμῖν τοιαῦτα βοηθήματα. Δυσὶ γὰρ ἐνετύχομεν βίβλοις, τῇ μὲν παρασχεθείσῃ ἡμῖν ὑπὸ τοῦ τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον Φθιώτιδος εὐκλεῶς διέποντος σεβασμιωτάτου Κυρίου Καλλινίκου τοῦ Καστόρχη, τῇ δὲ, ὑπὸ τοῦ φιλοτίμου φοιτητοῦ τῆς νομικῆς σχολῆς τοῦ καθ' ἡμᾶς Ὁθωνεῖου Πανεπιστημίου Κυρίου Γεωργίου Βιδάλη.

Κάκειρη μὲν, γεγραμμένη ὑπὸ Ἰωάννου ἱερέως καὶ μεγάλου Σακελλαρίου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, τοῦ Βυζαντίου, ἐν ἔτει αχ'δ', εἰ καὶ μὴ πάντῃ καθαρεύουσα παροραμάτων, οὐ σμικρὰν παρέσχεν ἡμῖν ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις χωρίοις τὴν ἀρω-

---

1) Ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ ἀναγινώσκεται καὶ ταῦτα: Ἡ παροῦσα βίβλος ὑπερχεῖ τῆς μονῆς τῆς μεγαλομάρτυρος ἁγίας Ἀγκστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας.

γήν. Περιέχονται δ' ἐν αὐτῇ, ἐκτὸς τοῦ κατὰ στοιχεῖον Συντάγματος ἐν σελ. 1—264, καὶ διάφοροι ἄλλαι πραγματεῖαι περὶ ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων.

Ἡ δευτέρα δέ, κτῆμα τοῦ ἐκ Τήρον Ἰακώβου Βιδάλη τοῦ ἱερέως, ἀρίστης ἐστὶ γραφῆς, τῆς 15', ὡς εἰκόσκι, ἑκατοστειτηρίδος, περιέχουσα, ἐν μὲν τῷ πρώτῳ μέρει, φύ.λ.λ. α—σξέ', τὸ κατὰ στοιχεῖον Σύνταγμα, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ, τοὺς κατόνας Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ, τὰς τοῦ Ἡρακλείας Νικήτα ἀποκρίσεις, τοὺς κατόνας Νικηφόρου τοῦ Ὁμολογητοῦ, καὶ τὰς ἀποκρίσεις Ἰωάννου τοῦ ἐπισκόπου Κίτρους πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Δυρράχιον τὸν Καθάσιλαν· τέλος δὲ ἐν τῷ τρίτῳ, ἐν σελίσιν ὄλαις υἱθ', τὰς ἐξῆς πραγματείας περὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων καὶ ζητημάτων.

Περὶ τῶν παρ' αἰρετικῶν χειροτονημένων.

Περὶ τῆς παραιτήσεως τοῦ Μάρκου Θεοδώλου.

Κατόνες τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, τῶν οἰκουμενικῶν καὶ τοπικῶν συνόδων, καὶ τῶν κατὰ μέρος ἁγίων Πατέρων.

Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, κεφάλαιον κατονικόν.

Περὶ τῶν τῆς συγγενείας βαθμῶν ἐκ τοῦ γ'. βιβλίου τῶν Ἰουστινούτων.

Ἐποτύπωσις Λέοντος τοῦ Σοφοῦ ὅπως ἔχουσι τάξεως οἱ θρόνοι τῶν ἐκκλησιῶν, τῶν ὑποκειμένων τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως.

Λέξεις Λατινικαί.

Ἐκ τῆς πρὸς Καισαρίαν πατρικίαν ἐπιστολῆς τοῦ μεγάλου Βασιλείου περὶ τῆς ἀγίας κοινωρίας.

Δόξαι αἰρεσιάρχων.

Κατόνες Θεοδώρου Σκυθουπόλεως.

Τοῦ μητροπολίτου Κρήτης Ἡλίου, ἀποκρίσεις περὶ ὧν ἠρωτήθη παρά τις μοραχοῦ Διογυσίου.

Νικήτα Ἡρακλείας ἀποκρίσεις πρὸς Κωνσταντῖνον ἐπίσκοπον.

Ἐρωτήσεις τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Μάρκου, καὶ ἀποκρίσεις ἐπ' αὐταῖς Θεοδώρου τοῦ Βαλαμῶνος.

Φωτίου συραγωγῆ καὶ ὑποδείξεις ἀκριβῶς συνειλεγμέναι

ἔχτε συνοδικῶν καὶ ιστορικῶν γραφῶν περὶ ἐπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν, καὶ ἑτέρων ἀναγκαίων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων.

Ἐρωτήσεις τινὸς μοναχοῦ καὶ λύσεις τούτων γέγονται παρὰ τοῦ μακαριωτάτου χαρτοφύλακος τῆς ἀγιωτάτης μεγάλης Ἐκκλησίας Πέτρου.

Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας περὶ τῆς τετοκυίας δίδυμα.

Νικολάου Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Ζητουρίου λύσεις περὶ ὧν ἐκεῖνος ἐγγράφως ἐδεήθη.

Μιχαὴλ Χοβμου τοῦ Θεσσαλονίκης περὶ τῶν βαθμῶν τῆς συγγενείας.

Ἐκ τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου διατάξεις τῶν ἁγίων Ἀποστόλων περὶ ἑορτῶν, περὶ ῥησιῶν, καὶ περὶ τῆς τεσσαρακοστῆς τοῦ ἁγίου Πάσχα.

Τάξις γινομένη ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἐπὶ τε τῷ ἑσπερινῷ, τῷ ὄρθρῳ, τῇ θείᾳ καὶ ἱερᾷ λειτουργίᾳ, καὶ ἐπὶ τῇ χειροτονίᾳ τοῦ ἐπισκόπου.

Τὰ ἐκκλησιαστικὰ ὄφρικια.

Οἱ λοιποὶ Κατόνες Πέτρου, Ἀλεξανδρείας.

Τὰ λοιπὰ κεφάλαια Θεοφίλου, Ἀλεξανδρείας.

Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας ἐπιστολὴ πρὸς Ῥουφιτιανὸν ἐπίσκοπον.

Παμφίλου ἱερομάρτυρος ἐκ τῆς ἐν Ἀρτιοχείᾳ τῶν Ἀποστόλων συνόδου, τουτέστι ἐκ τῶν συνοδικῶν αὐτῶν κανόνων, μέρος τῶν ὑπ' αὐτοῦ εὑρεθέντων εἰς τὴν τοῦ Ὀριγένους βιβλιοθήκην.

Ἐκ τοῦ Συνοδικοῦ Σωφρονίου, Ἱεροσολύμων, οὗ ἐπεμψεν ἐν Ῥώμῃ περὶ τῆς παραγίας καὶ ζωοποιῶς Τριάδος.

Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ ἐνὸς τῆς ἁγίας Τριάδος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ Κυρίου ἡμῶν.

Ὁ μεμυσταγώγηται προτροπῇ τῆς Θεοτόκου, παρὰ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ Εὐαγγελιστοῦ, Γρηγόριος ὁ Θαυματουργός.

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ τοῦ πρὸς Εὐβουλον, πῶς ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐγεννήθη.

Τοῦ ἀγίου Μαξίμου, τίνος τύπος καὶ εἰκόνα ἔχει ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία.

Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, περὶ τῶν Μακεδόνων μηνῶν, ἐκ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἐκδόσεως.

Καὶ βάσει μὲν τῆς παρούσης ἐκδόσεως ἐθέμεθα ἰδίως τὰς τῆς Ἀυτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων ὑπ' ἀρ. 1360 καὶ 1375 βίβλους, ὡς τῶν λοιπῶν ὑπερεχούσας κατὰ τε τὴν μείζονα τῶν κειμένων ἀκρίβειαν, καὶ τὴν εὐμεθοδωτέραν τῆς ὕλης κατάταξιν· οὐ παρημέληται δὲ οὐδ' ἡ ἐν ὑποσημειώσεσι παράθεσις τῶν ἐν τε ταῖς λοιπαῖς καὶ τῷ Συνοδικῷ ἀξιολογωτέρων διαφορῶν ἀναγνωσμάτων, ἢ καὶ ἡ δι' αὐτῶν ἀνόρθωσις τῶν ἐν ἐκείναις ἐνδιαχοῦ ἡμαρτημένων.

Τέλος, ὡσεὶ κάτοπτρον τῶν ἐν τοῖς ἐξ τόμοις περιειλημμένων, εὐρήσει ὁ ἀναγνώστης ἐν τῷ παρόντι ἔλεγχον καθολικὸν ἀπάσης τῆς ἐκδόσεως κατὰ τάξιν ἀλφαβητικὴν, οὐ μικρὸν ἐς τὴν μελέτην καὶ λύσιν τῶν ἀναγνωμένων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων συντελέσοντα.

Ἀφικόμενοι οὕτω, θεία συνάρσει, ἐς τὸ τέλος τοῦ ἡμετέρου ἐγχειρήματος, εὐλόγως ἂν ἀχαριστίας γραφὴν φεύγοιμεν, εἰ μὴ πανδήμους ἐνταῦθα τὰς χάριτας τοῖς τε παρ' ἡμῶν καὶ τοῖς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ λογίοις καὶ σοφοῖς ἀνδράσιν ἀποδοίημεν, ἀρθ' ὄσων περὶ τοῦ ἡμετέρου ἔργου εὐνοῦστάτα ἐδημοσίευσαν. Ἐπιτραπέϊω δὲ ἡμῶν ἰδίως μνημονεῦσαι τοῦ ἐξόχου τῆς Σαξωνίας καθηγητοῦ Κυρίου Βινερίου 1), καὶ τοῦ Σ. Π. Κυρίου Ι. Β. Πιτρά, ἐκ τοῦ ἐν Γαλλίᾳ θρησκευτικοῦ τάγματος τῶν Βενεδικτίνων 2), εὐγνώμονάς τε ἡμᾶς αὐτοῖς διομολογήσασθαι, οὐ μόνον χάριν τῆς ὑπὲρ τοῦ ἡμετέρου Συντάγματος εὐνοϊκωτάτης αὐτῶν κρῖσεως, ἀλλὰ καὶ ὅτι τὴν ἐκδοσιν ταύτην ἀφορμὴν ἀπέδειξαν πολλῶν καὶ μεγίστης προσοχῆς ἀξίων

1) Kritische Zeitschrift für Rechts-Wissenschaft und Gesetzgebung des Auslandes, Heidelberg 1856, 2 Heft.

2) Des Canons et des collections canoniques de l'Église grecque, d'après l'édition de M. G. A. Rhalli, président de l'Aréopage, par le R. P. Dom J. B. Pitra, religieux Bénédictin de la Congrégation de France. Paris, Librairie de A. Durand, Rue des Grès, 7. 1858.

σκέψων, & τε διαφόρων ιστορικῶν ζητημάτων ὑψοτέραι
 λύσει, καὶ πρὸς μείζονα τῆς ἐπιστήμης τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ
 δικαίου ἀνάπτυξιν.

* Ἐγγραφοὶ ἐν Ἀθήναις ἐν ἔτει αὐτῷ, Μαρτίου κθ'.

Γ. Α. ΡΑΑΛΗΣ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΤΕΤΜΗΜΕΝΩΝ ΛΕΞΕΩΝ.

- Γ. Χειρόγραφοι Παρισίων ὑπὸ Γοαρίου γεγραμμένοι.
1340. Χειρόγραφοι Παρισίων ὑπὸ Κοτελερίου.
1375. Χειρόγραφοι Παρισίων ὑπὸ Κυρίλλου τοῦ Ναυπακτίου.
- Β. Συνοδικὸν Βενετηγίου.
- α. Χειρόγραφοι Βιέννης ἀριθ. 51.
- β. Χειρόγραφοι » ἀριθ. 52.
- γ. Χειρόγραφοι » ἀριθ. 53.
- δ. Χειρόγραφοι » ἀριθ. 54.
- ε. Χειρόγραφοι Βιδάλη.
- κ. Χειρόγραφοι τοῦ ἀρχιεπισκόπου Φθιώτιδος Κ. Καλλι-
 νίκου.
-

ΣΥΝΤΑΓΜΑ

ΚΑΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΕΙ' ΉΜΜΕΝΩΝ

ΑΠΑΣΩΝ ΥΠΟΦΕΣΕΩΝ ΤΟΙΣ ΙΕΡΟΙΣ ΚΑΙ ΘΕΙΟΙΣ ΚΑΝΟΝΙ,

ΠΟΝΗΘΕΝ ΤΕ ΛΑΜΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΕΘΕΝ 1)

ΤΩ ΕΝ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΙΣ 2) ΕΛΑΧΙΣΤΩ

ΜΑΤΘΑΙΩ 3).

Προοίτια.

Το τῶν ἱερῶν καὶ θεῶν χρῆμα κανόνων ἤνθησε μὲν ἀπ' αὐτῆς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῆς θεανδρικῆς ἐν τῷ κόσμῳ πολιτείας τοῦ Λόγου, ἀφ' οὗ δὴ καὶ τὸ τῶν Χριστιανῶν σεβάσμιον δόγμα, τῇ πολυστόμῳ τῶν Ἀποστόλων σάλπιγγι, ἀνά τὴν οἰκουμένην σύμπασαν τῷ δώρῳ τῆς χάριτος ἤχησε· ταῖς κατὰ μέρος δὲ προσθήκαις αὐξάνον καὶ πλατυνόμενον διὰ τῶν ἐπιπτόντων τῇ Ἐκκλησίᾳ κατὰ διαφόρους αἰτίας καὶ χρόνους νεωτέρων πραγμάτων, ἄχρι τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἐβδόμης Συνόδου ἔστη σχεδόν ἀκραιφνῆ μέντοι καὶ εἰς ἡμᾶς τὴν οἰκείαν ἀκμὴν Θεοῦ χάριτι διατετήρηκε, μηδὲν τῆς τοῦ χρόνου παραπολαῦσαν ἐπιβουλῆς. Οὗτοι γὰρ μοι δοκοῦσιν εἶναι οἱ πολὺ μὲν τὸ ποικίλον καὶ διάφορον ἔχοντες τίμιοι λίθοι, μίξιν δὲ τὴν τῆς Ἐκκλησίας ὑφαίνοντες οἰκονομίαν 4), συντιθέμενοι καὶ συναρμολογούμενοι, ὧν τὰς τοῦ ἁδου πύλας μήποτε κατισχύσειν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἀπεφῆνατο. Ἐπεὶ γὰρ μετὰ τὸ ἀναθῆλαι τὸ σωτήριο κήρυγμα, ὁ τῆς εἰδωλομανίας πλάνος ἀπήνθη· καὶ ἐμαραίνετο, καὶ εἰς τὸ ἀνύπαρκτον, ὡς εἶχε φύσεως, διελύετο, ὡσπερὶ σκότος τῇ ἐπαισχυγῶγῃ τοῦ φωτός, μὴ ἐνεγκὼν τὰ τῆς ἥττης ταύτης ὁ πονηρὸς, οὐκ ᾔετο δεῖν ἠρεμεῖν, ἀλλὰ τῆς οἰκείας διπλόης

1) συνταχθέν δ. — 2) κυρῆ, ἄνευ τοῦ, ἐλαχίστη δ. καὶ 1340. — 3) 1240, 1378, καὶ Γ. — ἄφ Βλάτταρη Β. — 4) οἰκοδομίαν 1340 καὶ 1378.

ἐπιμνησθεῖς, καὶ ἀνθρώπους ὀλέθρους 1) καὶ δυσσεβεῖς ὑποδύς, ἐτέρῳ τρόπῳ, νόθοις καὶ ἀπατηλοῖς δόγμασι, τῆς ἀληθείας αὐθις ἐπειρᾶτο περιγενέσθαι, τοῖς δευτέροις φιλονεικῶν ἀποκρύψαι τὰ φθάνοντα· ἀλλὰ λύκος ὄφθη, τὸ τοῦ λόγου, μάτην χανῶν· Σύνοδοι γὰρ ὡς τάχιστα θεοφόρων Πατέρων, οἰκουμενικαὶ τε ἅμα καὶ τοπικαὶ, καιροῖς ἰδίαις ἠθροίζοντο, καὶ τῆς τούτου λύσεως τὴν λώβην ἀπεωθοῦντο 2). Αἱ μὲν γὰρ ταύτην εἰλήφασι τὴν ἐπωνυμίαν, τῷ 3) κελεύσει τῶν κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ βασιλέων, οἰκειότερον δ' εἶπειν, τοῦ ἁγίου Πνεύματος, συνδεδραμηκένας εἰς τινὰ πόλιν τοὺς ἀνὰ πᾶσαν τὴν ὑπὸ Ῥωμαίοις ἀρχὴν ποιίμνης προεστηκότας· οἷς δέ γε μὴ παρὸν τὴν ἐκδημίαν στείλασθαι ταύτην, ἀποστόλοις χρησαμένους οἰκειοῖς, ἐφ' ᾧ δημοτελεῖ τῇ χειροτονίᾳ ἦτο· ψήφισμα περὶ τῆς εὐσεβοῦς πίστεως τροπαίου κρεῖττον ἐξενεγκεῖν, ἢ κοινῆς προσδοκωμένης περὶ τὴν εὐσέβειαν ζημίας, τοῖς ὅπλοις φραξόμενος τῆς ἀληθείας, τὴν ταύτης λύμην ἀπίσασθαι 4). Αἱ δὲ τοπικαὶ προσηγορεύθησαν, ἅτε μιᾶς ἐπαρχίας ἐπισκόπων πρὸς τὸν αὐτῶν ἔξαρχον συνεληλυθῶτων 5), οὐ τῶν κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην μετακληθέντων 6), οὐδὲ μὲν περὶ κοινοῦ δόγματος τῆς ζητήσεως οὔσης, ἀλλ' ἢ πρὸς βεβαίωσιν τῶν ὀρισθέντων ταῖς προλαβοῦσαις Σύνοδοις, ἢ πρὸς καθάρσεις τῶν ἀπ' ἐναντίας αὐτοῖς τολμησάντων ἰέναι, ἢ περὶ κανόνων καὶ ζητημάτων εἰς τὴν κοινὴν εὐταξίαν συντελούντων τῆς Ἐκκλησίας· οὗτοι δὲ πάντες, οὐχ ὅπως τὰ ἐπισπειρόμενα νόθα τῶν δογμάτων ρίζαις αὐταῖς ἠξίωσαν ἐξελεῖν, σπουδῆν πᾶσαν εἰσενεγκάμενοι, ἀλλὰ γε καὶ θεσμοὺς συντάξαι βιωφελεῖς, τὴν ἱερὰν ἡμῶν πολιτείαν ἐπανορθοῦντας, καὶ πρὸς ἀκρίθειαν δογμάτων ἅμα καὶ βίου Θεοφιλοῦς ἡμᾶς ἐκπαιδεύοντας, διπλῆν ἀνθ' ἀπλῆς τῷ τυράννῳ, ὡς τῆς ἱερᾶς τοῦ Χριστοῦ ποιίμνης πρόβουλοι, ἐνταίνοντες τὴν πληγὴν οὕτως ἔγνω καθ' ἑαυτοῦ σοφισάμενος, καὶ, ὡς τὰ πικνοῦργα τῶν θηρίων, ταῖς ἑαυτοῦ τέχναις ἀλόους· βεβαιότερον γὰρ ταύτη τὸ

1) ὀλεθρίους β. — 2) ἀπωθοῦντο γ. — ἐν περισελίδῳ· Τίνες αἱ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι; Γ. 1375. — 3) τῇ Β. καὶ ε. — 4) Τίνες αἱ τοπικαὶ Γ. ἐν περισελίδῳ κε. 1375 ἐν τίτλῳ. — 5) 6) συνδεδραμηκότων, γ.

θεῖον ἔλαθε κήρυγμα καθιστάς, ὀχυρώμασι πλείοσι τῆς Ἐκκλησίας ἐκυτὴν ἀσφαλισαμένης, καὶ νηπίων τοξεύματα τὰ τούτου μηχανήματα ἐλεγχούσης· τοσοῦτο γὰρ ἀπέσχον τοῦ καταπτῆσαι τὴν πρὸς τοῦτον ἀγωνίαν καὶ διαμάχην οἱ τῆς ἱερᾶς ἀγγελάρχαι ποίμνης, ὅσπερ καὶ τῆς σφῶν ἀνδρίας καὶ τῆς ἀρετῆς ἐπίδειξιν, καὶ ἀφορμὴν βραθειῶν, τὰ ἐκείνου ἠγήσαντο σκκιωρήματα· οὕτω τῇ προθυμίᾳ τοὺς ἐν τοῖς στεφανίταις 1) διὰ λόλους ἀπέκρουσαν, τοσοῦτω θαυμασιώτερον 2) τὴν εὐψυχίαν ἐπιδειξάμενοι, ὅσω καὶ περὶ καλλιόνων ἄθλων ἦν αὐτοῖς ὁ ἀγὼν· οὐ γὰρ ἔδει καὶ μὴ ἀναιμωτὶ τῆς ἀληθείας ὑπερμαχησαί, εἰς τοῦθ' ἦκον προθυμίας καὶ γενναιότητος, ὡς μικροῦ καὶ τῇ σφῶν ἐπιμέμφεσθαι φύσει, μὴ πεφυκίᾳ μυρίους ὑπὲρ τῆς ἀληθείας θανάτους ὑπενεγκεῖν, ἀλλὰ μέχρι τοῦ ἐνὸς στήσαι τὸ τῆς παρασκευῆς ταύτης φιλότιμον· τοσοῦτο τῆς ἐξαπάτης οἱ τῆς εὐσεβείας περιεγένοντο πρόβουλοι, μηδὲν ἴχνος δειλίας ἢ δείματος ταῖς ὄψεσιν ὑποφάνησαντες. Τούτων τοίνυν τῶν ἀριστέων, τῶν κοινῇ συνεληλυθότων, τοὺς ἱεροὺς καὶ θείους κανόνας, ὡς ἄνωθεν κατενεχθέντας θείους χρησμούς, ἡ Ἐκκλησία εἰς τόδε τοῦ χρόνου σέβει τε καὶ τιμᾷ, τῶν θείων εὐαγγελίων οὐκ ἔλαττον, ἐπεὶ κάκεινα, πηγαὶ τούτων ἀτεχνῶς καὶ ρίζαι καθέστηκεν 3). Οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ ὅσα τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν ἔνιοι, ὧν ὁ μεταξὺ χρόνος τὸ περιὸν οὐκ ἴσχυσε κρύψει τῆς ἀρετῆς, ἐν ἐπιστολαῖς, ἰδίᾳ κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν συντεθείσαις, εὐσεβῶς εἰρήκασι, κανόνος φέροντα τύπον, ὡς κανόνας ἡ Ἐκκλησία ἐδέξατο, καὶ τοῖς προλαβοῦσι τῶν Συνόδων εὖ μάλα συνῆρμοσεν 4). Εἰ γὰρ καὶ τοῖς μεγάλοις Βασιλείῳ τῷ πάνυ, καὶ Γρηγορίῳ τῷ Θεολόγῳ δοκεῖ χρῆναι κανόνας ἐκκλησιαστικούς ἐκείνους λέγειν τε καὶ νομίζειν, οὐς οὐ καθ' ἑαυτὸν τις, ἀλλὰ πλείους ἅγι·θι Πατέρες εἰς ταυτὸ συνιόντες, κοινῇ γνώμη καὶ μεμεριμνημένη βασάνῳ διετάξαντο, ἀλλὰ γε τῷ διὰ πάντων ἐκλάμψαι, καὶ τοὺς ταῦτ' ἀγράφαντας ὡσπερ ἀστέρας, καὶ τῷ πολλοῖς μαρτυρίοις ἐπιγνωσθῆναι, μὴ θειοτέρως χωρὶς

1) στεφάνοις β. δ'. στεφανίταις γ. — 2) θαυμασιώτερον Γ. — 3) ἀτεχνῶς καὶ ρείματα 1340. καὶ ε. — 4) προσήρμοσε δ.

ἐπιπνοίας ταῦτα συντεταχέναι, ἥκιστα ταῖς τῶν Συνόδων ζητήσεσιν ἀπεμφαίνοντα, ἀλλὰ τὸ συγγενές τῆς προκειμένης πόρρωθεν ἐμφανίζοντα πραγματείας, τοῖς ἱεροῖς ἐνεγράφησαν καὶ τὰ τούτων κανόσι. Τούτοις τοίνυν προσήκει τοὺς τῆς εὐσεβείας τροφίμους ἐκάστοτε προσανέχειν, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ἀεικίνητον προσδεσμεῖν, καὶ μὴ διδόναι καιρὸν αὐτῇ τῶν γνησίων ἀφεμένη δογματῶν πρὸς τὰ νόθα κατολισθαίνειν· οὕτω γὰρ αὐτῇ λόγοις καὶ πράγμασιν ἀγαθοῖς ἐνδιατριβούσῃ, καὶ τὰς ἐξ ὄψεως ὀνείρων φαντασίας ἐνθέους ἔχειν ὑπάρξει· τούτοις γὰρ τὸ περὶ τὰ δόγματα εὐθὲς τοῦ σχολιοῦ, καὶ τὸ γνήσιον τοῦ νόθου, πάσης λίθου λυδίας ἀκριβέστερον διακρίνεται· οὗτοι δεσπότης νομοθετοῦσι καὶ δούλοις, ἄρχουσι καὶ ἀρχομένοις, γονεῦσι καὶ τέκνοις, ἀνδράσι καὶ γυναίξιν, γάμῳ καὶ ἀγαμῖα, ἐγκρατεία καὶ τρυφῇ, σοφίᾳ καὶ ἀμαθίᾳ· ταῦτ' ἄρα καὶ βασιλέως παντὸς μᾶλλον τιμᾶν ἐπιτάττοντες, πλέον αὐθις ἢ χρῆ, ταῖς ἀλογίστοις τούτων οὐκ ἐφιάσιν ὑποπίπτειν ἐπιταγαῖς, πολλοῦ γε δεῖ ὑπάρχων ἢ στρατηγῶν. Ἦγε μὴν πλείων τούτοις σπουδῇ περὶ τὸ βασιλείον τῆς Ἐκκλησίας καθέστηκεν ἱεράτευμα, ὅπως μὴ ἀνάξιοι τοῦ ἐγγίζοντος ὀφθειν Θεοῦ οἱ ἐγγίζειν λαχόντες αὐτῷ, τῷ μὴ κατὰ θέλησιν ἐκείνου βιώναι, ἀλλ' εἰς τοῦθ' ἤκοντας ἀρετῆς, ὡς ταῖς περὶ Θεὸν ἀγγελικαῖς δυνάμεσι, τὸ τῆς ψυχῆς ἐκ τῶν ἐνόντων ἀφομοιοῦν εὐγενές, καὶ τὰ τούτων μετὰ τῆς ὕλης δεικνύναι, μὴ τὸ τῆ φύσει περικείμενον 1) ἄχθος 2) προϊστάμενοι 3)· τούτους οὐκ ἂν τις ἀμάρτοι κοινὸν προσεϊπῶν ἰατροῖον, ἐκάστοις τῶν νοσοῦντων κατάλληλα κεραυνύντας τὰ φάρμακα. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν νωθρῶς περὶ τὴν θεραπείαν διακειμένων τοὺς μὲν, ἀνατεινόμενοι τὰ δεινότατα, διεγείρουσι, τοῖς δὲ, τὰς τῶν μελλόντων ἐπαγγελίας προμνόμενοι, οὐ χαλεπῶς προσάγονται· ἔστι δὲ οὐς μὴ προσιεμένους μήτε τὰ φάρμακα, μήτε τὰ ἐπιτάγματα τούτων, ἀλλ' ἑαυτοῖς τὸν τῆς μετχνοίας λιμένα τῆ ἀπειθείᾳ 4) προσχώσαντας, παντὸς βασιλέως αὐθεντικώτερον μετιόντες, τῆς αἰωνίου κληρουχίας ὑπερο-

1) περιϊστάμενον. — 2) ἄνθος Β. — 3) προσϊστάμενος. 1340. δ. —

4) ἀπαθεία.

ρίζουσιν. Ἐνθεν τοι, καὶ τὸ πάλαι τινὲ τῶν θύραθεν εἰρημένον, τοῖς θεοῖς οὐχ ἥκιστα θεσμῶς, ὡς γέ μοι δολεῖ, ἀρμόσειεν ἄν' πεπεσμεθα γὰρ τούτους, εὖρημα μὲν καὶ δῶρον εἶναι Θεοῦ, δόγμα δὲ γενναίων καὶ θεοφόρων ἀνδρῶν, συνθήκην τῆς Ἐκκλησίας κοινῆν, ἐπανόρθωμα τῶν ἐκουσίων καὶ τῶν παρὰ βούλησιν ἁμαρτημάτων, καὶ πολιτείας εὐσεβοῦς τε καὶ πρὸς ἀτελεύτητον ἀγούσης ζωῆν ἡγεμόνας καὶ ἀγωγούς. Ἐγὼ γοῦν τοὺς ἐπὶ βεβαιώσει τοῦ σωτηρίου δόγματος, καὶ χρηστῇ πάντων ἀνθρώπων, ὡς εἴρηται, διδασκαλίᾳ θεοπρεπεῖς σύμπαντας κανόνας ἀθροίσας, καὶ τούτων τὸν νοῦν, ἅμα δὲ καὶ τῶν αὐτοῦς φιλοθέῳ γνώμῃ ἐρμηνευσάντων, ὡς οἶόν τε, περιφράσεως ἐν εἰδει ἐπιτεμῶν, μὴδὲν μέντοι παραλελοιπέναι τῆς αὐτῶν διανοίας, τό γε εἰς ἡμᾶς ἦκον, φροντίσας, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὅσα τοῖς τούτων ἐξηγηταῖς ἔσθ' ὄπη παρείται, ἡμῖν δὲ ἐπὶ νοῦν συνέβη πεσεῖν, ἀναγκαῖα οἶμαι, καὶ φιλοθέων ψυχᾶς περιμάχητα, τοῖς ἐντυγχάνουσι μὴ φθονήσαντες, πρόχειρον κατὰ τὴν ἡμετέραν δύναμιν πεποιήκαμεν σύνταγμα. Πάντων δὲ τῶν συνειλεγμένων κανόνων τὴν δύναμιν, εἰς τίλους εἴκοσι πρὸς τοῖς τέσσαρσι, κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν παρ' ἡμῖν στοιχείων, διελῶν, καὶ τούτων ἕκαστῳ τὴν προϊσχομένην ὑπόθεσιν, τὸ πρῶτον τῆς Ἰδίας λέξεως συγγενὲς αὐτῷ γράμμα καλῶς ἐφαρμόσας, τὰς τε προσηγορίας τῶν αὐτοῦς εὐρομένων δηλώσας, καὶ τὰ τῶν τίτλων αὐθις κεφάλαια διὰ τῶν ἀριθμητικῶν ἐμφήνας στοιχείων, ρηδίαν, ὡς οἶμαι, καὶ ἐπιτετμημένην πρὸς τὴν αὐτῶν γνώσιν φέρουσιν ἕτερον τρίτον τὴν πρόφασιν ἐντεῦθεν περιαιρῶν, τῶν ἐντυγχάνειν αὐτοῖς ἀποκνούτων, τὸ πρόσκορὸς τῆς τούτων πολυεπείας προβαλλομένων τὴν αὐτῶν διάνοιαν καταβαπτίζουσης, πρὸς δὲ, καὶ τὸ μὴ ἐν ἐνὶ μέρει ἐκάστης τῶν ὑποθέσεων τοὺς κανόνας ἀφωρίσθαι. Τῶν χρησίμων δ' ἄρα νενόμικα, καὶ τῆς πολιτικῆς νομοθεσίας βραχέα τε καὶ συντετμημένα, τοῖς συγγενέσι τῶν κανόνων κεφαλαίοις συναρμόσαι, τοῖς ἰεροῖς κανόσι συμμαχοῦντα καὶ συμφθεγγόμενα, καὶ ἐκ περιουσίας τὸ ἀσφαλὲς αὐτοῖς ἐπιμαρτυροῦντα.

Κανόνας δὲ οἱ Πατέρες τὰ σφῶν αὐτῶν ἐπωνόμασαν διατάγματα, τροπικῶς τῇ λέξει χρησάμενοι, ἀπὸ μεταφορᾶς τοῦ

ὀρθοῦ ξύλου, ᾧ χρῆσθαι εἰώθεσαν 1) οἱ τὰς βαναύσους τῶν τεχνῶν μετιόντες, εἰς ξύλων, ἢ λίθων, ἢ ὀποιωνοῦν ἐτέρων εὐθύτητα· ἀποξυομένοις γὰρ ἐκείνοις παρατιθέμενον ὀρθοῖ ταῦτα καὶ ἐξισοῖ πρὸς τὴν ἀλλήλων ἀκριβῆ σύμπληξιν. Ἡ δὲ τοῦ κανόνος αὕτη προσηγορία καὶ πολλοῖς ἐτέροις παρσίληπται 2) λογικῶν τεχνῶν ἐπιστήμοσι· καὶ οἱ τὴν γραμματικὴν γὰρ τεχνησάμενοι, καὶ φιλόσοφοι, καὶ ἰατροὶ, καὶ οἱ τὰς ἀρμονίας τῶν μελῶν συντιθέντες, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ οἱ τοὺς πολιτικοὺς συντετάχασι νόμους, ὡς οὐκ ἀσύμφωνον τὸ τοῦ κανόνος ὄνομα τοῖς ἑαυτῶν συντάγμασιν ἐπεφήμισαν. Εἰσι δὲ καὶ οἷς ὄρους ἤρεσε τὰ τοιαῦτα ἐπονομάσαι, ὡς ἀποδιαιροῦντα τῶν ἄλλων καὶ ἀποδιίστάντα, καὶ ἀπευθύνοντα, τοῦ μὴ_παρέγγραπτόν τι καὶ νόθον τοῖς ὀριζομένοις εἰσφέρεισθαι, ὡς καὶ τῷ Ἱπποκράτει καλῶς ἔδοξεν ἔχειν, οὕτω τὰ κεφαλαιώδη τῶν πονηθέντων αὐτῷ ἐπονομάσαι συγγράμματα. Ἀλλὰ τοῖς μὲν τῶν ἄλλων συγγράμμασιν, εἰ κυρίως ἢ τοῦ κανόνος ἐπεφημίσθη ἐπωνυμία, ἐτέροις δεδόσθω σκοπεῖν· τὰ δὲ γε τῶν Πατέρων εὐσεβῆ διατάγματα, πικρὸς μᾶλλον εἰκότως ταύτην ἔσχε τὴν πρόσρησιν, οἷα τοὺς περθεμένους αὐτοῖς πρὸς τὴν ὀρθὴν ἀπευθύνοντα πίστιν, καὶ πρὸς θεοφιλῆ βίον ἀπλανῶς ἐφελκόμενα. Ἐπικαιρότατον δ' ἂν εἴη καὶ κατὰ μέρος ἐξῆς, ὡς γοῦν ἡμῖν ἐφικτὸν, ἱστορῆσαι, πότε, καὶ τίνων, καὶ ὅπως εἰς φῶς ἕκαστος τῶν κανόνων προῆλθον, καὶ λύχνος τοῖς ἡμῶν ποσὶ, καὶ φῶς ταῖς κατὰ τὸν βίον ἐγεγόνεισαν τρίβοις. Ἴνα δὲ καὶ καθ' εἰρμὸν ὁ λόγος προῖαι, ἐκάστης συνόδου καὶ τῶν ἰδίᾳ γραψάντων Πατέρων μνημονευτέον, κατὰ τὴν τοῦ χρόνου μὲν τοῖ ἀκολουθίαν, καὶ ἦν οὗτος τάξιν τούτοις 3) ἐπέθηκεν. Ἐπιμνηστέον δὲ καὶ τῶν βασιλέων, καθ' οὓς οἱ ὑποφῆται τῶν θείων τουτωνὶ κανόνων ἐξέλαμψαν· οὕτω γὰρ ἂν ὁ λόγος εὐσύνοπτος εἴη.

Α'. Περὶ τῶν κανόνων τῶν ἁγίων Ἀποστόλων.

Πρῶτοι τοίνυν οἱ ἐπ' ὀνόματι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων πέντε πρὸς τοῖς ὀγδοήκοντα κανόνες ἐν τῇ τοῦ καλοῦ πρώτῃ μοίρᾳ

1) εἰώθεισαν 1375. — 2) παρσίληπται 1340. — 3) οὐ καῖται τό, τούτοις Γ.

ἐκδέδονται, συγγραφέα σχόντες, ὡς φασί τινες, τὸν μέγαν ἐν μάρτυσι Κλήμεντα. Πέτρου δὲ ἦν ἄρα οὗτος ὁμιλητῆς τοῦ μεγάλου· ἀλλὰ δὴ καὶ Παύλου τοῦ θείου, ὡς αὐτὸς δήπου περὶ ἑαυτοῦ ἱστορεῖ· ὃς τρίτος μετὰ τὸν διδάσκαλον Πέτρον τῆς Ῥώμης ἐπίσκοπος κεχηματίκε, τὸν Λίνον διαδεξάμενος, καὶ τὸν μαρτυρικὸν ἀνεδήσατο 1) στέφανον, ἐπὶ Τραϊανοῦ βασιλέως. Κλήμεντα δὲ τούτους γράψαι τινὲς ἐστοχάσαντο, ἐκ τοῦ τὸ οἰκεῖον εἰσάγειν πρόσωπον τῷ τελευταίῳ κανόνι, ὡς γε δὴ καὶ ὁ θεῖος Λουκᾶς ἐν ταῖς Πράξεσι ποιῶν δείκνυται· οὐδὲ γὰρ ἱστορηταί που πάντας εἰς ταυτὸ συνελθεῖν τοὺς ἱεροὺς Ἀποστόλους, καὶ κοινῇ τούτους συντεταχέναι· καὶ εἰκὸς γε τοὺς ἄκρους τῶν Ἀποστόλων, τῷ πολὺν ἤδη χρόνον τῆς συνουσίας αὐτῶν ἀπολελυκότε, τούτους ὑπαγορεῦσαι, καὶ γραφῇ δοῦναι κελεύσαι. Τούτῳ καὶ τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς τὴν πρὸς τὴν ἐλλάδα φωνὴν ἐρμηνεῖαν ἀνατιθέσαι· πολὺ γὰρ τὸ συγγενὲς καὶ ἄμφω φέρουσι, ταῦτα τῆς ιδέας καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν λόγων ἐκείνου. Οὐκ ἀγνοῶ δὲ, ὡς τινες τῶν ἀρχαίων, ἀμφιβόλους διὰ ταῦτα τοὺς κανόνας τούτους ἠγήσαντο, ἕως 2) ἡ ἀγία καὶ οἰκουμενικὴ ἕκτη Σύνοδος, τὴν ἀπαρίθμησιν ποιουμένη τῶν ἱερῶν ἀπάντων κανόνων, οὓς αἱ τε οἰκουμενικαὶ καὶ τοπικαὶ συνετάξαντο Σύνοδοι, καὶ οὓς αὖθις ἰδίᾳ τῶν ἐπ' εὐσεβείᾳ διενεγκόντων καὶ ἀρετῇ Πατέρων ἔνιοι, προὔργου τούτων ἀπεμνημόνευσε. Φησὶ γάρ· Τοὺς ὑπὸ τῶν πρὸ ἡμῶν ἀγίων Πατέρων καὶ δεχθέντας, καὶ κυρωθέντας, ἀλλὰ μὴν καὶ παραδοθέντας ἡμῖν ἐπ' ὀνόματι τῶν ἀγίων καὶ ἐνδόξων Ἀποστόλων ὀγδοήκοντα πέντε κανόνας, τὸ κῦρος ἔχειν καὶ ἡμεῖς κελεύομεν, πλὴν τῶν τοῦ Κλήμεντος ἐπιστολῶν τε καὶ διατάξεων· αὗται γὰρ πρὸς τῶν δυσσεβῶν πολὺ τὸ νόθον καὶ σφαλερὸν εἰσεδέξαντο. Ἡ τοιαύτη τοίνυν αὕτη φωνὴ τῶν τοσοῦτων καὶ τηλικούτων ἀνδρῶν πάντα λογισμὸν περὶ τῶν ἀποστολικῶν κανόνων ἀμφίβολον ἐκ τῆς τῶν πιστῶν καρδίας μετὰ πολλοῦ τοῦ κρείττονος περιεῖλεν.

---

1) ἀνεδύσατο 1379 καὶ B. — 2) ἕως εἰς Γ.

Β'. Περὶ τῆς ἐν Καρχηδόνι Σύνοδος.

Τῶν γε μὴν οἰκουμενικῶν τε καὶ τοπικῶν ἀπασῶν, ἡ ἐν Καρχηδόνι Σύνοδος ἀρχαιοτέρα ἱστορήται, ἕξαρχον μὲν ἐσχηκυῖα τὸν μέγαν Κυπριανόν· εἰς ἐπισκόπους δὲ ἐπληθύνετο πρὸς τοῖς τέσσαρσιν ὀγδοήκοντα· οἱ δὴ καὶ ἐν μόνον ἐξήνεγκαν ὡς ἐν εἴδει κανόνος ψήφισμα, τοὺς καθάπαξ ὑπὸ πάντων αἰρετικῶν τε καὶ σχισματικῶν βαπτισθέντας, τῇ καθολικῇ προσερχομένους Ἐκκλησίᾳ, αὐθις βαπτίζεσθαι, σχισματικοὺς τοὺς περὶ Ναυάτον αἰνιττόμενοι· τηνικαῦτα γὰρ ἡ τούτου αἵρεσις εἰσεφθάρη τῇ Ἐκκλησίᾳ· τούτου τοῦ ψηφίσματος καὶ ὁ μέγας μνηται Βασίλειος ἐν τῷ πρώτῳ αὐτοῦ κανόνι, δι' ἐπαίνου μὲν αὐτὸ τιθέμενος, οἰκονομίας δὲ χάριν ἀργίαν αὐτοῦ καταψηφίζόμενος. Ἀλλὰ καὶ ἡ δευτέρα οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἐν τῷ ἐβδόμῳ ταύτης κανόνι, τὴναντία τούτου διατάττεται· διὰ τοι τοῦτο ἡ ἕκτη καὶ οἰκουμενικὴ Σύνοδος, Ὁ ἐκδοθεὶς, φησὶ, τοῖς Πατράσι τούτοις κανῶν, ἐν τοῖς τόποις αὐτῶν καὶ μόνοις κατὰ τὸ παραδοθὲν αὐτοῖς ἔθος ἐκράτησε· τοῦτο γὰρ, ὡς ἔοικε, τῷ τότε συνετέλει καιρῷ καὶ τοῖς πράγμασι· διὸ καὶ ἡ τούτων μεταβολή, εἰς τὸ μηκέτι ἐνεργεῖν καὶ τοῦτον μετέβαλεν. Ὁ δὲ μέγας οὗτος Κυπριανός, ἐπὶ Δεκίου τὸ τῆς μαρτυρίας βραβεῖον ἤρπασε. Δέκιος δὲ μετὰ τὸν ῥηθέντα Τρικήνον ἐκκαιδέκατος ἐβασίλευσεν, ἐτῶν ἕξ ἐκείνου παρφηκτότων ἐβδομήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατόν.

Περὶ τοῦ ἀγίου ἱερομάρτυρος Διονυσίου.

Κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ καὶ ὁ μέγας ἠύγασε Διονύσιος, ὃς πρὸς τινὰ Βασιλίδην 1) περὶ διαφόρων ἔγραψε κεφαλαίων, καὶ ὡς κανόνας ταῦτα ἡ Ἐκκλησία ἐδέξατο. Οὗτος τοιγαροῦν ὁ θεῖος Διονύσιος γέγονε μὲν Ἀκροατῆς Ὀριγένους ἐν τῷ τετάρτῳ τῆς βασιλείας ἔτει Φιλίππου, ὃς μετὰ Γορδιανὸν ἐβασίλευσε· τὸν δὲ βίον μεταλλάξαντος Ἡρακλᾶ τοῦ τρισκαιδεκάτου τῆς Ἀλεξανδρέων ἐπισκόπου, τὴν προστασίαν ταύτης ὕδὲ ἀπολαμβάνει, καὶ προστάς ἐπὶ δέκα καὶ ἑπτὰ ἔτεσιν, ἦτοι τοῖς τρισὶ λοιποῖς Φιλίππου, καὶ τῷ ἐνὶ Δεκίου, καὶ τῷ ἐνὶ Γάλλου, καὶ Βολοσσια-

---

1) Βασιλείδην, 6.

νοῦ τοῦ υἱοῦ Δακίου, ἐν τῷ δωδεκάτῳ Οὐαλεριανοῦ καὶ Γαληνίου τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, (πεντεκαίδεκα γὰρ οὗτοι ἐβασίλευσαν), πρὸς Κύριον μαρτυρικῶς ἐξεδήμησε τέλει. Ὁ δὲ Βασιλίδης κατὰ τὴν Πεντάπολιν τῆς Λιβύης ἦν παροικίας τινὸς ἐπίσκοπος, ἕς φησιν Εὐσέβιος ἐν τε τῷ ἕκτῳ καὶ ἐβδόμῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας λόγῳ.

Γ'. Περὶ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας πρώτης Συνόδου.

Μετὰ τὸν ρηθέντα Οὐαλεριανὸν ἔτος ἐν Κλαύδιος ἐβασίλευσε, μεθ' ὃν Λύρηλιανὸς ἐξ ἔτη τὰ τῆς βασιλείας διώκησεν. Ἐν τοίνυν τοῖς τούτου χρόνοις, ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας γέγονε Σύνοδος κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως, ὃς ταύτης ἐπίσκοπος ὢν, πονηρᾶς αἱρέσεως ἀρχηγὸς ἐγεγόνει· Χριστὸν γὰρ τὸν ἀληθινὸν Θεὸν, ἄνθρωπον ἔλεγε ψιλὸν, Θείας χάριτος, καθάπερ οἱ προφῆται, ἠξιώμενον· τὸν δὲ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, λόγον προφορικόν. Τοῦτο μαθόντες οἱ τὰς πρὸς ἑω Ἐκκλησίας ἰθύνοντες, οὐκ ὀλίγοι ἐπὶ τὴν Ἀντιόχειαν συνέδραμον· ὧν ἐξῆρχον Ἰμέναιος Ἱεροσολύμων, Γρηγόριος Νεοκαισαρείας ὁ Ὀχυματοουργὸς, Ἀθηνόδωρος ὁ ἐκείνου ἀδελφὸς, Φιρμιλιανὸς, Καισαρείας τῶν Καππαδοκῶν, καὶ Ἐλενος τῆς Ταρσέων. Καὶ πρῶτον μὲν εἰσηγήσεσι καὶ συμβουλίαις ἐπειράθησαν τῆς κακοδοξίας μεταθεῖναι τὸν Παῦλον, ταῖς ἀπὸ τῶν Γραφῶν ἀποδείξεσι κεχρημένοι· ὅτε δὲ εἶδον ἀνίατα νοσοῦντα, τότε σύμφωνον ψῆφον ἐξενεγκόντες, τῆς ἱερωσύνης τοῦτον ἐγύμνωσαν, καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐξέτεμον· ἀντιτείνοντος δὲ αὐτοῦ καὶ τὴν τῆς Ἐκκλησίας παρανόμως κατέχοντος ἡγεμονίαν, Λύρηλιανοῦ τοῦ βασιλέως ἡ ἁγία Σύνοδος ἐδεήθη, τὰ περὶ τῆς Παύλου θρασύτητος αὐτὸν ἀναδιδάξαντες· ὁ δὲ, καίπερ Ἕλλην ὑπάρχων, ἀπεφῆνατο μὲν, τὸν ἀντιλέγοντα τῇ τῶν ὁμοπίστων ψῆφῳ, τῆς ἐκείνων ἀποτμηθῆναι συμμορίας, καὶ οὕτω τῆς Ἐκκλησίας ἐξελαθῆναι· τὰ κατ' αὐτὸν δ' ὁμως ἀνέθετο τῷ τῆς Ῥωμαίων Ἐκκλησίας ἐπισκόπῳ, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ἀρχιερεῦσιν, ὡς ἂν ἐπισκεψαμένων 1) εἰ δικαίως καθήρητο, τῆς Ἐκκλησίας ἐκδιωχθείη· καὶ ταῦτα δὲ ὁ

1) ἐπισκεψαμένων Γ. — ἡ περίοδος αὕτη εὐ κεῖται ἐν X. 1340.

Παμφίλου Εὐσεβίος ἱστορεῖ κανόνες δὲ τῆς συνόδου ταύτης οὐχ εὔρηνται,

Περὶ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ.

Ὅτι μὴ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου καὶ μόνον τοῦ θαυματουργοῦ ἐπιστολῆ, κανόνας ἔχουσα δώδεκα, ὅς καὶ τῆς Συνόδου ταύτης, ὡς εἴρηται, μέρος ἐγένετο· τὰ δὲ κατ' αὐτὸν, ἰδίαν ὁ μέγας Γρηγόριος Νύσσης ἐποιήσατο πραγματεῖαν.

Περὶ τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Πέτρου.

Μετὰ τὸν μακχάριον Διονύσιον, ὡς ἤδη μοι εἴρηται, τεσσαρεσκαιδέκατον Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον χρηματίσαντα, Θεωνὰς τὴν προστασίαν ταύτην 2) ἐδέξατο, μεθ' ὃν Μάξιμος· εἶτα ὁ μέγας ἱερομάρτυς Πέτρος. Τούτου ἐν τῷ περὶ μετανοίας λόγῳ κανόνες φέρονται δεκατέσσαρες, περὶ τῶν ἐν τοῖς καιροῖς τῶν διωγμῶν παραπεπτωκότων, εἶτα μετανοησάντων, ὅπως δεῖ τούτους προσδέχεσθαι· ἔτι δὲ καὶ ἐξ ἑτέρου λόγου περὶ τοῦ ἁγίου Πάσχα, οὗς καὶ τοῖς λοιποῖς ἐναρίθμους κανόνσιν ἡ Ἐκκλησία πεποίηκεν· οὗτος ἐπὶ Διοκλητιανοῦ τὸ τῆς μαρτυρίας εὐψύχως διήνησε στάδιον· πέμπτος δὲ Διοκλητιανὸς μετὰ Αὐρηλιανὸν ἤρξεν, ἐτῶν παρεληλυθότων ἐξ ἐκείνου πεντεκαίδεκα.

Δ'. Περὶ τῆς ἐν Ἀγκύρα Συνόδου.

Ἐπὶ ταύτῃ τῇ ὑποθέσει, καὶ κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου 3) καὶ ἡ ἐν Ἀγκύρα τῇ μητροπόλει τῆς Γαλατίας Σύνοδος εὐσεβῶς συνελήλυθεν, ἀκριβέστερον ἐκζητήσαντες, ὅπως ἄρα προσῆκεν οἰκονομεῖν τοὺς μετὰ τὴν ἄρνησιν μεταμελομένους. Ἐξῆρχον δὲ τοῦ ἱεροῦ τοῦδε συλλόγου Οὐιτέλιος Ἀντιοχείας τῆς Συρίας, Ἄγρικόλαος Καισαρείας Καππαδοκίας, καὶ ὁ μάρτυς Βασιλεὺς 4), ἐπίσκοπος Ἀμασειας· οἱ καὶ κανόνες περὶ τε ταύτης, καὶ δὴ καὶ περὶ ἑτέρων ὑποθέσεων, πέντε πρὸς τοῖς εἴκοσι συνεγράψαντο· ὁ δὲ Βασιλεὺς 5) οὗτος ἐπὶ Λικινίου τὸν τῆς μαρτυρίας στέφανον ἀνεδήσατο.

1) Τὸ, ἱερομάρτυρος οὐ κεῖται παρὰ Β. ἀλλ' ἐν πᾶσι τοῖς ὑπ' ὄψιν Κώδιξι.

2) ταύτης 1340. — 3) κατ' ἐκεῖνο καιροῦ Γ. — 4) 5) Βασιλεὺς Β καὶ Γ.

Ε'. Περὶ τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ Συνόδου.

Μετὰ ταύτην, ἡ ἐν Νεοκαισαρείᾳ τῇ κατὰ Πόντον συνέστη Σύνοδος· συνῆν δὲ καὶ τούτοις ὁ ἅγιος μάρτυς Βασιλεὺς 1) ἐπίσκοπος Ἀμασείας· οἱ καὶ κανόνας συντάττουσι τέσσαρας πρὸς τοῖς δέκα, εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας εὐταξίαν συντείνοντας.

Σ'. Περὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης καὶ Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Λοιπὸν, ἡ πρώτη καὶ Οἰκουμενικὴ ἁγία Σύνοδος τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων Πατέρων ἐν τῇ κατὰ Βιθυνίαν συνεκροτήθῃ Νικαίᾳ, ἔτει δεκάτῳ τῆς βασιλείας τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, μετὰ χρόνους τῆς τοῦ Κυρίου ἐνανθρωπήσεως εἰς οὐρανοῦς τε ἀναλήψεως 2) τοῖς θείοις ἄντικρυς ἰσαριθμούς Πατράσιν, ὀκτωκαίδεκα δηλαδὴ πρὸς τοῖς τριακοσίοις, ὧν ἐξῆρχον Σίλβεστρος καὶ Ἰούλιος, τῆς παλαιᾶς Ῥώμης περιφανεῖς πρόεδροι, αὐτῶν μὲν οὐδέτερος παραγεγονώς, Βίτωνα δὲ καὶ Βικέντιον ἐκάτερος ἀνθ' ἑαυτοῦ, κατὰ τὸν τῆς οἰκείας ἱερατείας χρόνον, τῇ κοινῇ πέμψαντες παρεσομένους Συνόδῳ· Ἀλέξανδρος τε Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδρείας, συναγωνιστὴν καὶ τὸν μέγαν ἐπαγόμενος Ἀθανάσιον, ὃς τῆνικαῦτα τοῦ τάγματος ἠγεῖτο τῶν διακόνων· Εὐστάθιος Ἀντιοχείας, καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Μακάριος· συνῆλθον δὲ κατὰ Ἀρείου τοῦ δυσσεβοῦς, ὃς ἐξ Ἀλεξανδρείας ἔλκων τὸ γένος, καὶ εἰς πρεσβυτέρου τῆς ἐκεῖ Ἐκκλησίας βαθμὸν ἀναβεβηκώς, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Λόγον, ὃ θρασεῖας γλώττης! εἰς κτίσμα καὶ ποίημα κατεβίβαζεν· ἀλλ' οἱ τῆς Συνόδου, τὸ ὁμοούσιον τῶν τριῶν τῆς θεαρχικῆς φύσεως ὑποστάσεων τοῖς πᾶσι κηρύξαντες, τοὺς περὶ τὸν θεομανῆ Ἄρειον, τῷ φρονήματι σφῶν μὴ συμβαίνοντας, αὐτοῖς αὐτῶν δόγμασι 3) τῷ ἀναθέματι παραπέμπουσι· ταύτην τοίνυν καὶ περὶ ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως κανόνες ἐξεφωνήθησαν εἴκοσιν.

1) Βασίλειος Β καὶ Γ. — 2) εἰς οὐρανοῦς τε ἀναλήψεως, οὐ κεῖται παρὰ Β. 1340 καὶ 1375. — 3) ἐπίμασι: ε. καὶ δ.

Ζ'. Περὶ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ δευτέρας Συνόδου.

Ἐτέρα Σύνοδος ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας αὐθις συνεκροτήθη ἐπὶ Κωνσταντίου, υἱοῦ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, μετὰ πέντε ἔτη τῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ πρὸς Θεὸν ἀνακλήσεως 1)· οἱ καὶ κανόνας πέντε πρὸς τοῖς εἴκοσιν εἰς κοινὸν ὄφελος τῆς Ἐκκλησίας ἐκδεδώκασιν.

Η'. Περὶ τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ἐν Σαρδικῇ Σύνοδος ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ δηλωθέντος ἡθροιστο Κωνσταντίου· ὁ γὰρ βασιλεὺς οὗτος τῇ τῶν Ἀρειανῶν αἰρέσει προσθήμενος, σπουδῆν ἐποιεῖτο τὰ ἐν τῇ πρώτῃ δογματισθέντα Συνόδῳ μεταποιῆσαι· ὅπερ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Κώνστας, τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης κρατῶν, ἐξ ἀναφορᾶς τοῦ τότε Πάπα μαθῶν, πόλεμον ἠπέιλησε διὰ γραμμάτων τῷ ἀδελφῷ, εἰ μὴ παύσαιτο κυμαίνων τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τὴν ὀρθὴν πίστιν παρασαλεύων 2)· ὁ δὲ τὸ ἀκριβὲς τῆς πίστεως ζητεῖν 3) ἀντεπέστειλε τῷ ἀδελφῷ, κάκεινο βεβαιωθῆναι διὰ σπουδῆς τυγχάνειν αὐτῷ. Ἔδοξε τοίνυν τοῖς αὐτοκράτορσιν ἀμφοτέροις, Σύνοδον γενέσθαι ἀρχιερέων, καὶ τὴν παρ' ἐκείνων δογματισθεῖσαν πίστιν κρατεῖν· διὸ κελεύσει τούτων ἡθροίσθησαν ἐπισκοποὶ τὸν ἀριθμὸν εἰς καὶ τεσσαράκοντα πρὸς τοῖς τριακοσίοις ἐν Σαρδικῇ, τῇ λεγομένῃ Τριαδίττῃ, οἱ δὲ καὶ τὰ τοῖς Πατράσι δογματισθέντα ἐν τῇ κατὰ Νίκαιαν Συνόδῳ βεβαίως ἔχειν ἐθέσπισαν, καὶ πάντων οὐχ ἥκιστα τὸ παρ' αὐτῶν συντεθὲν ἱερὸν τῆς πίστεως σύμβολον· τοὺς δὲ τοῦτο τολμῶντας μεταποιεῖν, κληρονόμους εἶναι τοῦ ἀναθέματος· οὐμὴν ἀλλὰ καὶ κανόνας συντάττουσιν εἴκοσι, τὸ ασφαλὲς ὁμοῦ καὶ ὠφέλιμον κοινῇ τῇ Ἐκκλησίᾳ πορίζοντας.

Θ'. Περὶ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου.

Μετὰ τὴν ἐν Σαρδικῇ καὶ ἐν τῇ τῆς Φρυγίας μητροπόλει Λαοδικείᾳ, ἔτερα Σύνοδος συνέστη ἀγίων Πατέρων, καὶ κανόνας ἐξέθετο ἑννέα καὶ πενήκοντα, ὅσα γε εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας ὠφέλειαν οὐδὲν ἐλλείποντας τῶν πρὸ αὐτῶν.

1) ἀναλύσεως Β. καὶ ε. — 2) διαταλεύων ε. — 3) ζητῶν Γ.

Περὶ τοῦ μεγάλου Αθανασίου.

Εὐρεῖν ἔχεις, ἢ φιλόκαλος ἀκοή, καὶ τοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἐρείσματος, τοῦ μεγάλου Πατρὸς Ἀθανασίου, φημί, οὐκ ὀλίγα τῷ παρόντι ἐμπεριειλημμένα συγγράμματι· ὃς τῇ κατὰ Νίκαιαν Συνόδῳ παρὼν, ὡς δεδήλωται, μετ' οὐ πολὺ τὸν τῆς Ἀλεξανδρείας θρόνον ἐνεχειρίζετο, Ἀλέξανδρον τὸν θεῖον διαδεξάμενος· τὸν γοῦν ἀνωτέρω ρηθέντα ἱερομάρτυρα Πέτρον Ἀχιλλᾶς διεδέξατο· τὸν δὲ, ὁ θεῖος Ἀλέξανδρος οὕτως· τῶν δὲ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου τροπαίων πλείη μὲν γαῖα, κατὰ τὸ ἔπος, πλείη δὲ θάλασσα· ἀτεχνῶς γὰρ ὑπὲρ ἄθρωπον ὤφθη τοῖς κατὰ Θεὸν ἀγωνίσμασιν.

Περὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

Ἄλλ' ἀνεχώρει μὲν τοῦ κατὰ τὸν βίον σταδίου ὁ Ὀλυμπιονίκης οὗτος, τὰ βραβεῖα τῶν ἄθλων φιλοτίμως ἀποληψόμενος· ἵνα δὲ μὴ κενὴ προμάχου ἢ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας εἶη παράταξις, εὐθύς τῷ μεγάλῳ Πατρὶ Βασιλείῳ τὸ σύνθημα δίδοται τῆς πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῆς πίστεως πάλης· καὶ οἶμαι μηδένα γε ἀγνοεῖν τῶν καὶ βραχὺ γευσασμένων τῆς ἠδῆς μέλιτος ρεούσης γλώττης ἐκείνου, ὅπως τοὺς μὲν ἐκ περιουσίας κατηγωνίσαστο, ἡλίου δὲ φαιδρότερον δαψιλεῖ τῷ φωτὶ τῶν λόγων τὴν Ἐκκλησίαν κατηύγασεν· ὁ μὲν γε παραχωρεῖ τῇ νυκτὶ, ὁ δὲ τοῦ τῆς πονηρίας σκότους περιεγένετο· μᾶλλον μὲν οὖν ὅποσον ἡ λογικὴ φύσις διενήνοχε τῆς ἀψύχου, τοσοῦτον ἑκατέρων τὸ τῆς ἐνεργείας διάφορον· ὁ μὲν γὰρ τὰς ἀκτῖνας τῆ γῆ ἀφίει, τοῖς ὑπὸ τὴν αἴσθησιν μόνον παρρησίαν μετὰ γάνους χαρίζειται· αἱ δὲ τούτου τῶν λόγων ἀκτῖνες ἐξόστου περιεγένονεν 1) ἄχρι καὶ τήμερον, οὐχ ὅπως τὴν ἐν τῇ γῆ λογικὴν φύσιν, ἀλλὰ τέμνουσαι τὸν αἴρα, καὶ τὸν οὐρανὸν ὑπερκύπτουσαι, πολλῆς ἡδονῆς καὶ τοὺς τῶν ἀγγέλων ἐμπιπλάσι χροοὺς· εἰ γὰρ ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῶ μετανοοῦντι χαρὰ γίνεται ἐν τοῖς οὐρανοῖς, αὐτὸς δὲ καὶ πριῶν ἔτι τῷ βίῳ καὶ ἀπὸν τοῖς λόγοις ἀριθμοῦ κρείττους ὕσμέραι πρὸς μετάνοιαν ἔλκων δείκνυται, ἥπου γε οὐδ' ἂν εἰς εἶποι

1) περιεγένοντο B. — ἐξ ὅτου περ γέγονεν ε.

μη τὴν τῶν ἀγγέλων φύσιν ἐκάστοτε τοῦτον εὐφραίνειν· τούτου τὸ παρὸν φέρει σύνταγμα τὰς πρὸς τὸν ἅγιον Ἀμφιλόχιον, ἐπίσκοπον Ἰκονίου, κανονικὰς ἐπιστολάς τρεῖς, εἰς κανόνες διηρημένας τέσσαρας καὶ ὀγδοήκοντα· καὶ ἕτερά ττα πρὸς ταύτας κεφάλαια διαφόρων ὑποθέσεων περὶ.

Περὶ τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Νύσσης.

Τούτῳ καὶ ὁ ἀδελφὸς Γρηγόριος σύμμαχος ἦν, ὁ τὸν τῆς Νύσσης θρόνον κατακοσμήσας, μᾶλλον δὲ τὴν ὑφ' ἡλίῳ σύμπασαν πλουσίῳ τῷ ρεῖθρῳ τῶν λόγων ἀρδεύσας· ὅς οὐχ ἥττον τῷ περιόντι τῆς ἀρετῆς καὶ τῷ ὑπὲρ εὐσεβείας ζήλῳ ἢ καθ' αἷμα προσήκειν ἡξίου τῷ ἀδελφῷ· ἵνα δ' ὡς 1) ἐν βραχεὶ τὸ πᾶν τοῦδε γνώρισμα παραστήσω, τούτου τὴν πρὸς Λητόιον, ἐπίσκοπον Μελιτηνῆς, κανονικὴν ἐπιστολὴν, ὁ παρῶν ἔρανος τοῖς ἄλλοις συνκριθμεῖ.

Ι'. Περὶ τῆς ἐν Γάγγρα Συνόδου.

Καὶ ἡ ἐν Γάγγρα δὲ τῆ μητροπόλει τῶν Παφλαγόνων Σύνοδος μετὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ πρώτην συνέστη κατὰ τινος Εὐσταθίου καὶ τῶν ὁμοδόξων ἐκείνῳ. Λέγεται γοῦν Εὐστάθιος οὕτως, ὡς ὁ Ἐρμείας Σωζόμενος ἱστορεῖ, τὴν ἐν Σεβαστείᾳ τῆς Ἀρμενίας Ἐκκλησίαν ἐπιτροπεῦσαι, μοναχικῆς τε φιλοσοφίας ἄρξι, καὶ τῆς ἐν ταύτῃ σπουδαίας ἀγωγῆς· ἐδεσμάτων τε ὧν χρὴ μετέχειν καὶ ἀπέχεσθαι διαιτηῆσαι, καὶ ἐσθῆτος ἣ δεῖ χρῆσθαι, ἡθῶν καὶ πολιτείας ἀκριβοῦς εἰσηγητῆς γενόμενος, ὡς καὶ τὴν ἀσκητικὴν βίβλον, ἣτις πατέρα καὶ δημιουργὸν τὸν μέγαν Βασίλειον ἐπιγράφεται, ἰσχυρίζεσθαι τινὰς αὐτῷ πονηθῆναι· τοῦτο δὲ ψεῦδος ἀντικρυ· οὐδοπωστῶν γὰρ ἐκείνῳ τὰ τῆς βίβλου ταύτης προσῆκεν· εἰ γὰρ καὶ ἐν λόγοις ὁ ἀνὴρ ἐθρυλλεῖτο, καὶ τὸ ἦθος θαυμάσιος ἦν, καὶ ἱκανώτατος πείθειν, ὡς καὶ πολλοὺς τῶν ἐκπορνευομένων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν μεταπεῖσαι σώφρονα καὶ σπουδαῖον βίον ἐλέσθαι, ἀλλὰ τὸ ἀληθές εἰπεῖν, οὐ προσῆν καὶ τὸ δεινῶς γράφειν αὐτῷ, οὐδὲ γὰρ τὴν περὶ τούτου ἐπιστήμην ἐξήσκητο· τοῦτον τοίνυν φασὶν ὑπὸ

(1) Ἄνευ τοῦ δε 1378 Γ.

πολλῆς ἀκριβείας εἰς παραλόγους ἐπιτηρήσεις παντάπασιν ἐκπεσεῖν ἀπχδούσας κομιδῇ τῶν τῆς Ἐκκλησίας νόμων τε καὶ ἐθῶν· οἱ δὲ, αὐτὸν μὲν τοῦ ἐγκλήματος ἐξαιροῦσιν, ἐπαιτιῶνται δὲ τινὰς τῶν αὐτοῦ μαθητῶν, ὡς τὸν ἔννομον διαβάλλοντα γάμον, πάσης σωτηρίας ἐλπίδα τοῖς τούτῳ συνεσχημένοις περιηρῆσθαι· οἷς δὴ πειθόμενοι ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, οἱ μὲν τὰς ἐαυτῶν ἐξώθουν, αἱ δὲ τοὺς ἄνδρας ἠφίεσαν, σωφροσύνης δῆθεν ἐφέσει 1), εἶτα τὸν ἄζυγα μὴ φέροντες βίον, εἰς μοιχείαν ἐξώλισθον· ἀμέλει καὶ ἐν οἴκοις γεγαμηκότων οὔτε εὐχεσθαι, οὔτε μὴν τροφῆς μεταλαμβάνειν ἠνείχοντο, ἀλλὰ καὶ τοὺς γεγαμηκότας τῶν πρεσβυτέρων 2) ὑπερεφρόνου· καὶ τὰς μὲν τῶν Ἐκκλησιῶν ὠκειοῦντο καρποφορίας, τὰς δὲ ἐν αὐταῖς συνάξεις αὐτοὶ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐκτρέπεσθαι παρηγγύων, ἐν οἰκίαις δὲ μᾶλλον ἐκκλησιάζειν, κάκει ποιεῖσθαι τὴν κοινωνίαν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν ἱερῶν οἴκων, ἐν οἷς μαρτύρων ἀπέκειτο λείψανα, ὡς κοινῶν κατεφρόνου· καὶ τὰς μὲν ὠρισμένας νηστείας ἠθέτου, ἐν ταῖς κυριακαῖς δὲ νηστεύειν μᾶλλον ἀνέπειθον· τὰ κρέα καὶ τοὺς ταῦτα ἐσθίοντας ἐβδελύσσοντο· τοὺς συνήθεις χιτῶνας καὶ στολὰς ἀμφιέννυσθαι οὐκ ἠξίου, ἀλλὰ ξένας παντάπασι καὶ ἀθήεις· γυναῖκες παρ' αὐτοῖς τὴν κόμην ἀποκειρόμεναι, στολαῖς ἀνδράσι πρεπούσαις ἐκέχρηντο 3)· δούλοις, προσχήματι θεοσεβείας, τῶν δεσποτῶν ἀφίστασθαι συνεβούλευον· τοὺς χρήμασι πλουτοῦντας καὶ μὴ χαίρειν αὐτὰ καθάπαξ ἐῶντας, ἀμοιρήσειν τῆς τοῦ Θεοῦ βασιλείας διΐσχυρίζοντο· καὶ πλείστα ἕτερα παραπλήσια τούτοις νεωτερίζοντες, ἐδίδασκόν τε καὶ ἐδογματίζον. Κατὰ τοίνυν τούτων τοὺς πλησιοχώρους φασὶ συνδραμεῖν ἐπισκόπους, ἧ προειρήκαμεν, καὶ οὕς ἴσμεν κατὰ τῶν ταύτῃ φρονούντων ἐκθέσθαι κανόνας ἐννεκκαίδεκα· ἄλλοτριούς δὲ κάκεινους τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ψηφίσασθαι, ἂν μὴ κατὰ τοὺς ὅρους τῆς Συνόδου ἕκαστον τῶν σφίσι νενομισμένων ἀποκηρύξωσιν· ἐντεῦθεν λόγος· Εὐστάθιον ἐπιδεικνύμενον, ὡς οὐκ αὐθαδείας ἕνεκεν ἀλλὰ τῆς κατὰ Θεὸν

1) σωφροσύνην δῆθεν ματαίως βουλόμενοι 1340 — 2) καὶ ἱερέας γεγαμηκότας ἀπεστρέφοντο 1340. — 3) ἀνδράσι στολὰς ἀμφιέννυντο 1340.

ἀσκήσεως εἰσηγεῖτο ταῦτα, καὶ ἐπετηδευσεν ἀμείψαι τε τὴν στολὴν, καὶ παραπλησίως τοῖς ἄλλοις 1) ἱερεῦσι τὰς προόδους ποιῆσθαι· ἐνόμιζε γὰρ ἔσσεσθαι τὰ τελευταῖα τῶν πρόσθεν παραίτησιν, εἰ καὶ μὴδὲν τῆς αὐτοῦ ἐπινοίας ἀπώνατο, οὐδὲ ἀποδράναι ἴσχυσε τὸ μὴ οὐ δίκην ὑποσχεῖν τῶν τετολμημένων, τὴν τῆς ἱερωσύνης ἀφαίρεσιν· οὐκ οἶδα δὲ τί παθόντες αἱ θεῖοι οὗτοι Πατέρες, ἐφ' ἐκάστῳ κανόνι οὐκ ἀφορισμὸν ἀλλὰ τὸ ἀνάθεμα προσετίθεσαν, τὴν πολλὴν, οἶμαι, τῆς κακίας ῥύμην 2) ἐκ περιουσίας ἀναστεῖλαι βουλόμενοι.

Περὶ ἀναθέματος.

Τούτῳ δὲ τῷ ἀναθέματι ἡ ἀγία καὶ οἰκουμενικὴ τετάρτη Σύνοδος εἰς μόνους ἐχρήσατο τοὺς ἐπὶ χρήμασι χειροτονηθέντας 3)· ἐπιφέρει δὲ τοῦτο καὶ μοναχοῖς τε καὶ κληρικοῖς, στρατιωτικὸν ἐπανηρημένοις σχημα καὶ μὴ μεταμελομένοις· ἀλλ' ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς, ἐν τῇ ὁμιλίᾳ τῇ περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἀναθεματίζειν, οὐκ οἶσται δεῖν ὅλως πιστὸν ἄνθρωπον ἀνάθεμα λέγειν· τοῦτο γὰρ παντελῶς τοῦ Χριστοῦ ἀποκόπτει, φησὶ, καὶ τῷ διάθλῳ ἀνατίθησιν, ὡς μηκέτι χώρην ἔχειν τὸν τοιοῦτον σωτηρίας· ἀλλοτριοῦται γὰρ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς τῶν πιστῶν ὁμηγύρεως ὁ ἀνάθεμα γενόμενος, καὶ προσκληροῦται τῷ Σατανᾷ· καὶ ὡσπερ τὰ τῷ Θεῷ ἀνατιθέμενα τῶν κοινῶν καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων χωρίζεται, οὕτως ἐκ τοῦ ἐναντίου τὰ τῷ πονηρῷ ἀφορισθέντα ἀποδιαιρεῖται τῶν θεῶν. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ὁ συνοδικὸς, ὡς ἔοικε, τόμος ἠθέτηται, ὁ γεγωνῶς ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου καὶ τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξίου, ὁ τοὺς ἀποστάτας ἀναθεματίζων τῶν βασιλέων, καὶ κατ' αὐτῶν αἶροντας ὄπλα, καὶ τυραννίδα 4) μελετῶντας, οἶκ' τὰ τοῦ μεγάλου πατρὸς Χρυσοστόμου ὀφείλοντα μᾶλλον κρατεῖν ἢ τὰ τῆς τετάρτης Συνόδου καὶ τὰ τῆς ἐν Γάγγρα ταυτησί· ἀλλὰ γε καὶ οὗτοι συνειδότες ἑαυτοῖς, οἶμαι, πέρα τοῦ μετρίου τὰ τῆς ἐπιτιμίας ἐκτείνουσι, 5) τελευτῶντες φα-

1) τοῖς ἀγίοις Γ. — 2) ῥύμην Β. — 3) χειροτονουμένους Γ. — 4) τυραννίδας 1310. — 5) ἐκτείνοντας 1340 καὶ Β.

σι Ταῦτα δὲ ὠρίσαμεν, οὐ κατὰ τῶν ἀσχεῖν προαιρουμένων ἀγανακτοῦντες, ἀλλὰ τῶν ὑπερηφάνῳ διαθέσει τὴν ἀσκησιν μετιόντων, καὶ καινὰ τινὰ παρὰ τὰς θείας εἰσαγόντων Γραφάς· ἡμεῖς γὰρ καὶ 1) παρθενίαν μετὰ ταπεινοφροσύνης θαυμάζομεν· καὶ ἐγκράτειαν μετὰ θεοσεβείας ἀποδεχόμεθα· καὶ ἀναχώρησιν μετὰ τοῦ προσήκοντος κόσμου τῶν ἐγκαυμάτων πραγμάτων ἀγάμεθα· καὶ γάμους τιμῶμεν σεμνοῦς· καὶ πλοῦτον μετὰ δικαιοσύνης καὶ εὐποιίας οὐκ ἐξουθενοῦμεν· καὶ λιτότητα ἐνδυμάτων οὐκ ἀτιμάζομεν· τοὺς δὲ ἐλκεχίτωνας καὶ ἐκνευρισμένους καὶ θρόπτοντας ἑαυτοὺς μαλακοῖς ἐσθήμασιν ἀποστρεφόμεθα· τοὺς οἴκους τοῦ Θεοῦ σέβομεν, καὶ τὰς ἐν τούτοις συναξεῖς ὡς ἐπωφελεῖς ἀσπαζόμεθα, οὐ τοῖς οἴκοις συγκλείοντες τὴν εὐσέβειαν, ἀλλὰ πάντα τὸν ἐπ' ὄνοματι τοῦ Κυρίου ἀνεγερθέντα ἱερὸν οἶκον σεπτὸν ἠγούμενοι· καὶ τὰς εἰς τοὺς πτωχοὺς εὐποιίας τῶν ἀδελφῶν κατὰ τὰς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας προσιέμεθα· καὶ συλλήβδην εἰπεῖν, τὰ ὑπὸ τῶν θείων Γραφῶν, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἀποστολικῶν παραδόσεων ἀγράφῳ ἔθει παραδοθέντα, καὶ στέργομεν, καὶ μήποτε καύσασθαι τοὺς ταῦτα ποιοῦντας εὐχόμεθα.

ΙΑ'. Περὶ τῆς β'. καὶ οἰκουμενικῆς ἁγίας Συνόδου 2).

Μετὰ τοῦτο καὶ ἡ δευτέρα τῶν οἰκουμενικῶν, νεύσει θεία, συνελήλυθε Σύνοδος, τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου, χρόνοις ὑστερίζουσα τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης δύο καὶ πεντήκοντα· αὕτη τοίνυν, τὴν μὲν βασιλίδα πόλιν, ἱερὸν ἐδείκνυε φροντιστήριον· εἰς πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν ἄνδρας ἱεροῦς συνηγείρετο, ἐξάρχους ἔχουσα Τιμόθεόν τε τὸν Ἀλεξανδρείας, καὶ τὸν ἀξιαγαστον τῆς Ἀντιοχείας Μελέτιον, Κύριλλον τε τὸν Ἱεροσολύμων, καὶ δὴ καὶ Νεκτάριον, ὃς ἄρτι τῆς τῶν κατηρουμένων ἀγέλης ἀφορισθεὶς, καὶ τῷ θείῳ λουτρῷ τὸν τοῦ βίου ῥύπον ἀποπλυνάμενος, καθαρὸς ἤδη τὸ καθαρὸν τῆς ἱεραρχίας ἀξίωμα περιβάλλεται· καὶ ἅμα τῆς τε βασιλευού-

1) ὁ καὶ οὐ καίτι· παρὰ Γ. — 2) περὶ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς δευτέρας συνόδου Γ. 3) Ἐδείκνυτο 1375 καὶ ε.

σης ἐπίσκοπος, καὶ τῆς Συνόδου ἑξαρχὸς ἐχρημάτιζε· μεθ' ὧν Γρηγόριος ὁ τῆς Ἐν Καππαδοκίᾳ Νύσσης ἐπίσκοπος, καὶ ὁ τῆς Θεολογίας ἐξ ἔργων ἐπώνυμος, τὸν θρόνον μὲν ἔτι διέπων Κωνσταντινουπόλεως, στάσεως δὲ γενομένης, προθυμότερον ἢ οἱ ληψόμενοι, τοῦ θρόνου τοῖς βουλομένοις παραχωρήσας, ὅς καὶ τῷ συντακτηρίῳ λόγῳ μᾶλλον ἢ πρότερον καταπλήξας τὴν Σύνοδον, εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα Ναζιανζὸν ἐπάνεισι, καὶ ἦν ἐκ πολλοῦ ὠδινεν ἡσυχίαν ἀσπάζεται· οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ ὁ τῆς παλαιᾶς Ῥώμης Δάμασος, τὰ αὐτὰ τῇ Συνόδῳ κρατύνων 1) ἐδείκνυτο. Ὁ οὐδ' ἱερός οὗτος χορὸς τὸν πνευματόμαχον διωσάμενοι Μακεδόνιον, ὅς τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον ἄρπαγμα πάλαι πεποίητο, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ τῷ ἀναθέματι καταδικάσαντες, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ὁμότιμον Πατρὶ καὶ Υἱῷ ὡς Θεὸν ἀληθινὸν ἐδογματίσαν· ἔτι δὲ καὶ τῶν περὶ τὸν ἄνουν Ἀπολινάριον καταψηφισάμενοι, ἔννου καὶ ἔμψυχον ἀνελιθφέναι σάρκα τὸν Κύριον ἐπεψήφισαν 2)· φέρει καὶ τούτων τὸ πρὸν Σύνταγμα οὐς καὶ μόνους ἐκδεδώκασι κανόνας ἑπτὰ.

Περὶ Τιμοθέου, Θεοφίλου, καὶ τοῦ μεγάλου Κυρίλλου, οἱ τῆς τῆς Ἀλεξανδρείας ἐκ διαδοχῆς ἐκόσμησαν θρόνον 3).

Ἀλλὰ καὶ τοῦ ρηθέντος τοῦδε Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας κανόνες φέρονται κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν πεντεκαίδεκα. Τοῦ γοῦν μεγάλου Πατρὸς Ἀθανασίου τὸν τῆς Ἀλεξανδρείας θρόνον πρὸς τῶν Ἀρειανῶν ἀφηρημένου, Γρηγόριος ὁ Καππαδόκης τῆς Ἀρειανικῆς ὑπάρχων αἰρέσεως, εἰσεφθάρη· καὶ τούτου δίκην δόντος δικαίαν, ὁ μέγας πάλιν ἐπάνεισιν Ἀθανάσιος, ὃν Πέτρος ὀρθόδοξος διαδέχεται· καὶ τούτου πρὸς τοῦ Οὐάλεντος ὑπερορυσθέντος, Λούκιος Ἀρειανὸς ἀντεισήχθη· καὶ τούτου ἀποφθαρέντος, Πέτρος αὐθὶς τοῦ θρόνου ἐπιλαμβάνεται· εἶτα Τιμόθεος οὗτος ὁ πᾶν, ἀναχθεὶς μὲν ἐπὶ τὸν θρόνον κατὰ τὸ τέταρτον

1) κρατύνειν B. καὶ 1340. — 2) ἐπεψήφισαντο Γ. B.

3) Περὶ τῶν Κανόνων τοῦ ἁγίου Τιμοθέου καὶ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, Ἀλεξανδρείας πατριαρχῶν. B.

ἔτος τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου, παρῶν δὲ καὶ τῆς βῆθισης οἰκουμενικῆς δευτέρᾳ Συνόδῳ· μετὰ δὲ τὴν ἑπταετίαν πρὸς Κύριον ἐξεδήμησε, διάδοχον ἐσχηκῶς Θεόφιλον, οὗ καὶ αὐτοῦ ἐπιστολαὶ φέρονται δύο, καὶ κανόνες δύο· τοῦτον ὁ ἀδελφιδοῦς, ὁ μέγας, φημι, Κύριλλος διεδέξατο. Εἰσὶ καὶ ἐκ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ δύο, εἰς κανόνας ἑπτὰ μεριζόμεναι.

ΙΒ'. Περὶ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς τρίτης Συνόδου.

Ἦγε μὴν ἀγία καὶ οἰκουμενικὴ τρίτη Σύνοδος, ἔτει τῆς ἀρχῆς τρισκαίδεκάτῳ τοῦ νέου Θεοδοσίου, ἐν τῇ κατὰ Ἀσίαν συνεκροτήθη Ἐφέσῳ, εἰς διακοσίους πληθθυνομένη, ἐνὸς καὶ τεσσαράκοντα ἔτων ἀπὸ τῆς δευτέρας μέχρι ταύτης ἐκμετρηθέντων· ἐν οἷς ἡγεμόνες ἐγνωρίζοντο ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας περιώνυμος ἐν Πατράσι Κύριλλος, καὶ τοῦ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Κελεστίνου καὶ τὸ πρόσωπον πληρῶν καὶ τὸν θρόνον, Ἰουβενάλιος Ἱεροσολύμων, καὶ ὁ τῆς Ἐφεσίων πρόεδρος. Μέμνων οἰτινες, τὸν ἐναγῆ Νεστοριον ἐκ τῆς Ἀντιοχείας μὲν ὄρμώμενον, τὸν δὲ τῆς Κωνσταντίνου θρόνον οὐκ εὐαγῶς ἐγκεχειρισμένον, δίκας τῆς ἀσεβείας ἀπήτουν, ἀνθ' ὧν τὸν ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς δύο υἱοὺς τέμνειν οὐ πεφρικῶς, τὸν μὲν, ψιλὸν ἄνθρωπον τοῦ προσλαβόντος λόγου χωρὶς, τὸν δὲ, Θεὸν ἀνά μέρος καὶ γυμνὸν τοῦ προσλήματος ὁ ἀνόητος ἔπλαττεν, ἐνωθέντα δὲ κατὰ σχέσιν ἐκείνω, καὶ ὡσπερ τὸν Σωτῆρα Χριστὸν ἀπεστέρει τῆς θεότητος 1), οὕτω καὶ τὴν κυρίως θεοτόκον, τῆς θεοτόκου κλήσεως· ἀλλ' ἡ τῶν θείων Πατέρων Σύνοδος, σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ἠνώσθαι τὸν ἐκ Θεοῦ Πατρὸς Λόγον λαμπρῶς ἐδογματίσει, ἕνα τε εἶναι Υἱὸν μετὰ τοῦ προσλήματος, ἐν δυοὶ μὲν φύσεσι, μιᾷ δὲ γνωρίζόμενον ὑποστάσει· ὡς τὸν αὐτὸν εἶναι Θεὸν ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπον, ἐν ἀμφοτέροις τὸ τέλειον ἔχοντα, ἐκ περιουσίας περιγενόμενον τῆς συγχύσεως· τὴν δὲ αὐτὸν ἀσπύρως καὶ ὑπὲρ φύσιν τεκοῦσαν ἀειπάρθενον κόρην, ἀληθῶς καὶ κυρίως ἀπεφάνητο θεοτόκον, τὸν ληρώδη Νεστόριον, αὐτοῖς αὐτοῦ

1) ἐνότητες; B.

δόγμασι, τῷ ἀναθέματι παραπέμψασα· συντάττουσι δὲ καὶ εἶδε κανόνων ὁκτώ.

II'. Περὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν Κάρθαγένῃ τῷ τηνικαῦτα γέγονε Σύνοδος, βασιλεύοντος, ἐν μὲν τῇ πρεσβυτέρᾳ Ρώμῃ, Ὀνωρίου, ἐν δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει, τοῦ ῥηθέντος Θεοδοσίου τοῦ νέου, συνελθόντων εἰς Καρχηδόνα θείων Πατέρων σιζ' ἐξ Ἀφρικῆς καὶ τῶν ὑποκειμένων ταύτῃ χωρῶν· ἡ γὰρ Καρθαγένῃ 1) μέρος τῆς Καρχηδόνης ἐστίν, ἡ δὲ Καρχηδῶν, ἐπαρχία τῆς Ἀφρικῆς· τῆς δὲ Ἀφρικῆς μοῖραί εἰσιν ὁκτώ· πρώτη μὲν, ἦν ἡ Ἀλεξάνδρεια, καὶ ἡ Πεντάπολις Λιβύης, καὶ ἡ καλουμένη ἔρημος Τρίπολις συμπληροῦσι· δευτέρα δὲ ἡ τοῦ Βυζακίου· τρίτη, ἡ τῆς Καρχηδόνης ἡ καὶ προκουνσουλαρία, ἥτοι ἀνθυπατική· εἶτα, Νουμηδία· δύο, παλαιά τε καὶ νέα· ἔπειτα, Μαυριτανίαί τρεῖς, ἥτοι ἡ Καισαρινσία, ἡ καὶ Καισαριανὴ καλουμένη, ἀπὸ τῆς μητροπόλεως αὐτῆς Καισαρείας, Σιτιφενσία, ἥς ἡ μητρόπολις Σιτίφαινα· καὶ Τιγγιανὴ, ἡ μητρόπολιν ἔχουσα Τίγγην. Ἐξῆρχε δὲ τῆς Συνόδου Αὐρήλιος ἐπίσκοπος Καρχηδόνης, ὃν καὶ Πάπαν ὠνόμαζον, καὶ οἱ σταλέντες ἐκ τοῦ Πάπα Ρώμης τοποτηρηταὶ Φαυστῖνος ἐπίσκοπος, Φίλιππος τε καὶ Ἄσελος πρεσβύτεροι· παρῆσαν δὲ καὶ ἕτεροι τοποτηρηταὶ τῶν ἤδη εἰρημένων 2) ἐπαρχιῶν τῆς Ἀφρικῆς τοὺς τόπους ἀναπληροῦντες τῶν μὴ δυναθέντων ἐλθεῖν εἰς τὴν Σύνοδον· ὅθεν καὶ τὸ τῆς τοποτηρησίας ὄνομα ἐλήφθη ἀπὸ τοῦ τηρεῖν, ὃ ἐστι φυλάσσειν ἥτοι ἀναπληροῦν τοὺς τόπους τῶν στελλόντων αὐτούς.

III'. Περὶ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς τετάρτης Συνόδου.

Ἀλλὰ γὰρ πρὶν χρόνους ἀπὸ τῆς τρίτης ἐξήκειν τριάκοντα, ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ τετάρτη Σύνοδος, τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Μαρκιανοῦ τοῦ χρηστοῦ 3) ἐν τῇ περιωνύμῳ πόλει

1) Καρθάγενα 1340 ε. — 2) τὰ ἀπὸ τοῦ Φαυστῖνος μέχρι τοῦ, ἤδη εἰρημένων, οὐ κείνται ἐν τοῖς 4 Κώδιξι Βιέννης, εὑρίνται δὲ ἐν X. 1330, 1378, ε, καὶ παρὰ Γ. ἐν περισελίδῃ. — 3) τοῦ φιλοχρίστου Γ.

τῆς Βιθυνίας ἠθροίζετο Χαλκηδόνι, εἰς τριάκοντα δὲ καὶ ἑξακοσίους τὸν ἀριθμὸν ἐξετείνετο· ἧς λογάδες ἐγνωρίζοντο Ἀνατόλιος Κωνσταντινουπόλεως, Μάξιμος Ἀντιοχείας, Ἰουβενάλιος Ἱεροσολύμων· καὶ δὴ, Πασχασίνος 1) τε καὶ Λουκίνσιος ἐπίσκοποι, σὺν Βονιφατίῳ πρεσβυτέρῳ, τὸν τόπον ἐπέχοντες Λέοντος τοῦ ἀγιωτάτου Πάππ τῆς πρεσβυτέρης Ρώμης, οὐ μέγα τὸ κλέος, καὶ πολὺς ὁ ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ζῆλος· ὅς οὐ μόνον ἀποστόλοις οἰκείοις ἀλλὰ καὶ τῇ θαυμασίᾳ ἐπιστολῇ ἐπεκύρου τὰ τῆς Συνόδου, ἣν καὶ στήλην ὀρθοδοξίας οἱ Πατέρες προσηγορεύκασιν· οἵτινες τὸν ἀρχιμανδρίτην Κωνσταντινουπόλεως Εὐτυχῆ, καὶ τὸν προασπιστὴν αὐτοῦ Διόσκορον Ἀλεξανδρείας, εἰς μίαν φύσιν ἀνακρινῶντάς τε καὶ συγγέροντας τὸν ἐν δυοῖ φύσεσι γνωριζόμενον ἕνα Χριστὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Θεὸν, φεύγοντας δὴθεν τὴν τοῦ Νεστορίου διαίρεσιν, ἀσεβείας ἕνεκα, τῷ ἀναθέματι κατεδίκασαν· κανόνας οὗτοι δωροῦνται τῇ Ἐκκλησίᾳ τριάκοντα. Ζήτει τὰ περὶ ταύτης καὶ ἐν τῷ ἀ. κεφαλαίῳ τοῦ Ε στοιχείου.

Περὶ τοῦ ἀγιωτάτου Γενναδίου Κωνσταντινουπόλεως.

Τῷ δευτέρῳ ἔπει Λέοντος τοῦ μεγάλου, ὃς μετὰ Μαρκιανὸν ἐβασίλευσεν, ὁ θεῖος Γεννάδιος εἰς τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον ἀνάγεται, τὸν Ἀνατόλιον διαδεξάμενος, καὶ μετὰ τεσσαρεσκαιδέκατον ἔτος πρὸς Κύριον ἐκδημεῖ· ἐπιστολῇ δὲ φέρεται· τούτου πρὸς τὴν ἐν Ρώμῃ Σύνοδον, δεικνύσα, ὡς οὐδεμιᾶς ἀτοπίας ὑπερβολὴν καταλείπει τὸ χειροτονεῖν ἐπὶ χρήμασι 2).

ΙΕ΄. *Περὶ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἑ. Συνόδου.*

Τῇ δὲ γε ἑ. καὶ οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, κανὼν οὐδοτιοῦν ἐμέλησεν, ὅτι μὴ τῷ ἀναθέματι καθυποβλεῖν 3) τοὺς περὶ Ἰριγένην, Διδύμους τε καὶ Εὐαγγρίους, τοὺς τὴν Ἑλληνικὴν μυθολογίαν τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ φιλονεικήσαντας παραιρενεγκεῖν· προὔπαρξιν γὰρ ἐληρώδουν ψυχῶν, καὶ πολλὰ σώματα τὴν αὐτὴν ψυχὴν μετενδύεσθαι, καὶ τέλος εἶναι τῆς ἀτελευτηότητος κολάσε-

1) Πασχασίνος 1375 Β. καὶ Γ.—2) τὸ ἐπὶ χρήμασι χειροτονεῖν Γ.—3) ἔπαλλει Γ.

ως ἤθροιστο δὲ τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου, ὑστερίζουσα τῆς πρὸ αὐτῆς τετάρτης χρόνοις δύο πρὸς τοὺς ἑκατὸν· καὶ τέμενος μὲν ὥσπερ ἱερὸν ἑαυτῇ τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων ἰδρύτο, πέντε δὲ καὶ ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν θεοφόρων Πατέρων συνδρομῇ ἐκρατύνετο· ὧν ἡγοῦντο τὰ πρῶτα μὲν Μηνᾶς, εἶτα Εὐτύχιος, ἐκ διαδοχῆς τοὺς ἀρχιερατικούς τῆς βασιλευούσης ἰθύνοντες οἶακας, Ἀπολινάριος Ἀλεξανδρείας, Δόμνος Ἀντιοχείας, πρὸς δὲ καὶ Δίδυμος, καὶ Εὐάγριος, Εὐστοχίου 1) τοῦ τῶν Ἱεροσολύμων τόπον ἀναπληροῦντες· ὁ δὲ γε Ρώμης Βιγίλιος 2), παρῶν μὲν τῆνικαῦτα τῇ πόλει, οὐ παρῶν δὲ τῇ Συνόδῳ, τὴν κοινὴν τῶν Πατέρων πίστιν οὐχ ἥκιστα ἐπεκύρου λιβέλλῳ.

ΙΓ'. *Περὶ τῆς ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς 5'. Συνόδου 3).*

Οὐ μὴν οὐδὲ τῇ κυρίως ἕκτη προῦργου εἶναι νενόμισται κανόνας συγγράφειν, ἑτέροις ἐχούσῃ τὸν νοῦν· ἥτις χρόνοις ἐνὸς δέοντος πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν κατόπιν τῆς προγεγονούσας ἐλθοῦσα, τὴν βασιλίδα καὶ αὕτη πόλιν ἱερὸν ἐπήξατο θέατρον· ἐβδομήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν θεοφόρους ἄνδρας ἀποδυσασμένους σχοῦσα πρὸς τὸν ἀγῶνα, λαμπρῶς νικῶσαν τὴν εὐσέβειαν ἐπεδείκνυ 4) ἔτει τρισκαιδεκάτῳ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ λεγομένου Πωγωνάτου· ταύτης ἀρχηγοὶ ἐγνωρίζοντο Γεώργιος τε Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Θεόδωρος καὶ Γεώργιος πρεσβύτεροι, ἅμα Ἰωάννη διακόνῳ τὸν τόπον ἀναπληροῦντες Ἀγάθωνος τοῦ ἁγιωτάτου Πάπα Ρώμης· τοῦ δὲ Ἀλεξανδρείας Πέτρος μοναχὸς ἐξεπλήρου τὸν τόπον· Γεώργιος δὲ μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος, τοῦ Ἱεροσολύμων· οὗτοι δὲ τοὺς περὶ Σέργιον, Πύρρον, Παῦλον, Πέτρον, τοὺς δυσσεβῶς τῆς Κωνσταντινουπόλεως προεδρεύσαντας, ἔτι δὲ καὶ Ὀνώριον Ρώμης, Κύρον Ἀλεξανδρείας, Μακάριον Ἀντιοχείας, Θεόδωρον τῆς Φαράν, Στέφανον καὶ Πολυχρόνιον, τῇ τοῦ αναθέματος καθυπέβαλον δίχῃ· ἀνθ' ὧν ἐν

1) Εὐτύχιου Β. — 2) Βιγίλιος 1375. — 3) Ἐν χειρογράφῳ α προστίθεται, εἰς πεντήκοντα ἀναυτοὺς ἢ των μονοθελητῶν διήρκεσεν αἵρεσις. — 4) ἀπεδείκνυ 1340 καὶ Γ. — 5) ἐξεπλήρου . . . μοναχὸς, οὐ κείται παρὰ Β.

θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν καὶ μετὰ τὴν σάρκωσιν τὸν Κύριον ἡμῶν ἐδογματίζον ἔχειν· οἱ δὲ τῆς Συνόδου, δύο θελήματα φυσικά, καὶ δύο ἐνεργείας ὁμοίως 1) ἔχειν μετὰ τὴν σάρκωσιν τὸν Κύριον ἡμῶν ἀπεφήναντο καὶ ἐκύρωσαν, οὐκ ἐν διαίρεσει προσώπων, ἀλλ' ὅτι οὐδεμία φύσις τῶν δύο ἐπὶ Χριστοῦ φύσεων ἀθέλητος ἦν, ἢ ανενέργητος· ἵνα μὴ τῶν ἰδιωμάτων τούτων ἐκατέρας φύσεως ἀναιρουμένων, τῆς ἐνεργείας, λέγω, καὶ τῆς θελήσεως, καὶ αἱ φύσεις, ὧν αὐταὶ εἰσιν ἰδιώματα, συναναιρεῖσθαι δοκῶσιν.

ΙΖ'. Περὶ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς πενθέκτης Συνόδου.

Ἀμέλει καὶ τοῦ δευτέρου Ἰουστινιανοῦ, τοῦ Ῥινοτμήτου δηλαδὴ, βασιλεύοντος, ὃς ἦν υἱὸς Κωνσταντίνου τοῦ Πρωγονάτου, τῇ τούτου κελεύσει συνῆλθον ἐπίσκοποι ἑπτὰ καὶ εἴκοσι καὶ διακόσιοι, ἐν τῷ λεγομένῳ Τρούλλῳ· οἶκος δὲ ἦν οὗτος περιφανῆς ἐν καλῷ τῶν βασιλείων Κωνσταντινουπόλεως κείμενος· ἔργον δ' ἦν αὐτοῖς, πάντα τε τὰ πεπραγμένα ταῖς πρότερον Συνόδοις κυρῶσαι, καὶ κανόνας συντάξαι τὴν τῆς Ἐκκλησίας ἀφορῶντας κατὰστασιν· συνέζευκται δὲ καὶ αὕτη τῇ ἕκτη, καὶ τὴν προσηγορίαν ἐκείνης ἐδέξατο· οὐ γὰρ περὶ πίστεως καὶ δογμάτων αὐτῇ ζήτησις γέγονεν, ὥστε καὶ αὐτὴν ἰδιαίτατα παρὰ τοῦτο λογίζεσθαι Σύνοδον· μᾶλλον δὲ κυρίως πενθέκτη λέγοιτ' ἂν, ἅτε τὸ ὑστέρημα τῆς τε πέμπτης καὶ τῆς ἕκτης ἀναπληρώσασα, τὴν τῶν ἱερῶν, φημί, κανόνων συνθήκην· ἔστι δὲ καὶ οἰκουμενικὴ ἡγεμόνες γὰρ ἐν αὐτῇ ἐγνωρίζοντο Παῦλος Κωνσταντινουπόλεως, Πέτρος Ἀλεξανδρείας, Γεώργιος Ἀντιοχείας, Ἀναστάσιος Ἱεροσολύμων, Ἰωάννης νέας Ἰουστινιανουπόλεως, Βασίλειος τῆς Γορτυναίων μητροπόλεως τῆς Κρήτης νήσου, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων πάσης τῆς Συνόδου τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας Ῥώμης· οὕτω γὰρ ἐν τοῖς παλαιοῖς εὐρηνταὶ βιβλίοις μετὰ τὴν τοῦ βασιλέως ὑπογραφὴν ἕκαστοι τῶν πατριαρχῶν τε καὶ μητροπολιτῶν ὑπογραφῇ τὸ οἰκεῖον σημειωσάμενοι ὄνομα καὶ ἀξίωμα·

1) ὁμοίως Γ. καὶ ε. 1310, οὐ κεῖται δ' ἔτι ἢ λέξις ἐν 137ῷ.

13 καὶ οἱ Λατίνοι, καίριως ὑπὸ ταύτης πληττόμενοι, μὴ εἶναι ταύτην οἰκουμενικὴν διατείνονται, τῷ μὴ τοποτηρητὰς ἐσχηκέναι τοῦ Πάπα Ῥώμης, ὡς ἄλλης οὔσης τῆς ἑκτῆς Συνόδου, ἣ κακείνος συνήνεσεν, ἥτις ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου συνήθροιστο· ταύτην δὲ μετὰ χρόνους γενέσθαι συχνούς, κελεύσει τοῦ Ῥινοτμήτου Ἰουστινιανοῦ· πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἂν ἠνέσχοντο οἱ τοσοῦτοι ἅγιοι Πατέρες ἐπιφανοῦς οὕτω ψεύδους ἀλῶναι, λέγοντες ἐν τοῖς ἑαυτῶν κανόσιν, ὥρισεν ἡ ἀγία αὕτη καὶ οἰκουμενικὴ Σύνοδος· ἄλλως τε καὶ οὐδὲ ὁ Πάπας εἶχε λεγάτους, ἀντιπροσώπους δηλαδή, τῆς ἡμετέρας μὲν ὄντας ἐπαρχίας, ὥστε καὶ 1) ταῖς κοιναῖς συνελεύσεσιν ἀντ' ἐκείνου τούτους ἐπιδημεῖν, δυσχεροῦς οὔσης αὐτῷ τῆς ἀφίξεως διὰ τὸ τῆς ὁδοῦ μῆκος· οὐ γὰρ δὴ καὶ παρ' ἐκείνου ἐχειροτονοῦντο, ὡς ὁ Καισαρεὺς ἱστορεῖ Κωνσταντίνος· πάντες τοίνυν οὗτοι τῇ ἀγίᾳ Συνόδῳ παρῆσαν, λέγω δὴ ὁ Θεσσαλονίκης, ὁ Δαρδανείας, ὁ Ἡρακλείας, Ὁρχάκης, ὁ Κορίνθου, ὁ Ῥαβέννης, καὶ ὁ Κρήτης οὗτος Βασίλειος, ὃς ἰδίᾳ φέρειν τὰ δίκαια τῆς Ἐκκλησίας Ῥωμαίων ὑπέγραψε· κανόνας δὲ καὶ οὗτοι συντάττουσι δύο πρὸς τοῖς ἑκατόν.

III. Περὶ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἐβδόμης Συνόδου.

Χρόνων δὲ παρερρηκῶτων εἴκοσι καὶ ἑκατόν, ὀγδόου δὲ ἱσταμένου τοῦ Κωνσταντίνου τῇ βασιλείᾳ, καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Εἰρήνης, Νίκαιαν μὲν τὴν τῶν Βιθυνῶν μητρόπολιν 2) κριτήριον τῆς εὐσεβείας καὶ ἡ ἐβδόμη Σύνοδος δείκνυσιν, ὡς γε δὴ καὶ ἡ πρώτη Σύνοδος πάλαι. Εἰς ἑπτὰ δὲ καὶ ἐξήκοντα καὶ τριακοσίους ἄνδρας ἱεροῦς ἐπληθύνετο, ταξιάρχας τῆς ἱεραῆς ταύτης φάλαγγός προβαλλομένη Ταράσιον Κωνσταντινουπόλεως, τὸν ἐν Ἰσρεῦσι Θεοῦ περιβόητον, Πέτρον τοῦ τῶν ἱερέων τάγματος πρῶτον, καὶ ἕτερον Πέτρον πρεσβύτερον καὶ ἡγούμενον τῆς τοῦ ἀγίου Σάββα μονῆς, τὸν τόπον Ἀδριανοῦ τοῦ Πάπα Ῥώμης κληρωσαμένους, Ἰωάννην τε καὶ Θωμᾶν πρεσβυτέρους,

1) δὲν, α. β. — 2) ἐν τῷ ναῶ τῷ ἐπιωνύμῳ τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου Σοφίας, α. ἐν τῷ ναῶ τῷ περιωνύμῳ, β'.

καὶ καλὸν ἐν ἀσκηταῖς λάμποντας, τῶν τῆς Ἀνατολῆς πατριαρχῶν τὸν τόπον ἐπέχοντας, λέγω δὴ, Ἀπολιναρίου Ἀλεξανδρείας, Θεοδωρήτου Ἀντιοχείας, καὶ Ἡλία Ἱεροσαλύμων. Αὕτη τοίνυν ἡ ἁγία Σύνοδος, τοὺς εἰδῶλα τὰς προσκυνητὰς τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ εἰκόνας, ᾧ μιχαῖς γλώττης, ἀποκαλοῦντας, δι' ὧν εἰδώλων πλάνη διώκεται, κοινῇ ψήφῳ, δεσμοῖς ἀλύτοις τοῦ ἀναθέματος 1) ὑποβάλλουσι· καὶ κανόνας δύο πρὸς τοῖς εἰκοσιν εἰς τὴν τῶν πιστῶν ὠφέλειαν συντιθέασιν, ἐξάκις χιλιοστοῦ διακοσιοστοῦ ἐννενηκοστοῦ ἕκτου τηλικαῦτα διίππεύοντος ἔτους.

Περὶ τοῦ ἁγίου Ταρασίου Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀλλὰ καὶ ὁ δηλωθεὶς θεὸς Ταράσιος, πρὸς Ἀδριανὸν τὸν Πάπην ἐπέστειλε Ρώμης, οὐκ ὀλίγοις ἐκ τῆς θείας Γραφῆς μαρτυρίοις χρησάμενος, καὶ ἀποφήνας, μηδὲν ἀσθεΐας ἐλλείπειν τὸ ἐπὶ χρήμασι χειροτονεῖν.

10'. *Περὶ τῆς λεγομένης 2) ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς
ἀ καὶ 6' Συνόδου.*

Γέγονέ τις καὶ ἕτερα κατὰ τὴν Κωνσταντινουπόλιν Σύνοδος, ἐν τῷ περιφανεῖ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων νεῷ, ἧτις ἐπιγέγραπται « Ἡ ἁγία καὶ μεγάλη πρώτη καὶ δευτέρα Σύνοδος ». Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν δέ φασι. ταύτην ἠθοῖσθαι Φωτίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἠνίκα Βασίλειος ὁ Μακεδὼν τὰ σκῆπτρα τῆς Ῥωμαίων διεῖπεν ἀρχῆς, ἐβδομηκοστοῦ καὶ πέμπτου ἔτους μετὰ τὴν ἐβδόμην ἐξήκοντος Συνόδου· στάσεως δέ τινος κατὰ τὴν πρώτην ἐπισυμβάσης συνέλευσιν, καὶ δευτέρας συνδρομῆς τοῖς θείοις Πατράσιν ἐδέησεν, ἐν ἧ καὶ τὰ δογματισθέντα κυρωθῆναι τε καὶ γραφῆ δοθῆναι, ὡς ἐντεῦθεν διηρημένως τὴν μίαν ὀνομάζεσθαι Σύνοδον· κανόνας δὲ καὶ αὕτη συντέθεικέν ἑπτακαίδεκα.

---

1) τῷ ἀναθέματι 1310 καὶ Β. — 2) τὸ, λεγομένης οὐ κεῖται ἐν 1340.

Κ'. Περὶ τῆς περὶ 1) τὸν Φώτιον Συνόδου.

Ἀλλὰ καὶ ἕτεροι τρεῖς κανόνες ἐξεφωνήθησαν τῇ Συνόδῳ, ἧτις τὸν Φώτιον τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως τελευτῶσα ἐνίδρυσε, μετὰ τὴν τοῦ θείου μετάρθεσιν Ἰγνατίου, ἐκατέρου πολλάκις πρότερον ἐκβαλλομένου καὶ ἀντεισαγομένου.

Ἀνακεφαλαίωσις τοῦ συντάγματος. 2).

Αὕτη τῶν ἱερῶν Συνόδων μετὰ τοὺς θείους Ἀποστόλους ἡ τῶν χρόνων τάξις ἱστορηται, καὶ ταύτας εἶναι τῆς συνελεύσεως τὰς αἰτίας, καὶ οἷδε οὖς ἐκάστη κανόνας ἐκδέδωκε, καὶ οὖς ἰδίᾳ τῶν θεσπεσιῶν αὐτῆς ἀνδρῶν ἔνιοι συνεγράψαντο· ἐπειδὴ γὰρ τὴν ἐξ ἔθνῶν ἄμα καὶ Ἰουδαίων πληθύν, τῇ ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον ἐνσάρκῳ τοῦ Θεοῦ Λόγου οἰκονομίᾳ τῆς ἐξαπάτης τοῦ διαβόλου καὶ τυραννίδος ἀποφοιτήσασαν, καὶ πρὸς τὸν ἀληθῆ Βασιλέα καὶ Κύριον τῆς δόξης ὀρθῇ τῇ πίστει καὶ εἰλικρινεῖ προσκολληθεῖσαν τῇ διανοίᾳ, θείοις ἔδει νόμοις, πρὸς τὰ κρείττω δημαγωγεῖσθαι, καὶ τοὺς μὲν καλῶς τούτων βιοῦντας ἐπιστηρίζεσθαι 3), τοὺς πρὸς κακίαν δὲ ἀπορρέοντας ἐπανάγεσθαι, οἱ θεοὶ Πατέρες τοῖς πολιτικοῖς ἐρρῶσθαι πολλὰ φράσαντες νόμοις, θεσμούς θείους καὶ κανόνας ἐκπεφωνήκασιν, τὸν ἐκάστου βίον καὶ τρόπον ρυθμίζοντας. Τούς γε μὴν πλημμελοῦντας, οὐκ ᾔφοντο δεῖν, καθάπερ ἐκεῖνοι, μετέρχεσθαι, καὶ λώροις στίζειν 4), καὶ πληγαῖς ἀνηκέστοις καθυποβάλλειν, ζώων δίκην ἀλόγων, ὥσπερ οὐ τῇ κακίᾳ μάχεσθαι, τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων κακῶς ποιεῖν προαιρούμενοι σώματα, τῆς ἀληθοῦς μετανοίας τῇ τελευταία τούτους πληγῇ προαρπαζόντες ἀπάδοντα γὰρ τῶν τοῦ Θεοῦ οἰκτιρμῶν ἀντικρυς ταῦτα ἠγήσαντο, τοῦ τὸ πλανώμενον ἐπιστρέφειν, καὶ τὸ ἀπολωλὸς ἐκζητεῖν, καὶ τὸ ἀσθενὲς ἐνισχύειν, ὁπόση δύναμις, ἐπιτάξαντος· καὶ ταῦτα χάριτος ὄσης καὶ υιοθεσίας ἡξιωκότος τοὺς ἀπαλλάξαντας τέως τῆς ἐπαχθείας τοῦ νόμου· προσέτι γε μὴν καὶ τοὺς θαυμάσαντας, ὅπως πρώην

1) κατὰ τὸν Φώτιον B. 1340. — 2) X. 1375. — ἡ ἐπιγραφή οὐ κεῖται ἐν 1340Γ. B.—3) καὶ τοὺς μὲν . . . ἐπιστηρίζεσθαι, οὐ κεῖται παρὰ B. — 4) μα-
στιίζειν B.

τά τῶν δαιμόνων ἤγον ἐν θαύματι· τὸ μέντοι σεσηπὸς ἤδη τῶν μελῶν, τῇ μαχαίρᾳ τοῦ Πνεύματος εὖ μάλα καὶ σοφῶς ἀποξέειν, ὅπως μὴ καὶ τοῖς ἔγγιστα τῇ κοινωνίᾳ λυμῆνηται, ἄριστόν ἔγνωσαν, καὶ κάλλιστα ἔχειν τῷ κοινῷ πρὸς ἀσφάλειαν. Ἴνα τοίνυν οἱ μετ' ἐκείνους ποιμένες τε καὶ διδάσκαλοι τύπον ἔχοιεν ὡσπερ διδαχῆς 1), οὕτω δὴ καὶ ἰατρείας πνευματικῆς 2), γραφῇ τὸ κατάλληλον ἐκάστη τῶν νόσων ἐσημειώσαντο φάρμακον, πρότερον μετὰ τοῦ ἀγίου ταῦτα σκεψάμενοι Πνεύματος, τοῦ σοφῶς οἰκονομοῦντος καὶ διευθύνοντος 3) τὰ ἡμέτερα. Ὅθεν οἱ τὰ τούτων ἐν τοῖς τοιούτοις περὶ ἐλαχίστου τῶν σφετέρων τιθέμενοι λογισμῶν, τῶν ἐσχάτων ἂν εἶεν τιμᾶσθαι δίκαιοι, ὅτι τοὺς ἀνθρωπίνους καὶ δειλοὺς καὶ τὰς ἐπισηφαλεῖς ἐπινοίας, κατὰ τὸ λόγιον, τῶν τ' ἀληθινῶν καὶ βεβαίων τοῦ Πνεύματος νόμων αὐθεκάστῳ προτετιμῆκασι γνώμῃ· ἀλλὰ τούτων μὲν ἄλις. Εἴη δὲ μήτε τοὺς ἐντυγχάνοντας τῷ συγγράμματι τῷδε τινὸς τῶν χρησίμων, μήτε 4) μὴν ἡμᾶς τῶν ἀμοιβῶν τοῦ πόνου διαμαρτεῖν· ὡς ἂν δὲ μηδὲ ὁ χρόνος λανθάνων εἴη τοὺς ἐντυγχάνοντας, ἕς ὑπ' αὐγὰς ἡλίου τὰ τῆς πραγματείας προήνεγκε ταυτησί, μετὰ τὴν ἐξαπλῆν τῶν ἐτῶν χιλιάδα, καὶ τὴν ὀκταπλῆν αὐθις ἑκατοντάδα, τρίτον καὶ τεσσαρακοστὸν ἔτος τὴν φορὰν ἀτεχνῶς ἐμέτρει τοῦ χρόνου.

Ἔτι καὶ περὶ τῶν πολιτικῶν νόμων, ὅθεν ἔσχον τὴν ἀρχὴν, καὶ ὅπως συνέστησαν.

Οὐδὲν δὲ οἷον καὶ περὶ τῶν πολιτικῶν νόμων βραχέα διαλαβεῖν, καὶ ὅθεν ἔσχον καὶ οὗτοι τὴν γένεσιν, ὡς ἐφικτόν, ιστορῆσαι· ἐπειδὴ καὶ τούτων ἐνλίους τοῖς τῶν ἱερῶν κεφαλαίοις κανόνων, ὡς ἂν τινὰς ἐπικούρους, δεῖν εἰρηθῆμεν προσαρμόσαι. Κατὰ τὴν πρώτην Ὀλυμπιάδα, καθ' ἣν ἄγδοον μετὰ τὰ ἑπτακοσιοστὸν καὶ τετρακισχιλιοστὸν ὁ κόσμος ἤνυσεν ἔτος, Ρωμύλος βασιλεύει τῆς Ρώμης· μεθ' ὃν ἕτεροι τὸν ἀριθμὸν ἐξ ἀλλήλους ἦσαν διαδεχόμενοι· καὶ χρόνος αὐτοῖς τὰ τῆς βασιλείας ἐμέτρει τέταρτος καὶ τεσσαρακοστὸς πρὸς τοῖς διακοσίοις· ὑπὸ

1) διαδοχῆς 1340. — 2) πατρικῆς, παρ' ἄλλοις. — 3) διεξάγοντος Γ. —

4) τοὺς ἐντυγχάνοντας . . . τῶν χρησίμων, μήτε, εὐ κεῖται παρὰ Β.

βασιλείας 1) τοίνυν ἰθυνομένης τῆς πόλεως, ῥῆγες τὰ τῆς πολιτείας διώκουν, δευτέραν μετὰ γε τὸν βασιλέα τὴν ἐξουσίαν ἀνρηρημένοι καὶ τὸ ἐκείνοις δοκοῦν νόμου δύναμιν εἶχε τῆ πολιτεία, οὐδέπω γὰρ ἐν γράμμασι νόμος ἦν· κατὰ δὲ τὴν ὀγδόην καὶ ἐξήκοστὴν Ὀλυμπιάδα, εἰς δημοκρατίαν τῆς βασιλείας μεταπεσοῦσης, καὶ τῶν ῥηγῶν γενομένων ἐκ μέσου, τῆς δὲ τῶν ὑπάτων εἰσαχθείσης ἡγεμονίας, ὁ δῆμος Ῥωμαίων ἀορίστω τινὶ νόμῳ, ἢ συνθηαίᾳ, μᾶλλον εἰπεῖν, ἐκέχρητο· ἀλλὰ πρὶν εἴκοσι χρόνους ἐξήκειν, ἄνδρας ὁ δῆμος ἐκλεζόμενοι δέκα, ὧν ἤρχεν Ἄππιος Κλαύδιος, νόμους τούτοις ἐπιτετράφασι θεῖναι· οἱ δὲ συναγαγόντες τὰ σποράδιον κείμενα, ὡσπερὶ νόμιμα τῆς Ῥώμης ἔθη, ἐρανισάμενοί τε καὶ Ἀθήνηθεν οὐκ ὀλίγους τῶν Ἑλληνικῶν νόμων, ὅσοι τε εἰς Σόλωνα τὴν ἀνχορὰν αὐχοῦσι καὶ Δράκοντα, πρὸς δὲ καὶ ὅσους τὸν Λυκοῦργον λόγος ἐσχηκέναι πατέρα, καὶ Μίνωα, καὶ τοὺς τοιούτους, βίβλους ἐκ τούτων συντάσσοσι δυοκαίδεκα· Σόλων μὲν γὰρ καὶ Λυκοῦργος τοὺς ἀρίστους τοῖς Ἕλλησι συγγεγραφέναι λέγονται νόμους, ὁ μὲν, Ἀθήνησι, Λυκοῦργος δὲ, παρὰ Λακεδαιμονίοις· ἀλλ' ὁ μὲν Λυκοῦργος 2) παλαιὸς ἦν· τῷ γὰρ ἐξήκοστῷ καὶ πέμπτῳ ἔτει τῆς Ἰλίου ἀλώσεως ἐγνωρίζετο, Λατίνων βασιλεύοντος Πρόκα Σιλουτου· Σόλων δὲ τοῖς Ἀθηναίοις νόμους ἐτίθει τῆ ἕκτη καὶ τεσσαρακοστῇ Ὀλυμπιάδι, τοὺς τοῦ Δράκοντος περιελὼν, πλὴν τῶν φοινικῶν. Ταῖς οὖν εἰρημέναις βίβλοις ὁ δῆμος ἐχρῆτο ἕως ὑπατείας ἤγετο καὶ δημοκρατίας, ὡς εἴρηται· κατ' ἐνιαυτὸν γὰρ ὁ δῆμος δύο τῶν εὐπατριδῶν προῖσχύμενοι 3), ὥστε τὰ πολιτικά πάντα καὶ τὰ τῆς στρατείας διοικεῖν πράγματα, ὑπάτους τούτους ὠνόμαζον· καὶ τὸ σχῆμα τοῦτο τῆς πολιτείας ἐπὶ χρόνοις ἤρκεσε τέσσαρσι καὶ ἐξήκοντα πρὸς τοῖς τετρακοσίοις. Γατοῦ δὲ τὴν ὑπατείαν τε καὶ δημοκρατίαν εἰς βασιλείαν αὐθις ἀμείψαντος, καὶ τῆς πολιτείας ἐπιδιδούσης, αὐξάνεσθαι καὶ τὰς ὑποθέσεις συνέβαινε καὶ τὰς δίκας, ὡς καὶ ποικιλοτέρων καὶ καινοτέρων δεῖσθαι νόμων τὴν πολιτείαν. Ταύτη τοι καὶ

1) βασιλεία 1340 καὶ ε. — 2) τοὺς ἀρίστους . . . ἀλλ' ὁ μὲν Λυκοῦργος, εὐ κεῖται παρὰ Β. — 3) προῖσχύμενος Γ.

ὁ σεβαστὸς Αὐγούστος ἐκεῖνος ὁ Καῖσαρ, ὃς μετὰ Γάϊον ἐβασιλευσεν, οὐχ ὅπως ὅσοι σοφίᾳ τῶν πολλῶν ἦσαν κρείττους, ἐφῆκε νομοθετεῖν, ἀλλὰ γε καὶ τοῖς τοῦ δήμου καὶ στρατηγαῖς, καὶ ὅτι ἂν ἕκαστος εἴποι, παρὰ πᾶσιν ἐδοκιμάζετο καὶ εἰ τῶν χρησίμων ἔδοξε, τοῖς προλαβοῦσι τῶν νόμων εὐθὺς ἀνεγράφετο. Ταῦτα πάλιν ὁ πολὺ μετὰ τὸν Αὐγούστον ἄρξας Ἀδριανὸς, ἀθροίσας εἰς ἓν, τὰ μὲν τῶν ἄλλων πάντων, ἰδίαν ἐποίησεν πραγματεῖαν ἐν βίβλοις θεωρουμένην πεντήκοντα, δίγεστα τούτοις ἦτοι Πανδέκτην ἔνομα θέμενος, ὡς ἐκ πολλῶν δηλαδὴ συλλεγέντα· ἰδίᾳ δὲ ὅσα οἱ βασιλεῖς διωρίσαντο, ἐν βιβλίῳ ἔγραψε· δώδεκα, ἅπερ ὠνόμασε κώδικας, ἦτοι βασιλικὰς διατάξεις· ἀλλὰ καὶ οὕτω δυσχερὴς ἦν ἡ τῶν νόμων κατάληψις, πλάτος ἐχόντων τοῖς λογισμοῖς οὐχ ὀρίζον· καὶ μάλιστα τῶν κατὰ καιροὺς βασιλέων τὰ δοκοῦντα σοφίσι προστιθέντων 1) τοῖς κώδιξι, περὶ ὧν οὐπω πρότερον ἔκειτο νόμος. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ λατινικὴ λέξις καὶ φράσις εἰσέτι τοὺς νόμους κρύπτουσα τοὺς συνιέναι 2) ταύτην μὴ δυναμένους, ἰσχυρῶς ἀπετείχιζε, καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν ὠφελείας ἐστέρει, περὶ ἓν ἔθνος ταύτην ἰστᾶσα. Ὁ δὲ περιώνυμος ἐν βασιλευσίν Ιουστινιανὸς, τοῦ πλήθους τῶν τοῦ νόμου κεφαλαίων τὰ τῷ καιρῷ καὶ τοῖς πράγμασι μόνον χρήσιμα ἐκλεξάμενος, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ πλάτος ὡς οἶόν τε ἐκτεμῶν, καὶ τὰ δις περὶ αὐτῶν κείμενα ἐξελὼν, ἔτι καὶ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν τὰ τε τῶν κωδίκων καὶ τὰ τῶν διγέστων μεταβέβληκε φράσιν· πρὸς δὲ καὶ νόμων εἰσαγωγὴν ποιησάμενος, ὅσπερ τινὰ πρῶτα στοιχεῖα, ἰνστιτούτα τὸ βιβλίον ὠνόμασεν· εἰσαγωγὴν γὰρ τοῦτο δηλοῖ· ἀλλ' ἐπεὶ τὸ σύνταγμα τῶν διγέστων κατ' ἐπιτομὴν, ὡς εἴρηται, συνετέθη, ἔδοξέ τισι πολλὰ τῶν καιριωτέρων ἐκ τῆς σπουδασθείσης συντομίας παραλελειφθαι· διὸ πάλιν ὠρίσθη καὶ ἐγένοντο τὰ λεγόμενα παράτιτλα, καθ' ἕκαστόν τιτλον ἀναπληρώσεις ἔχοντα τῶν παραλελειμμένων χρησίμων· ἐξηγηταῖς δὲ καὶ ὑπουργοῖς οὐκ ὀλίγοις ὁ βασιλεὺς εἰς ταῦτα ἐχρήσατο. Στέφανος γάρ τις εἰς πλάτος τὰ δίγεστα ἐξηγήσατο· Κύριλλος κατ' ἐπιτομὴν Δωρόθεος μέσην τάξιν ἐχρή-

1) προστιθέμενων 1375. — 2) συνιέναι: B. e.

σατο· Θαλέλαιος Κήνσωρ τούς κώδικας εἰς πλάτος ἐκδέδωκε· Θεόδωρος Ἐρμουπολίτης συντετμημένως· ἔτι δὲ συντομώτερον Ἀνατόλιος· ὁ δὲ Ἰσιδῶρος στενώτερον μὲν τοῦ Θαλελαίου, πλατύτερον δὲ τῶν λοιπῶν δύο. Ἀμείψαι δὲ θελήσας ὁ βασιλεὺς καὶ τινὰς τῶν παλαιῶν διατάξεις, νεκρὰς ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐφιλοπόνησε διατάξεις, καὶ ἰδίαν ταύταις χώραν ἀπένευμεν· ἤμειψε γὰρ τὸ περὶ γάμων, τὸ περὶ φαλκιδίου, καὶ τῶν τοιούτων, καὶ δὴ καὶ τὸ περὶ νόθων, ἅπερ ὁ μέγας πρῶτος διατάξατο Κωνσταντῖνος, συμπαθέστερον περὶ τοὺς τοιούτους διατεθείς. Ταύτας δὲ τὰς νεαρὰς διὰ τινος ἐξέθετο Τριβουνιανοῦ, δεξιῶ μὲν ἄλλως τὴν φύσιν, καὶ εἰς ἄκρον πᾶσαν πικιδεῖαν ἐξησημένον, φιλοχρηματία δὲ δαιμονίως ἀλισκομένου· διὸ καὶ ἐν τῷ ταύτας συγγράφειν, πολλοὶ τῶν ἐχόντων δίκας χρήμασιν αὐτὸν ὑποφθείροντες παρέπειθον, τὰ μὲν πρὸς τὸ συμφέρον αὐτοῖς μεθαρμόττειν, τὰ δὲ πρὸς ἀσάφειαν καὶ διχόνοιαν σχεδιάζειν· τελευταῖος δὲ πάντων, ὁ ἐν βασιλεῦσιν ἀοίδιμος Λέων ὁ σοφός, μίαν τὰ πάντα ποιησάμενος πραγματείαν διὰ τινος Σαββατίου πρωτοσπαθαρίου, καὶ τὰ διέχοντα τῇ θέσει συνάψας εἰς ἓν, τὰ τε δίγιστα καὶ τοὺς κώδικας, καὶ πολλὰ τῶν ἰνστιτούτων, καὶ αὐτὰς τὰς τοῦ Ἰουστινιανοῦ νεαρὰς, ἐν βιβλίαις μὲν ἐξήκοντα, τεύχεσι δὲ ὠργάνωσεν ἕξ, πᾶν ἐναντίον καὶ τὴν χρῆσιν οὐ παρεχόμενον ἐν τοῖς πράγμασιν ἀποκρίνας τε καὶ ὑπεξελών, διὰ τὸ, ὡς εἰκὲς, πολλὰ τῶν ἀρχαίων νομοθετημάτων παρευδοκιμηθῆναι 1) τοῖς ὕστερον· ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκλεγέντων τὴν συνθήκην τῆς φράσεως, μὴδὲν περιττὸν ἔχειν καὶ παρέλκον ἐφρόντισεν· ἔπειτα τὰ ἀνὰ μέρος καὶ διεσπαρμένως περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος εἰρημμένα, εἰς μίαν κατέστησε τίτλου περιοχὴν· πεποίηκε δὲ καὶ οὗτος νεαρὰς διατάξεις εἴκοσι πρὸς ταῖς ἑκατὸν· ἀλλ' οὐ πᾶσαι τὴν τήμερον πολιτεύονται· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον. Δεῖ δὲ ἄρα καὶ τὰ κεφάλαια κατὰ στοιχεῖον τοῦ παρόντος συντάγματος ὡς ἐν πίνακι γραφῆ παραδοῦναι. (Ζήτηι περὶ νόμων καὶ ἐν τῷ Ζ΄ κεφ. τοῦ Ν στοιχείου).

1) παραδοκιμασθῆναι Γ. παραδεθῆναι 1340.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.

Ματθαῖος οἰκτρὸς ἐν μονασταῖς καὶ θύτης,
Πίνακα τοῦτον ὄργανοὶ τῶν Κατόνων 1).

Ἀρχὴ σὺν Θεῷ τοῦ Α στοιχείου.

Περὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως.

α. Περὶ τῶν ἀρνησαμένων τὴν ἀμώμητον ταυτηνὶ τῶν Χριστιανῶν πίστιν, καὶ ὅπως τοὺς μεταμελομένους τούτων προσιεσθαι δεῖ.

β. Περὶ αἰρετικῶν, καὶ ὅπως χρὴ δέχεσθαι τοὺς ἐξ αἱρέσεων ἐπιστρέφοντας.

γ. Πῶς δεῖ τὰς λεγομένας ἀγάπας ποιεῖν, ἥτοι συμποσια.

δ. Περὶ ἀγορᾶς καὶ πράσεως. *Νόμοι 2*).

ε. Περὶ ἀλογευσασμένων, ἥτοι ζωοφθόρων.

ς. Περὶ ἀναγνωστῶν.

ζ. Περὶ ἀναθέματος.

η. Περὶ ἀντιμινσίου.

θ. Περὶ ἀποδημίας ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν.

ι. Περὶ ἀπολυτικῶν γραμμάτων.

ια. Περὶ τῶν ἀρπαζόντων ἐπισκόπων τὰς μὴ ἀνηκούσας αὐτοῖς Ἐκκλησίας.

ιβ. Περὶ τῶν ἀρπαζόντων ληστρικῶς τὰ ἐλλότρια.

ιγ. Περὶ τῶν ἀρπαζόντων ἐπὶ γαμῶ γυναικας.

ιδ. Περὶ ἀρρενομανίας.

ιε. Περὶ ἀρχόντων, ὁποῖους εἶναι δεῖ τούτους. *Νόμοι*.

ισ. Περὶ τῶν ἐν ἀφέδρῳ γυναικῶν.

ιζ. Περὶ ἀφηλίκων.

ιη. Περὶ ἀφορισμοῦ. *Νόμοι*.

---

1) Ματθαῖος οἰκτρὸς ἐν μοναχοῖς καὶ θύτης, Πίνακα τοῦτον ὀργάνωσε κενόγων· α. Ματθαῖος οἰκτρὸς ἀρετῆς πάσης ξένος καὶ. ὡς ἀνωτέρω. β. δ.

Ἄρχὴ τοῦ Β στοιχείου 1).

Κεφ. α'. Περὶ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος.

β'. Περὶ τῶν ἀμφιβαλλομένων νηπίων εἰ ἐβαπτίσθησαν.

γ'. Περὶ τῶν βαπτιζομένων νηπίων τῶν Ἀγαρηνῶν, καὶ περὶ τῶν βαπτιζομένων παρὰ ἀνιέρων 2).

δ'. Περὶ τῶν βαπτιζομένων ἐξ Ἰουδαίων.

ε'. Περὶ βασιλέως *Νόμοι*.

ς'. Πότε ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ἅγιον εἰσεῖσι θυσιαστήριον.

ζ'. Ὅτι βασιλέα ὑβρίζειν οὐ δεῖ.

η'. Περὶ τῶν βαθμῶν τοῦ γόμου. *Νόμοι*.

θ'. Περὶ τῶν βδελυττομένων τοῦς ἐννόμους γάμους, τὸν οἶνον, τὰ κρέα, καὶ ἕτερα.

ι'. Περὶ βίας καὶ δυναστείας. *Νόμοι*.

ια'. Περὶ βιβλίων τῆς θείας Γραφῆς γνησίων καὶ νόθων.

ιβ'. Περὶ βιοθανῶν, ἤτοι τῶν ἐχυτοῦς ἀναιρούντων.

ιγ'. Περὶ βισέκτου.

Ἄρχὴ τοῦ Γ στοιχείου 3).

Κεφ. α'. Περὶ τῶν τοῦ γάμου βαθμῶν. *Νόμοι*.

β'. Περὶ γάμων ἐπιτετραμμένων καὶ κεκωλυμένων. *Νόμοι*.

γ'. Περὶ τῶν τοῦς ἐννόμους γάμους βδελυττομένων.

δ'. Περὶ διγάμων, τριγάμων, καὶ πολυγάμων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν.

ε'. Περὶ τῆς δευτερογαμῆσαι βουλομένης γυναικὸς, ἐν τῇ ἀποδημίᾳ ἢ στρατείᾳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀφανισθέντος.

ς'. Ὅτι τῶ διγαμοῦντι οὐ δεῖ συνεστιᾶσθαι τὸν ἱερολογῆσαντα πρεσβύτερον.

ζ'. Ὅτι τοὺς εἰς γάμον ἀπιόντας Χριστιανούς, οὐ δεῖ παιγνίους προσέχειν.

η'. Περὶ τῶν γαμουμένων παρθένων γυναικῶν παρὰ γνώμην τῶν οἰκείων 4) γονέων.

1) Στοιχεῖον τὸ Βῆτα. α. 6. 8. — 2) καὶ περὶ τῶν . . . ἀνιέρων, οὐ κεῖται ἐν τοῖς Κἀδ. α. 6. γ. 8. 1340, 1375 καὶ Γ. — 3) Στοιχεῖον τὸ Γάμμα. α. 6. 8 — 4) ἰδίων Γ.

- θ'. Περὶ γάμων παρανόμων συγγενικῶν 1).
- ι. Περὶ τῶν ἐπὶ 2) γάμῳ γυναικῆς ἀρπαζόντων.
- ια. Περὶ τῶν ἐπὶ γάμῳ λαμβανόντων τὰς τῷ Θεῷ ἀφιερωμένας.
- ιβ. Ὅτι οὐ δεῖ γάμους συναλλάττειν μετὰ αἰρετικῶν.
- ιγ'. Ὁ γάμος ἐκ ποίων αἰτιῶν λύεται 3). *Νόμοι.*
- ιδ'. Περὶ γυναικῶν διακόνων καὶ χηρῶν.
- ιε. Περὶ γυναικῶν μεμνηστευμένων, ἐν ᾧ καὶ περὶ μνηστείας.
- ισ'. Περὶ τῶν τὰς ἰδίας γυναικῆς ἐκβαλλόντων προφάσει εὐλαθείας ἢ παραλόγως.
- ιζ'. Ὅτι τῶν ἰδίων γυναικῶν χωρίζεσθαι δεῖ τοὺς ἐπισκόπους.
- ιη. Ὅτι τῶν ἰδίων γυναικῶν δεῖ τοὺς ἱερωμένους ἐγκρατεῦσθαι, ὅτε τὰ ἅγια μεταχειριεῖσθαι μέλλουσιν.
- ιθ'. Περὶ τῶν γυναικῆς συνεισάκτους ἔχόντων ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν.
- κ'. Περὶ τῶν γυναιξὶ συλλουομένων.
- κα. Ὅτι γυναικῆς οὐ δεῖ πρεσβύτιδας γίνεσθαι.
- κβ'. Ὅτι γυναικῆς οὐ δεῖ εἰσέρχεσθαι εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον.
- κγ'. Ὅτι τὰς γυναικῆς δεῖ ἐν Ἐκκλησίᾳ σιγᾶν.
- κδ'. Ὅτι οὐ δεῖ γυναῖκα ἀνδρικήν περιβεβληθῆσθαι στολὴν.
- κε. Ὅτι γυναῖκα λεγῶ οὐκ ἀναγκασίον τὰς νενομισμένας νηστείας τηρεῖν.
- κς'. Περὶ τοῦ γυναῖκα ἔχοντος δαιμονῶσαν.
- κζ'. Περὶ τῶν γυναικῶν τῶν ἐν ἀφῆδρῳ, ἧται τῶν οὐσῶν ἐν ῥύσει.
- κη. Περὶ τῶν γυναικῶν πρὸς τὸ ἀμβλῶσαι φάρμακα δεχομένων.
- κθ'. Περὶ γυναικὸς τῆς ἀμελῶς ἐχούσης περὶ τὸ κύημα, ἢ ἐκτιθεμένης.
- λ'. Περὶ τῶν γυναικῆς παρθένους βιαζομένων.
- λα. Περὶ γοητείας.

1) γυναικῶν δ. Γ. — 2) ἐν γάμῳ, ε. — 3) καὶ λύσις γάμου ἐξ ἡμέρας καὶ περὶ τοῦ δὲ ἀφῆδρῳ λυσιμένου γάμου, ε.

Ἀρχὴ τοῦ Δ στοιχείου 1).

- Κεφ. α. Περὶ δαιμονόντων, ἢ δαιμονῶν ὑποκρινομένων.
 β'. Περὶ δανειστῶν καὶ δανείου καὶ ἐνεχύρων. *Νόμοι.*
 γ'. Περὶ διαζυγίου. *Νόμοι.*
 δ'. Περὶ διαθήκης. *Νόμοι.*
 ε. Περὶ διακόνων.
 ς'. Περὶ διγάμων.
 ζ'. Πῶς δεῖ διδάσκειν τὸν λαὸν τοὺς ἐπισκόπους καὶ πρεσ-
 βυτέρους.
 η. Περὶ δικαιοσύνης. *Νόμοι.*
 θ'. Περὶ δικαστηρίων, καὶ τῶν δίκας ἔχόντων κληρικῶν τε
 καὶ λαϊκῶν, ἐν ᾧ καὶ περὶ κατηγορῶν καὶ μαρτύρων 2).
 ι. Ὅτι δις ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐκδικεῖν οὐ χρή.
 ια'. Περὶ τῶν διωκόντων τινὰς δι' εὐσέβειαν.
 ιβ'. Περὶ δούλων ἐλευθερίας ἢ κληρώσεως. *Νόμοι.*
 ιγ'. Περὶ δωρεῶν. *Νόμοι.*

Ἀρχὴ τοῦ Ε στοιχείου 3).

- Κεφ. α. Περὶ ἐγγύης. *Νόμοι.*
 β'. Περὶ ἐθῶν τῆς Ἐκκλησίας ἀγράφων.
 γ'. Περὶ ἐθῶν Ἑλληνικῶν.
 δ'. Περὶ ἐθῶν πολιτικῶν.
 ε. Περὶ εἰρηνικῶν γραμμάτων.
 ς'. Περὶ εἰκόνων Θεῶν 4).
 ζ'. Περὶ ἐμπρησμοῦ. *Νόμοι.*
 η. Περὶ ἐμφυτεύσεως. *Νόμοι.*
 θ'. Περὶ ἐνδυμάτων ἀρμοδίων τοῖς ἱερωμένοις.
 ι. Περὶ ἐνεχύρων. *Νόμοι.*
 ια'. Περὶ ὧν ἔχουσιν αἱ Ἐκκλησίαι καὶ οἱ ἐπίσκοποι πρεσβειῶν
 καὶ προνομίων.

1) στοιχεῖον τὸ Δέλτα. α. β. δ. — 2) ἐν ᾧ . . . μαρτύρων, ἐπισκόπων, καὶ κληρικῶν· ἀλλὰ ταῦτα οὐ κεῖνται ἐν τοῖς ὑπ' ὄψιν ἡμῶν κώδιξι. 1373. καὶ α. γ. ε. — οὐ κεῖται 1340 Γ. καὶ β. παρὰ Βεουρηγίῳ δὲ ἀναγινώσκεται, θ. Περὶ τῶν δικαζομένων δι' οἰκεία ἐγκλήματα ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν. — 3) στοιχεῖον τὸ Ε. α. β. γ. — 4) ἀγίων Β. Ε.

ιβ'. Περὶ Ἐκκλησιῶν οἰκοδομῆς καὶ καθιερώσεως.

ιγ'. Περὶ τῶν ἐν Ἐκκλησίᾳ προσφύγων. Νόμοι.

ιδ'. Ὅτι οὐ δεῖ ἐν Ἐκκλησίαις δύο πόλεων ἓνα εἶναι κληρικόν.

ιε'. Ὅτι οὐ δεῖ τῆς Ἐκκλησίας ἔνδον τὰς λεγομένας ἀγάπας ἢ συμπόσια γίνεσθαι, ἢ τῶν ἱερῶν ταύτης ἔνδον περιβόλων καπηλεία εἶναι, ἢ τι κατ' ἐμπορίαν προτίθεσθαι, ἢ κτήνος χωρὶς ἀνάγκης εἰσάγειν, ἢ τινα μετὰ γυναικὸς καταμένειν.

ις'. Ὅτι τὰ τῶν Ἐκκλησιῶν πράγματα ἀνεκποίητα εἶναι δεῖ καὶ ὅπως δεῖ τοὺς ἐπισκόπους ταῦτα διοικεῖν.

ιζ'. Περὶ ἐπισκόπων.

ιη'. Ὅτι τοὺς ἐπισκόπους χωρίζεσθαι δεῖ τῶν ἰδίων γυναικῶν.

ιθ'. Περὶ ἐπισκόπων Ἐκκλησίας λαμβανόντων διὰ προστασίας ἀρχόντων.

κ. Περὶ ἐπισκόπου χειροτονηθέντος καὶ μὴ καταδεχομένου ἀπελθεῖν εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτῷ Ἐκκλησίαν, ἢ ἀπελθόντος καὶ μὴ δεχθέντος ἢ μὴ δυνηθέντος ἀπελθεῖν τῷ 1) ὑπὸ ἐθνῶν τὰς Ἐκκλησίας κατέχεσθαι 2).

κα'. Περὶ ἐπισκοπῶν μητροπόλεων γινομένων, καὶ ὅτι οὐ δεῖ ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ δύο εἶναι μητροπολίτας.

κβ'. Ὅτι δεῖ τοὺς ἐπισκόπους τὰς ἐπισκοπὰς καὶ τὰ μοναστήρια ἀνακαλεῖσθαι, εἰ κοινὰ γένοιτο καταγῶγια.

κγ'. Περὶ τῶν τοῦ ἐπισκόπου ἰδικῶν πραγμάτων, καὶ ὅπως δεῖ τὰ τῆς Ἐκκλησίας διοικεῖν αὐτόν.

κδ'. Ὅτι τὸν ἐπίσκοπον καὶ οἰκονόμον ἔχειν δεῖ τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων.

κε'. Ὅτι οὐ δεῖ τὸν ἐπίσκοπον μοναστήριον κτίζειν ἐπὶ λύμῃ τῶν τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ πραγμάτων.

κς'. Ὅτι δεῖ τὸν ἐπίσκοπον χορηγεῖν τοῖς ἐνδεῶς ἔχουσι τῶν κληρικῶν ἐκ τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων.

κζ'. Ὅτι τοῦ ἐπισκόπου τελευτήσαντος οὐ χρὴ τὰ τούτου πράγματα ὑπὸ τῶν κληρικῶν αὐτοῦ ἢ τοῦ μητροπολίτου ἀρπάζεσθαι, ἀλλὰ φυλάσσεσθαι τῷ χειροτονηθῆσεσθαι μέλλοντι.

1) δ: α τὸ Β. — 2) ἐκτεῦθα καὶ περὶ προνομίων βασιλικῶν.

κθ'. Ὅτι οὐ δεῖ τὸν ἐπίσκοπον εἰς πρεσβυτέρου κατιέναι βαθμόν 4).

κθ'. Ὅτι ὁ ἐπίσκοπος κατὰ μοναχοὺς ἀποκαρεῖς τῆς ἱερωσύνης ἐκπίπτει.

λ'. Ὅτι οὐ δεῖ γίνεσθαι ἐπίσκοπον ἐν κώμῃ ἢ πόλει μικρᾷ.

λα. Περὶ χωρεπισκόπων.

λβ. Περὶ ἐπιτορκίας. *Νόμοι.*

λγ'. Περὶ ἐπιτρόπων καὶ κουρατόρων. *Νόμοι.*

λδ'. Περὶ εὐνούχων.

λε. Περὶ εὐχῶν εὐταξίας.

λς'. Περὶ ἐφορκιστῶν.

Ἀρχὴ τοῦ Ζ στοιχείου 2).

α. Περὶ τοῦ ζέοντος ὕδατος τοῦ τοῖς θεοῖς μυστηρίοις ἐμβαλλομένου.

β'. Περὶ ζωγραφίας δι' ἡδονῆς τὰς ψυχὰς λυμαινόμενης.

γ'. Περὶ ζωοφθόρων ἢτοι κτηνοβατῶν.

Ἀρχὴ τοῦ Η στοιχείου 3).

Κεφ. α. Περὶ ἡγουμένων.

β'. Περὶ τῆς ἡλικίας τῶν χειροτονουμένων κληρικῶν.

γ'. Περὶ τοῦ τῆς ἡμέρας διαστήματος. *Νόμοι.*

Ἀρχὴ τοῦ Θ στοιχείου 4).

Κεφ. α. Περὶ θεάτρων καὶ θυμελικῶν διαφόρων παιγνίων.

β'. Περὶ θεολογίας καὶ ὀρθοδόξου πίστεως 5).

γ'. Περὶ τῶν ἁγίων Θεοφανείων 6).

δ'. Περὶ τῶν θυσιαστήρια ἱστάντων κληρικῶν παρὰ γνώμην τῶν οικείων ἐπισκόπων.

ε. Ὅτι εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον ἱερωμένοις μόνοις ἐπιβαίνειν ἀσφαλές· εἰσέρχονται δὲ καὶ βασιλεῖς, ὅτε τὰ δῶρα τῆς θείας τραπέζης προσοίσειν μέλλουσι· λαϊκοῖς δὲ ἢ γυναιξίν εἰσιέναι ἀπείρηται.

1) καὶ περὶ παραιτήσεως, ε. — 2) στοιχεῖον τὸ Ζήττ. α. ε. δ. — 3) στοιχεῖον τὸ Ηττ α. β. δ. — 4) στοιχεῖον τὸ Θήττ α. β. δ. — 5) 6) εὐ κείνται ἐν 1340, 1373, Γ. καὶ ε.

Ἄρχὴ τοῦ Ι στοιχείου 1).

Κεφ. α. Περὶ ἱερῶν σκευῶν καὶ ἱεροσυλίας.

β'. Ὅτι οὐ δεῖ ἔνδον τῶν τοῦ ἱεροῦ περιβόλων τὰς λεγομένας ἀγάπας ποιεῖν, ἢ καπηλεῖα εἶναι, ἢ τι κατ' ἐμπορίαν προτιθέ-
ναι, ἢ κτήνος χωρὶς ἀνάγκης εἰσάγειν, ἢ τινα μετὰ γυναικὸς
καταμένειν.

γ'. Περὶ τῆς θείας ἱεουργίας.

δ'. Περὶ Ἰουδαίων, καὶ ὅτι μετ' αὐτῶν κοινωνίαν ὅλως ἔχειν
οὐ δεῖ τοὺς πιστοὺς 2).

Ἄρχὴ τοῦ Κ στοιχείου 3).

Κεφ. α. Περὶ τῶν καθαιρεθέντων ἤδη ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν,
καὶ ὑπὸ πόσων ἐπισκόπων καθαιροῦνται.

β'. Περὶ τῶν κινιζομένων ἐκ βασιλέων Ἐκκλησιῶν ἢ πόλεων.

γ'. Περὶ καινοτομιῶν 4). *Νόμοι.*

δ'. Περὶ κάλανθῶν, καὶ κληδονισμῶν.

ε. Περὶ κανόνων Ἐκκλησιαστικῶν, καὶ πύτους, καὶ πότους
δεῖ κανόνας κρατεῖν.

ς'. Περὶ κανονικοῦ.

ζ'. Ὅτι εἰς καπηλεῖον οὐ δεῖ τὸν κληρικὸν εἰσιέναι.

η. Περὶ καρποφορίας τῆς εἰς τοὺς θείους ναοὺς.

θ'. Περὶ κατηγορίας ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν, καὶ τίνες εἰς
κατηγορίαν δεκτέοι, καὶ τίνες ἄδεκτοι.

ι. Περὶ κατηχομένων.

ια. Τίνες δεῖ κληρονομεῖν τὰ ἴδια τοῦ ἐπισκόπου.

ιβ'. Περὶ κληρονομίας καὶ αποκλήρων υἱῶν ἢ γονέων. *Νόμοι.*

ιγ'. Ὅτι κληροῦσθαι δεῖ καὶ τοὺς μὴ καταγομένους ἐκ γένους
ἱερατικοῦ, εἰ ἄξιοι εἶεν.

ιδ'. Ὅτι οὐ δεῖ τοὺς κληρικοὺς μετατίθεσθαι.

ιε. Ὅτι τῶν κληρικῶν τοῖς ἐνδεῶς ἔχουσιν ἐκ τῶν τῆς Ἐκ-
κλησίας δεῖ χορηγεῖν.

ισ'. Ὅτι οὐ δεῖ τοὺς κληρικοὺς ἀρπάζειν τὰ τοῦ τελευτή-
σαντος ἐπισκόπου πράγματα.

1) στοιχεῖον τὸ ἰῶτα. α. β. δ.—2) Περὶ ἀζύμων κατὰ Λατίνων. ε.—3) στοι-
χεῖον τὸ Κέππα. α. β. δ.—4) ἦτοι ὁ οἰκοδομῶν παλαιὸν καὶ νέον οἶκον. ε.

ιζ'. Ὅτι οὐ δεῖ κληρικὸν ἓνα ἐν δυσὶν εἶναι πόλεσιν, ἢ ἐν μιᾷ πόλει δύο Ἐκκλησίας ὑπηρετεῖν.

ιη'. Ὅτι οὐ δεῖ τοὺς κληρικοὺς πράττειν τι ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου.

ιθ'. Ὅτι οὐδὲ οἱ κληρικοὶ ἀπολελυμένως ἐχειροτονοῦντο.

κ'. Ὅτι τοὺς κληρικοὺς τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν εἶναι δεῖ τοῦ ἐπισκόπου.

κά'. Ὅτι ὁ κληρικὸς, ἐν ᾧ ἂν περιπέσῃ ἀμαρτήματι, καθαιρεῖται μόνον, οὐ μὴν καὶ ἀφορίζεται.

κβ'. Ὅτι τῶν κληρικῶν οἱ πρὸς μείζονα βαθμὸν ἀνιέναι μὴ πειθόμενοι, ἐκπίπτουσι καὶ οὐ νῦν εἰσι.

κγ'. Περὶ κλοπῆς.

κδ'. Ὅτι οὐ δεῖ κοινωνεῖν τῷ ἀκοινωνήτῳ.

κε'. Περὶ τῶν μὴ κοινωνούντων τῆς ἱερᾶς τελουμένης λειτουργίας, ἢ τὴν κοινωνίαν ἐπὶ τρεῖς κυριακὰς ἀναβαλλομένων.

κς'. Ὅτι οὐ δεῖ κοινωνίαν διδόναι τοῖς σώμασι τῶν ἤδη τελευτησάντων.

κζ'. Ὅτι τὸν κοινωνήσειν μέλλοντα, οὐ δεῖ προσιέναι τῇ ἰδίᾳ γυναικί.

κη'. Πότε κοινωνεῖ ὁ ὄνειρασθεὶς.

κθ'. Ὅτι τῆς θείας κοινωνίας χάριν, οὐ δεῖ τι μεταλαμβάνειν.

λ'. Περὶ τῶν κοινωνεῖν διακρινομένων ἀπὸ πρεσβυτέρου γεγαμηκότος.

λα'. Περὶ τῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ εὐταξίας πρεσβυτέρων καὶ λαϊκῶν.

לב'. Ὅτι κοσμικὰς φροντίδας οὐ δεῖ μετιέναι κληρικοὺς ἢ μονάζοντας, εἰ μὴ πρὸς κατ' ἐπιτροπὴν βασιλέως.

λγ'. Περὶ κουρατέρων. Νόμοι.

λδ'. Περὶ κριτηρίων, ἐνθα δεῖ κρίνεσθαι κληρικοὺς τε καὶ μοναχοὺς, καὶ περὶ κριτῶν αἰρετῶν.

λε'. Περὶ τῶν κύβοις καὶ μέθαις σχολαζόντων.

λς'. Ὅτι ἐν Κυριακῇ κατ' ἐξαιρέτον τοὺς ἐπισκόπους διδάσκειν δεῖ τὸν λαόν.

λζ'. Ὅτι ἐν Κυριακῇ οὐ δεῖ νηστεύειν, ἢ γόνυ κλίνειν, ἢ ἐργάζεσθαι, ἢ θεωρεῖν γίνεσθαι.

λή. Περὶ κωδικέλλου. *Νόμοι.*

Ἄρχὴ τοῦ Λ στοιχείου 1).

Κεφ. α'. Περὶ τῶν ἀπὸ λαϊκῶν γινομένων ἐπισκόπων.

β'. Περὶ τῶν εἰς λαϊκοῦ τάξιν ἐρχομένων ἐπισκόπων, ἢ κληρικῶν, ἢ μοναχῶν.

γ'. Ὅτι τοὺς λαϊκοὺς ἐπ' Ἐκκλησίας διδάσκειν οὐ δεῖ.

δ'. Περὶ τῆς θείας λειτουργίας.

ε'. Περὶ Λατίνων 2).

ς'. Περὶ ληστῶν μετανοούντων.

ζ'. Περὶ τῶν ληστὰς ἀναιρούντων.

η'. Περὶ τῶν ληστρικῶς ἀρπαζόντων τὰ ἀλλότρια.

θ'. Ὅτι λούεσθαι οὐ δεῖ τὸν ἄνδρα ὁμοῦ ταῖς γυναῖξιν.

ι'. Περὶ τῆς λοχείας τῆς ἀλοχεύτου Θεοτόκου.

ια'. Περὶ λύσεως γάμου. *Νόμοι.*

Ἄρχὴ τοῦ Μ στοιχείου 3).

Κεφ. α'. Περὶ μάγων, μαθηματικῶν, καὶ μάντεων, ἔτι δὲ ἀστρολόγων, ἐπαοιδῶν, ἀλλὰ δὴ καὶ γοητειῶν, φαρμακειῶν, καὶ περιάπτων.

β'. Περὶ μαλακίας.

γ'. Περὶ μεθύοντων 4).

δ'. Περὶ μεταθέσεως καὶ μεταβάσεως ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν.

ε'. Ὅτι τοὺς μετανοοῦντας οὐ δεῖ ἀποβάλλεσθαι.

ς'. Περὶ τῶν τῆς μετανοίας τόπων.

ζ'. Ὅτι κατὰ τὴν τῶν μετανοούντων διάθεσιν ἔξεστι τῷ ἐπισκόπῳ ἢ ἀνιέναι ἢ ἐπιτεῖναι τούτοις τὰ ἐπιτίμια.

η'. Ὅτι δεῖ τοὺς ἔτι μετανοοῦντας, τῆς τελευτῆς ἐφισταμένης, τῆς θείας ἀξιουῖσθαι κοινωνίας, εἰ δὲ ἀνακληθεῖεν, ταύτης πάλιν ἀπέχεσθαι.

1) στοιχεῖον τὸ Λάμβδα. α. β. δ. — 2) ἐν τῷ α. β. γ. ε. καὶ 1340 ἠλλεῖπει ἐν τῷ πίνακι τὸ Περὶ Λατίνων. — 3) στοιχεῖον τὸ Μι. α. β. δ. — 4) Παρεντίθενται πρὸ τῆς Περὶ μεθύοντων, καὶ κεφάλαιον Περὶ μαρτύρων ἀνευ ἀριθμοῦ. ε. γ. 1378.

θ'. Οτι τῶν μετανοούντων τοὺς λογισμοὺς δέχεσθαι, καὶ λύειν καὶ δεσμεῖν τὰ ἡμαρτημένα, τοῖς ἐπισκόποις ἐδόθη, κατ' ἐπιτροπὴν δὲ τούτων, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις.

ι. Περὶ μικροφαγησάντων.

ια. Περὶ μίμων καὶ σκηνηκῶν.

ιβ'. Περὶ μισθώσεως. *Νόμοι.*

ιγ'. Περὶ μνηστείας. *Νόμοι.*

ιδ'. Περὶ μοιχείας. *Νόμοι.*

ιε. Περὶ μοναστηρίων καὶ μοναχῶν.

ισ'. Περὶ τοῦ ἁγίου μύρου.

Ἄρχὴ τοῦ Ν στοιχείου 1).

Κεφ. α. Περὶ νεῶν οἰκοδομῆς καὶ καθιερώσεως.

β'. Ὅτι οὐ δεῖ ἔνδον τῶν τοῦ νεῶ περιβόλων συμπόσια γίνεσθαι, ἢ καπηλεῖα εἶναι, ἢ τι κατ' ἐμπορίαν προτίθεσθαι, ἢ κτήνος χωρὶς ἀνάγκης εἰσάγειν, ἢ τινα μετὰ γυναικὸς καταμένειν.

γ'. Περὶ νηπίων ἐκτιθεμένων, ἢ ἀμφιβαλλομένων, εἰ ἐβαπτίσθησαν.

δ'. Περὶ νηστείας.

ε. Ὅτι οὐ δεῖ νηστεύειν ἐν τοῖς σάββασι καὶ ταῖς Κυριαχαῖς.

ς'. Ὅτι τοὺς νηστεύοντας οὐχ ὡς βδελυκτῶν τῶν βρωμάτων ἀπέχεσθαι δεῖ.

ζ'. Περὶ νόμου. *Νόμοι.*

η. Περὶ νομῆς. *Νόμοι.*

Περὶ τοῦ Ξ στοιχείου 2).

Κεφ. α. Περὶ ξοάνων καθαιρέσεως.

β'. Ὅτι δεῖ τοὺς ξένους τῶν κληρικῶν ὑποδέχεσθαι.

Ἄρχὴ τοῦ Ο στοιχείου 3).

Κεφ. α. Ὅτι οἰκονόμον ἔχειν δεῖ τὸν ἐπίσκοπον, καὶ τὸν ἡγούμενον.

β'. Περὶ οἰωνισμῶν.

---

1) στοιχεῖον τὸ Νὺ ἢ Νῖ α. β. δ. — 2) στοιχεῖον τὸ Ξὺ ἢ Ξῖ. — 3) στοιχεῖον τὸ Ο. α. β. δ.

γ. Περὶ ὄνειρασθέντες.

δ. Περὶ ὄρκων.

Ἄρχὴ τοῦ Π·στοιχείου 1).

Κεφ. α. Περὶ παιγνίων θυμελικῶν.

β. Περὶ τῶν ἐν πνυδοχείῳ ἐσθιόντων κληρικῶν.

γ. Περὶ παραιτήσεως ἐπισκόπων.

δ. Περὶ τῶν παρθενίαν ἐλομένων γυναικῶν.

ε. Περὶ τῆς ἐν παρασκευῇ νηστείας.

ς. Περὶ παρακαταθήκης. Νόμοι.

ζ. Περὶ τοῦ ἀγίου Πάσχα.

η. Περὶ πατριάρχου 2).

θ. Περὶ περιοδευτῶν, ἤτοι ἐξάρχων.

ι. Περὶ πίστεως ὀρθοδόξου.

ια. Περὶ πλεονεξίας καὶ ἀρπαγῆς.

ιβ. Πῶς δεῖ τοὺς πνευματικούς πατέρας οἰκονομεῖν τοὺς αὐτοῖς ἐξομολογουμένους.

ιγ. Ὅτι οὐ δεῖ πνικτὰ ζῶα ἐσθίειν.

ιδ. Περὶ ποινῶν.

ιε. Περὶ πορνείας.

ισ. Περὶ τοῦ πορνεῦσαι ἐπιθυμήσαντος καὶ μὴ πράξαντος.

ιζ. Περὶ πορνοβασκῶν.

ιη. Περὶ πρεσβείων καὶ προνομίων, ὧν ἔχουσιν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ αἱ Ἐκκλησίαι, καὶ περὶ τῶν προικιῶν αὐτῶν.

ιθ. Περὶ ὧν ἔχουσιν οἱ πρεσβύτεροι δικαίων.

κ. Περὶ προικῶν πραγμάτων. Νόμοι.

κα. Περὶ προδοτῶν.

Ἄρχὴ τοῦ Ρ·στοιχείου 3).

Κεφ. α. Περὶ τῶν ἐν ῥύσει ἀπροαιρέτω γενομένων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν.

Ἄρχὴ τοῦ Σ·στοιχείου 4).

Κεφ. α. Ὅτι τοῖς σάββασιν οὐ δεῖ νηστεύειν.

---

1) στοιχεῖον τὸ Πῆ ἢ Πῖ. α. β. δ. — 2) θ. περὶ Πεντηκοστῆς. Γ. — 3) στοιχεῖον τὸ Ρῖ. α. β. δ. — 4) στοιχεῖον τὸ Σίγμα. α. β. δ.

- β'. Περὶ ἐκηνικῶν.
 γ'. Ὅτι σταυρὸν ἐν ἐδάφει γράφειν οὐ δεῖ, ἀλλὰ καὶ τοὺς
 ὄντας ἀπαλειφειν.
 δ'. Περὶ συμβολαίων καὶ συμφῶνων. *Νόμοι.*
 ε'. Περὶ συμποσίων.
 ς'. Περὶ τῶν τὰς ἱεράς συνάξεις ἀποστρεφομένων.
 ζ'. Περὶ τῶν συνεισάκτους γυναῖκας ἐχόντων κληρικῶν.
 η'. Περὶ τῶν συνεπισταμένων κληρικοῖς ἀμαρτήματα καὶ
 μὴ ὁμολογούντων.
 θ'. Περὶ τῶν Συνόδων τῶν ἐτησίων γινομένων.
 ι'. Περὶ συστατικῶν γραμμάτων
 ια'. Περὶ τῶν συνωμοσίας, ἢ φατρίας, ἢ στάσεις ποιούντων.
 ιβ'. Περὶ σχισματικῶν.

Ἀρχὴ τοῦ Τ στοιχείου 1).

- Κεφ. α'. Περὶ τῆς τάξεως τῶν κληρικῶν.
 β'. Περὶ ταφῆς. *Νόμοι.*
 γ'. Ὅτι τοὺς τελευτήσαντας οὔτε βαπτίζειν θεμιτὸν, οὔτε
 τοῖς σώμασιν αὐτῶν κοινωνίας μεταδιδόναι.
 δ'. Περὶ τῶν τέκνων τῶν κληρικῶν.
 ε'. Περὶ τῆς ἀγίας τεσσαρακοστῆς, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ τελουμέ-
 νων ἐθνῶν.
 ς'. Περὶ τῆς ἐν τετράδι νηστείας.
 ζ'. Ὅτι τόκους λαμβάνειν ἀπέριηται παντὶ κληρικῷ, καὶ
 περὶ τόκων. *Νόμοι.*
 η'. Περὶ τοῦ τρισαγίου ὕμνου.
 θ'. Ὅτι τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς οὐ δεῖ καλλωπίζειν.
 ι'. Περὶ τυμβωρύχων.
 ια'. Ὅτι τύπτειν κληρικοῖς οὐκ ἐφείται.

Ἀρχὴ τοῦ Υ' στοιχείου 2).

- Κεφ. α'. Περὶ ὕβρεων.
 β'. Περὶ ὑδροπαραστατῶν αἰρετικῶν.

1) στοιχεῖον τὸ Ταῦ. α. ε. δ. — 2) στοιχεῖον τὸ Υ. α. ε. δ.

- γ'. Περὶ υιοθεσίας.
 δ'. Περὶ ὑπηρετῶν ἄτοι ὑποδιακόνων.
 ε'. Περὶ ὑποβόλου. *Νόμοι.*

Ἀρχὴ τοῦ Φ στοιχείου 1).

- Κεφ. α'. Περὶ φαλκιδίου.
 β'. Περὶ φαρμακῶν καὶ μάγων.
 γ'. Περὶ φθορᾶς παρθένων.
 δ'. Περὶ φιλαργυρίας.
 ε'. Περὶ φόνων ἐκουσίων καὶ ἀκουσίων.
 ς'. Περὶ τῶν φονευόντων ἑαυτούς.
 ζ'. Περὶ τῶν φόνων τῶν ἐν πολέμοις, καὶ τῶν φονευόντων
 ληστές.
 η'. Περὶ τῶν φονευουσῶν γυναικῶν διὰ φαρμάκων τὰ ἔμβρυα.
 θ'. Ὅτι οὐ δεῖ φυλακτῆρια ποιεῖν.
 ι'. Περὶ τῶν ἐν φυλακαῖς κατακρίτων. *Νόμοι.*

Ἀρχὴ τοῦ Χ στοιχείου 2).

- Κεφ. α'. Ὅπως τῶν χειροτονουμένων ἐπισκόπων αἱ ψῆφοι γίνονται, καὶ περὶ τῆς γινομένης ἐν ταύταις ἀντιλογίας.
 β'. Ὅτι τὰς τῶν χειροτονουμένων ψήφους, οὔτε παρ' ἀρχόντων οὔτε παρὰ τοῦ δήμου γίνεσθαι χρή.
 γ'. Περὶ τοῦ χρόνου οὗ ἐντὸς δεῖ τοὺς ἐπισκόπους χειροτονεῖσθαι.
 δ'. Ὅποιους εἶναι δεῖ τοὺς χειροτονουμένους ἐπισκόπους, καὶ τίνα πρὸ πάντων γινώσκειν χρή.
 ε'. Ἰπὸ πόσων ἐπισκόπων χειροτονοῦνται οἱ ἐπίσκοποι, καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοί.
 ς'. Ὅτι τὸν χειροτονηθῆσεσθαι μέλλοντα ἐπίσκοπον δεῖ πρότερον τῆς ἰδίας χωρίζεσθαι γυναικός.
 ζ'. Περὶ τῆς τῶν χειροτονουμένων ἡλικίας.
 η'. Ὅτι οὐ δεῖ χειροτονεῖν ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ τὸν τελευτῶντα ἐπίσκοπον.

1) στοιχεῖον τὸ Φὶ ἢ Φῖ. α. 6. 3.—2) στοιχεῖον τὸ Χι, ἢ Χῖ. α. 6. 3.

θ'. Ὅτι οὐ δεῖ χειροτονεῖσθαι τινα ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἂν μὴ πρότερον τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ πάντας ποιήσῃ Χριστιανούς.

ι'. Ὅτι οὐ δεῖ χειροτονεῖσθαι ἀθρόον τὸν λαϊκὸν ἐπίσκοπον, οὐδὲ τὸν ἄρτι φωτισθέντα 1).

ια'. Πότε χειροτονεῖται εὐνοῦχος ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς, ἢ ἄλλως τὸ σῶμα λελωβημένος.

ιβ'. Ὅτι οὐ δεῖ χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπον ἐν Ἐκκλησίᾳ, ἧς ὁ προϊστάμενος ἔτι περίεστιν.

ιγ'. Ὅτι οὐ δεῖ χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπον ἐν πόλει μικρᾷ ἢ κώμῃ.

ιδ'. Περὶ χειροτονίας χωρεπισκόπων.

ιε'. Περὶ τοῦ χειροτονηθέντος ἐπισκόπου καὶ μὴ καταδεχομένου ἀπελθεῖν εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτῷ Ἐκκλησίαν.

ισ'. Ὅτι οὐ δεῖ χειροτονίας ποιεῖν τὸν ἐπίσκοπον ἐν ταῖς μὴ ὑποκειμέναις αὐτῷ ἐνορίαις.

ιζ'. Ὅτι χειροτονεῖν ἐπισκόπῳ οὐκ ἐφείτῃ κληρικὸν ἐνορίας ἐτέρας 2).

ιη'. Τίσι τῶν ἐπισκόπων δέδοται ἀλλοτρίους λαμβάνειν κληρικούς, καὶ χειροτονεῖν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτοῦ Ἐκκλησίαις.

ιθ'. Ὅτι χειροτονεῖται κληρικὸς καὶ ὁ μὴ ἐκ γένους Ἰσραητικοῦ κηταγόμενος.

κ'. Πότε χειροτονοῦνται καὶ δούλοι.

κα'. Περὶ χειροτονίας ἀναγνωστῶν.

κβ'. Ὅτι οὐκ ἐχειροτονοῦντο ἀπολελυμένως οἱ κληρικοί.

κγ'. Ὅτι χειροτονεῖται ὁ πρὸ τοῦ βαπτίσματος θύσας κητηγόμενος.

κδ'. Ὅτι ἀναχειροτονήσεις οὐ δεῖ γίνεσθαι.

κε'. Περὶ τοῦ ὑποκειμένου ἀμαρτήμασι καὶ χειροτονηθέντος.

κς'. Ὅτι οὐ δεῖ χειροτονεῖσθαι τὸν ἐν νόσῳ φωτισθέντα.

κζ'. Περὶ τῶν τὴν χειροτονίαν ὁμνούντων μὴ καταδέξασθαι.

κη'. Περὶ τῶν χειροτονουμένων ἐπὶ χρήμασιν.

1) Καὶ διὰ ποίας αἰτίας ὁ κληρικὸς τῆς Ἱερουσάλῃς ἀφαιρεῖται B. — 2) Ἐτίρας ἐπιτορίας B.

κθ'. Περὶ χηρῶν γυναικῶν.

λ'. Περὶ τῶν χλευαζόντων τοὺς ἀσθενῶς τοῦ σώματος ἔχοντας.

λβ'. Περὶ τοῦ ἁγίου χρίσματος, καὶ τίνας χρίονται μόνοι τῶν προσερχομένων τῇ Ἐκκλησίᾳ αἰρετικῶν.

λγ'. Περὶ χριστιανισμοῦ.

λδ'. Περὶ χωρεπισκόπων.

Ἀρχὴ τοῦ Ψ στοιχείου 1).

Κεφ. α'. Πῶς δεῖ ψάλλειν καὶ εὐχεσθαι.

β'. Περὶ ψαλτῶν καὶ ἀναγνωστῶν.

γ'. Ὅτι πρὸς τοὺς ψευδομάρτυρας τῶν αἰρετικῶν οὐ δεῖ ἀπιέναι.

δ'. Ὅπως αἱ ψῆφοι γίνονται τῶν μελλόντων χειροτονεῖσθαι.

Ἀρχὴ τοῦ Ω στοιχείου 2).

Κεφ. α'. Τίνας δεῖ ὠρᾶριον φορεῖν.

---

1) Στοιχεῖον τὸ ψι ἢ ψι α. β. γ. — 2) στοιχεῖον τὸ Ω α. β. γ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΠΙΣΤΕΩΣ †).

ΤΑΣ τῶν ἱερῶν τοίνυν ὑποθέσεις κανόνων κατὰ στοιχείον διελεῖν δοκιμάσαντες, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὡς οἶόν τε τό γε εἰς ἡμᾶς ἦκον ταύτας ἐπιτεμεῖν, ὡς ἂν ῥαδίως ἐντεῦθεν οἰανδηποτοῦν ὑπόθεσιν τοῖς ζητοῦσιν εὐρίσκειν ὑπάρξει, δεῖν ῥήθημεν καὶ οὕτως ἄρα προθέμενοι, τοὺς τὴν ὀρθὴν πίστιν ὀρθοῦντας θεοπνεύστους κανόνας τεταχέναι προτέρους· τοῖς γὰρ ἐπὶ τῷ θεμελίῳ ταύτης ἀσφαλῶς ἰδρυμένοις ἐν καλῷ κείσεται, μὴ ἐν παρέρῳ καὶ τὰ τῶν λοιπῶν ἐκθεῖναι κανόνων· οἱ δὲ τῆς ἀληθοῦς ἠλλοτριωμένοι πίστεως, καὶ τὸν θησαυρὸν τῶν ὀρθῶν σεσυλημένοι δογματῶν, ποίαν τῶν ἱερῶν κανόνων ἐπιστροφὴν σχοῖεν ἂν· ταύτη τοι καὶ τὰ φύσει πρότερα, οὐκ ἐχρῆν τῶν ἀριθμῶ καὶ τάξει τοῦτο κληρωσαμένων στοιχείων δεύτερα θεῖναι, οἷον ἄρα καὶ τοῖς ζωῆς μεταλαχοῦσι, τροφὴν προσίεσθαι 2) ὁ τῆς φύσεως δίδωσι νόμος· καὶ ταύτην δῆπου μὴ προσιεμένους, ἐπὶ πλεῖστον ἴσμεν ἔστιν οὗς τῶν θείων ἀνδρῶν διαρκέσαντας· τοῖς δὲ γε τὸ ζῆν ἀφηρημένοις, παρέλκον οἶμαι καὶ περιττὸν τά γε πρὸς ὄνησιν ἢ τροφὴν, τῆς ὀρεκτικῆς καὶ μεταληπτικῆς οἰχομένης δυνάμεως· ἄλλως τε καὶ πίστει μὲν σωθέντας ἐνίους ἔστιν ὅπου λόγος αἰρεῖ, καὶ αἱ τῶν πραγμάτων ἱστορίαι διδάσκουσιν ἔργων γε μὴν, πίστεως μὴ προηγησαμένης, τοσοῦτον οἱ μετιόντες ἀπώναντο, ὅπόσον καὶ οἱ τὰς ὄψεις ἐκκεκομμένοι τοῦ ἡλιακοῦ τοῦδε φωτός.

Συνόδου δευτέρας καν. α. καὶ ε.

Τῆς μὲν οὖν ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς δευτέρας Συνόδου εὐθὺς

1) Παρὰ δὲ Β. οὕτω Ματθαίου μοναχεῦ ἢ Βλάσταρῃ Σύνταγμα ἀλφραβητικόν. Στοιχ. Α. Πρόλογος. Περὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. — Περὶ τῆς ὀρθῆς 1340.

2) προσίεσθαι, 1340, καὶ ε. προσίεσθαι Γ.

ὁ πρῶτος κανὼν, μόνην εἶναι κυρίαν πίστιν ἐνόμισεν, ἣν οἱ ἐν Νικαίᾳ τριακῶσι δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόροι Πατέρες ἐκπεφωνήκασιν, ὡς ἐξ ὑγιῶν συνισταμένην δογμάτων· ἀπάσας μὲν τοὶ τὰς ἄλλως ἢ ὡς αὕτη φρονούσας αἱρέσεις ἐξέσας ἐβρόσθαι, τῷ ἀναθέματι παραπέμπει.

Ὁ δὲ γε ἑ. αὐτῆς, καὶ τοὺς εἰς Σαρδικὴν συνεληλυθότας δι' ἐπαίνου τίθεται, ἀνθ' ὧν τὸν περὶ τῆς πίστεως τόμον τῶν ἐν Νικαίᾳ προσεπεκύρωσαν.

Συνόδου τρίτης καν. 5. καὶ 6.

Ἡ ἀγία δὲ καὶ οἰκουμενικὴ γ'. σύνοδος, ἐν ἑκτῷ καὶ ἐβδόμῳ κανόνι, τοὺς εἰς τοῦτο τόλμης ἰόντας, ὡς ἕτερον παρὰ τὸ ἐν Νικαίᾳ συντεθὲν ἱερὸν σύμβολον συγγράφειν, ἔτι δὲ καὶ τοὺς τὰ δυσσεβῆ Νεστορίου δόγματα προσιεμένους, καὶ οὕτω τοὺς Ἐκκλησίᾳ προσιόντας πειρωμένους μυσταγωγεῖν, τοῦ κλήρου μὲν ἐξωθεῖ, εἰ κληρικοί εἶεν, λαϊκοὺς δὲ ἐφίησι τῷ ἀναθέματι.

Συνόδου ἑκτῆς καν. α.

Ἦγε μὴν ἀγία καὶ οἰκουμενικὴ 5'. Σύνοδος ἐν τῷ πρώτῳ κανόνι, τὴν πρὸς τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων παραδοθεῖσαν ἡμῖν πίστιν, παρεγγυᾷ μὴ καινοτομεῖν· πρὸς δὲ, καὶ τὰ ἐν τῇ πρώτῃ δογματισθέντα μὴ παρεξιέναι. Συνόδῳ· οἱ δὲ τὸ ὁμοούσιον τῶν τριῶν τῆς θεαρχικῆς πίστεως ὑποστάσεων τοῖς πᾶσι κηρύξαντες, τοὺς περὶ τὸν θεομανῆ Ἄρειον τῷ φρονήματι σφῶν μὴ συμβαίνοντας τελέως ἀποκηρύττουσιν· ἔτι δὲ καὶ τὰ ἐν τῇ δευτέρᾳ θεσπισθέντα Συνόδῳ προσκυνητέα εἶναι προστάττει· αὕτη γὰρ τὸν πνευματομάχον διωσαμένη 1) Μακεδόνιον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ τῷ ἀναθέματι καταδικάσασα, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ὁμότιμον Πατρὶ καὶ Υἱῷ ὡς Θεὸν ἀληθινὸν παραδεδώκεν· ἀλλὰ δὲ καὶ τὸν ἄνουν Ἀπολινάριον κατακρίναςα, ἔννου καὶ ἐμψυχον ἀνειληφέναι σάρκα τὸν Κύριον ἐδογματίσεν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὅσα γε ἡ τρίτη Σύνοδος ἐψηφίσατο, κρατύνειν ἐσπούδακεν. Ἐνα γὰρ ἐκείνη Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ μετὰ τὴν

1) διωζυμένη Β.

σάρκωσιν ἐδογματίσει, καὶ τὴν αὐτὸν ἀσπόρως καὶ ὑπὲρ φύσιν τεκοῦσαν ἀειπάρθενον κόρην, ἀληθῶς καὶ κυρίως ἀπεφήνατο θεοτόκον, καὶ τὸν ληρώδη Νεστόριον, τὸν ἕνα Χριστὸν εἰς δύο διαιροῦντα Πιούς, αὐτοῖς αὐτοῦ δόγμασι τῷ αἰωνίῳ ἐφήσιν ἀναθέματι· ὡς δὲ καὶ τῶν ἐν τῇ δ΄. Πατέρων τὰ ἱερά δόγματα ἐμπεδοῖ, οἱ τὴν ἐξάριστον σύγχυσιν Εὐτυχοῦς τε καὶ Διοσκόρου, τῶν οὐδῶν τῆς Ἐκκλησίας ἐξοστρακίσαντες, τὸν ἕνα Χριστὸν ἐκ δυοῖν φύσεων συντεθέντα, καὶ ἐν δυοῖ φύσεσι καὶ μετὰ τὴν ἔνωσιν θεωρούμενον, ἀτεχνῶς ἐδογματίσει· τούτους γὰρ τὴν ἐκ διαμέτρου τῆς Νεστορίου ἀσπασαμένης δυσσέβειαν, καὶ δοκήσει τὸ μέγα τῆς οἰκονομίας τελεσθῆναι μυστήριον οἰομένους, τὸν μὲν, τῆς δυσσεβοῦς διαιρέσεως, τοὺς δὲ, τῆς δυσσεβεστέρως συγχυτικῆς ἐνώσεως, ἐνδίκως μισήσαντες, Θεοῦ πάρῳ βάλουσιν· ἀλλὰ δὲ καὶ ὅσα ἡ πέμπτη θείῳ ἐμπνευσθεῖσα πνεύματι ἐδογματίσει, ἐπισκῆπτει ἀσπάζεσθαι, καὶ τῶν πρὸ αὐτῆς καταψηφισθέντων ἀποδιίτασθαι, τῶν ὀλεθρίων, φημί, ἰριγένους καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ληρημάτων· ἀλλὰ καὶ ἡ τὰ τῶν πρὸ αὐτῆς ἱερῶν Συνόδων ταύτη βεβαιωσαμένη καὶ στηρίξασα, ἡ ἕκτη, φημί, Σύνοδος ἤδη, ἐν αὐτῷ τῷ ῥηθέντι ἁ. κανόνι, δύο θελήσεις, ὡς καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας ἐπὶ τοῦ ἐνὸς τοῦ Κυρίου ἡμῶν δογματίσαντες, τοὺς περὶ Πύρρον καὶ Σέργιον μίαν θέλησιν ἐπὶ τοῦ Κυρίου ἀλογίστως κηρύξαντας, ἐκκηρύκτους τιθέσσι πάντων δὲ τῶν ἐπὶ εὐσεβείᾳ γνωρίμων κρατεῖν τὴν πίστιν βεβαίαν μέχρι συντελείας αἰῶνος· εὐσεβῶς τεθεσπίκασι καὶ τοὺς προστιθέντας τι ἢ ἀφαιροῦντας τῆς ἡμῖν παραδεδομένης ὀρθῆς καὶ ὑγιοῦς πίστεως, τοῦ ἀναθέματος ἀξίους ψηφίζονται.

Τῆς ἐν Καρθαγένῃ κανόνες α΄. καὶ β΄.

Τούτοις συνάδουσα καὶ ἡ ἐν Καρθαγένῃ Σύνοδος, ἐν τε τῷ πρώτῳ καὶ δευτέρῳ ταύτης κανόνι, τὰ τῶν ἐν τῇ πρώτῃ Συνόδῳ θείων Πατέρων δογματισθέντα, περὶ τε τοῦ ὁμοουσίου τῆς προσκυνητῆς καὶ ἁγίας Τριάδος, καὶ τῆς εἰς αὐτὴν ἡμῶν πίστεως, διαφερόντως ἐπισκῆπτει πρεσβεύειν, ὧν καὶ τὸ ἱερόν τῆς πίστεως σύμβολον πρὸς λέξιν ἐκτίθεται.

Νόμοι.

Οἱ δὲ πολιτικοὶ οὕτω κατὰ ῥῆμα θεσπίζουσι νόμοι· Χριστιανός ἐστίν ὁ πιστεύων μίαν εἶναι θεότητα, ἐν ἴσῃ ἐξουσίᾳ, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ὁ δὲ παρὰ τὰ εἰρημένα δοξάζων αἰρετικός ἐστίν.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Α ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ τῶν ἀρνησαμένων τὴν ἀμώμητον ταύτην τῶν Χριστιανῶν πίστιν, καὶ ὅπως τοὺς μεταμελομένους τοῦτων προσέσθαι δεῖ.

Ἐπικαιρότατον δ' ἂν εἴη μετὰ τοῦτο διεξιέναι, ὑπὸς τοὺς ἄπαξ φωτισθέντας, Παῦλος ἂν δήπου ὁ μέγας ἔφησε, γευσαμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου, καὶ μετόχους γεννηθέντας Πνεύματος ἁγίου, καὶ καλὸν γευσαμένους Θεοῦ ῥῆμα, δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος, καὶ παραπεσόντας (ὡ τῆς ζημίας) καὶ ἀρνησαμένους τὴν εἰς τὸν Κύριον πίστιν, οἱ Θεοὶ Πατέρες, σπλάγγνοις ἀφάτων οἰκτιρισμῶν, αὖθις ὠδίνουσι (Παῦλος καὶ τοῦτο ἀναπληροῦτω μοι) μέχρις ἂν μορφωθῇ Χριστὸς ἐν αὐτοῖς, οἷς μέντοι πολὺς ὁ μετὰ μελὸς τῆς δεινῆς ἀβουλίας εἰσῆει· πλείους γὰρ οἱ Πατέρες κἂν τούτοις ἐπιτετηρήκασιν τὰς διαφορὰς, ταῦτ' ἄρα καὶ διαφόρους προσενηνόχασιν τὰς ἐκ τῶν ἐπιτιμιῶν θεραπείας.

Τοῦ Νύσσης Ἀ. Περὶ τοῦ τριμεροῦς τῆς ψυχῆς.

Ὁ τοίνυν μέγας τῆς Νύσσης Γρηγόριος, τῷ τῆς σοφίας περιόντι καὶ πνευματικῆς ἐπιστήμῃς, συμπάντων τῶν ἡμῖν ἀμαρτανομένων τὴν γένεσιν ἀκριβοῦμενος, εὐθύς ἐν τῷ πρώτῳ κανόνι, τρία, φησὶ, τὰ κατὰ ψυχὴν ἡμῶν θεωρούμενα, τὸ λογικόν, τὸ θυμικόν, καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν· ἐν τούτοις καὶ τὰ κατορθώματα τῶν ἀρετῆν μετιόντων, καὶ τὰ πτωματα τῶν εἰς κακίαν ἀπορρέόντων.

Τόμ. Γ΄.

4

Λογικόν.

Καί τοῦ μὲν λογικοῦ ἀρετὴν εἶναι τὴν ευσεβῆ περὶ τὸ θεῖον ὑπόληψιν, καὶ τὴν τοῦ καλοῦ τε καὶ κακοῦ διακριτικὴν ἐπιστήμην, καὶ τί μὲν ὀρεκτὸν ἐν τοῖς οὖσι, τί δὲ βδελυκτὸν ἐπίστασθαι καὶ ἀπόβλητον· κακίαν δὲ τούτου, τὴν ἐκ τούναντίου περὶ τὸ θεῖον ἀσίβειαν· οἶον, εἴ τις τὴν εἰς Χριστὸν ἀρνησάμενος πίστιν, πρὸς Ἰουδαϊσμόν, ἢ εἰδωλολατρείαν, ἢ Μανιχαϊσμόν ἐξετράπη, ἢ πρὸς γόητας καὶ μάγους ἀπιὼν ἐάλω, καὶ τοὺς διὰ δαιμόνων καθάρσιά τινα καὶ ἀποτροπιασμοὺς ἐνεργεῖν ὑπισχνουμένους· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, τὸ περὶ τὴν κρίσιν τῶν πραγμάτων ἐσφάλαται, ὡς τιθέσθαι τὸ φῶς σκότος, καὶ τὸ σκότος φῶς, κατὰ τὴν Γραφήν.

Ἐπιθυμητικόν.

Τοῦ δ' αὖ ἐπιθυμητικοῦ ἀρετὴν ἀτεχνῶς εἶναι τὴν τῆς ἀρετῆς ἔφρασιν· τὸ ἐρωτικῆ τε πάσῃ δυνάμει καὶ ψυχῆς ὕλοσχερεῖ διαθέσει Θεῷ κολλᾶσθαι, καὶ μηδενὸς τὴν εἰς αὐτὸν ἀγάπην προτεσθαι, παρ' οὗ πηγάζεται τοῖς ἀνθρώποις ἡ ἀρετὴ καὶ πᾶν δώρημα τέλειον, ἢ που φησὶν ὁ θεὸς Ἰακώβος· τούτου δὲ γε σκαιότητα, τὴν φιληδονίαν, τὴν φιλοχρηματίαν, τὴν τῆς κενῆς δόξης ἔφρασιν, καὶ τοῦ ἐπιχεχρωσμένου τοῖς σώμασιν ἄνθους, ἢ γε δὴ καὶ εἰς πορνείαν ἐν καρδίᾳ μελετωμένην τελευτᾶ, ἢ καὶ μοιχείαν· ταύτας οὖν, τὴν μὲν, ἐπιβουλὴν ὠρίσατο καὶ ἀδικίαν τοῦ ἀλλοτρίου· τὴν δὲ γε πορνείαν, ἐπιθυμίας μόνῃς ἐκπλήρωσιν, τὸν τοῦ πέλας γάμον μὴ διορύττουσαν· τῆς δὲ ἀτόπου μοιχείας καὶ τὴν παιδερασίαν ἠρτῆσθαι, καὶ τὴν ζωοφορίαν· φύσεως γὰρ καὶ ταῦτα κρίνει μοιχείαν, ὡς ἂν εἰς ἀλλότριον δῆπαι καὶ παρὰ φύσιν γενομένης τῆς ἀδικίας.

Θυμικόν.

Τῆς γε μὲν θυμώδους διαθέσεως ἐπαινουμένην καὶ κατὰ φύσιν ἐνέργειαν, τὴν πρὸς τὸ κακὸν ἀπέχθειαν, τὸ τοῖς πάθεσι πολεμεῖν, πρὸς ἀνδρίαν τε ἐστομῶσθαι, καὶ μὴ τὰς τοῦ θανάτου ἀπειλάς δεδιέναι· πειρὰν τε ἀλγεῖνων μὴ καταπτῆσαι βεβάνων, καὶ πρὸς τὴν τῶν ἡδίστων ἢ συνήθων διζεύξιν μὴ

μαλακίζεσθαι, τῆς πίστεως καὶ ἀρετῆς ἀντεχόμενον ἐκτροπῆν δὲ ταύτης καὶ ἀπόπτωμα, τὸ φθονεῖν τε καὶ μνησικαχεῖν, τὰς ἐμφιλονεΐκους ἐρεσχελίας, αἱ δὲ καὶ εἰς πληγὰς ἔσθ' ὅτε τελευτῶσι καὶ φόνους.

Περὶ μὲν οὖν τῶν δύο τῆς ψυχῆς δυνάμεων, θυμοῦ τε, φημί, καὶ ἐπιθυμίας, καὶ τῶν ἐν τούτοις συνισταμένων ἀμαρτημάτων, τῷ προσήκοντι τόπῳ, καὶ ὡς ἡ τάξις ἀπαιτεῖ τῶν στοιχείων, ρηθήσεται· ἅττα δὲ ἡ τοῦ λογιστικοῦ παρὰ φύσιν δημιουργεῖ κινήσεις, τὸ νῦν ἤδη σκοπήσωμεν· ταῦτα γὰρ καὶ χαλεπώτερα τοῖς Πιπτάσιν ἐκρίθη, καὶ μείζονος καὶ ἐπιπονωτέρας δεόμενα τῆς ἐπιστροφῆς, καὶ τούτων οὐχ ἥκιστα τὴν τῆς ὀρθῆς πίστεως ἄρνησιν, περὶ ἧς καὶ εἰπεῖν προεθέμεθα.

Αὕτη τοίνυν, μὴ ὅτι γε τῇ τῶν τρόπων διαφορᾷ, ἀλλὰ καὶ τῷ διαλλάττοντι κρίνεται τῶν καιρῶν· ἦτοι γὰρ μόνῃν καταπλαγέντες ἀπειλήν, ἢ κολακεία ὑποκλαπέντες, εἰσὶν οἱ κατηνέχθησαν, ἢ καὶ βρασάνων πειραθέντες, καὶ πρὸς τὴν δριμύτητα μὴ ἀντισχόντες τῶν αἰκισμῶν· καὶ οἱ μὲν, ἐθελοντὶ τὰ τῆς ἀσεβείας ἠσπάσαντο, πραγμάτων ἀπηλλάχθαι νομίζοντες· οἱ δὲ, καὶ μετὰ τὴν τῆς πίστεως ἀθέτησιν, διώκται φεῦ! τῶν εὐσεβῶν 1) γεγύνασι καὶ τούτων αὐθις, οἱ μὲν τὴν πλάνην 2) τῆς ἀληθείας ἠλλάξαντο, ἐν προοιμίῳ οὔσης τῆς εὐσεβείας, καὶ μηδέπω καλῶς ἰδρυμένης, ἠνίκα καὶ ὁ διωγμὸς σφοδρὸν ἔπνει καὶ μανικὸν, τῶν τυράννων ἀνηκέστοις καθυποβαλλόντων βασάνοις τοὺς πρεσβεύοντας τὴν ἀλήθειαν· οἱ δὲ, ὅτε τὰ τῆς εὐσεβείας τὴν ὑφ' ἡλίῳ περιέσχε, καὶ βασιλέας οὐχ ἤττον ἐκόσμιε οὐ περίκεινται διαδήματος.

Περὶ τῶν διὰ φόβον ἀρνησαμένων κληρικῶν τὴν πίστιν.

Ἀποστόλων ἔβ'.

Περὶ μὲν οὖν τῶν φόβῳ κινδύνου κατενεχθέντων κληρικῶν, ὁ ἔβ'. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανῶν, Εἴτις, φησί, κληρικὸς διὰ φόβον ἀνθρώπινον, Ἰουδαίου, ἢ Ἕλληνο, ἢ αἰρετικοῦ, εἰ μὲν τὸ τοῦ Χριστοῦ ἀρνήσεται ἔνομα, πάντα ἀποβαλλέσθω· εἰ δὲ τὸ

1) φεῦ τῶν ἀπειλῶν! Β. — 2) τὸν πλάνον Β. Γ. 1340. ε.

τοῦ κληρικοῦ, καθαιρείσθω· μετανοήσας δὲ, χώραν λαϊκοῦ λαμβανέτω.

Ἀγκύρας α. καὶ β'.

Ὁ μὲν τοι α. καὶ β'. τῆς ἐν Ἀγκύρα Συνόδου κανῶν, τοὺς φόβῳ βασάνου θύσαντας πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, εἶτα ἀναπαλαίσαντας ἤτοι μετανοήσαντας, καὶ τῶν τυράννων ἐνώπιον τὸν Χριστὸν ὁμολογήσαντας, τῆς μὲν τιμῆς μετέχειν καὶ τῆς καθέδρας κελεύει, ἱερατικὸν δέ τι ἐνεργεῖν οὐκ ἐφίησιν.

Πέτρου ι'.

Ὁ δὲ ἅγιος Πέτρος Ἀλεξανδρείας, ἐν τῷ ι. κανόνι, οἱ τὸν ἴδιον καταλιπόντες, φησὶ, κληρὸν, καὶ τοῖς κινδύνοις σφᾶς αὐτοὺς ἐπιδεδωκότες, στεφάνων ἐφέσει μαρτυρικῶν, ἠττηθέντες δὲ τῶν βασάνων καὶ τεθυκότες, εἰ καὶ εἰσχυθῆς ἀναπαλαῖσαι τούτοις ὑπῆρξε, καὶ Χριστιανοὺς ἐαυτοὺς ἐνώπιον τῶν τυράννων ὁμολογήσαι, δίκαιοι ἂν εἶεν τῆς τῶν λαϊκῶν ἀξιοῦσθαι κοινωνίας καὶ μόνης· ἀναισθήτως δ' ἔχειν αὐτοὺς ἀποφαίνεται, εἰ τῆς λειτουργίας αὐθις μεταποιεῖντο 1), ἧς ἐκπεπτώκασιν ἐκοντί· τῷ γὰρ τοῦ κλήρου ἅπαξ ἀποφοιτήσαντι, οὐδὲ ἡ ὑπὲρ Χριστοῦ ὁμολογία τοῦτον αὐθις χαρίσασθαι οἱ διὰ τὴν ἔκπτωσιν δύναται.

Συνόδου πρώτης ι'.

Ὁ δὲ τῆς α. Συνόδου ι. κανῶν, εἰ καὶ προσχειρίσθησαν, φησὶ, οἱ παραπεπτωκότες καὶ ἀρνησάμενοι, ἀγνοούντων ἢ εἰδόντων τῶν χειροτονησάντων, γνωσθέντες ὕστερον, καθαιροῦνται, μηδὲν ἐκ τῆς χειροτονίας ὠφεληθέντες.

Περὶ τῶν ἀρνησαμένων λαϊκῶν. Ἀγκύρας ς'.

Λαϊκοὺς γέ τοι, τοὺς ἀπειλῇ καὶ μόνῃ κολάσεως, ἢ δημεύσεως, ἢ ἐξορίας, τῇ ἀσεβείᾳ ὑπείξαντας, ὁ ς'. τῆς ἐν Ἀγκύρα Συνόδου κανῶν ἐπὶ ἐξαετίαν τῶν ἱερῶν μυστηρίων ἀπείργει.

Πέτρου γ'. α'. β'.

Ταύτης οὐκ ἀπάθει τῆς ψήφου καὶ ὁ τρίτος τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Πέτρου Ἀλεξανδρείας.

1) ἀντιποιεῖντο Γ. καὶ 1340.

Ὁ δὲ γε α΄ αὐτοῦ, τοὺς μετὰ πείραν ἀνηκέστων τεθυκότας βασάνων, ἐπὶ τριετίαν καταδικάζει.

Ὁ δὲ β΄. τοὺς μετὰ τὴν ἐν φυλακῇ μόνῃ ταλαιπωρίαν, καὶ μέχρι τετραετίας.

Ἀγκύρας δ΄. ε΄. ή.

Οὕτω καὶ ὁ τῆς ἐν Ἀγκύρα δ΄. τῶν τοιούτων καθάπτεται, πρὸς δὲ καὶ ὁ ε΄. πλὴν τοὺς μετὰ τὸ θῦσαι ἐν ἐσθῆτι δειπνήσαντας φαιδροτέρᾳ μᾶλλον ἐπιπλήττει, ἢ τοὺς ἐν τῷ δείπνῳ δεδακρυμένους καὶ πενθικὸν ἐσθῆμα περικειμένους.

Ὁ δ΄ αὖ ή. ταύτης, τοὺς δις καὶ τρις θύσαντας μετὰ βίας, εἰς ἑβδομον ἔτος 1) τῆς κοινωνίας ἐξοστρακίζει.

Νύσσης α΄.

Ὁ δὲ Νύσσης μέγας Γρηγόριος, ἐν τῷ α΄. κανόνι, Οἱ βασάνοις χαλεπαῖς αἰκισθέντες, φησὶ, καὶ θύσαντες, ἐν ῥητῷ χρόνῳ ἑτῶν ἑννέα ἐπετιμήθησαν.

Ἀγκύρας ζ΄.

Ὁ δὲ ζ΄. τῆς ἐν Ἀγκύρα, τοὺς ἐν εἰδωλείῳ ἔθνικοις συνεστιαθέντας. εἰ καὶ ἴδια βρώματα ἐπικομιζόμενοι βεβρώκασιν, παρὰ δὲ γε τὸ δόξαι τοῖς ἀπίστοις συνεορτάζειν, μετὰ διετίην εἰς κοινωνίαν κελεύει δέχεσθαι. Ὅθεν, φασὶ τινες, καὶ τοὺς πρέσβεις ἢ αἰχμαλώτους, ἔθνικοις συνεστιαθέντας, χρὴ μετρίως ἐπιτιμᾶν τοὺς δὲ καταφρονήσει καὶ ἀδιαφορίᾳ τοῦτο ποιοῦντας, σφοδρότερον.

Βασιλείου πά.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν πα΄., Τοὺς μετὰ πείραν βασάνων περιγενέσθαι τῶν πόνων μὴ ἐξαρκέσαντας, καὶ εἰδωλοθύτων γευσαμένους, καὶ ὄρκους ὁμωμοκότας Ἑλληνικοὺς, μετὰ χρόνου ἐξ τῆς ἱερᾶς προσιέναι ἀξιοῖ κοινωνίᾳ τοὺς μὲν τοὶ μεγάλης ἀνευ ἀνάγκης τὴν πίστιν προδεδωκότας, καὶ τραπέζης δαιμονίων ἡμμένους, εἰς ἔτος ὄγδοον παρατείνει.

1) εἰς ἑπτὰ ἔτη B.

Περὶ τῶν ἀρνησαμένων ἑκουσίως. Συνόδου Α'. ιά, καὶ ιβ'.

Ἡ πρώτη γε μὴν τῶν οἰκουμενικῶν Σύνοδος, ἔντε τῷ ιά. καὶ ιβ'. κανόνι, τοῖς χωρὶς οἰασοῦν ἀνάγκης τὰ τῶν Χριστιανῶν ἐξομολογημένοις, ἐπὶ τῆς τυραννίδος τοῦ δυσσεβοῦς Λικινίου, καὶ γνήσιον αὐθις τὸν μετὰμελον ἐπιδειχθέντοισι, εἰς δωδέκατον ἔτος τὴν μαθεξίν τῶν ἀγιασμάτων ἀπείρηκεν, εἰ καὶ ἀνάξιοι πάσης ἤσαν φιλανθρωπίας φήσι, οὕτω δόξαν τοῖς ἀγίοις Πατράσι ψηφίσασθαι, τοῦ καιροῦ καταστοχασαμένοις, οἶμαι, καὶ τῶν πραγμάτων τῷ τηνικάδε γὰρ σφοδρὸν κατὰ Χριστιανῶν ὁ διωγμὸς ἔπνει.

Βασιλείου σγ'.

Ἀλλὰ γὰρ οὐχ οὕτω κρίσεως ὁ μέγας ἔχει Βασίλειος, οὐδὲ ὁ ἀδελφὰ τούτῳ φρονῶν ἀδελφὸς Γρηγόριος Νύσσης. Ὁ μὲν γὰρ ἐνογ'. κανόνι, τοὺς τὸν Χριστὸν ἠρνημένους, διὰ βίου τῆς ἱερᾶς κοινωνίας ἐκβάλλει, προσκλαίοντας ἔσχει καὶ ἐξομολογουμένους· ἀπείροντας δὲ τοῦ βίου, τῶν ἀγιασμάτων ἀξιούσθαι κελεύει, τῇ τοῦ Θεοῦ τεθαρρότητάς καὶ πεπιστευκότας φιλάνθρωπία.

Νύσσης α'.

Ὁ δὲ Νύσσης μέγας Γρηγόριος ἐν τῷ α'. κανόνι, ὁ ἑκουσίως, φησὶ, τὴν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀρνησάμενος πί-
ατιν, καὶ Ἰουδαϊσμῶ, ἢ εἰδωλολατρείᾳ, ἢ Μανιχαϊσμῶ, ἢ ἄλλῳ
τινὶ τῶν τῆς ἀβείας 1) εἰδῶν ὄντων πλειόνων προσθέμενος,
εἶτα καταγνοῦς ἑαυτοῦ, μετάνοιαν εἰσπράττεται τῷ χρόνῳ τῆς
ζωῆς αὐτοῦ συμπρατεινομένην 2)· οὐδέποτε γὰρ τῆς μυστικῆς
εὐχῆς ἐπιτελουμένης συνάμα τοῖς πιστοῖς τὸν Θεὸν προσκυνεῖν
τούτῳ ἐφείται, ἀλλὰ καὶ κατὰ μόναν προσεύξεται, καὶ τῆς κοι-
νωνίας τῶν ἀγιασμάτων καθόλου ἀλλότριος ἔσται· τοῦ δὲ θα-
νάτου ἐφισταμένου, τῆς μερίδος τῶν θείων μεταλήψεται δώρων·
εἴγε μὴν συμβαίη παρ' ἐλπίδα τοῦτον ἐπιβιῶναι, τῶν αὐτῶν
εἰσαυθις ἐπιτιμίων ὑπόδικος ἔσεται διὰ βίου, τῶν ἀγιασμάτων
μέχρις αὐτῆς εἰργόμενος τῆς ἐξόδου.

1) ἀσεβείας Β' — 2) ἀντὶ τοῦ μετανοεῖν κτλ., χρόνον τὸν τῆς μετανοίας
ἔχει ἔλεον τὸν τῆς ζωῆς αὐτοῦ. 1375.

Περὶ τῶν μετὰ τὴν ἄρρησιν καὶ ἑτέρους διωξάντων.

Ἀγκύρας θ΄.

Εἰ δὲ τινες, ὁ ἔννατος τῆς ἐν Ἀγκύρα φησὶ κανὼν, τοσοῦτον κατεπλάγησαν τὸ βραρὺ 1) τῶν κολάσεων, ὡς μὴ ὅτι τῆς πίσεως ἀποστῆναι, ἀλλὰ καὶ κατεξαναστῆναι οἷς ἐμέλησε τῶν τῆς πίστεως, ὥστε καὶ θύειν προτρέπειν δαίμοσιν, ἢ ἀγνοουμένους ἔστιν οὓς, καταμηνύειν οἷα Χριστιανούς, ἢ καὶ κρυπτομένους εἰς μέσον ἔλκειν, ὁ τῆς δεκαετίας τέλειος ἀριθμὸς τὸ τέλειον τῆς ἀφέσεως τούτοις μεταμελομένοις ἐπιμετρήσει. Οὐ γὰρ δήπου περὶ τῶν ἐξ ὄρων πάντη γεγεννημένων, καὶ ἀπεναντίας ἰσταμένων τῆ ἀσεβείᾳ, ὁ κανὼν οὗτος διέξεισιν, οἷπερ ἄρα καὶ διώκται τῆς Ἐκκλησίας πεφνήσιν ἀτεχνῶς· ἐκεῖνοι γὰρ, εἴ γε καὶ ἀληθῶς μεταγνοῖεν, καὶ βραρυτέρων, εἰ οἷόν τε, πειραθήσονται τῶν ἐπιτιμίων, ἢ οἱ πρὸ τούτου ρηθέντες ἄμφω δικαιοῦσι κανόνες· οὐ δὴ τούτους φησὶν, ἀλλὰ τοὺς ἔτι μὲν τὰ τῶν ὀρθοδόξων φρονούοντας, δεῖε γε μὴν τῶν βασάνων τὰ τῶν ἀσεβῶν ὑπέρχεσθαι σκηπτομένους.

Ἀθαλασίου.

Ὁ δὲ μέγας Ἀθνασίος, ἐν τῇ πρὸς Ρουφινιανὸν ἐπιστολῇ, τῶν κεκοινωνηκότων τοῖς τὰ Ἀρείου φρονούσιν ἱερωμένων, φησὶ, οἱ μὲν βίᾳ καθυπαχθέντες, κανονικῶς μὲν εὐθύνονται, τοῦ τόπου δὲ ἧς μετέλχον τάξεως οὐκ ἐκβάλλονται, καὶ μάλιστα εἰ τὸν λογισμὸν ἥκιστα εἶχον ἐκεῖνοις συμβαίνοντα, ὡς φησὶ, δι' οἰκονομίαν δὲ κεκοινωνηκέναι προσεποιήσαντο, δεῖε τοῦ μὴ φθαρῆναι τὰς Ἐκκλησίας τῇ τῶν δυσσεβῶν ἀντεισαγωγῇ. αὐτῶν ὑπερορίων μετὰ τῆς εὐσεβείας γεγεννημένων· οἱ δὲ πρὸς τῷ κεκοινωνηκέναι καὶ τῆς ἀσεβείας ὑπεραγωνιζόμενοι, καὶ συνηγοροῦντες εἰς δύναμιν, οὐ τοῖς ἐπιτιμίοις μεταμελόμενοι καθυποβάλλονται, ἀλλὰ γυμνούμενοι τῆς ἱερωσύνης, ἐν τῇ τῶν λαϊκῶν τάττονται χώρα· τοῖς δὲ ἀπατηθεῖσιν, ἢ βίαν παθοῦσι λαϊκοῖς, συγγνώμη δίδοται, κανονικῶς πρότερον ἐπιτιμωμένοις, καὶ φανερώς ἀναθεματίζονται τὰ τῶν αἰρετικῶν, καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ ὀρ-

1) τῇ βάρει Β.

θόδοξον πίστιν πρεσβεύειν ὑπισχνουμένοις· ταύτην οὐκ ἐγώ, φησί, μόνος τὴν ψῆφον, ἀλλ' οἱ καὶ εἰς Συνόδους τοπικάς ἀθροισθέντες θεῖοι Πατέρες ἐξήνεγκαν.

*Περὶ τῶν ἀρνησαμένων κατηχουμένων.
Συνόδου πρώτης ιδ'.*

Οὐδὲ τοὺς περιπεπτωκότας τῶν κατηχουμένων ἀνευθύνους περιιδεῖν οἱ θεῖοι Πατέρες ἐνόμισαν. Ὁ γὰρ ιδ' τῆς α'. Συνόδου κανῶν, εἰς τρίτον ἔτος ἐν τῷ τῶν ἀκρωμένων ἐπιτιμίῳ κελεύει γίνεσθαι τοὺς τοιούτους, εἴθ' οὕτω πρὸς τὴν προτέραν τάξιν ἐπανιέναι, καὶ τοῖς κατηχουμένοις συνεύχεσθαι.

Ἀγκύρας ιβ'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Ἀγκύρα ιβ' κανῶν, τοὺς πρὸ τοῦ βαπτίσματος τεθυκότας, μετὰ τὸ βάπτισμα, εὖ μάλα τοῦ ἄγους 1) ἀπόπλυναμένους, καὶ εἰς Ἱερωσύνην ἐπισκῆπτει 2) προάγεσθαι.

Περὶ τῶν ἀναγκασθέντων ἀρνήσασθαι καὶ μὴ ὑποκυφάντων. Ἀγκύρας γ'.

Ὅγε μὴν γ' τῆς ἐν Ἀγκύρα κανῶν, τοὺς ἐκποδῶν τοῖς διώκουσι γενομένους, κατὰ τὴν φεύγειν ὅταν διώκωσιν ὑμᾶς κελεύουσιν ἐντολὴν, διαδράναι δὲ τελέως μὴ δυναθέντας, ἀλλὰ συλληφθέντας καὶ πρὸς βίαν ἀναγκασθέντας 3) ἢ λιθωνωτὸν εἰς χεῖρας δέξασθαι, ἢ τῷ στόματι τῶν ἀνιέρων σπονδῶν γεύσασθαι 4), οὐ μὴν ἀνεχομένους ἔχειν σιγῇ, ἀλλὰ βοῶντας εἶναι Χριστιανοὺς, οἷα τὸν λογισμὸν κεκτημένους ἀήττητον, τούτους ὡς ἥκιστα ἀμαρτόντας, τῆς κοινωνίας δεῖν ἔκρινε μὴ ἐξείργεσθαι οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ εἰς Ἱερωσύνην μηδὲν ἐπιδοιάζοντας προβιβάζειν, εἶγε καὶ ὁ προταῦ βίος τούτοις εἶχε τὸ ἀνεπίληπτον· οὐ γὰρ τοῦ τῆς ὁμολογίας στεφάνου διήμαρτον.

Πέτρου ιδ'.

Οὕτω περὶ τῶν τοιούτων καὶ ὁ Ἱερομαρτυρὸς Πέτρος ψηφίζεται ἐν τῷ ιδ' κανόνι.

1) ῥύπου Β.—2) κελεύει 1340. — 3) οὐ κεῖται περὶ Β. τὸ πρὸς βίαν ἀναγκασθέντας. — 4) δέξασθαι 1340.

Νόμοι πολιτικοί.

Οι ἀξιοθέντες τοῦ ἀγίου βάπτισματος, καὶ πάλιν ἐλληνίζοντες, ἐσχάτη τιμωρία ὑπόκεινται 1).

Οἱ ἀποστάντες τῆς τῶν ὀρθοδόξων πίστεως, καὶ αἰρετικοὶ γενόμενοι, ἢ θύσαντες, ἢ θύσαι τινὶ ἐπαγγειλάμενοι, οὐ δύνανται διατίθεσθαι, ἢ δωρεῖσθαι, οὔτε ἐκ διαθήκης, οὔτε ἐξ ἀδικηθέντος λαμβάνειν τι δύνανται 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ αἰρετικῶν, καὶ ὅπως χρῆ δέχεσθαι τοὺς ἐξ αἱρέσεων ἐπιστρέφοντας.

Βασιλείου α΄.

Ἀλλὰ γὰρ ὅπως, καὶ τοὺς ἐξ αἱρέσεων ἐπιστρέφοντας, καὶ τῇ καθολικῇ προσιόντας Ἐκκλησίᾳ, οἱ θεῖοι Πατέρες προσδέχεσθαι τεθεσπίκασιν, ἤδη σκοπητέον ἀλλὰ μήπω περὶ τούτου 3), ὡς ἐν εἶδει δὲ δικιρέσεως τῶν ἀποδιύσταμένων τοῦ ὀρθοῦ φρονήματος, τὰς γενικωτάτας πρῶτον ῥητέον προσηγορίας, ἧς δὴ τὸ ἀπατηλὸν καὶ πολυσχιδές 4) τῶν νόθων δογμάτων ἐκάστοις αὐτῶν ἐπεκλήρωσε· τὰς μὲν γὰρ αἱρέσεις προσηγορεύκασιν, ἐν τῷ α΄ κανόνι φησὶν ὁ μέγας Βασιλεῖος, τὰ δὲ, σχίσματα· τὰς δὲ, παρασυναγωγὰς· αἱρέσεις μὲν οὖν, τοὺς πάντη ἀπερῆρηγμένους, καὶ κατ' αὐτὴν ἀπηλλοτριωμένους τὴν πίστιν, οἷον Μανιχαίους, Οὐαλεντίνους, Μαρκιωνιστάς, Πεπουζηνούς, καὶ τοὺς ἐκείνοις ππραπλησίους· σχίσματα δὲ, τοὺς δι' αἰτίας τινὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ ζητήματα ἰάσιμα πρὸς ἀλλήλους διενεχθέντας, καὶ μάλιστα τούτῳ διαφέρεισθαι περὶ τοῦ τρόπου τῆς μετανοίας πρὸς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν· παρασυναγωγὰς δὲ, τὰς παρασυναγξείας, οἷον, εἴτις τῶν ἐπισκόπων ἢ πρεσβυτέρων, πταίσματι ἀλοῦς, ἐπεσχέθη 5) τῆς λειτουργίας, καὶ τοῖς κανόνσιν ὑποκύψει μὴ ἀνασχόμενος, ἐκυτῶ τὴν προεδρίαν ἐξεδίκησε καὶ λειτουργίαν, καὶ τούτῳ συναπῆλθον οἱ ἀπαιδευσίαν νοσοῦντες ἐκ

1) 16. Κώδ. 1. 5. — 2) 22. Κώδ. 1. 5. — 3) τὸ, ἀλλὰ μήπω περὶ τούτου, ὅ κείται παρὰ Β. — 4) πολυσχιδές Β. ε. — 5) ὑπεσχέθη Β.

τοῦ λαοῦ, τὴν καθολικὴν καταλελοιπότες Ἐκκλησίαν. Δέδοκτο τοίνυν, φησὶν, ἐξ ἀρχῆς, τὸ μὲν τῶν αἰρετικῶν βάπτισμα παντελῶς ἠθετηκέναι, περὶ γὰρ αὐτὴν τὴν εἰς Θεὸν πίστιν πέφυκε τούτοις ἡ διαφορὰ· παραδέχεσθαι δὲ τῶν ἀποσχισάντων, τοὺς μέντοι παρασυνάγοντας, ἀξιολόγῳ μετανοίᾳ τὴν ἐπιστροφὴν ἐπιδειξαμένους, ἐνοῦσθαι πάλιν τῇ Ἐκκλησίᾳ· ἔστι δ' ὅτε καὶ τοὺς ἐν βαθμῷ συναπελθόντας τοῖς ἀνυποτάκτοις, εἶτα μεταμελομένους, εἰς τὴν προτέραν τάξιν ἐπανιέναι.

Τοὺς γε μὴν Καθαρῶς, τῶν ἀπεσχισμένων καὶ αὐτοὺς ὄντας, καὶ Ἐγκρατίτας, καὶ Ὑδροπαραστάτας, ἔδοξε, φησὶ τοῖς περὶ Κυπριανὸν, καὶ Φιρμιλιανὸν τὸν ἡμέτερον, πάντας ἀναβαπτίζεσθαι· εἰς γὰρ τὴν Καρχηδόνα, ἧς ἐπίσκοπος ὁ μέγας Κυπριανὸς ἦν, Σύνοδος Πατέρων ἀρχαιοτέρα πρὸς ἡθροιστο, οἷς ἤρρεσεν ἐκ κοινῆς ψήφου, πάντας αἰρετικούς τε καὶ σχισματικούς προσιόντας τῇ Ἐκκλησίᾳ βαπτίζεσθαι· συνελογίζοντο γὰρ οὕτως· εἰ καὶ μὴ περὶ δόγματα οἱ σχισματικοὶ σφάλλοιντο, ἀλλ' ἐπεὶ τοῖ γε κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας ὁ Χριστὸς ἔστι, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, ἐξ οὗ τὰ μέλη πάντα ζωοῦται, καὶ τὴν πνευματικὴν αὐξήσιν δέχεται, οὗτοι δὲ τῆς ἀρμονίας τῶν μελῶν τοῦ σώματος ἀπερβράγησαν, οὐκέτι παραμένουσιν αὐτοῖς ἔχουσι τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ὅ τοίνυν οὐκ ἔχουσι, πῶς ἂν τοῖς ἄλλοις μεταδοῖεν; ἀλλ' ὅμως, φησὶν ὁ μέγας οὗτος Πατήρ, ἐπεὶ τισὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἔδοξε δι' οἰκονομίαν τὸ τῶν Καθαρῶν βάπτισμα δέχεσθαι, ἔστω δεκτόν.

Περὶ Ἐγκρατιτῶν.

Τὸ τῶν Ἐγκρατιτῶν μὲν τοι οὐκ ἐξῆν· Μαρκιωνιστῶν γὰρ ἔστιν ἄντικρυς ἡ κατ' αὐτοὺς αἵρεσις βλάστημα· κατ' ἐκείνους γὰρ καὶ οὗτοι τὸν γάμον βδελύσσονται, τοῦ Σατανᾶ εἶναι αὐτὸν ἀποφαινόμενοι, τὸν οἶνον ἀποστρέφονται, τὴν τῶν ἐμψύχων ἀπαγορεύουσιν ἐδώδην, καὶ τὴν κτίσιν τοῦ Θεοῦ μεμιασμένην εἶναι ληροῦσι· μὴ γὰρ λεγέτωσαν, ὅτι εἰς Πατέρα, καὶ Υἱὸν, καὶ ἅγιον Πνεῦμα βαπτίζονται, οἳ γε κακῶν ποιητὴν τὸν Θεὸν εἶναι λέγουσιν, ἐφαιμίλλως τῷ Μαρκίῳ· ἀλλ' ἵνα μὴ τῆς ἀκριβείας ἐχόμενοι ὀκνηροτέρους αὐτοὺς ποιήσαιμεν εἰς τὸ προσιέ-

ναι τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, χρηστέον, φησί, τῷ ἔθει, καὶ τοῖς τὰ καθ' ἡμᾶς οἰκονομήσασι Πατράσιν ἀκολουθητέον, καὶ ὡς ἐκείνοις δοκεῖ, χριόμενοι τῷ ἁγίῳ μύρῳ, οὕτω τῶν ἁγιασμάτων μεταλαμβάνετωσαν.

Περὶ Ὑδροπαραστατῶν.

Ὑδροπαραστάται δ' εἰσὶν οἱ μόνον ὕδωρ ἐν τῇ ἱεουργίᾳ τοῦ ἁγίου προσφέροντες ποτηρίου, οἶνον δὲ τούτῳ μιγνύναι μὴ ἀνεχόμενοι, καὶ τὸν ἐννομον γάμον μηδὲν διεννηοχέσαι πορνείας οἴόμενοι· τὰ αὐτὰ καὶ ὁ μζ'. κανὼν τοῦ αὐτοῦ διορίζεται. Ζήτει περὶ Ὑδροπαραστατῶν καὶ Ἀρμενίων ἐν τῷ ἡ. κεφ. τοῦ Κ στοιχείου.

Τίτες μόνῳ χρίζονται μύρῳ. Συνόδου Β'. ζ'.

Ἀλλὰ γὰρ καὶ ὁ ζ'. κανὼν τῆς οἰκουμενικῆς Β'. Συνόδου, ὅπως χρῆ δέχεσθαι τοὺς ἐξ αἱρέσεως ἐπιτρέφοντας ἀριδῆλως νομοθετεῖ εἰς δύο γὰρ μοίρας ἅπαντας διελθὼν, τοὺς μὲν, μύρῳ χρίεσθαι, τοὺς δὲ, ἀναβαπτίζεσθαι διωρίσατο. Ἀρειανούς μὲν οὖν, καὶ Μακεδονικνοὺς, καὶ Σαββατιανοὺς, καὶ Ναυκτιανοὺς, τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς Καθαροὺς, καὶ Ἀριστεροὺς, καὶ Τεσσαρασκαιδεκατίτας ἤτοι Τετραδίτας, καὶ Ἀπολιναριστὰς, ἐπεὶ περ ἐξίστης ἡμῖν τῷ θεῷ τελειοῦνται 1) βαπτίσματι, οὐκ οἶσται δεῖν τοῦτον ἀναβαπτίζεσθαι, ἀλλὰ, μετὰ τὸν τῆς σφετέρως αἱρέσεως ἔγγραφον ἀναθεματισμὸν, τῷ ἁγίῳ χρίειν μύρῳ κελεύει τότε μέτωπον αὐτῶν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ τὰς ῥίνας, τὸ στόμα τε, καὶ τὰ ὦτα, καὶ σφραγίζοντας λέγειν· Σφραγίς δωρεᾶς Πνεύματος ἁγίου.

Περὶ Εὐνομιανῶν. Τίτες ἀναβαπτίζονται·

Εὐνομιανούς γε μὴν, τοὺς εἰς κατάδυσιν βαπτιζομένους μίαν, καὶ Μοντανιστὰς, τοὺς καλουμένους Φρύγας, καὶ Σαβελλιανοὺς, τοὺς διδάσκοντας τὴν υἱοπατρίαν, καὶ τοὺς παραπλησίους τούτοις, ὡς οὐδὲν ἄμεινον τῶν ἀβαπτίστων 2) Ἑλλήνων ἀληθείας δικαζούσης διακειμένους, τῇ καθολικῇ προσιόντας Ἐκκλησίᾳ, εὐθὺς κελεύει βαπτίζεσθαι· ἢ γὰρ ὅλως οὐκ ἐβαπτίσαντο, ἢ καὶ

1) τελειοῦνται B. 1310. — 2) ἀναβαπτίστων 137ä.

βαπτισάμενοι οὐ κατὰ τοὺς θεσμοὺς τῆς τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησίας ἐνεσημάνθησαν· ταύτη τοι καὶ ἀφώτιστοι τοῖς θείοις Πατράσι λογίζονται.

Περὶ Ἀρειανῶν.

Ἀρειανοὶ μὲν εὖν εἰσιν οἱ τὰ Ἀρείου φρονοῦντες, ὃς πρεσβύτερος ὢν τῆς κατ' Ἀλεξάνδρειαν Ἐκκλησίας, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἑτερούσια τῷ Πατρὶ καὶ κτίσματα ὁ βέβηλος ἐδογματίζε.

Περὶ Μακεδονιαῶν καὶ Ἡμιαρείων 1).

Μακεδονιανοὶ δὲ οἱ περὶ μὲν τοῦ Υἱοῦ ὑγιῶς φρονοῦντες, τὸ δὲ ἅγιον Πνεῦμα κτιστὸν βλασφημοῦντες, καὶ ἀλλότριον τῆς θεότητος 2), παρ' ὃ καὶ Ἡμιάρειοι ἐκαλοῦντο· ταυτησί δὲ τῆς κλήσεως καὶ ἑτέρα τῶν ἐξαγίστων αἱρέσεων ἔτυχεν· οἱ δὲ τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὔτε κτίσματα ὡς ὁ Ἄρειος, οὔτε μὴν ὁμοούσια τῷ Πατρὶ δοξάζειν ἠνεύχοντο, ξένῳ δὲ τινι τρόπῳ ὁμοούσια τῷ Πατρὶ· ἐδεδίεσαν γὰρ, ὡς ἔφασκον, μὴ πάθος περὶ τὸν Πατέρα διὰ τῆς γεννήσεως νομισθῆ.

Περὶ Ναβάτου.

Ναβάτος δὲ πρεσβύτερος ὢν τῆς παλαιᾶς Ῥώμης, τῆς τῶν λεγομένων Καθαρῶν αἱρέσεως ἤρξε, σχισματικὸς ὢν κυρίως, οὐχ αἰρετικὸς· οὐ γὰρ περὶ τι τῶν ὀρθῶν δογμάτων τοῖς πιστοῖς διεφέρετο, ἀλλὰ τοῖς ἐν τῷ διωγμῷ ὑποκύψασι καὶ θύσασιν ἀπηγόρευε τὴν μετάνοιαν· τοῖς τε διγάμοις οὐκ ἐκοινώνει· ἀνθ' ὧν, εἰ καὶ μὴ περὶ τὴν πίστιν ἔσφαλτο, διὰ μέντοι τὸ ἀσυμπαθὲς αὐτοῦ καὶ μισᾶδελφον, Συνόδου γενεομένης ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Κορνηλίου τοῦ Πάπα, Δεκίου βασιλεύοντος, ἀπεβληθῆ καὶ ἀνεθεματισθῆ, ὡς ὁ τοῦ Παμφίλου Εὐσέβιος ἱστορεῖ.

Περὶ Σαββατίου.

Σαββατιανοὶ δὲ, ὧν ἠγήσατο Σαββάτιός τις πρεσβύτερος, τῆς αἱρέσεως μὲν κάκεινος ὢν τοῦ Ναβάτου, τῇ δὲ περὶ τὰ χεῖρω φιλοτιμία καὶ ἰουδαϊκῶς σαββατίζειν ἤρειτο, νηστεῖαν ἐν τούτῳ

1) Περὶ Μακεδονίου Β. — 2) τὸ, καὶ ἀλλότριον τῆς θεότητος οὐ κεῖται ἐν 1373.

μετιών, καὶ τ' ἄλλα παραπλησῶς ἐκείνοις, καθὼς δὴ καὶ οἱ Λατῖνοι τανῦν.

Περὶ Ἀριστερῶν.

Οἱ αὐτοὶ δὲ καλοῦνται καὶ Ἀριστεροί, ὅτι τὴν ἀριστεράν εἰσι βδελυττόμενοι χεῖρα, δι' αὐτῆς προσίεσθαι τὸ οἶνον μὴ τολμῶντες.

Περὶ Τεσσαρεσκαίδεκατιτῶν.

Τεσσαρεσκαίδεκατῖται δὲ, οἱ τὸ πάσχα τελοῦντες οὐκ ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ, κατὰ τοὺς ἱεροὺς τῆς Ἐκκλησίας θεσμοὺς, ἀλλ' ἐν ἧ ἂν ἡμέρᾳ τεσσαρεσκαίδεκαταίαν τύχη τὴν σελήνην γενέσθαι, ὃ τῆς τῶν Ἰουδαίων θρησκείας ἐστὶν ἰδιαιτάτον.

Περὶ Τετραδιτῶν.

Οἱ δ' αὐτοὶ καὶ Τετραδίται, ὅτι τὸ πάσχα ἐορτάζοντες οὐ καταλύειν ἀλλὰ νηστεύειν αἰροῦνται, ὡς ἐν ταῖς τετράσιν ἡμεῖς, Ἰουδαίους κὰν τούτῳ μιμούμενοι, τοὺς μετὰ τὸ πάσχα ἄζυμα καὶ πικρίδας ἐσθίοντας.

Περὶ Ἀπολιναρίου.

Ἀπολιναρισταὶ δὲ, ὧν ἤρχεν ὁ πολὺς τὴν κακίαν Ἀπολινάριος, τῷ τῆς ἐν Συρίᾳ Λαοδικείας θρόνῳ ἀνοχῇ Θεοῦ εἰσφθαρῆς, ὃς περὶ τὴν οἰκονομίαν φανερῶς ἐβλασφήμει, λέγων τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ σῶμα μὲν ἐμψυχον, νοῦ δὲ παντάπασιν ἄμοιρον, ἐκ τῆς ἀγίας ἀνειληφέναι πρῶθενου, ἅτε τῆς θεότητος ἀποχρώσεως ἀντὶ τοῦ νοῦ, ἄλογον ὥσπερ τὴν ψυχὴν τοῦ Κυρίου φρονῶν· ἀλλὰ καὶ μίαν φύσιν ἐπὶ τοῦ Κυρίου ἐδίδασκεν οὔτοι πάντες ἐρῶσθαι πολλὰ ταῖς οἰκείαις αἰρέσεσι φράσαντες, μύρῳ μόνῳ χρισόμενοι τοῖς Ἐκκλησίας ἐνχριθμοῦνται τροφίμοις.

Ἐντεῦθεν οἱ ἀναβαπτίζόμενοι.

Ἄθρει δὲ μοι ὅσοι τε καὶ οἶοι, οὓς οἱ θεῖοι Πιπτέρες ἀξιοῦσιν ἀναβαπτίζεσθαι.

Εὐνομιανοὶ, ὧν ἡγεῖτο Εὐνόμιος. Γαλάτης δὲ ὧν, Κυζίκου γέγονεν ἐπίσκοπος, χεῖρονα μακροῦ τοῦ Ἀρείου φρονῶν· τρεπτὸν γὰρ καὶ δοῦλον, καὶ κατὰ πάντα ἀνόμοιον τῷ Πατρὶ τὸν Υἱὸν ἐδογματίζε· τοὺς γὰρ μὴν τῇ ἀπᾶτῃ τούτου προστιθεμένους εἰς

μίαν κατάδυσιν ἐβάπτιζεν ὁ ἐξάγιστος, κατὰ κεφαλῆς αὐτοῦ καταδύων ἄνω τῶν ποδῶν αὐτοῖς τετραμμένων· ἀλλὰ καὶ τὰς μελλούσας κολάσεις μὴ ἀληθεῖς εἶναι ἀπεφλυάρει, δι' ἐκφόβισιν μόνην ἀπειληθείσας.

Περὶ Μοντανοῦ τοῦ Φρυγός.

Μοντανισταί, οἱ ἀπὸ Μοντανοῦ τινος σχόντες τὴν κλήσιν, οἱ δὴ καὶ Φρύγες ὠνομάζοντο, ἢ τοῦ αἵρεσιάρχου τούτων Φρυγὸς ὄντος, ἢ τὴν ἀρχὴν ἐκ Φρυγίας τῆς τοιαύτης φρεΐσης 1) αἰρέσεως. Ὁ τοίνυν Μοντανὸς οὗτος ἱεράκλητον ἑαυτὸν προσηγόρευε, καὶ δύο γυναῖκας ἐπαγόμενος Πρίσκιλλαν καὶ Μαξιμίλλαν, προφήτιδας αὐτὰς ἐκάλει.

Περὶ Πεπουζηνῶν.

Καὶ Πεπουζηνοὶ δὲ οἱ τοιοῦτοι προσηγορεύοντο· Πέπουζαν γὰρ τῆς Φρυγίας κώμην ἐκθειάζοντες, Ἱερουσαλήμ αὐτὴν ὠνόμαζον· οὗτοι καὶ τοὺς γάμους λύειν ἐπέτρεπον, καὶ βρωμάτων ἔστιν ὧν ἀπέχεσθαι ἐδίδασκον 2)· τὸ πάσχα διέστρεφον· εἰς ἓν πρόσωπον τὴν ἁγίαν Τριάδα συνήρουν τε καὶ συνέχεον· καὶ αἷμα παιδὸς ἐκκεντουμένου, ἀλεύρω συμφύροντες καὶ ἄρτοποιοῦντες προσέφερον, καὶ αὐτοῦ μετελάμβανον.

Περὶ Σαβελλίου.

Σαβελλιανοί, οἵτινες ἀπὸ Σαβελλίου τοῦ Λίβυος ὠνομάσθησαν, ὁ Πτολεμαῖδος τῆς Πενταπόλεως ἐπίσκοπος γεγονώς, συναλοιφήν ἐπὶ τῆς ἁγίας Τριάδος καὶ σύγχυσιν ἐδογματίζε· τὰς τρεῖς ὑποστάσεις τῆς μιᾶς οὐσίας καὶ θεότητος εἰς ἓν πρόσωπον συναϊρῶν καὶ συγγέων, τριώνυμον τὸν αὐτὸν λέγων, νῦν μὲν ὡς Πχτέρα φαίνεσθαι, νῦν δὲ ὡς Υἱὸν, ἔστι δ' ὅτε ὡς ἅγιον Πνεῦμα, ἄλλοτε ἄλλως μεταμορφούμενοι καὶ μετασχηματιζόμενοι ὡς ἐκ τῆς καινῆς ταύτης ἀναλύσεως ἢ συνθέσεως, κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον, μὴ μᾶλλον ἐν τὰ πάντα, ἢ μηδὲν ἕκαστον εἶναι ἐριζόμενος· φεύγει γὰρ εἶναι ὅπερ ἔστιν, εἰς ἄλληλα χωροῦντα καὶ μεταβαίνοντα, φίλων καταλειπομένων τῶν ὀνομάτων.

1) κρυψίση; 1340. ε.—2) ἐδίδασκον. οὐ καιταί ἐν 1340 καὶ 1375. ε καὶ Γ.

Περὶ Παυλιανισάντων. Συνόδου πρώτης ιθ.

Ὁ δὲ τῆς Α΄. Συνόδου ἰθ' κωνων, καὶ τοὺς παυλιανίσαντας, εἶτα τῇ καθολικῇ προσπερευγόμενος Ἐκκλησίᾳ, προστάττει ἀναβαπτίζεσθαι· σκοπῆσαι δὲ δεῖ, τίνας ὁ κωνων ἀναβαπτίζειν ἐπιτρέπει, τοὺς ἀπὸ ὀρθοδόξων παυλιανίσαντας, ἢ τοὺς ἐξ ἀρχῆς τῆς ἐκείνων ἐθάρδας αἰρέσεως· εἰ δὲ τινες αὐτῶν, φησὶν. ἐν τῷ κλήρῳ ἐξητάσθησαν, ἀγνοησάντων ἴσως ὅπως εἶχον ἀσεβείας τῶν αὐτοῦ χειροτονησάντων, καὶ τούτους μετὰ τὸ γνωσθῆναι θεὸν ἀναβαπτίζεσθαι, μηδὲν ἐκ τῆς χειροτονίας ἀποναμένους· καὶ εἰ μὲν εὐρεθεῖεν μετὰ τὸ βάπτισμα καὶ κατὰ τὸν βίον ἄμεμπτοι, χειροτονεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ἐκκλησίας, ἢ προσήλθον, εἰδ' οὖν, τοῦ κλήρου εἶναι ἀπεωσμένους.

Περὶ Παυλικιανῶν.

Παυλικιάνοι δὲ οἱ Μανιχαῖοι μετωνομάσθησαν ἀπὸ τινῶν ἀδελφῶν δύο, Παύλου καὶ Ἰωάννου, ὀνομαζόμενων ἐκ Σαμοσάτων, υἱῶν γυναικὸς τινος Μανιχαίας, Καλλινίκης τοῦνομα, δυσσεβεῖς μᾶλλον ἢ γάλακτι τοὺς υἱοὺς Ὀρεψικμένης· οὗτοι, ἕνα εἶναι Θεὸν ἐκήρυσσαν, Πατέρα Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα τὸν αὐτὸν προσαγορευόμενον· εἰς γὰρ φησι Θεός, καὶ ὁ Υἱὸς αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, ὡς ὁ λόγος ἐν ἀνθρώπῳ· ὁ δὲ λόγος οὗτος ἐπὶ γῆς ἐλθὼν, ἐν ἀνθρώπῳ ἔκκησεν, Ἰησοῦ καλουμένῳ, καὶ τὴν οἰκονομίαν πληρώσας, ἀνῆλθε πρὸς τὸν Πατέρα· ὁ δὲ Ἰησοῦς οὗτος, κάτωθεν ἦν ἀπὸ Μαρίας ἀρξείμενος· ἀπὸ τῶν δὲ τῶν δύο τούτων Παύλου καὶ Ἰωάννου, τοῖς σφῶν μαθηταῖς ἢ τῶν Παυλικιανῶν ἐπετέθη προσωνομία, βαρβαρικώτερον συντεθείσα· ἀντὶ γὰρ Παυλιανισάνοι, Παυλικιάνοι κατανομάζονται· τὰ δὲ τῆς τούτων αἰρέσεως, Φώτιος ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως χρηματίσας, ἐν ἰκανῶι στηλιτεύει λόγῳ.

Συνόδου ἑκτης ηε΄.

Τοὺς οὖν ἄρτι καὶ προσεχῶς ρηθέντας ἄμφω κανόνας, τὸν τε Ζ΄. τῆς Β΄. Συνόδου, καὶ τῆς Α΄. τὸν ιθ΄. ὁ ηε΄. τῆς ς΄. Συνόδου κωνων ἐνώσας, καὶ τοῖς αὐτῶν σχεδὸν χρησάμενος ῥήμασι, προσεπάγει, χρῆναι ἀναβαπτίζεσθαι τοὺς τε Μανιχαίους, καὶ Οὐκ-

λεντίνους, καὶ Μαρκωνιστάς· Νεστοριανούς δὲ, λιβέλλους διδόναι γράμματα δηλαδὴ τὴν σφῶν αἵρεσιν στηλιτεύοντα, ὀνομαστὶ τε τὸν Νεστόριον ἀναθέματι καθυποβάλλειν οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ Εὐτυχέα, καὶ Διόσκορον, καὶ Σεβήρον, τοὺς ἐκ διαμέτρου τοῦ Νεστορίου ἐτέραν ἐξευρηκότας δυσσεβείαν.

Τὰ μὲν οὖν κατὰ τὸν Νεστόριον ὅσον οὕτω ρηθήσεται· περὶ μὲν τοι τοῦ Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκόρου ἤδη ρητέον.

Περὶ Διοσκόρου καὶ Εὐτυχοῦς.

Ὁ τοίνυν Διόσκορος, τῆς περιωνύμου πόλεως Ἀλεξανδρείας τοὺς ἱεροὺς ἀνιέρως διεχειρίζεν οἰακας· Εὐτυχῆς δὲ, τῶν ἐν τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων ἱερῶν σεμνείων ἀρχιμανδρίτης ἐτύγχανεν ὢν. Οὗτοι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὁμοούσιον μὲν ἐπίστευον τῷ Πατρὶ, περὶ δὲ γε τὴν ἐνανθρώπησιν βλάσφημον γλῶτταν ἐκίνουν, καὶ φεύγοντες δῆθεν τὴν τοῦ Νεστορίου διαίρεσιν, δύο υἱοὺς εἰσάγοντος, εἰς ἕτερον κρημνὸν ἀπεναντίας ὠθοῦντο· τὰς γὰρ δύο ἐπὶ τοῦ Κυρίου φύσεις, τῆς τε θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, μετὰ τὴν ἔνωσιν συγκραθῆναι, καὶ εἰς μίαν ἀποτελεσεθῆναι φύσιν δυσσεβῶς ἐδογματίζον, ὡς ἐντεῦθεν καὶ τῇ θεότητι προσαρμύζεσθαι ἅπερ ἡ ἀνθρωπότης ὑπέστη θεία παθήματα· ἀλλὰ καὶ τὴν σάρκα οὐχ ὁμοούσιον ἡμῖν ἀνειληφέναι τὸν Κύριον ἔλεγον, οὐδ' ἐκ τῶν παρθενικῶν συμπαγῆναι αἱμάτων, ἀλλ' ἀρρήτως πως καὶθειτέρως σεσαρκῶσθαι αὐτὸν ἀνέπλαττον· οὗς καθεῖλεν ἡ ἐν Χαλκηδόνι οἰκουμένη Ἀ'. Σύνοδος τῶν χλ' Πατέρων.

Περὶ Σεβήρου.

Ὁ γε μὴν Σεβήρος, Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος ἦν, κατ' οὐδὲν ἐνδέων τὰ γε εἰς ἀσεβείαν Διοσκόρου καὶ Εὐτυχοῦς ταύτη τοι καὶ πρὸς τῶν ὀρθοδόξων τοῦ θρόνου ἅμα καὶ τῆς πόλεως ἐξοστρακισθεῖς, τὴν Ἀλεξανδρείαν κατειλήφει, ἐνθα καὶ βίβλον συντάττει πάσης γέμουσαν δυσσεβείας, ἐν ἣ κατέτρεχε μὲν τῆς ἐν Χαλκηδόνι δ' Ἀ. Συνόδου, κρατύνειν δ' ἐπειρᾶτο τὴν δογματίζουσαν αἵρεσιν, μίαν φύσιν ἐπὶ τοῦ Κυρίου μετὰ τὴν ἔνωσιν· ταύτην δὲ τὴν βίβλον ἐπέγραψε « φιλολήθη » τὴν οὐχ ἥκιστα τῷ τοῦ ψεύδους πεφιλημένην πατρὶ, ἣν οἱ ἀπ' ἐκείνου λεγόμενοι Σεβηριανοὶ τιμῶ-

σιν ὑπὲρ τὰ Εὐαγγέλια· οἱ αὐτοὶ δὲ λέγονται Ἀκέφαλοι, τῷ μὴ μόνον πολλοὺς ἐσχηκέναι γεννήτορας καὶ ἀρχηγούς τῆς αἵρέσεως, ἀλλὰ καὶ διαφοροὺς δόξαις μεριζομένους, καὶ ἀλλήλους ἔλωσ μὴ συμβαίνοντας.

Περὶ Μανιχαίων.

Μανιχαῖοι δὲ λέγονται οἱ πρεσβεύοντες τὰ τοῦ Μάνεντος· ὁ δὲ Μάνης οὗτος, περὶ κλητὸν ἑαυτὸν ἐκάλεσε, δοκῆσαι δὲ καὶ φαντασίᾳ τὸν Χριστὸν ἠγεῖτο πεφηνέναι· δύο ἀρχὰς ἐδογματίζε, πονηρὰν τε καὶ ἀγαθὴν, ἦτοι Θεὸν τε καὶ ὕλην· τὴν παλαιὰν ἐβλασφήμει διαθήκην· σελήνην καὶ ἀστέρας προσκυνεῖν οἶα Θεοὺς ἐπέτρπε· σαρκὸς ἀνάστασιν ἠρνεῖτο· μετεμψύχωσιν ἐδίδασκε, βοτάνας καὶ ὕδωρ καὶ δένδρα ἔμψυχα εἶναι φάσκων.

Περὶ Οὐαλεντινιανῶν ἦτοι Εὐχίτων, Βογομίλων, καὶ Μασσαλιανῶν.

Οὐαλεντινιανοὶ δὲ, ἢ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Οὐαλεντίνου καὶ Οὐάλεντος βλαστήσασα αἵρεσις τῶν Βογομίλων ἦτοι Μασσαλιανῶν· τοῦτο δὲ ἐξ ἐλληνιζόμενον Εὐχίτας δηλοῖ· πολὺ γὰρ παρ' αὐτοῖς τὸ τῆς εὐχῆς ὄνομα, ἦν καὶ τοῖς πολλοῖς ποιοῦσιν ἀνεκφορον· καλοῦνται δὲ ἐκ τοῦ πράγματος καὶ Ἐνθουσιαστικῆ· δαίμονος γὰρ ἐνέργειαν λαμβάνοντες, Πνεύματος ἁγίου εἶναι ταύτην ὑπολαμβάνουσιν· οἱ γὰρ τέλει τὴν νόσον ταύτην εἰσδεδεγμένοι, ἀποστρέφονται μὲν τὴν τῶν χειρῶν ἐργασίαν ὡς πονηρὰν ὕπνω δὲ τὰ πολλὰ σφᾶς αὐτοὺς ἐκδιδόντες, ἐνθουσιασμὸν τὰς τῶν ὄνειρων φαντασίας ἀποκαλοῦσι· φύσει λέγουσιν εἶναι τὰ κακὰ, καὶ ἐν ἐκάστῳ ἀνθρώπῳ πνεῦμά τι θεῖον συνοικεῖν, καὶ δαίμονα· τοὺς τικτομένους παῖδας ἐκ τοῦ προπάτορος ἔλκειν Ἀδὰμ, ὡσπερ τὴν φύσιν, εὖτω δὲ καὶ τὴν πρὸς τοὺς δαίμονας δουλείαν, καὶ συνουσιωμένον φέρειν δαίμονα ἐκάστῳ τούτων συνοικοῦντα καὶ κατεξουσιάζοντα· καὶ τὸ μὲν βάπτισμα ἀδυνάτως ἔχειν ἐξελαύνειν αὐτὸν, ἢ τὰς ρίζας ἀνασπᾶν τῶν ἀμαρτημάτων, μόνην δὲ τὴν ἐπιτεταμένην εὐχὴν ἐκείνόν τε ἐξωθεῖν καὶ ταύτας καθαίρειν· καὶ μετὰ τὴν γενομένην τοῖς αὐτῶν τελοτέροις ἀπάθειαν, ἐπιφοιτᾶν αὐτοῖς ὁρατῶς τὸ ἅγιον Πνεῦμα, καὶ τῆς τῶν

παθῶν κινήσεως τὸ σῶμα ἐλευθεροῦν, ὡς μηκέτι λοιπὸν δεῖσθαι μήτε νηστείας πιεζούσης αὐτὴ, μήτε διδασκαλίας χαλινούσης, καὶ μὴ βᾶναι ἄτακτα παιδευούσης· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αἰσθάνεσθαι τούτους τῆς τοῦ ἐπουρανίου νυμφίου κοινωνίας, ὡσπερ ἡ γυνὴ τῆς τοῦ ἀνθρώπου συνουσίας, καὶ τὴν ἁγίαν Τριάδα αἰσθητοῖς ὄρξην ὀφθαλμοῖς, μόνοις γὰρ τοῖς τοιούτοις ὑπ' ὕψιν ἐμφανίζεσθαι ταύτην, κἀντεῦθεν τὰ μέλλοντα τούτοις προβλέπειν· νομοθετοῦσι μὴ δεῖν μεταδιδόναι τοῖς προσαιτουσιν, ἀλλ' ἑαυτοῖς μόνοις, ἑαυτοὺς εἶναι λέγοντες πτωχοὺς τῷ πνεύματι, οὓς ὁ Κύριος ἐμακάρισε· λύουσι τοὺς γάμους· ὁμνύουσιν ἀδεῶς καὶ ἐπιορκοῦσι· καὶ ἕτερα μυρία τερατεύονται καὶ παρανομοῦσιν, ἀ καὶ φιλοθέων ἀκοαῖς παραδιδόναι οὐκ εὐαγέες.

Περὶ Βογομίλων.

Ἡ δὲ τῶν Βογομίλων αἵρεσις οὐ πρὸ πολλοῦ συνέστη τῆς καθ' ἡμᾶς γενεᾶς, μέρος οὖσα τῆς τῶν Μασσαλιανῶν, καὶ συμφερόμενη τὰ πολλὰ τοῖς ἐκείνων δόγμασιν· ἔστι δὲ ἀ καὶ προσεξευροῦσα, καὶ τὴν λύμην αὐξήσασα· εἶη δ' ἂν Βογόμιλος, κατὰ τὴν τῶν Μυσῶν γλῶσσαν, ὁ τοῦ Θεοῦ τὸν ἔλεον ἐπισπώμενος· Βόγ γὰρ καλεῖται παρ' αὐτοῖς ὁ Θεός, μίουλι δὲ, ὁ ἔλεος· οὗτοι τὰς τῆς παλαιᾶς καὶ καινῆς ἀθετοῦσι βίβλους, μετὰ τοῦ ἐν αὐταῖς γεγραμμένου Θεοῦ, ὡς κατ' ἐπίπνοϊαν γραφείσας τοῦ Σατανᾶ, πλὴν μόνων ἐπτὰ, ὧν ἔστι καὶ τὸ Εὐαγγέλιον· παρερμηνεύουσι δὲ καὶ ταύτας βλασφήμοις ἐννοίαις καὶ μυσαραῖς, καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν αὐτοῖς μεταφέρουσιν· ἀτιμάζουσι τὸν θεῖον Σταυρὸν, ὡς ἀναιρέτην τοῦ Κυρίου· ἔτι δὲ καὶ τὴν φρικτὴν ἱερουργίαν τοῦ δεσποτικοῦ σώματος καὶ αἵματος, τῶν ἐνοικούντων τοῖς ναοῖς δαιμόνων θυσίαν ταύτην ἀποκαλοῦντες· λέγουσι γὰρ ἐν πάσι τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τοὺς δαίμονας κατοικεῖν· καὶ τὸ μὲν παρ' ἡμῖν βάπτισμα, τοῦ Ἰωάννου λέγοντες, τὸ δὲ παρ' αὐτοῖς, τοῦ Σωτῆρος· μόνην ὀνομάζουσι προσευχὴν τὸ, Πάτερ ἡμῶν, τὰς δ' ἄλλας ἀθετοῦσι, βαττολογίαν ἀποκλοῦντες· θεοτόκους λέγουσι τοὺς παρ' αὐτοῖς ἐνοικον κτησαμένους τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ὡς ἂν τον λόγον ἐν τῷ διδάσκειν γεννῶντας· λέγουσιν οὐ μόνον ὄναρ, ἀλλὰ καὶ ὕπαρ βλέπειν, τὸν μὲν Πατέρα, ὡς γέροντα καθεμιμένον

ικανῶς τὴν ὑπὴν, τὸν δὲ Υἱὸν, ἄρτι τὸν ἱουλον παραμείβοντι: ἐοικότα τὸ δὲ ἅγιον Πνεῦμα, ὡς νεανίαν δεινῶς ἐψιλωμένων τὰς παρειάς, τῶν δαιμόνων οὕτως ἐξαπατώντων αὐτοῦς, καὶ διδασκόντων, ἄνισον εἶναι τὴν ἁγίαν Τριάδα κατὰ τὴν τῶν σχημάτων τούτων διαφοράν. Καὶ τὰ πλείω παρείσθω μοι τῆς τουτων καὶ τῆς τῶν Μασσαλιανῶν δυσσεβείας, ἵνα μὴ ἐπὶ πλείστον τὰς τῶν ἐντυγχάνοντων ἀκοὰς ἀποκναίω· ὅστις δὲ μὴ ἐν παρέργῳ τοῦς αὐτῶν γινῶναι βούλεται λήρους, τὴν περὶ τούτων διεξιούσαν βίβλον ἀνελιτέτω, καὶ σαφέστερον εἴσεται.

Λαοδικείας ζ', καὶ η'.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ζ'. κανὼν, ἔτι δὲ καὶ ὁ η'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου, τοὺς ἐπιστρέφοντες τῶν προρρήθέντων Φρυγῶν, εἰ καὶ κληρικοὶ νομίζονται εἶναι, καὶ μέγιστοι παρ' αὐτῶν ὀνομάζονται, ὡς τῶν ἄλλων προέχοντες, καὶ διδασκάλων ἐν ἐκείνοις πληροῦντες τάξιν, ἀναβαπτίζεσθαι ἀξιούσιν.

Ὅτι πάντες οἱ εἰς μίαν κατάδυσιν βαπτιζόμενοι ἀναβαπτίζονται.

Ἐν κεφαλαίῳ δὲ εἰπεῖν, ἅπαντας τοὺς εἰς μίαν κατάδυσιν πρὸς τῶν ἑτεροδόξων βαπτισαμένους, καὶ τῇ καθολικῇ προσιόντας Ἐκκλησίᾳ, αὐθις βαπτίζεσθαι οἱ θεῖοι κανόνες θεσπίζουσι.

Συνόδου δευτέρας α'.

Καὶ ὁ προδιαληφθεὶς δὲ τῆς β'. Συνόδου α'. κανὼν, ἐν τῷ περὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως κεφαλαίῳ, ὑπὸ ἀνάθεμα τίθησι τὴν τῶν Εὐνομιανῶν αἵρεσιν, εἴτουν Εὐδοξιανῶν, καὶ τὴν τῶν Ἡμιαρείων, ἧτοι Πνευματομάχων, καὶ τὴν τῶν Σαβελλιανῶν, καὶ Μαρκελλιανῶν, Φωτεινιανῶν τε, καὶ Ἀπολλιναριστῶν.

Περὶ Εὐδοξίου.

Καὶ περὶ μὲν τῶν Εὐνομιανῶν εἴρηται· οἱ αὐτοὶ δὲ καὶ Εὐδοξianoὶ ἐκαλοῦντο, ἀπὸ τινος Εὐδοξίου, συναϊρεσιώτου τῷ Εὐνομίῳ, ὃς Κωνσταντινουπόλεως γεγονὼς ἐπίσκοπος, τὸν Εὐνομιον Κυζίκου ἀρχιερέα κατέστησεν.

Περὶ Ἀνομοίων.

Οἱ δ' αὐτοὶ καὶ Ἀνόμοιοι ὠνομάζοντο, διὰ τὸ λέγειν τὸν Υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα μηδεμίαν ὁμοιότητα κατ' οὐσίαν ἔχειν πρὸς τὸν Πατέρα.

Περὶ Μαρκελλιανῶν.

Ἡ δὲ τῶν Μαρκελλιανῶν, Μάρκελλον τινα ἔσχεν αἰρεσιάρχην, ὃς ἐξ Ἀγκύρας μὲν ὄρμητο τῆς Γαλατίας, καὶ αὐτῆς ἐπίσκοπος ἐγεγόνει, ἐπίσης δὲ τῷ προῤῥηθέντι ἐδογματίζετο Σαβελλίω.

Περὶ Φωτεινοῦ.

Οἱ δὲ Φωτεινικοὶ ἀπὸ Φωτεινοῦ εἶλκον τὴν κλήσιν, ἐκ Συρμίου μὲν ὄρμωμένου, κἀνταῦθα ἐπισκοπήσαντος, τὰ αὐτὰ δὲ τῷ προλεχθέντι Παύλῳ φρονήσαντος τῷ Σαμοσατεῖ.

Ὅπως δεῖ δέχεσθαι τοὺς ἀπὸ Ναβύτου.

Συνόδου πρώτης ἡ.

Ὁ δὲ ἡ. τῆς πρώτης Συνόδου κανῶν, οὃς φθάσαντες εἶπομεν Καθαροὺς ἦτοι Ναβατιανοὺς, τῇ καθολικῇ προσιοντας Ἐκκλησίᾳ, ἐγγράφως κελεύει ὁμολογεῖν, ὡς ἀσφαλῶς τὰ δόγματα πάντα τηρήσουσι ταύτης, τοὺς τὸν Χριστὸν τε ἀρνησαμένους ἐπιστρέφοντας δέξονται, καὶ κατὰ τοὺς ὠρισμένους τῇ μετανοίᾳ τῶν πηραπεπτωκότων κειρούς, ἐκείνους οἰκονομήσουσι, τοῖς τε διγάμοις κοινωνήσουσι· καὶ εἰ τούτοις συγκατάθωιντο, τοὺς οἰκείους αὐθις ἐκκλησιαστικοὺς ἀπολαμβάνειν βαθμοὺς, οὃς πρόην καταλελοίπασιν, πρεσβύτεροι δὴπου τυγχάνοντες ἢ διάκονοι· εἰ δὲ καὶ ἐπίσκοποι, καὶ τούτοις ταῖς ἰδίαις ἐπισκοπαῖς ἀποκαθίστασθαι, εἴπερ μὴ ταύτας ἐν τῷ μεταξὺ μετελήρασιν ἕτεροι.

Ὅπως χρὴ δέχεσθαι τοὺς Δονατιστάς.

Καρθαγένης ςζ'. καὶ ζή.

Ὁ δὲ ςζ'. καὶ ὁ ζή. τῆς ἐν Καρθαγένῃ, τοὺς ἐκ τῆς αἰρέσεως τῶν Δονατιστῶν τῇ ὀρθοδόξῃ πίστει προσερχομένους, μήτε, εἰ τοῦ λαοῦ εἶεν, ἀναβαπτίζεσθαι διατάττονται, καὶ τοὺς κληρικοὺς ἔχειν αὐθις τοὺς ἱερατικοὺς βαθμοὺς, προνοίᾳ τοῦ πλείονος οὕτω τῇ καθολικῇ προσιέναι πέττει.

Περὶ Δονάτου.

Τούτων αἰρεσιάρχης ἦν Δονάτος τις ὄνομα, ὃς μὴ ἄλλως τῶν θείων μεταλαμβάνειν ἐδίδασκε μυστηρίων, εἰ μὴ τις, ὅσπου ἀνθρώπινον κατέχων ἐν τῇ χειρὶ, τοῦτο πρῶτον ἀσπάζοιτο, καὶ οὕτω μεταλαμβάνειν.

Περὶ Ἀγγελιτῶν. Λαοδικείας λέ.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ λέ., Ὁ τὴν τοῦ Θεοῦ, φησὶ, καταλιμπάνων Ἐκκλησίαν, καὶ ἀγγέλους ἐπονομάζων καὶ ἐπικαλούμενος, συνάξεις τε τούτοις ἐπιτελῶν, καὶ τῇ κεκρυμμένη ταύτῃ σχολάζων εἰδωλολατρεία, ἔστω ἀνάθεμα, οὐχ ὡς τῆς πρὸς ἀγγέλους τιμῆς εἰδωλολατρείας οὔσης, ἀλλὰ τέχνη τις ἦν τοῦτο τηνικαῦτα τοῦ πονηροῦ, ἀγγέλοις μόνοις πείθοντος προσανέχειν, καὶ μὴ τὸν Χριστὸν ἐπικαλεῖσθαι, ἵνα τοὺς πειθομένους κατὰ μικρὸν εἰς τὸ τῆς εἰδωλολατρείας λαθῶν ἐκκυλίση 1) βάραθρον· φιλεῖ γὰρ, ὡς ἐπίπαν, ἐκ τῶν δεξιῶν ὑποκλέπτειν ὁ δόλιος· ἔφρασκον γὰρ οἱ μύσται τοῦ πλάνου, μὴ δεῖν τὸν Χριστὸν, τοὺς δὲ ἀγγέλους εἰς βοήθειαν ἐπικαλεῖσθαι, καὶ εἰς τὴν προσαγωγὴν τὴν πρὸς τὴν Πτετέρα· τὸ γὰρ ἐπικαλεῖσθαι τὸν Χριστὸν ἐν τούτοις, μείζον ἢ καθ' ἡμᾶς. Ταύτης τῆς αἰρέσεως, παλαιὰ γὰρ ἦν, καὶ ὁ θεῖος Ἀπόστολος, ἐν τῇ πρὸς Κολασσαεῖς ἐπιστολῇ μέμνηται, λέγων· Μηδεὶς ἡμᾶς καταβραβεύετω ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ μὴ ἐώρακεν ἐμβατεύων· ἦτοι μηδεὶς ὑμῖν ἐπηρεαζέτω, νικῶσιν ἐν τῇ ἀνωμότητι πίστει καὶ πολιτείᾳ, μηδὲ τοῦ βραβείου ἀποστερείτω, ἐπὶ ξένας παραδόσεις μεταφέρων ὑμᾶς, ἐκ τῆς ὀρθῆς δηλαδὴ πίστεως εἰς τὴν τῶν ἀγγέλων θρησκείαν διὰ ταπεινοφροσύνης, ὡς ὑπὲρ ἡμᾶς ὄντος τοῦ ἐπικαλεῖσθαι τὸν Κύριον, καὶ αὐτῷ κεχρηῆσθαι πρὸς τὸν αὐτοῦ Πατέρα προσαγωγῆ· καταβραβεύειν δ' ἐστὶ, τὸ μὴ τῷ νικήσαντι το βραβεῖον ἀλλ' ἐτέρῳ διδόναι, ἀδικουμένου τοῦ ἀριστεύου. Ὡς δὲ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος ἱστορεῖ ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν Παναρίων, αἵρεσιν εἶναι ἐτέραν τῶν Ἀγγελικῶν λεγομένην, ἢ ὡς ἀγγελικῶς οἰόμενοι βιοῦν, οὕτως ἐαυτοὺς ὀνομάζοντες, ἢ ὡς παρ' ἀγγέλων τὰ θεῖα μυσθῆναι νομίζοντες.

1) ἐκκύση ε.

Περὶ Μαξίμου τοῦ κυρικοῦ 1).

Συνόδου δευτέρας δ'.

Ἀλλὰ καὶ ὁ δ'. τῆς β'. Συνόδου, Μάξιμον ἀποκηρύττει τινὰ, μήτε ἐπίσκοπον αὐτὸν γενέσθαι ἢ εἶναι ἀποφαινόμενος, διὰ τὸ ἐκθέσμως κεχειροτονεῖσθαι, μήτε τοὺς ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας κληρικοὺς ὑπάρχειν· τούτου καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἔν τινι τῶν μὴ ἐπ' Ἐκκλησίας ἀναγινωσκομένων αὐτοῦ μέμνηται λόγων· οὗτος δὲ ὁ Μάξιμος, Αἰγύπτιος ἦν φιλόσοφος κυρικός· κυρικοὶ δὲ ἐλέγοντο παρὰ τὸ αὐθαδὲς καὶ θρασύ· καὶ προσελθὼν τῷ μεγάλῳ Πατρὶ Γρηγορίῳ τῷ Θεολόγῳ, καὶ κατηχηθεὶς ἐβαπτίσατο, εἶτα καὶ τῷ κλήρῳ συγκατελέγη, καὶ τῷ μεγάλῳ ἐκείνῳ Πατρὶ ὁμοδίαιτος ἦν. Ἐν ἐφέσει δὲ τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου τῆς βασιλευούσης γενόμενος, χρήματα εἰς Ἀλεξάνδρειαν πέμπει, καὶ κείθην ἐπισκόπους ἄγει τοῦτον χειροτονήσοντας, ἔχων καὶ τινὰ συνεργὸν τῶν οἰκείων τῷ Θεολόγῳ· ἤδη δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἔνδον γενόμενοι, καὶ φωραθέντες, πρὶν ἢ τὴν τελευτὴν τελέσασθαι, παρὰ τῶν πιστῶν ἀπηλάθησαν· ἀλλ' οὐδὲ οὕτως ἠσύχασαν· οἰκίαν δὲ εἰσδύντες χοραύλου τινός, ἐκεῖ χειροτονοῦσι τὸν Μάξιμον, εἰ καὶ μὴδὲν τῆς περὶ ταῦτα μοχθηρίας ἀπώνατο, οὐ γὰρ ἀνύσαι τι ὄλως δεδύνητο· ἐς ὕστερον γὰρ γνωσθεὶς, καὶ τὰ Ἀπολλιναρίου φρονῶν, ἀνεθεματίσθη.

Συνόδου τρίτης α. β'. γ'. δ'. ε'.

Τῆς δὲ γε τρίτης Συνόδου ὁ α. καὶ β'. κανῶν, ἔτι δὲ καὶ ὁ γ'. καὶ ὁ δ'. καὶ ὁ ε', τοὺς τὰ Νεστορίου καὶ τοῦ ὁμοδόξου τούτου Κελεστίνου φρονούντας ἐπισκόπους ἢ κληρικοὺς, τῆς ἱερωσύνης ἐξοστρακίζουσιν· οὗς δὲ ὁ Νεστόριος τῆς ἱερωσύνης ἐξέωσε, μὴ συντεθειμένους τῇ ἐκείνου κακοδοξίᾳ, αὐθις ἀπολαύειν κελεύουσι τοὺς οἰκείους βαθμοὺς· ὅσους γε μὴν ὑπὸ τῆς Συνόδου ἢ τῶν ἰδίων ἐπισκόπων ἐπὶ ἀτόποις πράξεσιν ἐλεγχθέντας τε καὶ καθαιρέσει ὑποβληθέντας ἀκανονίστως εἰς κοινωνίαν δεξάμενος ὁ Νεστοριος τοῖς οἰκείοις βαθμοῖς ἐγκατέστησε, τούτους μὴδὲν ἧττον εἶναι καθηρημένους.

1) τοῦ ἑσκητεῦ. B.

Περὶ Νεστορίου 1).

Ὁ μὲν οὖν Νεστόριος οὗτος, πατριάρχης ὧν Κωνσταντινουπόλεως, φίλον ἄνθρωπον ἔλεγε τὸν Χριστὸν, ἐνωθῆναι δὲ αὐτῷ κατὰ σχέσιν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, παρὸ οὐδὲ Θεοτόκον ἀλλὰ Χριστοτόκον τὴν ἁγίαν παρθένον ὠνόμαζεν, δε ψήρω τῶν ἐν Ἐφέσῳ ἀθροισθέντων ἁγίων Πατέρων καθήρητο, προσξάροντος τούτων τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου Πάππα Ἀλεξανδρείας, ἐπέχοντος δὲ καὶ τὸν τότε Κελεστίνου τοῦ Πάππα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, συναιρομένου καὶ Μέμνωνος, ἐπισκόπου Ἐφέσου.

Περὶ τῆς γενομένης διαφορᾶς μεταξὺ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καὶ τοῦ μακαρίου Θεοδώρητου.

Μετὰ δὲ τὴν τρίτην ἡμέραν, Ἰωάννης παρὴν ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας σὺν πλείοσιν ἐπισκόποις, μεθ' ὧν ἦν καὶ Θεοδώρητος ἐπίσκοπος Κύρου, καὶ Ἰβας Ἐδέσσης· οἱ καὶ τῆς ἀπολείψεως ὑβριοπαθήσαντες, τῇ καθαιρέσει Νεστορίου ἐμέμψαντο, καὶ τὸν ἅγιον Κύριλλον τὸν τε Ἐφέσου Μέμωνα παραλόγως 2) καθείλον· ὁ μὲντοι Θεοδώρητος καὶ εἰς ἀνασκευὴν τῶν ἑ. κεφαλαίων, ὧν ὁ μέγας ἐξέθετο Κύριλλος, εἰς ἔλεγχον μὲν τῆς Νεστορίου κηκοδοξίας, σπριγμὸν δὲ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, κεφάλαια ἕτερα τριαυτὰ ἐκδέδωκε, καὶ ὁ Ἰβας ὁμοίως ἐπιστολὴν καὶ μεγίστη γέγονε μεταξὺ τούτων ἡ διαφορὰ, ὡς καὶ καθαίρεισιν αὐθις τὴν Σύνοδον τῶν ἀρχιερέων ἐκείνων καταψηφίσασθαι, οἷα δὴ τοῖς τοῦ Νεστορίου ὑπρπευθέντων στοιχεῖν. Ἐπεὶ οὖν οὕτω δι' ἀλλήλων οἱ ἀρχιερεῖς κωωρήκασιν, καὶ σχίσμα ἦν παρ' αὐτοῖς, ὁ βασιλεὺς πάντας εἰς τὴν βασιλεύουσιν μετακαλεσάμενος, τὰ τῆς ὁμοφροσύνης καὶ ἄμφω τὰ μέρη ἀσπάσασθαι παρεσκεύασεν· ὁ μὲντοι Θεοδώρητος, πρὸς ἔριν καὶ τὰ ἑ. κεφάλαια συντεταχέναι μὴ ἀρνησάμενος, τῇ ἀποβολῇ τούτων καὶ ἀθετήσει ἑαυτὸν τε τῆς αἰτίας παρητήσατο, καὶ τῆς προτέρας ἔτυχε τιμῆς τε καὶ τάξεως, ἀγαπήσας τε τοῖς πεπραγμένοις τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ, τῇ καθαιρέσει Νεστορίου καὶ οὗτος ἐπεψηφίσαστο.

1) ἐνταῦθα ἐπιτεταί ἐν 1376 καὶ ε. τὰ περὶ Κελεστίνου. — 2) παρανόμως B.

Περὶ Κελεστίου.

Ὁ δὲ Κελεστίος, μαθητῆς ἦν Πελαγίου τινὸς μοναχοῦ ὄρμη-
το δὲ καὶ ἄμφω τῆς Καρθαγένης, ὡς ὁ Κωνσταντινουπόλεως
Φώτιος ἱστορεῖ, καὶ κινώτερα ἐπεισῆγον τῇ Ἐκκλησίᾳ δόγ-
ματὰ θνητὸν γὰρ πλασθῆναι τὸν Ἀδάμ τὴν ἀρχὴν διετείνοντο,
ἀλλὰ μὴ ἐκ παραβάσεως τούτῳ καταδικασθῆναι· τὰ τε ἀρτί-
τοκα βρέφη μὴ χρεῖαν ἔχειν βαπτίσματος, οὐ γὰρ ἐφέλκονται
τὴν προγονικὴν ἐξ Ἀδάμ ἁμαρτίαν· τὸν τε εἶναι μεταξὺ τοῦ
Παραδείσου καὶ τῆς κολάσεως, εἰς ὃν τὰ μὴ φωτισθέντα 1) βρέφη
μετατιθέμενα μκαρῖως ζῆν· ταῦτα καὶ ἕτερα ἐξ παραπλήσια
τούτοις κεφάλαια ποῖς περὶ Πελάγιον καὶ Κελεστίον ἐπρεσβέυ-
ετο, ἃ δὴ καὶ ἡ παροῦσα οἰκουμενικὴ τρίτη Σύνοδος τῷ ἀνα-
θέματι καθυπέβαλεν, ἀλλὰ γε καὶ ἡ ἐν Καρθαγένῃ Σύνοδος· καὶ
ζήτησι τοὺς περὶ τούτων διεξιόντας ταύτης κανόνας ἐν τῷ α.
κεφ. τοῦ Β στοιχείου, τὸν ρθ'. φημι καὶ τοὺς καθεξῆς τρεῖς
ἐτέρους· ἀλλὰ δὴ καὶ ἐν τῷ λέ. κεφαλαίῳ τοῦ Ε στοιχείου κα-
νόνας τῆς αὐτῆς Συνόδου ριδ'. καὶ ριέ. ἅπερ γὰρ οὗτοι τοῦ ἀνα-
θέματος ἀξιούσι, πρὸ ἐκείνων ἀφρόνως ἐδογματίζετο· καὶ ὁ
μέγας δὲ Λέων ὁ Πάπας, τοὺς περὶ Πελάγιον καὶ Κελεστίον ἐπι-
στρέφοντας ἐγγράφως ἀναθεματίζειν τὸ σφῶν ἐθέσπισε φρόνημα.

Ἀποστόλων μέ, μς'. ξδ'.

Ὁ δὲ μέ. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανῶν, τοὺς συνευξαμένους
αἰρετικοῖς ἐπισκόπους ἢ πρεσβυτέρους ἀφορίζει· ἐπιτρέψαντας
δέ τισι τούτων τὰ τῶν κληρικῶν ἐνεργῆσαι, καθαιρεῖ.

Ὁ δὲ μς'. καὶ τοὺς δεξαμένους τὸ ἐκείνων βάπτισμα, τοὺς
ὕπ' ἐκείνων διηλαδῆ βαπτισθέντας, ἢ ὕστα εἰς θυσίαν προσάγου-
σι, καθαιρεῖ.

Ὁ δὲ ξδ'. τὸν εἰσερχόμενον κληρικὸν ἢ λαϊκὸν εἰς συνχωγῆν
Ἰουδαίων ἢ αἰρετικῶν προσευχῆς χάριν, τὸν μὲν καθαιρεῖ, τὸν
δὲ ἀφορίζει· τίς γὰρ, φησὶ, συμφώνησις Χριστῷ πρὸς Βελίαν;
τίς δὲ μερὶς πιστῶ μετὰ ἀπίστου;

Λαοδικεῖας ς'. λθ'. λγ'. λδ'. θ'. λδ'.

Καὶ ὁ μὲν τῆς ἐν Λαοδικεῖα ς'. τοὺς περιπεσόντας αἵρέσεσι,

1) ἀβάπτιστα, ἀπὸ τοῦ, τὰ μὴ φωτισθέντα, ε.

καὶ ἔτι ταύταις ἐνεσχημένους, πόρρω βάλλει τῆς Ἐκκλησίας, καὶ εἰς οἶκον Θεοῦ εἰσιέναι οὐ συγχωρεῖ.

Ὁ δὲ λβ'. οὐδὲ τὰς τῶν αἰρετικῶν εὐλογίας, ἢ ἀλογίας εἰπεῖν οἰκειότερον, λαμβάνειν ἐφίησιν.

Ὁ δὲ λγ'. αἰρετικῶ ἢ σχισματικῶ ὅλως ἡμᾶς οὐκ ἐπιτρέπει 1) συνεύχεσθαι.

Ὁ δὲ λδ'. οὔτε τὰ παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἢ αἰρετικῶν πεμπόμενα ἑορταστικά λαμβάνειν, ἢ συνεορτάζειν τούτοις ἐφίησιν.

Ὁ δὲ θ'. καὶ λδ', τοὺς καταλιμπάνοντας τοὺς τοῦ Χριστοῦ μάρτυρας, καὶ ἀπιόντας εἰς τοὺς τῶν αἰρετικῶν ψευδομάρτυρας, καὶ εἰς τὰ λεγόμενα τούτων μαρτύρια καὶ κοιμητήρια, ὡς ἀλλοτριοῦντας ἑαυτοὺς τοῦ Θεοῦ, ὁ μὲν τῆς κοινωνίας μέχρι τινὸς ἀπείργει, ὁ δὲ ἀναθεματίζει· εἰκὸς γὰρ τινὰς ὑποκειμένους αἰρέσειν, ἐν τοῖς διωγμοῖς, ἐνστήναι μέχρι θανάτου, οὓς καὶ μάρτυρας οἱ ὁμοδοξοῦντες αὐτοῖς ἐκάλουν, μαρτύριά τε τοὺς οἴκους, ἐν οἷς τὰ ἐκείνων ἐτέθαπτο σώματα.

Τιμοθέου θ'.

Ὁ δὲ θ'. Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, τῆς θείας τελουμένης ἱερουργίας, τῇ εὐχῇ κελύει τοὺς 2) αἰρετικούς μὴ παρῆναι, εἰμὴ που μετανοεῖν ἐπαγγέλλοιντο· εἰ γὰρ τοῖς κατηχομένοις τοῦτο οὐκ ἐφείται, πολλοῦ γε δεῖ τοῖς αἰρετικοῖς· ἀλλὰ καὶ οἱ ἐπαγγελλόμενοι, ἐν τόπῳ, ὅς ἀνεῖται τοῖς κατηχομένοις, ἐστήξουσι, μὴ βουλόμενοι δε μετανοεῖν, καὶ τούτου ἐκβληθήσονται.

"Ὅτι τοὺς ἐν ἐξόδῳ μετανοοῦντας τῶν αἰρετικῶν δέχεσθαι χρή.

Βασιλείου ε'.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος, ἐν τῷ πέμπτῳ κανόνι, σύμπαντας τοὺς ἐν ἐξόδῳ μετανοοῦντας τῶν αἰρετικῶν ἐπιτάττει προσδέχεσθαι, δοκιμάζοντας μὲν εἰ ἀληθῆ τὴν μετάνοιαν ἐπιδείκνυνται, καὶ εἰ τοὺς καρπούς ἔχουσι μαρτυροῦντας τῇ πρὸς τὸ σωθῆναι σπουδῇ.

1) ἡμᾶς ἐπιτρέπει Β. — 2) ἀνευ τοῦ, ε.

Καρθαγένης κβ'. πά.

Ὅγε μὴν κβ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, ἐπισκόποις ἢ κληρικοῖς ἀπέειπεν εἰς κληρονομίαν τῶν ἰδίων πραγμάτων ὄλως εἰσάγειν ἄπιστον ἢ αἰρετικόν, εἰ καὶ τούτοις κατὰ γένος ὠκείωνται.

Ὁ δὲ πά, Ἐπισκόπῳ, φησί, τῷ ἐπὶ τέλει διατιθειμένῳ τοῦ βίου, αἰρετικούς τῶν τούτου κληρονομεῖν, καὶ εἰ καθ' αἷμα τούτῳ προσήκουσι, καὶ μετὰ θάνατον ἀνάθεμα δέον τῷ τοιούτῳ λεχθῆναι, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ τῆς τῶν ἱερέων μνήμης ἀπαλειφθῆναι.

Νόμοι πολιτικοί.

Καὶ παρὰ διαφορῶν δέ γε βασιλικῶν νόμων αἰρετικοῖς οὐκ ἐπιτέτραπται κληρονομεῖν, μὴ ὅτι γε τῶν τοῖς ἐπισκόποις προσόντων ἢ κληρικοῖς, ἀλλ' οὐδὲ τῶν τοῖς λαϊκοῖς Χριστιανοῖς, εἰ καὶ παῖδες αὐτῶν τύχοιεν ὄντες· οἱ δέ γε τῶν αἰρετικῶν παῖδες, Χριστιανοὶ γενόμενοι, αναγκάζουσι τοὺς ἰδίους γονεῖς τρέφειν αὐτοὺς καὶ ἐνδύειν, καὶ προῖκα τούτοις διδόναι κατὰ τὸ μέτρον τῆς αὐτῶν περιουσίας 1).

Ὁ μὴ δοξάζων τὴν ἁγίαν Τριάδα ἐν μιᾷ θεότητι ἰσοδύναμον, οὔτε Χριστιανὸς λέγεται, καὶ ἄφρων ἐστὶ, καὶ αἰρετικὸς, καὶ ἄτιμος, καὶ τιμωρεῖται 2).

Αἰρετικὸς ἐστὶ καὶ τοῖς κατὰ τῶν αἰρετικῶν ὑπόκειται νόμοις ὁ μικρὸν γοῦν ἐκκλίνων τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἀλλὰ καὶ μηδεμίαν στρατείαν, ἢ τὴν οἰανοῦν δημόσιον φροντίδα μετιέναι τοὺς αἰρετικούς θεσπίζομεν, μὴτε ἀξιωματικούς γίνεσθαι, μὴ διδάσκειν τούτους, μὴ χειροτονίας ποιεῖν, μὴ λιτανεύειν· αἰρετικούς δὲ λέγομεν πάντας εἶναι τοὺς μὴ μεταλαμβάνοντας τῶν ἁγιασμάτων παρὰ τῶν ἱερέων κατὰ τὴν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν 3).

Μανιχαῖοι καὶ ἑρνατισταὶ μὴ ἐχέτωσαν τὰ τῶν ὀρθοδόξων προνόμια, ἀλλὰ καὶ ἐσχάτως τιμωρεῖσθωσαν ὡσαύτως καὶ οἱ

1) Νεαρὰ Ἰουετ. ρί. κ. ιδ'.—λς'. Βζσ. ΑΕ'. 8. — 2) ἄ. Βζσ. Α'. 1. — 3) κβ' Βζσ. Α'. 1.

Ἀπολλιναρισταί, καὶ οἱ μὴ ταῖς ἀγίαις τέσσαρσι Συνόδοις πειθόμενοι, καὶ οἱ κατὰ τῆς ἀγίας δ΄. Συνόδου ἢ λέγειν τι ἢ διδάσκειν τολμῶντες 1).

Μανιχαῖος, εἰ ἐν Ῥωμαϊκῷ τόπῳ ὀφθεῖη διάγων, ἀποτεμνέσθω 2).

Μοντανισταί ἐξαιρέτως μηδένα τῶν παρ' αὐτοῖς καλουμένων Πατριαρχῶν ἢ κληρικῶν ἐντος ἐχέτωσαν Κωνσταντινουπόλεως· κωλύεσθωσαν δὲ καὶ ἐντὸς αὐτῆς στρατεύεσθαι, ἢ συσσίτια ποιεῖν, ἢ ἀνδράποδα ἐμπορεύεσθαι 3).

Αἰρετικὸς κατὰ ὀρθοδόξου μὴ μαρτυρεῖτω 4).

Ἐκβαλλέσθωσαν δὲ καὶ αἱ αἰρετικαὶ γυναῖκες τῶν δεδομένων προνομίων ταῖς ὀρθοδόξοις· οὐ γὰρ περὶ τὴν ἰκάνωσιν τῆς προικὸς αὐτῶν καὶ τῶν προγαμιαίων δωρεῶν προτιμηθήσονται τῶν προτέρων δανειστῶν τοῦ ἀνδρός, ὥσπερ αἱ ὀρθόδοξοι· ἐπειδὴ γὰρ φησιν, ἑαυτὰς τῶν τοῦ Θεοῦ χωρίζουσι δωρεῶν, καὶ τῆς ἀχράντου κοινωνίας τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀλλοτριούσι, δίκαιον ἂν εἶεν καὶ τῶν παρ' ἡμῶν δεδωρημένων ταῖς εὐσεβεῖσι τῶν γυναικῶν δικαίων καὶ προνομίων ἀλλοτριούσθαι· τῶν γὰρ εὐσεβῶν εὐσεβεῖς ὄντες εὐεργέται καὶ νομοθέται πρὸς Θεοῦ καθεστήκαμεν, οὐ τῶν περὶ ἐλαχίστου τὰ τῆς ὑγιοῦς πίστεως τιθεμένων· κοινὸν γὰρ ἡμῖν οὐδὲν πρὸς ἐκείνους. Ταῖς νομίμοις γε μὴν τοὺς αἰρετικοὺς ταφαῖς παραδίδοσθαι συγχωροῦμεν 5).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Πῶς δεῖ τὰς λεγομένας ἀγάπας ποιεῖν, ἦτοι τὰ συμπόσια.

Γάγγρας ις΄.

Ὁ μὲν ις΄. τῆς ἐν Γάγγρα Συνόδου κανὼν, τοὺς κοινωνεῖν μὴ ἀνεχομένους τοῖς ἐκ πίστεως καὶ εὐλαβείας τὰς λεγομένας ἀγάπας ἐν Ἐκκλησίᾳ ποιοῦσι, καὶ εἰς τιμὴν τοῦ Κυρίου τοὺς ἀδελ-

1) κδ΄. κζ΄. Βασ. Α. 1. — 2) κθ΄. Βασ. αὐτόθι. — 3) ἢ συσσίτια . . . ἐμπορεύεσθαι, οὐ κεῖται ἐν 137ῷ. λγ΄. Βασ. Α. 1. — 4) κή. Βασ. αὐτόθι. — 5) λδ΄. Βασ. Α. 1.

φους εἰς ἐστίασιν προσλαμβάνουσιν, ὡς βδελυσσομένους τὸ γινόμενον, τῷ ἀναθέματι παραπέμπει· εἰ γὰρ καὶ τοῖς ῥηθησομένοις κανόνι ταῦτα γίνεσθαι ἀπείρηται, ἀλλ' οὖν τοῖς ἀγαθῇ γνώμῃ τοῦτο δρῶσιν ἔστιν ὅπη ἐρεῖται.

Συνόδου ἑκτης δ'. Λαοδικείας κή.

Ὁ δὲ δ' - τῆς γ. Συνόδου κανὼν, καὶ ὁ κή. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ, ἀφορισμὸν ἐπανατείνονται τοῖς ἔνδον Ἐκκλησίαις ἢ τοῦ κυριακοῦ δειπνοῦσι, καὶ ἀγάπην δῆθεν ἐσθίουσι, καὶ ἀκούμβιτα στρωνύειν τολμῶσιν· ἀλλὰ γὰρ ἅπας τόπος τῷ Θεῷ ἀνατεθειμένος, κυριακὸς λέγεται· ἀρχαῖον δὲ ἦν ἔθος, μετὰ τὴν τῶν θείων κοινωνίαν μυστηρίων κοινὴν τρύπεζαν τοὺς πλουσίους τοῖς πένησι προτιθέναι· τούτου τοῦ ἔθους καὶ ὁ μέγας Ἀπόστολος Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους μέμνηται ἅ. ἐκεῖνος γὰρ καὶ ἀγάπην τοῦτο καλεῖ, ἢ ὡς εἰς ἀγάπην συνάγον, ἢ ὡς δι' ἀγάπην γενόμενον· ἀλλ' ὡς παραίτιον σκανδάλου γεγονὸς ὕστερον, οἱ θεῖοι Πατέρες ἐκώλυσαν· ἀκούμβιτα δὲ λατινικῶς στρωμνὰς εἰς ὕψος ἡρμένας δηλοῖ· ἀκούμβω γὰρ παρ' ἐκείνοις, τὸ αναπίπτω.

Καρθαγένης μβ'.

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ τῆς ἐν Καρθαγένῃ μβ'. διατάσσεται, κωλύων ὅπως ἐν Ἐκκλησίᾳ συμπόσια γίνεσθαι· εἰ μήπου τις ἐν ἀλλοδαπῇ ὁδούων, καὶ καταγωγίου ἀπορῶν, εἰς Ἐκκλησίαν ἐξ ἀνάγκης εἰσέλθοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ ἀγορᾶς καὶ πράσεως.

Νόμοι πολιτικοί.

Ἀγορασίᾳ καὶ πράσις συνίσταται, ἡνίκα ἂν περὶ τοῦ τιμήματος ἐκάτερον τῶν συμφωνούντων συναινέσειε μέρος· ὁ μὲν, τὴν καταβολὴν ποιησάμενος τοῦ τιμήματος, ὁ δὲ, παραδοὺς τὸ πιπρασκόμενον· ἀρραβῶνος δὲ δροθέντος, καὶ διαλυομένης τῆς πράσεως, εἰ μὲν ὁ ἀγοραστής· εἴη ὁ διαλύων, ἀπόλλυσι τὸν ἀρ-

ῥαβῶνα· εἰ δὲ ὁ πράτης, διπλοῦν ὄν ἔλαθεν ἀρῥαβῶνα παρασχεῖν ἀναγκάζεται 1).

Ὁ κρατῶν ὀφρῖκιον ἐν ἐπαρχίᾳ οὐ δύναται κινήτῳ ἢ ἀκίνητον ἐν αὐτῇ ἀγοράζειν πρᾶγμα, ἢ δι' ἑαυτοῦ ἢ δι' ἑτέρου, εἰ μὴ παρὰ τοῦ δημοσίου, καὶ γὰρ καὶ τοῦ πράγματος ἐκπίπτει, καὶ τὸ δοθὲν τίμημα οὐκ ἀναλαμβάνει 2).

Ὁ ἀρπάσας πρᾶγμα ἢ βία ἀφελόμενος, ἐὰν μὴ ἀποκαταστήσῃ τοῦτο, ἀνισχύρως αὐτὸ ἀγοράζει 3).

Ἐὰν ὁ δημόσιος διὰ δημόσια χρέη πωλήσῃ πρᾶγματα τοῦ χρεώστου, οὐδὲ αὐτὸς ὁ χρεώστης, οὐδὲ ὁ δανειστής δύναται προσαγαγεῖν τὸ χρέος, καὶ ἐκδικῆσαι τὰ πρᾶγματα· πάντων γὰρ προτιμότερός ἐστιν ὁ δημόσιος 4).

Ἐὰν ὁ τῶν δημοσίων ἀπαιτητῆς, κατὰ κέλευσιν τοῦ ἄρχοντος πωλήσῃ τὸν ἀγρὸν τοῦ ἀγνωμονοῦντος ἐν τοῖς δημοσίοις, οὐκ ἀνατρέπεται ἡ πρᾶσις· ἐὰν δὲ χωρὶς κελεύσεως τοῦ ἄρχοντος γένηται, ἢ κατὰ δόλον, ἢ δίχα τιμήματος, ἀνατρέπεται 5).

Τὸ τοῦ ἀφήλικος ἀκίνητον πρᾶγμα καλῶς πωλεῖται δι' ἴδιον αὐτοῦ χρέος, ἢ διὰ πατρῶον, ἢ διὰ δημοσίον, δηλονότι ἐπὶ φανεραῖς κριτοῦ ἀποφάσεως 6).

Κὰν συγγνώμην ἡλικίας ἀπαιτήσῃ ὁ ἥττων, οὐ πωλεῖ ἀκίνητον πρᾶγμα χωρὶς δεκρέτου, ἀλλ' οὐδὲ ὑποτίθεται· εἰ δὲ πωλήσῃ, δύναται οὐ μόνον αὐτὸς ἀλλὰ καὶ οἱ κληρονόμοι τὸ πρᾶθὲν ἀνατρέψαι εἴσω ἐνιαυτοῦ μετὰ κέ. ἔτη· ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ κακῶς ἠγόρασεν ἢ ἐνήλλαξε, δύναται αὐτὸ ἀνατρέψαι, τὸ καταβληθὲν ἐπαναλαμβάνων τίμημα εἴσω τοῦ εἰρημένου χρόνου· ἢ δὲ ἀρμόζουσά τινι ἀποκατάστασις, παραπέμπεται καὶ ἐπὶ τοὺς αὐτοῦ κληρονόμους 7).

Συγγνώμην δὲ ἡλικίας αἰτεῖ, ὁ μὲν ἀνὴρ ἀπὸ κ'. ἔτους, ἢ δὲ θήλεια ἀπὸ ιγ'. σὺ δὲ γινώθι τὴν τελείαν ἡλικίαν εἶναι ἀπὸ κέ. ἔτους 8).

1) Ἰνστ. 3, 23. Πρόχ. Νόμος α. Τίτλ. ΙΑ'. ἀρμεν. Βιβλ. Γ'. γ'. 20. — 2) 62 Πινδ. 18, 1. ἀ. Βασ. ΙΘ'. 13. — 3) ε'. Βασ. Α'. 11. — 4) ἀ. Βασ. ΙΘ'. 13 — 5) γ'. Βασ. Ι. 19. — 6) μδ'. Βασ. ΙΘ'. 1. — 7) Ἀρμ. Α. :δ'. :ε'. — 8) ε'. Βασ. Ι'. 27.

Ἐπίτροπος οὐ δύναται ὀρφανοῦ ἀγοράσαι πρᾶγμα, ἢ κουράτωρ, ἢ προκουράτωρ 1).

Καλῶς ἀνατρέπουσιν οἱ ἥτιονες ἅπερ κατὰ δόλον κακῶς ἐπώλησαν οἱ αὐτῶν κηδεμόνες 2).

Τὰ χωρὶς δόλου σύμφωνα καὶ μὴ τοῖς νόμοις ἐναντιούμενα, ἔρρωται 3).

Οἱ τῇ εὐθηνίᾳ ἐπιβουλεύοντες διὰ τοῦ προαγοράζειν 4) τὰ ὦνια, ἢ ἀποτίθεσθαι, ἢ καὶ καιρὸν ἀφορίας ἐκδέχεσθαι, ἔμποροι μὲν ὄντες, τῆς πραγματείας εἴργονται, ἢ ἐξορίζονται, εὐτελεῖς δὲ, εἰς δημόσιον ἔργον καταδικάζονται 5).

Περὶ αἰχμαλώτων.

Ὁ ἀγορασθεὶς αἰχμάλωτος, εἰ μὲν εὐπορος εἴη, ἐκπληρούτω τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ τιμὰς· ἀπορῶν δὲ, τριετίαν δουλεύετω τῷ ἀγοράσαντι, καὶ οὕτως ἀπολυέσθω 6).

Ὁ ἐπὶ παρανόμῳ συναλλάγματι διδούς, ἀγωγὴν οὐκ ἔχει εἰς τὸ ἀναλαβεῖν τὸ δοθέν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε.

Περὶ ἀλογευσσαμένων ἤτοι ζωοφθόρων.

Ἀγκύρας ις'. ιζ'.

Τῶν ἀλόγοις συμφοarέντων ζώοις, ὁ ις'. τῆς ἐν Ἀγκύρα κανὼν θαυμασίαν πεποίηται τὴν διαίρεσιν· οἱ μὲν γὰρ τὴν ἐπάρατον ταύτην ἅπαξ τελεσάμενοι πρᾶξιν, φησὶ, μήπω τὸ εἰκοστὸν ἐκπληρώσαντες ἔτος, μηδὲ γυναικὶ συζευχθέντες, καὶ τῇ μετάνοιᾳ τὴν θεραπείαν ἐπιζητήσαντες, εἰς πεντεκαίδεκατον ἔτος τοῦ τόπου τῆς ὑποπτώσεως μὴ ἐξιέτωσαν, καὶ εἰς ἑτέραν πεντετηρίδα τοῖς εὐχομένοις εἰς ταῦτὸ συνιόντες, οὕτω τῆς κοινωνίας καταχζιούσθωσαν, εἴγε θερμωτάτην ἐπιδείξαιντο τὴν μετάνοιαν·

1) ιθ'. Βασ. αὐτόθι. — 2) Ἀρμ. Α. ιβ'. 13. — 3) Ἀρμ. Α. θ'. ιζ'. — 4) προαγοράζειν 1375. Β. — 5) ς'. Βασ. Ξ. 22. — 6) ιθ'. Βασ. ΛΔ. 2.

οὐ δὲ μέχρι κόρου τοῦ πάθους ἐμφορηθέντες, τῇ μακροῦ τῆς εἰκοσαετηρίδος προσκείσθωσαν ὑποπτώσει, καὶ εἰς ἕτερον ἢ ἔτος τοῖς πιστοῖς συνιστάμενοι, οὕτω τῇ κοινωνίᾳ προσίτωσαν. Τοῖς γε μὴν τούτῳ συνεσχημένοις, τὴν νέαν ὑπερβεβηκόσι, καὶ ἐν ἡλικίᾳ γενομένοις, καὶ γυναιξὶ συζῶσιν, ὁ πεντάκις πέντε τὴν ὑπόπτωσιν ἐπιμετρήσει, καὶ ἑτέρα πενταετηρὶς τῶν θείων δώρων μνηστεύσει τὴν μετάληψιν ὅστις μέντοι πεντηκοντούτης ὢν, ἢ καὶ πρὸς γῆρας ἤδη κλίνων, καὶ τῇ ἰδίᾳ χρώμενος γυναικί, τούτῳ ἐάλω, ἐν ἅπαντι τῷ τῆς ζωῆς χρόνῳ τῶν μυστηρίων εἰργόμενος, ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θανάτου κοινωνήσει καὶ μόνον.

Ὁ δὲ ιζ΄. ταύτης, λελεπρωμένους τούτους ἐπονομάζει· οὕτω γὰρ ὁ Μωσαϊκὸς νόμος τοὺς ἀκαθάρτους καὶ μεμιασμένους ἐκάλει· καὶ τοῖς χειμαζομένοις προστάττει συνεύχεσθαι· εἶεν δ' ἂν οὗτοι οἱ τὸν ἀχειμάστον λιμένα τῆς Ἐκκλησίας προσχώσαντες ἑαυτοῖς τῇ πρὸς τὰ πάθη ῥοπή, καὶ θύραν τοῖς πνεύμασι τῆς πονηρίας ἀνοίξαντες, ἃ δὴ μυρίαν ἐπεγείρει τῇ ψυχῇ τρικυμίαν καὶ ζάλην.

Βασιλείου ζ΄. καὶ ξγ΄.

Ὁ δὲ μέγας Βασιλεὺς ἐν τῷ ζ΄. ἔτι δὲ καὶ ἐν τῷ ξγ΄. κανόνι τοὺς ἀλογευσμένους μετὰ τὴν ἐξομολόγησιν εἰς ἔτος δέκατον πέμπτον τῆς κοινωνίας ἀπείργει.

Νύσσης γ΄.

Ὁ δὲ Νύσσης μέγας Γρηγόριος, ἐν τῷ γ΄. κανόνι, τὴν ἀλόγιστον ζωοφθορίαν εἰς ὀκτωκαιδέκατον ἔτος ἐκτείνει.

Νόμος γ΄.

Ὁ μὲν τοι πολιτικὸς νόμος, οἱ ἀλογευσάμενοι φησὶν, ἔται κτηνοβάται, καυλοκοπέσθωσαν 1).

1) ἄδικτόν μοι δοκεῖ τῆ Ἐκκλησίᾳ, ἐν περισελίδῳ 2.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σ΄.

*Περὶ ἀναγνωστῶν.**Συνόδου ἕκτης λγ΄.*

Ὁ λγ΄. τῆς ἕκτης Συνόδου κανὼν, Μηδεῖς, φησι, κουράς ἄνευ καὶ σφραγίδος τοῦ οἰκείου ποιμένος, ἐπ' Ἐκκλησίας ἀναγινωσκέτω τὰς ἱερὰς βίβλους, ἐπὶ τοῦ ἁμῶνος ἰστάμενος· τοὺς δὲ πρὰ τοῦτο ποιεῖν τολμῶντας ἀφορισμῶ ὑποβάλλεσθαι.

Συνόδου ἑβδόμης ιδ΄.

Ὁ δὲ τῆς ζ΄. Συνόδου ιδ΄. οὐδὲ τὸν κεκαρμένον ἐκ μεираκίου ἢ φαῖά ἐνημμένον, ἢ μοναχικὸν ἢ μφιεσμένον σχῆμα, τοῦτο ποιεῖν ἐπίησι, μὴ πρὸς τοῦ ἀρχιερέως τὴν χειροθεσίαν 1) δεξάμενον· ἐξεῖναι δὲ καὶ ἡγουμένοις, φησὶν, ἱερωσύνη σεμνυνομένοις, ἀναγνώστας ἐν τοῖς οἰκείοις μοναστηρίοις χειροτονεῖν, εἰ ἐπ' ἐρημίας οἶμαι τὰ μοναστήρια τυγχάνουσι κείμενα· τοῦτο δὲ καὶ χωρεπισκόποις ποιεῖν ἐρεῖται. Ζῆτει καὶ τὸ δ΄. κεφ. τοῦ Γ σοιχείου, καὶ τὸ κά. τοῦ Χ στοιχείου, καὶ ἐν τῷ ε΄. κεφαλαίῳ τοῦ Δ στοιχείου κανόνα τοῦ μεγάλου Βασιλείου νά΄.

Νόμος.

Ἡ δὲ Ἰουστινιάνειος Νεαρχὰ κελεύει μὴ γίνεσθαι τινα ἀναγνώστην εἰμὴ ἐπὶ τῶν γένοιτο. Ζῆτει καὶ τὸ ιγ΄. κεφ. τοῦ Κ σοιχ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Περὶ ἀναθέματος.

Ζῆτει τὰ περὶ τούτου ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῆς ἐν Γάγγρα Συνόδου, ἥτις τῷ καταλόγῳ τῶν λοιπῶν Συνόδων ἐν τῇ ἀρχῇ συνηρίθμηται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Περὶ ἀντιμυσίων.

Τὰ ἀντιμύσια, τῆς ἀγιαστικῆς μετέχοντα δυνάμεως, ἦν αὐτοῖς ἢ τῆς καθιερώσεως τῶν νεωστὶ ἀνεγειρομένων ναῶν ἀχο-

---

1) τὴν υἰοθεσίαν δεξάμενον ἦτο· χειροθεσίαν. 1373.

λουθία καὶ ἡ ἑπταήμερος ἐν τῷ ἐκεί θυσιαστήριῳ κειμένοις
 ἱερουργία· χαρίζεται, ἔνθα ἂν χρεία γένηται τούτων, ἀκωλύτως
 παραπέμπονται, καὶ οὐ περιγράφεται ἐν τῇδε τῇ ἐνορία ἢ ἐν
 ἐκείνῃ, ἀλλὰ καὶ ὑπερόρια γίνονται. καθὰ δὴ καὶ τὸ ἅγιον μῦρον,
 καὶ ἕτερα ἅγια· ἐκλήθησαν δὲ οὕτως, ὡς ἀντιπρόσωπα καὶ ἀντί-
 τυπα τῶν πολλῶν τοιούτων μίσεων, τῶν καταρτιζόντων τὴν
 ἁγίαν δεσποτικὴν τράπεζαν· ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ κατ' Ἴταλοὺς
 μίσου ἢ τούτων παρήχθη προσηγορία· κυρίως δὲ ἐπ' ἐκείνων
 τῶν τραπεζῶν τίθενται, ἃς καθιέρωσις οὐχ ἠγίασεν.

 ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

Περὶ ἀποδημίας ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν.

Συνόδου πρώτης καὶ δευτέρας ις΄.

Οὐδὲ τὰ τῆς ἀποδημίας τῶν ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν παρο-
 πτεὰ τοῖς Πατράσιν ἐκρίθη· ὁ γὰρ ις΄. τῆς λεγομένης α. καὶ β΄.
 Συνόδου κανὼν, ὁ πλέον τῶν ἑξ μηνῶν, φησὶ, τῆς ἑαυτοῦ Ἐκ-
 κλησίας ἀποδημῶν ἐπίσκοπος, καὶ ἐν ἀλλοδαπῇ διατρέβων, μὴ
 βασιλικοῦ ἢ πατριαρχικοῦ εἴργοντος αὐτὸν ἐπιτάγματος, ἢ
 βαρείας νόσου κλινοπετῆ διόλου ποιούσης, ὡς ἀκινήτως πρὸς
 μετάθεσιν ἔχειν, ἀλλοτριωθήσεται τῆς ἱερωσύνης, καὶ ἕτερος
 εἰς τὴν ἐπισκοπὴν ἐκείνου ἀντισταχθήσεται.

Σαρδικῆς ζ΄, ἡ, θ΄, κ΄.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Σαρδικῇ ζ΄, Εἰ μὴ γράμμασι βασιλικαῖς μετα-
 πεμφθεῖν, φησὶν, ὁ ἐπίσκοπος, ἀπιέναι μὴ πολμάτω πρὸς βασι-
 λέα, ἀξιωματῶν ἕνεκα μάλιστα, ἃ δὴ κοσμικοῖς οὐχ ἦττον ἢ
 ἐπισκόποις προσήκει· εἰ δὲ δι' ἐπικουρίαν προφανῶς ἀδικουμέ-
 νων πενήτων, χηρῶν τε καὶ ὀρφανῶν, τὴν ὡς τὸν βασιλέα
 στείλασθαι προθυμηθεῖν, ἢ παραιτησόμενος τοὺς ἐπὶ πταίσι-
 μασιν ἐξορία παραπεμφθέντας, ἢ ἐτέραις ἐξεταζομένοις κολά-
 σεσιν, ἐπαινετέος μᾶλλον ἢ μεμπτέος τοῖς γε νοῦν ἔχουσιν.

Ὁ δὲ ἡ. ταύτης, Εἰ μέντοι δι' ὑπηρετοῦ, φησὶ, τὴν δεδηλω-
 μένην ἰκεσίαν ὑπὲρ τῶν προσφευγόντων τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ διο-

μένων ἐπικουρίας ὁ ἐπίσκοπος ποιήσαιτο, καὶ τῆ των πολλῶν οὐχ ὑποπεσεῖται μέμψει, καὶ τὴν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ταλαιπωρίαν ἐκφεύξεται.

Ὁ δὲ θ, Τὰς μετὰ Συνοδικῆς, φησὶ, διαγνώσεως πρὸς τὸν βασιλέα τοῦ ἐπισκόπου πεμπομένης ἐπιστολάς, ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως ἐκείνης μητροπολίτου, ἐν ἧ τὰς διατριβὰς ὁ βασιλεὺς τῷ τηνικαῦτα ποιεῖται, ἀνακρίνεσθαι δεῖ, καὶ εἰ μὴ φορτικαὶ τούτῳ δοκοῦσιν, ἐπιδίδοσθαι εἰ δ' οὖν, πρὸς τὸν πέμψαντα ταύτας ἀνακομίζεσθαι.

Ὁ δὲ κ', Τῆς ἐνίων ἀναισχυντίας εἵνεκεν, ἵνα μὴ τὰ τῆς ἱερωσύνης διαβάλλοιτο, καὶ παρὰ τῶν ἐν ταῖς παρόδοις καθεστηκότων ἐπισκόπων, ἀνακρίνεσθαι τοὺς ἀπιόντας ποι τῶν ἀρχιερέων χορῆ, τῶν μητροπολιτῶν, οἶμαι, οἷς οἱ τοιοῦτοι πάντως ὑπόκεινται· πρὸς ἐκείνων γὰρ καὶ μόνον τοὺς ὑπ' αὐτοῖς ἀνακρίνεσθαι χρεῶν ἐπισκόπους, ἔστι δ' ὅτε καὶ τοὺς μὴ υποκειμένους αὐτοῖς, καὶ τούτοις παρὰ κανόνος τι πράξιν ὠρμημένοις, οὐχ ὅπως μὴ συναινεῖν, ἀλλὰ καὶ ἀπελέγγχειν, καὶ ὡς οἶόν τε, διακωλύειν. Εἰ μὲν γὰρ ἀπίοιεν πρὸς βασιλέα, ἢ ὑπ' αὐτοῦ προσκληθέντες, ἢ τῶν προδεδηλωμένων εὐλόγων ὑποθέσεων χάριν, ἐφείναι τούτοις τὴν πάροδον, τὰς εἰρηνικὰς αὐτῶν σημειωσαμένους ἐπιστολάς· εἰ δὲ δι' ἐπίδειξιν ἄλογον εἰς ἄλλοτρίαν πόλιν ἀπέρχονται, διδάξαι τὸν ἐνταῦθα λαὸν οἰόμενοι, καὶ καταισχύναι τὸν ταύτης ἐπίσκοπον, ἢ πρὸς βασιλέα ἰδίας ποιησόμενοι ἀξιώσεις, μὴ κοινωνῆσαι τούτοις, ὡς ἐκ τοῦ κανόνος οὐσι καθηρημένοις.

Ἀντιοχείας ιά.

Ὁ γὰρ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ιά. καὶ τῆς κοινωνίας ἀποκηρύττει, καὶ τῆς ἀξίας ἀπόβλητον τίθησι πάντα ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον, ἢ ὅλως ὄντα τοῦ κανόνος, τὸν ἄνευ γνώμης καὶ γραμμάτων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων, καὶ μάλιστα τοῦ μητροπολίτου, ἀπιέναι πρὸς βασιλέα, καὶ ὑπὲρ ἀναγκαίων, φημί, πραγμάτων, τολμήσαντα.

Καρθαγένης κγ'. καὶ οἶ.

Ἄλλ' εὐδὲ ὁ τῆς ἐν Καρθαγένῃ, διὰ θαλάσσης μακρὰν ὁδὸν

στέλλεσθαι τὸν ἐπίσκοπον ἐπιτρέπει, εἰ μὴ τοί γε μετὰ κοινοῦ ὑψηλίσματος τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων, κατ' ἐξάιρετον δὲ τοῦ τῆς Συνόδου τὰ πρῶτα φέροντος Πατριάρχου ἢ μητροπολίτου ἐντετυπωμένης καὶ σσημασμένης γραφῆς, συνιστάσης τοῦτον πρὸς οὓς ἄπεισι, καὶ ἀξιούσης περὶ αὐτοῦ.

Ὁ δὲ οἰκ. ταύτης, οὐδὲ πρὸς ἑτέραν ὑπ' αὐτῷ τελοῦσαν παροικίαν εὐπρόσοδον ἀποδημεῖν δικαιοῖ, κάκει διατρέβειν ἐπὶ πολὺ, τὴν πρωτότυπον Ἐκκλησίαν καταλιμπάνοντα, καὶ τῶν σωτηριωδῶν αὐτῇ παραγγελμάτων ὀλιγοροῦντα (1), κέρδους ἰδίου τὴν σωτηρίαν τοῦ λαοῦ προϊέμενον.

Βαλσαμών. Ἐκ τούτου τινὲς συλλογίζονται μὴ ἐξεῖναι, μήτε τὸν ὑπὸ ἔθνῶν τῆς οἰκείας ἐπισκοπῆς ἐκβληθέντα, ἢν ἑτέρα ὑπ' αὐτῷ τελοῦση κατοικεῖν παροικίᾳ, μήτε τὸν φάυλης καὶ μικρᾶς ἐπισκοπῆς προϊστάμενον, εἰς ἑτέραν πολυανθρωποτέραν χώραν, ὑποτελῆ καὶ ταύτην αὐτῷ τυγχάνουσιν, ἀθόρμητον μεταβαίνοντα κατοικεῖν, ἢν μὴ βασιλεὺς ἐφῆ, καὶ διάγνωσις ἐπικρίνη τοῦτο Συνοδική.

Σαρδικῆς ιβ'.

Ὁ δὲ ιβ'. τῆς ἐν Σαρδικῇ, Τὸν εἰς ἀκινήτους αὐτοῦ κτήσεις ἀπιόντα ἐπίσκοπον, ὑπερορίους οὔσας τῆς αὐτοῦ ἐπαρχίας, ἐπὶ τῷ συγχομίσει τοὺς οἰκείους καρπούς, ὡς ἂν ἔχη τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν, ἐπὶ τρισὶ καὶ μόναις κυριακαῖς κελεύει τοῦτον τῷ τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης πρεσβυτέρῳ συνέρχεσθαι, καὶ τοῖς ἐνταῦθα πιστοῖς συνεύχεσθαι, καὶ συμψάλλειν, ἵνα μὴ προσκεκρουκῶς ἢ τῷ ἀφορίζοντι κανόνι τὸν ἐπὶ τρισὶ κυριακαῖς τῆς Ἐκκλησίας ἀπολιμπανόμενον· ἔστι δὲ καὶ οὗτος ταύτης ια' οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πυκνῶς εἰς τὴν πόλιν τῆς χώρας ἐκείνης μὴ ἀπιέναι, οὕτω γὰρ καὶ ζημίαν οὐχ ὑποστησεται, συνεχέστερον ἐπιτηρῶν τὰ οἰκεία, καὶ ὁ ἐγγώριος ἐπίσκοπος κενῆς δόξης καὶ ὑπεροψίας αὐτὸν οὐ γράψεται, ὡς ἂν εἰς αὐτοῦ αἰσχύνην τὸν ὑπ' αὐτῷ λαὸν διδάσκειν ἐθέλοντα.

1) καὶ τῶν σωτηριωδῶν . . . ὀλιγοροῦντα, εὐ κεῖται παρὰ Β. καὶ ε.

Βαλσαμών. Εἰς γὰρ τὰς ἀκινήτους κτήσεις τῶν ἀλλοτρίων Ἐκκλησιῶν, ὁ ἐγγχώριος ἐπίσκοπος τὰ ἀρχιερατικὰ ἐνεργεῖ δίκαια.

*Ὅτι μόνον τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως
σταυροπήγια πανταχῇ πέμπειν δέδοται.*

Μόνον δὲ τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως, ἐκ συνηθείας ἐφείται μακρᾶς, σταυροπήγια τε δίδοναι, καὶ τὴν ἀναφορὰν καὶ μνήμην τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἔχειν, οὐ μόνον ἐφ' οἷς κέκτηται ἰδίους χωρίους ὅπουδῆποτε κειμένοις, καὶ τοῖς ἀκινήτοις κτήμασι τῶν ὑποκειμένων τούτῳ μοναστηρίων, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς τῶν μητροπόλεων αὐτοῦ ἐνορίαις, ἔνθα ἂν παρὰ τοῦ τὸν νεῶν ἀνεγείροντος δηλαδὴ προσκληθεῖη.

Τί ἐστι μετάθεσις, μετάβασις, καὶ ἐπίβασις.

Εἰ δέ τι περαιτέρω τῆς ἀπραγματεύτου ἀποδημίας καινοτομηθεῖη τοῖς ἐπισκόποις, ἢ μετάθεσις λέγεται τοῦτο, ἢ μεταβασίς, ἢ ἐπίβασις.

Μετάθεσις.

Καὶ μετάθεσις μὲν ἐστὶ, τὸ ἐξ ἐλάττονος Ἐκκλησίας εἰς μείζονα χηρεύουσιν ἀναχθῆναι 1) τινὰ τῶν λόγῳ καὶ σοφίᾳ διαφερόντων, καὶ τὴν εὐσέβειαν κινδυνεύουσιν δυναμένων στήριξαι, οἷα καὶ τὰ κατὰ τὸν μέγαν ἔσχε Γρηγόριον, τὸν τῆς θεολογίας ἐπώνυμον, ἦν οὐκ ἂν τις εὖ φρονῶν εἶπη μὴ τῶν σφόδρα ἐπαινουμένων εἶναι.

Ἀποστόλων ἰδ'.

Τοῦτο καὶ ὁ ἰδ'. τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανῶν, τῶν ἀναγκαίων εἶναι κρίνει, μὴ ἐξεῖναι λέγων ἐπίσκοπον καταλιπόντα τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν, ἑτέραν ἐπιπηδᾶν, καὶ ὑπὸ πλειόνων ἀναγκάζηται, εἰ μὴ τις ἀναγκασία εἴη αἰτία ἢ τοῦτο ποιεῖν αὐτὸν κατεπεύγουσα 2), οἷα δυνάμενον τοῖς ἐκεῖ τὰ γε εἰς εὐσέβειαν συλλαβέσθαι· καὶ τοῦτο δὲ οὐκ οἶκοθεν ἐλέσθαι δεῖ, ἀλλὰ καὶ κρίσει πολλῶν ἐπισκόπων, καὶ ἱκανῇ πειρακλήσει.

1) ἀνεγθῆναι 1373 καὶ Γ. — 2) ἀναγκάζουσα Γ.

Μετάβασις.

Μετάβασις δὲ, ὅταν τις τῶν ἐπισκόπων, τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ καταληφθείσης ὑπὸ ἐθνῶν, γνώμη τῶν κατὰ τὴν χώραν ἐπισκόπων εἰς σχολάζουσαν ἑτέραν μεταβῆ, διὰ τε τὸ περὶ τὴν ὀρθοδοξίαν αὐτοῦ ὑγιὲς, καὶ τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπιστήμων νόμων τε καὶ δογμάτων.

Ἀντιοχείας ιγ'. κβ'.

ἔχει δὲ καὶ αὕτη πάντως τὸ ἀνεπίκλητον 1), ὡς ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ Σύνοδος ἐν τῷ ιγ'. κανόνι καὶ κβ'. διέξεισι, Μὴ δεῖν λέγουσα πρὸς ἑτέραν ἐπίσκοπον ἐπαρχίαν ἀπιέναι καὶ χειροτονίας ποιεῖν, εἰ μήπου παραχωρηθεῖη πρὸς τοῦ ἐπισκόπου τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης· εἰδ' οὖν, καὶ τὰς χειροτονίας, καὶ τὰ ἄλλως ὑπ' αὐτοῦ πραττόμενα τυγχάνειν ἄκυρα, καὶ αὐτὸν καθαιρέσει καθυποβάλλεσθαι, ὡς σκανδάλου καὶ ταραχῆς αἴτιον ὑπάρξαντα.

Ἐπίβασις.

Ἐπίβασις δὲ ἐστὶν ἡ κατὰ αὐτονομίαν, ἢ κατὰ τινα φαύλην οἰκονομίαν τοῦ σχολῆν ἄγοντος, ἢ καὶ τοῦ ἔχοντος Ἐκκλησίαν ἐπισκόπου πρὸς χηρεύουσαν Ἐκκλησίαν παράλογος ἐπεισαγωγή, ἣν τοσοῦτον ἐβδελύξαντο οἱ ἐν Σαρδικῇ θεῖοι Πατέρες, ὥστε καὶ ἀκοινώνητον εἶναι παντὶ Χριστιανῷ τὸν ἐργάτην ταύτης διωρίσαντο, καὶ μηδὲ ἐν ταῖς τελευταίαις ἀναπνοαῖς λυγρῆς γοῦν κοινωνίας ἀξιοῦσθαι.

Σαρδικῆς α. β'.

Εὐθὺς γὰρ ἐν τῷ α. κανόνι, καὶ μέντοι καὶ τῷ β', οὕτω φασί· Μηδενὶ τῶν ἐπισκόπων ἐξεῖναι τὴν πόλιν, ἐν ἣ κεχειροτόνητο, καταλιπόντα, πρὸς ἑτέραν μεταβῆναι· τεκμήριον γὰρ ἀλαζονείας καὶ πλεονεξίας ἀτεχνῶς καθέστηκεν ἡ τοιαύτη μετάβασις, καὶ δόξης κενῆς ἔφεσις, καὶ τοῦ πλείονα κτήσασθαι πράγματα· ἐπεὶ τοί γε πῶς οὐχ εὐρηταί τις ποτὲ ἐκ μείζονος πόλεως εἰς ἐλάσσονα μεταβεβηκώς; ταῦτ' ἄρα καὶ δίκαιος ἂν ὁ τοιοῦτος εἴη, τῆς τῶν πιστῶν ἐκκόπτεσθαι ὀμνηγύρεως· εἰ δὲ καὶ δόλου;

1) τὸ ἀνέγκλητον Γ.

ἀλοῖη ράπτων, φησὶ, καὶ κατασκευαζόμενος, καὶ χρήμασί τινας ὑποφθείρων ἀνακείθει, στάσεις κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἐγείρειν, τὴν αὐτοῦ προστασίαν ἐπιζητοῦντας, μηδὲ θνήσκων τῆς τῶν λαϊκῶν ἀξιούσθω κοινωνίας· καὶ τῶν πιστῶν γὰρ ὅλως ἐνάρθμον εἶναι τοῦτον οὐκ ἀνέχεται.

Συνόδου δευτέρας β'.

Ὁ δὲ τῆς δευτέρας Συνόδου β', τοὺς ὑπὲρ διοίκησιν ἐπισκόπους, τὰς ὑπερορίας Ἐκκλησιαίαις, ταῖς ὑπὲρ τὰ ἐκάστη δηλαδὴ ἀφορισμένα κειμέναις ὅρια, ἀκλήτους θεσπίζει μὴ ἐπιέναι, τὴν ἄτακτον αὐτῶν καὶ ληστρικὴν ἔφοδον ἐντεῦθεν ἐμφαίνων· μηδὲ ταύταις ἐπιδημεῖν 1) ἐπὶ χειροτονία ἢ ἑτέρα οἰαδήτινι ἰσρατικῇ διοικήσει. Τὰς μὲν τοι καθ' ἐκάστην ἐπαρχίαν ἐκκλησιαστικὰς διοικήσεις, ψήφους, φημί, καὶ χειροτονίας, καὶ ἀμφιβολιῶν λύσεις, ἐν ἀφορισμοῖς δεικνυμένας καὶ ἐπιτιμίαις, καὶ λοιποῖς τοιούτοις, τὴν ἐκάστης ἐπαρχίας οἰκονομεῖν Σύνοδον· τὸ δὲ γε ἔθος κρατεῖν τῶν ἐν τοῖς βαρβάροις ἔθνεσι κειμένων Ἐκκλησιῶν, ὥστε ἀνευδοιάστως ἐπιφοιτᾶν καὶ ταῖς τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν παροικίαις, εἴ τις ἐν λόγῳ διαλάμπων, τοὺς λοιποὺς ἐπιστηρίζειν δύναιτο· τοῦτο δὲ συγκεχώρηται παρὰ τὸ μὴ εἶναι κάκεῖ ἐπισκόπους ἀποχρῶντας εἰς Συνόδου πλήρωμα.

Συνόδου ἕκτης κ'.

Ὁ δὲ τῆς ἕκτης Συνόδου κ', ἐπισκόπῳ διδάσκειν ἐν πόλει δημοσίᾳ οὐκ ἐπιτρέπει τῇ τούτῳ μὴ ὑποκειμένῃ· ἰδίᾳ μὲν τοι τὸν ἐν αὐτῇ ἐρωτῶντα διδάξει, καὶ μὲν τοι καὶ δημοσίᾳ τοῦ ἐγχωρίου ἐπιτρέψαντος ἐπισκόπου, ἔτι δὲ καὶ χειροτονίας ποιῆσαι οὐ κεκώλυται· εἰ δέ τις παρὰ ταῦτα, φησὶ, πράττων φωρθείη, τῆς μὲν ἐπισκοπῆς παυέσθω, τὰ δὲ τοῦ πρεσβυτέρου ἐνεργείτω, ἀντίβροπον τῷ ἐξ ἐπάρσεως πεπίσματι τὴν ἐν τῷ πρεσβυτερείῳ ταπεινώσιν ὑπενεγκῶν· ἐπεὶ καὶ τὰ ἐναντίᾳ τῶν ἐναντίων ἴσμεν ἰάματα· οὐ γὰρ ἄλλο τι τούτῳ ἡμάρτηται τελείας ἄξιον καθαιρέσεως.

1) ἐπιθαίνειν B.

Ἀγκύρας ιη.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Ἀγκύρα ιη, Οἱ χειροτονίαν ἐπισκόπου, φησὶ, δεξάμενοι, καὶ πρὸς τὴν παροικίαν ἀπιόντες, ἐν ἧ ἐπωνομάσθησαν, κωλυόμενοι δὲ καὶ τῶν ἐκείνοις ἐπιβῆναι ὀρίων πρὸς τοῦ ἐνταῦθα λαοῦ, καὶ ἐντεῦθεν ἐτέραις ἐπιέναι τολμῶντες, καὶ τοὺς ἐν αὐταῖς ἐπισκόπους βιάζεσθαι, καὶ στάσεις κινεῖν, ἀφοριζέσθωσαν. Εἰ μέντοι ἀποχρῶν ἠγήσαιντο τῆς τιμῆς καὶ καθέδρας ἠξιῶσθαι μόνης τῶν πρεσβυτέρων, ἔνθα καὶ πρότερον ὑπῆρξε τούτοις πρεσβυτέροις εἶναι, μενέτωσαν ἡσυχῇ βιοῦντες· εἰ δὲ πρὸς τοὺς καθεστῶτας ἐπισκόπους φωραθεῖεν στασιάζοντες, καὶ τὴν τιμὴν ἀφαιρεῖσθαι τούτους τοῦ πρεσβυτέρου, καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐκπτώτους γίνεσθαι.

Ἀντιοχείας ις'. κά.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ις', Ὁ τελείως, φησὶν, ἐκβεβλημένος ὑπὸ ἐθνῶν τῆς ἰδίας ἐπισκοπῆς, καὶ ὡς σχολάζων εἰς σχολάζουσαν ἐπιρρίψας ἐκυτὸν Ἐκκλησίαν, καὶ τὸν ταύτης ὑφαρπάσας θρόνον, μὴ τελείας ἐπιτροψίας Συνόδου, ἀπόβλητος καὶ τῆς ἰεωσύνης ἔστω, κὰν ἅπας ὁ λαὸς, ὃν ὑφῆρπασε, τοῦτον αἰροῖτο· τελεία δὲ ἐστὶ, φησὶ, Σύνοδος, ἧ σύνεστι καὶ ὁ μητροπολίτης· οὐ γὰρ ἐφεῖται ταῦτα πράττειν μόνοις τοῖς τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόποις.

Ὁ δὲ κά, Μὴ μεταβαίνειν ἐπίσκοπον ἀπὸ τῆς ἰδίας παροικίας 1) εἰς ἑτέραν διορίζεται, μήτ' αὐθαирέτως ἐπιρρίπτοντα ἑαυτὸν, μήτε μὴν ὑπὸ λαῶν ἐκβιαζόμενον 2), μήθ' ὑπὸ ἐπισκόπων ἀναγκάζομενον· μένειν δὲ ἐν ἧ κεκλήρωτο ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ μεθίστασθαι.

Σαρδηνίης γ'. ιά. ιζ'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Σαρδινίᾳ γ', Εἰ καὶ συνεληλύθασιν, φησὶν, εἰς ἠντιναοῦν ἐπαρχίαν πλείους τῶν ἐπισκόπων, ὥς τι τελέσοντες ἐκκλησιαστικὸν, μὴ ἀκλήτους πρὸς αὐτοὺς ἀπιέναι τοὺς ἀφ' ἑτέρας ἐπαρχίας· καλουμένους γε μὴν, μὴ ἀναδύεσθαι τὴν ἄφιν διὰ τὸ φιλάδελφον.

1) ἐπαρχίας 1375. — 2) βιαζόμενον, ε.

Ὁ δὲ ια', Ἐάν τις τῶν ἐπισκόπων, φησί, λόγων παιδείαν 1) ἰκανῶς ἄσκημένος, πρὸς ἑτέραν ἀπὴν πόλιν ἢ ἐπαρχίαν, ζήτησεως ἐκεῖ γενομένης περὶ τῆς ἐν ἡμῖν θρησκείας, ἥτοι λατρευομένης εὐσεβείας, μὴ κατ' ἐπίδειξιν καὶ κόμπον ἀλόγιστον συνεχῶς τοῖς λαοῖς ὁμιλείτω, ἐν περιφρονήσει τὴν τῆς χώρας ποιμένα τιθέμενος, κατασχύνων αὐτὸν, καὶ προφέρων τὸ περὶ λόγους ἀνάσκητον· αἴτιον γὰρ τοῦτο ταραχῆς καὶ ὑπονοίας οὐκ ἐλεύθερον, οἷα ταῦτα ποιῶν ἐξέπιτηδες τῷ ἐποφθαλμιᾶν τῇ τῆς πόλεως ἐκείνης καθέδρᾳ· δεῖ τοίνυν, φησί, καὶ τὸν ἀτάκτως ἄττοντα καταστεῖλαι, καὶ νομοθετῆσαι τὸ φιλάδελφον· μήτε οὖν ὁ ἐπίσκοπος παντάπασιν ἀπωθείτω τὸν συνεπίσκοπον, ἀπάνθρωπον γὰρ τοῦτό γε καὶ σκιῶν, καὶ φαῦλον, καὶ πονηρόν· μήτε μὴν οἷτος ἐνταυθα διατρίβων, πλεόν τῶν τριῶν ἐβδομάδων τῆς οικείας Ἐκκλησίας ἀπολυμπανέσθω εἰ γὰρ ὁ ἀγράφως φερόμενος κανὼν τῆς κοινωνίας ἀπείργει τὸν ἐν πόλει διάγοντα λαϊκὸν 2), καὶ ἐπὶ τρεῖς ἐβδομάδας τῇ κοινῇ συνάξει τῆς Ἐκκλησίας μὴ συνιόντα, πολλῶ γε δήπου τὸν ἐπίσκοπον οὐ δέον τῆς ἑαυτοῦ Ἐκκλησίας ἀποδημεῖν ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον, βαρυτάτης ἄνευ ἀνάγκης, καὶ παραλιπεῖν τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτῷ ποιμνιον· ἀλλὰ γὰρ ὕστερον ὁ ἀγράφως φερόμενος οὗτος κανὼν, ὀγδοηκοστὸς ἐχρημάτισε τῆς ἕκτης Συνόδου 3).

Ὁ δὲ ιζ'. αὐθις τῆς ἐν Σαρδικῇ, τὸν ἀδίκως, φησί, τῆς ἰδίας ἐκθεβλημένον ἐπισκοπῆς, ἢ ὑπὸ αἰρετικῆς δυναστείας περὶ πλείονος τὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως ποιούμενον δόγματα, ἢ τῷ τὴν ἑνσάρκον οικονομίαν ὁμολογεῖν, παρὰ εἰδωλολατρῶν ἐξωσθέντα, ἢ τῆς ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης μεταποιούμενον, ὑπὸ τῶν κακῶς τὸν πλησίον ποιεῖν εἰωθότων, ὡς καθωσιωμένον, καὶ εἰς κόλασιν ἀφωρισμένον ἀπελαυνόμενον, ἀθῶόν γε μὴν αὐτὸν ἀληθείας δικαζούσης ὑπάρχοντα, τὸν δὴ τοιοῦτον ἐν ἑτέρᾳ διατρίβειν πόλει μὴ κωλύεσθαι, μέχρις ἂν εἰς τὴν οικείαν ἐπανήκη, τὸν ῥόβον διαδράς τοῦ κινδύνου, καὶ τὴν δοκοῦσιν ἐκ τῆς ἐξορίας ἀποτρέψῃται ὕβριν· σκληρόν γὰρ καὶ ἀπάνθρωπον, τὸν ἀδίκως

1) λόγον παιδείας, ε.—2) λαϊκὸν ἢ κληρικόν, 1375.—3) τῇ ἕκτη Συνόδῳ Γ.

τῆς αὐτοῦ πόλεως ἀπεληλαμένον, μὴ πρὸς τῶν συνεπισκόπων ἰλαρῶς καὶ φιλοφρόνως ξενίζεσθαι.

Συνόδου ἕκτης ιη΄.

Ὁ δὲ τῆς ἕκτης Συνόδου κανὼν ιη΄, τοὺς προφάσει βαρβαρικῆς ἐφόδου ἢ φορολόγων ἀπανθρωπίας 1), ἢ λιμοῦ ἀνάγκης, ἢ ἡσθητοῦν ἄλλης αἰτίας πρὸς ἀλλοδαπὴν ἀπάραντας ἐπισκόπους, ἢ κληρικούς, καὶ, τῆς αἰτίας διαλυθείσης, μὴ ἐπανάκειν προθυμουμένους, ἀφορίζεσθαι κελεύει, μέχρις ἂν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐπανέλθωσιν, ἧς μετανάσται γεγονόσιν· οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ τὸν ὑποδεξάμενον τούτους ἐπίσκοπον, καὶ εἰσετι κατέχειν πειρώμενον, ἀφορισμῷ ὑποτίθησιν.

Συνόδου τετάρτης κγ΄.

Ὁ δὲ κγ΄. τῆς τετάρτης Συνόδου, τοὺς ἀποδημεῖν ἐλομένους ὧν κεκλήρωνται Ἐκκλησιῶν κληρικούς τε καὶ μοναχοὺς, παρὰ γνῶμην τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, προφάσει ὡς μὴ παρ’ αὐτοῦ διοίκησιν ἐγκεχειρισμένους τινὰ, ἴσως μὴ ἐπιτηδείως ἔχειν αὐτοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα κρίναντος, ἔστι δ’ ὅτε καὶ ἀκοινωνήτους πρὸς αὐτοῦ γενομένους, καὶ εἰς βασιλεύουσαν ἢ εἰς ἑτέραν ἀπιόντας πόλιν, καὶ ἐπὶ πλεῖστον αὐτόθι διατρίβοντας, καὶ τὴν τῆς Ἐκκλησίας ταρασσοντας καὶ θορυβοῦντας κατάστασιν, ἀνατρέποντας τέ τινων οἴκους τῷ ἡμελημένως βιῶναι, καὶ ἄκοντας ἐξωθεῖσθαι διορίζεται παρὰ τῆς ἐν τῇ πόλει Συνόδου ὥστε τοὺς οἰκείους τόπους καταλαβεῖν.

Συνόδου ἑβδόμης ι.

Ὁ δὲ τῆς ζ΄. Συνόδου ι. καθαιρεῖ οὐ μόνον τὸν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν μεταβαίνοντα ἱερέα, ἀλλὰ καὶ τὸν εἰς τὴν βασιλεύουσαν 2) εἰσιόντα, καὶ ἐν τοῖς εὐκτηρίοις οἴκοις τῶν ἀρχόντων λειτουργοῦντα ἄνευ γνώμης τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου καὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως.

---

1) Ὁ Βευερ. ἀνέγνω σπανίας ἀντὶ ἀπανθρωπίας, ἐκ τοῦ σίγλου ἀπαντίας. —
2) βασιλεύουσαν πόλιν 1375.

Συνόδου τετάρτης δ'.

Ὁ δὲ δ' τῆς τετάρτης Συνόδου, Κληρικούς, φησι, τῆς οἰασοῦν Ἐκκλησίας, μὴ ἐξεῖναι εἰς ἄλλης πόλεως τάττεσθαι Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ στέργειν ἐκείνην, ἐν ἣ λειτουργεῖν ἐξ ἀρχῆς ἠξιώθησαν, ἐκτὸς τῶν κατ' ἀνάγκην τῆς ἰδίας πατρίδος ἐκπεπτωκότων· ἐπίσκοπος δὲ τὸν ἐτέρου δεξάμενος κληρικὸν, ἀκοινωνήτος ἔστω, ἕως ἂν ὁ κληρικὸς εἰς ἣν καταλέλοιπεν Ἐκκλησίαν ἐπιστρέψῃ.

Νεοκαισαρείας ιγ'.

Ὁ δὲ ιγ' τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ Συνόδου, Τοὺς ἐκτὸς ἡστινοσοῦν πόλεως πρεσβυτέρους εἰς ταύτας εἰσέρχασθαι καὶ προσφέρειν, ἢ τῆς θείας μεταδιδόναι τινὶ κοινωνίας οὐκ ἐπιτρέπει, παρόντος τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου· ἐὰν δὲ ἀπῶσιν οὗτοι, καὶ εἰς εὐχὴν κληθῆ ὁ μόνος, εἰσελθεῖν αὐτὸν οὐ κωλύει, καὶ τῶν ἀγισμάτων τισὶ μεταδοῦναι, εἰ τῆς ὑποκειμένης εἴη τῆ πόλει καὶ οὗτος δηλαδὴ ἐπαρχίας· ἐτέρας γὰρ πρεσβυτέρου οὐκ ἐφείταται λειτουργεῖν, παρὰ γνώμην τοῦ ἐγγχωρίου ἐπισκόπου· ὥσπερ οὐδὲ ἐπισκόπου παροικίας ἐτέρας, τοῦ γνησίου μὴ ἐπιτρέποντος ἐπισκόπου 1), εἰ καὶ ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως ἐκείνης μετακληθεῖν λαοῦ.

Περὶ τῶν διδομένων τοῖς ἀποδημοῦσι κληρικοῖς παρὰ τῶν ἐπισκόπων ἐπιστολῶν συστατικῶν, ἀπολυτικῶν, καὶ εἰρηρικῶν.

Ἀποστόλων λγ'.

Καὶ ὁ μὲν λγ' τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανῶν, Τοὺς ἐξ ἄλλοδαπῆς ἐρχομένους ἐπισκόπους καὶ λοιποὺς κληρικοὺς συστατικῶν ἄνευ γραμμάτων παρεγγυᾶται 2) μηδὲν εἰς κοινωνίαν προσίσθαι· εἰ δὲ καὶ ταῦτα ἐπιφέροντο, μηδ' οὕτως ἀνεξετάστως αὐτοῖς κοινωνεῖν· συμβαίνει γὰρ ἔσθ' ὅτε, κατὰ πίστιν τινὰς σφαλλομένους, πρὸς τὴν τῶν πολλῶν ἐξαπάτην συστατικὰς ἐπιστολάς τινῶν ἐπισκόπων λαβεῖν, ἀγνοησάντων ἴσως τὴν ἐγκεκρυμμένην αὐτοῖς περὶ τὰ δόγματα λύμην· πολλὰ γὰρ τὰ

1) ἐπισκόπου, οὐ καίτοι ἐν 1373. — 2) παρεγγυᾶ 1373.

κατὰ συναρπαγὴν ἴσμεν 1) γινόμενα· πολλοῖς γοῦν πιστεύσασιν μὲν μεγάλη ἀπήνηται συμφορὰ, ἀπιστίᾳ δὲ φραξάμενοις, λαμπρὰ περιγέγονε σωτηρία· εἰ οὖν ἀναμριβόλως δειχθεῖεν ὀρθόδοξοι, τῆς κοινωνίας τούτοις μεταδιδόναι· εἰ δ' οὖν, τὰ πρὸς τὴν χρείαν ἐπιχορηγοῦντες ἐκπέμπειν, ἵνα μὴ φειδωλίας γραφὴν ἑαυτοῖς προστριψώμεθα.

Ὡς ἐν βραχεῖ δὲ ῥητέον περὶ τῶν διδομένων ἐπιστολῶν πρὸς τῶν ἐπισκόπων τοῖς τῶν οἰκείων ἀποδημοῦσι πόλεων ἢ χωρῶν, ὧν αἱ μὲν λέγονται συστατικαί, αἱ δὲ ἀπολυτικαί, αἱ δὲ εἰρηνικαί.

Περὶ συστατικῶν.

Καὶ συστατικαὶ μὲν εἰσιν αἱ κληρικοῖς διδόμεναι παρὰ τῶν αὐτοῦς 2) χειροτονησάντων ἐπισκόπων, πρὸς ἑτέραν μεθιστάμενοις, καὶ συνιστάσαι, ἤτοι δηλοποιῶσαι, ἢ τὸν περὶ τὴν ἱερωσύνην βαθμὸν τουτωνί, ἢ καὶ ὡς τὰ τῆς ὑγιοῦς πρεσβεύουσι πίστεως, ἢ κατηγορίας κατ' αὐτῶν κινηθείσης, ἢ καὶ συκοφαντίας, καὶ τινάλλως 3) ἀπελεγχθείσης εἰρησθαι, τὸ ἀνεπίληπτον τοῖς ἐπιφερομένοις προσμαρτυροῦσαι, ὡς ἀθῶοι πεφύησιν· δίδονται δὲ καὶ λαϊκοῖς ὑποβληθεῖσιν ἀφορισμῶ, καὶ πρὸς ἄλλοδαπὴν ἀπάραι τούτους δεῆσαν, συνιστάσαι τῷ ταύτης ἐπισκόπῳ, ὡς τοῦ δεσμοῦ τῶν ἐπιτιμίων ἤδη λέλυνται.

Περὶ ἀπολυτικῶν.

Ἀπολυτικαὶ δὲ αἱ δηλοῦσαι κατὰ γνώμην τοῦ ἀρχιερέως ἐρεῖσθαι τῷ ἐπισκόπῳ ἢ τῷ κληρικῷ τὴν μετοίκησιν, καὶ συγχωροῦντος, κακεῖ τὰ τῆς ἱερωσύνης ἀνεμποδίστως αὐτοῦς ματιέναι.

Περὶ εἰρηνικῶν.

Εἰρηνικαὶ δὲ ῥηθεῖεν μὲν καὶ αὗται, περὶ ὧν ἄρτι διέξιμεν, ὅτι τοιάσδε γραφὰς τοῦ κληρικοῦ διακομίζοντος πρὸς ἃν ἀπεισιν, οὐκ ἂν εἴη ῥαγῆναι τὰ συνδέοντα πρὸς εἰρήνην τῆς θείας ἀγάπης δεσμὰ καὶ ἄμφω τοὺς ἐπισκόπους· οὔτε γὰρ ὁ τὸν ἀλλότριον ταύτη δεχόμενος κληρικὸν, τὸν συνεπίσκοπον λυπήσας

1) οἶμαι 1375. — πᾶσι κατὰ συναρπαγὴν γίνεται Γ. — 2) εκείθεν 1376. — 3) μάτην, ε.

σκανδάλου γενήσεται πρόξενος, οὔτε ὁ τὴν ἀρχὴν τοῦτον χειροτονήσας, ὡς ἀναξιοπαθήσας δυσχερανεῖ λέγοντο δ' ἂν εἰρηνικαὶ καὶ αἱ πρὸς τοὺς συνεπισκόπους ἰδίᾳ πεμπόμεναι, μηδὲν ἔχοντος τοῦ διακομίζοντος αἴτιον. Δεῖ οὖν, τὸν ἀποδημεῖν ἐλόμενον κληρικόν, διττὰς ἐπιφέρειν ἐπιστολάς, συστατικὴν τε καὶ ἀπολυτικὴν, ὡς ἂν τῇ μὲν εἰς σύστασιν χρήτηται, τοῦτε περὶ τὴν ὀρθὴν πίστιν ὑγιοῦς αὐτοῦ φρονήματος, καὶ τοῦ περὶ τὸν βίον ἀνεπιλήπτου, ἔτι τε τοῦ προσόντος αὐτῷ ἱερατικοῦ βαθμοῦ· τῇ δὲ, εἰς τὸ ἀνεμποδίστως καὶ ἐφ' ἑτέρας Ἐκκλησίας ἐξεῖναι ἱεουργεῖν, ἢ καὶ τῷ κλήρῳ ταύτης συγκαταλεγήναι.

Ἀποστόλων ιβ', ιγ', ιε', ις'.

Ὁ δὲ γε ιβ'. ἔτι δὲ καὶ ιγ'. τῶν αὐτῶν ἀγίων Ἀποστόλων, ὃν ὁ ἴδιος ἐπίσκοπος χειροτονῆσαι οὐκ ἀξιοῖ κληρικόν, τοῦτο ἴσως δι' αἰτίας τινὰς ὑπερτιθέμενος, μέχρις ἂν διαλυθῶσι, μηδαμῶς ἐτέρῳ προσιέναι διὰ ταῦτα τὸν κληρικόν ἐπισκόπῳ κελεύουσιν 1)· οὐ μὴν 2) οὐδ' ἐκείνῳ τὸν ἀλλότριον ἐφιᾶσι κληρικόν ὑποδέχεσθαι, συστατικῶν ἄνευ γραμμάτων τοῦ παρ' ᾧ ἐξητάζετο ἐπισκόπου· τοὺς δὲ παρὰ ταῦτα πράξαι τολμήσαντας, τῇ μιᾷ τοῦ ἀφορισμοῦ καταδίκη καὶ ἀμφοτέρους ὑπάγεσθαι, τὸν τε κληρικόν, φημί, καὶ τὸν προσδεξάμενον ἐπίσκοπον· εἰ δὲ κεχειροτονημένος μὲν εἴη ὃν προσεδέξατο κληρικόν ὁ ἐπίσκοπος, ἀφωρισμένος δὲ ἐπὶ τινι πταίσματι, αὐτῷ μὲν ἐπιτείνεσθαι τὸν ἀφορισμόν, τὸν γε μὴν προσδεξάμενον ἐπίσκοπον ἀφορίζεσθαι.

Ὁ δὲ ιε'. πρὸς δὲ καὶ ὁ ις', τῆς λειτουργίας ἀπείργουσι τὸν ἀπὸ παροικίας εἰς ἑτέραν παροικίαν μεταβαίνοντα κληρικόν, γνώμης ἄνευ τοῦ κεχειροτονηκότος αὐτὸν ἐπισκόπου, καὶ μάλιστα, εἰ καλούμενος πρὸς αὐτοῦ οὐκ ἐπάνεισι· κοινωνεῖν μέντοι τοῖς ἐκεῖ ὡς γε δὴ λαϊκόν, οὐ κωλύουσιν· ὁ δὲ προσδεξάμενος αὐτὸν ἐπίσκοπος, εἰ τὰ κατ' αὐτὸν μὴ ἀγνοήσας τῷ οἰκείῳ κλήρῳ συναριθμήσειε, καὶ ἀδεῶς ἐνεργεῖν ἐπιτρέψειεν, ἀπολυτικῆς

1) ἐτέρῳ μηδαμῶς προσιέναι ἐπισκόπῳ τὸν κληρικόν διὰ ταῦτα κελεύουσι 1378. — 2) οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ 1340.

ἄνευ γραφῆς τοῦ οἰκείου 1) ἐπισκόπου, ἀφορισμῶ ὑποβαλλέσθω, φησὶν, ὡς ἀταξίως καὶ ἀκαταστασίως διδάσκαλος, εἰ δὲ καὶ ἐπὶ μείζονα βαθμὴν τοῦτον χειροτόνηκεν, ἄκυρον εἶναι τὴν τοιαύτην χειροτονίαν· ὥστε εἰ μὴ ἀπολυτικὴν ἐπιφέροιτο γραφὴν ὁ κληρικός, ἱεροουργεῖν τούτῳ ἐν ἀλλοδαπῇ οὐκ ἐφείται.

Συνόδου πρώτης ις'.

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ ις'. τῆς α'. Συνόδου διεξέεισιν.

Ἀντιοχείας γ'.

Ὡς δὲ καὶ ὁ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ γ'. πλήρῃ ἐπὶ πολὺ ἐπιμένοντα τῇ ἀπειθείᾳ τὸν κληρικὸν τελῶς καθαιρεῖσθαι προστάττει, καὶ ἐλπίδα μηκέτι ἔχειν ἀποκαταστάσεως.

Συνόδου τετάρτης ιγ', καὶ Ἀντιοχείας ζ'.

Ἄλλὰ καὶ ὁ ιγ'. τῆς δ'. Συνόδου, καὶ ὁ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ζ'. ξένους κληρικούς καὶ ἀγνώστους, κελεύουσι μὴ λειτουργεῖν συστατικῶν ἄνευ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου.

Συνόδου ἕκτης ιζ'.

Ὁ δὲ τῆς ἕκτης ιζ'. μιᾶ ὑπάγει τῇ καταδίκῃ τῆς καθαιρέσεως τὸν ἐπισκόπῳ τε προσελθόντα, καὶ αὐτὸν τὸν προσδεξάμενον συστατικῶν ἄνευ καὶ ἀπολυτικῶν γραμμμάτων, ὡς καταισχύοντα, ὅσον τὸ ἐπ' αὐτοῖς, τὸν παρ' οὗ τὴν χειροτονίαν ἐδέξαντο.

Λαοδικείας μ', μζ'.

Ἄλλ' οὐδὲ ὁ μ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ, ἔτι 2) δὲ καὶ ὁ μζ', κληρικὸν ἢ ἱερατικὸν ὅλως ὀδύσειν οὐκ οἴεται δεῖν δίχα κελεύσεως τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, ἢ κανονικῶν τούτου ἐπιστολῶν.

Καρθαγένης ρς'. ρθ'.

Ὁ δὲ ρς'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ, μετὰ ἀπολυτικῆς γραφῆς τοῦ μητροπολίτου ἀπιέναι θεσπίζει τοὺς ἐπισκόπους εἰς τὸ κομητάτον, ἔγουν ἐνθα ἐστὶν ὁ κόμης, ἦτοι ὁ βασιλεύς.

Ὁ δὲ ρθ', οὐδὲ πλεῖν κελεύει ἄνευ ταύτης τῶν ἐπισκόπων τινά.

1) ἰδίῳ B. a. — 2) εἰς εἰ... ὅλως ὀδύσειν οἴεται. B.

Ἀντιοχείας ἡ.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἡ, κανονικὰς ἐπιστολάς, ἦτοι συστατικὰς καὶ ἀπολυτικὰς ἐπισκόποις μόνοις ἐφείται διδόναι, οἷς καὶ ἡ τῶν χειροτονιῶν ἀφώριστα τελετῆ· οὐ μὴν καὶ τοῖς πρώτοις τῶν ἱερέων, διὰ τὸ μὴ ἐξεῖναι καὶ τούτοις χειρονεῖν· τοῖς δὲ γε χωρεπισκόποις, ἦν ἀνεπίληπτοι ὦσιν, εἰρηνικὰς πέμπειν ἐφείται, τοῖς ὁμόροις 1) τῶν ἐπισκόπων· ἐπεὶ καὶ ἄλλοις 2) προνομίαις τούτους οἱ κανόνες ἐδωρήσαντο.

Συνόδου τετάρτης ιά.

Ὁ δὲ τῆς τετάρτης Συνόδου ιά, τοῖς προσερχομένοις τῆ Ἐκκλησίᾳ, φησι, πένησι, καὶ βοηθείας προσδεομένοις, εἰρηνικὰς ἐπιστολάς διδοσθαι δεῖ, ἀλλὰ μὴ συστατικὰς· ταύτας γὰρ τοῖς οὖσιν ἐν ὑπολήψει μόνῃ προσώποις προσήκει δίδοσθαι, ὡς τὴν αὐτῶν συνιστώσας ὑπόληψιν· τοὺς δὲ ἱερουργεῖν βουλομένους καὶ τῆ ἀλλοδαπῆ, σὺν ταύταις καὶ συστατικὰς δεῖ κομίζεσθαι.

Συνόδου τετάρτης ε. Σαρδικῆς ις'.

Ὁ δὲ ε. τῆς αὐτῆς τετάρτης Συνόδου, καὶ ὁ τῆς ἐν Σαρδικῇ ις'. περὶ τῶν μεταβαινόντων ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν, ὁ μὲν τοὺς περὶ τούτων τεθέντας τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανόνας θεσπίζει κρατεῖν· ὁ δὲ, περὶ τῶν εἰς Θεσσαλονίκην ἀπιόντων, κακεῖ διατριβόντων ἐπιπολὺ, τὰ περὶ αὐτῶν ὠρισμένα τηρεῖσθαι προστάττει.

Συνόδου πρώτης ιε'.

Ὁ δὲ τῆς πρώτης ιε', ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν μεταβαίνειν κωλύει τὸν ἐπισκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, τῆς αὐτῆς οὔσαν καὶ ταύτην δηλαδὴ ἐπαρχίας· τοῦ μὲν γὰρ, τὴν τῆς καθέδρου αἰτιαται μετάθεσιν, ὡς καὶ ἀνωτέρω μοι εἴρηται, τῶν δὲ, τὸ μεταπίπτειν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἢ τῆς μονῆς, ἐν αἷς ὑπηρετεῖν ἐχειροτονήθησαν· καὶ γὰρ οὐδὲ οὗτοι ἀπολελυμένως τῷ τότε τὰς χειροτονίας ἐδέχοντο κατὰ τὸν ε'. κανόνα τῆς τετάρτης Συνόδου, ἀλλ' ἐν τῇ δε τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἢ τῷ δεῖνι μοναστηρίῳ· διὸ καὶ ἀκυροὶ τὴν τοιάνδε μετάθεσιν.

1) ὁμοίαις 1310. — 2) ἐγγύτοις προνομίαις, K.

Σαρδικῆς ιε΄.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Σαρδικῇ ιε΄, Εἴτις, φησὶν, ἐξ ἐτέρας παροικίας ὑπερέτην δεξάμενος χωρὶς τῆς τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου συγκαταθέσεως, ἐν τινι βαθμῷ τοῦ οικείου κλήρου ἐγκαταστήσειεν, ἄκυρος ἔστω καὶ ἀβέβαιος ἡ τοιαύτη κατάστασις.

Καρθαγένης ιγ΄.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ ιγ΄, Ὅστις δῆποτε ἐν Ἐκκλησίᾳ, εἰ καὶ ἀπαξ ἀνέγνω, φησὶ, χειροθεσίαν εἰς τοῦτο δεξάμενος, εἰς ἐτέραν πρὸς κλήρωσιν μὴ μεταβαίνειτω.

Τίτι τῶν ἐπισκόπων δέδοται ἄλλοτρίους λαμβάνειν κληρικούς καὶ χειροτονεῖν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτοὺς Ἐκκλησίαις.

Μόνῳ δὲ τῷ ἐπισκόπῳ Καρθαγένης δέδοται, τῷ οικείῳ κλήρῳ συγκαταλέγειν κληρικούς ἐτέρων ἐνοριῶν, καὶ χωρὶς ἀπολυτικῆς γραφῆς τῶν χειροτονησάντων αὐτούς· καὶ τοῦτο εἴση σαφῶς ἐκ τοῦ νέ. ταύτης κανόνος, ὃς ἐπικυρῶν δείκνυται τὴν ἄνωθεν διδομένην ἄδειαν τῷ Καρχηδόνοσ ἐπισκόπῳ, ὥστε μετ' ἐξουσίας λαμβάνειν ἀφ' ἐκάστης Ἐκκλησίας οὓς βούλεται κληρικούς, καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ χειροτονεῖν Ἐκκλησίᾳ· διὰ δὲ τὸ φιλάδελφον, ὑποτίθεται μετ' εἰδήσεως τοῦτο ποιεῖν τῶν ἔχόντων αὐτοὺς ἐπισκόπων· τοῖς δὲ λοιποῖς μητροπολίταις, κληρικὸν ἄλλότριον οὐκ ἐφήσει δέχεσθαι, καὶ χειροτονεῖν αὐτὸν πρεσβύτερον ἢ διάκονον, εἰ μήπου τις χρήσιμος εἰς προστασίαν εὐρεθεῖται λαοῦ· τοῦτον γὰρ δέδοται καὶ τῷ ἄλλοτρίῳ μητροπολίτῃ μεταπέμψασθαι, εἴγε βουλευθεῖεν ἀμφοτέρω, καὶ ἐπισκοπικῶ τιμῆσαι ἀξιώματι· τοῦτο δὲ φησι συγκεχώρηται τῷ μὴ τοσοῦτον ἀναγκαίαν εἶναι τὴν τῶν ἱερέων καὶ διακόνων χειροτονίαν, ὅσον τὴν τῶν ἐπισκόπων, καὶ τῷ σπανίως εὐρίσκεισθαι τοὺς δυναμένους ἔργῳ καὶ λόγῳ δι' ἑαυτῶν πρὸς τὰ κράτιστα τοὺς λαοὺς ὀδηγεῖν· τὸν δὲ μὴ δεχόμενον κληρικὸν τὸ τῆς ἐπισκοπῆς ἀξίωμα, ἀναγκάζειν οὐ θέμις· οὐδαμοῦ γὰρ εὔρηται ἄκοντά τινα καὶ βίᾳ εἰς τὴν τοιάνδε προεδρίαν ἀνάγειν. Ἐφιλοτιμήθη δὲ καὶ τῷ Κωνσταντινουπόλεως θρόνῳ, λαμβάνειν ὅθενδῆποτε τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ Ἐκκλησιῶν οὓς βούλεται κληρικούς, καὶ τοῖς

οικείοις συναριθμῆναι οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῷ Βουλγαρίας, καὶ τῷ Κύπρου διὰ τὴν ρλ'. Ἰουστινιάνειον Νεαράν, ἣν καὶ ζῆτει ἐν τῷ ἰα' κεφαλαίῳ τοῦ Ε' στοιχείου. Ἐδόθη δὲ καὶ τῷ βασιλεὶ τὰς τῶν κληρικῶν ὡσαύτως μεταθέσεις ποιεῖν.

Νόμοι πολιτικοί.

Τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις τὰς οικείας καταλιμπάνειν Ἐκκλησίας, καὶ εἰς ἄλλας ἐπαρχίας παραγίνεσθαι, ἀπαγορεύομεν· εἰ δὲ ἀνάγκη τις ἀπαιτεῖ τοῦτο ποιῆσαι, μὴ ἄλλως ἢ μετὰ γραμμάτων τοῦ μακαριωτάτου αὐτῶν Πατριαρχοῦ ἢ μητροπολίτου, ἢ κατὰ βασιλικὴν δέησιν κέλευσιν τοῦτο ποιείτωσαν. Ἀλλὰ μὴδὲ εἰς τὴν βασιλίδαν τῶν πόλεων ἄλλως ἢ οὕτως ἐπιδημείτωσαν. Ἀλλ' εἰ καὶ κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἐπίσκοπος οἷοσδήποτε ἀποδημήσειε, μὴ πλέον ἐνὸς ἐνιαυτοῦ τὴν ἰδίαν καταλιμπανέτω Ἐκκλησίαν. Τοὺς δὲ ἐπισκόπους, τοὺς κατὰ τὴν βασιλίδαν πόλιν, ὡς εἴρηται, πρχυνομένους, κὰν οἷοσδήποτε διοικήσεως ὄσι, πρὸ πάντων ἀπιεναὶ δεῖ πρὸς τὸν μακαριώτατον ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως καὶ Πατριάρχην, καὶ οὕτω δι' αὐτοῦ πρὸς τὴν ἡμετέραν εἰσιέναι γαληνότητα. Τοῖς δὲ πρὸς ταύτην ἡμῶν τὴν διατύπωσιν ἀποδημοῦσιν, ἢ ὑπὲρ τὸν ὠρισμένον τοῦ ἐνιαυτοῦ χρόνον ἔξω τῆς ἰδίας Ἐκκλησίας ποιοῦσι, κελεύομεν πρῶτον μὲν μὴ χορηγεῖσθαι παρὰ τῶν οἰκονόμων τῆς ἰδίας Ἐκκλησίας δαπάνας, ἔπειτα ὑπομιμνήσκεσθαι αὐτοὺς διὰ γραμμάτων τῶν ἀρχιερέων, ὑφ' οὓς τελοῦσιν, ὥστε ἐπανελθεῖν εἰς τὰς ἰδίας Ἐκκλησίας ὑπερτιθεμένους δὲ τὴν ὑποτροφὴν, κατὰ τοὺς ἱεροὺς καλεῖσθαι καὶ αὐθις κανόνας· καὶ εἰ μὴ ἐντὸς τοῦ ὠρισμένου χρόνου ὑποστρέψουσιν εἰς τὰς ἰδίας Ἐκκλησίας, αὐτοὺς μὲν τῆς ἐπισκοπῆς ἐξωθεῖσθαι, γνώμη καὶ κρίσει καὶ δοκιμασίᾳ τοῦ οικείου ἀρχιερέως· ἑτέρους δ' ἀντ' αὐτῶν καλλίονας χειροτονεῖσθαι κατὰ τὴν τοῦ παρόντος νόμου δύναμιν· ταῦτα δὲ καὶ ἐπὶ κληρικῶν οἰασθησοτοῦν ὑπηρεσίας, ἔτι δὲ καὶ μοναχῶν, κελεύομεν κρατεῖν· τοὺς δὲ παραβαίνοντας, ἐπίπτειν τοῦ οικείου 1) σχήματος 2).

Ἀλλὰ καὶ ἄμφω ταῦτα ὁρῶμεν τανῦν ἀθετούμενα· οὔτε γὰρ

1) ἰδίου Β. — 2) κειθ. θ'. Νεαρῆς Ἰουστ. ρκγ'.

οι αρχιερείς διὰ γραμμάτων τοῦ Πατριάρχου εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἐπιδημοῦσιν, ἀλλ' αὐθόρμητοι παραγενόμενοι, καὶ ταῖς πόλεις ταύτης προσιόντες, μὴνύματι τὴν σφετέραν ἔλευσιν τῷ Πατριάρχῃ δηλοῦσι, καὶ οὕτως ἀκινδύνως τῆς μεγάλης ἐπιβαίνουσι πόλεως· καὶ ἐπὶ πολὺν δὲ χρόνον ἐν αὐτῇ διατρίβοντες οὐδεμίαν ὑφίστανται κάκωσιν· καίτοι γε καὶ τοῦ αἰοιδίμου βασιλέως Μανουὴλ πρὸ ὀλίγου θεσπίσαντος μὴ πλείονα τοῦ παρὰ τῶν φιλευσεβῶν νόμων καὶ τῶν θείων κανόνων ὀρισθέντος καιροῦ διατρίβειν τοὺς ἀρχιερεῖς ἐν τῇ μεγίστῃ τῶν πόλεων, μὴ τινος ὄντος ἀπαρσιτικῆτος ἐμποδισμοῦ, ἢ καὶ ἄκοντας τῆς πόλεως ἐκβάλλεσθαι· ἀλλὰ καὶ τήνεις ταύτην τούτων ἐπιδημίαν, κατὰ τὴν ἐκ παλαιοῦ κληρονικῶς καὶ νομίμως κρατήσασαν συνήθειαν γίνεσθαι 1).

Θεσπίζομεν καὶ τοὺς κληρικοὺς, τοὺς ἐτέρᾳ ἐνορίᾳ τεταγμένους, μηδαμῶς παρὰ γνώμην τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου εἰς ἐτέραν ἐνορίαν μεταπίπτοντας, ἢ ἐν Ἐκκλησίᾳ καταλέγεσθαι, ἢ χειροτονίαν δέχεσθαι· ἐκ γὰρ τοῦ μὴ τὰ τοιαῦτα 2) παρατηρεῖσθαι, πολλῆς ἀταξίας καὶ πλάνης πολλαὶ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπληρώθησαν· εἰ δὲ τις φωραθείη τὴν παροῦσαν διάταξιν ἀθετῶν, εἰ μὲν τὴν οἰκίαν ἐνορίαν ἀπολιπὼν 3) ἐν ἐτέρᾳ καταλεγῆ Ἐκκλησίᾳ, μηδένα βαθμὸν χειροτονίας προσλαβὼν, τῆς ὑπερορίου Ἐκκλησίας ἐλαυνόμενος, ἐπαναστρέφει καὶ ἄκων πρὸς τὸν οἰκίον ἐπίσκοπον· εἰ δὲ καὶ χειροτονίαν προσείληφεν, οὗτος μὲν ἐπὶ τριετίαν τῆς λειτουργίας ἀργεῖτω ἐπὶ δὲ τῇ κρίσει τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου ἢ ἐπ' αὐτῷ συγγνώμη καταλιμπανέσθω 4).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Περὶ ἀπολυτικῶν γραμμάτων.

Περὶ τῶν διδομένων παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἀπολυτικῶν γραμμάτων τοῖς ἀποδημοῦσι τῶν κληρικῶν, ἱκανῶς ἐν τῷ προσεχῶς ἐκτεθέντι περὶ ἀποδημίας διείληπται κεφαλαίῳ.

1) Βαλσαμ. εἰς Νομικάν. τ. ἡ. κεφ. 6'. — 2) τοῦ τοιαῦτα μὴ Γ. — 3) καταλιπὼν Γ. — 4) Ἀρμ. τίτλ. διάφοροι Δ. κή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

*Περὶ τῶν ἀρπαζόντων ἐπισκόπων τὰς μὴ ἀνηκούσας
αὐτοῖς Ἐκκλησίας.*

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πεποιημένων ἐπισκόπων ἄρπαγμα τὰς μηδοτιοῦν διαφερούσας αὐτοῖς Ἐκκλησίας, ἐν τῷ αὐτῷ τῷ περὶ ἀποδημίας φημι ἐγκατέσπαρται κεφαλῆῳ, καὶ παλιλλογεῖν ἔξω λόγου καθέστηκε.

Καρθαγένης γγ΄.

Λέγει δὲ καὶ ὁ γγ΄. κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου· Εἰσὶ τινες τοῖς οικείοις θαρρόυντες 1) πλήθει, κνήθουσι τὰς αὐτῶν ἀκοάς, ἤτοι κολακεύουσι 2), καὶ ἐτέρων Ἐκκλησίας ἀρπάζοντες· ἀλλὰ ταύτας χρὴ μετ' ἐξουσίας τῶν τὰ πρῶτα φερόντων ἀρχιερέων, Πατριαρχῶν, ἢ μητροπολιτῶν, ἐξ αὐτῶν ἀφελέσθαι τοὺς ἔχοντας· τὸ δὲ κνήθειν τὰς ἀκοάς, ἐκ τοῦ Ἀποστόλου εἴληπται· δηλοῖ δὲ, τὸ λόγοις ἀπατηλοῖς τὰς ἀκοάς τινων ἠδύνειν, ἐκ μεταφορᾶς τῶν ἀλόγων ζώων· ταῦτα γὰρ καταψώμενα, καὶ κνηθόμενα, καὶ γαργαλιζόμενα χερσὶν ἀνθρώπων, ἡμεροῦνται καὶ χειροθήη γίνονται 3).

Ζήτηι καὶ ἐν τῷ κδ΄. κεφ. τοῦ X στοιχείου κανόνα ταύτης ν΄.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄.

Περὶ τῶν ἀρπαζόντων ληστρικῶς τὰ ἀλλότρια.

Γρηγορίου τοῦ θαυματουργοῦ γγ΄. ι΄.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ θαυματουργός, ἐν τῷ γγ΄. κανόνι, τὸν ληστεύοντα καὶ πλεονεκτοῦντα, καὶ τῶν ἀλλοτρίων αἰσχροῦ κέρδους χάριν ἐφαπτόμενον, ἐκκήρυκτον καὶ ἀπόβλητον τῆς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας καθίστησιν, οἷα καὶ τοὺς δι' αἰτίας ἀτόπους τῆς πατρικῆς οὐσίας ἐκβαλλομένους καὶ ἀποκηρυσσομένους υἱούς·

1) συμπνόντες Β. — 2) κνήθεντες . . . κολακεύοντες. Β. — 3) ἡμερεῦται . . . γίνεται Γ.

τὸ δὲ τολμῆσαι τινας, φησὶν, ἐν οἰμωγῇ τοσαύτῃ καὶ θρήνοις τοσοῦτοις, τῶν βαρβάρων τὰ πάντα ληίζομένων, τὸν ἐπ' ὀλέθρῳ πάντων ἐπιόντα καιρὸν, κέρδους εἶναι νομίσαι καιρὸν, ἀνθρώπων ἐστὶν ἀσεβῶν καὶ θεοστυγῶν, καὶ μηδεμίαν ἀτοπίαν καταλειπομένων ὑπερβολῇ· ὅθεν ἔδοξε τοὺς τοιούτους ἅπαντας ἐκκηρύξαι, μήποτε ἐφ' ὄλον ἔλθῃ τὸν λαὸν ἡ ὀργή, καὶ ἐπ' αὐτοὺς πρώτους τοὺς προεστῶτας, τῷ μὴ σπουδῇ τούτους ἐπιζητῆσαι καὶ διορθώσασθαι· οἱ γὰρ ἐφιέμενοι τὰ τῶν αἰχμαλώτων κερδαίνειν, ὀργὴν καὶ ἑαυτοῖς καὶ παντὶ ἐπισωρεύουσι τῷ λαῷ· ἐξαίρων δὲ ταυτηνὴ τὴν πλεονεξίαν, πολλῶ χεῖρονα καὶ τῆς τοῦ Ἄχαρ εἶναι κατασκευάζει· καὶ γὰρ οὗτος, φησὶν, ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος μόνος καὶ ἰδίᾳ λαβὼν, ἐπὶ πάντα τὸν Ἰσραὴλ τὴν ὀργὴν ἤγαγε τοῦ Θεοῦ· ταύτῃ τοι, καὶ οὐκ ἐκεῖνος μόνος, ἀλλὰ καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες καταλειπθέντες ἀπέθανον· εἰ γὰρ ἐκ προνομῆς καὶ οὗτοι κάκεινος ὑφείλοντο, ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν, τὰ τῶν πολεμίων, οὗτοι δὲ, τὰ τῶν ἀδελφῶν· οὕτω χαλεπωτέρα ἢ τούτων παρανομία, ἢπερ ἡ ἐκεῖνου· λανθάνει δὲ τις ἑαυτὸν ἀπατῶν, ὡς ἄρα ἐρριμμένοις λέγων περιτύχοι, καὶ μή τινας ἀντιποιουμένου ἀνέλαιτο, τὸν κεκτημένον ἴσως ἠγνοηκώς· οὐ γὰρ ἔξεστι καὶ οὕτως εὐρόντι κερδάναι καὶ οἰκειώσασθαι τὸ ἀλλότριον, ἀλλὰ περιφυλάξαι 1) τῷ κεκτημένῳ· εἰ γὰρ ὁ παλαιὸς κελεύει νόμος, ὅτι ἂν ὁ ἀδελφός σου ἢ ὁ ἐχθρός σου ἐκ ῥαθυμίας ἀπολέσῃ τὸ ἴδιον, καὶ ταῦτα ἐν καιρῷ 2) εἰρήνης, οὐ καθέξεις, ἀλλ' ἐπανασώσεις τῷ ἀπολέσαντι, πῶσω μᾶλλον τοῦ φεύγοντος ἀδελφοῦ, ἢ τοῦ γεγονότος 3) αἰχμαλώτου δέον περιφυλάξαι τὰ ἐγκταλειφθέντα πράγματα, καὶ ἀποδοῦναι οἱ δυσπραγοῦντι· Πολλῆς μὲν τ' ἂν εἴη καὶ τοῦτο ἀνοίας, τὸ μεταποιεῖσθαι τῶν ἀλλοτρίων ἀντὶ τῶν ἰδίων τῶν ἀπωλομένων, καὶ οἶσθαι μηδὲν εἶναι δεινόν, καὶ τοι μηδὲν εἰς κακίας λόγον τῶν εἰρημένων ἀπολειπόμενον· ὅπερ γὰρ αὐτοῖς γεγονόσιν οἱ πολέμιοι, τοῦτο τοῖς ἀδελφοῖς οὗτοι γενέσθαι σπουδάζουσιν. Ἀπήγγειλε δὲ τις ἡμῖν, ὡς καὶ τινες τῶν πολεμίων τὰς χεῖρας διαφυγόντας, βίᾳ τινὲς κατέχουσιν

1) π. φυλάξει· Β. — 2) εἰς καιρὸν Γ. — 3) ἔνευ τοῦ γεγονότος Γ.

ἄπιστοι πάντως ὄντες καὶ ἀσεβεῖς, καὶ Θεὸν ὄλως μὴ ἐπεγνωκότες· πέμψατέ τινας εἰς τὴν χώραν ἐρευνῆσαι τὰ περὶ τούτου, μὴ σκηπτοὶ κατενεχθῶσιν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας.

Ἐν τῷ ι. δὲ κανόνι, ὁ αὐτὸς μέγας Γρηγόριος, τοὺς ἀλλοτρίους οἴκοις ἐπιέναι τολμήσαντας, εἰ μὲν κατηγορηθέντες ἐλεγχθεῖεν, οὐδὲ τῆς ἀκροάσεως ἀξιοῖ· ἑαυτοὺς δὲ ὁμολογήσαντας ἔκοντι, καὶ ἄπερ ἀφείλοντο ἀποτίσαντας, ὑποπίπτειν κελεύει, καὶ τοῖς καταχουμένοις συνεξέρχεται.

Νόμοι.

Ὁ δὲ νόμος, τὸν ἀπὸ ἐμπρησμοῦ ἀρπάζοντα, ἢ ναυαγίου, ἢ καταπεσοῦσης οἰκίας, εἴσω μὲν ἐνιαυτοῦ, εἰς τὸ τετραπλοῦν ἀποδοῦναι καταδικάζει 1), μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν, εἰς τὸ ἀπλοῦν ὡσαύτως καὶ τὸν κατὰ δόλον ταῦτα ὑποδεχόμενον. Τοὺς δὲ ἄρπαγας, καὶ πρὸ καταδίκης προσάγοντας τὸ ὑπ' αὐτῶν ἀρπαγὲν, οὐ προσίσταται, ἀλλ' εἰς τὸ τετραπλάσιον καταδικάζει 2).

Ἐάν τις βιαίως ἀρπάσῃ κινητὰ πράγματα, ἐντὸς μὲν ἐνιαυτοῦ εἰς τὸ τετραπλοῦν ἐνέχεται, ἐάν μαρτυρηθῇ ἢ ποσότης καὶ τὸ εἶδος τῶν πραγμάτων, μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν, εἰς τὸ ἀπλοῦν. Ἐάν δὲ ἡ βιαία ἀρπαγὴ δείκνυται, τὰ δὲ ἀρπαγέντα ἀγνοοῦσιν οἱ μάρτυρες, ἐπόμνυται ὁ τὴν βιαίαν ἀφαίρεσιν ὑποστάς, καὶ ἀπολαμβάνει ἀπὸ τοῦ ἄρπαγος ὅσα ἐπομόσεται διαρπαγῆναι, εἰς τὸ ἀπλοῦν 3).

Ἐάν τις χωρὶς δικαστικῆς ἀποφάσεως ἀφέληται τι πρᾶγμα, εἰ μὲν δεσπότης ἐστὶ τοῦ πράγματος, ἐκπίπτει τῆς δεσποτείας αὐτοῦ· εἰ δὲ ἀλλότριόν ἐστὶ τὸ πρᾶγμα, καὶ τὴν τιμὴν αὐτοῦ δίδωσι. Κάνταῦθα τοίνυν, ἔσωθεν τοῦ ἐνιαυτοῦ κινουμένης τῆς ἀγωγῆς, δίδεται ἡ ποινὴ, μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν, τὸ πρᾶγμα μόνον καὶ οἱ κερποὶ 4).

Ὁ ἀρπάζων γῆν, ἢ μετατιθεὶς ὄρια, διπλῆν τὴν ἀρπαγὴν ἀποδίδωσιν 5).

Οἱ μεθ' ὄπλων ἐπιόντες, καὶ πορθοῦντες ἀλλοτρίους οἴκους ἢ ἀγροὺς, εἰς καραλὴν τιμωροῦνται 6).

1) ἀποδοῦναι καταδικάζει, οὐ κεῖται παρὰ Β.—2) ἀ. Βασ. Ξ. κ'. —3) τιδ'. Βασ. Ξ. ιζ'. —4) γέ. Βασ. Ν. γ'. —5) Πράχ. Ν. λθ'. μ.η.—6) γ'. Βασ. Ξ. 18.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΓΓ.

Περὶ τῶν ἀρπαζόντων ἐπὶ γάμῳ γυναῖκας.

Ἀγκύρας ιά.

Ὁ ιά. κανὼν τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ Συνόδου, Τὰς μνηστευθείσας κόρας τισίν, εἴθ' ὑπ' ἄλλων ἀρπαγείσας, εἰ καὶ πικρανόμως αὐτὰς ἐβιάσαντο, κελεύει τοῖς μνηστευσαμένοις αὐταῖς ἀποκαθίστασθαι, εἴγε αἰροῦντο δηλονότι ταύτας λαβεῖν· ἄκοντες γὰρ οὐκ ἀναγκασθήσονται.

Βασιλείου κβ΄.

Ὁ δὲ τοῦ μεγάλου Βασιλείου κβ΄, Οὐ χρῆ, φησὶν, εἰς μετάνοιαν προσίεσθαι τὸν ἐξ ἀρπαγῆς εἰληφότα γυναῖκα, πρὶν ἂν ταύτης ἀφαιρεθῇ· καὶ εἰ μὲν ἦν προμνηστευθεῖσά τινι, ἐκεῖνῳ εἰς ἐξουσίαν ἀποκαθίστασθαι, εἴγε βουλευθεῖη ταύτην λαβεῖν· εἰ δὲ μήπω τινὶ προμεμνήστευτο, πρὸς τοὺς γονέας ἐπανιέναι, ἢ καὶ ἄλλως καθ' αἷμα ταύτην προσήκοντας· κἂν μὲν ἔλονται οὗτοι, συναινούσης κακείνης, τὴν κηδεῖαν 1) τοῦ ἀρπαγος, τὸ συνοικέσιον ἴστασθαι· εἰ δ' οὖν, μὴ βιάζεσθαι. Ὁ μέντοι συμφθαρὲς γυναικί, εἴτ' οὖν λαθραίως ἐκούσῃ, εἴτ' οὖν βιασάμενος, τῷ τῶν πορνευόντων ἐπιτιμίῳ ὑποβαλλέσθω· καὶ ἐν τέσσαρσι χρόνοις, τοὺς τέσσαρας τόπους 2) διερχέσθω τῆς μετανοίας, ἐνὶ μὲν ἔξω τῆς θύρας τοῦ νεῶ προσκλαίων, ἐνὶ δ' ἀκροώμενος, ἐτέρῳ δ' εἰς μετάνοιαν ὑποπίπτων, τῷ δὲ τετάρτῳ, τοῖς μὲν πιστοῖς συνιστάμενος, τῶν δὲ θεῶν ἀπεχόμενος μυστηρίων· ἐξήκοντος δὲ καὶ τούτου, τηνικαῦτα τοῦ τελείου τυγχανέτω.

Ὁ δὲ λ', Τοὺς ἀρπάζοντας γυναῖκας, καὶ τοὺς συνεργοῦντας 3) αὐτοῖς, ἐπὶ τριετίαν πόρρω μὲν τῶν εὐχῶν, μετὰ δὲ τῶν ἀκροωμένων ἴστασθαι κατεδίκασεν· εἰ μέντοι ἐκούσα, φησὶν, ἐπιδέδωκεν ἑαυτὴν ἢ γυνῇ, μήτε φθορᾶς προηγησαμένης, ἥτις ἐπὶ τῶν παρθένων κυρίως λέγεται, μήτε μὴν κλοπῆς, λαθραίας οἰονεὶ μίξεως, ἀνεύθυνος ὁ ταύτην λαβὼν τῶν ἐκ τοῦ κανόνος ἐπιτιμιῶν, οἷα μὴ βίας μεσολαβούσης· καὶ μάλιστα, εἰ αὐτεξου-

1) τὴν μνηστεῖαν, ἐντὶ κηδεῖαν, K. — 2) οὕτω 1375 καὶ Γ. — παρὰ δὲ B. 1340, ε. καὶ K χρίνευς, — 3) συνιόντας Γ.

σία ἐτύγγχανεν οὔσα, χήρα δηλαδή, καὶ ἐπ' αὐτῇ ἦν τὸ ἀκολουθῆσαι, ἢ μὴ τῶν γὰρ σχημάτων ἡμῖν, φησὶν, οὐ φροντιστέον, τοῦ πλάσματος δηλαδή, καὶ τῆς ὑποκρίσεως· αἰδουμένη γὰρ ἔσθ' ὅτε ἡ γυνὴ ἐαυτὴν ἐπιδοῦναι τῷ ἔραστῇ ἢ τῷ ἐρωμένῳ, ἐσχηματίδατο μὲν ἀρπαγῆναι, πρὸς δὲ ἀλήθειαν, ἐκοῦσα ἐπικολούθησεν· εἰ τοίνυν κατὰ προσποιήσιν ἡ ἀρπαγὴ γέγονεν, οὔτε τὰ ἐπιτίμια χώραν ἔξουσιν, οὔτε οἱ κατὰ ἀρπακτῶν κείμενοι νόμοι· μόνη δὲ τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ ἔνοχοι τοῖς πατράσιν οἱ λαβόντες τὰς ὑπέξουσας ἔσονται· οὗτοι γὰρ καὶ τὸν παρὰ γνώμην αὐτῶν γενόμενον γάμον διασπῶσι.

Συνόδου τετάρτης κη' καὶ ἕκτης κβ'.

Ὁ δὲ κη' τῆς τετάρτης Συνόδου, καὶ ὁ τῆς ἕκτης κβ'. οὕτως ἐδιορίζονται· τοὺς ἐπ' ὀνόματι συνοικεσίου γυναικας ἀρπάζοντας, ἢ συμπράττοντας, ἢ συναιρομένους, κληρικούς μὲν ὄντας, καθαιρεῖσθαι, λαϊκοὺς δὲ, ἀναθεματίζεσθαι· ὑπὸ ταῖς αὐταῖς γὰρ εὐθύναις ποιοῦνται καὶ τοὺς ἀρήγειν αὐτοῖς ἐλομένους, καὶ μάλα εἰκότως· ὁ μὲν γε τὸν ἔρωτα τῆς ἀρπαγῆς, εἰ καὶ πάνυ σαθρὰν ἀπολογία ἀποσχεταί, πρὸς τὴν ἀθέμιτον ὑποκνίζοντα πράξιν, καὶ τοῦ λογισμοῦ γενόμενον βιαιότερον· τῷ δὲ γε συντρέχοντι, τίς ἂν τῶν νοῦν ἐχόντων συγγνοίη, μηδὲν ἕτερον ἢ τὴν οἰκοθεν μοχθηρίαν πρὸς τὴν ἐξάγιστον πράξιν ἔχοντι συνέλαύνουσαν, ἢ δὴ, πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀτόποις, καὶ τὴν τῆς πολιτείας ἀνάστατον τίθησι κοσμιότητα· συμπράττων δ' ἂν εἴη ὁ πράξει τῇ ἀρπαγῇ συνεργῶν 1)· συναιρόμενος δὲ, ὁ μηχανὰς ὑποτιθέμενος καὶ βουλάς.

Νόμοι.

Οἱ ἀρπάζοντες γυναῖκα ἢ μεμνηστευμένην, ἢ ἀμνήστευτον, ἢ χήραν, εἴτε εὐγενής ἐστίν, εἴτε δούλη, ἢ ἀπελευθέρη, καὶ μάλιστα, εἰ τῷ Θεῷ εἴη καθιερωμένη, καὶ εἰ τὴν ἰδίαν τις μνηστὴν ἤρπασεν, εἰ μὲν μεθ' ὄπλων, ἢτοι ξιφῶν, ἢ ροπάλων τὴν ἀρπαγὴν ἐποιήσατο, ὁ τοιοῦτος ξίφει τιμωρεῖσθω· οἱ δὲ συν-

1) συμπράττων δ' ἂν εἴη ὁ τῇ πράξει συνεργῶν, καὶ τῇ ἀρπαγῇ συναιρόμενος, ἢ μηχανὰς ὑποτιθέμενος καὶ βουλάς. Γ.

υπουργοῦντες αὐτοῖς, ἢ συνειδότες, ἢ ἐκόντες ὑποδεξάμενοι, ἢ οἰανδῆποτε σπουδὴν εἰσενεγκόντες, τυπτόμενοι σφοδρῶς καὶ κουρευόμενοι ῥινοκοπέσθωσαν· ἐπειδὴ οἱ ἀρπάσαι προθέμενοι 1), ἔτοιμοι καὶ φονεύειν τοὺς ἀνθισταμένους εἰσί· εἰ δὲ χωρὶς οἰωνδῆποτε ὄπλων τὴν ἀρπαγὴν ἐποιήσαντο, ὁ μὲν ἀρπάσας χειροκοπέσθω, οἱ δὲ καθ' οἰονδήτινα τρόπον συνεργήσαντες, τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι ἐξοριζέσθωσαν, εἴτε βουλομένων τῶν γυναικῶν, εἴτε μὴ βουλομένων ἢ ἀρπαγὴ γέγονε, καὶ μάλιστα, εἰ συνοικούσας τισὶν ἀνδράσιν ἐπειράθησαν ἀρπάσαι· ἀλλὰ καὶ οἱ γονεῖς τῆς γυναικὸς, ἂν μὴ τὴν ἀξίαν παρ' αὐτῶν δίκην πειραθῶσι λαβεῖν, περιοριζέσθωσαν· εἰ δὲ καὶ δοῦλος ἀλοίη συνεργήσας τῇ πράξει, καιέσθω 2).

Οἱ ἀρπάζοντες, ἢ ὑπονοθεύοντες, ἢ διαφθείροντες ἀσκήτριαν, ἢ μονάστριαν, ἢ διάκονον, ἢ ἄλλο εὐλαβὲς ἔχουσαν σχῆμα, καὶ οἱ μετασχόντες, τὸν ἄνωθεν εἰρημένον ἐκ τοῦ νόμου κίνδυνον ὑπομένουσι, καὶ τὰ πράγματα αὐτῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἢ τῷ μοναστηρίῳ τῆς ὑβρισθείσης προστίθενται διὰ τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν ἀρχόντων· αὕτη δὲ μετὰ τῶν ἰδίων πραγμάτων τῷ μοναστηρίῳ ἐμβάλλεται ἀσφαλῶς φυλαχθησομένη· εἰ μέντοι γε διάκονος εἴη, νομίμους ἔχουσα παῖδας, τὸ κατὰ νόμους τῆς περιουσίας αὐτῆς λαμβάνουσιν 3).

Ὁ παρθένον ἢ χήραν ἀρπάσας, οὐ δύναται ταύτην γαμεῖν, οὐδὲ συναινοῦντος τοῦ ταύτης πατρὸς, καὶ συγχωροῦντος τὸ ἔγκλημα 4).

Μὴ γαμείσθω ἢ ἀρπαγεῖσα τῷ ἀρπάζαντι αὐτήν, ἀλλ' εἰ καὶ συναινέσουσι· τῷ τοιοῦτῳ συνοικεσίῳ οἱ γονεῖς αὐτῆς περιορίζονται.

Ἄλλως δὲ κολάζεται ὁ ἀρπάσας κόρην, καὶ ἄλλως ὁ κατὰ βίαν φθείρας παρθένον· ἢ μὲν γὰρ ἀρπαγὴ, διὰ τὴν ἀναίδειαν τοῦ ἀρπάσαντος, οὐ συγγινώσκεται· ἢ δὲ κατὰ βίαν γενομένη φθορὰ, ἐὰν παρὰ τῆς βιασθείσης καταδέχεται, συγγινώσκεται, καὶ συνοικῆσαι τούτοις δέδοται.

Ἡ ἀρπαγεῖσα κερδαίνει τὰ τοῦ ἀρπαγὸς πράγματα μὴ θελήσασσα συζευχθῆναι νομίμως αὐτῷ· ἐπεὶ τοι γε, εἰ θελήσει τοῦτο, δημεύεται ἢ τε αὐτῆς περιουσία καὶ ἢ τοῦ ἀρπαγὸς, καὶ ἢ τῶν

1) θηρώμενοι 1375 καὶ K. — 2) ἄ. Βασ. ἕ. νή. — 3) μγ'. Νεασ. Ιουστ. ρκγ'. — 4) γ'. Βασ. ἕ. νή.

συναιρομένων ἐπὶ τῷ κακῷ, κἄν τε γονεῖς τούτων ᾧσι, κἄν τε ἀλλότριοι 1).

Ἡ ἀρπαγὴ μείζων ἐστὶ τῆς μοιχείας· καὶ ὁ ἀρπάσας γεγαμημένην, ἢ παρθένον, ἐσχάτως τιμωρεῖται, καὶ ξένου κατηγοροῦντος, καὶ εἰ ὁ πατήρ τῆς κόρης πικρακλιθεὶς συνεχώρησεν 2).

Ἐὰν δούλος ἀρπαγὴν παρθένου καταμηνύσῃ, ἐλεύθερος γίνεται, ἢ ἐὰν τὴν ἤδη συγχωρηθεῖσαν ἀρπαγὴν ἀπελέγξῃ 3).

Ὁ δούλῳ ἀλλοτρίαν, πόρνην οὔσαν 4), ἀρπάζων ἢ κρύπτων, οὔτε ὡς κλέπτης, οὔτε ὡς ἀνδραποδιστῆς ἐνέχεται· οὐ γὰρ κλοπῆς ἀλλ' ἡδονῆς χάριν τοῦτο πεποίηκε· πλὴν εἰς χρήματα ζημιούται· παρὰ τοῦ ἄρχοντος, καὶ σωφρονίζεται.

Ἡ δὲ ιζ'. Ἰουστινιάνειος Νεαρά ἀπαγορεύει ὄρους ἀσυλίας φυλάττεσθαι τοῖς ἄρπαξι τῶν παρθένων, ἣν καὶ ζῆτει ἐν τῷ ιγ'. κεφ. τοῦ Ε στοιχείου.

Ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Πάσχα, οἱ τῶν παρθένων ἄρπαγες ἐγκλείονται καὶ δεσμοῦνται· καὶ ζῆτει ἐν τῷ ζ'. κεφ. τοῦ Η στοιχείου νόμους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Περὶ ἀββεγομαρίας.

Βασιλείου ζ'. καὶ ξβ'.

Ὁ μέγας Βασίλειος, ἐν τῷ ζ'. κανόνι, ἔτι δὲ καὶ τῷ ξβ', Ὁ τὴν ἀσχημοσύνην, φησὶν, ἐν τοῖς ἄρρεσι διαπραξάμενος, καὶ μετανοήσας, εἰς ιε'. ἔτη τοῖς προσήκουσι τῆς μετανοίας ἐπιτιμίαις ὑποβαλλέσθω, καὶ μετὰ τοῦτο τῆς κοινωνίας ἀξιούσθω.

Νύσσης γ'.

Ὁ δὲ Νύσσης Γρηγόριος, ἐν τῷ γ'. κανόνι, εἰς ιη'. ἔτη τὴν τούτων ἐπεκτείνει μετάνοιαν.

Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ.

Ὁ δὲ Νηστευτῆς Ἰωάννης, εἰ παιδίον, φησὶν, ὑπὸ τινος ἀνδρὸς

1) Νεαρά ρμγ'. καὶ β'. ἐ. Βασ. Ξ. νη'. — 2) ἐ. Βασ. Ξ. ιη'. — 3) γ'. Βασ. μή. ιη'. — 4) ἄνευ τοῦ, οὔσαν Γ. — 5) λθ'. Βασ. Ξ. ιβ'.

μολυνθείη, εἰ μὲν εἰς τοὺς μηροὺς τὴν ῥοὴν δέξαιτο, προσιθρόως ἐπιτιμώμενον, εἰς ἱερωσύνην ἐρχέσθω· εἰ δὲ εἰς ἀφεδρώννα, μηδὲ δόλως ἱερατικοῦ ἀξιούσθω βαθμοῦ· εἰ γὰρ κάκεινο οὐχ ἔμαρτε διὰ τὸ ἀνήλικον, ἀλλ' ὅμως τὸ σκεῦος αὐτοῦ ἐρράγη, καὶ ἱερουργῆσαι αὐτὸν οὐκ ἐνδέχεται· μεμόλυνται γάρ.

Νόμος.

Οἱ ἀσελγεῖς, ὅ, τε ποιῶν καὶ ὁ πάσχων, ξίφει τιμωρείσθωσαν, εἰ μὴ ἄρα ὁ πεπονηθῶς ἐλάττων εἴη τῶν ἰβ'. ἐτῶν· τότε γὰρ τὸ ἐνδές τῆς ἡλικίας τῆς τοιαυτῆς αὐτὸν ἀπαλλάττει ποινῆς 1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ΄.

Περὶ ἀρχόντων, ὑποίους δεῖ εἶναι τούτους.

Νόμοι.

Δεῖ τὸν ἄρχοντα, τὴν θείαν, ὡς οἶόν τε, φύσιν μιμεῖσθαι, καὶ εἶναι πρὸς ἅπαντα συμπαθῆ, ἀμνησικάκον, ἀνεξίκακον, ἀόργητον, ἀπροσωπόληπτον, ἀδωροδόκητον, καὶ μὴ εὐχερῶς μηδὲ ἀνεξετάστως διαβολαῖς καὶ λοιδορίαις πείθεσθαι· ἐκ γὰρ τοῦ δουλεύειν τὸν ἄρχοντα τοῖς ἐναντίοις τῶν ἀπηριθμημένων ἀρετῶν πάθει, πολλοὶ πολλαῖς ἀδίκως κινδυνεύουσι 2).

Τρία χαρακτηρίζει τὸν ἀληθῆ ἄρχοντα, τὸ τᾶπεινὸν πρὸς τοὺς ἀφιερωμένους Θεῷ, τὸ ἀπλοῦν ἐν ταῖς τραπέζαις, καὶ εὐμετάβλητον 3), καὶ τὸ ἀπροσωπόληπτον ἐν ταῖς κρίσεσι, καὶ ἀδωροδόκητον.

Ὁ ἄρχων εὐέντευκτος ἔστω τοῖς προσιούσιν, ἀλλὰ μὴ εὐκαταφρόνητος, καὶ μὴ ἐξίσου ἀναστρεφέσθω 4) ταῖς ἀρχομένοις, καὶ μὴ δηλούτω τῇ ὄψει ἐλεῶν ἢ ὀργιζόμενος· μετὰ φρονήσεως ἔστω πρὸς τοὺς συνηγόρους, καὶ μὴ δεχέσθω τοὺς κεκωλυμένους 5).

Ἰπαρχοὶ δὲ λέγονται οἱ τῶν ἐπαρχιῶν ἐξάρχοντες· ἑπαρχος δὲ, ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

---

1) Ἀρμ. ς'. Δ. γ'. — 2) Ἐπιτομ. ΙΔ'. β'. — 3) καὶ εὐμετάβλητον μετὰ τὸ ἀδωροδόκητον, παρὰ Β. — 4) ἀναστρέφεται ε. — 5) γδ'. Βασ. ς'. α.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣ΄.

Περὶ τῶν ἐν ἀφένδρῳ γυναικῶν.

Διονυσίου β΄.

Ὁ ἅγιος ἱερομάρτυς Ἀλεξανδρείας, ἐν τῷ β΄ κανόνι, τὰς ἄφένδρῳ οὔσας τῶν γυναικῶν, κελεύει μὴ προσιέναι τῇ θείᾳ τραπέζῃ, μηδὲ τῶν ἀχράντων κοινωνεῖν μυστηρίων· οὐδὲ γὰρ ἡ αἰμορροοῦσα ψαῦσαι τοῦ Κυρίου τετόλμηκε, πλὴν τοῦ κρασπέδου τῶν αὐτοῦ ἱματίων· μεμνησθῆναι δὲ τοῦ Δεσπότου, καὶ βοηθείας δεῖσθαι τυχεῖν καθ' ἑαυτὰς, οὕτω διακειμένας, ἀνεπίφθονον· τοῖς δὲ τῶν ἁγίων ἁγίοις, τῷ μὴ πάντῃ καθαρῷ, ἐπισφαλὲς προσιέναι καὶ ἐπικίνδυνον· ἐν ἀφένδρῳ δὲ φησὶν εἶναι τὰς ὑπὸ τῆς ῥύσεως τῶν ἐμμήνων ἐνοχλουμένας, παρὰ τὸ κεχωρεῖσθαι αὐτὰς τῆς τῶν λοιπῶν ἑδρας, ὡς ἀκαθάρτους· αἱ γὰρ τῶν Ἑβραίων γυναῖκες τοῦτο πάσχουσιν, ἐν ἰδίῳ τόπῳ καθήμεναι ἡσυχάζουσιν, ἕως ἂν ἡμέρῃ παρέλθωσιν ἑπτὰ, καὶ ἡ τῶν ἐμμήνων παύσῃται ῥύσις· ἀλλὰ γὰρ αἱ τοιαῦται τὸ νῦν εἶναι, οὐχ ὅπως τοῦ θυσιαστηρίου, εἰς ὑπερπάλαι ταύταις ἐφείτο εἰσερχεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῦ νεῶ, καὶ τοῦ πρὸ τοῦ νεῶ τόπου ἐκβάλλονται.

Καὶ ὁ ς΄. Τιμοθέου τὰς οὕτως ἐχούσας τῶν γυναικῶν, πρὶν καθαρθῆναι, ἀθέμιτόν, φησὶ, τῶν θείων κοινωνεῖν μυστηρίων 1).

Νόμοι.

Ἡ δὲ ιζ΄. Νεκρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ σοφοῦ, ὀρίζομεν, φησὶ, περὶ τῶν τεκουσῶν γυναικῶν, αἵ τῇ φυσικῇ καθαίρεσθαι εἰώθασιν ῥύσει, ἑτέρας μὴ ἐπικειμένης αὐταῖς ἐπικινδύνου ἀσθενείας, μέχρι μ΄. ἡμερῶν ὑπερτίθασθαι, τὰς μὲν ἀτελέστους, τὸ φῶτισμα, τὰς δὲ μεμυσταγωγημένας, τὴν τῶν θείων μυστηρίων μετὰ ληψίν· νοσήματός δὲ τίνος αὐταῖς κατασκήψαντος, καὶ τὴν καταστροφὴν ἀπειλοῦντος τοῦ βίου, τὰς μὲν, τοῦ φωτίσματος, τὰς δὲ, τῶν ἁγιασμάτων εὐθὺς ἀξιοῦσθαι.

1) καὶ ὁ ς΄. Τιμοθέου κτλ. οὗ καίτι· ἐν τοῖς ὑπ' ἑσῖν Κώδιξιν, ἀλλὰ παρὰ Β

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ΄.

*Περὶ ἀφηλίχων.**Νόμος.*

Ὁ ἀφῆλιξ ἐν τοῖς ἀμαρτήμασιν οὐ βοηθεῖται, οἷον κλοπὴν ἢ ζημίαν ποιήσας, κἂν μηδὲν εἰς αὐτὸν ἐντεῦθεν περιέλθῃ 1). Ζήτει καὶ τὸ δ΄. κεφ. τοῦ παρόντος στοιχ. καὶ τὸ λγ΄. κεφ. τοῦ Ε στοιχείου· ζήτει καὶ ἐν τῷ ἦ. κεφ. τοῦ Β στοιχείου, καὶ ἐν τῷ δ΄. κεφαλαίῳ τοῦ Α στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ΄.

Περὶ ἀφορισμοῦ.

Ἄλλὰ γὰρ καὶ ταῦτα συντεταχέναι τοῖς φθάσασι, τίς ἂν φησαιτο μὴ δεῖν, τὸν νοῦν προσέχων τοῖς γιγνομένοις, φημί δὴ περὶ τῶν ὅσοις μὲν ὑπῆρξε τῇ χάριτι τῆς ἀληθείας ἀφωρίσθαι Θεῷ, τῇ δέ γε πονηρᾷ σφῶν προαιρέσει πρὸς τὰς φαύλας ἀπερρύθηκός τῶν πράξεων, καρπὸν ἐντεῦθεν ἐσχηκέναι, τὸ ἀφορισθῆναι Θεοῦ.

Ἀποστόλων ἰ. ιά, λβ΄.

Ὁ γοῦν ἰ. τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανῶν, Ὁ τῷ ἀφωρισμένῳ τῆς κοινωνίας, φησὶν, εὐχῆς κοινωνήσας, ἐν οἰωδήποτε τόπῳ, καὶ οὗτος ἀφοριζέσθω· ἢ γὰρ διαβέβληται τούτῳ, ἢ καταπεφρόνηται ὁ ἐκείνον ἐπιτιμήσας, οἷα μὴ καλῶς ἀφορίσας μηδὲ δικαίως· ἀπλῶς μὲντοι τοῖς ἐπιτιμηθεῖσιν ὀμιλεῖν οὐκ ἀπέργει.

Καθαιρεθέντι δὲ κληρικῷ, καὶ μετὰ τοῦτο αὐθις ἱερουργήσαντι, τὸν συνευξάμενον κληρικὸν ὁ ιά. τῶν αὐτῶν κανῶν καθαιρεῖ.

Ὁ δὲ λβ΄, Ὄν ὁ ἴδιος ἐπίσκοπος τῆς κοινωνίας ἀφώρισεν, ἐτέρῳ δέχεσθαι μὴ ἐξέστω, φησὶν· εἰ δὲ ὁ ἀφορίσας οἴχεται θανῶν, ὁ τὴν ἐκείνου προστασίαν διαδεξάμενος 2), τὰ κατ' αὐτὸν δοκιμάσας, ἢ ἀνεῖναι ἢ ἐπιτεῖναι τὸ ἐπιτίμιον ἐχέτω τὴν ἄδειαν ἐτέρῳ δὲ οὐκ ἐφήσι τοῦτο δρᾶν, εἰ μὴ τῇ συνοδικῇ ἐξετάσει, καὶ ζῶντος καὶ τετελευτηκότος τοῦ ἀφορίσαντος.

1) ἔρμην. Α. 12. 20. — 2) ἐνεδεξάμενος 1375.

Καρθαγένης θ'.

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ θ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ ψηφίζεται, ὅτι τὸν μὴ ἀσυντηρήτως ἀλλ' ἀξίως τῶν ἀτοπημάτων καθαιρεθέντα κληρικὸν ὁ δεξιόμενος εἰς ἱερατικὴν κοινωνίαν, καθαιρεθήσεται· καὶ ὁ τῷ ἀφορισθέντι συνευξάμενος, τὰ ὅμοια τούτῳ πείσεται.

Ἀντιοχείας ς'.

Τούτοις συνάδει καὶ ὁ ς'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, κληρικούς τε καὶ λαϊκούς ἀφορισμοῦ καθυπαχθέντας δεσμοῖς παρὰ τῶν ἐπισκόπων, μὴ παρ' ἐτέρων λύεσθαι, πρὶν ἢ ἂν ὁ δεδεκώς ἀνῆ, ἢ Σύνοδος κοινὴ τὰ κατ' αὐτούς σκέψηται.

Σαρδικῆς ιγ'. ιδ'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Σαρδικῇ ιγ', Τὸν ἀκοινωνήτον γενόμενον παρὰ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ ὄλως τοῦ κλήρου, ἐτέρῳ ἐπισκόπῳ τὰ κατ' αὐτούς εἰδότε, εἰς κοινωνίαν μὴ ἐξεῖναι δέχεσθαι· ὕβριν γὰρ τοῦτο φέρει τῷ ἀφορισαντι.

Ὁ δὲ ιδ', Εἴ τινα τῶν τοῦ κλήρου, θυμοῦ ἠττηθεὶς ὁ ἴδιος ἐπίσκοπος πρὸς ὀργὴν ἀφορίσει, ὅπερ οὐκ ἔδει, οὐ χρῆ, φησιν, ἀθρόον τὸν τοιοῦτον τῆς κοινωνίας χωρίζεσθαι, ἀλλ' ἀφικνεῖσθαι πρὸς τὸν τῆς ἐπαρχίας μητροπολίτην, ὑφ' ὃν ὁ ἀφορίσας τελεῖ, καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ ἀφορισμοῦ πρὸς αὐτοῦ ἐξετάζεσθαι, μὴ δυσχεραίνοντος παρὰ τοῦτο 1) τοῦ ἐπισκόπου· οὕτω γὰρ ἢ βεβαιωθήσεται αὐτοῦ ἢ ἀπόφασις, ἢ, μὴ καλῶς ἔχουσα, διορθωθήσεται· πρὸ μέντοι γε τῆς τελείας διαγνώσεως, οὐ δέον ἀνέδην προσιέναι τὸν ἀφορισθέντα τῇ κοινωνίᾳ, ἀλλὰ καὶ τοὺς λοιποὺς τῶν κληρικῶν τὸ προσῆκον νέμοντας σέβας τῷ ἐπισκόπῳ, ὡς γε δὲ καὶ οὗτος αὐτοῖς τὰ τῆς ἀγάπης δίκαια, ἐπιπλήττειν τῷ ἐπιτιμηθέντι πρὸς τὴν ἐπιτιμίαν ἀφηνιάζοντι, μέχρις ἂν ἡ ἐξέτασις τὸ δέον ἐπ' αὐτῷ ψηφίσηται· ὁ δὲ προστίθησιν ὁ κανὼν, τὸ μὴ, ἐνδημοῦντος τοῦ οἰκείου μητροπολίτου, ἀνατιθέναι τὰ τῆς ὑποθέσεως τῷ πλησιοχώρῳ, τὸ πολιτευόμενον τανῦν ἔθος οὐ προσίεται.

---

1) παρὰ τούτου Β.

Καρθαγένης ρλθ΄.

Τούτῳ συνάδει καὶ ὁ τῆς ἐν Καρθαγένῃ ρλθ΄. Εἴ τις γὰρ, φησί, τῶν ἐπισκόπων, ὀργίλος ὢν, ὅπερ οὐκ ἔδει, τραχέως κινηθεὶς ἐξέωσέ τινα τῶν ὑπ' αὐτὸν κληρικῶν καὶ τῆς Εκκλησίας, καὶ τῆς κοινωνίας, προνοητέον μήπως ἀδίκως ὁ ἐπιτιμηθεὶς ἐκβέβληται· ἄδειαν τοιγαροῦν ἔχέτω τοῖς ὁμόροις προσιέναι τῶν ἐπισκόπων, παρ' ὧν καὶ τὰ τῆς αἰτίας ἀκριβεῖ δοθήτω βασάνω· ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπίσκοπον πρῶτος δεῖ φέρειν καὶ ἰλαρῶς τὴν ἐξέτασιν, καὶ ταῖς τῶν πλειόνων προσηνῶς τίθεσθαι ψήφοις, ὑφ' ὧν ἡ κυρία ἢ ἄκυρος ἢ αὐτοῦ γνώμη γενήσεται.

Συνόδου πρώτης ε΄.

Ὁ δὲ ε΄. τῆς πρώτης Συνόδου, Χρῆ μὲν, φησί, κατὰ τῶν γενομένων ἀκοινωνήτων, παρὰ τῶν καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐπισκόπων, εἴτε τοῦ κλήρου εἶεν, εἴτε τοῦ λαοῦ, τὸν διαγορεύοντα κρατεῖν κανόνα, τοὺς παρ' ἐνίων ἀποβληθέντας, ἐτέροις προσιτοὺς μὴ εἶναι· προνενοηκέναι μέντοι γε δεῖ, μὴ ἄρα μικροψυχία, ἢ φιλονεικία, ἢ ἀηδία, ἢ ἑτέρα οἰαδῆτινι ἐμπαθεία τοῦ ἐπισκόπου, ἀποσυναγώγους συμβεβήκει τοὺς ἀνθρώπους γενέσθαι· ταύτη τοι καὶ παρὰ ταῖς ἐτησίως γινομέναις Συνόδοις ἐξετάσει τὰ κατ' αὐτοὺς δίδοσθαι, καὶ ἡ τὸν ἀφορίσαντα παραλόγως εὐλόγως εὐθύνεσθαι, ἢ τὸν παραλόγως δυσχεραίνοντα τῷ ἀφωρίσθαι, εὐγνωμόνως τὴν ἐπιτιμίαν δέχεσθαι.

Συνόδου ἐβδόμης δ΄.

Ἀλλὰ καὶ ὁ δ΄. τῆς ἐβδόμης Συνόδου, Ὁ αἰσχροκερδῶς, φησὶν, εἰσπράττων ἐπίσκοπος τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπους, ἢ κληρικούς, ἢ μοναχοὺς, χρυσὸν, ἢ ἄργυρον, ἢ οἶονδήποτε εἶδος, προφασίζόμενος προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις, μὴ τοῖς θείοις δηλαδὴ ἐμπεριειλημμένας κανόσι, καὶ τοὺς μὴ ῥαδίως πορίζοντας τὸ ἐπιταχθῆν, ἀφορισμῷ ἀμυνόμενος, ἢ δι' ἑτέραν ἐμπάθειαν τῆς λειτουργίας ἀπείργων τινὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν κληρικῶν, ἢ σεπτον κλείων ναδόν, ὥστε τὰς ἐν ἔθει τοῦ Θεοῦ λειτουργίας ἐν αὐτῷ μὴ τελείσθαι, εἰς ἀναίσθητον τὴν ἑαυτοῦ μανίαν ἐκπέμπων, ἀναίσθητος ὄντως ἐστὶ, φησὶ, καὶ ταῖς αὐταῖς ὑποπεσεῖται ποιναῖς,

ὁ μὲν ἐπίσκοπος, παρὰ τοῦ μητροπολίτου ἀφοριζόμενος, ὁ δὲ, παρὰ τοῦ Πατριάρχου εὐλόγως ὑφιστάμενος ἢ παραλόγως ἐτέροις ἐπήνεγκε.

Παῦλος γοῦν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, οἶνει κανόνα τιθεὶς, τοῖς Ἐφεσίων εἶρηκε πρεσβυτέρους· Ἀργυρίου, ἢ χρυσοῦ, ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα 1), καὶ τὰ ἐξῆς· καὶ αὐθις· Οὐκ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι θησαυρίζειν, ἀλλὰ οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις 2). Ἀλλὰ καὶ Πέτρος, ἡ κορυφαία τῶν Ἀποστόλων ἀκρότης, « Ποιμαίνετε, φησὶ, τὸ ἐν ὑμῖν ποιμνιον τοῦ Θεοῦ, μὴ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἐκουσίως, κατὰ Θεόν· μὴ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως· μὴ ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων, ἀλλὰ τύποι γενόμενοι τοῦ ποιμνίου· οὐ γὰρ ὡς δούλοις καὶ ὑπηρέταις χρῆσθαι τοῖς κληρικοῖς, ἀλλὰ χωρὶς ἐμπαθείας καὶ ἀνάγκης κελεύει ποιμαίνειν τούτους καὶ διορθοῦσθαι. »

Καρθαγένης κθ'. ρε'. ρλβ', ρλγ'.

Ὁ δὲ κθ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ, Ὁ διὰ ῥαθυμίαν, φησὶν, ἤτοι πλημμέλειαν, τῆς κοινωνίας ἀφορισθεὶς, εἴτ' οὖν ἐπίσκοπος, εἴτε οἰοσδήποτε κληρικός, εἰ καὶ ἀναξιοπαθεῖν οἶοιτο, οὐ χρὴ καταλιγωρεῖν αὐτὸν τῆς ἐπιτιμίας, μέχρις ἂν κρίσει τὰ κατ' αὐτὸν δοθῆ τελειότερα· πρὸ δὲ γε τῆς ἐξετάσεως, εἰ κοινωνῆσαι τιμωραθείη, οὐκ ἂν φθάνοι κατ' αὐτοῦ αὐτὸς τὴν ψῆφον ἐπενεγκῶν τῆς τελείας καθαιρέσεως.

(Θεόδωρος Βαλσαμῶν 1). "Ὅτι οὐ δεῖ δίχα εὐλόγου αἰτίας ἀφορίζειν τινα.

Ἐκ τούτου φασι τινες, ὡς ὁ μὲν δι' αἰτίαν ἀφοριζόμενος, τοῖς θείοις ἀπειρημένην κανόσι, δι' ἀλόγιστον μέντοι τοῦ ἀφορίσαντος θέλημα, ἀκινδύνως καταφρονήσει τοῦ ἀφορισμοῦ, καὶ μᾶλλον ὁ ἀφορίσας ὑπόδικος ἔσται κολάσει· εἰ γὰρ εὐκαίρως ἢ ἀκαίρως ἄδεια δοθείη τῷ ἐπισκόπῳ κληρικούς τε καὶ λαϊκοὺς ἀφορίζειν, καὶ πρὸς ἀνάγκην ἔχειν τοὺς ἐπιτιμωμένους τὸν ἄκαιρον ἀφορισμὸν δεδιέναι καὶ φυλάττειν, καὶ τυραννίδος κατατολμήσαιεν οἱ ἐπίσκοποι, καὶ τῆς εὐσεβείας κατορχήσαιεντο,

1) Θεόδωρος Βαλσαμῶν, οὐ καίται ἐν τοῖς Κώδιξιν ἡμῶν, ἀλλὰ παρὰ Β.

καὶ πολλῶν κακῶν γένοιτο· οἱ θεῖοι κανόνες παραίτιοι, ὅπερ ατοπίας οὐδεμίαν ὑπερβολὴν καταλείπει· διὰ τοι τοῦτο, καὶ μετὰ προσδιορισμοῦ, εἰ διὰ βραθυμίαν ἀφώρισταί τις, φησὶν ὁ κανὼν, δι' ἀμάρτημα τυχόν, ὅπερ οἱ θεῖοι κανόνες ἀπαγορεύουσι. Τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Διονύσιος ὁ Ἀρειοπαγίτης ἐν ἐπιστολῇ λέγει· Οὐ γὰρ ἔλκεται τὸ θεῖον ταῖς τῶν ἱερέων παραλόγοις ὀρμαῖς 1).

Ὁ δὲ ρέ. αὐτῆς, Τὸν ἐν Ἀφρικῇ τῆς κοινωνίας ἀφορισθέντα κληρικόν, εἰ εἰς τὴν Ῥώμην περαιωθεὶς ἱερουργῆσαι τολμήσειε πρὸ τελείας τῆς ἐπ' αὐτῷ κρίσεως, τελείᾳ καθυποβάλλει τῇ καθαιρέσει.

Ὁ δὲ ρλβ'. ἔτι δὲ καὶ ὁ ρλγ', Ὁ λέγων, φησὶν, ἐπίσκοπος, ὡς ἐξομολογηθεῖν τις αὐτῷ πταῖσμα, οἷον τῆς κοινωνίας αὐτὸν ἐκβαλεῖν, ὁ δὲ διατείνεται μηδέποτε τοιοῦτό τι τούτῳ προσαναθεῖναι, οὐ πιστευθήσεται μόνος, κατὰ τοῦ δῆθεν ἐξομολογησαμένου μαρτυρῶν ὁ ἐπίσκοπος, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ συγκοινωνεῖν ἐκείνῳ ἀναγκασθήσεται· εἰ δὲ δεινοπαθῶν τὴν συνείδησιν, καὶ σκανδαλιζόμενος ἐπ' αὐτῷ, οὐκ οἶεται δεῖν εἰς κοινωνίαν προσίσσθαι, ἐφ' ὅσον χρόνον οὐ κοινωνεῖ τῷ ἀφορισθέντι, μηδὲ οἱ ἄλλοι τούτῳ ἐπίσκοποι κοινωνεῖτωσαν· ὥστε μᾶλλον παραφυλάττεσθαι τὸν ἐπίσκοπον, μὴ λέγειν κατὰ τινος ὅπερ ἀποδείξουσιν ἐλέγξει· πρὸ ἑτέροις οὐ δύναται. Ζήτηι καὶ ἐν τῷ θ'. κεφ. τοῦ παρόντος στοιχείου κανόνας ἀποστολικοὺς ιβ'. ιγ'. ις'. καὶ ἐν τῷ ιβ'. κεφ. τοῦ Π. στοιχείου κανόνας τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ Συνόδου θ'. καὶ ι'. καὶ Θεοφίλου ἡ. 2).

Νόμοι.

Ἡ δὲ Ἰουστινιάνειος Νεαρά, Πᾶσι, φησὶ, τοῖς ἐπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις ἀπαγορεύομεν χωρίζειν τῆς ἁγίας κοινωνίας, πρὶν ἂν ἡ αἰτία δειχθῇ, δι' ἣν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες τοῦτο γίνεσθαι κελεύουσιν· εἰ δὲ τις παρὰ ταῦτα τῆς ἁγίας κοινωνίας χωρίσει τινὰ, ἐκεῖνος μὲν, ὃς ἀδίκως τῆς κοινωνίας ἐχωρίσθη, λυόμενος τοῦ χωρισμοῦ ὑπὸ τοῦ μείζονος ἱερέως, τῆς ἁγίας

1) ἐκ τοῦ 1375. ἐν τοῖς λοιποῖς οὐ κεῖται ἡ περίοδος αὕτη. — 2) τὰ ἀπὸ τοῦ καὶ ἐν τῷ ιβ'. κεφ. τοῦ Π. στοιχείου κλπ. οὐ κεῖται· ἐν τοῖς Κώδ.ξιν.

ἀξιούσθω κοινωνίας· ὁ δὲ ἀδίκως τινὰς ταύτης χωρίσκι τολμήσας, ὑπὸ τοῦ ἱερέως, ὑφ' ὃν τέτακται, χωρισθήσεται τῆς κοινωνίας, ἐφ' ὅσον ἂν χρόνον ἐκεῖνος συνίδῃ, ἵνα, ὅπερ ἀδίκως ἐποίησε, δικαίως ὑπομείνῃ.

Οὐ δεῖ τοὺς ἐπισκόπους ἢ κληρικούς ἀναγκάζειν τινὰς καρποφαρεῖν ἢ ἀγγαρίας διδόναι, ἢ τοὺς μὴ οὕτω ποιοῦντας ἀφορίζειν, ἢ ἀναθεματίζειν, ἢ μὴ διδόναι κοινωνίαν, ἢ μὴ βαπτίζειν· ἀθέμιτον γάρ.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Β ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος.

Ἀλλὰ γὰρ ἐπὶ τὸ ἐξῆς ἤδη μετιόντες στοιχεῖον, τὰ περὶ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος προὔργου οἶμαι διεξιέναι.

Ἀποστόλων μζ΄.

Ὁ μζ΄. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανὼν, Τὸν μὲν τοῦ ἀληθοῦς ἠξιωμένον βαπτίσματος, ὡς τὸ τοῦ Κυρίου ἐπίταγμα, καὶ ἡ τῶν Ἀποστόλων ἔχει παράδοσις, μὴ ἀναβαπτίζειν κελεύει· τὸν δέ γε δυσσεβῶς πρὸς τῶν ἀσεβῶν μολυνθέντα μᾶλλον ἢ βαπτισθέντα, μηδὲν ἐπιδοιάζοντας ἀναβαπτίζειν· εἰ δὲ τὸ μὲν ἀληθινὸν ἤδη βαπτισάμενος ἔτυχε, πρὸς δὲ τῶν ἀσεβῶν μεμόλυνται ὕστερον, μύρω χρίεσθαι μόνον· καὶ τοῦτο γὰρ μέρος εἶναι πιστεύεται τοῦ θείου βαπτίσματος· τοῦ δὲ μὴ οὕτω ποιούντος, εἴτ' οὖν ἐπισκόπου, εἴτε πρεσβυτέρου, τελείαν καταψηφίζεται τὴν καθάρειν, ὡς ἐγγελῶντος τὸν σταυρὸν τοῦ Κυρίου, καὶ τὸν σωτήριον αὐτοῦ διακωμωδοῦντος θάνατον. Φησὶ γὰρ ὁ θεῖος Ἀπόστολος· Ἐκουσίως ἀμαρτανόντων ἡμῶν μετὰ τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκ ἔτι περὶ ἀμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία, ἥτοι διὰ βαπτίσματος κάθαρσις· εἷς γὰρ ὁ τοῦ Χριστοῦ θάνατος, καὶ ἐν τῷ καθαρτήριον βάπτισμα.

Καρθαγένης γ΄.

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου γ΄. διατάσσεται.

Ἀποστόλων μθ΄. γ΄.

Ὁ δὲ μθ΄. αὐθις τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, εἰς Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα βαπτίζειν, κατὰ τὸ τοῦ Κυρίου παρεγγυᾶται λόγιον, ἀλλὰ μὴ εἰς τρεῖς ἀνάρχους, ἢ τρεῖς υἱοὺς, ἢ τρεῖς παρκαλήτους· εἰς γὰρ ὁ ἀναρχος Πατήρ, διὰ τὸ ἀναίτιον, καὶ εἰς ὁ Υἱὸς, διὰ τὴν ἄρρητον γέννησιν, καὶ εἰς ὁ Παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, διὰ τὴν ἐκ τοῦ ἀγεννήτου ἐκπόρευσιν· οἱ δὲ μὴ οὕτω ποιῶντες ἐπίσκοποι ἢ πρεσβύτεροι, ἐπιτιμίαν ὑφίστανται τὴν καθαίρεσιν.

Ὁ δὲ γε γ΄, τρία βαπτίσματα μιᾶς μυήσεως ἐπιτελεῖν, τρεῖς δηλαδή καταδύσεις ἐν ἐνὶ βαπτίσματι, καὶ ἐκάστη τῶν καταδύσεων ἐν ὄνομα τῆς ἁγίας ἐπιλέγειν Τριάδος· ἀλλὰ μὴ ἐν βάπτισμα εἰς τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου διδόμενον, ἥτοι ἅπαξ καταδύειν τὸν βαπτιζόμενον, καὶ εἰς μίαν κατάδυσιν τὸν τοῦ Κυρίου ἐπιφημίζειν θάνατον, ὡς ἡ παρκαληξίας γέμουσα τῶν Εὐνομιανῶν αἵρεσις ὑποτίθεται· ἧς καὶ ὁ ζ΄. τῆς β΄. Συνόδου κανὼν μέμνηται· οὐ γὰρ εἶπεν ὁ Κύριος, εἰς τὸν θάνατόν μου βαπτίσατε, ἀλλὰ, πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· τὸν δὲ μὴ οὕτω δρῶντα ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, τῇ ἀφαιρέσει ζημιῶι τῆς ἱερωσύνης. Ζῆτει καὶ ἐν τῷ β΄. κεφ. τοῦ Α. στοιχείου τὸν ζ΄. κανόνα τῆς Β΄. Συνόδου, ἀφ' οὗ δὴ καὶ εἴση σαφῶς, τίνας δεῖ ἀναβαπτίζειν, καὶ τίνας μόνον χρίειν τῷ θείῳ μύρῳ.

Λαοδικείας μθ΄.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ μθ΄. καὶ τῷ ἐπουρανίῳ χρίεσθαι μύρῳ τοὺς φωτιζομένους θεσπίζει· τοῦτο γὰρ ταῖς εὐχαῖς καὶ τῇ ἐπικλήσει τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀγιαζόμενον, τοὺς χριστομένους ἀγιάζει, καὶ μετόχους τῆς ἐπουρανίου τοῦ Χριστοῦ βασιλείας καθίστησιν, εἰ μὴ τὸ τοῦ βίου ἡμελημένον, καὶ ἡ τῶν ἔργων φουλότης ἡμᾶς ταύτης ἀλλοτριώσκειν.

Περὶ τοῦ ἁγίου μύρου.

Τύπον δέ τινες φέρειν φασὶ τὸ ἅγιον μύρον, τοῦ παρὰ τῆς πόρνης ἐπιχεθέντος τῷ Ἰησοῦ μύρου, δήλωσις γὰρ ἦν κάκεινο καὶ τοῦτο ταφῆς καὶ ἀναστάσεως.

Συνόδου ἑκτῆς λά, καὶ νθ'. Συνόδου ΑΒ, ιβ'.

Ὁ δὲ λά. τῆς ς'. Συνόδου, ἔτι δὲ καὶ ὁ νθ'. ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας Συνόδου ιβ'. μιᾶ καθαιροῦσι ψήφῳ τὸν παρὰ γνώμην τοῦ ἐγγχωρίου ἐπισκόπου βαπτίζοντα ἱερέα ἐν εὐκτιρίῳ ἔνδον οἰκίας τυγχάνοντι.

Συνόδου ἑκτῆς οή, Λαοδικείας μέ, μς', μζ'.

Ὁ δὲ οή. αὐθις τῆς ς'. Συνόδου, καὶ ὁ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ μς'. τὸν πρὸς τὸ σωτήριον ἐτοιμαζόμενον βάπτισμα, τὸ τῆς πίστεως πρότερον ἐκμανθάνειν μυστήριον ἐπισκῆπτουσι, καὶ τῇ ε'. ἡμέρᾳ τῆς ἐβδομάδος ἐκάστης, τῷ ἐπισκόπῳ, ἢ τῷ πρὸς αὐτοῦ ἐπιτετραμμένῳ κατηχεῖν αὐτὸν πρεσβυτέρῳ, ἀπαγγέλλειν αὐτῷ μαθήκει τῆς ἐβδομάδος, ἵνα μὴ βαπτισόμενος, καὶ τῇ μυήσει τοῦ καθ' ἡμᾶς μυστηρίου ἀσφαλῶς ἰδρυμένος μὴ εὐρεθεῖς, αἰρετικοῖς λόγοις καὶ νόθοις ὑποσυρῆ.

Ὁ δὲ τῆς αὐτῆς ἐν Λαοδικείᾳ μέ, Τὸν μὴ κατὰ πᾶσαν τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστὴν διὰ νηστείας καὶ λοιπῆς ἀσκήσεως προκαθαρθέντα, οὐκ ἐφήσι κατὰ τὸ μέγα βάπτισασθαι σάββατον· νόμος γὰρ ἦν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐν τούτῳ τοὺς πλείους τῶν κατηχουμένων βαπτίζειν· διότι τὸ βάπτισμα τὴν ταφὴν ζωγραφεῖ καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου· κάκεινο τὸ σάββατον μεθόριόν ἐστι τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως· Ὅσοι γὰρ, φησὶν ὁ Ἀπόστολος, ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου ἐβαπτίσθημεν· καὶ αἱ τρεῖς γὰρ κατὰ δύσεις τὴν τριήμερον αὐτοῦ ταφὴν καὶ ἀνάστασιν ὑπεμφαίνουσιν.

Εἰ δὲ τις νοσήσας, ὁ μζ'. φησὶ, καὶ ἐν χρόνῳ κινδύνου γενόμενος 1), τοῦ θείου ἀξιωθεῖν βαπτίσματος, πρὶν τὰ τῆς εὐσεθείας κατηχηθῆναι, ράττας τῆς νόσου, μανθανέτω τῆς πίστεως τὸ μυστήριον, καὶ ὅπως χάριτι καὶ δωρεᾷ μηδὲν προεισενεγκά-

1) καὶ ἐν καιρῷ κινδύνου γενόμενος Γ. καὶ ε.

μενος, τῆς τῶν ἀμαρτημάτων ἐνοχῆς ἀφεθείη, ἐπιγνώσῳς τε ἀξιωθείη τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ βαπτίσματος.

Νεοκαισαρείας ιβ΄.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Νερκαισαρείᾳ ιβ΄, τὸν διὰ νόσον βαπτισάμενον, καὶ ἐξάντη ταύτης γενόμενον, ἱεῖσθαι οὐκ ἐπιτρέπει, οἷα μὴ προαιρέσει τὸ ἀγαθὸν ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης ἴσως ἐλόμενον, τὸν φιλήδονον βίον μεταδιώκοντα πρότερον καὶ φιλόσαρκον, εἰ μήπου διὰ τὴν εἰσέπειτα περὶ τὴν πίστιν σπουδὴν, καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων σπάνιν συγκατάβασις γένοιτο.

Καρθαγένης μέ΄.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ μέ, βαπτίζειν ἀπείρηκε τὸν νόσοις ἢ ἐτέροις συμπτώμασι τὸ ὑγιὲς ἀφρημένον τοῦ νοῦ· εἰ μὴ ῥαίσας μικρὸν, τὴν ὑπὲρ τῆς πίστεως προαίρεσιν, καὶ τὸν προσήκοντα πόθον σημήνειε τῇ φωνῇ· εἰ δὲ πρὸ τῆς ἀσθενείας μάρτυρηθείη τὸ βάπτισμα ἐπιζητῶν, καὶ δι' αἰτίας τινὰς ὑπερτιθέμενος, ἀναμφιβόλως βαπτισθήσεται. Ζήτηι καὶ ἐν τῷ ἀ΄ κεφ. τοῦ Α στοιχείου κανόνα ιβ΄. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ Συνόδου.

Νεοκαισαρείας ς΄.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ Συνόδου, τῶν γυναικῶν τὰς ἐγκύμονας οὐκ ἀπείργει βουλομένας βαπτίσασθαι· οὐ γὰρ κοινωνεῖ ταύταις τοῦ φωτίσματος καὶ τὸ ἔμβρυον, μήπω παρὰ τῆς φύσεως δεξάμενον τὴν τοῦ ἀγαθοῦ προαίρεσιν καὶ τοῦ χείρονος, οὐδ' οἶόν τε ταῦτα περιεργάσασθαι ὅπως ἔχουσι διαθέσεως· τὰ δὲ γυνήπια, διὰ τῶν ἀναδόχων κατατιθέμενα, καὶ ἔργοις αὐτοῖς φωτιζόμενα, τῆς θείας κοινωνοῦσιν ἐλλάμψεως.

Τιμοθέου ς΄. καὶ α΄.

Ὁ δὲ ς΄. τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, ἡ κατηχομένη γυνή, φησί, εἰ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐν ἣ βαπτισθῆναι προέθετο, τὰ κατ' ἔθος αὐτῇ συμβαίη, εἰς τὴν ἐπιούσαν ὑπερτιθέσθω τὸ φῶτισμα.

Ὁ δὲ α΄. αὐτοῦ, εἰ παιδίον, φησί, κατηχούμενον, ἢ καὶ ἀνὴρ τῆς ἱερᾶς τελουμένης θυσίας, προσελθὼν ἀπονήρως, τῶν θείων μεταλήψεται δώρων, ἀγνωσῶντος τοῦ ἱερέως εἶναι τοῦτον κατηχούμενον, εὐθὺς βαπτιζέσθω, ὑπὸ γὰρ τοῦ Κυρίου προσκέκληται.

Βασιλείου κ'.

Ὁ δὲ κ' τοῦ μεγάλου Βασιλείου, τὰς αἰρετικὰς γυναῖκας καὶ μὴ τῷ θεοῦ ἠξιωμένας βαπτίσματος, ἀλλ' ἐν τῇ τῶν κατηχουμένων τάξει παραμενούσας εἰσέτι, εἰ παρθενίαν ὁμολογήσαιεν, εἶτα ἀνδράσιν ἑαυτὰς ἐκδοῖεν, μὴ καταδικάζεσθαι ὡς ψευσαμένας τὴν ὁμολογίαν· ὅσα γὰρ ὁ νόμος λέγει, τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ· βαπτισάμεναι γὰρ τῶν πρὸ τοῦ βαπτίσματος σφαλμάτων ἀπάντων συγχώρησιν ἔχουσιν, ἐπεὶ καὶ σύμπαντες οἱ πιστεύσαντες καὶ βαπτισάμενοι οὐδ' ἠντιναοῦν ὑπέχουσι δίκην ἀνθ' ὧν πρὸ τοῦ βαπτίσματος ἤμαρτον· ταῦτα γὰρ τὰ πρεσβεία καὶ ἐξαιρέτα τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως.

Θεοφίλου δ'.

Ὁ δὲ δ' τοῦ Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας, περὶ τινος τῇ ἰδίᾳ συμφθαρέντος ἀδελφιδῆ, εἰ μὲν πρὸ τοῦ βαπτίσματος, φησί, ταύτη ἐμίγνυτο, καὶ μετὰ τοῦτο ταύτης ἀπέσχετο, μενέτω διάκονος, τὸ γὰρ ἅγιον βάπτισμα τὰ πρόην αὐτοῦ ἐκαθάρισεν ἀμαρτήματα· εἰ δὲ μετὰ τὸ βάπτισμα ἔσχε ταύτην, ἐκβληθήτω τοῦ κλήρου· τῷ δὲ ἐξ ἀγνοίας αὐτὸν χειροτονήσαντι, οὐδὲν βλάβος ἐκ τούτου γενήσεται.

Κυρίλλου δ'.

Ὁ δὲ δ' τοῦ ἁγίου Κυρίλλου κανῶν, Καν χωρισμὸν, φησὶν, ὑπομείνωσί τινες τῶν κατηχουμένων, πταισμάτων ἕνεκεν ἐπιτιμηθέντες, καὶ μέλλωσι τελευτᾶν, βαπτίζεσθωσαν, καὶ μὴ ἀμέτοχοι τῆς χάριτος τῶν ἀνθρωπίνων ἀποδημείτωσαν.

*Πῶς δεῖ βαπτίζειν τοὺς δαιμονοῦντας.**Τιμοθέου β' δ'.*

Ὁ δὲ β' τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, Κατηχούμενον δαιμονοῦντα, πρὶν ἢ τοῦ ἀκαθάρτου δαίμονος καθαρθῆναι, κωλύει βαπτίζεσθαι· ἀθέμιτον γὰρ τὸν παρασχόντα ἑαυτὸν τῷ πονηρῷ δαίμονι εἰς ἐνοίκησιν τῇ πρὸς τὰ φῶς ῥοπῇ, καὶ τὸ φῶς τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὑποδέχεσθαι, μὴ τελέως ἀπλλαγέντα τοῦ σκοτεινοῦ καὶ πονηροῦ πνεύματος· εἰ δὲ καὶ ἡ τελευτῆ τούτῳ

ἐπισταίη, κελεύει βαπτίζεσθαι, ἵνα μὴ κενὸς ἐξέλθοι τοῦ βίου, τὸ ἐφόδιον μὴ τῆς θείας φέρων χάριτος.

Ὁ δὲ δ΄, Εἰ καὶ μὴ ὑπὸ δαίμονος, φησὶν, ὁ κατηχούμενος ἐνοχλεῖται, ἀλλ' ὑπὸ νόσου τῶν φρενῶν ἐξεκρούσθη, ὡς μηδὲ ἀποκρίνεσθαι οἷός τε εἶναι, ἀφηρημένος καὶ τὴν φθογγὴν, ἀλλ' ἐπεὶ φθάσας ἔδειξεν ἐκ προαιρέσεως τὴν πίστιν ἀσπάζεσθαι, ἐκὼν εἰς τοὺς κατηχουμένους καταλεγείς, ἀναμφισβόλως βαπτισθήσεται.

Καρθαγένης ρθ', ρί, ριά, ριβ', ριγ'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ ρθ'. καὶ ὁ ρί. ἀνάθεμα κατεψηφίσαντο τῶν λεγόντων, ὅτι θνητὸς ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἀδάμ ἐπλάσθη, καὶ τεθνήξεσθαι ἐμελλε, καὶ εἰ μὴ παρέβη τὴν ἐντολὴν, καὶ οὐχὶ διὰ τὴν ἁμαρτίαν ὑπεισηλθεν ὁ θάνατος· ἡ γὰρ Ἐκκλησίαι οὔτε θνητὸν αὐτὸν δοξάζει πλασθῆναι παρὰ Θεοῦ, οὔτε ἀθάνατον, ἀλλὰ μέσον μεγέθους καὶ ταπεινότητος, δεκτικὸν δηλαδὴ τὸν αὐτὸν ἀμφοτέρων, ὡς ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος ἔφη, ἢ ὡς μετέχοντα καὶ τοῦ μεγέθους τῆς νοερᾶς φύσεως, καὶ τῆς ταπεινότητος τῆς αἰσθητῆς φύσεως· ψυχὴ γὰρ ἀνθρώπου διὰ τοῦ θεοῦ ἐμφυσήματος τὸ εἶναι λαβοῦσα, μείζων τοῦ πηλίνου τούτου καθέστηκε σώματος 1)· δῶρον δὲ εἰληφώς καὶ τὸ ἀυτεξούσιον, καὶ τὰ τῆς κακίας ἀντὶ τῆς ἀρετῆς ἐλόμενος, τὸν θάνατον ἠλλάξατο τῆς ζωῆς. Ἐπειδὴ τοίνυν δι' ἑνὸς τοῦ παραβεβηκότος ἢ ἁμαρτίας εἰς τὸν κόσμον εἰσηλθεν, ὡς εἶρηκεν ὁ Ἀπόστολος, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διήλθεν, ὡσπερ τις κληρὸς δηλαδὴ πατρῶος διαβάς ἐπὶ τοὺς ἐγγόνους, ἐφ' ᾧ γὰρ πάντες, φησὶν, ἥμαρτον, οὐδὲ τὰ νήπια τῆς τοῦ Ἀδὰμ ἄρα ἁμαρτίας ἐλεύθερα, ὡς τῆς συλλήψεως αὐτῶν ἐν ἀνομίαις γινομένης· ἐξ ἡδονῆς γὰρ ἡ συνάρπεια καὶ ἡ ἐπομένη σύλληψις, καὶ εἰ μὴ ὁ νόμος ἐπεκούρει τῷ γάμφῳ, ἁμαρτία ἂν ἐλογίζετο, φιληδονίας σαφῶς καὶ ὀρέξεως σαρκικῆς κινούσης εἰς αὐτὸν, καὶ διὰ παιδοποιεῖται γίνηται. Εἰ οὖν αἰτίαν ἔχει τῆς σαρκὸς τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἀνθρώπων ἢ γένεσις, οὐκ ἐλεύθερα καὶ τὰ νεογνά τῆς προγονικῆς ἁμαρτίας, ἢν καθαρ-

1) ἢ ὡς μετέχοντα . . . σώματος, εὐ κεῖται ἐν Κώδικι ε΄.

θῆναι δεῖ τῷ θεῷ τῆς παλιγγενεσίας λουτρῶ· εἰ γὰρ καὶ ἀναισθητῶς τῷ ἀτελεῖ τῆς φύσεως ἔχει τὰ νήπια, ἀλλὰ παρὰ τὴν πίστιν τῶν προσαγόντων τὸν φωτισμὸν τοῦ Πνεύματος δέχεται, καὶ τούτου τὰς πίστεις φθάσας ἐναργῶς παρέσχεν ὁ Κύριος, ἡνίκα διὰ τὴν ἐτέραν πίστιν, ἐτέρους τὸ φρονεῖν ὑπὸ νοσημάτων ἀφηρημένους, οὐ μόνον σωματικῆς, ἀλλ' ἤδη καὶ ψυχικῆς ἀρρώστιας μετὰ πολλοῦ τοῦ περιόντος ἀπήλλαττε· χρὴ τοίνυν καὶ ταῦτα εἰς ἄφεσιν βαπτίζεῖν ἀμαρτιῶν· τὸν δὲ μὴ οὕτω καὶ φρονοῦντα καὶ δρῶντα, ἀλλὰ πλαστὸν οἰόμενον καὶ οὐκ ἀληθῆ τὸν εἰς ἄφεσιν ἀμαρτιῶν ἐπὶ τῶν νηπίων τοῦ βαπτίσματος τύπον, τοῦ ἀναθέματος ἀξιούσιν.

Ὁ δὲ ριά, Ἡ διὰ τοῦ βαπτίσματος, φησὶ, χορηγουμένη χάρις ἡμῖν, οὐ μόνον τῶν ἡμαρτημένων ἄφεσιν, ἀλλὰ καὶ δύναμιν ἐνίσχιν εἰς τὸ μηκέτι ἀμαρτάνειν ἡμᾶς, εἰ μὴ διὰ ῥαθυμίαν ἐκόντες τὰ τῆς ἀμαρτίας ἀσπασαίμεθα· τοὺς δὲ μὴ οὕτω φρονοῦντας 1), τῷ ἀναθέματι παραπέμπει.

Ὁ δὲ ριβ', Ἡ διὰ τοῦ βαπτίσματος χάρις, φησὶ, τὴν γνῶσιν ἡμῖν τῶν ἡμαρτημάτων ἀποκαλύπτουσα, βοήθειαν εἰς τὸ μὴ ἀμαρτάνειν παρέχει, τῷ γνῶναι τίνα δεῖ ἐπιζητεῖν, καὶ τίνα παντὶ σθένει φευγεῖν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ δύναμιν παρέχει κρυπτῶς, ὥστε ἀγαπᾶν καὶ προθυμεῖσθαι πράττειν τὸ ποιετέον· ἐκάτερον γὰρ, ἢ τε γνῶσις καὶ ἡ ἀγάπη, δῶρον Θεοῦ· τὸν δὲ μὴ οὕτω δόξης ἔχοντα, ἀλλὰ τὸ εἰδέναι τί δεῖ ποιεῖν μόνον τὴν χάριν ἡμῖν διδόναι οἰόμενον, οὐ μὴν καὶ τὸ ἀγαπᾶν ὃ δεῖ ποιεῖν, τοῖς κληρονόμοις συντάττει τοῦ ἀναθέματος· διότι ἡ γνῶσις μόνη φυσιοῖ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ.

Ὁ δὲ ριγ', Τοῖς λέγουσι δύνασθαι ἡμᾶς καὶ δίχα τῆς διὰ τοῦ βαπτίσματος χάριτος τὰς ἐντολάς πράττειν μὲν, δυσχερέστερον δὲ, αὕτη γὰρ εὐχέρειαν μόνην εἰς τὸ ταύτας ἀνύττειν 2) δίδωσι, τοῦ ἀναθέματος τιμᾶται σαφῶς· τὸ πᾶν γὰρ ἐστὶ τῆς θείας χάριτος, κακείνης ἄνευ οὐδὲν τῶν δεόντων κατορθῶσαι δυνάμεθα· οὐ γὰρ εἶπε, φησὶν, ὁ Κύριος, χωρὶς ἐμοῦ εὐχερῶς οὐ δύνασθε ποιεῖν, ἀλλὰ χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν.

1) τοὺς δὲ μὴ οὕτω ποιῶντας μᾶλλον δὲ φρονοῦντας B. — 2) ἀνύειν Γ.

Ὅτι οὐ δεῖ βαπτίζειν τοὺς τελευτήσαντας, ἢ κοινωρίας μεταδιδόναι.

Καρθαγένης ιή.

Ὁ δὲ ταύτης ιή. τοὺς ἤδη τετελευτηκότας, οὔτε βαπτίζειν, οὔτε τῶν θείων κελεύει μεταδιδόναι μυστηρίων· μὴ συνιέντες γάρ τινες τῶν ἀποστολικῶν ῥημάτων τὴν δύναμιν, ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους γράφοντος πρώτη, Ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται; τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; οἱ μὲν, τοὺς νεκροὺς αὐτῶν ἐβάπτισον, οἱ δὲ, ἄλλους ὑπὲρ τῶν νεκρῶν ζῶντας, ἀλλ' ὁ κανὼν τοῦτο κωλύει γίνεσθαι· οὐ γὰρ τοὺς ἤδη τεθνηκότας ὁ Ἀπόστολος κελεύει βαπτίζειν, ἢ ἀντ' ἐκείνων ἄλλους· ἀλλ' ἐπεὶ οἱ βαπτιζόμενοι, μακθάνοντες τοῦ καθ' ἡμᾶς μυστηρίου τὴν δύναμιν, μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ἀνάστασιν νεκρῶν ἦτοι σωμάτων ἐλπίζουσιν διδάσκονται, καὶ τὴν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ κατάδυσιν καὶ ἀνάδυσιν τὸν θάνατον ὑπεμφαίνουσιν καὶ τὴν ἀνάστασιν, πρὸς τοὺς περὶ ταύτην ἀμφιβόλως ἔχοντας, φησὶν ὁ Ἀπόστολος, ὅτι εἰ μὴ ἀνάστασις ἐστὶ, τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ἐπ' ἐλπίδι τοῦ ἀναστῆναι τοὺς νεκροὺς, ματαιοπονοῦντες λοιπὸν, εἴ γε περὶ τῆς ἀναστάσεως ἀμφιβάλλουσιν· οἷς μὲν γὰρ πράττουσιν, ὁμολογοῦσι προσδοκᾶν τὴν ἀνάστασιν οἷς δὲ νῦν λέγουσιν, ἀρνοῦνται αὐτήν· βαπτίζονται γὰρ ὑπὲρ τῶν νεκρῶν τῇ φύσει σωμάτων, εἰς ἀφθαρσίαν καὶ αὐτὰ μετασκευασθῆναι πιστεύοντες· ἐπεὶ τοι γε ἡ ψυχὴ ἀθάνατος φύσει· πέφυκε καὶ ἀτελεύτητος· ταῦτα δὲ φθορᾶ καὶ ἀλλοιώσει ὑπόκειται· διὰ γὰρ τοῦτο ἄπερ τις διὰ ῥημάτων ὁμολογεῖ πιστεύειν, διὰ τῶν πραγμάτων δείκνυσιν ὁ ἱερεὺς, εἰκονίζων ἐν τῷ ὕδατι τὴν ἀλήθειαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ τῶν ἀμφιβαλλομένων νηπίων, εἰ ἐβαπτίσθησαν.

Συνόδου ἕκτης πδ'. Καρθαγένης οβ'.

Ὁ πδ'. τῆς ἕκτης Συνόδου, ἔτι δὲ καὶ ὁ οβ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ, τὰ ἀμφιβαλλόμενα νήπια, εἰ τοῦ θείου τετυγῆκει βαπτίσι-

ματος, μήτ ἄλλων ἀσφαλῶς ἐπ ἑαυτοῦντων, χωρὶς ἐπιδοιασμοῦ, βαπτίζειν προστάττουσιν· εἰ γὰρ καὶ ἐν ὁμολογεῖν βάπτισμα ἀπὸ τοῦ θεοῦ συμβόλου δεδιδάγμεθα, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Κύριος ἔφη, Ἐν μὴ τις γεννηθῆ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, εὐλαβητέον μὴ τῆ στερήσει τοῦ θεοῦ φωτίσματος, τὸ προσῆκον τῷ πνευματικῷ γάμῳ μὴ περικείμενα ἔνδυμα, τοῦ νυμφῶνος ἅμα καὶ τῆς βασιλείας ἀπορρίφῃ· δέον γὰρ ἐν τοῖς ἀμφιβάλοις νικᾶν φιλανθρώπως 1) τὸ ἀνεμφίβολον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Περὶ τῶν βαπτιζομένων νηπίων τῶν Ἀγαρηνῶν.

Ἴδειν ἐστὶ καὶ τῷ βιβλίῳ σκότῳ τῆς τῶν Ἀγαρηνῶν δυσσεβείας, τὸ φῶς ἐνδυναστεῦον τῆς χάριτος, καὶ ὑπὸ ταύτης μὴ καταλαμβάνομενον ἢ σβεννύμενον· ἐπεὶ τῶν σημείων οὐδὲ τοῖς ἀπίστοις ἐφθόνησεν, ἐνάγουσα τούτους πρὸς τὴν θεῖαν ἐπίγνωσιν· ἔθος γοῦν ἐστὶ τῶν Ἀγαρηνῶν τοῖς πλείστοις, μὴ πρότερον τὰ σφέτερα περιτέμνειν βρέφη, πρὶν ἂν οἱ ὑποτελεῖς ὄντες αὐτοῖς τῶν Χριστιανῶν ἱερεῖς, καὶ ἄκοντες ἀναγκασθῶσι ταῦτα βαπτίσαι· ἐζητήθη τοίνυν τὰ περὶ τούτου ἐν τῇ κατὰ τὴν βασιλεύουσιν Συνόδῳ, Λουκᾶ τοῦ ἱεροῦ τὸν πατριαρχικὸν ἰθύνοντος θρόνον, εἰ δεῖ τοὺς τοιούτους, τῇ ἀληθινῇ τῶν Χριστιανῶν πίστει προσερχομένους, ἀναβαπτίζειν, ἢ μόνον χρίειν τῷ μύρῳ, καὶ ἐψηρίσθη, τούτους ἀναντιρρήτως αὐθις βαπτίζειν· ὅπερ γὰρ ἐλούσαντο βάπτισμα, οὐ κατὰ σκοπὸν εὐσεβῆ, ἀλλ' ὡς φαρμακεία ἢ ἐπακοιδία τινὶ τούτῳ ἐχρήσαντο· ἐφ' ᾧ μὴ νοσώδης ἢ δυσώδης ἢ κρᾶσις τῶν σωμάτων τοῖς περιτμηθησομένοις γενήσεται.

Ἔτι περὶ τῶν βαπτιζομένων παρ' ἀνιέρων.

Ἐζητήθη καὶ τοῦτο· Τοῦ Ἡρακλείας ἐρομένου 2) Μανουὴλ, εἰ χρὴ δέχεσθαι ὡς πιστὸν, ὃν ἀνιέρος ἐβάπτισε, τὸ ἱεῖσθαι πλασάμενος· τοῦτο γὰρ ἐπὶ τῆς ἐνορίας αὐτοῦ τηνικαῦτα

1) νικᾶν ἀνεμφίβολις τὸ ἀμφίβολον B. — 2) ἱερωμένου. B.

συνέβη, καὶ ἐψηφίσατο ἡ Σύνοδος καὶ τούτους ἀναβαπτίζεσθαι· ἐπεὶ γάρ, φησὶ, κατὰ τοὺς ἱεροὺς τῶν Ἀποστόλων κανόνας, τὸν μς΄. καὶ μζ΄. μόνοις ἐπισκόποις ἐδόθη καὶ ἱερεῦσιν ἢ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος τελετὴ· δείκνυται δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ κς΄. καὶ μς΄. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου, τοῦ μὲν μὴ ἐφορκίζειν τοὺς μὴ προαχθέντας ὑπὸ ἐπισκόπων κελεύοντος, τοῦ δὲ, τοὺς φωτιζομένους τὴν πίστιν ἀπαγγέλλειν τοῖς ἐπισκόποις ἢ πρεσβυτέροις· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ οἱ ῥηθέντες τῆς ς΄. Συνόδου καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ, τοὺς ἀμφιβόλως ἔχοντας εἰ ἐβαπτίσαντο, ἀμελητὶ βαπτίζειν προστάττουσιν· οὐ μὴν ἦν ὄσιον οὐδὲ ἀσφαλές, τὸν βαπτισθέντα παρὰ τοῦ μὴ λαβόντος ἐξουσίαν βαπτίζειν, καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος ἄφρασιν διδόναι ἀμαρτημάτων (ῥυπτικὸν γὰρ τούτων τὸ βάπτισμα), τῷ θεῷ τῶν πιστῶν καταλέγειν 1) χορῶ· οὐ μικρὸς γὰρ ὁ κίνδυνος, μήποτε παρὰ τὸν τοιοῦτον διασταγμὸν, αὐτὸς μὲν τῆς ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καθάρσεως στερηθῆ, ἡμεῖς δὲ ἀβαπτίστω λάθωμεν κοινωνοῦντες· εἰ δὲ τις ἐνίσταται λέγων, διὰ τὰς γινομένας παρὰ τοῦ λαϊκοῦ εὐχὰς, καὶ τὴν χριστιανικὴν τοῦ ἁγίου μύρου, ἀληθὲς χρῆναι τὸ πρὸς τοῦ ἀνιέρου διδόμενον λογιζέσθαι βάπτισμα, οὕτως ἂν φῆσαι καὶ τοὺς χειροτονηθέντας πρὸς τινος ἀνιέρου καὶ τὸν ἐπίσκοπον ὑποκρινομένου, δεῖν εἶναι κληρικοὺς καὶ μετὰ τὸ φωραθῆναι· ὅπερ ἄτοπον, ἀλλὰ καὶ ὑπεναντίον τῷ δ΄. κανόνι τῆς Β΄. Συνόδου, τῷ περὶ Μαξίμου τοῦ κυνικοῦ διαταττομένῳ, μήτε αὐτὸν γενέσθαι ἢ εἶναι ἐπίσκοπον, καὶ τοὺς ὑπὸ αὐτοῦ χειροτονηθέντας μηδὲν πλέον ἐντεῦθεν ἀπόνασθαι, πάντων ἀκυρωθέντων ὧν ἀθέσμως ἐκεῖνος ἔδρασεν· ἐπεὶ μὴν καὶ τῷ ιη΄. τῆς ἐν Σαρδικῇ, τοὺς παρὰ Μουσαίου καὶ Εὐτυχιανοῦ ἀνιέρων ὄντων χειροτονηθέντας, τοῦ κλήρου τελέως ἐκβάλλοντι, καὶ εἰς τὴν τῶν λαϊκῶν κατάγοντι χώραν. Ὡσπερ οὖν ἐκεῖνοι ἀχειροτόνητοι, οὕτω καὶ οὗτοι ἀβάπτιστοι λογισθήσονται· καὶ ὡσπερ οἱ τῶν Ἀγαρηνῶν βαπτιζόμενοι παῖδες τῷ μὴ δυσωδίας ἀπόζειν, Χριστιανοὶ οὐ λογίζονται, οὕτως οὐδὲ οἱ μύρω χριστιανικοῦ πρὸς τῶν ἀνιέρων, ὅτι μηδὲ δέδοται τοῖς τοιούτοις ἁγιασμοῦ τινος ὅλως μεταδιδόναι· εἰ δὲ τις ἀν-

1) ἐντιλέγειν Β.

θυποφέρει τὸ παρὰ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου, ἔτι παιδὸς ὄντος, γεγονὸς, ἐνθυμηθῆτω τὸν θεσπίζοντα πολιτικὸν νόμον, ὅτι τὸ παρὰ κανόνας οὐχ ἔλκεται εἰς ὑπάδειγμα, καὶ οὐ νόμος Ἐκκλησίας τὸ σπάνιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ τῶν βαπτιζομένων ἐξ Ἰουδαίων.

Συνόδου ἐβδόμης ἡ.

Περὶ δέ γε τοῦ σκληροτραχήλου καὶ ἀπεριτμήτου τῆ καρδίας γένους τῶν Ἰουδαίων, οὕτως ὁ τῆς Ζ΄. Συνόδου ἡ. γινώσκει κανόν. Εἰ γάρ τις αὐτῶν, φησὶ, ἐξ εἰλικρινοῦς καρδίας τὰ Χριστιανῶν ἔλοιτο, καὶ ἡμῖν ἐξ ὅλης καρδίας ὁμολογήσειε, θριαμβεύων ὅσα πράττειν τῷ τῶν Ἑβραίων εἰθισται γένει, ἐφ' ᾧ καὶ ἐτέρους ἐλεγχθῆναι καὶ διορθωθῆναι, οὗτος καὶ προσδεχθήτω, καὶ τοῦ θεοῦ ἀξιωθήτω βαπτίσματος, πρὸς δὲ καὶ οἱ αὐτοῦ παῖδες· καὶ ἀσφαλιζέσθω τῶν Ἰουδαϊκῶν ἐπιτηδευμάτων ἀποδιδοῦσθαι· εἰ δὲ μὴ οὕτω φρονοίη, μηδὲ δι' αὐτὸ τὸ καλὸν τὸν χριστιανισμὸν αἰροῖτο, ἀλλ' ἢ τινὰς βουλόμενος ἐκφυγεῖν ἐπηρείας, ἢ δόξης ἐπικαίρου καὶ ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας ἀλοῦς ἔρωτι, τῇ πίστει σκήπτοιτο προσιέναι, τὸν γε δὴ τοιοῦτον βαπτίζειν οὐκ ἐπιτρέπει· εἰ δὲ καὶ οὕτω γνώμης ἔχοντες ἔλαθόν τινες βαπτισάμενοι, καὶ ὑποκρίνονται μὲν τὰ Χριστιανῶν, κρύφα δὲ τῶν Ἰουδαϊκῶν ἑθῶν καὶ παρατηρήσεων φωραθεῖεν ἐχόμενοι, μήτε εἰς Ἐκκλησίαν εἰσίστησαν, φησὶ, μήτε οἰκισθῆναι ἀξιούσθωσαν κοινωνίας, μηδὲ οἱ παῖδες αὐτῶν τῷ θεῷ βαπτίσματι σημειούσθωσαν, μήτε δούλον παραχωρεῖσθωσαν κτᾶσθαι Χριστιανόν, ἀλλὰ φανερώς κατὰ τὴν τῶν Ἑβραίων θρησκείαν ἐπιτρέπέσθωσαν πολιτεύεσθαι.

Νόμοι.

Ὁ δὲ νόμος φησὶν Ἰουδαῖος τὸ θέλειν εἶναι Χριστιανὸς προσποιούμενος, ὡς ἂν τὴν κατ' αὐτοῦ κατηγορίαν, ἢ τὴν ἀπὸ χρέους ἀγωγὴν παραμένων, τῇ Ἐκκλησίᾳ φύγη, εἰ μὴ ἀποδοίη τὰ

χρέα, ἢ ἐλευθερωθεῖν τοῦ ἐγκλήματος, μὴ δεχέσθω 1).

Ἰουδαῖος Χριστιανὸν ἀνδράποδον μὴ ἐχέτω, μήτε κατηγορούμενον περιτεμνέτω, μήτε ἄλλος αἰρετικὸς τοῦτο ποιείτω 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ Βασιλείως.

Νόμοι.

Βασιλεὺς ἐστὶν ἔννομος ἐπιστάσις, κοινὸν ἀγαθὸν πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις· μήτε κατὰ προσπάθειαν ἀγαθοποιῶν, μήτε κατ' ἀντιπάθειαν τιμωρῶν, ἀλλ' ἀναλόγως ταῖς τῶν ἀρχομένων ἀρεταῖς, ὡσπερ τις ἀγωνοθέτης, τὰ βραβεῖα ἐξ ἴσου παρεχόμενος, μηδὲ κενὰς εὐεργεσίας εἰς βλάβην ἄλλων τισὶ χαριζόμενος 3).

Σκοπὸς τῷ βασιλεῖ τῶν τε μενόντων καὶ ὑπαρχόντων 4) δι' ἀγαθότητος ἢ φυλακῆ καὶ ἀσφάλεια, καὶ τῶν ἀπολωλότων δι' ἀγρύπνου ἐπιμελείας ἢ ἀνάληψις, καὶ τῶν ἀπόντων διὰ σοφίας καὶ δικαίων τρόπων καὶ ἐπιτηδεύσεων ἢ ἐπίκτησις 5).

Τέλος τῷ βασιλεῖ, τὸ εὐεργετεῖν· διὸ καὶ εὐεργέτης λέγεται· καὶ ἡνίκα τῆς εὐεργεσίας ἐξατονήσῃ, δοκεῖ κτεθληθεῖν κατὰ τοὺς παλαιοὺς τὸν βασιλικὸν χαρακτῆρα 6).

Ἐπισημότατος ἐν ὀρθοδοξίᾳ καὶ εὐσεβείᾳ ὀφείλει εἶναι ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐν-θέῳ ζήλω περιβόητος 7).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Πότε ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ἅγιον εἴσεισι θυσιαστήριον.

Συνόδου ἕκτης ξθ'.

Ὁ ξθ'. τῆς ἕκτης Συνόδου κανὼν, Μόνοις μὲν τοῖς ἱερεῦσι, φησὶν, ὁ τῆς Ἐκκλησίας θεσμὸς, τὸ ἅγιον ἀνήκε θυσιαστήριον· ἡ δὲ ἀρχαία τῶν θείων Πατέρων παράδοσις, καὶ τοὺς βασιλέας

1) μή. Βασ. Α. α. — 2) γά. Βασ. αὐτόθι. τὰ τελευταῖα οὐ κεῖται παρὰ Β. — 3) Ἐπαναγ. Τ. Β'. κ. α. — 4) ὑπαρχόντων δυνάμεων Β. Γ. καὶ 1340. ἄνευ δὲ τοῦ, δυνάμεων 1375. καὶ ε. — 5) αὐτόθι: κ. β'. — 6) αὐτόθι: κ. γ'. — 7) αὐτόθι: κ. ε.

εὐσεβείας ἀμειβομένη τε καὶ τιμῶσα, οὐκ ἀποκλείει τῆς εἰς τοῦτο παρόδου (ἅτε χριστοῦς 1) ὄντας Κυρίου, καὶ πατριάρχης προβάλλεσθαι εἰωθότας τῇ τῆς θείας ἐπικλήσει Τριάδος,) ἥνίκα μέντοι τὰ νενομισμένα καὶ μόνον δῶρα τῇ θεῖα τραπέζῃ προσοίσειν μέλλουσι· λαϊκοῖς δὲ, τὰ ἔνδον τοῦ θυσιαστηρίου εἰσιτητὰ εἶναι παντάπασί γε ἀπείρηκεν. Οἱ γε μὴν Λατῖνοι, κατὰ πάσης ἐκκλησιαστικῆς θεσμοθεσίας ὁμότες χωρεῖν προθέμενοι, οὐχ ὅπως τῇ τῶν λαϊκῶν ἀνδρῶν εἰσόδῳ, ἀλλὰ καὶ τῇ τῶν γυναικῶν τὸ θεῖον βεβηλοῦσι θυσιαστήριον. Εἰς τοσοῦτον δ' ἤκον παραπληξίας, ὥσθ' οἱ μὲν ἄνδρες, καὶ ἐν αὐτῷ καθῆσθαι οὐ φρίττουσιν, ἰσταμένων αὐτοῖς τῶν ἱερουργούντων· αἱ γυναικες δὲ, καὶ τὴν ἱερὰν περιέσσανται τράπεζαν ἀνερευθριάστῳ πρῶσώπῳ, ἱερουργοῦντος τοῦ ἱερέως.

Συνόδου ἑκτης ζ'.

Μὴ ἐξέστω τινὲ τῶν ἀπάντων ἐν λαϊκοῖς τελοῦντι, ἔνδον ἱεροῦ εἰσιέναι θυσιαστηρίου, μηδαμῶς ἐπὶ τούτῳ τῆς βασιλικῆς εἰργομένης ἐξουσίας καὶ αὐθεντίας. Ἡνίκα δ' ἂν βουλευθῆις προσάξει δῶρα τῷ πλάσαντι κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Ὅτι βασιλέα ὑβρίζειν οὐ δεῖ.

Ὁ πδ'. τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανῶν, Ὅστις ὑβρίζει βασιλέα, φησὶν, ἢ ἄρχοντα παρὰ τὸ δίκαιον, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, καθαιρεῖσθω, λαϊκὸς δὲ, ἀφοριζέσθω. Καὶ ὁ Μωσχαϊκὸς γὰρ νόμος Ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς, ὑποτίθεται. Καὶ Πέτρος, ἡ κορυφή τῶν Ἀποστόλων· Τὸν βασιλέα τιμᾶτε· καὶ Παῦλος ὁ μέγας, ὑπερέχεσθαι κελεύει τῶν βασιλέων, καὶ τῶν ἐν ὑπεροχῇ πάντων, καὶ ταῦτα ἀπίστων· παρὰ τὸ δίκαιον δὲ προσθεῖς, (καὶ γὰρ αὐτὸν ἀμεταβλήτως τὸν ἱερὸν ἐξεθέμην κανόνα), τὴν

1) Χριστιανούς Β. — 2) Ὁ § οὗτος ἐκ τοῦ 1375. οὐ κεῖται δὲ παρὰ τοῖς λατινοῖς.

μὲν ἀπεικικύειν ὕβριν ἀνείλεν, οὐ μέντοι καὶ τὸν ὑπὲρ τοῦ δικαίου ἔλεγχον, ὅτε τούτων καθάπτοιτό τις, ἔστιν δὲ παρὰ τὸ προσήκον δρώντων, καὶ εἰς ὕβριν αὐτοῖς οἱ ἔλεγχοι λόγοι λογιζῶνται.

Νόμοι.

Ὁ τὸν βασιλέα ὑβρίζων οὐκ εὐθὺς τιμωρεῖται, οὔτε τι ἄλλο σκληρὸν ἢ τραχὺ ὑπομένει· ἢ γὰρ ἀπὸ κουφότητος εἶπε, καὶ περιφρονεῖται, ἢ ἐξ ἀνοίας, καὶ ἐλεεῖται, ἢ ὡς ἀδικούμενος, καὶ συγχωρεῖται· ἀναφέρεται δὲ τὰ περὶ τούτου τῷ βασιλεῖ, καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ προσώπου κρίνει, εἰ ὀφείλει συγχωρηθῆναι ἢ τιμωρηθῆναι 1).

Ὁ καθοσίωσιν πλημμελῶν, ἥτοι φατριάζων κατὰ βασιλέως, ξίφει τιμωρεῖσθω 2).

Πᾶς ὁ εὐρίσκων φλυαρίαν κατὰ βασιλέως ἐν χάριτι ἐσφραγισμένην ἢ ἀσφράγιστον, καὶ μὴ παραχρῆμα καίων, ἀλλὰ ἀναγινώσκων, ὑποκείσθω τιμωρία, ἢ τινι ὑπέκειτο καὶ ὁ συντεθεικῶς τὴν φλυαρίαν 3).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄

Περὶ τῶν τοῦ γάμου βαθμῶν.

Ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἂν τις οἶμαι τῶν εὖ φρονούντων, ἀωρίας ἡμᾶς γράψαιτο, κατὰ γε τὸ νῦν διεξιόντας καὶ τὰ τῶν λεγομένων τοῦ γάμου βαθμῶν, καὶ τῆς αὐτῶν συγγενείας τὴν τε ἐγγύτητα καὶ ἀπόστασιν· ὅθεν δὴ τῶν συγκεχωρημένων οἱ τὴν κώλυσιν ἔχοντες σαφῶς διακρίνονται καὶ ἐλέγχονται. Τοὺς μὲν οὖν βαθμοὺς ἀπὸ μεταφορᾶς εἰρησθαι φασὶ τινες τῶν τῆς κλίμακος ἀναβαθμῶν· ὡς γὰρ δι' ἐκείνων ἡ ἀνοδος, καὶ ἡ κάθοδος γίνεται, οὕτως διὰ τῶν τῆς συγγενείας βαθμῶν, οἱ τε ἀνιόντες καὶ οἱ κατιόντες εὐρίσκονται· οἱ δὲ μὴ οὕτως ἔχοντες, ἐκ πλαγίου γνωρίζονται. Προβαίνειν μέντοι πεφύκασι κατὰ τὴν τῶν γεννήσεων τάξιν· ἐκάστην γὰρ γέννησιν βαθμὸν ἀποτελεῖν ἕνα νενόμισται.

1) κ. ιγ'. Βασ. Ξ'. λς'. — 2) σχολ. ἐπι. ιθ'. Βασ. Ξ'. λς'. Πρωχ. Νόμ. Η. ΑΘ'. κ. 10. — 3) κ. α. Βασ. Ξ'. ξγ'.

Τούτων οἱ μὲν εἰς πλάτος, οἱ δὲ εἰς βάθος ἐκτείνονται· καὶ οἱ μὲν τοῦ πλάτους, τὴν αὐτὴν πρὸς ἀλλήλους ἀποσώζουσι τάξιν· υἱοὶ μὲν γὰρ ὄντες, τὸν πρῶτον ἅπαντες πληροῦσι βαθμὸν· ἀδελφοὶ δὲ, πρὸς ἀλλήλους τὸν δεύτερον, καὶ ἐπέκεινα ὡς τῶν δέκα· διότι τοὺς γαμικῶς συναπτομένους ἐκ τοῦ αὐτοῦ αἵματος, ἀνάγκη πᾶσα μὴ πλείους εἶναι τῶν δύο· ταύτη τοι καὶ τοὺςδε μονοὺς ἐκ τῶν ἀδελφῶν θεωροῦντες, δευτέρου φαμὲν εἶναι βαθμοῦ, κατὰ τὴν διπλὴν αὐτῶν πάντως γέννησιν· ὡσαύτως οἱ ἀνεψιοὶ τὸν τρίτον ἐπέχουσι, καὶ οἱ πρωτεζᾶδελφοὶ τὸν τέταρτον, καὶ τὸν ἕκτον οἱ δισεζᾶδελφοὶ, καὶ ἐφεξῆς ἀναλόγως. Οἱ δὲ κατὰ βάθος, οὐ πάντες τὸν αὐτὸν βαθμὸν ἔχουσιν, ἀλλ' οἱ μὲν υἱοὶ τὸν πρῶτον, οἱ ἔγγονοι τὸν δεύτερον, καὶ οἱ δισέγγονοι τὸν τρίτον, καὶ ἐφεξῆς ὁμοίως· παρ' ὅ καὶ οὐ κατὰ τὰς γενέσεις, ὡς γε ἔδοξε τοῖς ἀρχαιοτέροις, ἀλλὰ κατὰ τὴν οἰκειότητα καὶ τὴν τοῦ γένους ἐγγύτητα, καὶ τὴν ἀπόστασιν αὐθις πρὸς τὴν πρώτην τοῦ γένους ἀρχὴν, κάλλιον τοὺς βαθμοὺς ὀνομάζεσθαι· μεταξὺ γὰρ πατρὸς καὶ υἱοῦ, μικρὰ τις διάστασις· πάππου δὲ καὶ ἐγγόνου, μείζων· δισεγγόνου δὲ πρὸς τὸν αὐτὸν, ἔτι μείζων· οὕτω σχέσεως ἔχουσι καὶ οἱ ἐκ πλαγίου.

Διαιρέσις τῆς συγγενείας.

Γενικὸν δὲ ὄνομα οὕσα ἡ συγγένεια, εἰς δύο κατὰ πρώτην διαιρέσιν τέμνεται, εἰς τε τὸ φύσει, καὶ τὸ θέσει· καὶ φύσει μὲν συγγενής ἐστι, πατήρ, τυχὸν, υἱὸς, μήτηρ, θυγάτηρ, ἀδελφός, ἀνεψιός, ἐξανεψιός, ὁ ἐκ τοῦ ἀνεψιοῦ γεννηθείς, καὶ ὅσα τοιαῦτα· θέσει δὲ, πενθερός, γαμβρός, γυναικάδελφος, θετός υἱός· τὸ φύσει δὲ πάλιν ὑποδιαιρεῖται εἰς δύο, εἰς τε τὸ μετὰ γάμου νόμιμον, καὶ τὸ ἐκ πορνείας γεγονός· τὸ δὲ θέσει ὑποδιαιρεῖται καὶ αὐτὸ εἰς τε ἀγχιστείαν, καὶ θέσιν· καὶ ἔστιν ἀγχιστεία μὲν, ἢ ἐξ ἐπιγαμβρίας συγγένεια· ἀγχιστεία δ' ἐστὶν οἰκειότης προσώπων ἐκ γάμων ἢ μὲν συνημένων συγγενείας ἐκτός 1)· θέσις δὲ, ἢ χωρὶς σαρκικῆς συναφείας υἰοθεσία.

Περὶ ἀδελφοποιίας.

Ἢ μὲντοι ἀδελφοποιία οὐ νόμιμόν ἐστιν· ἄπαιδες μὲν γὰρ

1) ἀγχιστεία δ' ἐστὶν . . . ἐκτός ἐκ τοῦ 1373.

ὄντες, ἐσοφισάμεθα τὴν υἰοθεσίαν εἰς διαδοχὴν τῶν πραγμάτων· τὴν δὲ ἀδελφοποιῶν οὐδεμίᾳ εἰσάγει εὐλογος πρόφασις· τὰ μὲν οὖν τὸ εὐλογον ἔχοντα, καὶ ὁ νόμος ἐδέξατο· τὰ δὲ μὴ τοιαῦτα, οὐ παρεδέξατο.

Πάλιν καθ' ὑποδιαίρεσιν, τὰ ἐξ ἀγχιστείας ἢ ἐκ δύο γενῶν συνίσταται, ὡς θεῖος καὶ ἀνεψιός συναφθέντες θεῖα καὶ ἀνεψιά, ἢ δύο πρωτεζάδελφοι, δυσὶ πρωτεζαδέλφαις, καὶ καλεῖται ἀγχιστεία· ἢ παρεμβέβληται καὶ ἕτερον πρόσωπον μεταξὺ τῶν δύο τούτων γενῶν, καὶ καλεῖται ἐξ ἀγχιστείας τριγένεια· εἰσὶ δὲ ταῦτα καὶ κωλυτὰ καὶ ἀκώλυτα, ὡς ἐν τοῖς ἐπομένοις δειχθήσεται.

Ἡ δὲ θέσις ἢ κατὰ υἰοθεσίαν γίνεται διαδοχῆς χάριν, ἢ κατὰ ἀναδοχὴν τὴν ἀπὸ τοῦ θεοῦ βαπτίσματος στηριγμοῦ καὶ διδασκαλίας, ἔτι δὲ καὶ μαρτυρίας ἕνεκα· ἀλλ' ἡ μὲν υἰοθεσία καὶ εἰς κληρονομίαν εἰσέρχεται· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἐγεγόνει· ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος εἰς τοὺς γαμικούς μόνους ζητεῖται βαθμούς· καὶ αὕτη μὲν ἡ καθολικωτέρα τῆς συγγενείας διαίρεσις· ἐφεξῆς δὲ περὶ τῶν κατὰ μέρος ἐροῦμεν, καὶ πρῶτόν γε τῶν ἐξ αἵματος.

Περὶ τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας.

Διαιρεῖται τοίνυν τὸ ὁμογενὲς καὶ ἐξ αἵματος, εἰς τε ἀνιόντας, καὶ κατιόντας, καὶ τοὺς ἐκ πλαγίου. Καὶ ἀνιόντες μὲν εἰσιν, οἱ ἡμᾶς γεγεννηκότες, οἷον πατὴρ καὶ μήτηρ, πάππος καὶ μάμμη, καὶ οἱ τούτων ἀνωτέρω· κατιόντες δὲ, οἱ ἐξ ἡμῶν γεννηθέντες, οἷον υἱός, θυγάτηρ, ἑγγονος, ἐγγόνη, δισέγγονος, δισεγγόνη, καὶ οἱ τούτων ἐφεξῆς· ἐκ πλαγίου δὲ, οἱ μήτε ἡμᾶς γεγεννηκότες, μήτε ἐξ ἡμῶν γεννηθέντες, ὑπὸ δὲ τὴν αὐτὴν καὶ μίαν ἀρχὴν καὶ γονὴν ἡμῖν ἀναγόμενοι, οἷον, ἀδελφός, ἀδελφή, θεῖος, θεῖα, ἀνεψιός, ἀνεψιά, ἐζάδελφος, ἐζαδέλφη, καὶ οἱ τούτων ἐπέκεινα, οἱ ἀπὸ λοξότητος δηλαδὴ συγγενεῖς.

Περὶ ἀνιόντων καὶ κατιόντων.

Ἄλλ' οἱ μὲν ἀνιόντες πρὸς τοὺς κατιόντας, κἂν μὴ ἐξ ἐνόμων ὦσι γάμων, ἐπ' ἄπειρον κωλύονται· οὐ γὰρ οἷόν τε τὸν πάππον

τῆ αὐτοῦ ἐγγόνῃ συναφθῆναι ἄπειρον δὲ φαμέν κατὰ τὸ δυνα-
τόν, οὐ τὸ φύσει ἄπειρον· οὐ γὰρ ἀθάνατα τὰ γένη.

Περὶ τοῦ ἐξ αἵματος ἐβδόμου βαθμοῦ.

Τοῖς δὲ ἐκ πλαγίου, ὁ ὄγδοος ἐφίησι τὸν γάμον βαθμός.
τοῦ ζ'. τοῦτον παντάπασιν εἴργοντος· οὐ γὰρ δυναταί τις τὴν
τοῦ δισεξαδέλφου θυγατέρα γυναῖκα λαβεῖν· ἀλλὰ πρότερον
μὲν τὸ τοῦ ζ'. βαθμοῦ ἐξ αἵματος, ἐρωτώμενον μὲν ἐκωλύετο,
ὅπωςδήποτε δὲ προβαῖνον οὐκ ἐκωλύετο μὲν, ἐπετιμᾶτο δὲ,
διὰ τὸ σιωπηθῆναι τῷ νόμῳ, μέχρι τοῦ ζ'. κωλύοντι μόνον.

Νόμος.

Φησὶ γάρ· Τὴν τοῦ ἀδελφοῦ μου, ἢ τῆς ἀδελφῆς μου θυγα-
τέρα λαμβάνειν εἰς γάμον οὐ θέμις, οὐδὲ τὴν τούτων ἐγγόνην,
τετάρτου οὔσαν βαθμοῦ· οὐδὲ τὴν θυγατέρα τοῦ θείου, ἧγουν
ἐξαδέλφην· οὐδὲ ὁ υἱός μου τὴν ἐγγόνην αὐτῶν, οἵτινες λέγονται
δισεξάδελφοι 1).

Ἐπεὶ δὲ τινες τῷ βάρει τῶν ἐπιτιμιῶν κρύφα τοὺς τοιοῦτους
ἐπετέλουν γάμους, ἀνηνέχθη τὰ περὶ τούτου τῇ Συνόδῳ, Λουκᾶ
τοῦ θείου τὸν πατριαρχικὸν ἰθύνοντος θρόνον, καὶ ἐξ ἐκείνου
ὤρισε καὶ ἔστησεν ἡ ἀγία Σύνοδος, μηδόλως τὸν τοιοῦτον προ-
βαίνειν ἢ ἴστασθαι γάμον, ἀλλ' ἐρωτώμενον μὲν κωλύεσθαι, προ-
βαίνοντα δὲ, δισπαῖσθαι, καὶ τοὺς πράξαντας ἀφορίζεσθαι,
καὶ τὸν ἱερολογήσαντα ἱερέα, εἰ μὴ ἀγνοία ἐκλάπη, καθαιρεῖ-
σθαι· ἐπεκύρωσε δὲ τὴν συνοδικὴν ταύτην πράξιν καὶ θέσπισμα
τοῦ ἐν βασιλεῦσιν αἰοδίου Μανουὴλ τοῦ Πορφυρογεννήτου·
ταύτη τοι καὶ οὐκ ἐφείται τινι τὴν τοῦ δισεξαδέλφου αὐτοῦ
θυγατέρα λαβεῖν, ανεψιᾶν τούτου τυγχάνουσαν· τὸ γὰρ φύσει
δίκαιον, καὶ εὐπρεπες, καὶ σεμνὸν, ὡσπερ τινὰ χαλινὸν, ὁ νόμος
τοῖς ἐπέθηκεν.

Περὶ τοῦ ἡ. βαθμοῦ ἐξ αἵματος.

Εἰς γε μὴν τὸν ἡ. βαθμὸν προβαίνων ὁ ἐξ αἵματος γάμος,
συγκεχώρηται· τὴν γὰρ τρισεξαδέλφην, ἢ τὴν ἐγγόνην τοῦ δισ-

1) ἄ. Βισ. κή, έ.

εξαδέλφου λαμβάνειν, οὐδ' ἠντιναοῦν ἔχει κώλυσιν. Πλατῦναι γάρ οἱ πολιτικοὶ νόμοι τὴν τῶν ὑπηκόων βουλόμενοι γνησιότητα, καὶ μὴ περὶ μόνην περικλείεσθαι τὴν συγγένειαν, τοὺς μεταξὺ τῶν ἐκ πλαγίου διεκώλυσαν γάμους, ὡς ἂν τοῖς ἔξωθεν τῆς ἑαυτῶν συγγενείας ἐξ ἀνάγκης συναπτόμενοι, τὴν πρὸς αὐτοὺς σχοίεν γνησιότητα καὶ εὐνοίαν 1).

Περὶ τῶν ἐκ πορνείας γεννωμένων.

Τὸ δὲ ἐκ πορνείας οὐκ ἔχει ἅπαν ὄνομα ἐν, ἀλλ' ὑποδιαίρειται καὶ τοῦτο· εἰ μὲν γὰρ ἐκ γυναικὸς συνοικούσης τινὶ φανερώως καὶ διόλου γέγονε παῖς, φυσικὸς οὗτος ὀνομάζεται, καὶ ἔχει δευτέραν τάξιν ὡς πρὸς τὸ φύσει νόμιμον, καὶ προτιμᾶται εἰς κληρονομίαν καὶ τῶν ἀνιόντων, οὐχ ὅπως τῶν ἐκ πλαγίου· εἰ δὲ φανερός μὲν ἐστίν, οὐ μέντοι ἐκ συνοικούσης τῷ ἀνδρὶ γυναικὸς, ὀνομάζεται νόθος· εἰ δὲ παντελῶς ἀφανῆς, λέγεται σκότιος, ὡς φησιν Ὀμηρος,

Σκότιον δ' ἐγένεχτο μήτηρ,

περὶ αὐτὸν λόγος ἡμῖν οὐδεὶς· οὔτε γὰρ εἰς γαμικὰ συναλλάγματα, οὔτε μὴν εἰς κληρονομίαν ἐν τοῖς τοιούτοις ἐστὶν ἀμφισβήτησις.

Νόμος.

Φησὶ δὲ καὶ ὁ νόμος· Τὴν ἐκ πορνείας ἀδελφὴν οὐδεὶς λαμβάνει 2)· καὶ ὁ πορνεύσας μετὰ τινος γυναικὸς, εἴπερ ἐστὶ φανερά ἢ πορνεία, τὴν μὲν μητρικὴν αὐτῆς κωλύεται λαβεῖν, λαμβάνει δὲ τὴν δισεξαδέλφην αὐτῆς.

Περὶ τῶν ἐξ ἀγχιστείας.

Καὶ αὕτη μὲν ἡ τῶν ἐξ αἵματος· τῶν δὲ ἐξ ἀγχιστείας, ποικιλοτέρα ἢ εὐρεσις· ἐν τούτοις γὰρ βαθμῶν ποσότητα ζητεῖν οὐδόλως τοῖς παλαιοῖς ἔδοξε, ἀλλὰ τὰ συγκεχυμένα κατὰ τὴν τοῦ γένους κλήσιν καὶ ἀπρεπῆ ῥητῶς κωλύσαντες, τὰ λοιπὰ ἀνέγκλητα εἶασαν· οἱ δὲ νεώτεροι καὶ βαθμοὺς αὐτοῖς ἐπενόη-

1) τὰ ἀπὸ τοῦ πλατῦναι . . . καὶ εὐνοίαν, οὐ καίται ἐν τοῖς ὑπ' ὄψιν ἡμῶν κώδιξιν· εἴληπται δὲ ἐκ τοῦ Β. — 2) ζ', Βασ. ΚΗ', ε.

σαν, και τὰ ὑπὲρ τὸν ἕκτον βαθμὸν προβαίνειν δεδώκασι, και τοι ρητῶς εὐρίσκομεν και ἕκτον συγκεχωρημένον, και ἔβδομον κεκωλυμένον, τὸν μὲν, ὡς ἀσύγχυτον, τὸν δὲ, ὡς συγκεχυμένον· ὥστε οὐ χρὴ βαθμοὺς παρεισάγειν εἰς ταῦτα· ἀλλ' ὁ μὲν ὁ νόμος ρητῶς ἐκώλυσε, φεύγειν· ὁ δὲ μὴ ἐκώλυσε, παραδέχεσθαι· ἐκώλυσε δὲ ὁ μὲν παλαιότερος νόμος τὰ προσεχέστερα και ἐγγύτερα.

Νόμος.

Φησὶ γάρ· Πενθερά ἐστὶν ἡ μήτηρ και ἡ μάμμη, και ἡ προμάμμη τῆς γαμετῆς μου, και οὐδεμίαν αὐτῶν λαμβάνω· και νύμφη λέγεται ἡ τοῦ υἱοῦ και τοῦ ἐγγόνου, και ἡ τοῦ προεγγόνου γαμετή· και προγονή λέγεται ἡ ἐξ ἄλλου θυγάτηρ, και ἐγγόνη, και προεγγόνη τῆς γαμετῆς μου, και οὐδεμίαν αὐτῶν λαμβάνω 1)· οὐδὲ τὴν μητριάν μου, εἰ και πολλὰς ἔσχεν ὁ πατήρ μου, ἐπειδὴ μητέρων ἔχουσι τάξιν 2)· οὔτε μητριὰ τὸν γενόμενον ἄνδρα τῆς προγονῆς μου, οὐδὲ τὴν θυγατέρα τῆς ἀποζευθείσης μοι γυναίκος, τὴν μετὰ τὴν ἀπόζευξιν τεχθεῖσαν ἐξ ἑτέρου ἀνδρός 3). Ὁ δὲ τοῦ Σισιννίου τόμος, δύο ἀδελφοὺς ἐκώλυσε λαμβάνειν θείαν και ἀνεψιάν, και ἀνάπαλιν· ἐτι δὲ δύο ἀδελφοὺς λαμβάνειν δύο πρωτεξαδέλφους· ἐνθεωρεῖται δὲ τῷ μὲν πρώτῳ ὁ πέμπτος βαθμὸς, τῷ δὲ δευτέρῳ, ὁ ἕκτος. Μέχρι μὲν οὖν τοῦ πέμπτου βαθμοῦ, πάντη τὸ ἐξ ἀγχιστείας κεκώλυται, εἰ δεῖ καν τοῦτοις βαθμοῦς ἀριθμεῖν· τὰ δὲ τοῦ ἕκτου βαθμοῦ, εἰ μὲν αὐτὰ οὐκ ἔχει σύγχυσιν περὶ τὰ τοῦ γένους ὀνόματα, οὐ κωλύεται· εἰ δὲ τις ὁρᾶται σύγχυσις, εἴργεται.

Βαθμὸς ἕκτος ἀκώλυτος.

Και δὴ, τὸν μὲν ἐξ ἑνὸς και πέντε βαθμῶν γινόμενον γάμον, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες κωλύουσιν· ὁ δὲ γε Θεσσαλονίκης Μιχαὴλ ὁ Χοῦμνος, ἐν ἰδίῳ ψηφίσματι, ἀκώλυτον ἀποφαίνει, οἷον, εἰ πατήρ και υἱὸς, πρώτου ὄντες βαθμοῦ, συναφθεῖεν μικρᾷ θείᾳ και ἀνεψιᾷ, πέμπτου οὔσαις βαθμοῦ.

Ἐκτος κεκωλυμένος.

Εἰ δὲ ὁ ζητούμενος ἕκτος ἐξ ἀγχιστείας βαθμὸς, ἐκ δύο σύγ-

1) ε'. Βασ. ΚΗ', ε. — 2) ε, Βασ. αὐτόθι. — 3) ε, Βασ. αὐτόθι.

κεῖται καὶ τεσσάρων, εἰ μὲν γίνεται σύγχυσις, ὁ δεύτερος κεκώλυται· οὐ γὰρ δυνατόν δύο αὐταδέλφους, δυσὶ συναφθῆναι πρωτεξαδέλφαις, ἢ τὸ ἀνάπαλιν· γίνονται γὰρ ἀντὶ αὐταδέλφων σύγγαμβροι, καὶ συγχέονται ἐντεῦθεν τὰ τῆς συγγενείας ὀνόματα φησὶ δὲ ὁ ἱερός καὶ μέγας Βασίλειος· Ἐν οἷς τὰ τοῦ γένους ὀνόματα συγχέονται, ἐν τούτοις ὁ γάμος ἀθέμιτος.

Ἐκτος ἀκώλυτος.

Εἰ δὲ οὐ γίνεται σύγχυσις, καὶ ὁ ἕκτος ἀκώλυτός ἐστιν· πάππον γὰρ καὶ ἔγγονον ἀκώλυτόν ἐστι συναφθῆναι μεγάλη θεία καὶ ἀνεψιᾶ· ἕκτου γὰρ καὶ τοῦτο βαθμοῦ, ἀλλ' ἐστὶν ἀσύγχυτον· πάλιν γὰρ μετὰ τοὺς γάμους πάππου καὶ ἔγγονου ἀπασώζουσι τόπους· τὴν γὰρ μεγάλην θείαν, καὶ τὸν μέγαν θεῖον, ἦτοι τοῦ πάππου τὴν ἀδελφὴν, καὶ τὸν ἀδελφόν, μᾶμμην καὶ πάππον οἱ πολλοὶ ὀνομάζουσι· διὰ τοῦτο οὔτε ἀπὸ τοῦ νόμου τὸ παρὸν κεκώλυται ζήτημα, καὶ τῷ τόμῳ παρεῖται τοῦ Σισιννίου, ὡς ἀκώλυτον· ἐκεῖνο δὲ, ὡς σύγχυσιν ἔχον, κεκώλυται.

Ἐκτος ἀκώλυτος.

Εἰ δὲ ἐκ τριῶν ἐστὶ καὶ τριῶν, εἰ μὲν οὐκ ἔχει σύγχυσιν, ἀκώλυτόν ἐστιν· οἷον, ὅταν μὲν θεῖος καὶ ἀνεψιός, θείαν λάβῃ καὶ ἀνεψιᾶν, οὐδεμίᾳ γίνεται σύγχυσις· πάλιν γὰρ θεῖου καὶ ἀνεψιοῦ σώζουσι τόπον· διὰ τοῦτο καὶ ἀκώλυτον εἶναι παντάπασιν, ἢ τε τοῦ ῥηθέντος νόμου σιωπῇ, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ θεσπίσματα βασιλικά, καὶ πράξεις συνοδικαὶ πᾶσιν ἐγνώρισαν.

Ἐκτος κεκωλυμένος.

Ὅταν δὲ ὁ μὲν θεῖος προλαβὼν ἔσχε τὴν ἀνεψιᾶν, ὁ δὲ ἀνεψιός βούλεται συνοικῆσαι τῇ θείᾳ, τὸ ἐπιγινόμενον διὰ τὴν σύγχυσιν κεκώλυται· γίνονται γὰρ ὡς ἀπὸ τῶν γάμων, ὁ μὲν θεῖος ἀνεψιός, ὁ δὲ ἀνεψιός θεῖος· καὶ ἐστὶ τοῦτο σαφῆς τῶν ὀνομάτων τοῦ γένους σύγχυσις.

Ἐβδομος κεκωλυμένος.

Ἀλλὰ καὶ ὁ μέχρις ἑβδόμου βαθμοῦ θεωρούμενος ἐξ ἀγχιστείας γάμος, εἰ μὲν ἐξ ἐνός εἴη καὶ ἐξ, κεκώλυται· οὐ γὰρ οἶόν

τε πατέρα και υἱὸν δισεξαδέλφαις συναφθῆναι δυσί· γίνονται γὰρ, ἀντὶ πατρὸς και υἱοῦ, σύγγαμβροί.

Ἔβδομος ἀκώλυτος.

Εἰ δὲ ἐκ δύο και πέντε, οὐδαμῶς· εἴτε γὰρ πάππος και ἔγγονος, εἴτε δύο αὐτάδελφοί συναφθῆεν μικρᾷ θείᾳ και ἀνεψιᾷ, ὁ δεύτερος γάμος ἀνέγκλητός ἐστιν.

Ἔβδομος ἀκώλυτος.

Εἰ δὲ ἐκ τριῶν και τεσσάρων, πάλιν, εἰ μὲν ἐστὶν ἀσύγχυτον, συγκεχώρηται· θεῖος γὰρ και ἀνεψιὸς δύο πρωτεξαδέλφας ἀκωλύτως λαμβάνουσιν.

Ἔβδομος κεκωλυμένος.

Εἰ δὲ σύγχυσιν ὁράται ἔχον, οὐ δῆτα· πάππος γὰρ και δι-σέγγονος, δύο πρωτεξαδέλφας λαβεῖν εἴργονται, ἵνα μὴ και οὗτοι σύγγαμβροί λογισθῆεν· ἀλλ' ὁ μὲν προλαβὼν μένει ἀκίνητος, κωλύεται δὲ ὁ ἐπιγινόμενος, ἢ προβὰς διασπᾶται· τὰ δὲ ὑπὲρ τὸν ἔβδομον ἐξ ἀγχιστείας ἀπολυπραγμόνητά εἰσι και ἀκώλυτα, ὡσπερ ἐν τοῖς ἐξ αἵματος τὰ ὑπὲρ τὸν ὄγδοον. Οὐ καλῶς δέ τισιν εἴρηται, ὅτι τὰ εὐρισκόμενα ἐξ ἀγχιστείας ἔκτου βαθμοῦ, ὅτε μὲν ἐξ ἴσης εἰσὶν, ὡς ἐξ ἑκατέρου μέρους τρεῖς εἶναι βαθμοὺς, ἀκώλυτά εἰσι· κεκωλυμένα δὲ, ὅτε εἰσὶν ἄνισα· ἐκ γὰρ τῶν εἰρημένων ἀνωτέρω· δέδεικται, μὴ τὸ ἴσον και τὸ ἄνισον, ἀλλὰ τὸ συγκεχυμένον και ἀσύγχυτον, ἢ ἐπιέναι, ἢ ἀπείργειν τὸ συνάλλαγμα.

Ὅτι οὐ δεῖ τὸν αὐτὸν δύο δευτέρας ἑξαδέλφας λαβεῖν.

Κεκώλυκεν ἡ Ἐκκλησία τὸν αὐτὸν και ἕνα δύο δευτέρας ἑξαδέλφας λαμβάνειν· οὐ γὰρ ἔβδομος ἐξ ἀγχιστείας, ὡς οἶον-ται τινες, συνάγεται· βαθμὸς, ἀλλὰ ἔκτος, διὰ τὸ ἐνὸς βαθμοῦ λογίζεσθαι τὸν ἄνδρα μετὰ τῆς γυναικός· τοῦτο γὰρ ζητηθὲν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ πατριάρχου Νικολάου, ἐκωλύθη παρὰ τῆς Ἐκκλησίας· προὔβη δὲ και θέσπισμα τοῦ ἐν βασιλεῦσιν αοιδίμου Μανουῆλ, μὴ γίνεσθαι ποτε τοῦτο διοριζόμενον 1). Διὰ τί δὲ τὰ ἐξ ἀγχιστείας, εἴτουν διγενείας, εἰς τὸν ἔβδομον λύεται βαθμὸν;

1) Νομοκάν. τόμ. Α'. σελ. 284.

τὸ ἐν, ἢ φύσει ἐστίν, ἢ θέσει· καὶ φύσει μὲν, ὡς εἰς ἄνθρωπος· θέσει δὲ, ὡς ὁ ἀνὴρ μετὰ τῆς νομίμου γυναικὸς, οὓς σχέσις ἦνωσε καὶ συνάφεια σαρκικῆ, ὡς εἴρηται· Καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν 1)· ὅταν μὲν οὖν ἐξ αἵματος ἢ ἡ οἰκειώσις καὶ γένους ἐνός, τὸ οἰκειόν τε καὶ τὸ ἐν, φύσει ἐστίν· ὅταν δὲ ἐξ ἀγχιστείας καὶ δύο γενῶν, θέσει τὸ ἐν, καὶ ἡ οἰκειότης αὐτοῖς οὐ κατὰ τὴν ἐξ αἵματος οἰκειότητα· διὸ καὶ τῷ ὑποβεβηκότι βαθμῷ, καὶ πρὸ τοῦ ὀγδοῦ, εὐθύς ἡ τοιαύτη οἰκειότης τε καὶ ἔνωσις λύεται· τὰ γὰρ μᾶλλον τὴν ἔνωσιν ἔχοντα, πλείονος καὶ τῆς ἀποστάσεως πρὸς τὴν διάλυσιν δέονται, ὥσπερ τὰ ἥττον ἠνωμένα, ἐλάττονος.

Περὶ τῶν ἐκ τριγενείας.

Τὰ δὲ ἐκ τριγενείας γαμικὰ ζητήματα, εἰσὶ μὲν καὶ ταῦτα ἐξ ἀγχιστείας, ἀλλὰ τῇ τοῦ τρίτου γένους ἐπιπλοκῇ ῥᾶον ἢ τὰ ἐκ δύο συμπεπλεγμένα γενῶν λύνονται· ὥσπερ γὰρ ταῦτα δυσὶ βαθμοῖς ὑποβέβηκε τῶν ἐξ αἵματος, (τὰ μὲν γὰρ εἰς τὸν ὀγδοον, τὰ δὲ ἐξ ἀγχιστείας ἐκ δυοῖν γενοῖν ἔσθ' ὅτε καὶ εἰς τὸν ἕκτον λύνονται), οὕτω πάλιν τὰ ἐκ τριγενείας, δυσὶν ὑποβιθασθέντα βαθμοῖς τῶν ἐκ δύο γενῶν, τὴν ἀρχὴν τῆς λύσεως κατὰ τὸν τέταρτον εὐθύς λαμβάνει βαθμὸν, εἰ καὶ πολλῷ μᾶλλον εἰς ταῦτα βαθμοὺς λαμβάνειν οὐ δεῖ, ἀλλὰ ζητεῖν, εἰ οὐκ ἐκωλύθη παρὰ τοῦ νόμου ῥητῶς. Τοῖς δὲ μάλιστα ἀκωλύτοις ὁ τέταρτος ἐπακολουθεῖ βαθμὸς.

Τέταρτος βαθμὸς ἀκώλυτος.

Οἶον τὸ ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Στυπῆ ἀπορηθέν τε ὁμοῦ καὶ λυθέν· Κωνσταντῖνος γὰρ τις ἔλαβεν εἰς γυναῖκα Θεοδώρου τινὸς αὐταδέλφην Ἄνναν· θανούσης ἐκείνης, ἔλαβεν εἰς δεύτερον συνοικέσιον τὴν τοῦ Θεοδώρου γυναικαδέλφην Εἰρήνην, ὡς γενέσθαι τὸν Κωνσταντῖνον καὶ γαμβρὸν τοῦ Θεοδώρου καὶ σύγγαμβρον· εἰσὶ δὲ ἐν τούτῳ βαθμοὶ τέσσαρες· ὁ Θεόδωρος γὰρ καὶ ἡ Ἄννα, βαθμοῦ δευτέρου· ἡ γυνὴ τοῦ Θεοδώρου καὶ ἡ Εἰρήνη, βαθμοῦ δευτέρου, ὁμοῦ τέσσαρες· ὁ μὲν γὰρ νόμος δύο

1) Γεν. Β΄. 24.

μόνα ἐκ τριγενείας ἐκώλυσεν, ἃ καὶ ἐνὸς μόνου βαθμοῦ τυγχάνουσι, καὶ οὐ πλείονος.

Νόμος.

Οἶον, ὅτι οὐ δύναμαι λαβεῖν τὴν ποτὲ γυναῖκα τοῦ προγόνου μου, οὐδ' ἢ μητριά λαβεῖν τὸν ποτὲ ἄνδρα τῆς προγόνου αὐτῆς 1), καὶ τούτοις γὰρ τριγένεια ἐστίν· ἀλλ' ἐπεὶ ὁ πρόγονος καὶ ἡ προγόνη υἱοῦ ἢ θυγατρὸς λόγον ἐπέχουσι πρὸς τὸν πατρῶδον, ἢ τὴν μητριά, καὶ ἡ γυνὴ ἢ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, νύμφης ἢ γαμβροῦ, ἀθέμιτα τὰ τοιαῦτα τυγχάνουσι συνοικέσια· τὰ γὰρ ἄκρα δύο γένη ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνή, βαθμὸν οὐκ ἔχουσιν οὔτε πρὸς ἄλληλα, οὔτε πρὸς τὸ μέσον γένος· τὴν γὰρ ἀνδρὸς μετὰ γυναικὸς συνάφειαν εἰς βαθμὸν οὐκ εἰσάγομεν, ἀλλ' ἐν μὲν εἶναι ταύτην λογιζόμεθα, ὅτε καθ' ἑαυτὴν ὁράται· καὶ γὰρ ἡ τοῦ ἀδελφοῦ μου γυνή, διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἄκραν ἔνωσιν, δευτέρου μοι ἐστὶ βαθμοῦ, ἰσχυαῖς ἐπινοίαις διὰ τὴν ἐντολήν ἐνουμένην 2)· ὅτε δὲ πρὸς ἕτερον συγγενικὸν αὐτῆς πρόσωπον ὁ βαθμὸς ζητεῖται, οὐχ οὕτως· ἢ γὰρ ἀδελφὴ τῆς νύμφης, πρὸς μὲν αὐτήν, δευτέρου ἐστὶ βαθμοῦ, πρὸς ἐμὲ δὲ τετάρτου· καὶ ἡ αὐτῆς θεία, πρὸς ἐκείνην μὲν τρίτου, πρὸς ἐμὲ δὲ πέμπτου· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως· τῶν οὐκ ἐνδεχομένων γὰρ ἐστίν, ὥσπερ τὸν ἄνδρα, οὕτω δὴ καὶ τὸν τούτου ἀδελφόν, σάρκα λογισασθαι μίαν μετὰ τῆς νύμφης, καὶ δι' ἐπινοίας ἐπίνοιαν συνάψαι παρὰ τὴν τοῦ νόμου δύναμιν· οἱ γὰρ ἐκ πλαγίου πρῶτον βαθμὸν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' ἐκ τοῦ δευτέρου ἄρχονται· ὁ μὲν οὖν νόμος τὰ ἐκ τριγενείας πρῶτου βαθμοῦ μόνα κεκώλυκεν, ὥσπερ εἴρηται· ἡ δὲ κρατοῦσα συνήθεια καὶ τὰ παρὰ ταῦτα, καὶ ὑπὲρ τὸν πρῶτον βαθμὸν ἐκ τριγενείας ὄντα, ἀκώλυτα οὐκ ἔχει.

Τρίτος ἀκώλυτος.

Οἶον, ἔσχε τις γυναῖκα χρόνῳ δ' ὕστερον, ἐκείνης-θιγνύσης, τὴν γυναῖκα τοῦ θεοῦ αὐτῆς εἰς δεύτερον ἔλαβε συνοικέσιον· ἄλλος τὴν προγόνην τοῦ γυναικαδέλφου αὐτοῦ ἔλαβεν· ἐν τούτοις γὰρ βαθμοὶ μὲν ἀνφαίνονται τρεῖς, λύονται δὲ ὁμοίως κατὰ

1) γ'. Βασ. ΚΗ', ε. — 2) συνημίνα Β.

τὴν συνήθειαν ἢ μὲντοι ἀκρίβεια, ὥσπερ εἶπομεν, τὸν τέταρτον ἐν τούτοις βαθμὸν ἀπαιτεῖ· δεῖ γὰρ τὴν οἰκειότητα τῆς ἀγχιστείας πλαγιασθῆναι μικρὸν, καὶ τῆνικαῦτα ἔσται θεμιτὸς ὁ γάμος.

Τέταρτος.

Οἶον, ὅτι τοῦ γυναικαδέλφου μου ἢ γυνὴ προσεχῶς ὀκείωται πρὸς τὸ μέσον γένος, ὥσπερ καὶ γὰρ πρὸς αὐτόν· ὁ οὖν ἡμέτερος ἀδελφὸς δύναται ταύτην ἀμέμπτως λαβεῖν, θανόντος τοῦ γυναικαδέλφου μου, ἢ ἐγὼ τὴν ἐκείνης ἀδελφὴν, αὐτὴν δὲ οὐ θέμις λαβεῖν.

Τέταρτος.

Πάλιν ἔλαβον εἰς τὴν ἀδελφὴν μου γαμβρὸν, οὐ τὴν ἐπ' ἀδελφῶ ποτὲ νύμφην αὐτὸς ἔλαβον εἰς γυναῖκα, καὶ ἔστιν ἀκώλυτον, ἐπεὶ καὶ τετάρτου βαθμοῦ εὐρίσκεται, καὶ μακρύνεται μικρὸν καὶ τῆς οἰκειότητος τοῦ μέσου γένους· τὸ γὰρ πρὸς αὐτὸ προσεχῶς συναπτόμενον πρόσωπον, ἢ ἀδελφὴ μου ἔστιν, ἐγὼ δὲ ἐκ πλαγίου, καὶ μικρὸν ἀπωτέρω τοῦ μέσου.

Τέταρτος.

Πάλιν ἐπὶ τῇ θυγατρὶ ἐγένετό μοι γαμβρός· τούτου τὴν ποτὲ μὲν νύμφην ἐπ' ἀδελφῶ λαβεῖν με εἰς γυναῖκα οὐ θέμις, ὡς προσεχῶς συναπτομένην πρὸς τὸ μέσον γένος· τὴν δὲ αὐτῆς ἀδελφὴν, οὐκ ἀθέμιτον.

Ἀλλὰ καὶ γαμβρός, καὶ γυναικάδελφος χηρεύσαντες, θείαν καὶ ἀνεψιάν οὐδαμῶς λαμβάνουσιν· οὐ δὲ τετελεύτηκεν ἢ γυνὴ, λαμβάνειν τούτῳ ἐφεῖται τὴν τοῦ συγγάμβρου αὐτοῦ ἀδελφὴν.

Ἀλλὰ δὴ καὶ τὴν θυγατέρα τῆς δισεξαδέλφης τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικός, ἔτι δὲ καὶ τὴν μικρὰν θείαν τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικός, ἤτοι τὴν πρωτεξαδέλφην τῆς πενθερᾶς αὐτοῦ 1).

Κεκώλυται δὲ λαβεῖν τὴν θυγατέρα τῆς πρωτεξαδέλφης τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικός.

---

1) μικρὰν θείαν τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικός οὐ καίται ἐν 1373 καὶ Γ. ἀλλ' ἐν 1340 Β. καὶ Ε.

Δύο δὲ ἀδελφῶν γυναικάδελφον καὶ γυναικαδέλφην συνάπτεσθαι θεμιτόν.

Τὸ δὲ ψήφισμα τοῦ πατριάρχου Δέοντος τοῦ Στυπῆ ἐφίησι λαβεῖν γαμβρόν καὶ γυναικάδελφον δύο ἀδελφάς. οἷα πέμπτου γινομένου βαθμοῦ.

Τὸ δὲ αὐτὸ ψήφισμα, ἔτι δὲ καὶ τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου, δύο ἀδελφοὺς νύμφην λαβεῖν καὶ ἀνδραδέλφην, ἀκώλυτον εἶναι κρίνουσιν.

Ὁ θεῖος καὶ γαμβρὸς ἐπ' ἀνεψιᾶ πρώτη, δύο λαβεῖν ἀδελφάς οὐ κωλύονται, εἰ καὶ ς'. γίνεται βαθμός.

Ἀλλὰ καὶ γαμβρὸς καὶ γυναικάδελφος, δύο πρώτας ἐξαδέλφας λαβεῖν οὐ κωλύονται, εἰ καὶ ζ'. γίνεται βαθμός.

Τὸ δὲ ψήφισμα τοῦ πατριάρχου Μιχαήλ, τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰωάννου τυχόν, καὶ τὴν ἀνεψιᾶν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, δυσὶν ἀδελφοῖς ἐπιτρέπει συζευθῆναι.

Ἀθέμιτα μέντοι τῶν εἰρημένων ἕνια τινὲς ἐψηφίσαντο, τό, τε λαβεῖν τὴν σύγγαμβρον τὴν ἀδελφὴν ὕστερον τοῦ συγγάμβρου αὐτοῦ 1).

Ἔτι δὲ καὶ τὸν γυναικάδελφον τὴν ἐπ' ἀδελφῶ νύμφην τοῦ ἰδίου αὐτοῦ γαμβροῦ· ὥσπερ δὴ καὶ ἐκείνο, ὅπερ τὸν Χοῦμνον Θεσσαλονίκης ἰδίῳ ἔφημεν λῦσαι ψηφίσματι, τὸ, πατέρα καὶ υἱὸν λαβεῖν μικρὰν θεῖαν καὶ ἀνεψιᾶν.

Νόμος.

Φησὶ γὰρ ὁ νόμος· Ἐν τοῖς γάμοις, οὐ μόνον τὸ ἐπιτετραμμένον, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπροσπεῖς ζητοῦμεν 2).

Περὶ υἱοθεσίας.

Καὶ οὕτω μὲν τὰ ἐκ τριγενείας· τὴν γε μὴν διαδοχῆς ἕνεκα γινομένην υἱοθεσίαν παραφυλάττειν, κατὰ δὴ καὶ τὴν ἐξ αἵματος, πρὸς τῶν ἰσρῶν κανόνων καὶ τῶν φιλευσεβῶν δεδιδάγμεθα νόμων· κατὰ τε τοὺς γαμικοὺς δηλαδὴ βαθμοὺς, καὶ τὴν τῶν γονέων κληρονομίαν.

1) ἢν ἐξ ἐτέρης ἔσχε γυναικὸς δηλονότι ε. — 2) ς'. Βασ. ΚΗ', ε.

Νόμος.

Φησὶ γὰρ ὁ νόμος· Οὐ δύναμαι τὴν πρὸς πατρός ἢ μητρός θεϊαν λαβεῖν εἰς γυναῖκα, εἰ καὶ εἰσὶ θεταί, ἐπειδὴ μητέρων τάξιν ἔχουσιν, ἧτις τυχὸν τῷ πάππῳ μὲν υἱοθετήθη, ἀδελφῆς δὲ τόπον ἐπέιχε πρὸς τὸν πατέρα, πρὸς ἐμὲ δὲ θείας· οὔτε ὁ θετὸς πατὴρ τὴν τοῦ θετοῦ υἱοῦ θυγατέρα, ἢ τὴν ἐγγόνην· οὔτε ὁ θετὸς υἱὸς, τὴν τοῦ θετοῦ πατρός γαμετήν, ἢ τὴν μητέρα, ἢ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς, ἢ τὴν ἀπὸ υἱοῦ ἐγγόνην 1).

Ἐὰν δὲ ὁ ἐπίτροπος, ἢ ὁ γενόμενος κουράτωρ υἱοθετησαὶ βουλευθῆ τὸν ἄνδρα τῆς ἐπιτροπευομένης ἢ κουρατωρευομένης, ἢ τὸν πατέρα αὐτῆς, ἢ θέσις ἄκυρος ἐστίν· οὐ μὲν ὁ γάμος λύεται· λύεται δὲ, ἢνίκα τις τὸν ἴδιον γαμβρὸν εἰσποιήσαιο 2).

Νεαρά.

Ἡ δὲ κδ'. νεαρά τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ σοφοῦ, κωλύουσα τοὺς εἰσποιομένους πρὸς γαμικὴν ἐμιλίαν συνάπτεσθαι τοῖς τοῦ εἰσποισσαμένου παισίν, ἐπάγει· Ἀλλὰ πάλαι μὲν μὴ κατὰ λόγον, νῦν δὲ κατὰ τὸν πρέποντα θεσμὸν καὶ δίκαιον τῆς υἱοθεσίας γινομένης, καὶ διὰ τελευτῆς ἱεράς, τῶν μὲν εἰς γονέων τάξιν καθισταμένων, τῶν δὲ εἰς τὴν τῶν παίδων, οὐκέτι περιλείπεται λόγος εἰς γάμον συνάπτεσθαι τοῖς κατὰ φύσιν τῷ εἰσποισσαμένου παισὶ τοὺς εἰσποιητοὺς παῖδας, μηδὲ τὸ τῶν ἀδελφῶν ἔνομα πρὸς τὸ τῆς συζυγίας μεθαρμόζεσθαι, ὥς γαμβροὺς ἀντὶ ἀδελφῶν καλεῖσθαι.

Ὅτι υἱοθετοῦσι καὶ εὐνοῦχοι.

Τοῦ δὲ νόμου λέγοντος, ὅτι ἡ θέσις μιμεῖται τὴν φύσιν, καὶ διὰ τοῦτο κωλύοντος τοὺς εὐνοῦχους εἰσποιεῖν τινα, καὶ ἔχειν αὐτὸν ὑπεξούσιον, ἢ κς'. νεαρά τοῦ αὐτοῦ βασιλέως ἐθέσπισε καὶ τοῦτο γίνεσθαι ἀκωλύτως.

Ὅτι υἱοθετοῦσι καὶ παρθένοι.

Ἡ δὲ κζ'. καὶ τῆς παρθένους εἰσποιεῖν δίδωσι, καὶ τοὺς εἰσποιηθέντας ὑπεξουσίους ἢ αὐτεξουσίους, δίκαια κληρονομίας

1) ἢ. Β23. ΚΗ', ε. -- 2) κδ' Β23. ΚΗ', δ'.

ἔχειν ἐπ' αὐταῖς· καὶ μὴ δεῖσθαι βασιλικῆς ἐπιτάγματος, ἢ πράξεως δικαστῶν.

Περὶ τῆς ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἀναδοχῆς.

Συνόδου ἑκτῆς νγ'.

Ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος κατὰ ἀναδοχὴν γινομένη υἰοθεσία, οὐκ εἰς κληρονομίαν εἰσέρχεται, ἀλλ' εἰς τοὺς γαμικούς μόνους, ὡς εἶρηται, ζητεῖται βαθμούς. Φησὶ γὰρ ὁ νγ'. κανὼν τῆς ἑκτῆς Συνόδου· Ἐπειδὴ μείζων ἐστὶν ἢ κατὰ πνεῦμα οἰκειότης τῆς τῶν σωμάτων συναφείας, τοὺς ἐκ τοῦ ἁγίου καὶ σωτηριώδους βαπτίσματος παῖδας ἀναδεχομένους, καὶ μετὰ τοῦτο ταῖς ἐκείνων μητράσι χηρευούσαις γαμικῶς συναπτομένους, ὀρίζομεν, ἀφίστασθαι μὲν τοῦ τοιούτου συνοικεσίου, ἔπειτα καὶ τοῖς τῶν πορνεύοντων ἐπιτιμίοις ὑποβάλλεσθαι· ὁ γὰρ μὴ ἐτοιμῶς τοῦ κακοῦ ἀφιστάμενός, καὶ ἐξομολογούμενος, ὡς κίμομικτης κρίνεται.

Νόμος.

Ὁ δὲ Νόμος φησὶν· Ὁ μόντοι ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος τινὰ δεξάμενος, οὐ δύναται αὐτὴν ὕστερον πρὸς γάμον ἀγαγέσθαι, ὡς ἤδη γενομένην αὐτοῦ θυγατέρα, οὐδὲ τὴν ταύτης μητέρα ἢ θυγατέρα· ἀλλ' οὐδὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ· ἐπεὶ οὐδὲν ἄλλο δύναται οὕτως εἰσαγαγεῖν πατρικὴν διάθεσιν καὶ δικαίαν γάμου κώλυσιν, ὡς ὁ τοιοῦτος δεσμός, δι' οὗ, Θεοῦ μεσιτεύοντος, αἱ ψυχαὶ αὐτῶν συνάπτονται †).

Ἰσχυρίζονται τοίνυν τινὲς, ὡς, ἐπεὶ ἀπὸ τοῦ κανόνος καὶ τοῦ νόμου, μείζων ἢ πνευματικὴ τῆς κατὰ σάρκα συγγενείας ὀρίζεται, χρῆναι τοὺς ταύτη συνδεδεμένους παρατηρεῖν τοὺς κωλυμένους βαθμούς ἄχρι τοῦ ἑβδόμου, ὅσους δηλαδὴ καὶ εἰς τὴν καθ' αἶμα συγγένειαν· τοῖς δὲ πλείοσι τοῦτο οὐκ ἔδοξεν, ἀλλὰ μόνον τὰ τῷ ῥηθέντι νόμῳ περιεχόμενα κωλύεσθαι πρόσωπα.

Οἱ μόντοι βαθμοὶ τῶν ἐξ υἰοθεσίας ἀμφοτέρως ἐνηλλαγμένως ἀριθμοῦνται πρὸς τοὺς βαθμούς τῶν ἐξ αἵματος· ἐκεῖ μὲν γάρ

†) ἰδ'. Βασ. ΚΒ', ε.

ὁ πατήρ πρὸς πάντας τοὺς αὐταδέλφους, πρῶτου πάντως ὑπάρχει βαθμοῦ· ἐνταῦθα δὲ ὁ πνευματικὸς οὗτος πατήρ, πρὸς μὲν τὸν παῖδα, ὃν εἰσεποίησατο, πρῶτου ἐστὶ βαθμοῦ, πρὸς δὲ τὸν σαρκικὸν τοῦ παιδὸς πατέρα, δευτέρου· ἀδελφὸς γὰρ αὐτοῦ λογίζεται· πρὸς δὲ τοὺς αὐταδέλφους τοῦ πνευματικοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τρίτου· οὐ γὰρ κακείνους ἔσχεν υἱούς· ὁ υἱὸς δὲ, πρὸς τοὺς σαρκικοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, δευτέρου, καὶ πρὸς τὸν σαρκικὸν αὐτοῦ πατέρα, πρῶτου, ὡσπερ καὶ πρὸς τὸν πνευματικόν.

Διὰ τοῦτο ἔξεστι τῷ βουλομένῳ λαβεῖν εἰς γυναῖκα τὴν τοῦ συντέκνου αὐτοῦ ἀδελφὴν.

Ὁ δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἀναδεχόμενος, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ διαζεύγνυται.

Περὶ τῶν κεκωλυμένων γάμων καὶ χωρὶς συγγενείας.

Ἔστι δ' ὅτε καὶ χωρὶς συγγενείας ὁποιασοῦν τῶν εἰρημένων πέντε συγγενειῶν κωλύεται τὸ συνάλλαγμα· οἷον, ὁ κατηγορηθεὶς μοιχρὸς, εἰ καὶ μὴ προφανῶς ἀπηλέγχθη, οὐ δύναται ταύτην εἰς γυναῖκα λαβεῖν· οὐδὲ ὁ ἀπελευθερὸς τὴν γυναῖκα τοῦ πάτρωνος αὐτοῦ, μετὰ τὸν ἐκεῖνου θάνατον· δίδωσι γὰρ ὑποψίαν ὅτι καὶ ζῶντος ἐκεῖνου ταύτην μοιχεύων ἦν.

Περὶ ἐπιτρόπου καὶ ἀφηλικῶν.

Οὐδὲ ὁ ἐπίτροπος τὴν ὀρφανὴν, ἢ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, πρὸ τοῦ λυθῆναι τὴν ἐπιτροπὴν· λύεται δὲ ἡ ἐπιτροπὴ τὸν τριακοστὸν χρόνον· πέντε γὰρ καὶ εἴκοσι χρόνοι εἰσὶ τῆς ἐνηλικιώσεως, καὶ τέσσαρες τῆς ἀποκαταστάσεως, καὶ τῆ ἀρχῇ τοῦ τριακοστοῦ χρόνου αὐτίκα ἡ ἐνοχὴ τοῦ ἐπιτρόπου λύεται· καὶ ἔχει ἄδειαν ἐξ ἐκεῖνου συζυγῆναι τῇ ἐπιτροπευομένῃ, πρὸ τούτου· δὲ οὐδαμῶς.

Ἡ δὲ μήτηρ τῆς ἐπιτροπευθείσης, δύναται καὶ πρὸ τούτου τῷ ἐπιτρόπῳ τῆς μητρὸς αὐτῆς γαμηθῆναι.

Ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ ἀπλῶς οἰκειακοὶ ὑποχείριοι, εἰ καὶ μή εἰσι δοῦλοι, ἢ ἐγένοντό ποτε, τάζειν ἀπελευθεροῦ ἔχουσιν, οὐδὲ οὔτοι μετὰ θάνατον τῶν ἰδίων δεσποτῶν τὰς ἐκείνων λαμβάνειν δύνανται γαμετάς, ἵνα μὴ δοῖεν προλαβούσης μοιχείας ὑπόνοιαν.

Οὐδὲ ὁ σκηνακὸς, ἦτοι ὁ δημόσιος κλιγνιώτης, ἢ ὁ τούτου υἱὸς, συγκλητικοῦ θυγατέρα δύναται λαβεῖν.

Νόμος.

Φησὶ γὰρ ὁ νόμος, ὅτι ἐν τοῖς γάμοις, οὐ μόνον τὸ ἐπιτετραμμένον, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπὲς δεῖ ζητεῖν 1).

Ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἐξ αἵματος, καὶ τῶν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, καὶ τῶν ἐξ υἰοθεσίας, βαθμοὺς δεῖ ζητεῖν, καὶ τὰ ὑπὲρ τὸν ζ'. τούτοις ἀκώλυτα· ἐπὶ δὲ τῶν ἐξ ἀγχιστείας, καὶ τῶν ἐκ τριγενείας, τὰ ῥητῶς κωλυθέντα ἢ σύγχυσις ἔχοντα φυλάττεσθαι χρή· ἐπὶ δὲ τῶν ἔξω συγγενείας, τὸ εὐπρεπὲς.

Νόμοι.

Ἡ οὖν παρνόμως γαμηθεῖσα δύναται διαλύειν τὸν γάμον, καὶ γαμῆσθαι ἄλλῳ υστερον.

Οἱ δὲ ἀπὸ κεκωλυμένων γάμων τικτόμενοι παῖδες, οὐδὲ τῆς τῶν νόθων ἀξιοῦνται προσηγορίας, οὐδὲ διαδέχονται κατὰ τινὰ τὸν ἴδιον πατέρα 2).

Ὁ πρὸς ἐλευθέρῳ, μὴ ποιησαμένην πόρον ἐκ τοῦ σώματος, ἔχων συνήθειαν, οὐ παλλακὴν, ἀλλὰ γαμετὴν ἔχειν δοκεῖ 3).

Δύναται ὁ κουράτωρ συνάψαι τὴν ἰδίαν θυγατέρα τῷ κουρατωρευομένῳ ὑπ' αὐτοῦ· τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ τῇ κουρατωρευομένῃ οὐ δύναται χωρὶς βασιλικῆς κελεύσεως, ἐπεὶ ἀτιμοῦται 4).

Οὔτε ὁ πατὴρ τοῦ ἐπιτρόπου, οὔτε ὁ συνυπεξούσιος αὐτοῦ ἀδελφὸς δύναται γαμεῖν τὴν ὀρφανὴν 5).

Αἱ τῶν πενθουμένων γαμεταὶ κωλύονται ἐν τῷ πενθίμῳ χρόνῳ γαμῆσθαι, εἰ μὴ κατὰ κέλευσιν βασιλέως 6)· αἱ δὲ τῶν μὴ πενθουμένων, ἥτοι τῶν ἐπὶ καθοσιώσει καταδικασθέντων, οὐ κωλύονται.

Ἡ ἐν τῷ πενθεῖν τὸν ἄνδρα γεννήσασα, ἔτι κωλύεται γάμῳ προσελθεῖν· ἡ δὲ ἐν τῷ πενθίμῳ χρόνῳ τεκοῦσα, οὐ κωλύεται· κατὰ δύο γὰρ αἰτίας ὁ πένθιμος ἐτυπώθη καιρὸς, διὰ τὸ μὴ σύγχυσις γίνεσθαι τῆς γονῆς, καὶ διὰ τὴν ὀφειλομένην τοῖς ἀνδράσι τιμὴν ὧν ἡ μὲν μία λύεται διὰ τοῦ τόκου· ἡ δὲ ἑτέρα, οὐκ ἔτι, διὰ τὴν ὀφειλομένην αἰδῶ καὶ τιμὴν τῷ ἀνδρί· αἱ οὖν γυναῖκες τῶν μὴ ἀξίων πενθεῖσθαι, διὰ τὸ εἰς δημόσια τυχὸν περιπεσεῖν ἐγκλήματα, μετὰ τὸν τόκον οὐ κωλύονται λοιπὸν καὶ ἐν τῷ πενθίμῳ γαμῆσθαι 7).

1) ς'. Βασ. ΚΗ', ε'. — 2) Ἀρμ. Δ'. ζ'. 8. — 3) ιγ'. Βασ. ΚΗ', δ'. — 4) Ἀρμ. Δ'. ζ'. 2). — 5) ε'. Βασ. ΚΗ'. ε'. — 6) ιε'. Βασ. ΚΗ'. ε'. — 7) λθ'. Ἀρμ. Δ'. ζ'.

Ἡ πρὸ τοῦ πενθίμου χρόνου δευτερογαμοῦσα γυνὴ ἀτιμοῦται, μηδὲν ἐκ τοῦ πρώτου γάμου κερδαίνουσα, καὶ μηδὲν πλέον τοῦ τρίτου μέρους τῆς ἰδίας οὐσίας δοῦναι δυναμένη τῷ δευτέρῳ ἀνδρὶ, ὅτε παῖδας δηλαδὴ οὐκ ἔχει 1).

Ἐὰν μετὰ τὴν τοῦ ἀνδρὸς τελευτήν, περὶ τὸν ἐνδέκατον μῆνα τέκη ἢ γυνὴ, πορνεία ἐστὶ τὸ γεγονός, καὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπιτιμί-
οις ἐνέχεται, οἷς ἢ περὶ τὸν πένθιμον γάμον δευτερογαμοῦσα ἐκπίπτουσα δηλονότι τῆς τε προικῶας καὶ πάσης ἀνδρώας ὑποστάσεως 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

Περὶ τῶν βδελυσομένων τὸς ἐννόμους γάμους, τὸν οἶνον, τὰ κρέα, καὶ ἕτερα.

Ἀποστόλων νά.

Ὁ τῶν ἀγίων Ἀποστόλων νά. κανὼν, Ἐπίσκοπος, φησὶν, ἢ πρεσβύτερος, ἢ ἄλλος τοῦ κλήρου, ὁ μὴ δι' ἄσκησιν καὶ ἐγκράτειαν, ἀλλ' ὡς βδελυκτῶν ἀπεχόμενος γάμου τε, καὶ κρεῶν, καὶ οἴνου, ἐπιλεησμένος, ὅτι ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὅτι πάντα καλὰ λίαν, καὶ βλασφημῶν διβάλλει τοῦ Θεοῦ τὴν δημιουργίαν, ἢ διορθούσθω, ἢ καθαιρείσθω, καὶ τῆς Ἐκκλησίας ὡς πορρωτάτω γινέσθω 3), ὡς ἀπεναντίας τοῖς ὀρθοῖς τούτοις ἰστάμενος δόγμασιν· εἰ δὲ καὶ λαϊκὸς ταύτη φρονῶν εἴη, τῆς Ἐκκλησίας ἀφοριζέσθω· οὐδὲν γὰρ τῶν πρὰ Θεοῦ γενομένων κακόν, ἀλλ' ἢ τούτων παράχρησις βλαβερόν· εἰ δὲ κακίαι ταῦτα αἷτια ἦν, οὐκ ἂν παρήχθησαν πρὰ τοῦ Θεοῦ ὥστε ὁ τὰ τοῦ Θεοῦ διαβάλλων ποιήματα, εἰς τὸν ποιήσαντα τὴν βλασφημίαν ἐκτείνει.

Γάγγρας α, δ', ιδ', θ', γ'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Γάγγρα α, τῷ ἀναθέματι παρὰπέμπει, ὅς ἀκάθαρτον εἶναι τὸν νόμιμον γάμον ἠγεῖται, καὶ τὴν ἀνδρὶ συνεζευγμένην κοσμίαν γυναῖκα καὶ σώφρονα βδελυσσόμενος, διὰ

1) ἁ. Βασ. ΚΗ'. ιδ'. — 2) Ἀρμ. Δ'. θ'. 31. — 3) καὶ τῆς Ἐκκλησίας... γινέσθω, οὗ κεῖται ἐν 1375.

τὴν πρὸς τὸν σόνευνον ομιλίαν, ἅτε μὴ δυναμένην ἐντεῦθεν τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας ἐπιτυχεῖν. Φησὶ γὰρ ὁ Ἀπόστολος· Τίμιος ὁ γάμος, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος· καὶ πάλιν· Ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονται τινες τῆς πίστεως ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων καὶ κεκαυτηριασμένων τὴν συνειδήσιν, κωλυόντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων, ἃ ὁ Θεὸς ἔκτισεν εἰς μετάληψιν.

Ταύτην καὶ ὁ τέταρτος τὴν δίκην ἐπανατείνεται τῷ 1) διακρινομένῳ καὶ μὴ μεταλαβεῖν ἀνεχομένῳ παρὰ πρεσβυτέρου γεγαμηκότος, τὴν ἱερὰν τελέσαντος λειτουργίαν, οἷα τὸν τίμιον γάμον βδελυσομένῳ.

Τούτῳ καὶ ὁ νβ'. ὑπάγεσθαι κελεύει τῷ ἀναθέματι τὴν τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς ἀναχωροῦσαν γυναῖκα, οἷα βδελυκτὸν τὸν γάμον νομίζουσιν· ὁ γὰρ τοῖς Ἀπόστολος, Μὴ ἀποστερεῖτε, φησὶν, ἀλλήλους, εἰ μήτι ἂν ἐκ συμφώνου γένηται· καὶ αὐθις· Ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ὁ ἀνὴρ· εἰ δέ που δι' ἔφεσιν τοῦ μονήρους βίου τὴν ἀναχώρησιν ἔλοιτο, ἀνεπίκλητος.

Ταύτη καὶ ὁ θ'. τῇ δίκῃ δίδωσι τὸν παρθενίαν μετιόντα καὶ τοῦ βίου ἀναχωρήσαντα, ἅτε τὸν γάμον βδελυσομένον, καὶ μὴ δι' αὐτὸ τὸ τῆς παρθενίας καλὸν καὶ σεβάσιμον.

Ἀποστόλων γγ'.

Ὁ δὲ γγ'. τῶν ἀγίων Ἀποστόλων, Οὐ δεῖ, φησὶν, ἐν ταῖς τῶν ἑορτῶν ἡμέραις, σαββάτου τυχὸν καὶ κυριακῆς, ἢ οἰαςδηποτοῦν ἐπέρας, οἴνου καὶ κρεῶν, ὡς ἐβδελυγμένων, ἀπέχεσθαι· ὁ δὲ οὕτω καὶ φρονῶν καὶ ποιῶν, ὡς τὴν ἰδίαν κεκαυτηριασμένος συνειδήσιν, καὶ σκανδάλου τοῖς πολλοῖς γινόμενος αἴτιος, εἰ μὲν τοῦ κλήρου εἴη, καθαιρέσθω, εἰ δὲ τοῦ λαοῦ, ἀφοριζέσθω· εἰ μήπου τις ἐν ἀφώρισμέναις ἡμερῶν περιόδοις ἀκῶν, ἐξ ἴσης ταῖς ἄλλαις, κὰν τῷ σαββάτῳ καὶ τῇ κυριακῇ τηρήσειε τὴν ἐγκράτειαν.

Ἀγκύρας ιδ'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Ἀγκύρῃ ιδ'. τοῖς τῶν κρεῶν ἀπεχομένοις δι' ἄσκησιν, γεύεσθαι 1) μόνον ἐπὶ τῶν συνάξεων παρεγγυᾶται·

1) τῷ μὴ εἰ. — 2) γενίσθαι: B. 1375.

καὶ οὕτως, εἰ βούλοιντο, τὴν τούτων ἐδωδὴν μὴ προσίεσθαι, ἀλλὰ γε τῶν συνεψομένων τούτοις λαχάνων μὴ ἀπαναίνεσθαι τὴν μετάληψιν, ὡς ἂν ἐντεῦθεν πᾶσαν πρόφασιν σκανδάλου περιέλωσι τῶν οἰομένων τούτους διὰ βδελυρίαν τῶν τοιούτων ἀπέχεσθαι· καὶ οὐχ ἥκιστα τούτοις ἐστιᾶσθαι προσῆκε κατ' ἐκείνας τῶν ἡμερῶν, ἠνίκα τῶν αἰρετικῶν ἔνιοι νηστεύειν ἀπὸ τούτων εἰώθασιν, ὡς ἂν μὴ συμβαίνειν δόξαιεν τῷ ἐκείνων φρονήματι, καὶ μάλιστα εἰ τύχαιεν ἐπιχωριάζοντας πόλει, τῷ πλείστῳ γε μέρει ταῦτα νοσοῦσῃ· εἰ δὲ μὴ ὑπέκοιεν τῷ κανόνι, κληρικοὺς μὲν ὄντας, τῆς ἱερωσύνης ἀπογυμοῖ, λαϊκοὺς δὲ, ἀφορίζει.

Τῶν δὲ Λατίνων οἱ μοναχοὶ, τῶν μὲν κρεῶν ἀπεχόμενοι, τὸ δὲ στέαρ τούτων μετὰ λαχάνων ἀδιαφόρως ἐσθίοντες, οὐ μοι δοκοῦσι τοῦ παρόντος μέλειν αὐτοῖς κανόνος· οὐ γὰρ ἵνα σκάνδαλον περιέλωσιν, ἀλλ' ἵνα τὴν γαστέρα ἐμπλήσωσι τοῦτο δρῶσι σαφῶς.

Βασιλείου κή.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ κή. κανόνι, γελοῖον ἡγείται τὸ εὐξασθαι τινα ὑείων κρεῶν ἀπέχεσθαι· ἔθεν καὶ τὴν ἐπαγγελίαν ἀθετεῖσθαι κελεύει, καὶ τὴν χρῆσιν τῶν κρεῶν ἀδιάφορον ἔχειν, (οὐδὲν γὰρ κτίσμα Θεοῦ ἀπόβλητον μετ' εὐχαριστίας λαμβανομένον), καὶ τοῦ λοιποῦ τῶν ἀπαιδευτῶν ἐπαγγελιῶν ὡς καταγελάστων ἀπέχεσθαι.

Ἐκ τῶν αὐτοῦ ἐπιστολῶν.

Ἐν δὲ μιᾷ τῶν πρὸς τὸν ἅγιον Ἀμφιλόχιον ἐπιστολῶν, φησί· Τοῖς δὲ κομφοῖς ἐγκρατευταῖς, πρὸς τὸ σεμνὸν αὐτῶν πρόβλημα, διὰ τί καὶ ἡμεῖς οὐχὶ πάντα ἐσθίομεν, ἐκεῖνο λεγέσθω· ὅτι οὐδὲν θαυμαστὸν εἴ τινων ἀπεχόμεθα, ἐπειδὴ καὶ τὰ περιττώματα ἡμῶν βδελυττόμεθα· κατὰ μὲν γε τὴν ἀξίαν οὐδὲν διενήνοχε λαχάνου χόρτου τὰ κρέα· κατὰ δὲ τὴν τῶν συμφερόντων διάκρισιν, ὡς καὶ ἐν τοῖς λαχάνοις τὸ βλαβερὸν τοῦ καταλλήλου χωρίζομεν, οὕτω καὶ ἐν τοῖς κρέασι, τοῦ χρησάμου τὰ βλαβερὸν διακρίνομεν· ἐπεὶ λάχανόν ἐστι τὸ κώνειον, ὥσπερ κρέας τὸ γύπειον· ἀλλ' ὁμῶς οὔτε υἱοσκύαμον φάγοι ἂν τις νοῦν

1) γινέσθαι Β'. 137δ.

έχων, οὔτε γυπὸς ἄψαιτο, μὴ μεγάλης ἀνάγκης κατεπειγούσης ὥστε ὁ φαγῶν οὐκ ἠνόμησεν.

Γάγγρας β'. ι'. ε'. κ'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Γάγγρα Συνόδου β'. ἀνάθεμα καταψηφίζεται τοῦ κατακρίνοντος τὸν μεταλαμβάνοντα κρεῶν μετ' εὐλαβείας καὶ πίστεως, χωρὶς αἵματος, καὶ πνικτοῦ, καὶ εἰδωλοθύτου, ὡς ἂν διὰ τὴν τούτων μετάληψιν ἐλπίδα σωτηρίας μὴ ἔχοντα.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ι', τὸν ἀδρὰ περιβεβλημένον ἱμάτια, καὶ βδελυττόμενον τοὺς τῆ συνήθει κεχρημένους ἐσθῆτι, ἢ σθηρικὰ ἐνημμένους μετ' εὐλαβείας καὶ μὴ διὰ βλακείαν ἢ ἔπαρσιν, τῷ ἀναθέματι δίδωσι.

Ταύτην καὶ ὁ ε'. κανὼν ἐπάγει τὴν δίκην, τῷ ἐν καταφρονήσει τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ τιθεμένῳ, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ βδελυττόμενῳ συνάξεις· ἐν παντὶ μὲν γε τόπῳ εὐχεσθαι ὁ μακάριος κελεύει Παῦλος, ἀλλ' οὐχ ὥστε καταφρονεῖν τῶν συνάξεων, καὶ τοῖς ἱεροῖς μὴ προσιέναι.

Ὁ δὲ κ'. καὶ τοὺς ὑπερηφάνῳ φρονήματι βδελυσομένους τὰς τελουμένας συνάξεις καὶ λειτουργίας, ἐνθα μαρτύρων τεθησαύρισται λείψανα, τῷ ἀναθέματι καταδικάζει. Ζήτηί καὶ τὸν ις'. ταύτης ἐν γ'. κεφ. τοῦ Α' στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Περὶ βίας καὶ δυναστείας.

Ζήτηί τὸ ιδ'. κεφάλαιον τοῦ Α' στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Περὶ βιβλίων τῆς θείας Γραφῆς γνησίων καὶ νόθων.

Ἀποστόλων πέ.

Ὁ πέ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανὼν, Ταῦτα, φησί, τὰ βιβλία διαφερόντως πρεσβεύειν χρὴ σύμπαντας κληρικούς τε καὶ λαϊκούς, τῆς μὲν Παλαιᾶς Διαθήκης τὰ πέντε Μωσαϊκά, ὧν αἱ κλήσεις τῶν ἐπιγραφῶν· Γένεσις· Ἔξοδος· Λευϊτικόν· Ἀριθμοί·

Δευτερονόμιον Ἰησοῦ υἱοῦ Ναυῆ, ἐν Κριτῶν, ἐν Ρούθ, ἐν Βασιλειῶν, δ΄. Παραλειπομένων τῆς βίβλου τῶν ἡμερῶν, δύο Ἑσδρα, δύο Ἑσθῆρ ἐν Μακκαβαίων, τρία Ἰώβ, ἐν Ψαλτήριον, ἐν Σολομώντος, τρία Παροιμίας, Ἐκκλησιαστήν, Ἄσμα Ἄσμάτων Προφητῶν, ιβ΄. Ἦσαῦ, ἐν Ἰερεμίου, ἐν Ἰεζεκιήλ, ἐν Δαυιήλ, ἐν ἔξωθεν δὲ προσιστορεῖσθω τοῖς νέοις καὶ ἡ τοῦ πολυμαθοῦς σοφία Σιράχ. Τῆς Καινῆς δὲ Διαθήκης, Εὐαγγέλια τέσσαρα Ματθαίου, Μάρκου, Λουκᾶ, Ἰωάννου Παύλου ἐπιστολάς ιδ΄. ἧτοι πρὸς Ῥωμαίους α΄. πρὸς Κορινθίους, β΄. πρὸς Γαλάτας, α΄. πρὸς Ἐφεσίους, α΄. πρὸς Φιλιππησίους, α΄. πρὸς Κολασσαεῖς, α΄. πρὸς Θεσσαλονικεῖς, β΄. πρὸς Ἑβραίους, μίαν πρὸς Τιμόθεον, β΄. πρὸς Τίτον, α΄. πρὸς Φιλήμονα, α΄. Ἐπιστολάς καθολικὰς ἑπτὰ, ἡγουν, Πέτρου, β΄. Ἰακώβου, μίαν Ἰωάννου, γ΄. Ἰούδα, α΄. Ἄς δὲ προστίθῃσι διὰ τοῦ Κλήμεντος δύο ἐπιστολάς, καὶ τὰς πονηθείσας τούτῳ Διατάξεις τῶν Αποστόλων ὑστερον ὁ τῆς ς΄. Συνόδου β΄. κανῶν διέγραψεν, ὡς πολὺ τὸ νότον πρὸς τῶν αἰρετικῶν καὶ παρέγγραπτον δεξαμένας.

Λαοδικείας ξ΄.

Τοιαύτην ἀπαραλλάκτως τῶν βιβλίων ποιεῖται τὴν ἀπαρίθμησην καὶ ὁ ξ΄. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ κανῶν, ἄνευ τῶν διὰ τοῦ Κλήμεντος ἐπιστολῶν τε καὶ Διατάξεων.

Καρθαγένης κδ΄. μς.

Ἀριθμεῖ δὲ ταῦτα καὶ ὁ κδ΄. τῆς ἐν Καρθαγένῃ. Καὶ τῶν κανονικῶν, φησὶν, ἐκτὸς τούτων Γραφῶν, μηδὲν ἐπὶ Ἐκκλησίας ἀναγινωσκέσθω· προστίθῃσι δὲ οὗτος καὶ τὴν Ἰουδήθ, τὸν Τωβίαν, καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν Ἰωάννου.

Ὁ δὲ μς΄, καὶ τὰ ὑπομνήματα τῶν μαρτυρικῶν παθημάτων, ἐν ταῖς ἐτησίαις αὐτῶν ἀναγινώσκεισθαι μνήμαις διορίζεται ταύτῃ τοι καὶ τὰ παρά τῶν ἁγίων Πατέρων καὶ ὁμολογητῶν συγγραφέντα, καὶ ἀναγινώσκειν δεόν, καὶ κατασπάζεσθαι, ἅτε πρὸς τὴν ἀληθινὴν καὶ ὀρθόδοξον πίστιν ἡμᾶς ἀνάγοντα.

Τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου.

Ὁ δὲ μέγας Ἀθανάσιος, τῶν μὲν τοῖς αἰρετικοῖς πονηθέντων

καὶ ὀνομαζομένων πρὸς αὐτῶν ἀποκρύφων, ἀπείρηκε τὴν ἀνάγνωσιν τῶν δὲ τέως ρηθέντων ἱερῶν βιβλίων, ὁμοίαν καὶ οὗτος ποιεῖται τὴν ἀπαρίθμησιν· ταῦτα γὰρ ἐπινοῖα, φησὶ, θειωτέρα γεγράφθαι πιστεύομεν· καὶ τῆς μὲν Παλαιᾶς Διαθήκης κβ'· εἶναι βίβλους τῶν παρ' Ἑβραίοις ἰσαριθμούς γραμμάτων· τὰς γὰρ τέσσαρας τῶν Βασιλειῶν, δύο βίβλους εἶναι λέγει, καὶ τὰς δύο τῶν Παραλειπομένων, μίαν, τὰς τῶν ιβ'· προφητῶν, μίαν, καὶ τῶν τεσσάρων, τέσσαρας· τῷ δὲ Ἱερεμίᾳ προστίθῃσι τοὺς τοῦ Βαροῦχ θρήνους, καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἀριθμήσας δὲ καὶ τὰς τῆς Καινῆς, προστίθῃσι ταῖς ῥηθείαις καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν Ἰωάννου· καὶ ταύταις, προστιθέται ἢ ἀφαιρεῖν, ἀνόσιον εἶναι κρίνει. Ἐξωθεν δὲ τῶν κανονιζομένων εἶναι φησὶ τὴν σοφίαν Σολομῶντος, τὸν Σιράχ, τὴν Ἑσθήρ, τὴν Ἰουδῆθ καὶ τὸν Τωβίτ, τὸν Ποιμένα 1), καὶ τὴν διδαχὴν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων· ταύτην δὲ καὶ ἡ 5'. Σύνοδος ἠθέτησεν, ὡς δεδήλωται.

Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.

Τοιαύτην τῶν ἱερῶν βιβλίων ποιεῖται τὴν ἀπαρίθμησιν δι' ἐμμέτρων ἡρώικῶν στίχων καὶ ὁ μέγας Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ἰσαριθμούς τὰς τῆς Παλαιᾶς εἶναι λέγων τῶν παρ' Ἑβραίοις εἴκοσι δύο γραμμάτων· στιχῆράς δὲ λέγει τὰς πέντε· Ἰώβ, Δαβὶδ τοὺς ρν'. ψαλμοὺς, καὶ τοὺς τρεῖς Σολομοντεῖους, καὶ τῶν δώδεκα προφητῶν μίαν, ὧν αἱ κλήσεις· Ὠσηῆ, Ἀμμώς, Μιχαίας, Ἰωήλ, Ἰωνᾶς, Ἀβδιου, Ναοὺμ, Ἀββακούμ, Σοφονίας, Ἄγγαιος, Ζαχαρίας, Μαλαχίας· τῶν δὲ τῷ μεγάλῳ ρηθέντων Ἀθανασίῳ ἀκανονίστων οὗτος οὐ μέμνηται.

Ἀμφιλόχιον.

Τούτοις καὶ ὁ ἅγιος ἔπεται Ἀμφιλόχιος, δι' ἰάμβων τὴν ἐκμέτρησιν ἐκποιησάμενος.

Ἀποστόλων ἕ'.

Ὁ δὲ ἕ'. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανῶν, τὰ ψευδεπίγραφα τῶν ἁσεβῶν βιβλία τὸν ἀναγινώσκοντα δημοσία, πνευματικόν, φημι,

1) τὴν Ἑσθήρ, τὴν Ἰουδῆθ, τὸν Τωβίτ, τὸν Ποιμένα, οὐ κεῖται ἐν 1373.

ἢ κληρικὸν 1), ἐπὶ λύμῃ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ κλήρου, καθαιρέσεως ἀξιοῖ· οὐ μόνον γὰρ οἱ περὶ πλείστου τὸ ψεῦδος ποιούμενοι λόγοις οικείοις τὸ δυσσεβὲς αὐτῶν φρόνημα κρατύνειν πειρῶνται, ἀλλὰ καὶ τοῖς τῶν εὐσεβῶν συγγράμμασι τὰ σφέτερα παρενείρουσιν, ὡς ἐν ταῖς ῥηθείαις ἐπιστολαῖς τοῦ ἱεροῦ Κλήμεντος καὶ ταῖς Διατάξεσιν ἐσκαιώρηται· εἰσὶ δ' οἱ καὶ τοῖς ἑαυτῶν ἐπιγραφὰς ἀγίων τεθείκασιν πρὸς ἐξαπάτην τῶν ἀπλουστέρων ἢ εὐθεστέρων, οἷονεὶ μέλιτι τοῦ δηλητηρίου τὴν κύλικα περιχρίσαντες.

Συνόδου ἕκτης ξγ'.

Ὁ δὲ ξγ'. τῆς ἕκτης Συνόδου, καὶ τὰ ψευδῶς συντεθέντα μαροτυρολόγια πρὸς τὸν μηδὲν-ὕγιες φρονούντων, ὕβριν μὲν τοῖς ἀγίοις μάρτυσιν οἰομένων προστρίψασθαι, τοὺς δ' ἐντυγχάνοντας τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀφιστάναι τιμῆς, πυρὶ κελεύει δίδοσθαι· τοὺς δὲ τούτοις ὡς ἀληθεῖσι προσέχοντας, ἀναθεματίζεσθαι· τοῖς γὰρ ἀγίοις μάρτυσι τῶν ἁθλῶν καὶ τῆς εὐδοξίας βασκῆναντες, ψευδῆ καὶ ἀλλόκοτα συντεταχέναι βιβλία προήχθησαν, τῶν δῆθεν ὑπὸ τῶν ἀγίων μαρτύρων πραχθέντων ἢ λαληθέντων, ἐφ' ᾧ τοὺς ἐντυγχάνοντας εἰς ἀπιστίαν ἢ γέλωτα ἀναγεσθαι.

Περὶ τοῦ Μεταφραστοῦ.

Πῶσου τοίνυν ἀξίος ἂν εἴη μακαρισμοῦ ὁ θαυμάσιος Συμεὼν, ὁ τὸ καλεῖσθαι Μεταφραστῆς διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀπενεγκάμενος, ὁ τῇ ἐπιπνοίᾳ τοῦ ἀγίου Πνεύματος τὰ τῶν ἀγίων μαρτύρων ὑπὲρ ἀληθείας σκάμματα πολλοῖς ἰδρῶσι καὶ πόνοις συγγραψάμενος, καὶ δυνάμει λόγου καὶ σοφίᾳ καλλύνας εἰς ὕμνον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ δόξαν διαιωνίζουσαν τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ ἠγωνισμένων ἀγίων μαρτύρων· καὶ πᾶν δυσσεβὲς ἀπορρήψας στόμα, καὶ μηδ' ἠντιναοῦν πρόφασιν ἀμφιβολίας τοῖς εὐσεβέσι καταλιπὼν.

Συνόδου ἑβδόμης θ'.

Ὁ δὲ θ'. τῆς ἑβδόμης Συνόδου κανῶν, τὰ συγγεγραμμένα, φησὶ, τοῖς κατὰ τῶν ἀγίων εἰκόνων λυττήσασιν, τὰς ἀσυλλογίστους αὐτῶν ὑπολήψεις συλλογιζόμενα, ὁ κατέχων καὶ κρύ-

1) τὸν ἀναγιγνώσκοντα κληρικὸν, ἐπὶ λύμῃ 1375, K. καὶ ε.

πτων, κληρικὸς ὢν, τῆς ἱερωσύνης ἀποδυέσθω, λαϊκὸς δὲ, ἀφορίζεσθω ἀθυρμάτων γὰρ, φησί, παιδικῶν, οὐδὲν ταυτί διενήνοχε, μανίας ὄντα καὶ ἀκολασίας βακχεύματα· εἶδωλα, φεῦ τῆς παραπληξίας, τὰς σεπτὰς εἰκόνας ἀποκαλοῦντα· ἀλλ' ἢ πρὸς τὸ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας ὁ εὐρὼν ἐπισκοπεῖον παραπεμπέτω, ἐφ' ᾧ παντελεῖ τῇ ἀφανείᾳ δοθῆναι, ἢ, ὡς ὁ πολιτικὸς κελεύει νόμος, εὐθύς κατακαιέτω.

Λαοδικείας ιε', ρθ'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ιε'. καὶ ὁ νθ'. οὐκ ἐπιτρέπουσι πλέον τῶν κεκανονισμένων βιβλίων τῆς τε Παλαιᾶς καὶ Καινῆς, ἐπ' Ἐκκλησίας ἀναγινώσκεσθαι, ἄπερ τῷ πέ. δηλαδὴ ἀποστολικῶ κανόνι διείληπται· οὐδέ γε πλὴν τῶν ρν'. ψαλμῶν τοῦ Δαβὶδ ἰδιωτικούς ἐτέρους ἄδειν ἐπίησιν, ὡς οἱ τοῦ Σολομῶντος λεγόμενοι, καὶ τινῶν ἐτέρων.

Συνόδου ἑκτης ιθ'.

Ὁ δὲ τῆς ἑκτης Συνόδου ιθ', ἐν ταῖς κυριωνύμοις τῶν ἡμερῶν, ἐν αἷς εἰώθασιν ὁ λαὸς, τῶν ἔργων ἀφέμενοι, προσεδρεύειν ταῖς Ἐκκλησίαις, τοὺς ἐπισκόπους κελεύει τῷ τῆς διδασκαλίας νάματι τούτους κατάρθειν, ἐρανεζομένους ἐκ τῶν ἄνω ρηθέντων τῆς θείας Γραφῆς βιβλίων τὰ τῷ καιρῷ προσήκοντα ρητὰ, καὶ τοῖς πράγμασι καὶ ταῦτα ἐρμηνεύειν, κατὰ τὴν τῶν θείων Πατέρων ἐξήγησιν, ἀλλὰ μὴ ἐξ οἰκείων νοημάτων καὶ λογισμῶν· καὶ μᾶλλον ἐν τούτοις εὐδοκιμεῖν, ἢ ταῖς οἰκοθεν ἐξευρημένοις, ἵνα μὴ ἀπορίᾳ ἐσθ' ὅπου συνεσχημένοι, δόξωσι τοῦ σκοποῦ τῆς Γραφῆς μὴ ἐπιβατεύειν. Ἐκ δὲ τῆς τῶν θείων Πατέρων διδασκαλίας εἴσονται οἱ λαοὶ τίνε δεῖ αἰρεῖσθαι, καὶ τίνων ἀποδίστασθαι, καὶ τὴν οἰκείαν ζωὴν πρὸς ἀρετὴν ρυθμίσουσι, δεῖσι τῶν ἐπηροτημένων κολάσεων, καὶ τῷ τῆς ἀγνοίας οὐχ ἀλώσονται πάθει· τὸν δὲ μὴ οὕτω δρῶντα ἐπίσκοπον, ὁ μὲν παρῶν οὐκ ἐπιπλήττει κανῶν.

Ἀποστόλων νη'.

Ὁ δὲ γε ἀποστολικὸς νη', τὸν ἀμελοῦντα τοῦ οἰκείου κλήρου, καὶ μὴ ἐκπαιδεύοντα τὴν εὐσέβειαν, ἐπίσκοπον ἢ κληρικόν, ἀφορίζει· ἐπιμένοντα δὲ τῇ ῥαθυμίᾳ, καθαιρεῖ.

Ἔστι οὐ χρή τὰς ἱεράς κατατέμνειν βίβλους.

Συνόδου ἑκτῆς ξή.

Ὁ δὲ ξή, τὰ βιβλία τῆς Θεοπνεύστου Γραφῆς, τῆς Πλκτικῆς τε καὶ Καινῆς, καὶ τῶν ἐγκριθέντων καὶ δεδοκιμασμένων Πατέρων καὶ διδασκάλων, ἐπισκῆπτει φυλάττειν, καὶ μὴ κατατέμνειν ἢ διαφθεῖρειν, μηδὲ τοῖς βιβλιοκαπήλοις ἢ μυρεψοῖς ἀποδιδόναι πρὸς ἀφανισμόν, εἰ μὴ τι ἄρα τέλεον ὑπὸ σπητῶν, ἢ ὕδατος, ἢ ἐτέρῳ τρόπῳ ἀχρειαθεῖη· τὸν δὲ τοιοῦτόν τι ποιεῖν ἀλισκόμενον, ἐπ' ἐνιαυτὸν ἀφορίζεσθαι.

Νόμοι.

Τὰ κατὰ Χριστιανῶν συγγράμματα Πορφυρίου, καὶ ἄλλων αἰρετικῶν, καὶ ἐσθῶσαν, καὶ τὰ Νεστορίου, καὶ ὅσα μὴ συμφωνεῖταις ἐν Νικαίᾳ καὶ Ἐφέσῳ Συνόδοις, καὶ Κυρίλλῳ τῷ Ἀλεξανδρείας, ὧν οὐκ ἔστι παρεξίεναι τὴν πίστιν. Οἱ δὲ τὰ λεχθέντα βιβλία ἔχοντες καὶ ἀναγινώσκοντες, ἐσχάτως τιμωρεῖσθωσαν 1).

Οἱ μαθηματικοὶ, μὴ καίοντες ἐπὶ τῶν ἐπισκόπων τὰς βίβλους αὐτῶν, καὶ τῇ εὐσεβείᾳ προσιόντες, πάσης ἀπωθοῦνται πόλεως· εὐρισκόμενοι δὲ ἐν ταῖς πόλεσι, δεπορτατεύονται, ἤτοι ἐξορίζονται 2).

Ὁ ἔχων βιβλία Μανιχαϊκὰ, καὶ μὴ φανερῶν αὐτὰ ἐπὶ τῷ καυθῆναι, τιμωρεῖται 3).

Οἱ ἔχοντες τὰ Σεβήρου συγγράμματα καὶ μὴ καίοντες αὐτὰ, χειροκοποῦνται 4).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Περὶ τῶν βιοθανῶν, ἤτοι τῶν ἑαυτοὺς ἀναιρούτων.

Τιμοθέου ιβ'.

Τοὺς βιοθανεῖς, ὁ Ἀλεξανδρείας Τιμόθεος, ἐν ιδ' κανόνι, τῆς εἰρωθείας ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν προσφορᾶς, καὶ εὐχῆς, καὶ ψαλμωδίας, καὶ τῆς νομιζομένης ὁσίας, στέρεσθαι ἀξιοῖ· ὅσοι δηλαδὴ

1) γ'. Βασ. Α. ε. — 2) κ'. Βασ. αὐτόθι. — 3) λ'. Βασ. αὐτόθι — 4) Νεστ. 42 §. 1.

τὸν λογισμὸν ὑγιᾶ κεκτημένοι, καὶ μὴ τὰς φρένας ὑπὸ νόσου πκρατραπέντες, διὰ λύπην ἢ μικροψυχίαν, ἐκ φόβου, ἢ ἐπηρείας ἡστινοσοῦν, ἑαυτοὺς διεχειρίσαντο.

Νόμος.

Ὁ ἑαυτὸν ἀνελών, ἢ ἀνελεῖν ἐπιχειρήσας, διὰ φόβον ἐγκλήματος καὶ μὴ διὰ νόσον, τιμωρεῖται ὡς ἀνελών ἕτερον, καὶ ἡ οὐσία αὐτοῦ δημεύεται. 1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ΄.

Περὶ βισέκτου.

Τὸ τοῦ βισέκτου, ὄνομα Ῥωμαϊκόν ἐστὶ, δηλοῦν τὸ δις ἕξ· αἱ γὰρ Ῥωμαϊκαὶ λέξεις ἀντὶ τοῦ δ τὸ β προσλαμβάνουσι. Λέγεται δὲ οὕτω, διὰ τὸ δις ἕξ εἶναι τὰς ὥρας τῆς προστιθεμένης ἡμέρας τῷ Φεβρουαρίῳ, καὶ δις ἕξ τῆς νυκτός, ἥτις κατὰ τετραετίαν εἴωθεν ἀπαρτίζεσθαι, τοῦ περιττεύοντος τεταρτημορίου τῆς ἡμέρας καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν εἰς μίαν ἡμέραν τηνικαῦτχ συντιθεμένου, ἥτις καὶ προστίθεται τῷ Φεβρουαρίῳ, ὡς εἶναι τὰς τούτου ἡμέρας κθ'. τὰς δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἡμέρας τξς'.

Συνέδη δὲ τούτῳ καὶ ἀλλαχόθεν τὴν προσηγορίαν ταύτην λαβεῖν. Εἰς τρία διήρουν οἱ Ῥωμαῖοι τῶν μηνῶν τὰς ἡμέρας· καὶ τὰς μὲν, ὠνόμαζον καλάνδας· τὰς δὲ, νόννας· τὰς δὲ, εἰδοὺς, ἀπὸ τινῶν τριῶν Ῥωμαίων εὐπατριδῶν οὕτω κληθείσας, ἐν καιροῖς λοιμοῦ θρεψάντων τοὺς ἐν τῇ Ῥώμῃ· καὶ καλάνδαι μὲν ἐλέγοντο παρ' αὐτοῖς αἱ παρ' Ἕλλησι νομηνιαί· ἐπὶ μὲν Μαρτίου καὶ Μαΐου, Ἰουλίου τε, καὶ Ὀκτωβρίου, ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς ζ'. αἱ δὲ μετ' αὐτὰς εὐθὺς λέγονται νόνναι, μέχρι τῆς ιε'. αἱ δὲ λοιπαί, εἰδοί· ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων πάντων μηνῶν, τὰς μὲν νόννας ἀπὸ τῆς ε'. ἔλεγον τοῦ μηνός, τὰς δὲ εἰδοὺς ἀπὸ τῆς ιγ'. διὰ δὲ τὴν τοιαύτην ἀνισότητά, καθ' ἑκάστην νομηνίαν, ὁ ἱερεὺς ἐκάλει τὸν λαὸν καὶ ὑπεδείκνυ τούτοις τὴν τῶν νοννῶν ἡμέραν καὶ τῶν εἰδῶν· παρὸ καὶ μᾶλλον καλάνδας οἶονταί τινες τὴν πρώτην λέγεσθαι τοῦ μηνός, διὰ τὸ καὶ καλεῖσθαι παρὰ

1) γ'. Βασ. Ε. γγ'.

τοῦ ἱερέως τὸν λαόν. Ἰνόμαζον τοίνυν, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων μηνῶν, τὴν α΄ Φεβρουαρίου καλάνδας Φεβρουαρίου· τὴν β΄. πρὸ τεσσάρων νονῶν Φεβρουαρίων· τὴν δὲ γ΄. πρὸ τριῶν· τὴν δὲ τετάρτην, πρὸ μιᾶς νονῶν· τὴν δυάδα γάρ, ὡς ἀποφράδα, οὐκ ἠξίου ὄλως καλεῖν· καὶ διὰ τοῦτο τὸν μονάδι μείζονα ἢ ἐλάττονα προκατελάμβανον ἀεὶ ἀριθμὸν· τὴν δὲ πέμπτην, νόνας Φεβρουαρίας· τὴν δὲ ιγ΄. εἰδούς· τὴν δὲ ιδ΄. πρὸ δεκαεξὶ καλανδῶν Μαρτίων· ἠνίκα τοίνυν εἶχεν ὁ Φεβρουάριος κθ΄. ἔλεγον καὶ τὴν κέ. πάλιν πρὸ ἕξ καλανδῶν Μαρτίων, ὡσπερ καὶ τὴν κδ΄. τὴν δὲ κς΄. πρὸ πέντε· τὴν δὲ κζ΄. πρὸ τεσσάρων· τὴν δὲ κη΄. πρὸ τριῶν· τὴν δὲ κθ΄. πρὸ μιᾶς, εἶτα καλάνδας Μαρτίου· ἐκαλείτο οὖν καὶ διὰ τοῦτο βίσεκτος, ἠνίκα εἶχεν ὁ Φεβρουάριος κθ΄. διὰ τὸ λέγεσθαι δις τὸ πρὸ ἕξ καλανδῶν Μαρτίων.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Γ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ τῶν τοῦ γάμου βαθμῶν.

Ζήτηι τὸ ὄγδοον Κεφ. τοῦ Β στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ γάμων ἐπιτετραμμένων καὶ κεκωλυμένων.

Ἀποστόλων κς΄. Συνόδου ἕκτης ς΄. Καρθαγένης ις΄.

Ὁ τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κς΄. κανὼν, καὶ ὁ ς΄. τῆς ς΄. Συνόδου, καὶ ὁ τῆς ἐν Καρθαγένῃ ις΄. τοῖς τῷ κλήρῳ κατειλεγμένοις εἰς ἀναγνώστας ἔτι καὶ ψάλτας τελοῦσι, νομίμως συγχωροῦσι γαμεῖν· μετὰ δέ γε τὸ εἰς βαθμὸν προαχθῆναι ὑποδιακόνου, ἢ διακόνου, ἢ πρεσβυτέρου, οὐκέτι· τῶν γὰρ ἱερωμένων τοὺς πρὸς γάμον ἐκκλίνοντας, καθαιροῦσιν εὐθύς.

Νεοκαισαρείας α΄.

Καὶ ὁ α΄. γὰρ τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ, τὸν δὴθεν νομίμως γυναικὶ συναφθέντα πρεσβύτερον, τῆς ἱερωσύνης ἀπογυνοῖ.

Συνόδου ἑκτης ιγ'.

Οἱ δὲ τῆς ς'. Συνόδου θεῖοι Πατέρες, ἐν ιγ'. κανόνι ἀνατρέποντες τὸ ἐν τῇ τῶν Λατίνων Ἐκκλησίᾳ κρατῆσαν ἔθος, τὸ τοὺς χειροτονουμένους ἱερέας τε καὶ διακόνους πίστει πρότερον δίδουσι, ἢ μὴν τελέως μετὰ τὴν χειροτονίαν ἀφέξασθαι τῶν πρὸ ταύτης νομίμως συζευχθεισῶν αὐτοῖς γυναικῶν, ἡμεῖς, φασί, καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν, ἐβρώσθαι τὰ συνοικέσια βουλόμεθα, τῶν ἀξίως τῆς ἱερωσύνης ἠξιωμένων, ἵνα μὴ τὸν εὐλογηθέντα τῇ τοῦ Κυρίου παρουσίᾳ γάμον λάθωμεν ὑβρίζοντες, καὶ προσέτι ἀποφηναμένου, ὃ ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωρίζετω· καὶ μὴν καὶ ὁ Ἀπόστολος, Τίμιον εἶναι λέγει τὸν γάμον, καὶ τὴν κοίτην ἀμίαντον· καὶ πάλιν· Δέδεσαι γυναικί; μὴ ζῆτει λύσιν.

Ὁ τοίνυν ἀποστερωὼν διάκονον, ἢ ὑποδιάκονον, ἢ πρεσβύτερον τῆς πρὸς τὴν νόμιμον γυναῖκα συναφείας, καθαιρείσθω, ἐκτὸς ὠρισμένου δὴ τινος καιροῦ, ὅτε μεταχειρίζειν τὰ ἅγια μέλλοιεν, ἵνα καθαρὸι τῷ καθαρῷ προσιόντες, τῶν αἰτημάτων μὴ διαμάρτοιεν.

Ἄλλὰ καὶ τισι τῶν περὶ τὴν Νίκαιαν τὴν πρώτην συστησάμενων Σύνοδον ἐδόκει νόμον ἐπεισάγειν, ἐπισκόπους, καὶ πρεσβυτέρους, διακόνους τε, καὶ ὑποδιακόνους, μὴ συγκαθεύδειν ὄλως ταῖς γαμεταῖς, ἅς, πρὶν ἢ ἱεῖσθαι, νομίμως ἠγάγοντο. Ὁ μὲν τοι Περφνούτιος, μιᾶς τῶν κατὰ τὰς Θήβας πόλεων ἐπίσκοπος ὢν, ἀνὴρ ἐκ παιδὸς ἐν ἀσκητηρίῳ τεθραμμένος, καὶ πάσαν κατωρθωκῶς ἀρετὴν, ἐπὶ σωφροσύνη δὲ καὶ μάλιστα γεγρονῶς περιβόητος, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῷ τῆς ὁμολογίας στεφάνῳ κεκοσμημένος (ἄτερος γὰρ αὐτῷ τῶν ὀφθαλμῶν δι' εὐσέβειαν ἐξορώρυκτο), ἀντεῖπε τοῖς οὕτως ἔχουσι γνώμης, τίμιόν τε τὸν γάμον ἀποκαλῶν, καὶ σωφροσύνην τὴν πρὸς τὰς ἰδίας γαμετὰς ἑμιλίαν· συνεβούλευσε τε τῇ Συνόδῳ, μὴ τοιοῦτον θέσθαι νόμον, δυσχερὲς εἶναι τοῖς ἐν κόσμῳ διάγουσι τὸ πρᾶγμα φέρειν ἀποφαινόμενος· ἴσως γὰρ τοῦτό γε καὶ αὐτοῖς, καὶ ταῖς τούτων γαμεταῖς, τοῦ μὴ σωφρονεῖν αἰτία γενήσεται· κατὰ δὲ τὴν ἀρχαίαν τῆς Ἐκκλησίας παράδοσιν, τοὺς μὲν ἀγάμους τοῦ ἱερατικοῦ τάγματος κοινωνήσαντας, μηκέτι γαμεῖν· τοὺς δὲ μετὰ τὸν

γάμον εἰς ἱερωσύνην προβιβασθέντας, ὧν ἔχουσι γαμετῶν εὐχωρίζεσθαι. Ταῦτα μὲν ὁ Παφνούτιος, καὶ ταῦτα γάμου ἄπειρος ὧν ἐπήνεσε δὲ τὴν τοῦ θεσπεσίου ἀνδρὸς εἰσήγησιν καὶ ἡ Σύνοδος, καὶ οὐδὲν περὶ τούτου νενομοθέτηκεν, ἀλλὰ τῇ ἐκάστου γνώμῃ τὸ πρᾶγμα, καὶ οὐκ ἀνάγκη θέσθαι νενόμικεν· οὕτω θεοφιλῆς ὁ Παφνούτιος οὗτος ἦν, ὡς καὶ σημεῖα θαυμαστά γίνεσθαι υπ αὐτοῦ· σφόδρα δὲ ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἐτίμα τὸν ἀνδρα, καὶ συνεχῶς ἐπὶ τὰ βασίλεια μετεπέμπετο, καὶ τὸν ἐξορωρυγμένον ὀφθαλμὸν κατεφίλει.

Ἀγκύρας.

Τῷ δὲ ἰ. τῆς ἐν Ἀγκύρα μηδόλως πρόσχης τὸν νοῦν, δύνασθαι λέγοντι γαμεῖν τὸν διάκονον καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν τῇ τοῦ οικείου ἐπισκόπου ἐπιτροπῇ.

Νόμος.

Φησὶ γὰρ ἡ νεκρὰ τοῦ Βασιλέως Λέοντος τοῦ σοφοῦ, ὡς εἰ καὶ ἀπὸ συνηθείας ἀγράφου ἐξῆν τοῖς ἱερωμέναις ἐντὸς δεκαετίας μετὰ τὴν χειροτονίαν ψηφίζομένης λαμβάνειν νομίμους γυναῖκας, ἀλλὰ τοῦτο, ὡς ὑπὸ τῶν κανόνων κεκωλυμένον, οὐκ ἀρείλει κρατεῖν 1).

Ὁ χειροτονῶν ἄγαμον ἐρωτάτω αὐτὸν, εἰ δύναται χωρὶς νομίμου γαμετῆς σεμνῶς βιοῦν, καὶ εἰ κατάθιτο, τοῦτον χειροτονεῖτω· ὁ δὲ ἐπιτρέπων διακόνῳ γυναῖκα μετὰ τὴν χειροτονίαν λαβεῖν, τῆς ἐπισκοπῆς ἐκβαλλέσθω· πρεσβύτερος δὲ, ἢ διάκονος, ἢ ὑποδιάκονος, μετὰ τὴν χειροτονίαν γαμῶν, ἐκβάλλεται τοῦ κλήρου.

Τοῖς κληρικοῖς ἐπιτέτραπται νομίμους ἔχειν γαμετάς.

Οἱ ψάλται καὶ οἱ ἀναγνώσται δύνανται νομίμως γαμεῖν· οἱ δὲ ὑποδιάκονοι, καὶ διάκονοι, καὶ πρεσβύτεροι, καθάπαξ κεκωλυνται· ὅθεν τούτων οἱ γάμῳ κοινωνήσαντες, ἐκπίπτουσι τῆς ἱερωσύνης.

Ὅρος γάμου.

Γάμος ἐστὶν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνάφεια καὶ συγκλήρωσις πάσης ζωῆς, θείου τε καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνία 2), εἴτε

1) Νεκρὰ Γ΄. -- 2) ἰ. Βασ. ΚΗ΄. δ΄.

δι' εὐλογίας, εἴτε διὰ στεφανώματος, ἢ διὰ συμβολαίου· τὰ δὲ παρὰ ταῦτα γενόμενα ὡς μὴ γεγονότα λογίζονται.

Ἐννόμους δὲ γάμους μεταξὺ ἀλλήλων συνιστῶσι Ῥωμαῖοι, ἡνίκα τὰ περὶ τῶν γάμων τοῖς νόμοις διηγορευμένα φυλάξωσι. Αἶτι δὲ τοὺς μὲν ἄρρενας, ἐφήβους εἶναι, τὰς δὲ θηλείας, ἀνδρὸς δεκτικὰς, τουτέστι, τοὺς μὲν, ὑπερβεβηκέναι τὸν τεσσαρεσκαίδεκατον χρόνον, τὰς δὲ, μείζονας εἶναι τῶν δώδεκα ἐνιαυτῶν. Ταῦτα δὲ λέγομεν, εἴτε αὐτεξούσιοι, εἴτε ὑπεξούσιοι εἰσιν οἱ πρὸς γάμον συνιόντες 1).

Οὐ γίνεται γάμος εἰμὴ συναινέσουσιν οἱ συναπτόμενοι, καὶ οἱ ἔχοντες αὐτοὺς ὑπεξουσίους 2).

Τὸν γάμον, οὐ τὸ συγκαθευδῆσαι ἀλλήλοις τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα συνίστησιν, ἀλλ' ἡ γαμικὴ αὐτῶν συναίνεσις 3).

Ὁ αὐτεξούσιος, τελείαν ἄγων τὴν ἡλικίαν, καὶ χωρὶς τῆς τοῦ πατρὸς συναινέσεως γαμεῖ. 4).

Τὰ πένθη τῶν ἀνιόντων οὐκ ἐμποδίζει τοὺς γάμους τῶν πενθούτων προσώπων 5).

Ὁ ἐν σωφροσύνῃ διάγων μὴ ἀναγκαζέσθω πρὸς γάμον ἔλθειν παρὰ τοῦ ἰδίου πατρὸς, κὰν ὑπεξούσιος ᾖ 6).

Μηδεὶς μυστικῶς στεφανούσθω, ἀλλὰ παρόντων πλειόνων· ὁ δὲ τοῦτο κατατολήσας, τιμωρία σωφρονείσθω, δηλονότι καὶ τοῦ ἱερέως, ὡς ἐν τοῖς ἀπρεπέσιν ἑαυτὸν παρεμβάλλοντος, τὰς ἀξίας εὐθύνας εἰσπραττομένου, κατὰ τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κηρόνων διάταξιν 7).

Κωφός, καὶ ἄλαλος, καὶ τυφλός, καὶ γαμεῖν δύνανται, καὶ περὶ προικὸς ἐνέχονται 8).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ

Περὶ τῶν τοὺς ἐννόμους γάμους βδελυττομένων.

Ζῆτει τὸ θ'. Κεφ. τοῦ Β στοιχείου.

1) Πρ. Νόμ. Τ. 4 Κ. 2 καὶ 3. — 2) 6'. Βασ. ΚΗ'. δ'. — 3) Πρ. Ν. 4. 17. — 4) Πρ. Ν. Τ. 4. Κ. 12. — 5) αὐτίθ: Κ. 13. — 6) αὐτίθ: Κ. 22. — 7) Π. Ν. 4. 27. — 8) 8'. Βασ. ΚΘ'. 4.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

*Περὶ διγάμων, τριγάμων, καὶ πολυγάμων ἀνδρῶν τε
καὶ γυναικῶν, καὶ περὶ διγάμων ἱερωμένων.*

Ἀποστόλων ιζ'.

Ὁ ιζ'. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανῶν, ὁ δυσὶ γάμοις, φησὶ, μετὰ τὸ βάπτισμα ὁμιλήσας, ἢ πορνεία περιπεσῶν, οὐ δύναται εἶναι ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου· ἢ γὰρ χάρις τοῦ παναγίου Πνεύματος, τῷ τοῦ Θεοῦ βαπτίσματος μυστηρίῳ, τῷ μῆτε λόγῳ ῥητῷ, μῆτε νῶ καταληπτῷ, παντὸς ῥύπου τὸν βαπτισάμενον ἀποπλύνασα, καὶ φωτὸς δεκτικὸν ἀποφήνασα, οὐ κωλύει λοιπὸν καὶ τῷ καθαρῷ φωτὶ τῆς ἱερωσύνης τοῦτον καταφαιδρύνεσθαι· μετὰ δέ γε τὸ θεῖον λουτρὸν, οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ὑπολείπεται θυσία, οἷα καὶ ἱερωσύνην χαρίσασθαι·

Περὶ ἀναγνωστῶν.

Ἵστε παρὰ κανόνας δρῶσι τῶν ἀναγνωστῶν οἱ διγαμήσαντες, καὶ τὴν οἰκείαν τάξιν ἔτι διατηροῦντες.

Βασιλείου ιθ'.

Τοῦ κανόνος τούτου καὶ ὁ μέγας μέμνηται Βασίλειος ἐν τῷ δωδεκάτῳ αὐτοῦ κανόνι, τοὺς διγάμους, λέγων, παντελῶς ὁ κανὼν τῆς κατὰ τὸν κλῆρον ὑπηρεσίας ἀπέκλεισε, τοῦτον δὲ λέγων.

Ἀποστόλων ιη'.

Ὁ δὲ ἀποστολικὸς ιη'. Οὐδὲ ὁ χήραν λαβὼν, ἢ ἐκβεβλημένην πρὸς τοῦ οἰκείου ἀνδρὸς, ἢ ἑταίραν, ἢ οἰκέτιν, ἢ τῶν ἐπί σκη- νῆς, αἰ τῷ ἀσέμνως βιῶναι οὐ πιστεύονται σωφρονεῖν, δύναται εἶναι ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ ὅλως τοῦ κλήρου.

Συνόδου ἑκτης γ'.

Τοῖς δυσὶ τούτοις ἀποστολικοῖς κανόσι καὶ ὁ γ'. τῆς σ'. Συ- νόδου συνάδει κανῶν.

Νόμοι.

Μηδεὶς δευτερογαμήσας χειροτονείσθω πρεσβύτερος ἢ διάκο- νος, μῆτε μὴν εἰ γυναικὶ συνοικεῖ τὸν οἰκεῖον ἄνδρα καταλιπούσης,

μήτε εἰ παλλακὴν ἔχει· ἀλλ' ἢ μιᾶς ἀνὴρ γενόμενος σώφρωνος, καὶ ἐκ παρθενίας. Εἰ δέ τις τούτων γαμετὴν ἢ παλλακὴν εἰσαγάγοιτο φανερώς ἢ λαθραίως, εὐθέως τῆς ἱεραῆς ἐκπιπτέτω τάξεως, καὶ ἰδιώτης ἔστω.

Νεαρά.

Ἡ δὲ οὐθ' νεαρά τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ σοφοῦ, τοὺς διγαμοῦντας τῶν κληρικῶν, μήτε τοῦ σχήματος ἀλλοτριουῖσθαι κελεύει, μήτε τῆς ἐκτὸς τοῦ βήματος ὑπηρεσίας· φησὶ γάρ· Οὐκ ἀποδεχόμεθα τῆς προαιρέσεως τὸν παλαιὸν νομοθέτην, ὅς βούλεται, πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ ὑποδιάκονον, μετὰ τὴν ἐπ' αὐτῷ χειροθεσίαν συναφθέντα γυναικί, παντελῶς τοῦ τοιοῦτου ὑπεξίστασθαι σχήματος, καὶ πρὸς τὸν λαϊκὸν βίον ἐπαναστρέφασθαι, ἀλλ' ἀκυροῦμεν τὸ δόγμα. Θεσπίζομεν δὲ, μόνῃ τῇ ὑποχωρήσει τῆς τάξεως, ἐφ' ἣ πρὸ τοῦ γάμου ἐγνωρίζοντο, ἀρκεῖσθαι τὴν δίκην αὐτοῖς· τοῦ δὲ κληρικοῦ σχήματος καὶ τῆς ἄλλης ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις ὑπηρεσίας ἐφάπτεσθαι οὐκ ἀθέμιτον 1).

Περὶ διγαμῶν λαϊκῶν.

Ἄλλ' ὁ μὲν θεῖος Ἀπόστολος Παῦλος, τὰς νεωτέρας χήρας γάμοις αὐτῆς προσομιλεῖν, εἰ βούλοιντο, συνεχώρησε, τὸ εὐόλισθον τῆς φύσεως ὑπειδόμενος· οἱ δὲ θεῖοι Πατέρες, καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς διγαμεῖν αἰρουμένους ᾤοντο δεῖν μὴ κωλύειν, τοῦ σαρκικοῦ φρονήματος μὴ ἀγνοοῦντες τὴν ἐπανάστασιν· οὐ μὴν ἀνεπιτιμῆτως εἶσαν ἔχειν.

Λαοδικείας α'.

Φησὶ γάρ ὁ α'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου κανῶν· Οἱ νομίμως δευτέροις ὁμιλήσαντες γάμοις, ὀλίγου διῆπτεύσαντος χρόνου, καὶ ταῖς εὐχαῖς καὶ ταῖς νηστεῖαις σχολάσαντες, τῆς κοινωνίας κατὰ συγγνώμην ἀπολυέσθωσαν. Εἰ δὲ, πρὶν τὰ τοῦ νομίμου γάμου τελέσασθαι, λαθραίως μίξει συνῆλθον, καὶ ὡς πεπορνευκότες ἐπιτιμάσθωσαν.

1) τῶν τε εἰς κλήρον προεληλυθῶτων ἀγίμων κελεύομεν βουλομένους γαμεῖν ἀναγνώττας καὶ ψάλτας μόνον. 1375.

Βασιλείου δ'.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ δ'. κανόνι, Ὅι μὲν, φησὶν, ἐπὶ ἐνικυτὸν ἕνα, οἱ δὲ, ἐπὶ δύο, τῆς ἰσοῦς εἰργουσι κοινωνίας τὸν διγαμοῦντα.

Περὶ γυναικῶν εἰς δεῦτερον ἐρχομένων γάμον.

Ἐν δὲ τῷ μ'. κανόνι, Ἡ χήρα γυνή, φησὶν, εἰ καὶ τῶν προσεχῶν γονέων ἀφῆρηται, καὶ εἰς δεῦτερον ἐλθεῖν αὐθαίρετως οὐ κεκώλυται συνοικέσιον· φησὶ γὰρ ὁ Ἀπόστολος· Ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρῃ ἐστὶν ἣ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν Κυρίῳ, τουτέστιν ἀνδρὶ πιστῷ συναρθῆναι· ζῶντες δὲ οἱ γονεῖς, ὧν ὑπεξούσιος οὕσα τυγχάνει, καὶ μὴ συναίνεσαντες, διασπᾶσαι δύνανται τὴν τοῦ γάμου συνάφειαν.

Νόμοι.

Φησὶ γὰρ ὁ νόμος· Ἡ ἐλάττων τῶν κέ. ἐνικυτῶν αὐτεξουσία, μέλλουσα δευτερογαμεῖν, γνώμη τοῦ πατρὸς γαμείσθω 1).

Ἡ χήρα γυνή ἀναγκάζεται μείναι τὸν πένθιμον ἐνικυτὸν, διὰ τὴν σύγχυσιν τῆς γονῆς, ὅπερ ἐπὶ τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἔστι. Γαμηθεῖσα δὲ πρὶν ἢ πληρωθῆναι τὸν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς ἐνικυτὸν, ἀτιμοῦται, καὶ οὐ δύναται πλέον τοῦ τρίτου τῆς οὐσίας διδόναι τῷ δευτέρῳ ἀνδρὶ, ἢ ἐν διαθήκῃ καταλιπεῖν, ὅτε παῖδας δηλαδὴ οὐκ ἔχει· καὶ αὐτὴ δὲ οὐδὲν ἔξει ἀπὸ κληρονομίας, ἢ ληγάτου, ἢ μύρτις καύσα, ἢ γουὸν ἐπιτελευτίου δωρεᾶς, ἀλλὰ ταῦτα λαμβάνουσι οἱ κληρονόμοι τοῦ καταλιπόντος· καὶ εἴ τι κατέλιπεν αὐτῇ ὁ πρῶτος ἀνὴρ, λαμβάνουσι κατὰ βαθμὸν τὰ δέκα πρόσωπα, τουτέστιν ἀνιόντες καὶ κατιόντες, καὶ ἐκ πλαγίου, μέχρι δευτέρου βαθμοῦ· ἐξ ἀδιαθέτου δὲ κληρονόμος τῶν συγγενῶν αὐτῆς μέχρι τρίτου βαθμοῦ· ἀλλὰ καὶ πάσης ἀξίας στερεῖται, καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς εἰς αὐτὴν ἐλθόντων προφάσει μνήστρον, ἢ κατὰ βούλησιν τοῦ τελευτήσαντος 2).

Νόμος.

Κατὰ κέλευσιν δὲ βασιλέως δύναται γυνή ἐν τῷ πένθιμῳ χρόνῳ δεῦτερον νυμφίον ἑαυτῇ ἐπεισκαγαεῖν· ἢ δὲ τεκοῦσα ἐν τῷ

1) λ'. Β25. ΚΗ'. Υ'. — 2) ε. Β25. ΚΗ'. :δ'.

πενθίμω χρόνῳ παραχρῆμα δύναται γαμνηθῆναι. Ζήτηι τὰ περὶ τούτου καὶ ἐν τῷ ἡ. Κεφ. τοῦ Β στοιχείου.

Οὐδεις δύναται ὑπὸ τὴν πολιτείαν ὧν τῶν Ῥωμαίων, δύο γαμετὰς ἐνταυτῷ ἔχειν 1).

Ὁ δύο γαμετὰς ἐνταυτῷ ἔχων τυπτέσθω, ἐκδιωκομένης τῆς ἐπισηάκτου γυναικὸς μετὰ τῶν τεχθέντων ἐξ αὐτῆς παίδων 2).

Περὶ τριγάμων.

Βασιλείου δ', γ'.

Ὁ μέγας Βασίλειος, ἐν τῷ δ'. κανόνι, Ἐπὶ τῶν τριγάμων, συνήθειαν, φησί, κατελάβομεν, πενταετίας ἀφορισμὸν, τοῦ γάμου δηλαδὴ μὴ διασπωμένου· καλοῦσι δὲ τὸν τοιοῦτον οὐκέτι γάμον, ἀλλὰ πολυγαμίαν, μᾶλλον δὲ πορνείαν κεκολασμένην, τουτέστι μὴ διακεχυμένην, ἀλλὰ συνεσταλμένην, καὶ ἐν μιᾷ περιγραφομένην γυναικί· διὸ καὶ ὁ Κύριος τῇ Σαμαρείτιδι, πέντε ἄνδρας διαμειψάση, Ὦν νῦν, φησὶν, ἔχεις, οὐκ ἔστι σου ἀνὴρ· ὡς οὐκ ἔτι ἀξίων ὄντων τῶν ὑπερεκπεσόντων τοῦ μέτρου τῆς διγαμίας, τῷ τοῦ ἀνδρὸς ἢ τῆς γυναικὸς καλεῖσθαι προσρήματι· δεῖ δὲ, φησί, μὴ πάντη τούτους ἀπειργεῖν τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐν τοῖς τόποις μόνοις τῶν ἀκρωμένων καὶ συνισταμένων μετρεῖσθαι τούτοις τὴν καταδίκην, οὐ μὴν καὶ τῶν προσκλαιόντων.

Ἀλλὰ καὶ αὐθις ἐν τῷ γ', Τριγαμίας νόμος, φησὶν, οὐκ ἔστιν, ἐκκλησιαστικὸς δηλαδὴ· τὰ μέντοι τοιαῦτα, οἷα ρύπη τῆς Ἐκκλησίας ὀρώμεν· δημοσίαις δὲ καταδίκαις οὐχ ὑποβάλλομεν, ὡς τῆς ἀνειμένης πορνείας αἰρετώτερα· οὐ γὰρ καταδικάζομεν τὴν πράξιν ὥστε καὶ διασπᾶν κατὰ δὲ τὸν αὐτίκα ῥηθησόμενον τῆς ἐνώσεως τόμον, καὶ τὴν διαστολὴν καὶ ψῆφον αὐτοῦ, τούτους δεχόμεθα.

Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.

Ὁ δὲ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος καὶ μέγας Γρηγόριος, Τὸ πρῶτον, φησί, συνοικέσιον, νόμος· τὸ δεύτερον, συγχώρησις· τὸ τρίτον, παρανομία· τὸ δ' ὑπὲρ τοῦτο χοιρώδης βίος, οὐδὲ πολλὰ ἔχων τῆς κακίας τὰ παραδείγματα.

1) λ. Βασ. ΚΗ'. — 2) Πρ. Ν. 39. Τ. 72.

Περὶ τοῦ τόμου τῆς ἐνώσεως.

Ἰδὴ μὲν οὖν τοῖς παλαιοῖς νόμοις τρεῖς ἐπεγινώσκοντο γάμοι· ὁ δὲ βασιλεὺς Λέων ὁ σοφὸς, καὶ εἰς τέταρτον ἐλθὼν συνοικέσιον, ἀφορισμῶ παρὰ τοῦ πατριάρχου Νικολάου καθυπεβλήθη· οὐ καὶ ἐδεῖτο ὁ βασιλεὺς λυθῆναι τοῦ δεσμοῦ· ὡς δ' ἐκεῖνος τὸ παράπαν ἀδυσώπητος ἦν, τῆς Ἐκκλησίας τοῦτον ἐκβάλλει, καὶ τὸν Εὐθύμιον σύγκελλον, ἄνδρα ἱερὸν, προχειρίζεται πατριάρχην, ὃς καὶ τὸν βασιλέα θεσπίσαι βουλόμενον καὶ μέχρι τοῦ τετάρτου βαθμοῦ παρατείνεσθαι τοῖς βουλομένοις τὰ συνοικέσια, πάση σπουδῇ, διεκώλυσεν, οὐχ ὅπως τὴν τετραγκμίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν τριγαμίαν ἀθέμιτον εἶναι μετὰ τῶν πλειόνων ἀρχιερέων διατεινόμενος· διὰ δὲ τοῦτο καὶ σχίσμα περὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἐγεγόνει, καὶ τὰ τῆς στάσεως μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, καὶ Ῥωμανοῦ τοῦ πενθεροῦ τούτου διήρκεσε· καὶ τῆνικαῦτα ἐξηνέχθη τόμος ὁ λεγόμενος τῆς ἐνώσεως, τῷ συκῇ ἔτει, διαλαμβάνων πότε, καὶ τίσι τὸν τρίτον δεῖν γάμον παραχωρεῖν, ταῖς ἀνειμέναις τῶν ἐρώτων ἐπιθυμίαις ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος ἐπιτιθεὶς χαλινὸν, ὃς καὶ κατὰ τὸν Ἰούλιον μῆνα ἐτησίως ἐπ' ἄμβωνος ἀναγινώσκειται· πρὸς γοῦν τῷ τέλει ταῦτα φησί· Τοὺς εἰς ἔτος ἀναβεβηκότας τεσσαρακοστὸν, καὶ πρὸς τρίτον ἑαυτοὺς ἐπιρρίπτοντας γάμον, οἷα ῥύπη τῆς Ἐκκλησίας τυγχάνοντας, μέχρι πενταετίας ἀκοινωνήτους εἶναι θεσπίζομεν, καὶ τοῦ τοσοῦτου χρόνου ἐξήκοντος, ἅπαξ τοῦ ἔτους τῇ κοινωνίᾳ προσιέναι, κατὰ τὴν σεβάσμιον τοῦ σωτηρίου Πάσχα ἡμέραν, ἐν τῇ πρὸ ταύτης νηστείᾳ καθ' ὅσον οἶόν τε ἀποκαθαίροντας ἑαυτοὺς, ὁ δὲ τολμῶν ἰσρεῦς, παρὰ τὸν διατεταγμένον ὄρον, μεταλήψεως θείας τινὰς τούτων ἀξιῶσαι, περὶ τὸν ἴδιον κινδυνεύσει βαθμόν. Ταῦτα δὲ φαμεν, ὅταν μὴ τέκνα τούτοις ἐκ τῶν προτέρων γάμων παρῆ· εἰ δ' οὖν, ἀσυγχώρητος αὐτοῖς ἔσται ἡ τριγαμία· εἰ δὲ τις τριακοντούτης ὢν, καὶ τοῦ γένους ἔχων ἐκ τῶν φθασάντων γάμων διχδοχὴν, ὅμως γε μὴν διὰ τὸ τῆς σαρκικῆς ἐπιθυμίας ἀκόλαστον τρίτη συναφθεῖη γυναικί, ἐπὶ τετραετίαν 1) ἀκοινωνήτος ἔστω· εἰθ' οὕτω,

1) οὕτως κεῖται παρὰ Β.

τρὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ μεταλαμβάνετω, ἐν τῇ ἀναστασίμῳ τοῦ Πάσχα ἡμέρα, ἐν τῇ κοιμήσει τῆς ἀχράντου Θεοτόκου, καὶ ἐν τῇ τῶν γενεθλίων τοῦ Κυρίου ἑορτῇ, τῶν πρὸ τούτων νηστειῶν τὸ πλεῖστον τῆς ἐντακείσης αὐτῷ κηλίδος ἀποσμήχειν πιστευομένων· εἰ δὲ ἅπαις ὧν τυγχάνει, συγγνώμης ἀξιοῦται δι' ἔφεσιν παιδοποιίας τὸν τρίτον γάμον αἰρούμενος, καὶ τῷ συνήθει ἐπιτιμίῳ θεραπευθήσεται, ἐπὶ τρισὶ χρόνοις τῆς κοινωρίας εἰργόμενος.

Περὶ πολυγάμων.

Νεοκαισαρείας γ'.

Ὁ τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ Συνόδου τρίτος κανὼν, Περὶ τῶν πλείστοις, φησὶ, γάμοις περιπεσόντων, ὡς καὶ τῆς τριγαμίας προελθεῖν περαιτέρω, ὃ μὲν ὠδισμένος χρόνος σαφής· εἰ καὶ ἀτεχνῶς ἀσαφής, μὴ τινος τῶν παλαιότερων δηλώσαντος· ἡ δὲ πίσις καὶ ἡ ἀναστροφή τῶν μετανοούντων συντέμνειν οἶδε τὸν χρόνον, φησὶ.

Βασιλείου π'.

Ὁ δὲ τὰ πάντα σοφὸς Βασίλειος, ἐν τῷ π'. κανόνι, Τὴν πολυγαμίαν οἱ Πατέρες, φησὶ, τῷ τῆς ἀφασίας συνεκαλύψαν σκότει, οἷα κτηνώδη, καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀποικουῖαν διαγωγῆς· ἡμῖν δὲ πρὶςταται, ἥτοι δοκεῖ καὶ κρίνεται, πλέον ἢ τὴν πορνείαν ταύτην κολάζεσθαι· πολυγαμία δὲ ἐστὶ οὐ τὸ πολλὰς ἀδιαφόρως μίγνυσθαι, ἀλλὰ τὸ πολλὰς ἀγαγέσθαι τὸν αὐτὸν, εἰ καὶ μὴ ἀθρόον· γάμος γὰρ οὐ τὸ γυναικὶ συμφθαρῆναι μόνον ἐστὶ κατὰ χυδαιότεραν διάλεκτον, ἀλλ' ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνάφεια, καὶ συγκλήρωσις τοῦ βίου παντὸς θεοῦ τε καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωρία, ὡς οἱ νόμοι διαγορεύουσιν 1)· οὐ γὰρ ἀπὸ μόνης τῆς συναρείας γινώσκεται, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς διαθέσεως τῶν συναλλαζάντων· ἀποσεσιωπῆσθαι δὲ φασὶ τοὶς Πατέραςιν, ὅτι ἡ μὲν τριγαμία τῷ νόμῳ ἐπιγινώσκεται, ἡ δὲ πολυγαμία καὶ τοῖς νόμοις καὶ τοῖς κανόσιν ἀπείρηται· πᾶν γὰρ συνάλλαγμα, τοὺς ὄρους ὑπερβαίνον τῆς τριγαμίας, πολυγαμία σαφῶς

1) ἁ. Βασ. ΚΗ'. δ'

ὄνομάζεται· καὶ τῆς πορνείας δὲ εἴρηκε χείρονα, καὶ μάλα εἰκότως· ὁ μὲν γὰρ πορνεύων, εἰς ἑαυτὸν μόνον τὴν ἀδικίαν προέστησεν, ἔκοντι τῷ βράθρῳ τῆς ἀκολασίας· ἑαυτὸν ἐπιρρίπτων· ὁ δὲ δ΄ ἢ ἔγάμον δῆθεν ἑαυτῷ συναλλάξας, κατορχεῖται μὲν τῶν κωλύοντων τοῦτον θείων κανόνων, ἀδικεῖ δὲ τοὺς γνησίους αὐτοῦ παῖδας, παρκατεῖρων τούτοις καὶ νόθους· διὸ καὶ μετὰ τὴν τῆς παρανομίας ἀπαλλαγὴν, καὶ τὴν γνησίαν ἐξομολόγησιν, καὶ πλεον τῶν πορνευσάντων εὐθύνεσθαι ἀξιοῖ· τοὺς μὲν γὰρ, εἰς ἑπταετίαν, τοὺς δὲ, καὶ εἰς ὀκτῶ παρατείνει χρόνους, εἰ ἀκριβῶς τὸν νοῦν ἐπιστήσεις τοῖς τοῦ ἁγίου θεσπίσμασιν· εἰ γὰρ τῶν δύο τόπων τῆς μετανοίας μόνον μνησθῆις, τέσσαρας ἐν αὐτοῖς διελθεῖν ὥρισε χρόνους, ἤπου καὶ ἐν τοῖς δυσὶν ἑτέροις, οὓς παρήκε διὰ συντομίαν ὡς δήλοις, ἑτέρους δεῖ τέσσαρας διαγαγεῖν, πρὸ τῆς τῶν ἐγκισμάτων μεθέξεως.

Νόμος.

Ὁ δὲ νόμος φησὶν· Ἐστω οὖν τοῦτο πᾶσι κατάδηλον, ὡς εἴ τις πολμήσειε πρὸς τέταρτον γάμον, τὸν οὐ γάμον, ἐλθεῖν, οὐ μόνον ἀντ' οὐδενὸς ὁ τοιοῦτος νομιζόμενος γάμος λογισθήσεται, ἀλλ' οὐδὲ οἱ ἐξ αὐτοῦ τεχθέντες παῖδες γνήσιοι λογισθήσονται, καὶ ταῖς ποιναῖς δὲ τῶν μεμολυσμένων τῇ πορνείᾳ ὑποβληθήσονται οἱ τοιοῦτοι, ἀπ' ἀλλήλων πρότερον διαιρεθέντες 1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ τῆς εἰς δεύτερον γάμον ἐλθεῖν βουλομένης γυναικὸς, ἐν ἀποδημίᾳ ἢ στρατείᾳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀφανισθέντος.

Βασιλείου λά.

Ὁ λά. τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν, Ἡ ἀναχωρήσαντος, φησὶ, τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφανοῦς ὄντος, μὴ ἀναμείνασα τὴν ἐπάνοδον, μήτ' αὐτὸς πρὸς τῶν ἀκριβῶς τὰ κατ' αὐτὸν ἐγνωκότων μαθοῦσα, εἰ ἀληθῶς ἐτεθνήκει, καὶ γαμουμένη ἑτέρῳ, τῷ τῆς μοιχείας ἐνέχεται κρίματι.

1) Πρ. Νόμ. Τ. 4. Κ. 25.

Ὁ δὲ λς', Καὶ αἱ τῶν ἐπὶ μακρὸν ἀποδημούντων στρατιωτῶν σύνευνοι, τῷ αὐτῷ, φησὶ, τῆς μοιχείας ἐγκλήματι περιπίπτουσιν· ἔχουσι δὲ τινα συγγνώμην τῷ ἐν χρόνῳ θανάτου αἰετὸς στρατιώτας ὑποπτέυσθαι, ἅτε περὶ πολέμους, καὶ κινδύνους, καὶ σφαγᾶς ἀναστρεφόμενους.

Συνόδου ἑκτης κγ'.

Τοῖς δυσὶ τούτοις τοῦ Βασιλείου κανόνσι καὶ ἡ ἕκτη Σύνοδος ἀρεσθεῖσα, ἐννενηκοστὸν τρίτον κανόνα ἑαυτῆς ἐποίησατο, αὐτοῖς τοῖς αὐτοῦ ῥήμασι χρησαμένη, καὶ προστίθῃσιν, ὡς ἐπανήκων ὁ στρατιώτης ἐκ τῆς χρονίας ἀποδημίας, εἰ βουληθεῖν, λήψεται τὴν ἰδίαν γυναῖκα· συγγνώμη δὲ καὶ ταύτη καὶ τῷ νομίμως συναφθέντι δίδοται ἀνδρὶ· οὐ γὰρ ἐπιτιμῶνται διὰ τὴν ἄγνοιαν· ἡ δὲ τοῦ μὴ ὄντος στρατιώτου, ἀσύγνωστος, μὴ ἀναμείνασα τὴν ἐπάνοδον· εἰ δὲ οὐχ αἰρεῖται ἡ γυνὴ τὴν μετὰ τοῦ ἐπανελθόντος στρατιώτου συμβίωσιν, οὐδὲ μετὰ τοῦ δευτέρου ἀνδρὸς καὶ βουλομένη συνοικεῖν ἐαθήσεται· εἰ γὰρ βουληθεῖ ὄλως, μετὰ τὴν ἐκείνου ἐπάνοδον, εἰ καὶ μὴ προσίεται ταύτην, ἔτι συνοικεῖν τῷ δευτέρῳ, ὡς μοιχαλῖς τιμωρηθήσεται, καὶ ὁ γάμος αὐτίκα διασπασθήσεται· ἐκεῖνας γὰρ συγγνώμης ἀξιοῦσθαί φασιν οἱ Πατέρες, τὰς ἐτοίμως ἀφισταμένας τοῦ δευτέρου συνοικεσίου, καὶ τῷ ἔξ ἀγνοίας μὴ συντιθεμέναις ἀμαρτήματι, οὐ μὴν τὰς ἀνθισταμένας, καὶ τὴν μοιχείαν προαιρουμένας.

Νόμοι.

Ἐάν στρατιώτης ἐν ἐξπενδίῳ διάγῃ, ἤγουν ἐν δημωφελῇ κατασκευάσματι, ὅσους δὴποτε ἐνιαυτοὺς, περιμενέτω τοῦτον ἢ αὐτοῦ γαμετὴν, κἂν εἰ μὴ γράμματα ἐδέξατο παρ' αὐτοῦ· εἰ δὲ καὶ τελευτήσαντα πύθοιτό, μὴδ' οὕτως εὐθέως γαμείσθω, ἀν μὴ πρότερον τοὺς χαρτουλαρίους ἔρηται, εἰ τῇ ἀληθείᾳ ἐτελεύτησε, κἂ κεῖνοι, τῶν ἀγίων Εὐαγγελίων προκειμένων, ὄρασι πιστώσωνται τὴν αὐτοῦ τελευτὴν· ἀλλὰ καὶ οὕτω μενέτω αὐθις ἐνιαυτὸν, καὶ τότε νομίμως γαμείσθω· εἰ δὲ παρὰ τὸν προσδιορισμὸν γαμηθεῖν τοῦτον, καὶ αὐτῆς, καὶ ὁ λαβὼν αὐτὴν, ὡς μοιχοὶ τιμωροῦνται· εἰ δὲ οἱ καταθέμενοι ἀποδειχθεῖεν ψευ-

σάμενοι, ἀποστρατεύονται· καὶ ἔχει ἄδειαν ὁ ἐπανελθὼν στρατιώτης τὴν ἰδίαν λαβεῖν, εἰ βούλοιο, γαμετὴν 1).

Περὶ δὲ αἰχμαλώτων, ἡ νεκρὰ Λέοντος τοῦ σοφοῦ, μὴ λύεσθαι διορίζεται προφάσει τῆς αἰχμαλωσίας γάμον, μηδὲ τῷ ἐλευθέρῳ συντηρηθέντι μέρει ἐξεῖναι πρὸς ἕτερον ἀπιδεῖν συνοικέσιον· εἰ δὲ καὶ συναφθῆι ἐτέρῳ, ἄδειαν ἔχειν τὸ ὑποστρέψαν μέρος ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, τὸ οἰκεῖον ἀνακαλεῖσθαι μέλος, καὶ τὸν δεύτερον γάμον διασπᾶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σ΄.

*Ὅτι τῷ διγαμοῦντι οὐ δεῖ συνεστιᾶσθαι τὸν
ιερολογήσαντα πρεσβύτερον.*

Νεοκαισαρείας ζ΄.

Ὁ ζ΄. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ Συνόδου κανὼν, πρεσβύτερον ἐν τῷ γάμῳ τοῦ δευτερογαμοῦντος ἐστιᾶσθαι οὐκ οἴεται δεῖν· ὅν γὰρ ἐπιτιμᾶν μέλλει καὶ ἐπ' ἐνἑαυτὸν τῆς θείας εἵργειν μεταλήψεως, πῶς οἶόν τε κοινωνεῖν τούτῳ τραπέζης τηνικαῦτα, καὶ κατὰ τοῦτο δοκεῖν τῷ γινομένῳ συμπράττειν; μετὰ μέντοι τὸν γάμον αὐτῷ συνεσθίειν οὐ κωλυθήσεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

*Ὅτι τοὺς εἰς γάμον ἀπιόντας Χριστιανούς οὐ δεῖ
παιγνίους προσέχειν.*

Λαοδικείας ηγ΄.

Ὁ ηγ΄. κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου κελεύει τοὺς εἰς γάμον ἀπιόντας Χριστιανούς, τῆς προσηκούσης αὐτοῖς ἀντιποιεῖσθαι σεμνότητος 3), καὶ μὴ τοῖς ὀρχουμένοις ἢ παίζουσι προσέχειν τὸν νοῦν· ἡμέληται δὲ τανῦν τὰ τοῦ κανόνος τούτου. Ζήτει καὶ ἐν τῷ α΄. Κεφ. τοῦ Θ στοιχείου κανόνα ταύτης νδ΄. καὶ τῆς ς΄. Συνόδου κδ΄.

1) Νεαρ. Ἰουστ. ρ.ζ΄. Κ. ιά. — γ΄. Βασ. ΚΗ΄. ζ΄. — 2) Νεαρὰ λγ΄. — 3) καὶ κοσμιότητες 137δ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Περὶ τῶν γαμουμένων παρθένων γυναικῶν παρὰ γνώμη τῶν οικείων γονέων.

Βασιλείου λή. μ'. μβ'.

Ὁ λή. τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν, Τὰς ὑπεξουσίας κόρας, αἱ παρὰ γνώμην τῶν ἰδίων πατέρων τοῖς ἐρασταῖς εἰς γάμου κοινωνίαν ἐκδεδώκασιν ἑαυτάς, ὡς πόρνας καταδικάζει· εἰ μὲντοι, φησί, διαλλαγεῖεν αὐταῖς οἱ γονεῖς, καὶ τὴν μετὰ τοῦ ἐραστοῦ καὶ φθορῆως αὐτῶν συνοίκησιν καταδέξαιντο, τὸ ἐξ ἀρχῆς παράνομον τῇ τῶν γονέων ὕστερον συναινέσει δοκεῖ θεραπεύεσθαι· πλὴν καὶ οὕτω γε διὰ τὴν προτέραν παρανομίαν, μετὰ τρία ἔτη τῆς κοινωνίας αἱ τοιαῦται ἀξιωθήσονται. Ἀλλὰ τότε μὲν συναινέσει μόνη ὁ γαμος ἴστατο ἐφ' ἡμῶν δὲ οὐκ ἂν συσταίη χωρὶς ἱερολογίας.

Ἀλλὰ καὶ ὁ μ'. ἔτι δὲ καὶ ὁ μβ', τὴν ἄνευ γνώμης τοῦ οικείου δεσπότου γαμουμένην δούλην, οὐδὲν ἄμεινον πόρνης ἔχειν ψηφίζονται· αἱ γὰρ συνθῆκαι τῶν ὑπεξουσιῶν οὐδὲν ἔχουσι βέβαιον· ταύτη τοι καὶ οἱ παρὰ γνώμην τῶν κρατούντων γάμοι, πορνεῖαι λογίζονται· εἰ δέ γε μετέπειτα τὰ τοῦ τοιούτου παρουσιασθεῖν γάμου, τοῦ κυρίου αὐτῆς ἢ τῷ γάμῳ μόνον συγκατανεύσαντος, ἢ καὶ τὴν ἐλευθερίαν χαρισκμένου, ὁ γάμος μὲν ἔσται ἀνεύθυνος, ἢ δὲ προτέρα ἀμαρτία, οἷα πορνεία, δικαίως ἐπιτιμηθήσεται. Δούλη δὲ γαμικῶς ὑπωδῆποτε συναφθεῖσα ἐλευθέρῳ, τοῦ δεσπότου εἰδότος καὶ μὴ ἀντιλέγοντος, οὐχ ὡς πόρνη λογισθήσεται· ἢ γὰρ ἐκείνου· σιγῇ τὴν ἐλευθερίαν ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ ἀναμάρτητον ταύτη χαρίζεται.

Νόμος.

Ἡ ὑπεξουσία, ἢ ὁ ὑπεξούσιος, οὐ δύνανται νομίμως γαμεῖν, μὴ συναινοῦντος καὶ τοῦ ἔχοντος αὐτοὺς ὑπεξουσίους, εἰ μή που ὁ πατὴρ γεγονυῖαν αὐτοῦ τὴν θυγατέρα χρόνων κέ. ἀδρὶ συζεῦξαι ὑπερέθετο· τότε γὰρ ἐλευθέρῳ συζευχθῆναι μόνη οὐ κεκώλυται 1). Ζῆτει καὶ τὸ λ'. Κεφ. τοῦ παρόντος στοιχείου.

1) Βασ. ΚΗ'. δ'.—Νεερέ ριέ. κ. γ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Περὶ γάμων παρανόμων καὶ ἀθεμιτῶν συγγενικῶν.

Τῶν μὴ ἐνόμως γινομένων γάμων, οἱ μὲν λέγονται ἀθέμιτοι, ὡς οἱ μετὰ συγγενῶν, ἢ αἰρετικῶν· οἱ δὲ, παράνομοι, ὡς οἱ μετὰ ἐπιτροπευομένης· οἱ δὲ, κατάκριτοι, ὡς οἱ μετὰ τῆς ἀνατεθειμένης τῷ Θεῷ· οὓς οἱ μὲν θεῖοι κανόνες διασπᾶσθαι μόνον θεσπίζουσιν, οἱ δὲ νόμοι, καὶ δημεύεσθαι τοὺς συναλλάξαντας, καὶ ἐξορίζεσθαι· εὐτελεῖς δὲ ὄντας, καὶ μαστίζεσθαι. Λατινικῶς δὲ, ὁ μὲν παράνομος γάμος λέγεται νεφάριος, ὁ δὲ κατάκριτος, δαμνάτος, ἴγκεστος δὲ, ὁ ἀθέμιτος.

Περὶ κληρικῶν ἀθεμιτογαμοῦντων.

Ἀποστόλων ιθ'.

Ὁ τοίνυν ιθ'. τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανὼν, Ὁ δὺο, φησὶν, ἀδελφὰς ἀγόμενος, ἢ ἀδελφιδὴν, κληρικὸς εἶναι οὐ δύναται· πᾶς γὰρ ἀθέμιτος γάμος, εἴτε ἐξ αἵματος, εἴτε ἐξ ἀγχιστείας, διασπᾶται, καὶ ὁ τούτῳ ἄλοος, οὐχ ὅπως τοῦ κλήρου ἐξώθειται, ἀλλὰ καὶ ἐπιτιμίαις ὑποβάλλεται.

Βασιλείου κζ'.

Ὁ γὰρ κζ'. τοῦ μεγάλου Βασιλείου, ἱερὲς τὸν ἀθέσμῳ γάμῳ ἐν ἀγνοίᾳ περιπαρέντα, τὴν καθ' αἷμα τυχὸν προσήκουσαν εἰσοικησάμενον, ἢ μονάστριαν τὸ ἱερὸν ἀρνησαμένην σχῆμα, ἢ τὴν τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἐπιτροπευθεῖσαν, τοῦτον τῆς μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καθέδρας μόνης μετέχειν ἀξιοῖ, τῶν δὲ λοιπῶν ἐνεργειῶν τῆς ἱερωσύνης ἀπέχεσθαι, μετανοοῦντα διὰ παντός Θεῷ καὶ ἀνθρώποις μετὰ δακρύων, τῷ μὲν, ὡς μόνῳ δυναμένῳ τὰς ἀμαρτίας ἀφιέναι, τοῖς δὲ, ἵνα τὴν συγχώρησιν αὐτῷ παρὰ Κυρίου αἰτήσωνται· εὐλογεῖν δὲ τὸν τὰ οικεῖα θεραπεύειν ἠφείλοντα τραύματα, οὔτε ἰδίᾳ, οὔτε δημοσίᾳ προσήκει φησὶν· ἢ γὰρ εὐλογία, χάριτος πνευματικῆς καὶ ἀγιασμοῦ μεταδίδωσιν· ἢ δὲ τούτων οὐ μέτεστι διὰ τὸ ἀνόμημα, εἰ καὶ κατὰ ἄγνοιαν γέγονε, πῶς οὗτος ἐτέρῳ δυνηθεῖη μεταδοῦναι; εἰ δὲ τοῦτο, σχολῆ γ' ἂν τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου διανεμεῖ· ἀποχρῶσα γὰρ αὐτῷ συγγνώμη διὰ τὴν ἄγνοιαν, τὸ μὴ ἐπιτιμηθῆναι, ἀλλὰ καὶ τῆς καθέδρας εἰσέτι μετέχειν.

Συνόδου ἑκτης κς'.

Τὸν δὲ κανόνα τοῦτον ἐν καλοῦ μοίρα τῇ πρώτῃ λεχθῆναι νομίσαντες οἱ τῆς ς'. Συνόδου θεῖοι Πατέρες, κς'. κανόνα ἑαυτοῖς πεποιήκασιν, αὐταῖς ταῖς αὐτοῦ χρησάμενοι λέξεσι προσθέντες μόνον, ὡς ὁ τοιοῦτος ἄθεσμος γάμος προδήλως διαλυθήσεται, καὶ οὐδαμῶς ὁ ἀνὴρ μετουσίαν ἔξει πρὸς τὴν δι' ἧς τῆς ἱεραῆς ἐνεργείας ἐστέρηται· εἰ γὰρ μὴ διχσπασθεῖν τὸ ἄθεσμον συνοικέσιον, οὔτε τὴν καθέδραν ἔξει, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐξωσθήσεται μετὰ τῆς πικρὰς αὐτῷ μιγνύμενης, καὶ διὰ τῆς τῶν ἀρχόντων ἐξουσίας ὁ γάμος διαλυθήσεται. Ὁ γὰρ μετὰ τὴν ἐπίγνωσιν ἐπιμένων τῇ ἀμαρτίᾳ, ὡς αἰμομίκτης ἀτεχνῶς τιμωρηθήσεται.

*Περὶ λαϊκῶν ἀθεμιτογαμούντων.**Βασιλείου ἐπιστολῆς πρὸς Διόδωρον καὶ κγ'. κατῶν.*

Ἡ δὲ πρὸς Διόδωρον, τὸν ἐπίσκοπον Ταρσοῦ, τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἐπιστολὴ, πάσης μὲν σοφίας πεπλήρωται, καὶ ῥητορικῇ περιήνθισται πιθανότητι· ἀνασκευάζει δὲ ἅττα οὐδὲ εἰς διάνοιαν ἀνθρώπων Χριστιανῶ τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι τὴν τήμερον ἔρχεται. Ἐρωτηθεὶς γὰρ πρὸς τινος ὁ Διόδωρος, εἰ δύναιτο τῆς γυναικὸς αὐτοῦ θανούσης τὴν ἐκείνης ἀδελφὴν ἀγαγέσθαι πρὸς γάμον, ἀπεκρίνατο ἐγγράφως τοῦτο μὴ κωλύεσθαι· τῷ δὲ μεγάλῳ Πατρὶ Βασιλείῳ τὸν τοιοῦτον ἀπαγορεύοντι γάμον, ἢ τοῦ Διοδώρου ἐγγραφὸς ἀπόφασις ἐμφανίζεται· ὑπὲρ ἧς καὶ δεινοπαθήσας ὁ ἅγιος, τὴν πολλῆς ὠφελείας γέμουςαν συνέταξε ταύτην ἐπιστολὴν, μὴ μόνον τὸν τοιοῦτον, ἀλλὰ καὶ πάντα ἄθεσμον ἀνατρέπουσαν γάμον· τῷ γὰρ γενικῶ χρησάμενος τῆς ἀκαθαρσίας ὀνόματι, τούτους ἅπαντας συμπεριείληφεν ἐν βραχεῖ.

Ἐν δὲ τῷ κγ'. κανόνι, Περὶ τῶν δύο, φησὶν, ἀδελφὰς γαμούντων, ὅπως ἔχομεν κρίσεως, ἀπὸ τοῦ ἐκπεφωνημένου ἡμῖν ἐπιστολιδίου, οὗ τὸ ἀντίγραφον ἀπεστάλακαμέν σου τῇ εὐλαβείᾳ, εὖ μάλα εἶση· ταύτην δὴ λέγων τὴν πρὸς Διόδωρον ἐπιστολὴν, ἦν καὶ πρὸς τὸν ἅγιον πέπομφεν Ἀμφιλόχιον· τῷ δὲ λαβόντι, φησὶ, τοῦ ἰδίου ἀδελφοῦ τὴν γυναῖκα, οὐ πρότερον τόπος μετανοίας δοθήσεται, πρὶν ἂν ταύτης ἀποστῇ.

Συνόδου ἕκτης γδ'.

Ταύτης τῆς ἐπιστολῆς καὶ ὁ νδ'. τῆς ἕκτης Συνόδου κανῶν μέμνηται, καὶ φησὶν· Εἰ καὶ ὀλίγους τῶν ἀπειρημένων γάμων ὁ ἅγιος ἠριθμήσατο, σιωπῇ δὲ τοὺς πλείους τούτων παρέδραμεν, ἵνα μὴ τὸν λόγον καταρῥυπάνῃ τοῖς βεβήλοις ὀνόμασι, τῇ τῆς ἀκαθαρσίας μόνον γενικῇ προσηγορίᾳ τοὺς παρανόμους σύμπαντας ὑποδείξας γάμους, ἀλλ' ἡμεῖς ὀρίζομεν, τὸν τῇ οἰκείᾳ ἐξαδέλφῃ γαμικῶς συναπτόμενον, ἢ πατέρα καὶ υἱόν, μητρὶ καὶ θυγατρὶ, ἢ δύο ἀδελφαῖς, πατέρα καὶ υἱόν, ἢ ἀδελφοὺς δύο, δυσὶν ἀδελφαῖς, ὑπὸ τὸν τῆς ἐπταετίας πίπτειν κανόνα, ἀφισταμένους πρότερον τοῦ παρανόμου συνοικεσίου.

Βασιλείου ξζ', ξή, οέ, ος', οή, οθ'.

Ὁ δὲ τοῦ μεγάλου Βασιλείου αὐθὶς ξζ', τὴν ἀδελφομιξίαν εἰς εἴκοσι χρόνους, ὡς καὶ τὸν φόνον, τῆς κοινωνίας ἐκβάλλει.

Ὁ δὲ ξή, Ἡ τῆς ἀπειρημένης, φησὶ, συγγενείας πρὸς γάμον σύστασις, εἰ φωραθῆῃ, τὰ τῶν μοιχῶν ἐπιτίμια δέξεται· ἅπερ εἰσὶν ἢ εἰς ἰε. χρόνους τῆς κοινωνίας στέρησις, πρότερον τοῦ γάμου διασπωμένου.

Ὁ δὲ οέ, Ὁ ἀδελφῇ ἰδίᾳ, ἐκ πατρὸς ἢ μητρὸς, συμμιανθεῖς, καὶ τοῦ οἴκου τῆς προσευχῆς ἐξωθῆίσθω, φησὶν, ἕως ἂν ἀποστῇ τῆς ἀθεμίτου καὶ παρανόμου μίξεως· ἀποσχόμενος δὲ καὶ ἀξίως μετανοήσας, μετὰ δώδεκα ἔτη τῆς θείας ἀξιούσθω κοινωνίας.

Ὁ δὲ ος', Ὁ αὐτὸς ἔστω, φησὶ, τύπος καὶ περὶ τῶν τὰς νύμφας αὐτῶν λαμβανόντων.

Ὁ δὲ οή, Οἱ δύο ἀδελφὰς εἰς συνοικέσιον λαμβάνοντες, εἰ καὶ κατὰ δικόβρους χρόνους, μετὰ τὸ διασπασθῆναι τὸν ἀθέμιτον γάμον, τῷ τῆς μοιχείας ὑπόκεινται κρίματι.

Ὁ δὲ οθ', Καὶ οἱ ταῖς μητρυιαῖς αὐτῶν ἐπιμαινόμενοι, τῷ κανόνι ὑπόκεινται, ὧ καὶ οἱ ταῖς ἐκυτῶν ἀδελφαῖς συμμινόμενοι.

Νεοκαισαρείας β'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου β', Τὴν δυσὶν ἀδελφοῖς γημαμένην ἐξωθῆίσθαι τῆς Ἐκκλησίας ἕως θανάτου κελεύει,

μη πειθομένην λύσαι δηλαδή τὸν γάμον· νόσω δὲ περιπεσοῦσαν τὸν θάνατον ἀπειλούση, εἰ ἐπαγγέλλεται, ὡς βράτσασα λύσει τὸν γάμον, προσδέχεται εἰς μετάνοιαν· εἰ δὲ καὶ τὴν γυναῖκα τελευτήσαι συμβαίη, ἢ καὶ τὸν ἄνδρα, ἔτι τῆ τοιαύτη παρανομίᾳ ἐνεσχημένους, δυσχερῆς ἡ μετάνοια τῷ περιλειφθέντι· ἐλέγχεται γὰρ ὡς οὐκ ἂν ἀπέστη τῆς ἀμαρτίας, εἰ ἔτι περιῖν τὸ ἀποιχόμενον πρόσωπον.

Ἀγκύρας κέ.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Ἀγκύρα κέ, ἰδικῶς περὶ τινος ἐκπεφώνηται, ὅς κόρην μὲν τινα ἐμνηστεύσατο, τῇ δὲ ταύτης ἀδελφῇ συμφθαρῆς ἐγκύμονα πεποίηκε· μετὰ δὲ τοῦτο γήμαντος αὐτοῦ τὴν μνηστὴν, ἡ φθαρεῖσα ὑπὸ τῆς λύπης ἀπήγξατο. Τοὺς οὖν συνειδότες, ἐψηφίσαντο οἱ Πατέρες, ἐπὶ δέκα ἔτη μὴ κοινωνῆσαι· συνειδότες δὲ εἰσιν οἱ συμπράξαντες, οὐ μὲν οἱ ἔχοντες ἀπλῶς εἰδῆσιν καὶ κωλύσαι μὴ δυνάμενοι· ἐπὶ γὰρ τῶν ἀθεμίτων πράξεων οὐχ ἦττον οἱ συνεργοῦντες τῶν αὐτουργῶν τιμωροῦνται.

Τιμοθέου ἰά.

Ὁ δὲ ἰά· τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, τοὺς κληρικούς κελεύει μὴ ἀπιέναι καλουμένους εἰς γάμον, εἰ πύθοιντο εἶναι παράνομον, εὐχῆς χάριν καὶ προσφορᾶς· πολλοῦ γε δεῖ μεθ' ἱερολογίας συζευγῆναι τοὺς οὕτω γῆμαι προελομένους, ἵνα μὴ ἀλλοτρίαις κοινωνήσωσιν ἀμαρτίαις. Ζῆτει καὶ ἐν τῷ ἰε. Κεφ. τοῦ παρόντος στοιχείου, περὶ τοῦ συμφθαρέντος τῇ ἰδίᾳ πενθερᾷ.

Νόμοι.

Ὁ ἀθέμιτος οὐ βεβαιοῦται γάμος· διὰ τοῦτο, ἐὰν πρὸς κατηγορίας λυθῆ, συγχωρεῖται ἡ ποινή.

Ἐπὶ τοῦ ἐν ἀγνοίᾳ γενομένου ἀθεμίτου γάμου, δίδωσι συγγνώμην καὶ ἡ Ἐκκλησία, καὶ ἡ ἐπανόρθωσις τοῦ ἀμαρτήματος, καὶ μάλιστα εἰ μήποτε αὐτοῦ κατηγορήσεν.

Οἱ αἰμαμίχται, εἴτε γονεῖς πρὸς τέκνα, ἢ τέκνα πρὸς γονεῖς, ἢ ἀδελφοὶ πρὸς ἀδελφάς, ξίφει τιμωρείσθωσιν οἱ δὲ κατ' ἄλλην συγγένειαν πρὸς ἀλλήλους συμφθειρόμενοι, τουτέστι, πατὴρ εἰς γυναῖκα υἱοῦ, ἢ υἱὸς εἰς γυναῖκα πατρὸς, ἢ γονὺν μητρικῶν, ἢ

πατρῶς εἰς προγόνην, ἢ ἀδελφὸς εἰς ἀδελφοῦ γυναῖκα, ἢ θεῖος εἰς ἀνεψίαν, ἢ ἀνεψιὸς εἰς θείαν, ἢ εἰς δύο ἀδελφάς, ἢ εἰς μητέρα ξένην καὶ τὴν αὐτῆς θυγατέρα, καὶ ἐν εἰδήσει οὗτοι μιγνύμενοι, τυπτόμενοι ῥινοκοπέσθωσαν, αὐτοὶ τε καὶ αἱ συναφθάρησαν 1).

Οἱ πρὸς γάμον συναπτόμενοι, ἢ ἄλλως σαρκικῶς συμφθειρόμενοι ἐξάδελφοι, καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν τικτόμενοι παῖδες καὶ μόνον, ἢ καὶ πατὴρ καὶ υἱὸς πρὸς μητέρα εἰσίνοντες καὶ θυγατέρα, ἢ δύο ἀδελφοὶ εἰς δύο ἀδελφάς, ἢ δύο ἀδελφοὶ πρὸς μητέρα καὶ θυγατέρα, πρὸς τῷ χωρισμῷ καὶ τυπτέσθωσαν 2).

Ὁ τῇ ἰδίᾳ συντέκνω ἢ ὀνόματι γάμου μιγνύμενος, ἢ ἄλλως λαθραίως συμπλεκόμενος, ἅμα τῇ αὐτῇ ῥινοκοπέσθωσαν 3): εἰ δὲ ὑπανδρὸς εἴη, πρὸς τούτῳ καὶ τυπτέσθωσαν 4).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Περὶ τῶν ἐπὶ γάμῳ γυναῖκας ἀρπαζόντων.

Ζήτει τὸ ιγ'. Κεφ. τοῦ Α στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Περὶ τῶν ἐπὶ γάμῳ λαμβανόντων τὰς τῷ Θεῷ ἀφιερωμένας.

Συνόδου τετάρτης ις'.

Ὁ ις'. τῆς τετάρτης συνόδου κανὼν, Παρθένον, φησὶν, ἀναθεῖσαν ἐαυτὴν τῷ δεσπότη Θεῷ, ὡσαύτως καὶ μονάζοντα, μὴ ἐξεῖναι γάμῳ προσομιλεῖν· εἰ δὲ παραβαίεν τὰ ὡμολογημένα, τῆς θείας ἀφροδίζεσθαι κοινωνίας· τὸν δὲ χρόνον τῆς αὐτῶν μετανοίας, ὁ κατὰ τόπον ἐπίσκοπος πρὸς τὴν διάθεσιν ἐκάστου οἰκονομήσει. Φησὶ γὰρ καὶ ἡ θεολόγος Γρηγορίου φωνή· Εἰ γὰρ τὰς πρὸς ἀνθρώπους ὁμολογίας ἐμπεδοῖ Θεός, μέσος παραληφθεὶς, πόσος ὁ κίνδυνος ὢν πρὸς κατὸν ἐθέμεθα τὸν Θεὸν συνθηκῶν, τούτων παραβάτας εὐρίσκεισθαι;

1) Ηρ. Νόμ. εθ'. Τ. λθ'. — 2) αὐτόθι: εθ'. — 3) ἅμα ῥινοκοπέσθων 1340. ἅμα ῥινοκοπέσθω 1378, Β. — 4) αὐτόθι: εθ'.

Συνόδου ἑκτης δ'.

Ὁ δὲ δ'. τῆς ἑκτης συνόδου κανὼν, Τὸν γυναικί μιγνύμενον ἀφιερωμένη θεω, εἴτε παρθένος εἴη δηλαδή, εἴτε χήρα, κληρικὸν μὲν ὄντα, καθαιρεῖ, λαικὸν δὲ, ἀφορίζει· ἄλλως δὲ ὁ νόμος τούτου, κολάζει.

Τῶν μὲν τοι τοῖς ἐξῆς ῥηθησομένων κανόσιν, ἀπραξίαν μὲν ἢ τῶν πραγμάτων κατεψηφίσατο μεταβολή, λεγέσθω γε μὴν.

Ὁ ἰε. τῆς τετάρτης συνόδου κανὼν, Μὴ χειροτονεῖσθω, φησὶ, γυνὴ διάκονος, πρὶν εἰς μ'. αὐτὴν ἔκειν χρόνον· τὴν δὲ μετὰ τὴν χειροτονίαν εἰς τὴν θεῖαν ἐνυβρίσασαν χάριν, καὶ γάμῳ ἑαυτὴν ἐπιδοῦσαν, ταύτην τε ἀναθεματίζεσθαι καὶ τὸν αὐτῇ συμφθαρεντα.

Βασιλείου κδ'.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος, ἐν κδ'. κανόνι, Εἰ καὶ ἀνδρὶ, φησὶ, χηρεύσαντι, οὐδεὶς ἐπίκειται νόμος ὁ κωλύων δευτερογαμεῖν, εἰ μὴ τὸ τῶν διγάμων ἐπιτίμιον μόνον, ἀλλὰ γε τὴν τῷ τάγματι τῶν χηρῶν καταλεγεῖσαν γυναῖκα, ὕστερον γαμουμένην, ἔκριεν 1) ὁ Ἀπόστολος παρορᾶσθαι, καὶ μὴ τρέφεσθαι παρὰ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ μέντοι ἐξήκοντούτις, εἰ πρὸς δεύτερον ἀποκλίνειε γάμον, τῆς κοινωνίας ἀποκλεισθήσεται μέχρις ἂν τοῦ πάθους ἀποστῆ, τὸ ἐναγὲς τούτου μισήσασα καὶ ἀκάθαρτον· εἰ μέντοι πρὸ ἐξήκοντα, φησὶν, ἐτῶν ταῖς χήραις αὐτὴν ἀριθμήσωμεν, ἡμέτερον τὸ ἔγκλημα, οὐ τοῦ γυναιίου.

Νόμος.

Οἱ ταῖς μοναζούσαις, ἢ ταῖς διακόνοις, ἢ ταῖς ἀσκητρίαις ἐνάσελγαίνοντες, ὡς τὴν νύμφην Χριστοῦ, τὴν Ἐκκλησίαν, ὑβρίζοντες, ῥινοκοπέσθωσαν αὐτοῖ τε καὶ αἰς οὗτοι συνεφθάρησαν 2).

Αἱ χειροτονοῦμεναι διάκονοι, εἰ τολμήσαιεν καταισχύναι τὴν χειροτονίαν προσμιλοῦσαι γάμῳ, ἢ ἄλλη βίου πορνείᾳ, θανάτου γενήσονται ἔνοχοι, καὶ τοῖς αὐτῶν μοναστηρίοις ἢ ταῖς αὐτῶν Ἐκκλησίαις αἰ αὐτῶν περιουσίαι προσκυρωθήσονται· οἱ δὲ γῆμαι καὶ φθεῖραι αὐτὰς τολμήσαντες, ὑπεύθυνοί εἰσι ξίφει, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῶν τὸ δημόσιον λήψεται 3).

1) Ἐκρινεν ὁ Ἀπόστολος Γ. — ὁ Παῦλος 1373. — 2) Πρὸχ. Ν. 50'. Τ. ΛΘ'. — 3) Νεζαὶ ἰουρ. 5'. Κεφ. 5'.

Περὶ γυναικῶν διακόνων, καὶ γηρῶν.

Ἐτέρον δ' ἦν ποτε τὸ τῶν διακόνων γυναικῶν τάγμα, καὶ ἕτερον τὸ τῶν γηρῶν· τὰς μὲν γὰρ τὸ τῆς παρθενίας 1) ἐλομένας σεμνὸν, καὶ πείραν τῆς ἐν ἀγνεΐᾳ ζωῆς ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ χρόνῳ παρασχομένας, διακόνους οἱ Πατέρες ἐχειροτόνουν· τὸ γὰρ εὐεξαπάτητον αὐτῶν καὶ πρὸς κακίαν εὐόλισθον ὑφωρῶμενοι, εἰς τοῦτο τοῦ χρόνου χειροτονεῖν αὐτὰς ὦντο δεῖν· τὰς δέ γε κατελεγεμένας τῷ τάγματι τῶν γηρῶν, μὴ ἔλαττον ἐτῶν ἐξήκοντα εἶναι ὁ Ἀπόστολος διορίζειται· καὶ εἰκότως γὰρ· ἐκεῖναι μὲν γὰρ ἄγευστοι τῆς τοῦ κόσμου τυγχάνουσαι ἡδονῆς, οὐ ῥαδίως τῷ πάθει μετὰ τὸν τοσοῦτον ἀλώσονται χρόνον· αἱ δὲ χῆραι, ἀνδρὸς εὐνῆς πειραθεῖσαι, μᾶλλον ἂν σχοῖεν πρὸς τὸ πάθος ἐπιρρέπεστερον, τὸ σαρκικὸν αὐτῶν φρόνημα τῆς συνηθείας ἐρεθιζούσης· παρὸ καὶ ἐξηκοντούτην τὴν χῆραν εἶναι ὠρίσαντο, ὡς πρὸς γῆρας κλίνας ἤδη, ἠνίκα καὶ τῆς ἐπιθυμίας ἀπομαραίνεσθαι φλόξ εἰώθει· ἦσαν μέντοι καὶ μήπω πρὸς ἐξηκοστὸν ἀναβεβηκυῖαι χρόνον, αἰρούμεναι μετὰ λαϊκοῦ σχήματος σωφρονεῖν· ὧν καὶ πλειόνως οἱ Πατέρες ἐφρόντιζον, ἢ τῶν χηρευσάντων ἀνδρῶν· καὶ τὰ πρὸς τροφήν αὐταῖς ἀπὸ τῶν τῆς Ἐκκλησίας ἐχορήγουν, ἵνα μὴ προφάσει τοῦ ἐνδεῶς ἔχειν, πρὸς δεῦτερον ἀναγκασθεῖεν γάμον ἰδεῖν, ἣν οἱ χηρεύσαντες οὐκ ἔχουσι προβάλλεσθαι, πολυτρόπως τὰ πρὸς ζωὴν ποριζόμενοι. Ἐκ δὲ τῆς πρὸς Τιμόθεον πρώτης τοῦ μεγάλου Παύλου ἐπιστολῆς εἴση σαφῶς, ὅσης παρὰ τῆς Ἐκκλησίας αἱ χῆραι φροντίδος ἠξίουντο.

Αἱ μέντοι διάκονοι γυναῖκες τίνα τὴν ὑπηρεσίαν ἐν τῷ κλήρῳ τῷ τότε ἐξεπλήρουν, ταῖς πᾶσι σχεδὸν ἠγνόηται νῦν· πλὴν εἰσὶν οἱ λέγουσιν, ὅτι ταῖς βαπτιζομέναις τῶν γυναικῶν ὑπηρετοῦν, ἀνδρῶν ὀφθαλμοῖς οὐ θεμιτὸν ὄν γυμνουμένας ταύτας ὀρᾶσθαι, ὑπεράκτους ἤδη βαπτιζομένας. Ἄλλοι δὲ φασιν, ὅτι καὶ εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον ἐφείτο ταύταις εἰσερχεσθαι, καὶ τὰ τῶν διακόνων ἀνδρῶν παραπλησίως αὐτοῖς μετιέναι. Κεκώλυν-

4) τὰς μὲν γὰρ βίον ἐλομένας σεμνὸν Γ.

ται δὲ παρὰ τῶν ὕστερον Πατέρων τούτου τε ἐπιβαίνειν, καὶ τὰ τῆς ὑπηρεσίας ταύτης μετέρχεσθαι, διὰ τὴν τῶν ἐμμήνων ἀπροαίρετον ῥύσιν· ἀλλὰ βρατὸν μὲν εἶναι πάλαι καὶ γυναῖξι τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, ἐκ πολλῶν μὲν ἐστὶ καὶ ἄλλων καταστοχάσασθαι, καὶ μάλιστα ἐκ τοῦ ἐπιταφίου λόγου, ὃν ἐπὶ τῇ ἀδελφῇ ὁ μέγας Γρηγόριος ὁ Θεολόγος πεποίηκε· γυναῖκα δὲ τῆς ἱερᾶς καὶ ἀναιμάκτου γίνεσθαι θυσίας διάκονον, οὐ μοι δοκεῖ τὸ πιθανὸν ἔχειν· ὡς ἔστιν οὐ λόγον σῶζον, τὰς μὴ συγχωρουμένας δημοσίᾳ διδάσκειν, εἰς διακόνου βαθμὸν ἀνιέναι, οἷς ἔργον τὸ διὰ λόγου καθαίρειν τοὺς προσιόντας τῶν ἀπίστων ἐπὶ τὸ βάπτισμα.

Τὰ γε μὴν παλαιὰ τῶν βιβλίων, οἷς ἢ τῶν χειροτονιῶν ἀπασῶν ἀκριβῶς ἐγγέγραπται τελετὴ, καὶ τὸν καθ' ἡλικίαν ὁποῖον εἶναι δεῖ χρόνον ὑψηλεῖται τῆς διακόνου, ὅτι τεσσαρακοστός· καὶ τὸ σχῆμα, ὅτι μοναχικόν, καὶ τοῦτο τέλειον· καὶ τὸν βίον, ὅτι τῶν ἀνδρῶν ἀμιλλᾶσθαι χρὴ ταύτην τοῖς ἄκροις τὴν ἀρετὴν· τελεῖσθαι δὲ καὶ ἐπ' αὐτῇ, πλὴν ὀλίγων, ὅσα καὶ ἐπὶ τοῖς διακόνοις· τῇ γὰρ ἱερᾷ τραπέζῃ προσκαυομένην μαφορίῳ καλύπτεσθαι, τῶν ἄκρων τούτου ἔμπροσθεν ἀπηρωρημένων· καὶ μετὰ τὸ ῥηθῆναι τό, Ἡ θεία χάρις, ἢ τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσιν, οὐδέτερον τῶν ποδῶν εἰς γόνυ κλίνειν, ἀλλὰ μόνην τὴν κεφαλὴν· καὶ ἐπιτιθέντα ταύτῃ τὸν ἀρχιερέα τὴν χειρᾶ, ἐπεύχεσθαι ἀμέμπτως αὐτὴν τὸ τῆς διακονίας ἔργον ἐπιτελέσαι, σωφροσύνην καὶ σεμνὴν πολιτείαν μετερχομένην, καὶ τοῖς ἀγίοις οὕτω ναοῖς προσκχρτερεῖν οὐ μὴν καὶ τοῖς ἀχράντοις μυστηρίοις ὑπηρετεῖν ἐπιτρέπει, ἢ ῥιπίδιον ἐγχειρίζεσθαι, ὡς ἐπὶ τοῦ διακόνου, εἶτα τῷ τραχήλῳ ταύτης ὑπὸ τὸ μαφόριον ἐπιτιθέναι τὸν ἀρχιερέα τὸ διακονικὸν ὠράριον, φέροντα εἰς τὰ ἔμπροσθεν τὰς δύο τούτου ἀρχάς, ἐν δὲ τῷ καιρῷ τῆς μεταλήψεως, μετὰ τοὺς διακόνους τῶν θείων κοινωνεῖν αὐτὴν μυστηρίων· εἶτα λαμβάνουσιν τὸ ποτήριον ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἀρχιερέως, μηδὲν μεταδιδόναι, ἀλλ' εὐθύς ἐπιτιθέναι τοῦτο τῇ ἀγίᾳ τραπέζῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Ὅτι οὐ δεῖ γάμους συναλλάττειν μετὰ αἰρετικῶν.

Περὶ κληρικῶν.

Συνόδου τετάρτης ιδ'.

Ὁ μὲν ιδ'. τῆς δ'. Συνόδου κανὼν, ὀρθοδόξους κληρικούς αἰρετικαῖς συνάπτεσθαι γυναιξὶ πάντῃ ἀπείρηκε· τῶν δὲ ἤδη συνωκηκῶτων τοὺς παῖδας, τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ κελεύει προσάγεσθαι· καὶ εἰ μὲν ὑπὸ αἰρετικῶν ἔτυχον βαπτισάμενοι, ὧν τὸ βάπτισμα τοῖς ὑγιῶς φρονοῦσιν ἀπέβλητον, ἄνωθεν βαπτίζεσθαι· εἰ δ' οὖν, μόνῳ τῷ θεῷ χρίεσθαι μύρῳ· εἰ δὲ μήπω βαπτίσματος σφραγίδι πρὸς τοῦ ἐνεσημάνθησαν, μηκέτι ὑπὸ αἰρετικῶν βαπτίζεσθαι· ἀλλὰ μὴν μηδὲ γαμικῶς συνάπτειν τούτους αἰρετικοῖς, μήτε μὴν Ἰουδαίους, μήθ' Ἕλλησιν· αἰρετικούς μὲν τοὺς τὸ κατ' ἡμᾶς δεχομένους μυστήριον λέγων, ἐν τισὶ δὲ σφαλλομένους, πρὸς καὶ διαφορομένους τοῖς ὀρθοδόξοις· Ἰουδαίους δὲ, τοὺς Χριστοκτόνους, καὶ Ἕλληνας, τοὺς περιφανῶς ἀπίστους καὶ εἰδωλομανίαν νοσοῦντας. Εἰ δ' ἴσως ὁ αἰρετικὸς, ἢ ὁ ἄπιστος συνθέσθαι τῇ ὀρθοδόξῳ ἐπαγγέλλεται πίστει, τὸ μὲν συνάλλαγμα προβαίνετω, φησί· ἢ δὲ γε συνάφεια ὑπερτιθέσθω, μέχρις ἂν καὶ τὰ τῆς ἐπαγγελίας ἔργοις βεβαιωθῇ. Ταῦτα καὶ τῶν Λατίνων ποιεῖν εἰσπράττονται, οἱ ὀρθοδόξους ἀγαγέσθαι γυναικας αἰρούμενοι· οἱ δὲ μὴ πειθόμενοι τούτοις, κληρικοῖς ἐπιτιμῖαις ὑπόκεινται· σὺν τῇ διαλύσει γὰρ τοῦ γάμου καὶ ἐπιτιμῶνται οἱ παραβαίνοντες.

Λαοδικείας ι.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ι, Οὐ δεῖ, φησί, τοὺς τῆς Ἐκκλησίας ἀδιαφόρως πρὸς κοινωνίαν γάμου τὰ ἑαυτῶν τέκνα συνάπτειν αἰρετικοῖς.

Καρθαγένης κά.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ κά, Τὰ τέκνα τῶν κληρικῶν, ἐθνικοῖς, ἢ γοῦν ἀπίστοις ἢ αἰρετικοῖς, γαμικῶς ἀπαγορεύει συνάπτεσθαι.

Συνόδου ἑκτῆς οὐ'.

Ὁ δὲ οὐ'. κανὼν τῆς ς'. Συνόδου οὕτω κατὰ ῥῆμα θεσπίζει· Μὴ ἐξέστω ὀρθόδοξον ἄνδρα αἰρετικῆ συνάπτεσθαι γυναικί· μήτε μὴν αἰρετικῶ ἄνδρι γυναῖκα ὀρθόδοξον συζεύγυσθαι· ἀλλ' εἰ καὶ φανεῖν τι τοιοῦτον ὑπότινος τῶν ἀπάντων γινόμενον, ἄκυρον ἡγείσθαι τὸν γάμον, καὶ τὸ ἄθεσμον διαλύεσθαι συνοικέσιον· οὐ γὰρ χρὴ τὰ ἄμικτα μιγνύναι, οὐ δὲ τῷ προβάτῳ λύκον συμπλέεσθαι, καὶ τῇ τοῦ Χριστοῦ μερίδι τὸν τῶν ἀμαρτωλῶν κληρον· ἂν δὲ παραβῆ τις τὰ παρ' ἡμῶν ἰρισθέντα, ἀφορίζεσθω. Εἰ γὰρ κατὰ τὸν πολιτικὸν νόμον γάμος ὀρίζεται κοινωνία καὶ συγκλήρωσις θεοῦ τε καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου, πῶς ἂν συμβαίεν ἀλλήλοις οἱ περὶ τὰ μείζω διαφερόμενοι τῇ τῆς ψυχῆς διαθέσει, τάναντία φρονοῦντες περὶ τὴν πίστιν; διὸ καὶ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ ἀθεμίτου γάμου, καὶ ἀφορίζεσθαι τοὺς παραβαίνοντας 1) ἄξιοι.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν περὶ τῶν γαμικῶς τὸ νῦν εἶναι συναπτομένων, καὶ τοῦ μὲν ἑνὸς μέρους αἰρετικοῖς προσανέχοντος δόγμασι, θατέρου δὲ τὰ τῆς ὀρθῆς πρεσβεύοντος πίστεως· εἰ δὲ καὶ ἄμφω τὰ μέρη, φησὶ, ὅτε γαμικῶς συνῆλθον τὸ ἐξ ἀρχῆς, τῆς τῶν ὀρθοδόξων ἡλλοτριῶντο μοίρας, εἶτα τὸ μὲν ἐπέγνω τὴν ἀλήθειαν, θάτερον δὲ τῷ σκότῳ τῆς ἀσεβείας εἰσέτι δουλεύει, οὐ παρὰ τοῦτο τὸ συνοικέσιον διαλυθήσεται, ὡς ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους πρώτη ὁ μέγας διορίζεται Παῦλος· Εἰ γὰρ αἰρεῖται, φησὶ, τῷ ἀπίστῳ συνοικεῖν ἢ πιστῇ, ἢ τούναντίον ὁ πιστὸς τῇ ἀπίστῳ, μὴ χωρίζεσθω· ἡγίγασται γὰρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναικί, καὶ τὸ ἔμπαλιν· πλὴν ὄρα, ὅπως καὶ ὁ θεῖος Ἀποστολος, συγκαταβάσει χρώμενος, Εἰ αἰρεῖται, φησὶ, τὸ πιστὸν μέρος συνοικεῖν τῷ ἀπίστῳ, ὥστε, εἰ μὴ αἰρεῖται, ἀναμφιβόλως ὁ γάμος λυθήσεται.

Πέπεισμαι δὲ ὅτι τῆς ἀρχῆς ἦν ταῦτα καὶ τῶν προσιμίων τοῦ κηρύγματος· τὸ δὲ τήμερον ἔχον, πῶς οἶόν τε Ἰουδαῖον ἢ Ἀγαρηνὸν βαπτισθέντα συνοικεῖν ἔτι τῇ 1) ἀβαπτίστῳ, ἢ τὴν βαπτισαμένην τῷ μὴ πιστεύοντι; καθὰ δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ πατρι-

1) παραμένοντας 1340 Γ. καὶ ε. — 2) τῇ ἀπίστῳ· ἡγουν τῇ ἀβαπτίστῳ 1375.

άρχου γέγονε Θεοδότου. Βυκινάτωρ γάρ βασιλικὸς βαπτισθεὶς, πατριαρχικῶ γράμματι διεζύγη τῆς γυναικὸς, μὴ πειθομένους τῷ ἀνδρὶ, πολλὰ παρακκαλοῦντι τὰ τῆς εὐσεβείας ἐλέσθαι.

Λαοδικείας λ΄.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ λ΄, Οὐ δεῖ, φησὶ, πρὸς πάντα αἰρετικὸν ἐπιγαμίαν ποιεῖν, οὐδὲ υἱοὺς διδόναι ἢ θυγατέρας, δεῖ τοῦ μὴ τὴν ἐκείνων κακοδοξίαν μεταμαθεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον λαμβάνειν, εἴγε ἐπαγγέλλοιντο Χριστιανοὶ γενέσθαι. Τὸ δὲ, οὐ δεῖ πρὸς πάντα αἰρετικὸν, ἀντὶ τοῦ, πρὸς οὐδένα· ἰδίωμα γάρ ἐστι γραφικὸν, ὡς τὸ, Μὴ φοβοῦ ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος, ὅτι οὐκ ἐν τῷ ἀποθνήσκειν αὐτὸν λήψεται τὰ πάντα· οὐ γὰρ οἶόν τε καὶ τινα λαβεῖν· καὶ ἀλλαχοῦ· Μὴ γὰρ ματαίως ἔκτισας πάντας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων· οὐ γὰρ εἰσι καὶ οἱ ματαίως κτισθέντες· ἀσεβῆς γὰρ τοῦτο νομίζειν.

Νόμος.

Μὴ λαμβανέτω Ἰουδαῖος Χριστιανὴν, μήτε Χριστιανὸς Ἰουδαίαν, μήτε αἰρετικὸς καὶ ἀλλότριος τῆς πίστεως κατὰ τινα πρόφρασιν Χριστιανοῖς πρὸς γάμον συναπτέσθω 1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ΄.

Ὁ γάμος ἐκ ποίων αἰτιῶν λύεται.

Νόμος.

Περὶ τῆς τῶν γάμων διαλύσεως ἐν πολλοῖς τόποις ὁ πολιτικὸς διεξείσει νόμος· τελειώτερον δὲ ἢ Ἰουστινιάνειος νεκρὰ, ῥητῶς

1) λή. Βασ. Α. α.— Ἐνταῦθα ἀναγινώσκεται ἐν Χ. 1373 τὰ ἐξῆς· Συνόδου τετάρτης ιδ΄. — Ἐπειδὴ ἐν τισιν ἐπαρχίαις συγκεχώρηται τοῖς ἀναγνώσταις καὶ ψάλλταις γαμεῖν, ὥρισεν ἡ ἀγία Σύνοδος, μὴ ἐξεῖναι τινι αὐτῶν ἑτερόδοξον γυναῖκα λαμβάνειν. Τοὺς δὲ ἤδη ἐκ τοῦ τοιοῦτου γάμου παιδοποιήσαντας, εἰ μὲν ἔφθασαν βαπτίσει τὰ ἐξ αὐτῶν τέκνα παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς, προάγειν αὐτὰ τῇ κοινωνίᾳ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας· μὴ βαπτίσαντας δὲ, μὴ δύνασθαι ἔτι βαπτίζειν αὐτὰ ἐπὶ τοῖς αἰρετικοῖς, μήτε μὴν συνάπτειν πρὸς γάμον αἰρετικῶ, ἢ Ἰουδαίῳ, ἢ Ἑλληνι, εἰμὴ ἄρα ἐπαγγέλλοιτο μετατίθεσθαι εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν τὸ συναπτόμενον πρόσωπον τῷ ὀρθοδόξῳ. Εἰ δέ τις τοῦτον τὸν ὅρον παραβαίῃ τῆς ἀγίας Συνόδου, κανονικῶ ὑποκειῖσθαι ἐπιτιμίῳ.

τῆς αἰτίας ἐκτιθεμένη, δι' ἧς ὁ ἀνὴρ ἢ ἡ γυνὴ δύναται ρεπούδιον πέμπειν, ἢτοι, ἀποστάσιον τῷ ὁμοζύγῳ, καὶ τὴν προίκα ἀποκερδαίνειν, φυλαττομένης τῆς ἐπ' αὐτῇ δεσποτείας τοῖς ἐκ τοῦ αὐτοῦ γάμου παισίν, ἢ, παίδων οὐκ ὄντων, ἀπολαύειν καὶ τῆς δεσποτείας τὸ ἀναίτιον πρόσωπον· εἰ γὰρ καὶ πάλαι τοῖς κτηνώτοις ἐξῆν καὶ ἐκ τῶν παλαιῶν νόμων, καὶ ἐξ ἔθους μακροῦ ἀναίτιως λύειν τὰ συνοικέσια, ὥστε λέγειν τὸν ἄνδρα τῇ ὁμοζύγῳ· Γύναι, πρᾶττε τὰ σά· καὶ ταύτην ἐκείνω· Ἄνερ, πρᾶττε τὰ σά· καθὼς δὴ καὶ τοῖς τῶν Ἑβραίων ἀνδράσι πάλαι νενομοθέτητο, βιβλίον πέμπειν ἀποστασίου τῇ γυναικί· ἀλλὰ τὸ νῦν εἶναι τοῦτο παρὰ Χριστιανοῖς ἀνήρηται· αἰτίαι δὲ πρὸς τῶν εὐσεβῶν ἠρίθμηνται βασιλέων ὀνομαστί, δι' ἧς καὶ μόνας τὸν γάμον ἐξεστὶ διαλύειν, καὶ μιᾶς ἄνευ ἐκείνων ἀθέμιτον διασπᾶν.

Αἱ αἰτίαι τῆς γυναικός.

Καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ πέμπει ρεπούδιον τῇ γυναικί, καὶ τὴν προίκα ταύτης ἀποκερδαίνει, ὡς εἴρηται, διὰ τὰς αἰτίας ταύτας·

α'. Εἰ συνοιδέτινας ἢ γυνὴ τῇ βασιλείᾳ ἐπιβουλεύοντας, καὶ τῷ ἰδίῳ μὴ ἐφανέρωσεν ἀνδρί.

β'. Εἰ κατηγορία μοιχείας κατὰ τῆς γυναικὸς γένοιτο, καὶ κατὰ τοὺς νόμους ἀπελεγχθεῖν μοιχευθῆναι αὐτήν.

γ'. Ἐὰν οἰωδῆποτε τρόπῳ τῇ ζωῇ τοῦ ἀνδρὸς ἐπιβουλεύσῃ, ἢ ἄλλοις τούτο προῦσι συνειδῆται, τοῦτο μὴ φανερώσῃ.

δ'. Ἐὰν ἀνδράσι ξένοις παρὰ γνώμην τοῦ ἀνδρὸς συμποσιάζῃ, ἢ συλλαύηται.

ε'. Ἐὰν ἐξω τοῦ οἴκου μείνῃ παρὰ γνώμην τοῦ ἀνδρὸς, εἰ μήπου τυγὸν παρὰ τοῖς ἰδίῳις γονεῦσιν· ἢ αὐτὸς χωρὶς τῶν εἰρημένων αἰτιῶν ἐξωθήσῃ, καὶ, γονέων αὐτῇ μὴ ὑπαρχόντων, ἐξω τὴν νύκτα διαβιάσῃ.

ς'. Ἐὰν ἰππικαῖς, ἢ θεάτροις, ἢ κυνηγεσίῳ παραγένηται, ἐπὶ τῷ θεωρῆσαι, ἀγνοοῦντος ἢ κωλύοντος τοῦ ἀνδρὸς 1).

Τὸ μὲν τοι γραφικὸν τὸ λέγον, Μὴ ἐπιστρέφειν τὴν μοιχευθεῖσαν πρὸς τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα, περὶ ἀνδρὸς νόει μὴ θέλοντος

1) Νισσ. Ἰουστ. ριζ'. κ. ἰ. ε. Θέμ. ε—γ. Βεσ. ΚΗ'. ζ'.

ἀναλαβέσθαι ταύτην· εἰ γὰρ συγχωρεῖ τὸ ἔγκλημα ὁ ἀνὴρ, ἀκωλύτως αὐτὴν ἐντὸς διετίας ἀναλαμβάνει, κατὰ τὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ νεαράν, καὶ Λέοντος τοῦ σοφοῦ.

Αἱ αἰτίαι τοῦ ἀνδρός.

Ἡ δὲ γυνὴ πέμπει ρεπούδιον τῷ ἀνδρὶ διὰ τὰς αἰτίας ταύτας, δυναμένη ἀναλαβεῖν τὴν τε ἐαυτῆς προῖκα, καὶ τὴν διὰ τοὺς γάμους δωρεάν τοῦ ἀνδρός, ὁμοίως τοῖς παισὶ φυλαττομένης τῆς ἐπὶ τῇ δωρεᾷ δεσποτείας, ἢ, παιδῶν οὐκ ὄντων, ἔχειν καὶ τὴν αὐτῆς δεσποτείαν 1).

α΄. Ἐάν τι κατὰ τῆς βασιλείας ἢ αὐτὸς βουλευσῆται, ἢ τοῦτο τισι βουλευομένοις συνειδῶς μὴ φανερώσῃ τῇ βασιλείᾳ ἢ δι' ἑαυτοῦ, ἢ δι' οἰουδήποτε προσώπου.

β΄. Ἐάν οἰουδήποτε τρόπῳ ἐπιβουλεύσῃ τῇ ζωῇ τῆς γυναικός.

γ΄. Ἐάν τῇ τῆς γυναικός σωφροσύνῃ ἐπιβουλεύων ἄλλοις αὐτὴν εἰς τὸ μοιχευθῆναι ἐπιχειρήσῃ προδοῦναι.

δ΄. Ἐάν κατηγορήσας αὐτῆς ὁ ἀνὴρ ἐπὶ μοιχείᾳ, μὴ ἀποδείξῃ.

ε΄. Ἐάν ἑτέρᾳ συνέρχηται γυναικὶ ἐν τῷ αὐτῷ οἴκῳ, ἢ τῇ αὐτῇ πόλει, καὶ ὑπομνησθεὶς παρ' αὐτῆς ἢ τῶν γονέων αὐτῆς, ἢ οἰουδήτινος ἑτέρου, ἀποσχέσθαι μὴ βούληται.

Ἐπὶ τούτοις μὴ μόνον τὴν πρὸ γάμου δωρεάν ὁ ἀνὴρ ζημιούσται, ἀλλὰ καὶ ἕτερον τρίτον αὐτῆς ἐκ τῆς ἄλλης αὐτοῦ περιουσίας, καὶ τὰς τιμωρίας ὑφίσταται ὡς ἔμελλε παθεῖν 2) ἢ γυνὴ καταδικαζομένη.

Πλὴν οὔτε ἡ γυνὴ αὐτονόμως ἀναχωρεῖν δύναται τοῦ ἀνδρός, οὔτε οὗτος ἐκείνης, χωρὶς κρίσεως καὶ ψήφου τῶν δικαστῶν, ὡς διάφοροι τοῦτο θεσπίζουσιν Ἰουστινιάνειοι νεαράι· διὰ τοῦτο ὁ γαμήσας τὴν μὴ οὕτως ἀπολυθεῖσαν μοιχεύεται.

*Λύσις γάμου ἀζημίως, καὶ περὶ τοῦ δι' ἄσκησιν
λυομένου γάμου.*

Ἀζημίως δὲ λύεται γάμος, ὅτε, τριετίας παρελθούσης, ὁ ἀνὴρ οὐχ οἶός τε εἶη συνιέναι τῇ γαμετῇ, εἰ καὶ αὐτὸς τὴν διάζευξιν

1) ἃ Βασ. ΚΗ', ζ'. — Νεαρ. Ἰουστ. ριζ'. κερ. θ. — 2) τὸ, παθεῖν, εὖ κεῖται παρὰ Β. καὶ ε.

οὐχ αἰρεῖται, μενούσης παρὰ τῷ ἀνδρὶ τῆς πρὸ τοῦ γάμου δωρεᾶς, μηδὲν οἶκοθεν ζημιουμένῳ 1).

Λύεται γάμος καὶ ὅταν ἄσκησιν θάτερον ἔληται τῶν μερῶν, πρὸς τὴν ἐπὶ τὰ κρείττω μεταβαῖνον ὁδὸν, καὶ τὸν ἀμείνω βίον αἰρούμενον· τηνικαῦτα γὰρ κελεύομεν παρρησίαν εἶναι καὶ ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ πρὸς τὰ βελτίω μεθισταμένοις, διαλύειν τὸ συνοικέσιον, καὶ ἀναχωρεῖν μετὰ τινος βραχείας ὑπολιμπανομένης τῷ καταλελειμμένῳ παραμυθίας· ὅπερ γὰρ ἂν συμφωνήσειαν οἱ συμβαλόντες ἀπὸ τελευτῆς γενέσθαι κέρδος, τοῦτο ἔχειν δεῖ τὸν καταλελειμμένον παρὰ θατέρου, εἴτε ἀνὴρ, εἴτε γυνὴ καθεστήκοι· διότι καὶ οὗτος τό γε ἐπὶ τῷ συνοικήσαντι δοκεῖ τελευτᾶν, ἐτέραν ἀνθ' ἐτέρας βίου πορείαν ἐλόμενος 2).

Ἡ γὰρ ἀπόκαρσις, καὶ ἄκοντος θατέρου τῶν ὁμοζύγων, γίνεται ἀσφαλῶς· καὶ λέγομεν ἀγαθῇ χάριτι τὴν διάζευξιν γίνεσθαι· καὶ τὸ περιλειφθὲν πρόσωπον δύναται πρὸς ἐτέραν συζυγίαν ἐλθεῖν 3)· ἀλλὰ τῇ τοῦ χειροτονηθέντος ἐπισκόπου γυναικὶ τοῦτο οὐ δέδοται· καὶ διὰ τοῦτο μετὰ συναινέσεως αὐτῆς δεῖ γενέσθαι τὴν χειροτονίαν, καὶ οὕτως ἐπακολουθεῖν ἀπαραιτήτως τὴν ταύτης ἀπόκαρσιν.

Λύεται γάμος καὶ ὅταν αἰχμάλωτος γένηται ὁ ἀνὴρ, ἢ ἡ γυνὴ, ἄδηλον ὅν ἐπὶ πενταετίαν, εἰ ζῆ 4).

Εἰ δὲ παρὰ τὰς ὑφ' ἡμῶν, φησὶ, διωρισμένας αἰτίας τολμήσουσι τινες διαλύειν τὸν γάμον, κελεύομεν, εἰ μὲν κατιόντας ἔχοιεν, εἴτε ἐξ αὐτοῦ, εἴτε ἐξ ἄλλου γάμου, τὰς οὐσίας αὐτῶν ἐκείνοις δίδοσθαι, καὶ αὐτοὺς εἰς μοναστήριον ἐμβάλλεσθαι ἐπὶ πάντα τὸν τῆς ζωῆς αὐτῶν χρόνον, καὶ μέρος τῷ μοναστηρίῳ δίδοσθαι ἐκ τῆς οὐσίας αὐτῶν· εἰ δὲ μὴ ἔχοιεν κατιόντας, ἀλλὰ ἀνιόντας, τούτους τὸ τρίτον μέρος τῆς οὐσίας αὐτῶν λαμβάνειν, εἰ μὴ τῇ λύσει τοῦ γάμου συνήνεσαν· εἰ δὲ μήτε ἀνιόντες, μήτε κατιόντες εἶεν, κελεύομεν πᾶσαν τὴν οὐσίαν τοῖς μοναστηρίοις οἷς ἐνεβλήθησαν δίδοσθαι· ἀλλὰ καὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα συντιθέντας ἀθέμιτα συμβόλαια, κελεύομεν ταῖς εἰς σῶμα ποιναῖς ὑποβάλλεσθαι, καὶ εἰς ἐξορίαν πέμπεσθαι· εἰ δὲ οἱ τὸν γάμον λύειν

1) δ'. Βασ. ΚΗ'. ζ'. — 2) αὐτόθι. — 3) Νεερ. ρκγ'. μ'. — 4) Βασ. αὐτόθι.

ἐπιχειρήσαντες βουλευθεῖεν πάλιν ἑαυτοῖς 1) συνελθεῖν, πρὶν ἂν ἐμβληθῶσι μοναστηρίοις, ἅδεια τούτοις δίδονται παρ' ἡμῶν, καὶ τὰς προειρημένας ποινὰς συγχωροῦμεν αὐτοῖς, καὶ τὰς ἰδίας ἔχειν περιουσίας· τοῦ δὲ ἐνὸς προσώπου βουλομένου τὸν γάμον ἀνακαλέσασθαι, εἰ μὴ συναινέσειε καὶ τὸ ἕτερον, κατὰ τοῦ μὴ βουλομένου κρατεῖν τὰς ποινάς· ταῦτα δὲ κελεύομεν γίνεσθαι καὶ κατὰ πρόνοιαν τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων 2).

Εἰ δὲ κατὰ συναίνεσιν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἢ κατ' ἔρωτα σωφροσύνης λυθείη ὁ γάμος, κελεύομεν εὐθὺς ἐκάτερα τὰ μερῶν προσέρχεσθαι τῷ μονήρει βίῳ, ἀζημίῳν δηλονότι φυλαττομένων αὐτῶν. Εἰ δὲ τις τούτων ἢ γάμῳ προσέλθοι, ἢ πορνείᾳ περιπέσοι, τὴν πᾶσαν αὐτοῦ περιουσίαν οἱ παῖδες λήψονται· εἰ δὲ παῖδας οὐκ ἔχει, τὸ δημόσιον αὐτὴν διαδέξεται 3).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ΄.

Περὶ γυναικῶν διακόνων καὶ χηρῶν.

Ζήτει τὸ ιά. Κεφ. τοῦ παρόντος στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ΄.

Περὶ γυναικῶν μεμνηστευμένων, ἐν ᾧ καὶ περὶ μνηστείας.

Βασιλείου ξθ΄.

Ὁ ξθ΄. τοῦ Μεγάλου Βασιλείου κανὼν, Εἰ ἀναγνώστης, φησί, τῇ αὐτοῦ μεμνηστευμένῃ πρὸ τοῦ γάμου μιχθείη, κάκεινης, τοῦτο ἐλομένης, ἐπ' ἐνιαυτὸν ἀφοριζόμενος, εἰς τὸ ἀναγινώσκειν πάλιν ἐπάνεισιν, εἰς μείζονα μὴ προκόπτων βαθμόν· εἰ δὲ μνηστείας χωρὶς συνέλθοι γυναικί, καὶ εἰ λαβεῖν αὐτὴν εἰς γυναῖκα λόγους ἴσως μετ' αὐτῆς ἐποιεῖτο, καὶ τῆς τοῦ ἀναγνώστου ὑπηρεσίας ἐκπίπτει· εἰ δὲ ὑπηρέτης, ἥτοι ὑποδιάκονος τῷ δευτέρῳ πάθει ἀλοίη, τῆς ὑπηρεσίας τελέως ἐκβάλλεται.

Συνόδου ἑκτῆς ιη΄.

Ὁ δὲ ιη΄. τῆς ς΄. Συνόδου κανὼν, Τὸν εἰς γάμου κοινωνίαν

1) ἄνευ ἑαυτοῖς, Γ.—2) ς΄. Βασ. ΚΗ, ζ΄.—3) Πρὸς. Ν. ιά. 4.—Νεαρ. ρκγ΄. μ΄.

ἀγόμενον τὴν ἐτέρω μεμνηστευμένην, ἔτι τοῦ μνηστευσαμένου περιόντος, τοῖς τῆς μοιχείας ὑποβάλλει ἐγκλήμασιν· εἰ δὲ μὴ γαμικῶς, ἀλλὰ πυρνικῶς μετὰ τοιαύτης τις συμφαρείη, καὶ οὗτος ὡς μοιχὸς τιμωρεῖται, καὶ ἡ γυνὴ ὡς μοιχαλὶς· ὁ δὲ τὴν μοιχείαν ἀγνοῶν, ὡς πόρνος.

Περὶ μνηστείας.

Ὁρος μνηστείας.

Τὴν γὰρ μνηστείαν οἰνομοθεταὶ ὀρίζονται, μνήμην καὶ ἐπαγγελίαν τῶν μελλόντων γάμων 1). Καὶ ὁ μὲν Μωσαϊκὸς νόμος, ὡς γάμον τὴν μνηστείαν ἐλογίζετο· καὶ ὁ τὴν ἄλλω μεμνηστευμένην φθείρων, ὡς μοιχὸς ἐκολάζετο 2). Καὶ ἐπειδὴ τὰ τῆς μνηστείας, αὐτοὺς συνήρμοσσε σύμβολα, καὶ γυναῖκα τὴν μνηστὴν προσαγορεύει· Ἐταπεινώσε γὰρ, φησὶ, τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον 3), ἤγουν διεπαρθένευσε τὴν τούτου μνηστὴν· οὕτω καὶ ἡ ἀγία παρθένος, γυνὴ τοῦ Ἰωσήφ ἐχρημάτισε· Μὴ φοβηθῆς γὰρ, φησὶ, παραλαβεῖν Μαριὰμ τὴν γυναῖκά σου 4). Παρ' ἡμῖν δὲ, πρῶτον μὲν φιλήματι τῶν συναπτομένων καὶ ἀρραβῶνι προὔβαινεν ἡ μνηστεία· καὶ ἐξῆν τούτην λύειν, τῆς ποινῆς τοῦ προστίμου παρεχομένης μήπω δὲ τῆς μνηστείας λυθείσης, εἰκότως ὡς μοιχὸς ὁ τὴν γυναῖκα λαμβάνων ἐκρίνετο, ὡς ὁ ῥηθὴς κανὼν διορίζεται. Ὅπου δὲ οὔτε μνηστεία προὔβη, οὔτε φίλημα, οὔτε δόσις ἀρραβῶνος ἐπηκολούθησε, μόνοι δὲ οἱ λεγόμενοι διὰ ψιλῶν γραμμάτων δεσμοὶ, καὶ ἕτερος λάβῃ τὴν γυναῖκα, τῷ τῆς μοιχείας ἐγκλήματι οὐχ ὑπόκειται. Ἀπὸ δὲ τῆς ἐξενεχθείσης ὕστερον νεαρᾶς τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ κατὰ τὸ ςφ'ἔτος, τὰ ἴσα δύναται τῷ τελείῳ γάμῳ σχεδὸν ἡ μνηστεία, ἅτε μετὰ ἱερᾶς καὶ αὐτῆς τελουμένη εὐχῆς· καὶ ἄλλως οὐ λύεται, εἰ μὴ καθ' οὓς τρόπους καὶ τὸ τέλειον διασπᾶται· συνοικέσιον· φησὶ γὰρ·

*Νεαρὰ περὶ μνηστείας τοῦ βασιλέως Ἀλεξίου τοῦ
Κομνηνοῦ, γεγονυῖα κατὰ τὸ ςφ'ἔτος.*

Μνηστεία παρ' ἡμῶν ἐτυπώθησαν ἀληθεῖς, ὅσαι μετὰ τῆς

1) ἁ. Βασ. ΚΗ', ἁ. — 2) Δευτερ. ΚΒ', 23. — 3) Δευτερ. ΚΒ', 24. — 4) Ματθ. Α', 20.

ἱερᾶς εὐλογίας καὶ κατὰ τὸν ὠρισμένον ἡμῖν καιρὸν τελεσθεῖ-
 σαι γνωρίζονται· ἀρμόδιος δ' ἂν εἴη μνηστείας καὶ γάμου και-
 ρός, τῆς μὲν θηλείας, τὸν δωδεκαετῆ χρόνον διατρεχούσης, τοῦ
 δὲ ἄρρενος, τὸν τεσσαρεσκαιδέκατον διατρίβοντος· μετὰ δὲ τὴν
 ἱεράν τῶν εὐχῶν ἐπωδήν, καὶ τὴν συνήθη τοῦ ἀρραβῶνος καὶ
 τοῦ φιλήματος παρατήρησιν, βραχέος ἢ καὶ πλείονος καιροῦ
 διαλείποντος, ὡς ἂν δόξειε τοῖς συναλλάττουσιν, ἀπαραιτήτως
 καὶ τὸν ἔννομον γάμον προβαίνειν κελεύομεν, καὶ μὴ κατὰ ταυτὸ
 συμβαίνειν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ πολλάκις καὶ ὥρᾳ· εἰ δὲ πρὶν τὸν παρ'
 ἡμῶν ορισθέντα ἐπιστήνῃ καιρὸν, καὶ τῶν εἰρημένων μὴ γε-
 νομένων παρατηρήσεων, μνηστεῖαι προβήσονται καὶ συμβόλαια,
 ταύτας μνηστείας ἀληθεῖς μὴδὲ εἶναι, μὴδὲ ὀνομάζεσθαι, εἰ καὶ
 προστίμου ποινὴ πρόσκειται αἱ γὰρ κυρίως μνηστεῖαι, οὐ προ-
 στίμων λυθήσονται δόσεσιν, ἅπερ οὐδὲ τοῖς συμβολαίοις τὸ
 λοιπὸν ἐγγραφήσονται· ὅτι μὴδὲ παρ' αὐτῶν αἱ μνηστεῖαι κρα-
 τύνονται, ἀλλὰ διὰ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐπικλήσεως, ἅπερ καὶ ἄλυτοι
 τὸ παράπαν μένουσι, μόναις λυόμεναι ταῖς αἰτίαις, αἷς καὶ οἱ
 γάμοι. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν παλαιάν τῶν νόμων συνήθειαν, μετὰ
 τὸν ἑπταετῆ χρόνον τῆς κόρης οὐ καλῶς αἱ μνηστεῖαι προὔ-
 θαινον (ἀδεῶς γὰρ ἐπὶ τὰς μνηστευομένας εἰσερχόμενος ἕκαστος
 τῆ συνεχεῖ θέξ, καὶ τῷ ἐλευθερίῳ τῆς ὀμιλίας, τὸ τοῦ ἔρωτος
 φλεγμῆνον προσανέκαιον, ἡμεῖς καὶ τοῦτο θεσπίζομεν· τὰ μὲν
 κατὰ τὸν ἑπταετῆ τῶν συμβαλλόντων χρόνον ἄχρι τοῦ δεκάτου
 τετάρτου ἢ δωδεκάτου τῆς ἡλικίας χρόνου γενόμενα, ὡς ἐν τύπῳ
 μνηστείας, συμβόλαια, μὴ τάξιν ὅλως ἔννομου μνηστείας καὶ
 ἀσφαλοῦς ἀποφέρεσθαι, ἀλλ' ὡς ἐπερωτήσεις μόνον ἠσφαλι-
 σμένας κρίνεσθαι τε καὶ ἐνεργεῖν, κατὰ τὸ ἔθος τῶν ἄλλων συ-
 ναλλαγμάτων· ἐνεργεῖν δὲ τὸν παλαιὸν νόμον, τὸν ἐπὶ τῇ μνη-
 στεῖᾳ ἐκφωνηθέντα, ἐν τοῖς κεκωλυμένοις προσώποις μόνον, ἐπὶ
 τῇ ἀποζευχθείσῃ μνηστῇ, διὰ τὸ περιὸν τοῖς παρὰ Χριστιανοῖς
 ἐμπολιτευομένης καταστάσεως· εἰ γὰρ καὶ μὴ μνηστεία ἐστὶ,
 κατὰ τὸ ἀκριβές, ἐντελής τὸ γινόμενον, ἀλλ' ὅτι σκοπὸν ἔχειν
 μνηστείας δοκεῖ, καὶ θεμέλιος γάμου ἐντεῦθεν προκαταβάλλεται,
 καλῶς ἂν ἔχοι, τὰ κεκωλυμένα τῷ νόμῳ πρόσωπα καὶ αὐθις
 κωλίεσθαι, καὶ μὴδένα εἰς γυναῖκα λαμβάνειν, ἣν ὁ παλαιός

νόμος μνηστήν τινος γενομένην, καὶ τῆς μνηστείας λυομένης 1), οὐκ ἀφῆκεν ἑτέρῳ κατὰ γάμον συνέρχασθαι 2).

Περὶ μνηστείας κληρικῶν.

Βαλσαμών. Ἀμέλει καὶ οὐκ ἐφείταί τινι τῶν τοῦ βήματος, θανάτῳ ἢ ἄλλῃ αἰτία τῆς οἰκείας διαζευχθέντι μνηστῆς πρὸ τοῦ γάμου, ἑτέρα συνάπτεσθαι γυναικί· ὁ γὰρ πεποιηκέναι τοῦτο φωραθεὶς, ὡς δευτερογαμήσας καθαιρεῖται· καὶ ὁ ἐμπεσὼν εἰς τι τοιοῦτον αναγνώστης, εἰς ἕτερον οὐ προκόπτει βαθμόν.

Εἰ δὲ ἀσύστατός ἐστιν ἡ μνηστεία, εἰ μὲν τὸ κατεγγυηθὲν πρόσωπον τῷ θέλοντι ἱερωθῆναι τὸν ἕκτον ὑπερέβῃ χρόνον, οὐ παραχωρηθήσεται ὁ μνηστευσάμενος ἑτέρα συναφθῆναι γυναικί, καὶ οὕτως ἱερωθῆναι· δίγαμος γὰρ λογίζεται διὰ τὴν ἐπιθυμίαν, τῷ δεκτικῆν ἔρωτος εἶναι τῆνικαῦτα τὴν γυναῖκα. Εἰ δὲ ἥττων τῶν ἑξ χρόνων ἦν τὸ κατεγγυηθὲν αὐτῷ πρόσωπον, ὅτε ἡ ἀθέτησις τῶν συμφώνων 3) ἐγένετο, δύναται ὁ τοιοῦτος, καὶ ἑτέρα γυναικί συζευχθεὶς, ἀκωλύτως εἰς ἱερωσύνην ἐλθεῖν· τοῦτο δὲ ἐπὶ λαϊκῶν οὐ κρατεῖ· μόνους γὰρ τοὺς τοῦ βήματος, μιᾶς γυναικὸς καὶ ταύτης παρθένου, ἄνδρας εἶναι δεῖ, οἷα καὶ αὐτοὺς πάντως τῇ περθεσίᾳ πρὸ τούτου σεμνυνομένους.

Τελείας δὲ τῆς μνηστείας οὔσης, καὶ εἰ πρὸ τοῦ συμμιγῆναι τῇ μνηστευσάμενῃ τὸν ἄνδρα θανάτῳ ταύτης διεζευκται, οὐδὲ ὁ λαϊκὸς λαβεῖν δύναται ἢ ἑξαδέλφην ταύτης, ἢ ἕτερον πρόσωπον ἐκ τοῦ νόμου κεκωλυμένον· οὐ γὰρ ἡ συνάφεια, ἀλλ' ἡ τῆς εὐχῆς τελετὴ ποιεῖ τὴν μνηστείαν ὡς γάμον λογίζεσθαι.

Περὶ τοῦ συμφθαρέντος τῇ ἰδίᾳ πενθερᾷ.

Εἰ μὲν τοι πρὸ τελείας ἱεροτελεστίας, μόνης δὲ μνηστείας συνισταμένης, τὸν νυμφίον τῇ πενθερᾷ συμφθάρῃναι συνέβη, ἢ ἑτέρῳ συγγενικῷ προσώπῳ τῆς μνηστῆς αὐτοῦ, κωλυθήσεται ὁ γάμος· οὐ γὰρ θεμιτὸν αἰμομιξίαν ἐν εἰδήσει προῆναι· εἰ δὲ μετὰ τὸν καλῶς συστάντα γάμον τὸ παράνομον τοῦτο συμβαίη, ὁ γάμος οὐ λύεται, ἀλλ' ἐπιτιμῶνται οἱ τὴν αἰμομιξίαν ποιή-

1) κωλυμένης, B. — 2) Σύντ. Γ. ε. σελ. 284. — 3) τῶν νόμων B.

σαντες· φησὶ γὰρ νόμος· Τὰ ἐξ ἀρχῆς βέβαια ἐκ τῶν ἐπισυμβαίνοντων οὐκ ἀκυροῦται 1).

Ἐκ ποίων αἰτιῶν αἱ μνηστεῖαι λύονται. — Νόμοι.

Λύεται δὲ ἡ μνηστεία, ὡς περ καὶ οἱ γάμοι, δι' εὐπροσωπους ταύτας αἰτίας.

α. Εἰ ἀνυπόστατός ἐστι ἡ μνηστεία, καὶ ἀθέμιτος διὰ τὸ ἀνήλικον τῶν παιδῶν 2).

β. Εἰ ἐγγάστριος ἐξ ἀλλοτρίων σπερμάτων ἡ γυνὴ πεφώραται 3).

γ. Λύεται καὶ διὰ καινοτάτην ἑρησκείαν ἀγνοηθείσαν, καὶ δογμάτων διαφορὰν 4).

δ. Ἡ διὰ τρόπων αἰσχρότητα 5).

ε. Ἡ τύχης ἐναλλαγὴν 6).

ς. Ἡ διὰ γάμων ὑπέρθεσιν ὑπὲρ τετραετίαν μὴ ἐξ εὐλόγου ἐκταθείσαν αἰτίας, διὰ νόσον ἴσως χρονίαν, ἢ θάνατον γονέων, ἢ κεφαλικά ἐγκλήματα, ἢ μακρὰν ἀποδημίαν ἐξ ἀνάγκης γενομένην 7).

ζ. Ἔτι δὲ διὰ βίαν ἀρχοντος ἐπαρχίας τῆς μνηστείας γενομένης, τῆς τε κόρης καὶ τῶν γονέων αὐτῆς μὴ συναινούντων 8).

η. Ἡ δι' ἀπόκαρσιν ἀληθῆ, καὶ τὴν πρὸς τὸν μονήρη βίαν μετάβασιν 9).

θ. Ἡ τὸ εἶναι βουλευτήν 10).

ι. Ἡ διὰ τὸ ὑποκείσθαι τῷ δημοσίῳ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ἢ ἄλλῳ λειτουργήματι ἔνοχον εὐρεθῆναι 11).

Τούτων οὖν πῶν ἀπηριθμημένων τινὸς τὴν ἔνωσιν μὴ διαστήσαντος, ὁ τὴν ἐτέρῳ μνηστευθείσαν ἀγόμενος, ἔτι τοῦ μνηστευσαμένου ζῶντος, μοιχᾶται.

Νόμοι.

Μνηστεία ἐστὶ μνήμη καὶ ἐπαγγελία τῶν μελλόντων γάμων 12).

Καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως μνηστεία γίνεται· καὶ ψιλῆ συνκνέσει συνίσταται, καὶ μεταξὺ ἀπόντων 13).

1) πέ, Βασ. Β', γ'. — 2) Νεαρ. Λέον. ρθ'. καὶ Ἀλεξ. Κομν. — 3) Ν. Α. ηγ'.
4) δ. Κωδ. V. I. — 5) αὐτόθει — 6) Ἀρμ. Δ'. α. 25. — 7) ιζ'. Βασ. ΚΗ'. α. —
8) κ'. Βασ. ΚΗ. β'. — 9) Νεαρ. ρκγ'. 39. — 10) Ἀρμ. Δ'. α. 25. — 11) αὐτόθει.
— 12) α. Βασ. ΚΗ', α. — 13) ε, αὐτόθει.

Τὴν τοῦ πατρὸς μου ἢ τοῦ ἀδελφοῦ μου μνηστὴν οὐ δύναμαι λαβεῖν εἰς γυναῖκα, εἰ καὶ γαμεταὶ αὐτῶν οὐ γεγόνασιν· ἡ μὲν γὰρ μητρικᾶς, ἡ δὲ νύμφης τάξιν ἐπέχει· οὐδὲ τὴν μητέρα τῆς ποτέ μου μνηστῆς, γέγονε γὰρ μου πενθερά 1).

Παρὰ γνώμην τῆς ὀρφανῆς ὁ ἐπίτροπος οὐ συνίστησιν αὐτῇ μνηστείαν, οὔτε διαλύει τὴν γενομένην 2).

Ἡ μανία ἐμποδίζει τῇ μνηστείᾳ· ἐπιγενομένη δὲ, οὐ λύει τὴν σύστασιν 3).

Οἱ συναινοῦντες τῷ γάμῳ, καὶ τῇ μνηστείᾳ συναινοῦσι 4)· συναινοῦσι δὲ οἱ συναπτόμενοι, καὶ οἱ τούτων γονεῖς· συναινεῖν δὲ δοκοῦσιν οἱ μὴ ῥητῶς ἀντιλέγοντες· τότε δὲ μόνον ἀντιλέγειν δύνανται οἱ ὑπεξούσιοι, ὅτε τοῖς τρόποις ἀναξίους καὶ αἰσχροὺς αὐτοῖς μνηστεύονται· οἱ γονεῖς· τοιούτων δὲ μὴ ὄντων τῶν μνηστευομένων, καὶ εἰ ἀποκλήρους ἑαυτοὺς αἰροῦνται τὰ τέκνα ποιεῖν, μόνον ἵνα μὴ τὴν τῶν γονέων, ἀλλὰ τὴν οἰκίαν ἐκπληρώσωσι θέλησιν, ἀνίσχυρον εἶναι αὐτῶν θεσπίζομεν διὰ παντὸς τὸ βούλημα· τὰ γὰρ ἐπὶ ἰδίᾳ καταστροφῇ καὶ ἀπωλείᾳ τῶν νέων ὀρμήματα, παντὶ τρόπῳ κωλύειν οἱ νόμοι ἐγνώκασιν.

Διχνοοῦντων δὲ τῶν γονέων περὶ τῆς ἐκλογῆς δηλονότι, ἡ τοῦ πατρὸς γνώμη κρατεῖ· διχνοοῦντος τοῦ ὑπεξουσίου, οὐ γίνεται μνηστεία ὀνόματι αὐτοῦ 5).

Ὁ πατὴρ τῆς ὑπεξουσίας δύναται διαλύειν τὴν μνηστείαν· οὐ μὴν καὶ τῆς αὐτεξουσίας 6).

Ἡ τὸ γινόμενὸν δοκοῦσα νοεῖν, καλῶς μνηστεύεται, τουτέστιν ἢ μὴ οὐσα ἤττων τῶν ἐπτὰ ἐτῶν 7)· εἰ μὲν τοι γὰρ τῆς μνηστείας γεγεννημένης ἔσωθεν τοῦ τρισκαιδεκαετοῦς χρόνου, τολμήσαιεν τινες τοῖς μνηστευομένοις, ἢ τὴν λεγομένην εὐλόγησιν ἢ τὸ στεφάνωμα περιθεῖναι, ὡς τῶν θείων νόμων παρὰβάται γεγεννημένοι, αὐτίκα τὴν μὲν προελθοῦσαν μνηστείαν, ἅμα τῇ δοκούσῃ συναφείᾳ διαλύεσθαι, καὶ τὰ παρ' ἑκατέρου τοῦ μέρους ἐν τῇ μνηστείᾳ συμβληθέντα προστίματα 8), ταῦ τολμήματος ζημίαν ὑπέχοντας, τῷ τοῦ δημοσίου εἰσκομίζεσθαι μέρει· μηδὲ

1) α. Βασ. ΚΗ', ε. — 2) Πρὸς. Ν. 1, 4. — 3) ε'. Βασ. ΚΗ', ε. — 4) ε. αὐτόθι. — 5) ε. αὐτόθι. — 6) ἡ. Βασ. ΚΗ', ε. — 7) ε'. αὐτόθι. — 8) προστίματα, Κ.

τοῦ τολμῶντος ἱερέως ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ παρῆναι πράξει, ἀνευθύ-
νου καθεστηκότος, ἀλλὰ τῇ αὐστηρίᾳ τῶν ἱερῶν ὑποκειμένου
κανόνων 1).

Τὸ πένθος τοῦ ἀνδρὸς οὐ κωλύει τὴν γυναῖκα μνηστεῖσθαι 2).

Ὁ μνηστευσάμενος κόρην ἔφηβον, καὶ μὴ συμφωνήσας χρόνον
ἐν τῇ μνηστείᾳ, ὀφείλει ταύτην, εἰ μὲν ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ
διάγει, εἴσω· διετίας γαμεῖν, εἰ δὲ ἐν ἀπουσίᾳ, εἴσω τριετίας· εἰ
δὲ ὑπέρθηται χωρὶς εὐλόγου αἰτίας, δύναται ἡ κόρη ἐτέρῳ συνά-
πτεσθαι 3).

Οὐ χρὴ τοὺς ἄρχοντας ἐξ ἐκείνης τῆς ἐπαρχίας, ἧς ἄρχουσι,
μνηστεύεσθαι· εἰ δὲ τοῦτο ποιήσουσιν, ἔξεσσι τῇ κόρῃ, καὶ τοῖς
γονεῦσιν αὐτῆς, ἢ ἐπιτρόποις, ἢ κουράτωρσι, παραιτεῖσθαι τὸν
γάμον, καὶ κερδαίνειν τοὺς ἀρραβῶνας, τοῦ αὐτοῦ κρατοῦντος
καὶ ἐπὶ υἱῶν, καὶ ἐγγόνων, καὶ συγγενῶν, καὶ συγκαθέδρων,
καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ἐν τῇ τάξει, καὶ τῶν οἰκείων αὐτοῦ, ἐὰν
κατὰ σπουδὴν τοῦ ἄρχοντος ἐμνηστεύσαντο· εἰ μέντοι καὶ μετὰ
τὴν ἀρχὴν βούλεται ἡ κόρη συναφθῆναι αὐτῷ, ἔρρωται ὁ γά-
μος 4).

Σημείωσαι γοῦν, ὅτι τότε κωλύει τὸ συνάλλαγμα ὁ νόμος,
ὅτε τὸ ὀφείκιον ὁ ἄρχων διαχειρίζει, καὶ δύναται φοβερὸς εἶναι
τοῖς γονεῦσι τῆς κόρης· ὥστε, εἴγε ἄρχων μὲν ἦν, οὐκ ἦν δὲ ἱκα-
νὸς ἐκφοβῆσαι τοὺς γονεῖς τῆς κόρης, οὐ κεκώλυται ἡ μνηστεία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

*Περὶ τῶν τὰς ἰδίας γυναῖκαε προφάσει εὐλαθείας ἐκ-
βαλλόντων κληρικῶν.*

Ἀποστόλων ε'.

Ὁ ε' τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανὼν, Ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτε-
ρον, ἢ διάκονον, τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, προφάσει εὐλαθείας, ἐκ-
βάλλοντα, ἀφορίζει, μέχρις ἂν αὐθις προσλάβηται, ἐπιμένοντα
δὲ, καθαιρεῖ· τοῦτο γὰρ καὶ ὁ Κύριος ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ἐθέ-
σπισε, μὴ ἐξεῖναι τινι τῷ παλαιῷ προσέχοντι νόμῳ, ὅτε βού-

1) Νεαρ. Ἀλεξ. Κοιν.—2) Πρίγ. Ν. 1. 12.—3) 15'. Βασ. ΚΗ, α. — 4) κ. Βασ. αὐτίθι.

λοιτο, τὴν ἰδίαν ἐκβάλλειν γυναῖκα, χωρὶς ἀπειρημένης αἰτίας· ἔοικε γὰρ τὸν γάμον διαβάλλειν, ὡς ἀκάθαρτον ὃν τὸ νομίμως μίγνυσθαι· Τίμιον δὲ ἡ Γραφή τὸν γάμον ἀπεφώνητο, καὶ τὴν κοίτην ἀμίαντον 1).

Συνόδου ἑκτης ιγ'.

Τούτου καὶ ὁ ιγ'. τῆς ἑκτης Συνόδου κανὼν αὐτοῖς ῥήμασι μέμνηται, ἄνευ τῆς τοῦ ἐπισκόπου προσθήκης· αὕτη γὰρ ἡ Σύνοδος, πρώτη ταῖς γαμεταῖς ἀποτάττεσθαι τοὺς ἐπισκόπους ἐθέσπισεν.

Ἐπιπερὶ τῶν τὰς ἰδίας γυναῖκας ἐκβαλλόντων λαϊκῶν.

Ἀποστόλων μὴ.

Ὁ δὲ ἀποστολικὸς μὴ· τὸν ἐκβάλλοντα λαϊκὸν παραλόγως τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, καὶ ἑτέραν λαμβάνοντα, καὶ τὸν ὑποποιούμενον τὴν παρ' ἄλλου ἀπολελυμένην, μὴ-κατὰ νόμους δηλαδὴ, ἀφορισμῶ ὑποβάλλει.

Βασιλείου θ, κά, λέ, οζ'.

Ὅσα γε μὴν περὶ τούτου τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τῆς τοῦ μεγάλου Πατρὸς Βασιλείου γλώττης ἐχρησιμοδότησεν ἐν τῷ θ'. αὐτοῦ κανόνι, ἄγνωμον κομιδῇ μὴ κατὰ μέρος διεξιέναι. Ἦν μὲν γὰρ, φησὶν, ἀκόλουθον, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀπόφασιν, ἐξ ἴσης καὶ ἀνδράσι καὶ γυναῖξι, τὴν τῆς πορνείας αἰτίαν λύσιν εἶναι τοῦ γάμου· ἡ δὲ γε τῆς Ἐκκλησίας συνήθεια οὐχ οὕτως ἔχουσα δείκνυται· ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν γυναικῶν πολλὴν εὐρίσκομεν τὴν ἀκρίθειαν, τοῦ μὲν Ἀποστόλου λέγοντος· Ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἐν σῶμα ἕς 2)· τοῦ δὲ Ἱερεμίου, ὅτι, Ἐὰν γένηται ἀνδρὶ ἑτέρῳ, οὐκ ἐπιστρέψει πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς, ἀλλὰ μαινομένη μισανθήσεται, εἰ μὴ βουληθεῖν δηλαδὴ ὁ ἀνὴρ αὐτὴν προσλαβέσθαι 3)· καὶ ὁ Σολομῶν ἐν ταῖς Παροιμίαις· Ὁ ἔχων μοιχαλίδα, ἄφρων καὶ ἀσεβής 4)· τουτέστιν, ὁ μιγνύμενος ὑπ' ἀνδρὶ γυναικί, ἥτις δείκνυται μοιχαλὶς. Τοὺς δὲ μοιχεύοντας τῶν ἀνδρῶν, ἢ πορνεύοντας, κκτέχεσθαι ὑπὸ τῶν ἰδίων γυναικῶν ὑποτίθεται· εἴτε γὰρ καὶ ἐμπικραίνοντο τις τῇ γυναικί, καὶ πληγὰς ἐντείνου, καρτερεῖν

1) Εβρ. ΙΓ', 4. — 2) ἁ. Κορ. ε', 16. — 3) Ἱερ. Γ', 1. — 4) Ηερ. Ζ', 7.

ταύτην δεῖ εἴτε εἰς χρήματα ζῆμιοῖ, κακείνη τὴν προῖκα δαπανωμένην ὀρώη, ἢ καὶ ζηλοτύπως ἔχοι τῷ ἑτέραις τὸν ἄνδρα συμφθειρεσθαι, οὐκ ἐφείται ταύτη διαζεύγνυσθαι τοῦ ἀνδρὸς παρὰ ταῦτα· εἰ γὰρ, ἀπίστου θατέρου τῶν συνοικούντων τυγχάνοντος, θατέρῳ χωρισθῆναι οὐ δέδοται, κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον, διὰ τὸ ἄδηλον τῆς ἐκβάσεως (Τί γὰρ οἶδας, γύναι, φησὶν, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; 1) πῶς ἀνεύθυνος ἔσαι ἢ δι' ἑτέραν αἰτίαν λύουσα τὴν συζυγίαν; ὥστε ἢ τὸν ἄνδρα παραλόγως ἀπολιποῦσα, εἰ ἄλλῳ συνοικήσει, μοιχαλὶς λογίζεται· ἢ δὲ τῷ καταλειφθέντι ἀνδρὶ συναφθεῖσα νομίμως, οὔτε ὡς μοιχαλὶς, οὔτε ὡς πόρνη κατακρίνεται. Εἰ μέντοι ὁ ἀνὴρ ἀποστάς τῆς γυναικὸς, ἐπ' ἄλλην ἦλθε, καὶ αὐτὸς μοιχὸς, ὡς ποιῶν αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ ἡ συνοικοῦσα τούτῳ, μοιχαλὶς, διότι πρὸς ἑαυτὴν ἀλλότριον μετέστησεν ἄνδρα· ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως. Ἀπὸ δὲ τῆς ὕστερον ἐξενεχθείσης Ἰουστινιανείου νεαρᾶς, ἦν τὸ ἰγ' τοῦ παρόντος ροιχείου περιέχει κεφάλαιον, καὶ αὕτη ταῖς ἄλλαις αἰτίαις ἠρίθμηται, δι' ἃς λύειν ταῖς γυναιξὶ τὰ συνοικέσια δίδοται εἰ ἐν τῇ αὐτῇ δηλαδὴ οἰκίᾳ ἢ πόλει, ἑτέρα ὁ ἀνὴρ συμφθειροῖτο γυναικί, καὶ τοῦ μέρους τῆς ἰδίας γυναικὸς ἐπιτιμώντων αὐτῷ καὶ ὑποτιθεμένων, ἀποστῆναι τῆς πρὸς ἐκείνην ὀμιλίας μὴ πείθοιτο· τῆνικαῦτα γὰρ λύειν τοὺς γάμους διὰ τὴν ζηλοτυπίαν ἐφήσιν.

Ἐν δὲ τῷ κ', τὸν συνοικοῦντα γυναικί, δι' ἀσέλγειαν δὲ καὶ ἑτέρα συμφθειρόμενον, πορνείας μὲν ὑπόδικον εἶναι κρίνει, ἐπὶ πλεον δὲ τοῖς ἐπιτιμίαις καθικνεῖται τοῦ μὴ συζῶντος γυναικί, καὶ τῷ πάθει τούτῳ ἀλόγως· τῷ μὲν γὰρ συγγνώμητις διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς φύσεως· ὁ δὲ, ταύτης ἐστέρηται, ἅτε τῆς φυσικῆς τυραννίδος, τὴν νόμιμον ἔχων παραμυθίαν, διὰ δὲ μόνην ἀκрасίαν τῷ τῆς ἀκολασίας βορβόρῳ ἐγκυλινδούμενος· οὐ μέντοι καὶ κανόνα, φησὶν, ἔχουμεν, ἐὰν εἰς ἐλευθέραν γάμου ἢ ἀμαρτία γένηται, τῷ τῆς μοιχείας αὐτὸν ὑπάγοντα ἐγκλήματι, ἢ τῆς πρὸς τὴν οἰκείαν γυναῖκα συνοικήσεως ἀποκλείοντα· ὥστε ἢ μὲν γυνή, ἀπὸ πορνείας ἐπανιόντα τὸν ἄνδρα δέξεται· οὗτος δὲ τὴν γυναῖκα μιγεῖσαν ἑτέρῳ, τῶν οἰκῶν ἀποπέμψει, καὶ ἄκων ταύτην

1) ἄ. Κορ. Ζ', 16.

πρὸς λαβέσθαι οὐκ ἀναγκασθήσεται· τούτων δὲ ὁ λόγος, φησὶν, οὐ βῆδιος, ἢ δὲ συνήθεια οὕτω κεκράτηκεν.

Ἐν δὲ τῷ λέ, Ἐπὶ τῶν διαλυόντων τὸν γάμον, τὴν αἰτίαν χρῆ, φησὶ, σκοπεῖν· καὶ εἰ μὲν παραλόγως τοῦ ἀνδρὸς ἀνεχώρησεν ἢ γυνῆ, ἢ μὲν, ἐπιτιμίω, ὁ δὲ, συγγνώμης ἄξιος κρίνεται, πρὸς τὸ κοινωνεῖν μέντοι τῇ Ἐκκλησίᾳ, οὐ μὴν καὶ ἑτέρα δηλαδὴ κεχρησθῆναι.

Ἐν δὲ τῷ οἷ, Ὁ μέντοι καταλιμπάνων τὴν νομίμως αὐτῷ συναφθεῖσαν· καὶ ἑτέραν ἀγόμενος, τῷ τῆς μοιχείας ὑπόκειται κρίματι· οἱ δὲ Πατέρες ἡμῶν, φησὶν, εἰς ἑπταετίαν τοῖς τοιούτοις ἐπιτετιμήκασιν, καὶ οὕτω τῆς προσφορᾶς ἀξιούσιν, ἐὰν μετὰ δακρύων μετανοήσωσι.

Συνόδου ἑκτης πζ'.

Ταῦτα καὶ οἱ τῆς ἑκτης Συνόδου ἐν τῷ πζ'. κανόνι ἐπικουροῦσιν αὐταῖς τοῦ ἁγίου χρησάμενοι ῥήμασι· καὶ τὴν μὲν παραλόγως ἀπολιποῦσαν τὸν ἄνδρα, ὡς μοιχαλίδα κατακρίνουσι· τὸν δὲ, συγγνώμης ἀξιούσιν, καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ κοινωνεῖν παρεγγυῶσι· τὸν γε μὴν καταλιμπάνοντα τὴν νομίμως συναφθεῖσαν, καὶ μεθ' ἑτέρας γαμικὸν δῆθεν ποιοῦντα συνάλλαγμα, ὡς τῷ κρίματι τοῦ μοιχοῦ ὑποκείμενον, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀπόφασιν, μέχρις ἑπταετίας τῶν ἁγιασμάτων ἀπείργουσι.

Βασιλείου μς'. μή.

Καὶ αὐθις ἡ βασίλειος τῆς Ἐκκλησίας στολή, ἐν τῷ μς'. τῷ πρὸς ὀλίγον παρὰ τῆς ἰδίας καταλειφθέντι γυναικὸς, διατιναλύπη ἴσως, ἢ μικροψυχίαν, τούτῳ ἢ κατὰ ἄγνοιαν γημαμένη, εἶτα τῆς πρώτης ἐπανελθούσης ἐξ ἀλλοδαπῆς ἴσως χώρας, παρ' αὐτοῦ ἀφθεῖσιν ἐπόρνευσε μὲν ἐν ἀγνοίᾳ, γάμων δὲ οὐκ εἰρχθήσεται· οὐ γὰρ ἀνδρὸς ἀφείθη νομίμου, μηπω τοῦ προτέρου γάμου λυθέντος, ἀλλὰ πορνείας ἀπήλλακτο· κάλλιον δὲ, φησὶν, εἰ οὕτω μείνοιν οὐ γὰρ εὐσχημον τὴν ὀνομασθεῖσαν τινὸς, ἑτέρῳ συμβιοῦν· φησὶ γὰρ ὁ νόμος, ὅτι ἐν τοῖς γάμοις, οὐ μόνον τὸ ἐπιτετραμμένον, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπὲς σκοποῦμεν 1).

1) σ'. Βασ. ΚΗ, ε.

Ἐν δὲ τῷ μῆ. κανόνι, Ἡ καταλειφθεῖσα πρὸς τοῦ οἰκείου ἀνδρὸς παραλόγως, κατ' ἐμὴν γνώμην, φησὶν, οὕτω μένειν ὀφείλει· εἰπὼν γὰρ ὁ Κύριος, Ἐάν τις τὴν ἰδίαν καταλείπη γυναῖκα, ποιεῖν αὐτὴν μοιχᾶσθαι 1), ἀπέκλεισεν αὐτὴν τῆς πρὸς ἕτερον κοινωνίας· οὐ γὰρ εἶδος τὸν μὲν ἄνδρα ὑπεύθυνον εἶναι, ὡς μοιχείας αἴτιον, τὴν δὲ, ἀνεπίκλητον, ἥτις μοιχαλὶς παρὰ τοῦ Κυρίου προσαγορεύεται διὰ τὴν πρὸς ἕτερον κοινωνίαν. Ἀλλὰ γὰρ ὅπως ταῦτα θεραπεύεται, ἀκριβέστερον ἐκ τῶν πολιτικῶν μαθήκας νόμων.

Καρθαγένης ρς'.

Ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς ἐν Καρθαγένῃ ρς', Τοὺς διαλυθέντας τῆς τοῦ γάμου συναφείας, ἢ ἀλλήλοις καταλλάττεσθαι; ἢ οὕτω μένειν διακελεύεται, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀπόφασιν· Οὓς ὁ Θεὸς συνέζηξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω 2)· καὶ τοῦ Ἀποστόλου· Δέδεσαι γυναικί; μὴ ζῆτει λύσιν 3). Ζῆτει καὶ τὸ θ'. Κεφάλαιον τοῦ Β στοιχείου περὶ τῶν τοὺς ἐννόμους γάμους βδελυττομένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.

Ὅτι τῶν ἰδίων γυναικῶν χωρίζεσθαι δεῖ τοὺς ἐπισκόπους.

Συνόδου ἑκτης εἰς'.

Οἱ τῆς ἑκτης Συνόδου θεῖοι Πατέρες, ἐν τῷ εἰς'. κανόνι, ἀπείργουσι τοὺς ἀρχιερεῖς μετὰ τὴν χειροτονίαν συνοικεῖν ὅλως ταῖς πρὸ τῆς χειροτονίας θεσμοῖς γάμου συναφθείσαις αὐτοῖς γυναίξι, καὶ φασιν· Οὐκ ἐπ' ἀσθήσει τῶν τοῖς ἱεροῖς Ἀποστόλοις ἐν τῷ πέμπτῳ νενομοθετημένων κανόνι τοῦτο θεσπίζομεν, ἀλλὰ τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐπίδοσιν τῆς Ἐκκλησίας πραγματευόμεναι. Οἱ μὲν γὰρ θεῖοι Ἀπόστολοι, ἄρτι τῆς Ἐκκλησίας τῆ τῶν Ἰουδαίων παχύτητι, καὶ τῆ ἑλληνικῇ δεισνδαιμονίᾳ, πολλὰ χαίρειν εἰπούσης, ἔστιν οἷς τῶν πατρῶων ἐθῶν, ἐνεδίδοσαν χρῆσθαι· οἱ τε γὰρ τῶν Ἰουδαίων, καὶ οἱ τῶν Ἑλλήνων ἀρχιερεῖς, τῶν συ-

1) Ματθ. Ε', 32. — 2) Ματθ. Ιθ', 6. — 3) ᾠ. Κορ. Ζ', 27.

νεύνων οὐκ ἐχωρίζοντο· τὸ δὲ τήμερον εἶναι χρῆναί φασι, τοὺς ἀρχιερεῖς τὸν βίον πρὸς ἀκριβῆ σωφροσύνην ἀπευθύνοντας, οὐχ ὅπως τῆς τῶν ἀλλοτρίων, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν ἰδίων γυναικῶν ὁμιλίας ἀποδιίτασθαι· τοῦτο γὰρ σκανδάλου πρόφασιν οὐδ' ἔντιναοῦν τοῖς ὑπὸ χεῖρα καταλείπει· καὶ ἐπιφέρουσι τὸ ἀποστολικόν· Ἀπόσκοποι γίνεσθε καὶ Ἰουδαίους καὶ Ἕλλησι, καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ ἐξῆς 1)· εἶτα τοῖς μὴ τὰ τοῦ κανόνος πρεσβεύουσιν ἐπιτίμιον ἐπάγουσι τὴν καθαίρεσιν.

*Ὅτι δεῖ καὶ ἀποκαρῆναι τὴν χωρισθεῖσαν
τοῦ ἐπισκόπου γυναῖκα.*

Τῆς ἕκτης μῆ, λ.

Ἐν δὲ τῷ μῆ. τὴν μὲν τοι κατὰ κοινήν συμφωνίαν διαζευχθεῖσαν 2) τοῦ μέλλοντος ἐπὶ τῶν τῆς ἐπισκοπῆς καθεδεῖσθαι οἰάκων, συνοικεῖν ὅλως αὐτῷ οὐ μεθιάσιν, ἀλλ' εἰς μοναστήριον κελεύουσιν εἰσιέναι, μὴ ἔν γειτόνων τῆς τοῦ ἐπισκόπου καταγωγῆς κείμενον· οὐ γὰρ οἶόν τε συνεχῶς εἰς ἀλλήλους ὀρώσι, μὴ ἀνάπτεσθαι σφίσι τὸν ἔρωτα τῇ μνήμῃ τῆς προτέρας διαγωγῆς· κακεῖ δὲ τῆς τοῦ ἐπισκόπου προνοίας ἀπολαύειν αὐτὴν ἀξιοῦσιν, εἰ ἐνδεῶς ἔχουσα εἴη· εἰ γὰρ αὐτῷ δὴ τῷ ἐπισκόπῳ, περαιτέρω τῶν ἀναγκαίων εἰς ἑαυτὸν δαπανᾶν ἐκ τῶν τῆς ἐπισκοπῆς οὐκ ἐφείτῃ, σχολῆ γ' ἂν ταύτῃ τῶν τῆς Ἐκκλησίας δοθήσεται, οἰκοθεν ἐσχηκυῖα τὰς πρὸς τὸ ζῆν ἀφορμάς· εἰ δὲ καὶ ὁ βίος αὐτῆς σεμνὸς εἴη, καὶ εἰς τὸν τῆς διακονίας βαθμὸν προβιβάζεσθαι· εἰς μοναστήριον δὲ εἰσιέναι κελεύουσιν, ὡς ἀπαραίτητον ὄν ἀποκεῖρασθαι ταύτην. Ἐξῆν μὲν γὰρ αὐτῇ πρὸ τῆς χειροτονίας τοῦ ἀνδρὸς μὴ διαζυγῆναι, κἀντεῦθεν καὶ τὴν χειροτονίαν κωλυθῆναι καὶ τὴν ἀπόκασιν· ὅτε δὲ γε τὰ τῆς χειροτονίας συνήνεσε, δέον καὶ τῇ ἀποκάρσει τὴν διάζευξιν βεβαιώσασθαι. Ἐζήτηται δὲ τὰ περὶ τούτου καὶ ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου, τῶν τριῶν πατριαρχῶν συνεδριαζόντων, τοῦ Οἰκουμενικοῦ, τοῦ Ἀντιοχείας, καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων, καὶ μητροπολιτῶν ὡσεὶ τεσσαράκοντα, οἳ καὶ ἐψηφίσαντο, ἀπαραιτήτως

1) ἁ. Κορ. ἱ, 32. — 2) προδιαζευχθεῖσαν 1375, 1340 καὶ ε.

ὀφείλειν ἀποκείρασθαι τὴν τοῦ χειροτονηθέντος ἐπισκόπου γυναῖκα, συνοδικαῖς γράμμασι τοῦτο σημειωσάμενοι καὶ κυρώσαντες· ἐντεῦθεν δείκνυται μὴδὲ τὰς τῶν ἱερέων γυναῖκας θεμιτὸν εἶναι δευτερογαμεῖν.

Ὁ δὲ γε ταύτης λ'. ἰδικῶς ἐκπεφώνηται τοῖς θείοις Πατράσι, περὶ τῶν ἐν ταῖς βαρβαρικαῖς Ἐκκλησίαις ἱερέων καὶ διακόνων, τῶν προφάσει εὐλαβείας μετὰ τῶν οἰκείων δῆθεν γαμετῶν συμφωνούντων τῆς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας ἀπέχεσθαι· τούτους γὰρ μὴκέτι ταύταις συνοικεῖν διακελευόμεθα φασιν, ὡς ἂν ἡμῖν ἐντεῦθεν ἐντελῆ τῆς ὑποσχέσεως παράσχωσι τὴν ἀπόδειξιν· καὶ τοῦτο αὐτοῖς ἐνδεδώκαμεν, διὰ τὸ ἀπεξενωμένον αὐτῶν καὶ βάρβαρον ἦθος, καὶ διὰ τὸ περὶ τὴν πίστιν ἀπαγές, καὶ μὴ πάνυ ἐδραῖον, καὶ ἵνα πρὸς σωφροσύνην μᾶλλον ἐπιρρώυοιντο, πόρρω τῶν πρῶην διάγοντες γαμετῶν· τὸ γὰρ αὐταῖς συνοικεῖν εἰς παροξυσμὸν πέφυκε φέρειν τῆς πρὸς αὐτὰς ὁμιλίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

Ὅτι τῶν ἰδίων γυναικῶν δεῖ τοὺς ἱερωμένους ἐγκρατεῦσθαι, ὅτε τὰ ἅγια μεταχειριεῖσθαι μέλλουσιν.

Καρθαγένης γ'. δ'. κέ. καὶ ο'.

Ὁ τρίτος τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου κανὼν, τοὺς ἱεῖσθαι λαχόντας, φησὶν, αἰεὶ μὲν καὶ ἐν πᾶσιν ἐγκράτειαν καὶ σωφροσύνην, καὶ πᾶσαν ἄλλην ἀρετὴν μετιέναι δεῖ, ὅπως καθαροὶ τῷ καθαρῷ προσιόντες, τῶν αἰτημάτων ἐπιτυγχάνοιεν, μεσίται Θεοῦ χρηματίζοντες καὶ ἀνθρώπων· ὥστε διαπρεσβευόμενοι πρὸς τὸν Θεόν, τούτοις ἐκείνον, ὡς ἐφικτὸν, ἐξιλάσκεσθαι, καὶ εἰρήνην τῷ κόσμῳ αἰτεῖσθαι· οὐχ ἥκιστα δὲ τοῦ καιροῦ καλοῦντος αὐτοὺς, πρὸς τὴν τῶν θείων μεταχείρησίν τε καὶ μετάληψιν μυστηρίων, ἔργῳ τὰ τῆς σωφροσύνης δεικνύναι ὀφείλοντας, καὶ τῆς τῶν ἰδίων γαμετῶν ὁμιλίας ἀπέχεσθαι χρῆ.

Ὁ γε μὴν δ'. ταύτης καὶ ὁ κή, προσέτι καὶ ὁ ογ'. ἀσαφῶς εἰρημένοι, καὶ τοὺς τὰ θεῖα μυστήρια ψηλαφῶντας ἱερωμένους ἐκ τῶν ἰδίων ἐγκρατεῦσθαι συμβίῳν κελεύοντες, πρόφασιν τοῖς Λατί-

νοις ἐνήκαν, τοὺς ἱερωθήσεσθαι μέλλοντας εἰσπράττειν, τῶν ἰδίων χωρίζεσθαι γυναικῶν· εἰ τοίνυν οὕτω δόξης ἔχουσιν οἱ τοιοῦτοι κανόνες, αὐτοὶ ἂν εἶεν μᾶλλον δίκαιοι τῶν ἱερῶν κανόνων χωρίζεσθαι, τῶν τε ἀποστολικῶν καὶ συνοδικῶν, ὡς τάναντία τούτοις ἄντικρος δαγματίζοντες. Ταῦτο γὰρ ἐκ πολλοῦ τοῦ κρείττονος ἀνατρέπων ὁ ἐν τῷ β'. Κεφαλαίῳ ῥηθεὶς τοῦ παρόντος στοιχείου γ'. τῆς ς'. Συνόδου κανῶν, ἀφορισμὸν ἐπισηαίει τοῖς ὄθτω καὶ φρονουσι καὶ πράττουσιν. Ἐν μὲν τοι τῷ καιρῷ τῆς τῶν θείων μεταχειρήσεως μυστηρίων, τοὺς τῷ κλήρῳ κατειλεγμένους, τῆς ὁμιλίας τῶν ἰδίων ἀπέχεσθαι γυναικῶν, καὶ οὗτος καθῆκον εἶναι κρίνει καὶ ὄσιον, τῷ θεῷ Παύλῳ πειθόμενος, Μὴ ἀποστερεῖτε, λέγοντι, ἀλλήλους, εἰ μὴ τι ἂν ἐκ συμφώνου γένηται, ἵνα σχολάσητε τῇ προσευχῇ καὶ τῇ νηστείᾳ 1), τὴν ἐν ὀρισμένοις δηλαδὴ καιροῖς νηστείαν δηλῶν, ὅτε τις μέλλει τῶν ἁγιασμάτων μεθέξειν, καὶ τὴν ἐπιτεταγμένην μετὰ θερμῶν δακρύων προσευχὴν, οὐ μὴν ἢ προσανέχειν ἀδιαλείπτως ἐπιτετάγμεθα· Ἀδιαλείπτως γὰρ, φησί, προσεύχεσθε 2)· καὶ τοῖς Ἰουδαίοις γὰρ πάλαι ἐπετέτακτο, τῶν ἐν ὄρει μέλλουσι θείων ἐπαίτων φωνῶν, ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις γυναικὶ μὴ προσιέναι.

Διονυσίου γ'.

Ὁ δὲ γ'. τοῦ ἱερομάρτυρος Διονυσίου Ἀλεξανδρείας, ἀρχοῦντας ἐπίστησι σφίσιν αὐτοῖς τοὺς ἱερωμένους διαιτητὰς, ἡνίκα τοῖς ὀρικτοῖς προσιέναι μέλλουσι μυστηρίοις, ἀπέχεσθαι μὲν τῶν ἰδίων γυναικῶν, ἀλλ' ἐκ κοινῆς συμφωνίας, κατὰ τὴν τοῦ μεγάλου Παύλου φωνὴν, ὅτι ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, καὶ τὰ ἐξῆς 3).

Τιμοθέου ε', γ'.

Ὁ δὲ ε'. καὶ ὁ γ'. τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, τοὺς σαρκικῶς τῆς νυκτὸς συναφθέντας ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, μεθ' ἡμέραν ἀπείργει, τῆς ἱερᾶς τελουμένης συνάξεως, τῶν θείων κοινωνῆσαι μυστηρίων, μαρτύριον ἀσφαλὲς τὴν προῤῥηθεῖσαν τοῦ Ἀποστόλου ῥῆσιν καὶ οὗτος προῤῥηθόμενος· μάλιστα γέ τοι τοῦ σαββά-

1) ἁ. Κορ. Ζ', 5. — 2) Θεσσαλ. Ε', 17. — 3) ἁ. Κορ. Ζ', 4.

του καὶ κυριακῆς φυλάττεσθαι χρῆ φησι τῆς πρὸς ἀλλήλους κοινωνίας, οἷα τῆνικαῦτα τῆς ἱερᾶς θυσίας τῷ Κυρίῳ ἀναφερομένης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

*Περὶ τῶν γυναῖκας συνεισάκτους ἐχόντων
ἐπισκόπων, ἢ κληρικῶν.*

Συνόδου πρώτης γ'.

Ὁ γ. τῆς πρώτης Συνόδου κανὼν, Ἐπίσκοπον, ἢ τινὰ τῶν τοῦ κλήρου, συνείσακτον ἔχειν γυναῖκα, οὐκ οἶεται δεῖν, εἰ μὴ ἄρα μητέρα, ἢ ἀδελφὴν, ἢ θεῖαν, ἢ ἅ μόνον πρόσωπα πᾶσαν διαπέφυγεν ὑποψίαν· συνεισάκτους δὲ φησι τὰς ἐλομένας συνοικεῖν ἰερεῦσιν ἀζύγοις, τὰ πρὸς τὰς ἀναγκαίας χρεῖας αὐτοῖς διακονουμένας.

Συνόδου ἑκτης ε'.

Τούτου καὶ ὁ ε'. τῆς ἑκτης Συνόδου μεμνημένος κανὼν, τοὺς τοιούτους γυναῖκα κεκτῆσθαι, ἢ θεραπαινίδα, πάντη ἀπείρηκε, πρόφασιν σκανδάλου τούτους μὴ διδόναι προνοούμενος· τῷ δὲ παραβαίνοντι ἐπανατείνεται τὴν καθάϊρσιν· προσεπάγει δὲ καὶ τοὺς εὐνούχους πᾶσαν εἶναι ἀνάγκην τοῦτο παραφυλάττεσθαι, τὴν ἐντεῦθεν μέμψιν ὑφορωμένους, εἰ μὴ βούλοιντο, κληρικῶς μὲν ὄντας, καθαιρεῖσθαι, λαϊκούς δὲ, ἀφορίζεσθαι.

Συνόδου ἑβδόμης ιθ'.

Ὁ δὲ ιθ. τῆς ζ. Συνόδου κανὼν, ἀπροσκόπους εἶναι, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, τοὺς τοῦ κλήρου ἀξιοῖ, μὴ ὅτι τοῖς πιστοῖς, ἀλλὰ γε καὶ οἷς οὐδὲν τῶν τῆς εὐσεβείας ἐμέλησε· διὰ τοι τοῦτο, καὶ τὸν ἡντιναοῦν διακονίαν ἐπιτρέποντα γυναῖκί δούλη, ἢ ἐλευθέρᾳ, ἐν ἐπισκοπείῳ ἢ μοναστηρίῳ, ἐπιτιμᾶσθαι παρεγγυᾶται, ἐπιμένοντα δὲ, καθαιρεῖσθαι. Εἰς ἴδιον δὲ ἀπιόντα προχστεῖον τὸν ἐπίσκοπον ἢ τὸν ἡγούμενον, ἔνθα γυναῖκες τὰ τῆς ὑπηρεσίας μετίαςιν, οὐχ ὑπὸ τούτων καὶ αὐτοῦς, ἀλλ' ὑπὸ ἀνδρῶν ὑπηρετεῖσθαι βούλεται· ἐκεῖνας δὲ ἐν ἑτέρῳ διάγειν τόπῳ, ἕως ἂν

ὁ ἐπίσκοπος ἢ ὁ ἡγούμενός· ἐκείθεν ὑποχωρήσῃ· εἰ γὰρ εἰς ἀλλότριον προάστειον ἢ ξενοδοχείον οὗτοι καταλύσουσι, δυσχερὲς οἶμαι τὰ τοῦ κανόνος τηρηθῆναι.

Ἀγκύρας ιθ'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Ἀγκύρα ιθ', παρθένους γυναῖκας κωλύει συνέρχεσθαι τισιν ὡς ἀδελφοῖς.

Βασιλείου πη'.

Ἐπὶ τούτοις, ἡ μεγάλη τῆς ἀληθείας σάλπιγξ, ὁ μέγας Βασιλείος, ἐπιστολὴν πρὸς τινα Γρηγόριον πρεσβύτερον πέμψας, ἐπιπληκτικώτερον τούτου καθάπτεται, τῷ τοιούτῳ προσανέχοντος πάθει· Οὔτε πρῶτοι γὰρ, φησιν, οὔτε μόνοι νενομοθετήκαμεν, γυναῖκας ἀνδράσι μὴ συνοικεῖν· ἀλλ' ἀνάγκωθι τὸν ἐξενεχθέντα κανόνα πικρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν, ἐν τῇ Συνόδῳ Νικαίας, ὅς φανερώς ἀπηγόρευσε συνεισάκτους μὴ εἶναι· ἀγαμία δὲ ἐν τούτῳ ἔχει τὸ σεμνόν, ἐν τῷ κεχωρίσθαι τῆς μετὰ τῶν γυναικῶν διαγωγῆς· ὡς ἐὰν, ἐπαγγελλόμενός τις αὐτὴν τῷ ὀνόματι, ἔργῳ τὰ τῶν γυναιξὶ συνοικούντων ποιῆται, δῆλός ἐστι τὸ μὲν τῆς παρθενίας σεμνόν ἐν τῇ προσηγορίᾳ διώκων, τοῦ δὲ καθ' ἡδονὴν ἀπρεποῦς μὴ ἀφιστάμενος· οὔτε γὰρ τὸν ἐβδομηκονταετῆ γεγονότα πείθομαι ἐμπαθῶς γυναικὶ συνοικεῖν, οὔτε ὡς ἐπὶ γενομένην τινὶ ἀτόπῳ πράξει ὠρίσαμεν ἃ καὶ ὠρίσαμεν· ἀλλ' ἐπεὶ ἐδιδάχθημεν παρὰ τοῦ Ἀποστόλου, μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ, ἢ σκάνδαλον, οἶδαμεν δὲ ὅτι τὸ παρά τινων ὑγιῶς γινόμενον ἄλλοις ἀφορμὴ πρὸς ἀμαρτίαν ὑπάρξει, τούτου ἕνεκα προσετάξαμεν, ἐπόμενοι τῇ διαταγῇ τῶν ἁγίων Πατέρων, χωρισθῆναί σε τοῦ γυναιίου. Ἐββαλε τοίνυν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ οἴκου σου· κατάστησον αὐτὴν ἐν μοναστηρίῳ· ἔστω ἐκεῖνη μετὰ παρθένων, καὶ σὺ ὑπηρετοῦ ὑπὸ ἀνδρῶν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ δι' ἡμᾶς βλασφημηταί. Ἔως δ' ἂν ταῦτα ποιῆς, αἰμυριάδες, ἃς περ σὺ γράφεις διὰ τῶν ἐπιστολῶν, οὐδὲν ὠφελήσουσί σε, ἀλλὰ τελευτήσεις ἀργῶν, καὶ δώσεις τῷ Κυρίῳ λόγον τῆς σεκυτοῦ ἀργίας. Ἐὰν δὲ τολμήσης, μὴ διορθωσάμενος σεαυτὸν ἀντέχεσθαι τῆς ἱερωσύνης, ἀνάθεμα ἔση πικρῶν τῷ λαῷ, καὶ

οὐ δεχόμενοι σε, ἐκκήρυκτοι κατὰ πάσας Ἐκκλησίας γενήσονται.

Ἐκ δὲ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης πάρεστι γινῶναι, μὴ δεῖν εὐθὺς ἀφορίζεσθαι τὸν ἀλλοτρίαν γυναικὶ συνοικοῦντα πρεσβύτερον, ἀλλ' εἰ μετὰ παραγγελίαν ταύτης ἀποστῆναι μὴ βουλευθείη.

Νόμοι.

Ἐπίσκοπον, μηδεμίαν παντελῶς γυναῖκα ἔχειν, ἢ μετ' αὐτῆς συνοικεῖν συγχωροῦμεν· εἰ δ' ἀποδειχθείη τοῦτο, τῆς ἐπισκοπῆς ἐκβαλλέσθω 1).

Μηδεὶς κληρικὸς γυναῖκα μὴ ἔχων, ἐπίσακτον ἐχέτω ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, πλὴν μητρὸς, καὶ θυγατρὸς, καὶ ἀδελφῆς, καὶ τῶν ἄλλως ἀνυπόπτων. Εἰ δὲ μὴ ταῦτα παραφυλάξεις, καὶ δὲς ὑπομνησθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου ἢ τῶν συγκληρικῶν μὴ ἐκβάλαι αὐτήν, ἢ κατηγορηθεὶς ἀποδειχθείη συναναστρεφόμενος ἀσέμνως αὐτῇ, καθαιρείσθω 2).

Ἐπίσκοπος μὴ συνοικεῖτω οἰκδῆποτε γυναικί· μηδὲ γυνὴ διάκονος συνοικεῖτω ἀνδρί 3).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

Περὶ τῶν γυναιξὶ συλλουομένων.

Συνόδου ἑκτης οἴ'.

Ὁ οἴ'. κανὼν τῆς σ'. Συνόδου, τὸ ἐν βαλάνοις τοῦ ἀνδρὸς μετὰ γυναικῶν λούεσθαι, ὡς καὶ παρὰ τοῖς ἔθνεσιν ὑπὸ κατάγνωσιν γινόμενον, πάντῃ ἀπείρηκε· καὶ κληρικοῖς μὲν τοῦτο ποιοῦσι καθάρισιν ὀρίζει τὸ ἐπιτίμιον, ἀφορισμὸν δὲ, μονάζουσιν, ἢ λαϊκοῖς.

Λαοδικείας λ'.

Οὗτος δὲ τριακοστός ἐστι τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου, χωρὶς τῶν ἐπιτιμίων. Εἰ γὰρ ὁ ἐντυχὼν κατὰ τὸ παρῆκον γυναικί, πολλῆς δεῖται σπουδῆς, μὴ προσαναχρωσθῆναι τὸν λογισμὸν τῆ

1) μί. Βασ. Γ. ἀ. Νεαρ. Ἰουστ. ρηγ'. κεφ. κθ'. — 2) Αὐτόθι. — 3) μ.σ'. Βασ. Γ. ἀ. Νεαρ. ρηγ'. λ'.

πρὸς ταύτην ἐπιθυμία, σχολῇ γ' ἂν ὁ γυμνουμένας ταύτας ὄρων ἐν βαλαναίῳ δυναιθεῖν φυλάξασθαι τῆς ἡδονῆς τὴν ἐπιβουλὴν τοῖς γὰρ ἀλλήλων μέλεσιν, ὡς βέλεσιν ὁ ἐχθρὸς καθ' ἡμῶν χρῆται. Εἴτ' οὐκ αἰσχυρῶν ἐστὶν αἰσχιστον, τὸ γυμνοῦς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας ὑπ' ἀλλήλων ὀρᾶσθαι, καὶ ἀναφλέγειν σφίσι τὸν ἔρωτα, καὶ τῆς σαρκὸς ἀνάπτειν τὴν πύρωσιν; ἀρκετὸν γὰρ τῷ σώματι ἡ κακία αὐτοῦ καὶ ἡ φυσικὴ τούτου κίνησις· τί δεῖ τῆ φλογὶ πλείονος ὕλης, ἢ τῷ θηρίῳ δαψιλεστέρας τροφῆς ἐκ τῆς τῶν ὀφθαλμῶν ἐστιάσεως, ἵνα μᾶλλον δυσκἀθεκτον γένηται, καὶ τοῦ λογισμοῦ βικαιότερον; ἄλλως τε καὶ σκανδάλου τοῖς πολλοῖς ἀφορμὴν ἂν παράσχοιμεν, οἵτινες ἐπετάχθημεν μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ, καὶ ἀπρόσκοποι γίνεσθαι καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἑλλήσι, καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ' οὐδὲ τοῖς ὁμοζύγοις ἐρεῖται τοῦτο ποιεῖν· εἰ γὰρ ἐν πεφύκασι σῶμα, καὶ ἀλλήλων μέλη τυγχάνουσιν, ἀλλ' οὖν χρῆσθαι κακῶς οὐ χρὴ τοῖς οικείοις μέλεσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ΄.

Ὅτι γυναῖκας οὐ δεῖ πρεσβύτιδας γίνεσθαι.

Λαοδικείας ιά.

Ὁ ιά. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ κανῶν, οὐκ ᾤθηθαι δεῖν κατὰ γε τὸ παλαιὸν ἔθος, πρεσβύτιδας γίνεσθαι, καὶ τῶν ἄλλων ἐν Ἐκκλησίᾳ προκαθέζεσθαι γυναικῶν, ὡς διδασκάλου τάξιν πρὸς αὐτάς ἐπεχούσας· σιωπᾶν γὰρ ὁ λόγος καὶ διδάσκεσθαι, αὐχὶ διδάσκειν, κοινῇ συμπάσαις ἐπέταξε γυναιξίν. Ἐξαιρῶ τοῦ λόγου τὰς ἐν τοῖς τῶν γυναικῶν μοναστηρίοις τῶν λοιπῶν προΐσταμένας· ἡ γὰρ, ἐνὸς σώματος τρόπον, ἐκ δικφόρων μελῶν ἀρμογῆ, διὰ τὴν σύμπνοιαν καὶ κατὰ Θεὸν τῶν λοιπῶν ὑποταγὴν, κεφαλῆς ταύταις δίδωσι χώραν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ΄.

Ὅτι γυναῖκας οὐ δεῖ εἰσερχεσθαι εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον.

Ὁ μδ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου κανῶν, εἰσιτητὸν εἶναι γυναῖξιν τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, τῶν ἀτόπων ἠγεῖται, εἰ καὶ πρῆην

ἦν ἀνειμένον καὶ ταύταις. Εἰ γοῦν λαϊκοῖς ἀνδράσι τοῦτο ἀ-
πείρηται, πολλοῦ γε δεῖ γυναῖξιν' ἐκβέβληνται δὲ, ὡς φασί
τινες, παρὰ τὴν τῶν ἐμμήνων ἀπροαίρετον ῥύσιν. Ζήτει καὶ τὸ
ιά. Κεφάλαιον τοῦ παρόντος στοιχείου, καὶ τὸ ς'. Κεφ. τοῦ
B στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

Ὅτι γυναῖκας δεῖ ἐν Ἐκκλησίᾳ σιγᾶν.

Συνόδου ἑκτης ό.

Ὁ ό. τῆς ς'. Συνόδου κανῶν, σιγὴν ἀσκεῖν ταῖς γυναῖξιν ἐπι-
τάττει, κατὰ τὴν τοῦ μεγάλου Παύλου φωνὴν 1), οὐκ ἐν τῷ τῆς
λειτουργίας μόνῳ καιρῷ, ἀλλὰ γε καὶ ἐπὶ πάσης τῶν πιστῶν
συνελεύσεως· εἰ δέ τι μαθεῖν ἐθέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄν-
δρας ἐπερωτάτωσαν· τοῦτο δὲ καὶ τοῖς θύραθεν ἀρμόδιον ἔδοξε
φησὶ γάρ τις·

Γύναι, γυναῖξί κόσμον ἢ σιγὴ φέρει 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'.

Ὅτι οὐ δεῖ γυναῖκας ἀνδρικήν στολὴν ἐνδύεσθαι 3).

Γάγγρας ιγ'.

Ὁ ιγ'. τῆς ἐν Γάγγρα Συνόδου κανῶν, οὐδὲ τῶν γυναικῶν
ἀνεπιτιμήτους εἶασεν, ὅσαι διὰ νομιζομένην ἀσκησιν, ἀντὶ τῆς
εἰωθυίας γυναῖξί στολῆς, ἀνδρῶν ἔσθημα περιβέβληνται, ἀλλὰ
καὶ ταύτας τῷ ἀναθέματι πκραπέμπει· ἕκαστος γάρ, φησὶν, ἐν
ᾧ ἐκλήθη, ἐν τούτῳ μενέτω 4)· ἴσμεν δὲ τὰς δι' ἀσκησιν ἀληθῆ,
καὶ οὐ καθ' ὑπόκρισιν τοῦτο ὑπελθούσας τὸ σχῆμα, ὅσους ἀσκη-
τικούς ἀγῶνας διήνυσαν, καὶ τοῦ ἄκρου τῆς ἀρετῆς ἐπελάβοντο.
Ζήτει καὶ ἐν τῷ γ'. Κεφ. τοῦ E στοιχείου κανόνα ζε'. τῆς ς'.
Συνόδου.

1) ἁ. Κορ. ΙΔ', 35.—2) Σοφοκλ. Αἴας μαστιγ. ς. 292.—3) περιβεβλησθαι ε.
—4) ἁ. Κορ. Ζ'. 24.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ΄.

*Ὅτι γυναῖκα τὴν λεχῶ, οὐκ ἀναγκαῖον τὰς νενομι-
σμένας νηστείας τηρεῖν.*

Τιμοθέου ή.

Ὁ ή. κανὼν τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, τὴν τεκοῦσαν γυ-
ναῖκα κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴν τοῦ Πάσχα, μὴ φυλάττειν τὴν
νενομισμένην νηστείαν κελεύει, ἀλλὰ καὶ οἴνου μεταλήψει, καὶ
μετρίοις βρώμασιν, ὀπόση δύναμις, ἑαυτὴν ἀνακτᾶσθαι· ἡ γὰρ
νηστεία διὰ κατάλυσιν τοῦ σώματος ἐπινενόηται, τοῦτο δὲ ἀσ-
θενῶς ἔχον, οὐ δεῖται παιδαγωγίας ἀλλὰ βοηθείας, εἰς τὸ ῥωσ-
θῆναί τε, καὶ τὴν προτέραν συναγαγεῖν δύναμιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΣ΄.

Περὶ τοῦ γυναῖκα ἔχοτος δαιμονῶσαν.

Τιμοθέου ιε.

Ὁ μὲν Τιμόθεος Ἀλεξανδρείας, ἐν τῷ ιε. κανόνι, ὅστις, φησὶ,
δαιμονώσης τῆς γυναικὸς, ὡς καὶ δεσμὰ περικεῖσθαι ταύτην
σιδήρῳ πεποιημένα, σωφρόνως μὴ δυνάμενος ἔχειν, ταύτης μὲν
διαζυγῆναι, ἑτέραν δ' ἀγαγέσθαι βουλευθείη, οὗτος, ὡς οἶμαι,
γραφὴν μοιχείας οὐ διαπέφευγε· πλὴν ἐν οἷς οὐκ οἶδα βεβαίως
εἰπεῖν, ἄμεινον ἤγημαι σιωπᾶν.

Νόμος.

Ἐκ δὲ τῆς νεαρᾶς τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ σοφοῦ δέδοται
τῷ ἀνδρὶ, διηνεκῆ μανίαν νοσοῦσης τῆς γυναικὸς, λύειν τὸν γά-
μον, καὶ ἑτέραν συνάπτεσθαι· πλὴν τὸν μὲν ἄνδρα ἐπὶ τριστίαν
διακαρτερεῖν αὕτη κελεύει, καὶ ἐντὸς ταύτης μὴ διαλύειν τὴν
μετὰ τῆς μανείσης γυναικὸς αὐτοῦ συζυγίαν· τὴν δὲ γυναῖκα
μὴ διαζεύγνυσθαι τοῦ μανέντος ἀνδρὸς αὐτῆς, εἰ μὴ παρέλθοι
πενταετία 1). Τοῦτο καὶ ἡ τοῦ βασιλέως Νικηφόρου τοῦ Βοτα-
νιάτου νομοθετεῖ νεαρά· εἰ καὶ ὁ νόμος φησὶ, μανία ἐμποδίζει
τὸν γάμον, οὐ μὴν διαλύει τὸν καλῶς συστάντα 2).

1) Νικηφ. Λέοντ. ρ:ε, ρ:β'. — 2) Βελλ. εἰς Νομ. ΙΓ', 30. Τ. Δ'. σελ. 331.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ'.

*Περὶ τῶν γυναικῶν τῶν ἐν ἀφένδρῳ, ἤτοι τῶν
οὐσῶν ἐν ῥύσει.*

Ζήτει τὸ ις'. Κεφάλαιον τοῦ Α στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ'.

*Περὶ τῶν γυναικῶν τῶν πρὸς τὸ ἀμβλῶσαι φάρμακα
δεχομένων.*

Συνόδου ἑκτης ια'.

Ὁ ια'. τῆς ς'. Συνόδου κανὼν, φόνου δίκας ὑπέχειν κελεύει, ἔσαι τῶν γυναικῶν ἢ δέχονται, ἢ ἄλλαις ὀρέγουσι πρὸς τὸ ἀμβλῶσαι φάρμακα· λάθρα γοῦν τινες ἀνδράσι μιγνύμεναι, καὶ συλλαμβάνουσαι, δέει τοῦ μὴ ἀλῶναι πορνείας γονεῦσιν ἴσως ἢ δεσπόταις, τῆ τοῦ δηλητηρίου πόσει τὰ ἔμβρυα φθείρειν ἐπιτηδεύουσιν, ἢ καὶ βάρει τὰς κοιλίας πιέζουσιν, ὥστε νεκρὰ τῆς γαστρὸς ἐκπεσεῖν· καὶ οὐ ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὰς ἐνίοτε προσαπολλύουσιν.

Ἀγκύρας κά.

Ὁ δὲ κά. τῆς ἐν Ἀγκύρα, Εἰ καὶ ὁ πρότερος, φησὶν, ἕρος μέχρις ἐξόδου τῆς κοινωνίας ἐξέωσε τὰς δεχομένας τὰ φθόρια, ἀλλ' ἡμεῖς φιλανθρωπότερόν τι ποιῶντες, δεκαετῆ χρόνον ὠρίσασμεν ἀρκεῖν αὐταῖς εἰς μετάνοιαν.

Βασιλείου β'.

Ἀλλὰ καὶ ὁ β'. τοῦ μεγάλου Βασιλείου, τὸ μέτρον τοῦτο τῆς δεκαετίας ταῖς τοιαύταις ὀρίζει· καὶ τὴν θεραπείαν οὐ τῷ χρόνῳ μᾶλλον ἢ τῷ τρόπῳ πιστεύει τῆς μετανοίας. Ἐπεὶ δ' ὁ Μωσαϊκὸς νόμος, ὅτε μὲν οὐκ ἐξεικονισμένον τὸ ἔμβρυον ἤμβλωτο, εἰς χρήματα ἐζημίου, ἐξεικονισμένου δ' ἐκπίπτοντος, εἰς ψυχὴν κατεδίκαζε, θνήσκειν κελεύων τὸν τὴν γυναῖκα πατάξαντα, τούτου μνησθεὶς ὁ ἅγιος, Διαφοράν, φησιν, ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν, εἴτε μεμορφωμένα, εἴτ' οὖν ἀμόρφωτά εἰσι τὰ ἀποβαλλόμενα· οὐ γὰρ εἰς χρήματα ζημιούμεν, ἀλλὰ φόνου κρίνομεν

τὴν τοῦτο ποιήσασαν, διὰ τὴν τοῦ ἐμβρύου φθορὰν καὶ κῦτῆς δὲ τῆς ἀποβεβληκυίας· ἐπισυμβαίνει γὰρ ἔσθ' ὅτε τῷ ἐμβρύῳ καὶ ταύτην συμφθείρεσθαι· τὸ γοῦν σπέρμα τῆ μητρὸς καταβαλλόμενον, πρότερον μὲν ἐξαιματοῦται, εἶτα εἰς ἀμόρφωτον πήγνυται σάρκα, εἰθ' οὕτως ἐξεικονίζεται καὶ διατυποῦται εἰς μέλη καὶ μόρια.

Ἀλλ' ἐν μὲν τῷ τέλει τοῦ ἡ. κανόνος, Καὶ αἱ διδοῦσαι, φησὶ, καὶ αἱ δεχόμεναι τὰ ἐμβρυοκτόνα δηλητήρια, ἐν τοῖς ἐκουσίως φονεύουσι καταλογίζονται· ἐνταῦθα δὲ τὸ τοῦ ἀκουσίου φόνου ἐπιτίμιον τὴν δεκαετίαν ἐπιτίθησι ταύταις, οἴμαι, παρὰ τὸ μήπω γεγενῆσθαι τὸ κυοφορούμενον ἐν φύσει, καὶ τὸ μὴ ἐκ διαθέσεως ἀπανθρώπου μελετηθῆναι τὸν φόνον, ἀλλὰ δι' αἰσχύνην ἢ φόβον ἀγενῆ, γονέων τυχόν, ἢ δεσπότου, ἢ ἄλλου τινός, κίνδυνον ἀπειλοῦντος.

Νόμοι.

Ἡ ἐπίτηδες ἐκτρώσασα προσκαίρως ἐξορίζεται 1).

Ἡ δὲ νεκρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ σοφοῦ, ἄδειαν δίδωσι τῷ ἀνδρὶ διασπᾶν τὸν μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ γάμον, ἐξεπίτηδες ἀμβλωσκούσης τὴν ἐκείνου σποράν 2).

Ὁ πόμα δεδωκὸς ἀμβλωθρίδιον, εὐτελής μὲν ὢν, μεταλλίζεται, τίμιος δὲ, ἐξορίζεται μετὰ καιρικῆς δημοσύσεως· ἐσχάτη δὲ τιμωρία ὑπάγεται, ἐάν τις ἀπέθανεν ἐκ τούτου, καὶ εἰ χωρὶς δόλου τὸ ἀμβλωθρίδιον δέδωκεν 3).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ'.

*Περὶ γυναικὸς τῆς ἀμελῶς ἐχούσης περὶ τὸ κῆμα
ἢ ἐκτιθεμένης.*

Βασιλείου λγ', ρβ'.

Ὁ λγ'. τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν, ἔτι δὲ καὶ ὁ ρβ', τὴν κατὰ τὴν ὁδὸν κηύσασαν, εἴγε παρὸν σῶσαι καταπεφρόνηκε τοῦ κηήματος, φόνου δίκας ὑπεχεῖν οἴεται δεῖν, καὶ εἰ ἕτερος ἀνε-

1) δ'. Βασ. ζ'. κβ'. — 2) Νέστ. Λέοντ. λβ'. — 3) Θέμ. ε. λδ'. Βασ. Σ. νβ'.

λύμενος, καὶ φιλανθρώπως χρησάμενος, τὸ ζῆν αὐτῷ κεχάρισται, αὐτῆς θηριώδει καὶ ἀπανθρώπῳ λογισμῷ χρησαμένης, ἐκ πορνείας ἴσως τοῦτο ἢ μοιχείας συνειληφυίς, καὶ τὴν ἀμαρτίαν ταύτην πειραθείσης συγκρούσαι· εἰ δὲ παρὰ τὴν ἀπορίαν τῶν προστησομένων, ἢ τὴν ἔνδειαν τῶν ἀναγκάων, ἢ αἰχμάλωτος ἀγομένη, ἢ τῷ φεύγειν πολεμίους κρυπτομένη, καὶ τοῦ βρέφους κλαυθμυρίζομένου, κινδυνεύουσα μηνυθῆναι, ἐκυτὴν ἄμα καὶ τὸ τεχθὲν οὐκ ἤρκεσε περισώσασθαι, συγγνωστὴ μᾶλλον ἢ μήτηρ, τῆς ἐπηρείας.

Ἐκ δὲ τούτου καὶ περὶ τῶν ἐκτιθεμένων τὰ οἰκεῖα βρέφη πρὸς ταῖς εἰσόδους τῶν ἱερῶν λόγος πολλάκις ἐπὶ τῆς ἱερᾶς συνόδου γέγονε· καὶ ἤρρεσεν, ὡς φονευτρίας ταύτας κολάζεσθαι, κἂν ἕτερος ἀνέληται, καὶ ἐπιμελησάμενος ζωογονήσῃ.

Νόμος.

Φονεύει τὸ τικτόμενον, οὐ μόνον ὁ πνίγων, ἀλλὰ καὶ ὁ ρίπτων, καὶ ὁ μὴ τρέφων, καὶ ὁ ἐν δημοσίοις τόποις ἐκτιθέμενος ἐπὶ ἐλεημοσύνη, ἣν αὐτὸς οὐκ ἔσγεν 1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ τῶν γυναίκας παρθένους βιαζομένων.

Ἀποστόλων ζζ΄.

Ὁ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ζζ΄. κανὼν, τὸν βιασάμενον παρθένον ἀμνήστευτον, ἀφορίζεσθαι ἀξιοῖ· (τὸν γὰρ τοι μεμνηστευμένην, τίς ἀντερεῖ μὴ οὐχὶ καὶ ὡς μοιχὸν τιμωρεῖσθαι δεῖν;) ἔχειν δὲ ταύτην καὶ μὴ ἐκβάλλειν, εἰ καὶ τῶν πενεστάτων οὔσα τυγχάνει, καὶ τῷ ἐκείνου μὴ προσήκουσα γένει.

Νόμοι.

Φησὶ γὰρ ὁ νόμος· Τὸν μετὰ σώφρονος παλλακευόμενον γυναϊκὸς, ἀναγκάζεσθαι δεῖ καὶ εἰς γάμου κοινωνίαν λαμβάνειν αὐτήν 2).

Ὡς ἔοικε ταῖνυν καὶ ὁ κανὼν, ὑπὲρ μὲν τῆς βίας ἀφορίζεσθαι.

1) δ΄. Βασ. ΑΑ΄. ζ΄.—2) δ΄. Βασ. Ξ. λζ΄.

τὸν πλημμελήσαντα ἐπιτάττει, διὰ δὲ γε τῆς παρθένου τὴν σωτηρίαν, ἀναγκάζεσθαι καὶ νομίμως αὐτῇ συναφθῆναι.

Οὐ μὴν ἐν τῇ περὶ βίας ἀγωγῇ, οὕτω θεσπίζειν ὁ νόμος δείκνυται·

Νόμοι.

Φησὶ γάρ· Ὁ βιασάμενος κόρην, καὶ φθείρας αὐτήν, ῥινοκοπίσθω, διδούς αὐτῇ καὶ τὸ τρίτον τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ 1).

Ὁ παρθένω κόρη μιγνύμενος, ἐκείνης μὲν προαιρέσει, ἀγνοούντων δὲ τῶν γονέων, τῆς πράξεως διαγινωσκομένης, εἰ μὲν θέλει λαβεῖν αὐτὴν εἰς γυναῖκα, καὶ συναινοῦσι καὶ οἱ γονεῖς, γινέσθω τὸ συνάλλαγμα· εἰ δὲ τοῦ ἐνὸς προσώπου οἱ γονεῖς τοῦτο οὐ καταδέχονται, εἰ μὲν εὐπορὸς ἔστιν ὁ φθορεὺς, τῇ φθαρῆσει κόρη διδότης λίτραν μίαν χρυσοῦ· εἰ δὲ ἐνδεής, τὸ ἥμισυ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ· εἰ δὲ παντελῶς ἄπορος, τυπτόμενος καὶ κουρευόμενος ἐξοριζέσθω 2).

Ὁ ὠρισμένος εἰς κατηγορίαν τῆς μοιχείας χρόνος τῆς πενταετίας, οὐκ ἔχει χώραν ἐπὶ τῆς κατὰ βίαν γενομένης φθορᾶς, ἀπροσδιορίστως γὰρ κινεῖται, ἐπειδὴ καὶ δημοσίᾳ ἡ βία πλημμελεῖται 3).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑ΄.

Περὶ γοητείας.

Ζήτησι τὸ α΄. Κεφάλαιον τοῦ Μ στοιχείου.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Δ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ δαιμονώρων ἢ δαιμονῶν ὑποκρινομένων.

Ἀποστόλων οθ΄.

Ὁ οθ΄. τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανὼν, τὸν δαιμονώοντα, μήτε κληρικὸν ἐπιτάττει γίνεσθαι, μήτ' εὐχῆς τοῖς πιατοῖς κοινωνεῖν·

1) π'. Βασ. αὐτόθι.—2) οθ'. Βασ. αὐτόθι.—3) ἰσμ. ζ'. κ. λ'. Βασ. αὐτόθι.

ἀπαλλαχθέντα δὲ τελῶς τοῦ δαίμονος, καὶ εἰς κληρὸν προβαί-
νειν, εἶγε καὶ τὰ τοῦ βίου συμβαίνει τῷ ἀξιώματι· ἐπεὶ τοι γε
τὸν ἐκ διαλειμμάτων νοσοῦντα, συγκαταλεγῆναι τῷ κλήρῳ οὐχ
ἔσιον, ἵνα μὴ τῷ καιρῷ τῆς μανίας αὐτοῦ, καὶ τὰ τῆς ἱερωσύ-
νης ὑβρίζηται, καὶ τὸ θεῖον ἀτεχνῶς βλασφημηται. Πῶς γὰρ
οἶόν τε τὸ καθαρὸν τῆς ἱερωσύνης φῶς ψυχῇ πιστευθῆναι, τὸ
ἐξάγιστον εἰσοικισαμένη τῆς πονηρᾶς δυνάμεως σκότος, διὰ
τὴν πρὸς τὰ φθύλαροπὴν; καὶ σαπρῷ γὰρ δήπου δοχεῖῳ μύρον,
οὐδ' ἂν εἰς νοῦν ἔχων πιστεύσειεν· ἢ γὰρ ἐλευθέρα τῶν ἀκαθάρ-
των παθῶν ψυχῇ, καὶ τῇ ἀγιοσύνῃ 1) τῶν ἀγαθῶν χείρουσα
πράξεων, φοβερά τῇ πονηρᾶ τῶν δαιμόνων εἶναι πιστεύεται
φάλαγγι. Ἄλλως τε καὶ λογισμοῦ καὶ φρονήσεως ἔρημος ὢν ὁ
δαιμονῶν, καὶ φαυλά τινα καὶ ἄσεμνα διαπραττόμενος, καὶ δαι-
μονιώδεις φωνὰς προϊέμενος, τὸν λαὸν συνταράττειν, καὶ τὴν ἐν
τῷ νεῷ ψαλμῳδίαν ἀχραιοῦν ἔμελλεν.

Τιμοθέου γ΄. ιδ΄.

Ὁ δὲ γ΄. τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, τὸν μὴ δι' ὄλου, ἀλλ' ἐκ
διαλείμματος, τὴν μανίαν νοσοῦντα, μεταλαμβάνειν ἐπίησι τῶν
ἀγιασμάτων, εἶπερ, ἐν ᾧ σωφρονῶν ὁράται καιρῷ, μὴ διασύρη
τὰ θεῖα, καὶ βλασφημῇ τὸ μυστήριον, μηδὲ κατὰ τῆς πίστεως
φθέγγηται· οἷα καὶ ὁ Ἰούδας ἔδρασεν, ἐκκαλύψας αὐτὸν ἐδιδάχθη
τοῖς Ἰουδαίοις, ὡς τοῖς γινομένοις διαπιστῶν, καὶ τῷ διδασκάλῳ
ὡς ἀνθρώπῳ ψιλῷ προσέχων, καὶ οὐ Θεῷ.

Ὁ δὲ ιδ΄, Εἴ τις, φησί, μὴ ὑγιᾷ τὸν λογισμὸν ὡς ἀληθῶς κε-
κτημένος, ἑαυτὸν διεχειρίσατο, καὶ τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ προσφορᾶς,
καὶ τῆς εἰωθῆσθαι εὐχῆς ἀξιούσθω· στέρεσθαι γὰρ καὶ τῆς νενο-
μισμένης ὁσίας τὸν γε τοιοῦτον οὐ χρή.

Συνόδου ἑκτης ξ΄.

Ὁ δὲ ξ΄. τῆς σ΄. Συνόδου, τοὺς δαιμονῶν ὑποκρινομένους; καὶ
τρόπων φαυλοτέρη, διὰ τὸ πρὸς κέρδος ὄρεῖν, τὰ ἐκείνων σχημα-
τιζομένοις, ἐπιτιμᾶσθαι παντάπασι δικαιοῖ, καὶ πόνοις ὑποβάλ-
λεσθαι, οἷοις γὰρ ἀληθῶς δαιμονῶντες ὑποβληθεῖσιν πρὸς ἀπαλ-
λαγὴν τῆς τοῦ δαίμονος ἐνεργείας· τὸν γὰρ ὑπὸ Θεῷ ζῆν ἐλόμενον,

1) ἀγιοσύνη B. καὶ ε.

καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἡμεληκότα πραγμάτων, τὴν ἀπλανῆ καὶ τοῖς θεοῖς Πατράσι βάσιμον ἔδει, μὴ μὲν τοι τὴν ἐπικίνδυνον καὶ πολλοῖς αἰτίαν αἰρεῖσθαι σκανδάλου· πολλῆς γὰρ νήψεως τοῖς τοιαύτοις χρεῖα καθέστηκε, ὡς τις φησὶ τῶν ἁγίων, μήπως ἐμπαίξουσιν ἐπιχειρήσαντες, εἰς ἐμπαιγμὸν ἑαυτῶν καταλήξωσιν, εἶγε καὶ ὀρθῶ λογισμῶ τὴν ὁδὸν ταύτην εἴλοντο.

Ζήτησι καὶ ἐν τῷ α'. κεφ. τοῦ Β στοιχείου κανόνα μ.ε. τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας β'. καὶ δ'. καὶ ἐν τῷ ιβ'. κεφ. τοῦ Ε στοιχείου, κανόνα π.γ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, καὶ τὸ κ.σ'. κεφ. τοῦ Γ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ δανειστῶν, καὶ δανείου, καὶ ἐρεχθῶν.

Νόμοι.

Ἡ γυνὴ προτιμάσθω περὶ τὴν προῖκα τῶν προτέρων δανειστῶν τοῦ ἀνδρός· οὐ προτιμάται δὲ τούτων περὶ τὴν πρὸ γάμου δωρεάν 1).

Ἡ γυνὴ προτιμάται περὶ τὴν προῖκα τοῦ δημοσίου χρέους, εἰ μήπου προγενέστερον ὑπῆρξεν 2).

Ἀπαγορεύει ἡ διάταξις τῷ ἀνδρὶ, ἐκποίησιν ποιεῖσθαι καὶ ὑποθήκην τῶν προικιμαίων πραγμάτων, εἰ καὶ τοῖς γινομένοις ἡ γυνὴ συναινέσει, ἵνα μὴ τῆς γυναικείας φύσεως το σαθρὸν ἀπώλειαν τοῖς αὐτῆς πράγμασιν ἐμποιήσῃ· εἰ δὲ ἡ γυνὴ ὀρώσῃ τὸν ἄνδρα τα ἴδια ὑποτιθέμενον, ἐσιώπησεν ἐπίτηδες, ὡς ἀπατήσῃ βουλομένη τὸν συναλλάσσοντα τῷ ἀνδρὶ, τότε οὐ βοηθεῖται· ταῖς γὰρ ἀπατωμέναις γυναῖξιν βοηθεῖ τὸ δόγμα, οὐ ταῖς πανούργοις 3).

Ἐὰν διὰ τὴν τοῦ ἀνδρός ἐνοχὴν παρενέβαλεν ἑαυτὴν ἡ γυνὴ τῷ δεσμῶ τοῦ ἀλλοτρίου συναλλάγματος, καὶ διὰ τῆς ἰδίας ὑποστάσεως τοῦτον ἀπαλλάξαι βούλεται τῆς ἐνοχῆς, καὶ ἐμελέτησεν, εἰ μὲν ὑποσχομένη οὐ κατέβαλεν, οὐδὲ καταβαλεῖν ἔτι

1) Πρ. Ν. 9. 13 καὶ 16—α. καὶ γ'. Βισ. Θ', θ'. — 2) ε'. Βισ. αὐτόθι. — Πρ. Ν. 9. 17. — 3) Πρ. Ν. 9. 18. καὶ ξ'. Βισ. Κ.σ'. ζ'.

ἀπαιτηθήσεται· εἰ δὲ κατέβαλε, διεκδικεῖν οὐ δύναται, δηλο-
νότι τῶν ἐντελῶν οὕσα 1).

Εἴ τις γυνὴ ἐν δανειακῷ γραμματεῖῳ συναινέσει τῷ ἰδίῳ ἀν-
δρὶ, ἢ ὑπογράψει, καὶ τὴν οἰκείαν περιουσίαν, ἢ καὶ ἐσαυτὴν
ἐνοχοποιήσῃ, οὐδὲν τοιοῦτον ἰσχύει ἢ κρατεῖ, κἄν τε ἄπαξ,
κἄν τε πολλάκις τοιοῦτον ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ πράγματος γένηται,
εἴτε ἰδικόν, εἴτε δημόσιον εἴη τὸ χρέος, ἀλλ' οὕτως εἶναι ὡς ἂν
εἰ μὴδὲ γεγραμμένον ἦν, εἰ μὴ φανερώς ἀποδειχθεῖη, ὅτι τὰ
χρήματα εἰς ἰδίας αὐτῆς τῆς γυναικὸς χρείας ἐδανείσθη 2).

Ὁ δανειστὴς τὰς οἰκείας ἀρνησάμενος ἀποδείξει, διπλάσιον
τὸ περιεχόμενον αὐταῖς ποσὸν ἐλεγχόμενος καταλογιζέσθω τῷ
χρεώστῃ 3).

Οἱ ἐκ τοῦ ἐνεχύρου ληφθέντες καρποὶ ψηφίζονται εἰς τὸ χρέος·
καὶ ἐὰν ἱκανοὶ γένωνται πρὸς τὸ ὅλον χρέος, λύεται ἡ ἀγωγὴ,
καὶ ἀποδίδονται τὸ ἐνέχυρον· εἰ δὲ καὶ πλείονές εἰσι τοῦ χρέους
οἱ καρποὶ, ἀποδίδονται οἱ περιττεύοντες 4).

Οἱ καρποὶ τοῦ ἀγροῦ ψηφίζονται εἰς τὸ χρέος, οὐ μόνον οὓς
ἔλαβεν ὁ δανειστὴς, ἀλλὰ καὶ οὓς ἠδύνατο λαβεῖν· εἰ δὲ καὶ
ἔβλαψε τὸν ἀγρὸν, ἐνάγεται καὶ περὶ τούτου 5).

Ἐὰν ὁ δανειστὴς μὴ παρ' ἰδίαν αἰτίαν ἀπώλεσῃ τὸ ἐνέχυρον,
οὐκ ἐγκαλεῖται· χρὴ δὲ αὐτὸν ἀποδείξαι ὅτι ἀπώλεσε· τὰ γὰρ
τυχηρὰ οὐ κινδυνεύεται τῷ δανειστῇ, ἀλλὰ δύναται κατὰ τύ-
χην ἀπώλεσας τὸ πρᾶγμα, ἀπαιτεῖν τὸ αὐτῷ κεχρεωστημένον·
εἰ δὲ μεταξὺ τῶν συναλλασσότων ἤρρεσεν, ἵνα ἡ ἀπώλεια τῶν
ἐνεχύρων ἐλευθερώσῃ τὸν χρεώστην 6), τοῦτο ἰσχύει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Περὶ διαζυγίου.

Ζήτει το ἰγ' κεφάλαιον τοῦ Γ στοιχείου.

1) Πρόχ. Ν. 10, 19. καὶ ξή. Βασ. Κς'. ζ'. — 2) Νεαρ. ρλδ'. 8. Πρόχ. Ν. 9.
20. — 3) μγ'. Βασ. ΚΕ. α. — 4) μέ. Βασ. αὐτόθι. — 5) μδ'. Βασ. αὐτόθι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ διαθήκης.

Ὁ μ'. τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανῶν, τὸν ἴδια κεκτημένον πρὸ τῆς χειροτονίας ἐπίσκοπον, κελεύει δῆλα ταῦτα ποιεῖν, καὶ μὴ τοῖς τῆς Ἐκκλησίας μιγνύναι, ἔν' ἐξουσίαν ἔχοι τελευτῶν, οἷς βούλεται καὶ ὡς βούλεται, ταῦτα καταλιπεῖν, ὀρθοδόξοις μὲν τοῖς Χριστιανοῖς, καὶ μὴ προφάσει τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων ἀπόλλυσθαι τὰ τοῦ ἐπισκόπου, γυναῖκα καὶ παῖδας ἔσθ' ὅτε κεκτημένου, ἢ συγγενεῖς, ἢ οἰκέτας· δίκαιον γὰρ παρὰ Θεοῦ καὶ ἀνθρώποις, μῆτε τὴν Ἐκκλησίαν ζημιοῦσθαι ἀγνοίᾳ τῶν τοῦ ἐπισκόπου πραγμάτων, μῆτε τὸν ἐπίσκοπον ἢ τοὺς αὐτοῦ συγγενεῖς, προφάσει τῶν τῆς Ἐκκλησίας, ζημίαν ὑπομένειν βάρει χρεῶν ἴσως ὑποκειμένης, καὶ εἰς πράγματα τούτους ἐμπίπτοντας, τῷ αὐτοῦ διαλοιδορεῖσθαι θανάτῳ· εἰ γὰρ μὴ δῆλα ποιήσαιο τὰ τε πρὸ τῆς χειροτονίας, καὶ τὰ μετὰ ταύτην αὐτῷ περιελθόντα ἐξ αἰτίας εὐπροσώπου, ὁ μετ' αὐτὸν χειροτονηθεὶς τῶν αὐτοῦ πάντων ἀνθέξεται, ἀνχδεδεγμένος πάντως καὶ τὴν τῶν χρεῶν ἔκτισιν.

Καρθαγίνης 16'.

Ὁ δὲ 16'. τῆς ἐν Καρθαγίνῃ Συνόδου, οἱ εἰς ἐπισκοπὴν, φησὶ, προελθόντες, ἢ κληρον, καὶ πρὸ τούτου μὲν ἀπορία καὶ πενίχ συζῶντες, εὐπορήσαντες δὲ μετὰ τοῦτο, ὥστε καὶ ἀγροὺς ἑαυτοῖς πρίασθαι, καὶ χωρία, ἐπεὶ δοκοῦσιν ἐκ τῶν πραγμάτων ταῦτα τῆς Ἐκκλησίας κτήσασθαι, ὀφείλουσι μὴ ἐτέροις, ἀλλὰ τῇ Ἐκκλησίᾳ ταῦτα καταλιπεῖν, τὴν τῆς Ἱεροσολίας γραφὴν φυλαττόμενοι. Εἰ δὲ κατὰ δωρεάν, ἢ συγγενῶν κληρονομίαν, καὶ μὴ καθ' ὄντιναοῦν ἕτερον τρόπον, εἰς ἀναρρύσεις τυχόν αἰχμαλώτων, ἢ νεῶν οἰκοδομᾶς, ἔστιν ἃ προεκτήσαντο, δεῖ καὶ τούτων τὴν Ἐκκλησίαν μερίτιν ποιήσασθαι· εἰ δ' οὔν, οὐκ ἄξιοι τῆς ἱερατικῆς τιμῆς κριθήσονται· κατὰ τῶν ἐπισκόπων δὲ τοῦτο κρατήσῃ μάλιστα, ἐπεὶ οὐδ' ὕπερτι τρόπος αὐτοῖς ἴσως ἕτερος, δι' ὃν κτήσονται πράγματα, ὅτι μὴ μόνος ὁ ἀπὸ τῶν τῆς ἐπισκοπῆς δικάϊων. Ζῆτει καὶ ἐν τῷ 6'. Κεφ. τοῦ Α στοιχείου, τῆς Συνόδου ταύτης κανόνα κβ'. καὶ πα'.

Νόμος.

Ἡ δὲ ρλά. Ἰουστινιάνειος νεαρά, ἀπαγορεύομεν, φησί, τοῖς ὀσιωτάτοις ἐπισκόποις, τὰ μετὰ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῖς οἰωδήποτε τρόπον περιελθόντα πράγματα, κινητὰ, ἢ ἀκίνητα ἢ αὐτοκίνητα, εἰς ἰδίους συγγενεῖς, ἢ πρὸς ἄλλους οἰωδήποτε τρόπον μεταφέρειν, ἀλλὰ δαπανᾶν αὐτὰ εἰς λύσιν αἰχμαλώτων, καὶ πτωχῶν ἀποτροφὴν, καὶ εἰς ἄλλας εὐσεβεῖς αἰτίας, ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος τῆς ἰδίας Ἐκκλησίας· τὰ γὰρ μετὰ τὴν αὐτῶν τελευτὴν ἐκ τούτων περιττεύοντα, ἢ κατ' αὐτοῦς Ἐκκλησία οἰκειοῦται· ἄδειαν δὲ ἔχουσιν ἐκποιεῖν ἅτινα ἂν πρὸ τῆς ἐπισκοπῆς ἐσχηκότες ἀποδειχθῶσι, καὶ ὅσα μετὰ τὴν ἐπισκοπὴν εἰς αὐτοῦς ἀπὸ συγγενῶν περιέλθῃ, οὐς ἐξ ἀδιαθέτου μέχρι τετάρτου 1) βαθμοῦ διαδέχεσθαι δύνανται· ταῦτα δὲ κρατεῖ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων διοικητῶν τῶν σεβασμίων μονῶν. Ἐὰν δὲ ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς οἰουδήποτε βαθμοῦ ἄνευ διαθήκης, ἢ νομίμων διαδόχων τελευτήσῃ, ἢ τούτων διαδοχὴ προσκυροῦται τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐν ἣ κεχειροτόνηται 2).

Νόμοι περὶ διαθήκης.

Διαθήκη ἐστὶ δικαία βούλησις περὶ ὧν ἂν τις θέλῃ μετὰ θάνατον αὐτοῦ τὴν διοίκησιν γενέσθαι 3).

Ὁ διατιθέμενος ὀφείλει τὸν νοῦν, οὐ μὴν καὶ τὸ σῶμα, ἐρῶσθαι 4).

Ὁ ἄρρην πληρώσας τὰ ἰδ'. ἔτη διατίθεται· ἢ δὲ θήλειαν τὰ ἰβ' 5).

Ἐὰν πατὴρ ἢ μήτηρ, εἰς γάμον ἐκδώσῃ παῖδα θήλειαν ἢ ἄρρην, καὶ συμβῇ τελευτᾶν τὸν παῖδα, οὐκ ἔχει ἐξουσίαν διαθέσθαι, εἴτε προῖξ ἐστίν, εἴτε ὑπόβολον, ἔτι τῶν γονέων περιόντων· εἰ δὲ ἐν μέρος ἐξ αὐτῶν ἐτελεύτησεν, εἰς τὸ τοῦ θανόντος διατίθεται 6).

Οὔτε ὑπεζούσιος διατίθεται, οὔτε ἀνηθός, οὔτε μαινόμενος, οὔτε ἄσωτος· ἄλαλος δὲ καὶ κωφός ἐστὶν ὅτε διατίθενται 7).

1) δευτέρου 1340 — 2) Νεαρά ρλά, κ. ιγ'. — 3) ἀ. Βασ. ΙΕ, ἀ. — 4) β'. αὐτόθι. — 5) γ'. αὐτόθι. — 6) Ἀρμ. Ἐ. θ'. 14. — 7) ιγ'. καὶ ἰδ'. Βασ. αὐτόθι.

Ἡ προγενεστέρα διαθήκη ἀνατρέπεται ὑπὸ τῆς μεταγενεστέρας, τελείας οὔσης 1).

Μὴ ἀναιρείσθω τῇ τῆς δεκαετίας παραδρομῇ ἢ διαθήκῃ, εἰ μὴ ἄρα τελείας γενομένης ετέρας ἐγγράφου, ἢ ἀγράφου, ἐναντίαν γνώμην τοῦ διατιθεμένου δηλούσης, ἐπὶ ἑπτὰ ἢ πέντε μαρτύρων 2).

Τελευτώντος τοῦ διατιθεμένου, καὶ ἐπομνύντος μηδὲν ἄλλο κεκτῆσθαι, εἰμὴ ἄπερ ἐν τῇ διαθήκῃ ἐντέταχεν, οὐκ ἔχει ἄδειαν οἷοςδήποτε κληρονόμος ἐρευνᾶν καὶ βάσανον δούλων ποιεῖσθαι, ἢ ὄρκους ἀπαιτεῖσθαι τοὺς συνευρεθέντας ἐν τῇ αὐτῇ καταγραφῇ μάρτυρας· ἀλλὰ καὶ μὴ βουλόμενος πιστούσθω τῇ τοῦ τελευτήσαντος ἐξωμοσίᾳ, δηλονότι μὴ φωραθέντος τοῦ διατιθεμένου ἄλλως καὶ ἄλλως ὁμνύειν ἐπὶ τῷ αὐτῷ πράγματι 3).

Ἄγραφος συνίσταται διαθήκη, ὅταν ἑπτὰ μαρτύρων ἅμα εὑρισκομένων, τὴν αὐτοῦ ὁ διατιθέμενος φανερώσῃ βούλησιν· εἰ δὲ ἐν ᾧ τις ἀγράφως διατίθεται τόπῳ, ἑπτὰ οὐχ εὑρίσκονται, δύναται καὶ ἐπὶ πέντε μαρτύρων οὐκ ἔλαττον, τὴν οἰκείαν φανερὰν ποιεῖν βούλησιν 4).

Ὁ γραφεὺς τῆς διαθήκης καλῶς ἐν αὐτῇ μαρτυρεῖ 5).

Ἡ διαθήκη ἑπτὰ μάρτυρας ἔχειν ὀφείλει· ὁ δὲ κωδίκελλος ἐ 6). Ὁ μὲν τοι· ἐν πολέμῳ πληγεῖς, καὶ ἐν ὁδῷ περιπατῶν, καὶ πρὸς τὸ θανεῖν ἐγγίσας, οὐ μόνον ἐπὶ τριῶν διαθήκην δύναται ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ δύο προσώπων διὰ τὴν συμβᾶσαν περίστασιν 7).

Ἡ δὲ νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ σοφοῦ, Θεσπίζομέν, φησι, ἐν πάσῃ χώρᾳ καὶ πόλει, καὶ ὑπ' ἀμαθῶν κυροῦσθαι τὰς διαθήκας, εἰ μόνον ἐκ τοῦ τρόπου τὸ ἀξιοπίστον οἱ μάρτυρες ἀποφέρονται· καὶ τὸν ἀριθμὸν δὲ οὐ μόνον ἄχρι τῶν πέντε περιορίζομεν, ἀλλ' ἐν τόποις, ἐν οἷς, ὡς εἰκὸς, συμβαίνει σπάνιν ἀνδρῶν εἰς μαρτυρίαν ἀξίων εἰσιέναι, καὶ μέχρι τριῶν φθάνοντα τὸ εὐαπόδεικτον ἔχειν, καὶ εἶναι ἀθετήσεως κρείττω τὴν μαρτυρίαν 8). Ζήτηι καὶ τὸ λή. Κεφ. τοῦ Κ στοιχείου, καὶ τοὺς ἐν τῷ ις'. Κεφ. τοῦ Μ' στοιχείου νόμους.

1) Πρ. Ν. 21, 13. — 2) κδ'. Βασ. ΛΕ. 6'. — 3) Πρ. Ν. 30, 22. — Νεαρ. Ιουσ. μτ. 1. — 4) κέ. Βασ. ΛΕ. 6'. — 5) Πρ. Ν. 21, 7. — κή. Βασ. αὐτόθι. — 6) κδ'. Βασ. λγ'. 4. — 7) Πρ. Ν. 21, 16. — ις'. Βασ. αὐτόθι. — 8) Νεαρ. Λέ. μτ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

*Περὶ διακόνων.**Συνόδου ἑκτης ιδ΄. ιέ.*

Ὁ ιδ΄. τῆς ς΄. Συνόδου κανὼν, προσέτι καὶ ὁ ιέ, τὰς ἡλικίας ὀρίζοντες τῶν χειροτονουμένων, τὸν μὲν πρεσβύτερον, ἐτῶν θεσπίζουσιν εἶναι λ΄., εἰ καὶ ὁ βίος ἐκ περιουσίας συμβαίνει τῷ ἀξιωματι᾽ πρὸς γὰρ ἀρχέτυπον παράδειγμα, τὴν τοῦ Σωτῆρος χρῆ βλέπειν οἰκονομίαν, ὃς τριακοντούτης βαπτισάμενος, εὐθὺς τοῦ διδάσκειν ἀπήρξατο· τὸν δὲ γε διάκονον εἶ. εἶναι καὶ κ΄., τεσσαράκοντα δὲ τὴν διάκονον· τὸν δὲ ὑποδιάκονον, μὴ ἐλαττόνως ἔχειν τῶν κ΄. Τὸν γε μὴν πρὸ τῶν ῥηθέντων χειροτονηθέντα χρόνων, ἀφειδῶς καθαιρεῖσθαι κελεύουσι.

Καρθαγένης ις΄.

Τοὺς αὐτοὺς τῆς ἡλικίας τοῦ διακόνου χρόνους καὶ ὁ ις΄. κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου ὀρίζεται· τῆς δὲ διακόνου, ὁ ιέ. τῆς δ΄. Συνόδου. Ζήτει τὰ περὶ τῶν διακόνων γυναικῶν ἀκριβέστερον ἐν τῷ ιά. Κεφ. τοῦ Γ στοιχείου.

Νεοκαισαρείας ιέ.

Καὶ ὁ μὲν τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ ιέ, τῇ ὁμωνυμίᾳ τῶν ἐν ταῖς Πράξεσιν ἐπὶ τὰ διακόνων καθυπαχθεὶς, μὴ πλείονας εἶναι τῶν ζ΄. διακόνων ἐτύπωσεν, εἰ καὶ ταῖς μείζουσι τῶν πόλεων τὸ τὴν Ἐκκλησίαν ἔχον ἄστυ συναμιλλᾶται.

Συνόδου ἑκτης ις΄.

Ὁ δὲ τῆς ς΄. Συνόδου ις΄. τὸν παρόντα διαγράφων κανόνα, καὶ τὰ ῥητὰ τῆς βίβλου τῶν Πράξεων ἐξηγούμενος, καὶ τὸν τὴν γλώττην παράγων χρυσοῦν, τῶν ῥητῶν τὴν διάνοιαν παντὸς μᾶλλον ἀκριβέστερον ἀναπτύσσοντα, δείκνυσι, μὴ διακόνους λέγειν ἐνταῦθα τὴν θεῖαν Γραφήν, τοὺς ἐν τοῖς θείοις διακονομένους μυστηρίοις, οὐδέπω γὰρ ἦσαν οὔτε ἐπίσκοποι, οὔτε πρεσβύτεροι, οὔτε μὴν διάκονοι, πλὴν μόνων τῶν Ἀποστόλων, ἀλλ' οἷς ἔμελεν, ὅπως τρέφοντο οἱ περὶ τοὺς Ἀποστόλους ἀθροίζομενοι καὶ πιστεύοντες, οὗς καὶ εἰς τύπον ἡμῖν γεγονέναι τῆς περὶ τοὺς δεομένους σπουδῆς τε καὶ μεταδόσεως.

Τόμ. Γ΄.

14

Ὁ τοίνυν τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ κανῶν μὴ εὐστόχως ῥηθείς, οὐδὲ πρὸ τῆς ς'. ἐτηρείτο Συνόδου· ὁ μὲν γὰρ Ἰουστινιανὸς πρὸ ταύτης γεγονώς, ἐξήκοντα πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους ἑκατὸν ἄρρενας, καὶ θηλείας μ'. ἐν τῇ μεγάλῃ κατέστησεν Ἐκκλησίᾳ. Ἡράκλειος δὲ, πρὸ τῆς ς'. ὦν καὶ αὐτὸς Συνόδου, καὶ ἐπηύξησε τούτων τὸν ἀριθμὸν· τοῦτο καὶ περὶ τὰς ἄλλας τῶν Ἐκκλησιῶν ἐγένετο, τοῦ ἐν Νεοκαισαρείᾳ κανόνος μέχρι τοῦ γραφῆναι μόνον προκόψαντες.

Συνόδου πρώτης ιή.

Ὁ δὲ τῆς πρώτης Συνόδου ιή κανῶν, τοὺς διακόνους ἀπειργεῖ τῆς εὐχαριστίας μεταδιδόναι τοῖς πρεσβυτέροις, ὅτι μὴδὲ προσφέρειν τοῖς διακόνοις τὴν ἀναίμακτον ἐφείται θυσίαν, μήτε μὴν πρὸ τῶν ἐπισκόπων τῆς εὐχαριστίας αὐτοὺς ἄπτεσθαι, ὑπηρετῶν γὰρ τάξιν πληροῦσι πρὸς τοὺς ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους· διὸ καὶ μετὰ τούτους τοῖς θείοις δώροις δεῖ προσιέναι, ἐκείνων αὐτοῖς μεταδιδόντων· οὐ μὴν, οὐδὲ τοῦ ἱεροῦ βήματος ἔνδον, μέσον τῶν ἱερέων τοὺς διακόνους ἐπιτρέπει καθίζειν· τὸν δὲ μὴ ὑπείκοντα, παύεσθαι τῆς διακονίας κελεύει· ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἔξω τοῦ βήματος συνόδων, ὁρῶμεν πολὺ πρὸ τῶν ἱερέων καθημένους τοὺς ἔχοντας ὀφρῖκία διακόνους, μὴδὲν ὄλως οἶμαι προσῆκον αὐτοῖς.

Περὶ τῆς τοῦ χαρτοφύλακος τιμῆς.

Μόνῳ γὰρ τῷ χαρτοφύλακι δέδοται τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ ἐξ ἔθους μακροῦ, καὶ ἐξ ἐπιτάγματος ἐγγράφου τοῦ αὐτοδύμου βασιλέως Μανουήλ 1), καὶ τῶν ἀρχιερέων, ἐν ταῖς ἔξω προκαθῆσθαι συνόδοις 2).

Συνόδου ἑκτης ζ'.

Ὁ δὲ ζ'. τῆς ς'. Συνόδου, ὅστις τῶν διακόνων ἐκτὸς τοῦ βήματος μετὰ πρεσβυτέρων καθήμενος, οὐ στέργει τὴν ὑφεδρίαν, ἀλλὰ τῆς προεδρίας μεταποιεῖται, τῆς θείας φωνῆς κατολιγῶρων, ὅτι Πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται 3), οὐ καθαιρεῖσθαι ἀλλὰ ὑποβιβάζεσθαι τοῦτον τῆς τοῦ ἰδίου ὀφρῖκίου κελεύει τι-

1) Ἰσως, Ἀλεξίου. — 2) Σύντ. Τόμ. Β'. σελ. 156. — 3) Μκτθ. ΚΓ'. 12.

μησ' ἀποσταλείς δὲ πρὸς τοῦ οἰκείου ἀρχιερέως εἰς τινὰ πόλιν τὸν ἐκείνου τόπον ἀναπληρώσων, καὶ τὴν ἐκείνου δῆπου καθέξει καθέδραν. Τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἱερῶν ταγμάτων γίνεσθαι δεόν, ὥστε μὴ τινὰ κοσμικῶ θαρρόυντα ἀξιώματι, ἢ ἐκκλησιαστικῶ ὀφφικίῳ, τοῦ μερίζονος κατεπαίρεσθαι, τὸν ὑποδιάκονον τοῦ διακόνου τυχόν, ἢ ἐκείνου τὸν ἀναγνώστην. Ὡς ἔστι δεινὸν, ἐν μὲν τοῖς κοσμικοῖς ἀξιώμασι μὴ ἐξεῖναι τῷ ἥττονα λαχόντι τιμὴν, τῶν ἐν τέλει προτετιμηθῆσθαι, ἡμᾶς δὲ χεῖρους ἐκείνων ὡς ἀτάκτους ἐν τοῖς πνευματικοῖς ἀξιώμασι φαίνεσθαι, τοῖς κρείττοσιν ἢ ἐκεῖνα.

Λαοδικείας κ..

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ κ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ διορίζεται, ἐπίπροσθεν πρεσβυτέρου διάκονον μὴ καθέζεσθαι, εἰ μὴ πρὸς αὐτοῦ κελευσθείη τὴν δὲ αὐτὴν ἔχειν τιμὴν καὶ τοὺς ὑποδιακόνους ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν καὶ λοιπῶν κληρικῶν. Ζήτηι καὶ, ἐν τῷ ζ'. Κεφ. τοῦ Ε στοιχείου κανόνα κβ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σ'.

Περὶ διγάμων.

Ζήτηι τὸ δ'. Κεφ. τοῦ Γ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Πῶς δεῖ διδάσκειν τὸν λαὸν τοὺς ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους.

Ἀποστόλων γή.

Ὁ γή. τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανὼν, Ἐπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις διδάσκειν ἐπισκῆπτει τοὺς ὑπὸ χεῖρα, τὰ πρὸς ὀρθοδοξίαν καὶ σεμνὸν βίον ρυθμίζοντα δόγματα τούτοις ὁ Θεὸς δι' Ἰεζεκιήλ βοᾷ τοῦ προφήτου· Εἰ μὴ διαστείλῃ μὴδὲ λαλήσῃς, ἀποθανεῖται μὲν ὁ ἄνομος ἐν τῇ ἀνομίᾳ αὐτοῦ, τὸ δὲ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρὸς σου ἐκζητηθήσεται 1). Παῦλος δὲ ὁ μέγας,

1) Ἰεζεκ. Γ', 20.

μὴ ὅτι τὸν ἐπίσκοπον, ἀλλὰ καὶ τὸν πρεσβύτερον νηφάλιον εἶναι κελεύει, ἐγρηγορῶτα δηλαδὴ, καὶ μὴ ἀνειμένον, ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδασχὴν πιστοῦ λόγου, καὶ δυνατὸν παρακαλεῖν τὸν λαὸν ἐν τῇ υγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν 1)· ἐπίσκοπος γὰρ ὠνόμασαι, παρὰ τὸ σκοπεῖν ἀκριβῶς ὡς ἐξ ἀπόπτου καὶ μετεώρου τὰ τοῦ λαοῦ· ταῦτη ται κὰν τοῖς ἀδύτοις τοῦ ἱεροῦ ἢ καθέδρα συμβολικῶς ἐφ' ὕψους ἰδρυται τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις ἐνταῦθα συνεστᾶναι τούτῳ καὶ συγκαθηθῆσθαι δέδοται· κοινὸν γὰρ ἔργον ἀμφοῖν ἢ τοῦ δήμου πρὸς τὸ κρεῖττον ἐπίδοσις· τοὺς δὲ περὶ τὴν τοῦ λαοῦ διδασκαλίαν ὀλιγῶρος διαχειμένους ἀφορίζεσθαι· ἐπιμένοντας δὲ τῇ ἀμελείᾳ, καὶ καθαιρέσει κελεύει ἐπιτιμᾶν 2).

Ταῦτα καὶ ὁ 10'. τῆς ς'. Συνόδου κανὼν παρεγγυᾶται, ὃν καὶ ζῆται ἐν τῷ 14. Κεφ. τοῦ Β στοιχείου.

Καρθαγένης ρκά, ρκγ'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ ρκά, τοῖς κατολιγωροῦσι, φησὶ, τῶν οἰκείων ποιμνίων ἐπισκόποις, καὶ μὴ διδάσκουσι τὰ σωτήρια, παρεγγυᾶσθαι δεῖ πρὸς τῶν πλησιοχώρων, μεθεμένοις τὰ τῆς ῥαστώνης, τῆς προσηκούσης γενέσθαι σπουδῆς· ἐξήκοντος δὲ καιροῦ μηνῶν ἐξ, καὶ μετὰ ῥαστώνης ἔτι βιούντων, τῷ ἔγγιστα ἐπισκόπῳ τὴν χώραν καὶ τὸν λαὸν προσνατιθέναι, τῷ δυναμένῳ τε καὶ προθυμουμένῳ τῇ διδασχῇ τούτους πρὸς τὸ κρεῖττον ρυθμίζειν· εἰ δὲ καὶ δι' οἰκονομίαν τινὰ τὴν σιγὴν αἰρεῖσθαι φησιν, ὡς ἂν οὕτω μᾶλλον ἐνίους τῶν αἰρετικῶν ἐφελκύσῃται, καὶ μὴ πρὸς ἀπίθειαν ἐρεθίσῃ, τρεῖς τῶν ἐπισκόπων ἐκλέγεσθαι παρὰ τοῦ τῆς ἐπαρχίας πρωτεύοντος, εἰς τὴν περὶ τούτου ἐπίκρισιν· καὶ εἰ ταῦθ' οὕτως ἔχειν δειχθεῖη, πρὸς αὐτὸν αὐθις τὴν χώραν ἐπαναστρέφεται.

Ὁ δὲ ρκγ'. καὶ τῆς τῶν λοιπῶν κοινωνίας τὸν ἀμελῶς διακείμενον ἐξοστρακίζει, μετὰ τὴν τῶν ἐξ μηνῶν παραδρομὴν, εἰ μὴ πιστοῖς, ἀλλὰ δὴ καὶ ἀπίστοις τὰ ὑγιᾶ τῶν δογμάτων ἐνηχοίη, καὶ ὁσημέραι διαμαρτύροιτο, ὅπως τὰ τῆς ἀληθείας

1) Γ. τ. Β', 3. — 2) καθαιρέσεως τμηῶν Β. ε.

ἔχει, εἰ μήπου ἢ νόσω κατείληπτο, ἢ μείζοσι τῆς Ἐκκλησίας ὑποθέσεις ἐνησχόλητο, ἢ ὁ ταῦτα διεκδικῶν ἄρχων ἀπῆν.

Συνόδου ἕκτης ξδ'.

Ὁ δὲ ξδ'. τῆς ς'. Συνόδου, τῷ δημοσίᾳ διδάσκοντι λαϊκῶ τὰ περὶ τῆς πίστεως δόγματα, καὶ μὴ τὸ οὖς ἐπέχοντι μᾶλλον τοῖς τῇ θεῖᾳ ψήφῳ διδασκαλεῖον ἐπ' Ἐκκλησίας ἀνοιξαμένοις, εἰ καὶ ἐπ' ἄκρον ἀπάσης ἐληλάκει σοφίας, ἀφορισμὸν εἰς μ'. ἡμέρας ἐπιτιμᾶται· ἰδίᾳ δὲ τις ἀποκρίνασθαι τοῖς πυνθανομένοις οὐ κωλυθήσεται.

Νόμος.

Μηδεὶς κληρικὸς, ἢ μοναχὸς, ἢ στρατευόμενος, ἢ οἷοςδήποτε πληθὺν συνάγων, δημοσίᾳ περὶ τῆς πίστεως διαλεγέσθω· ὑβρίζειν γὰρ δοκεῖ τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον, τὴν δεόντως πάντα διατυπώσασαν, ὥστε, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη ὁ ταῦτα ποιῶν, τοῦ συλλόγου τῶν κληρικῶν ἐκπυρρῶνται, εἰ δὲ στρατευόμενος, τῆς στρατείας· οἱ δὲ λοιποὶ κατὰ τὴν οἰκείαν τύχην τιμωρηθήσονται 1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς'.

Περὶ δικαιοσύνης.

Δικαιοσύνη ἐστὶ, σταθερὰ καὶ διηνεκὴς βούλησις ἐκάστῳ τὸ ἴδιον ἀπονέμουσα δίκαιον 2).

Ἰδία δικαιοσύνης, τὸ κοσμίως ζῆν, ἄλλον μὴ βλάπτειν, ἐκάστῳ τὸ ἴδιον ἀπονέμειν 3).

Σοφία δικαιοσύνης, τὸ εἰδέναι τὰ θεῖα, καὶ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον 4).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ζ'.

Περὶ δικαστηρίων καὶ τῶν δίκας ἐχόντων κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν.

Σαρδικῆς γ'.

Ἄλλ' ὁ μὲν θεῖος Ἀπόστολος, Κορινθίοις ἐπιστέλλων, φησί·

1) δ'. Βισ. Α'. ζ. 2) ι. Βισ. Β'. ζ. — 3) αὐτίθι. — 4) αὐτίθι.

Ὁλος ἡττημα ὑμῖν ἐσι, ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν 1). Ὅμως γε μὴν ὁ τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου τρίτος κανὼν, Εἰ δίκην σχοῖεν πρὸς ἀλλήλους ἐπίσκοποι δύο, φησὶν, οἱ τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης ἐπίσκοποι καλῶς αὐτοῖς δικαζέτωσαν, καὶ μὴ ἐξ ἐτέρας τολμάτω τις αὐτῶν ἐπίσκοπον μεταπέμπεσθαι, δόξει γὰρ ὡς ἀμαθῶν ἢ ἀδίκων τῶν ἰδίων δήπου καταγινώσκειν· τοῦ δὲ πρὸς τούτων καταδικασθέντος, καὶ αὐθις ἀδικεῖσθαι διατεινομένου, τῷ Πάπῃ καὶ ἀμφοτέρους οἱ τῆς ἐπαρχίας πεμπέτωσαν, γράψαντες καὶ τὰ κατ' αὐτούς· καὶ ἐπ' αὐτῷ κείσεται, ἢ τὰ τῆς ὑποθέσεως αὐθις κρίσει δοθῆναι, ἢ τὰ ἐψηφισμένα βέβαια μένειν,

Καρθαγένης ρζ'.

Ὁ δὲ ρζ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ, ἓνα ἐπίσκοπον δυοὶ δικάζειν ἐπισκόποις, δίκην ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους, οὐκ ἐπιτρέπει· ἀλλ' οὐδὲ κληρικῶ, δίκην ἔχοντι μετὰ ἐπισκόπου.

Συνόδου τετάρτης ιζ'.

Ὁ δὲ ιζ'. τῆς δ'. Συνόδου, τὰς παροικίας ἀναφαιρέτους διαμένειν κελεύει παρὰ τοῖς ἔχουσιν αὐτὰς ἐπισκόποις, εἴτε ἀγροικικαὶ εἶεν, ἐν ἐσχατιαῖς δηλαδὴ κείμεναι, καὶ ὑπὸ ὀλίγων οἰκούμεναι, εἴτε ἐγχώριοι, ὡς ἀγροῖς καὶ κώμαις πλησιάζουσαι, καὶ πολυανθρωπία βρούουσαι 2)· καὶ μάλιστα εἰ τριακονταετῆ χρόνῳ ταύτας κατέσχον καὶ ὠκονόμησαν, μὴ τινὰς βισάμενοι, ἢ τινῶν παρασπάσαντες· εἰ δέ που τοῦ χρόνου τούτου ἐντὸς, ἕτερος ἐπίσκοπος περὶ τίνος παροικίας ἀμφισβητήσῃ, παρὰ τῇ Συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας τὴν ἀμφισβήτησιν λύεσθαι. Εἰ δέ τις τῶν ἐπισκόπων ἀδικεῖσθαι νομίζει πρὸς τοῦ οἰκείου μητροπολίτου, ἐξεῖναι τούτῳ δικάζεσθαι ἢ παρὰ τῷ ἐξάρχῳ τῆς διοικήσεως, ἢ παρὰ τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως, εἴπερ δηλαδὴ τούτῳ ὑπόκεινται· οὐ γὰρ πάντων οὗτος κάθηται 3) δικαστῆς ἐπεὶπερ τοὺς τῆς Συρίας, τῷ τῆς Ἀντιοχείας ὑποκεῖσθαι νενόμισται, τοὺς δὲ τῆς Παλαιστίνης, τῷ Ἱεροσολύμων, τοὺς δὲ τῆς Αἰγύπτου, τῷ Ἀλεξανδρείας.

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ κέ. τῆς ς'. Συνόδου διέξεισιν.

1) ἁ. Κορ. ς', 7. — 2) βριθεουσαι: B. — 3) καθίσταται B.

Καρθαγένης ρκά.

Ὁ δὲ ρκά. τῆς ἐν Καρθαγένῃ, Οὐ δεῖ, φησὶ, δυναστεία χρώμενον τὸν ἐπίσκοπον, χώρας ἐπιδράττεσθαι, ὑφ' ἑτέρου ἔτι κατεχομένης, ὡς αὐτῷ δῆθεν διαφερούσης, καὶ βουλομένου καὶ μὴ τοῦ ἐνταῦθα λαοῦ, τῇ δὲ τῶν ἐπισκόπων κρίσει τοῦτο ἀνατιθέναι, καὶ παρ' αὐτῆς ἀπολήψεσθαι προσδοκᾶν τὸ οἰκεῖον· αὐτεκδίκητος δὲ γενόμενος, δίκαιος ἂν εἴη τοῦ ἰδίου στέρεσθαι δικαίου, ζημιούμενος τὸ ἀφαιρεθὲν δυναστεία· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὁ μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς κρίσεως τὸ πέρασ τῆς ψήφου μὴ ἀναμείνας, τὴν χώραν ἀρπάσαι πειραθεῖς, εἰ καὶ γράμματα εἰληφέναι τοῦ τῆς ἐπαρχίας μητροπολίτου προβάλλεται, τὴν τοῦ τόπου κατάσχουσιν ἐπιτρέποντα, τοῦ δικαίου ἐκπίπτει, εἰ μὴ αὐτοῦ λάβοι γράμματα τοῦ τῆνικαῦτα κατέχοντος τὸν λαόν, δι' ὧν φανήσεται εἰρηνικῶς κατασχὼν μετὰ τῆς ἐκείνου γνώμης τὴν ἀληθῶς αὐτῷ διαφέρουσαν χώραν. Κριτὰς δὲ ἢ ὁ τὰ πρῶτα φέρων τῆς ἐπαρχίας ἐκλέξεται, ἢ οὓς ἂν ἄμφω οἱ ἀντίδικοι συμφωνήσαντες ἔλονται, ὡς ἂν τὰς παρ' ἑκατέρων ἀλλήλοις ἐπαγομένης αἰτίας ἀκριβῶς βασανίσαντες διαλύσωνται· πλημμελῶς δὲ τινος ἐπισκόπου τὰ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ διοικήσαντος, καὶ ἑτέροις τὰς ἰδίας ἐνορίας παραχωρήσαντος, εἰ καὶ γράμματα προῦδθησαν, οὐκ ἀποκλεισθήσεται ὁ μετὰ τοῦτον χειροτονησάμενος, ἀναζητεῖν τῆς ἐαυτοῦ Ἐκκλησίας τὰ δίκαια, κἂν εἰ πολὺς ὁ μεταξὺ παρελθὼν εἴη χρόνος. Ζήτηι καὶ ἐν τῷ λβ'. Κεφ. τοῦ Ε' στοιχείου, κανόνα ι. τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

Συνόδου τετάρτης θ'.

Ὁ δὲ θ'. τῆς δ'. Συνόδου, Τοὺς κληρικούς ἐπισκῆπτει καὶ μοναχοὺς, πράγματα πρὸς ἀλλήλους καὶ δίκας ἔχοντας, πρὸς τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου κρίνεσθαι, χαίρειν ἐῶντας τὰ κοσμικὰ δικαστήρια, ὡς ὅ γε τούτοις προστρέχιον περὶ ἐλαχίστου τιθέναι καὶ ὑβρίζειν δοκεῖ τὸν ἴδιον ποιμένα· ἀλλ' ἔσθ' ὅπη τῇ ἐκείνου γνώμῃ ἐφείται τοὺς τοιοῦτους δικάσασθαι, καὶ παρ' οἷς ἄμφω τὰ ἀντίθετα μέρη ἀρέσκειται· τὸν δὲ παρὰ ταῦτα ποιοῦντα, ἐπιτιμίαις ὑποχεῖσθαι κανονικῶς· εἰ δὲ πρὸς τὸν ἴδιον ἐπίσκοπον ὁ κληρικὸς ἔχει τὴν δίκην, οἱ τῆς ἐπαρχίας ἐπίσκοποι τούτους

φησί, δικαζέτωσαν. Εἰ δὲ πρὸς τὸν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας μητροπολίτην ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς ἔχει τὴν ἀμφισβήτησιν, ὁ τῆς διοικήσεως ἑξάρχος ἢ ὁ τῆς βασιλευούσης πατριάρχης δικαζέτω· διοίκησις δὲ λέγεται ἡ ἐπαρχίας πολλάς περιέχουσα. Τὸ δὲ τῶν ἐξάρχων προνόμιον, τὸ νῦν ἔχον οὐκ ἐνεργεῖ· εἰ γὰρ καὶ λέγονται τινες τῶν μητροπολιτῶν ἑξάρχοι, ἀλλὰ τοὺς ἐν ταῖς διοικήσεσιν ἐτέρους μητροπολίτας οὐκ ἔχουσιν ὅλως ὑποκειμένους αὐτοῖς.

Καρθαγένης ιε. κη. ρκέ. ρθ'. λ'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ ιε, ιερωμένοις ἅπασι καὶ μοναχοῖς, ἐνάγουσι καὶ ἐναγομένοις, τὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀνοίγει δικαστήριον, εἴτε ἐγκλήματα, εἴτε χρήματα τὸ ζητούμενον εἴη. Ἄν δέ τις τούτων πολιτικὸν ἔληται δικαστήριον, ἐκείνου καταφρανήσας, παρ' αὐτό γε τοῦτο, φησί, τοῦ ἰδίου ἐκπεσεῖται βαθμοῦ, καὶ εἰ ἀθῶος ἐν τούτῳ δειχθεῖη τῶν ἐγκλημάτων ἢ τῆς χρηματικῆς ἀγωγῆς· ἐπισκόπων δὲ ἐπὶ τινι κρίσει ψηφισαμένων, καὶ ἔκκλητον 1) κατ' αὐτῶν γενέσθαι δεῖσαν, ἥτις ἐπὶ μείζονας κριτὰς εἴθε γίνεσθαι, μητροπολίτας τυχὸν ἢ πατριάρχας, καὶ τῆς ὑποθέσεως βασιάνῳ δοθείσης, καὶ τῆς τῶν προλαβόντων κριτῶν ψήρου ἀνατραπίσης, οὐ δεῖ βλάπτεσθαι τοὺς πρώην ἀποφνηαμένους, εἰ μήπου ἢ δωροδοκηθέντες ἐλεγχθεῖεν, ἢ δι' ἔχθραν θατέρου καταψηφισάμενοι μέρους, ἢ προσπαθῶς καὶ φιλίως πρὸς τὸν ἀδικήσαντα διακείμενοι· εἰ δὲ ἄμφω δήπου τὰ μέρη δικαστὰς ἔλοιντο, εἰ καὶ ἐλάττονες εἴεν τῶν ἐν ἄλλοις ὀρισθέντων, δώδεκα δηλαδὴ ἐπὶ ἐπισκόπων, καὶ ἕξ ἐπὶ πρεσβυτέρων, καὶ τριῶν ἐπὶ διακόνων, ὁ καταδικασθεὶς ὑπ' ἐκείνων οὐ δύναται ζητεῖν ἔκκλητον· οὐ δεῖ δὲ κληρικούς ἄντας, πολιτικούς αἰρεῖσθαι, ἀλλὰ τῆς Ἐκκλησίας δικαστὰς, ἵνα μὴ κανονικαῖς ὑποβληθῶσιν εὐθύναις.

Ὁ δὲ κη· πρὸς δὲ καὶ ὁ ρκέ, Τοῖς κληρικοῖς αἰτιωμένοις τὴν τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἀπάφασιν, ὡς ἂν μὴ δικαίως ἐξενεχθεῖσαν, τοὺς ἐκ γειτόνων ἐπισκόπους κριτὰς κελεύει καθίξειν, θελήσει

1) ἔκκλητον 1373—ἐκκλήτου γενομένης Β.

τοῦ ἤδη κρίναντος ἐπισκόπου· εἰ δὲ καὶ μετὰ τούτους ἔφρουν αἰτοῦσιν οἱ δικαζόμενοι, πρὸς τὸν τῆς ἐπαρχίας ἀπίεναι μητροπολίτην· εἰ δὲ πέραν τῆς θαλάσσης πρὸς ἄλλας ἐπαρχίας ἀπίοιεν ἀφορίζεσθαι, τῶν ἐν Ἀφρικῇ εἰς κοινωνίαν αὐτοῦς μὴ προσιεμένων. Ἐντεῦθεν δεικνύται μὴ ἐξεῖναι τῷ Ρώμης 1), πάσας τὰς Ἐκκλησίας ἐπιτηρεῖν· εἰ γὰρ τὰς ἐν Ἀφρικῇ τηρεῖν οὐ δίδωσιν ὁ κανὼν, πέραν τῆς θαλάσσης πρὸς τὴν Ρώμην δικκείμενας, σχολῆ γ' ἂν καθ' ἑτέρων χωρῶν τὸ τοιοῦτον δίκαιον σχολίη.

Ὁ δὲ ρδ' καθαιρεῖ τοὺς προσιόντας ἱερωμένους τῷ βασιλεῖ, καὶ αἰτοῦντας πολιτικούς δικαστάς, τὰ τῆς ὑποθέσεως αὐτῶν ἐξετάσαι, τὸ τῆς Ἐκκλησίας παραιτουμένους δικαστήριον· ἐπισκόπων μέντοι δικαστήριον παρὰ βασιλέως αἰτοῦντας οὐκ ἐπιπλήττει.

Ὁ δὲ λ', Ἐὰν δύο, φησὶ, δικάζωνται, ὧν ἕτερος, ἐν ᾧ τὸ δικαστήριον συνίσταται τόπῳ, τὴν ἐξέτασιν παραιτεῖται, ὑπειδόμενος ἴσως τὴν τοῦ λαοῦ ἐπανάστασιν, τῷ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ προσκειμένου 2), ὡς ἐκεῖ παραδυναστεύοντος 3), ἢ καὶ μάρτυρας οὐκ ἔωντος παραγαγεῖν, ἐφείτα τούτῳ τόπον ἐπιλέξασθαι ἕτερον, κακεῖ τὰ τῆς δίκης ἐξετασθῆναι, ἔγγιστα μέντοι διακείμενον, ἵνα μὴ δυσχερὴς τοῖς κριταῖς ἢ ἐκεῖσε εἶη ἀποδημία, τῷ τε ἀντιδίκῳ καὶ τῇ τῶν μαρτύρων προσέτι παραγωγῇ.

Νόμος.

Ἡ ργ'. Ἰουστινιάνειος νεκρὰ, Εἰ δὲ τινες, φησὶ, ὀσιώτατοι ἐπίσκοποι τῆς αὐτῆς Συνόδου, ἀμοισθήτησιν τινα πρὸς ἀλλήλους ἔχοιεν, εἴτε ὑπὲρ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου, εἴτε ὑπὲρ ἄλλων τινῶν πραγμάτων, πρότερον δὲ μητροπολίτης αὐτῶν μεθ' ἑτέρων δύο ἐκ τῶν τῆς αὐτῆς Συνόδου ἐπισκόπων τὸ πρᾶγμα κρινέτω· καὶ μὴ ἐμμεῖνη ἑκάτερον μέρος τοῖς κεκριμένοις, τηνικαῦτα ὁ μακαριώτατος πατριάρχης τῆς διοικήσεως ἐκείνης μεταξὺ αὐτῶν ἀκροάσθω, κακεῖνα ὀρίζετω, ἅτινα τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς κανόσι καὶ νόμοις συνάδει, οὐδενὸς μέρους κατὰ τῆς ψήφου αὐτοῦ ἀντιλέγειν δυναμένου 4)· οὐ γὰρ καὶ ἐκκλήτω αἱ τῶν πατριαρχῶν ὑπόκεινται ψῆφοι.

1) τῷ Ρώμης Πάππ Β. — 2) προσκειμένων 1373. — 3) 1373—παραδυναστεύοντι 1340. — 4) Ν. ργ'. ἰκεφ. κβ'.

Εἰ δέ τις τῶν παρὰ τοῖς ἐπισκόποις δικαζομένων, ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀντίπη τοῖς κεκριμένοις, τηνικαῦτα ὁ τῶν τόπων ἄρχων τὸ πρᾶγμα ἐξεταζέτω, καὶ ἢ βεβαιούτω τὴν ψῆφον, ἢ ἐκβιβαζέτω, καὶ μὴ ἐξέστω τῷ δεύτερον ἐν τῷ τοιούτῳ πράγματι ἡττηθέντι ἐκκαλεῖσθαι. Ἐναντίως δὲ τοῦ ἄρχοντος τοῦ ἐπισκόπου ψηφίζομένου, ἢ τοῦ ἄρχοντος ψῆφος ὑπόκειται ἐκκλήτῳ, καὶ κατὰ τὸν νόμον ἀναφέρεται καὶ γυμνάζεται· εἰ μέντοι γε ἐκ βασιλικῆς κελεύσεως ἢ δικαστικῆς προστάξεως ἐπίσκοπος κρίνει, ἢ ἐκκλητος ἐπὶ τὸν παραπέμπσαντα τὴν ὑπόθεσιν ἀναφέρῃσθω· εἰ δὲ ἐκκλησιαστικὸν εἴη τὸ πρᾶγμα, μηδεμίαν κοινωνίαν ἐχέτωσαν οἱ πολιτικοὶ ἄρχοντες πρὸς τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν, ἀλλ' οἱ ὀσιώτατοι ἐπίσκοποι κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας τῷ πράγματι πέρας ἐπιτιθέτωσαν 1).

Τὸ αὐτοκρατορικὸν καὶ βασιλικὸν κριτήριον ἐκκλήτῳ οὐχ ὑπόκειται, οὐδὲ ἀναψηλαφᾶται ὑφ' ἐτέρου, ἀλλ' ὑφ' ἑαυτοῦ αἰεὶ ἐπανακρίνεται, καθὰ καὶ ὁ θεόπτης Μωϋσῆς νομοθετῶν, Ἐπανακρινεῖς τὰς κρίσεις σου 2), διηγόρευσεν.

Τὸ τοῦ πατριάρχου κριτήριον ἐκκλήτῳ οὐχ ὑπόκειται, οὐδὲ ἀναψηλαφᾶται ὑφ' ἐτέρου, ὡς ἀρχὴ καὶ αὐτὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κριτηρίων· ἐξ αὐτοῦ γὰρ πάντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ κριτήρια, καὶ εἰς αὐτὸ ἀναλύει, καὶ ἀναστρέφεται, αὐτὸ δὲ οὔτε ἕκτινος, οὔτε πρὸς ἕτερον· τοιοῦτον γὰρ ἡ ἀρχὴ ἐπανακρίνεται δὲ πνευματικῶς καὶ αὐτὸ ὑφ' ἑαυτοῦ 3). Ζήτει καὶ τὸ ἦ. Κεφ. τοῦ II στοιχείου.

Οὐδένα τῶν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς τελούντων βαθμοῖς ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ ἀπλῶς τινὰ τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ, ἄκοντα ἢ ἐκόντα, κριτηρίοις κοσμικοῖς παρίστασθαι ἀνεχόμεθα· εἰ γὰρ ἄκοντά τις ἀπαγαγῶν τινὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κοσμικῶ κριτηρίῳ παραστῆναι βιάσῃται, παρὰ τῆς ἡμετέρας γαληνότητος τὴν πρέπουσαν παιδευσιν δέξεται· εἰ δὲ ἐκὼν ὁ ἱερατικὸς τῷ κοσμικῷ κριτηρίῳ παρασταίῃ, ἢ καὶ αὐτὸς πρῶτος τὴν ἐκεῖθεν κρίσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κριτηρίου προτιμήσῃται, οὗτος καὶ ἐκεῖθεν νομίσει τὸ δίκαιον λαβεῖν, ὑπὸ τῶν

1) Νεαρ. ρηγ'. κ. κά. — 2) 3) ἐπαναγωγή· Ι.Α. ε. καὶ ς'.

ιερω̄ν κανόνων καταδικάζεται· ποῦ γὰρ ἄξιός τυχεῖν ὧν ζητεῖ ὁ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀγῶνος ἀπὸ τῆς τῶν-θείων θεσμῶν καταβαλλόμενος ὕβρεως 1).

Ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν βασιλέων Ἡρακλείου καὶ Κωνσταντίνου νεαρά, μήτε ἐπίσκοπον διορίζεται, μήτε κληρικόν, μήτε μοναχόν, χρηματικῆς ἢ ἐγκληματικῆς χάριν αἰτίας παρὰ πολιτικῶ ἢ στρατιωτικῶ ἀνάγεσθαι ἄρχοντι, ἀλλὰ παρὰ μόνοις ταῖς ἰδίαις ἐπισκόποις, ἢ μητροπολίταις, ἢ πατριάρχαις 2).

Ἡ δὲ τοῦ Βασιλέως Ἀλεξίου, Εἰ μερισμὸς, φησὶ, ἐν τοῖς διαμαχομένοις ἐστὶ, καὶ ὁ μὲν τῆς κοσμικῆς φαίνεται καταστάσεως, ὁ δὲ τῷ θείῳ κλήρῳ ἐγκατείλεκται, ὁ ἐνάγων τῆνικαῦτα τῷ φόρῳ τοῦ ἐναγομένου ἐκ παντὸς ὑποκείσεται, καὶ ἕκαστος εἰς τὸ πρόσφορον ἀπελεύσεται δικαστήριον 3).

Τοὺς ἐκκλητον ἔχοντας δικαστὰς μείζονας εἶναι δεῖ τῶν ἐξ ἀρχῆς δικασάντων 4).

Πᾶσα ἀγωγή ἀρμόζουσα σεπτῶ οἴκῳ εἰς τεσσαρακονταετίαν ἐκτείνεται· ἀντὶ γὰρ χρονίων παραγραφῶν τῶν ι. καὶ κ'. καὶ λ'. ἐνιαυτῶν, ταῖς ἀγίαις Ἐκκλησίαις καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν σεβασμίαις τόποις, μόνην τὴν τῶν μ'. ἐτῶν παραγραφὴν ἀνατίθεσθαι προστάττομεν· τούτου αὐτοῦ φυλαττομένου, καὶ ἐπὶ τῇ ἀπαιτήσει τῶν λεγάτων καὶ τῶν κληρονομιῶν, τῶν εἰς ἀσεβεῖς αἰτίας καταλελειμμένων Ζήτει καὶ ἐν τῷ ἡ. Κεφ. τοῦ Μ στοιχείου 5).

Μονάστριαν ἢ ἀσκήτριαν δι' οὐδεμίαν ἀγωγὴν συγχωροῦμεν ἀφέλκεσθαι ἐκ τῶν ἰδίων μοναστηρίων 6).

Πᾶσα ὑπόθεσις, χωρὶς τῶν μὴ ἐπιδεχομένων ὑπέρθεσιν, ἐκ κλήτῳ ὑπόκειται οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δις 7).

Κελεύοντος ἄρχοντος, δικαίως νεμόμεθα, ὁ δὲ ἀνάρχως τὸ ἴδιον ἀφελόμενος, ἐκπίπτει αὐτοῦ.

Τὰ κακῶς κριθέντα καὶ τυπωθέντα, οὔτε χρόνος, οὔτε νόμος, οὔτε συνήθεια βεβαιοῖ.

Θεσπίζομεν μηδενὶ ἐξεῖναι, τοῦ τελευτήσαντος τοὺς γονεῖς, ἢ τὴν γυναῖκα, ἢ τοὺς κληρονόμους, ἢ τοὺς ἐγγυητάς, πρὸ τῆς

1) Ἐπαναγ. ΙΑ. ε. — 2) Τόμ. Ε. Συντ. σελ. 225. — 3) Σύντ. Α. σελ. 163. — 4) λθ'. Βασ. Θ'. ε. — 5) Νεαρ. ρηγ'. κά. — 6) μ.ά. Βασ. Θ'. ε. — 7) Ἄρμ. Β'. ε. 58'.

τῶν ἐννέα ἡμερῶν προθεσμίας τοῦ πένθους, αἰτιᾶσθαι ἢ παρενοχλεῖν, ἢ εἰς δικαστήριον ἔλκειν, εἴτε ὀνόματι χρέους παρὰ τοῦ τελευτήσαντος καταγομένου, εἴτε ἄλλης οἰκσοῦν αἰτίας χάριν εἰς τὰ μνημονευθέντα ἰδικῶς ὁρώσης πρόσωπα· εἰ δὲ ἐντὸς τῶν ἐννέα ἡμερῶν τολμήσει τινὰ ὁμολογίαν, ἢ ὑπόσχεσιν, ἢ ἐγγύην παρ' αὐτοῦ κομίσασθαι, ταῦτα πάντα ἀνίσχυρα εἶναι θεσπιζόμεν' οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦ χρέους καὶ τῆς ἀγωγῆς παντελῶς τοὺς ἐνάγοντας ἀλλοτριουῦσθαι. Εἰ δέ τις συκοφαντῶν ἐλεγχθοῖ τὸν ἀποιχόμενον, ὅσον παρ' ἐκείνου ἀπήτει, τοσοῦτον καταβαλέσθω τοῖς κληρονόμοις ἐκείνου· μετὰ δὲ τὴν τῶν ἐννέα παρελευσιν ἡμερῶν, εἴ τις κατὰ τῶν τοιούτων προσώπων τινὰς ἔχει νομίσειεν ἀγωγὰς, ταύτας κατὰ τοὺς νόμους ἐγγυμναζέτω 1).

Περὶ δικαστῶν αἰρετῶν.

Καρθαγένης 45', ρκβ'.

Ὁ 45'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου κανῶν, Ἐὰν ἐπιλέξηται, φησιν, ὁ ἐκκαλεσάμενος δικαστὰς, καὶ μετ' αὐτοῦ κάκεινος καθ' οὗ ἐξεκαλέσατο, τοῦ λοιποῦ ἀπὸ τούτων μηδενὶ ἐξέστω ἐκκαλεῖσθαι· ἐὰν γὰρ κατὰ κοινὴν γνώμην οἱ δίκην ἔχοντες πρὸς ἀλλήλους ἔλονται δικαστὰς, οὐκ ἐξέσται τούτοις κατὰ τῆς ἐξευεχθείσης παρ' αὐτῶν ἐκκαλεῖσθαι ψήφου.

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ ρκβ'. ψηφίζεται, καὶ τοὺς μὴ πειθομένους ἀφορίζεσθαι αξιοῖ.

Νόμοι.

Ὁ αἰρετὸς δικαστῆς τὸ δοκοῦν αὐτῷ ψηφίζεται, καὶ οὐ πολυπραγμονεῖ τὴν ψῆφον ὁ Πραίτωρ 2).

Εἴτε δικαία, εἴτε ἄδικός ἐστιν ἢ τοῦ αἰρετοῦ δικαστοῦ ψῆφος, βεβαία μένει καθόλου 3).

Μὴ χρεῖαν ἐχέτω ἐκκλήτου ἢ τοῦ αἰρετοῦ δικαστοῦ ἀπόφασις 4).

Τὸ αἰρετὸν δικαστήριον ἔοικε κυρίῳ δικαστηρίῳ, καὶ ἀνήκει πρὸς τὸ περατοῦσθαι τὰς δίκας. Οὐχ ἀρμύζει δὲ ἐξ αὐτοῦ παραγραφὴ, ἀλλὰ ποινῆς ἀπαίτησις 5).

1) δ'. Β27. ΚΓ'. δ'. — 2) ιθ'. Β27. Ζ. ε'. — 3) Θείμ. γ'. κζ'. αὐτόθι. — 4) νγ'. αὐτόθι. — 5) Ἄρμ. Α, δ'. 51.

Ἐάν δύο ὤσιν αἰρετοὶ δικασταί, καὶ διχονοῶσιν, αναγκάζονται καὶ τρίτον τινὰ ἐπιλέξασθαι, καὶ τῇ αὐτοῦ ἐμμεῖναι δοκιμασίᾳ 1).

Οὐ γίνεται αἰρετὸς δικαστὴς μετὰ τῆς ἐξ ὄρκων ἀσφαλείας, ἀλλὰ μετὰ ποινῆς αὐτοῦ· οἱ δικαζόμενοι ἐπιλεγέσθωσαν, καὶ ἀνάγκην ἐχέτωσαν ἢ ἐμμένειν τῇ ψήφῳ, ἢ τὸ πρόστιμον διδόναι, ὅπόσον ἂν τὰ μέρη ἀμφοτέρω συμφωνήσωσιν 2).

Εἰ μὴ ἔγκειται ποινὴ τῷ αἰρετῷ δικαστηρίῳ, ὁμολογήσει δέ τις ἐμμένειν τῇ ψήφῳ, ἐνάγεται ἀορίστως 3)· πληρέστατον δέ ἐστι τὸ μνημονεῦον τοῦ κεφαλαίου τοῦ δόλου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Περὶ τῶν δικαζομένων δι' οἰκεῖα ἐγκλήματα ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν.

Ἀποστόλων οδ΄

Ὁ οδ΄. τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανῶν, Τὸν κατηγορηθέντα ἐπίσκοπον πρὸς ἀνθρώπων ἀξιοπίστων, ἐπὶ τὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀναγκάτως χρῆναι μετακαλεῖσθαι 4) φησι δικαστήριον, δύο ἐπισκόπων ἐπ' αὐτὸν στελλομένων· κἂν μὲν εὐθὺς ὑπακούσας παραγένηται, καὶ μὴ οἷός τε ὦν ἀποδύσασθαι τὰ ἐγκλήματα, ὁμολογήσῃ ἢ ἐλεγχθῇ, ὀρίζεσθαι τὸ προσῆκον αὐτῷ ἐπιτίμιον· μὴ ἀπαντήσαντος δὲ παραυτίκα, ἐκ τρίτου τὴν αὐτοῦ μετάκλησιν γίνεσθαι· εἰ δὲ καὶ οὕτως ἐπιμένει τῇ ἀπειθείᾳ, τὴν Σύνοδον τὰ δόξαντα κατ' αὐτοῦ ὀρίζεσθαι κατὰ τὴν ποιότητα τοῦ ἐγκλήματος, μηδὲν τῆς ἀπειθείας ἀποναμένου.

Καρθαγένης ιβ΄.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ ιβ΄, Τὸν ἐγκλήμασί, φησι, περιπεσόντα ἐπίσκοπον, ὑπὸ πάσης προσήκει κρίνεσθαι τῆς Συνόδου, εἰς ἣν ὁ τοιοῦτος τελεῖ δηλαδὴ· εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τοὺς πάντας ἢ τοὺς πλείονας συνελθεῖν, μὴ ἐλάττονας γοῦν εἶναι τῶν ιβ΄. οὕτω γὰρ

1) ιζ΄. Βασ. 7. 6΄. — 2) Ἁρμ. Α. δ΄. 62. — 3) κζ΄. Βασ. αὐτόθι. — 4) μεταμπερεν γίνεσθαι 1376.

πάσης περιαιρεθείσης ἀμφιβολίας, οὐ περιοπτεύος ἔσται τοῖς ὑπὸ χεῖρα· τὸν δὲ γε πρεσβύτερον, ἐξ κρίνουσιν ἐπίσκοποι, καὶ τρεῖς τὸν διάκονον· ἀσφαλέστερόν πως τὰς τῶν ἱερέων κρίσεις τῆς Συνόδου ταύτης γίνεσθαι προμηθουμένης, ὡς ὑστεριζούσης τῷ χρόνῳ πρὸς τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἥπερ ἐν τῷ δ' κανόνι, τὰς τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων καθαιρέσεις ὑφ' ἐνὸς ἐπισκόπου γίνεσθαι διορίζεται, ὑπὸ τῆς Συνόδου δὲ, τὰς τῶν ἐπισκόπων.

Πρᾶξις Συνοδική.

Ταύτη τοι καὶ ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης Λουκᾶς, ἄκυρον ἠγήσατο τὴν τοῦ ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος Ἰωάννου καθαιρέσιν, ἣν ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐποιήσατο Κύπρου, ὅτι ἕνδεκα μόνοις συνῶν ἐπισκόποις, μὴ ἐπέκεινα ἦν αὐτὸς τῆς τῶν λοιπῶν δωδεκάδος.

Καρθαγένης ιδ'.

Καθὰ δὴ καὶ ὁ ιδ' τῆς αὐτῆς ἐν Καρθαγένῃ διορίζεται· Ἐνδέεις γὰρ οὔσης, φησὶν, ἐπισκόπων, ἔσθ' ὅτε καὶ ὑπὸ ε' κρίνεται ὁ πρεσβύτερος, καὶ ὑπὸ τριῶν ὁ διάκονος, τοῦ ἰδίου αὐτῶν ἐπισκόπου ἐπέκεινα τούτων προκαθεζομένου· ὥστε οἱ ἐφ' αὐτοὺς ἔχοντες τοὺς δικαζομένους, ἐκτὸς ὀφείλουσιν εἶναι τοῦ τεταγμένου ἀριθμοῦ τῶν συνδικαστῶν.

Ἀντιοχείας ιδ', ιε'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ιδ', Ἐπισκόπου, φησὶν, ἐπὶ τισιν ἐγκλήμασι κρινομένου πρὸς τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων, καὶ πρὸς ἀλλήλους τούτων διαφωνούντων, τῶν μὲν, ἀθῶον, τῶν δὲ, ὑπαίτιον ἀποφαινομένων, δεῖ τὸν μητροπολίτην τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης καὶ ἑτέρους ἐκ τῆς ὁμόρου μεταπέμπεσθαι χώρας, καὶ τὴν ἀμφισβήτησιν δι' ἐκείνων λύεσθαι τῆς τῶν πλειόνων ψήφου βεβαιωθείσης.

Ὁ δὲ ιε', Εἰ δὲ πάντες, φησι, μίαν κατ' αὐτοῦ ψῆφον ἐξενέγκοιεν, μηκέτι παρ' ἑτέροις τοῦτον δικάζεσθαι, ἀλλὰ μένειν βεβαίαν τὴν σύμφωνον ψῆφον τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων.

Σαρδικῆς δ'. ε'.

Οὗτος δὲ ἀνήρηται παρὰ τοῦ δ' τῆς ἐν Σαρδικῇ, οὕτωςι διεξιόντος· Τοῦ κοινῇ ψήφῳ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων κα-

Θαιρεθέντος, καὶ τῆ ψήφῳ μὴ ὑποκύπτοντος, ἀλλ' ἔτι ἀποδύσασθαι λέγοντος δύνασθαι τὰ ἐγκλήματα, μὴ πρότερον εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ χειροτονεῖσθαι ἕτερον, πρὶν ἂν ὁ Πάπας Ῥώμης μαθὼν τὰ τῆς ὑποθέσεως, ὄρον ἐξενέγκῃ, καὶ ἀποφῆνηται ἢ κυρωθῆναι, ἢ ἀνατραπῆναι τὴν καταδίκην, τῆς δυτικῆς ἔντος ἐπαρχίας τοῦ ἐπισκόπου δηλαδὴ, ἣτις καὶ μόνῃ τῷ Ῥώμης ἀνεῖται, ἔνθα καὶ ἡ Σύνοδος αὕτη συνήθροιστο· καὶ δις γὰρ ἐκκαλεῖσθαι τῷ κρινομένῳ ἐφείται.

Ὁ δὲ ἐ., Καθαιρεθέντος, φησὶ, τοῦ ἐπισκόπου ψήφῳ κοινῇ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων, καὶ ἐκκλητον ἐπὶ τὸν Πάπαν ποιησαμένου, κακείνου ἑτέροις τῶν ἀστυγειτόνων ἐπισκόποις τὴν ἐξέτασιν τῆς δίκης διὰ γραφῆς ἐπιτρέψαντος, τοῦ δὲ καὶ ὑπὸ τούτων καταδικασθέντος, αὐθὶς γε μὴν ἐπιζητοῦντος ἐξέτασιν, εἰ μὲν τὰ ἤδη κριθέντα ἀρκεῖν ὁ Πάπας νομίσῃ, τὸ κῦρος ἢ τῶν ἐπισκόπων ἐχέτω ἀπόφασις· εἰ δὲ καὶ αὐθὶς κριθῆναι τὸν ἐπίσκοπον δοκιμάσῃ, μὴ ἀναγκαζέσθω ὁ καταδικασθεὶς εἰς Ῥώμην ἀπιέναι, ἀλλὰ τὴν ἰδίαν ὁ Πάπας ἐξουσίαν πρεσβυτέροις τῶν οἰκειοτάτων αὐτῷ δεδωκώς, καὶ πέμψας ἐκεῖσε μετὰ τῶν ἐγγωρίων ἐπισκόπων, τὰ τῆς ὑποθέσεως ἐξετασθῆναι κελευσάτω, καὶ οὕτω τελεία ἢ ἀπόφασις γενέσθω.

Καρθαγένης ιθ'.

Ὁ δὲ ιθ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ, Τὸν κατηγοροῦντα ἐπίσκοπον, παρὰ τῷ τῆς χώρας τὰ πρῶτα φέροντι, τὴν κατηγορίαν δεῖ, φησιν, ἐνιστᾶν· ὁ δὲ γε κατηγορούμενος πρὸ τῆς τελείας ἀποφάσεως τῆς ἰδίας τιμῆς οὐκ ἀποκλείεται· γράμμασι μέντοι κληθεὶς ἐπὶ τὸ δικαστήριον, εἰ μὴ ἀπαντήσειεν ἐνὸς παραρρυέντος μηνός, ἐξ ὅτου τὰ γράμματα ἐδέξατο, εἰς ποινὴν τῆς ἀπειθείας ἀφορίζεται, μὴ ἐξὸν αὐτῷ ἱερουργίας ἄψασθαι ὅπουδῆποτε· εἰ δὲ ἀληθῶς ὑπὸ ἀναγκαιῶν αἰτιῶν δειχθεῖν κωλύμενος, ἕτερος μὴν εἰς προθεσμίαν αὐτῷ δίδοται· ἐξήκοντος δὲ καὶ τούτου, ἂν μὴ ἀφίκηται, τῆς τῶν πιστῶν κοινωνίας ἐκβάλλεται, μέχρις ἂν τὰ κατ' αὐτοῦ λαληθέντα δέξηται πέρας. Μήτε δὲ πρὸς τὸν τῆς ἐπαρχίας ἑξάρχον, μήτε μὴν πρὸς τὴν ἐτησίως γενομένην Σύνοδον ἀφικέσθαι φροντίσας, αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ τὴν δίκην ἐξ-

ήνεγκεν, ὑποβληθεὶς καθαιρέσει. Ὁ μέντοι κατήγορος, τῷ δικαστηρίῳ ἐνδιατρίβων, τῆς κοινωνίας οὐκ εἶργεται· ὑποχωρήσας δὲ κατὰ τινὰ σκῆψιν, αὐτὸς μὲν ἀφορίζεται, ὁ γὰρ μὴν ἐπίσκοπος τοῦ ἀφορισμοῦ ἀπολύεται· δείξας δὲ μὴ κατὰ σκῆψιν, ἀλλ' ἐξ αἰτίας εὐπροσώπου γενομένην τὴν ὑποχώρησιν, καὶ αὖθις τὴν ὑπόθεσιν κινεῖν οὐ κωλύεται. Εἰ δὲ διαβεβλημένος εἴη τοὺς τρόπους, κατηγορίαν μὲν τῆς ἱερωσύνης τοῦ ἐπισκόπου καθαπτομένην λέγειν οὐ συγχωρεῖται, ἰδίας δὲ καὶ χρηματικὰς κατ' αὐτοῦ κινεῖν ἀγωγὰς οὐ κωλύεται. Ἄλλ' οὐχ οὕτω τανῦν αἱ προθεσμῖαι τῆς κλήσεως τῶν ἡμερῶν γίνονται.

Νόμος.

Κατὰ δὲ γὰρ τὴν νεκρὰν τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως Μανουήλ, διὰ τριῶν παραγγελεμάτων τριακονθημέρων μετακαλοῦνται πάντες ἐνάγοντές τε καὶ ἐναγόμενοι, κἂν οἷας ὧσι καταστάσεως, κἂν οἷας ἢ τὸ ἐγκλημα ὑποθέσεως 1).

Καρθαγένης πζ'.

Ἄλλ' οὐδ' ὁ πῆ. ἐπιτρέπει, τὸν ὑπὸ κατηγορίαν ἢ ἀφορισμὸν γενόμενον ἐπίσκοπον τῆς ἐπισκοπῆς ἐξωθεῖσθαι, ἕως ἂν τὸ κατ' αὐτοῦ λυθῇ δικαστήριον.

Πρώτης καὶ δευτέρας ις'.

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ ις'. τῆς λεγομένης α. καὶ β'. Συνόδου κατὸν σαφῶς διατάσσεται, μὴ χειροτονεῖσθαι τινὰ κελεύων εἰς Ἐκκλησίαν, ἧς ὁ ἐπίσκοπος ἔτι περιῶν, οὐπω τῆς ἰδίας τελέως ἀπεκινήθη τιμῆς, εἰ καὶ πρὸς τινῶν ἐπὶ ἐγκλήμασιν ἠτιάθη, καὶ μικροψυχήσας ἴσως παρὰίτησιν ἐποιήσατο· στάσεως γὰρ καὶ παραχῆς αἴτιον τοῦτό γαρ. Δεῖ δὲ τοὺς τῆς Ἐκκλησίας, πᾶσάν γαρ φιλαπεχθημοσύνην μάλιστα περιίστασθαι, ἀλλὰ κανονικῶς τὰ κατ' αὐτὸν ἐξετάζεσθαι· καὶ εἰ κατὰ λόγον ἢ παρὰίτησις ἐγεγόνει, ἢ κανονικῶς διὰ τὰ ἐγκλήματα καθήρεθη, τῆνικαῦτα ἕτερον εἰς τὴν ἐπισκοπὴν προχειρίζεσθαι. Ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἐν τῇ ἰδίᾳ τιμῇ καλῶς ἰδρυμένος, μὴ τὸν οἰκεῖον ἐθέλοι ποιμαίνειν λαὸν,

1) Σύντ. Τόμ. Γ'. σελ. 361.

ἀλλὰ τῆς οικείας ἀποστάς ποιίμνης, ὑπὲρ τὸ ἐξάμηνον ἐν ἐτέρῳ διατρίβῳ τόπῳ, μὴ τινος ἀναγκαίου κατείργοντος, τὴν τοῦ ἐπισκόπου τιμὴν καὶ καθέδραν δικαίως ἀφαιρεθήσεται.

Καρθαγένης κ'.

Ὁ δὲ κ' τῆς ἐν Καρθαγένῃ, Πρεσβυτέροις ἢ διακόνοις περὶ τινων ἐγκαλουμένοις, τὸν ἴδιον αὐτῶν ἐπίσκοπον ἐφίστησι δικαστήν, σὺν γε ἐτέροις ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, οὓς ἂν ἐκλέξωνται οἱ κατηγορούμενοι, ἕξ μὲν ἐπὶ πρεσβυτέρων, καὶ τρισὶν ἐπὶ διακόνων· προθεσμίας δὲ καὶ ἐπιτιμήσεις τὰς αὐτὰς εἶναι καὶ τούτοις σαφῶς καὶ οὗτος διεξείσιν, οἷας δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἐπισκόπων ὁ προλαβών· τὰ δὲ γε τῶν λοιπῶν κληρικῶν αἰτιάματα, μόνος ὁ αὐτῶν ἐπίσκοπος ἐξετάσει, καὶ πέρατι δώσει, φησὶν.

Ὁ δὲ υθ'. ἀποκλείεσθαι λέγων τὸν κληρικὸν, ἐνὸς ἐξήκοντος ἔτους, καὶ μὴ δεξαμένης πέρας τῆς αὐτοῦ ὑποθέσεως, τὸ νῦν ἔχον οὐκ ἐνεργεῖ.

Νόμος.

Κατηγορίαν ἰσρέως, οὐδεὶς τῶν λαϊκῶν ἀρχόντων δικάζει, πλὴν εἰ μὴ καθοσιώσεως ἔγκλημα ἢ κατηγορία περιέχει 1). Ζήτησι καὶ ἐν τῷ ις'. Κεφ. τοῦ Π στοιχείου κανόνας τῆς ἐν Νεοκαιοσαρσίᾳ Συνόδου θ'. καὶ ι. καὶ Θεοφίλου ε'.

Περὶ τῶν ἐν τοῖς δικαστηρίοις κατηγορῶν.

Συνόδου δευτέρας ς'.

Ὁ ς'. τῆς δευτέρας Συνόδου κανῶν, Εἰς κατηγορίαν, φησὶν, ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν, οὔτε πάντας ἀνεξετάστως προσίεσθαι δεῖ, οὔτε μὴν πάντας ἀποκλείειν· εἰ μὲν γὰρ ἰδιωτικὴν τις ἐνίστησι κατ' αὐτῶν δίκην, ἠδικεῖσθαι λέγων αὐτὸς ἐπὶ πράγμασι κινουμένοις ἢ ἀκινήτοις, ἢ ὑβρίσθαι, ἢ τι τοιοῦτο παθεῖν, μῆτε πρόσωπον τοῦ κατηγοροῦντος, μῆτε θρησκείαν σκοπεῖν, μηδένα γὰρ τῶν δικαίων ἀποτυγχάνειν δίκαιον, ἀλλ' ἴσην ἅπασιν ἡμᾶς ἐπιφέρειν τὴν ἀδέκαστον ψῆφον, ἐλεύθερον καὶ τῆς οἰασοῦν ἀδικίας τὸν ἐπίσκοπον μάλιστα ἢ τὸν κληρικὸν καθιστάντας.

1) Ἐπαναγ. ΙΑ. κ. ιδ'.

Εἰ δὲ ἐκκλησιαστικὸν εἶη τὸ ἔγκλημα, ἔκπτωσιν τῆς ἱερωσύνης ἐπισεῖον τῷ ἐπισκόπῳ, ὅπερ καὶ δημόσιον λέγεται, τοῦ ἰδιωτικοῦ ἀντιδικαστελλόμενον, καθότι πρὸς τοῦ δήμου παντὸς εἰώθει γυμνάζεσθαι, οὔτε αἰρετικούς οἰουςδηποτοῦν προσίεσθαι δεῖ, οὔτε μὴν σχισματικούς καὶ παρασυναγόντας, οὐδὲ τοὺς κατ' ἄλλας αἰτίας τελέως ἐκβεβλημένους τῆς Ἐκκλησίας· οὐ μὴν οὐδὲ τοὺς πρὸς ὀλίγον τῆς Ἐκκλησίας ἀφορισθέντας, εἴτε τῶν τοῦ κλήρου εἶεν, εἴτε τῶν τοῦ λαοῦ, ἂν μὴ πρότερον τὰς κατ' αὐτῶν αἰτίας ἀποτρίψωνται· οὐδὲ τοὺς ὑπὸ κατηγορίαν ὄντας, πρὶν ἂν τῶν ἐγκλημάτων ἀθῶοι φανῶσιν· εἰ δὲ τούτων ἀπάντων ἐλεύθεροι εἶεν οἱ κατήγοροι, τότε δὴ, ἅττα ἂν ἐπάγωσι τῷ ἐπισκόπῳ ἐγκλήματα, οἱ τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης ἐπίσκοποι, φησιν, ἐξετάσουσιν· εἰ δὲ οὗτοι μὴ οἰοί τε εἶεν ταῦτα διαλύσασθαι, ἢ τῆς διοικήσεως μείζων Σύνοδος δοκιμάσασα πέρατι δώσει. Τὰ δὲ γε τοῦ κληρικοῦ ὁ ἴδιος ἐπίσκοπος ἐξετάσει· ἀτονήσαντος δὲ πρὸς τὴν διάλυσιν, τῇ μείζονι καὶ ταῦτα Συνόδῳ παραπεμφθήσεται. Μὴ μέντοι πρότερόν, φησι, τὴν κατηγορίαν ἐνίστασθαι, πρὶν ἂν ἐγγράφως οἱ κατήγοροι τὸν ἴσον ὑποσχεῖν ἀσφαλίσωνται κίνδυνον, εἴπερ ἐν τῇ τῶν πραγμάτων ἐξετάσει συκοφαντοῦντες τὸν ἐπίσκοπον ἐλεγχθεῖεν. Τὸν δὲ μὴ οὕτω δρᾶν ἀνεχόμενον, ἀλλ' ἢ βασιλεῖ προσιόντα, ἢ κοσμηκοῖς ἄρχουσιν, ἢ οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, μὴ δεκτὸν εἶναι παντάπασιν εἰς κατηγορίαν, ὡς ἀτιμάσαντα τοὺς τῆς διοικήσεως ἐπισκόπους, καὶ εἰς τοὺς θείους κανόνας ὑβρίσαντα, καὶ τὴν τῆς Ἐκκλησίας εὐταξίαν συγχέοντα.

Συνόδου τετάρτης κά.

Τούτῳ συνάδει καὶ ὁ κά. τῆς δ'. Συνόδου, μὴ ἀδοκιμάστως λέγων προσίεσθαι τοὺς κατηγοροῦντας ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν, εἴτε τῶν τοῦ κλήρου, εἴτε τῶν τοῦ λαοῦ εἶεν, εἰμὴ πρότερον αὐτῶν ὁ βίος δοκιμασθεῖη, καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα.

Καρθαγένης ἡ.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἡ. τῆς ἐν Καρθαγένῃ οὐκ ἐφήρισιν ἐπισκόπου κατηγορεῖν τὸν διαβεβλημένον τοὺς τρόπους.

Ὁ δὲ ρκή, οὐδὲ τὸν ἀφορισμένον καὶ ἀκοινώνητον, μέχρις ἂν λυθῇ τοῦ ἀφορισμοῦ.

Ὁ δὲ ρκθ'. οὐδὲ δούλοις κατηγορεῖν δίδωσιν, οὐδὲ ἀπελευθέρους, τῶν αὐτοῦς ἐλευθερωσάντων κληρικῶν, ἢ τῶν παίδων αὐτῶν, ἢ τῶν κληρονόμων· ἐτέρων μὲντοι κατηγορεῖν ἐφήσιν· ἀλλ' οὐδὲ ἀτίμοις, οἴονεϊ μίμοις, καὶ θηριομάχοις, καὶ μονομάχοις· ἀλλ' οἱ μὲν ἐπὶ σκηνῆς μίμοι, οἱ ἐν πανηγύρεσι καὶ δημοτικῆς παίζοντες συνελεύσεσιν, ἄτιμοι· οἱ δὲ παρὰ βασιλεῖ ἀστεῖα πρὸς μετρίαν τέρψιν ἐπιτηδεύοντες, ἔντιμοι· θηριομάχοι δὲ καὶ μονομάχοι, εἰ μὲν πρὸς ἐπίδειξιν ἀνδρείας ὄρωεν καὶ δόξης ἔρωτα. ἀριστεῖς ἂν λογίζοντο· εἰ δὲ πρὸς μισθόν, ἄτιμοι· οἱ γὰρ τῆς οἰκείας ζωῆς μὴ φειδόμενοι, ἀλλὰ μισθοῦ ταύτην προΐεμενοι, σχολῆ γ' ἂν αὐτοῖς μελήσει ἐπαινουμένης ὑπολήψεως· ἀλλ' οὐδὲ Ἰουδαίους ἢ αἰρετικοῖς κατηγορεῖν ἐπιτρέπει, εἰ μήπου περὶ ἰδίων οὗτοι πάντες ἐνάγουσιν ὑποθέσεων.

Ὁ δὲ ρλ', Τὸν ἐν πολλοῖς, φησιν, ἐγκλήμασιν ἐπισκόπου κατηγοροῦντα ἢ κληρικοῦ, καὶ τούτων ἐνδὸς ἐξετάσει δοθέντος ἀποδείξαι μὴ δυνηθέντα, οὐδὲ περὶ τῶν λοιπῶν εἰκὸς τοῦτον πιστεύεσθαι.

Νόμοι.

Κρεῖσσον τὰ ἁμαρτήματα καταλιμπάνειν ἀνεκδίκητα, ἢ τινος ἀναιτίως κολάζεσθαι 1).

Οὐ δεῖ πιστεύειν ταῖς καταθέσεσι τῶν κρινομένων, εἰ μὴ καὶ ἀπόδειξις διδάσκει τὸν δικαστήν.

Τῶν ψυχικῶν ἁμαρτημάτων τῶν ὑπεξουσίων παίδων, ἴσως οἱ πατέρες δίκην ὑπέχουσιν, οὐ μὴν καὶ τῶν ἐγκληματικῶν· οὐ γὰρ κολάζονται πατέρες ὑπὲρ τέκνων· φησὶ γὰρ ὁ νόμος· Τὰ ἁμαρτήματα τῆ κεφαλῆ ἔπονται.

Περὶ τῶν ἐν τοῖς δικαστηρίοις μαρτύρων.

Ἀποστόλων οέ.

Ὁ οέ. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανῶν, οὐδὲ εἰς μαρτυρίαν τὸν αἰρετικὸν προσίεσθαι διορίζεται, ὅπου γε οὐδὲ πιστὸν ἓνα μόνον· Ἐπὶ ἀτόματος 2) γὰρ, φησὶ, δύο μαρτύρων ἢ τριῶν, σταθήσεται

1) ἐ. Βασ. Ξ'. γά. — 2) 6'. Κορ. ΙΓ'. 1.

παν ῥήμα· καὶ ὁ Ἀπόστολος· Κατὰ πρεσβυτέρου κατηγορίαν μὴ παραδέχου, εἰ μὴ ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων 1).

Καρθαγένης νθ. ρλά.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ ρλά, Ἀρχὴν, φησι, τοὺς κεκωλυμένους ἐγκληματικῶς ἐνάγειν, οὐδὲ εἰς μαρτυρίαν προσίεσθαι χρή· τοὺς δ' αὖ τὸν βίον ἀστείους, ὧν τὴν μαρτυρίαν ἀληθῆ ποιήσῃ τὰ προβεβιωμένα, μὴ ἀνήθους εἶναι, ἐντὸς δηλαδὴ ἰδ'. ἐτῶν, τῷ μῆπω τούτοις εὐσταθὲς εἶναι τὸ φρόνημα· ἀλλ' οὐδὲ οἰκειακοὺς τὸν κατηγοροῦντα παράγειν δεῖ μάρτυρας, καὶ ὑπεξουσίους αὐτῷ, ἢ ὑποχειρίους, οὓς, εἰ μὴ πείθονται τὰ κατὰ νοῦν αὐτῷ λέγειν, ἐξέσται οἱ κολάζειν· σεμνῆς δὲ μεταποιούμενοι πολιτείας οἱ ὑποχείριοι, ἱερεῖς, φημι, καὶ διάκονοι, καὶ λογικῶν ἐπίσπῃμονες μαθημάτων, οὐκ ἀπόβλητοι πρὸς μαρτυρίαν ἔσονται.

Ὁ δὲ νθ', Εἰ κληρικοί, φησι, παρὰ τῷ τῆς Ἐκκλησίας κριθεῖεν δικαστηρίῳ, (ὡς ὁ Ἀπόστολος παραγγέλλει, Τολμᾶ τις ὑμῶν πρᾶγμα ἔχων, κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἀγίων; 2) καὶ θάτερον μέρος τῆς ἐξενεχθείσης καταγνοίῃ ψήφου, μὴ ἐξεῖναι θατέρῳ μέρει εἰς τὸ τῆς ἐκκλήτου δικαστήριον ἔλκειν πρὸς μαρτυρίαν τὸν πρότερον τὴν ὑπόθεσιν δοκιμάσαντα, ἢ καὶ κρινομένης παρατυχόντα, μηδὲ τοὺς γένει προσήκοντας προβάλλεσθαι μάρτυρας.

Νόμοι.

Ἄξιοπίστους εἶναι δεῖ τοὺς μάρτυρας.

Καὶ παράγονται καὶ ἐπὶ χρηματικῶν καὶ ἐγκληματικῶν ὑποθέσεων, εἰ μὴ κεκωλυμένοι ὑπὸ τοῦ νόμου, ἢ ἐξχουσατεούμενοι 3).

Ἀπόβλητος εἰς μαρτυρίαν γίνεται ὁ καταδικασθεὶς διὰ τὸ ποιῆσαι ταραχώδη φλυαρίαν 4).

Δεῖ τοὺς μάρτυρας πρότερον ὁμνύναι, πρὶν ἢ μαρτυρήσωσι· τοῖς τιμιωτέροις δὲ μᾶλλον πιστεύειν· ἐνὸς δὲ μαρτυρία οὐκ ἔστι δεκτὴ ἐν οἰαδῆποτε δίκῃ, κἂν συγκλητικὸς ᾖ 5).

Τῇ κατὰ τοῦ ἐπισκόπου ἀγωγῇ, εἰ μὲν χρηματικὴ εἴη, μέχρι

1) ἁ. Τιμ. Ε. 19. — 2) ἁ. Κορ. 5', 1. — 3) ἁ. Βασ. ΚΑ. ἁ. — 4) κ'. Βασ. εὐαγγ. — 5) λγ'. Βασ. εὐαγγ.

λίτρας μίξας, δύο πιστοὶ ἔντιμοι μάρτυρες ἐνομότως μαρτυρήσουσιν· εἰ δὲ μέχρι ν΄. λιτρῶν, τρεῖς· εἰ δὲ ἐπέκεινα, ἑ. εἰ δὲ ἐγκληματικὸν εἶη τὸ αἰτίημα, διὰ ἑ. μαρτύρων πιστῶν καὶ ἐντίμων ὁμνύντων, ἀποδείκνυται.

Οὐκ ἔστιν ἀξιόπιστος μάρτυς ὁ κελεύεσθαι δυνάμενος παρ ἑμοῦ ἐπὶ τῷ μαρτυρῆσαι 1).

Ὁ κατήγορος οἰκειακούς μάρτυρας οὐ δύναται πράγειν 2).

Ὁ κατὰ συκοφαντίαν ἐπὶ παραστάσει παρὰ δικαστῆ προσφῶρω αἰτιώμενος ἐπίσκοπον, λ΄. δίδωσι λίτρας 3).

Κατὰ τρεῖς τρόπους ἡ συκοφαντία γίνεται, καὶ τριπλῆ ἡ ἐπεξέλευσις· ἢ γὰρ συκοφαντεῖ τις ὡς πλαστῶς κατηγορῶν, ἢ προδότης τῆς ἰδίας ὑποθέσεως γίνεται, τ' ἀληθῆ ἐγκλήματα κρύπτων, ἢ φευγοδικεῖ, τελείως ἀναχωρῶν τῆς κατηγορίας. Οὐ πάντως δὲ συκοφάντης ἐστὶν ὁ μὴ ἀποδεικνύς ὃ κατηγορήσεν, ἀλλ' ἐν τῇ κρίσει τοῦ δικαστοῦ ἐστὶ, μετὰ τὸ ἐλευθερωθῆναι τὸν κατηγορούμενον, ζητῆσαι περὶ τούτου· καὶ μὲν εἴπη οὐκ ἀπέδειξας, ἐφείσατο αὐτοῦ· ἂν δὲ εἴπη ἐσυκοφάντησας, κατεδίκασεν αὐτὸν εἰς συκοφαντίαν· καὶ μὴδὲν εἴπη περὶ τῆς ποινῆς, ἐπικολουθεῖ γάρ· ἂν δὲ εἴπη, προπετῶς ἐκίνησας, ἤγουν οὐκ ἀπέδειξας, οὐ ποιεῖ αὐτὸν συκοφάντην, οὐδὲ ποινὴν ὁ τοιοῦτος ὑφίσταται 4).

Ἡ γυνὴ οὐ μετέρχεται ἀνδρῶν ὀφθίκιον, οὐδὲ ἐν διαθήκῃ μαρτυρεῖ, εἰ μὴ ἐν οἷς ἄνδρες οὐ πρσκαλοῦνται· ἀλλ' οὐδὲ συνηγορεῖν ταύταις ἐφείται δημοσίᾳ, ἐκυταῖς δὲ μόνον συνηγοροῦσι καὶ γυνὴ καὶ τυφλός· οὗτος δὲ καὶ δικάζειν δύναται 5).

Νεαρά.

Ἡ δὲ μῆ. νεαρά τοῦ βασιλέως Λέοντος κωλύει τὰς γυναῖκας ἐπὶ συμφωνοῖς μαρτυρεῖν καὶ συναλλάγμασιν· ἐπὶ δὲ τοκετῶν, καὶ ἐφ' ὧν μόνη θηλειῶν ὄψις ὄραν συγκεχώρηται, ἐπιτρέπονται μαρτυρεῖν.

Ἐκ τῆς ρηγ΄. Ἰουστινιανείου Νεαρᾶς 6).

Τοῖς εὐλαβεστάτοις πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις, εἰ εὐρεθῆεν

1) ς΄. Βασ. ΚΑ΄. ἀ.—2) κγ΄. Βασ. ἀντόθι.—3) β΄. Βασ. Γ. ἀ.—4) ἑ. Βασ. Ε΄. ἀ.—5) ιζ΄. Βασ. ΚΑ΄. ἀ. καὶ δ΄. Βασ. Η΄. ἀ.—6) Ἐπαν. Θ΄. κ΄ καὶ ιβ΄.

ὑπὲρ χρηματικῆς αἰτίας ψευδομαρτυρήσαντες, μὴ μέντοι γε ὄρκω τὸ ψεῦδος βεβαιωσάμενοι, τούτοις ἀρκέσει, ἀντὶ βασάνων, ἐπὶ τρεῖς ἐνιαυτοὺς χωρίζεσθαι τῆς θείας ὑπηρεσίας, καὶ μοναστηρίοις παραδίδοσθαι· εἰ δὲ καὶ τῷ ψεύδει τὸν ὄρκον προσέθηκαν, ὁ κανὼν αὐτοὺς προέκοψε τῆς ἱερωσύνης ὑπὲρ δὲ ἐγκληματικῶν αἰτιῶν εἰ ψευδομαρτυρίαν εἵποιεν, ἐγγραψάμενοι δηλονότι, ὡς τοῖς θείοις ὄρισται κανόσι, τοῦ κλήρου ἀπογυμνοῦνται καὶ ταῖς νομίμοις ποιναῖς ὑποβάλλονται.

Ἄρκοῦσι πρὸς ἀπόδειξιν πέντε μάρτυρες, ἐγγράφων μὴ ὄντων· εἰ δέ εἰσιν ἐγγραφα, ἥτοι συμβόλαια, τρεῖς μόνον ἀρκοῦσιν 1).

Οἱ μάρτυρες ἀκοῆ μὴ μαρτυρεῖτωσαν, λέγοντες ὡς ἠκούσαμεν ἔκ τινος τόνδε χρεωστεῖν, ἢ τόνδε καταβάλλεσθαι, κἂν εἰ ταβουλάριοι εἶεν οἱ ταῦτα μαρτυροῦντες· ἐπὶ γὰρ τῶν ἐγκληματικῶν ἀνάγκη πᾶσα παραχθῆναι τοὺς μάρτυρας καὶ μὴ τὰς φωνὰς αὐτῶν 2).

Τοῖς μάρτυσι καὶ οὐ τοῖς μαρτυρίοις πιστευτέον· αὐτοπροσώπως γὰρ ἐρωτῶνται παρὰ τῶν δικαστῶν ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων, καὶ ὁ μὴ δεικνὺς τὸ παρ' αὐτοῦ προτεθὲν ἐξορίζεται 3).

Οἱ πένητες οὐ μαρτυροῦσι· πένης δὲ ἐστὶν ὁ μὴ ἔχων ἑνὸς νομισμάτων περιουσίαν 4).

Οὐ μαρτυρεῖ ἀπελεύθερος κατὰ πάτρωνος, ἢ παιδὸς αὐτοῦ 5).

Οὐ μαρτυρεῖ ὁ ἥττων τῶν κέ. ἐτῶν, οὔτε ὁ ἐν δημοσίῳ δικαστηρίῳ καταδικασθεὶς, καὶ μὴ ἀποκαταστάς, ἢ ἐν δεσμοῖς, ἢ ἐν δημοσίᾳ φρουρᾷ βληθεὶς· οὔτε ὁ ἐλεγχθεὶς λαβεῖν χρήματα ἐπὶ τῷ μαρτυρῆσαι, ἢ μὴ μαρτυρῆσαι· οὔτε ὁ καταδικασθεὶς ἐπὶ μοιχείᾳ 6).

Υἱὸς πατρὸς, ἢ πατὴρ υἱῶ, οὐ μαρτυρεῖ 7).

Οὔτε αἰσδῆποτε ἐν ἰδίῳ πράγματι 8).

Ὁ δούλος οὐ μαρτυρεῖ· οὐ γὰρ χρὴ πιστεύειν προπετῶς τοῖς οἰκέταις λέγουσι κατὰ δεσποτῶν· φύσει γὰρ ὁ δούλος τῷ δεσπότη πολέμιος 9).

1) Πρ. Ν. Η. κεφ. 2. καὶ 6. καὶ κεφ. 3. 4. — 2) κεφ. 5. Πρὸχ. Ν. ΚΖ'. — 3) γ'. θ. β'. Βασ. ΚΑ. α. — 4) Πρὸχ. ΚΖ'. κβ'. — 5) Βασ. Ξ'. λδ'. — 6) Αζ'. Βασ. αὐτόθι. — 7) Πρ. Νόμ. ΚΖ'. κεφ. 24 καὶ 26. — 8) ἡ. Βασ. ΚΑ'. — 9) Βασ. αὐτόθι. — 9) Πρὸχ. Ν. ΚΖ'. 28.

Ὁ κατά τινος ἤδη μαρτυρήσας, οὐ μαρτυρεῖ πάλιν κατ' αὐτοῦ 1).

Κωλύεται μαρτυρεῖν ἄνηθος, κωφός, ἄλκλος, μαινόμενος, ἄσωτος, υἱὸς ὑπεξούσιος, ὅταν ὁ πατήρ αὐτοῦ παρ' ἄλλου γραφῆ κληρονόμος ἐν διαθήκῃ 2).

Ἡ παραγραφή, κατὰ μὲν τοὺς νόμους πολλαχῶς, κατὰ δὲ τοὺς ῥήτορας τετραχῶς γίνεται· ἀπὸ τοῦ λείποντος· οἶον ἀσώτου πατήρ, ἀφανῆς ἐγένετο, καὶ φόνου ὁ υἱὸς φεύγει· ἀπὸ τοῦ ὑπερβάλλοντος· οἶον ἄεκα νέοι ἐπωμόσαντο μὴ γῆμαι, καὶ φεύγουσι κακοῦ βίου· ἢ ἀφ' ὧν ἕτεροι πεποιήκασιν οὐ δεῖ κρίνεσθαι, οἶον ὁ τρισαριστέυς, οὐ εἰκόνα ἔστησαν οἱ πολέμιοι, καὶ προδοσίας φεύγων· ἢ κατὰ χρόνον, οἶον δειλοῦ παῖς ἠρίστευσε, καὶ μοιχείας κρίνει τὴν γυναῖκα.

Ἔτι περὶ τῶν ἐνθίκως καθαιρεθέντων.

Ἀντιοχείας δ, ιβ΄.

Ὁ δ΄. κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου, Ὁ ὑπὸ Συνόδου καθαιρεθεῖς, φησὶν, ἐπίσκοπος, ἔτι δὲ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦτο παθῶν ἐπισκόπου, εἰ μετελθεῖν ὅτιοῦν βουληθεῖν, ἂ τοῖς ἱερεῦσιν ἔθος, μὴ ἐξεῖναι τούτῳ ἀδίκως ἔτι διατεινομένῳ παθεῖν, ἑτέρα προσιέναι Συνόδῳ, καὶ ζητεῖν ἐξετάσει τὰ κατ' αὐτὸν δοθῆναι, μηδὲ χώραν ἀπολογίας αὐτῷ μετεῖναι· τοὺς δὲ γε συνειδότες τὴν κατ' αὐτοῦ ἀπόφασιν, καὶ κοινωνεῖν αὐτῷ τολμήσαντας, καὶ τούτους τῆς Ἐκκλησίας ἐκκόπτεσθαι.

Ὁ δὲ ιβ΄, Τὸν ὑπὸ τοῦ ἰδίου αὐθις ἐπισκόπου καθαιρεθέντα πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ ὑπὸ Συνόδου ἐπίσκοπον, ἀπαγορεύει προσιέναι τῷ βασιλεῖ, καὶ παρ' αὐτῷ ζητεῖν τὴν ἐξέτασιν, ἀλλὰ μείζονι ἐπισκόπων Συνόδῳ, καὶ ἂ νομίζει δίκαια ἔχειν, τούτοις προσαναφέρειν, καὶ τὴν παρ' αὐτῶν ἐξέτασιν ἐκδέχεσθαι καὶ ἐπίκρισιν· εἰ δὲ τις τούτων ὀλιγωρήσας ἐνοχλήσῃ τολμήσῃ τῷ βασιλεῖ, μηκέτι χώραν ἔχειν ἀπολογίας, μηδὲ ἐλπίδα μελλούσης ἀποκαταστάσεως. Εἰ γὰρ καὶ παντὶ καταδικαζομένῳ καὶ ἀδικεῖσθαι δεομένῳ ἢ τῆς Ἐκκλησίας βοήθεια δέδοται, ἀλλ' ἐπεὶ

1) κβ΄. Βασ. ΚΑ. 4. — 2) Πρίχ. Ν. ΚΖ΄. 33

τοι γε τῶν πατριαρχῶν αἱ ψῆφοι ἐκκλήτῳ οὐχ ὑπόκεινται, ὁ πειρώμενος ἔκκλητον εἰς βασιλέα ποιήσασθαι, μετὰ τὴν τοῦ πατριαρχοῦ ἐξενεχθεῖσαν ἀπόφασιν, τιμωρεῖται κατὰ τὸν παρόντα κανόνα.

Ἀποστόλω κή.

Ὁ δὲ κή. τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανῶν, τὸν καθαιρεθέντα δικαίως ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἐπὶ ἐγκλήμασι φανεροῖς, καὶ ἄψασθαι τολμήσαντα τῆς ἀφαιρεθείσης αὐτῷ λειτουργίας, ἐκκόπτεσθαι παντάπασι κελεύει τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τε τυχὸν τῆς αὐθαδεῖας τὸ περιὸν, καὶ ὅτι ἄλλως κολασθῆναι κανονικῶς οὐκ ἔνι τὸν ἤδη καθαιρεθέντα.

Καρθαγένης ξέ, γ'.

Ὁ δὲ ξέ. τῆς ἐν Καρθαγένῃ, δικαίως κληρικοῦ καταδικασθέντος, φησὶ, πρὸς τοῦ οικείου ἐπισκόπου, μηκέτι ἐκκλήτῳ βοηθουμένου, τοῦ κληρικοῦ δηλαδὴ, τοὺς χειρὶ χρωμένους, καὶ κωλύοντας τὴν ὀρισθεῖσαν κατ' αὐτοῦ ψῆφον τὸν ἐπίσκοπον ἐπενεγκεῖν, αἰτεῖσθαι χρὴ τὴν Σύνοδον πρὸς τοῦ βασιλέως ποινῇ τούτους χρηματικῇ, καὶ ἀφαιρέσει τῆς τιμῆς ὑποβάλλεσθαι, εἴτε τῆς Ἐκκλησίας εἶεν οἱ τοιοῦτοι δῆπου, εἴτε τοῦ λαοῦ, καὶ ἂν ὁποίας ὥσι καὶ ἡλικίας καὶ φύσεως.

Ὁ δὲ γ' καὶ τῶν ἐπισκόπων τοὺς μὴ ταῖς ψήφοις ὑποκύπτοντας τῆς Συνόδου, τῇ τῶν ἀρχόντων ἐξουσίᾳ κελεύει δίδοσθαι· πλὴν οὐκ ἔννομον τοὺς ἱερωμένους εἰς κόλασιν κοσμικοῖς ἄρχουσι παραδίδοσθαι, εἰ μὴ πρότερον καθαιρεθεῖεν. Τοῦτο δὲ γίνεται, ἢ ὅταν μὴ δυνατὴ ἡ Σύνοδος ἢ τὴν οικεῖαν ἀπόφασιν εἰς ἔργον ἐξενεγκεῖν, ἢ ὅταν μέγα ἢ τὸ ἀμάρτημα, καὶ δεῖ τῇ παρὰ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὴν παρὰ τῶν ἀρχόντων ἐπακολουθῆσαι κόλασιν. Εἰ γὰρ εὔρεθῆι τυχὸν ἱερωμένος ἐπιβουλεύων τῷ βασιλεῖ, πρὸς τῇ καθαιρέσει, καὶ τοῖς ἄρχουσι πρὸς ἐξέτασιν ἐκδοθήσεται, ὥστε καὶ κατειπεῖν τοὺς συνίστορας, ὥσπερ δὴ καὶ ἡ ῥηθεῖσα ρηγ'. Ἰουστινιάνειος νεαρὰ περὶ τῶν τοιούτων διὰ κελεύεται.

Νόμοι.

Ἐπίσκοπος, κανονικῶς τῆς ἱερωσύνης ἐκπεσὼν, καὶ ἐπιθείνων

τῆ πόλει ἀφ' ἧς ἐξεβλήθη, ἢ καταλιμπάνων τὸν τόπον ἐν ᾧ διάγειν ἐκελεύσθη, μοναστηρίῳ ἄλλης ἐπαρχίας ἐμβάλλεται 1).

Ἐπίσκοπος ἀπὸ Συνόδου καθαιρεθεὶς, καὶ ποιήσας τι στασιῶδες πρὸς τὸ αὐθις ἀναλαβεῖν τὴν ἐπισκοπὴν, ἀπὸ ἑκατὸν μιλίων ἧς ἐξεβλήθη πόλεως οικεῖτω, μὴδὲ βασιλεῖ προσιτὸς ἔστω· εἰ δὲ καὶ προσιῶν ἀντίγραφα λήψοιτο, ἄχρηστα ἔστω· καὶ ὁ ἐκδικῶν αὐτὸν ἀγανακτείσθω 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Ὅτι δις ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐκδικεῖν οὐ χρή.

Ὁ κέ. τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανῶν, Ἐπίσκοπος, φησὶν, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἐπὶ πορνείᾳ ἀλοῦς, ἢ ἐπιορκίᾳ, ἢ κλοπῇ, καθαιρέσθω καὶ μὴ ἀφοριζέσθω· Οὐ γὰρ ἐκδικήσεις δις ἐπὶ τὸ αὐτό· οἱ γὰρ ἱεραῖοι λαχόντες, εἰ καθαιρεθεῖεν, ἀλλὰ γε τῆς τῶν πιστῶν κοινωνίας οὐκ ἀφορίζονται, κὰν οἰωδῆποτε πάθει περιπαρῶσι· μόνον γε μὴν τῶν εὐθυνῶν ἀμφοτέρων τιμῶνται διὰ τὸ περιὸν τῆς κακίας, οἱ διὰ χρημάτων ἢ δυναστείας ἀρχόντων, ἱερωσύνην, ἢ προστασίαν ἄλλως λαοῦ δεξάμενοι· τούτους γὰρ ὁ κθ'. ἀποστολικὸς κανὼν, ἔτι δὲ καὶ ὁ λ'. καὶ τοὺς αὐτοῖς κοινωνοῦντας, οὐ μόνον καθαιρέσει, ἀλλὰ καὶ ἀφορισμῶ ὑποτίθησιν.

Βασιλείου λθ'. γά.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ λθ'. κανόνι, τὴν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν καθολικῶν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου καὶ Θεολόγου ἐκλέξας φωνὴν, τὴν οὕτως ἰσχυρῶς διεξιούσαν· Ἔστιν ἁμαρτία πρὸς θάνατον, καὶ ἔστιν ἁμαρτία οὐ πρὸς θάνατον 3)· τοὺς τὴν πρὸς θάνατον ἁμαρτίαν, φησὶν, ἁμαρτάνοντας κληρικούς, τὴν μέχρι πράξεως δηλαδὴ προχωρήσαντες, ἐκπίπτειν μὲν τοῦ βαθμοῦ τῆς ἱερωσύνης, τῆς ἐν τῇ εὐχῇ δὲ κοινωνίας τῶν λαϊκῶν μὴ ἐξείργεσθαι· ἐν οὐδενὶ γὰρ τῶν τέτραχα διαιρουμένων τῆς μετανοίας σταθήσονται τόπων· οὐ γὰρ ἐκδικήσεις δις ἐπὶ τὸ αὐτό. Ὡσπερ δὲ τὴν

1) Νεαρά ρηγ'. κ. ια. — 2) ἁ. Βασ. Γ'. α. — 3) ἁ. Ἰω. Ε'. 16, 17.

πρακτον ἀμαρτίαν πρὸς θάνατον λέγει φέρειν τὸν τῆς ψυχῆς, πορνείαν τυχόν, ἢ φόνον, ἢ τι τῶν τοιούτων, οὕτω τὴν ἄκρι βουλῆς καὶ συγκαταθέσεως προϋούσαν, οὐκ ἀνεπιτίμητον μὲν εἶναι, οὐ μὲν καὶ τὸν παντελεῖ τῆς ψυχῆς μνηστεύεσθαι θάνατον, ὥστε καὶ καθαίρεσιν ἐπάγειν, κατὰ τὸν δ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ Συνόδου κανόνα, ἃν ζῆτει ἐν τῷ ιε. κεφ. τοῦ Π στοιχείου· οὐ δὲ γὰρ ἂν πόρνος κριθεῖη, ὁ πορνεῦσαι μὲν προθέμενος, τὴν πράξιν δὲ μὴ τελέσας· ὡς δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ φονέως λογιστέον, ὡς φησιν ὁ μέγας Θεολόγος Γρηγόριος, Εἰ κρίνεις φόνου τὸν φονικὸν ἐκ μόνου τοῦ βούλεσθαι, καὶ τὰ ἐξῆς. Τινὲς δὲ φασὶ πρὸς θάνατον εἶναι ἀμάρτημα τὸ κεφαλῆς ἀφαίρεσιν, καὶ θάνατον ἐπάγον τῷ ἀμαρτάνοντι, καὶ κρίνειν τὸν ἅγιον μηδὲν πλέον τῆς καθαιρέσεως τὸν ἱερέα ὑφίστασθαι, καὶ μεγάλων αὐτουργὰς γέγονεν ἐγκλημάτων, ἃ δὴ καὶ θάνατον κατὰ τοὺς νόμους, καὶ κεφαλικὴν τὸ δὴ λεγόμενον ἐφέλκονται κόλασιν.

Ἐν δὲ τῷ νά. μίαν ἐπὶ τοῖς παραπεσοῦσι τῶν κληρικῶν ἀπάντων τὴν τιμωρίαν ὠρίσαντο, φησὶν, οἱ Πατέρες, τὴν ἐκπτώσιν τῆς ὑπηρεσίας, εἴτε ἐν βαθμῷ τύχοιεν ὄντες, καὶ χειροτονίαν πρεσβυτέρου ἢ διακόνου ἢ ὑποδιακόνου δεξάμενοι, εἴτε ἐν ἀναγνώστου σφραγίδι ἢ ψάλτου, ἢ θυρωροῦ, οὐ γὰρ τοὺς μείζονος ὄντας βαθμοῦ μᾶλλον κολάζουσι, κουφότερον δὲ τοὺς ἐλάττονος· ἀλλ' ὥσπερ ἐκείνοι τῆς ἱερωσύνης εἴργονται, οὕτως οἱ ἀναγνώσται, τοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὸ βῆμα, ἢ ἐπὶ ἄμβωνος ἀναγνῶναι, ἢ εἰς μείζονα προκόψαι βαθμόν.

Καρθαγένης κζ'

Τούτοις συνάδων καὶ ὁ κζ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ, Οἱ ἐπὶ ἀνηκέστοις φησὶν, ἀμαρτήμασιν ἐληλεγμένοι κληρικοὶ, καὶ παρὰ τοῦτο τῶν οικείων βαθμῶν ἐκπίπτοντες, οὐκ ἀφορίζονται μὲν τῆς τῶν πιστῶν ὁμηγύρεως, ἀρκεῖν γὰρ αὐτοῖς εἰς κόλασιν τὴν καθαίρεσιν μόνην· ἀλλ' οὐδ' ἠντιναοῦν χειροτονίαν τῆς ἐκτὸς τοῦ βήματος ὑπηρεσίας οἶεται δέξασθαι, οὐδὲ ἀναβαπτίζονται, ὡς δὴθεν τοῦ ἐγκλήματος ἐκπλυθῆναι, ὡς τινες κακῶς οἶονται, καὶ εἰς βαθμὸν αὐθις κλήρου προκόψαι· ἐν γὰρ τὸ σωτήριο βᾶπτισμα· διὰ δὲ τοῦτο καὶ οἱ μετὰ τὴν καθαίρεσιν ἐπ' ἄμβωνος

ἀνχινώσκοντες, ἢ εὐχάς, ἢ εὐλογητὸν λέγοντες, οὐχ ὅσια δρῶσι. Ζήτηι καὶ ἐν τῷ θ΄. κεφ. τοῦ παρόντος στοιχείου, κανόνα ν΄. τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου. Ζήτηι καὶ ἐν τῷ ιε΄. κεφ. τοῦ II στοιχείου, κανόνα γ΄. τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Περὶ τῶν διωκόντων τιὰς δι' εὐσέβειαν.

Ζήτηι ἐν τῷ α΄. κεφ. τοῦ Α στοιχείου κανόνα θ΄. τῆς ἐν Ἁγ-
κύρα Συνόδου καὶ τὴν πρὸς Ῥουφινιανὸν τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου
ἐπιστολήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Περὶ δούλων ἐλευθερίας καὶ κληρώσεως.

Ὁ πέ. τῆς ε΄. Συνόδου κανὼν, ἐπὶ τῆς τῶν δούλων ἐλευθε-
ρίας, μὴ πλείους τῶν τριῶν μαρτύρων παραλαμβάνεσθαι ἀξιοῖ·
Ἐπὶ δύο γάρ, ὡς φησιν ἡ Γραφή, ἢ τριῶν μαρτύρων πᾶν ῥῆμα
βεβαιούμενον ἴσμεν 1).

Ὁ δέ γε γ΄. τῆς ἐν Γάγγρα Συνόδου, ἄγνωμον οἶεται κομιδῆ,
δοῦλον ἀναπεῖθειν, προφάσει θεοσεβείας καὶ ἀσκήσεως, δεσπό-
του καταφρονεῖν, καὶ μὴ μετ' εὐνοίας καὶ τιμῆς ὑπέικειν τού-
τῳ, καὶ διακονεῖσθαι· ταύτη τοι καὶ τὴν δικαίαν ἐνδεικνύμενος
ἀγανάκτησιν, τῷ ἀναθέματι τὸν τῆς ἀγνωμοσύνης παραπέμπει
διδάσκαλον. Ὁ γάρ τοι θεῖος Ἀπόστολος, τοῖς τὸν ζυγὸν ἔλκουσι
τῆς δουλείας διὰ Τιμοθέου παρεγγυᾶται τοῦ πάνυ, πάσης τιμῆς
ἀξίους τοὺς δεσπότας ἡγεῖσθαι· Εἰ δὲ καὶ πιστοὶ εἶεν οἱ δεσπό-
ται, φησὶ, μὴ περιφρονεῖτωσαν αὐτοὺς, ὅτι ἀδελφοὶ εἰσιν, ἀλλὰ
μᾶλλον δουλευέτωσαν, ὅτι πιστοὶ εἰσιν οἱ τῆς εὐεργεσίας αντι-
λαμβάνομενοι 2)· καὶ πρὸς τὸν θεῖον αὐθις Τίτον· Δίδασκε δού-
λους οἰκείοις δεσπόταις ὑποτάσσεσθαι, καὶ ἐν πᾶσιν εὐαρέστους
εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, μὴ νοσφίζομένους, ἀλλὰ πίστιν πᾶσαν
ἐνδεικνυμένους ἀγαθὴν 3).

1) ῥ. Κορ. ΙΓ΄. 1. — 2) ἁ: Τιμ. ε΄. 2. — 3) Τίτ. Β΄, 9, 10.

Ἀποστόλων πβ'.

Ὁ δὲ πβ' τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, πᾶσαν πρόφασιν σκανδάλου περιαιρῶν, οὐκ ἐπιτρέπει δούλον ἀλλότριον παρά γνώμην τοῦ δεσπότη κληροῦσθαι, ὅλου γὰρ οἴκου ἀνατροπὴ ἔσθ' ὅτε γίνεται τοῦτο, καὶ λύπης καὶ ἀτιμίας αἴτιον τῷ δεσπότη· ἡ γὰρ τοῦ οἴκου τοῦτον εἶχε διοικητὴν, ἢ ἐργαστηρίου προϊστάμενον, ἢ χρήματα εἰς ἐμπορίαν πεπίστευτο. Εἰ δὲ ἄξιός ὁ οἰκέτης ἰσρατικοῦ κριθείη βαθμοῦ, κοινοῦσθαι χρὴ τὸν ἐπίσκοπον τὰ περὶ αὐτοῦ τῷ δεσπότη, καὶ εἰ κάκεινον σχοίη πειθόμενον, χειροτονεῖν ἀδεῶς τὸν οἰκέτην· καὶ ὁ μέγας γὰρ Παῦλος τὸν Ὀνήσιμον, δούλον ὄντα Φιλήμονος, καὶ τοι εὐχρηστον αὐτῷ κριθέντα εἰς διακονίαν, ὅμως ἄνευ γνώμης τοῦ δεσπότη κατέχειν οὐκ ᾤετο δεῖν, ἀλλ' ἐπεμψεν αὐτὸν πρὸς Φιλήμονα.

Συνόδου τετάρτης δ'.

Ὁ δὲ δ' τῆς τετάρτης Συνόδου, καὶ ἀκοινώνητον εἶναι κελεύει, τὸν δεχόμενον εἰς μοναστήριον δούλον ἐπὶ τῷ μονάσαι παρὰ γνώμην τοῦ ἰδίου δεσπότη.

Νόμοι.

Ὁ δὲ νόμος, ἀρκεῖν εἰς ἐλευθερίαν, φησὶ, τοῦ δούλου, τὸ, εἰδότες τοῦ δεσπότη καὶ μὴ ἀντιλέγοντος, τῷ κλήρῳ αὐτὸν καταλεγεῖναι 1).

Ἡ δὲ νεαρά τοῦ σοφοῦ Λέοντος, τὸν κληρωθέντα δούλον, φησὶν, ἀγνοοῦντος τοῦ δεσπότη, ἀλλὰ μὴν καὶ τὸν μονάσαντα, καὶ τὸν γεγονότα ἐπίσκοπον, τῷ προτέρῳ δεσπότη καὶ ἄκοντα ἀποκαθίστασθαι, μηδὲν τῆς χειροτονίας ἀπονάμενον· οὐ μὴν ἀπροσδιορίστως δύναται ὁ δεσπότης ἀνακαλεῖσθαι τοῦτον, ἀλλ' ἐντὸς τριετίας μετὰ τὸ λαβεῖν αὐτὸν εἶδησιν τοῦ γεγονότος κριθουμένης 2).

Ἡ τῶν προσώπων ἄκρα διαίρεσις αὕτη ἐστίν· ὅτι τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν εἰσιν ἐλεύθεροι, οἱ δὲ δούλοι· καὶ ἐλευθερία μὲν ἐστίν, εὐχέρεια φυσικὴ, ἐκάστῳ συγχωροῦσα πράττειν ἃ βού-

1) Νεαρά ρηγ'. κεφ. ις'. — 2) Νεαρά Λέοντος θ', ι. καὶ ιβ'.

λεται, εἰ μὴ νόμος ἢ βία κωλύει 1)· δουλεία δὲ ἐστίν, ἐθνικοῦ νόμου διατύπωσις, καὶ πολέμων· ἐπίνοια, ἐξ ἧς τις ὑποβάλλεται τῇ ἐτέρου δεσποτεῖα, ὑπεναντίως τοῦ φυσικοῦ νόμου· ἢ γὰρ φύσις πάντας ἐλευθέρους προήγαγεν.

Πάλιν οἱ ἐλεύθεροι διαιροῦνται εἰς δύο, εἰς εὐγενεῖς καὶ ἀπελευθέρους· καὶ εὐγενῆς μὲν ἐστίν, ὁ εὐθέως ἅμα τῷ τεχθῆναι ἐλεύθερος ὢν, καὶ μήπω τοῦ ζυγοῦ τῆς δουλείας γευσάμενος· ἀπελεύθερος δὲ, ὁ ἐκ δούλου ἐλευθερωθέντος γεννηθεὶς 2).

Δύναται τις ἐλευθεροῦν τὸν ἑαυτοῦ δούλον, ἢ ἐν ταῖς ἀγιωτάταις Ἐκκλησίαις, ἢ ἐπὶ ἄρχοντος, ἢ ἐπὶ φίλων πέντε ἐπὶ τοῦτο προσκληθέντων, ἢ καὶ μέχρι τριῶν ἀπογραφομένων, ἢ δι' ἐπιστολῆς, ἢ ἐν διαθήκῃ, ἢ ἐν οἰαδήποτε τελευταίᾳ βουλήσει· καὶ εἰ τὸν ἴδιον δούλον ἐλευθέρῳ προσώπῳ ζεύξῃ, ἢ παρὰ γνώμην αὐτοῦ ζευγνύμενον ἀκούσας ἀνάσχηται 3).

Δούλος στρατευόμενος εἰδήσει τοῦ οἰκείου δεσπότου ἐλευθεροῦται 4).

Ὁ μηνύων τὸν φόνον τοῦ οἰκείου δεσπότου, τὴν ἐλευθερίαν ἐχέτω ὡς ἔπαθλον 5).

Ποινὰς ὑφίσταται ὁ ἀπελεύθερος μὴ τιμῶν τοὺς παῖδας τοῦ ἰδίου πάτρωνος· ὁ δὲ ὑβρίζων, καταδουλοῦται ὑπ' αὐτοῦ ὡς ἀχάριστος 6).

Τὸν πενόμενον πάτρωνα ἀναγκάζεται τρέφειν ὁ ἀπελεύθερος 7).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ΄.

Περὶ δωρεῶν.

Νόμοι.

Πᾶσα δωρεὰ τελεία γενομένη οὐκ ἀνατρέπεται, εἰ μὴ ἐξ ἀχαριστίας.

1) Θεοφίλ. Εἰσηγ. 1. 2 § 1. — 2) Ἐπαναγ. ΛΖ'. κεφ. α', β', γ'. — 3) Θεοφ. Εἰσηγ. Β'. §. 1. 3 καὶ 1. Ἐπαναγ. αὐτόθι Κ. ε'. — 4) Εἰσηγ. Θεοφ. 1. 4. — Ἐπαναγ. αὐτόθι κεφ. η'. — 5) Ἐπαναγ. αὐτόθι κεφ. ι. καὶ ια. καὶ ιβ'. Βασ. ΝΖ'. μγ'. καὶ α. Βασ. ΜΗ, ιγ'. — 6) α. Θέμ. β'. Βασ. ΜΗ. κς'. — 7) ε. Βασ. ΛΑ'. ς'.

Ἐάν ὁ τὴν δωρεὰν εἰληφώς, ἀχάριστος ὀφθῆ περι τὸν δωρησάμενον, σκαιαῖς κατ' αὐτοῦ χρησάμενος ὕβρεις, ἢ χειρας ἀδικους ἐπαγάγη, ἢ ζημίαν μεγίστην ἐπενέγκη, ἢ εἰς τὴν ζωὴν ἐπιβουλεύσῃ, ἢ τὰ ἐν τῇ δωρεᾷ πάντα εἴτε ἐγγράφως ἢ ἀγράφως γεγονότα μὴ πληρώσῃ, μία γὰρ ἐκ τούτων τῶν αἰτιῶν, ἔάν ἐν δικαστήριῳ κατὰ σύστασιν φανερώς ἀποδειχθῆ, ἀνατραπέσθωσαν αἱ γενόμεναι δωρεαί 1).

Οὔτε ἀνηθος, οὔτε ἄνους δύναται δωρεῖσθαι, ἐν οὐδενὶ γὰρ τούτων ἐστὶ βούλησις 2).

Ἐάν χαρίσῃται τις ἀφήλιξ τινὶ πρᾶγμα αὐτοῦ, δύναται μετὰ τὸ παρελθεῖν τὰ κέ. ἔτη, ἐντὸς τετραστίας ἀγωγὴν ποιεῖσθαι, καὶ τὸ οἰκεῖον ἐπαναλαμβάνειν πρᾶγμα 3).

Εἴ τις δωρεὰν ἄμετρον εἰς τινα, ἢ τινας τῶν παίδων ποιήσαιο, ἀνάγκην ἔχει ἐν τῇ διανομῇ τοῦ κλήρου, τοσοῦτον ἐκάστω τῶν παίδων φυλάττειν τὸ ἐκ τοῦ νόμου μέρος, ὅσον ἦν πρὶν ἂν τὴν δωρεὰν ὁ πατὴρ εἰς τοὺς παῖδας τοὺς ταύτῃ τετιμημένους ποιήσαιο 4).

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Ε ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ ἐγγύης.

Ἀποστόλων κ΄.

Ὁ μὲν κ΄. τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανὼν, μηδὲν περὶ διαφορᾶς ἐγγύης διαστειλάμενος, ἀπροσδιορίστως κελεύει τὸν ἐγγύας δίδόντα κληρικὸν καθαιρεῖσθαι. Δίδωσι δέ τις ἐγγύας ἢ ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἢ ὑπὲρ ἄλλου· καὶ εἰ μὲν εἰς δικαστήριον ἀχθεῖς ὁ κληρικὸς, καὶ ἐγγύας εἰσπραττόμενος δοίῃ, τοῦ μὴ ἀποδρᾶναι τυχόν, οὐδὲν περὶ τὸ οἰκεῖον ἀξίωμα ζημιωθήσεται.

1) ἑ. Βασ. ΜΖ΄. 6΄. καὶ Πρ. Ν. ΙΓ΄. 3.—2) κδ΄. Βασ. ΜΖ΄. α. καὶ Πρ. Νομ. ΙΓ΄. 2.—3) Πρωχ. Νόμ. ΔΓ΄. 8.—4) Πρωχ. Νομ. ΛΒ΄. 4.

Συνόδου τετάρτης λ.

Ἐπει καὶ οἱ ἐν τῇ οἰκουμενικῇ τετάρτῃ Συνόδῳ θεῖοι Πατέρες, ὡς ὁ λ΄ αὐτῆς διέξεισι κανῶν, καὶ οἱ συνόντες τούτοις ἐκ τῆς συγκλήτου, ἐγγύας ἀπήτησαν τοὺς ἀπ' Αἰγύπτου ἐπισκόπους προσεδρίας χάριν, ἢ τούτων ἀποροῦντας, ἐξωμοσίαν ποιήσασθαι, ὑπέρθεσιν ζητοῦντας καιροῦ, καὶ οὐδὲν οὐδενὶ βλάβος ἐκ τούτου γεγένηται· τρεῖςκαίδεκα γὰρ ὄντες οἱ ἐξ Αἰγύπτου ἀρχιερεῖς, γράμμυξιν οὐκ ἐπέιθοντο τὰ τῇ ἀγίᾳ δογματισθέντα Συνόδῳ ὑποσημῆνασθαι, εἰ καὶ τοὺς περὶ τὸν Διόσκορον καὶ Εὐτυχέα, συνάμα τοῖς ἄλλοις τῷ ἀναθέματι καθυπέβαλον· παρητοῦντο γὰρ οὐχ ὡς ἀπαρεσκόμενοι τοῖς δρωμένοις, ἀλλὰ τῷ ἔθος ἔχειν, ὡς ἔλεγον, μηδὲν τι πράττειν ἐκκλησιαστικὸν δίχα γνώμης τοῦ σφῶν αὐτῶν πατριάρχου, τοῦ τῆς Ἀλεξανδρείας δηλαδή, οὗ τηνικαῦτα ὁ θρόνος ἐκεῖνος χηρεύων ἦν· ἀμέλει καὶ καιρὸν ἤτοῦντο σφίσι δοθῆναι μέχρις ἂν Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος γένηται. Καὶ οἱ μὲν τῆς Συνόδου θεῖοι Πατέρες, τὴν ἀναβολὴν ὑποπτεύοντες, οἰοί τε ἦσαν καθαίρεσιν ἐκείνων καταψηφίσασθαι· οἱ δὲ τῆς συγκλήτου μένειν αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ οἰκείου σχήματος ᾤοντο δεῖν, εἰ δοῖεν ἐγγύας μὴ ἀποδρᾶναι, ἢ τούτων ἀποροῦντες, ἐξωμοσίαν ποιήσαιντο· ὅπερ ἤρεσε καὶ τῇ τῶν Πατέρων Συνόδῳ. Ἐξωμοσία δέ ἐστι, τὸ ἐξω τῶν ἐ. ὄρκων ὁμόσαι, τῶν ἐμπεριειλημμένων τῷ νόμῳ, ἢ εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ βασιλέως τυχόν, ἢ εἰς τὴν οἰκείαν σωτηρίαν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ταύτῃ συμβέβηκεν. Εἰ μέντοι τὰς ἐγγύας ὑπὲρ ἑτέρου τις δοίη, εἰ μὲν αἰσχροῦ κέρδους χάριν, τοῦτο καὶ τοῖς θείοις κανόσι καὶ τοῖς νόμοις ἀπείρηται· καὶ δείκνυται ἐκ τῆς ρκγ΄. Ἰουστινιανείου Νεαρᾶς αὐτῷ θεσπιζούσης·

Νόμος.

Ἄλλ' οὐδὲ ἀπαιτητὴν δημοσίων συντελειῶν, ἢ ἐκλήπτορα, ἢ μισθωτὴν τελῶν, ἢ ἀλλοτρίων κτήσεων, ἢ κουράτορα οἴκου, ἢ ἐντολέα δίκης, ἢ ἐγγυητὴν ὑπὲρ τούτων τῶν αἰτιῶν, ἐπίσκοπον ἢ οἰκονόμον ἢ ἄλλον κληρικὸν οἰουδήποτε βαθμοῦ, ἢ μοναχὸν ἰδίῳ ὀνόματι, ἢ τῆς Ἐκκλησίας ἢ τοῦ μοναστηρίου ὑπεισιέναι συγχωροῦμεν· ἵνα μὴ διὰ τῆς προφάσεως ταύτης, καὶ τοῖς ἀγί-

εις οἰκοις ζημία γένηται, καὶ αἱ θεῖαι ὑπηρεσίαι ἐμποδίζονται· καὶ ταῦτα μὲν ἢ νεαρά 1).

Εἰ δὲ ἀγάπη τὸ κινεῖν εἴη, δι' ἣν καὶ τὰς ψυχὰς ἡμῶν τιθέναι ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἐντετάλμεθα, οἷον, εἰ ἐλκόμενόν τινα, καὶ ἐγγύας ἀπαιτούμενον ὑπὲρ τινος παραστάσεως, καὶ τῷ μὴ δύνασθαι δοῦναι εἰς εἰρκτὴν ἀπαγόμενον, τῶν τις κληρικῶν ἐλεήσας, ἐγγύας ὑπὲρ αὐτοῦ δοίη, μὴ ὅτι καθαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ λαμπρῶν ἀξιοθήσεται τῶν γερῶν, οἶμαι, παρὰ τῷ δικαίῳ κριτῇ, ὡς εὐαγγελικὴν πεπληρωκῶς ἐντολήν.

Νόμος.

Ὁ δὲ νόμος, τοὺς κληρικοὺς δικαζομένους, ἐγγύας κελεύει διδόναι 2).

Ἡ δὲ ῥηθεῖσα Ἰουστινιάνειος νεαρά, τοὺς κληρικοὺς δικαζομένους κελεύει μὴ διδόναι ἐγγύας, ἀλλ' ὁμολογίαν ποιεῖν ἐνυπόθηκον ἄνευ ὄρκου· τοὺς δὲ ἐπισκόπους δικαζομένους, μήτε ἐγγύας διδόναι, μήτε ὁμολογίαν ποιεῖν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ ἐθῶν τῆς Ἐκκλησίας ἀγράφων.

Βασιλείου ἐπιστολῆς.

Ὁ μέγας Βασίλειος, ἐν μὲν τῇ πρὸς Διόδωρον ἐπιστολῇ, τὸ ἀγραφον ἔθος νόμου δύναμιν ἔχειν φησὶ, διὰ τὸ ὑπὸ ἀγίων ἀνδρῶν τοὺς θεσμοὺς ἡμῖν παραδοθῆναι.

Ἐν δὲ τῷ κζ'. τῶν πρὸς τὸν μακάριον Ἀμφιλόχιον περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος γεγραμμένων κεφαλαίων, τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, φησὶ, φυλαττομένων δογμάτων καὶ κηρυγμάτων, τὰ μὲν ἐκ τῆς ἀγράφου διδασκαλίας ἔχομεν, τὰ δὲ ἐκ τῆς τῶν Ἀποστόλων παραδόσεως διαδοθέντα ἡμῖν ἐν μυστηρίῳ παρεδεξάμεθα, ἅπερ ἀμφοτέρω τὴν αὐτὴν ἰσχὺν ἔχει πρὸς θεοσέβειαν, καὶ τούτοις οὐδεὶς ἀντερεῖ, ὅστις κατὰ μικρὸν γοῦν θεσμῶν ἐκκλησιαστικῶν

---

1) Νεαρά Ἰουσ. ρκγ'. κεφ. ε'. — 2) λζ'. καὶ λθ. Βεσ. Γ'. ε. Νεαρά Ἰουστ. ρκγ'. κεφ. κ. κβ'.

πεπείρχται. Εἰ γὰρ ἐπιχειρήσαιμεν τὰ ἄγραφα τῶν ἐθῶν, ὡς μὴ μεγάλην ἔχοντα τὴν δύναμιν παραιτεῖσθαι, λάθοιμεν ἂν εἰς αὐτὰ τὰ καίρια ζημιούντες τὸ εὐαγγέλιον, μᾶλλον δὲ εἰς ὄνομα ψιλὸν περιϊστάντες τὸ κήρυγμα· οἶον, τῷ τύπῳ τοῦ σταυροῦ κατασημαίνεσθαι, τίς ὁ διὰ γράμματος διδάξαι, ἢ τὸ πρὸς ἀνατολὰς ἐπεστράφθαι κατὰ τὴν προσευχὴν; ὀλίγοι γὰρ ἴσμεν, ὅτι τὴν ἀρχαίαν ζητοῦμεν πετρὶδα, τὸν παράδεισον, ὃν ἐφύτευσεν ὁ Θεὸς ἐν Ἐδέμ κατὰ ἀνατολὰς· καὶ ὀρθοὶ μὲν πληροῦμεν τὰς εὐχὰς τῆ μιᾶ τῶν σαββάτων, τὸν δὲ λόγον οὐ πάντες οἶδαμεν· εὐ γὰρ μόνον ὡς συναναστάντες Χριστῷ, καὶ τὰ ἄνω ζητεῖν ὀφείλομεν, ἀλλ' ὅτι καὶ δοκεῖ πως αὕτη τοῦ προσδοκωμένου αἰῶνος εἶναι εἰκὼν, μία οὕσα ἢ αὐτὴ ἀνακυκλουμένη καὶ ὁγδόη, ἀναγκαιῶς τὰς ἐν αὐτῇ προσευχὰς ἐστῶτες ἀποπληροῦμεν, ἵνα τῇ συνεχεῖ ὑπομνήσει τῆς ἀτελευτήτου ζωῆς, τῶν πρὸς τὴν ἀνάστασιν ἐκείνην ἐφοδίων μὴ ἀμελῶμεν.

Περὶ τῆς ἀγίας Πεντηκοστῆς.

Καὶ πᾶσα δὲ ἡ Πεντηκοστὴ τῆς ἐν τῷ αἰῶνι προσδοκωμένης ἀναστάσεώς ἐστὶν ὑπόμνημα· ἡ γὰρ μία ἐκείνη καὶ πρώτη ἡμέρα, ἐπτάκις ἐπταπλασιασθεῖσα, τὰς ἐπτὰ τῆς ἱερᾶς Πεντηκοστῆς ἑβδομάδας ἀποτελεῖ· διὰ δὲ τοῦτο καὶ ὁ μέγας οὐτοσί Βασιλεῖος, τὰς ἰλαστηρίους εὐχὰς, ἐπὶ τῇ τοῦ ἀγίου Πνεύματος ἐπιδημίᾳ, ἄριστα πάντων θεολογήσας τε καὶ συνθέμενος, καὶ δουλικῶ τῷ σχήματι κλίνειν γόνυ παρεγγυήσας τῷ λαῷ, τούτων ἐπ' Ἐκκλησίας ἐκφωνουμένων, τὴν αὐθεντίαν τῆς φυσικῆς θεότητος προσμαρτυρῶν κἀντεῦθεν τῷ Πνεύματι, οὐκ ὄρετο δεῖν ταύτας ὑπαναγινώσκεισθαι, τῇ τρίτῃ ὥρᾳ τῆς κυριωνύμου καὶ πεντηκοστῆς τοῦ Πάσχα ἡμέρας, καθ' ἣν ὥραν τε καὶ ἡμέραν τὸ πανάγιον Πνεῦμα τοῖς Ἀποστόλοις ἐπιδεδήμηκεν· οὐ γὰρ ἦν σῶζον λόγον, τὸν ὑποφήτην τῶν ὀργίων τοῦ Πνεύματος, καὶ τῆς Ἐκκλησίας τὸν νομοθέτην, τῆς Κυριακῆς ὁμοῦ καὶ Πεντηκοστῆς τὰ ῥηθέντα καταλύειν πρεσβεῖα, μεγάλων μυστηρίων ἐξηρητημένα. Ταύτη τοι καὶ τῇ ἐσπέρᾳ τῆς αὐτῆς ἡμέρας, τούτων ἐταμιεύσατο τὴν ἀνάγνωσιν, καθ' ἣν ἢ τε κυρία τῶν ἡμερῶν καὶ ἡ Πεντηκοστὴ τέλος ἤδη λαμβάνει, αἱ δὲ τῆς δευτέρας

ημέρας ἀρχαὶ καταβάλλονται, ἀπὸ ἐβδόμης ὥρας τὰς ἀρχὰς
 τῆς ὑστεραίας ἐκάστης εἰωθὸς 1) δῆπου λογίζεσθαι· τοῦτο γὰρ
 οὐχ ὅπως τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ἤδη καὶ τοῖς πολιτικοῖς δοκεῖ νό-
 μοις, καὶ τοῖς τῇ ἀστρολογίᾳ ἐσχολακόσιν· εἰ καὶ πλάνον τοῖς
 πολλοῖς ἐνήκεν ἢ τῶν εὐχῶν ἐπὶ τῆς ἐσπέρας ἀνάγνωσις, τῇ
 δευτέρᾳ τὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπιφοίτησιν ἐπιγράφεσθαι,
 ἢ δὲ ἐστὶ μεθέορτος, ὡς γε δὴ καὶ αἱ καθεξῆς ἡμέραι τῆς αὐ-
 τῆς ἐβδομάδος· καθ' ἣν τε ἡμέραν ὁ παλαιὸς ἐδίδετο νόμος,
 (Πεντηκοστὴ δὲ ἦν αὐτῇ,) κατ' ἐκείνην καὶ ἡ τοῦ Παρακλήτου
 ἐπιφοίτησις, καὶ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἐντεῦθεν τῆς παλαιᾶς καὶ τῆς
 νέας νομοθέτην γνωρίζεσθαι· καὶ αὖθις φησί. Καὶ καθ' ἐκάστην
 δὲ γουυκλισίαν καὶ διανάστασιν, ἔργῳ δείκνυμεν, ὅτι διὰ τῆς
 ἁμαρτίας εἰς γῆν κατερῥύημεν, καὶ διὰ τῆς φιλανθρωπίας αὖ-
 θις τοῦ κτίσαντος ἡμᾶς εἰς οὐρανὸν ἀνεκλήθημεν. Τὰ δὲ τῆς ἐπι-
 κλήσεως ῥήματα ἐπὶ τοῦ ἄρτου τῆς εὐχαριστίας, καὶ τοῦ πο-
 τηρίου τῆς εὐλογίας, τίς τῶν ἁγίων ἐγγράφως ἡμῖν καταλέλοι-
 πεν; οὐ γὰρ τούτοις ἀρκούμεθα, ὧν ὁ Ἀπόστολος καὶ τὸ Εὐαγ-
 γέλιον ἐλεμνήσθη, ἀλλὰ προλέγομεν, καὶ ἐπιλέγομεν ἕτερα, ὡς
 μεγάλην ἔχοντα πρὸς τὸ μυστήριον ἰσχὺν, ἐκ τῆς ἀγράφου δι-
 δασκαλίας παραλαβόντες· τὸ εὐλογεῖν τὸ ὕδωρ τοῦ βαπτίσμα-
 τος, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ προσέτι αὐτὸν τὸν βαπτι-
 ζόμενον, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν τοῦ ἐλαίου χρίσιν, καὶ τὰ ὅσα
 περὶ τὸ βάπτισμα· τὸ ἀποτάσσεσθαι τῷ σατανᾷ καὶ τοῖς ἀγγέ-
 λοις αὐτοῦ, ἐκ ποίας ἐστὶ Γραφῆς; οὐκ ἐκ τῆς ἀδημοσιεύτου
 ταύτης καὶ ἀπορρήτου διδασκαλίας, ἣν ἐν ἀπολυπραγμονήτῳ
 καὶ ἀπεριέργῳ σιγῇ οἱ Πατέρες ἡμῶν ἐφύλαξαν, καλῶς ἐκεῖνοι
 δεδιδαγμένοι τῶν μυστηρίων τὰ σεμνὰ σιωπῇ διασώζεσθαι; ἢ
 γὰρ οὐδὲ ἐποπτεύειν ἔξεστι τοῖς ἀμυήτοις, τούτου πῶς ἦν εἰκὸς
 τὴν διδασκαλίαν θριαμβεύειν ἐν γράμμασιν; οὗτος ὁ λόγος τῆς
 τῶν ἀγράφων ἐθῶν παραδόσεως, ὡς μὴ καταμεληθεῖσαν τῶν
 δογμάτων τὴν γνῶσιν, εὐκαταφρόνητον τοῖς πολλοῖς γενέσθαι
 διὰ συνήθειαν· ἄλλο μὲν γὰρ δόγμα, καὶ ἄλλο κήρυγμα· τὰ μὲν
 γὰρ δόγματα σιωπᾶται, τὰ δὲ κηρύγματα δημοσιεύεται· σιω-

1) ἐντεῦθεν 137β.

τῆς δὲ εἶδος καὶ ἡ ἀσάρεια, ἣ χρῆται ἡ Γραφή, δυσθεώρητον κατασκευάζουσα τῶν δογμάτων τὸν νοῦν, πρὸς τὸ τῶν ἐντυγχανόντων λυσιτελέει· καὶ ἀποστολικὸν δὲ οἶμαι, τὸ ταῖς ἀγράφοις παραδόσεσι παραμένειν. Ἐν γοῦν τῇ πρὸς Θεσσαλομικεῖς πρώτη, Ἄρα οὖν ἀδελφοὶ στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε, εἴτε διὰ λόγων, εἴτε δι' ἐπιστολῶν 1), τοῦτο πάλιν ὁ θεὸς ἐξηγούμενος Χρυσόστομος, Ἐντεῦθεν, φησὶ, δῆλον, ὅτι οὐ πάντα δι' ἐπιστολῆς παρεδίδουσιν, ἀλλὰ πολλὰ καὶ ἀγράφως· ὁμοίως δὲ κακείνα καὶ ταῦτά ἐστιν ἀξιόπιστα, ὥστε καὶ τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας ἀξιόπιστον ἡγούμεθα· παράδοσις ἐστὶ, μὴδὲν πλέον ζήτηι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ ἐθῶν ἑλληνικῶν.

Συνόδου ἑκτῆς ξβ'.

Ὁ ξβ'. τῆς ς'. Συνόδου κανὼν, τὸ ἑλληνικοῖς ἔθεσι τοὺς πιστοὺς προσανέχειν, τῶν ὀλεθρίων ἡγεῖται. Καλάνδας γοῦν, καὶ βοτὰ, καὶ βρουμάλια, καὶ τοιαῦτα μέμνηται ἅττα, ἐν οἷς τελετὰς ἅγειν τοῖς Ἕλλησιν εἴθιστο. Καὶ ἡ μὲν τῶν καλανδῶν ἑορτὴ, ἐτησίως ἐν τῇ α'. τοῦ Ἰανουαρίου ἐτελεῖτο μὴνός, τῷ τῆνικαῦτα τὴν σελήνην ἀνακαινίζεσθαι, καὶ τὸν θεμέλιον ταύτης αὐτόθεν ψηφίζεσθαι, οἰομένους μετ' εὐθυμίας τὸν ὅλον διάγειν χρόνον. Εἰς τρία δὲ διήρουν οἱ Ῥωμαῖοι τῶν μηνῶν τὰς ἡμέρας· καὶ τὰς μὲν ὠνόμαζον καλάνδας· τὰς δὲ, νόνας· τὰς δὲ, εἰδούς· τὰ δὲ γε βοτὰ τῷ Πηνί, ὡς ὁ λῆρος ἔχει, ἀνεῖντο, οἷα τῶν βοτῶν, ἦτοι τῶν προβάτων ἐφόρω· τὰ μὲντοι βρουμάλια, ἢ ρουσάλια, καὶ τὸ τήμερον εἶναι μετὰ τὸ ἅγιον Πάσχα ἐν τοῖς ἀγρόταις γενόμενα ἴδιοι τις ἄν, ἅπερ ἐτελοῦντο ποτὲ τῷ Διονύσῳ παρὰ τοῖς Ἕλλησι· βροῦμος γὰρ παρ' αὐτοῖς τούτῳ ἐπίθετον. Περιαιρεθῆναι δὲ βούλεται ὁ κανὼν καὶ τὴν ἐν τῇ α'. τοῦ Μαρτίου τελουμένην ἑορτὴν, (ἑλληνικὴ δὲ ἦν καὶ αὕτη,) ὑπὲρ τῆς τῶν ἠρώων τάχα καὶ τοῦ ἀέρος εὐκρασίας. Κωλύει καὶ τὰς τῶν γυναικῶν δημοσίας ὀρχήσεις, ὡς πρὸς ἀκολασίαν ἐρεθίζούσας· καὶ

1) Ἡ. Θεσσα. Β', 13.

τὸ γυναικείαν στολὴν τοὺς ἄνδρας ἐνδύεσθαι, ἢ γυναικας τὴν ἀνδράσιν ἀρμόδιον, ὡς γε δὴ ἔδρων οἱ τῷ Διονύσῳ βακχεύοντες· ἔτι τε προσωπεῖα κωμικὰ ὑποδύεσθαι, εἰς σκώμματα ἔστιν ὧν ἐπιτηδεύόμενα· ἢ τραγικά, τὰ περιπαθῆ, καὶ θρήνους ἐμποιοῦντα· ἢ σατυρικά, τὰ εἰς τιμὴν τῷ Διονύσῳ τελούμενα παρὰ Σατύρων καὶ Βάκχων. Τὸ δὲ ἐν τοῖς ληνοῖς τὸ τοῦ Διονύσου ἐπιλέγειν ὄνομα, καὶ τοῖς πίθοις ἐπιχεομένου τοῦ οἴνου ἐπικαγχάζειν, πῶς οὐκ ἀτεχνῶς δυσσεβές; Ὁ τοίνυν κανὼν, τοὺς ἐν γνώσει τοιοῦτόν τι ποιοῦντας, ἱερωμένους μὲν ὄντας, καθαιρεῖσθαι προστάττει· λαϊκοὺς δὲ, ἀφορίζεσθαι.

Συρόδου ἔκτης ξέ.

Ὁ δὲ ξέ. καὶ τὸ κατὰ τὰς νομηνίας πυρκαϊὰς ἐν ταῖς πλατείαις ἀνάπτειν, καὶ ὑπεράλλεσθαι τούτων, ὡς ἀσεβείας ἠρτυμένον ἑλληνικῆς, ἐξαιρεθῆναι τελέως κελεύει· ὅς δὲ τοῦτο ποιῶν φωραθῆι, τοῦτον μὲν κληρικὸν ὄντα, καθαιρεῖσθαι, λαϊκὸν δὲ, ἀφορίζεσθαι. Ἐκ δὲ τῆς τετάρτης τῶν Βασιλειῶν, ἀπειρημένον εἶναι τοῦτο καὶ τῷ πηλαιῷ δείκνυσι νόμῳ, ἔνθα, φησὶ, Καὶ ὠκοδόμησε Μανασσῆς θυσιαστήριον πάση τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ διήγαγε τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν πυρὶ, καὶ ἐκλήδονίζετο, καὶ οἰωνίζετο, καὶ ἐποίησεν ἐγγαστριμύθους, καὶ γνώστας ἐπλήθυνε, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὰν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου τοῦ παροργίσει αὐτόν 1). Ἐν μὲν οὖν ταῖς νομηνίαις, εἴθιστο καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησιν ἑορτάζειν καὶ γόνου κλίνειν, ὡς τὸ μηνιαῖον διάστημα διέλθοι εὐτυχῶς, περὶ ὧν καὶ ὁ Θεὸς εἰρηκέ που διὰ τοῦ προφήτου, Τὰς νομηνίας ὑμῶν καὶ τὰ σάββατα μισεῖ ἡ ψυχὴ μου 2), ὥσπερ οὖν καὶ ἐν τῷ τέως Θεοῦ χάριτι, εὐχαὶ πρὸς Θεὸν ἱλαστήριοι πρὸς τοῦ πιστοῦ λαοῦ γίνονται, καὶ ἁγιασμοὶ, καὶ τῷ ὕδατι τῆς εὐλογίας χριόμεθα· πυρκαϊὰς δὲ ἀνάπτοντες ὑπερήλλοντο, ἴσως οἰόμενοι, τὰ μὲν φθάσαντα δήπουθεν δυσχερῆ, ὡσπερὶ κατακαιόμενα φροῦδα γίνεσθαι, αἴσια δὲ ἀνακύπτειν εἰσέπειτα· στρατιὰν μέντοι τοῦ οὐρανοῦ τοὺς ἀστέρας νοητέον. Καὶ οἱ μὲν θεοὶ οὗτοι Πατέρες, τὸ διήγαγεν ἐν πυρὶ, ἀντὶ τοῦ

1) Βασιλειῶν Β'. ΚΑ'. ὁ. 6. — 2) Ἠσ. Α. 14.

ὑπερπιδᾶν τοῖς τέχναις ἐπέταττεν, ἐξέλαβοντο· ὁ δὲ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρεῖας, τὸν προφήτην ἐξηγούμενος Ἦσαταν, ἀντὶ τοῦ, ὠλοκαύτωσεν αὐτοῦ τοῖς δαίμοσιν, ἠρμήνευσε. Κληδὼν δέ ἐστιν ἡ διὰ τινων σημείων μαντεία, οὐτινοσοῦν ἐθέλοντος τὴν ἰδίαν τύχην καταμαθεῖν· οἰωνισμὸς δέ ἐστι τὸ ἐπιτηρεῖν τὰς τῶν ὀρνίθων πτήσεις τε καὶ κλαγγάς, ὃ καὶ οἰωνοσκοπία παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ὠνομάζετο· ἐγγαστρίμυθοι δὲ καὶ γινῶσται λέγονται οἱ σατανικῶς ἐνθουσιῶντες, καὶ προλέγοντες δηθεν τὰ ἄγνωστα, οἷαί εἰσιν αἱ τῶν Ἀθιγγάνων γυναῖκες, καὶ αἱ διὰ τῶν κριθῶν μαντευόμεναι. Εἰ τοίνυν παρὰ τοῖς δεξαμένοις τὸν ἀτελέστερον νόμον πονηρὰ ταῦτα ἐδόκει, καὶ τὴν ὄργην Κυρίου ἠρέθιζε, πόσω μᾶλλον τοῖς τὸν τελεώτερον καὶ πνευματικώτερον νόμον παραλαβοῦσιν ἡμῖν, ὡς ἄθεσμα καὶ ἀσεβῆ παντάπασι ἀπεστράφθαι προσήκει;

Ὁ δὲ οἷα καὶ τοῖς διδασκομένοις τοὺς πολιτικούς νόμους ἀφορισμὸν ἐπανατείνεσθαι, εἰ ἔτι τοῖς ἑλληνικοῖς ἔθεσι κεχρημένοι, στολὰς ἐνδύσονται, ἰδίως μὲν οἱ τῶν μαθημάτων ἀρχόμενοι, ἰδίως δὲ οἱ τῶν τελεωτέρων ἐφικόμενοι, τοῖς τε ἐπὶ θεάτρων ἀνιοῦσιν, ἀλλὰ δὴ καὶ τὰς λεγομένας κυλίστρας παίζουσιν, ὁποῖαί ποτ' ἂν ἦσαν. Ταῦτα γὰρ ἅπαντα εὐχαῖς τῶν θεσπεσίων τούτων νομοθετῶν τὸ τήμερον εἶναι σεσίγηται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ ἐθῶν πολιτικῶν.

Νόμος.

Περὶ ὧν ἐγγραφος οὐ κεῖται νόμος, παραφυλάττειν δεῖ τὸ ἔθος καὶ τὴν συνήθειαν· εἰ δὲ καὶ τοῦτο ἐκλείπει, ἀκολουθεῖν δεῖ τοῖς μᾶλλον πλησιάζουσι καὶ ἐοικόσι τῷ ζητουμένῳ· ἂν δὲ μηδὲ τοῦτο ᾖ, τῶν συνετωτέρων ἅμα καὶ πλειόνων ἢ γνώμη κρατεῖται. Τότε κεχρήμεθα τῇ συνηθείᾳ τῆς πόλεως ἢ ἐπαρχίας, ὅτε ἀμφισβητηθεῖσα ἢ τοιαύτη ἐβεβαιώθη· διὸ καὶ τὰ μακρᾶ συνηθεία δοκιμασθέντα, καὶ ἐπὶ πολλοὺς ἐνιαυτοὺς φυλαχθέντα, οὐχ ἥττον τῶν ἐγγράφων κρατεῖν εἴωθεν 1).

1) γγ'· καὶ μά. Βασ. Β'· ἰ.—Ἐπανηγ. Β'· Κ. ἰ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ εἰρηρικῶν γραμμῶν.

Ζήτει τὸ θ΄. Κεφάλαιον τοῦ Α στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄.

*Περὶ εἰκόνων ἁγίων.**Συνόδου ἑκτης πβ΄.*

Ὁ πβ΄. τῆς σ΄. Συνόδου κανὼν, τοὺς τύπους, φησὶ, τοῖς χρώμασι γράφειν, πεφοιτηκότων ἤδη τῶν πρωτοτύπων, ἀπειρόκαλον ἂν εἶη καὶ περιττόν. Ἐνθεν τοι καὶ τὸν ἐν τῷ τύπῳ ἁμνόν, θεσπίζει μὴ ζωγραφεῖσθαι, οὐ τῷ αἵματι ὁ μέγας πάλαι Μωσῆς, τὰς φλιάς χρύων, οὐκ εἰσιτητὰ ἐτίθει τὰ ἔνδον τῷ ὀλεθρίῳ δαίμονι· μηδὲ τὸν Βαπτιστὴν δακτύλῳ τοῦτον ὑποδεικνύοντα, καὶ φωνοῦντα τοῖς λαοῖς, Ἴδε ὁ ἁμνὸς τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ τὰς μὲν γραφὰς διαγράφειν τῶν τύπων· τὸν δὲ ἀνθρώπινον χαρακτῆρα τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἀναστηλοῦν ἐν εἰκόσι· τοῦτον γὰρ ὁρῶντες καὶ προσκυνοῦντες, τῆς αὐτοῦ συγκαταβάσεως τὸ ἀπόρρητον ἐκ τῶν δυνατῶν λογιζόμεθα, καὶ τὸ ὑπὲρ ἔννοιαν τῆς ταπεινότητος, τὰ τε ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ πολιτεύματα, τὰ πάθη, τὸν τῆς ζωῆς πρόξενον θάνατον, καὶ ὅσοις σεσώσμεθα· σεπτοὶ μὲν γὰρ καὶ οἱ τύποι, τιμητέον δὲ μάλιστα τὴν ἀλήθειαν, καὶ ταῦτα ἡμῖν ἐπιχωριάσασαν. Ἐντεῦθεν δείκνυται μὴ εἶναι προσῆκον, περιστράς ἐπ' Ἐκκλησίας ἀντὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀπολύειν· ἢ, ἀντὶ τοῦ ἀστέρος, κηρὸν ἀνάπτειν, καὶ ἀντὶ τῆς ἀπορρήτου γεννήσεως, παῖδα καὶ στρωμνὴν ὑποτιθέναι.

Φωτίου Πατριάρχου καὶ Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου.

Εἰκὼν λέγεται παρὰ τὸ εἰκέναι· ἄλλο φυσικὴ εἰκὼν, καὶ ἄλλο μιμητικὴ· ἡ μὲν, οὐ φυσικὴν διαφορὰν ἔχουσα πρὸς τὸ αἶτιον, ἀλλ' ὑποστατικὴν, ὡς ὁ υἱὸς πρὸς τὸν πατέρα· μία μὲν γὰρ τούτων φύσις, δύο δὲ ὑποστάσεις· ἡ δὲ τοῦναντίον, οὐχ ὑποστατικὴν διαφορὰν ἔχουσα πρὸς τὸ ἀρχέτυπον, ἀλλὰ φυσικὴν, ὡς ἡ εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν Χριστόν· μία μὲν γὰρ ἡ

ὑπόστασις τούτων, δύο δὲ φύσεις, ἄλλη γὰρ φύσις ὑλογραφίας, καὶ ἄλλη Χριστοῦ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, καθ' ἃ καὶ περιγράφεται, καὶ ἀρχέτυπον εἰκόνας καθίσταται. Προσκυνουμένης τῆς εἰκόνας, ὁ Χριστὸς προσκυνεῖται, οὐ ἔστιν ὁμοίωσις, καὶ οὐχὶ ἡ ὑποδεξαμένη τὴν ὁμοίωσιν ὕλη, ὡς ἐπὶ τῆς φαινομένης ἐν τῷ κατόπτρῳ εἰκόνας· ταύτῃ γὰρ προσφυόμενοι, οὐ τὴν ὕλην, τὴν δὲ εἰκόνα περιπτυσσόμεθα· καὶ ἀφανισθέντος τοῦ ἐκτυπώματος, ἐφ' ᾧ ἡ προσκύνησις, ἡ ὕλη μεμένηκεν ἀπροσκύνητος, μηδὲν τι κεκοινωνηκυῖα τῷ ὁμοιώματι· ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν τῷ δακτυλίῳ σφραγίς, τῇ ἐπινοίᾳ οὐσα τῆς ὕλης κεχωρισμένη, οὐδὲν πρὸς τὴν ὕλην ταῖς ἀληθείαις ἔχει κοινόν, εἰ καὶ περὶ τὴν ὕλην ἡ σφραγίς τῆς εἰκόνας ὑφέστηκεν.

Παντὸς μιμητικῶς εἰκονιζομένου, οὐχ ἡ φύσις, ἀλλ' ἡ ὑπόστασις εἰκονίζεται· καὶ διὰ τοῦτο ταυτόν τῷ ἀρχετύπῳ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ, οὐ τῇ φύσει, ἀλλὰ τῇ ὑποστάσει, ἡγουν τῇ μιμήσει τῆς ὑποστάσεως.

Τὰς ἱερὰς εἰκόνας ἀναστηλοῦμεν, ἵνα τούτας ὁρῶντες, δι' αὐτῶν δοκῶμεν ὁρᾶν τὰ τούτων ἀρχέτυπα, καὶ γίνωνται ἡμῖν ὑπομνήματα καὶ παρηγορία τοῦ πόθου, τοῦ πρὸς τὰ τούτων πρωτότυπα· ὅσον γὰρ συνεχῶς αἱ εἰκόνας ὁρῶνται, τοσοῦτον οἱ τούτας ὁρῶντες διανίστανται πρὸς τὴν τῶν ἀρχετύπων μνήμην καὶ ἐπιπόθησιν.

Ἡ μὲν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ λατρεία, τῇ μακαρίᾳ Τριάδι παρὰ τῶν ὀρθοδόξων ἀπονεμένηται· ταῖς δὲ ἀγίαις εἰκόσιν οὐ λατρεία πάντως, ἀλλὰ προσκύνησις, καὶ ἀσπασμὸς, καὶ τιμὴ· εἰ γὰρ καὶ ἡ τιμὴ τῆς εἰκόνας ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει, ἀλλ' ἡ λατρεία τῆς μακκρίας μόνης ἐστὶ Τριάδος, καὶ οὐ τῶν σεπτῶν εἰκόνων, ἵνα μὴ κτισματολάτραι, καὶ ὑλολάτραι δόξωμεν.

Ἐπ' αὐτοῦ μὲν τοῦ Χριστοῦ λατρευτικὴ ἡ προσκύνησις καὶ φυσικὴ ὁ προσκυνῶν γὰρ αὐτὸν, συμπροσκυνεῖ καὶ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὴν ἐν Τριάδι μίαν φύσιν, ὅπερ ἐστὶν ἡ τριαδικὴ προσκύνησις καὶ λατρεία· ἐπὶ δὲ τῆς εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ, σχετικὴ ἡ προσκύνησις, καὶ ὁμώνυμος· ὁ προσκυνῶν γὰρ αὐτὴν, οὐ συμπροσκυνεῖ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν, ἀλλὰ μόνον

τὸν ἐν αὐτῇ Χριστὸν, τὸν διὰ τὸ σαρκωθῆναι εἰκονιζόμενον κατα τὴν σωματοειδῆ θεάν αὐτοῦ, ὅπερ ἐστὶ σχετικὴ προσκύνησις καὶ ὑποστατικὴ.

Ὁ μὲν Χριστὸς ὁρᾶται ἐν τῇ εἰκόνι αὐτοῦ, αὕτη δὲ ὑφίσταται ἐν αὐτῷ, ὅπερ ἡ σκιά τῷ σώματι, οὗ καὶ μερισθῆναι ταύτην ἀμήχανον, καὶ μὴ διὰ παντὸς αὕτη φαίνεται· ἀλλ' ὡσπερ ἡ σκιά τῇ ἐπιλάμπει δείκνυται τοῦ ἡλίου, οὕτω καὶ ἡ Χριστοῦ εἰκὼν τῇ διατυπώσει τῆς ὕλης.

Οὐχ ὡς θεοὺς τὰς εἰκόνας προσκυνοῦμεν, οὐδὲ τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας ἐν αὐταῖς ἔχομεν, οὐδὲ τὸ θεῖον σέβας αὐταῖς ἀποκείμενον, ὡς οἱ Ἕλλήνων παῖδες, ἀλλὰ μόνον τὴν σχέσιν καὶ τὴν ἀγάπην τῆς ἡμῶν ψυχῆς, ἣν ἔχομεν εἰς τὰ πρωτότυπα, διὰ τῆς τοιαύτης προσκυνήσεως ἐμφανίζομεν· ὅθεν τοῦ χαρακτῆρος λυθέντος, ὡς ξύλον ἀργόν, τὴν ποτὲ κατακαίομεν εἰκόνα.

Περὶ σταυροῦ.

Τὸν τοῦ σταυροῦ τύπον ἐκ δύο ξύλων συνάπτουτες, ἠνίκα τις ἡμῖν τῶν ἀπίστων ἐγκαλέσαιεν, ὡς ξύλον προσκυνοῦσι, δυνάμεθα τὰ δύο ξύλα χωρίσαντες, καὶ τὸν τύπον τοῦ σταυροῦ διαλύσαντες, ταῦτα ναμίξιν ἀργὰ ξύλα, καὶ τὸν ἀπίστον ἐπιστομίξιν, ὅτι οὐ τὸ ξύλον, ἀλλὰ τὸν τοῦ σταυροῦ τύπον σεβόμεθα.

Σὺν φόβῳ καὶ ἀληθείᾳ προσιτέον, καὶ προσκυνητέον τὰς ἀγίας εἰκόνας, καὶ πιστευτέον χάριν θεῖαν ἐπιφοιτᾶν ἐν αὐταῖς, ἀγιασμοῦ μεταδοτικὴν.

Διαφορὰ τῶν ρεπτῶν εἰκόνων πρὸς τὰ εἰδῶλα.

Ἡ σεβασμία εἰκὼν πρὸς τὸ βδελυκτὸν εἰδῶλον ταύτην ἔχει τὴν διαφορὰν, ὅτι τῶν μὲν εἰδῶλων τὰ πρωτότυπα ψευδῆ τυγχάνει, θεῶν γὰρ ἐκτυπώματα εἶναι λεγόμενα, οὐ θεῶν ἀλλὰ δαιμόνων εἰσὶν, ὡς φησὶν ὁ προφήτης, ὅτι πάντες οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν δαιμόνια· τῶν δὲ τιμίων εἰκόνων ἀληθῆ τὰ ἀρχέτυπα πάντα· τῆς μὲν γὰρ, ὁ Χριστός· τῆς δὲ, ἡ Θεομήτωρ, τῆς δὲ, ὁ Πρόδρομος· καὶ ἐκάστης ἕκαστος τῶν ἄλλων ἀγίων· ὧν δὲ τὰ πρωτότυπα ψευδῆ, τούτων οὐδὲ εἰκόνες, οὐδὲ εἰδῶλα λέγοντ' ἂν δικαίως, ἀλλ' ἀπλῶς ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων μάταια καὶ ἄχρη-

στα, καὶ γῆς ὕλη κωφή· καὶ ταῖς μὲν εἰκόσιν αἰμορφαὶ τῶν πρωτοτύπων ἐμφαίνονται, τοῖς εἰδώλοις δὲ, οὐδαμῶς· τοῦ μὲν γὰρ εἰδώλου τοῦ Διὸς πρωτότυπον ὁ αἰθήρ· τῆς δὲ Ἥρας, ὁ ἀήρ· τοῦ Ποσειδῶνος, τὸ ὕδωρ· τῆς Δήμητρας, ἡ γῆ· τοῦ Ἀπόλλωνος, ὁ ἥλιος· τῆς Ἀρτέμιδος, ἡ σελήνη· τοῦ Ἄρεως, ὁ θυμός· τοῦ Διονύσου, ἡ μέθη· τῆς Ἀφροδίτης, ἡ λαγνεία· καὶ τῶν ἄλλων ἁμοίως· καὶ μᾶλλον τῶν δώδεκα τῶν παλαιότερων· τὰ μὲν οὖν εἴδωλα τούτων πάντων ἀνθρωπόμορφα· τὰ δὲ λεγόμενα πρωτότυπα τῶν τοιούτων εἰδώλων, τὰ μὲν ἑτερόμορφα, λέγω δὴ τὰ στοιχεῖα, τὰ δὲ παντελῶς ἄμορφα, φησὶ δὴ τὰ πάθη· πάντα δὲ ζῶα καὶ ἀνάσθητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Περὶ ἐμπρησμοῦ.

Νόμος.

Εἴ τις καλάμην τοῦ ἰδίου χωραφίου βουλόμενος καῦσαι, ἐνέβαλε κατ' αὐτοῦ πῦρ, τὸ δὲ πῦρ καὶ περαιτέρω προσελθὼν τὰ ἀλλότρια κατέκαυσε χωράφια, ἢ τὸν ἀλλότριον ἀμπελῶνα, δεῖ τὸν ἀκροατὴν ἐξετάζειν· καὶ εἰ μὲν κατὰ ῥαθυμίαν ἢ ἀπειρίαν τοῦ ἀνάψαντος τὸ πῦρ τοῦτο γέγονεν, ἢ εἰ μὴ παρεφυλάξατο πάσῃ δυνάμει, τοῦ μὴ προσελθεῖν τὴν φλόγα περαιτέρω, ὡς ἀμελήσας ὁ τοιοῦτος καὶ ῥαθυμήσας καταδικάζεται· εἰ δὲ πάντα μὲν ἐκεῖνος παρεφυλάξατο, ἀθρόον δὲ πνεῦμα προσπεσὼν τὴν τοῦ πυρὸς φλόγα ἐπὶ τὸν βλαφθέντα μετήνεγκεν, ἀνεύθυνος ὁ τὸ πῦρ ἀνάψας διατελεῖ 1).

Ἐὰν ἀπὸ τινος τύχης οἶκός τινος ἐμπρησθῆ, κακείθεν τὸ πῦρ ἐκδραμὼν τὰ συμπαρακείμενα ἐμπρήσῃ, οὐδὲν ὑπόκειται ὁ κατ' ἀρχὰς ἐμπρησθεὶς. Ὁ κατὰ τύχην γενόμενος ἐμπρησμός συγγινώσκειται 2).

Ὁ οἰκίαν ἢ σωρὸν σίτου καύσας ἐν εἰδήσει, τυφθεὶς πρότερον πυρίκαυστος γίνεται 3).

1) Ἐκλογὴ ΙΖ'. 41. Πρὸς. Ν. ΑΘ'. 73. — 2) Ἐκλογ. ΙΖ'. Πρὸς. Ν. αὐτίθι 16. — 3) Πρὸς. Ν. ΑΘ'. 18.

Ὁ κατὰ δόλον καύσας οἶκόν τινος, κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

Εἴ τις ἐμπρησμοῦ γενομένου, διὰ τὸ σῶσαι τὸν ἴδιον οἶκον, καταπρέψει τὸν τοῦ γείτονος, ἀργεὶ ὁ Ἀκουίλιος, ἦτοι ἡ ζημία, εἴτε τὸ πῦρ ἔρθασεν, εἴτε προεσβέσθη 1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Περὶ ἐμφυτεύσεως.

Ζήτει ἐν τῷ ις΄ κεφ. τοῦ παρόντος στοιχείου κανόνα ιβ΄ τῆς ζ΄ Συνόδου.

Νόμος.

Ἡ δὲ ρκ΄. Ἰουστινιάνειος νεαρά, Ἀπαγορεύομεν, φησὶ, τοῖς οἰκονόμοις, καὶ διοικηταῖς, καὶ χαρτουλαρίοις τῶν εὐαγῶν οἰκων, καὶ τοῖς αὐτῶν γονεῦσί τε καὶ παισίν, ἢ κατὰ γένος ἄλλως προσήκουσιν, ἐμφυτεύσεις τε καὶ μισθώσεις, ἤγουν ὑποθήκας ἀκινήτων πραγμάτων, τοῖς αὐτοῖς εὐαγέσιν οἴκοις προσηκόντων, ὑπεισιέναι, ἢ δι' ἑαυτῶν, ἢ διὰ παρενθέτων προσώπων, ἐπεὶ ἀνίσχυρον εἶναι κελεύομεν τὸ συνάλλαγμα καὶ ἐκπίπτειν μὲν τὸν ἐμφυτευσάμενον καὶ ἐκμισθωσάμενον τοῦ ἐμφυτευθέντος πράγματος, ζημιοῦσθαι δὲ καὶ τὴν καταβληθεῖσιν εἰς αὐτὸ τιμή· τοὺς δὲ τὴν τοιαύτην ἐμφύττευσιν διαπραξάμενους οἰκονόμους, τοσοῦτον ζημιοῦσθαι καὶ προσκυροῦσθαι τῷ οἴκῳ, ὅσῃν καὶ ὁ ἐμφυτευσάμενος τῆς καταβληθείσης τιμῆς ὑπέστη ζημίαν. Εἰ δὲ ἡ ἐμφύττευσις κατὰ λόγον πραχθεῖη, τὸν ἐμφυτευτὴν τὸ πᾶκτον τελεῖν κατὰ τὴν δύναμιν τῶν ἐμφυτευτικῶν συμβολαίων 2).

Αἱ κτήσεις τῶν εὐαγῶν οἰκων δύνανται μισθοῦσθαι καὶ ἐμφυτεύεσθαι, πάντων τῶν μοναχῶν ἢ τῶν κληρικῶν ἐν τῷ συμβολαίῳ τῆς πράξεως συναινούντων, καὶ φανερούτων συμφέρειν τὸ γινόμενον 3).

Ὁ ἐμφυτευτὴς καὶ ἐκμισθωτὴς, ἐπὶ διετίαν ἢ τριετίαν ἀγνώ-

1) β΄. Βζσ. Ξ΄. κ΄. — 2) Νεαρ. ΡΚ΄. κ. ε. — θ΄. Βζσ. Ε΄. β΄. — 3) Νεαρ. ρκ. κ. β΄. — ς΄. Βζσ. Ε΄. β΄.

μονῶν περὶ τὸ ἐτήσιον πᾶκτον, ἢ χεῖρον ποιῶν τὸ πρᾶγμα, ἐκβαλλέσθω τῆς ἐμφυτεύσεως, μὴ δυνάμενος περὶ τῆς ἐργασίας κινεῖν τοῦ ἀγροῦ· οὐκ ἐκβάλλεται δὲ, ἐφ' ὅσον δίδωσι τὸ ὀρισθὲν πᾶκτον, εἰ καὶ παρὰ τοῦ δημοσίου ἐνεφυτεύσατο 1).

Οὐ δύναται ἐκβαλεῖν ἄκοντα τὸν μισθωσάμενον ὁ μισθώσας, καὶ ἄλλος πλείονα τούτου εἰσαγάγη μισθώματα, δηλονότι πρὸ τοῦ ὀρισμένου χρόνου, καὶ ἐὰν εὐγνωμονῇ ἐκεῖνος περὶ τῶ μισθώματος δόσθαι μισθώμα 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

Περὶ ἐνδυμάτων ἀρμοδίω τῶν ἱερωμένων.

Συνόδου ἑκτης κζ΄.

Ὁ κζ΄. τῆς ς΄. Συνόδου κανὼν, Μηδεὶς τῶν ἐν κλήρῳ κατελεγεμένων, φησὶν, ἀνοίσειον ἀμφιεννύσθω χιτῶνα, μήτ' ἐν πόλει διάγων, μήτε μὴν ἐν ὁδῶ βαδίζων, ἀλλὰ στολῆ κεχρήσθω, ἢ ὁ χρόνος καὶ ἡ συνήθεια συμβαίνειν τῶ τῶν κληρικῶν ἐδίδαξε τάγματι· ὁ δὲ περὶ ἐλαχίστου τιθέμενος τοῦ προσήκοντος τούτου σχήματος τὴν συνήθειαν, ἐπὶ ἐβδομάδα μίαν ἀφοριζέσθω.

Συνόδου ἐβδόμης ις΄.

Ὁ δὲ τῆς ζ΄. ις΄. οὐκ οἶεται δεῖν ἱερατικὸν ἄνδρα πολυτελέσιν ἱματίοις κεχρησθαι· πᾶσα γὰρ, φησὶ, βλακεία καὶ κόσμησις σωματικῆ, ἀλλοτρίως τῆς ἱεράς ἔχουσι τάξεως. Τοὺς οὖν ἑαυτοὺς κοσμοῦντας ἐπισκόπους ἢ κληρικοὺς ἀνθηραῖς ἐσθῆσι, δεόν ἑαυτοὺς διορθοῦσθαι, ἐπιτιμᾶσθαι δὲ τῶ κακῶ ἐπιμένοντας· ὡσαύτως καὶ τοὺς τὰ μύρα χρισμένους· πρὸς δὲ, καὶ τοὺς ἐγγελῶντας ταῖς τὴν εὐτελεῆ καὶ σεμνὴν περικειμένους ἀμφίεσιν, τοῖς προσήκουσιν ἐπιτιμίοις διορθοῦσθαι. Ἐκ γὰρ τῶν ἄνωθεν χρόνων, πᾶς ἱερατικὸς ἀνὴρ μετὰ μετρίων καὶ σεμνῶν ἀμφίων ἐπολιτεύετο· πᾶν γὰρ ὃ μὴ διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν παραλαμβάνεται, περπερείας ἔχει κατηγορίαν, ὁ μέγας ἐφ. Βασίλειος· ταύτη τοι οὐδ' ἐκ σηρικῶν ὑφασμάτων ἐσθῆτας ἐνε-

1) Νεφερὸ ρκ'. κ. 8. — 2) πγ'. Βασ. Κ'. 4.

δέδυντο, ὑφαντῶν περιεργεία πεποικιλμένας, οὐδέ τινα προσετίθεσαν ἑτερόχροα ἐπιβλήματα τοῖς ἄκροις τῶν ἱματίων· ἤκουσαν γὰρ τῆς θεοφθόγου γλώττης, ὅτι οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες, ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσὶ. Ζήτει τὸ κδ'. κεφ. τοῦ Γ' στοιχείου.

Λαοδικείας κβ', κγ'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου κβ', καὶ ὁ κγ', Οὐ δεῖ, φησι, τὸν ὑπηρέτην, ἥτοι ὑποδιάκονον, ὠράριον περιβεβλησθαι, ἀλλὰ τῶν τῆς Ἐκκλησίας θυρῶν ἔχεσθαι, ὥστε τοὺς κατηχουμένους καὶ τοὺς ἐν μετανοίᾳ εἰσάγειν τε καὶ ἐξάγειν· διὰ τοι τοῦτο καὶ τὴν τήμερον παρ' αὐτοῖς ἄδεται τὸ, Ὅσοι πιστοὶ ἴστασθε δηλονότι, τὴν τῶν ἀγίων μυστηρίων θυσίαν ὀψόμενοι· ἔξιτε δὲ οἱ τούτων ἀμύητοι. Ἀλλὰ μηδὲ ἀναγνώστας ἢ ψάλλτας τοῦτο περικεῖσθαι, καὶ οὕτως ἀναγινώσκειν ἢ ψάλλειν· τοῖς μὲν γὰρ, τοῦ ψάλλειν ἔμελε μόνον· τοῖς γε μὴν ἀναγινώσταις, οὐ τούτου, τοῦ δὲ γε τὰς θείας Γραφὰς εἰς κοινὴν ἀναγινώσκειν ἀκρόασιν, εἰ καὶ νῦν ἐπ' ἐλάχιστον αὐτοῖς τοῦτο γίνεται· πολλὰ γὰρ τῶν παλαιῶν ἐθῶν εἰς ἑτέραν τάξιν μετέβαλε· τοῖς διακόνοις γὰρ δέδοται καὶ μόνοις τῷ λαῷ 1) τῶν ὤμων τοῦτο περιτιθέναι· ἐκλήθη δὲ ὠράριον ἐκ τοῦ ὠρῶ, τὸ φυλάσσω καὶ ἐπιτηρῶ· οἱ γὰρ ἐξαρτῶντες τοῦτο διάκονοι, τοῖς ἱερουργοῦσι παριστάμενοι, καὶ τὰς τῆς ἱερᾶς τελετῆς ἐπιτελοῦντες εὐχὰς, τῷ ὠραρίῳ τοῖς ἐν τῷ ἄμβωνι σημαίνουσι διακόνοις τὸν καιρὸν τῆς ὀφειλοῦσης γίνεσθαι ἐκφωνήσεως ἐν τῇ ἐκτενεῖ τῶν αἰτήσεων τῶν τε κατηχουμένων καὶ τῶν πιστῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ ἐνεχύρων.

Ζήτει τὸ β'. Κεφάλαιον τοῦ Δ' στοιχείου.

1) λαφ̄ Β.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Περὶ ὧν ἔχουσιν αἱ Ἐκκλησίαι καὶ οἱ ἐπίτροποι πρεσβείων καὶ προνομίων.

Ἀποστόλων λδ΄.

Ὁ λδ΄. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανὼν, τοὺς ἐπισκόπους ἐκάστου ἔθνους πράττειν μὲν ἰδίᾳ κελεύει τὰς τῶν ὑποκειμένων αὐτοῖς Ἐκκλησιῶν, καὶ λοιπῶν χωρῶν διοικήσεις· περιττῆς δὲ ζητήσεως ἀναφύσεως, τῆς σπανίως μὲν κινεῖσθαι συμβαινούσης· δηλαδὴ, εἰς κοινὴν δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἀφορώσης κατάστασιν, εἴτε περὶ δογμάτων δεῖσαν ἐξητακέναι τυχόν, εἴτε ἀρχιερέα χειροτονῆσαι, ἔνθα οὐπω πρότερον ἦν, εἴτε κοινὸν διορθώσασθαι σφάλμα, εἴτε τι τοιόνδε, εἰδέναι χρὴ τοὺς ἐπισκόπους τὸν παρ' αὐτοῖς τὰ πρῶτα φέροντα μητροπολίτην, καὶ ὡς κεφαλὴν τοῦ τῆς Ἐκκλησίας σώματος τοῦτον ἡγεῖσθαι, καὶ συνιόντας περὶ τῶν ἐπιπίπτουσῶν ὑποθέσεων συνδιασκέπτεσθαι, καὶ τὸ πᾶσιν ἄριστον δόξαν ψηφίζεσθαι· οὐ μὴν οὐδὲ τὸν μητροπολίτην δέον τῆ τιμῇ καταχρώμενον, εἰς δυναστείαν ταύτην ἀμείβειν, καὶ γνώμης ἄνευ κοινῆς τῶν οικείων συλλειτουργῶν, ἕνια πράττειν τῶν εἰρημένων· ἀλλὰ τῆ ὁμοιοῖα καὶ ἀγάπῃ συνδεδεμένους περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων σκοπεῖν· οὕτω γὰρ κοινὸν παράδειγμα τοῖς ὑπ' αὐτοὺς ἔσονται πλήθεσι, καὶ δοξασθήσεται ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Υἱοῦ ἐν ἁγίῳ Πνεύματι· ὡς τοῦ μὲν Υἱοῦ, τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς φανερώσαντος, καὶ τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἀγάπην νομοθετήσαντος, τοῦ δὲ Πνεύματος, διὰ τῶν Ἀποστόλων τὰ ἔθνη φωτίσαντος.

Τούτῳ συμφωνεῖ ἐν ἅπασιν, εἰ καὶ μὴ τοῖς ῥήμασιν, ἀλλά γε τῆ διανοίᾳ, καὶ ὁ θ΄. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου. Ζῆτει καὶ ἐν τῷ ε΄. κεφ. τοῦ Δ στοιχείου, κανὼν ιη΄. τῆς α΄. Συνόδου.

Ἐντεῦθεν ποῖαι τῶν Ἐκκλησιῶν ἰδίῳις πρεσβείαις ἠξίωται.

Συνόδου πρώτης ς΄, ζ΄.

Καὶ ὁ μὲν ς΄. τῆς α΄ Συνόδου κανὼν, τοὺς ἀρχαίους θεσμοὺς τῶν Πατέρων ἀτέργειν οἶεται δεῖν, οἳ τῷ μὲν Ἀλεξανδρείας τὰ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ Λιβύῃ, καὶ Πενταπόλει ἐνεΐμαντο· τῷ δὲ γε

αντιοχείας, τά τε τῆς Συρίας, καὶ τῆς Κοίλης Συρίας, καὶ Κιλικίας ἑκατέρως, καὶ Μεσοποταμίας· τῷ δὲ Ῥώμης, νόμος ἀρχαῖος τῶν Ἑσπερίων κρατεῖν· καὶ γνώμης ἄνευ τῶν εἰρημένων, μηδένα τῶν τῆς Ἐκκλησίας θεσμῶν τοὺς ὑπὸ χεῖρα τελεῖν, ὧν ἡ κορωνίς 1), ἢ τῶν ἐπισκόπων καθέστηκεν ἐκλογή· τοῖς πατριαρχαῖς καὶ γὰρ τοὺς ὑπ' αὐτοὺς μητροπολίτας, ὁ κανὼν ὑπέκειν νομοθετεῖ, καὶ τούτοις αὖθις τοὺς ἐπισκόπους. Εἰ τοίνυν γνώμης ἄνευ τοῦ μητροπολίτου κατασταίη ἐπίσκοπον, τοῦτον μὴ εἶναι ἐπίσκοπον διατάττεται· εἰ γὰρ καὶ ἦν ὅτε ἦν, τὰ πλήθη τῶν πόλεων τὰς τῶν ἐπισκόπων ποιεῖσθαι ψήφους, ἀλλὰ γε καὶ τότε ὅν ὁ μητροπολίτης ἐδοκίμασε τῶν ἄλλων ἀπολεξάμενος, τῆς χειροτονίας ἐκεῖνος ἠξίωτο· ψήφου δὲ, φησὶ, γενομένης, ὡς οἱ θεσμοὶ τῆς Ἐκκλησίας διαγορεύουσι, καὶ τῶν μὲν πλειόνων συμφωνούντων, δύο δὲ ἢ τριῶν φιλονείκως ἀντιλεγόντων, ἢ τῶν πλειόνων ψῆφος κρατεῖται.

Ὁ δὲ ζ', τὸν Αἰλίας θεσπίζει ἐπίσκοπον, τῶν ἐν Παλαιστίνῃ, Ἀραβίᾳ τε, καὶ Φοινίῃ κατάρχειν πόλεων, μηδ' ὀτιοῦν παρευδοκιμουμένης περὶ τὰ οἰκεία πρεσβεῖά τε καὶ προνόμια τῆς κατὰ τὴν Παλαιστίνην μητροπόλεως Καισαρείας, ἥπερ καὶ τοῦ Στρατωνος ὀνομάζεται· ταύτη γὰρ ποτε ἡ Αἰλία ὑπέκειτο· χρόνοις δὲ ὕστερον ἀποσπασθεῖσα τετίμηται, αἰδοῖ τῶν ἐν αὐτῇ τελεσθέντων σωτηρίων τοῦ Χριστοῦ παθημάτων· καὶ ἐκ παλαιοῦ μὲν ἄχρι τοῦ δεῦρο, ἦτε Αἰλία, καὶ σύμπασα ἢ περὶ αὐτὴν χώρα, Παλαιστίνῃ ἐπεφημίζετο· ἢ δὲ γε πόλις, τὸ μὲν ἀρχαῖον, Σόλυμα, καὶ Ἰεβοῦς ἐκαλεῖτο· ἀφοῦ δὲ πρὸς τοῦ Σολομῶντος ὁ περιφανὴς ἐκεῖνος ἠγέρθη νεῶς, καὶ τὰ ἱερά τῆς παλαιᾶς ἐν αὐτῷ εἰσφικίσθη, τὴν τῶν Ἱεροσολύμων ἀπειλήφει προσωνομίαν· ἀναστάτου δὲ γενομένης ὑπὸ Ῥωμαίων, ὁ βασιλεὺς Ἀδριανὸς, ὁ καὶ Αἴλιος, αὐθις ἀνεγείρας, Αἰλίαν αὐτὴν ἐπωνόμασεν.

Συνόδου δευτέρας β', γ'.

Ὁ δὲ β' κανὼν τῆς δευτέρας Συνόδου, τὸν Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον, τὰ ἐν Αἰγύπτῳ διέπειν θεσπίζει· τοὺς δὲ ἐπισκόπους

1) Ὡς ἡ κορωνίς καὶ ἡ τῶν ἐπισκόπων Γ. ὅστις ἐν περιστάσει σημειοῦ, ἀνεγνωστέον, μὴ καθέστηκεν.

τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν, πρὸς τῶν ἰδίων Συνόδων κατὰ τὸ πη-
λαιὸν ἔθος χειροτονεῖσθαι· τοῦτο δὲ τοῖς ἔπειτα τῶν θείων κα-
νόνων θεσμοῖς τελέως ἀνηρῆται.

*Περὶ τῶν πρεσβείων τῆς Κωνσταντινουπόλεως
Ἐκκλησίας.*

Ὁ δὲ γ΄, Τὸν μόντοι, φησί, Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον
ἔχειν θεσπίζομεν τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν Ῥώμης ἐπί-
σκοπον, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν νέαν Ῥώμην. Ἀρχαία μὲν γὰρ πόλις
ἦν τὸ Βυζάντιον, καθ' ἑαυτὸ διοικουμένον· ἐπὶ δὲ Σευήρου, βα-
σιλέως Ῥωμαίων, εἰς τρεῖς ἐνιαυτοὺς ὑπὸ Ῥωμαίων πολιορκηθὲν,
ὑστερρον ἔάλω, τῶν ἀναγκαίων ἐπιλιπόντων τοῖς ἐν αὐτῷ, καὶ
καθῆρητο μὲν αὐτοῦ τὰ τεῖχη, ἀφῆρέθη δὲ τὰ πολιτικά δίκαια,
καὶ ὑπετέθη Πειρινθίσις. Πείρινθος δὲ ἐστὶν ἡ Ἡράκλεια.

*Διὰ τί ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείας ὁ πατριάρχης
χειροτονεῖται.*

Παρὸ δὲ καὶ τῷ Ἡρακλείας ἡ χειροτονία τοῦ πατριάρχου ἀπο-
νευμένηται, ὅτε πρότερον ἔθος ὄν πρὸς αὐτοῦ χειροτονεῖσθαι τὸν
ἐπίσκοπον Βυζαντίου. Ὁ μέγας δὲ Κωνσταντῖνος τὴν ἐν καλλίῳ
τοῦ κόσμου κειμένην ταυτηνὴν πόλιν, καὶ μεγέθους καὶ κάλλους
εὖ ἤκουσαν ἀνεγείρας, τὴν ἰδίαν αὐτῇ κλῆσιν ἀπεχαρίσατο, καὶ
νέαν προσεπωνόμασε Ῥώμην.

Συνόδου τετάρτης κή.

Ὁ δὲ κή. τῆς δ΄. Συνόδου, τὰ αὐτὰ καὶ ἡμεῖς ὀρίζομεν, φησί,
τῷ γ΄. τῆς β΄. Συνόδου κανόνι, καὶ ψηφίζομεθα, τὸν θρόνον τῆς
ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως τὰ ἴσα φέρειν τῆς
πρεσβυτέρας Ῥώμης πρεσβεῖα, ὅτε βασιλεία καὶ συγκλήτῳ τι-
μηθεῖσαν· ταύτη τοι, καὶ οἷά περ ἐκείνην, ἐν τοῖς ἐκκλησιαστι-
κοῖς δεῖ μεγαλύνεσθαι προνομίαις, πασῶν μὲν τῶν ἄλλων προτι-
μωμένην, δευτέραν δὲ μετ' ἐκείνην ὑπάρχουσαν, τῶν ἴσων γὰρ
ἐν ἅπασιν ἀξιοῦσθαι ταύτην ἀμήχανον· εἰ καὶ τινες τὴν, μετὰ,
πρόθεσιν, πάνυ βεβιασμένως 1), μᾶλλον δὲ ἀπιιδεύτως καὶ ἀ-

1) βεβιασμένως B.

ραθῶς ἐρμηνεύοντες, οὐχ ὑφεδράς καὶ ὑποβιβασμοῦ, χρόνου δὲ εἶναι δηλωτικὴν ἀξιοῦσιν· ἐν γὰρ ταῖς τῶν ὀνομάτων ἀναφοραῖς ἀνάγκη, τὸν μὲν, πρότερον, τὸν δὲ, ὕστερον ἐκφωνεῖσθαι ὡς δὲ καὶ ταῖς καθέδραις, καὶ ταῖς ὑπογραφαῖς συμβήσεται.

Εἰ μήπου τις εἴποι, ὁ ὑπερφυῆς καὶ τοῦτό φησι Ζωναράς, ὅτι τὸ μέλλον, ὡς παρὸν, οἱ θεῖοι Πατέρες ἐνοπτριζόμενοι, ὡς ἀποτμηθήσεται τῆς τῶν ὀρθοδόξων ὀλοκληρίας ἢ τῶν Ῥωμαίων Ἐκκλησία, καὶ τῆς τῶν πιστῶν ὁμηγύρεως ἐξοστρακισθήσεται, δόγμασιν ἑτεροδόξοις καθυπαχθεῖτα, πρώτην ἐλογίσαντο ταύτην, καὶ οὕτω τῶν αὐτῶν ἐκείνη πρεσβείων ἠξίωσαν, πρεσβεύειν ἐν ἅπασι μέλλουσαν, οἷά περ ἐκείνη ποτέ. Περὶ μὲν δὲ τῶν πρεσβείων τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, ἄλις διαταξάμενος ὁ κανὼν, καὶ περὶ τῶν ὑποκεισομένων αὐτῇ διεξείσει διοικήσεων. Ταύτας δὲ εἶναι, φησὶ, τὰς τῆς Ἀσίας, τοῦ Πόντου, καὶ Θράκης· καὶ Ἀσιαναὶ μὲν εἰσι διοικήσεις αἱ μέχρι τῶν Ταυρικῶν ὄρων διήκονται· Ποντικαὶ δὲ, αἱ τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ παρακείμεναι, Τραπεζοῦντος ἄχρι καὶ ἐνδοτέρῳ· Θρακικαὶ δὲ, αἱ μέχρι τοῦ Δυρράχιου.

Διὰ τί ἦν ὁ Θεσσαλονίκης Λεγάτος τοῦ Πάπα.

Εἰ γὰρ καὶ πάλαι τὸν τε Θεσσαλονίκης καὶ ἑτέρους δυτικούς ἐπισκόπους, τὸν Ἀθηνῶν, φημί, τὸν Κορίνθου, τὸν Πατρῶν, τὸν Ῥαβέννης, λεγάτους εἶχεν ὁ Πάπας, οἶονεὶ ἐκ προσώπου αὐτοῦ, τοῦτο γὰρ καθ' Ἑλληνας ἢ λέξις δηλοῖ, ἵν' ὅτε δεήσει παρεῖναι τινὰς τῶν τοῦ Πάπα ταῖς κοιναῖς σὺνελεύσεσιν, ἀναπληρῶσιν οὕτω τὸν ἐκείνου τόπον, ἀλλὰ τῆς ἡμετέρας ἐτύγχανον ὄντες ἀγέλης· οὐ γὰρ τοσοῦτους εἶχεν ὑπερορίους ἐπισκόπους ὑφ' ἑαυτὸν, ὥστε καὶ χειροτονεῖν αὐτούς, ὡς τινες οἶονται· ἐπινενόηται δὲ τοῦτο, διὰ τὸ τῆς ὁδοῦ μῆκος, ἵνα μὴ ἀποκναίωσιν οἱ πρὸς ἡμᾶς ἐκείθεν στελλόμενοι διαπόντιοι· καὶ δῆλον ἐκ τοῦ μὴ τούτοις ἀεὶ ἐκ προσώπου τοῦ Πάπα καθίστασθαι, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ ἑτέρους, οὓς ὁ κατὰ καιροῦς τῆς Ῥώμης εἶλετο Πάπας.

Περὶ ψήφου καὶ χειροτονίας ἐπισκόπων.

Τούτων τοιγαροῦν τῶν διοικήσεων τοὺς μητροπολίτας μόνους

χειροτονεῖν δίδωσι τῷ Πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως· καὶ τούτων οὐχ οὐσπερ αὐτὸς κατ' ἐξουσίαν βεβούληται, ἀλλ' οὐς ἂν ἢ ὑπ' αὐτὸν συμφωνήσασα ψηφίσηται Σύνοδος. Εἰθ' οὕτω τῶν ψήφων ἐμφανιζομένων αὐτῷ, ὃν ἂν τῶν ψηφισθέντων, τριῶν ὄντων, ἐκλέξῃται χειροτονεῖν· οὐ γὰρ ἐφεῖται τῷ Πατριάρχῃ ταῖς τῶν μητροπολιτῶν παρεῖναι ψήφοις, οὔτε μὴν τῷ μητροπολίτῃ, ταῖς τῶν ἐπισκόπων· πρὸ δὲ τοῦ κανόνος τούτου οὐχ οἱ Πατριάρχαι τοὺς μητροπολίτας ἐχειροτόνουν, ἀλλ' οἱ ἐκάστης ἐπαρχίας ἐπίσκοποι· χειροτονεῖν δ' ἐφίησι τῷ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοὺς ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς ἔθνεσιν ἐπισκόπους, τοῖς ὁμόροις τῶν ἀφωρισμένων αὐτῷ διοικήσεων, ὡσπερ εἰσὶν οἱ Ἄλανοι, καὶ οἱ Ῥώς. Οἱ μὲν γὰρ, τῇ Ποντικῇ, οἱ δὲ, τῇ Θρακικῇ παρακείνται διοικήσει· ἐκάστῳ δὲ μητροπολίτῃ χειροτονεῖν ἐπισκήπτει τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπους, τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων παραπλησίως ποιουμένων τὰς ψήφους, ὡς καὶ τοῖς θείοις κανόσι τῶν πρὸ ἡμῶν ἀγίων, φησὶ, διηγόρεται.

Συνόδου ἕκτης. λζ'.

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ λζ'. τῆς ζ'. Συνόδου διέξεισι περὶ τῶν πρεσβείων τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, τῷ τῆς β'. Συνόδου β'. κανόνι, πρὸς δὲ καὶ τῷ τῆς δ'. ἐπιψηφίζομενος, καὶ τοῖς σφῶν ῥήμασι χρώμενος, ὥστε τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως τῶν ἴσων ἀπολαύειν πρεσβείων τῷ τῆς πρεσβυτέρου Ῥώμης, δεύτερον μετ' ἐκείνου ὑπάρχοντα· μεθ' ὃν ἀριθμεῖται ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας, εἶτα ὁ τῆς Ἀντιοχείας, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ τῶν Ἱεροσολύμων.

Διατί ὁ Πατριάρχης εἰς τὰς τῶν μητροπόλεων ἐνορίας πέμπει σταυροπήγια.

Βαλσ. Ἐπειδὴ τοίνυν τοῖς πέντε Πατριάρχεις ἀπενεμήθησαν αἱ ἐνορίαι τῶν τεσσάρων τῆς Οἰκουμένης κλιμάτων, πλὴν ὀλίγων Ἐκκλησιῶν, καὶ μητροπολίτας ἐφεῖται τούτοις χειροτονεῖν εἰς τὰς ἀφωρισθείσας αὐτοῖς διοικήσεις, ἀνακρίνειν τε αὐτοὺς, καὶ κατὰ τοὺς θεῖους εὐθύνειν κανόνας, καὶ τὴν ἐκφώνησιν καὶ μνήμην ἔχειν τῶν οἰκείων ὀνομάτων, πρὸ πάντων τῶν ἐν ταῖς διοικήσεσι μητροπολιτῶν· ταύτη τοι καὶ σταυροπήγια πέμπου-

Τόμ. ζ'.

17

σιν εἰς τὰς αὐτῶν ἐνορίας, καὶ κληρικούς ἐξ αὐτῶν λαμβάνουσιν οὐδ' αἰροῦνται· οὐ μὴν ἐφείταί τινι τούτων καὶ εἰς χώραν πέμπειν σταυροπήγιον, ἥτις ἐτέρῳ ὑπόκειται πατριάρχῃ, οὔτε κληρικὸν λαβεῖν ἐξ αὐτῆς, ἵνα μὴ συγχέωνται τὰ δίκαια τῶν Ἐκκλησιῶν.

Περὶ τοῦ Βουλγαρίας, τοῦ Κύπρου, καὶ τοῦ Ἰβήρων.

Αἱ δὲ μὴ ὑποκείμεναι Πατριάρχῃ τινὶ, ἢ τῆς Βουλγαρίας ἐστὶν Ἐκκλησία, ἣν ἐτίμησεν ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς, ὡς ἐκ τῆς βηθησομένης εαράς αὐτοῦ γινώριμον ἔσται· ἢ τῆς Κύπρου· ταύτην δὲ ἡ τρίτη Σύνοδος καὶ ἡ 5'. τετιμήκασιν, ὡς αὐτίκα δὴ μάλα βηθησέται· ἢ τῶν Ἰβήρων, ἣν ἐτίμησε διάγνωσις τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου, ὑποκειμένην πρῶτην αὐτῇ· τούτων γὰρ οἱ ἀρχιερεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων ἐπισκόπων χειροτονεῖσθαι εἰώθασιν.

Συνόδου τρίτης ἡ.

Ὁ μὲν τοι ἡ. τῆς τρίτης Συνόδου κανὼν, μὴ ἐφ' ἑαυτὸν ἔλκειν τὸν τῆς Ἀντιοχείας ἐπίσκοπον τὰς τῶν Κυπρίων ἐπισκόπων χειροτονίας διακελεύεται, διὰ τὸ πάλαι στρατηγὸν δῆθεν ἐκείσε παρὰ τοῦ δουκὸς Ἀντιοχείας πέμπεσθαι· ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος, διὰ τῶν ἐν τῇ νήσῳ 1) ἐπισκόπων τὰς ἐν ταύτῃ χειροτονίας γίνεσθαι· μηδὲ τινα ἕτερον τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων ἐπαρχίαν καταλαμβάνειν, τὴν μὴ αὐτῷ ἀνήκουσαν ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς· ἀλλ' εἰ καὶ ὑφ' ἑαυτὸν πεποίηκε βιασάμενος, ταύτην ἀποδιδόναι, ἵνα μὴ τῶν Πατέρων οἱ κανόνες παραβαίνωνται· μηδὲ ἐν ἱερουργίας προσχήματι ἐξουσίας τύφος κοσμικῆς παρεισδύηται, μηδὲ λάθωμεν τὴν ἐλευθερίαν κατὰ μικρὸν ἀπολέσαντες, ἣν ἡμῖν ὁ Χριστὸς τῷ οἰκείῳ ἐδωρήσατο αἵματι. Εἰ δὲ τις μαχόμενον τύπον τοῖς νῦν ὠρισμένοις κομίσει, πρόσταγμα βασιλικὸν δηλαδὴ, ἄκυρον εἶναι τοῦτο κελεύει παντάπασι.

Συνόδου ἑκτῆς 10'.

Ὁ δὲ 10'. τῆς 5'. Συνόδου, νέαν Ἰουστινιανούπολιν τὴν Κυπρίων Ἐκκλησίαν ἐπονομάζει, καὶ τὸ δίκαιον ἔχειν τῆς Κων-

1) κατὰ τὴν νήσον Β.

εταντινουπόλεως δίδωσι, καὶ τὸν τῆς Ἑλλησπόντου καὶ Κυζίκου ἐπίσκοπον ὑπ' αὐτοῦ χειροτονεῖσθαι· εἰ δὲ καὶ εἰς ἔργον ὁ κανὼν ποτε προελήλυθεν, ἔργον εὔρειν ἀτεχνῶς.

Καρθαγένης ιθ'.

Ὁ δὲ ιθ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ κωλύει τὸν τῆς πρώτης καθέδρας ἐπίσκοπον, ἔξαρχον λέγεσθαι τῶν ἱερέων, ἢ ἄκρον, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἢ μόνον ἐπίσκοπον, τὸν ἐπιφυόμενον, εἶμαι, τῆ τιμῇ καὶ τῆ ἀρχῇ τύπον, εἰς δύναμιν καθαιρῶν, καὶ νομοθετῶν τὸ ταπεινὸν τε καὶ μέτριον· ταύτη τρι καὶ οἱ πλείους τῶν Πατριαρχῶν καὶ λοιπῶν ἀρχιερέων, ταπεινοὺς ἑαυτοὺς καὶ εὐτελεῖς ἐν ταῖς οἰκείαις ὑπογραφαῖς ὀνομάζουσι. Τοῦτο δὲ ἡ οἰκουμένη δ' Ἰ. Σύνοδος, ὡς ἔοικεν, οὐκ ἀποδεξαμένη, οὐκ ὀλίγον ἐκείνης ὑστερίζουσα, ἐξάρχους τῶν ἐπαρχιῶν τοὺς μητροπολίτας καλεῖ ἐν τῷ θ'. ταύτης κανόνι, ὃν καὶ ζῆτει ἐν τῷ θ'. κεφ. τοῦ Δ στοιχείου· οὕτω δὲ καὶ ἕτεραι Σύνοδοι τούτους ἐπονομάζουσι. Ζῆτει καὶ ἐν τῷ θ'. κεφ. τοῦ Α στοιχείου κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου νέ.

Νόμοι.

Ἡ δὲ ρλ'. 2) Ἰουστινιάνειος νεαρά, Θεσπίζομέν, φησι, κατὰ τοὺς τῶν ἁγίων Συνόδων ὅρους, τὸν ἁγιώτατον τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Πάπαν, πρῶτον εἶναι πάντων τῶν ἱερέων· τὸν δὲ μακαριώτατον ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, δευτέραν τάξιν ἐπέχειν μετὰ τὸν ἀποστολικὸν θρόνον τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, τῶν δὲ ἄλλων πάντων προτιμᾶσθαι· τὸν δὲ μακαριώτατον ἀρχιεπίσκοπον τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς, τῆς ἡμετέρας πατρίδος, ἔχειν ἀεὶ ὑφ' ἑαυτὸν τοὺς ἐπισκόπους τῶν ἐπαρχιῶν Δακίας Μεδιτερράνιαις, καὶ Δακίας Ῥιπενσίας, Τριβαλλέας, Δαρδανίας 1), καὶ Μυσίας τῆς ἀνωτέρας, καὶ παρ' αὐτοῦ τούτους χειροτονεῖσθαι, αὐτὸν δὲ ὑπὸ τῆς οἰκείας Συνόδου χειροτονεῖσθαι, καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ὑποκειμέναις αὐτῷ ἐπαρχίαις, τὸν τόπον ἐπέχειν αὐτὸν τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου κατὰ τὰ ὀρισθέντα ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πάπα Βιγιλίου. Τὸ αὐτὸ δίκαιον καὶ τῷ ἐπισκόπῳ

1) Κερδανίας 1373. — 2) Νεαρ. ρλά. κεφ. γ'.

Καρχηδόνος τῆς Ἀφρικῆς δεδώκμεν, ἐξ οὗ περ ὁ Θεὸς ταύτην ἡμῖν ἀποκατέστησεν.

Τὰς ἀναφυομένας κανονικὰς ἀμφισβητήσεις ἐν ὄλῳ τῷ Ἰλλυρικῷ, οὐ δεῖ τέμνεσθαι πρὸς γνώμην τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τῆς αὐτοῦ Συνόδου, ἣτις ἔχει τὰ προνόμια τῆς ἀρχαίας Ῥώμης. Ζήτει καὶ τὸ ἡ. κεφ. τοῦ II στοιχείου.

Θέσπισμα τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου.

Ἄλλ' ὥδε τοῦ λόγου γενόμενος, τὸ τοῦ μεγάλου θέσπισμα σιωπήσωμεν Κωνσταντινίου; καὶ πῶς οὐκ ἂν ἀπειροκαλίας μέμψιν ὀφλήσαιμι, ὡς ἔγωγε τῆς ἴσης τίθεμαι ἀτοπίας τό τε φθέγγεσθαι τὰ μὴ δεόντα, καὶ τὸ τὰ καλὰ διδόναι σιγῆ; Τούτου γὰρ οὔτε θεσπεσιώτερον ἴδοι τις ἂν, οὔτε δημοσίᾳ, ὡς γε οἶμαι, κηρύττεσθαι ἀξιώτερον. Συμπάντων γὰρ τῶν ὑπερφυῶς κατορθωθέντων τῷ βασιλεῖ προσήγορον ἀτεχνῶς πεφυκὸς καὶ ὁμόλογον, ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος, τόν τε θερμὸν περὶ τὴν εὐσεβειαν ἔρωτα δείκνυσι τοῦ ἀνδρός, καὶ πάσης ἄμεινον στήλης βοᾶ, οἷσις πρεσβείοις δίκαιοι ἂν εἶεν οἱ μὴ ἐν παρέργῳ τὰ τῆς εὐσεβείας τιθέμενοι βασιλεῖς, τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν δωρεῖσθαι· ὁ γὰρ βασιλεὺς οὕτως, μηδεμιᾶς λειπόμενος ἀρετῆς, εὐσεβῆς μὲν τὰ πρὸς Θεὸν, δίκαιος δὲ τὰ πρὸς ἀνθρώπους ὑπῆρχεν· ὡς καὶ τῷ ἐκτὸς εἶδει τὴν ἔνδον τῆς ψυχῆς ὑπογράφεσθαι ὠραιότητα· καὶ γὰρ ἀξιώπαινον εἶχε τὸ τοῦ σώματος μέγεθος, ὡς ἡ περὶ αὐτοῦ ἱστορία διέξεισιν· ἀξιάγαστον δὲ τὴν ὥραν, θαυμασιωτέραν δὲ τὴν τοῖς μετώποις ἐπικαθημένην αἰδῶ· πέφυκε γὰρ, ὡς ἐπίπαν, τοῖς τῆς ψυχῆς ἐπιτηδεύμασι τὸ τοῦ σώματος ἦθος ἐξεικονίζεσθαι· οὐχ ἥμισυ δὲ τῷ ὑπὲρ εὐσεβείας ζήλῳ πυρούμενος, ἔργῳ πᾶσιν ἐδείκνυεν, οἷσις ἡμέροις κατάκρας ἠλίσκετο τοῦ Χριστοῦ, ἀμέλει καὶ μὴ οἶός τε ὦν, ἀξίως τὸν ἐρώμενον δεξιούσθαι· (εἰ γὰρ καὶ πᾶσαν τὴν ἐν ἀνθρώποις εὐπορίαν εἰς ἓν τι συνενεγκὼν, τιμῆσαι θελήσειε, τῆς ἀξίας ἀνάγκη διαμαρτεῖν), ὁ δεύτερον ἦν, τὴν νύμφην αὐτοῦ Ἐκκλησίαν, ἣν τοῦ ἰδίου ἐπρίατο αἵματος, ἐκ τῶν ἐνόνητων κοσμεῖν ἔσπευδε, καλὸν ἑαυτὸν εὐσεβείας πρᾶξιμα τοῖς πᾶσι δημοσίᾳ προθεῖς· φησὶ γὰρ·

Θεσπίζομεν σὺν πᾶσι τοῖς σατράπαις, καὶ τῇ συγκλήτῳ τῆς ἡμῶν βασιλείας, τὸν Ῥώμης ἐπίσκοπον καὶ διάδοχον τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων καὶ κυρίου μου Πέτρου, πλείονα τῆς βασιλείας ἔχειν ἐξουσίαν κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, καὶ παρὰ πάντων πολλῶ πλεόν ἢ τὸν βασιλέα τιμᾶσθαι καὶ σέβεσθαι, κεφαλὴν τε εἶναι τῶν τεσσάρων πατριαρχικῶν θρόνων, κρίνεσθαι τε πρὸς αὐτοῦ καὶ ψηφίζεσθαι τὰ τῇ ὀρθοδόξῳ συμβαίοντα πίστει· δωρούμεθα δὲ τῷ πατρί μου τῷ μακαρίῳ Σιλβέστρῳ, καὶ τοῖς αὐτοῦ διαδόχοις, τὸ ἡμέτερον παλάτιον, τὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διάδημα, ἐκ λίθων τιμίων καὶ μαργάρων συγκείμενον, τὸ κυκλοῦν τὸν τράχηλον ὠμοφόριον, τὴν πορφυρᾶν γλαμύδα, τὸν κόκκινον χιτῶνα, καὶ πάντα τὰ βασιλικὰ ἐνδύματα, τὰ τῶν βασιλικῶν ἵππων ἀξιώματα, τὰ σκῆπτρα, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς βασιλείας κοσμήματα, καὶ τὴν δόξαν ἅπασαν τῆς ἡμῶν ἐξουσίας· τοὺς δὲ τῷ κλήρῳ τῆς ἀγιωτάτης Ῥώμης κατειλεγμένους κοσμεῖσθαι κελεύομεν παραπλησίως τῇ συγκλήτῳ ἡμῶν ἐνδύμασιν, ἵπποις ἐποχουμένους, ὀθόνας περικειμένους λευκάς, ὡς δὲ καὶ τὰ ὑποδήματα τούτων ὀθονίων εἶναι πεποιημένα λευκῶν· καὶ θεῶν ἀν αἰροῖτο κληρικὸς ἐκ τῆς ἡμῶν συγκλήτου γενέσθαι, τοῦτον πρὸς τινος μηδ' αὐτῶς εἶργεσθαι· ὅτι γε μὴν τὴν ἐκ χρυσοῦ στεφάνην φρονήματος μετριότητι, ὁ πατήρ μου ὁ ἀγιώτατος Σιλβέστρος παραιτεῖται, ταύτην τοι τὸν ὑπέρλαμπρον λῶρον, σημαίνοντα τὴν ἀγίαν Ἀνάστασιν, τῇ ἀγίᾳ κεφαλῇ αὐτοῦ ἰδίαις χερσὶν ἐπεθήκαμεν· ἡμεῖς δὲ στρατῶρος ὀφείκιον ὑπελθόντες, καὶ τὰ χαλινὰ τοῦ ἵππου αὐτοῦ κατέχοντες, τῆς αὐλῆς τῶν ἱερῶν αὐτοῦ ἕξιμεν ἀνακτόρων, αἰδοῖ καὶ φόβῳ τοῦ κυρίου μου τοῦ ἀγίου συνεχόμενος Πέτρου· τῶν χρησίμων δὲ κομιδῇ καὶ θεοφιλῶν νενομείκαμεν, ἐκστῆναι μὲν τῆς πόλεως Ῥώμης καὶ τῶν δυτικῶν χωρῶν ἁπασῶν τε καὶ πόλεων, τῷ ἀγιωτάτῳ Πάπᾳ· τὸ δὲ τῆς βασιλείας κράτος πρὸς τὰ τῆς ἐώας μέρη μετενεγκεῖν, καὶ τὴν ἐν καλλίστῳ κειμένην τῆς ὑφ' ἡλίῳ τοῦ Βύζαντος πόλιν καταλαβεῖν, καὶ ἐν αὐτῇ ἰδρύσασθαι τὰ βασίλεια, ἄδικον οἰθθέντες ἐξουσίαν ἔχειν τὸν ἐπὶ γῆς βασιλέα, ἐνθα ἡ ἀρχὴ τῆς τῶν Χριστιανῶν θρησκείας ἐκ τῶν οὐρανῶν ὑπῆρξεν ἡμῖν. Ταῦτα ταῖς ἰδίαις χερσὶ γράψαντες, καὶ τῷ νεκρῷ τοῦ κυρίου μου ἐπι-

θέμενοι Πέτρου, πίστεις ἐνόρκους ποιούμεθα, ἢ μὴν ὄλως πάντα ταῦτα μὴ παραβῆναι· ἀλλὰ καὶ τοῖς τὸ ἡμέτερον διαδεξαμένοις κράτος φυλάττειν ἀπαράθραυστα παρεγγυώμεθα πρὸς τὸν πατέρα ἡμῶν Πάπαν καὶ τοὺς αὐτοὺς διαδόχους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄.

Περὶ Ἑκκλησιῶν οἰκοδομῆς καὶ καθιερώσεως.

Συνόδου ἐβδόμης ζ', ιζ'.

Ὁ δὲ ζ' τῆς ιζ'. Συνόδου κανῶν, τὸν χωρὶς ἀγίων λειψάνων Ἑκκλησίαν καθιεροῦντα, τῆς ἱερωσύνης ἀλλοτριοῖ. Καὶ τοῦτο γάρ, φησὶ, ποτὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις κακοῖς τοῖς εἰκονομάχοις ἐπράττετο καὶ Χριστιανοκατηγόροις, οἷα τοῖς Χριστιανοῖς τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων, ὡς εἰδωλολατρείαν, ἐπικαλοῦντας προσκύνησιν· ἀλλ' ἢ τοῦ ναοῦ καθιέρωσις οὕτως εἰώθει γίνεσθαι. Πρῶτον μὲν δι' εὐχῆς καὶ σταυροπηγίου τοῦ κατὰ χώραν ἐπισκόπου ὁ τούτου θεμέλιος πῆγνυται· τελεσθείσης δὲ τῆς οἰκοδομίας, ἢ τε καθιέρωσις γίνεται καὶ τὰ ἐγκαίνια, καὶ ὁ ἐνθραυσμός, καὶ ἢ τοῦ ἀντιμινσίου ἐπὶ τῆς ἀγίας τραπέζης ἐπίθεσις.

Περὶ ἀντιμινσίων.

Λέγονται δὲ ἀντιμίνσια ὡς ἀντιπρόσωπα καὶ ἀντίτυπα τῶν πολλῶν τοιούτων μίνσων, τῶν καταρτιζόντων ἀγίαν δεσποτικὴν τράπεζαν, εἶτα τῷ ἀγίῳ μύρω, ὅ, τε ναὸς καὶ ταῦτα χρίεται πάντα, καὶ οὕτω τὰ λείψανα τῶν ἀγίων μαρτύρων ὑπὸ τὴν ἀγίαν θησαυρίζεται τράπεζαν.

Ὁ δὲ ιζ', τῶν μοναχῶν τοὺς φιλαρχίας πάθει τὸν τῆς ὑπακοῆς ἀποσεισαμένους ζυγὸν, καὶ εὐκτηρίους οἴκους κτίζειν ἐπιχειροῦντας, καὶ ταῦτα πρὸς ἀπαρτισμὸν ἐνδεῶς ἔχοντας, εἶργεσθαι πρὸς τοῦ κατὰ χώραν ἀξιοῖ ἐπισκόπου· τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ κληρικῶν, ἢ λαϊκῶν γίνεσθαι· εἰ δὲ τὰ πρὸς ἀπαρτισμὸν εὐποροῖεν, τὰ αὐτοῖς βεβουλευμένα εἰς ἔργον καὶ πέρας ἄγεσθαι.

Καρθαγένης πγ'.

Ὁ δὲ πγ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, τὰ δι' ἐνυπνίων, ἢ μαν-

τειῶν, ἢ ἀπκαλύψεων γινόμενα ἐν τοῖς ἀγροῖς εὐκτήρια, καταστρέφονται πρὸς τῶν ἐγγχωρίων ἐπισκόπων προσταττει, εἰ μήπου σώματα μαρτύρων ἐν αὐτοῖς ἔχοιεν ὑποκείμενα, ἢ τινα τούτων λείψανα, ἢ ἐξ ἀρχαίων ἰεροδομημένον ἦν τὸ ἐνταῦθα θυσιαστήριον, μηδὲ τοὺς ὄχλους ἐκεῖσε συνέρχεσθαι, καὶ μνήμας μαρτύρων ἐπιτελεῖν.

Περὶ τῶν ἐνθουσιᾶν ὑποκρινομένων.

Διὰ τοι τοῦτο καὶ τὰς ἐνθουσιώσας τῶν γυναικῶν κατὰ δαιμονικὴν ἐπήρειαν καὶ ἀπάτην, καὶ προφοιβαζούσας δῆθεν τὰ μέλλοντα, ἢ τῶν ἀνδρῶν τοὺς προσποιουμένους δαιμονᾶν, καὶ τοιαῦτα ληροῦντας, ἀπελαύνειν παντὶ τρόπῳ καὶ ἐπιστομίζειν χρή. Ζήτηε καὶ ἐν τῷ β΄. Κεφ. τοῦ Α στοιχείου κανόνα λδ΄. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου.

Νόμοι.

Τὸν θέλοντα εὐκτήριον ἢ Ἐκκλησίαν κτίσαι, διαλέγεσθαι δεῖ περὶ τούτου τῷ τῆς πόλεως ἐπισκόπῳ, καὶ δωρεῖσθαι τὰ ἀρκούντα πρὸς λυχνοκαΐαν καὶ τὴν ἱερὰν λειτουργίαν, καὶ τὴν ἀδιάφορον τοῦ τόπου τήρησιν, καὶ τὴν ἀποτροπὴν τῶν προσεδρευόντων, καὶ τότε τὸν ἐπίσκοπον το πρᾶγμα πᾶσι φανεροῦντα δημοσίᾳ ἐκεῖσε προσιέναι, καὶ σὺν εὐχῇ πηγνύναι σταυρὸν, καὶ τότε τοῦ ἔργου ἄρχεσθαι 1) τὸν οἰκοδομῆν ἡρημένον· καὶ ὅτι ὁ ἀρξάμενος νέον κτίζειν, ἢ παλαιὸν ἀνανεοῦν, ἀναγκάζεται μετὰ τῶν αὐτοῦ κληρονόμων παρὰ τῶν οἰκονόμων, καὶ τοῦ ἐπισκόπου, καὶ τοῦ ἄρχοντος, ὃ ἤρξατο πληρῶσαι· εἶτα καὶ τὰς ὑπεσχημένας ἀποδοῦναι τῷ ναῷ δωρεάς.

Πᾶσα ἀγωγὴ προσήκουσα σεπτῷ οἴκῳ, εἴτε προσωπικὴ, εἴτε καθ' ὑποθήκην ἐστίν, οὐχ ὑπερβαίνει τὰ μ΄. ἔτη 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ΄.

Περὶ τῶν ἐν Ἐκκλησίᾳ προσφύγων.

Νόμοι.

Θεσπίζομεν μὴ ἐξεῖναι τινα, τοὺς ἀφ' οἷας δῆποτε τύχης πρόσ-

1) ἄπτεσθαι Γ.— 2) ἰς΄. Βασ. Ε΄. 6΄.

φυγας ἐκ τῆς ἀγίας ἐξώθειν Ἐκκλησίας· τοὺς δὲ τοῦτο τολμήσαντας, τῷ τῆς ἱεροσυλίας ἐγκλήματι ὑποβάλλεσθαι 1).

Ὁ τὸν προσφεύγοντα εἰς τὴν ἀγίαν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν, ἰδίᾳ αὐθεντία ἀποσπάσας, τυπτόμενος καὶ κουρευόμενος ἐξοριζέσθω.

Μέχρι τῶν πρὸ τῆς δημοσίας ἀγορᾶς τῆς Ἐκκλησίας ὄρων τὸ ἀσφαλές ἐχέτωσαν οἱ προσφυγόντες, τοῖς ἐνδοτέροις λουτροῖς, ἢ κήποις, ἢ οἰκήμασιν, ἢ στοαῖς, ἢ αὐλαῖς χρώμενοι· καὶ κωλυέσθωσαν ἐντὸς τοῦ ναοῦ ὑπνοῦν ἢ ἐσθίειν· ὄπλοις δὲ μὴ ἀσφαλίζεσθωσαν ἐκυτοῦς, ἀλλ' ἀποτιθέσθωσαν ταῦτα παρὰ τῷ ἐπισκόπῳ 2).

Μεθ' ὄπλων ὁ οἰκέτης προσφυγῶν, εὐθύς ἐκβαλλέσθω· ἀντιστάμενος δὲ, μείζονι βιαζέσθω δυνάμει· καὶ μαχόμενος τελευτήσῃ, ἀνεύθυνος ἔστω ὁ ἐπελθὼν αὐτῷ καὶ κτείνας δεσπότης 3).

Οὔτε δὲ ἀνδροφόνους, οὔτε μοιχοῖς, οὔτε πρῶτων ἄρπαξι, τὴν ἐκ τῶν ἱερῶν φυλάξεις ἀσφάλειαν, ἀλλὰ κακείθεν ἐξελεύσεις, καὶ τιμωρίαν ἐπάξεις. Οὐ γὰρ τῶν τοιαῦτα ἁμαρτανόντων φείδεσθαι προσήκει, ἀλλὰ τῶν περιόντων, ἵνα μὴ τοιαῦτα ὑπὸ τῶν τολμηροτέρων πάσχοιεν· ἄλλως τε καὶ ἢ ἐκ τῶν ἱερῶν ἀσφάλεια, οὐ τοῖς ἀδικουσί, ἀλλὰ τοῖς ἀδικουμένοις δέδοται παρὰ τοῦ νόμου, καὶ οὐκ ἂν εἴη δυνατὸν, ἐκάτερον ἰσχυρίζεσθαι 4) τῇ παρὰ τῶν ἀσύλων τόπων ἀσφλείᾳ, καὶ τὸν ἀδικοῦντα, καὶ τὸν ἀδικούμενον 5).

Μηδεὶς τὸν ἐπ' Ἐκκλησίας προσφεύγοντα βίᾳ ἀφαιρέσθω· ἀλλὰ τὴν αἰτίαν τοῦ πρόσφυγος 6) δῆλῃν ποιείτω τῷ ἱερεῖ, καὶ παρ' αὐτοῦ ἀσφαλῶς λαμβανέτω τὸν προσπεφευγότα, τοῦ νομίμως ζητηθῆναι καὶ διοικηθῆναι τὸ κατ' αὐτὸν κεφάλαιον.

Εἰ δέ τις δοκιμάσει χειρὶ ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀποσπᾶσαι τὸν πρόσφυγα, ὁ τοιοῦτος δώδεκα ἀλλακτὰ λαμβανέτω· καὶ τότε κατὰ τὸ πρέπον τὸ τοῦ πρόσφυγος ζητεῖσθω κεφάλαιον.

Δεῖ δὲ παρὰ τοῖς προσφόροις δικάζεσθαι δικασταῖς τοὺς πρόσφυγας, καὶ οὐχὶ παρὰ τῇ Ἐκκλησίᾳ τοὺς ἀντιδίκους αὐτῶν μετακαλεῖσθαι.

1) ἰδ'. Βασ. Ε'. α. — 2) ἰα'. Βασ. Ε'. α. — 3) ιγ'. Βασ. αὐτίθι. — 4) ἀσφαλίζεσθαι Γ. — 5) ιδ'. Βασ. αὐτίθι. — 6) πρόσφυγου 1349 καὶ Γ.

Τοῖς θεωριλεστάτοις ἐπισκόποις ἢ ἐκδίκοις, ἐπιμελὲς ἔστω τῶν προσφευγόντων τὰ ὀνόματα καὶ τὰς αἰτίας ἀπαγράφεσθαι, καὶ τοῖς ἀρχουσιν ἐμφανίζεσθαι, κακίνοι τὴν ἐπιτήδειον δίκην αὐτοῖς διατυπούτωσαν ὥστε οἱ μὴ ἀπογραφόμενοι οὐκ εἰσὶ πρόσφυγες. Ζήτει καὶ ἐν τῷ ζ΄. κεφ. τοῦ II στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ΄.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν Ἐκκλησίαις δύο πόλεων ἓνα εἶναι κληρικόν.

Συνόδου τετάρτης ι. κ΄.

Ὁ ι. τῆς δ΄. Συνόδου κανὼν, ἔτι δὲ καὶ ὁ κ΄. εἰς δύο πόλεων Ἐκκλησίας ἓνα κληρικόν καταλέγεσθαι οὐκ οἶεται δεῖν εἰς τὴν δηλαδὴ τὴν ἀρχὴν χειροτόνητο, καὶ πρὸς τὴν ὕστερον καταπέφυγεν οἷα μερίζονος δόξης ἐρέσει κενῆς, ἐξ ἐπισκοπῆς τυχόν εἰς μητρόπολιν, ἢ ἐκ ταύτης εἰς πατριαρχεῖον, ἀλλ' ἀποκαθίστασθαι τοῦτον ἔνθα πρῶτον τὴν χειροτονίαν ἐδέξατο. Εἰ δέ τις, φησὶ, μετατεθῆναι πρὸ τοῦ κανόνος ἔφθασε τούτου, οὐ δεῖ καὶ τῶν πραγμάτων μεταποιεῖσθαι τῆς Ἐκκλησίας, ἐξ ἧς μετεκινήθη τοῖς δὲ τοῦτο ποιούσιν, ἐκπτώσεως τοῦ οἰκείου τιμᾶται βαθμοῦ. Τοῦτο δὲ οὐκ ἐμποδίζει τοὺς ἐν μιᾷ πόλει εἰς δύο Ἐκκλησίας ταπτομένους κληρικούς.

Συνόδου ἐβδόμης ιε΄.

Εἰ καὶ ὁ ιε΄. τῆς ζ΄. Συνόδου, ἐν μὲν ταῖς περιφανέσι τῶν πόλεων τὸν ἓνα κληρικόν κατατάττεσθαι δυσὶν Ἐκκλησίαις αἰσχροῦ κέρδους χάριν ἀπαγορεύει, συγχωρεῖ δὲ τοῦτο μόνον ἐν ταῖς ἔξω γίνεσθαι χώραις, παρὰ τὸ σπανίζεσθαι ταύτας ἀνθρώπων. Εἰ γὰρ τὸ ἀποχρῶν, φησὶν, ἐκείνω τοῦ βίου ἢ τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας μὴ πορίζῃ καρποφορία, ἀλλ' ἓνα καὶ τῶν ἐτέρων μετιῶν ἐπιτηδευμάτων, καὶ ἑαυτῷ, καὶ ἄλλοις ἐπαρκείτω. Ταῖς χρεῖαις μου γὰρ, φησὶν ὁ Ἀπόστολος, καὶ τοῖς οὔσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὐταί 1). Γαῦτα δὲ πάντα μετεποίησεν ἡ τοῦ καιροῦ καὶ τῶν πραγμάτων μεταβολή.

1) Πράξ. Κ΄. 34

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ΄.

Ὅτι οὐ δεῖ τῆς Ἐκκλησίας ἔνδον τὰς λεγομένας ἀγάπας, ἢ συμπόσια γίνεσθαι, ἢ τῶν ἱερῶν ταύτης ἔνδον περιβόλων καπηλειῶν εἶναι, ἢ τι κατ' ἐμπορίας προτίθεσθαι, ἢ κτήνος χωρὶς ἀνάγκης εἰσάγειν, ἢ τινα μετὰ γυναικὸς καταμένειν. Ζήτηι τὸ γ'. κεφ. τοῦ Α στοιχείου.

Συνόδου ἑκτῆς ος', πη, ιζ'.

Ὁ δὲ ος'. τῆς ς'. Συνόδου κανῶν, ἔνδον τῶν τῆς Ἐκκλησίας ἱερῶν περιβόλων καπηλειῶν εἶναι, ἢ ἐδώδιμα προτιθέναι εἰς πρᾶσιν, ἢ ἕτερα ἄττα κατ' ἐμπορίαν, τῶν κομιδῆ ἀθέσμων ἡγούμενος, ἀφορισμῶ τὸν οὕτω ποιῶντα καθυποβάλλει· οὐκ εἴρηκε δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἔνδον, τοῦτο γὰρ οὐδ' ἂν εἰς τῶν εὐσεβεῖν αἰρουμένων, καὶ φρενὸς μετρίας μετεληφῶς ἐννοήσειεν· ἀλλὰ τῶν ἱερῶν περιβόλων, ἅπασαν τὴν τῆς Ἐκκλησίας δηλῶν περιοχὴν, τὰ τε προτεμενίσματα, καὶ τὰ προαύλια. Ἐπὶ τούτῳ γὰρ καὶ ὁ Κύριος ἀγανακτήσας, φραγγελίῳ τοὺς θεοκαπήλους τοῦ ἱεροῦ ἀπήλασε, καὶ τὸ κέρμα, ἥτοι τὸ νόμισμα ἐξέχεε τῶν κολλυβιστῶν, τῶν τὰ λεπτὰ νομίσματα δηλαδὴ πωλούντων.

Ὁ δὲ πη., Τοὺς χωρὶς ἀνάγκης κτήνος οἰονδηποτοῦν ἐντὸς Ἐκκλησίας εἰσάγοντας, κληρικοὺς μὲν ὄντας, καθαιρεῖ, λαϊκοὺς δὲ, ἀφορίζει· Εἰ δέ τις, φησί, χειμῶνος τυχὸν ὄδοιπορῶν, καὶ ἀπορῶν εἰς καταμονὴν οἰκίσκου, εἰς τὸν ναὸν εἰσέδου, καὶ τὸ κτήνος ἑαυτῷ συνεισθήγαγεν, οὐκ ἂν ὀφλήσειε μέμψιν, οἷα μὴ γνώμη, ἀλλ' ἀνάγκη τοῦτο πεποιηκῶς, ἀγωνιῶν, μὴ ἄρα τοῦ κτήνους διαφθαρέντος τῷ κρύει, καὶ αὐτὸς κινδυνεύσειε, μὴ οἷός τε ὦν χωρὶς ἐκείνου βαίνειν ἐπὶ τὰ πρόσω, εἰ καὶ τὸν ἐκ τοῦ ψύχους θάνατον κατὰ γε τὸ παρὸν ἔδοξε διαπεφευγέναι· Τὸ σάββατον γὰρ, φησί, διὰ τὸν ἄνθρωπον γεγένηται, ἵνα ἀναπαύσῃται ὁ δοῦλός σου καὶ τὸ θποζύγιον 1)· ὥστε ἢ τοῦ ὑποζυγίου ἀνάπαυσις οὐ δι' αὐτὸ, ἀλλὰ διὰ τὸν ἄνθρωπον νενομοθέτηται, ἵνα ἀναπαυσάμενον ἔχη τοῦτο εἰσέπειτα ἀκμαιότερον· ὡς καὶ ὁ μέγας φησὶ Παῦλος· Μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ Θεῷ 2); ἀλλ' οὐδὲ

1) Μάρκ. Β', κζ'. — 2) ἁ. Κορ. Θ'. θ'.

τῶν πετεινῶν ἕνια προσῆκον εἰσάγεσθαι, ἵνα μὴ τῇ ἐκκρίσει τούτων τὰ θεῖα καθυβρίζηται ἀχρειούμενα.

Ὁ δὲ Η΄, τοὺς γυναῖξι συνοικοῦντας, καὶ περὶ ἐλάττονος τὴν εἰς τὰ θεῖα τιθεμένους αἰδῶ, ἐν τοῖς περὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἱεροῖς τόποις ἐσκηνεῖσθαι τολμῶντας, καὶ μὴ διαστέλλοντας ἀνά μέσον ἁγίου καὶ βεβήλου κατὰ τὸ λόγιον, τούτων ἀπάντων καὶ τῶν λεγομένων κατηχουμενείων ἐξωθεῖσθαι προστάττει· τοὺς δὲ μὴ πειθόμενους, κληρικοὺς μὲν ὄντας, καθαιρέσει, λαϊκοὺς δὲ, ἀφορισμῶ ὑποτίθησι.

Νόμος.

Καὶ γὰρ καὶ ὁ ἀνωτέρω ῥηθεὶς νόμος, οὐδὲ τοὺς πρόσφυγας ἐπιτρέπει ἔνδον τοῦ ναοῦ ὑπνοῦν ἢ ἐσθίειν. Ἀλλὰ καὶ ἡ οἰκονομικὴ ἀρχὴ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ σοφοῦ, τιμωρεῖσθαι κελεύει τοὺς ἐπιτρέποντας ἄλλοις ἐν τοῖς κατηχουμενείοις σκηνοῦν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ΄.

Ὅτι τὰ τῶν Ἐκκλησιῶν πράγματα ἀνεκποίητα εἶναι δεῖ, καὶ ὅπως δεῖ τοὺς ἐπισκόπους ταῦτα διοικεῖν.

Ἀποστόλων λή.

Ὁ λή. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανὼν, πάντων μὲν τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων, τὸν ἐπίσκοπον ἔχειν τὴν φροντίδα κελεύει, καὶ ὡς ὑπὸ Θεῷ μάρτυρι διοικεῖν ταῦτα· μὴ ἐξεῖναι δὲ αὐτῷ, ὀτιοῦν ἐξ αὐτῶν σφετερίζεσθαι, ἢ συγγενέσιν ἰδίοις τὰ τοῦ Θεοῦ χαρίζεσθαι· εἰ δὲ πένητες εἶεν, ἐπιχορηγεῖν καὶ τούτοις ἐξ ἴσης τοῖς λοιποῖς πένησι· μὴ μέντοι προφάσει τῶν ἐνδεῶν, τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀπεμπολεῖν· ἐκ δὲ γε τῶν προσόδων, ἑαυτῷ τε κάκεινοις ἐπαρκεῖν· τὰ γὰρ τῷ Θεῷ καθιερωθέντα οὐχ ὄσιον ἐκποιεῖν.

Συνόδου ἐβδόμης ιβ΄.

Τοῦτον κατὰ ῥῆμα ἐπεξιὼν ὁ τῆς ζ΄. Συνόδου ιβ΄. προσεπάγει· Ἐπίσκοπος 1) ἢ ἡγούμενος, ἔστιν ἅ τῶν τοῦ ἐπισκοπείου ἢ τῶν τοῦ μοναστηρίου κτημάτων ἐκποιούμενος, καὶ ἄρχοντι ἢ

1) εἴτις ἐπίσκοπος Γ.

ἐτέρω τινὶ ἐκδιδοὺς, ἄκυρον εἶναι τὴν ἐκδοσιν· εἰ δὲ προφασίζοιτο προσζημιῶν μᾶλλον ἢ ὄνῃναι τὸν ἀγρὸν, μηδ' οὕτως ἄρχουσι, κληρικοῖς δὲ ἢ γεωργοῖς αὐτὸν ἐκδιδότω· εἰ δὲ πανουργία χρήσαιτο, καὶ ἐκ τοῦ κλήρου ἢ τοῦ γεωργοῦ ὁ ἄρχων αὐθις ὠνήσατο τὸν ἀγρὸν, καὶ οὕτως ἄκυρον εἶναι τὴν πράξιν, εἴτε πρᾶσις, εἴτε συνάλλαγμα εἴη, καὶ τὸν ἀγρὸν τῷ ἐπισκοπεῖω ἢ τῷ μοναστηρίω ἀποκαθίστασθαι, καὶ ὁ τοῦτο σκαιωρήσας ἐπίσκοπος ἢ ἡγούμενος, ὁ μὲν, τοῦ ἐπισκοπείου, ὁ δὲ, τοῦ μοναστηρίου ἐκβεβλήσθων, ὡς διασκορπίζοντες κακῶς ἃ οὐ συνήγαγον· τῇ ἐκβολῇ δὲ πάντως συνεξακούεται καὶ ἡ καθαίρεσις.

Καρθαγένης κς', λγ'.

Τούτοις καὶ ὁ κς'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ ἐπιψηφίζεται, καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀνεκποίητα εἶναι τὰ κτήματα βούλεται, εἰ καὶ μηδὲν τινὰ φέρει πρόσδοτον· εἰ δὲ πολλή τις ἀνάγκη ἐπίκειται, τοῖς ὠρισμένοις δώδεκα ἐπισκόποις, καὶ πρὸ τούτων τῷ τῶν ἄλλων πρωτεύοντι, ἀναθεῖναι τὰ περὶ τούτου· εἰ δὲ τοῦτο οὐχ οἶόν τε διὰ τὸ ἀπαραίτητον τῆς ἀνάγκης, τοὺς ὁμόρους γοῦν τῶν ἐπισκόπων διαμαρτύρασθαι, προνοία τοῦ μὴ ἀγνοῆσαι τὴν Σύνοδον τὰς ἐπισυμβάσας τῇ Ἐκκλησίᾳ τούτου περιστάσεις· ὅπου εἰ μὴ δρᾶσαι προθυμηθεῖη, οἷα ὑπεύθυνος τῷ Θεῷ καὶ τῇ Συνόδῳ, τῆς ἰδίας τιμῆς ἀλλοτριωθήσεται.

Ὁ δὲ λγ'. πρεσβυτέρους καὶ λοιποῖς κληρικοῖς ἀπείρηκεν ἔστιν ἃ τῶν τῆς Ἐκκλησίας πιπράσκουσιν κινήτων τε καὶ ἀκινήτων, εἰ μὴ ἄρα καὶ ὁ ἐπίσκοπος συναινέσειεν· οὐ μὴν οὐδ' αὐτῷ τοῦτο ποιεῖν ἐφείταται, τῆς ἐφ' ἣ τελεῖ ἀγνοούσης Συνόδου, προσέτι καὶ τῶν ὑπ' αὐτῷ πρεσβυτέρων· δεῖ γὰρ ἐπὶ τῆς διοικήσεως τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων μάρτυρας αὐτοὺς ἀξιοχρέους ἔχειν, ὡς μὴ σκάνδαλα κατ' αὐτοῦ φύονται· κινήτᾳ μέντοι πωλεῖν, σκεύη τυχὸν ἱερά, πάντα ἀπείρηται· τὰ δὲ γε πρὸς τροφήν ἐπιτήδεια, σῖτον δήπου, καὶ ἄλλοῖα σπερμάτων εἶδη, νεμεσᾶν οὐδεὶ τῷ ἐπισκόπῳ, καὶ δίχα γνώμης τῶν τοῦ κλήρου πιπράσκοντι.

Ἀγκύρας ιέ.

Ταῦτα καὶ ὁ ιέ. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ διεξιῶν ἐπάγει· ὡς εἴ γε μὴν συμβαίη πρὸς τῶν κληρικῶν προαθῆναί τι τῶν τῆς Ἐκκλησίας,

ἐπισκόπου χηρευούσης, τῷ τηνικαῦτα ἀνακαλεῖσθαι τὸν εἰσέπει-
τα χειροτονηθσόμενον τὸ πραθέν· τῇ δὲ τούτου κρίσει ἀνεῖται,
εἴτε χρὴ ἀναστραφῆναι τὸ τίμημα τῷ πριαμένῳ, εἴτε καὶ μὴ·
εὐπροσόδου γὰρ ἴσως τοῦ χωρίου τυγχάνοντος, πλείω τῆς κατα-
βληθείσης τιμῆς ἔκαρπώσατο.

Κυρίλλου.

Ὁ δὲ μέγας Κύριλλος, ἐν Κεφαλαίῳ δευτέρῳ τῆς πρὸς Δό-
μνον ἐπιστολῆς, κσιμήλια καὶ κτήσεις ἀκινήτους ἀνεκποίητα
ταῖς Ἐκκλησίαις σῶζεσθαι κελεύει· τῶν δὲ παρεμπιπτόντων ἀνα-
λωμάτων τὴν οἰκονομίαν, τοὺς τὴν θείαν διέποντας ἱερωσύνην
ἔχειν· τὸ γὰρ ἀπαιτεῖσθαι λόγον τὸν ἐπίσκοπον τῆς διοικήσεως
τῶν ἐπισυμβαινόντων ἀναλωμάτων, εἴτε ἐκ προσόδων εἰεν τῆς
Ἐκκλησίας, εἴτ' οὖν καὶ ἀπὸ τινων καρποφορίας, λυπήσει σφό-
δρα, ὡς μὴδὲν ἐσχάτης ἀδικίας ἐλλείπον, τοὺς ἀπανταχῇ γῆς
ὄντας θεοσεβεστάτους ἐπισκόπους· ἕκαστος γὰρ ἡμῶν, τῶν ἰδίων
καιρῶν δώσει λόγον τῷ δικαίῳ κριτῇ.

Νόμοι.

Τὰς ἐκποιήσεις τῶν κτημάτων, ἃ τοῖς εὐαγέσιν οἴκοις ἀνήκει,
ἴσμεν τῇ πείρᾳ, εἰς ἐσχάτην βλάβην καὶ παντελῆ καταστροφὴν
τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ γινομένης· ψιλούμεναι γὰρ ἐκ τούτου
τῆς οικείας περιουσίας, εἰς τὸ μηκέτι εἶναι περιίστανται· διὸ
ἄμεινον ἀπὸ τοῦ νῦν μὴ συγχωρεῖν προσέρχεσθαι ταύτας, εἰ μή-
που ἀπαραίτητος κατεπείγει χρεία.

Οἱ ἀπὸ τῶν εὐαγῶν μοναστηρίων ἢ ἀπλῶς Ἐκκλησιῶν ἐμφυ-
τευόμενοι, ἢ μισθοῦμενοι, ἢ ἀγοράζοντες, ἢ κατὰ τινα τρόπον
ἐκλαμβανόμενοι κτήσιν ἀκίνητον, πολλὴν ὀφείλουσι καταβάλ-
λῃσθαι φροντίδα, ἵνα τὰ παρ' αὐτῶν καταβαλλόμενα, εἰς ἀναγ-
καίας χρείας τῶν εἰρημένων Ἐκκλησιῶν, ἢ ἀντισταγωγὰς ἑτέρων
κτημάτων χρησιμευόντων αὐταῖς ἐκδαπανηθῶσιν· ἐὰν δὲ τὰ παρ'
αὐτῶν καταβληθέντα μὴ κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον διοικηθῶ-
σιν, ἀλλὰ κατὰ τὸ τυχόν 1) εἰς ἄλλας τινὰς ἰδίας χρείας, ἢ
ἀπλῶς ἕξωθεν τῆς ὀφελείας τῶν εὐαγῶν οἴκων, οἱ ταῦτα πε-

1) τὸ κατὰ τὸ τυχόν οὗ κεῖται ἐν 1375, 1340, Γ. ἀλλὰ παρὰ Β.

πρακότες, ἢ ἄλλως ὅπως δῆποτε ἐκδεδωκότες τὰ καταβληθέντα καταναλώσουσιν· οἱ μὲν προειρημένοι εὐαγεῖς οἴκοι καὶ αἱ Ἐκκλησῖαι, εἴσω τῆς τεσσαρακονταετίας ἀγωγὴν ποιούμενοι, ἀναργύρως τὰ οἰκεία παντὶ τρόπῳ ἀπολήφονται· οἱ δὲ τὴν δέουσαν φροντίδα περὶ τῶν παρ' αὐτῶν ἐκληφθέντων μὴ ποιησάμενοι, ἀπὸ μὲν τοῦ εὐαγοῦς οἴκου οὐδόλως, ὡς προεῖρηται, λήφονται· ἀρκεῖ γὰρ αὐτοῖς, τὸ, καὶ μὴ τινα ἑτέραν ὑποσχεῖν τιμωρίαν, ὅτι τὰς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας, ὅσον τῇ αὐτῶν ἀμελείᾳ, εἰς διαφθοράν ἐλθεῖν συγκατειργάσαντο· κατὰ μέντοι γε τῶν καταναλωσάντων αὐτὰ εἰς οἰκείαν δαπάνην, ἢ ἀπλῶς ἐξωθεν τῆς τῶν εὐαγῶν οἴκων ὠφελείας, ἀγωγὴν ἔχειν δύνανται 1).

Ἄν δὲ παρὰ τὰ διηγορευμένα ἡμῖν συνάλλαγμα τι γένηται ἐπὶ τοῖς διαφέρουσι πράγμασι, κινητοῖς τε καὶ ἀκινήτοις, ἐνὶ τῶν εὐαγῶν οἴκων, ἀναδίδεσθαι μὲν τῇ αὐτῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ πρᾶγμα, ἐφ' ᾧ τοιοῦτό τι παρηκολούθησε μετὰ τῶν τοῦ μέσου χρόνου καρπῶν· μενέτω δὲ παρ' αὐτῇ καὶ τὸ τίμημα, ἢ τὸ ἀντίδωρον, ἢ τὸ ὑπὲρ ἀμείψεως, ἢ ἄλλης οἴασοῦν αἰτίας αὐτῇ δεδομένον· εἰ δὲ δωρηθεῖν πρᾶγμα ἐκκλησιαστικόν, καὶ αὐτὸ ἀναδίδεσθαι τῇ ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ μετὰ τῶν τοῦ μέσου χρόνου καρπῶν· εἰ δὲ ὑποθήκη παρὰ ταῦτα δοθείη, ὁ δανειστής τὸ ἐποφειλόμενον ἀποπλύτω, καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα τῷ εὐαγεῖ οἴκῳ ἀποδιδότω· οἱ δὲ τὰ συμβόλαια γράψαντες ἐπὶ τοιούτοις ταβουλλάριοι, παρὰ τόνδε ἡμῶν τὸν νόμον, διηνεκεῖ ἐξορίᾳ καταδικαζέσθωσαν 2).

Ἡ μέντοι ταῦτα νομοθετοῦσα ρκ'. Ἰουστινιάνειος νεαρὰ θεσπίζει, μὴ μόνον ἀπρόσοδα ἀλλὰ καὶ εὐπρόσοδα πολλάκις ἀκίνητα Ἐκκλησιῶν ἢ μοναστηρίων, καὶ αὐτῆς τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐκποιεῖσθαι καὶ ἐκδίδεσθαι, δι' αἰτίας τὰς ἐν αὐτῇ δηλούμενας· πρὸς δὲ, καὶ ἱερὰ σκεύη ἐν τῷ κελοῦντι τοῦ καιροῦ ἐκποιεῖσθαι, ἢ ὑποτίθεσθαι, εἰς ἀνάρρυσιν τυχόν ἀιχμαλώτων· εἰ δὲ πλείονα εἶεν σκεύη, μηδεμίαν ἐμποιοῦντα χρῆσιν ἀναγκασίαν, συμβαίνει δέ τινα τῶν εὐαγῶν οἴκων βαρύνεσθαι πλήθει χρεῶν, καὶ μὴ ὑπερῖν ἕτερα κινητὰ πρᾶγματα, ἐξ ὧν ἐνὶ δοθῆναι τὰ χρέη, ἄδεια ἔσται, συνισταμένης πράσεως ἀζημίως, ἐπισκό-

1) Νεαρ. ρκ'. Κ. ζ'. — 2) Νεαρ. ρκ'. Κ. ιζ'.

που μὲν ἐκποιοῦντος παρὰ τῷ μητροπολίτῃ, τούτου δὲ παρὰ τῷ ἰδίῳ πατριάρχῃ, τὰ περιττὰ σκεύη ἄλλοις εὐαγέσιν οἴκοις χρεῖαν ἔχουσι πωλεῖν, ἢ χωνεύειν καὶ πιπράσκειν, καὶ τὴν τιμὴν αὐτῶν εἰς τὸ χρέος παρέχειν, ὥστε μὴ τὰ ἀκίνητα αὐτῶν ἐκποιεῖσθαι 1).

Οἱ εὐαγεῖς οἴκοι μὴ εὐποροῦντες ἀλλαχόθεν πληροῦν τὰ δημόσια, καλῶς πωλοῦσι καὶ κτήσεις ὑπ' ὄψιν τοῦ μητροπολίτου, συνόντων αὐτῷ τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν κληρικῶν· τότε δὲ καὶ τὰ ἀκίνητα ἐκκλησιαστικὰ ἐκποιεῖται, ὅταν μὴ ἦ παντελῶς κινητὰ 2).

Παρὰ δὲ τοῖς νόμοις, ἐκποιήσεις μὲν λέγεται κυρίως ἢ μετὰ-θεσις τῆς δεσποτείας, ἤγουν ἡ δωρεά, ἡ πρᾶσις, ἡ ἐμφύτευσις, ἢ ἀνταλλαγή, καὶ τὰ ὅμοια· ἔκδοσις δὲ, ἢ ἐπὶ χρόνοις ὠρισμένοις πρὸς τινὰς παραπομπή· καταχρηστικῶς δὲ καὶ ἡ ἔκδοσις ἐκποιήσις λέγεται, καὶ ἡ ἐκποιήσις, ἔκδοσις.

Ὁ ἐπὶ παρανόμῳ συναλλάγματι διδοὺς, ἀγωγὴν ἔχει εἰς τὸ ἀναλαβεῖν τὸ δοθέν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ΄.

Περὶ ἐπισκόπων.

Ζήτηε ἐν τῷ ζ΄. Κεφαλαίῳ τοῦ Δ στοιχείου κανόνα νή. τῶν ἐγίων Ἀποστόλων.

Νόμοι.

Ἐπίσκοπός ἐστι θεατῆς, καὶ κηδεμῶν πασῶν τῶν ἐκκλησιαζομένων ψυχῶν, τῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ, δύναμιν ἔχων τελεστικὴν πρεσβυτέρου, καὶ διακόνου, ὑποδιακόνου, ἀναγνώστου, ψάλτου, καὶ μοναχοῦ 3).

Ἴδιον ἐπισκόπῳ, τοῖς μὲν ταπεινοῖς συγκατέρχεσθαι, καταφρονεῖν δὲ τῶν ἐπαιρομένων, καὶ πρὸς ταπεινώσιν ἔργῳ καὶ λόγῳ τῶν ὑπερηφάνων τὸ φρόνημα καθέλκειν, καὶ προκινδυνεύει-

---

1) Νεαρ. ρκ'. Κ. ι. — 16'. Βασ. Ε. 6'. — 2) Νεαρ. ρκ'. Κ. ζ'. — 3) Ἐπαγ. Ζ'. Κ. 1.

ειν τοῦ ποιμνίου, καὶ τὴν ἐκεῖνου στενοχωρίαν οἰκείαν ὀδύνην ποιῆσθαι 1).

Ὅτι τοῖς ἐπισκόποις ἐντέταλται 2) καταμηνύειν τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ πρωτεύουσι, τὰς ἀδικίας τῶν ἀδικούντων.

Οἱ ἐπίσκοποι ἐπισκεπτέσθωσαν τοὺς ἐν φυλακῇ κατὰ τετράδα καὶ παρασκευὴν, εἴτε οἰκέτ-ι, εἴτε ἐλεύθεροι εἶεν, καὶ παρασκευάζέτωσαν τοὺς ἄρχοντας ποιεῖν ἐν αὐτοῖς ὅσα οἱ νόμοι κελεύουσι· μὴ πειθομένων δὲ τῶν ἀρχόντων, μνητέωσαν τῷ βασιλεῖ περὶ αὐτῶν 3).

Οἱ ἐπίσκοποι ὀφείλουσι παρασκευάζειν τοὺς ἄρχοντας ἐντὸς ἡμερῶν εἴκοσιν ἐκβάλλειν τοὺς ἐμβεβλημένους ἐν τῇ φυλακῇ οἰκέτας, κὰν μὴ φαίνωνται οἱ δεσπότες εἴσω τῶν εἴκοσιν ἡμερῶν, ἀπαλύειν αὐτούς. Ζήτει καὶ τὸ ἦ. Κεφ. τοῦ Π στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ.

Ὅτι τοὺς ἐπισκόπους χωρίζεσθαι δεῖ τῶν ἰδίων γυναικῶν.

Ζήτει τὸ ιζ'. Κεφάλαιον τοῦ Γ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Περὶ ἐπισκόπων, Ἐκκλησίας λαμβανόντων διὰ προστασίας ἀρχόντων.

Ἀποστόλων Δ'.

Ὁ λ'. τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανῶν, οὕτω φησὶ κατὰ ῥῆμα· Εἴ τις ἐπίσκοπος, κοσμικοῖς ἄρχουσι χρησάμενος, δι' αὐτῶν ἐγκρατῆς Ἐκκλησίας γένοιτο, καθαιρείσθω, καὶ ἀφοριζέσθω, καὶ οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ πάντες· τὸ τοῦ ἐπισκόπου δὲ μνημονεύσας ὄνομα, ἐκ τοῦ περιέχοντος καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν συμπεριέλαβε κληρικούς· εἰ δὲ καὶ ἐν τῷ κέ. κανόνι λέλεσται, μὴ δεῖν δις ἐκδικεῖν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ὃν καὶ ζήτει ἐν τῷ ι. Κεφ. τοῦ Δ στοιχείου, ἀλλὰ διὰ τὸ περιὸν τῆς κακίας καὶ τὸ τοῦ ἁμαρτήματος περι-

1) ἐν τῷ Κ. 5'. 2. — 2) ἐντέταλται: Γ. — 3) 22 Κώδ. 1. 4.

φανῶς ἐξάριστον, διπλῆν ἐπάγει τὴν τιμωρίαν, ἀφορισμὸν πρὸς τῆ καθαιρέσει, καὶ τούτοις, καὶ τοῖς ἐπὶ χρήμασι μὴ δεδίοσι χειροτονεῖν.

Συνόδου ἐβδόμης γ΄.

Τούτου καὶ ὁ γ΄. κανὼν τῆς ζ΄. Συνόδου, ὡς ἔχει λέξεως, μὲμνηται, καὶ ἐπιφέρει, πᾶσαν ψῆφον παρὰ ἀρχόντων γινομένην, ἐπὶ ἐνίων ἐπισκόπων, ἢ πρεσβυτέρων, ἢ διακόνων, ἄκυρον μένειν· καὶ ἐπὶ μὲν ἐπισκόπων ψῆφόν φησι, τὴν κατ' ἐξουσίαν τῶν ἀρχόντων εἰς ἔργον προβαίνουσιν· ἐπὶ δὲ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, καταχρηστικῶς ἢ ψῆφος ἀντὶ χειροτονίας ἐλήφθη· γίνεσθαι δὲ τὴν τοῦ ἐπισκόπου κελεύει χειροτονίαν κατὰ τὸν δ΄. κανόνα τῆς α΄. Συνόδου, ὅν καὶ ζῆτει ἐν τῷ α΄. Κεφ. τοῦ Χ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ΄.

Περὶ ἐπισκόπου χειροτονηθέντος, καὶ μὴ καταδεχομένου ἀπελθεῖν εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτῷ Ἐκκλησίαν, ἢ ἀπελθόντος καὶ μὴ δεχθέντος, ἢ μὴ δυνηθέντος ἀπελθεῖν διὰ τὸ ὑπὸ ἔθνῶν τὴν Ἐκκλησίαν κατέχεσθαι.

Ἀποστόλων λζ΄.

Ὁ λζ΄. τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανὼν, τὸν χειροτονηθέντα ἐπίσκοπον καὶ ἀφικέσθαι μὴ καταδεχόμενον εἰς τὴν ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ, καὶ τὴν φροντίδα τοῦ λαοῦ ἀναδέξασθαι, ἀφορίζεσθαι κελεύει, μέχρις ἂν καταδέξηται· εἰ δ' ἀπελθὼν ἀποπεμφθεῖη, οὐ παρὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην, ἀλλὰ παρὰ τὴν τοῦ λαοῦ μοχθηρίαν, αὐτὸν μὲν ἐπίσκοπον καὶ οὕτω μένειν, τὸν δὲ κληρὸν τῆς πόλεως ἐκείνης ἀφορίζεσθαι, οἷα καλῶς τὸν λαὸν μὴ παιδεύοντα.

Ἀντιοχείας ιζ΄, ιη΄.

Ταῦτα καὶ ὁ ιζ΄. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ διέξεισιν, ἔτι δὲ καὶ ὁ ιη΄. ἀλλὰ τὸν μὲν ἀπειθοῦντα, τὴν ἐπίκρισιν ἐκδέχεσθαι κελεύουσι τῆς τελείας Συνόδου, εὐπρόσωπον αἰτίαν τυχὸν προβαλλόμενον· τὸν δὲ πρὸς τοῦ λαοῦ ἀποπεμφθέντα, μετέχειν μὲν τῆς τιμῆς καὶ τῆς λειτουργίας, μηδὲν δὲ παρενοχλεῖν τοῖς πράγμασι τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ἧ διαίτῳ τυγχάνει· ὡς γὰρ οὐκ ἐφείτα· τούτῳ

10μ. Γ΄.

10

διδάσκειν, ἢ λειτουργεῖν, ἢ χειροτονεῖν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, εἰ μὴ πρὸς τοῦ ἐγχωρίου ἐπιτραπείῃ, οὕτως οὐδέ τινα τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων ἔξεστι σφετερίζεσθαι· ἐκδέχεσθαι δὲ καὶ τοῦτον τὴν γνώμην τῆς τελείας Συνόδου.

Συνόδου ἑκτῆς λζ'.

Ὁ δὲ τῆς γ. Συνόδου κανὼν λζ', τὸν εἰς Ἐκκλησίαν χειροτονηθέντα βαρβάρους ὑπόφορον, καὶ τὴν ἐκείσε ἄριζιν ἀπεγνωκότα, τὸν προὔπτον φυλαττόμενον κίνδυνον, μηδενὸς τῶν τοῖς ἀρχιερεῦσι πρεσβείων παρὰ τοῦτο στέρεσθαι ἀξιοῖ· μηδὲ γὰρ τὴν ἐθνικὴν εἰς τοσοῦτον ἐνδυναστεύειν ἐπήρειαν, ὡς καὶ τὰ τῆς ἰερωσύνης λυμαίνεσθαι δίκαια· μηδὲ τῇ βαρβαρικῇ περιστάσει τὴν τοῦ ἀπεριγράπτου περιγράφεσθαι ἀγιεσίαν. Καὶ χειροτονεῖν γὰρ ἐφείται τούτῳ κληρικούς οἴουςδήποτε, καὶ τοῦ τῆς προεδρίας βαθμοῦ κατὰ τὸν ἴδιον ἔχεσθαι ὄρον, καὶ πάντα τὸ βέβαιον ἔξει, ὅσα δῆπου κανονικῶς διαπράττεται, ὥσπερ ἂν εἰ καὶ κατὰ τὴν λαχοῦσαν αὐτῷ Ἐκκλησίαν ἐτύγχανεν ὢν.

Ζήτηι καὶ ἐν τῷ θ'. Κεφ. τοῦ Δ στοιχείου κανόνα ις'. τῆς λεγομένης ΑΒ'. Συνόδου.

Νόμος.

Ὁ δὲ αἰδίδιμος βασιλεὺς Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς, ἐγγράφῳ ἐπιτάγματι, μεγάλας εἰσφορῶν δόσεσι δεξιούσθαι κελεύει τοὺς χειροτονίαν ἐπισκοπῆς τινος δεξαμένους τῶν κατὰ τὴν ἀνατολὴν Ἐκκλησιῶν, τῶν ὑπὸ βαρβάρους ἔτι κατεχομένων μοναστηρίων τε γὰρ προστασίας, καὶ ἐπετείους ἐπισιτήσεις, καὶ ἕτερα ἅττα τοιαῦτα τούτοις ἐπιβραβεύει 1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ΄.

Περὶ ἐπισκοπῶν, μητροπόλεων γινομένων, καὶ ὅτι οὐ δεῖ ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ δύο εἶναι μητροπολίτας.

Συνόδου τετάρτης ιβ', ιζ'.

Ὁ ιβ'. τῆς δ. Συνόδου κανὼν, τὰ δεινότατα ἐπανατείνεταί τῶν ἐπισκόπων τοῖς διὰ γραμμάτων ἐπιχειροῦσι βασιλικῶν εἰς

1) Σύντ. Τόμ. Β'. σελ. 390.

δύο τὴν μίαν διαιρεῖν ἐπαρχίαν, καὶ τὴν οἰκείαν ἐπισκοπὴν νέαν πραγματευομένοις καλεῖσθαι μητρόπολιν· τοῦτο δὲ ἄρα πράγματά ποτε παρέσχε καὶ τῷ μεγάλῳ Πατρὶ Βασιλείῳ, τῆς Καππαδοκίας διαιρεθείσης διὰ τὴν νέαν τῶν Τυάνων μητρόπολιν· τοὺς δὲ τοιοῦτόν τι τοῦ λοιποῦ τολμῶντας, τῆς ἱερωσύνης ἐξοστρακίζει. Ὅσαι γε μὴν ἐπισκοπαὶ γράμμασι βασιλικοῖς ἐνόματι πρὸ τούτου τετίμηνται μητροπόλεων, ταύτης μόντης τῆς τιμῆς ἀπολαύειν παρεγγυᾷ, καὶ τοὺς τούτων προέδρους μητροπολίτας καὶ μόνον καλεῖσθαι, τῇ δὲ ἀληθῶς μητροπόλει οὐδὲν ἧττον ἀναλλοίωτα τὰ προτοῦ δίκαια περισώζεσθαι· ἀλλὰ τὰ νῦν οὐ πάντα τὰ τοῦ κανόνος φυλάττεται τούτου· ὁρῶμεν γὰρ τῶν ἐπισκοπῶν καὶ ἐφ' ἡμῶν οὐκ ὀλίγας, βασιλικοῖς ἐπιτάγμασιν εἰς τὴν τῆς μητροπόλεως προεδρίαν ἀναγομένας.

Ὁ δὲ ιζ', Εἰ τις ἐκ βασιλικῆς, φησὶν, ἐξουσίας κεκαίνισται πόλις, καὶ ἐκ βάρων ἀνεγήγερται, ἢ καὶ αὐθις καινισθεῖη καὶ ἀνεγερθεῖη, καὶ βασιλικοῖς καὶ δημοσίοις τύποις τιμηθεῖη, ἐγγράφοις δηλαδὴ προστάγμασι, πρεσβεῖα πολιτικά, ἢ τιμὴν ἐπισκοπῆς, ἢ μητροπόλεως ταύτη χαριζομένοις, δέον καὶ τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν παροικιῶν τε καὶ πραγμάτων τάξιν τοῖς βασιλικοῖς τύποις ἀκολουθεῖν, καὶ ἐπισκοπὴν αὐτὴν ἢ μητρόπολιν καταλογίζεσθαι, μονονουχὶ τῶν Πατέρων λεγόντων, ἐπειδὴ τοῖς βασιλεῦσιν ἀντιπίπτειν οὐ δεδυνήμεθα, τοῖς πρὸς αὐτῶν ψηφίζομένοις καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ τάξις ἀκολουθεῖτω.

Περὶ προνομίῳ βασιλικῶν.

Νεαρά.

Ἐξεστι γὰρ τῷ βασιλεῖ περὶ ἐνοριῶν ἐκκλησιαστικῶν διατάττεσθαι, καὶ προνομία τινῶν ἀφαιρεῖσθαι, καὶ ἐπισκοπὰς αὐτοῖς εἰς μητροπόλεις τιμᾶν, καὶ ἡγουμένους προχειρίζεσθαι, καὶ ἕτερα ἅτινα τοιαῦτα ποιεῖν 1).

Ταῦτα καὶ ὁ τῆς ς'. Συνόδου λή. δίδεισι ταῖς αὐταῖς αὐτῷ χρησάμενος λέξεσί τε καὶ ἐννοίαις.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀλέξιος ὁ Κομνηνός, ἅμα μὲν τὸ ἐκ τῶν κανόνων φυλαττόμενος δέος, ἅμα δὲ καὶ τινὰς τῶν Ἐκκλησιῶν

1) Βασιλ. εἰς Καν. ιζ'. τῆς Δ'.

τιμᾶσθαι βουλόμενος, χρυσοβούλλῳ γράμματι διορίζεται, μὴ ἄλλως ἐπισκοπὴν εἰς ὑψηλότερον θρόνον ἀνάγεσθαι, εἰ μὴ ὁ κατὰ καιροῦς βασιλεὺς οἰκοθὲν ὀρμηθεὶς, χάριτος ἀνθρωπίνης οὐκ εὐπρεποῦς μὴ μεσολαβούσης, βουλευθεῖη ταύτῃ τὸ ἐπαναβεβηκὸς ἀξίωμα παρασχεῖν, ἢ τὸ τῆς πόλεως δυσωπηθεὶς μέγεθος, ἢ πίστει τῇ πρὸς τὴν εὐαγῆ κινήσει Ἐκκλησίαν, ἢ τοῦ προεστῶτος αὐτῆς τὴν ἀρετὴν αἰδεσθεῖς. Εἰ γὰρ ἐξ εὐπροσώπου τοιαύτης αἰτίας ὁ βασιλεὺς προεδρίαν Ἐκκλησίᾳ τινὶ χαρίσασατο, καὶ τὸν Πατριάρχην εἰκὸς τῷ ταύτης ἀρχιερεῖ τὸν προσήκοντα βαθμὸν ἐν τῇ ὑπ' αὐτὸν ἀπονέμειν Συνόδῳ, εἰς μητροπολίτου τυχόν, ἢ ἀρχιεπισκόπου τόπον ἀνηνεγμένῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ΄.

Ὅτι δεῖ τοὺς ἐπισκόπους, τὰς ἐπισκοπὰς καὶ τὰ μοναστήρια ἀνακαλεῖσθαι, εἰ κοινὰ γένοιτο καταγώγια.

Συνόδου ἐβδόμης ιγ΄.

Ὁ τῆς ἐβδόμης Συνόδου ιγ΄. κανὼν, τοὺς κοινὰ καταγώγια πεποιηκότας Ἐκκλησίας τινὰς, ἢ ἐπισκοπὰς, ἢ μοναστήρια, ἐξίστασθαι τούτων κελύσει, ὡς ἂν αὐθις τὸ ἀρχαῖον λάβωσι σχῆμα· εἰ δὲ μὴ βούλοιντο, κληρικοὺς μὲς ὄντας, καθαιρεῖσθαι, λαϊκοὺς δὲ, ἀφορίζεσθαι, καὶ τῷ ἀτελευτήτῳ σκώληκι, καὶ τῷ μὴ σθεννυμένῳ πυρὶ παραπέμπεσθαι, ὡς τὸν τοῦ Θεοῦ οἶκον ἐμπορίου ποιῶντας οἶκον· οὐ μὴν τὸ τοῦ χρόνου προβαλοῦνται μῆκος οἱ τὰς ἐπισκοπὰς εἰς κοσμικὰ μεταθέντες καταγώγια· οὐ γὰρ ἀποκλείει τοὺς ἀνακαλουμένους ταῦτα ὁ μετὰ τὸν χρόνον· τὰ δὲ γε μοναστήρια μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη οὐκ εὐχερῶς ἀποκαθίστανται τοῖς ἀναζητοῦσιν, εἰ καὶ διὰ ῥαθυμίαν τῶν προκατεχόντων εἰς αὐτοὺς περιῆλθον.

Ὅτι οὐ κωλύονται οἱ κοσμικοὶ μοναστήρια ἐκλαμβάνειν.

Τὰ τοῦ κανόνος μέντοι οὐκ ἐμποδῶν ἔσται τοῖς ἐκλαμβάνουσι κοσμικοῖς μοναστήρια, εἴ γε πρὸς βελτίω κατάστασιν, καὶ πρὸς ἐπίδοσιν κρείττω τὰ τῆς μονῆς γενέσθαι τούτοις μελήσεις· τοῦτο

1) Συνε. Γ. Β΄. σελ. 393, 394 καὶ Γ. Ε΄. σελ. 62—75.

γὰρ καὶ ὁ τόμος τοῦ Πατριάρχου Σεργίου ἐφίησιν· ἀλλὰ τοὺς ποιῶντας αὐτὰ κοσμικὰ καταγώγια, τῆς κατοχῆς αὐτῶν ἐξῶθει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ΄.

*Περὶ τῶν τοῦ ἐπισκόπου ἰδικῶν πραγμάτων, καὶ ὅπως δεῖ
τὰ τῆς Ἐκκλησίας διοικεῖν αὐτόν.*

Ἀποστόλων μ΄, μά.

Ὁ μ΄. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανῶν, Τὸν ἴδια κεκτημένον πρὸ τῆς χειροτονίας ἐπίσκοπον, κελεύει δῆλα ταῦτα ποιεῖν, καὶ μὴ τοῖς τῆς Ἐκκλησίας μιγνύειν, ἴν' ἐξουσίαν ἔχη τελευτῶν, οἷς βούλεται καὶ ὡς βούλεται ταῦτα καταλιπεῖν, ὀρθοδόξοις μέντοι Χριστιανοῖς· καὶ μὴ προφάσει τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων ἀπόλλυσθαι τὰ τοῦ ἐπισκόπου, γυναικὰ καὶ παῖδας ἔσθ' ὅτε κεκτημένου, ἢ συγγενεῖς, ἢ οἰκέτας· δίκαιον γὰρ παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις, μῆτε τὴν Ἐκκλησίαν ζημιῶσθαι ἀγνοίᾳ τῶν τοῦ ἐπισκόπου πραγμάτων, μῆτε τὸν ἐπίσκοπον ἢ τοὺς αὐτοῦ συγγενεῖς, προφάσει τῶν τῆς Ἐκκλησίας, ζημίαν ὑπομένειν, βάρει χρεῶν ἴσως ὑποκειμένης, καὶ εἰς πράγματα τούτοις ἐμπίπτοντας, τῷ αὐτοῦ διαλοιδορεῖσθαι θανάτῳ· εἰ γὰρ μὴ δῆλα τά τε πρὸ τῆς χειροτονίας, καὶ τὰ μετὰ ταύτην αὐτῷ περιελθόντα, ἐξ αἰτίας εὐπροσώπου ποιήσαιο, τῶν αὐτοῦ πάντων ὁ μετ' αὐτὸν χειροτανηθεὶς ἀθιέξεται, ἀναδεδεγμένος πάντως καὶ τὴν τῶν χρεῶν ἔκτισιν.

Ὁ δὲ μά, Τὸν ἐπίσκοπον τὴν ἐξουσίαν ἔχειν τῶν τῆς Ἐκκλησίας ἐπιτάττει πραγμάτων, καὶ κατὰ τὴν αὐτοῦ ταῦτα διοικεῖσθαι γνώμην, διακόνους χρώμενον τῶν κληρικῶν τοῖς ἐξηλεγμένοις ἐπ' ἀρετῇ καὶ ὑπολήψει χρηστῇ. Εἰ γὰρ τῶν τιμίων καὶ ἀθανάτων ψυχῶν ἐπιτέτραπται τὴν διοίκησιν, πολλῷ γε δὴ πιστευτέον αὐτῷ τὴν τῶν ὑλικῶν τε καὶ φθειρομένων, ὥστε χορηγεῖν ταῦτα τοῖς δεομένοις καὶ τοῖς ἐπιξενουμένοις τῶν ἀδελφῶν, καὶ μηδενὸς ἐνδεῶς ἔχοντας καθιστᾶν· ἐπεῖτοι γε καὶ φιλόξενον εἶναι δεῖ τὸν ἐπίσκοπον πρὸς τοῖς ἄλλοις· χρῆσθαι δὲ τισι τούτων καὶ εἰς τὰς ἀναγκαίας αὐτοῦ χρείας, διατρα-

φάς τε, φημί, καὶ σκεπάσματα 1), κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον· οὐ μὴν εἰς τρυφὰς καὶ βλακειάς, καὶ περιττὰς ὀρέξεις καὶ ἀνοήτους· καὶ γὰρ ὁ νόμος διετάξατο, τοὺς τῷ θυσιαστηρίῳ προσεδρευόντας ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου τρέφεσθαι· ἐπεὶ περ οὐδὲ στρατιώτης δῆπουθεν ἰδίους ὀψωνίοις ὄπλα κατὰ τῶν πολεμίων ἄρασθαι προθυμηθήσεται 2).

Τοῖς δυοῖν τούτοις ἀποστολικοῖς κανόσιν ἐπόμενοι, ὅ,τε κδ' καὶ ὁ κέ. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου, τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν ἐκείνοις ἐπιψηφίζουσι, καὶ ἐπάγουσιν· Ἄν δὲ τοῖς ἀποχρῶσιν ὁ ἐπίσκοπος μὴ αἰρηῆται βιώναι, μήτε μὴν εἰδήσει τῶν ἐν τῷ κλήρῳ τὰς προσόδους τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων εἰσδέχεσθαι, καὶ τὴν χορηγίαν αὐθις ἢ δέον ποιεῖσθαι· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῖς γένει προσήκουσι δαιτηταῖς τούτων χρώμενος, εἰς οἰκείας ἐκφέρει τὰ πλείω χρείας, ὡς λεληθότως βλάπτεσθαι τοὺς λογισμοὺς τῶν πραγμάτων τῆς Ἐκκλησίας, εὐθύνας δ' ἂν εἴη δίκαιος ὑποσχεῖν, οἷα λογισταῖς ἀπαραλογίστοις, τῇ Συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας. Εἰ δ' αὐθις ὁ ἐπίσκοπος διαβάλλοιτο, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρεσβύτεροι, ὡς ἂν τὰ τῆς Ἐκκλησίας εἰς ἑαυτοὺς καὶ οὐκ εἰς τὸ δέον δαπανῶντες, ὡς θλίβεσθαι μὲν τοὺς πένητας μὴ τὰ πρὸς χρείαν ποριζομένους, βλασφημίαν δὲ τῷ τε λογισμῷ τῶν πραγμάτων καὶ τοῖς ταῦτα διοικοῦσι προστρέβεσθαι, καὶ ταῦτα διορθώσεως τυγχανέτω, τὸ πρέπον τῆς ἁγίας δοκιμαζούσης Συνόδου. Ζήτηε καὶ τὸ δ'. Κεφάλ. τοῦ Δ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'.

Ὅτι τὸν ἐπίσκοπον, καὶ οἰκονόμον ἔχειν δεῖ τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων.

Συνόδου τετάρτης κς'.

Ὁ κς'. τῆς δ'. Συνόδου κανὼν, Δεῖ, φησι, τὸν Ἐκκλησίαν λαχόντα ἰθύνειν ἐπίσκοπον, καὶ οἰκονόμον ἔχειν ἐκ τοῦ κλήρου, τοὺς τρόπους ἐπιεικῆ, καὶ παντὸς κέρδους καὶ λήμματος ὑπάρ-

1) ἄ. Τιμῆθ. 5', 8. — 2) ἄ. Κορ. θ', 7.

χοντα ὑψηλότερον, οὐ μὴν ἐκ τοῦ λαοῦ, οὐδέ τινα τῶν αὐτῶ προσκόντων, ὥστε μετὰ τῆς αὐτοῦ γνώμης τὰς προσόδους τῶν ταύτης πραγμάτων εὖ μάλα διέπειν, καὶ μὴ καπηλεύειν τὸν ἔρανον τῆς χρηστότητος· εἰ γὰρ καὶ ἀνεῖται τῷ ἐπισκόπῳ πάντων ἡ ἐξουσία, ἀλλ' οὐτινοσοῦν τοῦ ἐπιμαρτυροῦντος χωρὶς, ἢ κιστα τὴν τούτων οἰκονομίην γίνεσθαι δεῖ, ἵνα μὴ μάτην καὶ εἰκῆ τὰ τῶν πενήτων σκεδαννύμενα ὑποπτεύηται, ὥστε καὶ λοιδορίαν ἐντευθεν τῇ ἱερωσύνῃ προστρέβεσθαι, ὡς δῆθεν ἀθέσμως τούτοις τοῦ ἐπισκόπου χρωμένου· τὸν δὲ μὴ οὕτω ποιοῦντα, ταῖς εὐθύναις ὑποτίθησι τῶν θείων κανόνων.

Συνόδου ἐβδόμης ιά.

Ταῦτα παρεγγυᾶται καὶ ὁ ιά. κανὼν τῆς ζ'. Συνόδου, καὶ προστίθησιν, ὡς, εἰ μὴ βούλοιτό τις τῶν μητροπολιτῶν, αὐθέκαστος ὢν, οἰκονόμον ἐκ τοῦ κλήρου τοῖς πράγμασιν ἐπιστῆσαι, ἀλλ' ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχης, ὑπ' αὐτὸν τελοῦσης τῆς μητροπόλεως, τῷ περιόντι τῆς ἐξουσίας, καὶ οἰκονόμον ἐπ' αὐτῇ προχειρίσεται· ταῦτα δὲ καὶ τῷ μητροπολίτῃ πράττειν ἐφεῖται κατὰ τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ ἐπισκόπων· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν μοναστηρίων φυλαχθήσεται.

Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας θ', ι.

Ὁ δὲ Θεόφιλος Ἀλεξανδρείας, ἐν γε τῷ θ'. καὶ ι. αὐτοῦ κανόνι, κρίσει παντὸς τοῦ ἱερατείου τὸν τῆς ἐπισκοπῆς οἰκονόμον ἐπισκήπτει προβάλλεσθαι, εἰ καὶ τὴν γνώμην ἔχουσι τοῦ ἐπισκόπου σύμφηρον, ἵνα τὰ τῆς Ἐκκλησίας εἰς δέον δαπανῶνται τῇ ἐκείνου φροντίδι, χήραις καὶ πένησι, καὶ τοῖς ἐπίδημοῦσι ξένοις διανεμόμενα, καὶ μηδὲν τούτων αὐτὸν ἐξιδιοῦσθαι· ἀφιλόργυρον γὰρ εἶναι δεῖ τὸν τοῦ Θεοῦ λειτουργὸν, καὶ οἰκονόμον τῶν αὐτῷ ἀνατεθειμένων. Ζήτησι νόμους ἐν τῷ κ. κεφ. τοῦ Ε στοιχείου.

Νόμος.

Ἡ δὲ γ'. Ἰουστινιάνειος νεαρά, Προσήκει, φησὶ, τὸν κατὰ καιροὺς ἀγιώτατον Πατριάρχην, καὶ τοὺς εὐλαβεστάτους οἰκονόμους, τὰς γινομένας δαπάνας ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πόρων, περὶ εὐσεβεῖς δαπανᾶν πράξεις, καὶ Θεῷ ἀρεσκούσας, καὶ εἰς

ἐκείνους ταῦτα χορηγεῖν τοὺς ταῖς ἀληθείαις δεομένους, καὶ οὐκ ἔχοντας ἐτέρωθεν τροφῆς ἀφορμὴν· ταῦτα γὰρ τὸν δεσπότην Θεὸν θεραπεύει 1)· ἀλλὰ μὴ εἰς ἀνθρώπους εὐποροῦντας, ὡς ἐντεῦθεν τοὺς ἀπορουμένους μὴ τυγχάνειν τῶν ἀναγκαίων· ἴστωσαν γὰρ οἱ θεοφιλέστατοι οἰκονόμοι, ὡς, εἰ παρὰ ταῦτα πράξαιεν, ταῖς ἐκ Θεοῦ ποιναῖς ὑποκείσονται, καὶ ἐκ τῆς αὐτῶν οὐσίας τὸ ἀζήμιον τῇ ἀγιωτάτῃ περιποιήσουσιν Ἐκκλησίᾳ 2)· ὥστε καὶ τὰ διδόμενα ἀδελφάτα, καὶ τὰ λοιπὰ σιτηρέσια πρὸς εὐποροῦντας καὶ παραδυναστεύοντας, οὐκ ἔχουσι τὴν ἐκ τῶν νόμων ἰσχύν· τὰ πρὸς ἐνδεδεῖς δὲ, πάντως βέβαια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ΄.

*Ὅτι οὐ δεῖ τὸν ἐπίσκοπον μοναστήριον κτίζειν ἐπι-
λύμη τῶν τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ πραγμάτων.*

Συνόδου α. καὶ β'. ζ'.

Ὁ ζ'. τῆς α. καὶ β'. Συνόδου κανῶν, Μηδενὶ τῶν ἐπισκόπων ἐξεῖναι διορίζεται, μοναστήριον ἴδιον ἐπὶ καταλύσει τῆς οικείας ἐπισκοπῆς νεουργεῖν· εἰ δέ τις τοῦτο τολμῶν φωραθεῖη, αὐτὸν μὲν τῷ προσήκοντι ἐπιτιμίῳ καθυποβάλλεσθαι, τὸ δὲ νεουργηθὲν ὑπ' αὐτοῦ, τῇ ἐπισκοπῇ προσκυρωθῆναι, ἴδιον ἐσόμενον αὐτῇ κτήμα, ὥσπερ εἰ μὴδὲ τὴν ἀρχὴν ὑπῆρξε μοναστήριον· τὰ γὰρ παρανόμως γινόμενα, οὐκ εἰς ἀνατροπὴν τῶν κανονικῶς πραττομένων εἶναι δεῖ. Καὶ εἰ μὲν τῶν ὀρίων ἐντὸς τῆς αὐτῆς ἐπισκοπῆς τὸ νεουργηθὲν καθεστήκει, λόγος οὐδεὶς· εἰ δὲ ὑπερόριον εἴη, τοῦ μὲν μοναστηρίου καὶ τῶν αὐτῷ προσόντων ἡ ἐπισκοπῆ ἐκεῖνη ἔσται κυρία· ὁ δὲ ἐγγώριος ἐπίσκοπος τὰ ἀρχιερατικὰ καὶ μόνον δίκαια ἔξει· εἰ μόντοι τὰ τῆς ἐπισκοπῆς οὐ λυμαίνεται, εἴτε ὁ ἐκ βάρων μοναστήριον ἀνεγείρων, εἴτε ὁ τῷ χρόνῳ παλαιωθὲν ἀνκακινίζων, ἐπαίνων οὐχ ἥττον ἢ μέμψεως ἄξιος.

1) θεραπεύειν πέφυκε. B. — 2) Νισρ. γ'. κερ. γ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ΄.

Ὅτι δεῖ τὸν ἐπίσκοπον χορηγεῖν τοῖς ἐνδεῶς ἔχουσι τῶν κληρικῶν ἐκ τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων.

Ἀποστόλων γθ΄.

Ὁ γθ΄. τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανῶν, τὸν μὴ ἐπιχορηγοῦντα ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον ἐκ τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων κληρικῶ ἐνδεεῖ, ἀλλ' ὑπερορῶντα πενία πιεζόμενον, ἀφορίζεσθαι κελεύει· ἐπιμένοντα δέ, καθαιρεῖσθαι, οἷα τὸν ἀδελφὸν φονεύσαντα, ὅσον τὸ ἐπ' αὐτῷ, εἰ καὶ ἄλλοθεν ἐκεῖνος προνοεῖ θειοτέρα τὰ πρὸς τροφήν ἐπορίσατο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ΄.

Ὅτι τοῦ ἐπισκόπου τελευτήσαντος οὐ χρὴ τὰ τούτου πράγματα ὑπὸ τῶν κληρικῶν αὐτοῦ ἢ τοῦ μητροπολίτου ἀρπάζεσθαι, ἀλλὰ φυλάττεσθαι τῷ χειροτονηθῆσεσθαι μέλλοντι.

Συνόδου ἕκτης λβ΄.

Ὁ λβ΄. τῆς ς΄. Συνόδου κανῶν, Μὴ ἐξεῖναι, φησὶ, τινὲ τῶν ἀπάντων μητροπολιτῶν, τελευτήσαντος τοῦ ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπου, τὰ ἐκεῖνου πράγματα, ἢ τῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας, ἀφαιρεῖσθαι ἢ σφετερίζεσθαι· ἀλλ' ἢ παρὰ τῷ κλήρῳ τῆς Ἐκκλησίας ἐκεῖνον ταῦτα φυλάττεσθαι, ἢ, κληρικῶν ἐνδεῶς ταύτης ἐχούσης, τὸν μητροπολίτην ταῦτα τηρεῖν τῷ χειροτονηθῆσεσθαι μέλλοντι ἐπισκόπῳ, ἀμείωτα παντάπασιν ἀποδώσοντα.

Συνόδου δευτέρας κβ΄.

Τοῦτο καὶ ὁ κβ΄. τῆς δ΄. ἐπιτάττει Συνόδου, Μὴ ἐξεῖναι μήτε κληρικοῖς μετὰ θάνατον τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἀρπάζειν τὰ ἐκείνῳ διαφέροντα πράγματα, μήτε τοῖς ταῦτα παραλάβουσιν, ἀλλὰ τῷ χειροτονηθῆσομένῳ ταῦτα τηρεῖν, ἐλλείποντος μηδενός, ἢ τοῦς ἐκ τούτων νοσφισαμένους, περὶ τοῦς ἰδίους κινδυνεύειν βαθμούς.

Νόμος.

Τούτους καὶ ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς Μανουὴλ τοὺς κανόνας ἐπικυρῶν, νόμον βασιλικοῖς ἐξέθετο γράμμασι, μὴ ἀρπάζεσθαι πρὸς τῶν τὰ δημοσίᾳ διοικούντων τὰ τοῖς ἐπισκόποις προσόντα, θανάτῳ τὸν βίον μεταλλάττουσι 1). Ζήτηι καὶ τὸ γ'. κεφ. τοῦ Χ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐπίσκοπον εἰς πρεσβυτέρου κατεῖναι βαθμόν.

Συνόδου τετάρτης κθ'.

Ὁ κθ'. τῆς δ'. Συνόδου κανὼν, Ἐπίσκοπον εἰς πρεσβυτέρου κατάγειν βαθμόν οὐκ οἶεται δεῖν· ἱεροσυλία γὰρ ἀντικρυς, φησὶ, τοῦτό γε, οἷα τὴν ἱερωσύνην, ὁ ταύτης οὐκ ἐνδίκως στερούμενος, ὡσανεὶ συληθεῖς· τῷ μέντοι προφανῶς ἐγκλήμασι περιπεπτωκότι, τῆς ἱερωσύνης αὐτὸν ἀφαιροῦσιν, οὐδὲ ἱερέως δοθήσεται τόπος· ἐγκλημάτων δὲ ὦν ἀθῶος, οὔτε τῆς ἐπισκοπῆς, οὔτε τῆς ἱερωσύνης δίκαιος ἂν εἴη στéρεσθαι· ἑκατέρου γὰρ ἑκάτερον ἔχεται.

Περὶ παραιτήσεως ἐπισκόπων.

Κυρίλλου γ'.

Τούτοις καὶ ὁ ἅγιος ἐπιψηφίζεται Κύριλλος, ἐν τῷ γ'. κεφ. τῆς πρὸς Δόμνον ἐπιστολῆς· Τὸ παραιτεῖσθαι γὰρ, φησὶ, τοὺς ἱερουργουῦντας τὰς ἐκλυτῶν Ἐκκλησίας, τοῖς τῆς Ἐκκλησίας οὐκ ἀρέσκει θεσμοῖς· ἄξιοι μὲν γὰρ ὄντες λειτουργεῖν, οὐ δεῖ ποιεῖσθαι παραιτήσιν· εἰ δὲ ἀνάξιοι, μὴ ἀπὸ παραιτήσεως ἐξιέτωσαν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀποδειχθέντων κατ' αὐτῶν ἐγκλημάτων.

Εἰ δὲ καὶ παραιτήσασθαι τινα 2) τὴν ἐπισκοπὴν συμβαίη, καὶ ἢ ἐπιστεύθη ποίμνην κηταλιπεῖν, ἀντέχεσθαι τῆς λειτουργίας εἰσχυθῆς, οὐκ ἂν εἴη δίκαιον· ἄγνωμον γὰρ, τὸ μὲν μοχθηρὸν καὶ ἐπίπονον 3) παραιτεῖσθαι τῆς προεδρίας, τὴν διδα-

1) Συντ. Τόμ. Β'. σελ. 383. — 2) παραιτεῖσθαι B. 1340 — 3) καὶ ἐπίπονον ἐπίσκοπον B.

σκαλίαν, φημί, καὶ τὴν τοῦ λαοῦ πρὸς τὸ κρεῖττον ἐπίδοσιν, καὶ τὸ εἰς δύναμιν εἶργειν τὴν πρὸς τὰ χεῖρω τούτου φορὰν· ὅσα δὲ τιμὴν φέρει καὶ σέβας, παρακατέχειν καὶ οἰκτιροῦσθαι, τὴν ῥαστώνην περὶ πλείονος τῆς τῶν ψυχῶν ἐπιμελείας πεποιημένον.

Δείκνυται δὲ καὶ ἐκ τοῦ ις΄. κανόνος τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας Συνόδου ἢ περιττῆ τῶν οὕτω ψηφισομένων ἄνοια, τὸ δύνασθαι δηλαδὴ τοὺς ἀρχιερεῖς, τὰς μὲν ἐπισκοπὰς παραιτεῖσθαι, τὴν ἱερωσύνην δὲ καὶ αὐθις παρακατέχειν· οὗτος γὰρ ὁ κανὼν, τὸν πλέον τῶν ἑξ μηνῶν τῆς οἰκείας ἀποδεδημηκότα ἐπισκοπῆς, ἀναγκαίᾳ οἰαδῆτινι προφάσει μὴ κωλυόμενον, ἐκπέπτειν κελεύει καὶ τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ τῆς ἱερωσύνης· εἰ δὲ ὁ τὸ ἕλαττον ἁμαρτῶν οὕτω καταδεδίκασται, πῶς ὁ καθάπαξ παραιτησάμενος τὴν ἐπισκοπὴν, καὶ τῆς τοῦ ποιμνίου φροντίδος διὰ βίου καταφρονήσας, οὐκ ἐπὶ πλέον τιμωρηθήσεται, ὅσον τὸ ἐπ’ αὐτῷ ἦκον, τοῖς λύκοις ἀνεῖς τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτῷ παρὰ τοῦ πρώτου ποιμένου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἱερὸν ποίμνιον, μὴ ὅτι γε καὶ ὡσπερ γέρας αὐτῷ νέμειν τὰ τῆς ἱερωσύνης πρεσβεῖα, περὶ οὗ καὶ ὁ ι. κανὼν τοῦ ἁγίου Διονυσίου διέξεισιν. Εἰ γοῦν τοὺς τὴν ἀρχὴν εἰς προστασίαν λαοῦ καλουμένους, οἱ κανόνες ἀφορίζεσθαι, εἰ μὴ πείθοιντο, ἀξιοῦσιν, τίς ἂν τῶν νοῦν ἐχόντων, ἀπραγμόνως τῶν καθεστῶτων δέξαιτο τὴν παραίτησιν, ἀλλ’ οὐκ ἐσχάτως, ὡς ἂν οἶός τε ἦ, τούτους κολάσειεν; Ἄλλως τε τὸ τῆς ἐπισκοπῆς ὄνομα, πράγματός ἐστι καὶ ἐνεργείας δηλωτικόν· ὁ δ’ ἀποσεισάμενος ἐκοντὶ τὴν ἐνέργειαν, ἐκπέπτωκε δηλαδὴ καὶ τῆς κλήσεως· ἐπίσκοπος δὲ καλεῖσθαι μὴ πεφυκῶς, πῶς τῆς ἱερωσύνης ἀνθέξεται; πῶς δὲ καὶ ἱεράρχης κληθήσεται ὁ κληρὸν μὴ κεκτημένος ὑφ’ ἑαυτὸν, μήτε μὴν ἀρχῶν ἱερωμένων; ἢ δὲ μὴ πρόσσεστιν ἱεραρχίας ὄνομα, πολλοῦ γε δεῖ ταύτης ἢ ἐνεργείας· ὁ γὰρ τοῦ ὀνόματος μὴ μετέχων, σχολῆ γὰρ τοῦ πράγματος. Οὐ δεκτέον τοίνυν ἀπλῶς τὴν παραίτησιν, εἰ μὴ ἀνάξιόν τις ἑαυτὸν τῆς ἱερωσύνης ὁμολογήσει· τούτου δὲ ἀποδεδειγμένου, ἅμα τῇ παραίτησει, καὶ πάσης ἱερατικῆς ἀξίας ὁ παραιτούμενος ἐκπεσεῖται.

Ἐπιστολὴ τῆς γ΄. Συνόδου πρὸς τοὺς ἐν Παμφυλίᾳ.

Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς πρὸς τοὺς ἐν Παμφυλίᾳ ἐπιστολῆς τῆς ἀ-

γίας καὶ οἰκουμενικῆς τρίτης Συνόδου περὶ τινος Εὐσταθίου, δεικνύται τοῖς ἐρῶδῃς ἐπιβάλλουσι, τοὺς παραιτούμενους τῆς Ἐκκλησίας, ἀμφοτέρων ἅμα ἐκπίπτειν, καὶ τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ τῆς ἱερωσύνης· προσέτι γε μὴν καὶ τὸ ὅλως παραιτεῖσθαι τοὺς ἀρχιερεῖς τὰς ἐπισκοπὰς, μὴ εἶναι ἀνεπίκλητον 1)· οὗτος γὰρ ὁ Εὐστάθιος, ἐπίσκοπος ὦν Παμφυλίας, καὶ περιστάσεσιν ἐμπεπτωκῶς, καὶ ἀπειρηκῶς ἀπὸ μικροψυχίας καὶ ἀπραγμοσύνης, ἐγγράφως παρητήσατο τὴν ἐπισκοπὴν· κάκει μὲν ἄλλος κεχειροτόνητο· ὁ δὲ, κλαίων τῇ ἱερᾷ προσῆλθε μετὰ ταῦτα Συνόδῳ, οὐ τὴν Ἐκκλησίαν ἀνακαλούμενος, οὐδὲ τῷ κεκτημένῳ ταύτην ἀμφισβητῶν, ὄνομα δὲ καὶ τιμὴν ἔχειν ἐπισκόπου μόνον ἐπιζητῶν· οἱ καὶ τὰ δάκρυα καὶ τὸ βαθὺ γῆρας δυσωπηθέντες τοῦ Εὐσταθίου, καὶ μὴ τι αὐτῷ συμβαίη ἐκ τῆς ἀμέτρου λύπης εὐλαβηθέντες, τὸ ὄνομα τοῦ ἐπισκόπου ἔχειν αὐτὸν ἐδικαίωσαν, καὶ τὴν τιμὴν, καὶ τὴν κοινωνίαν, ὥστε ἐντὸς τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου εἰσιόντα μετπλαμβάνειν· μήτε δὲ ἱερουργεῖν αὐτὸν, μήτε χειροτονεῖν, εἰ μὴ ἐπιτραπέη 2) πρὸς τοῦ ἐγχωρίου ἐπισκόπου ταῦτα δὲ οὐ κανονικῶς εἴρηται τοῖς ἁγίοις, ἀλλ' οἰκονομίᾳ χρησαμένοις καὶ ἀσυνήθει συγκρατάσσει, ὡς ὁ τὴν ἐπιτολὴν ἀκριβῶς μετιῶν σαφῶς εἴσεται 3).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ'.

*Ὅτι ὁ ἐπίσκοπος κατὰ μοναχοὺς ἀποκαρεῖς, τῆς
ἱερωσύνης ἐκπίπτει.*

Συνόδου ἁγίας Σοφίας β'.

Ὁ β' κανὼν, ἧς ὁ πατριάρχης Φώτιος ἤρχε Συνόδου, οὐκ

1) ἀνεπίκλητον Γ.— 2) παρὰ τοῦ οἰκείου τοῦ τόπου, ἕγουν κτλ. Γ.— 3) Ἐν 1873 ἀνεγινώσκεται· Ἀνατολίου Κωνσταντινουπόλεως. Οἱ λεγόμενοι ἀπὸ τῆς ἐπισκοπικῆς ἀξίας εἰς πρεσβυτέρου τάξιν κατεληλυθέναι, εἰ μὲν ἀπὸ εὐλόγων αἰτιῶν καταδικάζονται, εἰκότως οὐδὲ τῆς τοῦ πρεσβυτέρου ἐντὸς ἀξιοὶ τυγχάνουσιν εἶναι τιμῆς· εἰ δὲ δίχα τινὸς αἰτίας εὐλόγου εἰς τὸν ἥττονα κατεβιβάσθησαν βαθμὸν, δίκαιοι τυγχάνουσιν, εἰ γε ἀνεύθουνοι φανεῖεν, τὴν τῆς ἐπισκοπῆς ἀνελαμβάνειν ἀξίαν τε καὶ ἱερωσύνην.

ἐφίπαι τοῖς ἀρχιερεῦσι, μοναδικὴν περιθεμένοις στολὴν, τῆς ἀρχιερωσύνης αὐθις μεταποιεῖσθαι· μετανοίας γὰρ ὁ τῶν μοναχῶν βίος ἐπαγγελία, καὶ κατανύξεως διηνεκῆς ὑπόθεσις. Οἱ τοίνυν περὶ ἐλαχίστου τῆν τῶν ἀρχιερέων περιωπῆν τῆς τῶν μοναχῶν θέμενοι ταπεινότητος, καὶ τοῦ διδασκαλικοῦ ἀξιώματος τῆν τῶν μετανοούντων καὶ μαθητευομένων τάξιν προκρίναντες, πῶς ἂν εἶεν δίκαιοι, πρὸς ἐκεῖνο αὐθις ἐπαναστρέφειν ὅπερ ἔργοις ἠθέτησαν; Ἄλλ' οὐδὲ ὁ μοναχικὸν ἔσθημα ἐνδεδυμένος ἀρχιερεὺς, εἴτα τὸ μέγα καὶ ἀγγελικὸν ὑποδύς σχῆμα, ἔτι τῆς ἱερωσύνης μεταποιηθήσεται· εἰ γὰρ τὸ μικρὸν σχῆμα, ὅπερ ἀββάδων τοῦ τελείου τυγχάνει, τὴν ἀρχιερωσύνην δύναται παύειν, πολλῶ γε μᾶλλον ἢ τελεία ἀπόκαρσις. Τοῦτο δὲ τοῖς ἱερεῦσιν οὐκ ἐμποδῶν ἔσται, οὐ γὰρ διδασκάλου τόπον ἐπέχουσι· διὰ τοι τοῦτο, καὶ μετὰ τὴν ἀπόκαρσιν ἱεουργεῖν οὐ κωλύονται, οἷον τοῦ κανόνος χώραν ἐπὶ τούτοις μὴ ἔχοντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Ὅτι οὐ δεῖ γίνεσθαι ἐπίσκοπον ἐν πόλει, ἢ κώμῃ μικρᾷ.

Σαρδικῆς ζ΄.

Ὁ ζ΄. τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου κανῶν, οὐκ οἶεται δεῖν ἐπίσκοπον ἐν κώμῃ προχειρίζεσθαι, ἢ ἐλαχίστη πόλει, ἢ δὴ καὶ εἰς ἀρκέσει πρεσβύτερος, ἵνα μὴ τὸ τοῦ ἐπισκόπου ἀξίωμα εὐτελές τι χρῆμα καὶ εὐκαταφρόνητον λογίζεται τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ χειροτονεῖσθαι ἔνθα καὶ μόνον παλαιὸν ἔθος ἦν· εἰ δέ τις τῶν πόλεων λαοῖς μὴ πλήθουσα πρότερον, πολλοῦς ἔπειτα τοὺς οἰκήτορας σχοίη, καὶ ἀξία ἐπισκόπου κριθεῖη, λαμβανέτω ἐπίσκοπον μετὰ γνώμης ὁμοῦς συνοδικῆς, κατὰ τὸν λέγοντα ἀποστολικὸν κανόνα, μηδὲν τι περιττὸν γίνεσθαι παρὰ τοῦ ἐπισκόπου ἄνευ γνώμης συνοδικῆς, ὃν καὶ κατὰ τὸ ἰά. Ζήτησι κεφάλαιον τοῦ παρόντος στοιχείου. Τό γε μὴν ψηφίζεσθαι τοὺς ἐπισκόπους παρὰ τοῦ πλήθους τῶν πόλεων, καὶ παρὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων χειροτονεῖσθαι, εἴρηται μὲν καὶ ἐν ἑτέροις διακρήροις κανόσιν, ἀλλὰ τὸ τήμερον ἔχον οὐ γίνεται· οἱ γὰρ

τούτους χειροτονοῦντες, καὶ τὰς ἐκείνων ψήφους διὰ τῶν τῆς ἐπικρατίας ἐπισκόπων ποιοῦνται.

Λαοδικείας ςζ'.

Ταῦτα καὶ ὁ ςζ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου διορίζεται, Ἐν ταῖς κώμαις καὶ ταῖς χώραις ἐπισκόπους μὴ καθίστασθαι, ἀλλὰ περιοδευτάς, οὓς ἡμεῖς ἐξάρχους φαμέν, ὡς περιϊόντας, καὶ τοὺς πιστοὺς καταρτίζοντας, καθέδραν δὲ οἰκείαν μὴ κεκτημένους· Εἰ δέ τινες, φησὶ, πρό γε τούτου τοῦ κανόνος ἐνταῦθα κατέστησαν ἐπίσκοποι, μηδὲν ἄνευ γνώμης τοῦ τῆς πόλεως ἐνεργείωσαν ἐπισκόπου, δι' οὗ καὶ τοῦ τοιούτου βαθμοῦ ἡξίωνται, μήτε μὴν οἱ πρῶτοντες.

Τούτοις ἀκόλουθα καὶ ὁ νή., πρὸς δὲ καὶ ὁ ιη'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου θεσπίζουσιν, ἐν ταῖς φύλαις καὶ μικραῖς παροικίαις ἐπισκόπους μὴ γίνεσθαι· εἰ δὲ καὶ γενέσθαι συμβαίη, ἀλλὰ μὴ ἄνευ γνώμης τῶν ἐχόντων αὐτάς ἐπισκόπων, καὶ τὸν γεγονόςτα ἐν αὐτῇ καὶ μόνῃ ἀρκεῖσθαι, καὶ μὴ περαιτέρω ταύτης προβαίνειν, καὶ ἐτέρων ἐθέλειν ἀντιποιεῖσθαι, ὡς ἀνηκόντων δῆθεν αὐτῷ, ἀλλὰ τὸ ἀμεταθέτως μὲν ἔχειν τὰ τῶν ἐπισκοπῶν ὄρια, εἰσέτι διατηρεῖται, κατὰ τὴν τῶν κανόνων ἀκρίβειαν· ἐπισκοπὰς δὲ ἐκ νέου ἐν παροικίαις ἐτέροις ἐπισκόποις ὑποκειμέναις, οὐκ εἴωθε γίνεσθαι, εἰ μὴ βασιλεὺς γράμμασι τοῦτο ἐφῆ· ἀλλ' οὐδὲ τῇ μεγάλῃ Συνόδῳ καινίζεῖν ἐπισκοπὴν ἐφείται, χωρὶς βασιλικοῦ ἐπιτάγματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑ΄.

Περὶ χωρεπισκόπων.

Ἐπειδὴ τοίνυν οὐκ ἡξίουں οἱ θεῖοι Πατέρες ἐπίσκοπον ἐν εὐτελεῖ καὶ σμικρᾷ κώμῃ καθίστασθαι, δεῖν ἔκριναν χωρεπισκόπους ἐν ταύταις χειροτονεῖσθαι. Οὐκ ἄκαιρον δὲ οἶμαι βραχέα καὶ περὶ τούτων κατὰ τὸ παρῆκον ἐνθάδε διεξελεῖν, εἰ καὶ τῷ βαθμῷ τούτῳ σιγὴν ὁ χρόνος ἀρτίως ἐπέταξεν.

Νεοκαισαρείας ιδ'.

Ὁ οὖν ιδ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ Συνόδου κανων, Οἱ χωρεπίσκο-

ποι, φησί, τύπον τῶν ἐβδομήκοντα φέρουσιν Ἀποστόλων, ὡσπερ ἄρα οἱ ἐπίσκοποι τῶν δώδεκ, οἷς ἐμφυσήσας ὁ Κύριος ἔφησε· Λάβετε Πνεῦμα ἅγιον, ἄν τινων ἀφήτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, καὶ τὰ ἐξῆς, οἱ δὴ καὶ ἄλλοις διανέμειν τὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπορίσαντο χάριν· ταῦτα δὲ καὶ τοῖς ἐβδομήκοντα οὐκ ἦν δεδομένα· καὶ δῆλον ἐκ τοῦ τὴν βίβλον ιστορῆσαι τῶν Πράξεων, τὸν Φίλιππον, τῶν ἐπτὰ τυγχάνοντα διακόνων, εἰς Σαμάρειάν τε κατελθεῖν, καὶ πολλοὺς τῶν ἐκεῖ βαπτίσει, Πνεύματος δὲ ἁγίου τούτους μὴ κοινωνῆσαι· ταύτη τοι καὶ Πέτρος ἀπεστάλησαν παρὰ τῶν Ἀποστόλων καὶ Ἰωάννης, οἱ καὶ τὰς χεῖρας ἐπιθέντες τοῖς βαπτιζομένοις, τὸ Πνεῦμα ἐχορήγησαν, μήπω αὐτοῖς ἐπιπεπτωκός· τὸν τύπον οὖν οἱ χωρεπίσκοποι πληροῦντες τῶν ἐβδομήκοντα, οὐδὲ πρεσβυτέρους, ἢ διακόνους χειροτόνουν, οἷα μὴδὲ τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος παρέχειν· δυνάμενοι τούτῳ δὲ μόνον, φησί, τετίμηνται, τῷ τὰ θεῖα δῶρα προσφέρειν, διὰ τὸ σπουδαίως τοῖς πένησι διανέμειν τα εἰς τὸ Κυριακὸν συναγόμενα.

Περὶ ἱερέων πνευματικῶν.

Εἰ οὖν οἱ χωρεπίσκοποι οὔτε ἁμαρτιῶν ἄφεσιν, οὔτε Πνεῦμα ἅγιον ἐδύναντο χορηγεῖν, οἱ πλείω τῶν πρεσβυτέρων τὰ πρόνομια κεκτημένοι, σχολῆ γ' ἄν οὗτοι λογισμοὺς δέξασθαι δυναθεῖεν, καὶ ἁμαρτήματα λύειν τε καὶ δεσμεῖν, ἄν μὴ παρὰ ἐπισκόπου τὴν ἐξουσίαν λάβωσι ταύτην.

Ἀντιοχείας ι.

Ὁ δὲ ι. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, ὑπὸ μὲν τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου, ἐν τῇ ὑποκειμένη τούτῳ χώρᾳ, τοὺς χωρεπίσκοπους χειροτονεῖσθαι κελεύει· ὑπὸ δὲ τούτων, μήτε πρεσβύτερον, μήτε διάκονον, εἰ μὴ μόνον ἀναγνώστας, καὶ ὑποδιακόνους, καὶ ἐφορκιστάς· τοὺς δὲ ταῦτα παραβαίνοντας ἀφαιρεῖ τῆς ἱερῶσύνης.

Ἀγκύρας ιγ'.

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ ιγ'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ διέξεισι, πρεσβυτέρους ἢ διακόνους τὸν χωρεπίσκοπον μὴ χειροτονεῖν· εἰ δὲ διὰ γραμ-

μάτων του επισκόπου επιτραπείη, πρεσβύτερον και εν ετέρω χειροτονήσει κώμη.

Βασιλείου ι'.

Ο δὲ μέγας Βασίλειος τοῖς ὑπὸ αὐτὸν ἐπιστέλλει χωρεπισκόποις, γνώμης αὐτοῦ χωρὶς μὴ χειροτονεῖν ὑπηρέτας, ἥτοι ὑποδιακόνους, ὅτι πολλοὶς καὶ τῶν ἀναξίων ἀνεξετάστως ἐπετίθεσαν τὰς χεῖρας· ἢ γινώσκετε, φησὶν, ὅτι λαϊκὸς ἔσται ὁ ἄνευ γνώμης ἡμετέρας εἰς ὑπηρεσίαν καταλεγείς· τῶν δὲ ἄλλων τῆς τοῦ ἁγίου ἐπιστολῆς, τίς ἂν ἀξίως ἀγάσαιο;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΒ΄.

Περὶ ἐπιτορκίας.

Ἀποστόλων κέ.

Ὁ κέ. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανῶν, τὸν ἐπιτορκίας ἀλόντα, ἢ πορνείας, ἢ κλοπῆς ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, καθαιρεῖσθαι καὶ μὴ ἀφορίζεσθαι ἀξιοῖ· οὐ γὰρ πρὸς ἡμῶν ἔστι, δις ἐκδικεῖν ἐπὶ τὸ αὐτό.

Βασιλείου ι.

Ὁ δὲ ι. τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανῶν, Οἱ ἐξομνύμενοι, φησὶ, τὴν χειροτονίαν μὴ καταδέχεσθαι, μὴ ἀνγκυζέσθωσαν ἐπιτορκεῖν· εἰ γὰρ καὶ δοκεῖ τις εἶναι κανῶν ὁ συγχωρῶν ἐξεῖναι λύειν αὐθις ἑαυτοῦς τοῦ δεσμοῦ, ὃν σφίσι αὐτοῖς ἀνοήτως ἐπέβαλον, ἀλλὰ πείρῃ ἐγνώκαμεν, ἥκιστα τοὺς ἐπιτορκήσαντας εὐδοκεῖσθαι, καὶ εὐαρέστους εἶναι Θεῷ· σκοπεῖν γε μὴν δεῖ καὶ τὸ εἶδος τοῦ ὅρκου, καὶ τὰ ῥήματα, καὶ τὴν διάθεσιν, ἀφ' ἧς ὁμωμόκασι, καὶ τὰς κατὰ λεπτόν ἐν τοῖς ῥήμασι προσθήκας, μὴ ἄρα ἐκ μικροψυχίας τυχόν, καὶ οὐκ ἐξ ἀμεταθέτου γνώμης, ὁμόσαι προήχθησαν· μηδεμιᾶς δὲ παραμυθίας φαινομένης, ἐατέον αὐτούς· τὰ δὲ ἐξῆς, Λογγίνω τινὶ ἀγρὸς ἦν, καλούμενος Μίνδαλα, τῆ ἐπισκοπῆ Μισθίας ὑποκείμενος. Σεβῆρος δέ τις, Μασάδων ἐπίσκοπος, Κυριακόν τινα εἰς τὸν ἐν ἀγρῷ ναὸν πρεσβύτερον κεχειροτόνηκεν, ὁμόσαντα περὶ μὲν τε τῷ ναῷ καὶ τῆ ἐπι-

εποπῆ αὐτοῦ ὑποκεῖσθαι· ἀλλ' ὁ τῆς χώρας ἐκείνης ἐπίσκοπος ἱερουργεῖν ἐκώλυε τὸν Κυριακὸν, οἷα παρ' ἑτέρου χειροτονηθέντα ἐν Ἐκκλησίᾳ διαφερούση αὐτῷ· τοιγάρτοι καὶ καταλιπὼν αὐτὴν ὁ Κυριακὸς ὤχετο· ὁ δὲ Λογγίνος λυπούμενος ἠπεῖλει τὸν ναὸν ἐρημώσῃν, καὶ εἰς ἔδαφος καθαιρήσειν· ἐρωτηθεὶς οὖν ὁ ἅγιος, ἀξιοὶ τὸν ἀγρὸν, ἐν ᾧ ἐπεκηρύχθη ὁ Κυριακὸς, τῇ ἐπισκοπῇ Μασσάδων ὑποτεθῆναι, εἰ καὶ ἑτέρας ἦν ἐνορίας, καὶ τὸν Κυριακὸν ἐκεῖσε αὐθις ἐπαναστρέψαι· οὕτω γάρ, φησί, καὶ ἡμεῖς οὐ δόξομεν παρὰ κανόνας ποιεῖν, τῷ Κυριακῷ συμπεριφερόμενοι, καὶ ἐκεῖνος τὸν ὄρκον οὐ παραθήσεται· οὐδὲ γὰρ πρόσκειται τῷ ὄρκῳ, ὡς οὐδὲ βραχὺ τοῦ ἀγροῦ ἀναχωρήσει· καὶ ὁ Λογγίνος τὴν Ἐκκλησίαν οὐκ ἐρημώσει, καὶ τὴν ἐκτουοῦ οὐ βλάψει ψυχὴν. Ὅρα πῶς ἐκ τῆς τῶν ἐγκλήσεων ἐξετάσεως τὸν νοῦν ἐθήρευσεν ὁ ἅγιος, ὥστε μὴ δοκεῖν ἐπιορκεῖν τὸν ὁμόσαντα. Τοῦ δὲ Σεβήρου ἐγκαλουμένου τὸ παρ' ἐνορίαν χειροτονησάμενος, καὶ λήθην προβυλλομένου, τῷ Θεῷ μὲν, φησὶν ὁ ἅγιος, τὴν ἐκδίκησιν ἀνατίθεμεν, τῷ τῶν κρυπτῶν γινώσκει καὶ ἐξεταστῇ· ἡμεῖς δὲ ἀδιακρίτως τοῦτον δεχόμεθα, συγγνώμην διδόντες ἀνθρωπίνῳ πάθει, τῇ λήθῃ (οὐ γὰρ ἐσμὲν τῶν καρδιῶν κριταί, ἀλλ' ἐξ ὧν ἀκούομεν κρίνομεν), εἰ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν πολυτρόπως ἐλυμήνατο, χειροτονήσας μὲν παρ' ἐνορίαν ἀκνονίστως, ὄρκῳ δὲ καταδεσμήσας παρὰ τὰ εὐαγγέλια, ἐπιορκεῖν δὲ διδάξας δι' ὧν μετετέθη ὁ πρεσβύτερος, ψευδόμενος δὲ νῦν δι' ὧν τὴν λήθην σχηματίζεται.

Ἐν δὲ τῷ ιζ' κανόνι ταῦτα διετίθηται· Ἄπιστός τις λαχὼν ἄρχειν Ἀντιοχείων, ἀπειλαῖς καταπλήξας τῶν ἐνταῦθα ἱερέων ἐνίου, εἰς τοῦτο βίβας ἤγαγε καὶ ἀνάγκης, ὥστε ὁμοῦσαι τῆς ἱερωσύνης πεπαῦσθαι· τούτων εἷς τις, Βιάνωρ ὄνομα, εἰς τὸ Ἰκόνιον μετεκίσθη, περὶ οὗ τὸν μέγαν Βασίλειον, τοῦ θεοῦ ἐρομένου Ἀμφιλοχίου, φάνηκε, ὅτι κοινὸν ἐξεθέμην ὄρον καὶ κανόνα περὶ τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ ὁμωμοκόντων πρεσβυτέρων, ἵνα τῶν μὲν κοινῶν συλλόγων ἀπέχωνται, ἰδίᾳ δὲ τὰ τῶν πρεσβυτέρων ἐνεργῶσιν, ὅπως μὴ τοῖς εἰδόσιν αὐτοῦ τὰ τῆς ἱερουργίας ἐξομοσαμένους, αἵτιοι σκανδάλου γένοιτο· τούτῳ δὲ τῷ Βιάνωρι μάλλον ἄδειαν παρέχει πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν, ὅτι οὐκ ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἀλλ' ἐν Ἰκόνιῳ τὰ τῆς ἱερουργίας μέλλει πράττειν· δεκτὸς οὖν

ἔστιν ἀπαιτούμενος παρὰ τῆς εὐλαβείας σου μεταμέλεισθαι ἐπὶ τῇ εὐκολίᾳ τοῦ ὄρκου, ὃν ἐπὶ τοῦ ἀπίστου ἀνδρὸς ἐξωμόσατο, βασιλεύσαι τὴν ὄχλησιν τοῦ μικροῦ ἐκείνου κινδύνου μὴ δυνηθείς. Ἄλλ' ἐν μὲν τῷ ξδ'. τοὺς ἐπιόρκους τῶν λαϊκῶν ἀπροσδιορίστως ἐπὶ δεκαετίαν τῶν ἀγιασμάτων ἀπείργει· ἐν δέ γε τῷ πβ', διακρίσει χρησάμενος, τοὺς μὲν ἐξ ἀνάγκης καὶ βίης ἐπιορκήσαντας, μετὰ ἐξκετῆ χρόνον δέχεσθαι διωρίσατο· τοὺς δὲ χωρὶς ἀνάγκης τὴν ἑαυτῶν πίστιν προδόντας (ἐπιορκία γὰρ ἐστὶ Θεοῦ ἄρνησις), μετὰ ἐνδέκατον ἔτος τῆς θείας ἀξιῶν κοινωνίας, μετάνοιαν ἀξιόλογον ἐπιδειχθέντες. Τούτοις δὲ τοῖς ἐπιτιμίοις ὑπόκεινται οἱ ἕκοντι τὸ ἀμάρτημα τῆ ἐξομολογήσει θρικυβεύσαντες, καὶ τὴν θεραπείαν ἐπιζητήσαντες, οὐ μὴν οἱ τοῖς ἐτέρων ἐλέγχους φωραθέντες ἐπιόρκοι· ἐκεῖνοι γὰρ, ἅμα τῆ εἰς χρήματα ποινῇ, καὶ πλείονως ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐπιτιμῶνται· ὁ γὰρ ἔλεγχος, ὡς πολλάκις εἴρηται, διπλασιάζει τὸ τοῦ ἀμαρτήματος ὄφλημα, ὡσπερ οὖν ἡ μετάνοια κουφίζει τῆς τιμωρίας τὴν πλάστιγγα. Πολυειδῆς δὲ ἐστὶ τὸ τῆς ἐπιορκίας ἀμάρτημα, παρὸ καὶ δυσχερῶς θεραπεύεται· ἄλλως γὰρ ἐπιτιμᾶται ὁ κατ' ὀλιγορίαν ὀμόσας καὶ ἐπιορκήσας· ἄλλον τρόπον ὁ κατὰ βίαν· ὁ μεταμέλω χρησάμενος, ἄλλως ἢ οὗτοι· ἐτέρως ὁ τινὶ ἀμυνόμενος· τὸν δὲ κατὰ δόλον τοῦτο πεποιηκότα ποῦ θήσεις; ὁ δὲ κατὰ τι παιγνῶδες καὶ ἀπόβλητον τὸν ὄρκον ἠθετηκῶς ποῦ τετάξεται; ὁ δὲ σωματικὸν ὄρκον παραβεβηκῶς, ὁ δὲ ἔγγραφον, περὶ τούτων τί χρὴ προσδοκᾶν; Ἐξεταστέον τοίνυν ἀκριβῶς τὰ τοιαῦτα, καὶ εἰς δύναμιν θεραπευτέον.

Ἐν δὲ τῷ κθ'. τοὺς ὀμνύοντας τῶν ἀρχόντων, ἐνίους τῶν ὑπὸ χεῖρα τιμωρίας ὑποβαλεῖν, διττῶς ἰᾶσθαι κελεύει· τῆ μὲν, μὴ προχείρως ὀμνύσαι διδάσκεισθαι· τῆ δὲ, μὴ εἰς ἔργον τὴν πονηρὰν καὶ ἀπάνθρωπον κρίσιν ἐκφέρειν· ἀλλὰ τὴν μὲν ἐπὶ τῆ προπετεία τοῦ ὄρκου μετάνοιαν ἐπιδείκνυσθαι, μὴ μέντοι προσχήματι εὐλαβείας, τῆς περὶ τὸν ὄρκον δηλαδὴ, τὴν πονηρίαν ἑαυτῶν βεβαιούσιν· οὐδὲ γὰρ τῷ Ἡρώδῃ συνήνεγκεν εὐορκῆσαι, ὅς τὴν πάγην
1) ὄθθεν τῆς ἐπιορκίας φυλαττόμενος, τῷ τοῦ φόνου ἔάλω, ἔργον

1) κλέων, ε.

μαχαίρας τὸν τοῦ παντός ἄξιον προφήτην θέμενος. Καθάπαξ μὲν γὰρ ἅπας ὄρκος ἀπείρηται καὶ κατακέκριται, πολλῶ δὲ δήπου πλέον εἰκὸς, ὁ ἐπὶ κακώσει τινῶν προαχθεὶς ὥστε μεταγινώσκειν χρῆ τὸν ὁμνύοντα, οὐχὶ σπουδάζειν βεβαιοῦν τὸ ἀνόσιον. Καὶ γὰρ εἴ τις ὀφθαλμούς τινος ἐξορύξειν ὁμόσει, ἢ φονεύσειν, ἢ τῶν ἐντολῶν ἠντιναοῦν ἀθετήσειν, ἐξεταστέον, τί ἄρα βέλτιον, παρ' οὐδὲν θέσθαι τὸν ὄρκον, ἢ εἰς ἔργον τὸ κακὸν ἀγαγεῖν, καὶ τὴν ἐντολὴν παραβῆναι. Ἰησοῦσα γὰρ, φησὶν ὁ Δαυὶδ, καὶ ἔφησα τοῦ φυλάξει τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου 1), οὐχὶ τὴν ἀμαρτίαν ὥσπερ γὰρ τὴν ἐντολὴν ἀμεταθέτοις κρίμασι προσήκει βεβαιουῦσθαι, οὕτω τὴν ἀμαρτίαν παντοίως ἀκυροῦσθαι καθήκει καὶ ἀφανίζεσθαι 2). ἀλλὰ καὶ ὁ χωρὶς ἀνάγκης ἔννομον ἀθετήσας ὄρκον, πλέον εὐθύνεται, ἢ ὁ βίην παθῶν· εἰ δὲ μὴ ἔννομος εἴη ὁ ὄρκος, ἀλλ' ἐφ' ᾧ τίνα δράσειν κακῶς, ἢ στερήσειν τινὸς ἀγαθοῦ, ἢ πάλιν, εἴτις ὁμόσειε πρᾶγμα μὴ ὄν ἄξιον εἰς ὄρκον ἄγεσθαι, τότε ἡ ἀθέτησις κολάσει μὲν οὐχ ὑπόκειται, μετρίαν δὲ πρὸς τοῦ ἐπισκόπου τὴν ἐπιτίμησιν δέχεται.

Ἄλλ' ἐπεὶ περ εὐθύνονται μὲν οἱ ἐπίορκοι 3), οἱ δὲ εὐορκοῦντες ἀφίενται, καὶ τὸ ὁμνύναι ἄρα δέδοται, εἴποι τις ἄν, καὶ ποῦ τῆς εὐαγγελικῆν θήσομεν ἐντολὴν, τὴν μὴ ὁμνύναι ὅλως διακελευομένην;

Ἄλλ', οἶμαι, τὸ εὐαγγέλιον ὥσπερ τῶν ἀμαρτημάτων τὴν πρώτην, ὡς εἶπειν, βλάστην ἐσπούδακεν ἐκρίζου, οὕτω δὲ καὶ τὸν ὄρκον, ὡς τῆς ἐπιτορκίας ὄντα θύραν, ἀπείρηκεν ἄλλως τε, ἐκεῖνο μὲν τῶν εἰς τὸ τέλειον ἐφθακόντων ἄν εἴη, ὥσπερ τὸ πωλῆσαι τὰ ὑπάρχοντα καὶ δοῦναι πτωχοῖς· εἰ γὰρ πάντες πωλεῖν ἀνάγκην ἔξουσι, τίνες ἄν εἶεν οἱ ὠνούμενοι; πρὸς δὲ καὶ τὸ, τὴν παρσιὰν παιομένους, τῆς ἐτέρας μὴ φείδεσθαι· καὶ τὸν χιτῶνα τῷ ἱματίῳ προσαποδύεσθαι, καὶ ὅσα τῆς εὐαγγελικῆς νομοθεσίας ἕτερα, ἅπερ οὐκ ἀνάγκην ἔχει τοῖς ἐπιτασσομένοις, αἵρεσιν δὲ καὶ φυλάττουσι μὲν, τιμὴν καὶ ἀντίδοσιν, μὴ φυλάττουσι δὲ, οὐδ' ὄντιναοῦν κίνδυνον· ὁ δὲ ἔννομος ὄρκος δεύτερον ἐκεῖνου καὶ οὐκ ἀπόβλητον. Ἔνθεν τοι καὶ τῶν βασιλέων οἱ τὴν τῆς εὐσεβείας

1) Ψαλ. ριή, 103. — 2) ἀφανίζεσθαι, ε. — 3) ὄρκοι ε.

πορφύραν ἠμφιεσμένοι, τοῦτον μὲν ἔστιν οὐ προβαίνειν ἐπέτρειψαν, τὸν δὲ παράνομον καὶ ἀπαίδευτον, παντάπασιν κεκωλύκασιν.

Περὶ τινος ὁμολογίας τὴν τρίτην νηστεύειν.

Τῶν εὐπατριδῶν δὲ τινος ὁμολογίας τὴν τρίτην τῆς ἐβδομάδος καθάπαξ τοῦ κρέως ἀπέχεσθαι, τιμᾶν ἐντεῦθεν ἐγνωκός τὸν τίμιον Πρόδρομον, καὶ τῆ Συνόδου προσαναθεμένου, εἰ ἀνάγκην ἔξει καὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, τρίτην τῷ τηνικαῦτα τελουμένην ἡμέραν, τὸν ὄρκον τῆς νηστείας τηρῆσαι, ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης Λουκᾶς ἐκεῖνος μετὰ τῆς ὑπ' αὐτὸν Συνόδου ἀπεκρίνατο, ὅτι, εἰ καὶ εἰς πάντα καιρὸν ἡ νηστεία ἀγαθὸν, ἀλλ' οὐ χρὴ τὸν τοιοῦτον ὄρκον προκεκρίσθαι τῆς δεσποτικῆς ἑορτῆς· εἰ γὰρ οἱ Ἀπόστολοι κολάζουσι τὸν ἐν σαββάτῳ ἢ κυριακῇ νηστεύοντα, ἢ γόνυ κλίνοντα, τίς ἀνάσχοιτο ἂν τοῦ προτιμῶντος τὸν ἰδίαν γεγονότα καὶ αὐθαίρετον τῆς νηστείας ὄρκον τῆς δεσποτικῆς ἑορτῆς καὶ πνευματικῆς εὐφροσύνης; Ζήτει καὶ ἐν τῷ θ'. Κεφαλ. τοῦ Β στοιχείου κανόνα τοῦ ἀγίου τούτου κή. καὶ ἐν τῷ α'. Κεφ. τοῦ Α στοιχ. κανόνα πά.

Συνόδου ς'. κδ'.

Οὐ δὲ καὶ μεμνημένος ὁ κδ'. τῆς ς'. Συνόδου κανῶν, Ἐπειδὴ, φησὶ, τοὺς ὁμνύοντας ὄρκους ἑλληνικοὺς, οἷον μὰ τὸν ἥλιον καὶ τοὺς τοιούτους, ὁ τοῦ μεγάλου Βασιλείου πά. κανῶν ἐπιτιμῆσει καθυποβάλλει, καὶ ἡμεῖς τούτοις ἀφορισμὸν ὀρίζομεν.

Νόμοι.

Ἐπὶ ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν μέχρι καὶ ἀναγνωστῶν, τὸ ὁμνύναι ὅλως κεκώλυται· διὰ δὲ τῆς ἐγγράφου ὁμολογίας τὰ τοῦ ὄρκου τούτοις πληροῦται 1).

Ἐν ταῖς ψήφοις δὲ τῶν ἀρχιερέων καὶ μόνον, ὁ ἐπίσκοπος καθαιρεῖται ἀρνούμενος τὴν ἰδίαν ὑπογραφήν, ἐν ἐτέραις δὲ ὑποθέσεσιν οὐ καθαιρεῖται, ἀλλὰ ζημιοῦται κατὰ τοὺς νόμους.

Λέγει δὲ καὶ ἡ σβ'. νεαρά τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ σοφοῦ· Πᾶν ἐγγράφον, ᾧ ἐπιγέγραπται ὁ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ

1) Δ. 25 Κώδ. I. 3.

τύπος διὰ χειρὸς τοῦ συνθεμένου αὐτοῦ, ἔχειν ὀφείλει τὸ ἰσχυρὸν καὶ ἀμετάπτωτον, εἰ καὶ κατησφαλισμένον οὐκ ἔστι διὰ προστίμου.

Οὐδεὶς κατὰ Θεοῦ ὁμόσας κινδυνεύει· ἱκανὸν γὰρ ὁ ἕρκος τιμωρὸν ἔχει τὸ θεῖον· ὁ δὲ κατὰ βασιλέως ὁμόσας κατὰ τινὰ θερμότητα συγχωρεῖται· πλὴν ὁ ἐν διαλύσει ἐπιτορκῶν κατὰ τοῦ βασιλέως, τὸ πρόστιμον δίδωσι, καὶ ἐκπίπτει τῆς ἰδίας ἀγωγῆς, καὶ ἀτιμοῦται 1).

Ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις εἴωθεν ὁ δικαστῆς ἐπιφέρειν ὄρκον, καὶ οὕτω ψηφίζεσθαι 2).

Καλῶς ἐπιφέρω σοι κατὰ τῆς σωτηρίας σου ὁμόσαι· πᾶς γὰρ Θεμιτὸς ἐξ ἐπαγωγῆς ὄρκος φυλάττεται, καὶ ὃν τις ὁμόσῃ κατὰ τὴν ἰδίαν θρησκείαν· ὁ δὲ κατὰ ἀδοκίμου θρησκείας γεγωνῶς ὄρκος οὐ φυλάττεται 3).

Ὁ ἐκ δικαστικῆς ψήφου, ἢ ἐξ αἰτήσεως τοῦ ἀντιδίκου ὄρκον ὑπέχων ἐπ' Ἐκκλησίας, τῶν ἀχράντων ἐρχπτόμενος εὐαγγελίων, ἐπιτορκεῖν δὲ μετὰ ταῦτα ἐλεγχθεὶς, γλωσσοκοπέσθω· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ μαρτύρων 4).

Ὁρκος ἐστὶ λόγος πιστούμενος δι' ἑαυτοῦ τὴν ἀλήθειαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΓ΄.

Περὶ ἐπιτρόπων καὶ κουράτορων.

Συνόδου τετάρτης γ΄.

Ὁ γ΄. τῆς δ΄. Συνόδου κανὼν, κληρικοὺς ἢ μονάζοντας ἀπειρηκεν ἀλλότρια κτήματα μισθοῦσθαι δι' αἰσχροκέρδειαν, ὅπερ ἐστὶ πράγματα ἐργολαβεῖν κοσμικὰ 5), τῆς θείας λειτουργίας καταμελοῦντας, εἰ μήπου ἐκ τῶν νόμων καλοῖτό τις εἰς ἀφηλίκων ἀπαραίτητον ἐπιτροπήν· τοῖς μὲν γὰρ ἀνήθοις ἐπίτροποι δίδονται, τοῖς δὲ ἀφήλιξι κουράτορες. Καὶ ἄνηθοι μὲν εἰσιν ἄρ-

1) μδ'. Βασ. ΚΒ', ε, καὶ μέ. Βασ. ΙΑ', β'. — 2) λά. Βασ. ΚΒ', ε. — 3) Προσίμ. καὶ ε. Θέμ. α. καὶ γ'. Βασ. ΚΒ', ε. — 4) Π. ὄχ. Ν. ΑΘ'. Κεφ. μτ'. — 5) Τὸ ἐργολαβεῖν ἐστὶ τὸ αἰσχρὰ κέρδη λαμβάνειν, καὶ ἀλλότρια πράγματα καὶ ὑπεθέσσει μεταχειρίζεσθαι· σημείωσις ἐν Χ. 1378 δι' ἐρευθῆς γραφῆς.

βενες, οἱ τῶν ιδ'. ἤττους ἐτῶν ἄνηθοι δὲ θήλειαι, αἱ ἤττους τῶν
 εβ'. ἐτῶν ἀφήλικες δὲ, οἱ τὴν ἥβην ὑπερανabάντες, ἤττους δὲ
 τῶν κέ. ἐτῶν, καὶ ἄρρενες ὄσι, καὶ θήλειαι. Δύναται καὶ ὁ τῆς
 πόλεως ἐπίσκοπος ἐπιτρέπειν τοῖς τοιούτοις ἐκκλησιαστικῶν
 φροντίζειν πραγμάτων, ἢ ὄρφανῶν καὶ χηρῶν ἀπρονοήτων, καὶ
 τῶν μάλιστα ἐκκλησιαστικῆς δεομένων βοηθείας, διὰ τὸν φόβον
 τοῦ Κυρίου, ὡς ἐν ταῖς Πράξεσιν ἱστόρηται, προχειρισμένων
 τῶν Ἀποστόλων τοὺς ἐπτὰ διακόνους, ἵνα μὴ ἐν τῇ καθημερινῇ
 διακονίᾳ αἱ χῆραι παραθεωρῶνται· οὐ μὴν ἑαυτοὺς ταῖς τοιαύ-
 ταις ἐπιρρίπτειν διοικήσεσιν ἐφείται κέρδους χάριν ἢ δόξης· οἱ
 δὲ βοηθείας δεόμενοι, οὗτοι ἂν εἶεν οἱ τῇ Ἐκκλησίᾳ προσπεφου-
 γότες, ἐπηρείας δυναστῶν ἐκτρεπόμενοι, ἢ οἱ περὶ τι πταίσαν-
 τες, ἢ εἰς δουλείαν ἀδίκως ἐλκόμενοι, καὶ ζητοῦντες ἐπικου-
 ρίαν, δι' οὗς καὶ οἱ ἐκδικιοὶ γίνονται· τὸν δὲ παραβαίνοντα, τοῖς
 προσήκουσιν ἐπιτιμίαις καθυποβάλλεσθαι βούλεται. Πάντες τοίνυν
 κληρικοί τε καὶ μοναχοί, κατ' ἐπιτροπὴν τοῦ σφῶν ἐπισκόπου, οὐ
 μόνον ἐκκλησιαστικά, ἀλλὰ καὶ πολιτικά ἐνεργῆσαι δύνανται
 πράγματα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπιτροπὴν ὑπελθεῖν καὶ κουρατο-
 ρεῖαν ἐπιτροπῆς δὲ τῆς ἔξωθεν δίχα, ἐπισκόποις καὶ μοναχοῖς,
 οὔτε ἐπιτροπὴν, οὔτε κουρατορεῖαν ἔξεστι δέξασθαι, καὶ εἰ ἐκ
 τῶν νόμων καλοῦνται· οἱ δὲ κληρικοί, ὅτε καλοῦνται παρὰ
 τῶν νόμων, καὶ τὰ ἀμφοτέρω ὑπελθεῖν οὐ κωλύονται· πάντες
 δὲ κοινῇ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα ἐνεργεῖν οὐκ ἐμποδίζονται,
 καὶ δίχα προτροπῆς ἐπισκόπου.

Νόμος.

Τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους ἢ μοναχοὺς ἐκ μηδενὸς νόμου
 ἐπιτρόπους ἢ κουράτορας οἰουδήποτε προσώπου γίνεσθαι συγχω-
 ροῦμεν· ἐπιτροπεύειν δὲ τῶν ὑπὲρ ψυχῆς ὀφειλόντων δίδεσθαι,
 καὶ διοικεῖν προσκαλουμένους, οὐ κωλύομεν· καὶ γὰρ τοῖς ἀρχιε-
 ρεῦσι μᾶλλον ὀὐπὲρ τῶν πλημμελημάτων ἰλασμός ἀφιέρωται 1).

Τοὺς πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους, καὶ ὑποδιακόνους, τῷ δι-
 καίῳ μόνῳ τῆς συγγενείας εἰς ἐπιτροπὴν ἢ εἰς κουρατορεῖαν
 καλουμένους, τὴν λειτουργίαν ὑποδέχεσθαι συγχωροῦμεν 2).

1) ἐκ Βασ. Γ, ε. — Ν. ξη Λέοντ. — 2) Βασ. αὐτόθι.

Ἐπιτροπεύονται δὲ κατὰ τὸν πολιτικὸν νόμον ἐλεύθεροι, οἱ διὰ τὴν ἡλικίαν ἐκδικεῖν ἑαυτοὺς μὴ δυνάμενοι. 4)

Ἄλλοτριος οἰκέτης ἐν διαθήκῃ ἀχρήστως ἐπίτροπος δίδοται 2).

Οὐκ ἐπιτροπεύει οὐδὲ κουρατορεύει ὁ μείζων τῶν ἐβδομήκοντα ἐτῶν, οὐδὲ ὁ ἐλάττων τῶν κέ. ἐτῶν· πῶς γὰρ ὁ δεόμενος ἄλλου κηδεμονίας 3);

Ἄσωτοι καὶ μαινόμενοι, κἂν μείζονες ᾧσι τῇ ἡλικίᾳ, κουρατορεύονται ὑπὸ τῶν ἰδίων συγγενῶν 4).

Οὐδεὶς ἐγγεῖρῖζει πλέον τῶν τριῶν ἐπιτροπῶν 5).

Τῷ υἱῷ τοῦ αἰχμαλώτου ἐπίτροπος οὐ δίδοται, ἀλλὰ τῇ οὐσίᾳ κουράτωρ· ὑποστρέφοντος γὰρ τοῦ πατρὸς, γίνεται αὐτοῦ ὑπεξούσιος, ὡς εἰ μὴδέποτε ἠχμαλωτίσθη 6).

Τῷ ἔχοντι ἐπίτροπον νοσοῦντα, ἢ γέροντα, δίδοται κουράτωρ παρὰ τοῦ ἄρχοντος; 7).

Ἐὰν κλέψωσιν οἱ ἐπίτροποι πράγματα ἀρηλίκων, ἕκαστος αὐτῶν εἰς τὸ διπλοῦν ἐνέχεται.

Προτιμῶνται τῶν θηλειῶν οἱ ἄρρένες, τελείας ἡλικίας ὑπάρχοντες· γυνὴ γὰρ οὐ κουρατορεύει, οὐδὲ τὰ τῆς ἐπιτροπῆς ὑπέρχεται λειτουργήματα, εἰ μήπου μήτηρ ἢ μάμμη εἴη 8).

Ὁ πλησιέστερος συγγενῆς ἐπιτροπεύει· εἰ δὲ πολλοὶ τὸν αὐτὸν ἐπέχουσι βαθμὸν, πάντες ἐπιτροπεύουσιν 9).

Ζήτει καὶ ἐν τῷ ιε΄. Κεφ. τοῦ Μ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ΄.

Περὶ εὐνούχων.

Ἀποστόλων κβ΄, κβ΄. κγ΄, κδ΄.

Ὁ μὲν κβ΄ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανῶν, Εὐνούχος, φησὶν, εἰ μὲν ἐξ ἐπηρείας ἀνθρώπων τις ἐγεγόνει, ἢ ἐν διωγμῷ τὰ τῶν ἀνδρῶν ἀφηρέθη, ἢ οὕτως ἔφυ, εἰ καὶ ὁ βίος αὐτῷ σεμνὸς εἴη καὶ ἄμμεπτος, εἰς ἱερωσύνην προβιβάζεσθω.

1) Πρῶχ. Ν. Α5', α. — 2) λζ'. Βκτ. ΑΖ, β'. — 3) θ'. Βασ. ΑΖ'. δ'. — 4) ιθ'. Βασ. ΑΗ. ι. — 5) πζ'. Βασ. ΑΗ', ι. — 6) ς'. Βασ. ΑΖ'. α. — 7) ι. Βασ. αὐτίθι. — 8) Πρῶχ. Ν. λς', κεφ. ι. — 9) θ'. αὐτίθι.

Ὁ δὲ κβ'. Ὁ ἑαυτὸν ἀκρωτηριάσας, κληρικὸς μὴ γινέσθω, αὐτόχειρ γὰρ αὐτοῦ γέγονε τῷ παραβόλῳ τοῦ πράγματος, ἑαυτῷ τὸν θάνατον ὡσπερ προμνῶμενος, καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ δημιουργίᾳ πολεμῶν ἄντικρυς.

Ὁ δὲ κγ'. Εἴ τις, κληρικὸς ὢν, ἑαυτὸν ἀκρωτηριάσειεν, ὡς προδηλότατα θανατῶν, καθαιρείσθω.

Ὁ δὲ κδ'. Λαϊκὸς ἑαυτὸν ἀκρωτηριάσας, εἰς ἔτη ἀφορίζεσθω τρία, ὡς ἐπίβουλος τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς· ἄλλως τε καὶ εἰς ἀνδρῶν φύσιν τοῦ Θεοῦ τούτου δημιουργήσαντος, εἰς ἐτέρην ἀλλόκοτον αὐτοὶ ἑαυτοῦς μεταπλάττουσιν, ὥστε μῆτε ἄνδρας εἶναι, καὶ σπερματικὴν καὶ τοῦ ὁμοίου γενετικὴν δύναμιν ἀποβεβληκότας, μῆτε γυναῖκας, οὐ γὰρ τίκτειν ἔχουσι φύσιν.

Συνόδου πρώτης α'.

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ α' τῆς α' Συνόδου κανὼν διορίζεται, τὸν ἐν νόσῳ ὑπὸ ἰατρῶν χειρουργηθέντα, ἢ ὑπὸ βαρβάρων τῶν παιδογόνων μορίων ἀφαιρεθέντα, τοῦ κλήρου μὴ διαπίπτειν· ὅστις γε μὴ υἰγιαίνων, ἐπίτηδες ἐξέτεμεν ἑαυτὸν, τοῦτον μὴ ὅτι κληροῦσθαι, ἀλλὰ καὶ τῷ κλήρῳ ἐξεταζόμενον, ἐξωθεῖσθαι· προσεῖσθαι δὲ εἰς κλῆρον τοὺς ὑπὸ βρβάρων ἢ δεσποτῶν 1) εὐνουχισθέντας, εἰ συμβαίνοντα τῇ ἱερωσύνῃ καὶ τὸν βίον μετιόντες εἶεν

Συνόδου πρώτης καὶ δευτέρας ς'.

Ὁ δὲ τῆς λεγομένης α' καὶ β' Συνόδου κανὼν ἡ' καὶ τὸν ἐτέρους ἐκτέμνοντα, ὡς τῆς τοῦ Θεοῦ δημιουργίας ὑβριστὴν, εἴτε αὐτοχειρῆ, εἴτε ἐξ ἐπιτάγματος, κληρικὸν μὲν ὄντα, καθαιρείσθαι κελεύει, λαϊκὸν δὲ ἀφορίζεσθαι· εἰ μὴπου νόσημά τι προσπεσόν, πρὸς τὴν ἐκτομὴν τοῦ πεπονθότος ἠνάγκασεν· οὔτε γὰρ ἱερέας αἰτιατέον, τοῖς νοσοῦσιν ἐξ ἐπιτάγματος ἐφιστάντας τὸν εὐνουχίζοντα, οὔτε μὴν λαϊκοὺς αὐτοχειρῆ χρωμένους· τοῦτο γὰρ ἰατρείαν τοῦ νοσήματος, ἀλλ' οὐκ ἐπιβουλήν τοῦ πλάσματος, ἢ τῆς πλάσεως ὕβριν λογιζόμεθα.

Ζήτηι καὶ ἐν τῷ ιθ' κεφ. τοῦ Γ στοιχείου κανόνα ε' τῆς ς' Συνόδου.

1) δυναστῶν δ.

Νόμοι

Κελεύομεν μηδένα Ῥωμαίων εὐνουχίζεσθαι, μηδὲ ἔξω τῶν Ῥωμαίων γῆς, μηδὲ ἀγοράζειν μηδένα τὸν εὐνουχισθέντα Ῥωμαῖον· ἀλλὰ καὶ τὸν εὐνουχίσαντα, καὶ τὸν ἀγοράσαντα, καὶ τὸν συμβολαιογράφον, καὶ τὸν τελώνην τὸν κομισάμενον τέλος πρὸς ὑπὲρ τούτου, τιμωρεῖσθαι· τὰ δὲ ἔξω τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἐδάφους εὐνουχιζόμενα ἀνδράποδα βάρβαρα, ἐξεῖναι πᾶσιν ἐμπόροις ἀγοράζειν τε καὶ πωπράσκειν· ἂν δέ τις παρ' ἡμῖν εὐνουχισθῆ δουλος, αὐτίκα τούτω τὴν ἐλευθερίαν δίδοσθαι, καὶν διὰ νόσον εὐνουχισθῆ 1).

Ὁ δὲ ἡδονὴν ἢ ἐμπορίαν εὐνουχίσας τινὰ, εὐγενῆς μὲν ὄν, δημεύεται· εὐτελής δὲ, ξίφει καὶ θηρίοις ὑποβάλλεται.

Ἡ δὲ νεαρά τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ σοφοῦ, τὸν γυναικῆ νόμῳ γάμου συναφθέντα εὐνούχον, τῆ τῆς πορνείας ὑποκείσθαι· κολάσει κελεύει, καὶ τὸν ἀνιέρως συναρμόσαντα ἱερέα, τῆς ἱερᾶ τικῆς ἀξίας ἀπογυμνοῦσθαι· ἐρίησι δὲ τοῖς εὐνούχοις, οὓς βούλονται εἰσποιεῖν, καὶ εἰς μοῖραν τάττειν υἱῶν 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕ΄.

Περὶ εὐχῶν εὐταξίας.

Συνόδου ἑκτῆς οἰ΄.

Ὁ οἰ΄ τῆς ς' Συνόδου κανὼν, τοὺς εὐχομένους ἐν Ἐκκλησίᾳ καὶ ψάλλοντας, μὴ ἀτάκτους προΐεσθαι καὶ ἐπιτεταμένους ἐπισκήπτει φωνάς, ἀλλ' ἐν συντετριμμένῃ καρδίᾳ, καὶ ἤθει κχτεσταλέμηνω, καὶ νοῦ προσευχῆ τὰς εὐχὰς ποιεῖσθαι καὶ ψαλμωδίας, ἐφ' ᾧ τῷ τε ἐντὸς ἤθει, καὶ τῷ ἐκτὸς εἶδει, τοῦ Θεοῦ τὸν ἔλεον ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις ἐλκύσαι· Εὐλαβεῖς γάρ, φησὶν ἢ τοῦ Λευϊτικοῦ βίβλος, ποιεῖτε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ 3)· μηδὲ τοῖς κεκλασμένοις καὶ ἀσέμνοις μέλεσι χρῆσθαι, καὶ τῆ περιττῆ τῆ τῶν ἀσμάτων ποικιλίᾳ, καὶ ᾠδῶν τερετίσμασιν, ἀθυμελικοῖς οὐχ ἤκιστα, καὶ τοῖς ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἢ Ἐκκλησίᾳ προσῆκε Θεοῦ, πολλάκις δὲ ταῦτα καὶ πρὸς πολλῶν κεκώλυνται Πατριαρχῶν μετὰ σφοδρῶν

1) π. Βασ. 10', 4.—Νεαρ. Ἰουστ. ρμδ'. Κεφ. 6'.—2) Ν. Λέοντ. Κ5'.—3) Λευϊτ. 1Ε', 31.

τῶν ἐπιτιμῶν παρήγγελται δὲ τὸ ἀπλοῦν καὶ ἀποίκιον τῆς ψαλμωδίας ἢ πάζεσθαι, ἐν γὰρ ταῖς παννυχίσι καὶ ταῖς τελευταῖς τῶν ἀποικομένων, ὡς τὸ ἀρχαῖον ἔθος καὶ θεοφιλὲς εἶχεν, ἀλλ' οὐδὲν γέγονε πλέον.

Περὶ τοῦ τρισαγίου ὕμνου.

Ὁ δὲ π.α. τοὺς τῷ τρισαγίῳ ὕμνῳ τὴν τοῦ Πέτρου τοῦ Κην-φίως φωνὴν παρενείρειν μὴ αἰδουμένους, τὴν τῷ, ἅγιος ἀθά-νατος, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, ἐλέησον ἡμᾶς, προστιθείσαν, τῇ δλεθρίῳ τοῦ ἀναθέματος ἐφήσει καταδίκη· ἢ γὰρ τέταρτον ἢ τοιαύτη πρόσωπον εἰσάγει φωνή, ἀνά μέρος τιθείσα τὸν τοῦ Θεοῦ Υἱόν, τὴν ἐνυπόστατον τοῦ Πατρὸς δύναμιν, καὶ ἀνά μέ-ρος τὸν ἐσταυρωμένον Χριστὸν, ὡς ἄλλον ὄντα πρὸς τὸν ἰσχυ-ρὸν, ἢ παθητὴν, τὴν Τριάδα δοξάζει, συσταυροῦσα τῷ Υἱῷ τὸν Πατέρα καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Ἰσμεν δὲ, ὡς ἡ ἐκκλησιαστικὴ δόξαισι ἱστορία, ὅπως λιτανεύοντος τοῦ λαοῦ ἐν Κωνσταντινου-πόλει ἐπὶ τινὶ θεηλάτῳ πιεζομένου πληγῆ, Πρόκλου ἀρχιερατεύον-τος, αἰθέριον ἀρπαγεῖν παιδίον, καὶ τὸν ὕμνον τουτοῦ μνηθεῖν, καὶ κατενεχθὲν, τοῖς παροῦσι τὸ μνηθεῖν ἀπαγγεῖλαιεν ἄσαντος δὲ τοῦ λαοῦ τῆς προσθήκης χωρὶς, ἡ θεήλατος σταίη πληγῆ. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἅγια καὶ οἰκουμενικὴ τετάρτη Σύνοδος οὕτως ἄδε-σθαι τὸν τρισάγιον ὕμνον ἐθέσπισεν· εἰ καὶ τὸ κρυπτόν γένος τῶν Ἀρμενίων καὶ ὕφαλον, τῆς βδελυρᾶς ταύτης εἰσέτι καὶ νῦν οὐ μεθίενται· πλάνης. Ζῆται καὶ ἐν τῷ ι' κεφ. τοῦ Β στοιχείου κανόνα ἰ.ε. τῆς ἐν Λαοδικαίᾳ Συνόδου.

Λαοδικαίας ιγ', ιζ', ιη'.

Ὁ δὲ ιγ'. ταύτης, ἐν τοῖς σάββασι μετὰ τῶν ἐτέρων Γραφῶν καὶ Εὐαγγέλιον κελεύει ἀναγινώσκεισθαι. Πρὸ γὰρ τῆς γινομένης τὴν τήμερον τάξεως ἐν ταῖς εὐχαῖς τε καὶ ψαλμωδίαις, εὐχαὶ μόνον ἐγίνοντο ἐν σαββάτῳ, καὶ οὕτω τὴν ἀναίμακτον προσέ-φερον οἱ ἱερεῖς θυσίαν. Εὐαγγέλιον δὲ ἢ ἄλλη τις Γραφή ἐπ' Ἐκκλησίας οὐκ ἀνεγινώ-τετο, οἷα τρυκαῦτα πανηγυρίζειν εἰω-θὸς κατὰ τοὺς λέγοντας κανόνας, μήτε νηστεύειν, μήτε γόνυ κάμπτειν ἐν σαββάτῳ.

Ὁ δὲ ιζ'. κηδεμονικώτερόν τι ποιῶν, καὶ εἰς καθίσματα μερισθῆναι τοὺς Δαυϊτικοὺς ψαλμοὺς ἐπέταξε, καὶ ἀναγνώσεις μεταξὺ γίνεσθαι, ἵνα μὴ ἀκηδιῶν ὁ λαὸς τῷ συνεχεῖ τῆς ψαλμωδίας τῆς Ἐκκλησίας ἀποπηδῶσιν.

Ὁ δὲ ιη', τὰς περὶ δεδουλευμένας εὐχὰς λέγειν ἐν ταῖς ἐνάταις τε καὶ ἐσπέραις, καὶ μὴ τὸν βουλόμενον ἰδίας εὐχὰς συντιθέναι, καὶ ταύτας λέγειν ἐν ταῖς συναξέσιν.

Καρθαγένης ργ'.

Τούτοις ἐπιψηφίζεται καὶ ὁ τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου ργ', τὰς ὑπὸ τῶν συνετωτέρων συντεταγμένας καὶ ὑπὸ τῆς Συνόδου κεκυρωμένας εὐχὰς λέγεσθαι μόνας, ἐν ταῖς λιταῖς, φημι, τῆς λειτουργίας ἀπάσης, ἐν τοῖς προοιμίοις, ἄχρι δηλαδὴ τῶν θείων Εὐαγγελίων, ἐν ταῖς τῶν κατηγουμένων παραθέσεσι, δι' ὧν τῷ Θεῷ τούτους οἱ ἱερεῖς παρατίθενται, καὶ ἐν ταῖς ἐπιθέσεσι τῶν χειρῶν ἐπὶ τε τῶν χειροτονουμένων καὶ τῶν ἐν μετανοίᾳ γενομένων· τὰς δὲ παρ' ἐνίων εἰσαγομένας νέας εὐχὰς μὴ προσέσθαι· ἅπερ γὰρ οἱ Πατέρες οὐκ ἔδοκίμασαν, τὸ ἀμφίβολον δὴ πούθεν ἔχει, καὶ δέος ὑποτρέχει, μὴ ἄρα τὰ τῆ ὀρθῆ μὴ συμβαίνοντα παρενείρωσι πίστει.

Λαοδικείας ιθ'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ιθ'. κανῶν, τὰς ὑπὲρ τῶν κατηγουμένων, φησὶν, εὐχὰς πρῶτον, καὶ τῶν ἐν μετανοίᾳ, εἶτα τῶν πιστῶν γίνεσθαι δεῖ· εἶτα μόνοις ἐξεῖναι θεσπίζει τοῖς ἱερατικοῖς εἰς τὸ ἅγιον εἰσιέναι θυσιαστήριον, καὶ κοινωνεῖν. Ζήτην καὶ ἐν τῷ θ'. Κεφ. τοῦ Β στοιχείου κανόνα ε. καὶ κ'. τῆς ἐν Γάγγρα Συνόδου.

Καρθαγένης ριδ'.

Ὁ δὲ ριδ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, τοῦ ἀναθέματος ἀξιοῖ τὸν οἰόμενον μὴ ἀληθῶς, ἀλλὰ ταπεινώσεως χάριν παραινῶντα ἡμᾶς τὸν ἅγιον Ἀπόστολον Ἰωάννην λέγειν, Ἐὰν εἴπωμεν, ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς ἀπατῶμεν, καὶ ἀλήθεια ἐν ἡμῖν οὐκ ἔστιν 1). Ἐκ γὰρ τῶν ἐξῆς ῥημάτων τῆς ἐπιστολῆς δείκνυται προδήλως τοῦ Ἀποστόλου ἡ ἔννοια, ἐπάγοντος· Ἐὰν δὲ ὁμολογή-

1) 4. 1m. A'. 8. 9.

σωμεν τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, πιστός ἐστι καὶ δίκαιος, ὅστις ἀφήσει ταύτας ἡμῖν, καὶ καθαρῶσει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας.

Ὁ δὲ ριέ. καὶ ρισ'. τὸν ὑπειλήφοτα τοὺς ἀγίους λέγειν μὲν τὸ, ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ἑαυτοὺς δὲ τῶν ὀφλημάτων ἐξαίρειν, οὐδὲ γὰρ αὐτοῖς εἶναι ταύτην τὴν παραίτησιν πάνυ τι ἀναγκαῖον, ἀλλὰ τοῖς ἐν τῷ λαῷ ἀμαρτάνουσι, τῷ ἀναθέματι παραπέμπουσιν· ὅτι γὰρ οὐκ εὐχῆς πρόσχημα οὐδ' ὑπόκρισις ταπεινότητος τοῖς ἀγίοις ὑπῆρξέ ποτε, ἀλλ' ἀληθῆς καρδίας συντριβή, δηλοῖ ὁ μέγας Ἰάκωβος, ὧδέ πη λέγων· Ἐν πολλοῖς ἀμαρτάνομεν πάντες· καὶ ὁ Δαυὶδ· Μὴ εἰσέλθῃς εἰς κρίσιν μετὰ τοῦ δούλου σου, ὅτι οὐ δικαιωθήσεται ἐνώπιόν σου πᾶς ζῶν 1)· καὶ ἐν τῇ εὐχῇ ὁ Σολομών· Οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος δεὺς οὐχ ἡμαρτε· καὶ ὁ Ἰώβ· Ὡστε εἰδέναι πάντα ἄνθρωπον τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ 2)· καὶ ὁ Δανιήλ· Ἠμάρτομεν, ἠνομήσαμεν, καὶ τὰ ἐξῆς 3) τίς γὰρ τῆς εἰρωνείας ἀνάσχοιτο τῶν τάναντία τοῖς σφῶν λόγοις φρονούντων· οἱ περ χεῖλεσι μὲν ἄφεςιν αἰτοῦσιν ἀμαρτιῶν, ὡς ἀθῶοι δὲ τούτων τῇ καρδίᾳ διάκεινται, καὶ μὴ ἀνθρώποις, ἀλλ' αὐτῷ ψευδόμενοι τῷ Θεῷ. Ζήτει καὶ ἐν τῷ λζ'. Κεφ. τοῦ Κ στοιχείου κανόνα τῆς ς'. Συνόδου.

Νόμοι.

Κελεύομεν πάντας ἐπισκόπους τε καὶ πρεσβυτέρους, μὴ κατὰ τὸ σεσσωπημένον, ἀλλὰ μετὰ φωνῆς τῷ πιστοτάτῳ λαῷ ἐξακουομένης, τὴν θεῖαν προσκομιδὴν, καὶ τὴν ἐπὶ τῷ ἀγίῳ βαπτίσματι προσευχὴν ποιεῖσθαι, πρὸς τὸ κἀντεῦθεν τῶν ἀκουόντων τὰς ψυχὰς εἰς πλείονα κατάνυξιν καὶ τὴν πρὸς τὸν Δεσπότην Θεὸν διανίστασθαι δοξολογίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΖ'.

Περὶ ἐφορκιστῶν.

Λαοδικείας κς'.

Ὁ κς'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου κανὼν, ἐφορκίζειν οὐ δεῖ, φησὶν, ἤγουν κατηχεῖν, τοὺς ὑπὸ ἐπισκόπων εἰς τοῦτο μὴ χειροτονηθέντας.

1) Ψαλ. 149. — 2) γ'. Βητ. Ἡ. 46. — 3) Ἰώβ, λζ'. 7. — 4) Δαν. θ', 3.

Ἀντιοχείας ι.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ δέκατος, καὶ χωρεπισκόπος ἐφίησιν ἐρορριστὰς χειροτονεῖν, ὃν καὶ ζήτησι ἐν τῷ λ᾽. Κεφαλ. τοῦ Ε στοιχείου.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Ζ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.**ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.**

Περὶ τοῦ ζέοντος ὕδατος, τοῦ τοῖς θείοις μυστηρίοις ἐμβαλλομένου.

Ζήτησι ἐν τῷ η̄. Κεφαλαίῳ τοῦ Κ στοιχείου κανόνα λβ΄. τῆς ς΄. Συνόδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ ζωγραφίας δι' ἡδονῆς τὰς ψυχὰς λυμαινομένης. Συνόδου ἑκτης ρ΄.

Ὁ ρ΄. τῆς ς΄. Συνόδου κανὼν, ζωγραφίας ἀσέμνους, αἱ τοὺς ὀρώντας 1) πρὸς ἀτόπους ἐρεθίζουσι ἡδονάς, ἐν τοίχοις χαράττειν ἀπκγορεύει παντάπασιν· καθότι ῥαδίως αἱ αἰσθήσεις τοῖς μὴ προσέχουσι τὰ δι' αὐτῶν ὀρώμενα, ὡς γε δὴ καὶ τὰ ἀκουόμενα, ἐπὶ τὴν ψυχὴν εἰσκρίνουσι καὶ εἰσωθοῦσι· ταύτη τοι καὶ, Οἱ ὀφθαλμοί σου ὀρθὰ βλεπέτωσαν, ἡ σοφία φησὶ καί· Πάση φύλακῇ τήρει σὴν καρδίαν 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Περὶ ζωοφθόρων ἢτοι κτηνοβατῶν καὶ ἀλογευσαμένων.

Ζήτησι τὸ ε̄. Κεφάλαιον τοῦ Α στοιχείου.

1) τῶν ἐρόντων τὰς ψυχὰς Β.—2) Περσ. Δ΄. 23, 25.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Η ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ ἡγουμένων.

Ζήτησι τὸ ς΄. Κεφάλαιον τοῦ Α στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ τῆς ἡλικίας τῶν χειροτονουμένων κληρικῶν.

Ζήτησι ἐν τῷ ε΄. Κεφαλαίῳ τοῦ Δ στοιχείου κανόνας τῆς μὲν ς΄. Συνόδου τεσσαρεσκαχιδέκατον καὶ πεντεκαχιδέκατον, καὶ τῆς τετάρτης πεντεκαχιδέκατον, καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου ις΄. οἱ καὶ διατάττονται, τὸν μὲν πρεσβύτερον τριάκοντα ἐτῶν χειροτονεῖσθαι, πέντε δὲ καὶ εἴκοσι τὸν διάκονον, τὴν διάκονον δὲ μ΄. καὶ τὸν ὑποδιάκονον κ΄. οἱ δὲ ριθέντες τῆς ς΄. Συνόδου, καὶ καθαιρεῖσθαι κελεύουσι τοὺς ἐν τούτῳ τῆς ἡλικίας χειροτονεῖσθαι μὴ ἀναμένοντας.

Τὰ αὐτὰ περὶ τῆς τῶν πρεσβυτέρων ἡλικίας καὶ ὁ ἰά τῆς ἐν Νσοκαιοσαρείᾳ φησὶν· ὅν καὶ ὁ ριθεις τῆς ς΄. Συνόδου ιδ΄, ἐπὶ λέξεως λαβῶν, δίδεισι.

Νόμος.

Ἡ δὲ ρκγ΄. Ἰουστινιάνειος νεαρά, Πρεσβύτερον, φησὶν, ἐλάττωνα τῶν τριάκοντα ἐνιαυτῶν γίνεσθαι οὐκ ἐπιτρέπομεν· οὐδὲ διάκονον τῶν κέ., καὶ ὑποδιάκονον τῶν κ΄, οὔτε ἀναγνώστην τῶν ιη. διάκονον δὲ γυναῖκα μὴ χειροτονεῖσθαι, ἥτις ἐλάττων ἐστὶ τῶν μ΄. ἐτῶν, ἢ εἰς δεύτερον ἦλθε γάμον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Περὶ τοῦ τῆς ἡμέρας διαστήματος.

Νόμος.

Ἡ ἡμέρα ἀπὸ ἐβδόμης ὥρας τῆς νυκτὸς ὀρίζεται μέχρι τῆς ς΄. ὥρας τῆς ἐπομένης νυκτὸς· καὶ τὸ γινόμενον ἐν οἰχδήποτε ὥρα τῶν κδ΄. ὥρων ἐν ἡμέρᾳ δοκεῖ γίνεσθαι.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Θ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ τῶν θεάτρων καὶ θυμελικῶν διαφορῶν παιγνίων.

Λαοδικείας γδ΄.

Ὁ γδ΄. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου κανῶν, ἱερατικούς ἢ κληρικούς εἰς γάμους, ἢ εἰς ἐορτάς ἐτέρας ἐστιωμένους, κελσ΄εἰ ὄλως μὴ ἐπιστρέψῃ καὶ τὸν νοῦν προσέχειν ταῖς εἰωθυίαις ἐν τούτοις γίνεσθαι καταγελάστοις πρὸς γέλωτα θεωρίαις, ἀλλὰ, πρὶν τοὺς ἐκ τῆς θυμέλης εἰσιέναι, τούτους ἀναχωρεῖν.

Συνόδου ἑκτῆς κδ΄. γά.

Συνωδᾶ τούτῳ καὶ ὁ κδ΄. τῆς ς΄. Συνόδου διαταττόμενος κωλύει τοὺς ἱερωμένους καὶ μοναχοὺς εἰς ἵπποδρομίας ἀπιέναι καὶ θυμελικῶν παιγνίων ἀνέχεσθαι· ἐκτίθησι δὲ καὶ τὸν ρηθέντα κατὰ ῥῆμα κανόνα τῶν ἐν Λαοδικείᾳ Πατέρων· τοὺς δὲ τούτοις προσανέχειν ἀλόντας, ἢ πχύσασθαι παραγγέλλει, ἢ ἐπιμένοντας καθαιρεῖσθαι. Ζῆτει καὶ τὸ ζ΄. Κεφ. τοῦ Γ στοιχείου.

Ὁ δὲ γά. τῆς αὐτῆς ἑκτῆς Συνόδου, τοὺς λεγομένους μίμους, καὶ τὰ τούτων θεάτρα, καὶ τὰ τῶν κυνηγίων θεώρια, καὶ τὰς ἐπὶ σκηνῆς ὀρχήσεις, τελέως ἀργῆσαι νομοθετεῖ· τοὺς γὰρ πιστοὺς ἢ τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας ἀκρίβεια μὴ ἀνειμένως βιοῦν βούλεται, μηδὲ τὰ χαινοῦντα τὸν τῆς ψυχῆς τόνον ἐπιτηδεύειν, ἀλλ’ ἂν πρέπει ἀγίοις· μίμους δὲ φησι, τοὺς ἐνίων ἀπομιμουμένους φωνὰς καὶ ἤθη, πρὸς τὸ γέλασθαι ἀκρατῶς τοὺς παρόντας παρασκευάσαι· κυνηγίων δὲ θεωρίαν, οὐ τὸ θηρᾶν λέγει διὰ κυνῶν ἢ ἄλλως πως, τοῦτο γὰρ ἔργον οὐ θεωρία ἐστίν, ἀλλ’ ἐν ταῖς μεγίσταις τῶν πόλεων θηρία ἐτρέφοντο, λέοντές τε καὶ ἄρκτοι, ἃ δὴ καὶ κατὰ τινὰς ἐξῆγον καιροὺς ἐπὶ τὰ θεάτρα, καὶ νῦν μὲν ταύροις προσπαλαίειν ἐφίεσαν, νῦν δὲ ἀνθρώποις δορυαλώτοις ἢ κατακρίτοις, ὥστε τούτους διασπαράττειν πρὸς ἡδονὴν τῶν θεωμένων, ὃ γε καὶ πολλὴν ὠμότητα κατηγόρει τῶν οικείαν χαρμονὴν τὰς ἐτέρων συμφορὰς ποιουμένων, καὶ δμοφυῶν ἀνθρώπων αἵμασιν ἴδομένων· σκηνὴ δὲ ἐστὶν ἡ προσποίητος ὑπό-

κρισις, ὅθεν καὶ σκηνικοὶ λέγονται οἱ ὑποκρινόμενοι, καὶ ἀπει-
κάζοντες ἑαυτοὺς, ποτὲ μὲν δούλοις, ποτὲ δὲ δεσπόταις, ἢ στρα-
τηγοῖς, καὶ ἄρχουσι. Τὰς οὖν ἐπὶ σκηνῆς ὀρχήσεις ἀνδρῶν τε καὶ
γυναικῶν, ἀναιδῶς λυγιζομένων καὶ ἀσχημονούντων, καὶ εἰς ἀ-
κολασίαν τοὺς ὀρῶντας ἐκκαλουμένων, καὶ τὰ ἐπὶ κόρρης ῥαπίσ-
ματὰ καὶ ψοφῆματα ἀπαγορεύων ὁ κανὼν, τοῖς πρὸς τι τούτων
ἑαυτοὺς ἐκδεδωκόσι, κληρικοῖς μὲν οὖσι, καθαίρεισιν ἐπάγει, λαϊ-
κοῖς δὲ, ἀφορισμόν.

Ζήτει καὶ τὸν τῆς Συνόδου ταύτης ζβ'. κανόνα καὶ ζέ. ἐν τῷ
γ'. Κεφαλαίῳ τοῦ Ε στοιχείου.

Καρθαγιένης ιέ, ξ', ξά.

Ὁ δὲ ιέ. τῆς ἐν Καρθαγιένη Συνόδου κανὼν, τοῖς παισὶ τῶν
ἱερῶν ἀπείρηκε θεώρια ἐκτελεῖν· ἐνίοις γὰρ τῶν πολιτῶν, οἷς
ἔμελλεν ἢ περὶ τὰ θέατρα μανία, ἵπποι ἐτρέφοντο εἰς ἄμιλλαν
ἡσκημένοι δρόμων, καὶ θηρία, εἰς θηριομαχίαν· ταῦτα οὖν τοὺς
παῖδας τῶν ἱερῶν μὴ ὅτι τελεῖν κελεύει, ἀλλὰ μὴδὲ ἀφικνουμέ-
νους ἐκείσε θεωρεῖν· δεῖ γὰρ αὐτοὺς ἐν παιδείᾳ τρέφεσθαι καὶ
νουθεσίᾳ Κυρίου· καθ' ἃ δὴ καὶ Παῦλος ὁ μέγας, πρὸς Τίτον
γράφων περὶ πρεσβυτέρων ρησί· Εἴ τις τέκνα ἔχει πιστὰ, μὴ
ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας, ἢ ἀνυπότακτα· 1) καὶ πρὸς Τιμόθεον· Τὸν
ὀρεγόμενον ἐπισκοπῆς, τέκνα δεῖ ἔχειν, ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης
σεμνότητος· 2) τὰ δὲ θεάτροις σχολάζοντα, ἀσωτίας ὑπόληψιν
οὐ διαπέφουγε· ἀλλὰ καὶ πᾶσι Χριστιανοῖς κεκήρυκται τελέως
τούτων ἀπέχεσθαι, καὶ τοὺς βλασφημεῖν αἰρουμένους ἐκτρέπε-
σθαι, ἀσέμνους χρωμένους ῥήμασί τε καὶ πράγμασι.

Ὁ δὲ ξ'. καὶ τὰ ἐν ταῖς μνήμαῖς τῶν ἁγίων μαρτύρων κω-
λύει συμπόσια γίνεσθαι, καὶ τὰς ἐν τούτοις μυσχαρὰς ὀρχήσεις·
συμβαίνει γὰρ καὶ τὰς εὐσχήμονας τῶν γυναικῶν παρὰ τοῦτο
εἰς τὰς Ἐκκλησίας μὴ ἀφικνεῖσθαι, διὰ τὸ λάγνως κατ' αὐτῶν
ὀρμῶν τοὺς τὰ αἰσχροῦ μὴ αἰσχυνομένους ἐπιτηδεύειν.

Ὁ δὲ ξά. θεώρια καὶ ἵπποδρομίαις ἐν κυριακαῖς ἢ ἐτέραις
εορτασίμοις ἡμέραις, ἢ τῇ ἑβδομάδι τοῦ Πάσχα, κωλύει γίνεσθαι,
ἵνα μὴ τούτοις σχολάζοντες οἱ Χριστιανοί, τῶν ἐν ταῖς Ἐκκλη-

1) Τίτ. Α', 6.—2) ε. Τιμοθ. Γ' 4.

ταῖς ὀλιγωρῶσι συνάξεων· κελεύει δὲ μὴ ἀναγκάζεσθαι τινὰ τῶν πιστῶν ἀνιέναι εἰς θέατρα.

Συνόδου ἑκτης ξς'.

Ὁ δὲ ξς'. τῆς ς'. Συνόδου κανὼν, τὴν ὅλην ἐβδομάδα τοῦ Πάσχα ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις σχολάζειν ἀπαιτεῖ τοὺς πιστοὺς, ψαλμοὺς καὶ ὕμνοις εὐφραينوμένους· τὰ δὲ θέατρα καὶ τὰς ἵπποδρομίας, τῷ τηνικαῦτα κεκώλυκεν· ὃν καὶ ζῆτει ἐν τῷ ζ'. Κεφ. τοῦ Π στοιχείου. Ζῆτει καὶ ἐν τῷ θ'. Κεφαλαίῳ τοῦ Δ στοιχείου κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου ρκθ'.

Νόμος.

Ὁ δὲ νόμος, ἀτίμους ἡγεῖται πάντας τοὺς διὰ πόρον εἰς ἀγῶνα κατιόντας, καὶ τοὺς διὰ φιλοτιμίαν ἐπὶ σκηνῆς προϊόντας· ὁ δὲ μισθῶσας ἑαυτὸν εἰς παιγνίων τέχνην καὶ μὴ ἐπιδειξάμενος, οὐκ ἀτιμοῦται· ὁ δὲ μισθῶσας ἑαυτὸν εἰς τὸ θηριομαχεῖν, καὶ μὴ θηριομαχῆσαι, ἀτιμος γίνεται, ὡς αἰσχροῦ κέρδους τὴν ἑαυτοῦ ζωὴν προέμενος 1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ Θεολογίας καὶ ὀρθοδόξου πίστεως.

Ζῆτει τὸ περὶ πίστεως Κεφάλαιον εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ βιβλίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τῶν ἀγίων Θεοφανείων.

Ζῆτει ἐν τῷ λζ'. Κεφ. τοῦ Κ στοιχείου κανόνα τοῦ Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ τῶν θυσιαστήρια ἱστώντων κληρικῶν παρὰ γνώμην τῶν οἰκείων ἐπισκόπων.

Ζῆτει τὸ ιβ'. Κεφάλαιον τοῦ Σ στοιχείου.

1) β'. Βισ, ΚΑ', ε', γ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

"Οτι εις τὸ ἅγιον θυσιαστήριον ιερωμένοις μόνοις εισέρχεσθαι

*1) ἀσφαλές· εισέρχονται δὲ καὶ βασιλεῖς, ὅτε τὰ δῶρα τῆ
θείᾳ τραπέζῃ προσοίσειν μέλλουσι· λαϊκοῖς δὲ,
ἢ γυναιξίν, εἰσιέναι ἀπείρηται.*

Ζήτηι τὸ ζ΄. Κεφάλαιον τοῦ Β στοιχείου, καὶ τοῦ Γ στοι-
χείου τὸ κβ΄. Κεφάλαιον, καὶ ἐν τῷ λέ. Κεφ. τοῦ Ε στοιχείου
κανόνα ἰθ΄ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Ι ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ ιερῶν σκευῶν καὶ ιεροσυλίας.

Ἀποστόλων οβ΄, ογ΄.

Ὁ οβ΄. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανῶν, ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ ογ΄.,
τὸν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀφελόμενον κηρὸν, ἢ ἔλαιον, ἔτι δὲ
σκεῦος ἀγικασθὲν, χρυσοῦ ἢ ἀργύρου πεποιημένον, ἢ ὀθόνην εἰς
οἰκείαν χρῆσιν σφετεριζόμενον καὶ κοινοῦντα, εἶγε μὴ ιεροσυ-
λίας, ὡς δ' οὖν παρανομίας δίκας ὑπέχοντα, ἀφορισμῶ ὑποβάλ-
λουσιν. Ὁ Ἄχαρ δὲ, καὶ ἄπερ οὐδέπω Θεῷ προσήνεκται, οὔτε
μὴν ἠγίασται, ἀλλὰ μόνον ἐπήγγελται ὑφελόμενος, τὴν ἐσχά-
την ἔδωκε δίκην καταλευσθεῖς παγγενῆς.

Συνόδου Α΄. καὶ Β΄. ι΄.

Ὁ δὲ ι. τῆς λεγομένης Α΄ καὶ Β΄. Συνόδου, ἐκδηλότερον τῶν
κανόνων τρυτωνὶ τὸν νοῦν ἐρμηνεύων, τοὺς σφετεριζομένους τὰ
ἐκτός, φησὶ, τοῦ θυσιαστηρίου σκεύη ἢ ἄμφια, ἃ δὴ πρὸς κόσμον
τοῦ ναοῦ ἀφιέρωται, λυχνίας τυχόν, ἢ ἐπιπλα, καὶ εἰς χρῆσιν
ἀνίερων ἑαυτοῖς ἢ ἑτέροις παρέχοντας, ὁ ἀποστολικὸς ἀφορίζει

1) ἐμφαίνετον. Β. ε.

κωνών, καὶ ἡμεῖς συναφορίζομεν τοὺς μέντοι τὸ ἅγιον ποτήριον, ἢ τὸν δίσκον, ἢ τὴν λαβίδα, ἢ τὴν σεβασμίαν ἐνδυτήν, ἢ τὸν λεγόμενον ἀέρα, ἢ ἄπλῶς ἐν τι τῶν ἐν τῷ ἁγίῳ θυσιαστηρίῳ ἱερῶν καὶ ἁγίων σκευῶν ἢ ἀμφισμαμάτων εἰς ἴδιον κέρδος ὑφαρπάζοντας, ἢ εἰς χρῆσιν χρωμένους ἀνίερον (τὸ μὲν γὰρ ἐστὶ βεβηλώσαι, τὸ δὲ, συλῆσαι τὰ ἅγια), παντελεῖ καθαιρέσει καθυποβάλλομεν, ὡς δυσσεβῆς ἔργον διαπραζαμένους.

Νύσσης ἡ.

Ὁ δὲ Νύσσης μέγας Γρηγόριος, ἐν τῷ ἡ. κανόνι, Ἡ ἱεροσυλία, φησὶ, παρὰ μὲν τῆ ἀρχαία καὶ θεία Γραφῇ οὐδὲ ἐνομήσθη τῆς φονικῆς κατακρίσεως ἀνεκτοτέρα· ὁμοίως γὰρ ὅ,τε φόνῳ ἀλοῦς, καὶ ὁ τὰ ἀνατεθέντα τῷ Θεῷ ὑφελόμενος, τὴν διὰ τῶν λίθων τιμωρίαν ὑπέσχον· ἡ δὲ τῆς Ἐκκλησίας συνήθεια, συγκαταβάσει οὐκ οἶδ' ὅπως χρησαμένη, ἀνεκτότερον τὸ τῆς τοιαύτης νόσου καθάρσιον ἐλογίσαστο· ἐλάττονι γὰρ χρόνῳ τοὺς ἱεροσύλους ἢ τοὺς μοιχοὺς ἐκολάσατο· τοὺς οὖν μοιχοὺς εἰς ἰή. ἔτι τῆς κοινωνίας ἀπείργει. Ζήτει καὶ ἐν τῷ ις'. Κεφαλ. τοῦ Ε στοιχ. κανόνα β'. τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, καὶ τῶν ἐκεῖσε κειμένων νόμων τὸ δ'. Κεφάλαιον.

Νόμοι.

Τὸ περὶ ἱεροσυλίας ἔγκλημα ὁμοίον ἐστὶ τῷ τῆς καθοσιώσεως.

Ὁ περὶ τῆς ἱεροσυλίας κινεῖται νόμος κατὰ τοῦ ὑφελομένου ἐκ τῶν ἱερῶν χρημάτων, ἢ χρησαμένου τούτοις εἰς ἰδίᾳς χρείας, ἢ παρασκευάσαντος κατὰ δόλον γενέσθαι τι τούτων.

Ὁ κλέπτων τὸ μήπω Θεῷ καθιερωθὲν, ὡς κλέπτῃς ἐνάγεται· τὸ γὰρ ὑφελέσθαι ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ χρήματα ἰδιωτικά, οὐκ ἔστιν ἱεροσυλία, ἀλλὰ κλοπή· ὁ δὲ τὰ ἀνατεθειμένα τῷ Θεῷ κλέπτων, καὶ ἐξ ἰδιωτικοῦ τόπου κλέψῃ, ὡς ἱερόσυλος ἐνέχεται. Ἐπεὶ δὲ εἰσὶ τινὰ ἱερὰ μὴ ἀνατεθειμένα τῷ Θεῷ, ὡς τὰ ἰδικῶς 1) ἡμῖν διαφέροντα εἰκονίσματα, μήπω ναοῖς ἢ μοναστηρίοις ἀνατεθέντα, κατὰ τοῦτό φησιν ὁ νόμος, τὸν τόπον ποιεῖν τὴν κλοπὴν ἢ τὴν ἱεροσυλίαν· ὁ γὰρ τὴν ἐν τῷ οἰκίσκῳ ἡμῶν οὔσαν ἁγίαν

1) ἰδιωτικῶς Γ.

εικόνα κλέπτων, οὐκ ἔστιν ἱερόσυλος, ἀλλὰ κλέπτῃς· εἰ δὲ μὴ, εἵπομεν ἂν καὶ τὸν νομίσματα κλέπτοντα, εἰκόνα ἔχοντα τοῦ Χριστοῦ ἢ τῆς Θεοτόκου, ὡς ἱερόσυλον ἐνάγασθαι ὅπερ ἄτοπον καὶ ψευδές.

Ὁ ἱερόσυλος ἐν νυκτὶ τῷ θυσιαστηρίῳ ἐπιβαίνων, καὶ τὰ ἀνατεθειμένα τῷ Θεῷ ἱερὰ μολύνων ἢ ἀφαιρούμενος, ξίφει τιμωρεῖσθαι· ἐν ἡμέρᾳ δὲ μέτριόν τι ἀφαιρούμενος ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας διὰ πτωχείαν, τυπτόμενος ἐξοριζέσθω 1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐνδορ τῶν ἱερῶν περιβόλων τὰς λεγομένας ἀγάπας ποιεῖν, ἢ καπηλεῖα εἶναι, ἢ τι κατ' ἐμπορίαν προτιθέναι, ἢ κτήνος χωρὶς ἀνάγκης εἰσάγειν, ἢ τινα μετὰ γυναικὸς καταμένειν.

Ζήτησι τὸ ιε'. Κεφαλ. τοῦ Ε στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Περὶ τῆς Δείας ἱερουργίας.

Ζήτησι ἐν τῷ ε'. Κεφ. τοῦ Τ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ Ἰουδαίων, καὶ ὅτι μετ' αὐτῶν κοινωρίαν ὄλωσ ἔχειν οὐ δεῖ 2).

Ζήτησι ἐν τῷ β'. Κεφ. τοῦ Α στοιχείου κανόνα ξδ'. τῶν ἀγίων Ἀποστόλων.

Ἀποστόλων ὁ, οἱ.

Ὁ δὲ ὁ, τὸν μετὰ Ἰουδαίων νηστεύοντα, ἢ συνορτάζοντα, ἢ παρ' αὐτῶν τὰ τῆς ἐορτῆς δεχόμενον ξένικ, ἢ ἄζυμα, ἢ τι τῶν

1) ιε'. Βασ. Ξ', μέ. — 2) τοῦς πιστοῦς, προστίθησι: Β.

τροιούτων, κληρικὸν μὲν ὄντα, καθαιρεῖ, λαϊκὸν δὲ, ἀφορίζει· κἄν γὰρ μὴ τὰ ἐκείνων, εἰ καὶ οὕτω δρώη, φρονῶν ἰσχυρίζεται, ἀλλὰ πολλοῖς σκανδάλου δίδωσιν ἀφορμὴν καὶ ὑπόνοιαν καθ' ἑαυτοῦ, ὡς τὰς Ἰουδαϊκὰς τιμὰς τελετὰς, ἅς πρό γε τῆς Χριστοκτονίας ὁ Θεὸς φέρεται βδελυττόμενος, Νηστείας, λέγων, καὶ ἀργίας, καὶ τὰς ἐορτὰς ὑμῶν μισεῖ ἢ ψυχὴ μου 1)· οὐ γὰρ τοῖς Ἰουδαϊκῶς ζῶσιν ἐπιτιμᾷ ὁ κωνὸν, ἀλλ' οἷς οὐ περὶ πλείστου γίνεται, τῷ ἀδιαφόρως βιῶναι, τῆς ἐκείνων ἀποδιῆσθαι κοινωνίας.

Περὶ ἀζύμων· κατὰ Λατίνων.

Ἐκ τούτου πάρεστι γινῶναι, μὴ κατὰ μικρὸν παρανομοῦντας τοὺς δι' ἀζύμων τὴν μυστικὴν ἐπιτελοῦντας θυσίαν· εἰ γὰρ ταῖς ἀπλῶς ἐσθίουσιν ἄζυμα ἐξ Ἰουδαϊκῆς ἐορτῆς καθαιρεσὶν ἐπάγει καὶ ἀφορισμὸν, τὸ μεταλαμβάνειν τούτων ὡς Κυριακοῦ σώματος, δι' αὐτῶν τε τὸ Πάσχα ἐπιτελεῖν, ποίαν ἔχει παραίτησιν εὐπρεπῆ; οὐ γὰρ τὸ ἀπλῶς ἐσθίειν ἄζυμα κενώλυκεν, ἀλλὰ τὸ δι' ἀζύμων κατὰ Ἰουδαίους ἐορτάζειν· τίς δὲ μείζων τῆς ἀναιμάκτου θυσίας ἐορτῆς, ἣν ὁ Κύριος ἡμῖν, τὸν σωτήριον μέλλον ὑπέρχεσθαι θάνατον 2), πρὸ τῆς τοῦ Πάσχα ἐορτῆς παραδέδωκεν; Ὅτι γε μὴν οὐδὲ εἰς νοῦν τοῖς θείοις ἐπῆλθε Πατράσι τὸ δι' ἀζύμων ἐορτάζειν ἡμᾶς, δῆλον ἐκ τοῦ πᾶσανσπουδάσαι τούτους Ἰουδαϊκὴν περιελεῖν ἐορτὴν, καὶ τάναντία τοῖς αὐτῶν ἔθεσιν ἐπιτάξαι καὶ νόμοις, ὥσπερ δὴ τὴν ἐν τοῖς σάββασι νηστείαν καὶ ἀργίαν λελύκασι προσέτι καὶ ἦν εἰς ἀνάμνησιν τῆς τῶν Νινευϊτῶν τελοῦσι νηστείας, καὶ τ' ἄλλα, ἃ κατὰ μέρος διεξιέναι οὐ τοῦ παρόντος καιροῦ.

Ὁ δὲ οἶ. καὶ τὸν κομίζοντα Χριστιανὸν ἔλαιον εἰς τὰ τῶν ἔθνῶν ἱερὰ, ἢ εἰς τὴν τῶν Ἰουδαίων συναγωγὴν, ἢ λύχνους ἀπτοντα, τῇ τοῦ ἀφορισμοῦ δίδωσι δίκην· τιμᾶν γὰρ ἐκ τούτου τὰ ἐκείνων ὄργια λογισθήσεται.

Λαοδικείας λζ', λη', λθ'.

Τούτων ἀφίστασθαι πάντων παρεγγυῶσι καὶ ὁ τῆς ἐν Λαοδι-

1) Ἦσ. Α', 13. — 2) τὸ μυστήριον τὸ σωτήριον μέλλον ὑπέρχεσθαι, ἔχουσιν θάνατον Β.

κεία λζ'. κανόνων, καὶ ὀλή, καὶ ὀ λθ'. ἀμφοτέρων τῶν ἀποστολικῶν μεμνημένοι κανόνων αὐτοῖς ῥήμασι καὶ ὀνόμασιν.

Συνόδου ἑκτης ιά.

Ὁ δὲ ιά. τῆς ς'. Συνόδου, Τὸν τὰ τῶν Ἰουδαίων ἄζυμα ἐσθίειν μὴ παραιτούμενον, ἢ τὴν τούτων φιλίαν οὐκ ἀτιμάζοντα, ἢ ἐν νόσοις πρὸς ἰατρείαν αὐτοῦς προσκαλούμενον, ἢ ἐν βλακειῶ τούτοις συλλουόμενον, κληρικὸν μὲν ὄντα, καθαιρέσει, λαϊκὸν δὲ, ἀφορισμῶ ὑποτίθησι. Ζῆτει καὶ τὸ δ'. Κεφ. τοῦ Β στοιχείου.

Λαοδικείας κθ'.

Ὁ δὲ κθ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου, Οὐ δεῖ, φησὶ, τοὺς Χριστιανούς, τοὺς τὸν εὐαγγελικὸν νόμον δεξάμενους, καὶ τελεώτερον τοῖς ἔτι τὸν σκιώδη καὶ ἀτελεῖ διώκουσι προσέχειν Ἰουδαίους, καὶ τὸ σάββατον, ὡς ἐκεῖνοι, τιμῶντας, ἀπραξίαν ἐν τούτῳ παντὸς ἔργου καταψηφίζεσθαι· ἀλλ' ἐν τούτῳ μὲν ἐργάζεσθαι, τὴν δὲ κυρίαν τῶν ἡμερῶν προτιμῶντας, εἴγε δύναιντο σχολάζειν ὡς Χριστιανοί, τῶν ἔργων ἀφεμένους προσεδρεύειν ταῖς Ἐκκλησίαις· τὸν γὰρ ἐκ πενίας, ἢ ἡστινοσοῦν ἄλλης ἀνάγκης καὶ κατὰ τὴν Κυριώνυμον ἔργον ἀπαράιτητον ὑπελθόντα, ὡς ἄγνωμον, μὴ συγγνώμης τυγχάνειν· τοῖς δὲ τὰ Ἰουδαϊκὰ μὴ παραιτουμένοις ἔθῃ, φανερώς τιμᾶται τοῦ ἀναθέματος.

Νόμοι.

Οἱ Ἰουδαῖοι ἐν σαββάτῳ καὶ ταῖς ἄλλαις αὐτῶν ἑορταῖς, οὔτε σωματικῶς λειτουργοῦσιν, οὔτε τι ποιοῦσιν, οὔτε διὰ δημοσίαν ἢ ἰδιωτικὴν αἰτίαν ἐνάγονται, ἢ Χριστιανοῖς ἐνάγουσιν 1).

Ἐάν Ἰουδαῖος Χριστιανὸν ἢ κατηχούμενον ἀνδράποδον κτήσῃται, καὶ περιτέμῃ, ἢ τολμήσῃ τινὸς διαστρέψαι χριστιανικὸν λογισμὸν, κεφαλικῶς τιμωρεῖσθω 2).

1) 1 Κώδ. Ι', ΙΧ. — 2) γά. Βασ. Α', 4.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Κ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

*Περὶ τῶν καθαιρεθέντων ἤδη ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν,
καὶ ὑπὸ πύσων ἐπισκόπων καθαιροῦνται.*

Ζήτηι ἐν τῷ θ΄. Κεφ. τοῦ Δ στοιχείου περὶ τῶν ἐνδίκως καθαιρεθέντων· ἀλλὰ δὴ καὶ τὸν ιβ΄ κανόνα, καὶ τὴν ιε΄ τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, οὓς εὐρήσεις, ὑπὸ δώδεκα μὲν ἐπισκόπων χρῆναι κελεύοντας καθαιρεῖσθαι τὸν ἐπίσκοπον· ὑπὸ ἑξ ἃς, τὸν πρεσβύτερον, καὶ τριῶν, τὸν διάκονον· καὶ ἐν τῷ ιη΄. Κεφ. τοῦ Α στοιχείου κανόνα ια΄ τῶν ἀγίων Ἀποστόλων· καὶ ἐν τῷ θ΄. Κεφ. τοῦ αὐτοῦ στοιχείου κανόνα κζ΄. τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

Συνόδου ἑκτης κά.

Ὁ δὲ κά. τῆς ς΄. Συνόδου οὕτω κατὰ λέξιν φησίν· Οἱ ἐπ' ἐγκλήμασι κανονικοῖς ὑπεύθυνοι γινόμενοι κληρικοὶ, καὶ διὰ τοῦτο παντελεῖ τε καὶ διηνεκεῖ ὑποβαλλόμενοι καθαιρέσει, καὶ εἰς τὸν τῶν λαϊκῶν τόπον ἀπωθούμενοι, εἰ μὲν ἐκουσίως πρὸς ἐπιστροφήν ὁρῶντες ἀθετοῦσι τὴν ἁμαρτίαν, δι' ἣν τῆς χάριτος ἐκπεπτώκασι, καὶ ταύτης τέλεον ἀλλοτρίους ἑαυτοὺς καθιστᾶσι, τῷ τοῦ κληρικοῦ κειρέσθωσαν σχήματι· εἰ δὲ μὴ τοῦτο αὐθαιρέτως αἰρήσονται, καθάπερ οἱ λαϊκοὶ τὴν κόμην ἐπιτρύφωσαν, ὡς τὴν ἐν κόσμῳ ἀναστροφήν τῆς αἰωνίου προτετιμηκότες ζωῆς· φιλανθρωπότερον γὰρ ὁ κανὼν τοῖς ἀληθεῖ μεταμέλω χρησαμένοις διατίθεται· οἱ μὲν γὰρ διὰ τινὰ περιφανῆ ἐγκλήματα καθαιρούμενοι, μοιχείᾳ τυχόν, ἢ ἱεροσυλίᾳ περιπεσόντες, εἰς τὴν τῶν λαϊκῶν ἐκβάλλονται χώραν, καὶ ἐνεργεῖν οὐδ' ὀτιοῦν αὐτοῖς ἕξεστι τῶν τοῖς κληρικοῖς ἀνηκόντων· οἱ μὲν τοι δευτέροις γάμοις προσομιλήσαντες συγγινώσκονται διὰ τὸν γάμον, καὶ τὰ ἕξω μετιέναι τοῦ βήματος οὐκ ἀπείργονται, ὡς ἡ οθ΄. νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος διορίζεται, ἣν καὶ ζήτηι ἐν τῷ δ΄. Κεφ. τοῦ Γ στοιχείου. Ζήτηι καὶ ἐν τῷ ις΄. Κεφαλαίῳ τοῦ Π στοιχείου τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ Συνόδου κανόνας θ΄ καὶ ι΄, καὶ ἐν τῷ ζ΄. κεφαλαίῳ τοῦ αὐτοῦ στοιχείου κανόνα α΄. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ τῶν καινιζομένων ἐκ βασιλέων Ἐκκλησιῶν ἢ πόλεων.

Ζῆτει τὸ κά. Κεφάλαιον τοῦ Ε στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Περὶ καινοτομιῶν.

Νόμοι.

Καινὸν ἔργον ποιεῖ τις ἢ οἰκοδομῶν, ἢ καταλύων ὀτιοῦν, καὶ τὴν προτέραν ὄψιν ἐναλλάσσωσιν 1).

Ὁ τὸν παλαιὸν οἶκον ἀνανεῶν, τὸ ἀρχαῖον σχῆμα μὴ παρεξίτω, μήτε ἀφαιρείσθω τὰ φῶτα ἢ τὴν ἀπόψιν τῶν γειτόνων, εἰ μὴ ἄρα δουλείαν ἔχοι κατὰ συμφωνίαν ἢ ἐπερώτησιν παρχωρηθεῖσιν αὐτῷ, ἢ ἐπιτρέπουσαν, ὡς βούλεται, τὸ παλαιὸν ἀμείβειν σχῆμα. Ἦνίκα δὲ δύο οἶκοι ἀπαντικρὺ ἀλλήλων εἰσὶ, χρὴ μεταξὺ αὐτῶν δώδεκα πόδας εἶναι, ἀρχομένους ἀπὸ τῶν θεμελίων μέχρι παντὸς τοῦ ὕψους· τούτου γὰρ φυλαττομένου τοῦ διαστήματος, ἕξεστιν ἐκάστῳ εἰς ἄπειρον ὕψος τὸν ἴδιον ἐγείρειν οἶκον, καὶ θυρίδας ἐν αὐτῷ παρκαυπτικῶς κατασκευάζειν· ὁ δὲ νέον οἶκον οἰκοδομῶν μὴ ἀφαιρείσθω τὴν ἀπόψιν τοῦ γείτονος, ἐὰν ἐξ εὐθείας ὄρῃ τὴν θάλασσαν ἐστὼς ἐν τοῖς ἰδίοις οἴκοις, ἢ καθεζόμενος ἐν αὐτοῖς· καὶ μὴ ἀναγκαζέσθω παρτρέπειν ἑαυτὸν εἰς πλάγιον, ἐφ' ᾧ ἰδεῖν θάλασσαν· ἐὰν δὲ ῥ' ποδῶν ἐν μέσῳ τῶν δύο οἴκων ὑπάρχη διάστημα, ἕξεστω ἀκωλύτως κτίζειν τῷ βουλομένῳ, καὶ τὴν ἐπὶ θάλατταν ἀπόψιν ἀφαιρείσθαι τοῦ γείτονος· εἰ δὲ συμφωνόν ἐστιν ἐπιτρέπον τινὶ τὴν οἰκοδόμησιν, κρατεῖτω τὸ συμφωνόν, εἰ καὶ βλάπτει τὸν γείτονα περὶ τὴν τῆς θαλάσσης ἀπόψιν· οὐδὲ γὰρ προσήκει τὰς ὑπαρχούσας τινὶ δουλείας διὰ τῶν γενικῶν νόμων ἀφαιρεῖσθαι 2).

Ὅτι δὲ μέσῳ ἄντος στενωποῦ ἢ πλατείας, οἰκοδομεῖ τις τὸν

1) Πρ. Ν. ΛΗ', 4. — 2) αὐτ. δ'.

ἑαυτοῦ οἶκον, εἰ καὶ πλέον ἔχει τῶν δώδεκα ποδῶν τὸ τοῦ στενωποῦ ἢ τῆς πλατείας μέτρον, μὴ ἀφαιρείσθω τὸ περιττὸν, καὶ τῷ ἰδίῳ οἴκῳ προστιθέτω· οὐ γὰρ ἐπὶ βλάβῃ τοῦ δημοσίου τοὺς δώδεκα πόδας ὄρισεν ἡ διάταξις, ἀλλ' ὥστε μὴ στενώτερον τῶν δώδεκα ποδῶν εἶναι τὸν μεταξὺ τῶν οἴκων ἀέρα· ὅτε δὲ πλέον τούτων εὐρίσκεται, μηδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀφαιρείσθω, ἀλλὰ τῇ πόλει περιωζέσθω τὰ οἰκεῖα. Εἰ μὲν τοι πόδες δέκα εἰσὶν ἐν μέσῳ καὶ μὴ ἐλάττονες, τότε παρακυπτικὰς μὲν μὴ ποιείτω ὁ κτίζων, εἰ μὴ πρότερον εἶχεν αὐτάς, φωταγωγοὺς δὲ ποιείτω ἀπὸ ἑξ ποδῶν τοῦ πάτου ἀνοιγομένας 1).

Δουλείαν ἐπιθεῖναι τοῖς ἐπικοίνοις οἰκήμασιν, ὁ εἷς τῶν κοινωνῶν παρὰ γνώμην τοῦ ἐτέρου οὐ δύναται, οὐδὲ τὸν ἐπίκοινον καταλύειν τοῖχον, ἢ ἀνανεοῦν παρὰ γνώμην τοῦ κοινωνοῦ, ἐπειδὴ οὐκ ἔστι μόνος δεσπότης 2).

Κατὰ δένδρων μέντοι ἢ κήπων δουλεία ἀπόψεως οὐ φυλάσσεται 3).

Ἐὰν δένδρον τοῦ γείτονος ἐν τῷ μεσαυλίῳ ἰστάμενον, μεγάλας ἐκτεῖναν ρίζας, τοὺς θεμελίους τῆς ἐμῆς οἰκίας βλάβῃ, προνοία τοῦ ἄρχοντος ἀναγκαζέσθω ὁ γείτων ἐκτέμνειν 4).

Οὐ καλῶς κωλύει τις τὸν γείτονα αὐτοῦ ἀνοίγοντα πυλεῶνα κατὰ τῆς δημοσίας ὑποκάτω τοῦ σταλαγμοῦ τῶν κεράμων αὐτοῦ, ἐν ᾧ μὴ βλάβῃ τὴν πάροδον 5).

Ἐὰν ἡ πηγὴ, ἀφ' ἧς ἔλκει τις ὕδωρ, ξηρανθεῖσα ἐπὶ τισὶ χρόνοις, αὖθις πρὸς τὰς ἐκυτῆς ἐπανέλθῃ φλέβας, ἀνανεοῦται αὐτῷ πάλιν ὁ τοῦ ὕδατος ἀντλισμὸς καθὰ καὶ πρότερον 6).

Οὔτε φούρνον, οὔτε ἐστίαν ἐν τῷ ἐπικοίνῳ τοίχῳ δύναται τις ποιεῖν 7).

Τὸν κτίζοντα φούρνον, δύνανται οἱ ἐν τοῖς ὑψηλοτέροις οἴκοις ὑπὸ τοῦ καπνοῦ βλαπτόμενοι κωλύειν αὐτὸν, εἰ μὴ ἄρα δίκαιον εἶχεν ἐκεῖσε τὸν κάπνον εἰσπέμπειν· καὶ τὸ ἀνάπαλιν οἱ ἐν ταῖς ὑψηλοτέραις στέγαις οἰκοῦντες κωλύονται ὕδωρ ρίπτειν ἢ κόπρον, καὶ κηταβλάπτειν τοὺς ἐν ταῖς χθαμαλωτέροις

1) Πρ. Ν. ΑΗ', θ', ε. — 2) αὐτῆς ζ'. — 3) αὐτ. η'. — 4) αὐτ. κ'. — 5) αὐτ. ια'. — 6) αὐτ. ιβ'. — 7) αὐτ. ιγ'.

οικοῦντας. Ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ ἕξεστί τινι ποιεῖν τι ἐν τοῖς ἑαυτοῦ, ἐφ' ὅσον ἕτερον μὴ καταβλάπτῃ 1).

Ἐὰν ὁ τοῖχος σου κατὰ τοῦ οἴκου μου ἐκκλίνη ἡμῖς ποδὸς, ἀναγκάζω σε ἀνορθῶν αὐτόν 2).

Οὐδεὶς δύναται κόπρον πλησίον τοῦ ἀλλοτρίου τοίχου ῥίπτειν, εἰ μὴ τοιαύτην ἔχει δουλείαν 3).

Ὅστις χωρὶς κελεύσεως βασιλικῆς ῥύμην πόλεως τοῖς ἰδίοις ἀναφράξει οἴκοις, ἀναμφισβητήτως τὰ ἀρχαῖα δίκαια τῇ πόλει ἀποδότω 4).

Κατὰ νόμον ἡ πλατεῖα ὁδὸς εἰς μὲν ὀρθὸν, ὀκτὼ ποδῶν ἔσιν, εἰς δὲ κάμψιν, ἑκκαίδεκα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ καλανθῶν καὶ κληδονομῶν.

Ζήτει τὸ ιγ'. Κεφάλαιον τοῦ Β στοιχείου· καὶ τὸ γ'. Κεφάλαιον τοῦ Ε στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ κανόνων Ἐκκλησιαστικῶν, καὶ πόσους δεῖ κανόνας κρατεῖν.

Συνόδου τετάρτης α΄.

Ὁ α΄ τῆς δ΄. Συνόδου κανῶν, τοὺς ὑπὸ τῶν ἀγίων Πατέρων, φησί, καθ' ἑκάστην Σύνοδον, οἰκουμενικὴν τε δηλονότι καὶ τοπικὴν, ἄχρι καὶ νῦν ἐκτεθέντας κανόνας, εἰς τε δογμάτων συντελοῦντας ἀκρίβειαν, καὶ τὴν τῆς Ἐκκλησίας κατάστασιν, κρατεῖν δικαιοῦμεν.

Ὁ δὲ β΄ τῆς ς΄. Συνόδου κανῶν, καὶ κατὰ μέρος τοὺς συνεταχότας τοὺς ἱεροὺς καὶ θείους κανόνας κοινῇ τε καὶ ἰδίᾳ θείου Πατέρος ἀπαριθμεῖται, καὶ βεβαίως μένειν θεσπίζει, οὓς

1) Πρ. Ν. ΑΗ'. ιδ'. — 2) Πρ. Ν. ΑΗ', κη — 3) Πρ. Ν. ΑΗ', ιθ'. — 4) αὐτ. κβ'.

αὐτοί τε τῇ ἐπιπινοίᾳ τοῦ ἁγίου ἐχρησιμοδότησαν Πνεύματος, καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν ἅγιοι Πατέρες ἐδέξαντο καὶ ἐκύρωσαν, καὶ ἡμῖν παραδεδώκασιν πρὸς τε ψυχῶν θεραπείαν, καὶ ἰατροίαν παθῶν, τοὺς πέντε καὶ ὀγδοήκοντα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, φημί, πλὴν τῶν διὰ Κλήμεντος Διατάξεων, (αὗται γὰρ πολὺ τὸ νόθον πρὸς τῶν κακοδόξων, δίκην ζιζανίων, εἰσεδέξαντο), τὸ κῦρος ἔχειν κελεύει, καὶ οὗς οἱ ἐν Νικαίᾳ τριακόσιοι δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόροι Πατέρες ἐκπεφωνήκασιν· ἀλλὰ μὴν καὶ οὗς ἡ ἐν τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων δευτέρᾳ καὶ οἰκουμενικῇ Σύνοδος τῶν ρν΄. Πατέρων ἐθέσπισε, καὶ ἡ τρίτη τῶν ἐν Ἐφέσῳ διακοσίων Πατέρων, καὶ ἡ τετάρτη τῶν ἐν Χαλκηδόνι ἑξακοσίων τριάκοντα Πατέρων, καὶ οὗς ἡ ἐν Ἀγκύρᾳ Σύνοδος διετάξατο, πρὸς δὲ καὶ ἡ ἐν Νεσκαισαρείᾳ, καὶ ἡ ἐν Γάγγραις, καὶ ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας, καὶ ἡ ἐν Λαοδικείᾳ τῆς Φρυγίας, καὶ ἡ ἐν Σαρδικῇ, καὶ ἡ ἐν Καρθαγένῃ· δεκτέοι γε μὴν καὶ οἱ παρὰ Νεκταρίου, καὶ Γενναδίου τῶν Κωνσταντινουπόλεως γραφέντες προέδρων, προσέτι Διονυσίου, καὶ Πέτρου τῶν ἱερομαρτύρων, Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου, καὶ Κυρίλλου, Τιμοθέου, καὶ Θεοφίλου, οἱ τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως γεγόνασι πρόεδροι· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Γρηγορίου Νεοκαισαρείας τοῦ θαυματουργοῦ, Βασιλείου Καισαρείας τοῦ μεγάλου, Γρηγορίου Νύσσης, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, καὶ Ἀμφιλοχίου Ἰκονίου· ὁ μὲντοι πρὸς τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἄφρων χώρας ἱερομάρτυρος Κυπριανοῦ καὶ τῆς κατ' αὐτὸν Συνόδου ἐκδοθεὶς κανὼν ἐν τοῖς αὐτῶν τόποις καὶ μόνον ἐκράτησε. Τῶν τοίνυν συμπάντων κανόνων τούτων ὃ γέ τινα παραχαράττειν, ἢ ἀνατρέπειν, ἢ ἀθετεῖν τολμῶν, ἢ καινοτομεῖν, ἢ ἑτέρους ψευδῶς πρὸς τινων συντεθέντας παραδέχεσθαι, τῶν ἐπιχειρούντων τὴν ἀλήθειαν καπηλεύειν, ὁ τοιοῦτος ἔστω, φησὶν, ἀνάθεμα, καὶ τοῦ Χριστιανικοῦ κατὰλόγου ἀλλότριος.

Συνόδου ἐβδόμης α΄.

Ὁ δὲ α΄. τῆς ζ΄. Συνόδου κανὼν, Τοὺς θείους, φησὶ, κανόννας, ἔργον νομίζοντες ἀτεχνῶς περιμάχητον, ἀσπασίως ἐνγερονιζόμεθα, οὗς τε πρῶτον οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι σαφῶς διεχάραξαν, καὶ οὗς αὐθις αἱ ἑξ ἁγίαι καὶ οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, πρὸς δὲ καὶ αἱ τα-

πικαὶ συνετάζοντο· ἔτι γε μὴν καὶ οὐς ἰδίᾳ ἔνιοι τῶν ἐπ' εὐσεβείᾳ διενεγκόντων καὶ ἀρετῇ σοφοὶ Πατέρες ἐκπεφωνήκασιν, καὶ ὀλόκληρον καὶ ἀσάλευτον τὴν σφῶν διαταγὴν τηρεῖσθαι θεσπίζομεν, ὡς ἂν γε δῆπαι τῆς αἰωνίου μακαριότητος πρόξενον· ἐξ ἑνὸς γοῦν ἅπαντες καὶ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος αὐγασθέντες τὸν νοῦν, τὰς τῶν κανόνων διατάξεις ὑποτυπώσαντες ἐκδεδώκασιν, αἳ δὴ καὶ ὡς μαρτύριά τε καὶ κητορθώματα, αἰδοῖ τῇ πάσῃ τιμᾷ χρῆ· διαμαρτύρονται γέ τοι σαφῶς καὶ ὑποδεικνύουσι, πῶς δεῖ βιοῦντας ἡμᾶς τὴν ἀρετὴν κητορθοῦν· καὶ τοῖς παραβεβηκόσι τὴν μετελευσομένην αὐτοῦς προζωγραφοῦσιν ἀπραίτητον κόλασιν· ταύτῃ τοι καὶ τὰ τοῦ θεόπτου Μωσέως δανεισάμενοι, λέγομεν· Ἐν αὐτοῖς οὐκ ἔστι προσθεῖναι, καὶ ἀπ' αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἀφελεῖν 1)· καὶ τὰ τοῦ Ἀποστόλου· Εἰ ἄγγελος εὐαγγελίζεται ὑμῖν παρ' ὃ πηρελάθετε, ἀνάθεμα ἔστω 2)· ἀνάθεμα τοίνυν καὶ ἡμεῖς ἀποφαινόμεθα τοὺς παρὰ τῶν θείων κανόνων τούτῳ παραπεμφθέντας, καθηροῦμέν τε τοὺς κηθαιρεθέντας, καὶ τοὺς ἀφορισθέντας συναφορίζομεν· ἀλλὰ γὰρ καὶ τοῖς ἐπιτιμηθεῖσι, τὴν αὐτὴν ἐπιτιμίαν ὀρίζομεν.

Τόμος ἐνώσεως.

Ὁ δὲ τῆς ἐνώσεως τόμος, Τοῖς ἐν καταφρονήσει, φησί, τιθεμένοις τοὺς ἱεροὺς καὶ θείους κανόνας τῶν μακαρίων Πατέρων ἡμῶν, οἱ καὶ τὴν ἀγίαν ὑπερείδουσιν Ἐκκλησίαν, καὶ ὅλον τὸ χριστιανικὸν πλήρωμα κοσμοῦντες, πρὸς θεῖαν ὀδηγοῦσιν εὐλάβειαν, ἀνάθεμα.

Νόμος.

Ἡ δὲ ρλά· Ἰουστινιάνειος νεκρά, Θεσπίζομεν, φησί, νόμων τάξιν ἐπέχειν τοὺς ἀγίους καὶ ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας, τοὺς ὑπὸ τῶν ἀγίων ἑπτὰ Συνόδων ἐκτεθέντας ἢ βεβαιωθέντας, τουτέστι, τῆς ἐν Νικαίᾳ τῶν τιή, καθ' ἣν Ἄρειος ὁ τῆς μανίας ἐπώνυμος ἀνεθεματίσθη· καὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν ἀγίων ρν'. Πατέρων, ὑφ' ὧν ὁ πνευματομάχος Μακεδόνης ἐστηλιτεύθη· καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ, ἐν ἣ ὁ Νεζόριος κητεκρίθη· καὶ τῆς ἐν Χαλ-

1) Δευτ. ΙΒ', 32. — 2) Γελ. Α', 8, 9.

κηδόνι, καθ' ἣν ὁ Εὐτυχῆς μετὰ Διοσκόρου ἀνεθεματίσθη· πρὸς δὲ ταύταις, τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ δεύτερον, δι' ἧς Ὀριγένης μετὰ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, καὶ ἕτεροί τινες δυσσεβεῖς περὶ δευγματίσθησαν· καὶ ἔτι τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ τρίτον, ἣτις διαφόρους αἱρέσεις θριαμβεύσασα, τὰ τῶν προγενεστέρων ἀγίων Συνόδων θεῖα δόγματα ἐπεκύρωσε, καὶ ἐπὶ πᾶσι τῆς ἐν Νικαίᾳ τὸ δεύτερον, ἐξ ἧς οἱ κατὰ τῶν ἀγίων εἰκόνων λυττήσαντες, ἐξίσου τοῖς προλαβοῦσιν αἰρετικοῖς τῆς καθολικῆς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας ἀπεκηρύχθησαν· τῶν γὰρ προειρημένων ἀγίων Συνόδων τὰ δόγματα, καθάπερ τὰς θείας Γραφάς, δεχόμεθα, καὶ τοὺς κανόνας ὡς νόμους φυλάττομεν· ὧν δὲ ἀγίων Συνόδων μετὰ τὸν Ἰουστινιανὸν ἡ νεαρὰ μέμνηται, ὁ τῆν τῶν νόμων ἀνακάθαρσιν ποιήσας βασιλεὺς προσέθετο· πλέον τοίνυν τῶν νόμων τοὺς κανόνας ἰσχύειν ἀνάγκη· οἱ μὲν γὰρ παρὰ βασιλέων μόνων συνετέθησαν, καὶ παρὰ τῶν εἰσέπειτα καλῶς ἔχειν ἐνομισθήσαν· οἱ δὲ γε κανόνες, παρὰ τῶν ἀγίων Πατέρων γνώμη καὶ σπουδῆ καὶ ψήφῳ τῶν τηνικάδε βασιλέων συνεγράφησαν καὶ ἐπεστηρίχθησαν· ὅμως γε μὴν μεγάλην ῥοπὴν τοῖς θεοῖς κανόνισιν οἱ φιλευσεβεῖς ἐκπορίζουσι νόμοι, τὰ μὲν ἐκείνοις συντρέχοντες, τὰ δὲ καὶ ἀναπληροῦντες, ἅπερ ἐκείνοις ἔσθ' ὅπη παρεῖται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σ'.

Περὶ καπορικοῦ.

Ζήτηι τοὺς κειμένους νόμους ἐν τῷ κή. Κεφ. τοῦ Χ σοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

"Ὅτι εἰς καπηλείον οὐ δεῖ τὸν κληρικὸν εἰσιέναι.

Ἀποστόλων νδ'.

(1) τῶν ἀγίων Ἀποστόλων νδ'. κανὼν, Τὸν ἐσθίειν ἐν καπηλείῳ φωραθέντα κληρικόν, εἰ μὴ που δι' ἀνάγκην ἐν πανδοχείῳ, ἀρρορίζεσθαι κελεύει· βίου γὰρ σεμνοῦ τοῖς λαϊκοῖς παράδειγμα

τυγχάνοντας τοὺς κληρικοὺς, ἀνεπιλήπτους ἐν ἅπασιν εἶναι δεῖ, ἵνα μὴ δι' αὐτοὺς τὸ τοῦ Θεοῦ ὄνομα βλασφημηθῆται· ὁ δὲ καπηλείους ὡς τὰ πολλὰ χαίρων, ἀθῶος τῆς τῶν ἐκεῖ προσεδρευόντων καὶ ἀσέμνως βιούντων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν οὐκ ἂν εἶη κακίας· τὰ αὐτὰ καὶ ὁ τῆς ἐν Καρθαγένῃ μ'. διορίζεται.

Συνόδου ἑκτης ς'.

Ὁ δὲ θ'. τῆς ς'. Συνόδου, Μηδενὶ ἐξεῖναι φησὶ κληρικῶ καπηλικὸν ἐργαστήριον ἔχειν· εἰ γὰρ τῷ τοιούτῳ εἰς καπηλεῖον εἰσιέναι οὐκ ἐπιτέτραπται, σχολῆ γ' ἂν ἄλλοις ἐν τούτῳ διακονεῖσθαι, καὶ ἂ μὴ θέμις αὐτῷ ἐγχειρεῖν· εἰ δέ τις τοῦτο διαπράξαιτο, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρεῖσθω· καὶ δεινὸν μὲν ἂν εἴη, τὸ προΐσασθαι τούτου, καὶ δι' ἑαυτοῦ τοὺς εἰσιόντας ὑποδέχεσθαι· εἰ δέ τις κληρικὸς, τοιοῦτον ἐργαστήριον ἔχων, ἐτέρῳ δοίη μισθοῦ, τοῖς τοῦ κανόνος δεσμοῖς οὐχ ὑπόκειται· τοῦτο γὰρ ἔσθ' ὅτε καὶ παρὰ μοναστηρίοις καὶ Ἐκκλησίαις συμβαῖνον ἴδοι τις ἄν.

Λαοδικείας κδ'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ κδ'. πρεσβυτέρους, διακόνους, ὑπηρέτας, ἀναγνώστας, ψάλτας, ἐφορκιστάς, θυρωροὺς, καὶ τοὺς ὅσοι τοῦ τῶν ἀσκητῶν τάγματος, εἰς καπηλεῖον εἰσιέναι τῶν ἀθέσμων ἡγεῖται, καὶ κομιδῇ βλαβερόν.

Νόμοι.

Ἡ δὲ ρλγ'. Ἰουστινιάνειος νεαρά, τὸν ἀναστρεφόμενον ἐν καπηλείῳ μοναχόν, σωφρονίζεσθαι κελεύει παρὰ τοῦ ἐπάρχου, καὶ ἐξωθεῖσθαι τοῦ μοναστηρίου παρὰ τοῦ ἡγουμένου, ὡς τὸν ἐν αἰσχύνῃ βίον τῆς ἀγγελικῆς καταστάσεως ἀλλαξάμενον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Περὶ καρποφορίας τῆς εἰς τοὺς θείους ναοὺς.

Ἀποστόλων γ', δ'.

Ὁ γ'. τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανὼν, ἔτι δὲ καὶ ὁ δ'. ἐπὶ τῇ ἀναιμάκτῳ θυσίᾳ οἴνω μόνῳ καὶ ἄρτῳ κεχρηῆσθαι κελεύει, καὶ

τούς εἰς τοὺς ναοὺς καρποφοροῦντας ταῦτα μόνον εἰσφέρειν, ἔτι δὲ καὶ ἔλαιον, ὥστε φῶς δι' αὐτοῦ τῷ ἀληθινῷ φωτὶ ἀναπέμπεσθαι, καὶ θυμίαμα τῷ καιρῷ τῆς ἀγίας προσφορᾶς μῆτε δὲ μέλι, μῆτε γάλα, μὴ ἀντὶ οἴνου τὰ ἐξ ἐπίτηδες σκευαζόμενα σίκερα, ἃ καὶ μέθην ὡσπερ οἶνος ἐμποιεῖν πέφυκε· μὴ ὕρνεις, ἢ ἕτερα ζῶα, ἢ ὕσπρια· τὸν δὲ παρὰ ταῦτα ποιοῦντα κληρικὸν, εὐθὺς καθαιρεῖ. Τὰ μὲν τοι, ὡς ἀπαρχὰς τῶν ὠρίων καρπῶν, ἔν γε τῷ δέοντι καιρῷ εἰσφερόμενα, πεπεύρους, φημί, βότρυς, καὶ νέα χίδρα, τὰ πρὸς βρώσιν ἐπιτήδεια δηλαδὴ τῶν ὕσπριων, καὶ τὴν ἄλλην ἄπασαν ὀπώραν, ἐπ' οἴκου πέμπειν τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τοῖς πρεσβυτέροις· εἰς δέ γε τὸ θυσιαστήριον μὴδ' ὀτιοῦν τούτων εἰσάγειν· κάκεινους ταῦτα δεχομένους, μὴ εἰς οἰκείαν μόνην ἔχειν ἀπόλαυσιν, ἀλλὰ καὶ τῷ κλήρῳ διανέμειν παντί.

Συνόδου ἑκτης κή.

Ὁ δὲ κή. τῆς ς'. Συνόδου καθαιρεῖ τοὺς εἰς τὸ θυσιαστήριον σταφυλὰς δεχομένους κληρικούς, καὶ τῇ ἀναιμάκτῳ θυσίᾳ τῆς προσφορᾶς συνάπτοντας, καὶ οὕτως ἠνωμένως ἀμφοτέρα διανέμοντας τῷ λαῷ· ἀλλὰ τὴν μὲν εἰς ἄφεςιν ἀμαρτιῶν τελουμένην ζωοποιὸν προσφορὰν ἰδίᾳ τῷ λαῷ μεταδιδόναι κελεύει· ἰδίᾳ δὲ τὰς σταφυλὰς μετ' εὐλογίας, ὡς ἀπαρχὰς, διανέμειν, πρὸς τὸ χάριν εἰδέναί τοὺς μεταλαμβάνοντας τῷ δοτῆρι τῶν ἐτησίων καρπῶν, δι' ὧν τὰ σώματα ἡμῶν κατὰ τὸν θεῖον ὄρον τρέφεται τε καὶ αὖξει· ὁ δὲ παρὰ τὰ διατεταγμένα ποιῶν κληρικὸς καθαιρεῖται.

Γάγγρας ζ'.

Ὁ δὲ ζ'. τῆς ἐν Γάγγρα Συνόδου, ἔτι καὶ ὁ ή, τὸν ἀφ' ἑαυτοῦ διδόντα ἢ λαμβάνοντα τὰς τῇ Ἐκκλησίᾳ προσαγομένης καρποφορίας, παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, ἢ τοῦ οἰκονόμου, ἅτε περὶ ἐλαχίστου τούτους τιθέμενον, τῷ ἀναθέματι ἀνατίθησιν.

Καρθαγένης λζ'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ λζ'. μὴδὲν πλέον ἄρτου καὶ οἴνου κελεύει προσφέρεισθαι εἰς τὰ ἅγια· τὸν μὲν ἄρτον, εἰς τύπον τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου, τὸν δὲ οἶνον, τοῦ χύματος· οὕτω γὰρ ὁ

Κύριος τοῖς οικείοις διδούς μαθηταῖς, ἔφη· Τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου· καὶ τὸ ποτήριον αὐθις· Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου 1). Ἐπεὶ δὲ οὐχ αἷμα μόνον ἀλλὰ καὶ ὕδωρ ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Κυρίου ἐρρύθη, νυγείσης ἐν τῷ σταυρῷ τῇ λόγχῃ, αναγκαιῶς τῇ Ἐκκλησίᾳ νενόμισται, ἐν τοῖς ἱεροῖς μυστηρίοις ὕδωρ τῷ οἴνῳ παρακιρνᾶν· τὸ δὲ μέλι καὶ γάλα εἰς τὸ μυστήριον τῶν νηπίων προσφέρεσθαι, παρὰ τῆς ζ'. Συνόδου κεκώλυται· φησὶ γὰρ ὁ νζ'. ταύτης κανόν· Ἐν τῶν θυσιασθηρίοις οὐ χρὴ γάλα καὶ μέλι προσφέρεσθαι.

Περὶ ὑδροπαραστατῶν καὶ Ἀρμενίων.

Συνόδου ἐκτῆς λβ'.

Ἀλλὰ καὶ ὁ λβ'. ταύτης δὴ τῆς ζ'. Συνόδου, δύο διαγράφων αἱρέσεις, ἐκ διαμέτρου μὲν ἰσαμέναις, ἐπίσης δὲ νοσοῦσαι τὸ ἄθεσμον, τῶν τε ὕδατι μόνον εἰς τὴν τοῦ ἁγίου ποτηρίου χρωμένων ἱερουργίαν, οἳ δὴ καὶ ὑδροπαραστάται προσηγορεύθησαν ἐκ τῆς πράξεως, καὶ τῶν δι' οἴνου μόνου τὴν ἱερουργίαν αὐθις ποιουμένων Ἀρμενίων· διὰ δὴ ταῦτα, ὕδωρ οἴνῳ μιγνύναι κελεύει, καὶ οὕτω τὴν ἀναίμακτον προσάγειν θυσίαν· καὶ ἡ μὲν, παλαιά τις ἦν ἡ δὲ τῶν Ἀρμενίων, ἐκ τῶν τοῦ θεοῦ Χρυσοστόμου ῥημάτων ἔσχε τὰς ἀφορμὰς 2). Ὁ γὰρ μέγας οὗτος Πατήρ, τὴν βηθείσαν τῶν ὑδροπαραστατῶν αἵρεσιν ἀνατρέπων, φησὶν ἐν τῇ τοῦ κατὰ Ματθαῖον ἐξηγήσει, τὸ βηθὸν ἀξίως τοῦ, ἐν αὐτῷ πνεύματος ἀναπτύσσων, τὸ λέγον, Οὐ μὴ πῖω ἐκ τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου 3)· τίνος ἔνεκεν οὐχ ὕδωρ ἔπιεν ἀναστάς, ἀλλ' οἶνον; ἄλλην αἵρεσιν πονηρὰν πρόβριζον προανασπῶν. Ἐπειδὴ γὰρ εἰσὶ τινες ἐν τοῖς μυστηρίοις ὕδατι μόνῳ κεχρημένοι, δεικνύς, ὅτι καὶ ἠνίκα τὰ μυστήρια παρέδωκεν, οἶνον παρέδωκε, καὶ ἠνίκα ἀναστάς χωρὶς μυστηρίων ψιλὴν τράπεζαν παρετίθετο, οἴνῳ ἐκέχρητο, ἐκ τοῦ γεννήματος, φησὶ, τῆς ἀμπέλου· ἄμπελος δὲ οὐχ ὕδωρ, ἀλλ' οἶνον γεννᾷ· τοῦτο πλάνον ἐνῆκε τοῖς Ἀρμενίοις, οἰηθεῖσι τὸν μέγαν ἀθετεῖν τὴν τοῦ ὕδατος ἐν τῇ ἱερᾷ θυ-

1) Ματθ. Κς', 26, 28. — Μάρκ. ΙΔ', 22, 24. Λουκ. ΚΒ', 19, 20. — 2) τὰς ἀμοιβὰς εἴτ' οὖν ἀφορμὰς Β. — 3) Ματθ. Κς', 29. Μάρκ. ΙΔ', 25. Λουκ. ΚΒ', 18.

σίᾳ προσαγωγήν. Ταύταις οὖν ἀπομαχόμενος ὁ κανὼν ταῖς αἰρέσεσιν, Ὁ τοῦ Κυρίου, φησὶν, ἀδελφός, ὁ μέγας Ἰάκωβος, ὁ τῆς τῶν Ἱεροσολύμων Ἐκκλησίας πρῶτος, τὸν θρόνον κοσμήσας, καὶ ὁ τῆς Καισαρέων ἀρχιεπίσκοπος μέγας Βασίλειος, οὗ τὸ κλέος πᾶσαν ἐπέδραμε τὴν ὑφήλιον, πρὸς δὲ, τὸ χρυσοῦν στόμα τῆς Ἐκκλησίας, ἐγγράφως τὴν μυστικὴν ἡμῖν παραδεδωκότες, ἱεροουργίαν, ἐξ ὕδατος καὶ οἴνου τὸ ἱερὸν ποτήριον τελειοῦν ἐκδεδώκασι, καὶ ταῖς κατ' αὐτοὺς Ἐκκλησίαις, ἔνθα τὴν ποιμαντικὴν ἐνεχειρίσθησαν ἡγεμονίαν, εἰά τινα κληρὸν ἄνωθεν ἡγμένον κατέλιπον. Μέμνηται δὲ καὶ τοῦ προῤῥηθέντος λζ' τῆς ἐν Καρθαγένῃ κανόνος. Ὁ τοίνυν μὴ οὕτω ποιῶν, ἀλλ' ὡς ἀτελὲς τὸ μυστήριον ἐξαγγέλλων, καὶ καινοτομῶν τὰ παραδεδωμένα, τὴν ἱερωσύνην περιδύεσθω, φησί.

Περὶ τοῦ ζέουτος ὕδατος τοῦ τοῖς θείοις μυστηρίοις ἐμβυλλομένου.

Οὐ δεῖ δὲ τοὺς Λατίνους ἡμᾶς αἰτιᾶσθαι, εἰ πρὸς τῷ τέλει τῆς ἱεροουργίας ζέον ὕδωρ τῷ ποτηρίῳ ἐγχέομεν· οὐ γὰρ μεταβάλλει τοῦτο τὴν δι' οἴνου καὶ ὕδατος τοῦ ποτηρίου ἔνωσιν, ἐπεὶ μὴ ἔστιν ἕτερόν τι τὴν φύσιν τοῦ πρὶν ἐμβληθέντος ὕδατος· πιστοῦται δὲ μόνον τὸ τοῦ θαύματος μέγεθος, τῷ καὶ τῇ γεύσει πείθειν ἡμᾶς, μὴ ἐκ νεκροῦ ἀλλ' ἐκ ζῶντος σώματος τὸ αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ ῥυῆναι· ἐκ νεκροῦ γὰρ ἀτμίζον αἷμα οὐ πέφυκε καταρρεῖν· ἐκ δὲ τοῦ Κυριακοῦ σώματος, ὡς ζῶντος καὶ ζωοποιοῦ, τὰ ζωοποιὰ ἐρρύη, τὸ αἷμα, φημί, καὶ τὸ ὕδωρ οὐκ εἰσάγεται δὲ τὸ ζέον κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐνώσεως, ἵνα μὴ ψυχρὸν αὐθις ἐν τῷ καιρῷ τῆς μεταλήψεως γεγονὸς εἰς τὸν πρότερον ἐπανέλθῃ λόγον. Οἱ δὲ Ἰβηρες, καί περ ὀρθοδοξίας ἄκρως μεταποιούμενοι, ζέον τῷ ἀγίῳ οὐκ ἐμβάλλουσι ποτηρίῳ, τῷ ἐν ἔθει, ὡς φασι, γεγονέναι, μὴ οἴνου πίνειν μετὰ θερμοῦ ὕδατος· ἀλλὰ τὴν τοῦ μυστηρίου διδαχθέντες δύναμιν, τοῦτο καὶ αὐτοὶ ποιεῖν ἐπετρέπησαν.

Ὁ δὲ ἡθ' τῆς ς'. Συνόδου ἀνατρέπει καὶ ἕτερόν τι τῶν ἀθεμίτων ἐν τῇ τῶν Ἀρμενίων χώρᾳ γινόμενον· μέλη γὰρ τοῦ θυομένου ἔψοντες ζῶον ἐνδον τοῦ θυσιαστηρίου, ἐκ τούτων ἀφαι-

ρέμματα τοῖς ἱερεῦσιν Ἰουδαϊκῶς ἀπένεμον, τούτοις ἀφωρισμένα καὶ ἀποτεταγμένα, κεφαλὴν τυχόν, ἢ ἄλλο τι μέρος ἀφαιρεθὲν ἐκ τοῦ σώματος, ἃ ποτε τοῖς Ἰουδαίοις λόγον εἶχον ἀναγωγῆς· τοῦτο γοῦν ἀπαγορεύει, ἐφίησι δὲ προσάγειν αὐτοῖς οἷα καὶ ὅσα οἱ προσάγοντες βούλονται, ἔξω τῆς Ἐκκλησίας, συγκαταβάσει χρώμενος, διὰ τὴν κρητήσασαν παρ' ἐκείνοις συνήθειαν· τὸν δὲ ἔτι τοῦτο ποιῶντα, ἀφορίζεσθαι παρεγγύησε.

Περὶ τῆς λοχειας τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Συνόδου ἑκτης οθ'.

Ὁ δὲ οθ'. ἀπαγορεύων τὸ σεμίδαλιν ἔψειν, καὶ ἀλλήλοις μεταδιδόναι τῇ ἐπιούσῃ μετὰ τὴν ἑορτὴν τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, εἰς τιμὴν δῆθεν τῆς λοχειας τῆς ἀχράντου Παρθενομήτορος, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν λοχευομένων ἔθος γίνεσθαι γυναικῶν, κληρικῶν μὲν τοῦτο ποιούντων, καθαιρέσει, λαϊκῶν δὲ, ἀφορισμῶ καθικνεῖται, ἀλόχευτον εἶναι λέγων τὸν τόκον τῆς ἀγίας Παρθένου, ἅτε καὶ ἄσπορον τὴν σύστασιν ἐσχηκότα· λοχεία δὲ ἐστὶν ἡ μετ' ὠδίνων τοῦ βρέφους ἀπότηξις, καὶ ἡ τῶν αἱμάτων ἀκόλουθος ῥύσις, ὧν ἥκιστα πειραθῆναι τὴν Θεοτόκον νομίζομεν, μᾶλλον δὲ βεβασίως πιστεύομεν· ταῦτα γὰρ ταῖς φυσικῶς συλλαβούσαις παρομαρτεῖ· τῇ δὲ Παρθένῳ, ἐπεὶ περ ἐκ Πνεύματος ἀγίου καὶ ὑπὲρ φύσιν ἡ σύλληψις ἦν, καὶ ὁ τόκος δῆπου τῶν φυσικῶν ἰδιωμάτων ὑπέρτερος· ὕβρις τοίνυν τῇ Θεοτόκῳ, καὶ οὐ τιμὴ, τὸ γίνεσθαι τι ἐπὶ τῷ ἀνεκφράστῳ τόκῳ, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τικτουσῶν εἶωθε γυναικῶν.

Θεοφίλου η'.

Ὁ δὲ τοῦ Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας η', τὰ προσφερόμενα εἰς λόγον θυσίας, μετὰ τὸ ἀνηλωσθαι ὅσα νόμος εἰς τὴν τῶν μυστηρίων χρείαν, τοὺς κληρικούς· ἐπισκῆπτει διανειμαμένους ἐσθίειν ταῦτα καὶ πίνειν· κοινωνεῖν δὲ τούτων καὶ τοῖς πιστοῖς ἀδελφοῖς, τῶν κατηχομένων δὲ μηδενί.

Ζῆτει νόμον ἐν τῷ ιη. Κεφ. τοῦ Α στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

Περὶ κατηγορίας επισκόπων καὶ κληρικῶν, καὶ τίνες εἰς κατηγορίαν δεκτοί, καὶ τίνες ἄδεκτοι.

Ζήτηι ἐν τῷ Θ΄. Κεφαλαίῳ τοῦ Δ στοιχείου, περὶ τῶν ἐν τοῖς δικαστηρίοις μαρτύρων.

Νόμος.

Ἐὰν πατὴρ κατηγορήσῃ τινὸς περὶ φόνου τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, καὶ ἀποφανθῇ κατὰ συκοφαντίαν κινήσας, οὐκ ἀτιμοῦται· ἀδελφὸς δὲ κατὰ ἀδελφοῦ μέγα ἔγκλημα κινεῖν οὐ δύναται, ἐπεὶ τοιγε καὶ οὐκ εἰσακουσθήσεται, καὶ ἐξορία ὑποβληθήσεται 1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Περὶ κατηγουμένων.

Ζήτηι ἐν τῷ Α΄. Κεφαλαίῳ τοῦ Α στοιχείου.

Νεοκαισαρείας ε΄.

Ὁ δὲ ε΄. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ, τῶν τελεωτέρων τις κατηγουμένων ἀμαρτῶν, φησὶ, καὶ πεπαυμένος τοῦ ἀμαρτάνειν, μετὰ τῶν ἀκρωμένων στήτω· εἰ δὲ τῶν ἀκρωμένων εἴη, καὶ τῆς ἀμαρτίας οὐκ ἀφίσταται, εἰς τὴν τῶν προσκλαιόντων χώραν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐξωθείσθω. Εἰς δύο γὰρ τάξεις οἱ κατηγούμενοι πάλαι διήρχοντο, εἰς τε τοὺς ἤδη τελεώτερον τὴν πίστιν εἰσδεξαμένους, ὑπερτεθειμένους δὲ τῷ βάπτισμα, οἱ καὶ μέχρι τῆς τῶν κατηγουμένων εὐχῆς ἐν τῷ Κυριακῷ παρέμενον, καὶ ταύτης μυστικῶς λεγομένης, τὸ γόνυ ἔκλινον, ἐκφωνηθέντος δὲ τοῦ, Ὅσοι κατηγούμενοι προέλθετε, ἐξήρχοντο· εἰς τε τοὺς ἄρτι προσελθόντας, οἱ καὶ ὡς ἀτελέστεροι, μετὰ τὴν ἀκρόασιν τῶν θείων Εὐαγγελίων ἐξίασι. Ζήτηι καὶ ἐν τῷ Α΄. Κεφ. τοῦ Β στοιχείου κανόνα τοῦ μεγάλου Βασιλείου κ΄. Θεοφίλου δ΄. Κυρίλλου δ΄.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Τίνες δεῖ κληρονομεῖν τὰ ἴδια τοῦ επισκόπου.

Ζήτηι τὸ δ΄. Κεφάλαιον τοῦ Δ στοιχείου.

1) Πρ. Ν. ΑΘ΄, μζ΄.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ.

Περὶ κληρονομίας, καὶ ἀποκλήρων υἱῶν ἢ γονέων.

Νόμοι.

Οἱ κατιόντες, καὶ ἄρρενες, καὶ θήλειαι ὧσι, προτιμῶνται τῶν ἀνιόντων καὶ τῶν ἐκ πλαγίου 1).

Ἐάν πάππος τελευτήσῃ ἐπὶ υἱῷ καὶ ἐγγόνοις ἀπὸ ἄλλου παιδὸς, οἱ ἐγγόνοι ὑπεισέρχονται τὸ πρόσωπον τοῦ ἰδίου πατρὸς, καὶ ἅμα τῷ υἱῷ, τρυτέστι τῷ ἰδίῳ θείῳ, κληρονομοῦσι τὰ τοῦ πάππου, λαμβάνοντες εἴ τι ἔμελλε λαμβάνειν, εἰ περιῆν, ὁ πατὴρ αὐτῶν, καὶ ἄρρενες, καὶ θήλειαι ὧσιν, εἴτε ὑπεξούσιοι, εἴτε αὐτεξούσιοι 2).

Κατιόντων μὴ ὑπόντων, προσκαλοῦνται οἱ ἀνιόντες, προτιμώμενοι τῶν ἐκ πλαγίου πάντων, χωρὶς τῶν ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων φύντων ἀδελφῶν καὶ ἀδελφοπαίδων τῶν δὲ ἀνιόντων ὁ ἐγγύτερος τῷ βαθμῷ προτιμᾶται ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ πλαγίου· εἰ δὲ τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ εἰσι πάντες, ὁμοῦ καλοῦνται εἰς τὴν κληρονομίαν 3).

Ἀνιόντων ὑπόντων τῷ τελευτήσαντι, καὶ ἀδελφῶν γνησίων, καὶ παίδων ἀδελφοῦ ἀμφιθαλοῦς προτελευτήσαντος, πάντες καλοῦνται εἰς τὴν αὐτοῦ διαδοχὴν, καὶ θήλειαι, καὶ ἄρρενες ὧσιν· οἱ γὰρ ἀδελφόπαιδες ὑπεισέρχονται τὸ τοῦ ἰδίου πατρὸς πρόσωπον, καὶ λαμβάνουσιν εἴ τι ἔμελλε λαμβάνειν, εἰ περιῆν, ὁ πατὴρ αὐτῶν 4).

Οἱ ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων φύντες ἀδελφοὶ πρῶτην ἔχουσι τάξιν εἰς τὸ κληρονομησαὶ τὸν ἴδιον ἀδελφόν· ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ παῖδες τοῦ ἀποθνήσκοντος ἀδελφοῦ, οὐ μόνον ὁμομητρίου καὶ ὁμοπατρίου, ἀλλὰ καὶ ἀμφιθαλοῦς· εἰ δὲ μὴ ὑπείσιν ἀδελφοὶ, ἢ παῖδες ἀδελφῶν τοιούτων, τότε οἱ ἐκ διαφόρων γονέων φύντες ἀδελφοὶ κληρονομοῦσι τὸν ἀποθνήσκοντα ἀδελφόν 5).

Ἐάν τις τελευτήσῃ ἐπὶ ἀδελφῷ ἐκ διαφόρων γονέων ὑπάρχοντι, καὶ ἐπὶ υἱοῖς ἀδελφοῦ ὁμοπατρίου καὶ ὁμομητρίου, οἱ

1) Πρ. Ν. Δ'. 6'. — 2) αὐτόθι δ'. — 3) αὐτόθι ε'. — 4) αὐτόθι ζ'. — 5) αὐτόθι η'.

τεκνάδελφοι προτιμῶνται τοῦ ἀδελφοῦ εἰς τὴν ἐκείνου κληρονομίαν 1).

Ἡ μήτηρ συγκληρονομεῖ τοῖς ἰδίοις τέκνοις, τῶν τελευταίων πάντων αὐτῆς μὲν παίδων, ἐκείνων δὲ ἀδελφῶν, ἐνὸς ἀδελφοῦ μέρος λαμβάνουσα 2).

Ὅτι δεῖ τὸν μὴ δευτερογαμήσαντα ἄνδρα λαμβάνειν ἐκ τῆς προικῆς, παιδὸς ἐνὸς μοῖραν κατὰ δεσποτείαν 3).

Ἀδελφοῦ μὴ ὑπόντος ἢ ἀδελφόπαιδος, οἱ λοιποὶ ἐκ πλαγίου συγγενεῖς κληρονομοῦνται, οἱ τῷ βαθμῷ μέντοι γε ὄντες ἐγγύτεροι· καὶ εἰ εὗρεθῆεν πολλοὶ τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ, ἐξίστης κληρονομουσίαν 4).

Οἱ ἐκ διαφόρων παλλακῶν παῖδες, οὐ κληρονομουσίαν ὑπόντων φυσικῶν, ἢ γαμετῆς, ἢ ἄλλων διαδόχων αὐτῶν 5).

Νόθος παῖς γενόμενος γνήσιος, μόνου τοῦ πατρὸς αὐταῦ γίνεται γνήσιος, οὐκέτι δὲ καὶ τῶν κατιόντων, ἢ τῶν ἀνιόντων, ἢ τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν τοῦ πατρὸς, οὐδὲ κληρονομεῖ αὐτοῦς, οὐδὲ κληρονομεῖται ἐξ αὐτῶν χωρὶς διαθήκης 6).

Εἰ πατὴρ προικίζων τὴν ἐκυτοῦ θυγατέρα συνεφώνησεν ἀρκεῖσθαι αὐτὴν τῇ δοθείσῃ ὑπὲρ αὐτῆς προικί, καὶ μὴ ἔχειν μέρος ἐκ τῆς αὐτοῦ κληρονομίας, οὐκ ἔρρωται τὸ σύμφωνον τοῦτο, οὐδὲ κωλύεται κληρονομεῖν ἀδιάθετον αὐτὸν τελευταίωντα ἢ θυγάτηρ, τὴν προικα τοῖς ὑπεζουσίοις μείνασιν αὐτῆς ἀδελφοῖς συνεισφέρουσα· ἀλλὰ καὶ τὴν πρὸ γάμου δωρεάν, ὡσπερ τὴν προικα, δεῖ συνεισφέρεισθαι, ἀδιάθετου τελευταίωντος τοῦ ταύτην ἐπιδεδωκότος, εἴτε μήτηρ ἐστίν, εἴτε πατὴρ, ἢ τις τῶν ἀνιόντων, ἢ πρὸς πατρός, ἢ πρὸς μητρός 7).

Ἡνίκα τελευταίησιν ἀνὴρ ἢ γαμετὴ ἀδιάθετοι, καὶ μηδένα ἐκ τῶν ἀνιόντων, ἢ τῶν κατιόντων, ἢ τῶν ἐκ πλαγίου ἔννομον ἢ φυσικὸν σχοίησαν διάδοχον, τότε ὁ ἀνὴρ εἰς τὴν τῆς γυναικὸς καλείσθω ἐξ ὀλοκλήρου κληρονομίαν, καὶ ἡ γυνὴ διαδεχέσθω τὸν ἄνδρα 8).

Ἐὰν ὁ ἀνὴρ συμφωνήσῃ πρὸς τὴν γυναῖκα, ἵνα τελευταίωσιν

1) Πρ. Ν. Α. θ'. — 2) 3) Πρ. Ν. γ', ε. — 4) αὐτ. ε. — 5) Σύνοψ. ΑΒ'. ε'. — 6) Δρμ. Ε'. γ. 67. — 7) Πρ. Ν. Α', ι', ιβ'. — 8) αὐτ. θ'.

αὐτὴν κληρονομήσῃ, τὸ σύμφωνον ἄχρηστόν ἐστιν 1).

Ζήτηι καὶ ἐν τῷ ιζ'. Κεφ. τοῦ Π στοιχείου· ζήτηι καὶ τὸ ἐ. Κεφ. τοῦ Γ στοιχείου.

Ψήφισμα νεαρόν.

Τὸ δὲ ψήφισμα τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου Ἀθανασίου, καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν Συνόδου, ὃ γέγονεν ὄρισμῶ τοῦ αἰοιδίου βασιλέως Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου, Κελεύομεν, φησί, τοὺς ἀτέκνους χηρεύοντας ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, μὴ ἀρπαγὴν ὑπέχειν τῶν ὑπαρχόντων, μήτε παρὰ τῶν τὰ δημόσια διενεργούντων, μήτε τῶν εἰς παροικίαν τούτους ἔχόντων, ἀλλὰ τὸ τρίτον τῆς οὐσίας ἐκείνων, τὴν δεσποτείαν ἀπολαμβάνειν, τὸ τρίτον εἰς μνημόσυνα τοῦ ἀπελθόντος ἀναλίσκεσθαι, καὶ τὸ ζῶν μέρος ἀπολαμβάνειν τὸ ἕτερον· εἰ δὲ καὶ τὸ ἐπιζῆσαν ἀπέλθοι μέρος, τοὺς τούτῳ προσήκοντας, τὸ ἀπὸ νόμου κληρονομεῖν ἂν δὲ μηδεὶς συγγενῆς προσῆ τῷ ἀποιχομένῳ, τῷ δημοσίῳ εἶναι τὸ ἡμισυ, καὶ τοῖς ἐκείνου μνημοσύνοις τὸ ἡμισυ 2).

Ἀκυρωθῆναι δὲ καὶ τὸν νόμον κελεύομεν, ὃς διορίζεται, τοὺς ἐπὶ τέκνῳ χηρεύσαντας ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, εἴτα καὶ τοῦ τέκνου κατὰ πόδας ἀποιχομένου, κληρονομεῖν τὸ ζῶν μέρος, τὰ τοῦ παιδὸς πατρῶα πάντα ἢ μητρικά· τοὺς δὲ τοῦ τεθνεῶτος γονεῖς, πρὸς τῇ τοῦ τέκνου ἀποβολῇ, ἀδικώτατα καὶ τῆς περιουσίας στερίσκεσθαι· ἀλλὰ τηρεῖσθαι μὲν τὸ τρίτον τῆς προικὸς εἰς μνημόσυνα τοῦ ἀποιχομένου, τὸ δὲ τρίτον τοῖς γονεῦσι, καὶ τὸ τρίτον τῷ καταλειφθέντι μέρει 3).

Ἐὰν μέρος οὐσίας ληγατευθῆ, ἐπιλογὴν ὁ κληρονόμος ἔχει, ἢ τὸ μέρος τῶν πραγμάτων δοῦναι, ἢ τὴν αὐτῶν ἀποτίμησιν· τῶν μέντοι ἀδικαιρέτων καὶ δυσδιαιρέτων πάντων, τὴν ἀποτίμησιν δίδωσιν.

Ἔτι περὶ ἀποκλήρων υἱῶν.

Διὰ τὰς ὑποτεταγμένας αἰτίας τὸν υἱὸν ἀπόκληρον εἶναι τῆς πατρικῆς οὐσίας θεσπίζομεν 4).

1) Ἐπαναγ. ΛΑ', κγ'. — 2) Σύντ. Τόμ. Ε'. σελ. 122. — 3) αὐτ. σελ. 124. — 4) Πρ. Ν. ΛΓ'. α. καὶ ἐπ. — Ν. Ἰουστ. ριέ. κρη. γ'.

- α'. Εἰ τοῖς ἰδίοις γονεῦσι χεῖρας ἐπιβάλοι·
- β'. Εἰ βαρείαν καὶ ἀπρεπῆ ὕβριν αὐτοῖς ἐπαγάγοι·
- γ'. Εἰ ἐπὶ ἐγκληματικαῖς αἰτίαις αὐτῶν κατηγορήσῃ, ταῖς μὴ οὔσαις κατὰ βασιλέως, ἢ πολιτείας·
- δ'. Εἰ μετὰ φαρμακῶν ὡς φαρμακὸς συναναστρέφοιτο·
- ε'. Εἰ τῇ ζωῇ τῶν ἰδίων γονέων διὰ φαρμακείας, ἢ ἄλλω οἰωδῆτινι τρόπῳ, ἐπιβουλεῦσαι πειραθείη·
- ς'. Εἰ τῇ ἰδίᾳ μητριᾷ, ἢ τῇ τοῦ πατρὸς πάλλακῃ μιχθείη·
- ζ'. Εἰ συκοφάντης κατὰ τῶν γονέων γένοιτο, καὶ διὰ τῆς ἰδίας καταμηνύσεως βαρείας αὐτοῦς ζημίας ὑπομείναι παρασκευάσειεν·
- η'. Εἰ ἐν ἀσθενείᾳ χρονίᾳ κατακειμένων, ἢ ἐν γῆρᾳ καὶ ἀδυναμίᾳ κατανητησάντων, ἀμελήσῃ τῆς τούτων φροντίδος· καὶ μετακαλούμενος παρὰ τῶν γονέων, μὴ βουλευθείη ἐπιμελείας αὐτοῦς ἀξιῶσαι·
- θ'. Εἰ μὴ βουλευθείεν οἱ ἄρῆνες τῶν παίδων, τοὺς γονεῖς ἐγγυήσασθαι, εἰς ὅσον εὐποροῦσιν, ὑπὲρ χρέους ἐγκαλουμένους·
- ι. Εἰ ἐλεγχθείη τις τῶν παίδων, κωλύσας τοὺς γονεῖς διαθήκας γράψαι, ὥστε εἰ μετὰ ταῦτα τοῦτο πράξῃ, δυνηθείεν, ἄδειαν αὐτοῖς εἶναι τὸν τοιοῦτον παῖδα ποιεῖν ἀπόκληρον·
- ια'. Εἰ παρὰ γνώμην τῶν γονέων μίμοις ἑαυτὸν ἐγκαταλέξοι, καὶ ἐν τούτῳ τῷ ἐπιτηδεύματι διαμείνῃ·
- ιβ'. Εἴ τινα τῶν γονέων μανέντα, οἱ παῖδες, ἢ οἱ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομεῖν αὐτὸν δικαιοῦμενοι, μὴ βουλευθείεν ἐπιμελείας αὐτὸν ἀξιῶσαι· ἀπαλλαγέντι γὰρ τῆς μανίας ἕξῃστι ποιεῖν αὐτοῦς ἀποκλήρους· εἰ δὲ ἐν τῇ νόσῳ μέχρι θανάτου κατεχομένου, ἀλλότριός τις συμπαθήσας, ἰδίως ἀναλώμασιν ἐπιμεληθείη, καὶ διὰ γραμμάτων τοὺς κληρονόμους καλῶν, μὴ βουλευθείεν ἀπαντῆσαι, καὶ πρὸς τὴν τοῦ μανέντος ἐπιμέλειαν διεγερθῆναι, ἄδειαν ἕξει ὁ ὑποδεξάμενος καὶ εἰς τέλος φροντίσας, εἰς τὴν αὐτοῦ κληρονομίαν εἰσελθεῖν, ἀνατρεπομένης τῆς ἐκείνων διαδοχῆς·
- ιγ'. Εἴ τινα τῶν γονέων δορυάλωτων γεγονότα μὴ σπουδάσειεν οἱ παῖδες εἰς τὴν ἐκείνου ἀνάρῃσιν· ἐπνασωθέντι γὰρ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίης, ἕξῃστιν ἀχαριστίας αὐτοῦς γράψασθαι,

καὶ ἀποκλήρους ποιῆσαι· εἰ δὲ καὶ ἀποθανεῖν ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ συμβαίη τῇ ἀμελείᾳ τῶν παιδῶν, ἢ τῶν ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὴν αὐτοῦ καλουμένων κληρονομίαν, τούτους ἅπαντας εἰς τὴν αὐτοῦ διαδοχὴν ἔλθειν οὐκ ἀνεχόμεθα, ἀλλὰ τὰ ἐκείνου πράγματα τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς πόλεως, ἐξ ἧς ὀρμᾶται, προσανατίθεσθαι, καὶ μὴ ἐν ἄλλαις αἰτίαις, ἀλλ' ἐν ταῖς τῶν αἰχμαλώτων ἀναρρύσει παρ' αὐτῆς δαπανᾶσθαι. Εἰ δὲ καὶ πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας διθήκην ἐκθέμενος, ἔγραψεν αὐτοὺς κληρονόμους, ἀκυροῦμεν εἰς ἅπαν τὴν τοιαύτην διαθήκην· ταύτην δὲ τὴν ποινὴν κατ' ἐκείνων κρατεῖν θεσπίζομεν, οἵτινες τὸν ἡ. τῆς ἑαυτῶν ἡλικίας ἐπλήρωσαν ἐνικυτόν·

ιδ'. Εἰ ὀρθόδοξοι ὄντες οἱ γονεῖς, τινὰ τῶν παιδῶν αἰσθίνοντο αἰρετικοῖς προσανέχοντα δόγμασιν. Εἰ δ' αὖθις ἐπὶ τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν ἀωφρονήσας ὁ παῖς ἐπανήξει, ἀπολαμβάνειν μὲν τὸν ἴδιον κληρὸν, τοὺς δὲ καρποὺς τοῦ μέσου χρόνου μὴ ἐπιζητεῖν·

Ἄν τοίνυν μίαν τῶν εἰρημένων αἰτιῶν κατὰ τινος τῶν παιδῶν οἱ γονεῖς ταῖς ἰδίαις ἐγγράψωσι διαθήκαις, καὶ οἱ γραφέντες κληρονόμοι ἀληθῆ εἶναι ταύτην ἀποδείξωσι, τὴν διαθήκην, τὴν ἴδιαν ἔχειν ἰσχὺν παρακαλυόμεθα.

Περὶ ἀποκλήρων γονέων.

Θεσπίζομεν αὖθις μὴ ἐξεῖναι τοῖς παισὶ τοὺς ἰδίους γονεῖς ἀποκλήρους ἐν ταῖς αὐτῶν διαθήκαις ποιεῖν, ἂν μὴ τὰς ὑπαριθμωμένας αἰτίας ἐν αὐταῖς καταγράψωσιν 1)·

α. Εἰ οἱ γονεῖς τὸν ἴδιον παῖδα εἰς ἀνάξρεσιν δαῖεν, δίχα τῆς εἰς καθοσίωσιν ἀναφερομένης αἰτίας·

β'. Εἰ φαρμακείαις, ἢ γοητείαις, ἢ ἄλλω τινὶ τρόπῳ τῶν ὑπὸ ἀποδειχθεῖεν ἐπιβουλεύσαντες·

γ'. Εἰ ὁ πατήρ τῇ ἰδίᾳ νύμφῃ, ἢ τῇ παλλακῇ τοῦ ἰδίου παιδὸς συμμιγείη·

δ'. ε. ς'. ζ'. Ὡσχύτως καὶ ἐπὶ τῇ κωλύσει τῆς διαθήκης, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐπὶ τῆς μανίας, καὶ αἰχμαλωσίας, καὶ κακοδοξίας, τὰ

1) Πρ. Ν. ΑΓ'. ιθ' καὶ ἐπ. — Νεαρ. ριέ, κερ. δ'.

πάντα καὶ ἐνταῦθα παραφυλαχθήσεται, ὡς γε δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἀποκλήρων υἱῶν ἐθεσπίσαμεν. Ἀλλὰ καὶ ὁ συγγενῆ κεκτημένος κωφόν, ἢ ἄλαλον, ἢ ἄφρονα, ἢ μαινόμενον, εἰ μὴ προμηθεύμενος ἐκδικεῖ τὰ αὐτῶν πράγματα, οὐ δύναται αὐτοὺς κληρονομεῖν. Τὰ αὐτὰ καὶ περὶ αἰχμαλώτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ΄.

*Ὅτι κληροῦσθαι δεῖ καὶ τοὺς μὴ καταγομένους ἐκ γένους
ιερατικοῦ, εἰ ἄξιοι εἶεν.*

Συνόδου ἕκτης λγ΄.

Ὁ λγ΄. τῆς ς΄. Συνόδου κανῶν, ἐπὶ μὲν τῶν Ἰουδαίων, ἢ Λευϊτικῆ, φησὶ, μόνη φυλὴ τὴν ἱερωσύνην ἐκληρώσατο, ἐξ ἧς οἱ ἱεραῖοι μέλλοντες ἐλαμβάνοντο, καὶ κληρικοὶ ὠνομάσθησαν διὰ τὸ γεγράφθαι ἐν τῷ Δευτερονομίῳ, Οὐκ ἔσται τοῖς Λευῖταις κληρὸς ἐν υἱοῖς Ἰσραὴλ, ὁ γὰρ Κύριος μερὶς αὐτῶν καὶ κληρὸς 1)· ἡμῖν δὲ οὐκ εἰς τὸ γένος τοῦ εἰς κληρὸν προχειριεῖσθαι μέλλοντος ἀποβλέπειν προσήκεν· ἀλλ' εἰ ἄξιος εἴη κατὰ τοὺς ὅρους τῶν θείων κανόνων, εἰς κληρὸν καταλεγέσθω, εἴτε προγόνους ἔσχηεν ἱερέας, εἴτε καὶ μὴ.

Περὶ ἀναγνώστου.

Μηδὲ ἐπ' ἄμβωνός τις τὰς θείας ὑπαναγινωσκέτω βίβλους, εἰ μὴ κουράν μετ' εὐλογίας παρὰ τοῦ ἰδίου δέξαιτο ἐπισκόπου· ἢ δὲ παρὰ ταῦτα ποιῶν ἀφοριζέσθω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ΄.

Ὅτι οὐ δεῖ τοὺς κληρικοὺς μετατίθεσθαι.

Ζήτει ἐν τῷ θ΄. Κεφ. τοῦ Α στοιχείου κανόνα δ΄. τῆς δ΄. Συνόδου, καὶ ἐτέρους.

1) Δευτερ. ΙΗ΄, 2.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ΄.

*Ὅτι τῶν κληρικῶν τοῖς ἐνδεῶς ἔχουσιν ἐκ τῶν
τῆς Ἐκκλησίας δεῖ χορηγεῖν.*

Ζήτει τὸ κς΄. Κεφάλαιον τοῦ Ε στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣ΄.

*Ὅτι οὐ δεῖ τοὺς κληρικοὺς ἀρπάζειν τὰ τοῦ
τελευτήσαντος ἐπισκόπου πράγματα.*

Ζήτει τὸ κζ΄. Κεφάλαιον τοῦ Ε στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ΄.

*Ὅτι οὐ δεῖ κληρικὸν ἕνα ἐν δυσὶν εἶναι πόλεσιν,
ἢ ἐν μιᾷ πόλει δύο Ἐκκλησίαις ὑπηρετεῖν.*

Ζήτει τὸ ιδ΄. Κεφάλαιον τοῦ Ε στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ΄.

*Ὅτι οὐ δεῖ τοὺς κληρικοὺς πράττειν τι ἄνευ τῆς τοῦ
ἐπισκόπου γνώμης.*

Ἀποστόλων λθ΄.

Ὁ τῶν ἀγίων Ἀποστόλων λθ΄. κανὼν, πρεσβυτέρους καὶ διακόνους μὴ ἐξεῖναι κελεύει, δίχα γνώμης τοῦ ἐπισκόπου πράττειν ἅπερ αὐτῷ ανεῖται, καὶ μόνῳ τῷ τὴν προστασίαν τοῦ λαοῦ ἐπιτετραμμένῳ, καὶ λόγον ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν καὶ εὐθύνας μέλλοντι δώσειν· λέγω δὴ τὸ λύειν καὶ δεσμεῖν τὰ ἡμροτημένα, καὶ ἢ μειοῦν, ἢ ἐπιτείνειν τὰ ἐπιτίμια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ΄.

*Ὅτι οὐδὲ οἱ κληρικοὶ ἀπολειλυμένως ἐχειροτονοῦντο
Συνόδου τετάρτης ς΄.*

Ὁ ς΄. τῆς δ΄. Συνόδου κανῶν, οὐκ οἶεται δεῖν, ἱερέας, καὶ

δικόνους, καὶ τοὺς λοιποὺς τῶν ἐν κλήρῳ κατελειγμένων ἀπο-
 λευμένως χειροτονεῖσθαι, ὥσθ' ὅπη βούλονται ἀπιέναι, καὶ
 ἱερατικόν τι πράττειν, ἀλλ' ἰδικῶς ἐν Ἐκκλησίᾳ πόλεως ἢ κώ-
 μης, ἢ ἐν τῷδε τῷ μαρτυρίῳ ἢ τῷ μοναστηρίῳ, ὥσπερ ἄρα
 καὶ οἱ ἐπίσκοποι εἰς τήνδε τὴν Ἐκκλησίαν ἤδη χειροτονοῦνται·
 τοῦ δὲ μὴ οὕτω χειροτονηθέντος, ἄχυρον εἶναι τὴν χειροτονίαν·
 ἀλλὰ τανῦν, τοῦτο καταπεφρόνηται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ΄.

*Ὅτι τοὺς κληρικοὺς τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων
 ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν εἶναι δεῖ τοῦ ἐπισκόπου.*

Συνόδου τετάρτης ἡ.

Ὁ ὄγδος κανὼν τῆς δ΄. Συνόδου, τοὺς κληρικοὺς τῶν πτω-
 χείων, καὶ μοναστηρίων, καὶ μαρτυρίων, τοῖς ἐπισκόποις τῶν
 πόλεων ὑπέκειν κελεύει, πτωχεῖα καλῶν τὰ εἰς πτωχῶν ἀπο-
 τεταγμένα πρόνοιαν καὶ διοίκησιν, γηροκομεῖα, φημί, καὶ ὀρ-
 φανοτροφεῖα· μαρτύρια δὲ, τοὺς εἰς ὄνομα μάρτυρος ἀνεγερθέν-
 τας σηκούς· τοὺς δὲ, κατὰ αὐθάδειαν, τοῦ ἐπισκόπου ἀφηνιά-
 ζοντας μοναχοὺς τε καὶ κληρικοὺς, καὶ τοὺς θάρσος τούτοις
 παρέχοντας λαϊκοὺς, τῆς τῶν πιστῶν κοινωνίας ἀλλοτριοῖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ΄.

*Ὅτι ὁ κληρικὸς, ἐφ' ᾧ ἂν περιπέσοι ἁμαρτήματι,
 καθαιρεῖται, οὐ μὴν καὶ ἀφορίζεται.*

Ζήτηι τὸ ἰ. Κεφάλαιον τοῦ Δ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ΄.

*Ὅτι τῶν κληρικῶν οἱ πρὸς μείζονα βαθμὸν ἀτιέναι
 μὴ πειθόμενοι, ἐκπίπτουσι καὶ οὐ νῦν εἰσιν.*

Καρθαγένης λά.

Ὁ λά. τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου κανῶν, τὸν ἐν οἰωδύποτι

τῆς Ἐκκλησίας κατειλεγμένον βαθμῶ, καὶ τῷ ἰδίῳ μὴ πειθόμενον ἐπισκόπῳ, εἰς μείζονα προβῆναι παρακαλοῦντι, τὸν μόχθον ἰσως τὸν ἐν αὐτῷ παραιτούμενον, καὶ τοῦ βαθμοῦ ἐκπίπτειν ἄξιοι, οὐ ἀποστῆναι οὐκ ἠθέλησεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

Περὶ κλοπῆς.

Ζῆτει ἐν τῷ λβ'. Κεφαλαίῳ τοῦ Ε στοιχείου, κανόνα κέ. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων.

Βασιλείου ξά.

Ὁ δὲ ξά. τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν, Ὁ κλέψας, εἰ μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ, φησι, μεταμεληθεὶς δημοσιεύσει τὴν ἁμαρτίαν, ἐνιαυτὸν τῆς τῶν ἁγιασμάτων κοινωνίας κωλυθήσεται μόντης· εἰ δὲ ἐλεγχθεὶς, εἰς ἔτι δύο μερισθήσεται δὲ αὐτῷ ὁ χρόνος, εἰς ὑπόπτωσιν μόνην καὶ σύστασιν, οὐ μὴν καὶ τοῖς προσκλαίουσιν ἔσται ἡ ἀκρωμένοις.

Γρηγορίου Νύσσης ς'.

Ὁ δὲ ς'. τοῦ Νύσσης μεγάλου Γρηγορίου, Ὁ λάθρα, φησὶν, ἀφαιρούμενος τὸ ἀλλότριον, εἰ μὴ ξίφει καθώπλισται, ὡς ἂν οἶός τε ἢ τὸν ἀνθιστάμενον διαχρήσασθαι, καὶ δι' ἐξαγορεύσεως τὸ πλημμέλημα φανερώσας, δι' ἐλεημοσύνης τὴν νόσον θεραπεύσει· εἰ δὲ μηδὲν πλέον τοῦ σώματος κέκτηται, κόπῳ τὸ πάθος ἐξιάσεται, ἢ φησὶν ὁ Ἀπόστολος, Ὁ κλέπτης μηκέτι κλεπτέτω, μάλλον δὲ κοπιάτω, ἐργαζόμενος ταῖς ἰδίαις χερσίν, ἵνα μεταδῶ τῷ χρεῖαν ἔχοντι 1).

Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ ιά.

Ὁ δὲ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θαυματουργός, ἐν τῷ ιά. κανόνι, Οἱ πράγματά τινα ἐν τῷ πεδίῳ, φησὶν, εὐρόντες, ἢ ἐν ταῖς ἑαυτῶν οἰκίαις, ἀλλότρια, πρὸς τῶν ἐχθρῶν ἐρριμμένα, ἂν μὲν κατηγορηθέντες ἐλεγχθῶσιν, ὑποπιπτέτωσαν ἑαυτούς δὲ ἐξ-

1) Ἐφετ. Δ', 28.

ειπόντες, καὶ τοῖς πιστοῖς συνευχέσθωσαν· πληρωτέον δὲ τὴν ἐντολὴν, αἰσχρὸν ἅπαν λῆμμα διωσαμένους, καὶ μήτε μῆνυτρα, μήτε μὴν σῶστρα, ἣ οἷς εἰώθασιν ἐπευφημίζειν ἑτέροις ταῦτα ὀνόμασι, τὸ παράπαν εἰσπράττοντας.

Νόμοι.

Οἱ ἐν οἰαδῆποτε πόλει κλέπτοντες, ἐλεύθεροι μὲν ὄντες, ἄποροι δὲ, ἅπαξ τοῦτο ποιήσαντες, τυπτέσθωσαν· εἰ δὲ εὐποροὶ εἴεν, πρὸς τῇ ἀποκαταστάσει τοῦ κλαπέντος καὶ διπλὴν τὴν ποσότητα δότωσαν τῷ τὴν κλοπὴν ὑποστάντι· δις δὲ ἄλόντες, ἐξοριζέσθωσαν· εἰ δὲ τρεῖς φωραθεῖεν τοῦτο τολμήσαντες, χειροκοπείσθωσαν 1).

Τὸ προπετῶς ληφθὲν, ἢ ἀτόπως κλαπέν, εἰ πραθείη, διεκδικεῖται, μὴ καταβαλλομένου τοῦ δοθέντος ὑπὲρ αὐτοῦ τιμήματος 2).

Ὁ ἀναδιδούς τὰ κλαπέντα οὐκ ἀπαιτεῖ ἃ ἔδωκεν ὑπὲρ αὐτοῦ τιμήματα.

Ὁ τὸ ἀλλότριον πράγμα ἐρριμμένον λαμβάνων ἐπὶ τῷ κερδαίνει, καὶν ἀγνοῆ τίνοσ ἐστίν, ὑπόκειται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ, εἰ μὴ ἄρα ὁ δεσπότης ἀπρονόητον εἶασεν αὐτό· τότε γάρ, καὶν ὡς κλέπτων αὐτὸ λάβῃ, οὐχ ὑπόκειται, ἐπειδὴ ἐπαύσατο ὄν τοῦ δεσπότη· κλοπὴ γὰρ οὐ γίνεται μὴ ὄντος τοῦ κλοπῆς ὑφισταμένου· εἰ δὲ καὶ τὸ μὴ ὄν ἀπρονόητον ἐνόμισεν ἀπρονόητον, οὐκ ἔστι κλέπτῃς· εἰ δὲ ἔλαβεν ἐπὶ τῷ δοῦναι τῷ δεσπότη, οὐχ ὑπόκειται τῆς περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ, καὶν εὐρητρα λάβῃ 3).

Ὁ κλέπτων ἐν φωσσάτῳ, εἰ μὲν ὄπλα, τυπτέσθω· εἰ δὲ ἵππον, χειροκοπείσθω 4).

Ὁ τοῦ κλέπτου δούλου κύριος, εἰ μὲν βούλεται ἔχειν τὸν οἰκέτην, τὸ ἀζήμιον ποιεῖτω τῷ τὴν κλοπὴν ὑποστάντι· μὴ βουλόμενος δὲ, τοῦτον αὐτῷ ἀποδιδότω εἰς τελείαν δεσποτείαν 5).

Τὰς ἀλλοτρίας ἀγέλας οἱ ἀπελαύνοντες, ἅπαξ τοῦτο πεποιηκότες, τυπτέσθωσαν· ἐκ δευτέρου δὲ, ἐξοριζέσθωσαν· εἰ δὲ καὶ τρίτον φωραθεῖεν τὸ τοιοῦτον τολμήσαντες, χειροκοπείσθωσαν,

1) Πρ. Ν. ΛΘ', νδ'. — 2) ρβ'. Βασ. ΙΕ', ε. — 3) μγ'. Βασ. Ξ'. ιδ'. — 4) Πρ. Ν. ΔΘ'. γγ'. — 5) αὐτ. νε.

τῆς ἀπελαθείσης ἀγέλης δηλονότι τῷ ἰδίῳ δεσπότη ἀποκαθισταμένης 1).

Περὶ ληστῶν.

Οἱ ἐπίσημοι λησταὶ ἐν τοῖς τόποις, ἐν οἷς ἐπλημμέλησαν, ἀνασταυροῦνται, ἵνα διὰ τῆς θέας πτοηθῶσιν οἱ τοῖς τοιοῦτοις ἐγχειροῦντες, καὶ ἵνα γένηται παραμυθία τοῖς συγγενέσι τῶν ἀναιρεθέντων 2).

Οἱ δένδρα καὶ μάλιστα ἀμπέλους τέμνοντες, ὡς λησταὶ κολλάζονται· κὰν πολλοὶ τὸ αὐτὸ τέμωσι δένδρον, ἕκαστος αὐτῶν εἰς ὀλόκληρον ἐνέχεται, ἥτοι ἐξ ἀρνήσεως μὲν, τὸ διπλοῦν τοῦ τιμήματος· ἐξ ὁμολογίας δὲ, τὸ ἀπλοῦν 3).

Ὁ ἐν εἰδήσει ὑποδεχόμενος τὸ κλαπὲν πράγμα, καὶ ὁ συνειδὼς τῷ ἀμαρτάνοντι, ἐν ἴσῳ αὐτῷ τιμωροῦνται.

Κλέπτῃς ἐστὶν ὁ λάθρῳ καὶ χωρὶς ὄπλων ἀμαρτάνων, ὃς οὔτε μέλους ἐκκοπήν, οὔτε θάνατον ὑπομένει· ὁ δὲ βία πλημμελῶν μεθ' ὄπλων, ἢ χωρὶς ὄπλων, ἐν οἰωδῆποτε τόπῳ, τὰς ἀπὸ τῶν νόμων ποινὰς ὑφίσταται. Ζῆτει καὶ ἐτέρους νόμους ἐν τῷ ιβ'. Κεφαλαίῳ τοῦ Α στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'.

Ὅτι οὐ δεῖ κοινωνεῖν τῷ ἀκοινωνήτῳ.

Ἀντιοχείας β'.

Ὁ β'. κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου, τῆς κοινωνίας τῶν ἀκοινωνήτων ἀποδιίστασθαι παντάπασιν ἡμῖν ἐγκελεύεται, καὶ μήτε ἐν οἴκῳ τούτοις συνεύχεσθαι, μήτε ἐν Ἐκκλησίᾳ, εἰ καὶ ἐτέρας ἐπαρχίας τύχοιεν ὄντες· εἰ γὰρ καὶ τῷ τόπῳ διίστάμεθα, ἀλλὰ γε τῇ πίστει ἀλλήλων οὐκ ἀφιστάμεθα οἱ ἀπανταχοῦ γῆς Χριστιανοὶ, καὶ μία πάντες καθολικὴ Ἐκκλησία λεγόμεθα· τε καὶ ἐσμέν· ὅστις γε μὴν τοῦ ἰσρατικοῦ καταλόγου τοῖς ἀκοινωνήτοις ἀλοίῃ κοινωνῶν, καὶ τοῦτον ἀκοινωνήτον εἶναι, ὡς

1) Πρ. Ν. Αθ' νς'. — 2) αὐτ. ις'. — 3) δ', καὶ ε'. Βισ. Ξ', ις'.

τὸν τῆς Ἐκκλησίας κανόνα συγγέοντα. Ζήτηι καὶ τὸ ιή. Κεφ. τοῦ Α στοιχείου, καὶ ἐν τῷ β'. Κεφαλαίῳ τοῦ αὐτοῦ στοιχείου κανόνας τῶν ἁγίων Ἀποστόλων μέ. μς'. καὶ ζδ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ λγ'. καὶ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας θ'. καὶ ἐν τῷ ιέ. Κεφαλαίῳ τοῦ Η στοιχείου, κανόνα α'. τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θαυματουργοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ΄.

*Περὶ τῶν μὴ κοινοῦμένων τῆς ἱεράς τελουμένης
λειτουργίας, ἢ τὴν κοινωνίαν ἐπὶ τρεῖς
κυριακὰς ἀναβαλλομένων.*

Ἀποστόλων ἡ, θ'.

Ὁ ἡ. καὶ ὁ θ'. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανόνες, ἐτοίμους ἀεὶ πάντας βουλόμενοι εἶναι καὶ ἀξίους τῆς τῶν θείων κοινωνίας ἁγιασμάτων 1) ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, τῆς ἱεράς τῶν θείων μυστηρίων λειτουργίας προσφερομένης, τῶν ἁγιασμάτων τοῖς ἄλλοις μὴ κοινωνήσαντα, τὴν αἰτίαν κελεύουσιν ἀνειπεῖν· καὶ εἰ μὲν εὐπρόσωπος εἴη, συγγνώμης τυγχάνειν, εἰδ' οὖν, ἀφορίζεσθαι· λαβὴν γὰρ σκανδάλου καὶ ὑπονοίας δίδωσι τῷ λαῷ κατὰ τοῦ προσενεγκόντος τὴν ἀναίμακτον θυσίαν ἱερέως, οἷά τι συνειδῶς αὐτῷ κώλυμα πρὸς τὴν ἱερουργίαν· ἀλλὰ καὶ τοὺς εἰσιόντας τοῦ λαοῦ πιστοὺς, καὶ τῶν ἁγίων Γραφῶν ἀκούοντας, καὶ μὴ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ ἀγίᾳ παραμένοντα μεταλήψει, ἀφορίζεσθαι ὡς ἀτάκτους.

Συνωδὸν τοῦτω καὶ ὁ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ β'. διορίζεται, πάντας γὰρ τοὺς εἰσιόντας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τῶν ἱερῶν Γραφῶν ἐπαίοντας, μὴ κοινωνοῦντας δὲ τῆς εὐχῆς ἅμα τῷ λαῷ, ἢ τὴν ἀγίαν μετᾶληψιν τῆς εὐχαριστίας ἀποστρεφομένους, ἐξ αὐθαδείας ἴσως, ἢ ἀταξίας, ἢ περιφρονήσεως, ἀποβλήτους τῆς Ἐκκλησίας γίνεσθαι ἀξιοί, ἕως ἂν καρποὺς μετανοίας δι' ἐξομολογήσεως ἐπιδειξάμενοι συγγνώμης τύχωσι. Φησὶ δὲ τινες περὶ τῶν ἱερατικῶν τῶν ἐν τῷ βήματι τηνικαῦτα ἱερουργούντων, τοὺς κανόνας ταῦτα νομοθετεῖν, καὶ μέντοι λαϊκῶν τῶν μὴ περι-

1) καὶ τῶν θείων μυστηρίων κοινωνίας B.

μενόντων ἄχρις ἂν ἡ μετάληψις πρὸς τῶν ἀξίων γένηται· ἐπαχθές γὰρ σφόδρα καὶ βίσιον, ἀναγκάζεσθαι πάντας ἐκάστης μεταλαμβάνειν, ἢ ἀφορίζεσθαι· πῶς γὰρ οἶόν τε τὸν ἐν μέσῳ στρεφόμενον, καὶ τοῖς τοῦ κόσμου πράγμασι μολυνόμενον, καθάρων τοῦ τῆς ψυχῆς δοχείον παρέχειν ἐκάστοτε, πρὸς τὴν τοῦ πνευματικοῦ μύρου ἀποδοχὴν; ἀγαπητὸν γὰρ, εἰ πάντα τ' ἄλλα παριδῶν τις καὶ πόρρω θέμενος, καὶ ἕνα τοῦτον σκοπὸν συησάμενος, μηδεμιᾶ δ' ἑτέρα κακίστη δουλεύσας ἐπιθυμία, εἴτα δύναίτο, σὺν Θεῷ βοηθῷ, τούτου κατατυχεῖν· ἀλλ' ἔγωγε οἶμαι τοῖς πάλαι πιστοῖς οὐχ ἦττον τοῦ πιστεύειν ὀρθῶς τὸ βιώναι ὀρθῶς ἐσπουδάζετο· τοιγάρ τοι καὶ πολλὰ τῶν τηνικαῦτα τοῖς κανόσιν ἐκφωνηθέντων, ἑτέρως ἢ τανῦν ἔχοντα φαίνεται· οὕτω δὲ ἡμᾶς τὸ ἡμελημένον καὶ σκαιὸν τοῦ βίου διέθηκεν, ὡς μηδὲ πιστεύειν εἴ ποτέ τινες εἰς τοῦθ' ἦκον ἀρετῆς τῶν πιστῶν. Ἀμέλει καὶ παρὰ ταύτην, οἶμαι, τὴν ἀπειλὴν τῶν θείων κανόνων, ἢ τοῦ ἀντιδώρου ἐπινοήθη διανομή, ὥστε πᾶσαν εἶναι ἀνάγκην καὶ τοῖς μὴ δυναμένοις τῶν ζωοποιῶν μυστηρίων μετέχειν, προσμένειν τὸ τέλος τῆς θείας ἱεροτελεστίας, ὡς ἂν ἐκ χειρὸς τοῦ ἱερέως πρὸς ἀγιασμὸν αὐτὸ λάβοιεν. Ζήτηι καὶ ἐν τῷ ζ'. Κεφ. τοῦ Π στοιχείου κανόνα ξζ'. τῆς ς'. Συνόδου.

Συνόδου ἑκτῆς π'.

Ὁ δὲ π'. ταύτης, Τοὺς ἐν τῇ πόλει διάγοντας ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους, καὶ εἰς τρεῖς Κυριακὰς ἐν τρισὶν ἑβδομάσι τῆς αὐτῶν Ἐκκλησίας ἀπολειφθέντας βαρείας ἀνευ ἀνάγκης, ἔτι δὲ καὶ τοὺς μὴ συνερχομένους τοῖς πιστοῖς λαϊκοὺς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τῶν εὐχῶν μὴ κοινωνοῦντας, ἀλλ' εἰς τρεῖς Κυριακὰς καὶ αὐτοὺς ὑστερίσαντας, ἐκείνους μὲν καθαιρεῖ, τούτους δὲ ἀφορίζει. Ζήτηι καὶ ἐν τῷ θ'. Κεφ. τοῦ Α στοιχείου κανόνας τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου ια. καὶ ιβ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ΄.

*Ὅτι οὐ δεῖ κοινωρίαν δίδόναι τοῖς σώμασι τῶν ἤδη
τελευτησάντων.*

Συνόδου ἑκτης πγ΄.

Ὁ πγ΄. τῆς ς΄. Συνόδου κανὼν, τοῖς σώμασι τῶν ἤδη τε-
λευτησάντων, τῆς εὐχαριστίας μεταδίδόναι, οὐκ οἶεται δεῖν·
γέγραπται γάρ, φησι, Λάβετε, φάγετε· τὰ δὲ νεκρὰ σώματα
οὔτε λαβεῖν †), οὔτε φαγεῖν δύνανται. Ζήτησι καὶ ἐν τῷ α΄. Κεφ.
τοῦ Β στοιχείου κανόνα τῆς ἐν Καρθάγένη ιή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ΄.

*Ὅτι τὸν κοινωρήσειν μέλλοντα, οὐ δεῖ προτείναι τῇ
ιδίᾳ γυναικί.*

Ζήτησι τὸ ιή. Κεφάλαιον τοῦ Γ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ΄.

*Πότε κοινωρεῖ ὁ ὄνειρασθεὶς,
Διορυσίου δ΄.*

Ἐν τῷ δ΄. κανόνι, ὁ ἅγιος Διονύσιος Ἀλεξανδρείας, τοῖς ἐν ἀ-
προκίρετῳ ῥύσει νυκτὸς γεγονόσι, διχαστὴν ἀδέλφαστον τοῦ
πράγματος τὸ ἴδιον ἐπίστησι συνειδός· εἰ μὲν γὰρ μὴ προὔπο-
κειμένης ἡστινοτοῦν ἐμπαιθείας, αὐτομάτως ἢ τῆς γονῆς συμβέ-
βηκεν ἐκροή, τῆς φύσεως αὐτὴν ὡς περίττωμα ἐκκρινάσας, ανεμ-
ποδίστως δὲ γε τοῦτο παθῶν, φησὶ, τῇ θεῷ κοινωρίαν προσίτω· εἰ
δὲ τις ἐμπαιθὲς λογισμὸς προὔπηρξε, καὶ οὗτος ἐμφιλοχωρήσας
τῇ αὐτοῦ διανοίᾳ, νυκτερινὴν ἐπήνεγκε φαντασίαν, καὶ ταύτη
ἐπηκολούθησεν ἢ τῆς γονῆς ἐκροή, ἢ ἐκ παροιίας καὶ ἀδύτηθα-
γίας τοῦτο συνέβη, ὁ τοιοῦτος οὐ καθαρὸς ἐστίν, οὐδὲ διὰ τὴν ῥύ-
σιν τοῦ σπέρματος, οὐ γὰρ ἀκάθαρτον τοῦτό γε, ἐπεὶ μηδὲ ἡ
σὰρξ, ἧς ἐκεῖνο περίττωμα, ἀλλὰ διὰ τὸ πονηρὸν ἐνθύμιον,

†) μεταλαβεῖν Β.
Τόμ. ς΄.

ὅπερ ἐμόλυνε τὴν διάνοιαν. Ὁ τοίνυν τῇ συνειδήσει πρὸς τοῦτο διακρινόμενος, παρρησίας ἐστέρηται· πῶς οὖν προσελεύσεται τῷ Θεῷ οὕτω διακείμενος; κατὰ γὰρ τὸν μέγαν Παῦλον, ὁ διακρινόμενος, εἰς φάγην, κατακέκριται 1).

Ἀθανασίου.

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος, πρὸς Ἀμμοῦν τινα ἐπιστέλλων, δι' ἐπιχειρημάτων πλείστων διέξεισι, κατασκευάζων, μηδὲν τῶν ὑπὸ Θεοῦ κτισθέντων ἀκάθαρτον εἶναι τῇ ἑαυτοῦ φύσει· ἔργον δὲ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ὁ ἄνθρωπος, ταῖς φυσικαῖς ἐκκρίσεσιν ὑποκείμενος· τῷ γὰρ ζῷω δέδονται πόροι, ἵνα διὰ τούτων ἕκαστον μέλος ἀποπέμπῃ τὸ περιττόν. Τῆς μὲν οὖν κεφαλῆς αἱ τρίχες περίττωμα, καὶ τὰ διὰ ῥινῶν καὶ στόματος ὑγρά· καὶ γαστροί, τὰ διαχωρήματα· τοῦ δὲ ὅλου σώματος, οἱ ἰδρωῖτες· τῶν δὲ σπερματικῶν πόρων, τὸ σπέρμα· ταῦτα δὲ ἐκκρινόμενα καὶ κενούμενα 2) λυσιτελεῖ τῷ ζῷω, κατεχόμενα δὲ, φθείρειν εἴωθε· καὶ τοῖς μὲν εὐγνώμοσιν, οὐδὲν ἀκάθαρτον τῇ ἑαυτοῦ φύσει· τοῖς δὲ μεμιασμένοις, οὐδὲν καθαρὸν, ἀλλὰ μεμιάνεται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς, καὶ ἡ συνειδήσις, τῇ ἀμαρτίᾳ δηλαδή, καὶ τῷ μὴ λογίζεσθαι περὶ αὐτῶν τὰ πρέποντα· ἴσασι δὲ καὶ ἰατρῶν παῖδες, ὅπως ἡ φύσις ὡς περιττόν διώκει τὸ σπέρμα· ἀμαρτία δὲ οὐδεμία, κενουμένου τοῦ περιττώματος.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος, ἐν τοῖς ἀσκητικοῖς, ἐρωτηθεὶς, εἰ τολμητέον προσιέναι τῇ κοινωσίᾳ τὸν ὄνειρώξαντα, ἀπεκρίνατο, τὸ ἐν ἀκαθαρσίᾳ ὄντα τινα ἐγγίξειν τοῖς ἁγίοις, καὶ ἐκ τῆς παλαιᾶς Διαθήκης φοβερόν διδασκόμεθα τὸ κρῖμα· εἰ δὲ πλείον τοῦ ἱεροῦ ᾧδε, φοβερώτερον δηλονότι παιδεύσει ἡμᾶς ὁ Ἀπόστολος, εἰπὼν· Ὁ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως, κρῖμα ἐσθίει καὶ πίνει 3)· ἀκαθαρσίαν δὲ ὠνόμασεν ὁ ἅγιος, οὐ τὴν σπερματικὴν ἐκκρίσιν, ἣν οὐκ ἂν τις οἶμαι διὰ τέλους ἐκφεύξεται, εἰ μήπου δεινῶς ἠλίθιος εἴη, ἀλλὰ τὴν πονηρὰν ἐπιθυμίαν, περὶ ἧς ὁ Κύριος ἔφησεν, Ὁ ἐμβλέψας γυναικί, καὶ τὰ ἐξῆς 4)· ἧς ἡγουμένης, ἢ τε κατὰ διάνοιαν ἀμαρτία διὰ συγκαταθέσεως τελεῖται, καὶ ἡ καθ' ὕπνου ἔπεται φαντασία, καὶ ἡ ῥύσις τοῦ σπέρματος.

1) Ῥωμ. ΙΔ', 23.—2) κινούμενος Β.—3) ἁ. Κορ. ΙΑ', 29.—4) Μτθ. ε', 28.

Περὶ μαλακίας.

Εἰ δὲ οὕτως εὐθύνεται ἢ ἀπὸ συγκαταθέσεως διὰ νυκτερινῆς φαντασίας τοῦ σπέρματος ἐκροή, πολλῶ γε μᾶλλον ἢ διὰ μαλακίας ἐκκρίσις ἐπιτιμηθήσεται, ὕπαρ γε πάντως, καὶ οὐκ ἐξ ὄνειρώξεως γινομένη.

Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ.

Φησὶ γὰρ ὁ Νηστευτῆς Ἰωάννης· Ὁ μαλακίας πάθει ἀλοὺς πρὸ τῆς ἱερωσύνης κληρικὸς, μὴ θαρρῶν ἴσως ὡς παρὰ τοῦτο μόνον τῆς ἱερωσύνης εἰρχθήσεται, ἱκανῶς πρότερον ἐπιτιμώμενος, οὕτω τῆς ἱερωσύνης ἀξιούσθω· εἰ δὲ μετὰ τὴν ἱερωσύνην τούτῳ περιπέπτωκεν, εἰς ἐνιαυτὸν ἓνα τῆς ἱερωσύνης ἀργήσας, καὶ τοῖς εἰωθόσιν ἐπιτιμίοις σωφρονισθεὶς, πρὸς τὴν ἱερωσύνην ἐπανιέτω· εἰ δὲ μετὰ τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀμαρτίας δις ἢ τρις τοῦτο ἐργάσαιτο, τῆς ἱερωσύνης παυσάμενος, εἰς ἀναγνώστου τάξιν ἐρχέσθω· λαϊκὸς δὲ, τὸ τῆς μαλακίας αἰσχρὸν κατεργασάμενος πάθος, εἰς μ'. ἡμέρας τῆς κοινωνίας εἰργεταί, ξηροφαγῶν ἐν αὐταῖς, καὶ γονυκλισίας ἐκάστης ποιῶν μθ'. ἢ δὲ διὰ τῆς ἀλλήλων μίξεως γινομένη μαλακία, διπλοῦν ἐργάζεται τὸ κακὸν, ἅτε δύο μολυνομένων ψυχῶν, διὸ καὶ διπλάσιον ὁ ταύτης ἐργάτης τὸ ἐπιτίμιον δέχεται, εἰς π'. ἡμέρας τῆς κοινωνίας εἰργόμενος, καὶ εἰς ρ'. τὸ τῶν μετανοιῶν μέτρον ἐκτείνων, μετὰ τῆς προσηκούσης νηστείας· ἀλλὰ ταῦτα μὲν περὶ τούτου. Ἡ δὲ ἀπὸ νόσου τῶν νεφρῶν γινομένη ῥοή τοῦ θοροῦ, οἷα ἢ τῶν γονορροῶν καὶ τῆς λιθιάσεως, παντάπασιν ἀνεπίκλητος· εἰ γὰρ καὶ τῷ Μωσέως νόμῳ οἱ γονορροεῖς ἀκάθαρτοι ἐλογίζοντο, ἀλλ' ἐκείνος καθ' ἕτερον δῆπου γε τρόπον διὰ τῶν σωματικῶν παθημάτων τὰ τῆς ψυχῆς παρεδείκνυ νοσήματα, καὶ διὰ τῶν ἀκουσίων τῶν ἐκουσίων κατέτρεχεν· εἰ γὰρ τὰ φυσικὰ δοκεῖ πως εἶναι ἀκάθαρτα, πολλῶ γε μᾶλλον ἢ κατὰ γνώμην λαγνεία· σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος, ἐν τοῖς σωματικοῖς προεγύμναζεν, οἷα παῖδας, τοὺς Ἰουδαίους, ἵν' ἐπιτηδειότερους πρὸς τὴν ὑποδοχὴν τῶν πνευματικῶν καὶ τελεωτέρων ἐντολῶν ἀπεργάσθαι· διδασκει δὲ διὰ τούτων, καὶ τὰς συνουσίας τῶν τοιούτων ἐκφεύγειν ἡμᾶς, ὡς μὴ προσαναχρωσθῆναι τῇ ἐκ τοῦ στόματος ἐκείνων προχέο-

μένη τῶν λόγων ἀκαθαρσίᾳ· οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ τὸ ἴδιον πάθος, λοιμικοῦ δίκην νοσήματος ἐπὶ πάντας ἄγειν φιλοτιμούμενοι, καὶ πολλοὺς ἐαυτοῖς ἔχειν πικραπλησίους, ἔν' ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν κακῶν, τὰ τῶν ἐλέγχων ὄνειδη, ὡς ἂν οἰηθεῖεν, διαδιδράσκωσιν· ἀλλ' ὁ ἡμέτερος νόμος, οὐδὲν ἔλαττον τούτους τῶν ὑγιαίνοντων π ο σίεται· ἐπεὶ καὶ οἱ λέπραν νοσήσαντες, παρ' ἐκείνων μὲν, καὶ τῆς παρεμβολῆς ἠλαύνοντο, ὡς ἀκάθαρτοι· ἡμῖν δὲ καὶ συνεκκλησιάζουσι, καὶ συνεύχονται, μηδὲν ἐκ τῆς νόσου ἐμποδιζόμενοι.

Τιμοθέου ιβ'.

Ὁ δὲ ιβ'. κανὼν τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, Εἰ μὲν λογισμὸς, φησὶν, ἐπιθυμίας προσέβαλε τῷ ὄνειρασθέντι, καὶ τούτου ἐμφιλοχωρήσαντος τῇ ἐκείνου διανοίᾳ, ἢ τῆς γονῆς ῥύσις ἐπηκολούθησε, τὴν κοινωνίαν ὑπερθετέον· ἢ γὰρ συγκατάθεσις τὸν λογισμὸν ἐμόλυνεν· εἰ δὲ οὐδὲν τούτων προηγήσατο, δείκνυται πείραν εἶναι τοῦ διαβόλου, τῆς θείας αὐτὸν ἀπάγειν κοινωνίας μηχανωμένου· ἀλλὰ μηδὲν ὁ τοιοῦτος ἐνδοάζων, τῇ κοινωνίᾳ προσίτω· εἰ γὰρ καὶ κατορθώθειν τῷ πονηρῷ τὸ μὴ μετέχειν αὐτὸν ἐντεῦθεν τῶν ἀγιασμάτων, ἐπιβουλεύων οὐ παύσεται, ὁσάκις ἂν αὐτὸν γνῶ, πρὸς τὴν θείαν ἐτοιμαζόμενον κοινωνίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ'.

Ὅτι τῆς θείας κοινωνίας χάριν οὐ δεῖ τι λαμβάνειν.

Ὁ κγ'. τῆς ς'. Συνόδου κανὼν, Τοῖς μεταδιδούσι τῷ καθ' τῆς ἀχοάντου κοινωνίας, παντάπασιν ἀπέρισκε τοὺς μεταλαμβάνοντας εἰσπράττειν ὀβολοὺς, ἢ οἷονδ' ἕποτε εἶδος· ἢ γὰρ χάρις, φησὶν, οὐ πιπράσκειται. Μὴ τοίνυν διὰ χρημάτων, ἀλλὰ προῖκα τοῦ ἁγισμοῦ τοῖς ἀξίοις 1) μεταδοτέον· εἰ δὲ φώραθείη τις τῶν ἐν τῷ κλήρῳ κατελεγμένων τὸ οἰονοῦν εἰσπράττων εἶδος, ὧν τῆς ἀχοάντου μεταδίδωσι κοινωνίας, καθαιρέσθω, οἷα ζηλωτῆς τῆς

1) ἀγίοις B.

τοῦ Σίμωνος, πλάνης καὶ κακουργίας· οὗτος γὰρ χρημάτων πρί-
ασθαι τὴν χάριν ἐζήτει τοῦ Πνεύματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

*Περὶ τῶν κοινωνεῖν διακριομένων ἀπὸ πρεσβυτέρου
γεγραμμηκότος.*

Ζήτηι ἐν τῷ θ΄. Κεφ. τοῦ Β στοιχείου κανόνα δ΄. τῆς ἐν Γάγ-
γρᾳ Συνόδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑ΄.

Περὶ τῆς ἐν κοινωρίᾳ εὐταξίας πρεσβυτέρων καὶ λαϊκῶν.

Συνόδου ἑκτῆς νῆ, ρά.

Ὁ τῆς ς΄. Συνόδου νῆ. κανὼν οὐκ ἐπιτρέπει λαϊκῶ τῶν
θείων μυστηρίων ἐχυτῶ μεταδιδόναι, ἐπισκόπου παρόντος, ἢ
πρεσβυτέρου, ἢ διακόνου· τὸν δὲ παρὰ ταῦτα ποιοῦντα, εἰς ἑβ-
δομάδα μίαν ἀφορίζεσθαι ἄξιοι, ἵνα μάθοι ταπεινοῦσθαι, καὶ
μὴ τοῖς ὑπὲρ ἐχυτὸν ἐγχειρεῖν.

Ὁ δὲ ρά. πάντων ἥκιστα προσίεται τοὺς δι' εὐλάβειαν δῆθεν
καὶ τῶν θείων δῶρων τιμὴν, σκεύεσι χρυσοῦ, ἢ ἀργύρου, ἢ πο-
λυτελοῦς ἄλλης ὕλης πεποιημένοις, τὰ θεία δεχομένους δῶρα,
καὶ οὕτω μεταλαμβάνοντας· ἀλλὰ τὰς χεῖρας εἰς τύπον σταυ-
ροῦ σχηματίζουσιν, καὶ ταύταις τὸ θεῖον ὑποδέχουμένους δῶρον,
μεταλαμβάνουσιν· μακρῶ γὰρ αἰσθητοῦ παντὸς προτετίμηται ἡ
χειρὶ Θεοῦ πλασθεῖσα χεὶρ ἀθρώπου, τοῦ εἰκόσι θεῶν τετιμημέ-
νου, καὶ σῶμα Χριστοῦ χρηματίσαντος, καὶ ναὸς Θεοῦ, κατὰ
τὸν θεῖον Ἀπόστολον 1)· τῇ χειρὶ οὖν ἕκαστος τὴν κοινωρίαν δε-
χέσθω, φησί, τῆς χάριτος· ἀληθῶς γὰρ οὐδεὶς τῆς θείας μετα-
λήψεως ἄξιος, ἀλλὰ χάριτι πάντες αὐτῆς ἀξιούμεθα, καθὸ καὶ
χάριτι ἐσμὲν σεσωσμένοι, ὡς ποῦ φησιν ὁ Ἀπόστολος 2)· τοὺς
δὲ προτιμῶντας τῆς τοῦ Θεοῦ εἰκότος τὴν ἀψυχον ὕλην, καὶ
διὰ σκευῶν τοιούτων κοινωνεῖν πειρωμένους, ἀφορίζεσθαι διο-

1) ἢ. Κορ. Γ΄, 16. καὶ ΙΒ΄, 27. — 2) Ἐφεσ. Β΄, 5.

ρίζεται. Ζήτησι καὶ ἐν τῷ ε΄. Κεφαλαίῳ τοῦ Δ στοιχείου κανόνα τῆς α΄. Συνόδου ιή, καὶ τὸ δ΄. Κεφάλαιον τοῦ Γ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΒ΄.

*Ὅτι κοσμικὰς φροντίδας οὐ δεῖ μετιέναι κληρικούς,
ἢ μονάζοντας, εἰ μήπου κατ' ἐπιτροπὴν βασιλέως.*

Ἀποστόλων ς΄, πά, πγ΄.

Ὁ ς΄. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανῶν, Ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, κοσμικὰς φροντίδας μὴ ἀναλαμβάνειν παρεγγυᾶται, εἰ δὲ μὴ, καθαιρεῖσθαι· βούλεται γὰρ ὁ κανὼν τοὺς ἀπηριθμημένους ἔξω συγχύσεως καὶ θορύβου δημῶδους τηρεῖν ἑαυτοὺς, καὶ ἀπερισπᾶστως τῆς θείας ὑπηρεσίας μεταποιεῖσθαι.

Ὁ δὲ πά. τοῦτον ἐξεπίτηδες σαφηνίζων, Εἰ μὴ πείθοντο, φησί, τῶν κοσμικῶν ἀποστῆναι φροντίδων, τότε καὶ καθαιρεθήσονται· εἰ δὲ ἀποσταῖεν, ὥστε μηκέτι δημοσίας μετιέναι διοικήσεις, ἐπὶ τοῖς φθάσασι συγγνωσθήσονται.

Ὁ δὲ πγ΄., Ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἔτι τὸ ἱερατικὸν περικείμενον σχῆμα, στρατεία σχολάζοντα, στρατιωτικῶν πραγμάτων δηλαδὴ διοικήσεις, οὐ γὰρ τὴν μεθ' ὅπλων ἐνταῦθά φησι μεταχείρησιν, ὑπὸ καθάρσεσιν τίθησιν· Οὐδεὶς γὰρ δύναται δυοὶ κυρίοις δουλεύειν 1), κατὰ τὸ λόγιον.

Συνόδου τετάρτης ς΄.

Ὁ δὲ τῆς δ΄. Συνόδου ς΄, τοὺς καθάπαξ ἐν τῷ κλήρῳ κατειλεγμένους, ἢ μοναστάς, μήτε ἐπὶ στρατείαν, μήτε ἐπὶ κοσμικὴν ἀξίαν ἔρχεσθαι κελεύει, τὸ ἱερὸν ἀποδυσάμενους σχῆμα, καὶ μετενδύντας ὅπερ πρὸς ἔθους ἐκείνοις, ἢ, τοὺς τοῦτο τολμῶντας, καὶ μὴ μεταμελομένους, μηδὲ τὸ κατάλληλον αὐθις τῷ ἱερῷ βίῳ σχῆμα μεταλαμβάνοντας, ὃ πρὶν κατὰ Θεὸν εἴλοντο, ἀναθεματίζεσθαι ἀξιοῖ· οὐκέτι γὰρ καθαιρέσει ὁ τοιοῦτό τι τολμήσας ὑποβάλλεται· ἐπεὶ τοι γὰρ ταύτην αὐτὸς ἑαυτοῦ καὶ πρὸ καταδίκης κατεψηφίσαιτο, ἀπογυμνώσας ἑαυτὸν τῆς ἱερα-

1) Μαθ. 23, 24.

τικῆς ἀμπεχόνης, καὶ λαϊκὸς γεγονώς. Ζήτει καὶ τὸ ιγ'. Κεφάλαιον τοῦ Ε στοιχείου.

Συνόδου ΑΒ' ια'.

Ὁ δὲ τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας Συνόδου κανὼν ἐνδέκατος, τοὺς ῥηθέντας κανόνας ἐπικυρῶν, καὶ τὰ ἐκείνων ἐπιξιῶν, ἐπάγει, ὡς, εἴτις τῶν ἱσρέων, ἢ διακόνων, ἢ ὅλων τῶν ἐν κλήρῳ κατηριθμημένων κοσμικὰς ἀρχὰς καὶ φρογτίδας μεταχειρίζοιτο, ἢ κουρατορείας ἀναδέχοιτο, τοῦτον τοῦ οἰκείου κλήρου διώκεσθαι· οὐ γὰρ οἷόν τε δυοῖ προσανέχειν κυρίοις, ὡς ἔφημεν.

Καρθαγένης ις'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ ις', Ἐπισκόπους, ἢ πρεσβυτέρους, ἢ διακόνους, ἐκλήπτορας ἀλλοτρίων κτημάτων, ἢ προκουράτορας, εἴτ' οὖν φροντιστὰς, καὶ διοικητὰς, ἐπισκῆπτει μὴ γίνεσθαι, μηδὲ ἐκ τινος αἰσχροῦ καὶ ἀτίμου πράγματος τροφήν πορίζεσθαι· Οὐδεὶς γάρ, φησι, στρατευόμενος, ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις 1), καὶ τὰ ἐξῆς· αἰσχρὸν μὲν οὖν ἂν εἴη τυχόν τὸ πορνοβουσκεῖν· ἀτιμον δὲ, τὸ καπηλείου προΐσασθαι.

Ὁ δὲ ἀγιώτατος Πατριάρχης Λουκᾶς, καὶ μυρεψικὰ ἐργαστήρια ἢ λουτρά πρὸς τῶν κληρικῶν ἐνεργεῖσθαι ἀπέιρηκεν, ὡς αἰσχροῦ κέρδους καὶ ψεύδους παραίτια.

Περὶ ἱατρῶν.

Οὔτε μὴν ἱατρῶν ἐξηγεῖσθαι τοὺς διακόνους παρεχώρει, ἱερικῆς καὶ αὐτοῦς μεταποιουμένους, μὴ εοικέναι, λέγων, τοὺς μετὰ στιχαρίων τὰ ἅγια μεταχειριζομένους, κοσμικὰς στολὰς ἐνδύεσθαι, καὶ μετὰ λαϊκῶν ἀνδρῶν, τῶν ἱατρῶν, φημι, προπομπεύειν. Γέγονε δὲ καὶ σημείωμα τοῦ αὐτοῦ Πατριάρχου, ἀφορισμῶ καθυποβάλλον τοὺς κοσμικὰ καὶ δημόσια πράγματα διενεργούντας κληρικούς· καὶ ἕτερον τοῦ Πατριάρχου Ἰωάννου, μὴ συγχωροῦν, διακόνους ἢ ἑτέρους κληρικούς, δημοσίᾳ συναγορεῖν· ἔτι δὲ καὶ τοῦ Πατριάρχου Μιχαὴλ τοῦ Ἀγχιάλου,

1) 5'. Τιμὸθ. Β', 4.

κοσμικά ὀφθίμια ἢ πρακτορικὰς ἐνεργείας, ἢ κουρατορείας, τοὺς κληρικοὺς ἐπισκῆπτον μὴ αναδέχεσθαι.

Συνήθεια.

Ἐπεὶ δὲ ὁ δ'. κανὼν τῆς δ'. Συνόδου, ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ δ'. τῆς α'. καὶ β'. Συνόδου, οὗς καὶ ζῆτει κατὰ τὸ ιε'. Κεφάλαιον τοῦ Μ στοιχείου, οὗ κωλύουσι τοὺς ἐπισκόπους, ἔσθ' ὅτε τοῖς ὑπ' αὐτοὺς ἀνατιθέντας μοναχοῖς οὐ μόνον ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων διοικήσιν, ἀλλὰ γε καὶ βιωτικῶν, εἴτουν πολιτικῶν, πολλὰ πλέον βασιλεῦσι τοῦτο δοθήσεται, οἷς ἔθος ἔστιν α' τῶν ἱερῶν μετατιθέναι κανόνων, εὐσεβεῖ μέντοι γνώμη καὶ φιλοθέω' τῶν γὰρ κανόνων, τὰς τῶν ἐπισκόπων ψήφους τοῖς ἐπισκόποις τῆς ἐπαρχίας ἀνατιθέντων, ἄρχοντι δὲ μηδενὶ τούτων ἐξεῖναι κελυόντων κοινῶνεῖν. οἱ βασιλεῖς καὶ τῆς ψηφου τῶν ἐπισκόπων χωρὶς, καὶ Πατριάρχας, καὶ ἐπισκόπους προβάλλοντα· διὰ γὰρ τοῦτο, ὡς ἔοικεν, ἐπὶ τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ τοῦ Δούκα, ὁ μητροπολίτης ἐκείνος Σίδης τὰ τῆς βασιλείας ὠκονόμεναι, καὶ ὁ Νεοκαισαρείας τὰ τῆς πόλεως ἀνεγράψατο, καὶ ἐφ' ἡμῶν ὁ Κυζίκου Νήφων, τὴν τε ἀπογραφὴν, καὶ τὰς ταῦ δημοσίου ἀπίσας ἐνηργήσε δουλείας.

Νόμοι.

Ἡ δὲ πς. νεαρά τοῦ βασιλέως Λέοντος θεσπίζει, Μήτε ἐπίσκοπον, μήτε τινὰ τῶν τοῦ κλήρου, συνηγορίας, ἢ μισθώσεις, ἢ ἐγγύαις ἐνασχολεῖσθαι· τὸν δὲ τοιοῦτόν τι ποιοῦντα, ἐπὶ χρόνον μὲν τινα ἀφορίζεσθαι· ἐπιμένοντα δὲ, καθαριεῖσθαι· συνηγορίας δὲ φησι τοὺς ἐν τοῖς πολιτικοῖς τεταγμένους δικαστηρίαις, καὶ βασιλικά λαμβάνοντας σιτηρέσια, καὶ ὑπὸ πριμικηρίαις ὄντας, καὶ ὑπὸ κοσμικῶν ἀρχόντων σφραγιζομένους. οἷς οἱ κληρικαὶ συντάττεσθαι ἐκωλύοντο· ὑπὲρ φίλων μέντοι ἢ ἄλλως οἰκείων, ἐπίσκοποι καὶ κληρικοὶ κατ' ἐλευθερίαν συνηγορεῖν οὐ κωλυθήσονται.

Ἡ δὲ ρκγ'. Ἰουστινιάνειος νεαρά, Μηδεὶς, φησι, τὸν οἰκεῖον κληρὸν ἔων, γινέσθω κοσμικός· ἐπεὶ καὶ τῆς προσγενομένης αὐτῷ ἀξίας ἢ στρατείας ἀποστερηθήσεται, καὶ τῇ βουλῇ τῆς ἰδίης ἀπαδεδόθηται πόλεως.

Ἡ δὲ ζ'. καὶ ἡ νταρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος, τοὺς κληρικούς καὶ μοναχοὺς μετασχηματισθέντας, καὶ λαϊκοὺς γενομένους, καὶ ἄκοντας πρὸς τὸ πρότερον ἀποκαθίστασθαι σχῆμα κελεύουσι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΓ'.

Περὶ κουρατόρων.

Ζήτηι τὸ λγ'. Κεφάλαιον τοῦ Ε στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΔ'.

Περὶ κριτηρίων, ἔνθα δεῖ κρίνεσθαι κληρικούς τε καὶ μοναχοὺς, καὶ περὶ κριτῶν αἰρετῶν.

Ζήτηι τὸ θ'. Κεφάλαιον τοῦ Δ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕ'.

Περὶ τῶν κύβοις καὶ μέθαις σχολάζοντων.

Ἀποστόλων μβ', μγ'.

Ὁ μβ'. τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανῶν, καὶ ὁ μγ', ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ ν'. τῆς ς'. Συνόδου, Ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, κύβοις καὶ μέθαις σχολάζοντα, ἢ πύσασθαι, ἢ καθαρῶς εἶσθαι κελεύουσι· ὑποδιάκονον δὲ, ἢ ψάλτην, ἢ ἀναγνώστην, ἢ λαϊκὸν, ἀφρορίζεσθαι, εἰ τὰ ὁμοία δρώη· οἱ μὲν γὰρ τοῦ κλήρου, πάσης ἀρετῆς ἀρχέτυπον τῷ δῆμῳ προκείμενοι, μὴ ὅτι διδαχῆ καὶ νοουθεσίᾳ, ἀλλὰ τῷ ἀνεπιλήπτῳ τῆς ἀγωγῆς μάλιστα εἰς κρετῆς ἄσκησιν παρακαλεῖν αὐτοὺς ὑπόχρεοὶ καθεστήκασιν, οὐ μὴν ἐπαλείφειν πρὸς ἀμαρτίαν τῷ ἡμελημένῳ βιῶναι· οἷ γε μὴν τοῦ λαοῦ τῆς Γραφῆς ἀκουέτωσαν, μὴ πίνειν οἶνον κελευούσης εἰς μέθην, μηδὲ μεθύσκεσθαι οἴνῳ, ἐν ᾧ ἐστὶν ἀσωτία 1)· ἀλλὰ καὶ εἰς καπηλείον εἰσιέναι, ἢ καπηλικοῦ ἐργαστηρίου τοὺς κληρικούς προῖστασθαι, διάφοροι κανόνες κεκωλύκασιν· οὗς καὶ εἰς τὸ ζ'. Ζήτηι Κεφάλαιον τοῦ παρόντος στοιχείου.

1) Ἐφεσ. Ε, 18.

Νόμος.

Ἡ δὲ ρκγ'. Ἰουστινιάνειος νεαρά, Ἐπίσκοπος, φησὶν, ἢ κληρικὸς, κυβεύων, ἢ κοινωνῶν τοῖς κυβεύουσιν, ἢ παρακαθήμενος, ἢ θέατρον, ἢ κυνήγιον θεωρῶν, ἀφορίζεται πάσης ἱερᾶς λειτουργίας ἐπὶ τριετίαν, καὶ μοναστηρίῳ ἐμβάλλεται· ἀξίαν δὲ διὰ τὴν μετάνοιαν ἐπιδεικνυμένους, ἔξεστι τῷ ἱερεὶ τὸν χρόνον ἐλαττοῦν τῆς ἐπιτιμίας· ἀνάγνωθι· καὶ τὴν πγ'. νεαρὰν τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ σοφοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΣ'.

*Ὅτι ἐν Κυριακῇ καὶ ἐξαίρετον τοὺς ἐπισκόπους
διδάσκειν δεῖ τὸν λαόν.*

Ζήτηε ἐν τῷ ια'. Κεφαλ. τοῦ Κ στοιχείου κανόνα ιθ'. τῆς ς'. Συνόδου καὶ ἐν τῷ θ'. Κεφ. τοῦ αὐτοῦ στοιχείου κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων νγ'. καὶ ἐν τῷ ιη'. Κεφ. τοῦ Γ στοιχείου κανόνα ε'. τοῦ Τιμοθέου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΖ'.

*Ὅτι ἐν Κυριακῇ οὐ δεῖ νηστεύειν, ἢ γόρου κλίνειν, ἢ
ἐργάζεσθαι, ἢ θρώρια γίνεσθαι.*

Ἀποστόλων ςς'.

Ο ςς'. τῶν Ἀποστόλων κανὼν, τὸν ἐν Κυριακῇ ἢ σαββάτῳ νηστεύοντα, πλὴν τοῦ ἐνὸς μόνου, κληρικὸν μὲν ὄντα, τῆς ἱερωσύνης ἀπογυμνοῖ· ἀφορισμῶ δὲ τὸν λαϊκὸν δίδωσι· οἱ μέντοι δι' ἄσκησιν ἐν ὄρισμέναις ἡμερῶν περιόδοις ἐσθίοντες, δέκα τυχόν, ἢ ὀκτῶ, παντάπασιν ἀνεπίκλητοι· πλείστοι γάρ, τῆ τοῦ Θεοῦ χάριτι, τὸν τῆς νηστείας τῶν ἡμερῶν ἀριθμὸν καὶ μέχρι τεσσαρακοντάδος ἐξέτειναν· ἐν μόνῳ δὲ τῷ μεγάλῳ νηστεύειν ἐπιτάττει σαββάτῳ, καθότι τὸ ζωοποιὸν τοῦ Κυρίου σῶμα ἄπνουν ἐν τῷ τάφῳ τηνικαῦτα κατέκειτο.

Συνόδου ἑκτης νέ.

Ὁ δὲ νέ. τῆς ς'. Συνόδου κανὼν, τὸν ἀποστολικὸν τουτονὶ κανόνα διέξεισι, καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει Ῥωμαίων ἐπισκῆπτει μὴ παραβαίνειν, μηδὲ νηστεύειν τοῖς σάββασι τῆς ἀγίας τεσσαρακοστῆς, διὰ τὴν γινομένην κατὰ πᾶν σάββατον ὑπὲρ πάντων τῶν ἀγίων προσφορὰν, ἐν ᾧ τὸν ἰσχυρὸν ὁ Κύριος ἔδησε, καὶ τὰ σκεύη τούτου διήρπασε, εἰ καὶ εἰς οὐδὲν τὰ τοῦ κανόνος αὐτοῖς ἐλογίσθησαν· μᾶλλον μὲν οὖν ἐπιτείνοντες τὸ κακὸν, καὶ τὰ τοῦ ὄλου χρόνου σάββατα νηστεύειν οὐ παραιτοῦνται.

Γάγγρας ιζ'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Γάγγρα ιζ'. τοὺς διὰ νομιζομένην ἄσκησιν ἐν τῇ Κυριακῇ νηστεύοντας, τῷ ἀναθέματι παραπέμπει· τηνικαῦτα γὰρ φειδρούς εἶναι δεῖ μᾶλλον καὶ γεγανθυμένους διὰ τὴν ἔγερσιν τοῦ Κυρίου, καὶ τὴν τῆς βροτείας φύσεως ἐκ τοῦ πτώματος τῆς ἀμαρτίας ἀνάστασιν· οὐ μὴν κατηφιᾶν τῇ νηστείᾳ, καὶ σκυθρωπάζειν.

Πέτρου ιε.

Ὁ δὲ ιε. τοῦ ἀγίου Πέτρου Ἀλεξανδρείας, τὴν μὲν τετράδα παρειλήφαμεν, φησὶ, νηστεύειν, διὰ τὸ γεγονὸς συμβούλιον ἐπὶ τῇ προδοσίᾳ τοῦ Κυρίου παρὰ τῶν Ἰουδαίων· τὴν δὲ γε παρασκευὴν, διὰ τὸ αὐτὸν ἐν ταύτῃ πεπονθέναι ὑπὲρ ἡμῶν· τὴν μέντοι Κυριακὴν χαρμοσύνης ἡμέραν ἠγοῦμεθα, ἐν ἣ οὐδὲ γόνατα παρειλήφαμεν κλίνειν. Ζήτει περὶ Κυριακῆς καὶ ἐν τῷ θ'. Κεφαλαίῳ τοῦ Β στοιχείου κανόνα τῶν ἀγίων Ἀποστόλων νγ'. καὶ ἐν τῷ ιη'. Κεφαλ. τοῦ Γ στοιχείου κανόνα ε. τοῦ Τιμοθέου.

*Περὶ τῶν ἀγίων Θεοφανίων.**Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας.*

Ὁ δὲ Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος, τῆς τῶν ἀγίων Θεοφανίων ἑορτῆς, ἐν ἣ μέχρι ἐσπέρας νηστεύειν εἰώθαμεν, ἡμέρα Κυριακῆ συνδραμούσης, τὸ προσῆκον ἀπονέμειν ἑκατέρᾳ κελεύει· φησὶ γάρ· Καὶ τὸ ἔθος, καὶ τὸ πρέπον ἡμᾶς ἀπαιτεῖ, πᾶσαν Κυριακὴν τιμᾶν, καὶ ἐν ταύτῃ πανηγυρίζειν, ἐπειδήπερ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν αὐτῇ τὴν ἐκ νεκρῶν Ἀνάστασιν ἡμῖν ἐπρυ-

τάνευσε· διὸ καὶ ἐν ταῖς ἱεραῖς Γραφαῖς καὶ πρώτη κέκληται, ὡς ἀρχὴ ζωῆς ἡμῖν ὑπάρχουσα, καὶ ὀγδόη, ἅτε δὴ ὑπερανάβηθηκυῖα τὸν τῶν Ἰουδαίων σαββατισμὸν. Ἐπεὶ οὖν συνέβη τὴν τῶν Θεοφκνίων ταύτην ἡμέραν νηστῖμον εἶναι, ἐπιστημόνως χωρήσωμεν πρὸς ἐκάτερον, καὶ μεταλαβόντες ὀλίγων φοινίκων, ἐκκλίνωμεν ἅμα καὶ τὰς αἰρέσεις, τὰς μὴ τιμώσας τὴν ἀναστάσιμον τοῦ Κυρίου ἡμέραν, καὶ τὸ ὀφειλόμενον τῇ νηστίμῳ ἀποδώμεν ἡμέρα, τὴν ἑσπερινὴν περιμένοντες σύναξιν, ἥτις ἀπὸ ἑνάτης ὥρας ἐνταῦθα τελεῖται.

Ὅτι ἐν Κυριακῇ κλίνειν γόνυ εὐχομένους οὐ δεῖ.

Συνόδου πρώτης κ'.

Ὁ δὲ κ'. τῆς α'. Συνόδου κανὼν, οὐδὲ γόνυ κλίνειν ἐν Κυριακῇ οἶεται δεῖν, οὔτε μὴν ἐν ταῖς τῆς Πεντηκοστῆς ἀπάσαις ἡμέραις· τὰς δὲ αἰτίας ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ λζ'. τῶν πρὸς τὸν ἅγιον Ἀμφιλόχιον κεφαλαίων σαφῶς αναπτύσσει, ὑπερ καὶ ζῆτει ἐν τῷ β'. Κεφαλαίῳ τοῦ Ε' στοιχείου.

Συνόδου ἑκτῆς η'.

Ὁ δὲ η'. τῆς ς'. Συνόδου, Ἐπειδή, φησι, πρὸς τῶν θείων Πατέρων γόνυ μὴ κλίνειν ἐν ταῖς Κυριακαῖς προστετάγμεθα, τὴν τοῦ Χριστοῦ τιμῶντες Ἀνάστασιν, δεόν μετὰ τὴν κατὰ τὸ σάββατον ἑσπερινὴν τῶν ἱερέων εἰς τὸ θυσιαστήριον εἰσοδόν, μηδένα κλίνειν τὸ γόνυ μέχρι τῆς ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς, ὅτε αὐθις ἢ εἰσοδος τῶν ἱερωμένων γίνεται· ἐξ ἐκείνου γὰρ τὰ γόνατα κάμπτοντες τὰς εὐχὰς τῷ Κυρίῳ προσάγομεν· τῆς γὰρ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐγέρσεως πρόδρομον τὴν μετὰ τὸ σάββατον νύκτα παραλαμβάνοντες, τῶν ὕμνων ἐντεῦθεν πνευματικῶς ἀπαρχόμεθα, εἰς φῶς ἐκ σκότους τὴν-ξορτὴν καταλήγοντες, ὡς ἐν ὀλοκλήρῳ νυκτὶ καὶ ἡμέρα πανηγυρίζειν ἡμᾶς.

Ὅτι ἐν Κυριακῇ οὐ δεῖ ἐργάζεσθαι.

Ζῆτει εἰς τὸ γ'. Κεφ. τοῦ Ι' στοιχείου κανόνα κθ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου

Νόμοι.

Ἡ Κυριακὴ ἄπρακτος ἔστω· ἐν αὐτῇ γὰρ οὐχ ὑπομιμνήσκειται τις, ἢ ἐγγύας ἀπαιτεῖται, ἢ δημόσιον, ἢ ἰδιωτικὸν χρέος,

οὔτε δικάζεται, οὔτε σκηπική θέα, ἢ κυνήγιον, ἢ ἱπποδρόμιον τελεῖται· ἀλλ' εἰ καὶ φθάσει βασιλέως νατάλιον ἐν Κυριακῇ, ὑπερτίθεται τὸ θεώριον· ὁ δὲ θεωρῶν ἐν Κυριακῇ ἀποστρατεύεται καὶ δημεύεται· ἔξεστι δὲ πακτεύειν, καὶ σύμφωνα ποιεῖν, καὶ διαλύεσθαι ἐν Κυριακῇ 1).

Ἀλλαχοῦ δὲ ὁ νόμος, ἀπαραίτητον μὲν τὴν ἀργίαν ἐν τῇ Κυριακῇ ἀπαιτεῖ, ἀλλ' ἄνευ τῶν γεωργῶν· ἴσως γὰρ τῶν ἔργων κατεπειγόντων, ἄλλην οὐχ οἷόν τε ἡμέραν εὔρειν, οὕτως αὐτοῖς πρὸς τὰ ἔργα συμβαλλομένην 2).

Ἡ δὲ νδ'. νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος, σχολάζειν κατὰ τὴν Κυριώνυμον καὶ τοὺς γεωργοὺς διορίζεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΗ.

Περὶ κωδικέλλου.

Νόμος.

Κωδικέλλος ἐστὶ, τῆς ἐν τῇ διαθήκῃ ἐλλιποῦς γνώμης τοῦ διατιθεμένου ἀναπλήρωσις, καὶ ἔγγραφος τελευταία βούλησις ἐπὶ τισὶ προσώποις καὶ γράμμασι, τοῖς καὶ ἐν διαθήκῃ ἠμνημονευθεῖσιν, ἢ μνημονευθῆναι δυναμένοις, πλὴν κληρονόμου καὶ κληρονομίας 3).

Διαφέρει δὲ διαθήκη κωδικέλλου, ὅτι ἐν μὲν τῇ διαθήκῃ καὶ κληρονόμον καὶ ἀποκληρονόμον ἔξεστι γράφειν, καὶ λεγάτα, καὶ ἐλευθερίας, καὶ ἔνστατον, καὶ ὑποκατάστατον, ἐν δὲ τῷ κωδικέλλῳ οὐδὲν τούτων 4).

Ἐνστασις ἐστὶν ἡ πρώτη θέσις τῆς κληρονομίας, τουτέστιν ὁ πρῶτος βαθμὸς τῶν κληρονόμων 5).

Ἵποκαταστασις ἐστὶν ἡ ἐξ ἀποτυχίας τοῦ πρώτου κληρονόμου ἐφ' ἕτερον τῆς κληρονομίας μετὰθεσις, οἷον, εἴ τις εἴποι, ἔστω μου ὁ δεῖνα κληρονόμος· εἰ δὲ μὴ, ἔστω ὁ δεῖνα 6).

Ἐν κωδικέλλῳ φιδεκόμεμισσον γράφεται καὶ λεγατάριον 7).

Συνίσταται δὲ ὁ κωδικέλλος διὰ πέντε μαρτύρων 8).

1) Σύν. Ζ'. ιζ'. — 2) ιθ'. Βασ. Ζ'. ιζ'. — 3) Πρ. Ν. Κθ', ε. — 4) θ'. αὐτ.
— 5) γ'. αὐτίθι. — 6) δ'. αὐτίθι. — 7) κθ'. Βασ. Ας'. ε. — 8) κθ'. αὐτίθι.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Λ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

Περὶ τῶν ἀπὸ λαϊκῶν γινομένων ἐπισκόπων.

Ἀποστόλων π'.

Ὁ π'. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανὼν, τὸν ἐξ ἔθνικοῦ, φησι, βίου, ἢ καὶ ἐκ φαύλης ἀγωγῆς προσελθόντα τῇ πίστει, οὐ θέμις εὐθέως ἐπίσκοπον προχειρίζεσθαι· οὐ γὰρ ἂν εἴη δίκαιον τὸν μηδέπω πεῖραν δεδωκότα, εἶγε περὶ τὴν πίστιν ἔχει τὸ ὑγιές, καὶ περὶ τὸν βίον τὸ ἀνεπίληπτον, ἑτέροις καθῆσθαι διδάσκαλον· εἰ μὴ ἄρα κατὰ θεῖαν ἀποκάλυψιν ἢ χάρις ἐπιφανῶς τούτῳ τὴν ἐπισκοπὴν ἐγχειρήσειεν· οἷα δὴ καὶ τῷ σοφῷ Ἀνανίᾳ περὶ τοῦ μεγάλου ἀπεκάλυψε Παύλου, σκεῦος ἐκλογῆς τοῦτον εἶναι αὐτῷ χρηματίσασα.

Συνόδου πρώτης β'.

Ταῦτα καὶ ὁ β'. τῆς ἁγίας πρώτης Συνόδου παρέγγυξ, τὸν ἄρτι πιστεύσαντα ἔθνικόν, μήτε ἐπὶ τὸ πνευματικὸν ἄγειν παραχρῆμα λουτρὸν, μήτε μὴν ἅμα βαπτισάμενον εἰς ἐπίσκοπου ἢ πρεσβυτέρου καθίζειν ἀξίωμα· καὶ γὰρ καὶ χρόνου δεῖ τῷ κατηχουμένῳ, καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα δοκιμασίας πλείονος· ἐπεὶ καὶ Παῦλος ὁ θεῖος, Τιμοθέῳ ἐπιστέλλων, καὶ ὑπογράφων τῷ λόγῳ τὸν ἐπισκοπῆς προστησόμενον, καὶ τοῦτό φησι· Μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφωθείς, εἰς κρῖμα ἐμπέση, καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου 1), τὸν ἐν τῇ πίστει νεωστὶ φυτευθέντα δηλῶν, οὐ τὸν νέαν ἄγοντα τὴν ἡλικίαν· εἰ καὶ ἀνάγκης κατεπειγούσης, εἰσὶν οἱ καὶ τῶν τοιούτων γεγόνασιν οὐκ ἀπόβλητοι. Εἰ δὲ καὶ τοῦ χρόνου, φησὶ, προϊόντος, ὑπὸ δύο μαρτύρων ἢ τριῶν ἐλεγχθεῖη ψυχικὸν ἔχων σφάλμα, πεπαῦσθαι τοῦτον τοῦ κλήρου· τὸν δὲ παρὰ ταῦτα ποιῶντα, περὶ τὸν ἴδιον κινδυνεύειν βαθμόν.

Συνόδου Α' καὶ Β', ιζ'.

Ὁ δὲ ιζ'. τῆς λεγομένης Α' καὶ Β' Συνόδου κανὼν, λαϊκὸν ἢ

1) ἄ. Τιμόθ. Γ', 6.

μοναχόν, ἄθρόον ἐπὶ τὸ τῆς ἐπισκοπῆς ἀνάγειν ἀξίωμα, οὐκ οἶεται δεῖν, εἰ μὴ πρότερον τοὺς ιερατικούς διέλθοι βαθμοὺς, καὶ τὸν νενομισμένον ἐφ' ἐκάστῳ χρόνον πληρώσας, δόκιμος δειχθεῖν ἐν ἅπασι· εἰ γὰρ καὶ μὴ οὕτω προβιβασθέντες ἔνιοι διέλαμψαν ἀρετῇ, καὶ τὰς κατ' αὐτοὺς Ἐκκλησίας κατηύγασαν, ἀλλ' οὐ νόμον Ἐκκλησίας τὸ σπάνιον, φησὶ, τιθέμεθα· ἐν μέντοι τῷ τῆς Ἐκκλησίας ὁ μοναχὸς καλούμενος τάγματι, τὸ μηδὲν τοῦ λαϊκοῦ διενήνοχεν.

Σαρδικῆς ι.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Σαρδικῇ ι. κανὼν, τὸν ἐξ ἀγορᾶς καὶ δημῶδους ὄντα συγχύσεως, καὶ πλούτῳ κομᾶ, καὶ σχολαστικὸς ᾗ, ἅτε περὶ λόγους σχολάζων, ἐπισκῆπτει μὴ ἄθρόον χειροτονεῖσθαι, εἰ μὴ ἐφ' ἐκάστῳ τῶν ιερατικῶν βαθμῶν ἱκανὸν ὑπηρετήσας καιρὸν, τὴν τε ὀρθὴν αὐτοῦ πίστιν καὶ τὴν τῶν τρόπων ἐπιείκειαν, καὶ τὸ στερεὸν ἐπιδείξειε τοῦ φρονήματος· τῷ τήνικαῦτα γὰρ εἰκότως ἐκ τῶν τῆς ὑψεδρίας βαθμῶν εἰς τὸ τῆς προεδρίας ὕψος ἀναδραμεῖται.

Λαοδικείας γ.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ τρίτος, οὐ δεῖ, φησι, τὸν προσφάτως φωτισθέντα εἰς ιερατικὸν κατὰ πόδας τάγμα προάγεσθαι· ὁ μὲν τοι μέγας ἐκεῖνος φωστὴρ Νεκτᾶριος, ἄρτι τῆς τῶν κατηγουμένων ἀγέλης ἀφορισθεὶς, καὶ τῷ θείῳ λουτρῷ τὸν τοῦ βίου ῥύπον ἀποπλυνάμενος ¹⁾, καθαρὸς ἤδη τὸ καθαρῶτατον τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα περιβάλλεται, καὶ ἅμα τῆς τε βασιλευούσης ἐπίσκοπος γίνεται, καὶ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἑξαρχος δευτέρως Συνόδου.

Νόμος.

Ἡ δὲ ρηγ'. Ἰουστινιάνειος νεαρά, οὐκ οἶεται δεῖν ἐκ τῶν λαϊκῶν εὐθέως ἐπίσκοπον χειροτονεῖσθαι τινα, ἀλλὰ πρότερον γίνεσθαι κληρικόν, καὶ μένειν ἐπὶ τρεῖς μῆνας τὰς Γραφὰς διδασκόμενον, καὶ τοὺς θείους κανόνας· τὸν δὲ μὴ οὕτω γινόμε-

¹⁾ τὸν τοῦ βίου πόθου φέρον ἐνστεργισάμενος, ἀποπλυνάμενος δὲ τὸν τοῦ βίου ῥύπον Β.

νον, τῆς ἐπισκοπῆς ἐκβάλλεσθαι, καὶ τὸν χειροτονήσαντα, ἐπὶ ἔτος ἐν τῆς λειτουργίας χωρίζεσθαι· αἰσχρὸν γάρ, φησι, καὶ ἱκανῶς ἄλογον, ὁ τοὺς ἄλλους ὀφείλων διδάσκειν, παρ' ἑτέρων μετὰ τὴν χειροτονίαν διδάσκεισθαι. Εἰ μέντοι γε διδασκτικὸς εἴη, καὶ ἐν τῷ λαϊκῷ τάγματι ἀριθμούμενος, καὶ μηδὲν ἐλλείπων τῶν ὅσα γε εἰς ὠφέλειαν ἑτέρων φέρει καὶ καταρτισμὸν, ἐπ' αὐτοῦ τὸν τοιοῦτον μὴ παρατηρεῖσθαι χρόνον, ἢ πείρα παρέσχεν ἀκίνδυνον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

*Περὶ τῶν εἰς λαϊκοῦ τάξιν ἐρχομένων ἐπισκόπων,
ἢ κληρικῶν, ἢ μοραχῶν.*

Ζήτηι τὸ λβ'. Κεφάλαιον τοῦ Κ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Ὅτι τοὺς λαϊκοὺς ἐπὶ Ἐκκλησίας διδάσκειν οὐ δεῖ.

Ζήτηι ἐν τῷ ζ'. Κεφ. τοῦ Δ στοιχείου κανόνα ξδ'. τῆς ς'. Συνόδου.

ΚΑΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ τῆς θείας λειτουργίας.

Ζήτηι ἐν τῷ ε'. Κεφαλαίῳ τοῦ Τ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ Λαϊκῶν.

Ζήτηι ἐν τῷ λζ'. Κεφ. τοῦ Κ στοιχείου κανόνα νε. τῆς ς'. Συνόδου, καὶ ἐν τῷ ιβ'. Κεφ. τοῦ Ε κανόνα ιε. τῆς α. καὶ β'. Συνόδου, καὶ ἐν τῷ ε'. Κεφ. τοῦ Τ στοιχείου κανόνα νς'. τῆς ς'. Συνόδου, καὶ ἐν τῷ ια'. Κεφ. τοῦ Ε στοιχείου κανόνα γ'. τῆς β'. Συνόδου, καὶ ἐν τῷ δ'. Κεφ. τοῦ Ι στοιχείου κανόνα ἀποστολικὸν ἐβδομηκοστὸν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σ΄.

*Περὶ ληστῶν μετανοούντων.**Νύσσης ἔκτος.*

Ὁ μέγας τῆς Νύσσης Γρηγόριος, ἐν τῷ Σ΄. κανόνι, τὸν ληστὴν, μεταμέλω χρησάμενον, καὶ διὰ μετανοίας τῇ Ἐκκλησίᾳ προσπεφυγότα, τῷ τῶν ἀνδροφόνων ὑπάγεσθαι κελεύει κρίματι· καὶ γὰρ τὴν μαιφονίαν εἰς συμμαχίαν, φησὶ, τοῦ σπουδαζομένου παραλαμβάνει, πρὸς αὐτὸ τοῦτο παρασκευαζόμενος, καὶ ὄπλοις, καὶ πολυχειρίαις, καὶ τοῖς ἐπικίροις τῶν τόπων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

*Περὶ τῶν ληστῶν ἀναιρούμενων.**Βασιλείου νέ.*

Ὁ νέ. τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν, τοὺς λησταῖς ἀντεπεξίοντας, λαϊκοὺς μὲν ὄντας, εἰς τριετίαν τῆς κοινωνίας ἀπείργει, ὡς γε δὴ καὶ τοὺς ἐν πολέμοις φονεύσαντας· κληρικοὺς δὲ, καθαιρεῖ· Πᾶς γὰρ, φησὶν, ὁ λαβὼν μάχαιραν, ἐν μαχαίρᾳ ἀποθάνεται 1) μάχαιραν καὶ θάνατον τὴν καθίρεσιν ἀποκαλῶν, καὶ τὴν στέρησιν τῶν ἁγιασμάτων· τοῖς γὰρ εὖ φρονούσι, θανατηφόρος ταῦτα λογίζεται τιμωρία.

Συνήθεα 2).

Ἀλλὰ γε τοῦτα φορτικὸν τισὶν ἔδοξε, καὶ κρίσεως ὀρθῆς οὐ μέτοχον, ἀντὶ τῶν ἐπάθλων, ὧν ἔδει τυγχάνειν τοὺς διὰ τὴν ἑτέρων προκινδυνεύοντας σωτηρίαν, καὶ διὰ σπουδῆς τιθεμένους ἐκκαθίρειν τοὺς τόπους τῆς τῶν ληστῶν ἐπηρείας, τούτους ἐπιτιμίαις καθυποβάλλεσθαι· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθιξιμένους, ἵνα μὴ ἀποθάνωσιν, ἐκείνων ἐπιθεμένων 3)· τὸ γὰρ, Πᾶς ὁ λαβὼν μάχαιραν, οὐχ ἥκιστα τοῖς λησταῖς ἀρμόσειεν ἄν. ἢ τοῖς αὐτοῖς διαχειριζομένοις. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Κων-

1) Ματθ. Κς', 52. — 2) Γ. — ἐν δὲ 1375 ἀναγινώσκειται· Ζῆτει τοῦτο ἐν τῷ Σ΄. Κεφαλαίῳ τοῦ Φ στοιχείου. — 3) ἐπιτιθεμένων 1375.

σταντινου 1) τοῦ Χλιαρηνου, ἐζητήθη τὰ περὶ τούτου· καὶ διέγνωστο τῇ Συνόδῳ, ὅτι εἰ μὲν δυνάμενός τις διαδραῖναι τὴν ἐπιβουλὴν τοῦ ληστοῦ, ὁ δὲ τούτῳ μὲν οὐκ ἤρκεσθη, ἀλλ' ἐκ μελέτης αὐτῷ ἐπιθέμενος ἀνήρηκεν, οἷα φονεὺς ἐπιτιμηθήσεται, καὶ πλεον ἢ ὡς τῷ παρόντι δοκεῖ κανόνι· ἴσως γὰρ, εἰ περιῆν ὁ ληστής, μεταμέλω τε ἐχρήσατο, καὶ τῆς ληστείας ἀποσχόμενος τῷ Κυρίῳ προσεκολλήθη· εἰ δὲ πρῶτος τὸ ξίφος ἤρκως ἦν ὁ ληστής κατὰ τοῦ αὐτὸν ἀνελόντος, τότε τὰ τοῦ παρόντος χώραν ἔξει κανόνος. Ὁ μέντοι διὰ τὸ κοινῇ συμφέρον πολλὰ παρακληθεῖς, τὴν τούτου ζήτησιν ἐν φροντίδι θέμενος καὶ μελέτη, τοῦτον εὔρε καὶ διεχρήσατο, καὶ ἐκ τῶν πολιτικῶν, καὶ ἐκ τῶν τῆς Ἐκκλησίας νόμων, μὴ ὅτι τιμωρίας, ἀλλὰ καὶ ἐπάθλων ἀξιωθήσεται, ἅτε πολλοὺς τῶν ὁμοφύλων ἐκ θανάτου ῥυσάμενος, καὶ τὴν χώραν ἐξημερώσας· ἀσφαλείας δ' ἕνεκεν πλείονος ἐπὶ τριστῖαν ἤρεσε καὶ τούτους καταδικάζεσθαι, ὡς καὶ τοὺς ἐν πολέμῳ φονεύσαντας. Τοὺς γε μὴν κληρικοὺς, οἰονδήποτε φόνον πεποιηκότας, εὐθὺς καθαιρεῖσθαι, μηδεμιᾶς οὔσης διαφορᾶς πολεμίου, ἢ ληστοῦ, ἢ ὁποιουδήποτε ἑτέρου· ὡς καὶ ἐκ τοῦ σημειώματος τοῦ αὐτοῦ Πατριάρχου δῆλον καθέστηκεν.

Νόμοι.

Ὁ τὸν ἐπελθόντα φονεύσας, ἐν ᾧ περὶ τὴν ζώην ἐκινδύνευσεν, ἀνεύθυνός ἐστιν· ἐν γὰρ τοῖς κινδύνοις ὀφείλει ἕκαστος ἑαυτὸν ἐκδικεῖν, καὶ μὴ τὴν τῶν νόμων ἀναμένειν βοήθειαν 2).

Τὸν ληστὴν ἐπιόντα, ἀκινδύνως ἔξεστι φονεῦειν 3).

Ἀρχιερεὺς δὲ, Ἀγαρηνὸν φονεύσας, κατ' αὐτοῦ ξίφος ἀνατείναντα ἐν καιρῷ πολέμου, καθηρέθη ὑπὸ τῆς Συνόδου.

Ζήτηι καὶ ἐν τῷ κγ'. Κεφαλαίῳ τοῦ Κ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Περὶ ληστρικῶς ἀρπαζόντων τὰ ἀλλότρια.

Ζήτηι ἐν τῷ ιβ'. Κεφαλαίῳ τοῦ Α στοιχείου.

1) Κωνσταντινουπόλεως Β. — 2) ιδ'. Βασ. Ξ', λθ'. — 3) ιε, αὐτόθι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

Ὅτι λούεσθαι οὐ δεῖ τοὺς ἄνδρας ὁμοῦ ταῖς γυναῖξι.
Ζήτει τὸ κ΄. Κεφάλαιον τοῦ Γ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Περὶ τῆς λοχείας τῆς ἀλοχεύτου Θεοτόκου.
Ζήτει ἐν τῷ ἡ. Κεφαλαίῳ τοῦ Κ στοιχείου κανόνα οθ΄. τῆς
ς΄. Συνόδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Περὶ λύσεως γάμου.
Ζήτει τὸ ιγ΄. Κεφάλαιον τοῦ Γ στοιχείου.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Μ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ μάγων, μαθηματικῶν, καὶ μάντεων, ἔτι δὲ καὶ ἀστρολόγων, ἐπαιδῶν, ἀ.λ.λὰ δὴ καὶ γοητειῶν, φαρμακειῶν, καὶ περιάπτων.

Συνόδου ἑκτῆς ξ΄.

Ὁ ξ΄. τῆς ς΄. Συνόδου κανῶν, τοὺς μάντεσιν ἑαυτοὺς ἐπιδεδωκότας, ἢ γόησιν, ἢ τοῖς λεγομένοις ἑκατοντάρχους, ἢ τοῖς τὰς ἄρκτους ἐπισυρομένοις, ἢ ἕτερα θηρία πρὸς παίγνιον καὶ βλάβην τῶν ἀπλουστέρων, ἢ τοῖς νεφοδιώκταις, ἢ τοῖς γόησιν, ἢ τοῖς παρέχουσι τὰ φυλακτήρια, ἢ τοῖς τύχην, καὶ εἰμαρμένην, καὶ γενεθλιαλογίαν, καὶ τοιούτων ῥημάτων ἄχλον φωνοῦσι, κατὰ τοὺς τῆς πλάνης λήρους, οἱ τὸν μὲν, εἰς ἡμέραν φασὶ γεννηθῆναι κακοποιόν, τὸν δ' αὖ, εἰς ἀστὲρα ἀγαθόν, τοὺς οὖν προσανέχοντας τούτοις, ἐπὶ ἕξαετίαν καταδικάζει· ἐπιμένοντας δὲ τῷ κακῷ, τελέως ἐκκηρυττεῖ τῆς Ἐκκλησίας, λαϊκοὺς ὄντας δηλαδὴ ἱερωμένοις δὲ, οὐδεμία παραίτησις, τὸ μὴ οὐ καθαιρεθῆναι· ὡς γὰρ τῷ Ἀποστόλῳ εἴρηται, Τίς συγκατάθεσις ναῶ Θεοῦ μετ' εἰδώλων, καὶ τὰ ἐξῆς 1).

Περὶ μαντείας.

Μάντεις μὲν οὖν λέγονται οἱ τοῖς δαίμοσιν ἑαυτοὺς ἐκδόντες καὶ προσαναθέμενοι, καὶ ταῖς αὐτῶν ὑποθήκαις διὰ τινῶν σημείων πειρώμενοι βλέπειν τὰ μέλλοντα.

Περὶ ἑκατοντάρχων.

Ἐκατόνταρχοι δὲ, οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα σοφώτερόν τι νοοῦντες, καὶ ταύτη δοκοῦντες ἐπίπροσθεν τῶν πολλῶν εἶναι.

Περὶ ἀρκτοσυρτῶν.

Οἱ δὲ τὰς ἄρκτους ἐπισυρόμενοι, βάμματα 2) ἔξαρτῶντες αὐτῶν, καὶ τῶν τριχῶν κείροντες, ταῖς γυναίξιν ἀμφότερα ἐπο-

1) Ὁ. Κεφ. ς΄, 16. — 2) βάλματα Γ.

ρέγουσιν, ὡς νόσους ἐλαύνειν καὶ βασκανίαν ἔχοντα φύσεως· ἄλλοι δὲ ὄφεις περιφέρουσιν ἐγκολπίους, γοητείαν δι' αὐτῶν μετιόντες.

Περὶ νεφοδιωκτῶν.

Νεφοδιῶχται δὲ, οἱ διὰ τῶν ἐν τοῖς νέφεσι σχημάτων τινὰ προφοιβάζοντες.

Περὶ γοήτων.

Γόητες δὲ οἱ Δαυϊτικούς δῆθεν ψαλμοὺς ἄδοντες, καὶ ὀνομάτων μαρτυρικῶν μεμνημένοι, καὶ αὐτῆς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, καὶ τούτοις τὴν ἐκ τῶν δαιμόνων παρενείροντες γοητείαν. Ἐτέροι δὲ τοῖς τραχήλοις τῶν παιδῶν συνεπτυγμένους χάρτας ἀπαιωροῦσι, ταῖς παρατυχοῦσαις ἐπωδαῖς γεγραμμένους, ἐρυθραῖς ὑφάσμασιν αὐτοὺς ἐνειλίσσοντες, εἰς ἀποτροπὴν δῆθεν παντὸς ἀνιαροῦ, ἃ καὶ φυλακτῆρια λέγουσι, καὶ περίαπτα. Καθῆρηται δὲ πολλάκις καὶ ἱερεῖς ἐπὶ τῆς Συνόδου, ἄρτον τῆς μεγάλης πέμπτης τισὶ φαγεῖν ἐπορέξαντες, ἐφ' ᾧ τὰ συληθέντα εὑρεθῆναι. ἐκ τοῦ μὴ ῥαδίως τοῦτον καταπιεῖν· ἄλλος δὲ τις ἱερεὺς μετὰ Εὐαγγελίου ξύλω συνδεδεμένου, καὶ κυκλικῶς περιστρεφομένου, ἐρωτήσεις περὶ τινων ποιούμενος ὑποθέσεων διὰ ψαλμῶν Δαυϊτικῶν, εὐθέως καθῆρηται. Τοιαῦταί εἰσι καὶ αἱ ταῖς Ἐκκλησίαις ἢ ταῖς ἀγίαις εἰκόσι προσεδρεύουσαι γυναῖκες, καὶ τούτων ἰσχυριζόμεναι γινώσκειν δῆθεν τὰ μέλλοντα, καὶ προλέγειν κατὰ τὰς πάλαι πνεῦμα Πύθωνος ἐχούσας. Περὶ τούτων πάντων φησὶν ὁ θεῖος Χρυσόστομος, ὅτι, κὰν τῆς ἀγίας Τριάδος ὄνομα ἐπιλέγηται τοῖς τοιούτοις, κὰν ἀγίων γίνωνται ἐπικλήσεις, κὰν τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἐπάγηται, φεύγειν δεῖ τὰ τοιαῦτα καὶ ἀποτρέπεσθαι· ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ εἰκοστῷ πρώτῳ λόγῳ τοῦ βιβλίου τῶν ἀνδριάντων, ἔτι δὲ καὶ ἐν τῷ ε. τῶν πρὸς Ἰουδαίους λόγων, οὐ παρέργως θριαμβεύει τὰ τούτων.

Ἀγκύρας κδ'.

Ὁ δὲ κδ'. τῆς ἐν Ἀγκύρα Συνόδου, ἐπὶ πενταετίαν ἐπιτιμᾷ, οἱ δὲ τὰς τῶν ἐθνῶν συνηθείαις ἀλογίστως ἀκολουθοῦντες, εἰς τοὺς ἑαυτῶν οἴκους μάντεις εἰσάγουσιν ἐπὶ ἀναιρέσει 1) δῆθεν

1) ἀνευρέσει 1375 καὶ B.

μαγειῶν, καὶ φαρμακκειῶν, ὡς ἂν τοῦ τοιοῦτου μύσου ἐκκαθά-
ραι τὸν οἶκον ὑπισχνουμένους· οἷα κλινοπετεῖς ἑαυτοὺς ἐκ τού-
των ὑποπτεύοντες γεγονέναι, καὶ νόσω χρονία κατεργασθῆναι,
ἢ καὶ τινὰ τῶν ἀπωλομένων δυναμένους καταμηνύειν. Τοῖς αὐ-
τοῖς ἐπιτιμίαις ὑπόκεινται καὶ οἱ γοητευτρίαις προσερχόμενοι,
καὶ ταῖς μετὰ κριθῶν μαντευομέναις.

Βασιλείου πγ'.

Τοῦτον κατὰ ῥῆμα τὸν κανόνα διέξεισι καὶ ὁ τοῦ μεγάλου
Βασιλείου πγ'. πλὴν οὗτος καὶ μέχρις ἐξαετίας τοὺς καταχρη-
σαμένους τῷ τοιοῦτῳ κακῷ παρατείνει, ὥστε οἱ ἅπαξ πλανη-
θέντες, εἶτα τοῦ κακοῦ ἀποστάντες, ἐλαττόνως ἐπιτιμηθήσονται.

Λαοδικείας λς'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ λς', κληρικούς, μάγους ὄντας, καὶ
ἐπαοιδούς, ἢ μαθηματικούς, ἢ ἀστρολόγους, ἢ τὰ λεγόμενα
ποιουῦντας φυλακτῆρια, παντάπασι τῆς Ἐκκλησίας ἀπορρίπτε-
σθαι διορίζεται· καὶ μάγοι μὲν εἰσιν οἱ δαίμονας ἀγαθοποιούς
δῆθεν ἐπικαλούμενοι πρὸς ἀγαθοῦ τινος σύστασιν, καίτοι μιαι-
φόνους πάντας καὶ ἀλάστορας ὄντας τῇ προαιρέσει.

Περὶ ἐπαοιδῶν.

Ἐπαοιδοὶ δὲ, οἱ γόεις, οἱ δι' ἐπωδῶν τοὺς δαίμονας ἐφελκόμε-
νοι πρὸς τὰ οἰκεῖα θελήματα, καὶ θηρία καταδεσμοῦντες καὶ
ἐρπετὰ πρὸς τὸ μὴ λυμῆνασθαι τὸ κτῆνος τυχόν, ἔξω που νυ-
κτὸς ἀυλιζόμενον· ἀλλὰ καὶ ὄφεις ἕτεροι καταγοητεύουσιν, οὓς
περὶ δὴ καὶ μεταχειριζόμενοι, ἄδηκτοι ἐξ αὐτῶν καὶ ἀπαθεῖς κα-
κῶν διαμένουσι.

Περὶ μαθηματικῶν.

Μαθηματικοὶ δὲ, οἱ τὰ οὐράνια σώματα δοξάζοντες ἔχειν τὴν
τοῦ παντὸς κυριότητα, καὶ κατὰ τὴν κίνησιν τούτων διοικεῖ-
σθαι τὰ καθ' ἡμᾶς. Τὰ δὲ τῆς μαθηματικῆς ἐπιστήμης εἰς δύο
ταῦτα διήρηται, ἀστρονομίαν, καὶ ἀστρολογίαν· καὶ ἡ μὲν καὶ
τοῖς ἀγίοις αὐτοῖς συγκεχώρηται, ἅτε τὴν τῶν οὐρανίων ἀπάν-
των διδάσκουσα θέσιν τε καὶ κίνησιν, καὶ τὴν εὐτακτον αὐθις

αὐτῶν συμπλοκὴν καὶ διάστασιν ἢ δὲ ἀστρολογία, τούτεστιν ἢ ἐκεῖθεν προμάντευσις, καὶ καθ' εἰρμὸν δῆθεν τῶν οὐρανίων ἐκβαίνουσα, καὶ τὸ μέλλον γνωρίζουσα, οὐδαμοῦ τοῖς Πατράσιν ἐκδέδοται, ἅτε τοὺς ἀπλουστέρους γενέσει τε καὶ εἰμαρμένη προσέχειν καταναγκάζουσα· καὶ ἀστρολόγοι, οἱ συνεργεῖα δαιμόνων μαντευόμενοι δι' ἀστέρων, καὶ οἷα θεοῖς τούτοις προσέχοντες. Τέσσαρα δὲ εἰσι τὰ λεγόμενα μαθηματικά βιβλία· ἀριθμητικὴ, μουσικὴ, γεωμετρία, καὶ ἀστρονομία. Οὐ ταῦτα τοίνυν ὁ κανὼν ἀναγινώσκειν ἀπείργει, ἀλλὰ τὸ περιέργως αὐτοῖς κεχρηῆσθαι, καὶ ταῖς τῶν οὐρανίων κινήσεσι πιστεύειν συμπεριφέρεσθαι τὰ ἡμέτερα, καὶ τινα τῶν ἐσομένων σίεσθαι προγινώσκειν, ὡς ἐξ ἀνάγκης συμβησομένων παρὰ 1) τὴν τοιάνδε κίνησιν τῶν ἀστέρων.

Νόμος.

Ταύτη τοι καὶ ὁ νόμος φησίν· Ἡ μὲν γεωμετρία δημοσίᾳ διδάσκεται· ἡ δὲ μαθηματικὴ κατακρίνεται ὡς ἀπηγορευμένη 2).

Βασιλείου ζ'.

Ὁ δὲ μέγας Βασιλεὺς ἐν τῷ ζ'. κανόνι, φαρμακοὺς, καὶ εἰδωλολάτρους, καὶ φονεῖς, εἰς εἴκοσιν ἔτη κηταδικάζει· μοιχοὺς δὲ, καὶ ἀρξένοφθόρους, καὶ ζωοφθόρους, εἰς ἰε., εἰδωλολάτρας λέγων οὐ τοὺς προδήλως ἀσεβεῖς, ἀλλὰ τοὺς μετὰ τὸ βάπτισμα γοητείας μετιόντας καὶ μαντείας· τρόπον γὰρ τινα εἰδωλολατροῦσι καὶ οὗτοι, ἐπικλήσει χρώμενοι δαιμονίων, καὶ τὴν ἐκείνων ζητοῦντες ἐπικουρίαν· οἱ μὲν γὰρ ἀπ' ἀρχῆς εἰδωλολάτρι, μετανοοῦντες καὶ βαπτιζόμενοι, εὐθέως τῇ θεῷ κοινωνίᾳ προσίασιν· οἱ δὲ μετὰ τὸ βάπτισμα τεθυκότες εἰδώλοις, σύνοικον διὰ βίου τὴν μετάνοιαν κέκτηνται, καὶ περὶ τὰς τούτου δυσμὰς τὸ θεῖον δῶρον λαμβάνουσιν. Ὡσπερ ἄρα καὶ ἐν τῷ ζέ. τὸν γοητεῖαν ἢ φαρμακείαν ἐξχορευόντα, τῷ τοῦ ἐκουσίως φονεύσαντος ὑπάγεται κρίματι, εἰς κ'. αὐτοὺς ἔτη τῆς κοινωνίας ἀπείργων, καὶ μάλα εἰκότως· αἱ μὲν γὰρ γοητεία, δαιμόνων ἔχουσιν ἐπικλήσεις κακοποιῶν, περὶ τοὺς τάφους ἐπαδομένης, ὥστε τινὰ παρεθῆναι

1) διὰ Γ. — 2) κατὰ Βασ. Ξ', λθ'.

τὰ μέλη τυχόν, καὶ διὰ βίου κατακλιθῆναι, καὶ ἀβίωτον αὐτῷ τὸν βίον γενέσθαι· ταύτη τοι καὶ γοητεία παρωνομάσθησαν ἀπὸ τῶν περὶ τοὺς τάφους γόνων καὶ θρήνων.

Αἱ δὲ φαρμακεῖαι ἢ ἀναιροῦσιν, ἢ τῶν φρενῶν ἐξιστῶσι, καὶ εὐκατὸν τὸν θάνατον ποιοῦσι τῷ πάσχοντι, εἴ ποτε ἀνανήψειν, ἢ ταῖς γε προσήκουσι τῷ ἀνθρώπῳ, ἢ φίλτρου χάριν ἐνίοτε γινόμεναι, παραπαίειν καὶ οὕτω παρασκευάζουσιν.

Ἐν δὲ τῷ θ΄, καὶ τὸν μάντεσιν ἑαυτὸν ἐπιδεδωκότα, ἢ τισι τοιούτοις, καὶ τὰ ἐκείνων φρονεῖν προαιρούμενον, τῷ τῶν φονέων οἰκονομεῖσθαι χρόνῳ κελεύει· εἰ γὰρ καὶ τὰ χρηστήρια μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου σάρκωσιν ἐκλελοίπασιν, καὶ αἱ τῶν ψευδῶν προρρήσεις θεῶν, ἀλλὰ γε καὶ τήμερον δι' ἐπωδῶν καὶ ἐνεργείας δαιμόνων ἔσθ' ὅτε συμβαίνουσι γίνεσθαι, εἰ καὶ ψευδεῖς αἱ πλείους ἐλέγχονται· ἀλλ' οἱ μὲν τοὺς δαίμονας ἀνέδην ἐπικαλούμενοι, οὐκ ἀπεικότως τῷ τῶν φανεῶν ὑποβάλλονται κρίματι· οἱ δὲ ἁγιασμὸν καὶ ἀρετὴν ὑποκρινόμενοι κέρδους ἕνεκα, μετριώτερον, οἶμαι, καὶ οὐ κατ' ἐκείνους, τὰς εὐθύνας ὑφέξουσιν.

Γρηγορίου Νύσσης β΄.

Ὁ δὲ μέγας Γρηγόριος ὁ Νύσσης, ἐν τῷ β΄ κανόνι, ταῦτα δίδεισι κατὰ ῥῆμα· Οἱ πρὸς γόητας ἀπιόντες ἢ μάντεις, ἢ τοὺς διὰ δαιμόνων καθάρσιά τινα καὶ ἀποτροπιασμοὺς ἐνεργεῖν ὑπισχνουμένους, ἐρωτῶνται δι' ἀκριθείας καὶ ἀνακρίνονται, πότερον, ἐπιμένοντες τῇ εἰς Χριστὸν πίστει, ὑπ' ἀνάγκης τινὸς συνηνέχθησαν ἐκείνη τῇ ἁμαρτίᾳ, κακώσεώς τινος ἢ ἀφορήτου ζημίας ταύτην αὐτοῖς τὴν ὁρμὴν ἐμποιησάσης, ἢ καθόλου καταφρονήσαντες τοῦ πεπιστευμένου παρ' ἡμῶν μαρτυρίου, τῇ τῶν δαιμόνων συμμαχίᾳ προσέδραμον· εἰ μὲν γὰρ ἐπ' ἀθετήσει τῆς πίστεως, καὶ πρὸς τὸ μὴ πιστεύειν εἶναι Θεὸν τὸν παρὰ τῶν Χριστιανῶν πιστευόμενον, ἐκείνο πεποιήκασι, τῷ κρίματι τῶν ἔκουσίως ἀρνησαμένων ὑπαχθήσονται· ὅποιον δὲ τὸ τούτων κρίμα, ἐν τῷ α΄ αὐτοῦ κανόνι ὁ ἅγιος οὗτος διαλαμβάνει, ὃν καὶ ζήτηι ἐν τῷ α΄ Κεφ. τοῦ Α στοιχείου· Εἰ δέ τις, φησὶν, ἀβάστακτος ἀνάγκη κατακράτησασα τῆς μικροψυχίας αὐτῶν, εἰς

τοῦτο προήγαγε, τὸ μέτρον τῶν ἐν πορνείᾳ πλημμελησάντων καὶ αὐτοὶ φυλάξουσιν, ὅπερ καὶ εἰς ἔτη παρατείνει ἐννεά. Ζήτει τὸ γ'. Κεφάλαιον τοῦ Ε στοιχείου.

Νόμοι.

Ὁ διὰ θυσιῶν μαντευόμενος, ξίφει τιμωρεῖσθω· ὁ δὲ τοῦτον προτρεψάμενος παρακλήσει ἢ μισθῶ, ἔξορίᾳ καὶ δημεύσει ὑποκείσθω 1).

Οἱ φαρμακοὶ, ἀξιοματικοὶ ὄντες, δεπορτατεύονται· οἱ δὲ λοιποὶ, εἰς κεφαλὴν τιμωροῦνται 2).

Ὁ ἐπιτηδευσάμενος γοητεῖαν ἔλκουσαν εἰς ἔρωτα τοὺς σώφρονας λογισμοὺς, ἢ κατὰ σωτηρίας ἀνθρώπων μηχανησάμενος, δημεύσει καὶ ἔξορίᾳ τιμωρεῖται 3).

Μηδεὶς ἐπερωτάτω τινὰ μαντικὴν ἐπαγγελλούμενον· οἱ γὰρ μάγοι χερσὶν τιμωροῦνται 4).

Οἱ εἰς βλάβην ἀνθρώπων δαίμονας ἐπικαλούμενοι ξίφει τιμωρεῖσθωσαν 5).

Ἴσον ἐστὶ τὸ ἀπηγορευμένα μαθεῖν, καὶ τὸ διδάσκειν 6).

Εὐλόγως ὁ ἀνὴρ, εὐρίσκων τὴν αὐτοῦ γαμετὴν φαρμακὸν, βεπουδίῳ λύσει τὸν γάμον· ὡσαύτως καὶ ἡ γυνὴ τὸν ἄνδρα 7).

Ὁ φάρμακον ἀντὶ ἰατρείας δούλῳ δεδωκὼς υποκείται τῇ αὐτῇ ποινῇ, ὡς αἰτίαν θανάτου παρασχών· ὡσαύτως καὶ ὁ προπετῶς διδῶς φάρμακον 8).

Οἱ πρᾶφρονῆσαι τινὰ φαρμάκῳ ποιοῦντες, ἐνέχονται τῷ περὶ ὕβρεως νόμῳ 9).

Τῷ περὶ φονέων νόμῳ ὑπόκειται ὁ διὰ τὸ φοεῦσαι ἄνθρωπον ποίων φαρμακον, ἢ πιπράσκων, ἢ ἔχων 10).

Εἰ καὶ μὴ κακῶ τις λογισμῶ πρᾶσχοι γυναικὶ συλληπτικόν, καὶ τελευτήσῃ ἢ λαβοῦσα, ἔξορίζεται ὁ παρασχών 11).

Εἰ τις ἐλεύθερος, ἢ δούλος, ἐπὶ οἰαδῆποτε προφάσει δοῖν πόμα εἴτε ἀνδρὶ, εἴτε γυναικὶ, εἴτε δούλῳ, εἴτε δεσποίνῃ, καὶ

1) κδ'. Βασ. Ξ'. λθ'. — 2) λδ'. Βασ. Ξ', νβ. — 3) κέ. Βασ. Ξ', λθ'. — 4) κς'. αὐτίθι. — 5) κς'. αὐτίθι. — 6) κθ'. αὐτίθι. — 7) 8 §. 3. Κώδ. 5, 17. — 8) γ'. Βασ. αὐτίθι. — 9) ιδ'. Βασ. Ξ', κβ. — 10) γθ'. Βασ. Ξ', λθ'. — 11) αὐτίθι.

ἐκ τούτου ἀσθενάσαντες ἀποθάνοιεν οἱ δεξάμενοι, ξίφει ὁ παρασχὼν τιμωρείσθω 1).

Οἱ τὰ λεγόμενα ποιῶντες φυλακτὰ, ἐπὶ φιλίᾳ τὸ δοκεῖν ἀνθρώπων, δημευόμενοι ἐξοριζέσθωσαν 2).

Ἡ δὲ ζ΄. νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος, Εἴ τις, φησὶν, ὅπως τὰ τοιαῦτα φωραθείη μαγκανεύμενος, εἴτε προφάσει σωμάτων θεραπείας, εἴτε ἀποτροπῆς τῆς τῶν καρπίμων βλάβης, τὴν ἐσχάτην εἰσπραττέσθω ποιήν, τὴν τῶν ἀποστατῶν κόλασιν ὑφίστάμενος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ μαλακίας.

Ζήτει τὸ κή. Κεφάλαιον τοῦ Κ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Περὶ μεθύοντων.

Ζήτει τὸ λέ. Κεφάλαιον τοῦ Κ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ μεταθέσεως καὶ μεταβιβάσεως ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν.

Ζήτει τὸ θ΄. Κεφάλαιον τοῦ Α στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Ὅτι τοὺς μεταροῦντας οὐ δεῖ ἀποβάλλεσθαι.

Ἀποστόλων γβ΄.

Ὁ νβ΄. τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανῶν, Εἴ τις ἐπίσκοπος, φησὶν, ἢ πρεσβύτερος, τὸν ἀπὸ ἁμαρτίας ἐπιστρέφοντα οὐ προσ-

1) Πρ. Ν. Λθ΄., εζ΄. — 2) οἱ αὐτοὶ.

ίεται, ἀλλὰ μυστατόμενος ἀποβάλλεται, κατὰ τὸν παλαιὸν ἐκείνον δῆπου Ναβάτον, καθαιρείσθω, οἷα λυπῶν τὸν Χριστὸν εἰρηκότα, Χαρὰ γίνεται ἐν τῷ Οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι 1)· ὁ δὲ διὰ τὴν τῶν ἁμαρτωλῶν σωτηρίαν κλίνας τοὺς Οὐρανοὺς καταθέβηκεν· ὁ δὲ ἔφη, μὴ ἔλθειν καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν· οὐ τῆς φιλανθρωπίας οὐδεμία τῶν ἡμετέρων κρείττων ὄφθη ἁμαρτιῶν· ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ Προφήτου βοᾷ· Λέγε σὺ πρῶτος τὰς ἁμαρτίας σου, ἵνα δικαιωθῆς 2). Ζήτει ἐν τῷ ἐξῆς ζ'. Κεφαλαίῳ κανόνα μς'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου.

Λαοδικείας β'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου β'. κανόν, τοὺς ἐν διαφόροις ἐξετασθέντας πταίσμασι, καὶ δι' ἐξομολογήσεως καὶ μετανοίας τοῖς κακοῖς ἀντιζύγου, καὶ, ὃ φασιν, ἐκ διαμέτρου τὸν εἰσέπειτα βίον πρὸς τὸν πρότερον ἐπιδειξαμένους, τῆς θείας ἀξιοῖ μεταλήψεως ἀξιουῖσθαι, οὐ παρὰ τὴν αὐτῶν σπουδὴν, παρὰ μὲν τοι τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν ἄφατον ἀγαθότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ζ'.

Περὶ τῶν τῆς μετανοίας τύπων.

Εἰς τέσσαρας δὲ τάξεις οἱ μετανοοῦντες διήρηνται· εἰς τοὺς προσκλαίοντας, τοὺς ἀκρωμένους, τοὺς ὑποπίπτοντας, καὶ τοὺς συνισταμένους· καὶ προσκλαίοντες μὲν εἰσιν οἱ ἔξω τῆς θύρας τοῦ εὐκτηρίου ἱστάμενοι, καὶ πρὸς τῶν εἰσιόντων τε καὶ ἐξιόντων πιστῶν εὐχὴν τε αἰτούμενοι, καὶ τὴν τῆς ἁμαρτίας συγχώρησιν· ἀκρωμένοι δὲ, οἱ ἔνδον τῆς θύρας ἱστάμενοι ἐν τῷ λεγομένῳ νάρθηκι, καὶ τῶν θείων Γραφῶν, καὶ τῆς κοινῆς ἐπακούοντες διδασκαλίας, εἴθ' οὕτω μετὰ κατηχουμένων ἐξερχόμενοι· ὑποπίπτοντες δὲ εἰσιν οἱ ἔνδον τῆς Ἐκκλησίας ἱστά-

---

1) Λουκ. ΙΒ', 7 καὶ 10. — 2) Πισαί. ΜΓ', 26. — ὁ δὲ μὴ πρῶτος εἰπὼν, ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐλεγθῆναι, δυσχερεστέραν εὐρίσκει τὴν συγγνώμην, προστίθεται ἐν 1375.

μενοι, κατόπιν δὲ τοῦ ἄμβωνος, καὶ μετὰ τῶν κατηγουμένων καὶ οὗτοι ἐξιόντες, ἥνικα τὸ, Ὅσοι κατηγούμενοι ἐκφωνηθεῖα παρὰ τοῦ διακόνου· συνιστάμενοι δὲ, οἱ τοῖς πιστοῖς μὲν συνευχόμενοι καὶ συμπάλλοντες, τῆς δὲ τῶν ἁγιασμάτων ἀπεχόμενοι μεταλήψεως, μέχρις ἂν, ἐξήκοντος τοῦ νενομισμένου χρόνου, τὸ τέλειον αὐτοῦς τῆς θείας ἐκδέξεσται κοινωνίας.

ΚΑΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Ὅτι κατὰ τὴν τῶν μετανοούτων διάθεσιν ἔξεστι τῷ ἐπισκόπῳ ἢ ἀγείναι, ἢ ἐπιτεῖναι τούτοις τὰ ἐπιτίμια.

Συνόδου πρώτης ιβ΄.

Ὁ ιβ΄. τῆς α΄ Συνόδου κανὼν, κριτὴν ἐφίστησιν ἀπαραλόγιστον τὸν ἐπίσκοπον, ἢ μειοῦν τὰ ἐπιτίμια, καὶ φιλανθρωπότερόν τι βουλεύεσθαι, τοῖς ἐξ εἰλικρινοῦς διανοίας μετανοοῦσι, καὶ τῷ τοῦ Θεοῦ φόβῳ καλῶς στοιχειούμενοις, καὶ δάκρυσιν αὐτὸν ἰλεουμένοις, καὶ τὴν ἐκ τῶν ἐπιτιμιῶν κάκωσιν εὐχαρίστως ὑπομένουσι, καὶ τὴν τῶν ἀγαθῶν ἔργων ἄσκησιν περὶ παντὸς ποιουμένοις, κοινωνοῦσι δὲ τῶν ὄψεων τοῖς δεομένοις, καὶ ἔργῳ καὶ σῆματι τὴν ἐπιστροφὴν ἐπιδεικνυμένοις· ἢ τῆς ἀκριβείας αὐθις μηδὲλως ὑφίστασθαι, εἰ ἀδιαφόρως ὀρῶν καὶ ἀνειμένως τὸν ἐπιτιμηθέντα πρὸς τὴν ἐπιτιμησιν διακείμενον, καὶ τῷ σῆματι μόνῳ τῆς εἰς τὸν νεὼν παρόδου ἀρκούμενον, καὶ οὐκ ἀνιώμενον καὶ ἀναξιοπαθοῦντα, ὅτι τῶν μὲν πιστῶν ἀποδιαστέλλεται, τοῖς δὲ κατηγουμένοις, τῆς τε στάσεως κοινωνεῖ, καὶ τῆς ἐκ τοῦ νεὼ ἀποφοιτήσεως.

Ἀγκύρας β, ε, ζ.

Ταῦτα καὶ ὁ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ β΄. διορίζεται, τὴν ἐξουσίαν τοῖς ἐπισκόποις ἀνατιθεῖς, κατὰ γε τον κάματον, καὶ τὸ ταπεινὸν τοῦ μετανοοῦντος καὶ πρᾶον, ἢ προστιθέναι, ἢ ἀφαιρεῖν τῶν ἐπιτιμιῶν. Ἀλλὰ καὶ ὁ ε΄. ἔτι καὶ ὁ ζ΄. τοῖς ἐπισκόποις ἐπιτρέπει τὴν ἐξουσίαν, ἢ ἀγείναι ἢ ἐπιτεῖναι τοῖς μετανοοῦσι τὰ ἐπι-

τίμιχ, θερμότερον δηλαδή ἢ ῥαθυμότερον την μετάνοιαν ἐπιδεικνυμένοις· σκοπεῖν δὲ καὶ τὸν προτοῦ βίον τούτων, καὶ τὸν εἰσέπειτα, εἴτε σωφρόνως, εἴτε ἀνειμένως ζῶσι καὶ χαύνως, καὶ οὕτω τὴν φιλανθρωπίαν ἐπιμετρεῖν.

Συνόδου ἑκτης ρβ'.

Ὁ δὲ ρβ'. τῆς ς. Συνόδου κανὼν, τὸν ἐξουσίαν, φησὶν, εἰληφότα παρὰ Θεοῦ λύειν τε καὶ δεσμεῖν, σκοπεῖν τε τὴν τῆς ἀμαρτίας ποιότητα χρῆ, καὶ τὴν τοῦ ἡμαρτηκότος πρὸς τὴν ἐπιστροφὴν διάθεσιν, εἴτε πρὸς τὴν υἰγίαιαν νεύσει 1), ἢ τούναντίον διὰ τῶν οικειῶν τρόπων προσκαλεῖται καθ' ἑαυτοῦ τὸ ἀρρώστημα, καὶ οὕτω κατάλληλον ἐπάγειν τὴν θεραπείαν τῷ τραύματι, ἵνα μὴ τῇ ἀμετρίᾳ καθ' ἑκάτερον χρώμενος, ἀποσφαλεῖη πρὸς τὴν σωτηρίαν τοῦ κάμνοντος· πολυειδῆς γὰρ καὶ ποικίλη τῆς ἀμαρτίας ἡ νόσος. Πᾶς μέντοι λόγος Θεῷ, καὶ τῷ τὴν ποιμαντικὴν ἡγεμονίαν ἐγχειρισθέντι, τὸ πλανώμενον πρόβατον ἐπαναγαγεῖν, καὶ τὸ τρωθὲν ὑπὸ τοῦ ὄφρου ἐξιάσασθαι, καὶ μήτε κατὰ κρημοῦ ὠθῆσαι τῆς ἀπογνώσεως, μήτε τὰ χαλινὰ ἐπιδοῦναι πρὸς τὴν τοῦ βίου ἐκλυσίν τε καὶ καταφρονησίν· ἀλλ' ἐνί γε τῷ τρόπῳ, εἴτε διὰ τῶν αὐστηροτέρων καὶ στυφόντων, εἴτε διὰ τῶν ἀπαλωτέρων τε καὶ πραοτέρων φαρμάκων, κατὰ τοῦ πάθους στήναι, καὶ πρὸς τὴν συνούλωσιν τοῦ ἔλκους ἀνταγωνίσασθαι, τοὺς τῆς μετανόιας καρπούς δοκιμάζοντι, καὶ οἰκονομοῦντι καλῶς τὸν πρὸς τὴν ἄνω λαμπρότητα καλούμενον ἄνθρωπον· ἀμφοτέρα τοίνυν εἰδέναι χρῆ, καὶ τὰ τῆς ἀκριβείας, καὶ τὰ τῆς συνηθείας, ἢ συμπαθείας, καὶ ἐπὶ τῶν μὴ καταδεχομένων τὴν ἀκρότητα, τῷ τῆς συμπαθείας τύπῳ κεχρησθαι, ὡς ὁ ἱερός καὶ μέγας διδάσκει Βασίλειος.

Βασιλείου γ'. οδ'.

Ἐν γὰρ τῷ γ'. αὐτοῦ κανόνι, Καθόλου, φησὶ, ἀληθέστερον ἵμα τοῦ σφάλματος, ἢ τῆς ἀμαρτίας ἀναχώρησις, καὶ τὸ δι' ἐγκρατείας καὶ κακοπαθείας τὴν σάρκα δουλαγωγῆσαι, καὶ ὑποτάξαι τῷ πνεύματι· οὕτω γὰρ τελείαν ἡμῖν ὁ μετανοῶν παρέξει

1) νεύει 1340 καὶ Γ.

τῆς ἰατρεύσεως αὐτοῦ τὴν ἀπόδειξιν. Δεῖ δὲ τοὺς τῶν ψυχῶν οἰκονόμους, ἀμφοτέρωθεν εἰδέναι, καὶ τὰ τῆς ἀκριβείας, καὶ τὰ τῆς συνηθείας· καὶ εἰ μὲν καταδέχονται τὴν ἀκριβείαν οἱ ἐξομολογούμενοι, κατ' ἐκείνην οἰκονομεῖν αὐτούς· εἰ δὲ σκληρύνονται, ἔπεσθαι τῇ συνηθείᾳ τῆς συγκαταβάσεως.

Ἐν δὲ τῷ οὐδ'. Οἱ δεσμεῖν καὶ λύειν ἐξουσίαν εἰληφότες παρὰ Θεοῦ, μεμπτέοι οὐκ ἂν εἶεν, εἰ, τῶν ἐξομολογουμένων σπουδαίαν καὶ θερμότεραν τὴν μετάνοιαν ἐπιδεικνυμένων, αὐτοῖς ἀρέσειεν ἐλαττώσκει τοὺς ὀρισθέντας τῶν ἐπιτιμιῶν χρόνους, τῆς ἐν ταῖς Γραφαῖς ἱστορίας ἐγγυωμένης ἡμῖν, τοὺς μετὰ μαίζονος ἐξομολογουμένους πόνου, θᾶπτον τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν καταλαμβάνειν.

Πράξις Συνοδική.

Ἐπὶ δὲ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Λουκᾶ, στρατιώτη τινὶ φρόνον ἐκούσιον δρᾶσαντι, ἐπίσκοπός τις ἐπὶ μετρίῳ πάνυ καιρῷ ἐγγράφως αὐτῷ τὴν ἀθώωσιν δέδωκε, καὶ ἐγκαλούμενος παρὰ τῆς Συνόδου, τὸν παρόντα κανόνα προέτεινεν· ἀλλ' ἤκουσεν, ὅτι τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἐδόθη μὲν αὔξειν τε καὶ μειοῦν τὰ ἐκ τῶν κανόνων ἐπιτίμια, οὐ μὴν ἀνεξετάστῳ καὶ ὑπερβαλλούσῃ χρῆσθαι συγκαταβάσει. Ὅθεν τὸν μὲν στρατιώτην τοῖς ἐκ τῶν κανόνων ἐπιτιμίαις ἡ Σύνοδος καθυπέβαλε· τὸν δὲ ἀρχιερέα, δίκας ἀπήτησε, τὴν ἐν ὀρισμένῳ καιρῷ τῆς λειτουργίας ἐπίσχεσιν.

Γρηγορίου γ'.

Ὁ δὲ Νύσσης μέγας Γρηγόριος, ἐν τῷ γ'. κανόνι, Ἐπὶ τῶν σπουδαιότερα κεχρημένων, φησὶ, τῇ ἐπιστροφῇ, καὶ τῷ βίῳ δεικνύοντων τὴν πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἐπάνοδον, ἕξεται τῷ οἰκονομοῦντι πρὸς τὸ συμφέρον συντεμεῖν τὸν χρόνον, καὶ τάχιον ἀποδοῦναι τούτοις τὴν κοινωνίαν, ὅπως ἂν τὴν τοῦ θεραπευομένου κατάστασιν δοκιμάσειεν· ὥσπερ γὰρ τὸ τοῖς χοίροις ρίπτειν τοὺς μαργαρίτας ἀπείρηται, οὕτω τὸ ἀποσερεῖν τοῦ τιμίου μαργαρίτου τὸν ἤδη ἄνθρωπον διὰ τῆς καθαρότητός τε καὶ τῆς ἀπαθείας γενόμενον, τῶν ἀτόπων ἐστὶ· πανταχοῦ γὰρ ἐν πλημμελήματος εἶδει τοῦτο καθορᾶν προσήκει πρὸ πάντων, οἷα ἐστὶν ἡ τοῦ θεραπευομένου διάθεσις, καὶ μὴ τὸν χρόνον οἰεσθαι πρὸς θεραπείαν

ἀρκεῖν, (τίς γὰρ ἂν ἐκ τοῦ χρόνου ἴσως γένοιτο;) ἀλλὰ τὴν προ-
αίρεσιν τοῦ ἑαυτὸν δι' ἐπιστροφῆς θεραπεύοντος 1). Ἔστι δέ,
φησι, διαφορὰ τις ἐν τῷ λόγῳ τῆς μετανοίας 2) τοιαύτη· ὁ μὲν
ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸς τὴν ἐξαχόρευσιν τῆς ἀμαρτίας ὀρμήσας, αὐτὸ
τὸ καταδέξασθαι δι' οἰκείας ὀρμῆς γενέσθαι τῶν κρυφίων κα-
τήγορος, ὡς ἤδη τῆς θεραπείας ἀρξάμενος, ἐν φιλανθρωποτέ-
ροις γίνεται τοῖς ἐπιτιμίαις· ὁ δὲ φωραθεὶς ἐπὶ τῷ κακῷ, ἢ διὰ
τινος ὑποψίας ἢ κατηγορίας ἀπελεγχθεὶς ἀκουσίως 3), ἐν ἐπιτε-
ταμένη γίνεται τῇ ἐπιστροφῇ, ὥστε καθαρισθέντα δι' ἀκριθείας
αὐτὸν, οὕτως ἐπὶ τὴν τῶν ἁγιασμάτων ἐλθεῖν κοινωνίαν. Ζήτηι
καὶ ἐν τῷ λβ'. Κεφ. τοῦ Ε' στοιχείου κανόνα τοῦ μεγάλου Βα-
σιλείου πβ'. καὶ ἐν τῷ κγ'. Κεφ. τοῦ Κ' στοιχείου κανόνα τοῦ
αὐτοῦ ξά. καὶ ἐν τῷ η'. Κεφ. τοῦ Σ' στοιχείου κανόνα τοῦ αὐτοῦ
ο'. καὶ ἐν τῷ κγ'. Κεφ. τοῦ Κ' στοιχείου κανόνα Γρηγορίου τοῦ
Θαυματουργοῦ ιά.

Τοῦ Χρυσόστομου, ἐκ τοῦ β'. λόγου περὶ ἱερωσύνης.

Ὁ δὲ θεὸς Χρυσόστομος, ἐν τῷ β'. τῶν περὶ ἱερωσύνης λόγῳ,
Οὐχ ἀπλῶς, φησι, πρὸς τὸ τῶν ἀμαρτημάτων μέτρον δεῖ τὴν
ἐπιτιμίαν ἐπάγειν, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν ἀμαρτανόντων στοχάζε-
σθαι προαιρέσεως, μὴ ποτε ῥάψαι τὸ διεῖρωγός βουλόμενος, χεῖρον
τὸ σχίσμα ποιήσης, καὶ ἀνορθῶσαι τὸ καταπεπτωκός σπουδά-
ζων, μείζονα ἐργάση τὴν πτώσιν. Οἱ γὰρ ἀσθενεῖς καὶ διακεχυ-
μένοι, καὶ τὸ πλεόν τῇ τοῦ κόσμου δεδεμένοι τρυφῇ, ἔτι καὶ
ἐπὶ γένει καὶ δυναστείᾳ μέγα φρονεῖν ἔχοντες, ἡρέμα μὲν καὶ
κατὰ μικρὸν ἐν οἷς ἀμαρτάνουσιν ἐπιστρεφόμενοι, δύναιτ' ἂν,
εἰ καὶ μὴ τέλειον, ἀλλ' οὖν ἐκ μέρους τῶν κατεχόντων αὐτοὺς
ἀπαλλαγῆναι κακῶν. Ἐὰν δὲ ἀθρόον τις ἐπαγάγη τὴν παιδεύ-
σιν 4), καὶ τῆς ἐλάττονος αὐτοὺς ἀποστερήσει παιδεύσεώς τε καὶ
διορθώσεως· ψυχὴ γὰρ, ἐπειδὴν ἀπερυθριάσαι βιασθῆ, εἰς ἀνελ-
πιστίαν 5) ἐμπίπτει, καὶ οὔτε προσηνέσι λόγοις εἴκει λοιπὸν,

1) παρὰ Γ. ἀναγινώσκειται ἐνταῦθα· Φησὶ γὰρ καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος, ἐν
τῇ πρὸς Δωρόθεον πρώτῃ ἐπιστολῇ, ὅτι οὐ χρόνον ποσότητι, ἀλλὰ διαθέσει ψυ-
χῆς ἢ μετάνοια κρίνεται. — 2) θεραπείας Γ. — 3) ἄκων ἐλεγχθεὶς Γ. — 4)
κόλασιν ἤτοι τὴν παιδεύσιν Β. — 5) ἀναληθίαν Γ.

οὔτε ἀπειλαῖς κάμπτεται, οὔτε εὐεργεσίαις προτρέπεται, ἀλλὰ γίνεται πολὺ χείρων τῆς πόλεως ἐκείνης, ἣν ὁ Προφήτης κακίζων ἔλεγεν· Ὅψις πόρνης ἐγένετό σοι, ἀπηναισχύντησας πρὸς πάντας 1)· διὰ τοῦτο πολλῆς δεῖ συνέσεως τῷ ποιμένι, καὶ μυρίων ὀφθαλμῶν, πρὸς τὸ περισκοπεῖν πάντοθεν τὴν τῆς ψυχῆς ἕξιν· ὡσπερ γὰρ εἰς ἀπόνοιαν αἴρονται πολλοὶ, καὶ εἰς ἀπόγνωσιν τῆς αὐτῶν καταπίπτουσι σωτηρίας, ἀπὸ τοῦ μὴ δυνηθῆναι πικρῶν ἀνασχέσθαι φαρμάκων, οὕτως εἰσὶ τινες, οἳ, διὰ τὸ μὴ δοῦναι τιμωρίαν τῶν ἀμαρτημάτων ἀντίρροπον, εἰς ὀλιγωρίαν ἐκτρέπονται, καὶ πολλῶ γίνονται χείρους, καὶ πρὸς τὸ μείζον ἀμαρτάνειν προάγονται. Χρὴ τοίνυν μηδὲν τούτων ἀνεξέταστον ἀφεῖναι, ἀλλὰ πάντα διερευνησάμενον ἀκριβῶς, καταλλήλως τὰ παρ' ἑαυτοῦ προσάγειν τῷ προσερχομένῳ, ἵνα μὴ μάταιος αὐτῷ γένηται ἡ σπουδή.

Βασιλείου πδ', πέ.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος, ἐν πδ'. κανόνι, Πάντα δὲ ταῦτα γράφοιμἐν, φησιν, ὥστε τοὺς καρποὺς δοκιμάζεσθαι τῆς μετανοίας· οὐ γὰρ πάντως τῷ χρόνῳ κρίνομεν τὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ τῆς μετανοίας προσέχομεν. Ἐὰν δὲ δυσάποσπαστως ἔχῃσι τῶν ἰδίων ἐθῶν, καὶ ταῖς ἡδοναῖς τῆς σαρκὸς μάλλον δουλεύειν ἐθέλωσιν, ἢ τῷ Κυρίῳ, καὶ τὴν κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον ζωὴν μὴ παραδέχωνται, οὐδεὶς ἡμῖν κοινῆς πρὸς αὐτοὺς λόγος· ἡμεῖς γὰρ ἐν λαῷ ἀπειθεῖ καὶ ἀντιλέγοντι, δεδιδάγμεθα ἀκούειν, ὅτι ὁ σῶζων σῶζε 2) τὴν σεαυτοῦ ψυχὴν.

Ἐν δὲ τῷ πέ. παραινεῖ τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ πᾶσι τοῖς δεσμεῖν καὶ λύειν ἔχουσιν ἐξουσίαν, μὴ συναινεῖν τοῖς ἀμαρτάνουσιν, ἐν τῷ τῆς κοινωνίας ἀνέχεσθαι τῶν ἐπιμενόντων ταῖς ἀμαρτίαις, κἀντεῦθεν τούτοις συναπόλλυσθαι· ἀλλὰ διαμκρτύρασθαι μὲν αὐτοῖς νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, μὴ συναπάγεσθαι δὲ τούτων τῇ πονηρίᾳ, καὶ εὐχεσθαι μὲν τούτους κερδᾶναι, καὶ τῆς παγίδος ἐξελέσθαι τοῦ πονηροῦ· εἰ δὲ μὴ οἰοί τέ, φησι, γενοίμεθα, τὰς γοῦν ἑαυτῶν ψυχὰς τῆς αἰωνίου κατακρίσεως σπουδάσωμεν περισώσασθαι.

1) Ἱερμ. Γ', 3. — 2) σῶσον Γ. — Γεν. Γ', 3.

Καρθαγένης μς'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ μς', Μίμους, καὶ σκηνικούς, καὶ πάντας τοὺς πλημμελῶς βιοῦντας, καὶ τοῖς ἄλλοις αἰτίους τῆς διακεχυμένης ζωῆς, τερατοποιούς τε, καὶ ὀρχηστὰς, ἔτι γε μὴν ἀποστάτας, τοὺς τὰ Χριστιανῶν ἐξομωσαμένους δηλαδὴ, διὰ μετανοίας πρὸς Θεὸν ἐπιστρέφοντας, μὴ ἀποπέμπεσθαι κελεύει, ἀλλὰ μᾶλλον διδόναι τούτοις χάριν, ἥτοι ἄφεσιν τῶν ἡμαρτημένων, (ὡς πού τῳ μακαρίῳ εἴρηται Παύλῳ, Χάριτι ἐστὲ σεσωσμένοι), καὶ καταλλαγὴν, ἥτοι λύσιν τῶν ἐπιτιμίων 1).

—◆—

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

"Ὅτι δεῖ τοὺς ἔτι μετανοοῦντας, τῆς τελευταίας ἐφισταμένης, τῆς Θείας ἀξιοῦσθαι κοινωνίας· εἰ δὲ ἀνακληθεῖεν, ταύτης πάλιν ἀπέχεσθαι.

Συνόδου Α', ιγ'.

Ὁ ιγ'. τῆς α'. Συνόδου κανῶν, τοὺς ἔτι τοῖς τῆς μετανοίας ἐπιτιμίοις ἐνεχομένους, καὶ νόσῳ δεινῇ περιπεπτωκότας, ὅσον εικάσαι, τὴν ἐκδημίαν ἐπαπειλούσῃ, τοῦ τελείου καὶ ἀναγκαιοτάτου ἐφοδίου, τῆς τῶν ἁγίων μυστηρίων, φημί, μεταλήψεως, κελεύει μὴ στέρεσθαι, ἀλλὰ μετὰ δοκιμασίας τοῦ ἐπισκόπου ἐν ταῖς τελευταίαις ἀναπνοαῖς τούτων ἀξιοῦσθαι· τῆς νόσου δὲ, εἰ οὕτω συμβαίῃ, ράϊσαντας, καὶ πρὸς τὴν ὑγίειαν ἐπανιόντας, τῆς μὲν Θείας εἴργεσθαι κοινωνίας, ἐν τῇ χώρᾳ δὲ αὐθις στῆναι τῶν προτέρων ἐπιτιμίων, ἕως ἂν ὁ νενομισμένος αὐτῶν χρόνος ἐκμετρηθῇ.

Ἀγκύρας ς'.

Ταῦτα καὶ ὁ ς'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ διορίζεται, τῳ ἔτι μετανοοῦντι, εἰ κίνδυνος ἐπισυμβαίῃ, καὶ προσδοκία θανάτου ἐκ νόσου, ἢ ἄλλης οἰασοῦν προφάσεως, τοῦτον εἰς κοινωνίαν μὲν, ἀλλ' ἐπὶ ὄρω δεχθῆναι· τὸν θάνατον γὰρ ἐκφυγόντι κοινωνεῖν οὐκ ἐξέσται, τοῦ ὠρισμένου μὴ ἐξήκοντος καιροῦ τῶν ἐπιτιμίων.

1) Ἐρεσα Β', 5.—ἐν 1473 ἐνχρηνώσκειται ἐντὸς τοῦ δ κανῶν 15'. τῆς Α'. Συνόδου.

Γρηγορίου Νύσσης ε.

Ὁ δὲ ε. τοῦ μεγάλου Γρηγορίου Νύσσης, Εἰ δέ τις, φησί, μὴ πληρώσας τὸν χρόνον, τὸν ἐκ τῶν κανόνων ἀφωρισμένον, ἐξοδεύει τοῦ βίου, κελεύει ἢ τῶν Πατέρων φιλάνθρωπία, μετασχόντα τῶν ἀγιασμάτων, μὴ κενὸν τοῦ ἐφοδίου πρὸς τὴν ἐσχάτην ἐκείνην καὶ μακρὰν ἀποδημίαν ἐκπεμφθῆναι· εἰ δὲ μετασχὼν τοῦ ἀγιάσματος πάλιν εἰς τὴν ζωὴν ἐπανέλθοι, ἀναμένειν τὸν τεταγμένον χρόνον, ἐν ἐκείνῳ τῷ βαθμῷ γενόμενον, ὡς ἦν πρὸ τῆς κατ' ἀνάγκην δοθείσης αὐτῷ κοινωνίας.

Ταῦτα ἢ τῶν Πατέρων φιλάνθρωπος βούλεται γνώμη, εἰ προσκελάσει τὸ χρεῶν τῷ ἔτι καθαιρομένῳ τοῖς φαρμάκοις τῆς μετανοίας, καὶ ἢ κυρία πρᾶξις δοκεῖ, ἐφείσθαι τοῖς πρεσβυτέροις, κοινωνίαν αὐτῷ μεταδοῦναι, ὡς μὴ ἀποδιῶναι μηδένα παρ' αὐτοῖς δεδεμένον· ἀναρρωσθέντα δὲ πάλιν τὸν μήπω τὸ τοῦ καιροῦ πεπληρωκότα διάστημα, τοῖς προτέροις ὑπόδικον εἶναι, καὶ παρὰ τῶν πρεσβυτέρων περιμένειν τῆς συγγνώμης τὸ σύνθημα, τοῦ χρόνου δηλαδὴ τῆς μετανοίας, μετὰ τοῦ ρύπου τῆς ἀμαρτίας δαπανηθέντος 1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Ὅτι τῶν μετανοούντων τοὺς λογισμοὺς δέχεσθαι, καὶ λύειν καὶ δεσμεῖν τὰ ἡμαρτημέγα, τοῖς ἐπισκόποις ἐδόθη, κατ' ἐπιτροπὴν δὲ τούτων, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις.

Καρθαγένης ς', ζ', μγ'.

Ὁ ς'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου κανῶν, τὴν τοῦ χρίσματος ποίησιν, τὴν τοῦ ἀγίου μύρου δηλαδὴ 2) τελετὴν, καὶ τὴν τῶν κορῶν ἀφιέρωσιν, κατὰ τι παλαιὸν γινομένην ἔθος, καὶ τὴν τῶν μετανοούντων καταλλαγὴν, ὅπερ ἐστὶν ἢ τῶν λογισμῶν ἐξαγγελία, καὶ ἢ τῶν ψυχικῶν ἰατρεία τραυμάτων 3), διὰ τῶν τῆς μετανοίας ἐπιτιμίων, καὶ τῆς πρὸς τὸ κρεῖττον ἐπιστροφῆς, (οὕτω γὰρ ὁ ἄνθρωπος τῷ Θεῷ καταλλάττεται), ταῦτα πάντα

1) διασπασθέντος B.—2) τὸ δηλαδὴ οὐ κεῖται παρὰ B.—3) σφελμάτων B.

παρὰ πρεσβυτέροις ἀπειρήκε γίνεσθαι· τοῖς γὰρ ἀρχιερεῦσιν ἢ τούτων ἀνεῖται διοικήσεις, ἅτε δεσμεῖν καὶ λύειν δεδυνημένοις, τύπον φέρουσι τῶν Ἀποστόλων, οἷς τὴν ἐξουσίαν ταύτην ὁ Χριστὸς ἐνεχείρισεν· ὥστε οἱ χωρὶς ἐπιτροπῆς ἐπισκόπου δεχόμενοι λογισμοὺς ἀνθρώπων ἱερωμένοι μοναχοὶ κακῶς ποιοῦσι, καὶ λίαν ἐπικινδύνως· οὔτε γὰρ λύειν, οὔτε δεσμεῖν ἔχουσιν ἐξουσίαν, πολλῷ δὲ μᾶλλον οἱ ἀνέροισι μοναχοῖ· τούτοις γὰρ καὶ τὸ ἐπιτρέψαι ὅλως λογισμοὺς ἀνθρώπων ἀναδέχεσθαι καὶ κρίνειν, ἥμιστα θεμιτόν. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἕβδομος, τὴν καταλλαγὴν τῶν μετανοούντων, εἰ περὶ τὴν ζωὴν κινδυνεύουσιν, οὐκ οἶεται δεῖν τοὺς πρεσβυτέρους ποιεῖν, ἐπιτροπῆς ἀνευ τοῦ ἐπισκόπου.

Ταῦτα καὶ ὁ μγ'. διοριζόμενος, Εἰ δὲ ἄπεισι, φησὶν, ὁ ἐπίσκοπος, καὶ ὁ ἐν μετανοίᾳ ὢν ἐν χρόνῳ κινδύνου γεγένηται, καταλλαττέτω τοῦτον καὶ ὁ πρεσβύτερος. Ζήτει καὶ τὸ ἦ. Κεφ. τοῦ Κ στοιχείου· καὶ ἐν τῷ λά. Κεφ. τοῦ Ε στοιχείου κανόνα μ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ Συνόδου

*Ὅτι καὶ τοῖς πολιτικοῖς ὕστερον νόμοις φιλανθρωπότερον ἔδοξε ταῖς τιμωρίαις κεχρηῆσθαι.

Ἀλλὰ καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν νόμων ἐπὶ τὸ φιλανθρωπότερον, καὶ οὐχ ὡς εἶχον πρότερον κρίσεως, ἐν τῇ λεγομένῃ τῶν νόμων ἀνακαθάρσει μεταβέβληνται· ἀναιρεῖ γὰρ αὕτη τὸ εὐθύς ἀναιρεῖσθαι τοὺς μεγάλους ἐαλωκότας ἐγκλήμασιν. Ὁ γὰρ τὴν ἀνακάθαρσιν ταύτην συθέμενος βασιλεὺς, οὐδεμίαν τῶν ἐν τοῖς διγέστοις ἢ ταῖς διατάξεσιν ἀπάνθρωπον ποινὴν προσήκατο· οὔτε γὰρ κεφαλῆς ἀφαιρεῖν ἐθέσπισεν, οὔτε καταλεύειν, ἢ καίειν, ἢ βρόχον ἐξάπτειν· ἀπειρήκε δὲ καὶ τὴν ἐν τῷ τῆς θαλάττης βυθῷ πνιγμονήν· εἰ δὲ καὶ ὑποσχέιν τινὰς κεφαλικάς ἔσθ' ὅτε κελεύει ποινὰς, ἀλλ' οὐ τὰς θανατηφόρους ἐκείνας φησὶ, τὸ δὲ ὑπερορίσαι, ἢ ἐν εἰρκτῇ περιορίσαι, τὴν τῶν ὀφθαλμῶν ἐκκοπήν, τὴν ἀφαίρεσιν τῆς χειρὸς, καὶ τὴν ἄλλην περὶ τὸ σῶμα λώβην, ἢ δύναιτ' ἂν καὶ ἐπιστρωφῆς καιρὸν παρασχέιν τῷ τιμωρουμένῳ, τῇ τοῦ χρόνου παρατάξει, καὶ τῶν ἐπταισμένων μετάνοιαν· πᾶσι γὰρ τοῖς νόμοισι τῶν νεκρῶν ἐπὶ τὸ φιλανθρωπότερον δοκεῖ τοὺς προλαβόντας ἐρμήνεύεσθαι νόμους, καὶ οὕτω τὰς ἀποφά-

σεις γίνεσθαι. Εἰ δὲ οἱ πολιτικαὶ νόμοι οὕτω μεταποιῶνται φι-
λανθρωπίας, πολλῶ μᾶλλον οἱ τοῖς Ἐκκλησίας ἐκκόπτειν γὰρ
τοῦ σώματος τῶν Χριστιανῶν τοὺς αἰρετικούς δεδιδάγμεθα, πρὸς
δὲ καὶ τοὺς ἀτόποις ἐνεχομένους ἐγκλήμασι, τιμωρεῖσθαι δὲ οὐ
μεμαθήκαμεν, ἀλλ' ἀμεταθέτως ἔχοντας, τῷ πολιτικῷ νόμῳ
παραδιδόναι, ὡς πρὸς τῶν ἀρχόντων τὰς κατ' αὐτῶν ἀποφάσεις
ἐκφέρεσθαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Περὶ μιαιοφαγησάντων.

Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ α΄.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θαυματουργός, ἐν τῷ α΄ κανόνι, Θύ β-
ρείαν ἐμποιεῖ, φησι, τὴν βλάβην, εἰ τῶν ἐν τοῖς βαρβάροις ἀπη-
γορευμένων βρωμάτων, ἢ καὶ εἰδωλοθύτων ἐγεύσαντο οἱ αἰχ-
μάλωτοι, δι' ἀνάγκην καὶ βίαν σωματικὴν, τῆς φύσεως τραφῆναι
βιαζομένης· αὐτὸς γὰρ εἶρηκεν ὁ Σωτὴρ, ὅτι Οὐ τὰ εἰσπορευό-
μενα εἰς τὴν κοιλίαν κοινοὶ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὰ ἐκπορευό-
μενα ¹⁾. Διὰ γε μὴν τὴν μιαιοφαγίαν ἠττόνως ἐπιτιμηθήσονται,
εἰ καὶ τῆς νενομισμένης τροφῆς ἀπορία τῶν ἀπειρημένων ἦψαντο,
δουλείας ζυγῷ πιεζόμενοι· εἰ δὲ τρυφὴν περὶ πλείονος ποιού-
μενοι καὶ ἀδδηφαγίαν, οὐδὲ τῶν μεμολυσμένων ἀπέσχοντο,
διαβέβληνται, διὸ δὴ καὶ σφοδρότερον ἐπιτιμηθήσονται. Ζήτει
καὶ ἐν τῷ α΄ Κεφ. τοῦ Α στοιχείου κανόνα ζ΄. τῆς ἐν Ἀγκύρα
Συνόδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Περὶ μίμων καὶ σκηρικῶν.

Καρθαγένης ξγ΄.

Ὁ ξγ΄. τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου κανῶν, Τοὺς μίμους καὶ
εκηνικούς, ἐκ τῆς ἐλληνικῆς ὠρμημένους θρησκείας, καὶ βαπτι-

1) Μαθ. ΙΕ, 11.

σαμένους, μὴ ἀναγκάζεσθαι αὐθις παρεγγυᾶ ὑπὸ τοῦ δήμου τὰ τῆς παλαιᾶς μετιέναι κακίας, εἰ καὶ ὡσπερ τι λειτούργημα καὶ ἀπαραίτητον χρέος καὶ ἄκοντες εἵλκοντο ταῦτα ἐπιδείκνυσθαι, κατὰ τι παλαιὸν ἔθος, ἐν ταῖς μεγίσταις καὶ μάλιστα τῶν πόλεων, ἐνθα καὶ τὰ θεάτρα ἦν. Τῶν δὴ μίμων καὶ σκηνικῶν, τῶν διάφορα πρόσωπα δηλαδὴ μιμουμένων καὶ ὑποκρινομένων (σκηνὴν γὰρ λέγουσι τὴν ὑπόκρισιν), τοὺς μὲν ὑπ' ὄψιν τοῦ Βασιλέως ταῦτα ὑποκρινομένους, ἐντίμους ἔχουσι τῆς πολιτείας οἱ νόμοι· οἳ γε μὴν ἐν πανηγύρεσι καὶ δήμων ἄλλαις συνάξεσι γέλωτα τοῖς ὄρωσι κινουῦντες, τοῖς ἐπὶ κόρυθις ῥαπίσμασι καὶ ψοφήμασι, ἄτιμοι τοῖς νόμοις λογιζονται.

Ζήτει ἐν τῷ η'. Κεφ. τοῦ Δ στοιχείου κανόνα ρηθ'. τῆς ἐν Κερθαγένῃ Συνόδου, καὶ ἐν τῷ α. Κεφ. τοῦ Θ στοιχείου κανόνα νά. τῆς ζ. Συνόδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Περὶ μισθώσεως.

Νόμοι.

Ἐὰν χωρὶς αἰτίας καταλείπη τὸν ἀγρὸν ὁ μισθωσάμενος, πρὸ συμπληρώσεως τοῦ χρόνου, δίδωσιν ὅλου τοῦ χρόνου τὸν μισθόν 1).

Ὁ μισθωσάμενος ἵππον ἐπὶ τὸ βαστάσαι τι δῆλον, καὶ βαρύτερον ἐπιθεῖς καὶ βλάβας, ἐνέχεται ὑπὲρ τῆς βλάβης 2).

Ἐὰν χρησθῆται τις ἵππῳ ἕως ὠρισμένου τόπου, ὑπὲρ δὲ τοῦτον ἀπενέγκῃ ἢ πέμψῃ, τὴν συμβάσαν ἐπ' αὐτῷ βλάβην ἢ θάνατον, τὸν χρῆσάμενον ὄραν, καὶ τὸ ἀζήμιον ποιῆσθαι τοῦ κυρίου τοῦ ἵππου 3).

Οὐ δύναται ἐκβαλεῖν ἄκοντα τὸν μισθωσάμενον ὁ μισθώσας, πρὸ τοῦ ὠρισμένου χρόνου, κὰν ἄλλος αὐτοῦ πλείονα εἰσαγάγῃ μισθώματα, καὶ ἂν εὐγνωμονῇ ἐκεῖνος περὶ τὸ ὁμολόγησε δοῦναι μίσθωμα 4).

1) νδ'. Βασ. Κ', α. — 2) λ'. αὐτόθι. — 3) Πρ. Ν. ΑΘ', ν'. — 4) πγ'. Βασ. Κ', α. — Ἐπιτ. Ζ'. κς'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

*Περὶ μνηστείας.**Νόμος.*

Ὁ τὴν ἰδίαν μνηστὴν πρὸ τῆς ἡθῆς, ἤτοι τοῦ ἰγ'. χρόνου, φθείρας, εἰ μὲν οἱ τῆς κόρης γονεῖς οὐ βούλονται τὴν τοιαύτην διαλύσαι μνηστείαν, ἀναμενέτω τοῦ γάμου τὸν χρόνον· εἰ δὲ διὰ τὴν φθορὰν διαλύσαι βούλονται, ἀπαρεμποδίστως ἢ τοιαύτη λυέσθω μνηστεία, καὶ ὁ φθορεὺς, τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὑποστάσεως τὸ τρίτον μέρος τῷ μέρει διδότης τῆς κόρης 1). Ζῆτει καὶ τὸ ἰδ. Κεφ. τοῦ Γ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

*Περὶ μοιχείας.**Γρηγορίου Νύσσης δ'.*

Ὁ Νύσσης μέγας Γρηγόριος ἐν τῷ δ'. κανόνι, Ἡρεσέ, φησί, τισι τῶν ἀκριβεστέρων, καὶ τὸ κατὰ τὴν πορνείαν πλημμέλημα μοιχείαν εἶναι νομίζουσιν, διότι μία ἐστὶν ἡ νόμιμος συζυγία καὶ γυναικί πρὸς ἄνδρα, καὶ ἀνδρὶ πρὸς γυναῖκα· πᾶν οὖν τὸ μὴ νόμιμον, παράνομον πάντως, καὶ ὁ μὴ τὸ ἴδιον ἔχων, δηλαδὴ τὸ ἀλλότριον ἔχει· τῷ γὰρ ἀνθρώπῳ μία δέδοται παρὰ τοῦ Θεοῦ βοήθης, καὶ τῇ γυναικί μία ἐφήρμοστοι κεφαλή. Οὐκοῦν, εἰ μὲν τις τὸ ἴδιον αὐτοῦ σκεῦος, καθὼς ὀνομάζει ὁ θεὸς Ἀπέσολος, ἑαυτῷ κτήσχιτο, συγχωρεῖ ὁ νόμος τῆς φύσεως τὴν δικαίαν χρῆσιν· εἰ δέ τις ἔξω τοῦ ἰδίου τραπέη, ἐν ἀλλοτρίῳ πάντως γενήσεται· ἀλλότριον δὲ ἐκάστω, πᾶν τὸ μὴ ἴδιον, κἂν μὴ ὁμολογούμενον ἔχη τὸν κυριεύοντα. Οὐκοῦν οὐ πόρρω τοῦ κατὰ τὴν μοιχείαν πλημμελήματος καὶ ἡ πορνεία, τοῖς τὸν ἀκριβεστερον ἐξετάζουσι λογισμὸν ἐδείχθη, λεγούσης καὶ τῆς θείας Γραφῆς, Μὴ πολὺς ἴσθι πρὸς ἀλλοτρίαν 2). Πλὴν ἀλλ' ἐπειδὴ τοῖς ἀσθενεστέροις ἐγένετό τις παρὰ τῶν Πατέρων συμπεριφορὰ, εἶπουν οἰκονομία καὶ συγκατάβασις, διεκρίθη τὸ πλημμέλημα τῇ γενικῇ διαιρέσει ταύτῃ, ὡς πορνείαν μὲν λέγεσθαι τὴν χωρὶς

1) Πρ. Ν. ΑΘ', ξί. — 2) Περὶ μ. Ε. 20.

ἀδικίας ἐτέρου γινομένην τινὶ τῆς ἐπιθυμίας ἐκπλήρωσιν, μοιχείαν δὲ, τὴν ἐπιβουλήν τε καὶ ἀδικίαν τοῦ ἄλλοτρίου. Καὶ καθολικὴ μὲν ἐστὶ ταύτης θεραπεία, τὸ τῆς ἐμπαθοῦς λύσεως τῆς περὶ τὰς τοιαύτας ἡδονὰς καθαρὸν ἐκ μεταμελείας γενέσθαι τὸν ἄνθρωπον. Ἐπεὶ δὲ τῶν ἐν πορνείᾳ μολυνθέντων ἀδικία τις τῆ ἀμαρτία ταύτῃ οὐ κατχμέμικται, διὰ τοῦτο διπλασίῳ ὠρίσθη τῆς ἐπιστροφῆς ὁ χρόνος τοῖς ἐν μοιχείᾳ μιανθεῖσιν, ἐπεὶ καὶ διπλητούτοις ἡ ἀμαρτία, μία μὲν, ἢ κατὰ τὴν ἄθεσμον ἡδονήν, ἑτέρα δὲ, ἢ κατὰ τὴν τοῦ ἄλλοτρίου ἀδικίαν συνισταμένη. Ἐπεὶ τοίνυν οἱ ἐν πορνείᾳ μολυνθέντες δι' ἐτῶν ἑννέα τῆς κοινωνίας ἀξιούνται, ἢ κατὰ τὴν μοιχείαν ἀμαρτία τῷ χρόνῳ διπλασιάζεται, εἰς δεκαοκτὼ χρόνους ἐκτεινομένη· πρὸς δὲ τὴν τοῦ μολυνθέντος διάθεσιν, ἢ θάπτον, ἢ βραδύτερον, ἢ τοῦ ἀγαθοῦ μετουσία συγχωρεῖται. Ζήτει καὶ τὸν ἀ. τούτου κανόνα ἐν τῷ ἀ. Κεφαλαίῳ τοῦ Α' στοιχείου.

Βασιλείου νή.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος, ἐν τῷ νή. κανόνι, τὸν μοιχὸν εἰς δεκαπέντε ἔτη τῆς κοινωνίας ἐκβάλλει.

Ἀγκύρας κ'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Ἀγκύρα κ'. κανόν, τοῦ μοιχοῦ καὶ τῆς μοιχαλίδος τὸ ἐπιτίμιον μέχρις ζ'. συστείλας ἔτους, μετὰ τὴν τούτων ἐκμέτρησιν, καὶ τοῦ τελείου τυχεῖν αὐτοὺς ἀξιοῖ.

Ἀποστόλων ξά.

Ὁ γε μὴν ξά. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, τὸν ἐπὶ μοιχείᾳ, ἢ πορνείᾳ, ἢ οἰαδῆποτε ἀπειρημένη πράξει, φανερώς ἐλεγχθέντα, μὴ ὅτι γε εἰς ἱερωσύνην, ἀλλ' οὐδὲ εἰς κληρὸν ἔρχεσθαι τὸ σύνολον συγχωρεῖ.

Ἰεροκαιοσαρείας ή.

Ὁ δὲ ή. τῆς ἐν Ἰεροκαιοσαρείᾳ Συνόδου κανόν, τὸν τῆς μοιχευθείσης γυναικὸς ἄνδρα, οὐ θεμιτὸν εἶναι θεσπίζει εἰς ὑπηρεσίαν οἰουδήτινος εἶναι βαθμοῦ· τὸν δὲ ἱερωμένον, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ μοιχευθείσης, ἢ διαζυγῆναι ταύτης κελεύει, ἢ μὴ βουλόμενον ἀποστῆναι, τῆς ἱερωσύνης ἀφίστασθαι· μολυνόμενος γὰρ τῆ

τῆς μεμιασμένης ὀμιλίας, οὐκ ἂν εἶη δίκαιος, ἀκάθαρτος ὢν, τῶν καθαρῶν καὶ ἁγίων μυστηρίων ἐφάπτεσθαι· εἰ γὰρ καὶ ἕξεισιν τῷ ἀνδρὶ ἀκινδύνως λαμβάνειν τὴν μοιχευθεῖσαν, καὶ συγχωρεῖν τὸ ἁμάρτημα, ἀλλὰ τοῖς ἱερωμένοις τοῦτο οὐ δέδοται, κατὰ τὸν κελεύοντα ἰή. Ἀποστολικὸν κανόνα, μὴ ἱεραῖσθαι τὸν διαβεβλημένη γυναικὶ συνοικοῦντα, ὃν καὶ ζήτει ἐν τῷ δ'. Κεφαλ. τοῦ Γ στοιχείου.

Βασιλείου λδ'.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος, ἐν τῷ λδ'. κανόνι, Τὰς μοιχευθείσας, φησί, καὶ δι' εὐλάβειαν καὶ τὸν τῆς μελλούσης κρίσεως φόβον τὴν ἁμαρτίαν ἐξομολογουμένας, ἢ καὶ ὀπωσοῦν ἐλεγχόμενας ὑπὸ τε τοῦ ὄγκου τυχόν τῆς γαστρὸς, ἢ καὶ ἀπὸ τοῦ τὸ βρέφος ἀποτεκεῖν, ἀποδήμου τοῦ ἰδίου ὄντος ἀνδρός, οὐκ ἔφασαν δεῖν οἱ Πατέρες ταύτας δημοσιεύειν, ἐκ τοῦ τοῦς τόπους τῶν ἐπιτιμίων ἀναγκάζειν αὐτάς διέναι, τὸν τοῦ προσκλαίοντός, φημι, τοῦ ἀκρωμένου, καὶ τοῦ ὑποπίπτοντος, ἵνα μὴ θανάτου αἰτίαν παράσχωμεν ἐλεγχθείσας. Ὁ γὰρ τῆς τοιαύτης ἀνὴρ, ἐξιούσαν τῆς Ἐκκλησίας ὄρων μετὰ τῶν ἐν ἐπιτιμίαις ὄντων, καὶ περιφανεστέρας οὐ δεηθεὶς μαρτυρίας τοῦ τὸν γάμον αὐτῷ διοργανῆναι, αὐτίκα διακρήσεται ταύτην· Μεστὸς γὰρ ζήλου, κατὰ τὸν Σολομῶντα, θυμὸς ἀνδρός αὐτῆς 1)· ταύτη τοι καὶ συνίστασθαι τοῖς πιστοῖς ἐπέταξαν, καὶ συνεύχεσθαι χωρὶς κοινωσίας, ἄχρις ἂν ὁ τῆς μετανοίας χρόνος ἐκμετρηθῆ.

Ἐν δὲ τῷ λζ', Ὁ ἀλλοτρίᾳ γαμετῆ, ἢ μεμνηστευμένη ἑτέρῳ συμφθειρόμενος, καὶ μετὰ τὸ ἀφαιρεθῆναι ταύτην, γαμετῆ συνοικήσας, ἐπὶ μὲν τῇ πρώτῃ, μοιχείαν ἐγκληθήσεται· ἐπὶ δὲ τῇ δευτέρᾳ, ἀνέγκλητος ἔσται, ἐλευθέρα οὔση ἀνδρός.

Ἐν δὲ τῷ λθ', Ἡ τῷ μοιχῷ συζῶσα, μοιχαλὶς ἔστι, φησί, τουτέστιν ἢ μοιχευθεῖσά τινα, καὶ μετὰ θάνατον τοῦ νομίμου ἀνδρός τῷ μοιχῷ, νόμῳ δῆθεν γάμου μιγεῖσα· οὐ γὰρ συγχωρεῖται τούτῳ συνοικεῖν ἢ τοιαύτη, οὔτε παρὰ τῶν τῆς Ἐκκλησίας, οὔτε παρὰ τῶν πολιτικῶν νόμων· καὶ εἰ μὴ ἀποσταίη,

1) Περαιμ. ε', 34.

οὐ λύεται ταύτης ἢ ἀμαρτία, καὶ εἰ τὸν χρόνον ἐκτελέσειε τῶν ἐπιτιμιῶν. Ζήτει καὶ τὸ ε'. Κεφ. τοῦ Γ' στοιχείου ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ ιζ'.

Νόμοι.

Ὁ ἐπὶ μοιχείᾳ γυναικὸς κατηγορηθεὶς οὐ δύναται ταύτην γαμετὴν ἀγαγέσθαι 1).

Πάντας, ὅσοι τὰς γυναῖκας αὐτῶν μοιχευομένας εὐρίσκοντες μὴ ἀπολύουσι, τιμωρεῖσθαι κελεύομεν· πορνοβασικός ἐστίν, ὁ τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν μοιχευθεῖσαν μὴ ἀπολύσας, οὐ μὴν ὁ ψιλῶς ὑποπτεύσας 2).

Ἀλλὰ τανῦν, καὶ μετὰ τὴν καταδίκην, δύναται ὁ ἀνὴρ ἀναλαβεῖν ἐκ τοῦ μοναστηρίου τὴν μοιχευθεῖσαν αὐτοῦ γυναῖκα, κατὰ τὴν ριζ'. Ἰουστινιάνειον νεαράν, κελεύομεν, λέγουσαν, τὴν μοιχευθεῖσαν γυναῖκα, ταῖς προσηκούσαις ὑποβαλλομένην ποινᾷ, μοναστηρίῳ ἐμβάλλεσθαι· καὶ εἰ μὲν εἴσω διετίας ὁ ἀνὴρ αὐτὴν ἀναλαβεῖν βουληθεῖη, ἐξουσίαν αὐτῷ δίδομεν τοῦτο ποιεῖν, καὶ συνοικεῖν αὐτῇ, μηδένα κίνδυνον ἐντεῦθεν εὐλαβουμένῳ, οὐ γὰρ καταβλάπτεται ὁ γάμος διὰ τὰ ἐν τῷ μεταξὺ γεγονότα· εἰ δὲ ὁ προειρημένος χρόνος παρέλθοι, ἢ ὁ ἀνὴρ, πρὶν ἀναλαβεῖν αὐτὴν, τελευτήσῃ, κελεύομεν ἀποκείρεσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα λαμβάνειν 3).

Εἰ περὶ μοιχείας ὁ ἀνὴρ κατηγορήσας τῆς γυναικὸς ἀπελέγξει, τηνικαῦτα, χωρισμοῦ γενομένου, ἔχειν τὸν ἄνδρα κελεύομεν, πρὸς τῇ πρὸ γάμου δωρεᾷ, καὶ τὴν προῖκα· καὶ πρὸς τούτοις, εἰ παῖδας μὴ ἔχοι, τρσοῦτον λαμβάνειν ἐκ τῆς ἄλλης τῆς γυναικὸς περιουσίας, ὅσον τῆς προικῆς τὸ τρίτον μέρος εἶναι γινώσκεται· ὥστε τῇ αὐτοῦ δεσποτεία καὶ τὴν προῖκα, καὶ τὴν παρ' ἡμῶν ὀρισθεῖσαν ποινὴν προσκυροῦσθαι· εἰ γὰρ παῖδας ἔχοι ἐκ τοῦ αὐτῆς συνοικεσίου, καὶ τὴν προῖκα καὶ τὴν ἄλλην τῆς γυναικὸς περιουσίαν τοῖς παισὶ φυλάττεσθαι· καὶ οὕτω τὸν μοιχὸν νομίμως ἐλεγχόμενον, ἅμα τῇ γυναικὶ τιμωρεῖσθαι· καὶ εἰ μὲν ἔχει ὁ μοιχὸς γαμετὴν, τὴν προῖκα καὶ τὴν πρὸ γάμου δωρεάν αὐτῇ περισώζεσθαι, τὴν δὲ ἄλλην τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς περιουσίαν, εἰ μὲν εἰσιν ἀνιόντες ἢ κατιόντες, ἕως τρίτου

1) Βασιλ. ρ'. — 2) λ'. Βασ. Ξ', λη'. — 3) Νεαρά Ἰουστ. ρλδ'. κεφ. ι'.

βαθμοῦ ταύτην λαμβάνειν αὐτούς· εἰ δὲ μὴ, προσκυροῦσθαι ταύτην τῷ δημοσίῳ 1).

Οἱ μοιχοί, τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι ῥινοκοπείσθωσαν· οἱ δὲ μέσοι καὶ ὑπουργοὶ τοῦ τοιούτου ἀσεβήματος γεγονότες, τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι, διηνεκεῖ παρχπεμφθήτωσαν ἐξορία 2).

Ἀλλὰ καὶ ἡ λβ'. νεαρά τοῦ βασιλέως Λέοντος, τὰς προσηκούσας ποινὰς διορίζεται τοῖς μοιχοῖς καὶ ταῖς μοιχαλίσιν.

Ἡ δὲ λγ. 3), ῥινῶν ἐκτομῆ τὸν μοιχὸν καὶ τὴν μοιχαλίδα κολλάζει, καὶ διορίζεται, τὸν μὲν ἄνδρα τῆς μοιχευθείσης κερδαίνειν τὴν προῖκα, αὐτὴν δὲ ἐν μοναστηρίῳ περιορίζεσθαι, καὶ ἄκουσαν μὴ ἀποκεῖρεσθαι· τὰ δὲ τῆς προικὸς ἐπέκεινα πράγματα, τοὺς παῖδας αὐτῆς καὶ τὸ μοναστήριον διανέμεσθαι· ἢ, παίδων μὴ ἔντων, τοὺς γονέας αὐτῆς ἢ κατὰ γένος ἄλλως προσήκοντας.

Ἡ μοιχεία οὐ μόνον ἐπὶ φθορᾷ νομίμου γαμετῆς κινεῖται, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἀσυστάτου, καὶ ἀθεμίτου γάμου, καὶ μνηστείας, καὶ παλλακισμοῦ 4).

Ὁ τὸν μοιχὸν μετὰ τῆς ἰδίας γυναικὸς ἐν συμπλοκῇ καταλαβὼν, ἐὰν συμβῆ αὐτὸν ἀνελεῖν, οὐκ εὐθύνεται ὡς ἀνδροφόνος· ἐν μόνῳ γὰρ τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἐπ' αὐτοφώρῳ δύναται φονεῦειν τὸν μοιχὸν ὁ ἀνὴρ, καὶ τοῦτον σκηνικὸν ἢ ἄτιμον ἔντα· οὐ δέδοται δὲ τοῖς ἀνδράσι φονεῦειν τὰς μοιχευθείσας αὐτῶν γυναῖκας 5).

Διάφοροι δὲ νόμοι θεσπίζουσι, μὴ ἄλλως τὴν γυναῖκα μοιχευθείσαν κατακρίνεσθαι, εἰ μὴ διὰ φανερῶν ἀποδείξεων, τουτέστι διὰ πέντε μαρτύρων ὁμνυόντων ἰδεῖν ἐπ' αὐτοφώρῳ τὴν μοιχείαν τελουμένην· κατὰ τοῦτο γὰρ οὐδὲ πάντες δύνανται κινεῖν τὸ τῆς μοιχείας ἔγκλημα, ἀλλὰ πρόσωπα πέντε· ἀνὴρ, πατήρ αὐτῆς, ἀδελφός, θεῖος πρὸς πατρός, θεῖος πρὸς μητρός, οὕτω γὰρ εὐπιστοτέρα ἢ πρόφρασις τῆς ζήτησεως γίνεται· εἰ δὲ ξένοι εἶεν οἱ κατηγοροῦντες, εἰ μὲν ἀποδείξουσιν, ἐκτομῆ τῶν

1) ἁ. Βαπ. ΚΗ'. ζ'. — 2) Πρ. Ν. ΑΘ', μέ. — εβ'. Βαπ. Ξ', λζ'. — 3) διερωτέον πιθανῶς, ἢ δι' ἀιληφθεῖσα. — 4) εἰ. Βαπ. Ξ'. λζ'. — 5) Πρ. Ν. ΑΘ', μέ'.

μινῶν οἱ μοιχοὶ τιμωροῦνται· ἂν δὲ ἀπελεγχθῶσι δι' ἔχθραν τὴν κατηγορίαν πεποιηκότες, οὗτοι τὴν τοιαύτην ποινὴν ὑπομέ-
νουσιν· ἀλλ' οὐδὲ αὐτὴ ἡ γυνὴ ὁμολογοῦσα μοιχευθῆναι κατα-
δικάζεται, ὅπερ καὶ ἔστι καινόν 1).

Ὁ δὺο γαμετὰς ἔχων τυπτέσθω· ἐκδιωκομένης παρ' αὐτοῦ
τῆς ἐπεισάκτου γυναικὸς, μετὰ τῶν τεχθέντων ἐξ αὐτῆς παίδων.

Ὁ δὺο γαμετὰς ἔχειν πειραθεὶς οὐ νόμῳ, ἀλλὰ φάκτω προ-
αιρέσεως, ὑπόκειται τῷ τῆς μοιχείας ἐγκλήματι· ὁ μὲν γὰρ
μετὰ ἐλευθέρως συμπλακείς, ζώσης τῆς αὐτοῦ γυναικὸς, ὡς πόρ-
νος κατακρίνεται· ὁ δὲ κατὰ γάμου κοινωνίαν δευτέραν ἀγό-
μενος, ὡς μοιχὸς τιμωρεῖται 2).

Εἰδέναι δὲ δεῖ, ὅτι εἰσι πρόσωπα ἀμαρτάνοντα, καὶ οὐκ εὐ-
θύνονται· ὁ μοιχεύων τὴν γυναῖκα τοῦ ἀποδόλου αὐτοῦ, καὶ
ὁ μοιχεύων πολύφθορον καὶ πολύκοιτον ὕπανδρον, τῷ τῆς μοι-
χείας ἐγκλήματι οὐχ ὑπόκειται, εἰ μὴ τῷ τῆς πορνείας· καὶ ὁ
μὲν ἀνὴρ τιμωρεῖται ὡς μοιχὸς, ἡ δὲ γυνὴ οὐκ εὐθύνεται, ὅτε
ἄκουσαν καὶ βεβιασμένην αὐτὴν χεὶρὶ κρατήσῃ, εἰ καὶ αὐτὴ
ἐρυθριῶσα, τὸ γεγονός εὐθὺς οὐκ ἀνήγγειλε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς 3).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ΄.

Περὶ μοναστηρίων καὶ μοναχῶν.

Συνόδου πρώτης καὶ δευτέρας ἁ.

Ὁ τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας Συνόδου κανὼν πρώ-
τος, μὴ ἐξεῖναι κελεύει μοναστήριον οἰκοδομεῖν ἄνευ γνώμης
τοῦ ἐπισκόπου, τὴν εἰωθυῖαν πρότερον ἐπιτελοῦντος εὐχὴν, ἐν
βρεβίῳ δὲ αὐτό τε τῷ μοναστήριον ἐγγράφασθαι, καὶ ὅσα πρὸς
τοῦ δειμαμένου αὐτῷ ἀφιέρωται, καὶ τὸ βρέβιον τῷ ἐπισκόπῳ
προσαποτίθεσθαι, ὡς μὲν ἐπι δύνασθαι τὸν ἀφιερῶσαντα ἔστιν
τούτων αἴτις ἐξιδικῆσθαι· ὢν γὰρ ἀπεξένωσεν ἑαυτὸν διὰ τῆς
μονῆς ἀναθεὶς τῷ Θεῷ, πῶς οἷός τε, οἷα δεσπότης ταῦτα διέ-
τειν, οὐχ ὕπως καὶ ἄλλοις διαπιπράσκειν; οὐ μὴν οὐδὲ ἡγού-
μενον ἑαυτὸν ταύτης ἐξ καθιστᾶναι παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκό-

1) ξ΄. Βστ. Ξ΄, λζ΄. — 2) πδ΄. Βστ. αὐτόθι. — 3) λθ΄. ρ΄. ξδ΄, Βστ. αὐτόθι.

που, οὐδ' ἕτερον ἀνθ' ἑαυτοῦ προχειρίζεσθαι· εἰ γὰρ τὰ ἀνθρώποις δεδωρημένα, οὐκ ἔνι χωρὶς εὐπροσώπου αἰτίας τὸν δωρησάμενον ἀναλαβεῖν, σχολῆ γε τῶν ἀνατεθειμένων Θεῷ τὴν κυριότητα ὁ ἀναθεὶς ἰδιοποιήσεται, ὡς προσηγορία μόνη καὶ μὴ πράγματι τὴν ἀφοσίωσιν εἶναι.

Συνόδου τετάρτης κδ'. καὶ Συνόδου ἑκτῆς μθ'.

Ὁ δὲ κδ'. τῆς δ'. Συνόδου κανῶν, ἔτι δὲ καὶ τῆς ς'. δ μθ', τὰ ἄπαξ καθιερωθέντα μοναστήρια, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, ὃν ἔθος εὐχὴν προκαταβάλλεσθαι τῆς οἰκοδομίας, ὡσπερ τινὰ θεμέλιον ἀρράχῃ, ἐπιτάττουσι μένειν εἰς τὸ διηνεκές μοναστήρια, καὶ τὰ προσήκοντα τούτοις πράγματα φυλάττεσθαι ἀνεκποίητα, καὶ μηκέτι γίνεσθαι ταῦτα κοσμικὰ καταγώγια· τοὺς δὲ τοῦτο μὴ τηροῦντας, κανονικῶς εὐθύνεσθαι, ἱερωμένους μὲν δηλαδὴ καθαιρέσει, λαϊκοὺς δὲ ὑποβαλλομένου ἀφορισμῷ. Ζῆτει καὶ ἐν τῷ ιβ'. Κεφ. τοῦ Ε στοιχείου κανόνα ιζ'. τῆς ζ'. Συνόδου.

Ὁ δὲ ταύτης κ'. οὐκ οἶεται δεῖν ἀπό γε τοῦ νῦν διπλᾶ γίνεσθαι μοναστήρια, καὶ τοῖς μοναχοῖς ἔγγιστα τὰς μοναζούσας οἰκεῖν· σκανδάλου γὰρ καὶ προσκόμματος τοῖς πολλοῖς αἴτιον τοῦτό γε· ἀλλ' ὅσοις ἤρесе μετὰ τῶν ἰδίων ἀποτάξασθαι συγγενῶν, οἱ μὲν ἄνδρες, εἰς ἀνδρῶν, αἱ δὲ γυναῖκες, εἰς γυναικῶν εἰσίστωσαν, φησὶ, μοναστήρια· τὰ δὲ ἄχρι καὶ τήμερον διαρκέσαντα διπλᾶ μοναστήρια, αἰδοῖ τοῦ ταῦθ' οὕτως ἔχειν τυπώσαντος Θεοῦ Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου, οἰκονομείσθωσαν, ὡς ἐκεῖνός γε διατάσσεται· συνδικιτᾶσθαι δὲ καὶ συναναστρέφεσθαι μοναχοὺς μοναστρίαις οὐ δεῖ, ἅτε βλαβερὸν καὶ ἀθέμιτον οὔτε παρρησίαν πρὸς αὐτὰς ἔχειν, οὔτε ἰδίᾳ προσομιλεῖν, μὴ ὅτι κατὰ μόνας αὐταῖς συνεσθίειν· τὰ δὲ γε κομιζόμενα ταῖς κανονικαῖς ἀναγκαῖα τοῦ βίου πρὸς τῶν ἀνδρῶν, ἐξώθεν τῆς θύρας ἢ ἡγουμένη ταῦτα παρλαμθανέτω μεθ' ἑτέρας μοναστρίας γραός· εἰ δὲ καὶ τῶν μοναχῶν τις τὴν καθ' αἷμα προσήκουσαν ἰδεῖν περὶ πλείστου ποιεῖται· ἀναγκαίου πράγματος πέρι, τῆς ἡγουμένης ὑπ' ὄψιν ταύτη προσομιλεῖτω δι' ὀλίγων καὶ μικρῶν λόγων, καὶ ταχέως ὑποχωρεῖτω.

Συνόδου τετάρτης. δ'.

Ὁ δὲ δ'. τῆς δ'. Συνόδου, μοναστήριον οἰκοδομεῖν ἢ εὐκτήριον, οὐκ ἐν καλῷ τίθεται, παρὰ γνώμην τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου· τῶν μέντοι μοναχῶν τοὺς εἰλικρινῶς καὶ μὴ προσχήματι τὸν μονήρη μετιόντας βίον, τὴν ἡσυχίαν μὴ ἐν παρέργῳ τιθέναι κελεύει, μόνη τε προσκνέχειν τῇ νηστείᾳ καὶ προσευχῇ, καὶ ἐν οἷς ἀπετάξαντο τόποις προσκαρτερεῖν· οἷγοῦν οὕτω βιούντες, δίκαιοι ἂν εἶεν τὰ πρεσβεῖα κατὰ τῶν ἄλλων φέρεσθαι μοναχῶν· ὑπεῖκειν μέντοι καὶ τούτους τῷ ἐγγχωρίῳ ἐπισκόπῳ, ὡσπερ νόμος τοῖς κληρικοῖς, καὶ μηδὲν ἱερατικὸν πράττειν, πρὸς ἐτέραν ἀπαίροντας ἐπαρχίαν, χωρὶς ἀπολυτικῆς ἢ συστατικῆς τοῦ ἐπισκόπου γραφῆς· τοὺς γε μὴν τὰ ἴδια καταλιμπάνοντας μοναστήρια, καὶ τὰς πόλεις ἀδιαφόρως καὶ ἀτάκτως περιιόντας καὶ τὰ τῆς Ἐκκλησίας, πρὸς δὲ καὶ τὰ πολιτικὰ διαταράσσοντας πράγματα, ὡς μήτε τὰ θεῖα μέρει τῷ ἑαυτῶν, μήτε τὰ ἀνθρώπινά κατὰ γε τὴν προσήκουσαν τάξιν ἔδοντας διενεργεῖσθαι, ὑπὸ λαϊκῶν μὲν τὰ βιωτικά, ὑπὸ δὲ μοναχῶν καὶ κληρικῶν τὰ τῷ Θεῷ ἀνατεθειμένα, τούτους καὶ ἄκοντας τοῖς μοναστηρίοις ἐγκλείειν κελεύει, εἰμήτινες ἄρα εἰς πολιτικῶν πραγμάτων ἀναγκαίαν διοίκησιν ἐπιτραπεῖεν παρὰ τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου, ἅτε τῶν τηνικαῦτα κληρικῶν ἢ λαϊκῶν ἀσφαλέστερον ταῦτα διαθεῖναι μὴ ἀμαθῶς ἔχοντες· ἐπιτάττει δὲ, καὶ μηδένα δοῦλον τοὺς τῶν μοναστηρίων προεστῶτας εἰσδέχεσθαι ἐπὶ τὸ μονάσαι παρὰ γνώμην τοῦ ἰδίου δεσπότου, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ βλασφημῆται, τὸν δὲ τὸν ὄρον τουτονὶ πικραθαίνοντα, ἀκοινωνήτον εἶναι· τὸν γε δὴ τῆς πόλεως ἐπίσκοπον χρῆναι τὴν δέουσαν ποιεῖσθαι πρόνοιαν τῶν μοναστηρίων, ἵνα μὴ τῇ τῶν προσόντων αὐτοῖς ὑγλήσει πραγμάτων συνταράττηται τοῖς μοναχοῖς τὸ φιλήσυχον. Ζήτει τὸ κβ'. καὶ τὸ κέ. Κεφ. τοῦ Ε' στοιχείου.

Συνόδου ἕκτης μγ'. μ'.

Περὶ τοῦ πῶς χρῆ δέχεσθαι τοὺς θέλοντας ἀποκαρῆναι.

Ὁ δὲ μγ'. τῆς ς'. Συνόδου κανῶν, Οὐκ ἀπείρηται, φησι, παντὶ Χριστιανῷ, καὶ μεγάλα ἡμαρτηκότι, τὴν μοναδικὴν μετελθεῖν

πολιτείαν, ἥτις ἡμῖν τὴν ἐν μετάνοιᾳ ζωὴν σὺν ἀκριθείᾳ στηλο-
 γραφεῖ· οἷά τις γὰρ στήλη τὴν μετάνοιαν ἡμῖν τῷ ἔξωθεν σχή-
 ματι, καὶ τῷ βίῳ, καὶ τοῖς ἡθεσιν ὑπογράφει, καὶ ταύτης ἀεὶ
 μεμνήσθαι παρασκευάζει· μὴ θῆτα ἢ τῶν πταισμάτων πληθὺς
 καὶ τὸ βάρος ἀπόγνωσιν ἡμῖν ἐμποιεῖτω· μηδέ τις τρόπος ἐμ-
 ποδῶν γενέσθω τινὶ πρὸς τὴν τοῦ θεοφιλοῦς τούτου σκοποῦ
 ἀποπλήρωσιν· ὁ γὰρ Σωτὴρ ἡμῶν εἶρηκε· Τὸν ἐρχόμενον πρὸς
 με, οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω 1).

Ὁ δὲ μ', εἰ καὶ τὸ κολλᾶσθαι Θεῷ, φησὶ, πολλὰ χαίρειν
 πρότερον τοῖς τοῦ βίου 2) φράσκοντας πράγμασι, τῆς ἐκεῖθεν
 μακαριότητος κληρονόμους οἶδε ποιεῖν 3), ἀλλ' ἀνεξέταστος
 οὐ δέον· οὐδὲ παρὰ τὸν προσήκοντα δῆπου τῆς ἡλικίας καιρὸν,
 τοὺς τὸν μονήρη βίον αἰρουμένους, τὸν τῆς μονῆς προστατοῦντα
 προσέειπεν δεῖ. Τῷ δὲ πλατυνθῆναι περιφανῶς τὴν εὐσέθειαν,
 τῷ περιόντι τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, καὶ δεκτέτης ὧν τις μὴ ἀπο-
 θεδλήσῃ, μόνον εἰ τοὺς τρόπους συμβαίνοντας ἔχοι τῷ ἐπαγ-
 γέλματι, μὴ ὅτι καὶ τὸ δέκατον παριππεύσας ἔτος.

Συνόδου AB'. ε. C'.

Ὁ δὲ ε. τῆς λεγομένης AB. Συνόδου κανῶν, τοὺς τῷ μονήρει
 προσιόντας βίῳ, ἐπὶ τριετίαν ἐν τῇ μονῇ δοκιμάζεσθαι διωρί-
 σατο, τὴν κοσμικὴν περικειμένους ἐτι στολήν· ἀξιόχρεων δὲ
 τὴν ἐν τούτῳ τοῦ χρόνου περὶ τὸ ἐπάγγελμα πρόθεσιν ἐπιδειξά-
 μενους, τῆνικαῦτα τὸ μοναχικὸν ἀμφιένυσθαι σχῆμα· τὰς γὰρ
 ἀκρίτους καὶ ἀδοκιμάστους ἀποταγὰς, ὡς ἐπίπαν ἴσμεν τῆ τῶν
 μοναχῶν εὐταξίᾳ λυμαινομένης. Οἱ γοῦν προπετῶς ἑαυτοὺς τῷ
 μονήρει ἐπιρρίπτοντες βίῳ, καὶ πρὸς τὸ τραχὺ μετέπειτα καὶ
 ἐπίπονον τῆς ἀσκήσεως ἀπειπόντες, ἐπὶ τὸν φιλόσαρκον καὶ
 ὑλικὸν βίον ἀθλίως πάλιν ἐπαναστρέφουσιν. Εἰ δέ τις περὶ
 πλείστου πεποιήτω τὰ τῆς εὐλαθείας καὶ ἀρετῆς, ὡς τὸ φθάσαν
 τοῦ βίου τοῦ μέλλοντος ὑπάρχειν ἐχέγγυον, καὶ ὁ ἔξαμηνιαῖος
 ἀποχρήσει καιρός. Ἀλλ' οὐδὲ τῶν εἰσπραττομένων ἐπὶ τὸ δόκι-
 μον, τοῖς νόσῳ περιπεπτωκόσι βαρεῖα, τὴν τελείωσιν ὑπερθε-
 τέον τοῦ σχήματος. Τοὺς δὲ παρὰ ταῦτα δρῶντας, τὸν τε τῆς

1) Ἰω. ζ', 37. — 2) κρίσιμου B. — 3) μακαριότητος καλίσταται πρόξενον B.

μονῆς ἐξηγούμενον, φημί, καὶ τὸν εἰσαγόμενον, τὸν μὲν, τῆς ἀρχῆς ἐκπίπτειν, καὶ τὴν ὑποταγὴν ὑπεισέρχασθαι· τὸν δὲ, εἰς ἑτέραν μονὴν ἀπάγεσθαι, μηδὲν τῆς ἀκριβείας ὑφειμένην 1).

*Περὶ τῶν χωρὶς εὐχῆς τὸ μοναχικὸν ἔνδυμα
περιβεβλημένων.*

Εἰ δέ τις καὶ τῆς τριετίας ἐντὸς τὸ μοναχικὸν καὶ χωρὶς εὐχῶν ἔνδυμα περιβάλλοιτο, μεγάλας ὑφέξει δίκας, εἰ ἀποδύσασθαι τοῦτο βουληθεῖη, ὡς παίζων ἄντικρυς ἐν οὐ παικτοῖς· καὶ ἄκων γὰρ τοῦτο περιβεβληθῆσθαι ἀναγκασθήσεται.

Ὁ δὲ β'. ταύτης, μὴ ἀποκείρειν ὄντιναοῦν ἐπισκῆπτει, καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα περιτιθέναί, ἂν μὴ πρότερον ὁ μέλλων αὐτὸν εἰς ὑποταγὴν ἔχειν πάρῃ, ᾧ τῆς ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας μελήσει, καλῶς αὐτὸς πρότερον ἔργοις τὴν ἀρετὴν ἀσκηθεῖς, καὶ οἷος πρὸς ταύτην καὶ τοὺς ὑπὸ χεῖρα ἐνάγειν.

*Περὶ τῶν διὰ νόσον ἢ λύπην ἀποκειρομένων, εἰ καὶ ἐκ
προπετείας, ἢ περὶ τῶν χωρὶς εὐχῶν τὸ μοναχικὸν
ἔνδυμα περιβεβλημένων.*

Τοὺς μέντοι διὰ νόσον ἢ λύπην ἀποκειρομένους, ἐφ' ᾧ δόξαν μόνον εὐλαθείας ἐντεῦθεν κτήσασθαι, καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις αὖθις παρεδρεύοντες οἴκοις, μηδὲν μέλον αὐτοῖς τῶν ἀσκητικῶν ἰδρώτων, καὶ πόνων· τούτους μὲν εἰς ὑποταγὴν ἐν μοναστηρίῳ καθιστᾶν, ἐν ᾧ ἂν-ὁ ἐπίσκοπος δοκιμάσῃ· τὸν δὲ παραλόγως αὐτὸν ἀποκείραντα καθαιρεῖσθαι, οἷα τῶν θείων παραβάτην κἀνόμων, καὶ τὴν μοναχικὴν εὐταξίαν συγχέοντα· διὰ γὰρ τὰς ἀκρίτους ταύτας καὶ ἐπισφαλεῖς ἀποκάρσει, ὕβρις μὲν τῷ μοναχικῷ προστρέβεται βίῳ, Θεὸν δὲ βλασφημεῖσθαι συμβαίνει. Ἀλλ' οὐδὲ ὁ τὴν τρίχην πρὸς ταῖς τελευταίαις ἀναπνοαῖς, ὡς γε δὴ μοναχοῖς ἔθος, ἀποκαρεῖς, εἰ καὶ μόνῳ τῷ ἀναπνεῖν, τὸ μὴ νεκρὸς εἶναι πιστεύεται, καὶ τὰ ἐπ' αὐτῷ τελούμενα μηδύλως συνεῖς, οἷός τέ ἐστι τὴν μοναχικὴν περιδυθῆναι στολήν, καὶ τὴν κοσμικὴν αὖθις ἐνδύσασθαι, ἢ ἐν τῷ κόσμῳ διάγειν συγχωρη-

1) ἐπιείμενον Γ.

θήσεται, εἰ μὴ βούλοῖτο δεσμοῖς ἐπιτιμίῳ ὑποβληθῆναι· οὐ μὴν οὐδὲ τοῖς ἐκ προπετείας, τὸ μοναχικὸν σχῆμα περιτιθεμένους, τοῦτο δοθήσεται.

Συνόδου ἐβδόμης ιθ'

Ὁ δὲ ιθ'. τῆς ζ'. Συνόδου, ἀπειρήκει παντάπασι τοῖς τὸν μονήρη βίον ἐν σμυνείῳ μετελθεῖν προθεμένοις, διὰ χρημάτων τὴν εἰς αὐτὸ ποιῆσθαι εἰσέλευσιν, ἀλλ' οὐδ' εἰς ἕτερον ἱερατικὸν τι τάγμα 1), οὐ γὰρ οἶόν τε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾶ, καὶ οὐ ἡ ἀρχὴ ἀδόκιμος, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, καὶ τὸ πᾶν ἀπόβλητον· τὸν δὲ τοῦτο διαπραττόμενον ἐπίσκοπον, ἢ ἡγούμενον, ἢ παύσασθαι κελεύει ἢ καθαιρεῖσθαι· εἰ δὲ ἱερωσύνης ὁ ἡγούμενος ἀμοιροί, προβέβληται γὰρ ἔσθ' ὅτε καὶ ἐκ τοιούτων, τοῦ μοναστηρίου ἐκβάλλεσθαι, καὶ ἐτέρῳ πρὸς ὑποταγὴν παραδίδοσθαι· τοῦτο δὲ καὶ ἡγουμένη τοιαῦτα τολμήσασα ὑφέξει τὸ ἐπιτίμιον.

Ἄττα δὲ οἱ γονεῖς ἐκ τοῦ κλήρου τῶν παίδων τῇ μονῇ ἀφορίζουσιν, ἀφαιρεῖν αὐτοῖς οὐκ ἔξεστιν· ἀφιέρωται γὰρ τῷ Θεῷ καὶ τε μένη ἐν τῷ μοναστηρίῳ, καὶ τε ἐξέλθη ὁ ταῦτα προσενεγκών· εἰ μὴ ἔρα πρὸς τοῦ ἡγουμένου ἢ αἰτία συμβαίη τῆς μονῆς τοῦτον ὑποχωρήσει.

Συνόδου ΑΒ'. ς'.

Ὁ δὲ ς'. τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας Συνόδου, Οἱ μοναχοί, φησί, οὐδὲν ἴδιον ἔχειν ὀφείλουσιν, ἅτε νεκρωθέντες τῷ κόσμῳ διὰ τὴν ἐν Χριστῷ κεκρυμμένην ζωὴν· οὕτω γὰρ ὁ μακάριος Λουκᾶς τοὺς τὴν μοναδικὴν πολιτείαν τυπώσαντας, δήλους ἡμῖν πόρρωθεν καθιστάς, τῶν πιστευσάντων ἔφησεν οὐδεὶς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά. Ἐνθεν τοι καὶ τοῖς μονάζειν ἐθέλουσιν, ἔξεστι περὶ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς διατίθεσθαι πρότερον, καὶ οἷς ἂν βούλοιντο ταῦτα περαπέμπεσθαι προσώποις, μὴ κεκωλυμένοις παρὰ τοῦ νόμου, οἷον αἰρετικοῖς ἢ νόθοις παισί· μετὰ γὰρ τοι τὸ μονάζειν, τῶν προσόντων αὐτοῖς πάντων τὸ μονα-

1) πρᾶγμα Β.

στήριον ἔχει τὴν κυριότητα, καὶ οὐδὲν περὶ τῶν οἰκείων φροντίζειν ἢ διατάττεσθαι τούτοις παρακεχώρηται· εἰ δέ τις φωραθείη κτησιν ἠντινασῶν ἰδιοποιησάμενος, ταύτην μὲν ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς, ἢ ὁ τῆς χώρας ἐπίσκοπος, λαβὼν καὶ πωλήσας, πολλῶν μαρτύρων ἐπ' ἄψει, τὴν ἐντεῦθεν διαβολὴν φυλαττόμενος, πτωχοῖς καὶ ἀπόροις διανεμᾶτω· τὸν δὲ τὴν τοιαύτην κτησιν κατ' ἐκείνον τὸν Ἀνανίαν ὑποσυλῆν μελετήσαντα, τῷ προσήκοντι ἐπιτιμίῳ σωφρονισάτω· τούτοις πᾶσιν ὑπεύθυνος καὶ ἡ τῶν μονάζουσῶν ἔσται φατρία.

Συνόδου ἑκτῆς μᾶ, μβ', μζ'.

Ὁ δὲ μᾶ. τῆς ς'. Συνόδου, σφαλερὸν ἠγήσατο πάντη καὶ ἰταμὸν, τοὺς τῆς κοσμικῆς ἀνακεχωρηκότας ἄρτι διαίτης, ἐκυτοὺς εὐθὺς ἐν οἰκίσκῳ βραχυτάτῳ ἐγκλείειν, καὶ σφίσι αὐτοῖς γίνεσθαι τοῦ μονήρους βίου καθηγητάς· δεῖ γὰρ πρότερον ἐν ἀδελφῶν πλειόνων σεμνείῳ τὸ τῆς ὑποταγῆς γινόμενον ἐπὶ τριετίαν ἐνδείξασθαι· εἶτα ἐφ' ἕτερον ἕνα προσμείναντας χρόνον, ἔνθα δὴ καὶ ἐπικλείεσθαι εἴλοντο, καὶ τῆς σφῶν γνώμης ἀμεταθέτως ἔχειν ἀντικρυς ἐλεγχθείσης, ὡς οὐ κενῆς ἄρα δόξης, ἀλλ' ἀρετῆς ἐφέσει ταύτην διάγειν οἱ τοιοῦτοι προήρηνται, μετ' ἐπιτροπῆς τοῦ κατὰ τὴν χώραν ἐπισκόπου, ἐπικλεισαμένους μένειν, καὶ μηκέτι τοῦ οἰκίσκου τὸ παράπαν ἐξίεναι, εἰ μὴ πού κατ' ἀνάγκην ἐκβιασθεῖεν τινε, ἥτοι· διὰ κοινὴν τοῦ λαοῦ λυσιτέλειαν, ἢ διὰ νόσον, ὅσον οὐκ ἤδη τὴν τοῦ θανάτου ψῆφον μηνύουσαν ἔσσεσθαι, ἀλλὰ καὶ τότε μὴ ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου· εἰ γὰρ δὴ ἄλλως ἐξελθεῖν βουλευθεῖεν, καὶ ἄκοντας εἰσωθεῖν εἰς τὸν οἰκίσκον ἐκείνον χρῆ, καὶ ἀσφαλῶς καθειργνύειν, ὡς μηκέτι ραδίαν εἶναι σφίσι τὴν ἐξοδὸν· προσέτι καὶ νηστείας αὐτοὺς ὑποβάλλειν, καὶ σκληραγωγίαις κατατρύχειν, ὡς ἂν οὕτω θεραπευθεῖη τὸ τῆς γνώμης αὐτῶν εὐμετάβολον· Οὐδεὶς γὰρ, φησὶν ὁ Σωτὴρ, βαλὼν τὴν χεῖρα ἐπ' ἄροτρον, καὶ στραφεὶς εἰς τὰ ὀπίσω, εὐθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν 1).

Περὶ ἐρημιτῶν.

Ὁ δὲ μβ', τοὺς λεγομένους ἐρημίτας, καὶ μέλανα περικειμέ-

1) Λουκ. Θ', 62.

νοὺς ἱμάτια, τὰς τς κόμας ἐπὶ πολὺ καθειμένους, καὶ ἀνδρῶν μεταξὺ καὶ γυναικῶν ἀναστρεφομένους, καὶ τὸ οἰκεῖον ἐπάγγελμα καθυβρίζοντας, τούτους ἦτοι τὰς κόμας κελεύει περιελεῖν, καὶ σχῆμα μοναχικὸν ἀνγρῆσθαι, καὶ ἐν φροντιστηρίῳ μοναχοῖς συγκαταλεγῆναι, ἢ μὴ αἰρουμένους, τῶν πόλεων ἀπελαύνεσθαι, καὶ πρὸς τὰς ἐρημίας ἀποπέμπεσθαι, ἐξ ὧν καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἐαυτοῖς ψευδῶς ἀνεπλάσαντο.

Ὁ δὲ μζ', μῆτε ἐν ἀνδρῶν μοναστηρίῳ γυναῖκα, μῆτε μὲν ἄνδρα ἐν γυναικείῳ, κελεύει καθεύδειν· παντὸς γὰρ σκανδάλου καὶ προσκόμματος ἀνωτέρους εἶναι δεῖ τοὺς πιστοὺς, καὶ μάλιστα γὰρ τοὺς μοναχοὺς, καὶ πρὸς τὸ εὐσχημον καὶ εὐπρόσεδρον τῷ Κυρίῳ τὸν ἐαυτῶν βίον ῥυθμίζειν, καὶ διευθύνειν· τοῖς δὲ εἰς τοῦτο τόλμης ἰοῦσι κληρικοῖς τε καὶ λαϊκοῖς, ἀφορισμοῦ καὶ ἀμφοῖν τιμᾶται

Συνόδου ἐβδόμης κβ'.

Ὁ δὲ κβ' τῆς ζ'. Συνόδου, ἱερωμένοις, καὶ οἷς ὁ βίος μονότροπος, ἐπιπλήττει κατ' ἰδίαν γυναιξὶ συνεσθίουσιν, εἰ καὶ καθ' αἷμα τούτοις αὐταὶ προσήκουσιν· εἰ δὲ ταύτας συνδείπνους δεήσει λαβεῖν, μὴ ἄλλως ἢ θεοφόρων συμπαρόντων ἀνδρῶν, ἢ καὶ τιμίων καὶ εὐλαβῶν γυναικῶν, ἵνα καὶ αὐτὸ τὸ τραπέζης αὐταῖς καὶ ἀλῶν κοινωνεῖν, πρὸς ὠφέλειαν εἴη πνευματικὴν· Εἴτε γὰρ ἐσθίετε, φησὶν, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ ποιεῖτε 1)· καὶ· Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει 2). Ἀλλὰ καὶ λογισμοὺς καθαίρειν κελεύομεθα, ἡγοῦν ἐκπλύνειν, ἢ καθαιρεῖν, ἦτοι καταβάλλειν, καὶ μὴ ἔξαναυτοὺς ἡμῶν κτεζάνιστασθαι· ὁδοιποροῦντι δὲ τινι τούτων, καὶ μὴ εὐποροῦντι ἢ καταχθεῖν, καὶ ἐν πανδοχείῳ καταλύειν οὐκ ἀπείρηται, τῆς χρείας αὐτὸν κατεπειγούσης, μόνον σωφρόνως καὶ μετ' εὐλαβείας. Οἱ μέντοι γυναιξὶ καὶ τέκνοις συζῶντες, καὶ κατὰ κόσμον βιοῦντες, οὐ κωλύονται γυναιξὶ συνεσθίειν· οὐ γὰρ διαβέβληται τοῦτο, εἰ μετ' εὐχριστίας τῆς πρὸς Θεὸν γίγνοιτο, καὶ μὴ μετὰ θυμελικῶν ἐπιτηδευμάτων, καὶ σατανικῶν ἁσμάτων, καὶ πορνικῶν λυγισμάτων, οἷς ἐπέρχεται ἡ προ-

1) ἁ. Κορ. 1', 31. — 2) αὐτόθι, 23.

φητική ἀρά· Οὐαί οἱ μετὰ κιθάρας καὶ ψαλτηρίου τὸν οἶνον πί-
νοντες 1), καὶ τὰ ἐξ᾽ ἧς.

Καρθαγένης λή.

Οὐδὲ ὁ τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου λη. κανὼν ἐφίησι μονα-
χοῖς ἢ κληρικοῖς ἀδελῶς εἰσιέναι πρὸς παρθένους, ἢ χήρας, αἱ δὲ
τῷ Θεῷ καθιέρωνται, τοῦ ἐπισκόπου μὴ ἐπιτετραφότος, ἢ τοῦ
πρεσβυτέρου, εἰ ἐκεῖνος ἀπῆει· ἀλλὰ καὶ τότε μὴ μόνους μόναις
ἐντυγχάνειν, ἀλλὰ παρόντων ἢ κληρικῶν ἐτέρων, ἢ Χριστιανῶν
ἐντίμων καὶ εὐλαβῶν, ὥστε πᾶσαν ὑποψίαν περιαιρεῖσθαι· Ἀπρό-
σκοποι γάρ, φησὶν ὁ Ἀπόστολος, γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις, καὶ
Ἕλλησι, καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ· ἐπεὶ φεύγειν τὰς πονηρὰς
ὑπολήψεις προστετάγμεθα, κἂν ὡς ψευδεῖς 2).

Συνόδου ἐβδόμης κά.

Περὶ μεταβάσεως ἀπὸ μοναστηρίου εἰς μοναστήριον.

Ὁ δὲ κά. τῆς ζ'. Συνόδου οὐκ ἐπιτρέπει μοναχὸν ἢ μονά-
στριαν, τὴν οἰκίαν καταλιμπάνειν μονῆν, καὶ εἰς ἐτέραν ἀπιέναι·
συμβὰν δὲ οὕτω, ξενοδοχεῖσθαι μὲν, ὡς ἀναγκαῖον, δι' ἐπίπτου
τίθεται, ἵνα μὴ κοσμικοῖς καὶ ἀδιαφόρως βιοῦσιν ἐκβιασθεῖεν
συμμίξει· προσλαμβάνεσθαι δὲ οὐ δῆτα ἄνευ γνώμης τῶν σφῶν
ἡγουμένων.

Συνόδου ΑΒ'. γ', δ'.

Ὁ δὲ γ'. τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας Συνόδου, ἀφο-
ρισμῷ τὸν ἡγούμενον ὑποτίθησιν, εἰ μὴ ἐπιμελῶς ἀναζητοίη
τοὺς τῆς ἑαυτοῦ ποιμνῆς ἀποδιδράσκοντας μοναχοὺς, καὶ πρὸς
τὸν ἱερὸν ἐπανάγει σπυρὸν, τῇ καταλλήλῳ θεραπείᾳ τὸ νεο-
σηκὸς ἐπιρρώνυς πρόβατον· εἰ γὰρ ὁ ζῶων ἀλόγων ποιμῆν, ἀμε-
λῶς περὶ τὸ ποιμνιον διακείμενος, τιμωρίαν ἀναγκαίως ὑπέχει,
ὁ τῶν τοῦ Χριστοῦ θρεμμάτων τὴν σωτηρίαν περὶ ἐλαχίστου
δι' οἰκίαν ῥαστώνην τιθέμενος, πῶς οὐκ ἀπαραίτητον εἰσπραχ-
θήσεται δίκην; Ἀπειθῶν δὲ ὁ ἀνακχλούμενος μοναχὸς ἐπανιέναι
ἔθεν δῆτα καὶ ἐξελλήλυθε πρὸς τοῦ ἐπισκόπου ἀφορισθήσεται.

Ὁ δὲ δ', τὸν ἀποδράντα τῆς ἰδίας μονῆς μοναχὸν, καὶ πρὸς

1) Ἠσ. Ε', 12, — 2) ἁ. Κορ. Γ'. 32.

ἑτέραν μετακεχωρηκότα, ἢ εἰς κοσμικὸν ἀσέμνωσ εἰσχωμάσαντα καταγώγιον, αὐτόν τε καὶ τὸν τοῦτον ὑποδεξάμενον, ἀφωρισμένον εἶναι κελεύει, ἕως ἄν ὁ ἀποφοιτήσας πρὸς τὴν μονήν, ἧς κακῶς ἐξελήλυθεν, ἐπανήκη· εἰ μέντοι ὁ τῆς χώρας ἐπίσκοπος, ἔστιν οὗς τῶν ἐπ' εὐλαθείᾳ σεμνυνομένων μοναχῶν, ἐκ τῆς ἑαυτῶν εἰληφώς, εἰς ἑτέραν ἐγκαταστήσει προστασίαν μονῆς, καὶ ἀμφοτέρων αὐτῷ ὑποκειμένων δηλαδὴ τῶν μονῶν, ἢ καὶ κοσμικὴν οἰκίαν ἐπιτηρεῖν διορίζεται, τοῦτο καὶ τοὺς ὑποδεχομένους, καὶ τοὺς μοναχοὺς, ἀνευθύνους εἶναι ποιεῖ.

Καρθαγένης· π'.

Ὁ δὲ π'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, ἐπιτιμᾶσθαι τὸν ἐπίσκοπον ἀξιοί, ὅς τὸν ἀλλότριον ὑποδεχόμενος μοναχὸν, εἰς βαθμὸν καθίστησι κλήρου, ἢ καὶ ἡγουμενίαν οἰκείου μοναστηρίου, ἄνευ ἀπολυτικῆς τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου γραφῆς· καὶ τὸν μὲν ἐπίσκοπον τῆ τοῦ ἰδίου λαοῦ ἐφεῖς κοινωνίᾳ καὶ μόνον, ἑτέρους αὐτῷ κελεύει μὴ κοινωνεῖν· τὸν δὲ μοναχὸν, τοῦ κλήρου ἢ τῆς ἡγουμενείας ἐκπίπτειν. Ζήτει καὶ τὸ ς'. Κεφ. τοῦ Α στοιχείου, καὶ ἐν θ'. Κεφ. τοῦ αὐτοῦ στοιχείου, κανόνα κγ'. τῆς δ'. Συνόδου, καὶ ἐν τῷ ιθ'. Κεφαλαίῳ τοῦ Γ στοιχείου κανόνα ιθ'. τῆς ζ'. Συνόδου, καὶ τὸ κβ'. Κεφάλαιον τοῦ Ε στοιχείου· ἔτι δὲ καὶ τὸ λγ'. καὶ τὸ κ'. Κεφάλαιον τοῦ Κ στοιχείου, καὶ ἐν τῷ λδ'. Κεφαλαίῳ τοῦ αὐτοῦ στοιχείου κανόνα ζ'. τῆς δ'. Συνόδου.

Γάγγρας ιγ'. ιδ'.

Ὁ δὲ ιγ'. τῆς ἐν Γάγγρα Συνόδου τῷ ἀναθέματι παραπέμπει τοὺς τέκνα ἔχοντας, καὶ προφάσει ἀσκήσεως ταῦτα χαίρειν ἐώντας, καὶ μὴ τὰ τῆς θεοσεβείας καὶ λοιπῆς ἀρετῆς ἐξασκοῦντας, πρὸς δὲ καὶ τὰ τῷ βίῳ αὐτάρκη πορίζοντας, οἷα περὶ πλείστου δῆθεν τὴν εὐλάβειν ποιουμένους καὶ ἀσκησιν, καὶ μὴ ἐξὸν σωτηρίας αὐτοὺς ἐν τῷ κόσμῳ ἐπιτυχεῖν. Φησὶ γὰρ ὁ μέγας Παῦλος· Εἴ τις τῶν ἰδίων, καὶ μάλιστα τῶν οἰκείων οὐ προνοεῖ, οὗτος τὴν πίστιν ἤρνηται καὶ ἔστιν ἀπίστου χείρων 1)· καὶ περὶ τῶν χερῶν διαταττόμενος, εἰ ἐτεκνοτρόφησεν, προστίθῃσι,

1) ἁ. Τιμ. Η', 10.

καὶ ταῖς ἀφελικεστέρας τὰς νέας σωφρονίζειν παρεγγυᾷ, φι-
λάνδρους εἶναι, φιλοτέκνους· καὶ ἐν ἄλλοις, τοῖς πατράσι τρέφειν
ἐπισκῆπτει τὰ τέκνα ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου 1). Ὡς ἔστι
δεινὸν, θῆρας μὲν, τοὺς σφετέρους σκύμνους τρέφειν τε καὶ πε-
ριέπειν, καὶ μέχρι θανάτου τούτων προκινδυνεύειν, ἀνθρώπους
δὲ, καὶ τὴν τῶν θηρίων ἐν τούτῳ παρελαύνειν ὠμότητα. Ἀλλὰ
τῷ ἤδη ἀποκειραμένῳ οὐκ ἐφεῖται τῆς τῶν τέκνων χάριν ἐπι-
μελείας, τὴν μονὴν ἔχον, καὶ ἐπιχωριάζειν τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ·
μελήσει γὰρ τῷ Θεῷ, τῷ πατρὶ τῶν ὄρφανῶν, καὶ κριτῇ τῶν
χηρῶν, καὶ τῆς τούτων προνοίας.

Ὁ δὲ ιδ', τοῦ ἀναθέματος ἀξιοῖ, καὶ τῶν παίδων, ὅσοι προ-
φάσει τῆς ἀσκήσεως, μὴ διὰ τιμῆς τοὺς οἰκείους πατέρας ἄγουσι,
μηδὲ γηροβοσκεῖν αἰροῦνται· ἀλλ' ἀπρονοήτους ἕως πιστοὺς τε
ὄντας, ἢ καὶ ἀπίστους· προτιμητέον μέντοι, φησὶ, παντάπασι
τὴν εὐσέβειαν, ὅταν οἱ ἄπιστοι γονεῖς δηλαδὴ, πρὸς τὴν οἰκείαν
δυσσέβειαν, τοὺς παῖδας ἔλκειν πειρῶνται. Ὁ δὲ ιθ', Εἴ τις, φησὶ,
τῶν παρθενευόντων δῆθεν διὰ τὸν Κύριον κατεπαίροιο τῶν
γεγαμηκότων, ἀνάθεμα ἔστω.

Περὶ μοναζουσῶν.

Συνόδου ἑκτῆς μὲ.

Ὁ δὲ μβ. τῆς ς'. Συνόδου κωλύει τὰς κείρασθαι μελλούσας
τῶν γυναικῶν, λαμπροτέρας κοσμουμένας στολαῖς, τῷ θυσια-
στηρίῳ προσάγεσθαι, κάκει μὲν τὴν φλυαρίαν ἐκείνην περικλύε-
σθαι, ἐνδιδύσκεσθαι δὲ τὰ τῶν μοναχῶν ἄμφικ' ταραχὴν γὰρ
ἐπεγείρει τοῦτο τῇ ψυχῇ, ὡς ἀποσπωμένη τῶν τοῦ κόσμου
ἡδέων.

Ὁ δὲ μς'. τὰς τὸν ἀσκητικὸν αἰρουμένας βίον, ἀπροΐτους
βούλεται μένειν ἐν τῇ μονῇ· ἀπαραιτήτου δὲ χρείας κατεπει-
γούσης, μετ' εὐλογίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς προεστῶσης ἐξέρχε-
σθαι· καὶ τότε μέντοι μὴ μόναις, ἀλλὰ συμπρομαρτουςῶν αὐ-
ταῖς πρεσβυτίδων, ἢ τὰ πρῶτα τῶν ἐν τῇ μονῇ φερουσῶν, καὶ
μάλιστα, εἰ νέαν ἄγουσιν ἐκεῖναι τὴν ἡλικίαν, ἥτις καὶ ἀφου-

1) Ἐφεσ. ς'. 4.

λάκτοις ὀφθαλμοῖς παγίς ἐσιν οὐχ ὑπερβῆναι ῥαδίᾳ· καὶ αὐταῖς ταύταις, πρὸς τῷ φύσει ὀλισθηρῷ τοῦ γυναικείου φρονήματος, μέγα μέρος εἰς κακίαν καὶ ἡ νεότης συμβάλλεται· ἀλλ' οὐδὲ νυκτὸς ἔξω μείναι τῆς μονῆς συγχωρεῖ τὸ παράπαν· οἱ γε μὴν μοναχοὶ, χρείας κατεπειγούσης, μετ' εὐλογίας τοῦ ἡγουμένου, καὶ καθ' ἑαυτοὺς προϊέναι οὐκ εἴργονται, προσέτι καὶ τῆς μονῆς ἐκτός, ἔστιν οὐ διανυκτερεῦσαι· ταῦτα δὲ εἴρηται περὶ τῶν ὑπόπτων διὰ τὴν νεότητα γυναικῶν, οὐ μὴν ἀνυπόπτων διὰ γῆρας καὶ ἀρετήν.

Καρθαγένης μδ'. ραγ'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ μδ', τὰς ἱεράς ἐπισκῆπτει παρθένους, τῶν πατέρων χωρίζομένας, ὑφ' ὧν ἐν ἀσφαλείᾳ διατηροῦντο τῇ τοῦ ἐπισκόπου προνοίᾳ ἢ τοῦ πρεσβυτέρου, ἀποδήμου ὄντος ἐκείνου, ταῖς τιμιωτέραις γυναιξὶ παρατίθεσθαι εἰς συναίκτησιν, ἢ πάσας τὰς νεωτέρας ὁμοῦ συνοικεῖν· ἵνα συζῶσαι διηνεκῶς ἔχοιεν ἀλλήλας ὄραν καὶ διατηρεῖν, καὶ μὴ τῆδε κάκεισε περιούσαι τὴν ὑπόληψιν βλάπτοιεν καὶ εὐκοσμίαν τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλ' ἢ τῶν νεωτέρων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἐφ' ἐνὶ συνοίκτησις οἴκῳ, παρ' ἡμῖν μὲν ἐν τῷ τέως ἡμέληται· παρὰ δὲ τοῖς Λατίνοις εἰσέτι φυλάττεται.

Ὁ δὲ ραγ'. τῷ ἐπισκόπῳ καὶ μόνῳ, τὰς κόρας μετασχηματίζειν ἀνατίθῃσι, πλὴν μὴ πρὸ τῶν κέ. ἐτῶν, εἰ μήπου δι' ἀνάγκην· τοῦτο δὲ ἀνήρηται παρὰ τοῦ εἰρημένου μ'. κανόνος τῆς ς'. Συνόδου, δεκαετείς διοριζομένου ἀποκείρεσθαι καὶ ἄρρενας καὶ θηλείας.

Γάγγρας ιε'.

Ὁ δὲ ιε'. τῆς ἐν Γάγγρα Συνόδου, τὰς διὰ νομιζομένην θεοσέβειαν ἀποκείραμένας τῶν γυναικῶν ὑποβάλλει τῷ ἀναθέματι, ἀνθ' ὧν παραλύουσι τὸ σύμβολον τῆς ὑποταγῆς· ὡς που φησὶν ὁ Ἀπόστολος, ὅτι ὀφείλει ἡ γυνὴ ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς 1), τὸ σημεῖον δηλαδὴ τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα ὑποταγῆς, ἥτοι τὰς τρίχας· καὶ αὐθις· Εἰ αἰσχρὸν γυναικὶ τὸ κείρασθαι ἢ ζυρᾶσθαι, καλυπτέσθω 2)· καὶ· Γυνὴ ἐὰν κομᾷ, δόξα αὐτῇ ἐσιν,

1) ἢ Κορ. ΙΑ, 10. — 2) αὐτίθ: 6.

ὅτι ἡ κόμη ἀντὶ περιβολαίου δέδοται αὐτῇ 1) καὶ ἡ φύσις γὰρ οἰκτεῖον εἶδυια τὴν κόμην ταῖς γυναίξιν, οὐδὲ φαλάκρωμα ταύταις ἐργάζεται. Ἡ μέντοι μοναδικὴν ἐλομένη πολιτείαν, καὶ ἄκοντος τοῦ ἀνδρὸς ἀποκαρῆσεται.

Περὶ μοναχῶν ἀρρένων καὶ θηλειῶν ἐκπιπτόντων.

Ἀγκύρας ιθ'.

Ὁ δὲ ιθ'. τῆς ἐν Ἀγκύρα Συνόδου, τοὺς παρθενίαν ἐπαγγειλαμένους ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, λαϊκὴν ἀμπεχόνην ἔτι περικειμένους, μὴ μέντοι ἀποτάξασθαι καὶ μοναχικὸν ἐπανηρημένους ἐνδυμα, τούτους, τὴν ἐπαγγελίαν ἠθετηκότας, καὶ πρὸς γάμον ἐκκλίναντας νόμιμον, τῷ τῶν διγύμων ὄρω καὶ ἐπιτιμίῳ ὑποβάλλεσθαι διορίζεται.

Βασιλείου ς', ιη.

Ὁ δὲ μέγας Βασιλεὺς, ἐν τῷ ς'. κανόνι, τὰς τῶν κανονικῶν πορνείας, φησὶ, κληρικῶν δηλαδὴ καὶ μοναχῶν, καὶ τῶν ἀσκουμένων τοῦ θήλεος γένους, εἰς γάμον οὐ χρὴ καταλογίζεσθαι. Οὐ γὰρ κατὰ τὸν λέγοντα πολιτικὸν καὶ ἐφ' ἡμῖν ἔσται νόμον, ὅτι ὁ πρὸς ἐλευθέραν εἰσελθὼν, μὴ ποιησαμένην πόρον ἐκ τοῦ ἰδίου σώματος, οὐ πηλλυκὴν, ἀλλὰ γαμετὴν ἔχειν δοκεῖ· ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ διασπᾶν αὐτῶν τὴν συνάφειαν, εἰ καὶ αἰροῦνται τῆς ἡδονῆς ἀπολαύειν, ἐπειδὴ γε τῆς τιμῆς ἐκπεπτώκασι· τοῦτο γὰρ καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ λυσιτελεῖ, ἀνακοπτομένων καὶ τῶν λοιπῶν μὴ τοιαῦτα τολμᾶν, καὶ τοῖς αἰρετικοῖς καθ' ἡμῶν οὐ δώσει λαθὴν, ὡς διὰ τὴν τοῦ ἁμαρτάνειν ἄδειαν ἐπισπωμένων πρὸς ἐαυτοὺς τοὺς ἐξ ἑτέρας θρησκείας, ἐφιέντων αὐτοῖς ἐμμένειν τῇ ἁμαρτίᾳ, καὶ τοὺς ἀθέσμους γάμους μὴ κωλύόντων.

Ἐν δὲ τῷ ιη. Εἰ καὶ οἱ ἐν Ἀγκύρα Πατέρες, φησὶ, τὰς ἐκπεπτωκυίας μετὰ τὸ ἐπαγγείλασθαι παρθενεύειν, κατὰ τοὺς διγύμους ἐπιτιμᾶσθαι κεκρίκασι, ἀλλ' ἐπεὶ τοι γε τὰ τῆς Ἐκκλησίας, Θεοῦ χάριτι, ἐπιδέδωκεν, οἷα μοιχαλίδας δίκαιον ταύτας κολάζεσθαι, ἐκ διαφόρων ἐπιχειρημάτων τὸν οἰκτεῖον κατασκευάζων λόγον· ἐκείνας δὲ φημεν, αἱ, τὸν ις'. ἢ ιζ'. χρόνον

1) ἰ. Κορ. ΙΑ', 15.

αμείθουσai, τὴν ἀγαμίαν ἐκουσίως ὁμολογήκασι, πολλὰ χεῖρειν εἰποῦσαι τῷ γάμῳ· οὐ μὴν ἄς προσάγουσιν οἱ γονεῖς, ἢ καὶ οἱ ἄλλως προσήκοντες, βιωτικόν τι ἐντεῦθεν σφίσιν αὐτοῖς διοικούμενοι, μὴ εὐποροῦντες τυχόν τὴν ὑπὲρ αὐτῶν ἀποτίσαι προῖκα· ταύτας δὴ τὰς μὴ ὀρμηθείσας οἴκοθεν, οὐ δεῖ ῥαδίως προσδέχεσθαι, ἕως ἂν φανερώς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἐρευνησώμεν γνώμην· ἀλλ' ἐπὶ τῶν μοναζουσῶν καὶ ἀσκουμένων, τοῦτο οὐκ εἴωθε γίνεσθαι· κἂν γὰρ ἐν ἤττονι τῆς ὀρισθείσης τῷ ἀγίῳ καὶ ἀπλήτῳ πάνυ τῇ ἡλικίᾳ τὴν κοσμικὴν ἀπόθωνται τρίχα, βεβαία ἔσται καὶ εἰς τὸ ἐξῆς αὐτῶν ἡ ὁμολογία.

Ἐν δὲ τῷ ιθ', Ἀνδρῶν δὲ, φησὶν, ὁμολογίαν οὐκ ἔγνωμεν, πλὴν εἰ μὴ τινες ἑαυτοὺς τῷ τάγματι τῶν μοναζόντων ἐγκατηρίθμησαν, οἵτινες κατὰ τὸ σιωπώμενον δοκοῦσι τὴν ἀγαμίαν παραδέχεσθαι· ἀλλὰ καὶ τούτους ἐρωτᾶσθαι προσῆκε, καὶ φανερώς τὴν ἀγαμίαν ὁμολογεῖν, ἵνα, ἐὰν ψεύσωνται τὴν ὁμολογίαν, ὡς πορνεύοντες ἐπιτιμηθῶσιν· ἀλλὰ γε καὶ οἱ μὴ ποιήσαντες μοναχοὶ τοιαύτην ὁμολογίαν, ῥακενδύται μόνον γεγονότες, μεταμφιάττωσθαι, καὶ εἰς γάμον ἐλθεῖν οὐ δύνανται.

Ἐν δὲ τῷ ξ', Τὴν παρθενίαν ὁμολογήσασαν, καὶ ἀθετήσασαν τὴν ἐπαγγελίαν, τὸν χρόνον τοῦ ἐπὶ τῆς μοιχείας ἀμαρτήματος ἐκπληροῦν ἀξιοί, ἔτη δηλαδὴ ιε'. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν μοναζόντων, φησὶ, γινέσθω.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, ἐν τῇ πρὸς Θεόδωρον β' ἐπιστολῇ, Τὸν γὰρ τῷ ἐπουρανίῳ, φησὶ, συναφθέντα νυμφίῳ, τοῦτον μὲν ἀφείναι, γυνικὴ δὲ ἑαυτὸν συνάψαι, μοιχεύει· ἐστὶ πρᾶγμα, κἂν μυριάκις αὐτὸν οὐ γάμον καλῆς· μάλλον δὲ καὶ μοιχεύει τοῦτο χάλειπώτερον, ὅσω κρείττων ἀνθρώπων ὁ Θεός· εἰ γὰρ ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ὁ ἀνὴρ, πολλῷ μάλλον οἱ ἐν Χριστῷ ζῶντες οὐκ ἂν εἶεν αὐτοὶ τοῦ σώματος αὐτῶν κύριοι 1).

Συνόδου ἑκτης μδ'.

Ὁ δὲ μδ' τῆς σ'. Συνόδου, Τὸν ἀλόντα πορνείᾳ μοναχόν, καὶ μεταμελείᾳ μετὰ τοῦτο χρησάμενον καὶ ἐξομολογήσει, φι-

1) ὁ δ' οὗτος οὐ καίτοι ἐν ταῖς ὑπ' ὄψιν ἡμῶν Κώδιξιν, ἀλλὰ μόνον παρὰ Β.

λανθρωπότερόν τι προίων, μηδὲν πλέον τῶν πορνευόντων ἐπιτιμᾶσθαι κελεύει. Οἶμαι τοίνυν τουνονὶ τὸν κανόνα δεόντως κριτεῖν, οἷα τῶν ἄλλων μεταγενέστερον. Ζήτηι καὶ τὸ ιά. Κεφ. τοῦ Γ στοιχείου, καὶ ἐν τῷ ιβ'. Κεφαλαίῳ τοῦ Δ στοιχείου κανόνα δ'. τῆς δ'. Συνόδου, καὶ ἐν τῷ ιε'. Κεφ. τοῦ Ε στοιχείου κανόνα ιζ'. τῆς ζ'. Συνόδου.

Νόμοι.

Ἐκποίησης μοναστηρίου μὴ γινέσθω, ἐφ' ᾧ τὸ ἱερατικὸν σχῆμα εἰς ἰδιωτικὴν μετασχηματίζεσθαι διαγωγὴν, ἐπεὶ ἄδειαν ἔχουσιν οἱ ἐπίσκοποι ἐκδικεῖν, καὶ εἰς τὸ πρότερον ἐπανάγειν σχῆμα 1).

Ἀπὸ δὲ τῆς ρλά. Ἰουστινιανείου νεαρᾶς γνώμης ἂν, ὅτι τὰ γινόμενα παρὰ τῶν κτητόρων ἐν τοῖς μοναστηρίοις τυπικὰ, στέργειν ὀφείλουσιν, εἰ μήπου τοῖς κανόσιν ἐναντιοῦνται· οὐ γὰρ ἔξεστιν αὐτοῖς ἀπείργειν τοὺς ἐγγωρίους ἐπισκόπους τῶν κανονικῶν δικαίων ἐν τοῖς παρ' αὐτῶν κτιζομένοις μοναστηρίοις· οὐδὲ οἱ ἀνεγείροντες ἀρχιερεῖς μοναστήρια, ἐπισκῆπτειν μετ' ἐπιτιμίου δύνανται τοῖς μετ' αὐτοῦ ἀρχιερεῦσι, μηδ' ὀτιοῦν εἰς ταῦτα δίκαιον ἔχειν στρέφεται γὰρ ὁ παράλογος ἀφορισμὸς εἰς τὰς ἐκείνων κεφαλὰς 2).

Ὅπως προβάλλεται ἡγούμενον ὁ ἐπίσκοπος.

Ὁ ἐπίσκοπος τὸν ἀββᾶν, ἢ τὸν ἀρχιμανδρίτην ἐκάστου μοναστηρίου, μὴ πάντως κατὰ τὸν βαθμὸν προβάλλεσθω, ἀλλ' ὅν οἱ μοναχοὶ πάντες, ἢ οἱ εὐϋπόληπτοι ἐπιλέξωνται, ἐπὶ τῶν Εὐαγγελίων λέγοντες, ὡς οὐ διὰ φιλίαν ἢ χάριν αὐτὸν ἐπελέξαντο· ἀλλὰ γινώσκοντες αὐτὸν ὀρθόδοξον, καὶ σώφρονα, καὶ τῆς διοικήσεως ἄξιον, καὶ δυνάμενον φυλάξει τὴν ἐπιστήμην τῶν μοναχῶν, καὶ τὴν τοῦ μοναστηρίου κατάστασιν· τὰ αὐτὰ καὶ περὶ τῶν γυναικείων μοναστηρίων καὶ ἀσκητηρίων 3).

Νεαρά.

Ἡ δὲ ρκγ', Ἐν ἅπασι δὲ τοῖς μοναστηρίοις, φησὶν, ἅπερ κα·

1) Νεαρ. ρκ', κ'. — 9', Βισ. Ε. 6'. — 2) Νεαρ. ρλά. ι. — 3) Νεαρ. ρκγ' λδ'. — 6'. Βισ. Δ'. α.

λοῦνται κοινόβια, κλεῖομεν κατὰ τοὺς μοναχικοὺς κανόνας, ἐν ἐνὶ οἴκῳ πάντας οἰκεῖν, καὶ κοινῶς τρέφεσθαι· καὶ ἐν ἐνὶ οἴκῳ πάντας κειχωρισμένως καθεύδειν, ὥστε ἀμοιβαδὸν ἀλλήλοις μαρτυρίαν τῆς σώφρονος διαγωγῆς παρέχειν αὐτούς· ταῦτα δὲ πάντα καὶ περὶ τὰ τῶν γυναικῶν φυλάττεσθαι μοναστήρια 1).

Τὸ δὲ ἐξ. ταύτης Κεφάλαιον, Οὐκ εἰσελεύσεται, φησὶν, οὔτε γυνὴ παντάπασιν εἰς ἀνδρῶν μοναστήριον, οὔτε ἀνὴρ εἰς γυναικειον, ἢ προφάσει μνήμης τινὸς τελευτήσαντος κανταῦθα κειμένου, ἢ διὰ τινα ἐτέραν αἰτίαν· οὐδὲ εἴτις ἀδελφὸν τυχόν ἢ ἀδελφὴν, ἢ τινὰ τῶν ἐκ τοῦ γένους ἔχειν ἐν τῷ μοναστηρίῳ φήσεις· συγγένεια γὰρ τοῖς μοναχοῖς ἐπὶ γῆς οὐκ ἔστι· τοῖς γε τὸν ἐν Οὐρανοῖς ζηλώσασιν βίον· καὶ μήτε ἄνδρες ἐν γυναικειῷ μοναστηρίῳ τάφοις κατατιθέσθωσαν, μήτε γυναῖκες ἐν ἀνδρικοῖς μοναστηρίοις κατορυττέσθωσαν, ἵνα μὴ πάροδος ἐντεῦθεν γένοιτο τῇ φύσει πρὸς ἑαυτὴν, ἃ μὴ θέμις δρᾶν, τρυφᾶν τε καὶ παίζειν, καὶ τὰ θεῖα πράγματα καταισχνίνειν 2).

Ἄλλ' εἰ καὶ γυνὴ τις ἐν γυναικειῷ θάπτεσθαι μέλλοι μοναστηρίῳ, (ἄνδρα γὰρ οὐκ εὐαγὲς εἶναι κρίνομεν), τοὺς τὴν κλίνην φέροντας μόνους, καὶ τοὺς ὀρύσσοντας εἰσφοιτᾶν ἐπ' αὐτό· καὶ τὰς μὲν μοναχὰς ἐν τῷ ἰδίῳ μένειν καταγωγίῳ· μόνην δὲ τὴν θυρωρὸν καὶ τὴν ἡγουμένην, εἴγε βουληθεῖη, παρῆναι τοῖς γινομένοις· καὶ θάπτον ἐκείνους τελέσαντας τὰ περὶ τὴν ὄσιαν, εὐθὺς ἀπιέναι, μήτε θεασαμένους τινὰς τῶν μοναζουσῶν, μήτε ὑπ' αὐτῶν θεαθέντας· τρίτα δὲ ποιῶντας καὶ ἔννατα, ὡς γε δὴ νόμος ἐν τεθνεῶσιν ἔστιν, καὶ ἀκολούθως τεσσαρακοστά, καὶ λοιπὰ κατὰ τοὺς τεταγμένους καιροὺς μνημόσυνα, εἰ μὲν γυναικειον εἴη τὸ μοναστήριον, γυναῖκας ἅπαντα πράττειν· εἰ δὲ ἀνδρῶν, ἄνδρας 3).

Μὴ πολλάς δὲ εἶναι τὰς εἰς τὸ μοναστήριον εἰσόδους, ἀλλὰ μίαν ἢ δύο τυχόν, ἐφεστάναι τε τῇ πύλῃ ἄνδρας γεγηρακότας καὶ σώφρονας, οἵπερ οὔτε τοῖς μοναχοῖς συγχωρήσουσιν ἐλφοιτᾶν τοῦ μοναστηρίου χωρὶς γνώμης τοῦ ἡγουμένου, οὔτε τοῖς

---

1) N. ρκγ'. κεφ. λς'.—δ'. Βασ. αὐτόθι.—2) N. ρλγ'. γ'.—εθ'. Βασ. αὐτόθι.—3) N. ρλγ'. γ'.—κ'. Βασ. αὐτόθι.

ἔξωθεν ἀδεῶς γίνεσθαι κατὰ τὸ μοναστήριον νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν 1).

Ὁ εἰς τὸν μοναχικὸν ἐρχόμενος βίον, εἰ μὲν γνώριμος εἶη ὅτι οὐδεμιᾷ ὑπόκειται τύχῃ, τοῦτον, ὁπόταν δοκιμάσῃ ὁ ἡγούμενος, τὸ μοναχικὸν σχῆμα περιβαλλέτω· εἰ δὲ ἄγνωστος, εἰς τριετίαν δοκιμαζέτω, καὶ εἰ ἄξιος κριθείη, ἀποκειρέσθω, μηδὲν δεινὸν παθεῖν ὑφορώμενος, εἰ ὄχλησις μετὰ ταῦτα συμβαίη. Ζήτει νόμον καὶ ἐν τῷ β'. Κεφ. τοῦ Δ στοιχείου 2).

Προνοίᾳ τοῦ ἐπισκόπου, μήτε μοναχοὶ, μήτε μονάστριαι κατὰ τὰς πόλεις περιερχέσθωσαν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀποκρισιαρίων τὰς ἀποκρίσεις αὐτῶν ποιείτωσαν, ἐν τοῖς μοναστηρίοις μένοντες. Ζήτει καὶ ἐν τῷ ζ'. Κεφαλαίῳ τοῦ Κ στοιχείου 3).

Εἴ τις τῶν μοναχῶν τὸ μοναστήριον καταλιπὼν, εἰς κοσμικὸν μετέλθοι βίον, οὗτος τῆς στρατείας καὶ τῆς τιμῆς, εἴ τινα ἐκτήσατο, γυμνωθεὶς πρῶτον πρὸς τοῦ ἐγχωρίου ἐπισκόπου καὶ τοῦ ἄρχοντος, αὐθις μεθ' ὧν ἐπεκτήσατο πραγμάτων ἐν τῷ μοναστηρίῳ καὶ ἄκων ἐμβαλλέσθω 4).

Οἱ τὸν μονήρη βίον ἐπανηρημένοι, οὔτε κουρατορεύουσιν, οὔτε ἐπιτροπεύουσιν, οὔτε δίκας ἐτέρων λέγουσιν, οὐδ' ἂν συγγενεῖς ὧσιν οἱ τὰς δίκας ἔχοντες, πλὴν ὑπὲρ τῆς ἰδίας καὶ μόνης μονῆς, καὶ τότε συναινέσει τοῦ ἡγουμένου 5).

Ἐὰν μοναχὸς καταλίπη τὸ ἴδιον μοναστήριον, καὶ εἰς ἕτερον ἔλθῃ, εἴ τινα πράγματα ἐν τῷ καιρῷ, καθ' ὃν τὸ μοναστήριον καταλέλοιπεν, ἔχειν φανείη, τῷ πρώτῳ μοναστηρίῳ, εἰς ὃ εἰσῆλθε, ταῦτα διαφέρειν κελεύμεν 6).

Ἀπαγορεύομεν τοῖς γονεῦσι, τοὺς παῖδας μοναχικὸν ἐπιλεγόμενους βίον, ἐκ τῶν εὐχγῶν ἀφέλκειν μοναστηρίων, ἢ τῆς ἰδίας αὐτοῦς ἀποκλείειν κληρονομίας, εἰ καὶ αἰτία τις πρὸ τοῦ μοναχικοῦ παρηκολούθησε βίου 7).

Ὁ μέλλων εἰσιέναι εἰς μοναστήριον διατιθέσθω τὰ κατ' αὐτὸν πρὸ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ· ἐπεὶ προσκυροῦται τῷ μονα-

1) ρλγ'. α. — ιζ'. Βασ. Δ'. α. — 2) ρκγ'. λβ. — γ'. Βασ. αὐτόθι. — 3) ρκγ'. μβ'. — ιγ'. Βασ. αὐτόθι. — 4) ρκγ'. μβ'. — ιη'. Βασ. αὐτόθι. — 5) ρκγ'. ε. καὶ στ'. — ια'. Βασ. Γ'. α. — 6) ρκγ'. μβ'. — ιγ'. Βασ. αὐτόθι. — 7) ρκγ'. μα. — ις'. Βασ. αὐτόθι.

στηρίω τὰ αὐτοῦ πάντα, εἰ καὶ μὴ ῥητῶς φήσειεν εἰσκαγαγεῖν αὐτὰ, καὶ οὐκ ἔτι ἔσται κατ' οὐδένα τρόπον κύριος αὐτῶν 1).

Ὁ ἐπὶ παισὶ μονάσας δύνатаи καὶ μετὰ τὸ μονάσαι διελεῖν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ τοῖς ἰδίοις παισὶ, φυλάττων ἑαυτῷ μέρος ἓν, ὃ καὶ τῷ μοναστηρίῳ ἀρμύζει 2).

Ἐὰν ἀδιάθετος ὁ μονάσας τελευτήσῃ, τότε οἱ παῖδες αὐτοῦ λήψονται τὴν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομίαν, τουτέστι τὸ φαλκίδιον, καὶ τὰ λοιπὰ δίδονται τῷ μοναστηρίῳ 3).

Ἡ δὲ νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος, δεκαετῆ μὲν εἰσιέναι τὸ μοναστήριον τὸν παῖδα κελεύει, κατὰ τὸν ῥηθέντα τῆς ς'. Συνόδου κανόνα, καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα λαμβάνειν, μὴ μέντοι καὶ διατίθεσθαι περὶ τῶν οἰκείων, μέχρις ἂν ὁ ις'. ἢ ιζ'. ἐπιστῆ χρόνος· Οἶμι γάρ, φησὶ, διὰ τοῦτο καὶ τὸν μέγαν Βασίλειον, τουτονὶ τὸν χρόνον ὀρίσαι ἐν τῇ ἀσκητικῇ αὐτοῦ βίβλῳ, ὡς μηδὲν ἐμποδῶν οὔσης τηνικαῦτα τῆς ἡλικίας εἰς τὸ περὶ τῶν οἰκείων βουλευσασθαι 4).

Δεῖ δὲ διπλοῦν τὸ ἔργον τοῖς μοναχοῖς εἶναι, ἢ ταῖς θείαις ἐνασχολεῖσθαι Γραφαῖς, καὶ ταύτας ἀεὶ μελετᾶν, ἢ τὰ μοναχοῖς πρέποντα ἐργόχειρα μετιέναι· διάνοια γὰρ μάτην σχολάζουσα, οὐδὲν ἂν τῶν ἀγαθῶν ἀποτέκοι 5).

Λαϊκὸς, καὶ μάλιστα σκηνικὸς, ἢ πόρνος, κεχρημένος ἢ μιμούμενος τὸ μοναχικὸν καὶ ἅγιον σχῆμα, σωματικῶς τιμωρεῖται, καὶ ἐξορίζεται πρὸς τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν ἀρχόντων ὡσχύτως καὶ ὁ ἐμπαῖξαι βουληθεὶς οἰανδῆτινα ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν. Ζῆτει καὶ ἐν τῷ λγ'. Κεφ. τοῦ Ε στοιχείου. Ζῆτει καὶ ἐν τῷ ιγ'. Κεφαλαίῳ τοῦ Ε στοιχείου 6).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Περὶ τοῦ ἀγίου μύρου.

Ζῆτει ἐν τῷ θ'. Κεφ. τοῦ παρόντος στοιχείου κανόνα ις. τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, καὶ ἐν τῷ α. Κεφ. τοῦ Β στοιχείου κανόνα μ.η. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου.

1) Νεαρ. Ε. ε.—Πρ. Ν. ΚΑ'. β'.—2) ρκγ'. λή. Πρ. Ν. αὐτίθι. γ'.—3) αὐτίθι. —4) Ν. ς'. —5) Ν. ρκγ'. ς'. —κδ'. Βστ. Δ'. ε.—6) Ν. ρκγ'. μδ'. —ις'. Βστ. αὐτίθι.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Ν ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ τῶν οἰκοδομῆς καὶ καθιερώσεως.

Ζήτει τὸ ιβ΄. Κεφάλαιον τοῦ Ε στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐνδορ τῶν τοῦ νεῶ περιβύλων συμπόσια γίνεσθαι, ἢ καπηλεῖα εἶναι, ἢ τι κατ' ἐμπορίαν προεἰθεσθαι, ἢ κτήνος χωρὶς ἀνάγκης εἰσάγειν, ἢ τινα μετὰ γυναικὸς καταμένειν.

Ζήτει τὸ ιε΄. Κεφάλαιον τοῦ Ε στοιχείου.

ΚΑΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Περὶ νηπίων ἐκτιθεμένων, ἢ ἀμφιβαλλομένων, εἰ ἐβαπτίσθησαν.

Ζήτει τὸ κθ΄. Κεφάλαιον τοῦ Γ στοιχείου, καὶ τὸ β΄. Κεφ. τοῦ Β στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ νηστείας.

Ἀποστόλων ξθ΄.

Ὁ ξθ΄. τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανὼν, τὸν πρὸ τοῦ ἀγίου Πάσχα τεσσαρακονθήμερον χρόνον, μηδὲν σπουδῆς τοὺς πιστοὺς ἀνιέντας, νηστεία θεσπίζει προσκνέχειν καὶ ἐγκρατεία, εἰς μνήμην ἄγων τῶν ἡμερῶν δήπου ἐκείνων, ἐν αἷς ὁ Κύριος, νηστεία φραζάμενος κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, τὸν ἡμέτερον εἶλε πολέμιον· οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν τετράδα καὶ πάρασκευὴν ἐκάστης τῶν ἄλλων τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐβδομάδων, ἐξ ἴσης ἐκείναις ἐν νηστεία

διάγειν καὶ ξηροφαγία 1)· τοῖς γε μὴν οὐκ ἀνεχομένοις ἐν ταύταις ἀπάσαις νηστεύειν, κληρικοῖς μὲν καθαίρεσιν, λαϊκοῖς δὲ ἀφορισμὸν ἐπιφέρει, εἰ μήπου τις, φησὶν, ἀσθενεία κάτοχος ὢν, εἴργεται· ἡ γὰρ νηστεία διὰ ταπεινώσιν ἐπινενόηται τῆς σφριγώσης σαρκός· ταύτης δὲ νόσῳ κατασταλείσης, οὐ πᾶν τοι αναγκαῖον, τὸ νηστεία ταύτην δαμάζειν. Τοὺς γοῦν ἀσθενῶς ἔχοντας, καὶ τὴν ἐξ ἰχθύων ἰδωδὴν προσιεμένους, ἄγνωμον μὴ συγγνώμης τυγχάνειν· κρεῶν δὲ ὅλως ἀψασθαι, οὐδὲν διενήνοχε δυσσεβείας, εἰ καὶ τὰ λοιπὰ τις πνέων, τῇ μεταλήψει τούτων ἀναρρώσθηται δοκεῖ· ἐν μὲν τοι τοῖς σάββασιν καὶ ταῖς Κυριακαῖς τοῦ τεσσαρακονθήμερου, ἀφθονωτέρα κεχρηῆσθαι τροφῇ συγκεχώρηται, κατὰ τὸν ξς'. Ἀποστολικὸν κανόνα, ὃν καὶ ζῆτει ἐν τῷ λζ'. Κεφαλαίῳ τοῦ Κ στοιχείου· κυρίως δὲ ἡ πρὸ τοῦ ἀγίου Πάσχα καὶ μόνη τεσσαρακονθήμερος νηστεία νενομοθέτηται· εἰ γὰρ ἦσαν καὶ ἕτεραι, ἐμνήσθη ἂν κακείνων ὁ κανὼν· πλὴν καὶ κατὰ τὰς ἄλλας νηστήμους, τῶν ἀγίων Ἀποστόλων, φημί, τῆς κοιμήσεως τῆς ἀγίας Θεοτόκου, καὶ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως, οὐδεὶς εὖ φρονῶν, οἶμαι, νησεύουσιν ἐγκαλέσειεν.

Ζῆτει καὶ ἐν τῷ λζ'. Κεφ. τοῦ Κ στοιχείου τὸν ιε. κανόνα τοῦ ἀγίου Πέτρου Ἀλεξανδρείας.

Τιμοθέου ι.

Ὁ δὲ δέκατος τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, ἐν ταῖς πρὸ τοῦ Πάσχα νηστήμοις ἡμέραις, καὶ οἴνου μεταλαμβάνειν, καὶ ἐλαίου, δικαιοῖ τὸν ὑπὸ νόσου ἐκτετηκότα, καὶ μὴ παραπλησίως τοῖς ἄλλοις, τῆς νενομισμένης ἔχασθαι ξηροφαγίας, ἀλλ' ὡς ὑπομείναι δεδύνηται, ἢ ἐκάστης καταλύειν, ἢ παρ' ἡμέραν, κατὰ τὴν ἐπίκρισιν ᾧ πρόσάνεθετο τὴν οἰκονομίαν τῶν οἰκείων λογισμῶν. Ζῆτει καὶ τὸ κέ. Κεφάλαιον τοῦ Γ' στοιχείου.

1) ἐνταῦθα προστίθενται ἐν τῷ Κ 1375 τὰ ἐξῆς.

Τῶν γὰρ Ἰουδαίων δις τοῦ σαββάτου, ἤτοι τῆς ἐβδομάδος, εἰωθῶτων νησεύειν, δευτέραν, φημί, καὶ πέμπτην, ἡμᾶς οἱ τῆς χάριτος τετράδα καὶ παρασκευὴν νηστεῖαν ἄγειν ἐθέσπισαν.

Γάγγρας ιή.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Γάγγρα Συνόδου ιή. κανὼν, εἴ τις τῶν ἀσκουμένων, φησί, χωρὶς ἀνάγκης σωματικῆς ὑπερηφανεύοιτο, καὶ τὰς πικραδεδομένας νηστείας εἰς τὸ κοινὸν, καὶ φυλαττομένας ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας παραλύοι, ὑποικουροῦντος ἐν αὐτῷ τελείου λογισμοῦ, ἀνάθεμα ἔστω. Καὶ ὁ μὲν μά. τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου κανὼν, νήστεις εἶναι κελεύει τοὺς τελοῦντας τὰ τοῦ θυσιαστηρίου ἅγια διακόνους καὶ ἱερέας, μιᾶς ἐξηρημένης ἐτησίως ἡμέρας, καθ' ἣν τὸ Κυριακὸν ἐπιτελεῖται δεῖπνον, τῆς μεγάλης δηλαδὴ πέμπτης· μετὰ γὰρ τὴν σωματικὴν, τὰ τῆς πνευματικῆς, ὡς ἔοικε, τροφῆς ἐπετέλουν· ἀλλὰ καὶ δήλης ὀψίας οὐτινοσούν τελευτήσαντος, εἰ μὲν εἶεν οἱ τὰ ἅγια τελοῦντες νήστεις, φησί, μόναις εὐχαῖς ἐκτελείτωσαν ταῦτα· τοῦτο δὲ τὸ νῦν ἔχον παρὰ τοσοῦτον οὐ πράττεται, παρόσον καὶ ἡμῖν, ὅτι καὶ λέγειν ἠγνόηται· ἀλλὰ δύο κανόνες δίκην ὡς εἰπεῖν τούτῳ λαχόντες, σχολὴν ἄγειν ἐπιτετιμήκασιν.

Λαοδικείας ν'.

Ὁ μὲν γὰρ ν'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου, μὴ δεῖν, φησί, ἐν τῇ ἁγίᾳ τεσσαρακοστῇ τῇ ὑστερικῇ ἐβδομάδι τὴν πέμπτην λύειν, πολυτελεστέροις δηλαδὴ βρώμασι κεχρημένους, καὶ ὄλην ἐντεῦθεν τὴν τεσσαρακοστὴν ἀτιμάζειν· ἀλλὰ πᾶσαν ἐν νηστείᾳ διένει καὶ ξηροφαγία, ἐκτὸς δηλαδὴ τῶν ἐν ταύτῃ σαββάτων καὶ Κυριακῶν.

Συνόδου ζ'. κθ'.

Ὁ δὲ κθ'. τῆς ζ'. Συνόδου ταῦτά. τε, ὡς ἔχει λέξεως, δίδισι, καὶ προσεπάγει, ὡς οἱ θεῖοι Πατέρες δι' αἰτίας ἴσως λυσιτελεῖς τῷ τότε καιρῷ τῇ οἰκονομίᾳ ταύτῃ ἐχρήσαντο· ἡμῖν δὲ οὐκ ἀναγκαῖον τὰς Ἀποστολικὰς καὶ Πατρικὰς ἀθετεῖν παραδόσεις, τὸν ῥηθέντα αἰνιττόμενος ζθ'. Ἀποστολικὸν κανόνα, καὶ τὸν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου τουτονί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Ὅτι οὐ δεῖ νηστεύειν ἐν τοῖς σάββασι καὶ ταῖς
Κυριακαῖς.

Ζήτει τὸ λζ'. Κεφάλαιον τοῦ Κ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄.

Ὅτι τοὺς νηστεύοντας οὐχ ὡς βδελυκτῶν τῶν βρωμί-
των ἀπέχεσθαι δεῖ.

Ζήτει τὸ θ'. Κεφάλ. τοῦ Β στοιχείου, καὶ ἐν τῷ β'. Κεφ.
τοῦ Ε στοιχείου, τὸν κγ'. κανόνα τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Περὶ Νόμου.

Νόμος ἐστὶ κοινὸν παράγγελμα· φρονίμων ἀνδρῶν δόγμα·
ἐκουσίων καὶ ἀκουσίων ἀμαρτημάτων ἐπιστροφή, ἥτοι σωφρο-
νισμὸς· πόλεως συνθήκη κοινή· ἐστὶ δὲ καὶ θεῖον εὔρημα. Ἀρετὴ
νόμου τὸ κλεῖναι, τὸ κωλύειν, τὸ ἐπιτρέπειν, τὸ τιμωρεῖσθαι 1).

Οὐ περὶ τοῦ καθέκαστον, ἀλλὰ κοινῶς οἱ νόμοι τίθενται. Ὁ
νόμος ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης ὠνόμασται, ἔστι γὰρ τέχνη τοῦ
καλοῦ καὶ τοῦ ἴσου 2).

Τοὺς νόμους, ἀπὸ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμβαινόντων,
οὐ μὴν τῶν σπανίως εἰσάγεσθαι δεῖ, οὐδὲ ἀπὸ τῶν δυναμένων
ἐν ἐνὶ συμβῆναι θέμῃ· παρορῶσι γὰρ οἱ νομοθέται τὸ ἄπαξ
ἢ δίς 3).

Οἱ προγενέστεροι νόμοι εἰς τοὺς μεταγενεστέρους ἔλκονται·
αἱ δὲ μεταγενέστεραι διατάξεις ἰσχυρότεραι τῶν πρὸ αὐτῶν
εἰσὶν 4).

Ἐν οἷς οὐκ ἔστιν ἔγγραφος νόμος, ἢ μακρὰ συνήθειά, ἐπὶ πολ-

1) ιγ'. ιδ'. καὶ ιη'. Βασ. Β'. α. — 2) ιθ'. καὶ α. αὐτόθι. — 3) ιε'. ις'. καὶ
αὐτόθι. — 4) λς'. αὐτόθι καὶ ε, Βασ. Β. ζ'.

λοὺς ἐνιαυτοὺς δοκιμασθεῖσα, ἀντὶ νόμου κρατεῖ, τάξιν ἔχουσα νόμου 1).

Τὰ κακῶς κριθέντα καὶ τυπωθέντα, οὔτε νόμος, οὔτε χρόνος, οὔτε συνήθεια βεβαιοῖ 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Περὶ νομῆς.

Νόμοι.

Ὅτι δεκαετία ἢ εἰκοσαετία οὐ βοηθεῖ τῷ κακῇ πίστει νεομμένῳ, εἰ μὴ ἢ τριακονταετία καὶ μόνον, εἴπερ ἀδιακόπως ἐνέμετο, καὶ ἔχλησιν ἐν δικαστηρίῳ μὴ ὑπέμεινε 3). Ζήτει καὶ ἐν τῷ θ΄. Κεφ. τοῦ Δ στοιχείου.

Πᾶσα δουλεία καὶ πᾶσα χρῆσις, ἐπὶ τῶν μὴ κεχρημένων, διὰ τῆς τοῦ χρόνου παραδρομῆς, ἐπὶ μὲν παρόντων, δεκαετία, ἐπὶ δὲ ἀπόντων, εἰκοσαετία ἀπόλλυται 4).

Ὁ ἔχων δουλείαν τοῦ ποτίζειν καὶ βόσκειν ἐν τῷ ἀγρῷ σου θρέμματα, δύναται κτᾶσθαι δουλείαν τοῦ ἐν αὐτῷ ποιεῖν καλύβην 5).

Ὁ δι' ἀλλοτρίου ἀγροῦ ἔλκων ὕδωρ, εἰδότος τοῦ δεσπότη τοῦ ἀγροῦ, κτᾶται κατὰ τοῦ ἀγροῦ δουλείαν, ἐν τῷ νεομισμένῳ τριετίας χρόνῳ, μὴ κωλύσαντος αὐτὸν τοῦ δεσπότη τοῦ ἀγροῦ 6).

Τὰ κινητὰ πράγματα, ἐπὶ τριετίαν ἀνεπιφωνήτως κρατούμενα, δεσπόζονται 7).

---

1) μβ'. Βασ. Β'. α. — 2) μζ'. αὐτ. — 3) γ'. Βασ. Ν'. ι. — 4) ι. Βασ. ΝΗ, ζ'. — 5) ε. Βασ. ΝΗ, γ'. — 6) β'. Βασ. ΝΗ. ζ'. — 7) δ'. Βασ. Ν'. ι.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Ε ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

*Περὶ ξοάνων καθαιρέσεως.**Καρθαγένης ρή. πδ΄.*

Ὁ τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου κανὼν νή, καὶ μέντοι καὶ ὁ πδ΄, τὰ ξόανα πάντα κελεύουσι καθαιρεῖν, καὶ τὰ τῶν εἰδώλων ἐγκαταλείμματα, ρίζαις αὐταῖς ἐξελεῖν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ὅτι δεῖ τοὺς ξένους τῶν κληρικῶν ὑποδέχεσθαι.

Ζήτει τὸ θ΄. Κεφάλαιον τοῦ Α στοιχείου.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Θ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Ὅτι οἰκονόμον ἔχειν δεῖ τὸν ἐπίσκοπον καὶ τὸν ἡγούμενον.

Ζήτει τὸ κδ΄. Κεφάλαιον τοῦ Ε στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ οἰωνισμῶν.

Ζήτει τὸ γ΄. Κεφάλαιον τοῦ Ε στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Περὶ ὄνειρασθέντος.

Ζήτει τὸ κή. Κεφάλαιον τοῦ Κ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ ὄρκων.

Ζήτει τὸ λβ΄. Κεφάλαιον τοῦ Ε στοιχείου.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Π ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ παιγνίων θυμελικῶν.

Ζήτει τὸ α΄. Κεφ. τοῦ Θ στοιχείου, καὶ ἐν τῷ ιε΄. Κεφ. τοῦ Μ στοιχείου, κανόνα κζ΄. τῆς ζ΄. Συνόδου, καὶ τὸ ζ΄. Κεφ. τοῦ Γ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ τῶν ἐν πανδοχείῳ ἐσθιόντων κληρικῶν.

Ζήτει τὸ ζ΄. Κεφάλαιον τοῦ Κ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Περὶ παραιτήσεως ἐπισκόπων.

Ζήτει τὸ κή. Κεφάλαιον τοῦ Ε στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ τῶν παρθενίαν ἐλόμενων γυναικῶν.

Ζήτει τὸ ιε΄. Κεφάλαιον τοῦ Μ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ τῆς ἐν τῇ παρασκευῇ νηστείας.

Ζήτει τὸ δ΄. Κεφάλαιον τοῦ Ν στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σ'.

Περὶ παρακαταθήκης.

Παρακαταθήκη ἐστὶ τὸ ἐπὶ παραφυλακῇ τινι διδόμενον 1).

Ἐὰν ἐξ ἐπιδρομῆς λησῶν ὁ τὴν παρακαταθήκην λαβῶν ἀπώλεσε ταύτην, οὐ κινδυνεύεται τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ ἡ ἀπώλεια· ὁ γὰρ παρακαταθήκην λαμβάνων, δόλον μόνον καὶ ῥαθυμίαν καὶ ἀμέλειαν ἀπαιτεῖται, εἰ μὴ ῥητῶς καὶ ἕτερόν τι συμφωνήθη 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Περὶ τοῦ ἀγίου Πάσχα.

Εἶτα τὰς μὲν ἄλλας τῶν ὑποθέσεων, ἃς τὸ προκείμενον ἀπαιτεῖ σύνταγμα, τοῦ μηδὲν ἐλλείπειν τῶν ἠκόντων εἰς δύναμιν τοῖς σμικρὰ καὶ φρονοῦσι καὶ ὀρθῶσιν ἡμῖν ἐμέλησε, τοῦ δὲ σεβασμίου τοσοῦτον κητολιγωρήσομεν Πάσχα, ἐν ᾧ τὸ κεφάλαιον τῆς περὶ ἡμᾶς τοῦ Κυρίου οἰκονομίας ἐξείργασται, ὡς μὴ τὰς μεθόδους αὐτοῦ, καὶ τὰς τούτων αἰτίας, ὡς οἶόν τε δήλας θεῖαι τοῖς ἀγνοοῦσι; καὶ τίς ἂν ἡμᾶς δικαίως οὕτω παραιτήσαιτο μέμψως; Τοιγὰρ τοι καὶ πρό γε τῶν θείων χρησμῶν, μικρά μοδοκεῖ διαλαβεῖν ἅττα.

Τοῦ Πάσχα τοῦ ἱεροῦ πολλοῦ δέομεν ἐν περινοίᾳ γενέσθαι, μηδέπω κατεληφότες τὸ νομικόν· δεῖ γὰρ τοὺς τύπους ἡγεῖσθαι πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας συντέλειαν. Τὸ πάσχα τοίνυν τὸ νομικόν, Μωσῆς ἐκεῖνος ὁ πάνυ, κατὰ γε τὴν ιδ' τοῦ πρώτου σεληνιακοῦ μηνὸς τελεῖσθαι νενομοθέτηκε. Πρῶτος δὲ μὴν ἐστὶν ὁ παρ' Αἰγυπτίοις μὲν Φαμενώθ, Δίστρος δὲ παρ' Ἕλλησι, Νισὴν δὲ παρ' Ἑβραίοις, παρὰ δὲ Ῥωμαίοις ὀνομαζόμενος Μάρτιος· ἐν ᾧ τὴν ἐναντίαν τοῦ παντὸς διίππεύων ὁ ἥλιος, τὸ πρῶτον ἄρχεται τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου δωδεκατημόριον εἰσιέναι, ὃ δὴ καὶ ἰσημερινόν, καὶ μηνῶν ἀρχὴν, καὶ κεφαλὴν τοῦ κύκλου, καὶ ἄφρσιν τοῦ δρόμου 3) τῶν πλανητῶν, οἱ περὶ ταῦτα ἐσχολακότες φιλοῦσι καλεῖν· τὸ δὲ πρὸ τούτου,

1) Πρ. Ν. ΙΗ, ε. — 2) αὐτόθι ια. — 3) νόμου Β.

μηνῶν ἔσχατον, καὶ τελευταῖον δωδεκαμήριον, καὶ τέλος τῆς τῶν πλανητῶν περιόδου. Τὸν Μάρτιον δὲ πρῶτον εἶναι μῆνα 1) πιστεύομεν, ἐξ ὧν ὁ Μωϋσῆς εἶρηκεν, ὡς κελεύσειεν ὁ Θεὸς κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ, τὰ δένδρα, καὶ τὰ ἄνθη, καὶ τὰς πόας ἀναβλαστῆσαι· ὁρῶμεν δὲ οὐκ ἐν ἐτέρῳ, ἀλλ' ἐν τούτῳ νόμῳ φύσεως, τοῦ Θεοῦ πληρούμενον τὸ ἐπίταγμα. Ὁ μὲν οὖν εἰρημένος μῆν, ὥσπερ ἄρα καὶ οἱ λοιποὶ πάντες, οὐχ ἤττον τοῖς ὀνόμασιν ἢ τῷ ἀριθμῷ τῶν ἡμερῶν διαφέρουσι παρ' ἐκάστοις τῶν εἰρημένων ἐθνῶν.

Περὶ ἰσημερίας 2).

Τὴν γε μὴν ἰσημερίαν, ἢ μὲν τοῦ παντὸς φύσις, τὸν αὐτὸν ἀεὶ χρόνον καθ' ἕκαστον ἔτος ποιεῖ, τῷ πολλὴν φέρειν ἀεὶ πρὸς ἑαυτὸ τὴν ἰσότητά τὸ τοῦ ἐνιαυσίου χρόνου διάστημα· ὁ ἀριθμὸς μέντοι τῶν ἡμερῶν τε καὶ μηνῶν, ὅτε τοῖς ἄλλοις εἰωθῶς ἔθνεσι, καὶ ἢ κατὰ Ῥωμαίους ἡμεῖς χρώμεθα, οὔτε τὴν αὐτὴν ὥραν, οὔτε τὴν αὐτὴν ἡμέραν συγχωρεῖ γίνεσθαι. Ἐπεὶ γὰρ τὸ ἐνιαύσιον μέγεθος, πρὸς ταῖς τξέ. ἡμέραις, καὶ τέταρτον ἔγγιστα προσλαμβάνει, ὅταν ἢ ἡ ἰσημερία περὶ μεσημβρίαν, τὸ μὲν ἐξῆς ἔτος ἔσται περὶ δύοσιν ἡλίου, τὸ δὲ ἐξῆς, περὶ μέσας νύκτας, καὶ οὕτω μέχρι παντός. Ἐπεὶ δ' αὖθις ἢ ἐπὶ τξέ. ἡμέρας ἐπουσία, οὐχ ὅλον τέταρτον ἡμέρας περιέχει, ἀλλὰ παρὰ τριακοσιοστὸν, ὡς προϊόντες ἀκριβέστερον δεῖξομεν 3), ἡμεῖς δὲ τῷ τῶν ἡμερῶν καὶ μηνῶν ἀριθμῷ κατὰ Ῥωμαίους χρώμεθα, ὡς τοῦ τετάρτου ἀεὶ τελείου προσγινομένου, καὶ παρὰ τοῦτο κατὰ τέσσαρας ἐνιαυτοὺς μίαν ἡμέραν ταῖς τξέ. προστίθεμεν, ἐξ ἀνάγκης τὴν ἰσημερίαν συμβαίνει ἐν τοῖς π. ἐνιαυτοῖς πρὸ μιᾶς ἡμέρας γίνεσθαι· οἷον, ἐπεὶ κατὰ τὸ παρὸν ἡ ἰσημερία ἐπιλελόγισται ἡμῖν γινομένη τῇ ὀκτωκαιδεκάτῃ τοῦ Μαρτίου μηνός, μετὰ τριακόσια ἔτη, ἔσται τῇ ἑπτακαιδεκάτῃ· εἶτα μετὰ ἕτερα τσαῦτα, τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ, καὶ οὕτως ἀεὶ· καὶ γὰρ κατὰ τοὺς χρόνους Ναβουνασάρου περὶ ληξιν ἑσπερίαν ἐτύγχανε οὔσα τῆς τοῦ Μαρτίου πέμπτης καὶ εἰκο-

1) οὐ κεῖται τὸ, μῆνα, παρὰ Β. — 2) Γ. — 3) ὡς καὶ ἐν ἑτέροις εἰρήκαμεν 1340 ε.

στῆς· ἐν δὲ τοῖς Φιλίππου τοῦ Ἀριδαίου, περὶ μεσημβρίαν τῆς τετάρτης καὶ εἰκοστῆς αὐτοῦ· ἠνίκα δὲ ὁ Χριστὸς τὸν σωτήριον ὑπὲρ ἡμῶν ὑπῆρχετο θάνατον, περὶ μέσην νύκτα τῆς κγ'. τοῦ αὐτοῦ μηνός· ἐφ' ἡμῶν δὲ νῦν, ὡς δεδήλωται, περί που τὴν δεκάτην ὀγδόην αὐτοῦ 1).

Οἱ μὲν οὖν λογιώτεροι τῶν Ἑβραίων, καὶ μάλιστα οἱ τὴν Ἰουδαίαν οἰκοῦντες, οἷος ἦν Ἰώσηπος καὶ Φίλων, ἄνδρες φιλοσοφίας ἀπάσης ἐπ' ἄκρον ἐλληλακότες, οὐκ ἄρουντο δεῖν πρὸ τῆς ἰσημερίας τὸ νομικὸν ἄγειν πάσχα· αὐτοὶ γὰρ οὗτοί φασι δεῖν τὰ διαβατήρια θύειν ἐπίσης ἅπαντας μετὰ ἰσημερίαν ἔαρινῆν, μεσοῦντος τοῦ πρώτου μηνός· οἱ δὲ ἀγροικότερον διακείμενοι, καὶ πανταχῆ τῆς οἰκουμένης διεσπαρμένοι, πρῶτον ἐξ ἀμαθίας μῆνα ὑπαλαμβάνοντες, ἐν ᾧ τὴν ἔαρινῆν γίνεσθαι συμβαίνει μόνον ἰσημερίαν, εἴτε δὲ πρὸ ταύτης, εἴτε μετὰ ταύτην ὁ πλησιφαῆς ἅπαντᾶ τῆς σελήνης σχηματισμός, οὐδ' ὄτιοῦν μέλον αὐτοῖς, οὔτε μὲν εἰ μήπω καθαρῶς τοῦ τῆς ἰσημερίας σημείου ἐπέβη ὁ ἥλιος, ἐν τούτῳ ἀσυντηρήτως καὶ πρὸ τῆς ἰσημερίας ἐπετέλουσαν τὸ πάσχα· περὶ ὧν μοι δοκεῖ καὶ ὁ ζ'. τῶν θεῶν Ἀποστόλων κανῶν διορίζεσθαι, ἀφορισμὸν καταψηφίζόμενος, εἴ τις τῶν τοῦ κλήρου, τὴν ἀγίαν τοῦ πάσχα ἡμέραν μετὰ Ἰουδαίων πρὸ τῆς ἔαρινῆς τελέσειεν ἰσημερίας· ἐπεὶ γὰρ οὐ διεζευγμένως ὁ κανὼν ἐπιτιμᾶσθαι θεσπίζει, τὸν μετὰ Ἰουδαίων, ἢ πρὸ τῆς ἔαρινῆς ἰσημερίας ἐορτάζοντα, τὸ εἰρημένον ἄνωθεν νοεῖν ὑποτίθησι. Συμβαίνει δὲ, πέμπτον τῆς σελήνης κύκλον διερχομένης, ᾧ τινὶ ἐξ ἀνάγκης ὁ εἰκοστὸς ὕγθοος θεμέλιος ἔπεται, (οὔτω γὰρ τοῖς πολλοῖς ὁ περιττεύων ἀπὸ τῶν αὐτῆς κύκλων τῶν ἡμερῶν ἀριθμὸς ὀνομάζεται), καὶ περί που τὴν τοῦ Μαρτίου ἑπτακαιδεκάτην τὸ πλησιφαῆς ἀκριβῶς ὑπολευκαινούσης, ἐκείνους μὲν ἀνεπιστημόνως πάνυ καὶ προπετῶς τληνικῶτα τὴν ἐορτὴν ἄγειν· τοῦτο γὰρ ἔτι καὶ νῦν ὀρώμεν παρανόμως ποιοῦντας, τοὺς ταῖς ἡμετέραις πόλεσιν ἐπιχωριάζοντας· ἡμεῖς δὲ τὸ ἀδεῆς ἡμῖν αὐτοῖς περιποιούμενοι, καὶ ὡς οὐχ ὅσια δρῶσι πολλὰ χαίρειν αὐτοῖς φάσκοντες, ἐπὶ τὸν ἐξῆς σεληνιακὸν ἐπειγόμεθα μῆνα, ὃν αἱ τοῦ

1) τὰ ἀπὸ τοῦ, ἐφ' ἡμῶν δὲ νῦν, οὐ κεῖται· παρὰ Β.

Ἀπριλίου ἀριθμεῖν ἡμέραι πεφύκασιν, ἡνίκα καὶ μακρῶ τῷ τῶν ἡμερῶν διαστήματι διέχειν συμβαίνει τοῦ παρ' Ἰουδαίους τὸ ἡμέτερον πάσχα· οὕτω γὰρ οἱ θεῖοι Πατέρες σοφῶς ἄγαν καὶ ἠκριβωμένως ἐσκόπησαν, τοὺς τῶν θείων Ἀποστόλων θεσμούς, παντὸς μᾶλλον οἰκονομούμενοι τὸ βέβαιον ἔχειν 1), οὐ μὴν εἰ μετὰ τὴν ἑαρινὴν ἐκείνην τὸ πάσχα τελέσουσιν 2) ἰσημερίαν, συνεορταστέον αὐτοῖς· τοῦτο γὰρ καὶ ὁ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ πρώτος ἀπαγορεύει κανὼν, ἐξεπίτηδες, ὡς ἔοικε, τὸν νοῦν ἐρμηνεύων τοῦ Ἀποστολικοῦ τοῦδε κανόνος, ὅτι δύο τίθησιν ἐπὶ τοῦ πάσχα διορισμούς· ὁ κανὼν, εἰ καὶ οὕτω τὸν λόγον προήγαγε 3), τοῖς Ἰουδαίοις ἡμᾶς μὴ συνεορτάζειν, καὶ τὴν ἑαρινὴν περιμένειν ἰσημερίαν, οἷς ἕτεροι δύο ἐξ ἀνάγκης ἐπηκολούθησαν, ἄγειν τε τὴν εορτὴν εὐθὺς τῇ πρώτῃ μετὰ τὴν ἰσημερίαν πανσελήνῳ, καὶ μετὰ ταύτην μὴ ἐν οἰαδήποτε τῶν ἡμερῶν ἀπλῶς, ἀλλ' ἐν τῇ πρώτῃ μετὰ τὴν πανσέληνον εὐθὺς τῆς ἐβδομάδος ἡμέρᾳ. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι τῶν διορισμῶν ἔτι καὶ νῦν βεβαίως διατηροῦνται· ἡ δὲ μετὰ τὴν πανσέληνον πόλλᾶκις ἡμῖν ὑπερτίθεται κυριακὴ, τῷ δύο προστίθεσθαι ἡμέρας ἐκάστου ἔτους τῷ πάσχα τῷ νομικῷ, καὶ μετ' ἐκείνας ἐπὶ τὴν κυριακὴν ἔρχεσθαι. Συνέβη δὲ τοῦτο οὐκ ἐξ ἀγνοίας ἢ ἀπειρίας τῶν θεσπισάντων Πατέρων τὸν περὶ τοῦ πάσχα τουτονὶ νόμον, ἀλλὰ τῷ δρόμῳ τῆς σελήνης τὰ τῆς αἰτίας ἀναφέρεται ταύτης· ἐπειδὴ γὰρ αὐθις τὸ ἐνιαύσιον κίνημα δι' ἡμερῶν ἀποκαθίσταται τριακοσίων ἐξήκοντα πέντε καὶ τεταρτημορίου ἡμέρας ἔγγιστα, ὡς εἴρηται, αἱ δὲ μέσαι τῆς σελήνης κατὰ μῆκος πάροδοι οὐκ ἀποκαθίστανται ἐν ὅλοις ἔτεσι ιθ'. τοῖς κατὰ προσθήκην τοῦ τετάρτου ἀριθμουμένοις, ἀλλὰ παρὰ μίᾳς ἡμέρας ἐξηκοστὰ πρῶτα τρία, καὶ δεύτερα τριάκοντα ἑπτὰ, τούτου χάριν ἐν τδ'. ἐνιαυτοῖς, οὐχ ὅλοις πάλιν, ἀλλ' ἐλαττουμένοις ἡμέρας οὐδὲν, ἐξηκοστὰ πρῶτα νζ'. καὶ δεύτερα νθ', ἥτοι μίαν ἡμέραν ἔγγιστα, ἡ εἰρημένη γίνεται ἀποκατάστασις· διὰ δὴ

1) ἐν μὲν τοῖς δεκαεννέα σεληνιακοῖς κύκλοις εἰς τοῦτο συμβαῖνον ἔδοι τις ἂν 1375. — 2) τελοῦσιν Β. Γ. — 3) Ὅτι τέσσαρες οἱ τοῦ ἡμετέρου πάσχα προσδιορισμοί· ἐπιγραφὴ ἐν χ. 1375.

τοῦτο ἀρτίως δύο μετὰ τὴν πανσέληνον ἡμέραι εὑρίσκονται προσιθέμεναι ἐν τῇ τοῦ νομικοῦ πάσχα εὐρέσει, τῆς πανσελήνου μὴ δυναμένης καταλαβεῖν ἀρτίως τὴν ὀρισθεῖσαν τότε τοῖς Πατράσι ποστὴν τοῦ μηνός, ἐλαττουμένης, ὡς εἴρηται, ἐν τριακοσίοις τέσσαρσιν ἔτεσι, μίαν ἡμέραν ἔγγιστα. Καὶ τοιαύτην μὲν ὁ χρόνος περὶ τὴν ἡμέραν τοῦ πάσχα, καὶ ἡ τῶν φωστήρων κινήσεις τὴν ἀνωμαλίαν πεποίηκε· τῇ εὐσεβείᾳ γε μὴν οὐδοπωστιοῦν τοῦτο λυμáινεται, ὅτι μὴ καὶ τὰ μεγάλα συμβάλλεται· περιφανεστέρα γὰρ ἐντεῦθεν ἡ διάστασις δείκνυται τῆς τε τοῦ νομικοῦ καὶ τοῦ ἡμετέρου τελετῆς πάσχα, οὐ μιᾶς ἡμέρας, ὡς τότε, ἀλλὰ τριῶν μεσολαβουσῶν τοῦλάχιστον. Διὰ γὰρ τοῦτο πάντως καὶ τὴν ἡμέραν οἱ Πατέρες μετενηνόχασιν ἐπὶ τὴν κυριακὴν· εἰ δ' ἐν κυριακῇ τὸ νομικὸν τύχοι πάσχα, ἐπὶ τὴν ἐξῆς μεταβαίνειν διωρίσαντο, τὴν θεομάχον καὶ ἀνεορτόν αὐτῶν ἑορτὴν ἡμᾶς ἐκτρέπεσθαι, καὶ μακρῷ τῷ διαστήματι τὴν ἡμετέραν ἐκείνης πᾶσι τρόποις ἀποδιίστασθαι, ἐν καλῷ κείσθαι σκοπήσαντες 1). Ταῦτα δὲ πλατυκώτερον ἡμῖν προΐουσι δειχθήσεται, ἔνθα καὶ κανόνια ἐκτέθινται, τὴν τε ἰσημερίαν καὶ τὰς πανσελήνους ὀλοσχερέστερον ἐρμηνεύοντα, καὶ ἐν ποίοις ἔτεσι φανερώς ἡ τῶν συζυγιῶν διαφορὰ δείκνυται.

Τίνος ἕνεκα μετ' ἰσημερίαν τὸ πάσχα γίνεται;

Ἀλλὰ γὰρ καλὸν ἂν εἶη σκοπήσαι, καὶ τίνος ἕνεκεν μετ' ἰσημερίαν ἐκρινὴν τὸ πάσχα τελεῖν προστετάγμεθα· ὅτι τοι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι τὸν κόσμον παραγαγόντος τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἄχρι καὶ τῆς ἐβδόμης ἀκριβοῦς ὑπῆρχεν ἰσημερία, μήτε τῆς ἡμέρας, μήτε μὴν τῆς νυκτός τὴν ἐτέραν, μηδὲ τὸ ἀκαριαῖον πλεονεκτούσης· εἰ γὰρ καὶ ἡ τετάρτη τῶν ἡμερῶν, τῶν φωστήρων ἡύχει θεωμένη τὴν γένεσιν, ἀλλ' οὐκ ἦν αὐτοῖς ἐπιτετραμμένον καὶ τὴν ἐναντίαν εἶναι, ὡς γε δὴ τανῦν, τοῦ παντός· ὁ μὲν γὰρ ἥλιος, τὸ πρῶτον ἰσημερινὸν

1) Εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ἦν, ἀτάκτως κἀν προῦθαινε συμπίπτειν, ὡς εἴοικε, τὸ ἡμέτερον· οὐκ εἴδ' δύο, πλείονων δὲ ἢ ἐλαττόνων ἐκάστου ἔτους τῶν ἡμερῶν ἐπιγιγνόμενον· ταῦτα εὐρήται ἐν χ. ε.

εὐθύς τμήμα τοῦ ζωδιακοῦ ὑπελθὼν, ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ κριοῦ ἴδρυτο μοίρα· ἡ δέ γε σελήνη, ἐν τῇ κατὰ διάμετρον τούτου χώρα παραχρῆμα δίστατο, τὸ φθινοπωρινὸν μὲν, ἰσημερινὸν δὲ καὶ αὕτη, τὸν ζυγὸν, διῖππεύουσα, μηδὲ βραχὺ τοῦ ἡλίου προεκπηδῶσα, ὡς γοῦν πέφυκε τρέχειν τὴν τήμερον, οὐ γὰρ ἦν ἄλλως τὸ πλησιφαῆς ἀκριβῶς αὐτῇ περισώζεσθαι, μηδὲν ἀτελὲς ἐξ ἀρχῆς τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς ὑποδεικνύντος πεποιημέναι, εἰ καὶ τὸ τετραμμένον πρὸς τὸν ἥλιον αὐτῆς ἅπαν μέρος, διόλου πεφωτισμένον τυγχάνον, τῷ δικφώρῳ τῆς κινήσεως ποικίλα τὰ τῶν φωτισμῶν ἡμῖν ὑποφάνει σχήματα. Ὁμαλῶς τοίνυν καὶ ἄμφω τὰ φῶτα, μᾶλλον δὲ ἀκινήτως ὁμοῦ τῷ παντὶ συγκινούμενα, τὸ τέλος οἰοῦναι τῆς τοῦ παντός δημιουργίας ἀνέμενον. Τῇ γε μὴν ἕκτῃ, χερσὶ Θεοῦ ὁ ἄνθρωπος πλάττεται, ἰσημερίας εἰσέτι καλὸν ἐπανθούσης, καὶ τῆς σελήνης τῷ δαψιλεῖ τῆς αἴγλης πρὸς τὸν ἥλιον ἰσταμένης ἐξ ἐφαμίλλου σχεδόν· οὐ γὰρ ἦν εἰκός, ἢ τὸν πρῶτον ἄνθρωπον πρὸ τῆς ἰσημερίας πλασθῆναι, ἠνίκα σκότῳ τὰ πάντα ἐκρύπτετο, θς διὰ τὴν πολλὴν πρὸς τὸ φῶς οἰκειότητα, καὶ τοῖς ἀπηλλοτριωμένοις τοῦ τῆς εὐσεβείας φωτός, φῶς κατὰ λόγον προσείρηται, ἢ τοὺς φωστῆρας τοῦ προσήκοντος καθυφεῖναι κόσμου, νῦν πρῶτον δορυφοροῦντας τῷ βασιλεύειν τῆς κτίσεως μέλλοντι· ἄλλως τε καὶ τοῦ χρόνου μέλλοντος δημιουργεῖσθαι, ἔδει τὴν ἡμέραν δήπου καὶ τὴν νύκτα ἄρτι παραγενομένης, ἐκ τῆς ἰσότητος ἄρξασθαι· ἐπεὶ καὶ προτέρα κατὰ φύσιν αὕτη τῆς ἀνισότητος, ὡς αἱ ἕξεις τῶν στερήσεων, τοῦ Θεοῦ ἡμᾶς ἐντεῦθεν διδάσκοντος τὸν τῆς ἰσότητος νόμον, ἐν ᾧ τὸ τῶν ἀρετῶν ἔστηκεν, ἐπίπροσθεν τιθέναι πάσης πλεονεξίας καὶ ἀνισότητος· εἴθ' οὕτω τῶν φωστήρων μετὰ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν, ὡς ἐξ ἀφετηρίας τρέχειν ὑπαρξασμένων, καὶ μὴ ἰσοταχῶς πεφυκότων κινεῖσθαι, τὴν ἀνωμαλίαν ἐπεισελθεῖν. Ἐπεὶ γοῦν τὴν ἐξ ἀμαρτίας τοῦ ἀνθρώπου πτώσιν εὐδόκησεν ὁ Κύριος ἐπανορθώσασθαι, προσήκον ἦν ἐν τῇ τοῦ χρόνου ἰσημερινῇ ἀρχῇ, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος τὴν πρώτην ἔσχε πλάσιν, καὶ τὴν αὐτοῦ οἰκονομηθῆναι ἀνάπλασιν, καὶ ὅτι, ἐπειδὴ τὸ φῶς ἔμελλεν αὔξειν τῆς εὐσεβείας, καὶ τὸ σκότος τῆς ἀσεβείας μειοῦσθαι, μετ' ἰσημερίαν τὸ σωτήριοιον πάσχα οὐκ ἔξω λόγου

τελείται, ἡνίκα τὸ μὲν τῆς ἡμέρας φῶς ἐπιδίδωσι, τῆς νυκτὸς δὲ τὸ σκότος ἐλαττοῦται.

Διατί οὐ γίνεται κύριον πάσχα κατ' ἔτος.

Οὐκ αἰεὶ δὲ κύριον γίνεται πάσχα, διότι ἐπὶ τούτου χρῆ πολλὰ συνδραμεῖν· οὐ μόνον γὰρ τὸ κατ' ἔτος ἐπιζητούμενον τῆς σελήνης πλήρης, ὅπερ ἡ τῶν ἡμερῶν τεσσαρεσκαίδεκάτη ταύτη χαρίζεται, τῇ ἰσημερίᾳ δεῖ συνελθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἕκτην τῶν ἡμερῶν, καὶ τὴν τοῦ Μαρτίου τρίτην καὶ εἰκοστήν, ἅπερ καὶ ὅτε ὁ πρῶτος Ἀδάμ ἐπλάττετο, καὶ ὅτε πρὸς τοῦ δευτέρου Ἀδάμ αὐτὸς οὗτος ἀνεπλάττετο, συνημμένα ἦν· ταῦτα δὲ σπανίως εἰώθει συμπίπτειν· διὸ καὶ οἱ λεγόμενοι ἐμβόλιμοι μῆνες εἰσαγόμενοι, τὴν περὶ τὸν καιρὸν τοῦ πάσχα ποιοῦσιν ἀνωμαλίαν· ἐπιζητούμεν γὰρ ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ πάθει, προηγουμένως μὲν, ὡς δεδήλωται, τὴν τῆς σελήνης ιδ' μετ' ἰσημερίαν εἶναι· εἰ γὰρ μικρὸν γοῦν φθάσεις τχύτην, νόμος παρ' ἡμῖν θεῖος, τὸν μὲν σεληνιακὸν ἐκεῖνον μῆνα παντάπασιν ἀθετεῖν, πρὸς δὲ τὴν ιδ' τοῦ ἐξῆς ἀπαντῆν· ἔπειτα κυριακῇ τὸ πάσχα τελεῖν, καὶ τοῖς Ἰουδαίοις μὴ συνεορτάζειν· οὐ χάριν, καὶ εἴγε κυριακῇ τὸ Ἰουδαϊκὸν πάσχα συνέλθοι, εἰς τὴν ἐξῆς ἡμεῖς ὑπερτιθέμεθα τὸ ἡμέτερον, ἥτις καθαρὰ δήπου καὶ ἐλευθέρα τῆς τῶν Ἰουδαίων ἔσαι τελετῆς. Ἀνωμαλίας οὖν διὰ ταῦτα περὶ τὴν ἐορτὴν γινομένης τοῦ πάσχα, τῆς κυρίας τοῦ μηνὸς ἡμέρας ἐπὶ τὸ πλεῖστον διαμαρτάνομεν. Ὁ γὰρ Κύριος τὸ σωτήριον ὑπῆλθε πάθος, εφθ' ἔτους ἐνισταμένου, τρίτον μὲν καὶ εἰκοστὸν τοῦ ἡλίου κύκλον διανύοντος, δέκατον δὲ τῆς σελήνης· καὶ οἱ μὲν Ἰουδαῖοι περὶ τὸ Ἰουδαϊκὸν εἶχον πάσχα, τῇ τελευταίᾳ μὲν τῆς ἐβδομάδος ἡμέρα, ὡς φασιν οἱ Εὐαγγελισταί, μεγάλην ἀποκαλοῦντες τὴν ἡμέραν ἐκείνην τοῦ σαββάτου, τετάρτη δὲ τοῦ Μαρτίου καὶ εἰκοστῇ· τῆς δὲ ἐπιούσης κυριακῆς, ἥτις τῷ ἡλίῳ ἀφώρισται κατεξάριετον, καὶ εἰς τὴν πέμπτην καὶ εἰκοστήν ἀκολούθως τοῦ Μαρτίου ἐτέλει, ὁ νοητὸς τῆς δικαιοσύνης ἥλιος Χριστὸς ἐκ τοῦ τάφου ἀνέτειλεν. Ἐπει τοίνυν τὸ νομικὸν, ὡς εἴρηται, πάσχα, ιδ' τῆς σελήνης μετ' ἰσημερίαν τελεῖται, ἀπὸ τῆς κ' τοῦ Μαρτίου μέχρι τῆς ιη' τοῦ Ἀπριλίου εἰωθὸς ἐμπίπτειν, τὸ δὲ ἡμέτερον τῇ μετὰ τοῦτο

κυριακῆ, δημιουργός δὲ τῶν ἡμερῶν τε καὶ ἐβδομάδων ὁ ἥλιος, ἀμφοτέρων τῶν φώτων τοὺς κύκλους διαμετρούμενος, τὸ προκείμενον ἐκ τοῦ βᾶστος θηρῶμεν. Κύκλοι τοίνυν ἐτέθησαν τῇ μὲν σελήνῃ ιθ', ὁκτώ δὲ καὶ εἴκοσι τῷ ἡλίῳ· κακείνοι μὲν ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου νόμῳ φύσεως ἄρχονται, ὥσπερ δὴ καὶ ὁ ταύτης θεμέλιος· οἱ δὲ γε τοῦ ἡλίου, τὴν ἀρχὴν τοῦ Ὀκτωβρίου ἔσχον ἀρχὴν· οὐδέτερον ἀλόγως οἶμαι, εἰ καὶ τὰς αἰτίας τούτων ἔργων διεξελεθῆν.

Διὰ τί ιθ' τῆς σελήνης εἰσι κύκλοι;

Μέχρι μὲν οὖν τῶν ιθ'. οἱ τῆς σελήνης ἀναβιβάζονται κύκλοι 1)· διὰ τοῦτον τὸν τρόπον ὁ σεληνιακὸς μῆν τέως, κατὰ τὸ πρόχειρον, δι' ἡμερῶν γίνεται κθ'. καὶ ἡμισίας· ταύτη τοι καὶ κατ' ἐνιαυτὸν οἱ τῆς σελήνης ιθ'. μῆνες, εἰς ἡμέρας ποσοῦνται τνδ', ἐνδεουσῶν πρὸς τὰς τξέ., καὶ τοῦ τεταρτημορίου τῆς ἡμέρας, ἃς ὁ ἥλιος κατ' ἐνιαυτὸν ποιεῖται, ἡμερῶν ια'. καὶ τετάρτου· ἐννεακαιδεκάκις δὲ τῇ ἡλικίῃ κινήσει γινόμενος ὁ ἐνιαυτός, καὶ ποιῶν ἡμέρας ς θλθ'. πρὸς τῷ ἡμίσει καὶ τετάρτῳ, τοὺς μὲν ιθ'. σεληνιακοὺς μῆνας εἰς σκῆ. περιόστησιν ἐν ἡμέραις ςψκς', τὰς δὲ εἰρημένας περιττὰς ἡμέρας, ἦτοι τὰς ια'. καὶ τὸ δ'. εἰς ἐτέρους σεληνιακοὺς μῆνας ἐπτὰ, ἔχοντας ἡμέρας σς'. καὶ ἡμισίαν· ἔτι δὲ εὐρίσκονται περιττεύουσαι ἡμέραι ζ'. καὶ τέταρταν· ἀλλὰ καὶ αὗται τῇ τοῦ κύκλου τῆς ἐννεακαιδεκαστηρίδος ὀλότῃ συνυπάγονται, ὡς δειχθήσεται. Ἐπεὶ γάρ, κατὰ τὸν Πτολεμαῖον, οὐχὶ κθ'. ἡμερῶν καὶ λ'. πρώτων λεπτῶν μόνον, ἦτοι ἡμισίας ἡμέρας, ὁ σεληνιακὸς γίνεται μῆν, ἀλλὰ καὶ ἐτέρου λεπτοῦ ἐνός ἡμίσεως καὶ τρίτου, ἦγουν ἐνός πρώτου καὶ ν'. δευτέρων· καὶ τοῦτο ἀποδείκνυσι διὰ τῶν γινομένων ὄλων μηνῶν ἀπὸ ἐκλείψεως εἰς ἐκλείψιν· ταῦτα, τὸ ἐν, λέγω, λεπτόν, καὶ τὸ ἡμισυ, καὶ τὸ τρίτον, ἐν ταῖς εἰρημέναις σλέ. τῆς σελήνης περιόδοις ἀναβιβαζόμενα, ποιοῦσι λεπτὰ πρῶτα υλ', καὶ δεύτερα ν', ἅπερ ἅπαντα ἐπὶ τὰ ἐξήκοντα μεριζόμενα, τὰ μὲν υκ'. ποιοῦσιν ἡμέρας ἐπτὰ· τὰ δὲ ὑπολειπόμενα πρῶτα δέκα, καὶ

1) κύκλοι τοίνυν ἐτέθησαν τῇ μὲν σελήνῃ ιθ'. 1210

πεντήκοντα δεύτερα, οὐ δύνανται τέταρτον ἡμέρας ποιῆσαι· λείπουσι γὰρ λεπτά πρῶτα τέσσαρα, καὶ δεύτερα δέκα· καὶ τοῦτο κατὰ λόγον, διὰ τὸ ἐνδεῖν ἐκάστη ἐννεακαιδεκαετηρίδι, ὡς ἀποδέδεικται τῷ Πτολεμαίῳ, λεπτῶν πρώτων τριῶν καὶ δευτέρων λζ'. εἰ δὲ καὶ ἔτι λείπουσι λεπτὸν πρῶτον ἓν, καὶ κζ'. δεύτερα, οὐκ ἔξω λόγου καὶ τοῦτο, διότι οὐχὶ τέταρτον ἡμέρας ὀλόκληρον συναπαρτίζει τὸν ἐνιαύσιον κύκλον, ἀλλὰ παρὰ τριακοστὸν ἡμέρας, ὡς ἐν ἄλλοις εἰρήκαμεν. Καὶ οὕτω μὲν ὁ σεληνιακὸς κύκλος ἐξ ἀνάγκης ἐν μόνοις γνωρίζεται ιθ'. ἔτεσιν, ὡς καὶ τοῦ περιττεύοντος τῶν κατ' ἔτος σεληνιακῶν περιόδων, διὰ δεκαεννέα 1) μόνων ἐτῶν εἰς τὰς τοιαύτας ἐντελεῖς περιόδους ἀναβιβαζομένου, καὶ πάσας τὰς εἰρημένας σφέ. ποιούντος πάντη ἀνελλιπίς, καὶ μηδέν τι λοιπὸν ἔχούσας περιττὸν, ὡσπερ ἦν τῷ κύκλῳ τούτῳ σκοπός· ἐκάλεσαν δὲ τὸν χρόνον τοῦτον περιοδικόν, ὡς εἰς μίαν ἀποκατάστασιν ἄγοντα τὰς διαφορὰς τῶν κινήσεων τῶν φώτων ἀμφοῖν.

Διὰ τί εἰσιν εἰκοσιοκτῶ οἱ τοῦ ἡλίου κύκλοι;

Εἰς κή. δὲ κύκλους ἀνεισιν ὁ τοῦ ἡλίου δρόμος, ὅτι αἱ τξέ. καὶ τέταρτον ἡμέρας τοῦ χρόνου ποιῶσιν ἐβδομάδας νβ'. καὶ περιττεύει καθ' ἕκαστον χρόνον ἡμέρα μία, καὶ κατὰ τέσσαρας χρόνους, αὐθις ἑτέρα μία· ὅθεν καὶ ζητοῦντες εὑρεῖν ἀπὸ τῆς τοῦ ἡλίου κινήσεως τὴν τῆς ἐβδομάδος ἡμέραν, καθ' ἕκαστον κύκλον αὐτοῦ, ἡμέραν μίαν προσλαμβάνομεν, καὶ μετὰ τέσσαρας χρόνους, χάριν τοῦ βισέκτου, ἑτέραν μίαν· καὶ συμποσοῦντες, τὴν ζητούμενην ἡμέραν εὐρίσκομεν. Αἱ οὖν περιττεύουσιν αὐταὶ ἐν οὐδενὶ ἑτέρῳ χρόνῳ ὀλοκλήρους ἐβδομάδας ἀπαρτίσαι δύνανται, ὡς ἐν τῷ τέλει τοῦ χρόνου καὶ τέλος ἐβδομάδος εὑρεθῆναι, εἰ μὴ ἐν τῷ κή. κύκλῳ· αἱ γὰρ κή. ἡμέραι, ἐβδομάδες γίνονται τέσσαρες, καὶ τὰ κή. τέταρτα τῶν ἡμερῶν, ἐβδομάς αὐθις μία, ὑπερ ἐν ἑτέρῳ οὐχ οἶόν τε συμβῆναι κύκλῳ, εἰμὴ ἐν τῷ κή. ἢ ἐν τῷ δις κή, ἢ τρις κή. καὶ ἐξῆς· ἐὰν δὲ ἐπέκεινα τῶν ιθ'. τῆς σεληνιακῶν κύκλων, ἢ τῶν κή. τοῦ ἡλίου, ἐθελήσωμεν ἐκτεῖναι τὸν ἀριθ-

1) δι' ἀριθμῶν μόνων ιθ'. ἐτῶν 1375.

μόν, εὑρεθήσεται τὸ ζητούμενον ἐν τοῖς ἐπέκεντα κύκλοις, ὡς καὶ ἐν τῷ α΄ ἢ β΄ ἢ γ΄ κύκλῳ ἐπεγεγνώσκετο.

*Διὰ τί ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου οἱ τῆς σελήνης κύκλοι
καὶ θεμέλιοι ἄρχονται;*

Ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς τὸν τε κύκλον τῆς σελήνης καὶ τὸν θεμέλιον ψηφίζεῖν ἀρχόμεθα, ὅτι τῇ μὲν τετάρτῃ τῆς ἐβδομάδος ἡμέρᾳ, ὅτε ἥλιος καὶ ἡ σελήνη τῷ δημιουργῷ λόγῳ εἰς τὸ εἶναι παρήχθησαν, τῷ δὲ πεντεκαίδεκάτῳ δρόμῳ τοῦ κατὰ τὸν Μάρτιον μῆνα σεληνιακοῦ μηνὸς, ἄρτι πρῶτον ἀνατετάλλασιν, ἅτε τῆς σελήνης πεντεκαίδεκαταΐας εὐθύς καὶ τελείας ἀναφανείσης, μηδὲν ἀτελὲς ἐξ ἀρχῆς τοῦ Θεοῦ πεποιηκέναι θελήσαντος· ἵνα μετὰ τὸ δύναι τὸν ἥλιον πρῶτ' ἀνατείλαντα, καὶ τὴν εἰς ἐξουσίαν αὐτῷ δοθείσαν ἡμέραν ὅλην κατα φωτίσαντα, ὅλην καὶ αὐτὴ καταυγάσῃ τὴν ὑπεξούσιον νύκτα. Ἀπὸ τῆς 1^{ης} οὖν τοῦ Μαρτίου μέχρι ὅλου τοῦ Δεκεμβρίου, μῆνες εὐρίσκονται ἡλιακοὶ μὲν θ΄ καὶ ἡμῖς, διαφόρους ἡμερῶν ἕκαστος ποσότητος ἔχοντες· οἱ δὲ τῆς σελήνης, δι' ἡμερῶν ἀεὶ γινόμενοι κθ΄ καὶ ἡμισείας, οὐ μόνον μῆνες ὀρῶνται τοσοῦτοι, ἀλλὰ πρὸς τούτοις καὶ ἡμέραι περιττεύουσιν 1^α. ὁ γὰρ Ἰανουάριος καὶ ὁ Φεβρουάριος συντιθέμενοι, οὐδὲν πλέον φέρουσι σεληνιακῶν δύο μηνῶν. Ἐπεὶ οὖν τῇ τοῦ Ἰανουαρίου 1^α ὁ περιττεύων τῶν 1^α ἡμερῶν ἀριθμὸς σαφῶς ἀνεφάνη μετὰ τὸν ἀπαρτισμὸν τοῦ τελείου τῆς σελήνης κύκλου, ἀναγκαίως ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου ὅτε κύκλος αὐτῆς, καὶ ὁ περιττεύων ἀριθμὸς ἄρχεται, θεμέλιος τῶν ἡμερῶν τοῦ ἐξῆς αὐτῆς κύκλου, καὶ ὢν, καὶ καλούμενος.

Διὰ τί ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου οἱ κύκλοι τοῦ ἡλίου ἄρχονται;

Ἀπὸ δὲ τοῦ Ὀκτωβρίου τὰς τῶν κύκλων τοῦ ἡλίου φαμὲν ἄρχεσθαι περιόδους, ὅτι τῷ 1^ῳ δρόμῳ τοῦ Μαρτίου μηνὸς, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου, μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς, ἐνηλλαγμένως αἱ τῶν μηνῶν ἡμέραι πρὸς τὰς τῆς ἐβδομάδος ἐφέροντο· τῇ δὲ 1^ῃ τοῦ Ὀκτωβρίου εὐρεθείσης καὶ τῆς ἐβδομάδος ἐν τῇ 1^ῃ τῶν αὐτῆς ἡμερῶν, ἐκείθεν καὶ ἀρχόμεθα· οὐδεὶς γὰρ τῶν μηνῶν ἕτερος, ὅτι μὴ μόνος ὁ Ὀκτώβριος, κατὰ τὴν πρώτην τοῦ

ἡλίου περιόδον, τὴν πρώτην τῶν αὐτοῦ ἡμερῶν τῇ πρώτῃ τῆς ἑβδομάδος ἔχει συμπίπτουσαν. Ἐκ τούτου τοίνυν ἀρχόμενοι, ἐκάστου τῶν ἐξῆς μηνῶν, τὰς μὲν κή. ἡμέρας ἐῶμεν, ὡς ὀλοκλήρους ἑβδομάδας ἀπαρτιζούσας, τὰς δὲ ἐπέκεινα τούτων λαμβάνομεν, ἕως ἂν εἰς τὴν ἡμέραν ἔλθωμεν, περὶ ἧς τὴν ζήτησιν ἔχομεν. Ὅτι δὲ κατὰ τὸν πρῶτον τῆς δημιουργίας τοῦ ἡλίου κύκλον οὕτω συνήντησε, καταμαθεῖν εὐπετές· ἀπὸ τῆς ιε. τοῦ Μαρτίου, ἐν ἣ τὴν γένεσιν ἔσχεν ὁ ἥλιος, μέχρις ὄλου τοῦ Σεπτεμβρίου, μετὰ τῶν πρὸ τοῦ ἡλίου τριῶν ἡμερῶν ἡμέραι γίνονται σγ', αἵτινες ποιοῦσιν ἑβδομάδας ἑννέα καὶ εἴκοσιν· ἐπτάκις γὰρ τὰ εἴκοσιν, ἑκατὸν τεσσαράκοντα, καὶ ἐπτάκις τὰ ἑννέα, ἐξήκοντα τρία· λοιπὸν ἡ πρώτη τοῦ Ὀκτωβρίου ἐγένετο καὶ πρώτη τῆς ἑβδομάδος.

Πῶς ὁ τῆς σελήνης εὐρίσκεται κύκλος;

Ἄλλ' ἠνίκα τὸν τῆς σελήνης κύκλον εὐρεῖν ἐθελήσεις, τοῖς δακτύλοις τῶν χειρῶν τὸ ἐνιστάμενον ἔτος λάμβανε. Κεῖσθω δὴ τὸ ἐφ' ἡμῶν ρωμγ'. καὶ ἐπεὶ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν ἔχουσι τῶ ιθ'. ἀριθμῶ τῶν τῆς σελήνης κύκλων, ὅ, τε ρή'. καὶ ὁ α θ', ἄφελε πρῶτον ἐκ τρίτου τὸν α θ'· εἶτα τῶν μεινάντων ἀρμγ'. ἀφελῶν ἐξάκις τὸν ρή', ἕξεις τὰ περιλειπόμενα τρία, ἅπερ εἰσὶν ὁ κύκλος τῆς σελήνης. Εἰ δὲ βούλει, κράτησον τὸ μικρὸν ἔτος μόνον, ἦτοι τὰ μγ'. πρόσθεε καὶ τὰ ιζ'. τὰ περισσεύσαντα ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, καὶ τὰ ὁμοῦ γινόμενα ξ'. ὕφελε ἐπὶ τῶν ιθ'. καὶ τὰ καταλειφθέντα τρία δηλοῦσι τρανώεως τῆς σελήνης τὸν κύκλον.

Πῶς ὁ τῆς σελήνης εὐρίσκεται θεμέλιος;

Τὸν δὲ ταύτης θεμέλιον ἀκριβῶς εἶση, εἴαν περ ὅν εὔρες αὐτῆς κύκλον ἐνδεκαπλασιάσας, καὶ τρεῖς ἡμέρας τούτοις προσθεῖς, ὑφέλης ἐπὶ τῶν λ'. καὶ τὸν καταλειφθέντα ἀριθμὸν, ὡς θεμέλιον τῆς σελήνης κρατήσης· αἱ δὲ τρεῖς αὗται ἡμέραι προστίθενται, διὰ τὸ μὴ ἀποκαθίστασθαι τὰς τῆς σελήνης κατὰ μῆκος παρόδους ἐν ὅλοις ιθ'. ἔτεσιν, ὡς εἴρηται· ἀλλὰ παρὰ μιᾶς ἡμέρας ἐξηκοστὰ πρῶτα τρία, καὶ δευτέρα τριάκοντα ἐπτά, ὥστε εἰς

τριακοσίους, τέσσαρας ἐνιαυτούς μίαν ἡμέραν ἔγγιστα τὸν κύκλον ἐλαττωῦσθαι τῆς σελήνης· διὰ δὴ τοῦτο ἐπὶ μὲν τοῦ εϑκθ'. ἔτους τοῦ κόσμου, οὐδεμία ἡμέρα τῷ ἑνδεκαπλασιασμῷ τοῦ κύκλου τῆς σελήνης προστίθεται· τὸ ἀπ' ἐκσίνου δὲ ἄχρι τοῦ ςσλγ'. ἔτους, μία προστεθῆ· ἐντεῦθεν δὲ μέχρι τοῦ ςφλζ'. ἔτους, δύο· αὐθις δὲ ἄχρι τοῦ ςωμα', τρεῖς· εἰσέπειτα δὲ καὶ τὸ ἴσον τοῦ εἰρημένου χρόνου διάστημα, τέσσαρες προστεθήσονται· πλὴν καὶ κατὰ τὸ παρὸν τὸν ιζ', τὸν ιη', καὶ τὸν ιθ'. κύκλον τῆς σελήνης ἑνδεκαπλασιάζων, τέσσαρας ἡμέρας προσθήσεις, καὶ οὕτω τὴν ποστὴν τοῦ σεληνιακοῦ εὐρεῖν ἂν δυναθῆίης μηνός.

Πῶς οἱ τοῦ ἡλίου κύκλοι εὐρίσκονται;

Ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τοῦ ἡλίου, κράτησον ταῖς χερσὶ τὸ τρέχον ἀρτίως ςωμγ'. ἔτος· καὶ ἐπεὶ ὁ εἰκοστός ὄγδος τῶν κύκλων τοῦ ἡλίου ἀριθμὸς ἀναλογεῖ τῷ τε σπ' καὶ τῷ βώ. ἄφελε ἐκ δευτέρου τὸν βώ. καὶ τῶν περιλειπομένων ασμγ'. αὐθις ἄφελε τετράκις τὸν σπ'. εἶτα τῶν μεινάντων ρκγ'. τετράκις ἀφελόντος σου τὸν κή, ἀνεξάντλητος μένει ὁ ιά. ὅς ἐστιν ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος.

Ἄλλως.

Ἢ καὶ οὕτω· κράτησον πρὸς μικρὰ ἔτη τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος, ἕτοι τὰ μγ'. πρόσθεε καὶ τὰ καταλειφθέντα τῆς παρελθούσης κδ'. καὶ τὰ ὁμοῦ γινόμενα ξζ'. μέρισον ἐπὶ τὰ κή. καὶ τὰ τούτων ἐλάττονα ιά, ὁ κύκλος ἐστὶ τοῦ ἡλίου.

Ἐτέρως.

Ἄλλὰ γὰρ μηδὲ ταύτην ἀπαξιώσης τὴν μέθοδον, καὶ ῥᾶτα τὸν ἐπιζητούμενον κύκλον καὶ ἀμφοτέρων συνήσεις τῶν φώτων. Ὁ ιθ'. κύκλος τῆς σελήνης, καὶ ὁ κή. κύκλος τοῦ ἡλίου, ἀλλήλοις πολυπλασιαζόμενοι, τὸν φ'. καὶ λβ'. συνάγουσιν ἀριθμὸν, ἄλφα τισὶν ὀνομαζόμενον, παρὰ τὸ συνάγεσθαι τὴν αὐτὴν ποσότητα τοῖς ἐξ ὧν τὸ ἄλφα στοιχεῖον σύγκειται· τούτῳ τοίνυν καὶ τὸ πλήρωμα τῶν κύκλων ἀκολούθως συνέρχεται· ὁ μὲν γὰρ εὐθύς ιθ'. ὁ τῆς σελήνης, ὄγδος δὲ καὶ εἰκοστός ὁ τοῦ ἡλίου γίνεσθαι· οὐκοῦν μέρισον τὰ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἔτη ἐπὶ τὰ φλβ'. οὕτω· δωδεκάκις τὰ πεντακόσια, ἑξακίσις χίλια· δωδεκάκις τὰ λ'.

τριακῶσια ἐξήκοντα· δωδεκάκις τὰ δύο, κδ' ὁμοῦ ,στπδ'. λοιπὰ υζά. πρὸς τὸ σήμερον τυχὸν ,τωμέ. ἔτος· καὶ ἂν μὲν τὸν κύκλον τῆς σελήνης ἐθέλης εὔρειν, μέρισον τὰ υζά. ἐπὶ τὰ ιθ'. οὕτως· κ'. τὰ δέκα, σ' κ'. τὰ θ'. ρπ' δ'. τὰ ι. μ'. τετράκις τὰ θ'. λς'. ὁμοῦ υνς'. λοιπὰ ε. ταῦτα πέφυκεν ὁ τῆς σελήνης κύκλος· ἂν δὲ τοῦ ἡλίου ζητῆς, οὕτως· δεκάκις τὰ κ'. σ' δεκάκις τὰ η'. π' ἑξάκις τὰ κ'. ρκ' ἑξάκις τὰ η'. μή. ὁμοῦ υμή. λοιπὰ ις'. ἃ δὴ πέφυκεν ὁ κύκλος τοῦ ἡλίου.

Πῶς εὑρίσκεται ἡ Ἰνδικτος ;

Οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς Ἰνδικτου ποιεῖ· τὰ μὲν ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἔτη ἀναλύων ἐπὶ τὰ ιέ. τὰ δὲ μικρὰ, μετὰ προσθήκης ἐτῶν ε. μερίζων αὐθις ἐπὶ τὰ ιέ. Εἰ γὰρ καὶ τοῖς τὰ Ἑλλήνων φρενεῦσι Ῥωμαίοις ἐξεύρηται τὸ τῆς Ἰνδικτου καὶ ἐπινεμήσεως ἔθος, διὰ τὸ φανερώς ἐπὶ τοσούτοις ἐναλλάττειν χρόνοις τὰς τῶν ἀνθρώπων ἡλικίας, ἀλλ' ἔλαθον ἐαυτοὺς τῇ ἀληθείᾳ καὶ οὗτοι συνενεχθέντες, καὶ τοῖς τῷ μεγάλῳ Μωσεῖ ἀναγεγραμμένοις ἀπὸ κτίσεως κόσμου συμφθεγγόμενοι χρόνοις.

Πῶς τὸ νομικὸν εὑρίσκεται πάσχα ;

Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὴν εὔρεσιν ἤδη τοῦ νομικοῦ ἴωμεν πάσχα· Ἐνδεκαπλασίασον τὸν τηνικαῦτα διῆππεύοντα τῆς σελήνης κύκλον, προστίθει τούτοις ἡμέρας ἕξ, τὰς συνισταμένας ἐκ τοῦ εἰρημένου λεπτοῦ ἐνὸς καὶ ἡμίσεως καὶ τρίτου, ἅπερ κατ' ἐπέκεινα τῶν κθ'. καὶ ἡμισείας ἡμερῶν ἔχων δέδεικται ὁ τῆς σελήνης μηνιαῖος κύκλος· ἀπὸ δὲ τοῦ ις'. κύκλου μέχρι τοῦ ιθ'. ἡμέρας προσθήσεις ἐπτὰ· πλείων γὰρ ἢ ἐκείνων ποσότης ἐν τούτοις συνάγεται· καὶ ἐνώσας ἀπάσας, ἔκβαλε τὰς τριακοντάδας καὶ τὰ περιλειφθέντα ἦττονα τῶν λ'. κάτασχε μόναν· καὶ τούτοις προστίθει τὰς τοῦ Μαρτίου ἡμέρας, μέχρις ἂν εἰς τὸν ν'. ἔλθῃς ἀριθμὸν· εἰ δὲ οὐκ ἀρκέσουσιν αἱ τοῦ Μαρτίου πᾶσχα, πρόσθεσ καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀπριλίου, καὶ κατ' ἐκείνην τὴν ποστὴν τοῦ μηνὸς, ἥτις ἀνεπλήρωσε τὸν πεντηκοστὸν ἀριθμὸν, ἴσθι τὸ νομικὸν γινόμενον πάσχα.

Ἄλλως.

Εἰ δὲ δοκεῖ σοι καὶ ἐτέρως, προσίθει τῷ ἐν τῇ α'. τοῦ Ἰανουαρίου

ΚΑΝΟΝΙΟΝ ΕΝ ΠΟΙΟΙΣ ΕΤΕΣΙΝ

Ἡ ΚΑΤΑ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟΝ ΠΑΣΧΑ ΠΑΝΣΕΛΗΝΟΣ

Σελήνης
κύκλος.

Ποία συνέρχεται ποσῆ τοῦ μηνός, κατὰ ποῖον ἀπὸ μεσιμ-
θρίας ὀλοχερέστερον α. ἢ β'. τῆς ἡμέρας λεπτόν.

A.	ς. σ. λγ.		ς. φ. λζ.		ς. ω. κα.	
B.	ς. σ. λδ.	Μαρ. κβ. κγ' μθ''	ς. φ. λη.		ς. ω. κβ.	Μαρτ... λδ'.
Γ.	ς. σ. λε.	'Απρ. ι. κγ' μ''	ς. φ. λθ.	'Απρ. θ κε' κε''	ς. ω. μγ.	'Απρ. η. κζ' νς''
Δ.	ς. σ. λς.	Μαρ. κθ. μς' μα''	ς. φ. ν.	Μαρ. κη. μζ' ν''	ς. ω. μδ.	Μαρ. κς. μθ' νη''
E.	ς. σ. λς.	'Απρ. ιζ. λθ' λδ''	ς. φ. να.	'Απρ. ις μα' μδ''	ς. ω. με.	'Απρ. ιε. μγ' ν''
ς.	ς. σ. λη.	'Απρ. ζ α' λς''	ς. φ. νβ.	'Απρ. ς. γ' μδ''	ς. ω. μς.	'Απρ. ε. ε' νδ''
Z.	ς. σ. λθ.	Μαρ. κς. κγ' λη''	ς. φ. νγ.	Μαρ. κς. κε' μς''	ς. ω. μζ.	Μαρ. κε. κς' μδ''
H.	ς. σ. μ.	'Απρ. ιδ. ιζ' κθ''	ς. φ. νγ.	'Απρ. ιγ. ιθ' λς''	ς. ω. μη.	'Απρ. ιβ. κ' μς'
Θ.	ς. σ. μα.	'Απρ. γ. λθ. λζ''	ς. φ. νδ.	Απρ. β. μα' λθ''	ς. ω. μθ.	'Απρ. α. κγ' κς''
I.	ς. σ. μβ.	Μαρ. κδ. α' λγ''	ς. φ. νε.	Μαρ. κγ. γ' μα''	ς. ω. ν.	Μαρ. κβ. ε' μα'
ΙΑ.	ς. σ. μγ.	'Απρ. ια. νε' κε''	ς. φ. νς.	Απρ. ι. νς' λγ''	ς. ω. να.	'Απρ. θ' νθ' κα''
ΙΒ.	ς. σ. μδ.	Μαρ. λα. ζ' κς''	ς. φ. νς.	Μαρ. λ. ιθ' λς''	ς. ω. νδ.	Μαρ. κθ. κα' μγ''
ΙΓ.	ς. σ. με.	Μαρ. κ. λθ' κθ''	ς. φ. νη.	Μαρ. ιθ. μα' λς''	ς. ω. νγ.	Μαρ. ιη. μγ' μς'
ΙΔ.	ς. σ. με.	'Απρ. η. λγ' κα''	ς. φ. νθ.	'Απρ. ζ. λε' κθ''	ς. ω. νδ.	'Απρ. ς. λζ' λς''
ΙΕ.	ς. σ. μζ.	Μαρ. κη. νε' κγ''	ς. φ. ξ.	Μαρ. κς. νε' λζ''	ς. ω. νε.	Μαρ. κς. νθ' λθ''
Ις.	ς. σ. μη.	'Απρ. ιε. μθ' ις''	ς. φ. ξα.	Απρ. ιδ. να' κγ''	ς. ω. νς.	'Απρ. ιγ. νγ' λζ''
ΙΖ.	ς. σ. μθ.	'Απρ. ε. ια' ις''	ς. φ. ξβ.	'Απρ. δ. ιγ' κε''	ς. ω. νζ.	'Απρ. γ. ια' λγ''
ΙΗ.	ς. σ. ν.	Μαρ. κε. λγ' ιθ''	ς. φ. ξγ.	Μαρ. κδ. λε' κς''	ς. ω. νη.	Μαρ. κγ. λζ' λς''
ΙΘ.	ς. σ. να.	'Απρ. ιγ. κζ' ια''	ς. φ. ξδ.	'Απρ. ιβ. κθ' ιθ''	ς. ω. νθ.	'Απρ. ια. λα' κς''

Θεμέλιος τῆς Σελ.	Οὐκ ἀλλοιῶται	Τὸ νομικὸν Φάσμα.	α'.	β'.	γ'.	δ'.	κε'.	έ.	ς'.
δ'	α'	Απρ. β'	Απρ. ζ'	Απρ. ς'	Απρ. έ.	Απρ. δ'	Απρ. γ'	Απρ. β'	Απρ. α'
κε'	β'	Μαρ. κδ'	Μαρ. κδ'	Μαρ. κγ'	Μαρ. κέ.	Μαρ. κθ'	Μαρ. κζ'	Μαρ. κς'	Μαρ. κέ'
ς'	γ'	Απρ. ι'	Απρ. ιδ'	Απρ. ιγ'	Απρ. ιβ'	Απρ. ια'	Απρ. ιζ'	Απρ. ις'	Απρ. ιέ'
ιζ'	δ'	Μαρ. λ'	Μαρ. λα'	Απρ. ς'	Απρ. έ.	Απρ. δ'	Απρ. γ'	Απρ. β'	Απρ. α'
κη'	ε'	Απρ. ιη'	Απρ. κ'	Απρ. κ'	Απρ. ιθ'	Απρ. κέ.	Απρ. κδ'	Απρ. κγ'	Απρ. κβ'
θ'	ς'	Απρ. ζ'	Απρ. ιδ'	Απρ. ιγ'	Απρ. ιβ'	Απρ. ια'	Απρ. ι.	Απρ. θ'	Απρ. η'
κ'	ζ'	Μαρ. κζ'	Μαρ. λι.	Μαρ. λ'	Μαρ. κθ'	Απρ. ιη'	Απρ. ιζ'	Απρ. ις'	Απρ. κβ'
α'	η'	Απρ. ιέ.	Απρ. κά.	Απρ. κ'	Απρ. ιθ'	Απρ. ιη'	Απρ. ιζ'	Απρ. ις'	Απρ. κβ'
ιβ'	θ'	Απρ. δ'	Απρ. ζ'	Απρ. ς'	Απρ. έ.	Απρ. ιδ'	Απρ. ι.	Απρ. θ'	Απρ. η'
κγ'	ι'	Μαρ. κδ'	Μαρ. λά.	Μαρ. λ'	Μαρ. κθ'	Μαρ. κη'	Μαρ. κζ'	Μαρ. κς'	Μαρ. κέ'
δ'	ια'	Απρ. ιβ'	Απρ. ιδ'	Απρ. ιγ'	Απρ. ιθ'	Απρ. ιη'	Απρ. ιζ'	Απρ. ις'	Απρ. ιέ'
ις'	ιβ'	Απρ. α'	Απρ. ζ'	Απρ. ς'	Απρ. έ.	Απρ. δ'	Απρ. γ'	Απρ. β'	Απρ. α'
κς'	ιγ'	Μαρ. κά.	Απρ. κδ'	Απρ. κγ'	Απρ. κβ'	Μαρ. κη'	Μαρ. κζ'	Μαρ. κς'	Μαρ. κέ'
ς'	ιδ'	Απρ. β'	Απρ. ιδ'	Απρ. ιγ'	Απρ. ιβ'	Απρ. ια'	Απρ. ι.	Απρ. ις'	Απρ. ιέ'
ιη'	ις'	Μαρ. κθ'	Μαρ. λδ.	Μαρ. λ'	Απρ. έ.	Απρ. δ'	Απρ. γ'	Απρ. β'	Απρ. α'
κθ'	ις'	Απρ. ιζ'	Απρ. κά.	Απρ. κ'	Απρ. ιθ'	Απρ. ιη'	Απρ. κδ'	Απρ. κγ'	Απρ. κβ'
ια'	ιζ'	Απρ. ε'	Απρ. ζ'	Απρ. ς'	Απρ. ιβ'	Απρ. ια'	Απρ. ι.	Απρ. θ'	Απρ. η'
κβ'	ιη'	Μαρ. κέ'	Μαρ. λά.	Μαρ. λ'	Μαρ. κθ'	Μαρ. κη'	Μαρ. κζ'	Μαρ. κς'	Απρ. α'
γ'	ιθ'	Απρ. ιγ'	Απρ. ιδ'	Απρ. κ'	Απρ. ιθ'	Απρ. ιη'	Απρ. ιζ'	Απρ. ις'	Απρ. ιέ'

Οὐκ ἀλλοιῶται τὸ νομικὸν Φάσμα ἐν τῇ ἐβδωμάδῳ, ἐν τῇ ἐβδωμάδῳ τῆς ἡμέραν τῆς ἐβδωμάδος, ἐν τῇ ἐβδωμάδῳ τῆς ἡμέραν τῆς ἐβδωμάδος.

εὐρεθέντι θεμελίῳ τῆς σελήνης ἑπακτὰς γ'. τῆς δὲ σελήνης εἰς τὸν ιζ'. ἀφιγμένης κύκλον, καὶ ἀνιούσης, μέχρι τῶν ιθ', τέσσαρας ἑπακτὰς τῷ θεμελίῳ προστίθει· καὶ ἐὰν πλέον τῶν λ'. ὁ ἀριθμὸς γένηται, ὕψελς τὰ λ'. καὶ τοῖς περιλειφθεῖσι προστίθει ἀπὸ τῆς α'. τοῦ Μαρτίου, μέχρις ἂν ὁ ν'. ἀριθμὸς πληρωθῇ· εἰ δὲ τοῦ Μαρτίου πᾶσαι οὐκ ἀνεπλήρωσαν τὸν ἴ', πρόσθεε τὰς λοιπὰς ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου, καὶ κατ' ἐκείνην τὴν ποστὴν τοῦ μηνός, ἧτις ἀνεπλήρωσε τὸν ν', τελούμενον γίνωσκε πάσχα τοῦ νόμου.

Ἄλλως.

Εἰ δὲ βούλει, καὶ οὕτω κράτησον τὸν ἐν τῇ α'. τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς εὐρεθέντα τῆς σελήνης θεμέλιον· τούτῳ προστίθει ἐκ τῶν τοῦ Μαρτίου ἡμερῶν, ἕως ἂν γένωνται ἡμέραι μζ', ἢ ἐκείνων μόνων μὴ ἐξαρκουσῶν, προστίθει καὶ ἀπὸ τῶν τοῦ Ἀπριλίου· πληρὸν τὸν ιζ'. κύκλον τῆς σελήνης θεούσης, μέχρι τοῦ ἑνεακαιδεκάτου, ἡμέρας ἀριθμεῖ μῆ'. κάκει τὸ νομικὸν τελούμενον γίνωσκε πάσχα· πλέον δὲ τῶν εἴκοσι καὶ ἕξ ἡμερῶν ἔχοντος τοῦ θεμελίου τῆς σελήνης, μὴ λάμβανε τὰς τοῦ Μαρτίου πάσας ἡμέρας, ἀλλὰ μίαν μόνην· ἐκ δὲ τοῦ Ἀπριλίου ἀναπλήρωσον τὰς μζ'. ἡμέρας.

Δεῖ δέ σε καὶ τοῦτο εἰδέναί, ὡς ἡ κατὰ τὸ νομικὸν πάσχα κυρίως πανσέληνος ἐν τῷ μέ. εὐρίσκεται ἀριθμῷ, οὕτω γὰρ ἀναπληροῦται εἰς καὶ ἡμισυς σεληνιακὸς μῆν. Ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῶν ῥηθεισῶν ἐτέρων μεθόδων, αἱ συναγαῶσι τὸν ν', οὐκ ἐπὶ τούτου, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ μῆ'. ἀριθμοῦ ἢ σελήνη φθίνειν ὑπάρχει· ἢ δὲ ἀνωμαλία ταύτης, ὡς εἴρηται, καὶ τὰς ἐτέρας δύο προστέθεικεν ἡμέρας· καὶ ἐνταῦθα μὲν τὸν μζ'. συνάγουσιν ἀριθμὸν, ἐκεῖ δὲ τὸν ν'. 1).

Ὅπως τὸ Χριστιανικὸν εὐρίσκεται πάσχα.

Καὶ οὕτω μὲν ἢ ἐν τῷ νομικῷ πάσχα ποστὴ τοῦ μηνός ἡμέρα

1) παρὰ δὲ Γ'. ἀναγινώσκεται καὶ ταῦτα· Ἄλλως, εἰ μὲν ἐν τῷ μαρτίῳ τὸ ἑνεστώεως εὐρίσκεται τῶν Ἰουδαίων πάσχα, προσθετέον ἡμέρας ιθ', κάκει τὸ ἐπιπὸν εὐρεθήσεται· εἰ δὲ ἐν τῷ Ἀπριλίῳ τὸ ἑνεστώεως, ὑπαιρετέον ἡμέρας ἑνδεκα, κάκει τὸ ἐρχόμενον ἔσται· ἐπὶ δὲ τοῦ ἑκκαιδεκάτου τοῦ μηνὸς κύκλου, δώδεκα ἀπαιρετέον, καὶ τὸ ἐπιπὸν εὐθὺς ἔσται δῆλον.

εύρίσκεται. Δεῖ δέ σε εἰδέναι καὶ ποία ταύτη συνέρχεται τῆς ἐβδομάδος ἡμέρα, ὡς ἂν ἐκείθεν ἐπὶ τὴν κυριακὴν ἐρχόμενος, καὶ τὴν ἐν αὐτῇ τοῦ μηνὸς αὐθις καταλαμβάνων ποστὴν, ἐκεῖ τὸ Χριστιανικὸν τελούμενον πάσχα γινώσκης. Κράτησον οὖν τὸν κύκλον τοῦ ἡλίου· προστίθει τούτῳ τὰς λεγομένας ἐπακτάς, ἧτοι κατὰ δ' χρόνους μίαν, αἵτινές εἰσι τοῦ βισέκτου· εἶτα τὰς ἑνδεκα τοῦ τετραμήνου, ἧγουν ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Ἰανουαρίου, ἀπὸ τοῦ ἔχοντος μηνὸς ἡμέρας λ', δύο λαμβάνων, τρεῖς δὲ ἀπὸ τοῦ ἔχοντος λά' ἀπὸ δὲ τοῦ Φεβρουαρίου μὴ λάμβανε, διὰ τὸ ἐσχίτως αὐτὸν κεκολοῦσθαι· καὶ εἰ μὲν ἐν τῷ Μαρτίῳ εὐρίσκεται τὸ πάσχα τὸ νομικὸν, λάβε καὶ τὰς μέχρι τοῦ πάσχα τούτου ἡμέρας· εἰ δὲ ἐν τῷ Ἀπριλίῳ, λάβε καὶ ἀπὸ τοῦ Μαρτίου μόνως τρεῖς, καὶ τὰς τοῦ Ἀπριλίου, ὅσαι μέχρι τοῦ πάσχα εὐρίσκονται, καὶ ἐνώσας ἀπάσας, ἀνάλυσον ἐπὶ τὰ ζ', καὶ εἰ μὲν μία περιλειφθεῖ ἡμέρα, ὑπάρχει κυριακὴ, καὶ δεῖ σε προσμένειν τὴν ἐρχομένην· εἰ δὲ δύο, δευτέρα· εἰ δὲ τρεῖς, τρίτη, καὶ ἐξῆς μέχρι τῶν ἑπτὰ· καὶ ἀφ' ἐκάστης, ἐπὶ τὴν κυριακὴν ἀπαντᾶν, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς, ἐφ' ἣν ἡ κυριακὴ εὐρίσκεται, λέγε τὸ Χριστιανικὸν εἶναι πάσχα.

Ὅπως εὐρίσκεται ἡ ἀπόκρεως.

Μετὰ δὲ τὸ εὑρεῖν τὴν ἡμέραν τοῦ μηνὸς, καθ' ἣν τὸ τῶν Χριστιανῶν πάσχα γίνεται, προστίθει ταύτη τρεῖς ἡμέρας ἐτέρας, τέσσαρας δὲ, εἰ ὁ χρόνος βισέκτος εἴη, καὶ ἐνώσας ἀπάσας, εἰ μὲν ὁ ἀριθμὸς τούτων εἰς τὸν Μάρτιον πίπτει, ζῆται τὴν ἀπόκρεω ἐν τῇ ἰσχύθμῳ τοῦ Ἰανουαρίου ἡμέρᾳ· εἰ δὲ ἐκεῖνος ἐν τῷ Ἀπριλίῳ εὐρίσκεται, σκόπει ταύτην ἐν τῷ Φεβρουαρίῳ. Σκόπει δὲ καὶ οὕτω τὸν ἐνιστάμενον τῆς σελήνης θεμέλιον, ἄχρι καὶ πεντηκοντάδος ἐκτενεῖς, προσεπιβάλλων αὐτῷ τὰς ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ Ἰανουαρίου καὶ πρόσω ἡμέρας, καὶ τοῦ ν'. τελευταίαντος ἀριθμοῦ εἰς οἰανδήποτε ἐβδομάδος ἡμέραν, τῇ ἐξῆς κυριακῇ τὴν ἀπόκρεω βεβαίως ἐπιτέλει· ἀλλὰ τῆς σελήνης εἰς τὸν κς'. καὶ περαιτέρω θεμέλιον προΐουσης, μίαν μόνην ἐκ τοῦ Ἰανουαρίου λήψη, τὰς δὲ γε λοιπὰς, ἐκ τοῦ Φεβρουαρίου· οὕτω δὲ τὴν ἀπόκρεω, ἣ πίπτει, γνωρίζεις· εἰ μὲν εἰς τὸν Ἰανουάριον,

τὸ πάσχα πάντως ἔσται τὸν Μάρτιον, (τὸ τῶν Χριστιανῶν φημί)· εἰ δὲ εἰς τὸν Φεβρουάριον αὕτη, ἐκαίνο τὸν Ἀπρίλιον· ἀφαίρεσιν μόνον τοσοῦτων ἐνθάδε ποιῶν ἡμερῶν, ὅσων ἐκεῖ προσθήκην, τριῶν δηλαδή, εἰ δὲ βίσεκτον εἴη, τεσσάρων. Ἀλλὰ καὶ τὸ νομικὸν ἐντεῦθεν πάσχα γινώσκεται, τῇ αὐτῇ μὲν αἰετῆς ἐβδομάδος ἡμέρα συμπίπτει, ἣν ὁ πενταχοστὸς ἀριθμὸς ἐπὶ τῆς ἀποκρέω δείκνυσι 1), μετ' ἀφαίρεσιν δὲ κἀντεῦθα τριῶν ἢ τεσσάρων τοῦ μηνὸς ἡμερῶν.

*Περὶ τοῦ νομικοῦ πάσχα, καὶ τῆς περὶ τὴν
πανσέληνον διαφωνίας 2).*

Ἄριστα μὲν πάντων, καὶ ὡς οὐκ ἂν τις φήθη κάλλιον, τὸ παρὸν κανόνιον τοῖς Πατράσι συντέθειται· τρὸς γὰρ κύκλους ἀμφοτέρων τῶν φώτων, ἡλίου τε, φημί, καὶ σελήνης, τοῖς ἔξω σελιδίοις ἔχον περιχειμένους, τῷ μὲν τῆς σελήνης κύκλῳ, τὸ νομικὸν ἐγγὺς ὃν δείκνυσι πάσχα, πῶ δὲ τοῦ ἡλίου, τὸ Χριστιανικὸν, ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἔνθα καὶ τὸ νομικὸν κείμενον εὐθείας. Ἄρ' οὖν οὐκ ἐναργῆς τὰ στοιχεῖα ταυτὶ τῶν πραγμάτων εἰκών; Ἄρ' οὐκ ἀμφοτέρων κηρύττει τῶν διαθηκῶν ἐπιφανῶς τὸ διάφορον; Ἡ γὰρ σελήνη τὸν ἐπίσακτον εἰκονίζουσα νόμον, τὸν ἐν τῇ νυκτὶ τῆς πολυθέου πλάνης ἀμυδρῶς ἀβγάζοντα τὴν τῆς θεογονωσίσς ἀλήθειαν, ἀπόρρητον ὃν τοῖς πλείστοις, οἷα μυστήριον, καὶ ὡς περ ἐν σκότει καλυπτόμενον τὸ τέλειον τῆς τρισηλίου Θεότητος φῶς, οὐκ ἔξω λόγου, καὶ τὸ τοῦ νόμου δείκνυσι πάσχα· τὴν δὲ πλουσίαν εἰκονίζων τῆς χάριτος δαδουχίαν ὃ πᾶσιν ἡδὺς ἰδεῖν ἥλιος, καὶ τὴν τρανὴν καὶ ἀνακαλυμμένην ὡς ἐν μεσημβρίᾳ τῆς ἀληθείας ἀκτίνα, καὶ τὴν τῆς Τριάδος ἐπίγνωσιν, ἣν ὁ τῆς δικαιοσύνης πᾶσιν ἐφήπλωσεν ἥλιος, ἕρηγητῆς εἰκότως καὶ τοῦ ἀληθινοῦ πάσχα δείκνυται. Ἀλλ' ἐπειδὴ γὰρ ὁ νόμος τὴν τῆς σελήνης ὀλόκληρον περίοδον μῆνα καλεῖν εἰώθει, καὶ τῇ 14. τοῦ πρώτου αὐτῆς μηνός, τὸ πάσχα θεσπίζει τελεῖν, ἡμῶν δὲ τούτους κατὰ Ῥωμαίους ἔθος μετρεῖν, χρρ-

1) εἰ μὴ βίσεκτον εἴη Β. οὐ καίτοι δὲ ἐν τοῖς ὀκτ' ὅφιν Κώδικι. — 2) Μετ-
θαῖος εἰγνώ ταυτὶ συντεταχέναι. 1978.

σίμως τὸ παρὸν εὐρηται κανόνιον, ὑποδεικνύον τὸν πλησιφαῆ τοῦ πρώτου μηνὸς τῆς σελήνης σχηματισμὸν, ἐν ποίᾳ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ μηνὸς ποστῆ γίνεται· καὶ αὕτη πάλιν ἐν ποίᾳ τυγχάνει τῆς ἐβδομάδος ἡμέρα· ἴν' ἡμεῖς ἐκείθεν ἐπὶ τὴν πρώτην τῆς ἐβδομάδος ἐλθόντες, καὶ τὴν κατ' αὐτὴν αὐθις τοῦ μηνὸς γνόντες ποστὴν, τὸ ἡμέτερον Πάσχα βεβαίως πανηγυρίζωμεν.

Ὅτι τέσσαρες οἱ τοῦ Πάσχα διορισμοί.

Τέσσαρες δέ εἰσιν οἱ ἀναγκαίως ζητούμενοι περὶ τὸ ἡμέτερον τοῦτο Πάσχα διορισμοί· δύο μὲν, οὓς ὁ Ἀποσταλικὸς Θεσπίζει κανῶν, ὡς ἐν τῷ τοῦ Πάσχα Κεφαλαίῳ πρὸ βραχείος 1) εἰρήκχμεν, καὶ δύο, οἷς ἐξ ἀγράφου χρώμεθα παραδόσεως· α'. ὅτι δεῖ μετὰ Ἰσημερίαν ἑαρινὴν τὸ Πάσχα ἐπιτελεῖν· β'. ὅτι οὐ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς Ἰουδαϊκῆς τελετῆς· γ'. ὅτι οὐχ ἀπλῶς μετ' Ἰσημερίαν, ἀλλὰ μετὰ τὴν πρώτην μετ' Ἰσημερίαν πανσέληνον· καὶ δ'. ὅτι καὶ μετὰ τὴν πανσέληνον, εὐθὺς τῆς ἐβδομάδος πρώτη. Ἴνα τοίνυν καὶ οἱ τέσσαρες οὗτοι διορισμοὶ πᾶσιν ἐπίσης διατηρῶνται σοφοῖς τε καὶ ἰδιώταις, καὶ οἱ ἀνά πᾶσαν τὴν οἰκουμένην Χριστιανοὶ τὸν αὐτὸν ἐαρτάζωσι χρόνον, καὶ μὴ ἀστρονόμων ἐκάστοτε δέωνται, τὸ παρὸν οἱ Πατέρες ἡμῶν κανόνιον συντετάχασιν, καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ παραδεδώκασιν, οἰηθέντες δι' αὐτοῦ μηδένα τῶν ῥηθέντων προσδιορισμῶν καταλύεσθαι. Εἴργασται δὲ αὐτοῖς ὁ κανὼν οὕτω λαβόντες ιθ'. ἐξῆς ἐνιαυτοῦς τοὺς ἀπὸ τοῦ ςσλγ'. ἔτους ἀπὸ γενέσεως κόσμου, μέχρι τοῦ ςσνά. καὶ ἐπιλογισάμενοι τὴν ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν μετὰ τὴν ἑαρινὴν Ἰσημερίαν πρώτην πανσέληνον, (ἐπέβαινε δὲ τοῦ τῆς Ἰσημερίας σημείου τηνικαῦτα ὁ ἥλιος, ὅτε τοῖς Πατράσι ταῦτα ἐσκοπεῖτο, τὴν πρώτην καὶ εἰκοστὴν τοῦ Μαρτίου μηνὸς, ὡς τὰ ἰδίως ἡμῖν ἐκτεθέντα σαφῶς δηλοῦσι κανόνια), ἐσημειώσαντο καὶ ποίαν ἡμέραν τοῦ Μαρτίου ἢ τοῦ Ἀπριλίου συμβαίνει τῶν πανσελήνων ἐκάστην γίνεσθαι· περιλαβόντες οὖν τὴν ἑννεακαιδεκάδα ταύτην τῶν ἐτῶν τε καὶ πανσελήνων ἐνὶ κανονίῳ δύο περιέχοντι σελίδια, καὶ μέχρι τριακοσίων ἐτῶν τὰς μετ' Ἰσημε-

1) ἀντὶ πρὸ βραχείος, παρὰ Β. καὶ τοῖς Κώδιξιν ε καὶ Κ εὐρηται, κατὰ τὸ Π σπειχῆεν.

ρίαν ἐαρινὴν τοῦ πρώτου μηνὸς πανσελήνου, ταῖς αἰταῖς τῶν μηνῶν συμπίπτειν ἡμέραις σκοπήσαντες, τῇ ἐφεξῆς ἀνακυκλήσει τῶν ἐννεακκιδεκαστηρίδων, τούτῳ ἡμῖν χρῆσθαι τῷ κανόνι παρέδοσαν, κατὰ γε τὰ ἐξῆς ἅπαντα ἔτη, ὡς οὐκ ἄτροπον ὄν, οὐδὲ τῇ εὐσεβείᾳ λυμαινόμενον, εἰ παρὰ τὴν ἀνώμαλον τῆς σελήνης κίνησιν, μετὰ τὴν ἐξήριθμησιν τῶν ῥηθέντων τ'. ἐτῶν, δὲ κανῶν οὕτως, μὴ κατὰ τὴν πανσέληνον τοῦ πρώτου μηνός, ἀλλὰ μετὰ μίαν ἢ δύο ἡμέρας τὸ νομικὸν δείξει πάσχα, καὶ παρὰ τοῦτο συμβήσεται τὸν δ'. ἐνίοτε μὴ τηρεῖσθαι τοῦ πάσχα διορισμὸν, ἅτε τῆς προσθήκης τῶν δύο ἡμερῶν ὑπερβαίνειν ἔσθ' ὅτε ποιούσης τὴν μετὰ τὴν πανσέληνον πρώτην κυριακὴν, κακείνην μὲν τῇ τῶν Βαβυλίων 1) ἀφορισθῆναι ἐορτῇ, τῇ γε μὴν ἐξῆς τὸ σωτήριον πάσχα ἐπιτελεῖν· τοῦτο δὲ τὸ ἐφ' ἡμῖν ἀρτίως συμβαῖνον, καὶ τοὺς πολλοὺς ἐκταράσσει, ὡς ἀναγκαίου τινὸς καταλυομένου δόγματος καὶ ἀξίου μὴ προρᾶσθαι. Τοῦτο δὲ ὡσπερ πάλαι ἐπιτυχῆσαν οὐκ ἄχρηστον, οὕτω νῦν διαμαρτάνον ἀκίνδυνον δειχθήσεται· οὐ γὰρ λέληθε τοῦτο τοὺς πάντας ἀρίστους ἐκείνους Πατέρας, οὐδὲ παρὰ τὸ ἀνεπιστημόνως ἔχειν αὐτοὺς περὶ τὴν ἀστροθεάμονα τέχνην, τοῦτο συμβέβηκεν, ἀλλὰ παρὰ τὴν τῶν φωστήρων, ὡς εἴρηται, κίνησιν· τὸ δ' ὅπως, αὐτίκα ῥηθήσεται. Τὸ ἐνιαύσιον κίνημα δι' ἡμερῶν ἀποκαθίσταται τξέ. καὶ τεταρτημορίου ἡμέρας ἔγγιστα· αἱ δὲ μέσαι τῆς σελήνης κατὰ μῆκος πάροδοι οὐκ ἀποκαθίστανται ἐν ὅλοις ἔτεσι θ'. τοῖς κατὰ προσθήκην τοῦ τετάρτου ἀριθμουμένοις· ἀλλὰ παρὰ μιᾶς ἡμέρας ἐξηκοστὰ πρῶτα τρια, καὶ δεύτερα λζ'. καὶ διὰ τοῦτο ἐν τδ'. ἐνιαυτοῖς οὐχ ὅλοις πάλιν, ἀλλ' ἐλαττουμένοις ἡμέρας οὐδὲν, λεπτὰ πρῶτα νζ'. καὶ δεύτερα νβ'. ἤτοι μίαν ἡμέραν ἔγγιστα, ἢ εἰρημένη γίνεται ἀποκατάστασις· λαβόντες γὰρ ἀρτίως ἡμεῖς τὴν μετὰ τδ'. ἔτη ἀπὸ τῶν Πατέρων ἐννεακκιδεκάδα, δεκάτην ἐβδόμην οὔσαν τῆς ὑπ' ἐκείνων τῷ τότε ληφθείσης, ἥτις ἄρχεται δηλονότι ἀπὸ τοῦ ςφλζ'. ἔτους, καὶ ἐπιλογισάμενοι τὰς ἐν αὐτῇ μετ' ἰσημερίαν ἐαρινὴν πανσελήνου, εὔρομεν ἐκάστην γενομένην πανσέληνον πρὸ μιᾶς ἡμέρας τῶν ἐν τῇ α'. ἐννεακαι-

1) Ἑβραίων 1375.

δεκάδι, ὡς προτέτακται ἐν τῷ παρ' ἡμῶν ἐκτεθέντι περὶ τούτων κανονίῳ· ὡσαύτως δὲ καὶ τὰς ὁμοίας ἐπιλογισάμενοι συζυγίας τῆς ἐνθακκιδεκάδος, ἧτις ἀπὸ ταύτης ἐν ἴσῳ διαστήματι ἄρχεται, ἀπὸ τοῦ γωμά. δηλονότι ἔτους, πρὸ μιᾶς πάλιν ἡμέρας τῶν πρὸ αὐτῶν ταύτας εὔρομεν· καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς δὲ τῶν ἐτῶν, τοῖς τῷ ἴσῳ ἀεὶ διέχουσι διαστήματι, μίαν ὁμοίως ἡμέραν ἔγγιστα εὔρήσει τις τὴν τῶν συζυγιῶν διαφορὰν διὰ δὴ τοῦτο ἀορίτως δύο μετὰ τὴν πανσέληνον ἡμέραι εὔρισκονται προστιθέμεναι ἐν τῇ τοῦ νομικοῦ πάσχα εὔρέσει, τῆς πανσελήνου μὴ δυναμένης καταλαβεῖν τὴν ὀρισθεῖσαν τοῖς Πατράσι ποστὴν τοῦ μηνός, ὀπισθορμήτου γενομένης, ὡς εἴρηται, ἐν τῷ ἔτεσιν, μιᾶς ἡμέρας ἔγγιστα διαστήματι· τοσαύτην δὲ χρόνος περὶ τὸν κανόνα τοῦτον πεποίηκε τὴν πλημμέλειαν.

Περὶ τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας.

Ἄλλ' οὐδὲ τὰ τῆς ἰσημερίας ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἔστηκεν ἡμέρας ἀεὶ. Ἐπεὶ γὰρ τὴν ἐπὶ τοῦ λοξοῦ διὰ μέσου τῶν ζωδίων ἰδίαν κίνησιν βραδέως ποιεῖται ὁ ἥλιος, ὡς εἶναι τὴν μίαν αὐτοῦ ἀποκατάστασιν, τὸν ὅλον ἐνιαυτὸν, τῷ δὲ παντὶ ἰσοταχῶς σχεδὸν συμπεριπολεῖ, ὥστ' ἐν μιᾷ περιστροφῇ τὸ νυχθήμερον ἔγγιστα ποιεῖν, ὅταν ἄρα ἐπὶ τῶν κοινῶν τομῶν γένηται, τοῦ τε οἰκείου καὶ τοῦ μεγίστου τῶν παραλλήλων, ἴσην ἐξ ἀνάγκης πανταχοῦ κατ' ἐκείνην τὴν περιστροφὴν τὴν ἡμέραν ποιεῖ τῇ νυκτί. Τοῦ γὰρ μεγίστου τῶν παραλλήλων κύκλου ἴσα τμήματα ἔχοντος, τότε τε ὑπὲρ γῆν, καὶ τὸ ὑπὸ γῆν, ὅταν ἐπ' αὐτοῦ ὦν ὁ ἥλιος, τὴν μετὰ τοῦ παντός ποιεῖται περιστροφὴν, τῷ ὑπὸ γῆν χρόνῳ ἴσον ποιεῖ τὸν ὑπὲρ γῆν ἐξ ἀνάγκης· τὰ γὰρ ὁμαλῶς κινούμενα, ἐν ἴσῳ χρόνῳ τὰ ἴσα διεξέρχεται διαστήματα. Διὰ ταύτην οὖν τὴν γινομένην ἐπ' αὐτοῦ ἰσότητα τῆς νυκτός πρὸς τὴν ἡμέραν, αὐτὸν μὲν ἰσημερινὸν ὀνομάζουσι κύκλον, τὰ δὲ κοινὰ σημεῖα αὐτοῦ τε καὶ τοῦ λοξοῦ, καθ' ἃ αἱ τῶν νυχθημέρων ἰσότητες γίνονται, ἰσημερινὰ, ἰσημερίαν δὲ τὴν ὥραν, ἣ πρώτην τοῦ ἡλίου τὸ κέντρον ἐπὶ τῆς κοινῆς τομῆς γίνεται τῶν εἰρημένων δύο κύκλων· δύο δὲ εἰσι τὰ ἰσημερινὰ ταῦτα σημεῖα, τὸ τε φθινοπωρινόν, τὸ κατ' ἀρχὴν τοῦ ζυγοῦ

κείμενον, ἐν ᾧ γίνεται ὁ ἥλιος ἀπὸ τῶν βορείων ἐπὶ τὰ νότια διερχόμενος, καὶ τὸ ἐκρινόν. τὸ κατ' ἀρχὴν τοῦ κριοῦ θεωρούμενον, ᾧ τινι τὸ τοῦ ἡλίου κέντρον συνέρχεται, ἀπὸ τῶν νοτιοτέρων ἐπὶ τὰ βόρεια κινουμένου· καὶ ἡ ὥρα ἐκείνη, ἐαρινὴ καλεῖται ἰσημερία, μεθ' ἣν ὁ θεῖος νόμος, τὸ Πάσχα ἐπιτελεῖσθαι κελεύει. Κατὰ μὲν οὖν τὴν τοῦ παντός φύσιν, ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τὰ τῆς ἰσημερίας αἰεὶ γίνεται, διὰ τὸ ἴσον εἶναι αἰεὶ τὸ μέγεθος τοῦ ἐνιαυσίου χρόνου· κατὰ δὲ τὸν ἐκάστοτε γινόμενον πρὸς τὴν γῆν τῶν οὐρανίων σχηματισμῶν, καὶ κατὰ τὸ μέτρον τῶν ἡμερῶν τε καὶ μηνῶν, ᾧ κατὰ Ῥωμαίους ἡμεῖς χρώμεθα, οὔτε κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν, οὔτε κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν συμβαίνει αἰεὶ τὴν ἰσημερίαν γίνεσθαι. Ἐπεὶ γὰρ ἡ ἐνιαύσιος ποσότης πρὸς ταῖς τξέ. ἡμέραις καὶ τέταρτον ἔγγιστα προσλαμβάνει, ὅταν ἢ ἡ ἰσημερία περὶ μεσημβρίαν, τὸ μὲν ἐξῆς ἔτος ἔσται περὶ δύοσιν ἡλίου, τὸ δὲ ἐξῆς, περὶ μέσας νύκτας, καὶ οὕτω μέχρι παντός· ἐντεῦθεν γὰρ καὶ ἡ τοῦ βισέκτου ἡμέρα εἰς δ'. ἐνιαυτοὺς προσ-
 ἀπαρτίζεται· ἐπεὶ δ' αὖθις ἢ ἐπὶ τξέ. ἡμέραις ἐπουσίχ οὐχ ὄλον τέταρτον ἡμέρας περιέχει, ἀλλὰ παρὰ τριακοσιοστὸν, ἡμεῖς δὲ τῷ τῶν ἡμερῶν καὶ μηνῶν ἀριθμῷ, κατὰ Ῥωμαίους χρώμεθα, ὡς τοῦ τετάρτου αἰεὶ τελείου προσγινομένου, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τέσσαρας ἐνιαυτοὺς μίαν ἡμέραν ταῖς τξέ. προστίθεμεν, συμβαίνει ἐξ ἀνάγκης μετὰ τ'. ἐνιαυτοὺς πρὸ μιᾶς ἡμέρας γίνεσθαι τὴν ἰσημερίαν· ὅλον, ἐπεὶ κατὰ τὸ παρὸν ἡ ἰσημερία γίνεται τῆς ιθ'. Μαρτίου, μετὰ τ'. ἔτη ἔσται τῆς ιζ'. εἶτα μετὰ ἕτερα τοσαῦτα τῆς ις'. καὶ οὕτως αἰεὶ. Ἡ μὲν οὖν κατὰ τὸ δρυσ'. ἔτος ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἐαρινὴ ἰσημερία ἐπιλελογίσται ἡμῖν γεγονυῖα Μαρτίου κζ'. κατὰ μεσημβρίαν· λέγω δὲ μεσημβρίαν, κατὰ τὸν δι' Ἀλεξανδρείας μεσημβρινόν· τῶν δὲ ἐξῆς, ὅσαι μὲν τοῖς τ'. ἔτεσιν ἀλλήλων διαφέρουσιν, ἐκάστη πρὸ μιᾶς τῆς πρὸ αὐτῆς ἡμέρας κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν γίνεται, ὡς προτέτακται ἐν τῷ διαγράμματι· αἱ δὲ μετὰ τούτων ἰσημερίαί, τοῖς μεταξὺ διαστήμασι δηλονότι γίνονται. Εἰ δὲ καὶ σαφέστερα βούλει γινῶναι τοῦ χρόνου σημεῖα, ἐν μὲν τοῖς χρόνοις Ναβουνασάρου, περὶ λῆξιν ἑσπερίαν ἦν ἡ ἰσημερία τῆς τοῦ Μαρτίου πέμπτης καὶ

εικοστής, ἐν δὲ τοῖς Φιλίππου τοῦ Ἀριδαίου, περὶ μεσημβρίαν
τῆς κδ'. αὐτοῦ,

ἔτη ἀπὸ κτίσεως Κόσμου ἰσημερία: κατὰ τὸν Μάρτιον.

δρνε'	. . . . .	κζ'.
δυνε'	. . . . .	κς'.
δψνε'	. . . . .	κέ.
ενε'	. . . . .	κδ'.
ετνε'	. . . . .	κγ'.
εχνε'	. . . . .	κβ'.
εθνε'	. . . . .	κά.
ςονε'	. . . . .	κ'.
ςφνε'	. . . . .	ιθ'.
ςωνε'	. . . . .	ιή.

ἐν αἷς δὲ ἡμέραις ὁ Χριστὸς τῷ οικείῳ θανάτῳ τὸν θάνατον
ἐθανάτου, τρίτην καὶ εἰκοστὴν διανύοντος αὐτοῦ, περὶ μέσην
ἐκείνην τὴν νύκτα· ὅτε δὲ τὸ τῶν Πατέρων τουτὶ κανόνιον ἐγε-
γόνει, τῇ α'. τούτου καὶ κ'. τὰ τῆς ἰσημερίας ἀπήντα· νῦν δ'
ἐφ' ἡμῶν, ὡς δεδήλωται, ἡ ιή. ταύτην ὀλοσχερῶς ὀρθῶς γινομέ-
νην τοιαύτην ἀνωμαλίαν ἢ ἐπὶ τῇ τῶν ὠροσθήρων κινήσει βρα-
χυτάτη ἔλλειψις κατὰ μικρὸν προσγυνομένη ἀπέτεκε, καὶ τὰ
φῶτα ὀπισθόβρηπτα γίνεσθαι παρέσκεύασεν. Οὐ μὴν παρὰ τοῦτο
μεταποιεῖν τὸν τῶν Πατέρων προσήκει κανόνα· οὔτε γὰρ οἶόν
τε συνθεῖναι ἕτερον, οὕτω σαφῶς δεικνύντα τοῖς πᾶσι τοὺς
εἰρημένους περὶ τὸ πάσχα διορισμούς· ἀλλὰ καὶ ἦν ἐθελήσαιμεν,
ὡς τινες, μεταθεῖναι, δυσὶν αὐτὸν ἡμέραις ὑποβιβάσαντες, ἀρ-
ξάμενοι δηλονότι ἀπὸ τοῦ ςωμα'. ἔτους, πρὸς τῷ μηδὲ πάντας
δυνατὸν εἶναι τοὺς ἀνά πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τὰ Χριστιανῶν
πρεσβεύοντας πείσαι μεταμαθεῖν αὐτὸν, ἔτι καὶ μετὰ τδ'. πάλιν
ἔτη, καὶ αὐθις μετὰ τοσαῦτα, καὶ αἰεὶ οὕτως ἡ αὐτὴ παρακο-
λουθήσει ἀμαρτία, καὶ δεήσει πολλάκις τοῦτον μεταποιεῖν, ὥστε
βέλτιον μὴ καινοτομεῖν· ἢ γὰρ τοιαύτη καινοτομία οὐ μόνον
οὐ δυνήσεται μὴ τῇ αὐτῇ πάλιν περιπεσεῖν ἀμαρτία, ἀλλὰ καὶ
στάσεως οὐ μετρίας τῇ Ἐκκλησίᾳ γενήσεται πρόξενος. Νῦν δὲ
καὶ οὕτως ἔχοντος τοῦ κανόνος, τὰ καριώτερα τῶν ὀφειλομένων
περὶ τὸ Πάσχα τηρεῖσθαι, δι' αὐτοῦ βεβαίως τηροῦνται, τὸ μετ

ισημερίαν δηλονότι, καὶ τὸ μετὰ τὴν πανσέληνον, τὴν μετ' ἰσημερίαν, τὰ τῆς ἑορτῆς ὑπὸ πάντων, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ, καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τελείσθαι ἀστασιάστως. Ἔτι δὲ εἰ ὀρθῶς εἶχεν ὁ περιοδικὸς οὗτος κατὰ πάντα κανὼν, πολλάκις ἂν συνέβαινε, τὴν ἐξῆς εὐθὺς ἡμέραν τῆς ἐκείνων ἑορτῆς ἡμῖν τὸ πάσχα τελείσθαι· νῦν δὲ μετὰ τρεῖς τοῦλάχιστον ἡμέρας τῆς ἐκείνων ἑορτῆς ἡμετέρα τελείται· ὅπερ ἔτι μᾶλλον τῷ Ἀποστολικῷ κανόνι συμβαίνει, τῷ διοριζομένῳ, μὴ δεῖν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τοῖς Ἰουδαίοις τὸ πάσχα τελεῖν· καὶ ἡ συμβεβηκυῖα περὶ τὸ πάσχα διαμαρτία, ὥσπερ ἐξεπίτηδες ποιεῖ τὸν τοιοῦτον ἐπιπλέον νόμον φυλάττεσθαι. Ἄλλ' οὐκ ἄκκιρον οἶμαι καὶ τῶν ἐπικαίρων ἤδη μνησθῆναι χρησμῶν.

Συνόδου Ἀντιοχείας α΄.

Ὁ α΄ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου κανὼν, Ὄρον, φησὶν, ἐξενήνοχεν ἢ ἐν Νικαίᾳ πρώτη Σύνοδος, ὑπ' ὄψιν τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως Κωνσταντίνου, τὴν τοῦ ἁγίου Πάσχα τελετὴν μὴ συνάμα τοῖς Ἰουδαίοις τοὺς Χριστιανούς ἄγειν, ἀλλ' ὥσπερ τοῖς νόμοις καὶ τῷ φρονήματι, οὕτω καὶ τῷ διαλλάττοντι τῶν ἡμερῶν τούτων ἀποδιίστασθαι· τοὺς δὲ τὸν ὄρον ἐκείνον παραλύειν τολμῶντας κληρικούς, καὶ οὕτω τὸν λαὸν πειρωμένους διδάσκειν, τῇ ἀφαιρέσει ζημιῶ τῆς ἱερωσύνης· πρὸς δὲ, καὶ τοὺς τολμῶντας τούτοις μετὰ τὴν καθίρεσιν κοινωνεῖν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἕξω τοῦ βήματος ἀλλοτριοῦσθαι τιμῆς, τῆς ἐν τῇ καθέδρᾳ δηλαδή, καὶ τῆς ἄλλης· οἱ γὰρ διὰ μέτριον 1) πταίσμα τῆς ἱερωσύνης ἀφρημένοι, τῆς περὶ τὰ ἕξω τιμῆς οὐκ εἴργονται.

Συνόδου ἕκτης ξς΄.

Ὁ δὲ ξς΄ τῆς ς΄ Συνόδου, ἀπὸ τῆς ἀναστασίμου ἡμέρας ἄχρι τῆς καινῆς κυριακῆς, ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις, καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς ἑορτάζειν διακελεύεται τοὺς πιστούς· καὶ ἐρῶσθαι φράσαντας ταῖς ἵπποδρομίαις, καὶ ταῖς δημώδεσι θεαῖς, θαμινὰ τοῖς ἱεροῖς ἐπιχωριάζειν, ἀνθ' ὧν τῆς τοῦ διαβόλου δουλείας ἡλευθερώμεθα· τὸν γὰρ ἀληθῆ Χριστιανὸν ἕτοιμον εἶναι δεῖ σχεδὸν

1) μέτριον τ: Γ.

ἐκάστοτε πρὸς τὴν τῶν θείων μυστηρίων ὑποδοχὴν· οὕτω γὰρ ἐσόμεθα συναναστάντες Χριστῷ, τῆς χαμαιζήλου καὶ γήνης ζωῆς, καὶ συνυψωθέντες πρὸς ὑπερκόσμιον καὶ πνευματικὴν τῶντι διαγωγὴν.

Ζήτει καὶ ἐν τῷ α'. Κεφ. τοῦ Θ στοιχείου κανόνα ζ', τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου.

Συνόδου ἐκτίης πθ'.

Ὁ δὲ πθ'. τῆς ς'. Συνόδου, τὰς τοῦ σωτηρίου πάθους ἡμέρας ἐν νηστείᾳ εἰσηγείται, καὶ προσευχῇ, καὶ κατανύξει καρδίας ἐπιτελεῖν τοὺς πιστούς· μέσων 1) δὲ νυκτῶν μετὰ τὸ σάββατον ἀπονηστίζεσθαι, τῶν θείων Εὐαγγελιστῶν Ματθαίου καὶ Λουκᾶ, τοῦ μὲν, διὰ τοῦ ὄψε σαββάτου ῥήματος, τοῦ δὲ, διὰ τοῦ βαθέος ὄρθρου, τὴν βραδυτῆτα ἡμῖν τῆς νυκτὸς ὑπογραφόντων· μέχρι μὲν γὰρ τῆς τοῦ σαββάτου νυκτερινῆς ς'. ὥρας, θέμις νηστεύειν· μετὰ δέ γε τὴν ζ'. οὐκ ἔτι· ἅτε καὶ τοῦ Κυρίου ἐγγεγέρθαι πιστευομένου τῷ τότε, καὶ μὴ νηστεύειν τὰς κυριωνύμους προστεταγμένον.

Διονυσίου Ἀλεξανδρείας.

Τούτοις συνάδων καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Διονύσιος Ἀλεξανδρείας, κατ' ἐκεῖνο τῆς ὥρας κελεύει ἀπονηστίζεσθαι τοὺς πρὸ τοῦ πάσχα νηστευκότας, ὧν οἱ μὲν ἄσιτοι πᾶσαν τὴν πρὸ τοῦ πάσχα ἐβδομάδα διατελοῦσιν, ἄλλοι δὲ, δύο ἡμέρας, ἢ τρεῖς, ἢ τέσσαρας· τὸ γὰρ ὄψε σαββάτου εἰρημένον τῷ θείῳ Ματθαίῳ, οὐ τὴν ἐσπέραν ὀηλοῖ, φησὶν, ἀλλὰ νύκτα βαθεῖαν, βραδυτῆτα καὶ μακρὸν χρόνον, τοῦ ὄψε δηλοῦντος· ταύτητοι καὶ ἐπήγαγε, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων· ὁ δὲ Ἰωάννης, πρῶτ', σκοτίας ἔτι οὔσης, φησὶν· ὁ δὲ Λουκᾶς, τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, ὄρθρου βαθέος· ὁ δὲ Μάρκος, λίαν πρῶτ', τῆς μιᾶς σαββάτων, αἱ γυναῖκες ἦλθον ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου· ταυτὸν δὲ ἔστι τὸ λίαν πρῶτ' τῷ βαθέος ὄρθρου.

Περὶ τῆς τριημέρου ἀναστάσεως.

Ἄωρὶ μὲν γὰρ τῶν νυκτῶν πρὸς τὸ μνημεῖον αἱ γυναῖκες

1) 1340 — μέσων Β. μέσφ νυκτὸς Γ.

ἀπήεσαν· προσήδρευον δὲ τῷ τάφῳ μέχρις ἀνατολῆς ἡλίου. Εἰ γὰρ καὶ ἀρχὴ τῆς ἡμέρας ἢ τοῦ ἡλίου ἀνατολὴ γίνεται, καὶ ἀρχὴ τῆς νυκτὸς ἢ δύσις αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ πολιτικὸς νόμος καὶ οἱ περὶ τὴν ἀστροθεάμονα τέχνην ἐσχολακότες, ἀρχὴν τῆς ἡμέρας, τὴν νυκτερινὴν ἐβδόμην τίθενται ὥραν, καὶ ἀρχὴν τῆς νυκτὸς τὴν ἐβδόμην ἡμερινὴν· διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῇ ἱερᾷ νυκτὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀναστάσεως, ἅτε τηνικαῦτα ἰσημερίας οὔσης ἑαρινῆς, ὄρθρος βαθὺς, καὶ λίαν πρῶτ' ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου, καὶ σκοτία, καὶ ὀψία σαββάτου εἰς μίαν σαββάτων, τὴν τότε κυριακὴν, ἐπιφώσκουσα, ὁ μετὰ ἕκτην ὥραν καιρὸς τῆς νυκτὸς, τῇ θείᾳ τῶν Εὐαγγελιστῶν προσηγόρευται λογάδι, ὃς ἦν ἀρχὴ τῆς κυριακῆς· παρὸ δὴ καὶ τριήμερον λέγομεν τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, κατὰ τὴν ἀψευδῆ αὐτοῦ ἐπαγγελίαν. Ἐπεὶ γὰρ τῇ παρασκευῇ τὸν ζωοποιὸν ὑπνωσε θάνατον, ἧτις ἦν πρώτη, δευτέρα δὲ τὸ σάββατον, ἦψατο δὲ καὶ τῆς ἐβδόμης ὥρας τῆς νυκτὸς, ἧτις ἦν ἀρχὴ τῆς κυριακῆς, ὡς εἴρηται, τρίτη ἄρα λογίζεται ἡ κυριακὴ.

Τοῦ Χρυσοστόμου.

Φασὶ δὲ ὁ τῆς Ἐκκλησίας περίβολος, ἡ τῆς εὐαγγελικῆς ἐμπειρίας βίβλος, ὁ θεῖος, φημί, Χρυσόστομος, ὅτι τὸ μὲν θάττον ἀναστῆναι, ἔγκλημα οὐκ ἦν· τὸ δὲ βραδίων, ὑποψίας ἔγεμεν· οὐ γὰρ ἂν καὶ τὸν χρέος καταβάλλοντα πρὸ τῆς ὀριθείσης προθεσμίας, νοῦν ἔχων ἄνθρωπος αἰτιάσασαίτο. Οἱ μὲν οὖν θεοὶ Εὐαγγελισταί, τὰς τῶν εὐαγῶν γυναικῶν προσελεύσεις, καὶ αἷς κατείδον αὐταὶ διαφόρους περὶ τὴν ἀνάστασιν ὀπτασίας, ὡς εἶχεν ἕκαστος διὰ μνήμης, ἢ θειοτέρας, μᾶλλον εἰπεῖν, ἐμπνεύσεως, σαφῶς ἀνεγράψαντο. Ἡ μὲν τοι ἀληθὴς τῆς ἀναστάσεως ὥρα, εἴτε ἐβδόμη τυγχάνουσα ἦν, εἴτε μὴν ὀγδόη, μόνῳ τῷ ἀναστάντι Θεῷ γινώριμος.

Καρθαγένης λδ'. ογ'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου λδ'. καὶ ὁ ογ'. τὴν τοῦ ἀγίου πᾶσχα ἡμέραν παρεγγυῶνται γίνεσθαι δὴλην ἐν ταῖς ἐτησίως γινομέναις Συνόδοις· ἡμέραν δὲ τῆς Συνόδου ὀρίζονται τὴν πρὸ δέκα καλανδῶν Σεπτεμβρίων. ὡς εἶναι ταύτην εἰκοστὴν πρώτην

τοῦ Αὐγούστου· καλάνδαι γὰρ αἱ πρῶται ἡμέραι τοῦ μηνὸς λέγονται· εἰ οὖν τὰς πρὸ τούτων ἀφέλοις δέκα, ἢ κά. λείπεται τοῦ Αὐγούστου, τριάκοντα καὶ μίαν ἡμέρας ἔχοντος.

Λαοδικείας ιδ'.

Ὁ δὲ ιδ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ, οὐκ οἶσται δεῖν τὰ ἅγια δῶρα, εὐλογίας δῆθεν χάριν, τῷ τοῦ πάσχα κειρῷ ἀπὸ παροικίας πέμπειν εἰς παροικίαν· ὡς ἀπρεπὲς γὰρ καὶ οὐκ εὐσχημον ἔθος δικαίως πρὸς τῶν Πατέρων κεκώλυται· τοῦτο δὲ νῦν οἱ Λατίνοι ποιοῦσιν, ἐν τῷ κειρῷ τοῦ πάσχα ἐπιμερίζοντες τὰ ἄζυμα μετὰ τὸ ἀγιασθῆναι, ὡς κοινὰ τῷ δήμῳ πικνί.

Νόμος.

Τῇ πρώτῃ τῶν πεσχαλίων ἡμερῶν, καὶ βασιλικῆς ἐπὶ τούτῳ μὴ κκταλαβούσης κελεύσεως, πάντες οἱ ἐν φυλακαῖς ἀπολυέσθωσαν, εἰ μὴ ἄρα ἱερόσυλός ἐστιν, ἢ μοιχός, ἢ περθένων ἄρπαξ, ἢ τυμβωρύχος, ἢ γόνις, ἢ φαρμακός, ἢ φονεὺς, ἢ πατροκτόνος, ἢ κατὰ βασιλείως ἢ πόλεως εὐρέθη μηχανητάμενος 1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Περὶ Πατριάρχου.

Πατριάρχης ἐστὶν εἰκὼν ζῶσα Χριστοῦ 2), καὶ ἔμψυχος, δι' ἔργων καὶ λόγων ἐν αὐτῷ ζωγραφῶν τὴν ἀλήθειαν.

Σκοπὸς τῷ Πατριάρχῃ, πρῶτον μὲν, οὓς ἐκ Θεοῦ παρέλαβεν, ἐν εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι βίου διαφυλάξαι· ἔπειτα δὲ καὶ πάντας τοὺς αἰρετικούς, κατὰ τὸ δυνατόν αὐτῷ, πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν καὶ τὴν ἑνωσιν τῆς Ἐκκλησίας ἐπιστρέψαι· αἰρετικοὶ δὲ τοῖς νόμοις καὶ τοῖς κανόσι καλοῦνται, καὶ οἱ τῇ καθολικῇ μὴ κοινωνοῦντες Ἐκκλησίᾳ· ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἀπίστους διὰ τῆς λαμπρᾶς καὶ θαυμασίας αὐτοῦ πράξεως ἐκπλήττων, μιμητὰς ποιῆσαι τῆς πίστεως, καὶ τοὺς ὀρῶντας τὰ ἔργα αὐτοῦ λατρευτὰς τῆς παναγίας

1) κς'. Β27. Ζ', ιζ'. — 2) Θεῷ 1375.

καὶ ὁμοουσίου Τριάδος, τὸ ἕσον ἐπ' αὐτῷ ἀπεργάσασθαι 1).

Τέλος τῷ Πατριάρχῃ ἢ τῶν καταπεπιστευμένων αὐτῷ ψυχῶν σωτηρία· καὶ τὸ ζῆν μὲν ἐν Χριστῷ, ἐσταυρῶσθαι δὲ τῷ κόσμῳ 2).

Ἴδιαι Πατριάρχου, τὸ εἶναι διδακτικόν· τὸ πρὸς πάντας ὑψηλοὺς τε καὶ ταπεινοὺς, ἀστενοχωρήτως ἐξισοῦσθαι, καὶ πρᾶον μὲν εἶναι πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐντυγχάνοντας ταῖς διδασκαλίαις· ἐλεγκτικὸν δὲ πρὸς τοὺς ἀπειθοῦντας· ὑπὲρ δὲ τῆς ἀληθείας, καὶ τῆς ἐκδικήσεως τῶν δογμάτων, καὶ τῆς συντηρήσεως τοῦ δικαίου καὶ τῆς εὐσεβείας λαλεῖν ἐναντίον βασιλέων καὶ μὴ αἰσχύνεσθαι 3).

Τῆς πολιτείας ἐκ μερῶν καὶ μορίων ἀναλόγως τῷ τινι ἀνθρώπῳ συνισταμένης, τὰ μέγιστα καὶ ἀναγκαιότατα μέρη, βασιλεύς ἐστι καὶ Πατριάρχης· διὸ καὶ ἡ κατὰ ψυχὴν καὶ σῶμα τῶν ὑπηκόων εἰρήνη καὶ εὐδαιμονία, βασιλείας ἐστὶ καὶ ἀρχιερωσύνης ἐν πᾶσιν ὁμοφροσύνη καὶ συμφωνία 4).

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως θρόνος βασιλείᾳ ἐπικοσμηθεὶς ταῖς συνοδικαῖς ψήφοις πρῶτος ἀνηγορεύθη· αἷς οἱ θεῖοι κατακολουθοῦντες νόμοι, καὶ τὰς ὑπὸ τοὺς ἑτέρους θρόνους γινομένας ἀμφισβητήσεις, ὑπὸ τὴν ἐκείνου προσταττούσιν ἀναφέρεσθαι διάγνωσιν καὶ κρίσιν 5).

Πάντων τῶν μητροπόλεων, καὶ ἐπισκοπείων, μοναστηρίων τε, καὶ Ἐκκλησιῶν ἢ πρόνοια καὶ φροντίς, ἔτι δὲ καὶ κρίσις, καὶ κατάκρισις, καὶ ἀθώωσις, τῷ οἰκείῳ Πατριάρχῃ ἀνάκειται· τῷ δὲ Κωνσταντινουπόλεως προέδρῳ, ἔξεστι καὶ ἐν ταῖς τῶν ἄλλων θρόνων ἐνορίαις, ἐν οἷς οὐκ ἔστι προκαθιέρωσις ναῶν, σταυροπήγια διδόναι, οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐν τοῖς ἄλλοις θρόνοις γινομένας ἀμφισβητήσεις ἐπιτηρεῖν καὶ διορθοῦσθαι, καὶ πέρας ἐπιτιθέσθαι ταῖς κρίσεσιν· ὡσαύτως καὶ μετανοίας, καὶ ἐπιστροφῆς ἀμαρτημάτων καὶ αἵρέσεων, αὐτὸς καὶ μόνος καθίσσεται δικαιοκτῆς τε καὶ γνώμων.

1) ἕως 5) ἐπαναγωγῆς Τ. Γ'. Κεφ. α. β'. γ'. δ'. ε. θ'. ι. καὶ ια'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

Περὶ περιουσιῶν, ἤτοι ἐξάρχων.

Ζήτηι ἐν τῷ λ΄. Κεφαλαίῳ τοῦ Ε στοιχείου κανόνα τῆς ἐν Λαοδικεῖα Συνόδου νζ΄.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Περὶ πίστεως ὀρθοδόξου.

Ζήτηι τὸ Κεφάλαιον τοῦτο πρὸ τοῦ Α στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Περὶ πλεονεξίας καὶ ἀρπαγῆς.

Ζήτηι τὸ ιβ΄. Κεφάλαιον τοῦ Α στοιχείου.

Νύσσης ς΄.

Ὁ δὲ μέγας Γρηγόριος ὁ Νύσσης, ἐν τῷ ς΄. κανόνι, Τὸ τῆς εἰδωλολατρείας, φησὶν, εἶδος, οὕτω γὰρ ὠνόμασε τὴν πλεονεξίαν ὁ μέγας Ἀπόστολος, οὐκ οἶδ' ὅπως ἀθεράπευτον ὑπὸ τῶν Πατέρων ἡμῶν περιώφθη· καίτοι γε δοκεῖ τὸ τοιοῦτον κακὸν τῆς τριττῆς ἐν τῇ ψυχῇ καταστάσεως πάθος εἶναι· καὶ γὰρ ὁ λογισμὸς τῆς τοῦ καλοῦ κρίσεως ἀμαρτάνων, ἐν τῇ ὕλῃ τὸ καλὸν εἶναι φαντάζεται, οὐ πρὸς τὸ ἄϋλον ἀναδλέπων κάλλος· καὶ ἡ ἐπιθυμία πρὸς τὰ κάτω ρεῖ, τοῦ ἀληθοῦς ὄρεκτοῦ ἀπορρέουσα· καὶ ἡ φιλόνηκος τε καὶ θυμώδης διάθεσις, πολλὰς ἐκ τῆς τοιαύτης ἀμαρτίας τὰς ἀφορμὰς λαμβάνει· καὶ, τὸ ὅλον εἰπεῖν, συμφωνεῖ ἡ τοιαύτη νόσος τῷ Ἀποστολικῷ τῆς πλεονεξίας ὄρω· ὁ γὰρ θεῖος Ἀπόστολος, οὐ μόνον αὐτὴν εἰδωλολατρείαν, ἀλλὰ καὶ ῥίζαν ἀπάντων τῶν κακῶν ἀπεφῆνατο 1)· καὶ ὅμως τὸ τοιοῦτον εἶδος παρώφθη τῆς νόσου ἀνεπίσκεπτόν τε καὶ ἀτημέλητον· διὸ καὶ πλεονάζει κατὰ τῆς Ἐκκλησίας τὸ τοιοῦτον ἀρρώστημα· καὶ οὐδεὶς τοὺς ἐπὶ τὸν κλῆρον ἀγομένους περιεργάζεται, μήπως τῷ τοιούτῳ εἶδει τῆς εἰδωλολατρείας κατεμιάνθησαν. Ἀλλὰ

1) Κολλοσσ. Γ΄, 5. — Τιμῆθ. ς΄, 10.

περὶ τούτων διὰ τὸ παρεῖσθαι τοῖς Πατράσιν ἡμῶν, ἀρκεῖν ἡγού-
μεθα τῷ δημοσίῳ τῆς διδασκαλίας λόγῳ, ὅπως ἂν οἶόν τε ἦ,
θεραπεύειν, καὶ ὡσπερ τινὰ πληθωρικὰ τὰς πλεονεκτικὰς ἀρρω-
στίας καθαίρειν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄.

*Ὅπως δεῖ πνευματικούς Πατέρας οἰκονομεῖν τοὺς
αὐτοῖς ἐξομολογουμένους.*

Ζήζει τοῦ Μ στοιχείου Κεφ. ε΄. ς΄. ζ΄, ἠ. καὶ θ΄.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ΄.

Ὅτι οὐ δεῖ πνικτὰ ζῶα ἐσθίειν.

Τῷ ζγ΄. κανόνι τῶν ἀγίων Ἀποστόλων, πρὸς δὲ καὶ τῷ ζζ΄.
τῆς ς΄. Συνόδου, ἀπηνές εἶναι δοκεῖ καὶ ἀτεχνῶς ἄλογον, τὸ
μὴ πρῶτον ἐκκενοῦν τῇ σφαγῇ τῶν ἀλόγων ζώων τὸ αἷμα, τοὺς
τῶν κρεῶν αὐτῶν ἄπτεσθαι μέλλοντας· ἀπείρηται δὲ καὶ θηριά-
λωτον ἐσθίειν ἢ τεθνηκός, ἔτι δὲ καὶ διὰ τὴν λίχνον γαστέρα,
αἷμα οἰουδήποτε ζώου, τέχνη τινὲ κατασκευάζειν ἐδώδιμον· εἰ
γάρ καὶ μετὰ τὸν κατακλυσμόν ὁ Θεὸς τοῖς ἀνθρώποις ἐπέτρε-
ψε τῶν λαχάνων οὐχ ἦττον τὰ ἄλογα τῶν ζώων ποιεῖσθαι
τροφὴν, ἀλλὰ κρέα ἐν αἵματι ψυχῆς ἐσθίειν ἀπείρηκε· τὸ γὰρ
αἷμα, ψυχῆς ἐν τοῖς ἀλόγοις ἐπέχει δύναμιν. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ
Ἀπόστολοι ἐν ταῖς Πράξεσι, μετὰ τοῦ εἰδωλοθύτου καὶ τῆς
πορνείας, καὶ ἀπὸ τοῦ πνικτοῦ παραφυλάττεσθαι νενομιστήκασι
τοὺς πιστούς· τοῖς δὲ ταύτην περὶ ἐλαχίστου τιθεμένοις τὴν ἐν-
τολὴν, εἰς κληρικούς μὲν τελοῦσι, δίκην ἐπάγουσι τὴν καθαι-
ρῆσιν, ἀφορισμὸν δὲ τοῖς τοῦ λαοῦ. Οἱ γὰρ μὴν Λατῖνοι, καὶ τῶν
ιερῶν τούτων κατολιγωροῦντες κανόνων, ἀδεῶς ἐσθίουσι τὰ
πνικτὰ.

Λόγος.

Ἡ δὲ νη΄. νεαρά τοῦ βασιλέως Λέοντος διορίζεται, τοὺς μὲν
πωλοῦντας ἢ ἐσθίοντας εἶδος οἰονδηποτοῦν μετέχον αἵματος,
αἰκίζομένους δημεύεσθαι, καὶ διὰ τῆς ἐν χροῶ κουρᾶς ἀτιμοῦσθαι,

καὶ ἀειφυγία κατακρίνεσθαι· τοὺς δὲ μὴ τὰ τοιαῦτα ἐκδικοῦν-
τας ἄρχοντας, δέκx λίτρας ζημιοῦσθαι χρυσίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ΄.

Περὶ ποιῶν.

Ζήτηι ἐν τῷ ιβ΄. Κεφαλαίῳ τοῦ Σ στοιχείου κανόνα ε. τῆς
ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου.

Νόμοι.

Οὐδεμίαν γυναῖκα ὑπὲρ χρηματικῆς αἰτίας δημοσίας ἢ ιδιω-
τικῆς, ἢ ὑπὲρ ἐγκλήματος οἰουδήποτε, ἢ εἰς φρουρὰν βάλλε-
σθαι συγχωροῦμεν, ἢ δι' ἀνδρῶν φυλάττεσθαι, ἵνα μὴ διὰ τῶν
τοιούτων ἀφορμῶν εὐρεθῶσι περὶ τὴν σωφροσύνην ἀτιμαζόμεναι·
εἰ δὲ βαρύτερον εἶη τὸ ἐγκλήμα, ἐφ' ᾧ κατηγορεῖται, εἰς μονα-
στήριον ἐμβαλλέσθω, ἢ γυναιξὶ παραδιδόσθω, ὥστε ἀσφαλῶς
τηρεῖσθαι, ἕως οὗ τὸ πρᾶγμα φανερωθῇ 1).

Ἐὰν ἐπχγάγη ὁ βασιλεὺς τιμωρίαν τινὶ, μὴ κολαζέσθω παρα-
χρῆμα ὁ καταδικασθεὶς, ἀλλ' ὑπερτιθέσθω λ'. ἡμέρας ἢ κατ'
αὐτοῦ τιμωρία· ἴσως γὰρ τεύξεται φιλανθρωπίας 2).

Τοὺς μηδὲν ἡμαρτηκότας παῖδας, τὰ τῶν πατέρων ἀμαρ-
τήματα οὐ καταβλάπτει, οὐδὲ τοὺς πατέρας τὰ τῶν τέκνων·
τὰ γὰρ ἀμαρτήματα τῇ κεφαλῇ ἔπονται 3).

Ἀπαγορεύει ἡ διάταξις ἀμφοτέρας τέμνεσθαι τὰς χεῖρας, ἢ
τοὺς πόδας 4).

Ποινὴ μετάλλου ἐστὶ, τὸ κἀταδικασθῆναι τινὰ ἄσβεστον
ποιεῖν, ἢ θεῖον ὀρύττειν 5).

Ζήτηι καὶ ἐν τῷ θ΄. Κεφαλαίῳ τοῦ Μ στοιχείου· καὶ ἐν τῷ θ΄.
Κεφ. τοῦ Δ στοιχείου κανόνα ν'. τῆς ἐν Κἄρθαγένῃ Συνόδου.

1) ζ'. Βασ. ς', ιθ'. — 2) νζ'. Βασ. Ξ', νά. — 3) κδ'. καὶ νθ', Βασ. Ξ',
νά. — 4) θ'. Βασ. ς', ιθ'. — 5) 4, θ', ιθ', Βασ. Ξ', νά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ΄.

Περὶ πορνείας.

Ζήτει ἐν τῷ ιδ΄ Κεφ. τοῦ Μ στοιχείου κανόνα δ΄ τοῦ μεγάλου Γρηγορίου Νύσσης, ὅστις καὶ εἰς θ΄ χρόνους τοὺς πόρνους ἐπιτιμᾶσθαι κελεύει.

Βασιλείου νθ΄, κέ. κς΄. μθ΄.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος, ἐν τῷ νθ΄ κανόνι, τὸν πόρνον μέχοις ἐπταετίας τῆς κοινωνίας ἀπείργει· εἰ γὰρ καὶ ἐν τῷ κβ΄ κανόνι, ὃν καὶ ζήτει ἐν τῷ ιγ΄ Κεφ. τοῦ Α στοιχείου, μετὰ τετραετίαν δοκεῖ λύειν τοῖς τοιούτοις τὸ ἐπιτίμιον, ἀλλ' οὐχὶ γνώμην οἰκειάν, τὴν δὲ τῶν πρὸ αὐτοῦ Πατέρων εἰσήνεγκε· τὴν γε μὴν ἐπταετίαν, τῇ ἰδίᾳ κρίσει τούτων κατεψηφίσατο, βαρύτερον ἢ οἱ πρὸ αὐτοῦ τὴν πορνείαν κολλάζων· ὡσπερ ἄρα καὶ ἕτερα τῶν παθῶν οὐκ ὀλίγα.

Περὶ δὲ τοῦ γυναικί συνοικοῦντος νομίμῳ καὶ πορνεύοντος, ζήτει ἐν τῷ ις΄ Κεφαλαίῳ τοῦ Γ στοιχείου κανόνα τοῦ μεγάλου Βασιλείου κα΄.

Περὶ δὲ τοῦ γυναικα παρθένον φθείραντος βίᾳ, ζήτει τὸ λ΄ Κεφ. τοῦ Γ στοιχείου.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν κε΄ κανόνι, Ὁ τὴν ἀμνήστευτον φθείρας παρθένον, φησὶ, καὶ μετὰ τὴν φθορὰν οἷα συζύγῳ χρώμενος, τὸ μὲν ἐπὶ τῇ φθορᾷ ἐπιτίμιον ὑποστήσεται· τὴν δὲ γυναικα, τὴν μετ' αὐτοῦ συμβίωσιν αἰρουμένην, οὐκ ἀφαιρεθήσεται, εἴ γε καὶ οἱ γονεῖς τῆς κόρης δηλαδὴ καταδέχονται ἔτι οὔσης ὑπεξουσίῳ· ἐκείνων γὰρ μὴ ἀνεχομένων, ὁ φθείρας, κατὰ τοὺς πολιτικούς νόμους τιμωρηθήσεται, οὗς καὶ ζήτει κατὰ τὸ ῥηθὲν λ΄ Κεφ. τοῦ Γ στοιχείου.

Ἐπὶ τριετίαν δὲ καὶ ὁ φθείρας ἐπιτιμᾶται, καὶ ἡ φθαρῆσα, κατὰ τοὺς κειμένους τοῦ ἁγίου τούτου κανόνας ἐν τῷ ἡ Κεφ. τοῦ Γ στοιχείου· ἀκολούθως δὲ καὶ οὗτος τῷ Ἀποστολικῷ ζ΄ κανόνι, ὃν καὶ ζήτει ἐν τῷ αὐτῷ λ΄ Κεφ. τοῦ Ι στοιχείου, τὸν τὴν παρθένον φθείραντα, νομίμως τὰ ἄλλα συνάπτεσθαι διορίζεται· ἴσως γὰρ εἰ μὴ τούτῳ συναφθεῖν, ἀτιμος περιλειφθήσεται, οὐδενὸς τὰ ἄλλα αἰρουμένου πρὸς γάμον λαβεῖν.

Ἐν δὲ τῷ κς', Ἡ πορνεία γάμος οὐκ ἔστι, φησὶν, ἀλλ' οὐδὲ γάμου ἀρχή· εἰ μὲν οὖν οἶόν τε τοὺς κατὰ πορνείαν συναπτομένους χωρίζεσθαι, τοῦτο κράτιστον· σαθρὸς γὰρ ὡς ἄθεσμος ὁ τοῦ τοιοῦτου γάμου θεμέλιος· εἰ δὲ στέργουσιν ἐκ παντὸς τρόπου καὶ ἄμφω τὸ συνοικέσιον, τὸ μὲν τῆς πορνείας ἐπιτίμιον γνωρίζετωσαν, ἀφιέσθωσαν δὲ συνοικεῖν, ἵνα μὴ χειρόν τι γένηται· ἢ γὰρ ἐτέρῳ συζυγεῖσα ἢ γυνή, εἰς μοιχείαν ἐκκυλισθήσεται, τῷ πρώτῳ λάθρα συμφθειρομένη· ἢ στέργοντες ἀλλήλους διακαῶς, καὶ συνεῖναι κωλυόμενοι, ἑαυτοὺς διαχειρίζονται, τῷ κατ' ἄκρας ἀλῶναι τῷ ἔρωτι, τὴν ἀπ' ἀλλήλων μὴ ἐνεγκόντες διάζευξιν. Ζήτει καὶ τὸν π'. τούτου κανόνα ἐν τῷ δ'. Κεφαλαίῳ τοῦ Γ στοιχείου.

Νόμοι.

Ἄλλ' ὁ νόμος, τὸν παλλακῆ σῶφρονι χρώμενον, ἀναγκάζεσθαι κελεύει ταύτην καὶ νόμῳ γάμου λαβεῖν· τὴν δὲ καὶ ἐτέροις μιγνυμένην, καὶ μὴ τῷ ἐνὶ ἀρκουμένην προσώπῳ, καὶ τῆς οἰκίας τοῦ παρνεύοντος ἐξωθεῖσθαι 1).

Περὶ τῶν βία πορνευομένων γυναικῶν, καὶ μάλιστα τῶν αἰχμαλώτων.

Βασιλείου μθ'.

Περὶ δὲ τῶν πορνευομένων ἐξ ἀνάγκης γυναικῶν, ὁ μέγας Βασίλειος ἐν μθ'. κανόνι, Αἱ πρὸς ἀνάγκην, φησὶ, γενόμεναι φθοραὶ, ἀνεύθυνοι ἔστωσαν· ὥστε καὶ ἡ δούλη, εἰ παρὰ ταῦ ἰδίου δεσπότου βεβιάσεται, ἀνέγκλητος ἔστω· ὡσπερ δὴ καὶ ἡ ἐξ ἀρπαγῆς βιασθεῖσα, ἢ ἡ τοῖς πολεμίοις ληφθεῖσα, καὶ ὑπ' ἐκείνων φθαρεῖσα· ἀλλὰ τῆς μὲν φθορᾶς ἕνεκεν ἐπιτιμᾶσθαι ταύτην οὐ δέον· εἰ δὲ διάκονος ἐτύγχανεν οὔσα, τοῦ διακονεῖν παύσεται· ἀλλ' οὐδὲ τῷ ἱερωθήσεσθαι μέλλοντι, ἢ ὑπὸ τοιούτων ἐφθαρμένη, ἢ οἰουδήτινος ἄλλου, συναφθήσεται.

Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ α'.

Ὁ δὲ α'. κανὼν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ, Τῆς ὑπὸ βρβάρων φθαρείσης, φησὶ, εἰ μὲν καὶ ὁ πρότερος βίος

1) Σύνοψ. ΚΗ, ια.

κατέγνωστο, οὐδὲ δορυαλώτου γενομένης ἢ πορνικῆ ἕξις ἀνύποπτος, ταύτη τοι καὶ προχείρως οὐ δεῖ ταῖς τοιαύταις εὐχῶν κοινωνεῖν· εἰ δέ τις ἐν ἄκρᾳ ζήσασα σωφροσύνη, καὶ ὑπονοίας πάσης ἐλεύθερον τὸν πρότερον ἐπιδεδειγμένη βίον, νῦν ἐκ βίας καὶ ἀνάγκης περιπέπτωκεν ὕβρει, ἐλεεῖσθαι μᾶλλον, ἢ ἐγκαλεῖσθαι δίκαια, κατὰ τὸ ἐν τῷ Δευτερονομίῳ παράδειγμα ἐπὶ τῇ νεάνιδι, ἣν ἐν τῷ πεδίῳ εὐρῶν ἄνθρωπος ἐβιάσατο· Τῇ νεάνιδι γάρ, φησὶν, οὐ ποιήσεται οὐδέν· οὐκ ἔστι τῇ νεάνιδι ἀμάρτημα θανάτου, ὅτι ὡς εἴτις ἀναστῆ ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ θανατώσῃ αὐτόν· οὕτω καὶ τὸ πρᾶγμα τοῦτο· ἐβόησεν ἡ νεάνις, καὶ ὁ βοηθῶν οὐκ ἦν αὐτῇ 1)· πλὴν καὶ αὐταὶ μετρίως ἐπιτιμηθήσονται, ὡς γε δὴ καὶ οἱ βρωμάτων ἀπειρημένων κατ' ἀνάγκην ἀπογευσάμενοι.

Νεοκαισαρείας α.

Περὶ δὲ τῶν πορνεῖα περιπεπτωκότων κληρικῶν, ταῦτα τοῖς κανόσι διείληπται.

Ὁ μὲν γὰρ α. κανὼν τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ Συνόδου, τὸν μετὰ τὴν ἱερωσύνην, νομίμῳ δῆθεν γυναικί συναφθέντα, τῆς ἱερωσύνης ἀπογυμνοῖ· πορνεύσαντα δὲ ἢ μοιχεύσαντα, τελέως τῆς Ἐκκλησίας ἐξοστρακίζει, καὶ ἐν τοῖς τόποις Ἰστυσι τῶν μετανοούντων· ἀλλὰ τὸ ἐπιτιμᾶσθαι ταύτη τὸν πορνεύσαντα ἱερέα, οὔτε τοῖς Ἀποστολικοῖς, οὔτε τοῖς Πατρικοῖς κανόσι δοκεῖ, οὐς καὶ ζήτησι ἐν τῷ ἰ. Κεφαλαίῳ τοῦ Δ στοιχείου.

Βασιλείου γ'.

Ὡσπερ δὴ καὶ ὁ γ'. τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν, τὸν πορνεύσαντα διάκονον, τῆς μὲν διακονίας ἐκβάλλει, καὶ εἰς τὸν τῶν λαϊκῶν ἀπωθεῖται τόπον· τῆς δὲ κοινωνίας οὐκ ἀπείργει τῶν ἁγιασμάτων· τοῦτο μὲν, φησι, διὰ τὸν, Οὐκ ἐκδικήσεις, λέγοντα, δις ἐπὶ τὸ αὐτὸ, παλαιὸν νόμον· τοῦτο δὲ, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἔτι ἐλπίδα πρὸς τὸν πρότερον ἐπανιέναι βαθμόν· ὁ μὲν γὰρ λαϊκὸς ἐκπίπτων, μετὰ τὴν ἐντετυπωμένην ἐν τῇ μετανοίᾳ τοῦ χρόνου περίοδον, ἐπάνεισιν ὅθεν ἐξελήλυθεν· οὗτος

1) Δευτερ. ΚΒ', 26, 27.

δὲ ἅπαξ ἔσχε διαρκῆ τὴν καταδίκην τῆς καθαιρέσεως· καθόλου γέ μὴν ἀληθὲς αὐτῷ ἴαμα πρὸς τὴν μέθεξιν τῶν ἁγιασμάτων, ἢ τῆς ἀμαρτίας ἀναχώρησις, διὰ τε συντριμμοῦ καρδίας, καὶ παιδαγωγίας τῆς σαρκός· εἰ γὰρ ἔτι πορνεύων οὐ πέπαυται, μὴ ὅτι τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ καὶ τῆς μετὰ τῶν πιστῶν εἰς τὰς εὐχὰς συνελεύσεως ἐκβληθήσεται, καὶ ἐπιτιμίαις ὥσπερ οἱ τοῦ λαοῦ καθυποβληθήσεται.

Βασιλείου μδ'.

Ὁ δὲ μδ'. γυναῖκα διάκονον Ἑλληνι συμπορνεύσασαν, τῆς μὲν ἀξίας καθαιρεῖ, κοινωνεῖν δὲ τῷ λαῷ στάσεως καὶ εὐχῶν οὐκ ἀπείργει· τῷ δὲ ζ'. ἔπει τῆς τῶν ἁγιασμάτων κοινωνίας ἀξιοῦσθαι κελεύει, εἴ γε ἐν ἀγνεῖα βίῳ, καὶ σωφροσύνῃ· τῇ πίστει δὲ προσιόντι τῷ Ἑλληνι, καὶ ταύτην εἰς γάμου συναφειαν αἰτουμένῳ, οὐκ οἶσται δεῖν ἐκδιδόναι, ἱεροσυλίαν σαφῆ λογιζόμενος, τὸ ἅπαξ ἀφιερῶθ' ἐν τῷ Θεῷ σῶμα, εἰς χρῆσιν σαρκικῆς ὑπάρχειν ἐπιθυμίας· ἐντεῦθεν τοῖς ὀρθῶς σκοποῦσιν οὐκ ἄδηλον, ὡς οὐδὲ κληρικούς μετασχηματιζομένους, ἢ μοναχοὺς, γυναῖξιν συνάπτεσθαι θεμιτόν· οὐ μὴν οὐδὲ τὰς τῶν ἱερέων γυναῖκας δευτέροις γάμοις προσομιλεῖν, ἐν σῶμα τῇ πρὸς τοὺς ἱερέας συναφείᾳ γεγεννημένας.

Ζῆται καὶ τὸ κέ. Κεφ. τοῦ Χ στοιχείου, καὶ ἐν τῷ δ'. Κεφ. τοῦ Γ στοιχείου κανόνας τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ιζ'. καὶ ιθ'. καὶ τὸν ξι'. ἐν τῷ ιδ'. Κεφ. τοῦ Μ στοιχείου· καὶ ἐν τῷ θ'. Κεφ. τοῦ Γ στοιχείου κανόνα κζ'. τοῦ μεγάλου Βασιλείου, καὶ τῆς ς'. Συνόδου κς'. καὶ ἐν τῷ ιέ. Κεφ. τοῦ αὐτοῦ στοιχείου κανόνα τοῦ μεγάλου Βασιλείου ξθ'.

Περὶ δὲ τῶν πορνευσάντων μοναχῶν, ζῆται καὶ τὸ ιέ. Κεφάλαιον τοῦ Μ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Περὶ τοῦ πορνεῦσαι ἐπιθυμήσατος, καὶ μὴ πράξατος.

Ἔθος γέ μὴν ἀρχαῖόν ἐστι τῇ κακίᾳ, μὴ ἀθρόον ἡμῖν, μηδὲ ἀπὸ τοῦ πρώτου παραστάντος ἐπιστρατεύειν τὰ πάθη, ἀλλὰ

τέχνη τινὶ καὶ περινοίᾳ σοφιστικῇ τὸ τῆς ἀπωλείας ἡμῖν βάρυθρον κατὰ μικρὸν ὑπορύττειν. Ταύτη τοι καὶ τοῖς λογισμοῖς ἠπίως τῷ δοκεῖν καὶ ἰλαρῶς ἐπιμίγνυσθαι, προτέραν τινὶ λεγομένην ἐφίησι προσβολὴν τῷ ἐπαγωγῷ τοῦ δεικνυμένου ἰνδάλματος, ὑποφθεῖραι τούτους ἐπιβούλως μηχανωμένη, καὶ τὰς τῶν ἡδονῶν ἀρχάς, ὡς ψιλὰς ἐννοίας, καὶ μηδὲν πλέον, τὰ γε εἰς βλάβος ἐχούσας, ἀδεῶς εἰσδέξασθαι πείθουσα· κρύπτει γὰρ τὸ τῆς ἀμαρτίας ἄγκιστρον, τῷ τῆς ἡδονῆς δελέκτι, ὡς ἂν τούτῳ περιχανόντες, ἐκείνῳ περιπαρῶσι, κἀντεῦθεν λαβοῦσα ὑποχειρίους, ὅσα καὶ ὑπηρεταῖς αὐτοῖς χρήσεται· εἴθε μὲν οὖν μὴ καὶ συμμάχους ἐκλάμβανε κατὰ τῆς ψυχῆς, τοὺς διέπειν φεῦ! καὶ φρουρεῖν αὐτὴν ἐπιτετραμμένους· εἰ γὰρ γυμνωθεῖη τῆς ἐκ τῶν λογισμῶν συμμαχίας ἢ καθ' ἡμῶν ὀργῶσα κακία, εἰς μάτην αὐτῇ τὰ τῆς ἐνέδρας ἔσται καὶ μαγγανείας, μὴ πεφυκυῖα μόνη πάθος δημιουργῆσαι, καὶ εἰς ἔργον προενεγκεῖν, τὸ πομφόλυγος δίκην ὁμοῦ τε φαινόμενον, καὶ εὐθύς ἀπολλύμενον καὶ διαλυόμενον, νεκρᾶς ὄν ἀτεχνῶς, ὡς εἰπεῖν, καὶ ἀνυπάρκτου φύσεως· ἀλλὰ τὸ εἶναι καὶ τὸ ζῆν πρὸς τῶν ἡμετέρων δανειζόμενον λογισμῶν, νεκροὶ τοὺς τὸ ζῆν διδόντας αὐτῷ· τοιαῦτα γὰρ τὰ τῶν παθῶν τῆς κακίας ἐπίχειρα· αὕτη τοίνυν ἡ προσβολὴ ὡς ἥμισυ τῆς ἡμῶν προαιρέσεως ἠρτημένη, ἔγκλημα ἡμῖν οὐχ οἶα τε προστρέψασθαι. Ὁ συνδυασμὸς ἐπεισι δεύτερος, ὃν ἡρέμα καὶ κατ' ὀλίγον τὸ τῆς προσβολῆς θαμινὸν εἰώθει ἀπυγενεῖν, ἐμπαθῶς ἢ καὶ ἀπαθῶς τοῦ λογισμοῦ συλλαλοῦντος τῷ προσθαλόντι· τοῦτο τίς ἂν ἰσχυρίσασαιτο μὴ ζημίαν εἶναι ψυχῆς λογικῆς, τῆς τοῦ Θεοῦ ἐννοίας περὶ πλείονος τῶν λογισμῶν αὐτῆς ποιουμένων τὴν περὶ τὰ τοιαῦτα σχολήν; Ἡ συγκατάθεσις ἐφίσταται τρίτη, νεῦσιν καὶ τῆς ψυχῆς κατηγοροῦσα πρὸς τὸ πάθος ἐνῆδονον, ἣν καὶ ὡς γραμματεῖον ἤδη δεξαμένη ἀπόρρητον, ἢ αἰχμαλωσίᾳ κατὰ πόδας τετάρτη κατεξανίσταται, τὴν ἀρίστην ἡμῶν ἀχρειοῦσα κατάστασιν, τῆς καρδίας ἤδη περιγενομένη, καὶ δρέπεσθαι πείθουσα τὴν ἀπατηλὴν βλάβην 1) τῆς φαντασίας. Εἰ δὲ καὶ τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς εἰσφθαρείη,

---

1) βλάβην B.

οὐδὲν ἀπόνασθαι ταύτης ἐξ, καὶ μάλιστα πονηροῖς ἐνθυμήμασιν αἰρουμένους ἐγκαλινδεῖσθαι· συνέντες δὲ ἢ κακοῦ γεγόναμεν, διὰ πάλης περιγενέσθαι τοῦ πτερνίσαι πειρωμένου πειρώμεθα· καὶ δυοῖν θάτερον, ἢ σφοδρότερον πνεύσαντες ἐκρατήσαμεν θειοτέρᾳ ῥοπῇ, ἢ χαυνωθέντες, καὶ τὰ νῶτα δόντες, ἀγόμεθα καὶ φερόμεθα· οὕτω δὲ τὰ τῆς πονηρίας πνεύματα συχνῶ χρόνῳ τῇ ψυχῇ παραμείναντα, καὶ εἰς τὴν σφῶν αὐτῶν ἐξίν αὐτὴν μεταθέμενα, τελευτῶντα, τὸ λεγόμενον πάθος, ὡσανεὶ τρόπαιον, πῆγνυσι, καὶ στήλην ἐν τῇ καρδίᾳ τῇ μνήμῃ τρεφόμενον, καὶ τῇ συνθηεῖα διατηρούμενον, καὶ τὴν ψυχὴν παρασκευάζον περὶ παντὸς ποιεῖσθαι πᾶσαν αἰσχρότητα.

Νεοκαισαρείας δ', θ', ι.

Διὰ δὴ τοῦτο καὶ ὁ τέταρτος τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ Συνόδου κανῶν, τὸν ἐπιθυμήσαντα γυναικὸς, καὶ συγκαθευδῆσαι ταύτη προθέμενον, εἰς ἔργον δὲ μὴ προβεβηκυίας τῆς ἐνθυμήσεως, ὑπὸ τῆς χάριτος ῥυσθῆναι διίσχυρίζεται, πλὴν καὶ τοῦτον καλὸν ἂν εἶη μετρίως ἐπιτιμᾶσθαι, κατὰ τὸν ὁ. τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανόνα· φησὶ γάρ· Τὸν ἐν χεῖλεσι μιανθέντα διάκονον, καὶ μέχρι φιλήματος ἡμαρτηκέναι ὁμολογήσαντα, τῆς μὲν λειτουργίας ἄχρι τινὸς ἐπισχεθῆναι χρή· τῶν δὲ ἁγιασμάτων σὺν τοῖς διακόνοις μεταλαμβάνειν· ὡσαύτως καὶ πρεσβύτερον· τὸν δέ τι πλέον φωραθέντα ἡμαρτηκέναι, ἐν οἷῳ ἂν εἶη βαθμῶ, καθαιρεῖσθαι.

Ἔπεται τούτοις καὶ ὁ θ'. προσέτι καὶ ὁ ι. τῆς αὐτῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ Συνόδου, τὰ μὲν πρὸ τῆς πορνείας λέγοντες ἁμαρτήματα, ἅπερ ἐν ἐπαφαῖς καὶ φιλήμασι, καὶ ἑτέροις δὴ τισι θεωροῦνται τοιούτοις, λόγος αἰρεῖ παρά τοῖς πολλοῖς διαλύεσθαι τῇ χειροθεσίᾳ· εἰ μέντοι πρὸ τῆς χειροτονίας πορνείας ἤλω πρεσβύτερος ἢ διάκονος, καὶ τῷ συνειδῶτι κρουόμενος ὁμολογήσειε τὸ πρὸ τῆς χειροτονίας ἁμάρτημα, τοῦ μὲν ἱερουργεῖν εἰρχθήσεται· ἀρετῆς δὲ μεταποιούμενος, τῶν λοιπῶν τῆς ἱερωσύνης πρεσβείων οὐκ ἐκβληθήσεται· μήτε δὲ αὐτὸς ὁμολογῶν, μήτε μὴν προφανῶς ἐλεγχόμενος, ἐπ' ἐκείνῳ δέον τὴν ἐξουσίαν ποιεῖσθαι, ἢ παύσασθαι· εἴ γε ἡμαρτεῖ, ἢ ἐνεργεῖν, εἰ μὴδὲν

ἑαυτῷ σύνοιδεν· ἐλεγχθεῖς δὲ ὑπὸ πέντε μαρτύρων, ὄρω τὴν κατηγορίαν βεβαιωσαμένων, πρὸς τῇ καθαιρέσει καὶ τῶν γερῶν τῆς ἱερωσύνης ζημιωθήσεται, εἰς λαϊκοῦ διωθόμενος τρόπον.

Ὁ δὲ Θεόφιλος Ἀλεξανδρείας, ἐν τῷ ε. κανόνι, ἀναγνώστην πορνείαν φυγόντα, εἰ γενομένης ἀκριβοῦς ἐξετάσεως φανερῶς ἐλεγχθεῖν, τοῦ κλήρου, φησὶν, ἐκβάλλεσθαι χρή· ἐν τῷ κλήρῳ δὲ μένειν μὴ ἐλεγχθέντα· οὐ γὰρ δεῖ ταῖς ματαίαις προσέχειν διαβολαῖς.

Νόμος.

Φησὶ δὲ καὶ ὁ νόμος· Κρεῖσσον τὰ ἀμαρτήματα κατκλιμπάνειν ἀνεκδίκητα, ἢ τινὰς ἀναιτίως κολάζεσθαι

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ΄.

Περὶ πορνοβοσκῶν.

Συνόδου ἑκτης πς΄.

Ὁ πς΄. τῆς ς΄. Συνόδου κανὼν, τοὺς ἐπ’ ὀλίσθῳ ψυχῶν πόρνας συνάγοντας, καὶ ἐκτρέφοντας, κληρικούς μὲν ὄντας, καθαιρεῖ· πρὸς ταύτη, κελεύει καὶ ἀφορίζεσθαι, διπλῆν τούτοις ἐπάγων τὴν ἐπεξέλευσιν· λαϊκοὺς δὲ, ἀφορίζεσθαι.

Νόμοι.

Ὁ εἰδὼς πορνεύεσθαι τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, καὶ σιωπῶν, πορνοβοσκός ἐστίν 1).

Οἱ ἐκ πορνείας γεγεννημένοι, οὐ μόνον τῆς μητρὸς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκ μητρὸς συγγενῶν κληρονομοῦσι, καὶ ὑπ’ αὐτῶν κληρονομοῦνται· ἡ δὲ ἰλλουστρία νομίμους ἔχουσα παῖδας καὶ πορνογενεῖς, οὐδὲν δύναται παρασχεῖν τοῖς πορνογενέσιν, οὔτε ζῶσα, οὔτε τελευτῶσα 2).

Ἡ τοῦ πορνογενοῦς κληρονομία οὐκ ἀνήκει τοῖς πρὸς πατρὸς συγγενέσιν, οὐ γὰρ λέγεται ἔχειν πατέρα, τῇ μητρὶ δὲ αὐτοῦ καὶ τοῖς ὁμομητρίοις ἀδελφοῖς· οἱ δὲ περὶ γάμων νόμοι, καὶ

1) β΄. θέμ. β΄. καὶ θ΄. προσίμ. Πανδ. Μῆ. Ἐ. — 2) θ΄. καὶ : γ΄. Βασι. Μῆ. β΄. καὶ μβ΄. Βασι. Μῆ. ἄ.

οὐ κανόνες ἐπιγινώσκουσι καὶ τὴν ἐκ πορνείας συγγένειαν, καὶ συναπτομένους τοὺς ἐκ πορνείας συγγενεῖς, ὡς τοὺς ἐξ ἐννόμων γάμων αἰμομιξία περιπεσόντας κολάζουσιν 1).

Ὁ μέντοι παλλακισμὸς νόμιμὸς ἐστίν· ὁ γὰρ γυναῖκα σεμνήν παλλακεύμενος, καὶ ποιῶν ἐν ἐκμαρτυρίᾳ τοῦτο κατὰ δῆλον, ὡς γαμετὴν αὐτὴν ἔχειν δοκεῖ· εἰ δ' οὖν, ἀσέλγειαν πρὸς αὐτὴν πλημμελεῖ 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ.

Περὶ πρεσβειῶν καὶ προνομίῶν, ὧν ἔχουσιν οἱ ἁρχιερεῖς καὶ αἱ Ἐκκλησίαι· καὶ περὶ τῶν παροικιῶν αὐτῶν.

Ζήτει τὸ ιά. Κεφάλαιον τοῦ Ε στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Περὶ ὧν ἔχουσιν οἱ πρεσβύτεροι δικαίω.

Ζήτει τὸ θ'. Κεφάλαιον τοῦ Μ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

Περὶ προικῶν πραγμάτων.

Νόμοι.

Ἡ διατετιμημένη προῖξ τῷ ἀνδρὶ κινδυνεύεται· καὶ ἀποθάνωσι τὰ ζῶα, καὶ τὴν ἐσθῆτα ἢ γυνὴ κατατρίψῃ, τὴν ἀποτίμησιν αὐτῶν δίδωσι· τῆς δὲ ἀδιατιμήτου καὶ ἡ αὐξήσις καὶ ἡ μείωσις τὴν γυναῖκα ὀρεῖ· καὶ αὐτὴ λαμβάνει τὸν τοκετὸν τῶν δούλων· τοὺς δὲ καρπούς καὶ τὴν γονὴν τῶν θρεμμάτων ὁ ἀνὴρ λαμβάνει 3).

Τὰ ἐπαγγελθέντα χάριν προικύς, εἰ μὴ ἐντὸς δύο ἐτῶν κατα-

1) θ'. Βασ. ΜΕ. ε'. καὶ ε'. Βασ. ΚΠ. ε. — 2) Σύν. ΚΠ', σελ. 273. — β'. Βασ. ζ'. λζ'. — 3) Πρ. Ν. Η', ε', β'.

Εληθείεν, ἀπαιτοῦνται καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν ἀπὸ τρίτης ἑκατοστῆς 4).

Ἀποροῦντος τοῦ ἀνδρὸς ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ, δύναται ἡ γυνὴ παρακρατεῖν τὰ πράγματα αὐτοῦ εἰς τὴν ἰδίαν προῖκα, προτιμωμένη παντὸς δανειστοῦ καὶ ὑποθήκην ἔχοντος· πλήν οὐ δύναται ἐκποιεῖν ἢ παρακρατεῖ· ἐπειδὴ ὀφείλει ἐξ αὐτῶν ἀποτρέφειν ἑαυτὴν καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς 2).

Οὐ κατέχεται ἡ γυνὴ ἐκ τῶν τοῦ ἀνδρὸς συναλλαγμάτων, κἂν ἐγγυήσῃται αὐτόν· καὶ οὐδὲ δημευομένου τοῦ ἀνδρὸς συναπάγονται τὰ πράγματα τῆς γυναικός· οὐδὲ τὰ ἐξώπροικα ὑπόκεινται ταῖς τοῦ ἀνδρὸς λειτουργίαις 3).

Ὁ ἀνὴρ, καὶ ἄπορος ὢν, πᾶσαν τὴν προῖκα χρεωστεῖ 4).

Ὁ πενθερὸς ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ, καὶ ἡ γυνὴ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἀπαιτούμενοι ἦν ἐπερωτήθησαν προῖκα, πρὸς τὸ μέτρον τῆς οὐσίας αὐτῶν καταδικάζονται 5).

Ἐὰν ὁ ἀνὴρ συμφωνήσῃ πρὸς τὴν γυναῖκα, ἵνα τελευτῶσαν αὐτὴν κληρονομήσῃ, τὸ σύμφωνον ἄχρηστόν ἐστίν· ἐὰν δὲ γένηται σύμφωνον ἐξ ἀρχῆς, ἵνα προτελευτώσης τῆς γυναικός ἡ προῖξ ἀπομείνῃ παρὰ τῷ ἀνδρὶ, καὶ εἰ παρὰ τοῦ πατρὸς δεδομένη ἐστὶν ἡ προῖξ, ἔρρωται τὸ σύμφωνον, καὶ ἀποκλείεται ὁ πατήρ 6).

Ἐὰν ὁ πατήρ οὕτως ἐστὶν αἰσχροῦς, ὥστε δέος εἶναι, μήποτε λαβὼν τὴν προῖκα δαπανήσῃ, ἀρνείται αὐτῷ ἡ ἀγωγή· καὶ ὁ δικαστὴς προνοεῖ αὐτοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς 7).

Εἰ παίδων ὑπόντων δεήσῃ τὸν ἐμμείναντα μετὰ τελευτῆν τῆς συζύγου αὐτοῦ, ἄνευ τοῦ περιελθεῖν εἰς ἕτερον συνοικέσιον, τῆς τῶν οἰκείων τέκνων συνδιαγωγῆς χωρισθῆναι, μετὰ τὸ ἀπολαβεῖν ἐντελῆ τὰ ἴδια πράγματα, δεῖ λαμβάνειν αὐτὸν καὶ ἐνὸς παιδὸς μοῖραν κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν τέκνων, τεκνοτροφίας τε ἕνεκα, καὶ τῆς διασεσωμένης αὐτῷ πρὸς τὸν πρῶτον γάμον αἰδοῦς καὶ τιμῆς 8).

Εἴ τι ὁ ἀνὴρ ἐδὲκπᾶνήσῃ πρὸς τὴν γαμετὴν αὐτοῦ νοσοῦσαν,

1) Ἀρμ. Δ', Γ', 22. — 2) ριζ'. Βασ. ΚΘ', α' α. — 3) α', β', γ'. Βασ. ΚΔ', δ', καὶ Σύν. Ζ'. σιλ. 84. 4) Πρ. Ν. Θ', β'. 5) Πρ. Ν. Θ', δ'. — 6) αὐτ. θ'. — αὐτ. καὶ ι. — 7) εἰ. Βασ. ΚΗ', η. — 8) Ἐκλογ. Β', ζ'.

μετὰ τὸν αὐτῆς θάνατον οὐ δύναται ἀπαιτεῖν τὸν πενθερὸν αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡ προῖξ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ ἐπανήξει, ἀλλὰ τῇ διαθέσει αὐτοῦ ὀφείλει λογίζεσθαι· ὅσα δὲ εἰς τὴν ταφὴν ἠνάλωσεν, ὁ πατὴρ δίδωσι πρὸς ὃν ἡ προῖξ ἐπανῆλθεν 1).

Ὁ τοῦ γήμαντος ὑπεξουσίου πατὴρ, καὶ αὐτὸν ἀναγκάζεται τρέφειν, καὶ τὴν γαμετὴν αὐτοῦ· αὐτὸς γὰρ ὑπόκειται τοῖς βάρεσι τοῦ γάμου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ 2).

Ζήτηε τὸ β'. Κεφάλαιον τοῦ Δ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

Περὶ προδοτῶν.

Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ θ'.

Ὁ θ'. κανὼν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ, ὅσοι, φησὶν, αἰχμάλωτοι τοῖς βαρβάροις γεγόνασιν, καὶ τῇ σφῶν δυσσεβείᾳ συναπαχθέντες, τοσοῦτον ταύτης μετέσχον, ὥστε καὶ λήθην λαβόντες τοῦ εἶναι Χριστιανούς, ἐνίους τῶν ὁμοφύλων ξύλω ἢ ἀγχόνῃ ἐφόνευσαν, καὶ ὁδοὺς ἢ οἰκίας ἀγνοοῦσι τοῖς βαρβάροις ὑπέδειξαν, καὶ τῆς ἀκροάσεως ἐκβληθήτωσαν, μέχρις ἂν συνελθοῦσι τοῖς ἁγίοις, κοινῇ περὶ αὐτῶν τι δόξη, καὶ πρὸ αὐτῶν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι.

Νόμοι.

Ὁ ἐρεθίζων πολεμίους, ἢ προδιδοὺς πολεμίους Ῥωμαίους, κεφαλικῶς τιμωρεῖται 3)· οἱ δὲ κατὰ χέρσον, ἢ θάλασσαν τοῖς ληστεύουσι συλληστέυσαντες, τῶν φανερῶν πολεμίων μᾶλλον κολάζονται, ὅσω καὶ τοῦ φανεροῦ πολέμου ἢ ἀφανῆς ἐπιβουλὴ χαλεπωτέρα καθέστηκε.

Τοὺς ἐκ τῶν Ῥωμαϊκῶν πρὸς τοὺς πολεμίους ἀποφεύγοντας, ὡς πολεμίους ἔξεστιν ἀκινδύνως φονεύειν 4).

Ὁ κατὰ τῆς σωτηρίας τοῦ βασιλέως ἢ τῆς πολιτείας μηχανησάμενος, ἢ μελετήσας, φονεύεται καὶ δημεύεται 5).

1) κή. Πινδ. ΙΑ, ζ'. — 2) κ'. Θεμ. θ'. Πινδ. Ι, ε'. — 3) γ'. Βστ. ξ', λς'. — 4) Πρ. Ν. λθ', γ'. — 5) αὐτίθ: ι.

Οἱ πρὸς τοὺς πολεμίους αὐτομολοῦντες, καὶ τὰς ἡμετέρας βουλὰς ἀπαγγέλλοντες, ἀπαγχονίζονται. 1)

Ζήτει τὸ ιά. Κεφάλαιον τοῦ Σ στοιχείου.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Ρ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ τῶν ἐν φύσει ἀπροαιρέτῳ γινομένων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν.

Ζήτει τὸ ις΄. Κεφ. τοῦ Α στοιχείου καὶ τὸ κή. Κεφ. τοῦ Κ στοιχείου.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Σ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Ὅτι τοῖς σάββασιν οὐδεὶ νηστεύειν.

Ζήτει ἐν τῷ λζ΄. Κεφαλαίῳ τοῦ Κ στοιχείου, κανόνα τῶν ἀγίων Ἀποστόλων ζς΄. καὶ τῆς ς΄. Συνόδου νέ. καὶ τῷ λέ. Κεφ. τοῦ Ε στοιχείου, τῆς ἐν Λαοδικεῖα Συνόδου κανόνα ις΄. καὶ ἐν τῷ έ. Κεφ. τοῦ Τ στοιχείου κανόνα νέ. τῆς ς΄. Συνόδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ σχηρικῶν.

Ζήτει ἐν τῷ ά. Κεφ. τοῦ Θ στοιχείου κανόνα τῆς ς΄. Συνόδου καὶ ἐν τῷ ζ΄. Κεφ. τοῦ Μ στοιχείου κανόνα μς΄. τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου.

Ζήτει καὶ τὸ ιά. Κεφ. τοῦ Μ στοιχείου.

---

1) Πρ. Ν. ΑΘ΄, ις΄.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Ὅτι σταυρὸν ἐν ἐδάφει γράφειν οὐ δεῖ, ἀλλὰ
καὶ τοὺς ὄντας ἀπαλείφειν.

Συνόδου ἑκτης ογ΄.

Ὁ ογ΄. τῆς ε΄. Συνόδου κωνῶν, τὸν τοῦ τιμίου σταυροῦ τύπον ἐν ἐδάφει γράφειν ἀπείρηκεν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὺς ἤδη γραφέντας διαγράφειν ἀνευδοιάστως ἐπισκήπτει καὶ ἐξαλείφειν, ὡς ἢ μὴ συμπατούμενον τοῖς βαδίζουσιν, ἐφυβρίζοιτο τὸ σωτήριον τῆς ἡμῶν νίκης τρόπαιον· τὸ καὶ διανοία αἰδοῖ τῇ πάσῃ τιμώμενον, καὶ λόγῳ διαφερόντως θαυμαζόμενον, καὶ αἰσθήσει πρακτικῶς 1) προσκυνούμενον.

Νόμος.

Μηδεὶς ἐν ἐδάφει, ἢ ἐν μαρμάρῳ, ἐπὶ ἐδάφους κειμένῳ, ἢ ἐν μυλίτῃ λίθῳ σταυρὸν ἐγγλυφέντω· καὶ οἱ ὄντες ἐν τούτοις περιειρησθῶσαν· ὁ δὲ παραβαινὼν τὸν νόμον, τὴν βαρυτάτην ὑπομένετω ποινήν 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ συμβολαίων καὶ συμφώνων.

Νόμοι.

Ἡ τῶν συμβολαίων ἀπώλεια οὐκ ἀναιρεῖ τὰς ἀγωγὰς, ἐν ᾧ δυνατόν ἐστὶν ἑτέρως ἀποδειχθῆναι τὸ ἀληθές 3).

Τὰ χωρὶς δόλου σύμφωνα καὶ μὴ τοῖς νόμοις ἐναντιούμενα ἔρρωται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ συμποσίων.

Λαοδικείας νέ, κζ΄,

Τῷ νέ. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου κωνῶν, κληρικοὺς ἢ λαϊ-

1) πραγματικῶς B. — 2) ἐ. B. α. Δ, ε. — 3) ἐ, B. α. ΚΒ΄. ε.

κούς συμπόσια πρᾶξιν ἐξ ἐράνου καὶ συμβουλῆς ἀπειρήται ταῦτα γὰρ, ὡς ἐπίπαν, οὐδενός εἰσιν ἀγαθοῦ, ὅτι μὴ καὶ πάσης αἰσχρότητος πλέα 1).

Ὁ δὲ κζ'. ταύτης, ἐν ταῖς λεγομέναις ἀγάπαις τῶν συμποσίων, μέρη αἶρειν, καὶ οἰκαδε κομίζειν τοὺς τοῦ κλήρου ἀπίρηκε· λιχνεῖαν γὰρ τοῦτο καὶ μοχθηρίαν τῶν δρώντων κατηγορεῖ, ὡς ἐντεῦθεν τὴν τῆς Ἐκκλησίας κατάστασιν ἐξυβρίζεσθαι.

Ζήτει καὶ τὸ γ'. Κεφ. τοῦ Α στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σ'.

Περὶ τῶν τὰς συνάξεις τὰς ἱερὰς ἀποστρεφόμενων.

Ζήτει ἐν τῷ θ'. Κεφ. τοῦ Β στοιχείου κανόνα ε. καὶ ζ'. τῆς ἐν Γάγγρα Συνόδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Περὶ τῶν συνεισάκτους γυναῖκας ἐχόντων κληρικῶν.

Ζήτει τὸ ιθ'. Κεφάλαιον τοῦ Γ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Περὶ τῶν συνεισισταμένων κληρικῶν ἀμαρτήματα, καὶ μὴ ὁμολογούντων.

Βασιλείου οά.

Ὁ οά. τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν, Ὁ ἀμαρτήματι συνεγνωκώς, φησί, τινι, καὶ μὴ ὁμολογήσας, ἀλλ' ἐλεγχθεὶς, ἐπιτοσαῦτον χρόνον, ὃν ὁ ἐργάτης τῶν κακῶν ἐπιτετίμηται, καὶ αὐτὸς ἔσται ἐν ἐπιτιμίῳ· οὐκ ἦν δὲ ἄρα τῷ ἀγίῳ πρὸς τρόπον τὸν μόνην εἰδήσιν ἔχοντα, καὶ μὴ ἀρκοῦντα κωλύσαι, τιμωρεῖσθαι, τὸν δὲ γε συναράμενον καὶ συμβουλεύσαντα, καὶ δυνάμενον ἐπισχεῖν, εἴπερ ἐβούλετο· καὶ ὁ προφήτης γὰρ, οὐχ ἀπλῶς

1) ζ'. Βασ. ΙΑ, ε.

κολάζεσθαι ἀξιοὶ τὸν θεωροῦντα κλέπτην ἢ μοιχὸν, ἀλλὰ τὸν συντρέχοντα τῷ κλέπτῃ, καὶ συναιρόμενον, καὶ τὸν συμμεριζόμενον τῇ κοινωνίᾳ τῷ μοιχῷ τὸ ἀμάρτημα· πανταχοῦ δὲ ἡ μὲν ἐξομολόγησις τῆς κολάσεως ἀραιρεῖται τὸ πλεῖστον· ὁ δὲ ἔλεγχος χαλεπωτέραν ταύτην ἐργάζεται.

Ζήτησι καὶ ἐν τῷ θ'. Κεφ. τοῦ Γ στοιχείου κανόνα κέ. τῆς ἐν Ἀγκύρα Συνόδου.

Νόμοι.

Ὁ ὑποδεξάμενός τινα ἐνεχόμενον ἐγκλήματι ἐν εἰδήσει, τὴν αὐτὴν ὑφίσταται τιμωρίαν· ὁ δὲ ληστὰς ὑποδεξάμενος καὶ μὴ προσαγαγὼν αὐτοὺς τῷ δικαστηρίῳ, δημεύεται, ἢ τιμωρεῖται, κατὰ τὴν ποιότητα τοῦ προσώπου, ὡς ἂν ὁ δικαστὴς συνίδῃ 1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Περὶ Συνόδων τῶν ἐτησίως γινομένων.

Ἀποστόλων λζ'.

Ὁ λζ'. τῶν Ἀποστόλων κανὼν, δις τοῦ ἔτους Σύνοδον κελεύει ποιεῖν τοὺς ἐκάστης ἐπαρχίας ἐπισκόπους τῷ οἰκείῳ συνιόντας μητροπολίτῃ· ἅπαξ μὲν, τῇ τετάρτῃ τῆς Πεντηκοστῆς ἐβδομάδι, δεύτερον δὲ, φθινοῦσης ἤδη τῆς ὥρας, τῇ ιβ'. τοῦ ὑπερβερεταίου, ἤτοι τοῦ Ὀκτωβρίου· ἐφ' ᾧ πᾶσαν ἀμφιβολίαν περὶ τε δογμάτων, καὶ γραφικῶν ζητημάτων, καὶ ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων λύεσθαι, καὶ μὲν τοὶ καὶ διαφορὰς ἔστιν ὧν πρὸς ἀλλήλους, καὶ δίκας, καὶ ἔριδας.

Ἀντιοχείας κ'.

Τούτῳ καὶ ὁ κ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου πρὸς λέξιν σχεδὸν ἔπεται· μὴ ἐξεῖναι δὲ προστίθηναι ἐνίοις καθ' ἑαυτοὺς Συνόδους ποιεῖν, μὴ παρόντος τοῦ τῆς ἐπαρχίας μητροπολίτου· τότε γὰρ τελεία γίνεται Σύνοδος, ὅτε καὶ ὁ μητροπολίτης συνέστι τοῖς λοιποῖς.

1) γ'. Βασ. Η', κζ'.

Συνόδου πρώτης ε.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ε. τῆς α. Συνόδου κανῶν, φθινοῦσης μὲν ὥρας κατὰ τὸν Ὀκτώβριον, κελεύει τὴν μίαν τῶν Συνόδων ἀθροίζεσθαι· τὴν δὲ ἑτέραν, οὐκ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ, ἀλλὰ πρὸ τῆς τεσσαρακοστῆς συνεστάναι· ὡς ἂν, πάσης ἀηδίας καὶ μικροψυχίας τῆς πρὸς ἀλλήλους περιαιρεθείσης, καθαροὶ τῷ φύσει καθαρῷ τὸ τῆς νηστείας προσενέγκοιεν δῶρον.

Συνόδου τετάρτης ιθ'.

Ὁ δὲ ιθ'. τῆς δ'. Συνόδου, ἐν καλῷ οἶεται κείσθαι τοὺς ἐπισκόπους δις τοῦ ἔτους Συνόδους ποιεῖν, ἔνθα ἂν ὁ τῆς ἐπαρχίας δοκιμάση μητροπολίτης, ἐπ' ἐνίων ἐκκλησιαστικῶν διορθώσει πραγμάτων· τοὺς δὲ μὴ συνιόντας τῶν ἐπισκόπων, ὑγιῶς τοῦ σώματος ἔχοντας, καὶ ταῖς αὐτῶν ἐπιχωριάζοντας πόλεσι, μηδὲ τινος ἑτέρου ἀναγκαίου πράγματος εἶργοντος, ἀδελφικῶς ἐπιπλήττεσθαι.

Συνόδου ἑκτῆς η'.

Ὁ δὲ τῆς ς'. Συνόδου η'. τοῦτον μὲν ὡς ἔχει λέξεως δίεσι, νομοθετεῖ δὲ, ἅπαξ τοῦ ἔτους καὶ μὴ δις Σύνοδον γίνεσθαι, καιρὸν ὀρίσας τὸν ἀπὸ τοῦ Πάσχα μέχρις ὄλου τοῦ Ὀκτωβρίου, διὰ τε τὰς τῶν βαρβάρων ἐφόδους, καὶ τὰς προσπιπτούσας ἑτέρας αἰτίας, αἱ δυσχερεῖς ποιούσι τοῖς ἐπισκόποις τὰς συνεχεῖς ἀποδημίας.

Συνόδου εβδόμης ς'.

Τοῦτον αὖθις ὁ ς'. ἐπικυρῶν καὶ τῆς ζ'. Συνόδου, ἀφορίζεισθαι ἀξιοί, εἴ τις ἄρχων εὐρεθείη εἰργῶν τινὰ τῶν εἰς τὴν Σύνοδον ἀπιόντων ἐπισκόπων· συνιοῦσι δὲ τούτοις, προὔργου, φησί, μελέτω, ὥστε τὰς τοῦ Εὐαγγελίου ἐντολάς, καὶ τὰς τῶν κανόνων μετιέναι διδάσκειν τοὺς ὑπὸ χεῖρα· εἴ τινα δὲ τῶν συνελθυθῶτων ἐπισκόπων, κτήνος, ἢ ἕτερον εἶδος, ἢ μητροπολίτης ἀπαιτήσας ἄκοντα ἐλεγχθείη, τετραπλάσιον ἀποτισάτω.

Λαοδικείας μ'.

Καὶ ὁ μ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ πολλῆς ἀξιοῖ φροντίδος τὸ καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐτησίως Σύνοδον γίνεσθαι διὰ καὶ τοὺς ἐπι-

σκόπους εἰς ταύτην καλουμένους οὐκ ἀναδύεσθαι, ἀλλ' ἀμελητὶ ἀπιέναι προστάττει· καὶ ἡ τοὺς σοφωτέρους, ἅττα ἴσασι διδάσκειν, ἢ τοὺς ἀπλουστέρους, ἅπερ ἀγνοοῦσι μανθάνειν· οὕτω γὰρ κατορθοῦσθαι τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐπιδιδόναι συμβαίνει, περὶ τὰ ἔρθα τῆς πίστεως δόγματα, καὶ τὰς τὸν βίον ρυθμιζούσας ἐντολάς· ὁ δὲ καταφρονῶν, ἑαυτὸν ἐπιτιμηθεὶς αἰτιάσθω, εἰ μὴ τι ἀνωμαλίᾳ ἢ τοῦ σώματος ἢ τῶν πραγμάτων ἐμποδισθεῖη.

Καρθαγένης ιθ', ογ', ος', ιζ'.

Καὶ ὁ ιθ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ, Σύνοδον τοῖς ἐπίσκοποις κατ' ἐνιαυτὸν ἐπισκῆπτει ποιεῖν· ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ ογ'. ἐν καὶ ζῆτει ἐν τῷ ζ'. Κεφαλαίῳ τοῦ II στοιχείου.

Τούτοις δὲ καὶ ὁ ος'. ἐπιψηφίζεται, τὰς αὐτὰς τοῖς ῥηθείσι κανόνσιν αἰτίας ἐπεξιῶν· τὸν δὲ μὴ πειθόμενον, τῆς μὲν τῶν ἄλλων ἀφίστασθαι κοινωνίας κελεύει, μόνῃ δὲ τῇ τῆς ἰδίας Ἐκκλησίας ἀρκεῖσθαι.

Ἀλλὰ τῷ ιζ'. κανόνι, οὐ τῶν ἀναγκαίων εἶναι δοκεῖ, κατ' ἐνιαυτὸν Σύνοδον γίνεσθαι τῶν ἐπισκόπων εἰς Καρχηδόνα, ἵνα μὴ συντρέθωνται οἱ ἀδελφοί· ἀλλ' εἰ μὲν αἰτίαι κοιναὶ ἀνακύψαιεν περὶ δογμάτων τυχόν, γράμμασι καλεῖσθαι τοὺς ἐπισκόπους, καὶ κοινῆς γινομένης Συνόδου, λυεσθαι τὸ ἀμφίβολον· εἰ δὲ ἰδικαί εἶεν, ἐν ἐπαρχίᾳ ἐκάστη τὴν λύσιν αὐτὰς λαμβάνειν.

Νόμος.

Ἡ δὲ ρλζ'. Ἰουστινιάνειος νεαρὰ 1), ἀπαξ ἢ δις τοῦ ἔτους τῷ Ἰουνίῳ ἢ τῷ Σεπτεμβρίῳ Συνόδους γίνεσθαι βούλεται τῶν μητροπολιτῶν παρὰ τοῖς Πατριάρχεις, καὶ τῶν ἐπισκόπων παρὰ τοῖς μητροπολίταις, καὶ ἐξετάζεσθαι τὰς αἰτίας, ἃς οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ μοναχοὶ πρὸς ἀλλήλους ἔχουσι περὶ τε πίστεως, καὶ κανόνων, καὶ πραγμάτων ἐκκλησιαστικῶν, καὶ τὰ παρὰ τοὺς κανόνας ἀμαρτανόμενα διορθοῦσθαι· τοὺς δὲ ἄρχοντας μὴ ἐπιτιθεμένους τοῖς μητροπολίταις καὶ τοῖς ἐπίσκοποις, ὑπερτιθεμένους τὰς τεταγμένους Συνόδους ποιεῖν, ἢ

1) Νεαρ. ρλζ', Κεφ. δ', ε'.

τοὺς μὴ πειθόμενους οὐ μηνύοντας τῷ βασιλεῖ, ἐσχάτως τιμω-
 ρεῖσθαι. Ἀλλὰ τὸ τῶν Συνόδων τούτων πάντη τὸ νῦν ἔχον κα-
 ταπεφρόνηται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Περὶ συστατικῶν γραμμῶν.

Ζήτει τὸ θ΄. Κεφάλαιον τοῦ Α στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ.

Περὶ τῶν συνωμοσίας, ἢ φατρίας, ἢ στάσεις ποιούτων.

Συνόδου τετάρτης ιη΄, Συνόδου ἕκτης, λδ΄.

Ὁ ιη΄. τῆς δ΄. Συνόδου κανῶν, καὶ ὁ λδ΄. τῆς ς΄. Συνόδου, Ἐν
 τοῖς πολιτικοῖς, φασί, νόμοις, ὧν οἱ πλείους πρὸς τῶν ἔξω σο-
 φῶν συνετέθησαν, τὸ τῆς συνωμοσίας ἢ φατρίας ἀπείρηται
 τόλμημα, πολλῶ γε δήπου τῆ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ· ἔστις τοίνυν
 τῶν μοναζόντων ἢ κληρικῶν τοιούτῳ ἀλοίῃ ἐγκλήματι, ἢ συ-
 σκευᾶς ἐλεγχθείη τυρέων, ἤτοι τεκταίνων, ἐπισκόποις ἢ κλη-
 ρικοῖς, τοῦ οἰκείου ἐκπιπέτω βαθμοῦ. Συνωμοσία δέ ἐστι τὸ
 τινὰς κατὰ τινῶν βουλευσασθαι, καὶ ἀλλήλους ὄρκους συνδῆσαι,
 ἢ μὴν μὴ ἀποστήσεσθαι τοῦ βουλεύματος, μέχρις ἂν τοῦτο τε-
 λεσθῆι· ὡς που καὶ ἐν ταῖς Πράξεσι τῷ θεῷ Λουκᾷ ἰστόρηται,
 ὅτι ποιήσαντές τινες τῶν Ἰουδαίων συστροφᾶς, ἀνεθεμάτισαν
 ἑαυτοὺς, μήτε φαγεῖν, μήτε πιεῖν, ἕως ἂν ἀποκτείνωσι τὸν
 Πυλόν 1). Φατρία δέ ἐστι κυρίως τὸ τῶν συγγενῶν ἢ τῶν ἄλλως
 ἠνωμένων σύστημα· ἐνταῦθα δὲ κακοθελὲς δημοῖ διαβούλιον,
 καὶ συμφωνίαν τινῶν ἐπὶ πράξεσι φάυλαις. Τυρέειν δὲ, τὸ
 σκληρὰ καὶ πονηρὰ κατασκευάζειν, καὶ μηχανᾶσθαι· ὡς τὸ,
 Ἐτυρώθη ἡ καρδία αὐτῶν 2), ἀντὶ τοῦ ἐσκληρύνθη.

Νόμοι.

Ὁ συνωμοσίαν κατὰ τῆς πολιτείας παρασκευάσας γενέσθαι,

1) Πράξ. κγ΄, 12. — 2) Ψαλμ. γιή, 70.

καὶ ὁ ἐπιβουλεύσας τῷ στρατοπέδῳ, ἢ τοῖς πολεμίοις αὐτὸ προδοῦς, ἢ ὁ κατὰ δόλον ἐμποδίσας ὑπὸ Ῥωμαίους γενέσθαι τοὺς πολεμίους, ἢ παρασκευάσας αὐτοὺς βοηθηθῆναι πλήθει, ἢ ὕπλοις, ἢ χρήμασιν, ἢ ἐτέρῳ οἰωδῆποτε τρόπῳ, τῷ τῆς καθοσιώσεως ὑπόκειται ἐγκλήματι 1). Ἀλλὰ καὶ τὸ συνάγεσθαι ὄχλον χωρὶς βασιλικῆς ἐπιτάγματος, πολλῆς ἄξιον τιμωρίας κρίνεται πρὸς τῶν νόμων. Ζήτησι καὶ τὸ κά. Κεφάλαιον τοῦ Π στοιχείου.

Ἡ δὲ νεαρά τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, εἰδήσει καὶ τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξίου καὶ τῆς Συνόδου, ἀναθέματι καθυποβάλλει τοὺς μέλλοντας ἢ ἐπιβουλαῖς ἐπιχειρεῖν, ἢ μούλω· ἀλλὰ δὴ καὶ τοὺς συμπράττοντας καὶ συκοινωνοῦντας τῇ αὐτῶν ἀποστασίᾳ, καὶ τοὺς συμβουλεύοντας ἢ παρορμῶντας εἰς τὰ τοιαῦτα, καὶ τοὺς συνεκστρατεύοντας, καὶ τοὺς δεχομένους αὐτοὺς εἰς μετάνοιαν, μὴ μεταμελομένους ἀπὸ τῆς ἀποστασίας, καὶ καταλιμπάνοντας αὐτήν 2). Ζήτησι περὶ ταύτης τῆς νεαρᾶς ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῆς ἐν Γάγγρα Συνόδου, ἥτις ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ βιβλίου κεῖται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄.

Περὶ σχισματικῶν.

Ζήτησι ἐν τῷ β΄. Κεφαλαίῳ τοῦ Α στοιχείου κανόνα α΄. τοῦ μεγάλου Βασιλείου, σοφῶς ὀριζομένου καὶ διαιροῦντος τὰ σχίσματα, καὶ τὰς αἵρέσεις, ταῖς ἐκατέρων ιδιότησιν.

Ὁ δὲ λα΄. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανὼν, Ὅστις, φησὶ, πρεσβύτερος, μὴδέν τι κατεγνωκῶς τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, μήτε περὶ τὴν εὐσεβείαν σφαλλομένου, μήτ' αὖ χαίροντος ἀδικίαις, ἀλλ' εὐσεβοῦς μὲν τὰ πρὸς Θεὸν, δικαίου δὲ τὰ πρὸς ἀνθρώπους ὑπάρχοντος, πάθει φιλαρχίας κάτοχος ὢν, ἰδίᾳ πῆξει θυσιαστήριον, καὶ παρασυνάξεις ποιῶν ἐν τούτῳ ἱερουργεῖ, μετὰ μίαν καὶ δευτέραν καὶ τρίτην παρξίνεσιν, καὶ παράκλησιν ἐπὶ τὴν προτέραν δμόνοιαν, ἔτι γνώμη χρώμενος αὐθεκάστῳ, αὐτὸς μὲν ὡς φίλαρχος, καὶ τυραννικὸν ἔργον ἐπιδεικνύμενος, καθαιρεῖσθω·

1) δ΄. καὶ ιθ΄. Βασ. Ξ΄. λς΄. — 2) Ὁρα τοῦ περ. Συντ. Τίμ. Ε. σελ 127.

οὐ δὲ συναπαχθέντες αὐτῷ, καὶ συνεκκλησιάζοντες, εἰ μὲν κληρικοί εἶεν, καὶ αὐτοὶ καθαιρέσθωσαν· εἰ δὲ λαϊκοὶ, ἀφορισμῷ ὑποβεβλήσθωσαν.

Ἐναργῶς τοίνυν ἐκ τούτου παρίσταται, μὴδ' ἠντιναοῦν ὄρλειν εὐθύνην, τοὺς τῶν ἰδίων ἐπισκόπων ἀποσχίζομένους, καὶ ἀποφοιτῶντας κληρικούς, καταγινώσκοντας ὡς ἀσεβούντων ἢ ἀδικούντων· δι' ἕτερον μὲντοι γε τρόπον, κἂν τὰ χεীরιστα λέγηται περὶ ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου, οὐ δίκαιον τῆς ἐκείνου κοινωνίας ἀφίστασθαι, πρὶν ἂν ἡ δι' ἀκριβοῦς ἐξετάσεως κρίσις τοῦτον καθέλη· οὐ γὰρ τῶν ἀνθρώπων ἡ χάρις, ἀλλὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὃ καὶ διὰ τῶν ἀναξίων πορίζειν ταύτην εἰώθει τοῖς θερμότητι πίστεως προσιούσι· πάντας γάρ, φησιν, ὁ Θεὸς οὐ χειροτονεῖ, διὰ πάντων δὲ ἐνεργεῖ.

Ἀντιοχείας ε.

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ε. διέξεισι, προσθεῖς, ὡς, εἰ μετὰ τὴν καθάρειν θορυβῶν ἐπιμένει, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἀναστατῶν, διὰ τῆς ἔξωθεν καὶ πολιτικῆς ἐξουσίας σωφρονιζέσσω, εἶπως ταύτη γοῦν πρὸς μετάνοιαν ἐπιστρέψειεν· ἐπιτιμᾶν γὰρ μόνον ἐφείται τοῖς ἐπισκόποις, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τιμωρεῖσθαι τοὺς πταίοντας· μὴ πειθόμενους δὲ, τοῖς ἄρχουσι πρὸς σωφρονισμὸν ἐκδιδόναι.

Ζήτει καὶ τὸν λά. καὶ τὸν νθ'. τῆς ζ'. Συνόδου ἐν τῷ α. Κεφ. τοῦ Β στοιχείου.

Συνόδου ΑΒ', ιβ', ιγ', ιδ', ιε.

Ὁ δὲ ιβ'. κανὼν τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας Συνόδου, τῷ λά', φησὶ, τῆς ζ'. Συνόδου κανόνι γινόμενοι σύμψηφοι, ἀποκεκληρωμένοι εἶναι, καὶ ἐπιτετραμμένους κελεύομεν πρὸς τοῦ κατὰ χώραν ἐπισκόπου, τοὺς ἐν εὐκτηρίοις οἴκοις, ἔνδον οἰκίας οὔσι, λειτουργοῦντας ἱερέας· εἰ δὲ τινὲς παρὰ τούτους ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου εἰς τὰς οἰκίας ἐμπίπτοντες ἄψασθαι λειτουργίας τολμήσαιεν, ἐκείνους μὲν καθαιρέσθαι, τοὺς δὲ πηγκοινωνοῦντας αὐτοῖς ἀφορίζεσθαι.

Ὁ δὲ ιγ', ὡς περ αἱ τῶν αἰρετικῶν ζιζανίων ἐκφύσεις, φησί, τῇ μαχαίρᾳ τοῦ Πνεύματος ρίζαις καὶ ταῖς ἐξεκόπησαν, οὕτω καὶ τὴν τῶν σχισματικῶν μανίαν, τὸ τοῦ Χριστοῦ σῶμα μερίζειν επιχειροῦσαν, ἡμεῖς ἀναστέλλοντες, ὀριζόμεθα, ὡς, εἴ τις πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἐπὶ τισὶ δῆθεν ἐγκλήμασιν, ἀ τῶν σαρκικῶν ἐξῆπται παθῶν, τοῦ οἰκείου 1) κατεγνωνκῶς ἐπισκόπου, πάσης δυσσεβείας καὶ ἀδίκου πράξεως ἔχοντος τὸν βίον 2) ἐκ διαμέτρου, ὡς τῷ Ἀποστολικῷ καὶ θείῳ κανόνι διείληπται, ἀποστῆναι τῆς αὐτοῦ κοινωνίας τολμήσεις πρὸ Συνοδικῆς διαγνώσεως, καὶ τοῦδε τὸ ὄνομα τὴν θείαν ἐπιτελῶν ἱεροτελεστίαν μὴ ἀναφέρει, τοῦτον ὑποκεῖσθαι καθαιρέσει κελεύομεν, καὶ πάσης ἱερατικῆς ἀποστερεῖσθαι τιμῆς· ἀθέμιτον γὰρ τὴν τῶν μητροπολιτῶν κρίσιν ἀρπάζοντα, πρὸ κρίσεως ὅσον τὸ ἐπ' αὐτῷ τοῦ οἰκείου πατρὸς καὶ ἐπισκόπου καταψηφίζεσθαι· ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπομένους αὐτῷ, κληρικούς μὲν τυγχάνοντας, τοῖς αὐτοῖς ἐπιτιμίαις ὑποβάλλεσθαι μοναχοῦς δὲ, ἢ λαϊκοῦς, μὴ ὅτι τῆς ἱεράς ἀφορίζεσθαι κοινωνίας, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἐκκλησίας παντάπασιν ἐξωθεῖσθαι, μέχρις ἂν τὴν πρὸς τοὺς σχισματικούς συνάφειαν διαπτύσαντες, πρὸς τὸν οἰκεῖον ἐπιστραφῶσιν ἐπίσκοπον.

Ὁ δὲ ιδ' καθαιρέσιν καὶ τοῦ ἐπισκόπου καταψηφίζεται, εἰ τῆς κοινωνίας τοῦ ἰδίου ἀποσχισθεῖν μητροπολίτου, μηδὲ ἀναφέρειν ἀνέχοιτο ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς τὸ αὐτοῦ ὄνομα.

Ὁ δὲ ιε', τῶν αὐτῶν εὐθυνῶν καὶ τοῖς μητροπολίταις τιμᾶται, τοῖς ἀποσχισμένοις τοῦ σφῶν Πατριάρχου· εἰ δ' ὁ Πατριάρχης τυχόν, φησὶν, ἢ ὁ μητροπολίτης, ἢ ὁ ἐπίσκοπος, οἶανδ' ἴτινα αἵρεσιν πρὸς τῶν θείων κατεγνωσμένην Πιχτέρων, δημοσίᾳ καὶ γυμνῇ, φάναι, κηρύττη τῇ κεφαλῇ, οἱ τῆς αὐτοῦ κοινωνίας ἀποδιαστελλόμενοι, καὶ ἀποτειχίζοντες ἑαυτοὺς, μὴ ὅτι κολάσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς προσηκούσης τοῖς ὀρθοδόξοις ἀξιούσθων τιμῆς· οὐ γὰρ ἐπισκόπων, ἀλλὰ ψευδεπισκόπων καὶ ψευδοδιδασκάλων κατέγνωσαν, καὶ οὐκ εἰς σχίσματα τὴν ἔνωσιν τῆς Ἐκκλησίας κατέτεμον, ἀλλὰ σχισμάτων καὶ μερισμῶν τὴν Ἐκκλησίαν ἐσποῦδασαν ῥύσασθαι, τό γε εἰς αὐτοὺς ἦκον· διὰ τοῦτο καὶ ἡ-

1) δηλαδὴ τοῦ οἰκείου 1375 — 2) πάντως 1375 καὶ Β.

μείς ευ ποιούντες, τὴν τῆς παλαιᾶς Ῥώμης ἀπειπάμεθα κοι-
νωνίαν, καὶ πρό γε Συνοδικῆς διαγνώμης καὶ κρίσεως.

Γάγγρας ζ'.

Ὁ δὲ ζ'. τῆς ἐν Γάγγρα Συνόδου κανῶν, τῷ περὶ ἐλαχίστου τιθε-
μένῳ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἰδίᾳ ἐκκλησιάζοντι, καὶ παρὰ γνώμην
Ἱερουργοῦντι τοῦ ἐπισκόπου, τῶν ἐσχάτων τιμῶν ἀξιοί· τί γὰρ
τοῦ ἀναθέματος ἐσχατώτερόν τε καὶ φρικωδέστερον; Ἐκκλησί-
αν δὲ, οὐ τὸν νεῶν, ἀλλὰ τὸ τῶν πιστῶν φησι πλήρωμα· ὁ γὰρ
νεῶς, κατὰ τὸν Πηλουσιώτην ἅγιον Ἰσίδωρον, ἐκκλησιαστήριον
ἂν κυρίως λέγοιτο, ὡς θυμίαμα, θυμιατήριον, καὶ θυσία, θυσι-
αστήριον.

Καρθαγένης ι, ια.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ι. τῆς ἐν Καρθαγένῃ, τὸν ἀφορισμῷ ἐπιτιμηθέν-
τα πρεσβύτερον, εἰ ἐξ ἀπονοίας νεὸν πῆξας θυσιαστήριον, ἰδίᾳ
τῷ Θεῷ Ἱεουργίαν προσφέρει, τῷ ἀναθέματι παραπέμπει, οἷα
τὴν τῆς Ἐκκλησίας πίστιν καὶ κητάστασιν λυμαινόμενον, καὶ
βλασφημῆσθαι ταύτην πρασκευάζοντα πρὸς τῶν τῆς ἀληθείας
ἐχθρῶν. Πρῶτον μὲν γὰρ παραγγελίαις πειρᾶσθαι δεῖ τοὺς τὰ
σχίσματα ποιούντας ἐπανάγειν πρὸς τὴν ὁμόνοιαν· μὴ πειθομέ-
νους δὲ, καθαιρεῖν ἢ ἀφορίζειν· εἰ δὲ καὶ οὕτω μένοιεν ἀπαι-
θηδιαζόμενοι, καὶ στασιάζοντες, ὑποτιθέναι τοὺς τῷ ἀναθέ-
ματι, καὶ ὡς σεσηπότα μέλη τοῦ ὑγιαίνοντος σώματος τῆς
Ἐκκλησίας ἐκτέμνειν.

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ ια. ἀποφάνεται· Τὸν καταγνωσθέντα πρὸς
τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου πρεσβύτερον, ὡς μὴ καλῶς βιοῦντα, προσ-
αγγεῖλαι δεῖ τοῖς γεινιῶσι τῶν ἐπισκόπων, ὡς ἂν δι' ἐκείνων
τῷ ἰδίῳ διαλλαγείη· εἰ δὲ φυσιωθεῖς, ἀποσχισθείη μὲν τοῦ ἐπι-
σκόπου, ἰδίᾳ δὲ Ἱεουργεῖν βουλευθείη, οὐ μόνον τὸν ἴδιον ἀπο-
λέσει βαθμόν, ἀλλὰ καὶ ἀνάθεμα ἔσται. Χρὴ δέ, φησι, σκοπεῖν,
μὴ ἄρα δικαίως τὸν ἴδιον ἐπίσκοπον ὁ κληρικὸς αἰτιῶτο, ἢ
ἀδικοῦντα βλέπων αὐτὸν, ἢ τῷ ὀρθῷ ἐναντιούμενον δόγματι,
καὶ οὐκ ἔξω λόγου τὴν αὐτοῦ καινωνίαν ἐκκλίνει.

Ζῆτει ἐν τῷ β'. Κεφ. τοῦ Α στοιχείου κανόνα λγ'. τῆς ἐν
Λαοδικείᾳ Συνόδου, καὶ τὸ κ'. Κεφάλαιον τοῦ Κ στοιχείου.

Τοῦ Χρυσοστόμου.

Ἡ δὲ πολύστομος τῆς Ἐκκλησίας σάλπιγξ, ὁ μακάριος τῶντι Χρυσόστομος, τὴν πρὸς Ἐφεσίους ἐρμηνεύων ἐπιστολὴν, κἀν τῷ ια'. τῆς ἐρμηνείας λόγῳ, περὶ τῶν τὰ σχίσματα ποιούντων διαλεγόμενος, Ἀνὴρ τις ἅγιος, φησὶν, εἶρηκεν, ὅτι οὐδὲ μαρτυρίου αἵμα ἐξαλείφειν δύναται τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. Ἐν δὲ τῷ ξε'. τῆς αὐτῆς Κεφαλαίῳ, τοῦ εἰς αἵρεσιν ἐμπεσεῖν, τὸ τὴν Ἐκκλησίαν σχίσαι, οὐδὲν ἕλαττον κακὸν δείκνυσιν· οὐδὲν δὲ οἶον καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἐνάριθμον θεῖναι τοῖς φθάσασι, τοῦ ἐν ἁγίοις Διονυσίου Ἀλεξανδρείας καὶ μάρτυρος, ἦν πρὸς τὸν Ναυάτον πέπομφε, Ῥώμης ὄντα πρεσβύτερον.

Ἐπιστολὴ Διονυσίου πρὸς Ναυάτον, Ῥώμης πρεσβύτερον.

Διονύσιος Ναυάτῳ ἀδελφῷ χαίρειν.

Εἰ ἄκων, ὡς φῆς, ἤχθης, δείξεις, ἐν ἀναχωρήτης ἐκόν· ἔδει μὲν γὰρ καὶ πᾶν ὁτιοῦν παθεῖν ὑπὲρ τοῦ μὴ διακόψαι τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ· καὶ ἦν οὐκ ἀδοξοτέρα τῆς ἕνεκεν τοῦ μὴ εἰδωλολατρεῖσαι γινομένης, ἢ ἕνεκεν τοῦ μὴ σχίσαι μαρτυρία, κατ' ἐμὲ δὲ καὶ μείζων· ἐκεῖ μὲν γὰρ ὑπὲρ μιᾶς τις τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς, ἐνταῦθα δὲ ὑπὲρ ὅλης τῆς Ἐκκλησίας μαρτυρεῖ· καὶ νῦν δὲ, εἰ πείσαιο, ἢ βιάσαιο τοὺς ἀδελφοὺς εἰς ὁμόνοιαν ἔλθειν 1), μείζων ἔσται σοι τοῦ σφάλματος τὸ κατάρθωμα· καὶ τὸ μὲν οὐ λογισθήσεται, τὸ δὲ ἐπαινεθήσεται· εἰ δὲ ἀπειθούντων, ἀδυνατεῖς, σώζων σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυχὴν. Ἐρρώσθητί σε ἐχόμενον τῆς εἰρήνης, ἐν Κυρίῳ εὐχομαί.

---

1) ἀνελθεῖν 1340, εἰσελθεῖν B.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Τ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ τῆς τάξεως τῶν κληρικῶν.

Ζήτει τὸ δ΄. Κεφάλαιον τοῦ Δ στοιχείου.

Λαοδικείας νς΄.

Ὁ δὲ νς΄. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου κανῶν, τοῦ ἐπισκόπου τὴν εἴσοδον ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ποιουμένου, μὴ ἐξεῖναι κελεύει τοῖς πρεσβυτέροις προλαμβάνειν, καὶ εἰσερχομένους καθίζειν, καὶ μόνον ἔξν τὸν ἐπίσκοπον, (οὐχ ὅπως γὰρ ἀταξίας, ἀλλὰ καὶ τοῦ περιφρονεῖν τὸν ἐπίσκοπον τοῦτο σημεῖον), ἀλλὰ τούτῳ συνεισέναι, εἰ μήπου τις ἀνωμάλως ἔχει τὸ σῶμα, καὶ τὴν στάσιν ἥκιστα δύναται φέρειν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ ταφῆς.

Νόμοι.

Οὐκ ἐξεστὶ θάπτειν ἐνθα δῆλόν ἐστιν ὅτι μάρτυρος σῶμα ἀπόκειται 1).

Οὐδεὶς ἀπὸ τῶν τάφων ὕλην τινα ἢ ἕτερον οἰκοδόμημα μεταφέρει 2).

Μηδεὶς σῶμα ἀνθρώπινον χωρὶς κελεύσεως βασιλικῆς εἰς ἕτερον τόπον μεταφερέτω 3).

Ζήτει καὶ ἐν τῷ ιε΄. Κεφ. τοῦ Μ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Ὅτι τοὺς τελευτήσαντας οὔτε βαπτίζειν δεμιτὸν, οὔτε τοῖς σώμασιν αὐτῶν κοινωρίας μεταδιδόναι.

Ζήτει τὸ κς΄. Κεφάλαιον τοῦ Κ στοιχείου.

1) δ΄. Βασ. Ε. ε. — 2) ιδ΄. Βισ. Ξ΄, κγ΄. — 3) ιδ΄. Βασ. Νθ΄, γ΄.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

*Περὶ τῶν τέκνων τῶν κληρικῶν.**Καρθαγένης λέ.*

Ὁ λέ. τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου κανῶν οὐκ οἶεται δεῖν ἐπισκόπους καὶ κληρικούς εὐχερῶς τοῖς τέκνοις αὐτῶν διδόναι τὸ αὐτεξούσιον, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς ἡλικίας καὶ τῶν ἀγαθῶν τρόπων δοῖεν πληροφορίαν, ὅτι δυνήσονται δεόντως καὶ εὐλαβῶς τὰ καθ' ἑαυτοὺς οἰκονομεῖν· εἰ δ' οὖν, τῶν ἀμαρτημάτων αὐτῶν καὶ αὐτοὶ ἔσονται κοινωνοί.

Νόμοι.

Οἱ δὲ νόμοι κελεύουσι μὴ παρὰ μόνου τοῦ πατρὸς εἴτε κληρικοῦ, εἴτε λαϊκοῦ, τὴν τῶν τέκνων αὐτεξουσιότητα γίνεσθαι, εἰ μὴ καὶ δικαστικὴ διάγνωσις τοῦτο ἐπιψηφίσαι· φασὶ γάρ· Οὐ γυμνὴ συναίνεσις τοῦ πατρὸς ἐλευθεροῖ τῆς ὑπεξουσιότητος τὸν παῖδα, ἀλλὰ νόμιμος πράξις 1).

Οἱ δὲ ὀφφικίῳ τιμηθέντες παῖδες τῶν ἐπισκόπων, αὐτεξούσιοι παρὰ τοῦ νόμου γίνονται, καὶ λόγον ὑπὲρ αὐτῶν οἱ πατέρες οὐ διδῶσι· φησὶ γὰρ ἡ π.ά. Ἰουστινιάνειος νεκρά, ὅτι πάντες οἱ ἀξιωματικοί, καὶ οἱ ἔχοντες ὀφφικία ἄρχοντες, αὐτεξούσιοι ἔσωσαν, καὶ εἰ τῆς πατρικῆς χειρὸς οὐκ ἔφθασαν ἀπολυθῆναι 2).

Τῶν ψυχικῶν μέντοι σφαλμάτων, ἅπερ οἱ ὑπεξούσιοι ἀμαρτάνουσι παῖδες, ἴσως οἱ πατέρες δίκην ὑπέχουσι, οὐ μὴν καὶ τῶν ἐγκληματικῶν· οὐ γὰρ κολάζονται πατέρες ὑπὲρ τέκνων· φησὶ γὰρ ὁ νόμος· Τὰ ἀμαρτήματα τῆ κεφαλῆ ἔπονται 3).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ τῆς ἀγίας τεσσαρακοστῆς, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ τελουμένων ἐθῶν.

Ζήτει τὸ δ΄. Κεφάλαιον τοῦ Ν στοιχείου.

Συνόδου ἑκτῆς νέ, νς', νβ'.

Ὁ δὲ νέ. τῆς ς'. Συνόδου κανῶν, τοῖς τὴν παλαιὰν οἰκοῦσι

---

1) β', Βασ. ΑΑ, γ'. — 2) Νεαρ. π.ά, Κερ. α, γ'. — 3) α. Βασ. ΑΑ, ε.

Ῥώμην παρέγγυᾶται, μὴ νηστεύειν τὰ σάββατα τῆς ἀγίας τεσσαρακοστῆς, ἐκτὸς μόνον τοῦ ἑνὸς καὶ μεγάλου σαββάτου· ἀλλ' ἀδιόρθωτοι μεμενήκασιν οἱ ἀλαζόνες, μήτε τῶν Ἀποστολικῶν κανόνων, μήτε τούτου ἐπιστρεφόμενοι· καὶ μήτε τὴν καθάρισιν οἱ ἱερωμένοι, μήθ' οἱ τοῦ δήμου τὸν ἀφορισμὸν εὐλαβούμενοι· μᾶλλον δὲ τοσοῦτον χείρους γεγόνασιν, ὡς μὴ μόνον ἐν τούτοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῦ χρόνου σάββασιν, παρὰ νόμῳ νηστεύειν· τὸ δ' ἔτι τούτου παρανομώτερον, ὅτι τὴν τοῦ σαββάτου κατάλυσιν ἐπὶ τὴν τετράδα μετενηνόχασιν καὶ παρασκευὴν, τὴν δ' ἐν ταύταις νηστειᾶν ἐπὶ τὸ σάββατον, ἔργον ὡσανεὶ ποιούμενοι, πάντα νόμον ἱερὸν τιθέναί ἀνάστατον.

Ὁ δὲ νς'. τὴν αὖθις ἐκ διαμέτρου τῶν Ἀρμενίων διορθούμενος πλάνην, ἐν τοῖς σάββασιν καὶ ταῖς κυριακαῖς τῆς ἀγίας τεσσαρακοστῆς, τυροῦ καὶ ὠῶν ἀπέχεσθαι καὶ τούτους κελεύει, οἷα δὴ νόμος πάση τῇ ὑψηλίῳ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ. Ὡσπερ γὰρ πάντων τῶν θυομένων ἀπεχόμεθα ζώων, οὕτω δέον, καὶ ὅσα τούτων καρπὸς, εἰς τροφήν μὴ προσίεσθαι· τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν τετράδων περὶ τὴν τετράδα παρασκευῶν τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ· τοῖς δὲ παραβαίνουσι, καθαιρέσει ἢ ἀφορισμῶ τιμᾶται, κληρικοῖς οὖσιν, ἢ δημόταις τυχόν· ἀλλὰ καὶ τούτῳ τοὺς Λατίνους μᾶλλον ἂν ἴδῃς εἰς ἔσχατον ἀφιγμένους παρανομίας, ὡσπερ ἐξεπίτηδες ὁμόσε χωροῦντας τοῖς θείοις κανόσιν· ἐν γὰρ τοῖς σάββασιν καὶ ταῖς κυριακαῖς τῆς τεσσαρακοστῆς, οὐ μόνον τυροῦ καὶ ὠῶν, ἀλλὰ γε καὶ κρεῶν ἄπτονται, οὐχὶ τοῦ δήμου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν μοναχῶν οἱ ἀσθενῶς δῆθεν τοῦ σώματος ἔχοντες.

Ζήτησι καὶ ἐν τῷ α'. Κεφ. τοῦ Β στοιχείου, τῆς ἐν Λαοδικεῖᾳ Συνόδου κανόνα μεί. καὶ ἐν τῷ ζ'. Κεφ. τοῦ Π στοιχείου κανόνα πθ'. τῆς ς'. Συνόδου.

Ὁ δὲ τῆς ς'. Συνόδου νβ'. κανὼν, ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις τῆς ἀγίας τεσσαρακοστῆς ἡμέραις, οἷα πενθεῖν προστεταγμένον, καὶ νηστεύειν καὶ κατανύσσεσθαι εἰς ἐξίλασμα τῶν οὐ καλῶς ἐκάστω βεβιωμένων, τὴν τῶν προηγιασμένων λειτουργίαν κελεύει τελεῖσθαι· ἐν δὲ γε τοῖς σάββασιν καὶ ταῖς κυριακαῖς αὐτῆς, καὶ τῇ ἀγίᾳ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἡμέρᾳ, ἐπεὶ περ ἐν ταύταις νηστεύειν οὐκ ἔννομον, καὶ θυσίαν προσφέρειν, καὶ τελείαν γίνεσθαι λει-

τουργίαν τιμῶμεν γὰρ τὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἡμέραν, πανηγυρίζοντες ἐν αὐτῇ, ὡς ἀρχὴν καὶ κεφάλαιον τῆς ἡμῶν σωτηρίας· ἔοικεν οὖν μίαν εἶναι τὴν τεσσαρακονθήμερον νηστείαν· εἰ γὰρ καὶ ἑτέρα τοῖς κανόσιν ἐπεγινώσκετο, ὠρίσθη ἂν καὶ ἐν ἐκείνῃ, μὴ τελείαν ἱεροτελεστείαν, ἀλλὰ προηγιασμένην τελεῖσθαι.

Διὰ τί ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲν τρίτην ὥραν τῆς ἡμέρας ἡ θεία τελεῖται λειτουργία· ἔστι δὲ ὅτε καὶ πρὸς ἑσπέραν ἐν ταῖς μεγίσταις τῶν ἑορτῶν.

Ἀλλὰ γὰρ ζητητέον ἐνταῦθα, πίνος χάριν ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων ἡμερῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ, περί που τρίτην ὥραν ἀπὸ τῆς ἕως νόμος τὴν θείαν τελεῖσθαι μυσταγωγίαν· τῶν δὲ περιφανῶν ἔστιν ὡς ἑορτῶν, καινότερον τρόπον οἶονεὶ πρεσβεύειν οἰόμενοι, τούτων τὴν τελετὴν εἰς τὴν ἑσπέραν ταμιευόμεθα, καὶ μετὰ τὰς ἑσπερίουσ εὐθὺς ἐπιτελοῦμεν ὡδὰς. Τοῦτι γοῦν τὸ ἔθος κατ' ἐξάρετον καὶ ἰδίᾳ τετήρηται τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλη πέμπτῃ, τῷ τε ἀγίῳ καὶ μεγάλῳ καὶ σεβασμίῳ σαββάτῳ· πρὸς δὲ, τῇ περιφανεί τῆς Χριστοῦ γεννήσεως ἡμέρα, καί γε τῇ λαμπρᾷ καὶ φερωνύμῳ τοῦ Θεοῦ φωτός, εἶγε μὴ συνέλθοιεν ἡμέραις, τῶν οἰκειῶν οὐκ ἀνεχομέναις διὰ ταύτας ἐκστῆναι πρεσβείων· ταύταις, εἰ βούλει, προστίθει, καὶ τὴν εὐαγῆ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἡμέραν. Καὶ ἡ μὲν ἐκ τῶν εἰκότων· τοῦ προτέρου αἰτία, ὅτι τοι ἐν τούτῳ τῆς ἡμέρας ὁ Παράκλητος ἐναργῶς τοῖς Ἀποστόλοις ἐπιφοιτήσας, καὶ τὸ εριττὸν φῶς ἤδη καὶ τέλειον τελῶς τούτοις μυσταγωγήσας, καὶ ἡμᾶς τῇ ἐπωνύμῳ τῆς θείας Τριάδος ὥρα, τὴν τελείαν καθιεροῦν ἱερουργίαν τῇ τρισυποστάτῳ Θεότητι, δι' αὐτῶν σαφῶς ἐδιδάξατο. Εἰ γὰρ καὶ τῆς θείας ἱερουργίας ἡ τελετὴ τὸ τῆς ἀρρήτου οἰκονομίας ὑπογράφει τοῦ Λόγου μυστήριον, ἀλλ' οὐδὲν ἤττον τὴν χάριν ἴσμεν τῷ τε εὐδοκήσαντι ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ, καὶ τῷ συνεργήσαντι ζωοποιῷ Πνεύματι. Ἐν γε μὴν ταῖς εἰρημέναις ἐπισήμοις ἡμέραις, ἕτερ' ἅττα ἐν βάθει κεκαλυμμένα, καὶ ὑπὲρ ἔννοιαν τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας μυστήρια, ἀμυδρῶς πως ἡμῖν παραγυμνοῦται σκιαγραφούμενα, ὡς ἂν καὶ ἐκ τῆς τούτων, καθόσον ἐφικτὸν, μυσήσεως, πρὸς τὸν Θεῖον ἡμῖν ὑπάρξῃ πόθον ἐπὶ πλέον πτεροῦσθαι

καὶ ἀνατείνεσθαι. Τοῦ γοῦν τελείου καὶ ἄκρου φωτός, ἐπὶ γῆς ὡς ἐν ἑσπέρα τῷ τέλει τῶν αἰώνων τῷ κόσμῳ φανέντος, τέλος μὲν ὁ δρόμος τῆς τοῦ νόμου, ὡς εἰπεῖν, ἡμέρας ἐλάμβανεν 1): ἡ δὲ τῆς καινῆς διαθήκης αὐγή, τὸν τῆς πολυθέου σκότον κκχίας καταλύειν ὑπῆρχετο, ὃν ὁ σκιώδης νόμος πολλοῦ γε ἄρα ἔδει περιελεῖν. Ταύτη τοι καὶ τοῦ μυστηρίου τούτου τοῖς συλληψομένοις ἤδη καὶ ὑπουργήσουσι μαθηταῖς κοινῶν ὁ Σωτῆρ, οὐ μεθ' ἡμέραν, ἀλλ' ἐν ἑσπέρα βαθεία, τῆς μεγάλης πέμπτης φημί, καὶ πρὸς θεῖους ἐπαλείφων ἀγῶνας, καὶ ὁμόσε παρκαλῶν τῇ πλάνῃ χωρεῖν, ἀτρεμιζούση καθαρῶς τῇ ψυχῇ, καὶ τοῖς λογισμοῖς ἐστῶσιν, οὐχ ὅπως τοῖς ὀφθαλμοῖς, ὡς ἐντεῦθεν μελλόντων ἔργων ἔσεσθαι κρειττόνων ἢ κατὰ τὸν παλαιὸν νόμον, Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ, φησὶ, κίρνησι διαθήκη, τοῖς ὑπερμαχοῦσι ταύτης καὶ προκσπίζουσιν, ὑπεμφαίνων διὰ τοῦ ποτηρίου, μὴ ἂν ποτε τούτοις ὑπάρξαι, κινδύνων ἄνευ καὶ πειρασμῶν τῆς πλάνης περιγενέσθαι, καὶ εἰς τέλος ταύτην καταγωνίσασθαι, ἧς τὸ ἐνιστάμενον τηνικάδε σκύτος, σημεῖον περιφανὲς ἦν. Διὰ δὴ ταῦτα, ὅσα ἡμᾶς εἰδέναι καὶ τὸ εἰκὸς ἀπαιτεῖ, ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων ἡμερῶν τοῦ χρόνου, ὥρα τρίτη τὰ τῆς θείας τελεῖται ἱερουργίας· κατὰ μὲν τοι τὰς δηλωθείσας ἐπισήμους καὶ μόνον, ἑσπέρα θεσμοῖς Πατέρων τετήρηται· εἰώθασι γὰρ οἱ θεῖοι Πατέρες, τὰ τῆς ἱεράς ὑπαλλάττειν μυσταγωγίας, καὶ διὰ τῆς ποικιλίας, ἔστιν ἃ τῶν ὑπὲρ ἔννοιαν μυστηρίων, φιλανθρώπως ἡμῖν ὑπεμφαίνειν, καὶ πρὸς τὴν ἐνιαίαν καὶ ὑπέροφον ἐντεῦθεν γνῶσιν, οὐχ ἥκιστα θαυμασίως χειραγωγεῖν.

Καὶ 2) κατὰ τὴν ἱστορίαν δὲ, νυκτὸς ἡ Παρθένος τὸν Κύριον τέτοκε· καὶ δῆλον ἐξ ὧν ὁ Εὐαγγελιστὴς φησιν, ὡς καὶ ποιμένες ἦσαν, καὶ τὰ ἐξῆς· νυκτὸς δὲ ὁ Κύριος πρὸς τοῦ Ἰωάννου ἐβχπτίσατο, ἵνα τὸ Πνεῦμα ἐν εἴδει περιστερᾶς πρὸς αὐτὸν ἐρχόμενον, δαψιλῆ τῷ φωτὶ τὴν νύκτα περιαιυγάσαν, καὶ τὸν

---

1) 137δ, καὶ Γ. — τέλος μὲν ὁ νόμος τῆς τοῦ δρόμου, ὡς εἰπεῖν, ἡμέρας ἐλάμβανε· 1340. — 2) Καὶ κατὰ τὴν ἱστορίαν . . . ἐδέξατο, οὐ κεῖται ἐν τοῖς ὑπ' ὄψιν ἡμῶν Κώδιξιν ἀλλὰ παρὰ Β.

λαὸν ἐκπληξάν τῷ ἀσυνήθει τῆς θεᾶς, οἷα Θεῷ τῷ Σωτῆρι προσέχειν τούτοις διαμαρτύρηται· νυκτὸς δὲ τοῦ μυστικοῦ δαίπνου ὁ Κύριος κεκοινωνήκει· νυκτὸς δὲ καὶ ἡ σωτήριος Ἀνάστασις γεγένηται· νυκτὸς καὶ ἡ Παρθένος πρὸς τοῦ Γαβριὴλ τὸν ἀσπασμὸν τὸν ξένον ἐδέξχτο.

Λαοδικείας μθ', νι', ρθ'.

Καὶ ὁ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ δὲ μθ', κατὰ τὴν τεσσαρακονθήμερον ταυτηνὴ ἄρτον προσφέρειν, ἥτοι τελείαν ποιεῖν ἱεροτελεστίαν, οὐκ οἶεται δεῖν, εἰμὴ ἐν τοῖς ταύτης σάββασι καὶ κυριακαῖς.

Ὁ δὲ να', μῆτε ἐν ταῖς μνήμασι, μῆτε ἐν τοῖς γενεθλίοις τῶν ἀγίων μαρτύρων, καθ' ὅλην τὴν τεσσαρακοστὴν, διὰ τελείας θυσίας ἐπιτάττει πανηγυρίζειν, εἰ μήπου συνέλθοιεν ἡμέρα σαββάτου ἢ κυριακῆς· καὶ εἰ τῶν μαρτύρων τὰς μνήμας ἀθέμιτον ἐν ἡμέραις νηστήμοις ἐπιτελεῖν, σχολῆ γε δὴ που τῶν ἄλλως ἀποιομένων, εἰμὴ ἐν σαββάτῳ καὶ μόνῳ.

Ὁ δὲ νβ', οὐδὲ γάμους, οὐδὲ γενέθλια τελεῖν ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ συγχωρεῖ.

Ὅπως ἀποδεκάτωσις τοῦ ὅλου χρόνου ἢ τεσσαρακοσὴ λέγεται, καὶ διὰ ποίας αἰτίας τελεῖται ὅσα ἐν αὐτῇ τελεῖται.

Ἄλλὰ γὰρ καλὸν ἂν εἴη καὶ τὰς τούτων αἰτίας, ὡς οἶόν τε, δήλας θεῖναι τοῖς ἀγνοοῦσιν· ἄγνωμον γὰρ ἐκείνων φθονῆσαι τοῖς βαθυτέρας ἐφιεμένοις γνώσεως, ἃ τοὺς πολλοὺς βαθυμίᾳ διαπέφευγε γνώμης.

Ἄπας ὁ παλαιὸς νόμος τοῖς ὀρατοῖς ἐκπαιδεύειν εἰώθει τὴν τῶν ἀοράτων κατάστασιν, καὶ τοῖς σωματικοῖς τῶν πνευματικῶν πραγματεύεσθαι τὴν διόρθωσιν· πρὸς δὲ τοῖς ἄλλοις, καὶ τὰς τῶν ὑπαρχόντων δεκάτας τῷ Θεῷ καθιεροῦν ἐτησίως τοῖς παλαιοῖς προσετέτακτο· τὰ δὲ τυπικῶς παρ' ἐκείνοις τελούμενα, μυστικῶς ἡμῖν ἐκλαμβάνεται. Ἡ οὖν θεία τῶν Ἀποστόλων λογὰς, μὴ καταλύειν, ἀλλ' ἀναπληροῦν καὶ τούτῳ τὸ ἐνδέον ἐγνωκότες τοῦ νόμου, οὐ τῶν ἐπικαίρων πραγμάτων, ἀλλὰ τῶν ἡμερῶν τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐκάστης τοῦ ἐνιαυτοῦ περιτροπῆς, τὰς δεκάτας καθιεροῦν τῷ Θεῷ τεθεσπίκασιν, ὡς ἂν

διὰ τῆς ἐν αὐταῖς σπουδῆς καὶ θερμότερας μετανοίας, τὰ παρ' ὄλον τὸν ἐνιαυτὸν τῆς ψυχῆς ἀρρώστῆματα, σὺν Θεῷ βοηθῶ, δυνηθεῖμεν ἐξιάσασθαι· τὸ δέκατον δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ, τὰς τῶν νηστειῶν ταύτας ἡμέρας εἶναι φαμέν. Αἱ γὰρ ἑπτὰ τούτων ἑβδομάδες, χωρὶς τῶν σαββάτων καὶ κυριακῶν, ἡμέραι γίνονται πέντε πρὸς ταῖς τριάκοντα· προστιθεμένου δὲ καὶ τοῦ μεγάλου σαββάτου, καὶ τοῦ ἡμίσεος τῆς λαμπρᾶς καὶ φωτεινοῦς νυκτός, ἡμέραι γίνονται λς'. καὶ ἡμίσεια, τὸ ι'. ἀκριβῶς οὔσαι τῶν τξέ'. τοῦ ἐνιαυτοῦ ἡμερῶν· τῶν γὰρ τριακοσίων τὸ δέκατον, τὰ τριάκοντα, καὶ τῶν ξ'. τὰ ς', καὶ τῶν ε'. τὸ ἥμισυ. Ἀλλὰ καὶ ἕτερον τι μυστικὸν ἐμφαίνει θεώρημα ὁ τριακοστός ἕκτος οὗτος ἀριθμός· τρίγωνον γὰρ ὄντα φασὶν οἱ περὶ ταῦτα ἐσχολώτεροι, καὶ εἰς σχῆμα τετραγώνου καὶ κύκλου 1) μεταβάλλειν. Ὁ γὰρ μόνος τέλειος ἐν μονάσιν ἕκτος 2) ἀριθμός, πρὸς αὐτὸν αὐτὸς πολυπλασιαζόμενος, τοῦτον τοιοῦτον ἀπογεννᾷ. Διὰ μὲν οὖν τοῦ τριγώνου, ἡ τρισυπόστατος θεαρχία δηλοῦται, διὰ δὲ τοῦ τετραγώνου, ἡ πρὸς αὐτὴν ὀρθὴ πίστις, καὶ πάγιος· ἑδραῖον γὰρ καὶ ἀεὶ ὡσχύτως ἐστὼς τὸ σχῆμα τοῦ τετραγώνου, ταῖς ἰσομέτροις γωνίαις τῶν πλευρῶν ἐρειδόμενον· ὁ δὲ κύκλος τῶν ἀρετῶν ἐμφαίνει τὴν πρὸς ἑαυτὰς κυκλικὴν περίοδον. Ἐπειδὴ γὰρ ταῦτα προσοικειοῖ τῷ Θεῷ, ἣ τε ὀρθὴ περὶ τὸ θεῖον ὑπόληψις, καὶ ἡ τῶν ἐντολῶν τήρησις, διδάσκει σε ὁ ἀριθμός καὶ ἐν τῇ πίστει τῆς ἀγίας Τριάδος ἑδραῖον εἶναι καὶ ἀμετάθετον, καὶ τὸν κύκλον τῶν ἀρετῶν μὴ ἐν παρέργῳ τιθέναι, ἀλλὰ καὶ ἀμφοτέρω ὡς ἀπαρχὴν τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ προσκομίζειν Θεῷ, ἐν τῷ τῆς νηστείας μάλιστα καιρῷ. Ὁ τοίνυν τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἄνωθεν βασιλείων ἐχθρὸς καὶ πολέμιος, ὁρῶν ἡμᾶς περὶ πλείονος τὴν ἀρετὴν ποιούμενους, τῶν τῆς κακίας εἰδῶν ὄντων πλειόνων, καὶ τὰ ἐν ἡμῖν αὐτοῦ σκεύη ὡς λύμην ψυχῆς ἀντικρυς ἐκβάλλειν διεγερθέντας, τὰ ὄπλα καθ' ἡμῶν αἶρει μεθ' ὑπερηφάνου παρασκευῆς, καὶ οἷα φυγάδας ἐπινάγειν πειρᾶται, καὶ ὡς δραπέτευόντων ἀντιλαμβάνεται, ὑπείκειν αὐτῷ κελεύων καὶ μὴ ἀφηνιᾶν, μηδὲ ταῖς πονηραῖς ἀποτάττεσθαι συνηθείαις, ἀλλὰ τοῖς

1) τετράγωνον καὶ κύκλον, K. — 2) ἕξ B.

ειώθουσιν ἐγκλινοῦσθαι πάθεσιν· φιλεῖ γάρ ὡς ἐπίπαν ὁ πονηρὸς, τοῖς ἐπειγομένοις τῶν παθῶν ἐλευθερωθῆναι, μανικώτερον ἐπιτίθεσθαι, καὶ σφοδροτέραν τῶν παθῶν ὑπανάπτειν τὴν φλόγα, ἐαυτὸν τοῖς ὄλοις ἀντιτιθεῖς, ἵνα ψυχῆς ἀνδρίαν, πειρασμῶν κρατήσῃ περιουσία, τοῦ Θεοῦ τοῦτο συγχωροῦντος, ὅπως οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται, καὶ δείξῃ τοὺς ἀρίστους ἢ πάλῃ, καὶ ταπεινοφρονεῖν διδαχθῶμεν, καὶ ἡμῖν αὐτοῖς μὴ θαρρῆειν, καὶ τὴν κακίαν τελῶς μισήσωμεν, ἐναργέστερον καταγνόντες αὐτῆς τὸ φονικὸν ὄμοῦ καὶ ἀπατηλὸν καὶ ἐξάγιστον. Ἐναργῆς δὲ τῆς τοῦ πονηροῦ σκαιύτητος εἰκῶν, καὶ ὁ πάλαι τὸν Ἰσραὴλ ὑποχείριον ἐσχῆκώς Φαραὼ· τοῦτον γὰρ κάκεινος παραπλησίως τῇ χρονίῳ δυσχεράναντα δουλεία, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ποθοῦντα, τοῖς χαλεπωτέροις τῶν ἔργων τνικαῦτα μᾶλλον ἐξέθλιβε, καὶ τῇ πλινθουργίᾳ συγκεχυότα, τὸ τῆς δουλείας εἰσάπαν παρεσκεύαζε σχῆμα δεικνῦναι· ὡς δὲ καὶ οὗτος πρὸς τὴν γῆν ἡμᾶς καὶ τὰ γῆϊνα συνωθεῖ κεχνηνάει, καὶ τούτοις ὄλον προσέχειν τὸν νοῦν, σὺν πάσαις ὄμοῦ ταῖς ὀρωμέναις καὶ νοουμέναις αἰσθήσεσι, καὶ πρὸς τὰ ὑπὲρ αἰσθησιν ὄλωσ μὴ ἀνανεύειν, ὑπόφορον ἐκεῖνος εἶχε τὴν Αἴγυπτον, ἣτις ἐρμηνεύετχι σκότος· ἄρχων καὶ οὗτος τοῦ νοητοῦ προσηγόρευται σκότους· ἐκείνῳ διὰ σπουδῆς ἦν τῶν παιδῶν φθείρειν τὰ ἄρῆνα, καὶ τούτῳ τοὺς ἐρῶμένους τῶν λογισμῶν. Ταύτη τοι καὶ ὁ βασιλεὺς ἡμῶν Χριστὸς, τὸν πρὸς αὐτὸν πόλεμον ἡμᾶς ἐκπαιδεύων, καὶ τὴν ἀγωνίαν εὖ μάλα διατιθέμενος, νηστεία καθοπλίζει καὶ προσευχῇ, καὶ κατανύξει καρδίας, (τὰ γὰρ ἐναντία τούτων ἐξάπτειν καθ' ἡμῶν τὴν τῶν δαιμόνων πέφυκε λύτταν, οὐχ ἥττον ἢ τὰ ἐλαιώδη τὸ πῦρ); καὶ οὕτω τοῖς πολεμίοις ὁμόσε χωρεῖν ἐπιτρέπει, αὐτὸς στρατηγῶν, αὐτὸς ὑπερμαχῶν, προασπίζων, προπολεμῶν, τοὺς ἀντιπάλους αὐτὸς νικῶν, καὶ τὸ βραβεῖον ἡμῖν χαριζόμενος· οἷα σου τῶν κριμάτων ἢ ἄβυσσος μειζόνων ἢ καθ' ἡμᾶς θαυμάσαι πραγμάτων, δθαιουργὲ Κύριε. Καθάπερ οὖν οἱ στρατιῶται, διημερεύοντες ἐν τῇ μάχῃ, μόλις πρὸς ἐσπέραν διακριθέντες, τροφῆς μέμνηνται, σχέδιον ἐξ ἐώλων βρωμάτων παρατιθέμενοι τράπεζαν, πρὸς τὸ μὴ παντάπῃσι τὰς αὐτῶν ἐξασθενῆσαι δυνάμεις, ἐπεὶ καὶ μέλλουσιν αὔθις τῆς ὑστερίας

ὁμοσε τοῖς βαρβάροις ἰέναι, (βουθυτεῖν γὰρ ἢ σφαγιάζειν τοῖς πολεμοῦσιν οὐκ ἔξεστιν, ὅπερ τοῖς ἐπ' ἀδείας πανηγυρίζουσιν ἴδιον), οὕτω καὶ ἡμεῖς τὸ καινὸν ἡμῶν σφάγιον θύοντες σαββάτου καὶ κυριακῆς, ἡνίκα τοῦ τόνου τῆς πολλῆς ὑποχλωμῆν ἀσκήσεως, ἐξ ἐκείνων τῶν προτεθυμένων καὶ προηγιασμένων μερίδων, ὅσον ἀποζῆν πρὸς ἐσπέραν σιτούμεθα, νόμῳ πενθούτων καὶ πολεμούντων ὁμοῦ· μᾶλλον γὰρ μὴ τῶν ἀγίων ἐκείνων μεταλαμβάνοντες σαρκῶν, νευρούμεθα, πρὸς τὸ τοῖς ἐχθροῖς αὐθις εἰς χεῖρας ἐρρωμένως ἰέναι· πνευματικῶ γὰρ ὀπλίτη πνευματικὴ τροφή, σύστασις· διὰ δὲ τοῦτο, μυστικώτερον πρὸς ἐσπέραν, τὴν τῶν προηγιασμένων τελεῖν ἐπιτετράμμεθα λειτουργίαν.

Ὅπως οὐ τελεῖται, μνημόσυρον τῶν ἀποικομένων ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ, εἰ μὴ τὸ σάββατον.

Πάλιν οἱ πρὸς μάχας ἔχοντες, περὶ τῆ ψυχῆ δεδιότες, καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτῆς θέοντες 1), ὅσiais αὐτίκα τιμᾶν εἴργονται, τοὺς ἔργον μαχαίρας γεγεννημένους, καὶ εἰ τῶν τιμιωτάτων ἢ φιλιωτάτων αὐτοῖς ὄντες τυγχάνοιεν, τοῦ πάθους κρείττονος ὄντος, ἢ κατ' ἀναίρεσιν τῶν νεκρῶν, μὴ ἄρα τοῦ πολέμου πανταχῆ περιβρέοντος, καὶ τοῦ κινδύνου ἐπηρτημένου, τῇ περὶ τὸν κείμενον ἀσχολίᾳ καιρίως 2) βληθῶσι, καὶ τῷ νεκρῷ συγκατανεχθῶσι. Πρὸς τὴν νοητὴν οὖν καὶ ἡμᾶς τῶν νεκρούντων πάθων παραταττομένους μάχην, αὐτὰ θάπτειν ἀνάγκη πειρᾶσθαι, οὐ τῶν σώμασιν ἀπογινομένων ταῖς μνήμας προσέχειν τὸν νοῦν, ὡς τὸ τοῦ Κυρίου ἐπίταγμα· ἐκεῖνοι πεπαυμένοι τοῦ πολεμεῖν, πρὸς τὴν ἀναίρεσιν τῶν ἐσφαγμένων, καὶ τὰς νενομισμένας ποιοῦνται ταφάς· καὶ ἡμεῖς τοῦ συντόνου μεθέμενοι τῆς νηστείας ἐν πᾶσι ἰλαρωτέρας τῶν ἡμερῶν, τῶν ἐν ταῖς μνήμας τῶν ἀποικομένων μεμνήμεθα τελετῶν.

Ὅπως γάμοι καὶ ἄλλαι τινὲς τοιαῦται παιηγόρεις ἐν τῇ μ'. οὐ τελοῦνται.

Τί δὲ γάμων μέλλει καὶ ὑμεναίων τοῖς δόρυ κινουῦσιν, ἢ ἐορ-

1) κίνδονον, προστίθασιν εἰκοθεν Γ. ἐν περισελίδῃ. — 2) κυρίως.

ταῖς ἐφεΐται χαίρειν καὶ πανηγύρεσι; πολλοῦ γε καὶ δεῖ οὐ δῆτα οὐδ' ἡμῖν ἐν τῇ πρὸς τοὺς δαίμονας πάλη, τοιούτου τινὸς μέλλειν ἀσφαλὲς καὶ καθήκον.

*Περὶ τοῦ θαύματος τοῦ διὰ κολλύβων τοῦ ἁγίου
Θεοδώρου.*

Εἰ γὰρ μαρτύρων μνήμας ἐξῆν ἐν τοῖς τοιούτοις ἐορτάζειν καιροῖς, παντὸς μᾶλλον ἔδει τοῦ καλὸν ἐν μάρτυσι λάμποντος Θεοδώρου τοῦ Τύρωνος, ἐν τῇ πρώτῃ τῶν νηστειῶν ἡμέρᾳ τελεῖν, καθ' ἣν τὸ μηδενὸς ἔλαττον εἰς θαύματος λόγον θαῦμα πεποίηκεν, ἐλέγξας τοῦ παραβάτου τὴν κεκρυμμένην σκαιότητα, καὶ μὴ χραυθῆναι τὸν λαὸν τοῖς ἠλισγημένοις βρώμασιν ἐν ταῖς νηστίμοις ἡμέραις πρὸς κευάσας, ἀλλ' ἐπισκήψας τῷ τότε ἀρχιερεῖ, τοὺς μὲν κατ' ἀγορὰν εἰς ὠνὴν προκειμένους ἄρτους, χαίρειν ἔαν, σίτον δὲ ἔψειν, καὶ τούτῳ χρωμένους, τὴν τῆς φύσεως ἀνάγκην παραμυθεῖσθαι· ὁ καὶ πεποιηκότες, τὴν ἐπιβουλήν ἐφυλάξαντο, ἵνα μὴ τῆς ἀρετῆς ἢ κακίας κατακαυχῆσθαι, καὶ τῆς εὐσεβείας ἢ δυσσέβειας περιγένηται· ἀλλ' ἐπειδὴ τῷ τῆς νηστείας σκυθρωπῷ, τὸ γεγανωμένον τῆς ἐορτῆς οὐ συνέβαινε, τῷ ἐπιόντι πρώτῳ σαββάτῳ τὴν εὐποιῖαν πανηγύρει τιμᾶν, ἄριστα θεσμοῖς Πατέρων ἐταμιεύθη.

Διὰ τί πρὸ τῆς τεσσαρακοστῆς μνήμην τελοῦμεν πάντων τῶν πίστει κεκοιμημένων, καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων.

Διὰ τοῦτο πρὸ τῆς εἰσόδου τῶν νηστειῶν, τὸ τῆς ἀπόκρεω σάββατον, τοῖς ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένοις, τὸ δὲ γε μετὰ τοῦτο, τοῖς ἁγίοις πᾶσι μνήμη δημοτελῆς ἀφωσίωται· συμπέρασμα ὡς ἂν εἴποι τις τῶν ἐπὶ τούτοις τελετῶν, ὡς μὴ σχολὴν ἐχόντων ἡμῶν πρὸς ἀγῶνας ἤδη χωρούντων πνευματικούς, τοιούτοις προσανέχειν.

Διὰ τί δὲ πάλιν μετὰ τὴν Πεντηκοστήν, τῶν ἁγίων Πάντων.

Προὔργου τοῖς στρατιώταις μετὰ τὴν τῶν βαρβάρων ἥπταν,

τροπακίον στήσαι, καὶ ἐξελεῖν ἀριστεία τῷ βασιλεῖ, εἴθ' οὕτως ἐπὶ τὰς τῶν ἀναιρεθέντων ἵεναι ταφάς· καὶ ἡμῖν ἐπιμελές, μετὰ τὸν ἐν νηστεία νοητὸν πόλεμον, καὶ τὴν νίκην τῆς ἀναστάσεως, τρόπακίον τῇ Πεντηκοστῇ στήσαι, καὶ τῷ νικοποιῷ Χριστῷ ἄσχι-τὰ ἐπινίκια, καὶ οὕτω τοῖς κειμένοις τὸ χρέος ἀφοσιῶν, μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς Πεντηκοστῆς, καὶ μεθ' ἡμέρας ἑπτὰ τῶν Ἁγίων Πάντων πανήγυριν ἐπιτελεῖν, ὑπαρχὴν ὡσανεὶ ποιουμένους τῶν ἐφεξῆς ἑορτῶν τε καὶ μνημοσύνων. Ἄλλ' οὐδ' ἐν ἑορταῖς δεσποτικαῖς ἀποικομιένων μνημόσυνα ποιεῖν ὅσιον, ἢ μνήμας μαρτύρων ἐπιτελεῖν εὐπρεπές· βασιλικῶν γὰρ τελουμένων ἐπινικίων, οὔτε τοὺς πεσόντας ἐν μάχῃ νόμος πενθεῖν, οὔτε δεσποτικοῖς τροπαίοις δουλικὰς ἀριστείας ἀναμιγνύναι· τοῖς μὲν γὰρ δουλικοῖς ἀναμεμίχθαι τὰ τοῦ δεσπότη, τῶν ἐννομωτάτων τε καὶ δικαιοτάτων, ἀθλοθετοῦντός τε καὶ στεφανοῦντος νικῆσαντας· τὰ δουρικὰ δὲ τοῖς δεσποτικῶς ἐπεισάγειν, τολμηρὸν καὶ ἀνόητον, εἰ μήκου τινῶν ἁγίων, διὰ τὸ περιφανές τῆς ἀθλήσεως.

Αὐθις γε μὴν καὶ καθ' ἕτερον τρόπον τὰ τῆς νηστείας ταύτης θεωρητέον. Ἡμέρας τὸ σὺμπαν εἰπεῖν τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ νηστειὰν ἄγειν ἐν τούτῳ τοῦ καιροῦ προσετάγμεθα· τὰς μὲν τεσσαράκοντα, καθ' ἰσορίαν 1) τῆς τοῦ Κυρίου νηστειας, ἣ φραζάμενος κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, τὸν ἡμέτερον εἶλε πολέμιον· τὰς δ' ἐπομένας ταύταις ὀκτὼ, κατ' εὐλάβειαν τῶν σωτηρίων αὐτοῦ παθημάτων· ἀλλ' αἱ μὲν, τὸ θεωρητικὸν ἡμῶν ἀνάπτουσι, καὶ πρὸς τὴν μέλλουσαν ὀγδόην καὶ ἀκατάληπτον 2) ἀναπτεροῦσιν ἡμέραν, φωτὸς υἱὸς καθιστάσαι, καὶ τὴν υἱέσι πρέπουσαν ἀγάπην σὺν εὐλαβείᾳ περιίζουσαι· αἱ δὲ, τῶν παθῶν ἡμᾶς περιεῖναι ποιοῦσι, καὶ τοῦ σώματος, καὶ τῶν γηίνων κουφίζουσι, καὶ ἀπανιστάσαι τὸν στοιχειωτικὸν ἐντιθεῖσαι φόβον, δημίου δίκην τὸ συνειδὸς ἡμῶν στίζοντα τῇ μνήμῃ τῶν ἐπταισμένων, καὶ τῶν ἐπληρωμένων τοῖς οὕτω βιοῦσι κολάσεων, κατὰ τὸ φάσκον λόγιον, Τῷ φόβῳ Κυρίου ἐκκλίνει πᾶς ἀπὸ κακοῦ 3). Ἐπεὶ δὲ ἡ τεσσαρακοστὴ ἐκ δεκάδων σύγκειται πάντως τεσσάρων, αὐτὴν

1) εἰς τύπον τῆς τοῦ Κυρίου Β.— 2) ἀκατάλητον ε.— 3) Παροιμ. ΙΔ', 16.

ἤδη τὴν τετράδα θεωρητέον, ὅπως εἴτε ἐν μονάσιν, εἴτε ἐν δεκάσιν εὐρίσκεται. Ἐπὶ κακώσεως μὲν ὡς ἐπίπαν καὶ τιμωρίας λαμβάνεται παρὰ τῆ Γραφῆ· ἐνιαχοῦ δὲ καὶ θεῶν ἐκβάσεις ὑπογράφει πραγμάτων· ἡμέρας καὶ γὰρ μ'. καὶ νύκτας Ἰσας ὕοντος τοῦ Θεοῦ, ὁ μέγας τῆ γῆ κλύδων ἐπήει· πρὸς δ καὶ ἡμεῖς ἀφορῶντες παράδειγμα, τῷ ἴσῳ τοῦ κατακλυσμοῦ τῶν ἡμερῶν ἀριθμῷ κατανυσσόμενοι καὶ πένθοῦντες, τοῖς ὕδασι τῶν δακρῶν τὸ τῆς ἀμαρτίας διαγράφομεν ἄγος 1). Τετρακόσια ἔτη τῷ Ἀβραάμ ὁ Θεὸς κεχημάτικε, τὸ ἴδιον αὐτοῦ γένος δουλωθῆναι πρὸς τῶν Αἰγυπτίων, καὶ κακωθῆναι, καὶ μυρίαν αἰκίαν ὑπενεχεῖν, ὃ δὴ καὶ εἰς ἔργον ἐκθέβηκεν. Ἐν ἡμέραις οὐ πλείοσιν ἢ μ'. ταῖς θεηλάτοις ἐκείναις πληγαῖς ὁ μέγας Μωσῆς τὴν Αἴγυπτον μαστίξας, τῆς τοῦ Φαραῶ δουλείας τὸν Ἰσραὴλ ἠλευθέρωσεν. Ἡ μυρία εὐεργετηθεῖσα κατὰ τὴν ἔρημον γενεὰ, καὶ διὰ μυρίων ἐπιδειξαμένη τὸ ἀχάριστον, τῷ τεσσαρακοσῷ ἔτει, διὰ τὸ ἀνήκεστον, αὐτόθι πᾶσα κατέστρωται· ἄκρατα γὰρ ἦν μεθύουσα τὸ τῆς Αἰγύπτου πολύθηον, εἰς κόρον τούτου πιούσα, καὶ διὰ τέλους εἰς τὸν εὐεργέτην Θεὸν ἐξυβρίζουσα.

Ἄλλ' οὐδ' ὁ μέγας ἐν τῷ Δευτερονομίῳ Μωσῆς ἀξιοὶ πλείους τῶν τεσσαράκοντα παῖειν τὸν πλημμελήσαντα, προσθήκην γὰρ ὕδρευς τὴν προσθήκην τῆς μαστιγῆς τῷ πάσχοντι ἐλογίζετο 2)· ταύτη τοι καὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἤρесе, μιᾶς δεούσης ταύτας ἐπάγειν, ἵνα μὴ τὸν τεσσαρακοστὸν ἐβελήσαντες πληρῶν ἀριθμὸν, καὶ τῆ φύμῃ τῆς χειρὸς περιττοτέρας ἐπενεχθείσης πληγῆς, καὶ ἄκοντες τὸν τυπτόμενον ἀτιμάσωσι· παρὸ καὶ ὁ μέγας Παῦλος πεντάκις τεσσαράκοντα παρὰ μίαν εἰλήφει.

Ἡνίκατετο δὲ ὁ νόμος, ὡς αἱ μαστιγῆς ἀμαρτανόντων ἄχρι τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἐκ νεκρῶν αὐτοῦ ἀναστάσεως τὸ ἐνεργὸν εἶχον, περαιτέρω δὲ οὐ προέβησαν, δωρησαμένου πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν εἰς αὐτὸν διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐλευθερίαν τῶν ἐπὶ τοῖς πεπλημμελημένοις κολάσεων. Τὸν γὰρ καθ' ἡμᾶς τοῦτον αἰῶνα εἰς ε'. διαιροῦντες καιροῦς οἱ τοῦ Πνεύματος, α'. μὲν εἰνάκι φασὶ καθ' ὃν ἐν τῷ παραδείσῳ διάγων ἦν

1) ἄγος Κ. — 2) Δευτ. ΚΒ', 3.

Ἀδάμ· β'. τὸν ἐπὶ Νῶε· γ'. ὃν ὁ μέγας Ἀβραάμ τῆ τῆς εὐσεβείας περιήγαγεν αἰγλή· τὸν δ'. σὺν τοῖς λοιποῖς προφήταις ὁ μέγας ἐπλήρωσε Μωσῆς· ε'. μὲν τοι καὶ τελευταῖον, ἡνίκα ἡ τῶν ἀγαθῶν τελευταία φορά, ἡ τοῦ Σωτῆρος, φημί, ἐνανθρώπησις, ὠρεξε παντὶ τῷ κόσμῳ τὴν ἀνακαίνισιν· ἐφ' ἐκάστου γὰρ τούτων τῶν καιρῶν καὶ νόμος ὁ προσήκων ἐδίδοτο, τῷ μὲν Ἀδάμ ὁ φυσικὸς, ὁ τῆς συνειδήσεως, ὃν ἠθετηκῶς, εὐθύνας εἰσεπράχθη τῆς παραβάσεως· ὁ τῆς κρεωφαγίας καὶ οἰνοποσίας τῷ Νῶε· τῷ Ἀβραάμ, ὁ τῆς περιτομῆς· ὁ γραπτὸς νόμος ἐκ θείας ἐπιφροσύνης διὰ Μωσέως πᾶσι τοῖς ἐξ ἐκείνου περὶ πλείστου ποιούμενοις τὸ εὐσεβεῖν. Ὁ γε μὲν Σωτῆρ τελευταῖον, τὸ τῆς χάριτος Εὐαγγέλιον, καὶ τὴν δαψιλῆ χορηγίαν τοῦ Πνεύματος ἡμῖν ἐδωρήσατο· τὸν δὲ τελευταῖον τοῦτον καιρὸν αἰνίττεται καὶ τὸ, Πέμπτη δὲ γενεᾷ ἀνέστησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου 1), ἐν τούτῳ γὰρ τῆς τε τῶν δαιμόνων, καὶ τῆς τῶν παθῶν ἐλευθερωθέντες δουλείας, τῆς διὰ τοῦ μεγάλου θύματος ἀπηλαύσαμεν σωτηρίας.

Τούτους, οἶμαι, τοὺς ε'. καιροὺς ὑποσημαίνει καὶ ἡ παρὰ τοῦ μισθωσαμένου τοὺς ἐργάτας εἰς τὸν αὐτοῦ ἀμπελῶνα, ὃς ἐξῆλθεν ἅμα πρῶτ' ἐπὶ τρίτην ὥραν, καὶ ς'. καὶ θ'. καὶ ια'. καθ' ἣν ἐμισθώσατο τὰ ἔθνη ὁ Χριστὸς κεκλημένα πρὸς ἐργασίαν τῶν πνευματικῶν ἐντολῶν, ὅτε καὶ τῶν ἔργων ὁ μισθὸς πρῶτον τοῖς ὑστέροις ἀποδίδεται· πρῶτοι γὰρ ἡμεῖς τὴν ἀναγέννησιν κομιζόμεθα, οἷς ἐτύθη Χριστὸς, καὶ ἀναστάς τὸ ἅγιον εἰς ἀνακαίνισιν ἡμῶν ἐνεφύσησε Πνεῦμα. Ἐπεὶ τὸίνυν ἐνηθρώπησε μὲν τὸν πέμπτον καιρὸν ὁ Σωτῆρ, ἀνέστη δὲ τῆ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ, (μετὰ γὰρ τὴν ἐβδόμην, ἥτοι τὸ σάββατον, ὀγδόῃ πάντως ἢ μετ' ἐκείνην Κυριακῇ), εἰ πεντάκις τὸν ἦ· μετρήσεις, εὐρήσεις τὸν μ'. ὃν οὐχ ὑπερβαίνουσιν αἱ μάστιγες τῶν ἀμαρτανόντων· εἰ δ' ὑπερβήσονται, φησιν, ἀσχημονήσει ὁ μαστιζόμενος, ἀσχημῶν γὰρ ὄντως καὶ ἄτιμος ὁ μαστιζόμενος ἔτι, λέγω δὴ μετὰ τὴν χάριν τῆς εἰρημένης ἀφέσεως· ἡ γὰρ ὡς μὴ πιστεύσας μαστίζεται, ἡ ὡς μετὰ τὴν ἄφεσιν τοῖς προτέροις περιπεσῶν ἀμαρτήμασιν 2).

1) Ἐξεδ. ΙΓ', 18. — 2) τὰ ἀπὸ τοῦ, ἠνίττετο δὲ ὁ νόμος, μέχρι τοῦ, περιπεσῶν ἀμαρτήμασιν, οὗ κεῖται ἐν τοῖς ὑπ' ὄψιν Κώδιξιν, ἀλλὰ παρὰ Β.

Τὶ δ' ἂν εἴποις περὶ τῆς δουλευούσης νόμῳ φύσεως γυναικός, καὶ καθ' ἡδονὴν ἐπιθυμίας σαρκὸς κούσης, καὶ εἰς φῶς προαγούσης τὸ κῆμα; Ἄρ' εἰς ἐλάττους τῶν μ'. ἡμερῶν, καὶ τῆς τῶν πιστῶν κοινωνίας, καὶ τῶν ἁγιασμάτων ἐκβάλλεται; οὐ δῆτα· διὰ τοσούτων γὰρ ἡμερῶν καὶ τοῦ προγονικοῦ μιάσματος, καὶ τῆς πρὶν ἡδονῆς ταύτην ἐκκαθαίρεσθαι ὁ τοῦ Μωσέως νόμος διακελεύεται. Ἀλλὰ τοῦ ἀριθμοῦ τούτου ἐν τῷ καλοῦντι τοῦ καιροῦ ὁ μέγας οὗτος Μωσῆς ἐπιλέλησαι; πολλοῦ γε καὶ δεῖ· δι' ἡμερῶν γὰρ μ'. νησεῖχ την σάρκα ἐκτῆξας, καὶ ὡσπερ τινέφος λεπτύνας, ἐλευθερίως τῷ νῷ παρέσχε τὰς θείας ἐμφάσεις εἰσδέξασθαι· καὶ πολλῶ γε βέλτιον τῶν λιθίνων πλακῶν, ἃς θεόθεν λαβὼν, μετ' οὐ πολὺ θυμῷ δικαίῳ συνέτριψε· διὸ καὶ δευτέρως δεηθεὶς νομοθεσίας, καὶ τὸν λαὸν τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ παραιτούμενος, οὐκ ἐλάττους τῶν προτέρων ἡμέρας νενήστευκεν. Ὡς δὲ καὶ ἡμεῖς τὰς πεπονηκυίας τῆ τῆς ἁμαρτίας ἐπιβουλῆ τῆς καρδίας ἡμῶν πλάκας, τὰς ἐντολὰς ἀπωσαμένων τοῦ νόμου, ἀπειλικρινημένας αὐθὶς κτισθῆναι, καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ νόμον αὐταῖς ἐγχαραχθῆναι σπουδάζομεν διὰ τῆς τεσσαρακονθήμερου κακοπαθείας. Οὐδὲ τοῦτο οἶμαι τοῦ ἀνδρὸς πόρρω βάλλειν τῆς ὑποθέσεως· εἰς τρεῖς γὰρ ἐτῶν τεσσαρακοντάδας, Μωσῆς οὗτος ὁ πάνυ βεβιωκώς, τὴν μὲν, περὶ τὴν ἀνάληψιν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ παθημάτων κακοπαθῶν διετέλεσεν· ἡ δὲ, τοῦτον εἶχε περὶ τὴν θεωρίαν τῶν ὄντων, ἐν σχήματι ποιμένος, πολλοῖς ἰδρῶσι φιλοσοφοῦντα· τῆ δὲ ἐξῆς, τὴν τοῦ πλήθους ἡγεμονίαν μυρίοις διεχείριζε πόνοις 1).

Τῷ δὲ ἐκ Θεσβῆς προφήτῃ, οὗ τί ἂν εἴποις θαυμασιώτερον, τὴν ἰεζάβελ ἀποδιδράσκοντι, τί ἄλλο κράτιστον ἐν τοῖς τοιούτοις, καὶ προφήτῃ μάλα πρὸς τρόπου νενόμισται; οὐ τὸ ἀνυσιμώτατον τῆς νηστείας φάρμακον; Ἀλλὰ τὸν ἀριθμὸν οὐκ ἐδικαίου τουτονὶ παριέναι, μεθ' ὃν καὶ τῆς μεγάλης ἐκείνης θεωρίας ἠξίωτο· ἀνθ' ὧν καὶ ἡμῖν τὴν ἰεζάβελ ἐκ δυοῖν ποδοῖν, ὡς εἰπεῖν, ἀποδιδράσκειν προσῆκεν· αὕτη γὰρ πένθους ἰσχύς

1) ἀλλὰ καὶ τῶν τεσσάρων οὐ πλείους ἄγγελοι τὰς συμφορὰς ἐκείνας τῷ ἰωὺ μεμηνύκασιν. 1378.

ἔρμηνευομένη, τὴν τὸ ἰσχυρὸν ἡμῖν πένθος προξενούσαν αἰνίτ-
 τεται ἁμαρτίαν, καὶ τῷ ψυχικῷ ἀπειλοῦσαν παραδώσειν θά-
 νάτῳ· οὕτω καὶ τῶν ἱστοριῶν ἔστιν ὡς ὁ πνευματικῶς ἀναπτύσ-
 σων οὐκ ἀμοιρήσει παιδείας, ἦθος ἀποχρώσης ρυθμίσει. Πολλὰ
 καὶ τῷ Σωτῆρι τοῦ ἀριθμοῦ τοῦδε ἐμέλησε· τὴν γὰρ τριττὴν
 ἡμῶν γέννησιν, τὴν ἐκ σωμάτων, φημί, τὴν ἐκ βαπτίσματος,
 τὴν ἐξ ἀναστάσεως, καὶ αὐτὸς οἰκονομίᾳ μείζονι μετιῶν, δι'
 ἡμερῶν ἐκάστην τεσσαράκοντα ὥφθη τετελεχώς. Μετὰ γοῦν
 τὸν ἀπόρρητον ἐν σαρκὶ τόκον, ἡμέρα τεσσαρακοστῇ τῷ ἱερῷ
 προσενηνεκται, τὴν ἐμὴν ἀφοσιούμενός κάθαρτιν· οὐδὲ γὰρ αὐ-
 τὸς ταύτης ἐδεῖτο, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου· μετὰ
 γοῦν τὸ βάπτισμα μ'. ἡμέρας νηστεία καθοπλισάμενος, τοῦ
 πολεμίου κατεστρατήγησεν· οὐ γὰρ ἡξίου νηστεύων ὑπερβάλ-
 λειν τὰ ἔσκαμμένα, καὶ τοῖς θεοῖς ἐκείνοις ἀνδράσι πάλαι διη-
 νυσμένα, ἵνα μὴ τὸν ἄνθρωπον ὑποκρίνασθαι νομισθεῖη. Διὰ
 τοσοῦτων δὲ μετὰ τὴν Ἀνάστασιν, εἰς τὸ ὑπερουράνιον ἀνεισιν
 ἱερὸν, καθάραν τὴν ἡμῶν φύσιν ἐν ἑαυτῷ παριστάς τῷ Θεῷ
 καὶ Πατρὶ. Ἀλλὰ καὶ τὴν εἰς Αἴγυπτον φυγαδεῖαν, τὴν νοητὴν,
 φημί, κακοπάθειαν, ὡς κάλλιστα διαθέμενος, τετραετῆς ἐκεῖ-
 θεν τὸ κατὰ σάρκα ἐπάνεισιν 1). Ὡς ἐν κεφαλαίῳ δὲ εἶπειν,
 συμβολικῶς τούτοις πᾶσιν ἂν τις ἀποχρώντως τεκμήρηται, ὡς
 συμπάσης τῆς ὑπὲρ οὐρανὸν, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ζῶων τῷ ἀνθρώπῳ
 τὴν ἡγεμονίαν ὁ Θεὸς ἐγχειρίσας, οὐκ ἡξίου τὴν τοῖς ἀλόγοις
 βᾶσιμον ταύτην μόνην οἴκησιν ἔχειν καὶ τὸν κατ' εἰκόνα ἐκεί-
 νου γενόμενον· παρὸ καὶ ἰδίᾳ πῆγνυσιν αὐτῷ πάντων ὑστάτον
 ὡσανεὶ βασιλεία τὸν θεῖον Παράδεισον, τρυφῆς ὄντως χωρίον,
 καὶ ψυχαῖς φιλοθέοις κατάλληλον ἐνδιαίτημα· ἵν' ὁ ἄνθρωπος
 ἐν τούτῳ δαιτιώμενος, ἐκεῖθεν, οἶά τις Θεός, τοῖς ὑπὸ χεῖρα τὰ
 προσήκοντα χρηματίζῃ· διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ἐκ δύο πολὺ τῆ
 φύσει δισστηκότων, ἀλόγου καὶ λογικῆς οὐσίας, συντέθειται,
 ἵνα λόγῳ κατακοσμηθῆται τὰ ἐπίγεια, ὡς γε δὴ ταῖς ἀγγελι-
 καῖς δυνάμεσι τὰ οὐράνια· ἀλλὰ τῆς μὲν δοθείσης ἐντολῆς πρὸς

1) εἰς δ'. ἡμέρας Αἴζαρος τοῖς τοῦ ἄδου μυχεῖς κρυπτόμενος ἦν. Γ. ἐν
 περισελίδῳ.

τὸ παρεωραμένον αὐτῷ μᾶλλον ἀντὶ τοῦ ποθεῖσθαι κατασυρεῖ-
σης, τῆς δὲ κακίας ἐπιφυσίσης, καὶ ταύτη τὴν φύσιν ἀλλοιωθεῖς,
εἰς φθορὰν τε καὶ τὸν κτηνώδη βίον ἀθλίως μεταπεσὼν, τὸ κοι-
νὸν καὶ τοῖς ἀλόγοις ἠλλάξατο καταγώγιον· ὑπερόριος δὲ τῆς
αὐτῷ δοθείσης 1) ἄβρᾶς ἐστίας γενόμενος, οὐ γὰρ ἦν θέμις τὸ
τὴν φθορὰν μὴ προσειμένον χωρίον οἰκεῖν τὸν μετεκδύντα 2) τὸ
φαιδρὸν τῆς ἀφθαρσίας ἱμάτιον, πρὸς τὸν σύνθετον τουτονὶ καὶ
δομοφᾶ κόσμον εικότως ἀπεωθείτο, ὅθεν δὴ καὶ προσείληπτο·
ὧ οἷα συγγενεῖ τῆς οἰκειᾶς σκαιότητος μεταδούς, ματαιότητος
ὑποχείριον, καὶ φθορᾶς καὶ κακώσεως τόπον εἰργάσατο· τοι-
οῦτος δὲ πάλιν καὶ οὗτος καταστάς, δίκην ἐνδίκως ὥσπερ
λαγχάνει πρῶτῳ τῷ τὴν φθορὰν αὐτῷ προξενήσαντι, φροντί-
σι, καὶ λύπαις, καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, οἷόν τισι τριβόλοις,
σκύτους πικρότερον αὐτὸν αἰκίζόμενος· ὡς γὰρ πῦρ, καὶ σκώληξ,
καὶ ἶδς, εἰς φῶς προϊόντα, τοῖς γεννησαμένοις πρῶτοις ἐπιβου-
λεύει, οὕτω καὶ ἡ κακία τῷ κόσμῳ ἐπεισελθοῦσα, ἀνθρώπῳ
πρῶτῳ διὰ τούτου λωβᾶται, τῷ ταύτης δημιουργῷ. Διὰ πάντων
τοίνυν ἡμῖν ἐπεμβαίνοντα 3) τὸν ἐκ τεσσάρων στοιχείων συγ-
κείμενον τουτονὶ, καὶ τῆς φθορᾶς ἡμῖν κοινωνήσαντα κόσμον,
ἡ θεωρία τῶν ἱστοριῶν ἐλέγχουσα, διὰ πράξεως ὑπογράφει τῆ
τετραπλῆ τῶν ἡμερῶν δεκάδι, κακοπαθεῖν ἡμᾶς ὑψηγησαμένη
τε καὶ νομοθετήσασα, ὡς ἂν τοῦτον καὶ ἄκοντες ὡς ἀτεχνῶς
μάστιγα φεύγωμεν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ψυχῆς ἀντικρυς θάνατον,
τοῖς πρὸς αὐτὸν ἀεὶ κεχηνύσι· πρὸς δὲ τὴν ἀληθινὴν ἡμῶν σπεύ-
δωμεν ἐπανιέναι πατρίδα, φημί δὴ τὸν παράδεισον, τοῦ μὲν
ἐβδόμου τοῦδε καὶ φθαρτοῦ αἰῶνος πολὺ τῆ φύσει διεστη-
κότα, προσήκοντα δὲ κατ' ἄκρας τῆ μετὰ τοῦτον ἡμᾶς ἐκδε-
ξαμένη τοῦ ὀγδοῦ μακαριότητι· φυτοῖς γὰρ ἐτεθήλει θαυμα-
στῆς φύσεως, καρπὸν βελτίῳ προϊσχομένοις, ἥπερ τὰ πρό-
τερα, καλὸν μὲν ἰδεῖν, καλλίῳ δὲ χρήσασθαι· ἄρρητον γὰρ
αὐτῷ τὸ τῆς ὥρας καὶ ἡδονῆς περιῆν.

Ἐνταῦθα πάλαι, καθάπερ ἔφην, ὁ Ἀδάμ ἐπιχωριάζων, ἐπί-
δοξος ἦν, εἰ τὴν ἐντολὴν διὰ τέλους τηρήσειε, καὶ τὴν κλη-

1) δωρηθείσης, ε. — 2) εκδύντα ε. — 3) υπερβαίνοντα, ε.

ρονομίαν ἐκδέξασθαι τῆς ἐτοιμασθείσης αὐτῷ βασιλείας πρὸ καταβολῆς κόσμου· ταύτης γὰρ οἶονεὶ γυμνάσιον ὁ παράδεισος· τὴν πρόξενον δὲ τῆς φθορᾶς ἡδονὴν πρὸ τῆς ἐντολῆς ποιησάμενος, οὐχ ὅπως ἐκείνης διήμαρτεν, ἀλλὰ καὶ τούτου θεία ψήφω ἐκβέβληται· ἡ γὰρ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν οὐ κληρονομεῖ, καὶ πρὸς τὸν τῆς ἐβδόμης ἐπώνυμον ἐξωστράκισται τουτονὶ κόσμον· ἀλλ' οὐδ' οὕτως ἐλπίδος εἰς ἅπαν διέψευσται· εἰς γὰρ τὴν ὀγδόην ἡ ἐκείνων ἀπάλαυσις τῶν ἀνθρώπων τετήρηται τοῖς θεοφιλῶς καὶ σωφρονῶς βεβιωκόσι· διὸ δὴ καὶ τὸ συγγραθὲν ἡμέτερον σῶμα ἐκ τῆς ὑλικῆς ταυτησὶ τετρακτύος, οὗ ταῖς ἀλόγοις ὀρέξεσι τὸ τῆς ψυχῆς καταγοητευθὲν λογιζόμενον, ἡμῖν καὶ πάσῃ τῇ κτίσει τὴν τῆς φθορᾶς ἐμνήστευσε λώβην, ἐφ' ἑκάστου χρεὶ τῶν ἠνωμένων αὐτῷ στοιχείων, δι' ἀγωγῆς ἐπιπόνου τελείαν τὴν κάθαρσιν δέξασθαι, τῷ τελείῳ τῆς δεκάδος τῶν ἡμερῶν ἀριθμῷ· καὶ ταύτῃ τὸ βαρὺ φορτικὸν τῆς ἀμαρτίας ἀποσεισάμενον, ῥαδίαν τῇ ψυχῇ τὴν πρὸς τὰ ἄνω παραχωρῆσαι πορείαν· καὶ γὰρ ὅσον ὁ ἕξω ἡμῶν ἄνθρωπος φθείρεται, τοσοῦτον ὁ ἔσω ἀνακαινοῦται, τοῦ Ἀποστόλου φωνῇ, ὡς περ τῶναντίον Ἡρώδης, (ἐρμηνεύεται δὲ ὁ δερμάτινος), δι' οὗ τὸ τῆς σαρκὸς εἰκονίζεται φρόνημα, τῇ τετραρχίᾳ φυσώμενος, τῇ συμπήξει φημι τοῦ ἡμετέρου σαρκίου, ἢ ὕστερον τοῖς υἱέσι διείλε, μὴ οἶός τε ὦν, τὸν παρ' ἡμῖν ὀρθὸν τῶν δογμάτων λόγον ἐλεῖν, τῶν γοῦν ἀρρένων βρεφῶν, τῶν πρώτων, φημι, τοῦ νοῦ καὶ γενναίων πρὸς ἀρετὴν κινήματων, οὐ πέφυκε φείδεσθαι· ὁ δὲ τούτου τετράρχης υἱὸς εἰκός τι νομίζει ποιεῖν, εἰ μὴ τοῖς τρόποις εὐχῆ ἦττον, ἢ τῷ γένει καὶ τῇ κλήσει τῷ πατρὶ συμβαίνων ὀφθείη; Οὐ μὲν οὖν ἀμέλει τὸν κήρυκα τοῦ ἐρθοῦ λόγου, εἰ κκιροῦ λάβοιτο, καὶ οὗτος ἐκτέμνει.

Οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ ἡ δεκάς αὕτη γέννημα τῆς τετράδος οὔσα, τετράς ἐστι καὶ αὕτη· συντιθεμένη γὰρ τοῖς κατόπιν αὐτῆς ἀριθμοῖς, τὴν δεκάδα γεννᾷ, καὶ παρὰ τοῦτο εἰς κάκωσιν οἶμαι καὶ ταύτην παρλαμβάνεσθαι· δεκάτῃ οὖν γενεᾷ ὁ οἰκουμένικὸς ἐπεισέφρησε κλύδων· δέκα δὲ πληγαῖς ὁ Μωϋσῆς τὴν Αἴγυπτον ἐβασάνισε. Τοιγαροῦν ἔ Κύριος ἡμῶν καὶ ἡμεῖς, καὶ τὴν παλαιωθεῖσαν τῇ φθορᾷ τῶν στοιχείων σύμπασαν φύσιν,

εἰς τὸ ἀρχαῖον βουλευθεὶς ἀναπλάσαι, καὶ τὴν ἀφθαρσίαν αὐθιγῶς φιλανθρώπως χαρίσασθαι, ἀφ' ἡμῶν, δι' ὧν ἡ φθορὰ πάλαι τῷ παντὶ ἐπεκώμασεν, ὥρθη δεῖν τῆς ἰατρείας ἀπάρξασθαι, ἰσαριθμοῖς ὀργάνοις πρὸς τοῦτο χρῆσάμενος. Τὰς γὰρ ἐν ἡμῖν ἐπιβρώσας πρῶτον φυσικὰς τέσσαρας ἀρετὰς, ἐν καλῷ κείσθαι νομίσας τὰ μεγάλα στοιχεῖα τῆς ἐν αὐτῷ καινῆς κτίσεως, τὰ τέσσαρα, φημί, Εὐαγγέλια, ἐξ ἀντιρρόπου τοῖς ἀψύχοις ἐν ἡμῖν τοῖς λογικοῖς ὑπεστήσατο, τέσσαρα ἄττα, καὶ ταυτὶ περιέχοντα, δόγματα, ἐντολὰς, ἐπαγγελίας, καὶ ἀπειλὰς· ὡς ἂν τοῖς πιστεύουσι μὲν τοῖς δόγμασι, καὶ περὶ πλείστου τὰς ἐντολὰς ποιουμένοις, τὴν ἐν ἐπαγγελίαις κομίσασθαι τῆς υἰοθεσίας ὑπάρξῃ μακαριότητα, τῇ κτίσει δὲ σὺν αὐτοῖς, εἰς τὴν τῆς ἀφθαρσίας μεταστοιχειωθῆναι λαμπρότητα· τοῖς δὲ μὴ οὕτω ποιητέον εἶναι πεφροντικῶσι μετὰ τὴν φρικτὴν ἐκείνην οἰκονομίαν, ἀλλὰ μέχρι παντὸς ἐπὶ τῆς κακίας μεμενηκόσι, πᾶσαν ἐλπίδα δευτέρας ἀναπλάσεως περιαιρεθῆναι, τῶν δὲ ἠπειλημένων κολάσεων αὐτίκα μάλα κληρονομεῖν.

Ἄλλ' ἐπειδὴ περ ἡ νηστεία, κατὰ τὸν ἅγιον εἰπεῖν Κύριλλον, καθαρσις πέφυκε τῶν πέντε αἰσθήσεων, δι' ὧν ἀστράπτειν, ἢ μολύνεσθαι τῇ ψυχῇ περιγίνεται, ἡ δὲ καθαρσις αὕτη τὴν ἐν τῇ ὀγδόῃ ἐλπίζομένην ἐγγυᾶται μακαριότητα, πολυπλασιασθέντων τῶν πέντε πρὸς τὰ ἕκτῳ, ὃ τεσσαρακοστὸς γεννᾶται ἀριθμὸς. Διὰ δὲ ταῦτα πάντα, ὡς δέδεικται, τῇ τεσσαρακονθήμερῳ νηστεία τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἀχραιομένας τῇ λύβῃ τῆς ἀμαρτίας ἐγκαινίζει ἐν τούτῳ τοῦ καιροῦ προστετάγμεθα, καθ' ὃν καὶ ζύμπας ὁ κόσμος τῇ πρὸς τὰ κρείττω μεταβολῇ κατ' ἐνιαυτὸν ἐγκαινίζεται.

Νόμος.

Ὅτι αἱ πρὸ τοῦ πάσχα ζ'. ἡμέραι καὶ αἱ μετὰ τὸ πάσχα τοσαῦται, καὶ ἡ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως ἡμέρα, καὶ ἡ τῶν ἁγίων Θεοφανίων, καὶ ἡ τοῦ πάθους τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἡ κυριακὴ, ἄπρακτοί εἰσι, καὶ οὔτε θέατρα ἐν αὐταῖς τελεῖται, οὔτε δίκη λέγεται 1).

(1 κβ'. Βασ. Ζ'. ιζ'.

Ἐν ταῖς προλαβούσαις τοῦ πάσχα τεσσαράκοντα ἡμέραις, πᾶσα ζήτησις τῶν ἐγκληματικῶν βασάνων σχολάζει 1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Περὶ τῆς ἐν τῇ τετραδὶ νηστείας.

Ζήτηει ἐν τῷ λβ΄. Κεφ. τοῦ Κ κανόνα ιε΄. τοῦ ἁγίου Πέτρου Ἀλεξανδρείας, καὶ ἐν τῷ δ΄. Κεφαλαίῳ τοῦ Ν στοιχείου κανόνα ξθ΄. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Ὅτι τόκους λαμβάνειν ἀπείρηται παντὶ κληρικῷ, καὶ περὶ τόκων.

Ἀποστόλων μδ΄.

Ὁ μδ΄. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανὼν, Ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, τόκους εἰσπράττοντα τοὺς δανειζομένους, ἢ παύσασθαι, ἢ καθαιρεῖσθαι κελεύει· ὡς ἐνι μάλιστα τοῦτο δέος, μὴ ποτε κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον ἐπαγγειλάμενοι ζῆν, διπλῆν ὑπόσχωμεν δίκην 2), περιπετεῖς γενόμενοι καὶ εἰς ὁ παλαιὸς ἀπείρηκε νόμος. Ὁ μὲν γάρ, Οὐκ ἐκτοκιεῖς, φησί, τὸ ἀργύριόν σου τῷ ἀδελφῷ σου 3)· ὁ δὲ Ἰεζεκὴλ ἐν τοῖς μεγίστοις τῶν κακῶν τίθεται, τόκον λαβεῖν καὶ πλεονασμόν. Ὁδύρεται δὲ καὶ ὁ Ἡσαίας, δόλον ἐπὶ δόλῳ, καὶ τόκον ὄρων ἐπὶ τόκῳ 4)· καὶ ὁ Ψαλμωδὸς περὶ πόλεως ἐν πλήθει κακῶν εὐθνηομένης φησὶν· Οὐκ ἐξέλιπεν ἐκ τῶν πλατειῶν αὐτῆς τόκος καὶ δόλος 5). Ὁ δὲ Κύριος, Τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι, μὴ ἀποστραφῆς· δανεῖζετε δὲ παρ' ἡμῶν οὐκ ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν 6)· ὁ γὰρ ἐλεῶν πτωχόν, δανεῖζει Θεῷ· τὸ γὰρ αὐτὸ καὶ δῶρον μὲν ἐστι διὰ τὴν ἀνελπιστίαν τῆς ἀπολήψεως, δάνεισμα δὲ διὰ τὸ τοῦ δεσπότου φιλότιμον, δαψιλεῖς ἀποτινύντος ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ πολλαπλασίους τὰς ἀμοιβάς.

1) καὶ. Βασ. Ζ. ιζ΄. — 2) κόλασιν Β. — 3) Ἄιυτ. ΚΓ΄, 20. — 4) ἰερ. θ΄ 6. — 5) Ψαλμ. ΝΔ΄, 11. — 6) Λευκ. ς΄, 31.

Συνόδου πρώτης ιζ'.

Ὁ ιζ'. τῆς α'. Συνόδου, πάντα κληρικόν, καὶ τῷ κανόνι ἐξεταζόμενον, καθαιρεῖσθαι κελεύει, περὶ ἐλαχίστου τιθέμενον, τὸ φάσκον ἱερὸν λόγιον, τὸ ἀργύριον αὐτοῦ οὐκ ἔδωκεν ἐπὶ τόκῳ 1), καὶ τὴν πλεονεξίαν, καὶ τὸ αἰσχροὺν διώκοντα κέρδος, καὶ τόκους ἀπαιτοῦντα τοὺς δανειζομένους, ἢ ἑκατοστιαίους, ἢ ἡμιολίους. Πολυειδεῖς γὰρ ὄντες οἱ τόκοι, βρύτεροι τῶν λοιπῶν οἱ ἑκατοστιαῖοι, ἦτοι τὰ ιε'. ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν νομίσματα, ἅτινα τοῖς τοκογλύφοις εἰσπράττειν νόμος· οἱ γὰρ παλαιοὶ ταῖς ἑκατοντάσιν ἐχρῶντο, ὡσπερ ταῖς λίτραις ἡμεῖς τῶν οβ'. ἐξαγίων. Ἡμιόλιοι δὲ εἰσιν οἱ ἡμίσεις τοῦ ὄλου τόκου τῶν δώδεκα νομισμάτων, ἦτοι τὰ ἐξ'. οὐ μὴν ὡς ἔθος τοῖς ἀριθμητικοῖς καλεῖν τὰς τῶν ἀριθμῶν ὑπὸ τὸ πρὸς τι ποσότητος ὅτι ὁ μὲν ἐξ τυχόν, ἡμιόλιός ἐστι τοῦ τετάρτου, οὗτος δὲ ἐκείνου ἦρημιόλιος. Ἀλλὰ καὶ τοῖς μὴ ἀνέδην τοῦτο μετιοῦσι, σοφίζομένοις δὲ τὰ τοῦ πράγματος, τῷ μὴ ἀλῶναι παρκνομίας, οἵτινες καὶ ἑτέροις ἐγχειρίζοντες χρήματα, τὸ μὲν κέρδος ἐξίσης συμφωνοῦσι μερίζειν, τῆς δὲ ζημίας μὴ κοινωνεῖν· τοῖς δὲ τοιαῦτα τεχνάζουσι, ἢ ἕτερόν τι κέρδος ἐπινοοῦσιν αἰσχροὺν, καθαιρέσεως δεῖν οἴεται δίκην λαγχάνειν, καὶ τοῦ κλήρου ἀλλοτριῶν· φιλανθρωπότερον δ' ἂν εἴη τὸ μετὰ παραγγελίαν, κατὰ τὸν ἀνωτέρω ἀποστολικὸν κανόνα.

Συνόδου ἑκτης ι'.

Τὰ αὐτὰ γὰρ καὶ ὁ ι'. τῆς ἑκτης λέξας Συνόδου, ἢ πύσασθαι, ἢ καθαιρεῖσθαι τῶν κληρικῶν τοὺς τοκογλύφους κελεύει.

Λαοδικείας δ'.

Τούτοις ἔπεται καὶ ὁ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ δ'. κανών.

Καρθαγένης ε'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ ε', τὴν ἀπληστίαν πάντων τῶν κακῶν εἶναι μητέρα, οὐδεὶς φησιν, ἀγνοεῖ ταύτην οὐκ περιαιρετέον παντάπασι, καὶ μὴ κέρδους αἰσχροῦ χάριν τοὺς τῶν Πατέρων ὄρους παραβαίνειν, καὶ μὴ ἐξεῖναι κληρικῶ ἀφ' οἰουδήποτε πράγματος τόκον λαβεῖν· δανείζει γὰρ τις οὐκ ἀργύριον μόνον,

1) Ψ' κλμ. ΙΔ', 6.

ἀλλὰ καὶ σίτον, καὶ οἶνον, καὶ ἔλαιον, συμφωνοῦντος τοῦ δανειστοῦ μετὰ τὸν ὠρισμένον καιρὸν τόδε τι ἐπέκεινα δοῦναι· περὶ γὰρ ὧν οἱ θεῖοι Πατέρες ἐθέσπισαν, οὐ δεῖ ψηφίζεσθαι καὶ βουλευέσθαι, ἀλλ' ἔπεσθαι μηδὲν ἀντιλέγοντας ἢ περιεργαζομένους· εἰ γοῦν τὸ τοιοῦτον λαϊκοῖς ὄνειδος φέρει καὶ μέμψιν, πολλῶ δῆπου κληρικοῖς.

Βασιλείου ιδ'.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος, ἐν ιδ' κανόνι, Ὁ τόκους λαμβάνων κληρικὸς, φησὶ, ἐὰν καταδέξηται τὸ ἄδικον κέρδος πτωχοῖς ἀναλωσάτω, καὶ εἰσέπειτα τὸ τῆς φιλοχρηματίας φυλάξασθαι νόσημα, δεκτός ἐστιν εἰς ἰερωσύνην· ἐπειδὴ καὶ ἐτέρωθι, φησὶν, Ὁ μὲν γεωργὸς τὸν στάχυν λαβὼν, τὸ σπέρμα πάλιν ὑπὸ τῆν ῥίζαν οὐκ ἐρευνᾷ· ὁ δὲ δανειστής, καὶ τοὺς καρποὺς ἔχει, καὶ οὐκ ἀφίσταται τῶν ἀρχαίων· ἄνευ γῆς φυτεύει, καὶ θερίζει ἄνευ σπορᾶς· διὰ τοῦτο χαλκοῦ καὶ χρυσοῦ, καὶ τῶν ἀγόνων παρὰ φύσιν γεννώντων, ἢ κατὰ φύσιν τίκτους γίνεται στείρα.

Νόμοι.

Εἰ καὶ πολλοῖς τῶν πρὸ ἡμῶν ἔδοξε δεκτέον εἶναι τὴν τῶν τόκων ἔκτισιν, ἴσως διὰ τὴν τῶν δανειστῶν δυσκληρίαν τε καὶ ὠμότητα, ἀλλ' οὖν ὡς ἀναξίαν τῆς ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν πολιτείας, ἀπευκταίαν εἶναι κεκρίκαμεν, ἅτε παρὰ τῆς θείας νομοθεσίας κεκωλυμένην· διὸ κελεύει ἡ ἡμετέρα γαληνότης, μηδενὶ μηδαμῶς ἐξεῖναι, ἐν μηδεμιᾷ ὑποθέσει τόκον λαμβάνειν, ἵνα μὴ νόμον φυλάττειν οἰόμενοι, νόμον Θεοῦ παραβαίνωμεν· ἀλλὰ κἂν εἴ τις ὁσονδῆποτε λάβοι, εἰς τὸ χρέος λογισθήσεται 1).

Ὁ δὲ παλαιὸς νόμος, ῥητὴν ὀρίζει τοῖς τόκοις ποσότητα, τῇ ποιότητι μὲν τοῖς τῶν προσώπων διαλλάττουςαν. Τοὺς μὲν γὰρ δανείζοντας ἀπὸ ἰλλουστρίων καὶ ἀνωτέρω, ἄχρι τρίτης ἑκατοστῆς καὶ μόνον κελεύει λαμβάνειν· ἀργυροπράτας δὲ καὶ ἐμπόρους, ἄχρι διμοίρου ἑκατοστῆς· τοὺς δὲ λοιποὺς πάντας ἄχρι ἡμίσεως ἑκατοστῆς· εἰ δὲ πρὸς οἶκον εὐαγῆ τὸ δάνειον εἴη, ἄχρι τετάρτου ἑκατοστῆς. Ἐπὶ δὲ τῶν ναυτικῶν

1) Πρ. Ν. ις', ιδ'.

δανείων, ἔνθα ὁ δανειστής τὸν ἐκ τῆς θαλάσσης ἀναδέχεται κίνδυνον, οὐ λαμβάνει ὁ δανειζὼν πλέον τοῦ νομίμου τόκου, ἤγουν τῆς ἑκατοστῆς· εἰ γὰρ ἀναδέχεται ὁ δανειζὼν τὸν κατὰ θάλατταν κίνδυνον, δύναται λαβεῖν καὶ ὑπὲρ τὸν ἔννομον τόκον. Ἐπὶ δὲ τῶν δανειζομένων καρπῶν, ἐφ' ὧν τὸ παλαιὸν ἐξῆν πλείονα τόκον ἐπερωτᾶν διὰ τὸ ἄδῃλον τῆς ἐκβάσεως, οὐκ ἐπιτρέπει σήμερον ἡ διάταξις πλείονα τόκον ἐπερωτᾶν, εἰ μὴ ἕως ἑκατοστῆς μόνον, μὴ βουλουμένη μήτε διὰ ππρακατασχέσεως ἐνεχύρων, μείζονα τόκον λαμβάνεσθαι, μήτε τοὺς δικαστὰς ποτὲ καταδικάζειν πλείονα τόκον προφάσει τῆς τῶν τόκων συνηθείας· εἰ δὲ τις μείζονα τόκον λάβοι, εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸν καταλογίζεσθαι. Ἐκατοστιαιὸς δὲ λέγεται τόκος, τὰ διδόμενα δώδεκα νομίσματα ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν ὑπὲρ ἐκάστου χρόνου· ἡ δὲ παρ' ἡμῖν νομιζομένη λίτρα, κατ' ἀναλογίαν νομίσματα ἔχει ὀκτώ, ἦτοι δίμοιρον 1).

Οἱ τόκοι ἄχρι τῆς ποσότητος τοῦ ἐκδανεισθέντος κεφαλαίου ἐκτεινέσθωσαν· εἰ δὲ συμβαίῃ ἐπέκεινα τοῦ μέτρου τῶν κεφαλαίων καταβληθῆναι, εἰς τὸ κεφάλαιον λογιζέσθωσαν 2).

Ὁ τόκον τόκου μεθοδεύων ἀτιμοῦται· οὐδεὶς γὰρ τόκον τόκον ἀπαιτεῖ, κἂν κατὰ μικρὸν καταβληθῇ 3).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Περὶ τοῦ τρισαγίου ὕμνου.

Ζήτηι ἐν τῷ λε΄. Κεφαλαίῳ τοῦ Ε στοιχείου, κανόνῃ πα΄ τῆς ς΄. Συνόδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

Ὅτι τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς οὐ δεῖ καλλωπίζειν.

Συνόδου ἑκτῆς ἡς΄.

Ὁ ἡς΄. τῆς ς΄. Συνόδου κανὼν, Οἱ τὸν Χριστόν, φησι, διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐνδυσάμενοι, τὴν ἐν σαρκὶ αὐτοῦ πολιτείαν

1) ε΄, εἰ, οδ΄, Βασ. ΚΓ΄, γ΄. — ιε΄, ιη΄, Βασ. ΝΓ΄, ε΄. — 2) κς΄. Βασ. ΚΔ΄, ς΄. — 3) οε΄ καὶ οη΄, Βασ. ΚΓ΄, γ΄.

μιμείσθαι καθωμολόγησαν, πᾶσάν τε ἀγνεῖαν μετιέναι καὶ σωφροσύνην, καὶ μὴ τῇ τῆς ὕλης προστετηκότας 1) ματαιότητι, τὸ σῶμα κοσμεῖν περιττῶς τε καὶ περιέργως· τί δ' ἂν γένοιτο περιττότερον, τοῦ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ πώγωνος περιπλείστου ποιεῖσθαι κοσμεῖν, εὖ τε διατιθέναι, καὶ δέλεαρ καθεῖναι ταῖς εὐολίσθοις πρὸς ἀκολασίαν ψυχαῖς, ἀφέντας τὸ διὰ πάσης ἀρετῆς τὸν ἔνδον κοσμεῖν ἄνθρωπον; Φησὶ γὰρ ὁ Ἀπόστολος· Ἄνθρωπος ἐν κομᾷ, ἀτιμία αὐτῷ ἐστὶ 2)· καὶ ὁ Μωσῆς ἐν τῷ Δευτερονομίῳ· Οὐ ποιήσετε σισόην ἐκ τῆς κόμης τῆς κεφαλῆς ὑμῶν, οὐδὲ φθερεῖτε τὴν ὄψιν τοῦ πώγωνος ὑμῶν 3). Τοὺς οὖν τοιοῦτόν τι ποιούντας, πατρικῶς πρότερον ἐπιτιμᾶσθαι κελεύει ἐπιμένοντάς δὲ, ἀφορίζεσθαι. Τούτοις ὑπόκεινται τοῖς ἐπιτιμίαις καὶ οἱ τὰς τρίχας κλώθοντες ὥστε οὐλας γενέσθαι, ἢ βιάπροντες, ἢ ὕδατι διαβρόχους ποιούντες, καὶ τῷ ἡλίῳ θέροντες, ἢ εἰς ξανθὰς μεταβάλλοιεν, ἢ χρυσιζούσας, ἢ δασείας ἐπιμελούμενοι γενέσθαι, ἢ νόθους πλοκάμους περιτιθέμενοι, ἢ τὸ γένειον ξηρῶντες, ἢ κεράμῳ πεφυρωμένῳ τὸ πλεόν τούτου ἀποτεφροῦντες, ἢ τοῖς ὁδοῦσιν εὐφυῶς ἔστιν ἃ περιαιροῦντες, καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν εὐσχημον ἀποκαθιστάντες, ὡς δοκεῖν ἄρτι φέειν αὐτοῖς τὸν ἴουλον· τοῦτο γὰρ νῦν καὶ μάλιστα ὥσπερ τι νόσημα ἐπιδήμιον τοῖς χριστωνύμοις ἐνέσκηψεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Περὶ τυμβωρύχων.

Ὁ ξς'. τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν, τὸν τυμβωρύχον, ὃς τοὺς τάφους ἀνοίγνυσι, καὶ συλᾷ τὰ τοῖς νεκροῖς συνθαπτόμενα, εἰς δέκα ἔτη τῆς ἱερᾶς κοινωνίας ἀποκλείεσθαι κελεύει.

Γρηγορίου Νύσσης ζ'.

Ὁ δὲ μέγας Γρηγόριος Νύσσης ἐν τῷ ζ'. κανόνι, Ἡ τυμβωρυχία, φησὶ, διήρηται εἰς τὸ συγγνωστόν τε καὶ ἀσύγνωστον· εἰ μὲν γὰρ τις φειδόμενος τῆς ὀσίας, καὶ ἄσυλον ἀφείς τὸ κε-

1) προστετηκότας ε. — 2) φ. Κορ. ΙΔ. 14. — 3) Λευϊτ. ΙΘ', 27.

κρυμμένον σῶμα, ὡς μὴ ἀναδειχθῆναι τῷ ἡλίῳ τὴν ἀσχημοσύνην τῆς φύσεως, λίθοις τισὶ τῶν τῷ τάφῳ προσβεβλημένων συγχρήσεται εἰς ἔργου τινὸς κατασκευῆν, ἐπαινετὸν οὐδὲ τοῦτό ἐστι, πλὴν ἀλλὰ συγγνωστὸν ἐποίησεν ἡ συνήθεια, ὅταν εἰς προτιμότερόν τι καὶ κοινωφελέστερον ἢ τῆς ὕλης μετάθεσις γένηται· τὸ δὲ ἀνερευνᾶσθαι τὴν κόριν ἀπὸ τῆς γεωθείσης σαρκὸς, καὶ ἀνακινεῖν τὰ ὀστᾶ ἐλπίδι τοῦ κόσμου τινὰ τῶν συγκατορυχθέντων κερδᾶναι, τοῦτο τῷ αὐτῷ κρίματι κατεδικάσθη, ᾧ καὶ ἡ ψιλὴ πορνεία, εἰς ἑννέα δηλαδὴ χρόνους· εἰ δὲ σπουδαίαν ὁ θεραπευόμενος ἐπιδείξαιτο τὴν ἐπιστροφήν, ἔξεστι τῷ οἰκονομοῦντι τὴν αὐτοῦ θεραπείαν, συντεμεῖν τὴν ἐκ τῶν κανόνων ὀρισθεῖσαν τῇ ἐπιτιμίᾳ προθεσίαν.

Νόμοι.

Οἱ ἀπὸ τῶν τάφων ὕλας ἀφαιροῦντες· ὑποκείσθωσαν τῷ τῆς Ἱερουσαλίας ἐγκλήματι 1).

Ἐάν τις ἀπὸ τάφου ἀφέληται λίθους, ἢ κίονας, ἢ μάρμαρα, ἢ ἄλλην οἰανδήποτε ὕλην, εἴκοσι λίτρας χρυσοῦ τῷ δημοσίῳ καταβαλλέτω 2).

Οἱ τυμῶρυχοῦντες, καὶ γυμνοῦντες τὰ τῶν τεθνεώτων σώματα, εἰ μὲν μεθ' ὄπλων, κεφαλικῶς τιμωροῦνται· εἰ δὲ χωρὶς ὄπλων, μέχρι μετάλλου 3).

Οἱ τοὺς νεκροὺς ἐν τοῖς τάφοις ἐκδύοντες χειροκοπεῖθωσαν 4).

Οἱ λείψανα, π ὀστᾶ μετακινήσαντες, εὐτελεῖς μὲν ὄντες, ἄκρωσ τιμωροῦνται· ἔντιμοι δὲ, περιορίζονται, ἢ εἰς μέταλλα πέμπονται 5).

Οὐ δεῖ τὰ λείψανα τῶν τελευτώντων ψηλαφᾶσθαι ἢ στυλεύεσθαι· τὰ δὲ προσκαίρως ἀποτεθέντα μεταφέρειν ἔξεστι 6).

Μηδεὶς σῶμα ἀνθρώπινον χωρὶς κελεύσεως βασιλικῆς εἰς ἕτερον τύπον μεταφερέτω 7).

1) ἰ. Βασ. Ξ', χγ'. — 2) Βασ. αὐτ. — 3) γ'. θέμ. ς'. Βασ. Ξ', χγ'. — 4) Ηρ. Ν. ΑΘ', νζ'. — 5) ἰ. Βασ. αὐτ. — 6) ιδ'. Βασ. αὐτ. — 7) ιδ'. Βασ. ΝΕ, γ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Ὅτι τύπτειν κληρικοὺς οὐκ ἐφείται.

Ἀποστόλων κζ΄.

Ὁ κζ΄. τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανὼν, Ἐπίσκοπον, φησὶν, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, τύπτοντα πιστοὺς ἁμαρτάνοντας, ἢ ἀπίστους ἀδικήσαντας, καὶ ταύτη φοβεῖν ἐκείνους ἐθέλοντα, καθαιρεῖσθαι προστάττομεν, οὐδαμοῦ γὰρ ὁ Κύριος τοῦτο ἡμᾶς ἐδίδαξε· τούναντίον δὲ, αὐτὸς τυπτόμενος, οὐκ ἀντέτυπτε, λοιδορούμενος, οὐκ ἀντελοιδορεῖ, πάσχων, οὐκ ἠπέλκει· ἐκέλευε δὲ καὶ τὴν ἀριστερὰν ἐμπαρέχειν τῷ μὴ φειδομένῳ τῆς δεξιᾶς. Ἐλέγχειν γὰρ τοὺς ἀδικοῦντας ἄλλως ἔξεστι· καὶ τοῖς ἀδικουμένοις ἐπακουρεῖν ὁπόση δύναμις· καθὰ δὴ καὶ Παῦλον ἴσμεν τὸν μέγαν, Τιμοθέῳ ἐντελλόμενον, τοὺς ἁμαρτάνοντας ὑπὸ ψιν πάντων ἐλέγχειν, ἵνα καὶ τοῖς λοιποῖς φόβος ἐγγένηται· κληρικοῖς δὲ οὐ θεμιτὸν ἑαυτοὺς ἐκδικεῖν· σωφρονίζειν μένται μετρίως τοὺς ἰδίους αὐτῶν μαθητὰς ἁμαρτάνοντας, καὶ μετὰ παραγγελίαν μὴ ἐπισρέφοντας συγκεχώρηται· ὅτι, καὶ ὁ Κύριος, τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ ἐμπορευομένους, ὡς εἰς τὸ θεῖον ἁμαρτάνοντας, τῷ φραγγελίῳ τύπτων ἀπήλασεν· εἰ δὲ τις καὶ διδάσκαλος ᾧ, θυμῷ εἴξας, φονευτηρίῳ τύψειεν ὄργάνῳ, οὐκ ἀτιμώρητος ἔσται.

Συνόδου ΑΒ΄, θ΄.

Ὁ δὲ θ΄. τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας Συνόδου, τὸν Ἀποστολικὸν, τοῦτον κανόνα διεξιῶν, ἐπιτιμᾷ τοῖς αὐτὸν περρωμένοις παραχαράττειν, καὶ οἰομένοις τοὺς αὐτοχειρία τύπτοντας μόνους αἰτιᾶσθαι, οὐ μὴν καὶ τοὺς ἐξ ἐπιτάγματος· μάταιον γὰρ τοῦτο, φησὶ, καὶ τῆς διανοίας τοῦ Ἀποστολικοῦ κανόνος ἀλλότριον, τὸν μὲν τρεῖς ἢ τετράκις πλήξαντα καθαιρεῖσθαι, τὸν δὲ ἐξ ἐπιτάγματος εἰς θάνατον στίζοντα, εἶναι ἀθῶον· χρὴ γὰρ τὸν τοῦ Θεοῦ ἱερέα διδαχῇ καὶ νοουθεσίᾳ, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ ἐκκλησιαστικοῖς ἐπιτιμίαις τὸν ἀτακτοῦντα παιδαγωγεῖν, ἀλλὰ μὴ μάστιξι καὶ πληγαῖς εἰς τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐπιπηδᾶν ἀσέμνως, καὶ ἐνυδρίζειν σώματα· εἰ δὲ τινες εἶεν

παντάπασιν ἀσωφρόνιστοι, τούτους διὰ τοῦ ἐγγωρίου ἄρχοντος οὐδεὶς ὁ κωλύων σωφρονίζειν, ὡς καὶ ὁ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκωνῶν διορίζεται, ὃν καὶ ζήτησι ἐν τῷ β'. Κεφ. τοῦ Σ ροιχείου.

Συνόδου Φωτιανῆς γ'.

Ὁ δὲ γ'. τῆς Συνόδου, ἧς ἐξῆρχεν ὁ Φώτιος, ὑπὸ ἀνάθεμα τίθησι τὸν ὄλως τύψαι ἢ φυλακῇ καθεῖρξαι τολμήσαντα τῶν ἐπισκόπων τινά, εἴτε χωρὶς αἰτίας, εἴτε καὶ αἰτίαν πλασάμενον· εἰ δὲ πάνυ εἴη εὐπρόσωπος ἡ αἰτία, οὐδὲ ὁ τὴν μεγίστην ἀρχὴν διέπων ἐκδικεῖν ταύτην δύναται· ἀλλὰ δεῖ τῇ Συνόδῳ ἀνατιθέσθαι, ἣ μόνῃ κρίνειν ἐφεῖται καὶ κολάζειν τῶν ἐπισκόπων τοὺς ἁμαρτάνοντας.

Νόμοι.

Ὁ δὲ νόμος ἀπαγορεύει μὲν τοῖς ἐπισκόποις πλήττειν χερσὶν οἰκείαις, οὐχ ὥρισε δὲ ποινὴν· γενικῶς δὲ περὶ παντὸς τύπτουτος ἢ ὑβρίζοντος διορίζεται, διδοὺς κατ' αὐτῶν τὴν περὶ ὕβρεως ἀγωγὴν, ἣτις καὶ χρηματικῶς κινεῖται καὶ ἐγκληματικῶς, καὶ διορίζεται ποία ἐστὶ τραχεῖα ὕβρις, ποία δ' ἐλαφρά 1).

Ὁ ἱερέα, εἴτε ἐν Ἐκκλησίᾳ, εἴτε ἐν λιτῇ ἐπιχειρῶν τύπτειν, ἐξοριζέσθω 2).

Ἐὰν βλαβῇ σῶμα ἐλεύθερον, ἢ καταδίκη γίνεται εἰς τὴν δαπάνην τῆς ἰατρείας, καὶ τὴν ἀπώλειαν τῆς ἐργασίας, οὐ μὴν τῆς ἀμορφίας· σῶμα γὰρ ἐλεύθερον οὐ διατιμᾶται· ὁ δὲ σῶμα δούλου βλάβας, ἀπαιτεῖται πρὸς τοῖς εἰρημένοις, καὶ τὴν ἐλάττωσιν τῆς διατιμῆσεως αὐτοῦ 3).

---

1) κέ. Βασ. Γ', α. καὶ α. Βασ. Ξ', κά. — 2) μ.γ'. Βασ. Γ', α. — 3) γ'. Βασ. Ξ', β'.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Υ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ ὑβριων.

Ζήτηι τὸ ζ΄. Κεφάλαιον τοῦ Β στοιχείου.

Ἀποστόλων νε, νς΄.

Ὁ δὲ νε΄. τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανῶν, ἔτι δὲ καὶ ὁ νς΄, Ὁ τὸν ἴδιον ἐπίσκοπον ὑβρίσας κληρικὸς καθαιρείσθω, φησί· Ἄρχοντα γὰρ τοῦ λαοῦ σου, οὐκ ἐρεῖς κακῶς 1). Μωσέως τοῦτο τοῦ πάνυ φωνή· πρεσβύτερον δὲ ἢ διάκονον ὁ ὑβρίσας ἀφορίζεσθω· ἢ γὰρ πρὸς τὸν μείζονα ὕβρις, καὶ μείζονος ἀξία τῆς τιμωρίας, ἐλάττονος δὲ ἢ πρὸς τοὺς ἐλάττονας· ὁ μὲν γὰρ, κεφαλῆς ἐπέχει τόπον τῷ σώματι τῆς Ἐκκλησίας, οἱ δὲ, χειρῶν, καὶ τῶν διακονικῶν ἐτέρων μελῶν.

Ὁ δὲ νς΄, Καὶ ὁ χωλὸν, ἢ τυφλὸν, ἢ τὰς βάσεις πεπληγμένον χλευάσας, ἀφορίζεσθω, φησὶν, εἴτε κληρικὸς εἴη, εἴτε τῶν τοῦ λαοῦ· τοὺς τοιοῦτους γὰρ ἐλεεῖν μᾶλλον δέον χεῖρα βοηθὸν ἐπορεύοντας, ἢ χλεύης καὶ γέλωτος ποιεῖσθαι ὑπόθεσιν 2).

Νόμοι.

Ἡ τραχεῖα ὕβρις ἢ ἀπὸ τοῦ προσώπου, ἢ ἀπὸ τοῦ πράγματος, ἢ ἀπὸ τοῦ τόπου κανονίζεται· ἀπὸ προσώπου, ὅταν ἄρχοντι ἢ πάτρωνι γένηται· ἀπὸ τόπου, ὅταν ἐν θεάτρῳ πάντων δρώντων· ἀπὸ τοῦ πράγματος, ὅταν καὶ τραῦμα γένηται, ἢ ὄψις πληγῆ· οἱ τοιοῦτοι, ἢ πρὸς καιρὸν ἐξορίζονται, ἢ τινος κωλύονται πράγματος ἔντιμοι ὄντες· εἰ δὲ ἐλεύθεροι μὲν εἶεν, εὐτελεῖς δὲ, ῥοπαλίζονται· εἰ δὲ δοῦλοι, φραγγελιζόμενοι, τῷ δεσπότῃ ἀποδίδονται 3).

Εἴ τις τῶν θείων μυστηρίων, ἢ τῶν ἄλλων ἀγίων λειτουργιῶν ἐπιτελουμένων, εἰς ἀγίαν εἰσελθὼν Ἐκκλησίαν, τῷ ἐπι-

1) Δευτερ. ΚΒ΄, 28. — Πράξ. Ἄπος. ΚΓ΄, 5, — 2) ἐν δὲ τῷ 1378 ἀναγιγνώσκεται καὶ τὰ ἐξῆς· ἀτιμάζεται τις ὁ ἐν τινι πράγματι ὑβριζόμενος· ἀτιμοῦται δὲ ὁ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀλοσχερῆ ἀτιμίαν ὑπομείνας — 3) ζ΄. Θέμ. ἢ Βισ. Ε΄, κἀ.

σκόπω, ἢ τοῖς κληρικοῖς, ἢ τοῖς ἄλλοις ὑπηρέταις τῆς Ἐκκλησίας ὕβρεώς τι ἐπαγάγοι, κελεύομεν τοῦτον βασάνους ὑπομείναι, καὶ εἰς ἐξορίαν πεμφθῆναι· εἰ δὲ καὶ αὐτὰ τὰ θεῖα μυστήρια καὶ τὰς λειτουργίας ταράξοι, ἢ ἐπιτελεῖσθαι κωλύσοι, κεφαλικῶς τιμωρεῖσθαι· τούτου αὐτοῦ καὶ ἐπὶ ταῖς λιταῖς, ἐν αἷς ἐπίσκοποι ἢ κληρικοὶ εὐρίσκονται, φυλαττομένου· ἵνα, εἰ μὲν ὕβριν τις μόνον ποιήσοι, βασάνοις καὶ ἐξορίᾳ παραδοθῆ, εἰ δὲ καὶ τὴν λιτὴν διασκεδάσοι, κεφαλικὸν κίνδυνον ὑπομείνη 1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ ὑδροπαραστατῶν αἰρετικῶν.

Ζήτηι ἐν τῷ β΄. Κεφ. τοῦ Α στοιχείου καὶ ἐν τῷ η΄. Κεφ. τοῦ Κ στοιχείου κανόνα λβ΄. τῆς ς΄. Συνόδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Περὶ υἰοθεσίας.

Ζήτηι ἐν τῷ η΄. Κεφ. τοῦ Β στοιχείου.

Ὁ υἰοθετῶν ὀφείλει μείζων εἶναι κατὰ τὴν ἡλικίαν τοῦ υἰοθετουμένου χρόνοις ιη΄. ἢ γὰρ θέσις μιμεῖται τὴν φύσιν 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ ὑπηρετῶν ἤτοι ὑποδιακόνων.

Λαοδικείας κα΄.

Ὁ κα΄. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου κανὼν, Οὐκ ἔξεστι, φησί, τοῖς ὑπηρέταις, ἐν τῷ οὕτω πως ὠνομασμένῳ διακονικῷ, τῶν ἱερῶν ἄπτεσθαι σκευῶν, πρὸς τὸ δι' αὐτῶν ἱερουργῆσαι δηλονότι τὰ εἰς θυσίαν προσφερόμενα, τὸν ἄρτον, φημί, καὶ τὸν οἶνον, ἐκ τῶν περιεχόντων ὑποδηλῶν τὰ περιεχόμενα· οὐ γὰρ ἐφείται τούτοις τὰ τῶν διακόνων μετιέναι. Κενῶν δὲ τῶν ἱε-

1) μζ΄. Βασ. Γ΄, ε. — 2) ν΄. Βασ. ΛΓ΄, ε.

ρῶν σκευῶν ἄπτεσθαι, καὶ πρὸς τὴν ἱερουργίαν ἐτοιμάζειν, καὶ μετὰ τοῦτο περιστέλλειν, καὶ ἐν καλῷ τοῦ νεῶ τιθέναι, τοῖς ὑποδιακόνοις παντὸς μᾶλλον προσῆκον· τοῦτο καὶ γὰρ αὐτοῖς ἡ διακονία.

Ὁ δὲ κέ'. οὐδὲ ἄρτον διδόναι, ἢ ποτήριον εὐλογεῖν ἐφήσει τὸν ὑπηρέτην, ἧτοι τὸν ὑποδιάκονον.

Ὁ δὲ μγ'. οὔτε τοῦ λαοῦ ὑπερεύχεσθαι τοὺς ὑποδιακόνους κελεύει ἐν τῷ τῆς θείας λειτουργίας καιρῷ, οὔτε τὰ θεία μεταχειρίζειν μυστήρια, τοῦτο γὰρ ἔργον μόνοις τοῖς ἱερεῦσιν, ἀλλὰ ταῖς θύραις ἐφειπτόναι τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν, καὶ μηδὲ πρὸς βραχὺ τούτων ἀφίστασθαι, ὥστε εἰσάγειν τε καὶ ἐξάγειν τοὺς κατηχουμένους, τοὺς ἐν μετανοίᾳ, καὶ τοὺς λοιπούς 1). Ἐν δὲ καὶ τοῦτο τῶν τῆς Ἐκκλησίας ταγμάτων, τὸ τῶν ὑπηρετῶν, φημι, τῶν καὶ θεραπευτῶν λεγομένων, καὶ ὑποδιακόνων, παρὰ τοσοῦτον τοῦ λαϊκοῦ πληρώματος ὑψηλότερον, παρ' ὅσον τῶν τοῦ βήματος ταπεινότερον.

Ζήτηι καὶ ἐν τῷ θ'. Κεφ. τοῦ Α στοιχείου, κανόνα τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου ιε'. καὶ ἐν τῷ θ'. Κεφ. τοῦ Σ στοιχείου, κανόνα τῆς ἐν Λαοδικείᾳ κβ'. καὶ κγ'. Ζήτηι καὶ τὸ λ'. Κεφ. τοῦ Ε στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ ὑποβόλου.

Νεαρά.

Ἡ τοῦ σοφοῦ Λέοντος Νεαρά, πλείονα δεῖ εἶναι, φησί, τὴν προῖκα, τοῦ ὑποβόλου· τοῦ δὲ ἀνδρὸς ἀτέκνου τελευτήσαντος, ἂν μὴ παρῆ σύμφωνον, ἀνακομίζεται ἡ γυνὴ τὴν τε προῖκα καὶ τὸ ὑπόβολον, καὶ πλέον οὐδέν· εἰ δὲ τὴν γυναῖκα ὁ θάνατος διασπάσει, τῆς μὲν οἱ κληρονόμοι τὴν προῖκα λαμβανέτωσαν· ὁ δὲ ἀνὴρ, τοῦ ἰδίου μὴ ἀποστειρῆσθαι ὑποβόλου 2).

1) Ἐν 1373 καὶ τὰ ἐξῆς· ἡ τῶν δεχομένων εὐτὰ σκευῶν, τοῦ ἱεροῦ δίσκου καὶ τοῦ ποτηρίου. — 2) Νεαρ. κ'. Λέοντος.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Φ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ Φαλκιδίου.

Νόμος.

Φαλκιδίος ἐστὶ νόμος περιαιρῶν ἀπὸ τῶν λεγαταρίων τὸ τρίτον μέρος τῆς πατρικῆς οὐσίας, καὶ περιποιῶν τῷ κληρονόμῳ ἐπενοήθη δὲ προνοίᾳ τῶν παιδῶν, ἵνα οἱ φυσικοὶ κληρονόμοι πρότερον θεραπευθῶσιν. Ἔστι δὲ τοιοῦτος· εἰ μὲν εἰς ὧν τυγχάνει τῷ πατρὶ παῖς, ἢ δύο, ἢ τρεῖς, ἄχρι καὶ τῶν τεσσάρων, ὑπεξαιρουμένων πρότερον τῶν χρεῶν, καὶ τῶν ἐν τῇ κηδεῖᾳ ἀναλωμάτων, καὶ τῶν ἐπ' εὐσεβείᾳ διδομένων, ἔτι δὲ καὶ τῶν τιμημάτων τῶν ἐλευθερωθέντων οἰκετῶν, λαμβάνουσι οἱ παῖδες τὸ γ' τῆς καθαρᾶς περιουσίας τοῦ πατρὸς· εἰ δὲ ε' εἰσὶν οἱ παῖδες καὶ ἐπέκεινα, τὸ ἥμισυ κτῶνται τῆς ὑποστάσεως, τὸ δὲ λοιπὸν φιλοτιμεῖται ὁ πατήρ ἔνθα ἂν αἰρεῖται, ἢ ἐνὶ τῶν αὐτοῦ παιδῶν, ἢ πλείοσιν, ἢ ξένῳ οἰωδότην· εἰ δὲ καὶ κατὰ βυθοῦ ρίψαι βουλευθεῖη τυχὸν ὁ πατήρ, οὐκ ἔχει τὸν ἀνακρίνοντα. Φησὶ δὲ ὁ νόμος· Τὰ ἐπ' εὐσεβείᾳ καταλιμπανόμενα λεγάτα, καὶ τοῦ φαλκιδίου αὐτοῦ κατὰ προτίμησιν ἀνώτερα εἶναι θεσπίζομεν 1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ φαρμακῶν καὶ μάγων.

Ζήτει τὸ α'. Κεφάλαιον τοῦ Μ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Περὶ φθορᾶς παρθένων.

Ζήτει ἐν τῷ ιε'. Κεφ. τοῦ Μ στοιχείου, κανόνα τοῦ μεγάλου Βασιλείου ιη'. καὶ ξ'. καὶ τὸ ιγ'. Κεφ. τοῦ Α στοιχείου, καὶ τοῦ Γ στοιχείου τὸ η'. καὶ λ'. Κεφάλαιον.

1) Σύνεψ. Ἀταλ. ΑΖ'. — Βασ. ΜΑ', ε. καὶ δ'. — ιγ'. Βασ. Β'. γ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ φιλαργυρίας.

Ζήτει τὸ ια΄. Κεφάλαιον τοῦ Π στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ φόρων ἐκουσίων καὶ ἀκουσίων.

Ὁ ξε΄. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανῶν, ὅστις ἐν μάχῃ, φησί, καὶ φιλονεικία πλήξας ἀποκτείνει τινά, εἰ καὶ μίαν ἔτυχε κατ-ενεγκῶν τὴν πληγὴν, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω διὰ τὴν προπέτειαν αὐτοῦ· εἰ δὲ λαϊκός, ἀφοριζέσθω· διὰ γάρ τοι τοῦτο καὶ ὁ Κύριος, οὐχ ὅπως μὴ ἀμύνεσθαι τὸν λελυπηκότα, ἀλλὰ καὶ τὴν δεξιὰν ἐμπαρέχειν κελεύει τῷ παίοντι, οἷα τῆς μάχης ἔσθ' ὅτε τελευτώσης εἰς φόνον.

Νύσσης ε΄.

Ὁ δὲ μέγας Γρηγόριος Νύσσης, ἐν τῷ ε. κανόνι, τὸ τοῦ φόνου, φησὶν, ἄγος, τῇ διαφορᾷ τοῦ ἐκουσίου καὶ τοῦ ἀκουσίου διήρηται· καὶ ἐκούσιος μὲν ἐστὶ φόνος, ὁ ἐκ παρασκευῆς τετολμημένος· ἔπειτα κάκεινος ἐν τοῖς ἐκουσίοις ἐνομίσθη, ὅταν τις ἐν συμπλοκῇ καὶ μάχῃ τύπτων τε καὶ τυπτόμενος, ἐνέγκῃ κατὰ τινος καιρίαν τὴν διὰ χειρὸς πληγὴν· ὁ γὰρ ἅπαξ τῷ θυμῷ κρατηθεὶς, καὶ τῇ ὀρμῇ τῆς ὀργῆς χαριζόμενος, οὐδὲν ἂν πρὸς τὸν καιρὸν τοῦ πάθους τῶν ἀνακόψαι τὸ κακὸν δυναμένων ἐπινοῦν λάβοι ποτὲ, ὥστε καὶ τὸ ἐκ συμπλοκῆς ἀποτέλεσμα τοῦ φόνου, εἰς ἔργον προαιρέσεως καὶ οὐκ εἰς ἀποτυχίαν ἀνάγεται.

Οἱ δὲ ἀκούσιοι φόνοι, φανερὰ ἔχουσι τὰ γνωρίσματα, ὅταν τις πρὸς ἕτερόν τι τὴν σπουδὴν ἔχων, ἐξ ἀποτυχίας τῶν ἀνηκέστων τι δρᾷ. Τοῦ μὲν οὖν ἐκουσίου φόνου εἰς ἑπτὰ καὶ εἴκοσι χρόνους παρατείνεται τὸ ἐπιτίμιον, εἰς τρεῖς ἐννεαετηρίδας διαιρουμένους· ὡς ἐπὶ μὲν τῆς μιᾶς παντελῶς εἶναι ἀφωρισμένον τὸν ἐπιτιμηθέντα, ἐξω τῆς Ἐκκλησίας ἱστάμενον, καὶ προσκλαίοντα· τὰς δὲ λοιπὰς δύο, εἰς τε τὴν τῶν ἀκρωμένων πρότερον, εἶτα τῶν ὑποπιπτόντων διελόμενον στάσιν, οὕτως ἐπὶ τὴν τῶν

ἀγιασμάτων μετουσίαν ἐλθεῖν. Εἰ δὲ τὸ μέγεθος τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ ἐπιτιμηθέντος, καὶ ἡ τῆς μετανοίας θερμότης περιγένοιτο τῶν ἐν τῇ μακροῦ προθεσμίᾳ βαθυμότερον ἑαυτοῦς ἐκκαθαίροντων, συντμηθήσεται αὐτῷ καὶ ἡ τοῦ ἐπιτιμίου παράτασις· ὥστε ἀντὶ τῶν ἐφ' ἐκάστῳ βαθμῷ ἐννέα ἐτῶν, ὀκτῶ, ἢ ἐπτὰ, ἢ ἕξ, ἢ πέντε μόνον γενέσθαι κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ τὴν Ἐκκλησίαν οἰκονομοῦντος.

Ὁ δὲ ἀκούσιος φόνος συγγνωστὸς μὲν, ἰοῦ μὴν ἐπαινετὸς ἐκρίθη· τὸν γὰρ ἀλόντα τῷ μιάσματι τούτῳ, ὡς ἐξάγιστον ἤδη γενόμενον, ἀπόβλητον ἱερατικῆς χάριτος ὁ κανὼν ἀπεφώνητο· ὅσος δὲ ἐστὶν ἐπὶ τῇ ψιλῇ πορνείᾳ τοῦ καθαρσίου ὁ χρόνος τῶν ἐννέα ἐτῶν, τοσοῦτος καὶ ἐπὶ τῶν ἀκουσίως πεφονευκώτων καλῶς ἔχειν ἐδοκιμάσθη· δηλαδή καὶ ἐν τούτῳ τῆς προαιρέσεως τοῦ μετανοοῦντος δοκιμαζομένης, εἰ δέον τὸν ὀρισθέντα χρόνον αὐτῷ ἐξήκειν ἢ ἐλάττω γενέσθαι.

Βασιλείου η'.

Οὕτω καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ η'. κανόνι τὸν ἐκούσιον καὶ ἀκούσιον ὀριζόμενος φόνον, Ἀκούσιος μὲν ἐστὶ, φησὶν, ὅταν τις ἀκοντίσας λίθον, ἐφ' ᾧ θηρίον ἀμύνασθαι, ἢ κατασεῖσαι δένδρου καρπὸν, ἄνθρωπον παριόντα μὴ προῖδῶν, εἰς θάνατον πλήξῃ· οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ εἰ τις ἐπιστρέψαι τινὰ βουλόμενος, ἱμάντι, ἢ ῥάβδῳ μὴ πάνυ τραχεῖα τύψοι, ἀποθάνοι δὲ ὁ τυπτόμενος· ἡ γὰρ πρόθεσις ἐνταῦθα σκοπεῖται, ὅτι βελτιῶσαι ἐβούλετο τὸν ἀμαρτάνοντα, οὐκ ἀνελεῖν. Ἐν τοῖς ἀκουσίοις ἐστὶ κακείνο, ὅταν τις ἀμυνόμενος ἐν μάχῃ τινὰ, ξύλῳ ἢ χειρὶ ἀφειδῶς ἐπὶ τὰ κείρια τῆς πληγῆς ἐνέγκῃ, ἐφ' ᾧ κακῶσαι τοῦτον, οὐχ ὥστε παντελῶς ἀνελεῖν· ἀλλὰ τοῦτο ἤδη προσεγγίζει τῷ ἐκούσιῳ. Ὁ γὰρ τοιοῦτῳ χρῆσάμενος ὄργανον πρὸς ἀμυναν, καὶ μὴ πεφεισμένως τὴν πληγὴν ἐπαγαγὼν, δῆλός ἐστι τῷ κακρᾶτῆσθαι ὑπὸ τοῦ πάθους ἀφειδῶν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁμοίως καὶ ὁ ξύλῳ βρεῖ, ἢ λίθῳ μείζονι τῆς δυνάμεως τῆς ἀνθρωπίνης χρῆσάμενος, τοῖς ἀκουσίοις φονεῦσι συναριθμεῖται· ἄλλο μὲν τι προελθόμενος, ἄλλο δὲ τι ποιήσας· ὑπὸ γὰρ τοῦ θυμοῦ τριακίτην ἤνεγκε τὴν πληγὴν, ὥστε ἀνελεῖν τὸν πληγέντα.

καί τοι ἡ σπουδὴ ἦν αὐτῷ συντρίψαι τυχόν, οὐχὶ καὶ παντελῶς θανατῶσαι. Ὁ μέντοι ξίφει χρησάμενός οἰωδῆτινι, οὐδεμίαν ἔχει παραίτησιν, καὶ μάλιστα δὲ τὴν ἀξίνην ἀκοντίσας, καὶ γὰρ οὐδὲ ἀπὸ χειρὸς φαίνεται πλήξας, ὥστε τὸ μέτρον τῆς πληγῆς ἐπ' αὐτῷ εἶναι· ἀλλ' ἠκόντισεν, ὥστε τῷ βάρει τοῦ σιδήρου, καὶ τῇ ἀκμῇ, καὶ τῇ διὰ πλείστου φορᾷ, ὀλεθρίαν τὴν πληγὴν ἀναγκάτως γενέσθαι. Ἐκούσιον 1) δὲ πάλιν παντελῶς, καὶ οὐδεμίαν ἔχον ἀμφιβολίαν, οἷόν ἐστι τὸ τῶν ληστῶν, καὶ τὸ τῶν πολεμικῶν ἐφόδων· οἱ μὲν γὰρ χρημάτων ἕνεκεν ἀναιροῦσι, τὸν ἔλεγχον ἀποφεύγοντες· οἱ δὲ ἐν τοῖς πολέμοις ἐπὶ φόνους ἔρχονται, οὔτε φοβῆσαι, οὔτε σωφρονίσει, ἀλλ' ἀνελεῖν τοὺς ἐναντιουμένους ἐκ τοῦ φανεροῦ προαιρούμενοι. Καὶ μέντοι καὶ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν περίεργον φάρμακόν τις ἐγκεράσῃ, ἀνέλη δὲ, ἐκούσιον τιθέμεθα τὸ τοιοῦτον· οἷα ποιοῦσιν αἱ γυναῖκες πολλάκις, ἐπκοιδίαις τισὶ καὶ καταδέσμοις πρὸς τὸ ἑαυτῶν φίλτρον ἐπάγεσθαι τοὺς ἄνδρας πειρώμεναι, καὶ προσδιδούσιν φάρμακα, σκοτώσιν ἐμποιοῦντα ταῖς αὐτῶν διανοίαις· αἱ τοιαῦται ἀνελοῦσαι, εἰ καὶ ἄλλο προελόμεναι, ἄλλο ἐποίησαν, ὁμως διὰ τὸ περίεργον καὶ ἀπηγορευμένον τῆς ἐπιτηδεύσεως, ἐν τοῖς ἐκούσιως φονεύουσι καταλογίζονται. Καὶ αἱ τὰ ἐμβρυοκτόνα τοίνυν ἐπορέγουσαι ἢ δεχόμεναι φάρμακα, ὡς ἀμβλωθρίδια προνεγκεῖν καὶ ἄωρα τὰ γεννήματα, οὐδὲν τοῖς ἐκοντὶ φονεύουσι ἀποείκασιν.

Ἐν δὲ τῷ μγ', Ὅστις, φησὶ, θανάτου πληγὴν τῷ πλησίον δέδωκε, φονεύς ἐστίν, εἴτε ἤρξε τῆς πληγῆς, εἴτε ἠμόνατο.

Ἐν δὲ τῷ νγ', Ὁ ἐκοντὶ φονεύσας, ἔπειτα μεταμεληθεὶς, εἰς κ'. ἔτη τῆς κοινωνίας ἐκποδῶν ἔσται τῶν ἀγιασμάτων, ἐν τέσσαρσιν ἔτεσιν ἔξω τῆς θύρας τοῦ εὐκτηρίου ἑστῶς καὶ προσκλαίων, καὶ τὴν ἰδίαν ἐξαγορευῶν παρανομίαν, τῶν εἰσιόντων τε πιστῶν δεόμενος εὐχὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ποιεῖσθαι· ἐν πέντε ἔτεσι μετὰ τῶν ἀκροωμένων ἐξελεύσεται· καὶ αὖθις ἐν ἑπτὰ μετὰ τῶν ἐν ὑποπτώσει, ἔνδον οὐ μενεῖ διὰ τέλους· ἐν τοῖς λοιποῖς τέσσαρσι συστήσεται· καὶ ταῦτα διτηνυκῶς, ἐν μεθέξει τῶν ἀγιασμάτων γενήσεται.

1) φόνον δὲ ἱ.

Τὸν δὲ ἀκουσίως πεφονευκότα, ἐν τῷ νζ'. εἰς δέκα ἔτη τῆς τῶν ἀγιασμάτων κοινωνίας ἀπείργει. Ἐν δὲ τῷ νδ'. κατὰ τὸ ἰδίωμα τῆς περιστάσεως, τοῦ ἀκουσίως φονεύσαντος ἢ ὑφείναι, ἢ ἐπιτείνειν κελεύει τὰ ἐπιτίμια.

Ἐν δὲ γε τῷ ια'. ἀποχρῶσαν εἶναι, φησὶ, καταδίκην τῷ ἀκουσίως φονεύσαντι, τὸ ἐπὶ ἑνδεκα ἔτη μὴ κοινωνῆσαι· ὑπερβέβηκε γὰρ καὶ τὸν τετυπωμένον τοῖς κανόσι καιρόν· ἐπὶ δὲ τῶν πληγέντων, τὰ Μωσέως παρατηρήσωμεν· καὶ τὸν κατακλιθέντα μὲν πρὸ τῶν πληγῶν, ὡς ἔλαβε, βαδίσαντα δὲ πάλιν ἐπὶ τῆ ἑαυτοῦ ράβδῳ, οὐ λογισόμεθα πεφονεύσθαι· εἰ δὲ οὐκ ἐξάνεστη μετὰ τὰς πληγὰς, ἀλλ' οὖν τῷ μὴ προελέσθαι αὐτὸν ἀνελεῖν, ὁ τυπτήσας, φονεὺς μὲν, ἀλλ' ἀκούσιος διὰ τὴν πρόθεσιν.

Ἀγκύρας κβ', κγ'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Ἀγκύρα Συνόδου κανὼν κβ'. τοὺς ἀκουσίως φόνω περιπεσόντας, φησὶ, ὁ μὲν πρότερος ὄρος ἐν ἑπταετίᾳ κελεύει τοῦ τελείου μὴ μετασχεῖν· ὁ δὲ δεύτερος τὸν πενταετῆ χρόνον πληρῶσαι.

Ὁ δὲ κγ'. τοὺς ἐκουσίως φονεύσαντας, ἐν τῷ τέλει τοῦ βίου τῆς κοινωνίας ἀξιούσθαι κελεύει. Σὺ δὲ τοῖς τοῦ μεγάλου Βασιλείου μᾶλλον πείθου κανόσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σ'.

Περὶ τῶν φονευόντων ἑαυτούς.

Ζήτει τὸ ιβ'. Κεφάλαιον τοῦ Β στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

*Περὶ τῶν φόνων τῶν ἐν πολέμοις,
καὶ τῶν φονευόντων ληστὰς.*

Ἀθαρασίου.

Ὁ μὲν μέγας Ἀθανάσιος ἐν τῇ πρὸς Ἀμμοῦν ἐπιστολῇ, Φονεύειν οὐκ ἔξεστι, φησὶν, ἀλλ' ἐν πολέμῳ ἀναιρεῖν τοὺς ἀντιπάλους, καὶ ἔνοχον καὶ ἐπαίνου ἔξιν.

Βασιλείου ιγ'.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ ιγ'. κανόνι, τοὺς ἐν πολέμοις φόνους, οἱ Πατέρες ἡμῶν, φησιν, ἐν τοῖς φόνοις οὐκ ἐλογίσαντο, ἐμοὶ δοκεῖ, συγγνώμην δόντες τοῖς ὑπὲρ σωφροσύνης καὶ εὐσεβείας ἀμυνομένοις· τάχα δὲ καλῶς ἔχει συμβουλεύειν, ὡς τὰς χεῖρας μὴ καθαρῶς, τριῶν ἐτῶν τῆς κοινωνίας ἀπέχεσθαι. Δι' ἐπαίνου γὰρ τίθεται καὶ ὁ θεσπέσιος οὗτος Πατήρ, τοὺς ὁμοίως τοῖς ἀντιπάλοις εὐψύχως ἰόντας, καὶ τοῦ τῶν Χριστιανῶν γένους ὑπερασπίζοντας· τί γὰρ τῶν ὑπὲρ σωφροσύνης καὶ εὐσεβείας ἀμυνομένων, εἰς ἐπαίνου λόγον γένοιτ' ἂν ἀξιώτερον; Ὅτι γε μὴν αὐτῷ πρόκειται σκοπὸς, τὰς συνεζευγμένας ἔσθ' ὅπη καὶ ταῖς ἀγαθαῖς τῶν πράξεων καθαίρειν κηλίδας, μετρίως καὶ τούτοις ἐπιτιμᾶ, ὡσπερ, οἶμαι, καὶ ὁ μέγας ἂν ἐποίησεν Ἀθανάσιος, εἰ ταύτην προστησάμενος καὶ αὐτὸς ἐτύγχανε τὴν ὑπόθεσιν, καὶ μὴ ἐτέρωσε βλέπων, τούτων ἀπεμνημόνευσεν. Ἄλλ' οἱ τῆς μεγαλονοίας τοῦ νομοθέτου μὴ ἐφικνούμενοι, μηδὲ τῶν ἀνθρωπίνων κατορθωμάτων τὸ πρὸς κακίαν ἀγχίθυρον στοχαζόμενοι, μέμψεις αὐτῷ περιάπτειν τολμῶσιν, εἶα φορτικὸν ὄν τὸ τῆς συμβουλῆς, καὶ τῆς ὀρθῆς ἀποδέον κρίσεως· συμβήσεται γάρ, φασί, παρὰ τοῦτο, τῶν στρατιωτῶν τοὺς εὐδοκιμωτάτους, καὶ μάλιστα οἷς ἔργον, ξίφει καὶ φόνῳ τὰς τῶν ἀλλοφύλων ἀνκλόπτειν ὁρμάς, διὰ βίου τῆς τοῦ ἀγαθοῦ στέρεσθαι μεταλήψεως, ὅπερ Χριστιανοῖς ἀφόρητος κόλασις. Διὰ τί γάρ, φασιν, οὐ καθαρὸι τὰς χεῖρας, οὐς σωφροσύνης πέρι καὶ εὐσεβείας αὐτὸς πολεμεῖν μαρτυρεῖς, ἄριστα πάντων τοῦτο σκοπήσας· καὶ γὰρ εἰ μὴ οὗτοι προθυμῆθειεν εἰς χεῖρας τοῖς βαρβάροις ἰέναι, καὶ τὰ ξίφη ἐπισείοντες πείθειν, οὐχ ὅπως τῶν ἀλλοτρίων μὴ ἐφίεσθαι 1), ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν σφετέρων δεδοικέναι, οὐκ ἂν φθάνοι τὰ τῆς εὐσεβείας οἰχόμενα, τῶν βαρβάρων ὑφ' ἑαυτοὺς πάντα ποιουμένων κατὰ πολλὴν τοῦ κωλύσοντος ἐρημίαν, καὶ τὸ οἰκτεῖον σέβας διὰ σπουδῆς τιθεμένων κρατύνειν; Σωφροσύνην δὲ τίς ἔσται ὁ μετιῶν, ἀναγκαζομένων πάντων ζῆν κατ' ἐκείνους, αὐτοκράτορας ἤδη γεγεννημένους. Τούτοις πει-

1) οὐχ ὅπως τῶν ἀλλοτρίων ἐφίεσθαι, ε.

δικῆ ὡς ἂν φκίη τις γλώττη τολμῶσι περιβομβεῖν τὴν πολύστομον τοῦ Πνεύματος σάλπιγγα, καὶ τῆς εὐαγγελικῆς ἐμπειρίας τὴν βίβλον· πρὸς οὓς ἐκεῖνο ἂν εἶποιμι, ὅτι τῶν ἐν ἡμῖν φυσικῶν παθῶν συλλήβδην εἰπεῖν ὁ ἔσμός, μετὰ τὴν τοῦ Ἀδάμ, ὡς ἴσμεν, παράθασιν, τῷ τῶν ἀνθρώπων εἰσεκώμασε γένει, ὡς περὶ ἀρρώστημάτων κοινῶν τῇ κακίᾳ συνεισπεσόντων· τούτων τὰ μὲν, φύσει συνέζευκται καὶ ἀνάγκη, τὰ δὲ, φύσει διοικεῖται καὶ προαιρέσει· καὶ τὰ μὲν ἔχει τὸ ἀνεπίκλητον, τῷ ἀποχρῶσαν κεκτῆθαι παραίτησιν τὴν ἄλογον ἀνάγκην τῆς φύσεως, ἂν μὴ τῇ χρεῖα μόνον ἢ ἀμετρία λυμῆνηται· ἐφ' ἧ δὲ ἡ προαίρεσις ἄγει, ἢ περὶ τῇ λογικῇ καὶ αὐτεξουσίᾳ συνεισέρχεται φύσει, ὑποκλίνεσθαι ταύτην πείθουσα τοῖς τῆς ἀλόγου φύσεως πάθεσιν, ἐξόν, εἴπερ ἐβούλετο, μὴ ἐνδοῦναι, οὐ πάντη τὸ ἀμεμπτον, εἰ καὶ συγκεχώρηται, διαπέφευγε· ταύτη τοι καὶ καθάρσεως ταῦτα δεῖται, οἷα τῆς προγονικῆς ἡττης κατ' ἴχνος ἐπόμενα. Καὶ γὰρ ὁ γάμος, εἰ καὶ τῆς ἀθανασίας, ἧς ἐκπεπτώκαμεν, δοκεῖ γε δήπου φέρειν τὸ ἀπεικόνισμα τῇ τοῦ γένους διαδοχῇ, ἀλλ' οὖν εἰ μὴ ἐπικουρον σχοίη τὸν νόμον, καὶ τῇ ἱσραὴ τελετῇ τὴν παλαιὰν προστροπὴν ἀποπλύναιτο, τῶν ἐξαγίστων εἶναι δοκεῖ· ὡς περὶ δὴ καὶ τὰ τικτόμενα βρέφη, εἰ μὴ τῷ θείῳ κχθαρθεῖη λουτρῷ, ἐκποδῶν τῆς ἡμῶν ἴσταται κοινωνίας, καὶ τοι μὴ ἐκ προαιρέσεως, φυσικῶς δὲ τοῦ προγονικοῦ μετεσχηκέναι μιᾶσματος πιστευόμενα, ἅτε τῆς γενέσεως αἰτίαν, τῆς σαρκοῦς ἴσχοντα τὴν ἐπιθυμίαν, ὡς πού φησὶν ὁ θεῖος Δαβὶδ· Ἰδοὺ γὰρ ἐν ἀνομίαις συνελήφθην 1), καὶ τὰ ἐξ ἧς. Εἰ οὖν τῶν τῆς πρκαθάσεως προαιρετικῶν παθῶν ἐκγονα καὶ οἱ πόλεμοι, καὶ οἱ τούτοις ἐπόμενοι φόνοι, ἀνάγκη δήπου καὶ τοὺς ἐν ὅπλοις ζῆν ἐλομένους, καὶ τὴν δεξιὰν τοῖς τῶν ἀλλοφύλων αἵμασι βάπτειν, καθαρθῆναι πρότερον τοῖς τῆς μετανοίας φαρμάκοις, καὶ τῷ ταύτης πυρὶ τὰ περιφυόμενα τῷ ἐπιτηδεύματι ρύπη ἐκτῆξαι, καὶ οὕτω τοῖς μυστηρίοις τοῦ νέου προσιέναι Ἀδάμ. Ἐπεὶ καὶ πᾶσα ἡ εὐαγγελικὴ νομοθεσία, ἐπὶ τὸ ἀρχαῖον ἡμᾶς ἐπανάγουσα, καὶ πρὸς τὴν πνευματικὴν ὡς οἶόν τε καὶ ἀμείνω πρκα-

1) Παλμ. Ν'. 1.

καλοῦσα ζῶν, οὐδαμοῦ δεικνυται ἡ πολέμου ἐν καλῷ τιθε-
 μένη, ἡ φόνοις τὴν τῆς κκχίας ἀγγουσα ῥύμην, ὡς τὰ τῆς πα-
 λαιᾶς εἶχε νομοθεσίας, ἀλλ' ἐκ διαμέτρου τούτοις ἰσταμένη, καὶ
 τάναντία διδάσκουσα. Καὶ γὰρ που τοῖς μαθηταῖς ἐρομέ-
 νοις τὸν Κύριον, εἰ ἐπιτραπείεν σκηπτοὺς ἐπαφεῖναι τοῖς Σα-
 μαρείταις μὴ δεξχμένοις αὐτοὺς, ζήλω τῷ τοῦ Θεοσβίτου, ἐπι-
 γραφεῖς, ἐπετίμησεν, Οὐκ ἴτε, εἰπὼν, οἴου Πνεύματός ἐτε ὑμεῖς 1).
 Οὐ μὴν ἀλλ' εἰ καὶ τὴν Παλαιὰν ἀκριβῶς σκοπήσαις, ἀδελφὰ
 ταύτη φρονοῦσαν ἐν γε τοῖς τοιοῦτοις εὐρήσεις, εἰ καὶ τῶν τρό-
 πων τῆς ἀνθρωπείας φύσεως τὸ διάφορον, τὸ τῆς προνοίας ἀπή-
 τει διάφορον. Ἐπεὶ τί μαθὼν ὁ Θεὸς τὸν θεῖον Δαβιδ οὐ προσή-
 κατο, νχὸν αὐτῷ προθυμούμενον ἀνεγείραι; Οὐ παρὰ τὸ μεμι-
 ἀνθαί τούτου τὴν δεξιὰν τῷ μυρίῳ φόνῳ τῶν ἀλλοφύλων, εἰ
 τῷ κἀνταῦθα πρὸς πίστιν Ἰώσηπος ἀξιόχρεως; Τί δὲ ἠνίκα
 τοῖς ἐξ οὐρανοῦ δειμάσι, καὶ τῇ λεπτοτάτῃ φωνῇ τῆς αὔρας,
 ὁ Θεὸς ἐν Χωρῆδ ἐχρημάτιζεν αὐτῷ τούτῳ τῷ δηλωθέντι Θεοσβί-
 τη, καὶ τῶν μὲν, ἀπειναί, τῇ δὲ, παρσῖναι Κύριον ἔλεγεν; Οὐκ
 ἐναργῶς ἐντεῦθεν ἔδειξεν, ὅτι μακροθυμία καὶ φιλανθρωπία
 μόνη φίλη Θεῷ, ἕκαστον δὲ τῶν ἄλλων, ἡ πονηρία τῶν ἀνθρώ-
 πων ἐφέλκεται; Τί τῆς Μωσέως ὑπουργίας τὸ κράτιστον;
 Οὐ τὸ τὴν ἀσέβειαν ἐκ μέσου γεγενῆσθαι παρασκευάσαι, τῷ βίῳ
 τῶν ἀνθρώπων ἐνδυναστεύουσαν, καὶ ἅπαντας ἐκτριβῆναι τοὺς
 ταύτη κατὰκρας ἀλόντας, καὶ ἀπεγνώσμενους παντάπασι τὴν
 πρὸς τὰ κρείττονα μεταβολὴν; Τί οὖν δὴ τοὺς ἐκθερίζοντας,
 ἐξ ἐπιτάγματος θεῖου μετὰ τῶν ἀνθρωπείων σωμάτων καὶ
 τὴν ἀσέβειαν ἐσθ' ὅπου τῆς εἰς τὴν παρεμβολὴν ἐπὶ ῥητὰς
 ἡμέρας ἀπεῖργεν εἰσόδου; τοὺς γὰρ ἐπὶ τὸν ἔχθιστον Βαλαάμ
 πρὸς αὐτοῦ μετὰ χρησμῶν ἐκπεμφθέντας αἰσίων, καὶ τὰς ὑπο-
 τελεῖς ἐκεῖνω πόλεις ἄρδην δηώσαντας, τοὺς ἐν αὐταῖς τε πάν-
 τας, πλὴν ὄσων ἦν ἐν νηπίοις, ἀφειδῶς καταθύσαντας, ἀλλὰ καὶ
 αὐτὸν ἱερεύσαντας βασιλέα, ἄνδρα μυρία καὶ βεβουλευμένον
 καὶ δεδρακότα πρότερον τοὺς Ἰουδαίους κκχά' (γυναῖκας γὰρ
 ἀσελγεῖς προστήσάμενος, λαγνεῖαις μὲν τὰ σώματα, τὰς ψυχὰς

1) Λουκ. Θ'. 55.

δὲ ἀσεβεία τῶν αὐταῖς συμφοθέντων διέφθαιρε)· τοὺς οὖν οὕτω κατὰ τῶν πολεμίων ἠριστευκότας, ἐξῶ μείναι τοῦ στρατοπέδου εἰς ἐβδόμην ἡμέραν ἐπέταξε τῷ δὲ μεγάλῳ ἱερεὶ Ἐλεαζάρῳ καθάριεν αὐτοὺς παρεγγύησε, δείξας, οἶμαι, ὡς εἰ καὶ νόμιμοι αἱ κατ' ἐχθρῶν σφραγαί, ἀλλ' ὅ γε κτείνων ἄνθρωπον, εἰ καὶ δικαίως ἀμυνόμενος καὶ βιασθεὶς, καὶν ὅποιασουν ὧν τυγχάνη θρησκείας, ὑπαίτιος εἶναι δοκεῖ διὰ τὴν ἀνωτάτω συγγένειαν καὶ κοινὴν, οὐ χάριν καθάρσεως ἐδέησε τοῖς κτείνασι καὶ τοὺς πόρρω ἀσεβείας ἐληλακότας, πρὸς ἀπαλλαγὴν τοῦ νομισθέντος ἄγους. Πρὸς τοίνυν τὸν νόμον τοῦ Πνεύματος τὸν νοῦν ὄλον τείνων ὁ ἅγιος, καὶ πρὸς παράδειγμα Μωσέως βλέπων, ὠδίνοντα μὲν τοῦ πνευματικοῦ νόμου τὸ δίκαιον, μήπω δὲ τελέως θάρβουντα δοῦναι τούτῳ τὴν παρρησίαν, τοῦ καιροῦ καὶ τῶν πραγμάτων ταύτην μὴ προσιεμένων, οὐδὲ τοὺς ἐν πολέμοις φόνους ἐξῶ δίκης ἐστᾶναι κελεύει, ὡς ἡ ἐπίκρισις ἔχει τοῦ κεραυνύντος τὰ φάρμακα καὶ ἡ διάθεσις τοῦ ταῦτα προσιεμένου, εἰ καὶ ῥητοῖς δοκεῖ χρόνοις τὴν τοῦ πταίσματος ἐπιμετρῆν ἄφεςιν, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἀμαρτήμασιν δρᾶται διαταττόμενος.

Καὶ ἐπὶ τοῦ βασιλέως δὲ Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ, ἐν καιρῷ τῆς Ἐκκλησίας τὰ τοῦ κανόνος γέγονε τοῦδε. Ἐκείνου γὰρ ἀναγκάζοντος νόμον θέσθαι τὴν Ἐκκλησίαν, τοὺς πίπτοντας ἐν πολέμοις ἐξ ἴσης τοῖς ἁγίοις πρεσβεύειν μάρτυσι, καὶ ὡσπερ ἐκείνους ὕμνοις γεραίρειν καὶ πανηγύρεσιν, οἱ τότε τῆς Ἐκκλησίας προβεβλημένοι, ἐπεὶ πολλὰ λέγοντες τὸν βασιλέα οὐκ ἔπειθον, μὴ ὅσιον εἶναι τοῦπίταγμα, τελευτῶντες τῷ κανόνι τούτῳ ἐχρήσαντο, πῶς οἶόν τε, φάμενοι, τοὺς ἐν πολέμοις πεσόντας συναριθμεῖν τοῖς μάρτυσιν, οὗς ὁ μέγας Βασιλεὺς, ὡς τὰς χεῖρας μὴ καθαρούς, τῶν ἁγιασμάτων ἐπὶ τριετίαν ἀπεῖρξε· καὶ οὕτω τὴν τοῦ βασιλέως βίαν ἀπεσκευάσαντο. Διαφόρων δὲ ἱερέων καὶ ἐπισκόπων ἐπὶ τῆς Συνόδου ἐξομολογησαμένων, πολεμίοις συμπλακῆναι, καὶ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ἀνελεῖν, ἡ ἱερά καὶ θεία Σύνοδος τῷ τοῦ ἁγίου τούτου κανόνι καὶ τῷ νεῖ. ἐπόμενοι, ὃν καὶ ζῆτεῖ ἐν τῷ ε'. Κεφ. τοῦ Α στοιχείου, ἀναλεσγόμενοι καὶ ὅσα τῆς θείας Γραφῆς διείληπται, τῆς λειτουργίας αὐτοὺς ἐκέλευσε παύσασθαι, εἰ καὶ ἔνιοι, τῶν τοῦ στρατιωτικοῦ

καταλόγου μάλιστα, τούτοις οὐκ ἐτίθεντο. Ζήτει καὶ τὸ ζ'. Κεφ. τοῦ Α στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

*Περὶ τῶν φονευσῶν γυναικῶν διὰ φαρμάκων τὰ
ἔμβρυα.*

Ζήτει τὸ κή. καὶ τὸ κθ'. Κεφ. τοῦ Γ στοιχείου, καὶ ἐν τῷ θ'. Κεφ. τοῦ αὐτοῦ στοιχείου κανόννα κε'. τῆς ἐν Ἀγκύρα Συνόδου. Ἔτι περὶ φόνων ἀκουσίων, καὶ περὶ τῶν ἀποπνιγέντων νηπίων παρακειμένων τοῖς γονεῦσιν αὐτῶν.

Ἐν τοῖς ἀκουσίοις δὲ φόνους ἐκεῖνο κρίνεται, ἡνίκα τῶν βρεφῶν ἔνια, μέσον κείμενα νυκτὸς τῶν γονέων, ἐκ ῥαθυμίας αὐτῶν, ἢ μέθη, ἢ γαστρὸς κόρη βαρυνομένων, καὶ ἐμπесόντων αὐτοῖς, ἀποπνιγῆ· οἱ καὶ τὴν ἐπταετίαν φυλάξουσι, ξηροφαγία δὲ καὶ γονάτων κλίσει τὸ θεῖον ἐξιλοούμενοι, κλαυθμῶ καὶ τῇ κατὰ δύναμιν ἐλεημοσύνη ὑπρέμνουσι καὶ τοὺς ὀρισθέντας χρόνους, συγγνώμην ἔχοντες καὶ τῷ ἀνηκέστῳ ληφθῆναι συμφορᾶ.

Εἰ δ' ἐξ ἐπιβουλῆς τοῦ ἀντικειμένου σαφῶς τοῦτο συνέβη, μὴδὲν τῶν γονέων ἐπταικότων, εἰ καὶ συγγνώμης τὸ συμβάν ἄξιον, ἀλλ' οὖν καὶ μετρίων δεῖ τῶν ἐπιτιμίων· ἔοικε γὰρ δι' ἕτερά τινα ἀμετανόητα πταίσματα, τὴν ἐγκατάλειψιν ταυτηνὶ γεγονέναι παρὰ τοῦ φυλάσσοντος Κυρίου τὰ νήπια. Μὴ δώης γὰρ, φησὶν, εἰς σάλον τὸν πόδα σου, καὶ οὐ νυστάξει ὁ φυλάσσων σε ἄγγελος 1).

Εἰ δὲ καὶ ἀφώτιστον ὄν ἀπεπνίγη τὸ βρέφος, ἐπιτείνεσθαι δεῖ τοῖς γονεῦσι μετὰ τῶν ἐπιτιμίων καὶ τὸ περὶ τὴν ἐλεημοσύνην φιλότιμον.

Νόμοι.

Ὁ φόνος ἀπὸ διαθέσεως σκοπεῖται, εἰ σκοπὸν ἔσχε φονεῦσαι ἢ οὐ· ὅθεν ἐστὶν εὐρεῖν, ὅτι καὶ ὁ πλήξας, μὴ φονεύσας δὲ, ὡς φονεὺς τιμωρεῖται· καὶ ὁ φονεύσας, εἰ μόνον ἠθέλητε πλήξαι,

1) Ψαλμ. ΡΚ'. 3.

οὐ τιμωρεῖται ὡς φονεύς· ἡ δὲ τοικύτη διάθεσις ἀπὸ τοῦ πλή-
ξαντος ὀργάνου σκοπεῖται. Καὶ ἔστι τοῦ μὲν ἐκουσίου φόνου τι-
μωρία, ἐπὶ μὲν ἐντίμου φονεύσαντος, δεπορτατίων, ἥτοι τελεία
δήμευσις· ἐπὶ δὲ τῶν εὐτελεῶν, τὸ ξίφει καὶ θηρίοις ὑποβλη-
θῆναι· ἐπὶ δὲ τοῦ κατὰ βλακείαν ἢ ἀμέλειαν φονεύσαντος,
πενταετῆς ἐξορία· ἐπὶ δὲ τοῦ ἀκουσίου, συγγνώμη δέδοται 1).

Ὁ περὶ ἀνδροφόνων νόμος δόλον ἐπιζητεῖ, καὶ οὐ μεγάλην
ἀμέλειαν ὄθεν ἐάν τις ἐαυτὸν ἐξ ὕψους ρίψας ἢ, λίθον, ἢ κλάδον
ἀπὸ δένδρου, φονεύσῃ τινά, οὐχ ὑπόκειται τῷ παρόντι νόμῳ 2).

Οὔτε ἴνφανς, τουτέστιν ὁ ἐπταετῆς, οὔτε ὁ μαινόμενος, φο-
νεύων ὑπόκειται τῷ περὶ ἀνδροφόνων νόμῳ 3).

Ὁ ἐντειλάμενός τινι φονεῦσαι, ὡς φονεὺς κρίνεται 4).

Ἐν πᾶσι τοῖς ἐγκλήμασι δεῖ ζητεῖν, εἰ ἐκ προνοίας ἢ κατὰ
τύχην ἤμαρτέ τις· καὶ οὕτως ἢ κατὰ νόμον, ἢ πραοτέραν τὴν
τιμωρίαν ἐπιφέρειν 5).

Ὁ ἀνελῶν ἀνιόντα ἢ κατιόντα συγγενῆ, πυρὶ παραδίδοται 6).

Ὁ τὸν ἐπελθόντα φονεύσας, ἐν ᾧ περὶ τὴν ζωὴν ἐκινδύνευεν,
ἀνεύθυνός ἐστιν 7).

Ἐάν τὸν ἐν νυκτὶ κλέπτοντα φονεύσῃ τις, τότε ἀτιμώρητος
μένει, ὅτε μὴ ἠδύνατο δίχα τοῦ ἰδίου κινδύνου φείσασθαι αὐτοῦ 8).
Ζήτει καὶ ἐν τῷ ε΄. Κεφ. τοῦ Δ στοιχείου, τὸ κθ΄. Κεφ. τοῦ Γ
στοιχείου.

Νεαρὰ Ἀθανασίου.

Ἡ δὲ νεαρὰ τοῦ ἁγίου Πατριάρχου Ἀθανασίου καὶ τοῦ ἀοιδί-
μου βασιλέως Ἀνδρονίκου διορίζεται, τὸν φόνῳ ἀλόντα, αὐτὸν
μόνον τιμωρεῖσθαι κατὰ τοὺς νόμους, τοὺς δὲ παῖδας αὐτοῦ μὴ
δημεύεσθαι, τῇ μισοφονίᾳ μὴ συμπράξαντας· μεριζομένης δὲ
τῆς αὐτοῦ περιουσίας κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν οἰκείων παίδων,
ἀπονέμει μίαν καὶ τῷ φονευθέντι μερίδα, καὶ μάλιστα εἰ πενία
συζῶν ἦν, καὶ ἐπὶ γυναικὶ καὶ παισὶν ἀπῆλθε· μόνην δὲ τὴν τοῦ
φονέως μερίδα προσκληροῦσθαι τῷ δημοσίῳ 9).

1) α΄, Θέμ. δ΄. β΄. Θέμ. ς΄. καὶ ιβ΄. Βασ. Ξ΄. λθ΄. — 2) ε΄. Βασ. ξ΄, λθ΄. —
3) ἢ. Βασ. αὐτόθι Πρ. Ν. ΑΘ΄, π΄. — 4) ια΄. Βασ. αὐτ. — 5) ι. Βασ. Ξ΄, λθ΄. — 6)
Πρ. Ν΄, ΑΘ΄, λε΄. — 7) αὐτ. λθ΄. — 8) ις΄. Βασ. Ξ΄. λθ΄. — 9) Τόμ. Ε΄. τοῦ παρ.
Συντ. σελ. 121.

Καὶ ὁ τὸ νήπιον φονεύσας, τιμωρία φόνου ὑπόκειται 1).

Ζήτησι καὶ τὰς δύο νεαρὰς τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ πορφυρογεννήτου κατὰ τὴν τοῦ φόνου ποιότητα, διαφόρους καὶ τὰς τιμωρίας νομοθετούσας· καὶ τίνας δεῖ τῶν φονέων προσφεύγοντας τῇ Ἐκκλησίᾳ μὴ ἐκβάλλειν, καὶ τίνας ἀφειδῶς ἀποσπᾶν 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

Ὅτι οὐ δεῖ φυλακῆρια ποιεῖν.

Ζήτησι τὸ α΄. Κεφ. τοῦ Μ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Περὶ τῶν ἐν φυλακῇ κατακρίτων.

Ζήτησι ἐν τῷ ια΄. Κεφαλαίῳ τοῦ Τ στοιχείου κανόνα γ΄. τοῦ Φωτίου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τὸ ιζ΄. Κεφ. τοῦ Ε στοιχείου.

Νόμος.

Χρὴ τοὺς ἄρχοντας κατὰ κυριακὴν ἐπισκέπτεσθαι τοὺς ἐν φυλακῇ· καὶ ὀρίζειν, ἵνα φιλανθρώπως αὐτοῖς οἱ φύλακες χρῶνται, καὶ τροφὰς αὐτοῖς ἀπορουμένοις ἐπινοεῖν 3).

---

1) κ΄. Βασ. Ξ΄, λθ΄. — 2) Τόμ. Ε. τοῦ παρ. Συντ. σελ. 256 καὶ 258. — 3) λθ΄. Βασ. ς΄. γ΄.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Χ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Ὅπως αἱ τῶν χειροτονουμένων ἐπισκόπων ψῆφοι γίνονται, καὶ περὶ τῆς γινομένης ἐν ταύταις ἀντιλογίας.

Συνόδου πρώτης δ΄.

Ὁ δ΄. κανὼν τῆς πρώτης Συνόδου κατὰ ῥῆμά φησιν, Ἐπίσκοπον προσήκειν μάλιστα μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καθίστασθαι· εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τὸ τοιοῦτον ἢ διὰ κατεπεΐγουσαν ἀνάγκην, ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ, ἐξάπαντος τρεῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένους, συμψήφων γινομένων καὶ τῶν ἀπόντων, καὶ συντιθεμένων διὰ γραμμάτων, τότε τὴν χειροτονίαν ποιῆσθαι· τὸ δὲ κῦρος τῶν γινομένων δίδοσθαι καθ' ἐκάστην ἐπαρχίαν τῷ μητροπολίτῃ· ἐπικυροῖ γὰρ οὗτος τὰς ψήφους, ἕνα τῶν ψηφισθέντων ἐκλεγόμενος, καὶ χειροτονῶν μεθ' ἑτέρων δύο ἢ τριῶν ἐπισκόπων· εἰ δὲ ἡ τοῦ μητροπολίτου ἐπαρχία τοσοῦτον ἐπίσκοπων ἐνδεῶς ἔχοι, καὶ ἐξ ἄλλοδαπῆς προσλαμβάνειν χρεῶν εἰς τε τὰς ψήφους καὶ τὴν χειροτονίαν.

Καρθαγένης ιγ΄.

Τούτοις καὶ ὁ ιγ΄. τῆς ἐν Καρθαγένῃ ἐπιψηφίζεται, Εἰ δέ τις, φησί, τῇ ἰδίᾳ ὁμολογίᾳ ἢ τῇ ὑπογραφῇ ἐναντιωθεῖν, αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ τὴν δίκην ἐκφέρει, στερούμενος τῆς ἰδίας τιμῆς. Δείκνυται δὲ ἐκ τῶν κανόνων, μὴ νόμιμον εἶναι τὸν μητροπολίτην ταῖς ψήφοις τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀρχιερέων συμπαρεῖναι, ἀλλὰ μόνους τοὺς ἐπισκόπους.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Λαοδικεῖζ ε΄. κανὼν, μὴ ἐξεῖναι φησὶ τῷ βουλομένῳ παντὶ τῇ ψήφῳ τοῦ μέλλοντος χειροτονεῖσθαι παρεῖναι· ἐγκλήματτα γὰρ ἔσθ' ὅτε κατὰ τινῶν ἐν τῷ μέσῳ συμβαίνει κινεῖσθαι, καὶ τῆς χειροτονίας ἰσῶς αὐτοὺς ἀπείργοντα· καὶ εἰ μὴ ἀνέκφορα τοῖς πολλοῖς εἴη ταῦτα, αὐτὸς μὲν αἰσχύνῃ αὐτοῖς ὀφλήσει καὶ γέλωτα, καὶ ἅμα προτροπὴ πρὸς κακίαν αὐτοῖς τοῦτο γενήσεται· βλασφημηθήσεται δὲ τὸ θεῖον πρὸς τῶν

μη κελως ενιδρυμένων τη πίστει, ὡσπερ ἄρα διὰ τῶν ἁρεστῆς μεταποιουμένων δοξάζεται.

Ἀντιοχείας ιθ'.

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ιθ'. κανὼν διορίζεται, παρεῖναι δεῖν προηγουμένως λέγων τὴν μητροπολίτην τῆς ἐπαρχίας τῆ ψήφῳ τοῦ μέλλοντος χειροτονεῖσθαι, οὐχὶ τῷ συμπαρεῖναι τοῖς ἐπισκόποις, ἀλλὰ τῷ ἐπιτρέπειν· χωρὶς γὰρ τῆς αὐτοῦ ἐπιτροπῆς ψήφους γενέσθαι ἀδύνατον· εἶτα πάντας τοὺς τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπους μετακλήτους γεγεννημένους δι' ἐπιστολῶν τοῦ μητροπολίτου. Καὶ βέλτιον μὲν τοὺς πάντας συνιέναι· εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τοῦτο, τοὺς γοῦν πλείους παρεῖναι δεῖ· τοὺς μὲντοι δι' ἀναγκαιᾶς αἰτίας μὴ ἀπαντήσαντας, διὰ γραμμάτων τοῖς πεπραγμένοις ἐπιψηφίζειν, καὶ οὕτω γίνεσθαι τὴν τῆς ψήφου κατάστασιν· ἂν δὲ μὴ οὕτω γένηται, ἀνίσχυρον εἶναι τὴν χειροτονίαν. Εἰ δὲ κωνοικῶς, ὡς εἰρήκαμεν, τὰ τοῦ πράγματος τελεσθῆναι, ἔνιοι δὲ τῶν ἐπισκόπων ἴσως ἀντιλέγοιεν φιλονεικῶς, μὴ τὰ τῆς ψήφου ἐμποδιζέσθω, ἀλλ' ἢ τῶν πλειόνων ψῆφος κρατεῖτω.

Καρθαγένης μθ'.

Ὁ δὲ μθ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ, Τοῦ ἐπισκόπου, φησὶν, ἐκλεγομένου παρὰ τριῶν ἐπισκόπων, ἐὰν ἀναφυῇ τις ἐκ τῶν τοῦ δήμου ἀντιλογία, οὐκ εὐχαγεῖς εἰσχυρόντων τινῶν αἰτίας, δεῖ προστεθῆναι τῷ ἀριθμῷ τῶν τριῶν καὶ ἑτέρους δύο, ὥστε ὁμοῦ πάντας ἐξετάσαι τὰ κατὰ τοῦ ψηφίζομένου λεγόμενα, καὶ καθαρὸν αὐτὸν ἀποφῆναι.

Ζῆτει καὶ ἐν τῷ ια'. Κεφ. τοῦ Ε' στοιχ. κανόνα ς'. τῆς α'. Συνόδου, καὶ κη'. τῆς τετάρτης Συνόδου.

Ἡ δὲ ρλζ'. Ἰουστινιάνειος νεαρχ, ἐπὶ τρισὶ προσώποις τὸ ψήφισμα γίνεσθαι τῶν ἐπισκόπων κελεύει παρὰ τε τῶν κληρικῶν καὶ τῶν τῆς πόλεως τὰ πρῶτα φερόντων, ἐφ' ἧ ψηφίζεται ὁ ἐπίσκοπος, ἑκάστου τούτων κατὰ τῶν θείων ἐπομνυμένων Εὐαγγελίων, μήτε δόσει χρυσοῦ, ἢ ὑποσχέσει, ἢ φιλίᾳ, ἢ χάριτι, ἢ ἄλλῃ τινὶ προσπαθείᾳ τοῦτον ἐκλέγεσθαι, ἀλλ' εἰδότες τῆ τε

πίστει ὀρθὸν καὶ τῷ βίῳ σεμνόν· καὶ εἰ ἔσχε γαμετὴν, καὶ αὐτὴν μίαν, καὶ οὔτε χήραν ἢ ἐκβεβλημένην, ἀλλ' οὐδὲ παλλακὴν ἐκτήσατο, καὶ ἐκ τῶν ψηφίζομένων τριῶν τὸν βελτίονα χειροτονεῖσθαι τῇ ἐπιλογῇ καὶ τῇ κρίσει τοῦ χειροτονοῦντος· τοιοῦτον ἔχειν βίον ἀπαιτεῖ καὶ τοὺς χειροτονομένους κληρικούς. Ἀλλὰ τὰ πλείω τούτων τοῖς ἱεραῖς παρεῖται κανόσι, μῆτε κατὰ τῶν θείων Εὐαγγελίων ὀμνύειν τοὺς ψηφίζομένους δεῖν οἰομένοις, μῆτε παρὰ τῶν κληρικῶν ἢ τῶν πρώτων τῆς πόλεως τὰς ψήφους γίνεσθαι, ἀλλὰ μόνων τῶν ἐπισκόπων, οἳ καὶ τὸν ὑπὲρ τούτων λόγον πρὸς τοῦ κοινοῦ κριτοῦ εἰσπραχθήσονται.

Νόμος.

Κατηγορίας δέ, φησι, πρὸς τινος κινήσεως κατὰ τοῦ μέλλοντος χειροτονεῖσθαι ἐπισκόπου, ἢ κληρικοῦ ἐφ' οἰαδήποτε αἰτία, ἀναβαλλέσθω ἢ τοιαύτη χειροτονία, καὶ ζήτησις ἀκριβεστάτη γινέσθω τριῶν εἰσω μηνῶν· καὶ εἰ μὲν ὑπεύθυνος εὐρεθῆι ὁ μέλλων χειροτονηθῆσεσθαι, κωλύεσθω ἡ χειροτονία· εἰ δὲ ἀνεύθυνος, χειροτονεῖσθω· ὁ δὲ μὴ ισχύσας ἀποδείξει κατήγορος, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, τοῦ οικείου ἐξωθείσθω βαθμοῦ, εἰ δὲ λαϊκὸς, προσηκόντως σωφρονιζέσθω. Εἰ δέ τις πρὸ ἐξετάσεως τοῦτον χειροτονήσῃ, καθαιρεῖσθω συνάμα τῷ χειροτονηθέντι 1).

Ὁ δὲ τῇ οικείᾳ ἐναντιούμενος περὶ τὰς ψήφους ὑπογραφῇ, λέγων μετὰ ταῦτα μεμαθηκέναι τόδε τι τὸ κωλύον τὸν ψηφισθέντα χειροτονηθῆναι, ἄλλως οὐ καθαιρεθήσεται, εἰ μὴ περὶ τὰς ἀποδείξεις ἀτονήσῃεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ὅτι τὰς τῶν χειροτονομένων ψήφους οὔτε παρὰ ἀρχόντων, οὔτε παρὰ τοῦ δήμου γίνεσθαι χρή.

Ζήτηι τὸ ιθ'. Κεφ. τοῦ Ε στοιχείου.

Λαοδικείας ιβ', ιγ'.

Ὁ γε μὴν ιβ'. καὶ ὁ ιγ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου κανῶν, οὐ

1) Ν. ρλζ', γ'.

τοῖς ὄχλοις ἐπιτρέπουσιν ἢ ἐπισκόπους ἢ πρεσβυτέρους ἐκλέγεσθαι, ἀλλὰ τῇ κρίσει τοῦ μητροπολίτου, καὶ τῶν τῆς ἐπαρχίης αὐτοῦ ἐπισκόπων· εἶναι δὲ τὸν ἐκλεγόμενον ἐκ πολλοῦ δεδοκιμασμένον ἔν τε λόγῳ καὶ πράξει, ὡς τῷ μὲν, δύνασθαι τοὺς ὑπ' αὐτὸν πρὸς τὴν ὑγιαίνουσαν πίστιν παρακαλεῖν, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας τοῖς ὀρθοῖς δόγμασιν ἐλέγχειν, τῷ δὲ βίῳ, οἷόν τε εἶναι πρὸς τὸν τῆς ἀρετῆς ζῆλον ἔλκειν τοὺς πρὸς αὐτὸν βλέποντας, εὐθὺν τε ὄντα καὶ ἀνεπίληπτοῦ, καὶ τρόποις χρηστοῖς εὐθηνούμενον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τοῦ χρόνου οὗ ἐντός δεῖ τοὺς ἐπισκόπους χειροτονεῖσθαι.

Ὁ κέ. τῆς δ'. Συνόδου κανῶν, τὰς τῶν ἐπισκόπων χειροτονίας ἐντὸς τριῶν μηνῶν γίνεσθαι διατάσσεται, παρ' οἷς ἡ ἐκείνων ἀνήκει προχειρίσις· οὗ γὰρ ἐπὶ πολὺ χρὴ τοὺς τῶν Ἐκκλησιῶν λαοὺς ἐρήμους εἶναι τῆς τῶν ποιμένων προνοίας, καὶ ὡς ἔτυχε φέρεσθαι, εἰ μήπου ἐξ αἰτίας ἀπαραιτήτου συμβαίῃ ἐπιταθῆναι τὸν χρόνον, καὶ ὑπερτεθῆναι τὴν χειροτονίαν, ὑπὸ βαρβαροῖν ἰσως ἐαλωκυίας τῆς πόλεως· τοὺς δὲ μὴ οὕτω ποιῶντας, ἐκκλησιαστικοῖς ἐπιτιμίοις ὑποβάλλεσθαι. Τὴν μὲντοι πρόσοδον τῆς χηρευούσης Ἐκκλησίας, τοῦ καιροῦ τῶν τριῶν μηνῶν ἢ καὶ πλείονος, σώαν παρὰ τῷ οἰκονόμῳ τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας ἐπιτάττει φυλάττεσθαι τῷ χειροτονηθῆσεσθαι μέλλοντι.

Ζήτει τὸ κζ'. Κεφ. τοῦ Ε. στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ὅποιους εἶναι δεῖ τοὺς χειροτονουμένους ἐπισκόπους, καὶ τίνα πρὸ πάντων γινώσκειν χρὴ.

Συνόδου ἐβδόμης β'.

Ὁ β'. τῆς ζ'. Συνόδου κανῶν, τῷ μέλλοντι προχειρίζεσθαι,

καὶ εἰς τὸν τῆς ἐπισκοπῆς ἀνιέναι βαθμὸν, τοῦτο εἶναι οἱ προὔρου παρεγγυᾶται, τὸν Ψαλτῆρα παντὸς μᾶλλον ἐπίστασθαι, ἐκπαιδεύειν τε τὸν οἰκεῖον λαὸν τὰ τούτου πρὸ τῶν ἄλλων ἄδειν τε καὶ μυεῖσθαι· ἀνακρίνεσθαι δὲ ἀσφαλῶς πρὸς τοῦ οἰκεῖου μητροπολίτου, εἰ προθύμως ἔχει, ἐρευνητικῶς καὶ οὐ κατὰ τὸ παρῆκον τοὺς ἱεροὺς ἀναγινώσκειν κανόνας, καὶ τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, τὴν τε τοῦ θείου Ἀποστόλου βίβλον, καὶ πᾶσαν τὴν ἄλλην θείαν Γραφὴν, καὶ τὸν νοῦν αὐτῆς σπουδαίως ἐκλέγεσθαι, καὶ κατὰ τὰ θεῖα ταύτης ἐντάλματα αὐτὸν τε βιοῦν, καὶ τοὺς ἄλλους ἐκάγειν περὶ πλείστου ταῦτα τιθέναι, ἔτοιμόν τε εἶναι πρὸς ἀπολογίαὺς παντὶ τῷ αἰτοῦντι λόγον περὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος, καὶ τοὺς ὑπὲρ αὐτὸν εὐπρεπεῖς εἶναι πρὸς τοῦτο παρασκευάζειν· οὐσία γὰρ καὶ σύστασις τῆς καθ' ἡμᾶς ἱεραρχίας, τὰ θεοπαράδοτα λόγια, ὡς ὁ μέγας ἀπεφήνατο Διονύσιος· καὶ εἰ μὲν ἀσμένως ταῦτα ποιεῖν ὑπισχνεῖται, τὴν χειροτονίαν λαμβάνειν· εἰ δὲ ἀμφιβάλλων εἴη καὶ ἀναδυόμενος, ἄπρακτον ἀποπέμπεσθαι· φησὶ γὰρ ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Προφήτου· Σὺ ἀπόσω ἐπίγνωσιν, καὶ γὰρ ἀπόσωμαί σε τοῦ μὴ ἱερατεύειν μοι 1)· εἰ γὰρ πάντες οἱ πιστοὶ ψάλλοντες συντασσόμεθα, Ἐν τοῖς δικαιομασί σου μελετήσω, οὐκ ἐπιλήσομαι τῶν λόγων σου 2), ἥπου τοῖς τὴν ἱεράν ἐνδεδυμένοις στολὴν πολλῶ γε μᾶλλον τοῦτο προσήκει ποιεῖν.

Καρθαγένης ιη', ιθ'.

Ὁ δὲ ιη' καὶ ιθ' τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, τὸν χειροτονοῦμενον ὑπομιμνήσκεσθαι κελεύει τοὺς ὅρους τῶν Πατέρων φυλάττειν, ὅσα τε περὶ δογμάτων, καὶ ὅσα περὶ τῶν ἱερῶν κανόνων ἐθέσπισαν, ἵνα μὴ τοὺς ὅρους τούτων παρεζιόντες, ἐπ' ἐσχάτων ἀνόνητα μεταμεληθῶσιν, ἢ ἐν τῷ παρόντι καθαιρεθέντες, ἢ ἀπαραιτήτους δίκας ὑπέχοντες ἐν τῷ μέλλοντι.

1) Ὡσπερ, Δ', 6. — 2) Ψαλμ. ριγ', 16.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

*ὑπὸ πόνων ἐπισκόπων χειροτονοῦνται οἱ ἐπίσκοποι,
καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοί.*

Ἀποστόλων α', καὶ β'.

Ὁ μὲν α'. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανὼν, ἐπίσκοπον ὑπὸ δύο ἐπισκόπων χειροτονεῖσθαι κελεύει, καθιερούμενον πρὸς αὐτῶν τῇ ἐπικλήσει τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ τῇ ἱερᾷ τῶν εὐχῶν τελετῇ.

Ὁ δὲ β', πρεσβύτερον, καὶ διάκονον, καὶ τοὺς λοιποὺς κληρικούς, ὑφ' ἐνὸς ἐπισκόπου χειροτονεῖσθαι παρεγγυᾶται.

Καρθαγένης μβ'.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ μβ', τρεῖς ἐπισκόπους εἰς ἐπίσκοπου χειροτονίαν ἀρκεῖν ἀπεφάνητο, ἵνα μὴ πλείους ἐπιζητούντων, τῷ χρησίμῳ καὶ ἀναγκαίῳ τῆς Ἐκκλησίας ἔμποδῶν τοῦτο γένηται. Οὐκ ἀνάγκη δὲ καὶ τοὺς τρεῖς τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας εἶναι· ἀλλ' εἰ μὴ τοσοῦτους ἔχει ὁ μητροπολίτης, καὶ ἐξ ἑτέρας ἐπαρχίας δύο προσλαμβάνει, καὶ οὕτω τὸν ψηφισθέντα χειροτονεῖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄.

*Ὅτι τὸν χειροτονηθῆσεσθαι μέλλοντα ἐπίσκοπον,
δεῖ πρότερον τῆς ἰδίας χωρίζεσθαι γυναικός.*

Ζήτει τὸ ιζ'. Κεφάλαιον τοῦ Γ' στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Περὶ τῆς τῶν χειροτονουμένων ἡλικίας.

Ζήτει τὸ β'. Κεφάλαιον τοῦ Β' στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

*Ὅτι οὐ δεῖ χειροτονεῖν ἕτερον ἀνθ' ἑαυτοῦ τὸν
τελευτῶντα ἐπίσκοπον.*

Ἀποστόλων ος΄.

Ὁ ος΄. τῶν ἀγίων Ἀποστόλων κανῶν, οὐ χρῆ, φησί, τὸν ἐπίσκοπον, ὁποιοδήποτε μεθιστάμενον τρόπῳ ἢ ἰθύνειν ἕλα-
χεν Ἐκκλησίας, ἢ τινι τῶν ἀφ' αἵματος ἢ ἐτέρῳ χαριζόμενον,
εἰς τὸν ταύτης ὀρόνον τοῦτον χειροτονεῖν· οὐ γὰρ δίκαιον, ἢ
τοὺς γένει προσήκοντας κληρονόμους τῆς ἐπισκοπῆς ποιῆσθαι,
ἢ ἐτέροις τὰ τοῦ Θεοῦ πάθει ἀνθρωπίνῳ χαρίζεσθαι· εἰ δὲ συμ-
βαίῃ γενέσθαι, καὶ τὴν χειροτονίαν ἄκυρον μέναι, καὶ τὸν
χειροτονήσαντα ἀφορίζεσθαι· ὑπὸ γὰρ Συνόδου τοὺς ἐπισκόπους
γίνεσθαι διατέτακται, οὐ μὴν ἕκαστον ἀνθ' ἑαυτοῦ προῖσχεσθαι
ὅν ἂν βουλευθῆι. Τοῦτο καὶ τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ τῶν ἀπειρημένων
ἐδόκει· ἀμέλει καὶ τῷ θεσπεσίῳ ἐνεκάλουν 1) Μωσῆ, ὡς ἄρα
τὸν ἀδελφὸν Ἀαρὼν καὶ τοὺς ἐκείνου υἱεὶς ἱεράσθαι προεχειρί-
σατο· καὶ εἰ μὴ σημείοις ὁ Θεὸς τὴν ἱερωσύνην αὐτοῖς ἐπεψή-
φισεν, οὐκ ἂν ἦσαν φθάνοντες ταύτης ὡστρακισμένοι.

Ἀντιοχείας κγ΄.

Ὁ δὲ κγ΄. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου, μὴ ἐξεῖναι κελεύει
τῷ βουλομένῳ χειροτονεῖν ὃν βούλεται διάδοχον ἑαυτοῦ, κἂν
πρὸς τῇ τελευτῇ τοῦ βίου τυγχάνῃ ὢν, εἰ δὲ μὴ, ἄκυρον εἶναι
τὴν κατάστασιν· τοὺς δὲ θεσμούς τῆς Ἐκκλησίας φυλάττοντας,
μετὰ τὸ μηκέτι εἶναι τὸν ἐπίσκοπον, κρίσει τῶν τῆς ἐπαρχίας
ἐπισκόπων τὸν ἄξιον προχειρίζεσθαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

*Ὅτι οὐ δεῖ χειροτονεῖσθαι τινα ἐπίσκοπον, ἢ πρεσ-
βύτερον, ἢ διάκονον, ἐὰν μὴ πρότερον τοὺς ἐν
τῷ οἴκῳ αὐτοῦ πάντα ποιήσῃ Χριστιανούς.*

Καρθαγένης λς΄.

Ὁ δὲ λς΄. τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου κανῶν, μὴ χειροτονεῖ-

1) ἐπεκάλουν Κ. ἐπεκάλουν ε. Β.

σθαι κελεύει μήτε ἐπίσκοπον, μήτε πρεσβύτερον, μήτε διάκονον, ἂν μὴ πρότερον τοὺς οἰκείους πάντας Χριστιανοὺς γενέσθαι παρασκευάσωσιν. Ὁ γὰρ τοὺς οἰκείους ἐπιστρέψαι πρὸς εὐσέβειαν μὴ δεξιῶς ἔχων, πῶς ἑτέρους ἱκανὸς ἔσται διδάσκειν; ὡς καὶ ὁ μέγας φησὶ Παῦλος· Εἴ τις ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ αἶδε, πῶς οὗτος Ἐκκλησίας Θεοῦ προστήσεται 1);

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Ὅτι οὐ δεῖ χειροτονεῖσθαι ἄθροον τὸν λαϊκὸν ἐπίσκοπον, οὐδὲ τὸν ἄρτι φωτισθέντα· καὶ διὰ ποίας αἰτίας ὁ κληρικὸς τῆς ἱερωσύνης ἀφαιρεῖται.

Ζήτει τὸ α΄. Κεφάλαιον τοῦ Α στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Πότε χειροτονεῖται εὐνοσχος, ἢ ἄλλως τὸ σῶμα λελωθημένος, ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς.

Ζήτει τὸ λδ΄. Κεφάλαιον τοῦ Ε στοιχείου.

Ἀποστόλων οζ΄, οη΄.

Ὁ δὲ οζ΄. καὶ ὁ οη΄ κανόνες τῶν ἁγίων Ἀποστόλων οὐκ ἀποθροῦνται τῆς ἱερωσύνης τὸν ἑτερόφθαλμον, ἢ τὸ σκέλος ὑποσκάζοντα· οὐ γὰρ λῶση, φησὶ, σώματος, οἷα τε τοῦτο μιᾶναι, ἀλλὰ ψυχῆς μόλυσμός 2)· ταυτὶ γὰρ τῷ σκιάδει παρετετήρητο νόμος, δλόκληρον ἐπιζητοῦντι τὸ σῶμα, τοῖς ὀρωμένοις ἐκπαιδεύειν τὰ πνευματικὰ εἰωθότι. Ἀλλὰ καὶ ὁ μετὰ τὴν ἱερωσύνην τοιοῦτόν τι πεπονθώς, ταύτης ἀπεκινεῖτο· παρ' ἡμῖν δὲ, καὶ ὁ τὰς ὄψεις μετὰ τὴν ἱερωσύνην ἀνακοπεῖς, ἢ ἑτέρω πάθει περιπεσὼν ἀνηκέστω, τῆς ἱερωσύνης οὐ μετατίθεται. Εἴ γὰρ τις, φησὶ, καὶ ἄμφω τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκέκοπται, ἢ τὰ ὠτα κεκώρωται, ἢ τὴν δεξιάν ἀργὴν ἔχει χεῖρα, ἢ ἄλλην τινὰ τῶν αἰσθήσεων ἀφή-

---

1) ἔ. Τιμόθ. Γ', ὅ. — 2) λογισμὸς ε.

ρηται, προσισταμένης αὐτῷ τῆς πηρώσεως πρὸς τὴν τῆς ιερω-
σύνης ἐνέργειαν, εἰς ιερωσύνην οὐ προβιβασθήσεται, οὐ τῷ βε-
βλάφθαι τὰ μέλη, ἀλλὰ τῷ ἀδυνάτως ἔχειν πρὸς τὴν τῶν θείων
μεταχείρησιν. Ὁ δὲ μετὰ τὴν ιερωσύνην ἐκεῖνα παθὼν, ταύτης
οὐκ ἀφαιρεῖται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄.

*Ὅτι οὐ δεῖ χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπον ἐν Ἐκκλησίᾳ,
ἧς ὁ ἐπίσκοπος ἔτι περίεστι.*

Ζήτηι ἐν τῷ θ΄. Κεφ. τοῦ Δ στοιχείου κανόνα ις΄. τῆς α΄.
καὶ β΄. Συνόδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ΄.

*Ὅτι οὐ δεῖ χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπον
ἐν πόλει μικρᾷ ἢ κώμῃ.*

Ζήτηι τὸ λ΄. Κεφάλαιον τοῦ Ε στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ΄.

Περὶ χειροτοτίας χωρεπισκόπων.

Ζήτηι τὸ λα΄. Κεφάλαιον τοῦ Ε στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ΄.

*Περὶ τοῦ χειροτονηθέντος ἐπισκόπου, καὶ μὴ καταδεχομένου
ἀπελθεῖν εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτῷ Ἐκκλησίαν.*

Ζήτηι τὸ κ΄. Κεφάλαιον τοῦ Ε στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

*Ὅτι οὐ δεῖ χειροτονίας ποιεῖν ἐπίσκοπον ἐν ταῖς μὴ
ὑποκειμέναις αὐτῷ ἐνορίαις.*

Ἀποστόλων λε'.

Ὁ λε'. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανῶν, ἐπίσκοπον μὴ τολμᾶν διορίζεται, ἐξω τῶν αὐτοῦ ὄρων χειροτονίας ποιεῖσθαι ἐν ταῖς μὴ ὑποκειμέναις αὐτῷ πόλεσι καὶ χώραις· εἰ δέ τις τοῦτο πεποιηκῶς ἐλεγχθεῖη παρὰ γνώμην τῶν αὐτὰς κατεχόντων, καθαιρείσθω καὶ αὐτός, καὶ οὐς ἐχειροτόνησεν. Ἄλλ' οὐδὲ αὐτῷ τῷ μητροπολίτῃ ἔξεστιν εἰς ἐνορίαν τινὸς τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων ἀπιέναι, καὶ ἱεραρχικὸν τι τελεῖν γνώμης ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου.

Ζήτηι ἐν τῷ θ'. Κεφ. τοῦ Α στοιχείου τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου κανόνα ιγ'. καὶ κβ'. καὶ τῆς ε'. Συνόδου κανόνα ε'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

*Ὅτι χειροτονεῖν ἐπισκόπῳ οὐκ ἐφείται κληρικὸν
ἐτέρας ἐνορίας.*

Ὁ νδ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου κανῶν, τοὺς ἀλλότριον δεχομένους κληρικὸν ἐπισκόπους, καὶ χειροτονοῦντας ἐν ταῖς ὑπ' αὐτοῦς Ἐκκλησίαις, τῆς τῶν λοιπῶν κοινωνίας ἀφορίζει.

*Τίνα τοὺς ἐπισκόπους παρταχοῦ ποιεῖν συγκεχώρηται,
καὶ τίνα οὐκ ἔξεστι συνέδρια.*

Τὸ μὲν τοι συνοδικὸν σιμείωμα, ὃ γέγονεν ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Μιχαήλ, τοῦ καὶ χρηματίσαντος ὑπάτου τῶν φιλοσόφων, συγκεχώρηται μὲν, φησι, τοῖς ἀρχιερεῦσι τοὺς ἀμυήτους ἅπαντας τὸν περὶ πίστεως λόγον διδάσκειν, καὶ κατηχεῖν, καὶ βαπτίζειν ὅθενδήποτε ὄντας, τῶν θεῶν τε μυστηρίων μεταδιδόναι τοῖς ἐξ οἰασοῦν ἐνορίας πισταῖς· χειροτονίας δὲ ἀξιοῦν τοὺς ἀπανταχόθεν ἐρχομένους, οὐδαμῶς, ἀλλ' ἡ μόνους τοὺς ἐκ τῆς οἰκείας ἐνορίας, ὡς οἱ θεῖοι κανόνες διορίζονται· σκληρὸν μὲν

τοι καὶ ἀπηνὲς ἐλογίσαντο, τοὺς οὕτω φθάσαντας πράξει, τοὺς μὲν ἐπισκόπους ἀφορίσαι, τοὺς δὲ χειροτονηθέντας γυμνώσαι τῆς ἱερωσύνης, εἰ μήπου μετὰ πρώτην καὶ δευτέραν παραίνεσιν πεισθῆναι οὐκ ἐβουλήθησαν· ἀλλὰ καὶ τότε τοῦ μὲν ἐπισκόπου ἀργίαν ἐπὶ ῥητῶ κατεψηφίσατο χρόνω, τὸν δὲ χειροτονηθέντα, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐνορίᾳ ἱερατεύειν, ἐν ἧ κεχειροτόνητο. Δίδοσθαι δὲ κελεύει τοῖς τῆς ἐπισκοπῆς ὑπηρεταῖς καὶ τῷ χαρτοφύλακι παρὰ τῶν χειροτονουμένων, τὰ ἐξ ἔθους ἀρχαίου τετυπωμένα· καὶ ζήτηι ταῦτα ἐν τῷ κη'. Κεφ. τοῦ παρόντος στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

Τίσι τῶν ἐπισκόπων δέδοται ἄλλοτρῖους λαμβάνειν κληρικούς, καὶ χειροτονεῖν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτοὺς Ἐκκλησίαις.

Ζήτηι ἐν τῷ θ'. Κεφ. τοῦ Α στοιχείου κανόνα νε'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Ὅτι χειροτονεῖται κληρικός, καὶ ὁ μὴ ἐκ γένους ἱερατικοῦ καταγόμενος.

Ζήτηι τὸ ιγ'. Κεφάλαιον τοῦ Κ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

Πότε χειροτονοῦνται καὶ δοῦλοι.

Ζήτηι τὸ ιε'. Κεφάλαιον τοῦ Δ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

Περὶ χειροτονιας ἀναγνωστῶν.

Ζήτηι τὸ ς'. Κεφάλαιον τοῦ Α στοιχείου.

Νόμος.

Ἀναγνώστης χειροτονεῖσθω ἀφ' ὅτουον χρόνου δύναται καὶ

πιστάται ἀναγινώσκειν· ἂν δὲ δευτέραν γαμετὴν ἀγάγηται, ἢ πρῶτην μὲν, χήραν δὲ, ἢ διαζευχθεῖσαν ἀνδρὸς, ἢ τοῖς νόμοις ἢ τοῖς ἱεροῖς κανόσιν ἀπηγορευμένη, μηκέτι εἰς ἄλλον ἐκκλησιαστικὸν προβαίνεται βαθμόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ΄.

Ὅτι οὐκ ἐχειροτονοῦντο ἀπολέλυμένως οἱ κληρικοί.

Ζήτηι τὸ ιθ΄. Κεφάλαιον τοῦ Κ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ΄.

*Ὅτι χειροτονεῖται ὁ πρὸ τοῦ βαπτίσματος θύσας
κατηχούμενος.*

Ζήτηι ἐν τῷ α΄. Κεφ. τοῦ Α στοιχείου κανόνα ιβ΄. τῆς ἐν Ἀγκύρα Συνόδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ΄.

Ὅτι ἀναχειροτονήσεις οὐ δεῖ γίνεσθαι.

Ἀποστόλων ξη΄.

Ὁ ξη΄. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανῶν, τὸν δευτέραν πρὸς τινος χειροτονίαν δεξάμενον ἐπίσκοπον ἢ κληρικόν, καθαιρεῖσθαι κελύει καὶ αὐτὸν καὶ τὸν χειροτονήσαντα, εἰ τοῦτο σύνοιδεν αὐτῷ, εἰ μὴ ἔρα πρὸς αἰρετικῶν τὴν χειροτονίαν δεξάμενος ἔτυχεν· ἀθετοῦμεν γὰρ τῶν τοιούτων ὡσπερ τὸ βάπτισμα, οὕτω δὴ καὶ τὴν χειροτονίαν, οὐ γὰρ ἁγιασμόν ταῦτα, ἀλλὰ μόλυσμόν πεπεῖσμεθα προξενεῖν· ὁ δὲ δευτέραν πειρώμενος δέξασθαι χειροτονίαν, ἢ ὡς τοῦ πρώτου χειροτονήσαντος καταγινώσκων τοῦτο ποιεῖ, ἢ ὡς ἐλπίζων πλείονος ἀπολαύσεσθαι πρὸς τοῦ δευτέρου χάριτος, ἢ ὡς ἀποστάς τυχὸν τῆς ἱερωσύνης, καὶ ἐξ ὑπαρχῆς χειροτονεῖσθαι διανοούμενος, ὅπερ ἄθεσμον.

Καρθαγένης μή.

Ὁ δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου μή. κανῶν, μήτε ἀναβαπτίζειν, μήτε δέχεσθαι τινα δευτέραν χειροτονίαν διορίζεται· ἀλλὰ δευτέραν οὗτος χειροτονίαν φησὶ, τὸ ἔῃσαι τινα τὴν ἰδίαν ἐπισκοπὴν, καὶ πρὸς ἑτέραν μεταπεσεῖν, ὅς καὶ μετὰ πραότητος ὑπομιμνησκόμενος, εἰ μὴ πεισθεῖη πρὸς τὴν ἰδίαν ἐπανιέναι, τῇ τῶν ἀρχόντων ἐκδοθήσεται ἐξουσίᾳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ΄.

Περὶ τοῦ ἠποκειμένου ἁμαρτήμασι, καὶ χειροτονηθέντος.

Συνόδου πρώτης θ΄.

Ὁ θ΄. τῆς ἀ΄. Συνόδου κανῶν, τὸν ἀνεξετάστως χειροτονηθέντα πρεσβύτερον, ἢ ἀνακριθέντα μὲν καὶ ἐξομολογησάμενον πρὸ τῆς χειροτονίας, πορνείᾳ τυχὸν περιπεπτωκέναι, παρὰ κανόνας δὲ χειροτονηθέντα, μηδὲν ἀπόνασθαι τοῦτον ἐκ τῆς ἀθέσμου χειροτονίας κελεύει· μετὰ γὰρ τὴν διάγνωσιν καθαιρεῖται· οὐ γὰρ ὡσπερ τὸ θεῖον λουτρὸν, νέον ἄνθρωπον τὸν βαπτισάμενον ἀποτελεῖ, οὕτω καὶ ἡ ἱερωσύνη τὰ πρὸ γε αὐτῆς ἁμαρτήματα λύει, ὡς τινες οἴονται· τοῦτο γὰρ ὁ κανὼν οὐ προσίεται· τὸ γὰρ ἀνεπίληπτον ἐν πᾶσιν ἡ Ἐκκλησία ζητεῖ, καὶ μὴ εὐροῦσα, ἐκδικεῖ.

Θεοφίλου ε΄.

Ὁ δὲ ε΄. τοῦ Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας, τοὺς μὲν τοιούτους καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐξωθεῖ, μήτοι γε τῆς ἱερωσύνης· τῷ δὲ ἐξ ἀγνοίας χειροτονήσαντι, συγγνώμην δίδωσι.

Ζήτει τὸν κανόνα τοῦτον, καὶ ἐν τῷ ις΄. Κεφ. τοῦ Π στοιχείου καὶ τῆς ἐν Ναιοκαισαρείᾳ Συνόδου θ΄. καὶ ι΄. 1).

---

1) καὶ ἐν τῷ θ΄. Κεφαλαίῳ τοῦ F στοιχ. κανόνα τοῦ μεγάλου Βασιλείου κ΄. καὶ ἐν τῷ ιδ΄. Κεφαλαίῳ τοῦ M στοιχείου κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ξα΄. καὶ Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως Κεφ. λβ. Γ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΣ'.

Ὅτι οὐ δεῖ χειροτονεῖσθαι τὸν ἐν ῥούφῳ φωτισθέντα.

Ζήτηι ἐν τῷ α'. Κεφ. τοῦ Β στοιχείου κανόνα ιβ'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ Συνόδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ'.

Περὶ τῶν τὴν χειροτονίαν ὀμνυόντων μὴ καταδέξασθαι.

Ζήτηι ἐν τῷ λβ'. Κεφ. τοῦ Ε στοιχείου κανόνα ι'. τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ'.

Περὶ τῶν χειροτονουμένων ἐπὶ χρήμασιν.

Ἀποστόλων κθ'.

Ὁ κθ'. τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανὼν οὕτως ἐπὶ λέξεως ἔχει· Εἴ τις ἐπίσκοπος διὰ χρημάτων τῆς ἀξίας ταύτης ἐγκρατῆς γένοιτο, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, καθαιρείσθω καὶ αὐτός, καὶ ὁ χειροτονήσας, καὶ ἐκκοπτέσθω τῆς κοινωνίας παντάπασι, ὡς Σίμων ὁ μάγος ὑπ' ἐμοῦ Πέτρου.

Ζήτηι καὶ τὸν λ'. τούτων κανόνα ἐν τῷ ιθ'. Κεφ. τοῦ Ε στοιχείου, καὶ τὰ ἐνταῦθα περὶ ἀμφοτέρων τῶν κανόνων τῶν ἐπιθέντων.

Συνόδου τετάρτης β'.

Ὁ δὲ β'. κανὼν τῆς δ'. Συνόδου, Εἴ τις, φησὶν, ἐπίσκοπος εἰς προᾶσιν καταγάγοι τὴν ἄπρατον χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τὴν ἀτίμητον δηλαδή, καὶ πράξει μὴ ὑποπίπτουσαν, τῷ ὑπερφυᾷ ταύτην εἶναι καὶ τιμῆς πάσης ἐπέκεινα, καὶ χειροτονήσειεν ἐπὶ χρήμασιν ἐπίσκοπον, ἢ χωρεπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ ὑποδιάκονον, (οὔτοι γὰρ οἱ χειροτονοῦμενοι), ἢ τινὰ τῶν ἐν τῷ κλήρῳ προβάλλοιτο οἰκονόμον, ἢ ἐκδικον, ἢ νεωκόρον, (οὔτοι γὰρ οἱ προβαλλόμενοι, ὥσπερ ἄρα οἱ ἀναγνώσται καὶ ψάλται σφραγίζονται), ἢ τινὰ ὄλωσ τῶν τοῦ κανόνος ἕτερον, ὁ τούτοις ἐπιχει-

ρήσας δι' οικείαν αίσχροκέρδειαν, καὶ ἐλεγχθεῖς, κινδυνευέτω περὶ τὸν οικεῖον βαθμόν· καὶ ὁ χειροτονούμενος μηδὲν ἐκ τῆς κατ' ἐμπορίαν χειροτονίας ὠφελείσθω ἢ προβολῆς, ἀλλ' ἔστω ἀλλότριος τῆς ἀξίας ἢ τοῦ φροντισματός, οὐ διὰ χρημάτων τετύχηκεν· εἰ δέ τις καὶ μεσιτεύων φανείη τοῖς οὕτως αἰσχροῖς καὶ ἀθεμίτοις λήμμασι, καὶ οὗτος, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, τοῦ οικείου ἐκπιπτέτω βαθμοῦ, εἰ δὲ λαϊκός, ἢ μονάζων, ἀναθεματιζέσθω. Ἐνταῦθα καλὸν ἂν εἴη τὸ στῆθος πλήξαντας πεπονθότως ἀναβοῆσαι· Ἐὰν ἀνομίας παρατηρήσης, Κύριε, Κύριε, τίς ὑποσῆσεται; Τίς γάρ ἐστιν ὁ διοίκησιν εὐαγοῦς οἴκου, ἢ διακοινίαν οἰκονομήτινα τῆς Ἐκκλησίας ἀναδεχόμενος, ἢ κληρικὸς γινόμενος, ἢ μονιῶν λαμβάνων, ἄνευ τῆς δόσεως; Εἰ δὴ πᾶσι τούτοις τοῖς τε πορίζουσι καὶ ποριζομένοις ἀθέσμως, τῶν ἐσχάτων οἱ ἱεροὶ τιμῶνται κανόνες, ποία ἡμῖν σωτηρίας ἐλπίς μὴ ἀφισταμένοις καὶ τῆς αὐτῶν κοινωνίας παντάπασι;

Συνόδου ἕκτης κθ'.

Ὁ δὲ κθ'. τῆς ς'. Συνόδου κανὼν, τοὺς ἐπὶ χρήμασι χειροτονουμένους, φησί, εἴτε ἐπισκόπους, εἴτε οἴους ὅποτε κληρικούς, καὶ οὐ κατὰ δοκιμασίαν καὶ τοῦ βίου ἀστείαν αἴρεσιν, αὐτούς τε καὶ τοὺς χειροτονήσαντας καθαιρεῖσθαι προστάσσομεν.

Συνόδου ἑβδόμης ε'.

Ὁ δὲ ε'. κανὼν τῆς ζ'. Συνόδου, σύμπαντας τοὺς ῥηθέντας κανόνας διεξιὼν, καὶ ἐν καλοῦ μοίρα τῇ πρώτῃ τῷ κοινῷ τῆς Ἐκκλησίας δεδύσθαι νομίσας, τῇ ἐκείνων κρίσει καὶ οὗτος ἐπιψηφίζεται.

Βασιλείου.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος, πρὸς τοὺς ὑφ' ἑαυτὸν ἐπισκόπους γράφων, ὥστε μὴ χειροτονεῖν ἐπὶ χρήμασι, μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ταῦτα φησί· Νομίζουσί τινες μὴ ἀμαρτάνειν, τῷ μὴ ἅμα λαμβάνειν, ἀλλὰ μετὰ τὴν χειροτονίαν λαβεῖν δέ ἐστι τὸ ὁτεδήποτε λαβεῖν· παρακαλῶ οὖν ταύτην τὴν πρόσοδον, μᾶλλον δὲ τὴν προσαγωγὴν τὴν ἐπὶ γέενναν ἀπόθεσθε, καὶ μὴ τὰς χεῖρας μολύναντες τοῖς τοιούτοις λήμμασι, ἑαυτοὺς ἀναξίους ποιήσητε τοῦ ἐπιτελεῖν ἅγια μυστήρια.

Γερναδίου.

Ἡ δὲ ἐγκύκλιος ἐπιστολὴ Γερναδίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, πρὸς γε τοὺς ἄλλαις καὶ ταῦτα περιέχει· Ἔστω τοίνυν καὶ ἔστιν ἀποκήρυκτος, καὶ πάσης ἱερατικῆς ἀξίας τε καὶ λειτουργίας ἄλλοτριος, καὶ τῆ κατὰ τοῦ ἀναθέματος ὑποκείμενος, ὅ, τε κτᾶσθαι τὴν ἱερωσύνην διὰ χρημάτων οἰόμενος, καὶ ἡ ταύτην παρέχειν ἐπὶ χρήμασιν ὑπισχνούμενος, εἴτε κληρικὸς, εἴτε λαϊκὸς εἴη, κἂν ἐλέγχηται, κἂν μὴ ἐλέγχηται τοῦτο ποιήσας· οὐ γὰρ οἶόν τε συμβῆναι ποτε τὰ ἀσύμβατα, οὐδὲ Θεῷ συμφωνῆσαι τὸν Μαμωνᾶν, ἢ τοὺς τούτῳ δουλεύοντας, δουλεύσαι Θεῷ δεσποτικῇ καὶ αὐτῇ ἀπόφασιν ἀναμφίλεκτος· Οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ Μαμωνᾷ 1)

Ταρασίου.

Ἡ δὲ τοῦ ἐν ἀγίοις Ταρασίου, πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, πρὸς Ἀδριανὸν Πάπαν Ῥώμης σταλεῖσα, Φορητότερος μᾶλλον ἔστι, φησί, Μακεδόنيος, καὶ ἡ τῶν ἀμφ' αὐτὸν πνευματομάχων δυσσεβῆς αἵρεσις, ἢ οἱ πιπράσκουσιν τολμῶντες τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ κτίσμα καὶ δούλον τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ληρωδοῦσιν· οὗτοι δὲ ἑαυτῶν, ὡς δοκοῦσι, δούλον αὐτὸ ποιοῦσιν· ὁ γὰρ οἱ πιπράσκων, ὡς δεσπότης αὐτοῦ πιπράσκει· καὶ ὁ ἀγοράζων, δεσπότης εἶναι βουλόμενος τοῦ ἐξωνηθέντος, ἀργυρίου τοῦτο κτᾶται τιμῆς. Προστίθῃσι δὲ καὶ ὡς ἐφάμιλλον τὸ τούτων ἀμάρτημα τῷ τοῦ προδότου Ἰούδα, οὕτωςι συλλογιζομένη· εἰ γὰρ ὁμοούσιον τῷ Υἱῷ τὸ Πνεῦμά ἐστι καὶ ὁμότιμον, κατακρίνεται δὲ ὁ Ἰούδας, τὸν Υἱὸν ἀποδόμενος ἀργυρίου, ἀνάγκη δὴ τοῦ καὶ τοὺς τὸ Πνεῦμα πιπράσκοντας, μὴ ἐλάττονας ἢ ἐκεῖνος τὰς εὐθύναις ὑπέχειν.

Ἐκ τοῦ βίου τοῦ Χρυσόστομου.

Ἀλλὰ γὰρ παρίτω καὶ ἡ τῆς Ἐκκλησίας σειρὴν, ἢ διὰ πάσης τῆς οἰκουμένης ἄδουσα λύρα, ὁ τὰ πνευματικὰ φάρμακα μᾶλλον παντὸς ἰατροῦ εἰδώς τε καὶ σοφῶς κερκινύς, ὁ θεῖος, φημί, Χρυσόστομος, ὡς ἂν ἡμᾶς κἂν τούτῳ διδάξῃ, ὅπως χρῆ τὸ

---

1) Ματθ. ε', 24.

αύστηρόν τῶν θείων κανόνων ἔσθ' ὅτε τῇ συμπαιδείᾳ παρακρινῶντας ὑποχαλαῶν· ἴσμεν γάρ ὅπως τοῦ χρυσοῦ τὰς χειροτονίας ἐκωνημένους, τῆς μὲν ἱερωσύνης ἐγύμνωσε, τὸ δὲ χρυσίον παρὰ τῶν τοῦ χειροτονήσαντος κληρονόμων ἠξίωσεν ἀπολαβεῖν, ἐπειδὴ τὴν ζωὴν ἐκμετρήσας ἐκεῖνος ἔφθασεν ἤδη, (Ἄντωνίνος οὗτος ἦν τῆς Ἐφεσίων ὁ πρόεδρος, ὁ τὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος δωρεὰν ὦνιον θέσθαι μὴ καταπτήξας). Ἄλλ' ὄρα μοι τῆς τοῦ ἁγίου συμπαιδείας τὸ περιόν· ἐξώμνυτο μὲν γὰρ ἐπὶ πολὺ πρότερον ἐκεῖνοι, ἢ μὴν ταῦτο πεποιηκέναι μηδέποτε· τοῖς δὲ φανεροῖς ἐλέγχοις δυσωπηθέντες, τόπων ὑπομιμνησκόμενοι καὶ καιρῶν, καὶ τῆς τοῦ χρυσοῦ ποσότητος, οὕτως ἔχειν ἀνωμολόγησαν ὑπερρον, διατεινόμενοι ὡς οὐ σκαιότητι γνώμης, ἀλλ' ἀκεραιότητι μᾶλλον καθυπαχθῆναι, τοιαύτην ὑπειληφότες τὴν συνήθειαν εἶναι, καὶ ἵνα τοῦ βουλευτηρίου, ᾧ περ ἤμεν ὑποτελεῖς, ἀπαλλαγείημεν, φάμενοι. Πρὸς ταῦτα ἡ οὐρανομήκης ἐκείνη ψυχὴ, καὶ τῶν τοῦ Θεοῦ οἰκτιρισμῶν εἴπερ τις ὑφηγητῆς γνησιώτατος, οὐκ ἀφορισμὸν πρὸς τῇ καθιρέσει ἐπήνεγκεν, ὡς οἱ θεοὶ κανόνες κρίσεως ἔχουσιν, οὐ τῆς Ἐκκλησίας ἀπέώσατο, (καὶ τοι τῆς μὲν ἐκουσίας ἐξομολογήσεως, ἐκασταχῆ τῶν εὐθυνῶν τὸ πλεῖστον ἀφαιρουμένης, τοῦ δὲ ἐλέγχου χαλεπωτέρας ταύτας ἐργαζομένου), ἀλλ' ἡμερότητι τὸ τῶν κανόνων κερίας ἀπότομον, εἴσω τοῦ θυσιαστηρίου τῶν ἁγιασμάτων αὐτοῖς μετέχειν ἐπέτρεψεν, ἰκανῶς ταύτη τὰς αὐτῶν οἰόμενος παρακαλέσαι ψυχὰς, τῇ τῆς ἱερωσύνης ὀδυνωμένας ἐκπτώσει.

Ἐκ τῶν Πράξεων.

Ἐν δὲ τῇ βίβλῳ τῶν Πράξεων ταῦτα γέγραπται· Θεασάμενος δὲ ὁ Σίμων, ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν Ἀποστόλων δίδοται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα, λέγων, ὅτι καμοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ ἂν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας, λαμβάνῃ Πνεῦμα ἅγιον. Πέτρος δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν· Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἶη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι 1), καὶ τὰ ἐξῆς.

1) Πράξ. Η', 18.

Ἡ δὲ τρίτη τῶν Βασιλειῶν, Καὶ οὐκ ἐπέστρεψεν Ἰεροβοάμ, φησὶν, ἀπὸ τῆς κακίας αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψε, καὶ ἐποίησεν ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ ἱερεῖς ὑψηλῶν· ὁ βουλόμενος ἐπλήρου τὴν χεῖρα αὐτοῦ· καὶ ἐγένετο τοῦτο τὸ ῥῆμα εἰς ἀμαρτίαν τῷ οἴκῳ Ἰεροβοάμ, καὶ εἰς ὄλεθρον, καὶ εἰς ἀφνισμόν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς 1). Τίς οὖν οὐκ οἶδε καὶ τὸν πάλαι Γιεζῆ, ὅπως τῷ προφῆτῃ μὲν Ἐλισσαίῳ διακονούμενος ἦν, ὡς ἡ τῶν Βασιλειῶν τετάρτη διέξεισιν, οἷα δὲ πέπονθεν ἐξ ὧν ἔδρασεν; Οὐχ ἦττον γὰρ διὰ κακίαν ἐκεῖνος, ἢ δι' ἀρετὴν ὁ διδάσκαλος, μικροῦ τοῖς πᾶσι γνωρίζεται. Χρήματα γοῦν τοῦ Νεεμάν τῷ προφῆτῃ πορίσαι προθυμουμένου, ἀνθ' ὧν τῆς λέπρας ἐξάντης δι' αὐτοῦ γεγένητο, κάκεινον τὴν εἰσφορὰν μὴ προσηκαμένου, ὁ Γιεζῆ καταλαβὼν ἀπιόντα τὸν Νεεμάν, καὶ τὴν φιλοχρηματίαν τῷ ψεύδει ἐπιλυγᾶσας, ὡς ἄρα ὁ διδάσκαλος αὐτῷ λαθεῖν ἐπιτάξεις, καὶ ταύτῃ τῶν ἐκεῖνου εἰληφῶς οὐκ ὀλίγα, κληρονόμος εὐθύς καὶ ἦς ἐκεῖνος ἀπήλλακτο λέπρας γεγένητο, αὐτὸ τοῦτο τοῦ προφήτου ἀρασαμένου.

Βασιλείου.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος, ἐν τῇ εἰς τὸν προφῆτην Ἡσαΐαν ἐρμηνείᾳ, ἐξηγούμενος τὸ, Νόμον ἔδωκεν εἰς βοήθειαν, ἵνα εἰπωσιν οὐχ ὡς τὸ ῥῆμα τοῦτο, περὶ οὗ οὐκ ἔστι δῶρα δοῦναι περὶ αὐτοῦ 2), ὅτι αἱ ἐγγαστριμυθοὶ, φησὶν, ἐπ' ἀργυρίῳ μαντεύονται· τοῦτο γὰρ ἔστι τὸ καταγέλαστον, ὅτι καὶ ἀργύριον αὐτοῖς τελοῦσι, μισθὸν τοῦ ψεύδους, οἱ ἀπατώμενοι. Τὸ δὲ ῥῆμα τοῦ νόμου οὐκ ἔστι τοιοῦτον, ὥστε δῶρα δοῦναι περὶ αὐτοῦ, ὅτι τὴν χάριν οὐδεὶς ἀποδίδοται· Δωρεὰν γάρ, φησὶν, ἐλάβετε, δωρεὰν δότε 3). Ὅρθως ὅπως ἠγανάκτησε Πέτρος ἐπὶ τῷ Σίμωνι, ἀργύριον ὑπὲρ τῆς τοῦ Πνεύματος χάριτος προσκομίσαντι; Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἶη, φησὶν, εἰς ἀπώλειαν, ὅτι ἐνόμισας τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ διὰ χρημάτων κτᾶσθαι 4). Οὐκ ἔστιν οὖν ὁ τοῦ Εὐαγγελίου λόγος ὡς τὰ πωλούμενα ῥήματα τῶν ἐγγαστριμύθων· τί γὰρ ἂν τις δοίη ἄξιον αὐτοῦ ἀντάλλαγμα;

1) γ'. Βασ. ΙΓ'. 33, 34.—2) Ἠσ. Η', 20.—3) Ματθ. Ι'. 8.—4) Πράξ. Η', 13.

Ἄκουε τοῦ Δαβὶδ διαποροῦντος καὶ λέγοντος· Τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων ὧν ἀνταπεδωκέ μοι 1); Οὐκ ἔστιν οὖν δῶρα δοῦναι περὶ τούτου ἀντάξι·α τῆς αὐτοῦ χάριτος· ἐν δῶρον ἀξιον, ἢ φυλακὴ τοῦ δωρηθέντος. Ὁ δούς σοι τὸν θησαυρὸν, οὐχὶ τιμὴν ἀπαιτεῖ τοῦ δοθέντος, ἀλλὰ φυλακὴν ἀξίαν τοῦ δεδομένου.

Νόμοι.

Εἴαν τις διὰ δόσεως χρυσοῦ ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς γένηται, ἢ ξενοδόχος, ἢ πτωχοτρόφος, ἢ νοσοκόμος, ἢ διοικητὴς εὐαγοῦς οἰουδήποτε οἴκου, ἢ ἐτέρου τινὸς ἐκκλησιαστικοῦ φροντιστῆς διακονήματος, καὶ ὁ δούς, καὶ ὁ λαβὼν, καὶ ὁ μέσος γενόμενος, τῆς ἱερωσύνης, ἢ τοῦ κλήρου, ἢ τῆς ἐμπιστευθείσης διοικήσεως, ἀπογυμνούσθωσαν 2).

Εἰ δέ τις τῶν ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν, εἴτε πρὸ τῆς χειροτονίας, εἴτε μετὰ ταῦτα, ἐκ τῶν ἰδίων πραγμάτων δοῦναι βουλευθείη τῇ Ἐκκλησίᾳ, εἰς ἣν ἐπεκηρύχθη, οὐ μόνον οὐ κωλύομεν, ἀλλὰ καὶ παντὸς ἐπαίνου ἀξιον κρίνομεν 3).

Περὶ κατονικοῦ, καὶ τῶν ὑπὲρ χειροτονίας διδομένων.

Ἐξ αὐτῆς τῆς κώμης, ἐν ἣ ἔστιν ἡ Ἐκκλησία, κατὰ ἀναλογίαν τῶν τόπων, κρίσει τοῦ ἐπισκόπου οἱ κληρικοὶ χειροτονήσθωσαν, καὶ τὴν οἰκείαν ἐπιγινωσκέτωσαν κεφαλαιτιῶνα· χάριν δὲ τοῦ τοιοῦτου κανονικοῦ, καὶ τῶν ὑπὲρ χειροτονίας διδομένων συνήθως, διορίζεται τὸ χρυσόβουλλον τοῦ αἰοδήμου βασιλέως Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ταῦτα· Τυποὶ γάρ, φησιν, ἡ βασιλεία μου, ἐπὶ τῇ χειροτονίᾳ τῶν ἱερέων, καὶ ἐπὶ τῷ κανονικῷ, τὸν παλαιὸν ἐνεργεῖν τύπον, καὶ μηδὲν ἐπὶ τῇ χειροτονίᾳ λαμβάνειν πλέον τὸν χειροτονούμενον τοῦτους ἐπίσκοπον, ἀλλ' ἢ μόνον τὰ ἐπτὰ χρυσὰ νομίσματα, ἧγον ἐν μὲν, ὅτε ποιεῖ αὐτὸν ἀναγνώστην, τρία δὲ, ὅτε χειροτονεῖ αὐτὸν διάκονον, καὶ ἕτερα τρία, ὅτε πληροῖ αὐτὸν ἱερέα. Ἐπιβεβαιοὶ δὲ τοῦτο καὶ τὸ συνοδικὸν ψήφισμα τὸ γεγονὸς ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Μιχαὴλ, ὃ καὶ ζήτει κατὰ τὸ 17. κεφάλαιον τοῦ

1) Παλμ. ΡΙΕ', 12. — 2) θ'. Βασ. Γ', 4. — 3) αὐτίθι.

παρόντος στοιχείου. Ωσαύτως καὶ ὑπὲρ τοῦ κανονικοῦ, ἀπὸ τοῦ ἔχοντος χωρίου τριάκοντα καπνοὺς, νόμισμα χρυσοῦν ἓν, ἀργυρᾶ δύο, κριὸν ἓνα, κριθῆς μολίδιους ἕξ, οἴνου μέτρα ἕξ, ἀλεύρου μολίδιους ἕξ, καὶ ὄρναις τριάκοντα. Ἀλλὰ καὶ ἕτερον συνοδικὸν σημείωμα γέγονεν ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Νικολάου, κελεῦον κατὰ τὸ τοιοῦτον χρυσόβουλλον δίδοσθαι τὰ κανονικά, καὶ τὰ ὑπὲρ χειροτονίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ΄.

Περὶ χηρῶν γυναικῶν.

Ζήτει τὸ α΄. Κεφάλαιον τοῦ Γ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λ΄.

Περὶ τῶν χλευαζόντων τοὺς ἀσθενῶς τοῦ σώματος ἔχοντας.

Ζήτα τὸ α΄. Κεφ. τοῦ Γ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑ΄.

Περὶ τοῦ ἁγίου χρίσματος, καὶ τίνας χρίονται μόνον τῶν προσερχομένων τῇ Ἐκκλησίᾳ αἱρετικῶν.

Ζήτει ἐν τῷ θ΄. Κεφ. τοῦ Μ στοιχείου κανόνα ζ΄. τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, καὶ ἐν τῷ α΄. Κεφ. τοῦ Β στοιχείου κανόνα μῆ. τῆς ἐν Λαοδικεῖᾳ Συνόδου, καὶ ἐν τῷ β΄. Κεφ. τοῦ Α στοιχείου κανόνα ζ΄. τῆς β΄. Συνόδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΒ΄.

Περὶ Χριστιανισμοῦ.

Καρθαγένης ρή΄.

Ὁ ρή. κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, τοὺς τὴν ἄσκησιν εἰσδεχομένους τῶν Χριστιανῶν, ἐλευθέρᾳ προαιρέσει καὶ αὐτε-

ξουσίῳ νομοθετεῖ προσιέναι τῇ πίστει, ἀλλὰ μὴ βία, μηδ' ἐξ ἀνάγκης· τὰ γὰρ τοιαῦτα οὐ βέβαια, οὐδὲ νόμιμα· αἰρετὴν γὰρ εἶναι δεῖ τὴν ἀρετὴν, ἀλλ' οὐ βεβιασμένην, ἢ ἀκούσιον Ἄ. σκησιν δὲ εἰπὼν, ἐνέφησεν, ὅτι πᾶσαν δεῖ τὸν Χριστιανὸν ἀρετὴν ἀσκεῖν, ἐγκράτειαν, καὶ σωφροσύνην, καὶ πρό γε τῶν ἄλλων, τὴν εἰς ἅπαντας ἀγάπην· ὡς ὅ γε μὴ ταύτη βιοῦς, ὀνόματι μόνον Χριστιανός, ἀλλ' οὐ πράγματι λέγεται.

Βασιλείου μεί.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ μεί. κανόνι, Ὁ τὴν τοῦ Χριστιανοῦ, φησι, προσηγορίαν εἰληφώς, καὶ διὰ τῆς τῶν ἐντολῶν παραβάσεως τὸν Χριστὸν ἐνουβρίζων, οὐδὲν ἐκ τῆς ἐπωνυμίας ἀπόνειπο μόνης, ἀδελφὰ τῷ μεγάλῳ φιλοσοφῶν Ἰακώβῳ, Τί τὸ ὄφελος, ἀδελφοί μου, φάσκοντι, ἐὰν πίστιν τις λέγη ἔχειν, ἔργα δὲ μὴ ἔχη· μὴ δύναται ἢ πῆσις σῶσαι αὐτόν 1); ὥσπερ γὰρ τῆς αὐγῆς τῶν ἀρετῶν ἐν ἡμῖν ἀστραπτούσης δοξάζεται ὁ Θεός, κατὰ τὸ, Λαμπρῶν τὸ φῶς ἡμῶν ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων 2), καὶ τὰ ἐξῆς, οὕτω τοῦ ζόφου προσαναχρωνύντος ἡμᾶς τῶν παθῶν, βλασφημεῖσθαι τὸν Θεὸν συμβαίνει παρὰ τοῖς ἔθνεσι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΓ'.

Περὶ χωρεπισκόπων.

Ζήτησι τὸ λά'. Κεφάλαιον τοῦ Ε στοιχείου.

---

1) Ἰάκ. Β', 14. — 2) Ματθ. Ε', 16.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Ψ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.**ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.***Πῶς δεῖ ψάλλειν καὶ εὐχεσθαι.*

Ζήτει τὸ λε΄. Κεφ. τοῦ Ε στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.*Περὶ ψαλτῶν καὶ ἀναγρωστῶν.*

Ζήτει ἐν τῷ θ΄. Κεφ. τοῦ Ε στοιχείου κανόνα κγ΄. τῆς ἐν Λαοδικεῖα Συνόδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.*Ὅτι πρὸς τοὺς ψευδομάρτυρας τῶν αἰρετικῶν
οὐ δεῖ ἀπιέναι.*

Ζήτει ἐν τῷ β΄. Κεφ. τοῦ Α στοιχείου κανόνα τῆς ἐν Λαοδικεῖα Συνόδου θ΄. καὶ λδ΄.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.*Ὅπως αἱ ψῆφοι γίνονται τῶν μελλόντων χειροτονεῖσθαι.*

Ζήτει τοῦ Χ στοιχείου Κεφάλαιον α΄. καὶ β΄.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Ω ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Τίνα δεῖ ὠρᾶριον φέρειν.

Ζήτησι ἐν τῷ θ΄. Κεφ. τοῦ Ε στοιχείου κανόνας τῆς ἐν Λαοδικαίᾳ Συνόδου κβ΄. καὶ κγ΄.

ΔΟΞΑ Τῷ ΘΕῷ Εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν 1).

---

1) Ἐν δὲ τῷ χειρογράφῳ 1375 ἀναγινώσκειται· Ἐτελειώθη ἡ παροῦσα βίβλος διὰ χειρὸς ἐλαχίστου Κυρίλλου ἀρχιερέως τοῦ Ναυπακτίου, ἔτους ζμθ΄, ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ δ΄.

Ε Λ Ε Γ Χ Ο Σ

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΞ ΤΟΜΟΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ
ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ,

Συνταχθεὶς ὑπὸ

ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ Κ. ΡΑΛΛΗ.

(Οἱ ἀλφάβητικοὶ ἀριθμοὶ ἐμφαίρουσι τοὺς τόμους,
οἱ δὲ ἀραβικοὶ, τὰς σελίδας).

- Ἄαρών, δικαιολόγησις τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ διαγωγῆς αὐτοῦ. Δ. 83.
Ἄβουδάτιος, ἐπὶ τῆς ὑπατείας αὐτοῦ ἐν Ἰππῶνι Ῥηγίῳ σύνοδος. Γ. 393.
Ἄγαμος, σωφρονεῖτω, ἢ γαμείτω ἐννόμως. Δ. 399. πότε σεμνόν; 269.
Ἄγάπαι Α. 131. Σ'. 75. — μὴ ποιεῖν ἀγάπας ἐν ἐκκλησίᾳ, ἢ ἐν Κυρια-
καῖς. Α. 131. Β. 476. Γ. 495. 407. Σ'. 266. 348. — μὴδὲ μέ-
ρος ἐν αὐταῖς λυμβάνειν. Α. 132. — τί ὁ καταφρονῶν τῶν ἐκ
πίστεως ἀγάπας ποιούντων, καὶ μὴ θέλων συγκοινωνεῖν αὐτοῖς;
Α. 132. Γ. 407. Σ'. 76. — τοὺς εἰς ἀγάπην καλῶμένους μὴ μέ-
ρη αἴρειν. Γ. 494.
Ἄγία Πη, ἐκ τοῦ θεοῦ. Γ. 564. — οἰκοδομεῖ, αὐτόθι.
Ἄγασπιος καὶ Βαγάδιος, ἀντιποιοῦνται ἀμφοτέροι τῆς ἐπαρχίας Βόσρων.
Γ. 625.
Ἄγαρηνοί, νήπια ὑπ' αὐτῶν αἰχμαλωτισθέντα εἰ βαπτιστέα. Β. 497.
Ἄγγελικοί, αἵρεσις. Γ. 202. Σ'. 69.
Ἄγγελῖται, αἵρεσις Σ'. 69.
Ἄγγελοι, ἢ μάρτυρες, Τί ὅταν τις καταλίπη τι τούτοις; Α. 401 —
ἀπαγορεύεται τὸ ἀγγέλους ὀνομάζειν. Γ. 201.
Ἄγια δωρσά (ὄρα Μετάληψις). εἰ χρὴ ἐσθίειν ὑψωμένας προσφορὰς τοὺς
ταύτης κεκωλυμένους; Δ. 425. προσφέρεται ἀπὸ νησιῶν. Γ. 446.
Ἄγια Τριάς, κηρυκτέα. Γ. 299.
Ἄγιασμός, ἔστιν ἄξιον γίνεσθαι ἐν οἰωδῆποτε ἀγγελίῳ; Ε. 374. — οὐ πι-
πράσκεται. Β. 356.
Ἄγιον, τὸ παρὰ γνώμην ἱερέων γαγονός ἱερὸν οὐκ ἔστιν ἱερὸν, ἀλλὰ δ-

- γιον. Α. 90.— μὴ πέμπεσθαι εἰ, τὰς παροικίας λόγω εδλο-
γιῶν. αὐτ. καὶ Γ. 183.— τὰ μὴ ἱερωθέντα ἄγια καὶ πωλοῦνται
καὶ ἀγοράζονται. Α. 91.— οὐ πάντα τὰ ἄγια εἰσὶ καὶ ἱερά. Δ. 450.
- Ἄγιον Ὄρος, δίκαια τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ, Ε. 131.
- Ἄγκυρα, Β. 168. 172.— σύνοδος ἐν— Γ. 20— προτέρα τῆς ἐν Νικαίᾳ
Β. 114.
- Ἄγορὰ καὶ πρᾶσις. Σ. 76.
- Ἄγρος ἐπισκοπῆς ἢ μοναστηρίου ἀνεκποίητος. Β. 592. Ὅρα Πρᾶγμα.
- Ἀγγιᾶλου Μιχαήλ, Σ. 343.
- Ἀγχιστεία, ὀρισμός. Ε. 359. 390. Σ. 126.
- Ἀγγόνι, Δ. 386.
- Ἀγωγή Ἑβραεως· τί ὁ συκοφαντικῶς κινήσας αὐτήν; Α. 229.
- Ἀγῶν, πέντε εἶδη. Δ. 133.— περὶ τῶν παραπηδῶντων εἰς τὸν ὠδίνον-
τα τοῦ μαρτυρίου ἀγῶνα. Δ. 25.— τί οἱ μετὰ ζήλου μὲν εἰς τὸν
ἀγῶνα ἐλθόντες, ἠττηθέντες δὲ καὶ ἐπὶ τούτῳ ὀδυρόμενοι; 34.
ὅρα Πίστις.
- Ἀδάμ, ὑπὸ τοῦ θεοῦ οὔτε θνητὸς ἐπλάσθη, οὔτε ἀθάνατος. Γ. 561.
- Ἀδελφότης, ὁ ἀγαθόμενος ἀδελφίδην καὶ θεῖαν οὐ κληραῦται. Β. 26.
- Ἀδελφόμεικτος, ἐπιτίμιον αὐτοῦ. Δ. 222. 238. 405.
- Ἀδελφοποιία, ἀπηγορευμένη. Ε. 400. Σ. 126.
- Ἀδελφός, τί οἱ οὖσιν ἀδελφοῖς, ἢ ἀδελφαῖς γαμούμενοι; Β. 26. 312.
364. Γ. 71. Δ. 154. 240.— εἰ ἔξεστιν ἀγαθέσθαι εἰς γάμον δύο
ἀδελφίς; Δ. 360. 265.— μὴ λαμβάνειν δύο ἀδελφοὺς δύο πρωτεξα-
δέλφους. Α. 282. Ε. 11.— λαμβάνειν. Ε. 11. 45. 156. 341.—
μηδὲ θεῖαν καὶ ἀνεψιάν. 19.— λαμβάνειν δὲ νόμφην καὶ ἀνδρα-
δέλφην. 82.— ἔτι δὲ καὶ τὴν θυγατέρα τινὸς καὶ τὴν ἀνεψιάν τῆς
γυναίκος αὐτοῦ. 100.— πρὸς δὲ καὶ θεῖαν πρωτεξαδέλφην καὶ
ἀνεψιάν ἐξ ἑτέρου πρωτεξαδέλφου. 389.
- Ἀδιάθετος, πότε δεκτέον τὰς ὑπὲρ αὐτῶν γεναρμένας εὐποιίας. Δ. 427.
- Ἀδριανουπολίται, τοῖς αἵμασι τῶν ζώων χρῶνται. Β. 463.
- Ἀδρουμετινὴ σύνοδος. Γ. 393.
- Ἄδυτον, ὅρα Θυσιασιτήριον.
- Ἄζυμα Β. 329.— ἑορτὴ Ἰουδαϊκὴ Β. 91.— μὴ λαμβάνειν ἄζυμα παρ'
Ἰουδαίων. Γ. 206.— μυστικὴ θυσία δι' ἀζύμων. Β. 91.— ἐπι-
μερισμός τῶν παρὰ Λατίνους. Γ. 183. Σ. 308.— τὰ Λατίνων ἱε-
ρουργούμενα κοινὰ λυγίζονται, ἢ ἄγια; Ε. 430.— μετέχειν ἀζύ-
μων τῆς παλαιᾶς θυσίας ἐστίν, οὐ τῆς καινῆς διαθήκης. Δ. 409.
- Ἀηδία, ἢ ἐμπάθεια. Β. 127.
- Ἄηρ, τί τοῖς δακτύλοις τύπτειν; Β. 451.
- Ἀθανάσιος, κανονικὰ αὐτοῦ. Γ. 369. Δ. 67.— ἐπιστολὴ πρὸς Ἀμμοῦν.
Δ. 67.— ἑορταστικὴ. 78.— πρὸς Ρουφιανόν. 82.

Ἀθηνῶν ἐπίσκοπος. Β. 380.

Ἀθίγγαναι, τίνες λέγονται; Β. 445. 458.

Ἀθληταί, ἡ τούτων τέχνη οὐκ ἔστι παιγνική, οὐδ' ἀτιμοποιός. Α. 392.

Ἀθύρα ἐπίσκοπος. Γ. 439.

Αἰκύτιος ἐπίσκοπος, καθαιρεθεὶς καὶ καταναίσχυντῶν κατακρίνεται. Γ. 472.

Αἰλία, μεταγενέστερον ὄνομα τῆς Ἱερουσαλῆμ, δοθέν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ. Β. 130.

Αἰμομιξία, ἐπιτίμιον τοῦ εἰς ἀδελφὴν ἢ νύμφην ἀσχημονήσαντος. Α. 303 Δ. 222. 238. 408. 410. 439. — μὴ ἔῃν ἀτιμωρήτους τοὺς ταύτη ἀλόντας. Ε. 123.

Αἰρεσις, ὀρισμός. Α. 264. Δ. 89. — παιδοποιίας (ὄρα Ὑποκατάστασις) — λόγος περὶ αἰρέσεων τοῦ πατριάρχου Γερμανοῦ. Α. 339. — ἀναθεματισμός τῶν αἰρέσεων. Β. 165. 168.

Αἰρετικὸς, τίς ἐστι; Α. 35. 264. Β. 184. Γ. 365. Δ. 476. Σ'. 57. — εἶδη αὐτῶν. Α. 262—264—268. 340—368. Β. 118. 133. ἐπ. 158. 164. 165. 176. 181. 187. 190. 216. 292. 302. ἐπ. 373. 529. 531. ἐπ. Γ. 119. 176. 275. 276. Δ. 89. 197. 351. 398. 407. 408. 473. Ε. 88. 90. 203. 209. 307. 446. 452. — προσερχόμενοι βαπτίζονται, τινὲς δὲ μόνον χρίονται. Α. 129. 273. Β. 181. Γ. 176. 417. Δ. 473. Ε. 614. — οἱ πενόμενοι οὐ λαμβάνουσι τὰ ἀξιωματικὰ ἀπὸ τῶν διακαστηρίων, ἢ τῶν ἐκκλησιῶν. Α. 155. — οὐ καταμαρτυροῦσιν ὀρθοδόξου. 178. Γ. 596. — ἀπαγορεύεται αὐτοῖς τὸ εἰς ἐκκλησίαν εἰσιέναι. Α. 270. Γ. 176. Δ. 404 — ἡ κομητήριον. Γ. 179. — οὐ μαρτυρεῖ. Β. 364. 505. 529. — τί ὁ προσποιηθεὶς ὀρθοδοξίαν ὑπὲρ τοῦ τυχεῖν τιος; Α. 242. — δίκαια κληρονομίας αὐτῶν καὶ τῶν παίδων αὐτῶν. 243. 262. Γ. 365. — οἱ ἐπίσκοποι οὐ καταλιμπάνουσιν αὐτοὺς κληρονόμους. Γ. 505. — τοὺς αἰρετικοὺς παῖδας δύνανται οἱ γονεῖς ἀποκληροῦν. Α. 243. — κωλύονται ἔχειν προνόμια, ἢ διδάσκειν, ἢ κληρικὸς ποιεῖν, ἢ στρατεύεσθαι κτλ. 262 — δίκαια τῶν αἰρετικῶν παίδων τῇ ὀρθοδοξίᾳ προσιδόντων. 244 — οὐ λαμβάνουσιν ἀκίνητα ἀπ' ἐκκλησίας. 245. — τί ἂν τις ποιήσῃ καταγώγιον τῆς αὐτοῦ αἰρέσεως; αὐτ. — τί ἂν τις ἐνεφύττωσεν, ἢ ἐξεμίσθωσέ τι αἰρετικῶν; αὐτ. Γ. 366. — οἱ εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν προσερχόμενοι κληροῦνται, εἰ ἱκανοὶ εἰσιν. Α. 273. Β. 103. 133. 158. Δ. 474. περὶ τῶν μετανοούντων. Α. 274. Δ. 107. Σ'. 57. — πῶς δεκτέον τοὺς προσερχομένους τῇ ὀρθοδοξίᾳ; Β. 187. 529. Δ. 398. — ἀπαγορεύεται τὸ συναλλάττεσθαι γάμον αἰρετικοῖς. Α. 263. Β. 251. 471. Γ. 180. 198. 364. Δ. 439. 476. — οἱ εἰς πίστιν ἐπιστρέφοντες ὀφείλουσιν ἀναθεματίσαι πᾶσαν αἵρεσιν. Γ. 176. — μὴ λαμβάνειν εὐλογία;

αίρετικῶν. 198. Δ. 459. — μηδὲ συνεύχεσθαι τούτοις. Β. 81. Γ. 198. μὴ συνεορτάζειν, μηδὲ ἄζυμα παρ' αὐτῶν λαμβάνειν, μηδὲ κοινωνεῖν τῇ αὐτῶν ἁθρότητι. Γ. 206. Δ. 82. 459. — μητροπολίτης προστεθεὶς αἰρετικοῖς ἐκπίπτει. Β. 192. — αἰρετικὸς ἱερεὺς κοινωνήσας μετὰ πιστῶν, καὶ πάλιν αἰρεσιώτης γενόμενος ἐπιστρέφων οὐχ ἱερᾶται. Δ. 470. — οὐ θεμιτὸν τελεῖσθαι τέκνων ἀναδοχὰς ὑφ' αἰρετικῶν. 476. — ἀκολουθία γιγνομένη εἰς τοὺς ἐκ Λατίνων ἐπιστρέφοντας. Ε. 143. — καὶ μετὰ θάνατον ἀναθεματίζονται. 211. 212. — εἰ ἕξιστιν αὐτοῖς κτελεῖν ἐκκλησίας ἐν αἷς πόλεσιν οἰκοῦσιν. 415. — νόμος Θεοδοσίου κατὰ τῶν χειροτονούντων καὶ χειροτονουμένων αἰρετικῶν. Γ. 529. — νόμοι πολιτικοὶ κατ' αὐτῶν. Σ. 74.

Ἄισχρά αἰτία τὰ διδόμενα οὐκ ἀντιστρέφονται. Β. 576.

Ἀιχμαλώτος. Σ. 78. — τὰ πρὸς ἀνάρρυσιν αἰχμαλώτων καταλιμπανόμενα ἔρρωται. Α. 102. — τίς ὀφείλει ὑπουργῆσαι τῷ πράγματι; 102. 104-105. — εἰ ἐπιτιμᾶται ἢ ὑπὸ βαρβάρων βιασθεῖσα αἰχμαλώτος; Δ. 45. 395. — τί οἱ τοὺς διαφυγόντας αἰχμαλώτους βία κατέχοντες; 59. 396. — τί οἱ ὁμοφρονήσαντες τοῖς βαρβάροις; 60. 394. 396. — οἱ τὰ τῶν αἰχμαλωτισθέντων ἀρπάζοντες πράγματα ἐκκήρυκτοι. Δ. 52.

Ἄκαθαρτον, ἐπιτίμιον τοῦ γενομένου ὕδατος, οἴνου, ἢ ἐλαίου, ἐνθα ἔπενσεν ἀκάθαρτόν τι. Δ. 445.

Ἄκελδαμά, τιμὴ αἵματος. Δ. 282.

Ἄκερσεκόμης, ὁ μὴ καρεῖς. Β. 407.

Ἄκέφαλοι, οἱ Σεβηριανοί. Σ'. 65.

Ἄκοινωνήτος, εἰ κοινωνεῖ μέλλων ἀποθανεῖν; Α. 334. Β. 143. Δ. 314. 393. — τί οἱ πούτω συνευχόμενοι; Β. 14. 126. — οὐ παραδέχεται παρ' ἄλλου, ἢ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἐπισκόπου. Β. 15. 42. 43. Γ. 138. 266. 316. 379. — τοὺς ἄλλοι ἀκοινωνήτους μὴ διατρέψει ἐν Κωνσταντινουπόλει. Β. 269. — τί ὁ εἰπὼν κοινωνικόν, ὃν οἶδεν ἀκοινωνήτον. Β. 270. Γ. 587. — οὐ κατηγορεῖ. Γ. 595. Σ'. 226. — τί ἂν ὁ ἐν Ἀφρικῇ ἀκοινωνήτος μεταβῆ πέραν θαλάσσης πρὸς κοινωνίαν; Γ. 554. ὁ πρὸ τοῦ ἀκουσθῆναι κοινωνῶν, καταδεδίχασται. Γ. 379. — καὶ ὁ ἀβάπτιστος. Δ. 362. — καὶ ὁ μὴ συνιουργῶν. Β. 150. — ὁ ἐπὶ τρεῖς κυριακὰς μὴ κοινωνῶν ἀφορίζεται. Β. 13.

Ἄκολουθία εἰς τοὺς ἐκ τῶν Λατινικῶν αἱρέσεων ἐπιστρέφοντας Ε. 143.

Ἄκρoασις, ἔνδον τῆς πύλης. Δ. 66.

Ἄκρωμένοι. Β. 144. — ἐν τῷ νάρθηκι ἴστανται. Δ. 66.

Ἄκρωτηριαζόμενος, ὄρα Εὐνοῦχος.

Ἄκροῦδιτα, στρωμαί, Β. 476. Σ', 76.

- Ἄλανία, ἐπίσκοπὸς. Γ. 283.—Ἄλανοὶ τῆς Ποντικῆς. αὐτ.—μητροπολί-
της. Β. 370.
- Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοποι διὰ χρημάτων χειροτονοῦσι τὸν Μάξιμον. Β.
176.—θρόνος τρίτος τὴν τάξιν. 387.—διχόνοια τῆς Ἰωμαϊκῆς
πρὸς τὴν Ἀλεξανδρινὴν ἐκκλησίαν. Γ. 547.—πατριάρχου δι-
καιοδοσία. Ε. 522—μετὰ λώρου λειτουργεῖ. Α. 449.
- Ἀλέξιος, πατριάρχης. Γ. 97.—διατάξεις αὐτοῦ. Ε. 20-37.—μοναστή-
ριον ἐπώνυμον αὐτοῦ Β. 675.—Κομνηνός, αὐτοκράτωρ. Γ. 508.
Δ. 251. Σ'. 275.—διατάξεις αὐτοῦ. Ε. 280-291.—νόσος
τῆς συζύγου αὐτοῦ Ζωῆς. Δ. 251.—Ἀλεξιακὰ κατηχομενεῖα.
Γ. 440.
- Ἄλογεύομενοι Α. 334. Γ. 53. Δ. 110. 220. 308. 405. 430. Σ'. 78.
—τίσι συνευκτέον; Γ. 56.
- Ἄλύπιος, ἐπίσκοπος. Γ. 290. 593.
- Ἀμαλήκ. Β. 609.—νέος. αὐτ.
- Ἀμαθοῦντος ἐπίσκοπος, Γ. 324.—καθαίρεσις ἄκυρος. Γ. 324.
- Ἄμαρτία, ποσαπλή. Α. 204. Δ. 112.—πολυειδής. Β. 449. 551.—
πῶς μετρεῖται τὸ ἔλεος; 553.—ἐπὶ ἁμαρτίας τέσσαρες βαθμοί.
Γ. 75.—τίς πρὸς θάνατον, καὶ τίς οὐ; Δ. 99. 173. 191. 206.
Β. 345. 352.—τίνα εἰσὶ τὰ τῆς ἐπιθυμίας ἁμαρτήματα; Δ.
308.—πότε οἱ ἁμαρτήσαντες προσδέχονται; Γ. 173.—ἐπι-
τίμιον τοῦ συνεγνωκότος τινὲ τῶν ἁμαρτημάτων καὶ μὴ ὁμο-
λογήσαντος. Γ. 68. Δ. 230.—τίτλος καὶ χρόνος τῶν ἁμαρτη-
μάτων. Δ. 404.—δεῖ ζητεῖν εἰ κατὰ τύχην ἁμαρτία τις ἐγένε-
το, ἢ ἐκ προνοίας. Α. 200.—ὁ ἐπιμένων τῇ ἁμαρτίᾳ ἀνίατον πά-
σχει τραῦμα Δ. 242. Σ'. 365.
- Ἀμασειᾶς ἐπίσκοπος Βασιλείος. Γ. 21.
- Ἄμβων, τίσις ἔξεστιν ἐπ' ἄμβωνος τοὺς θείους λόγους τῷ λαῷ ἀποφω-
νεῖν; Β. 379. 645. Γ. 185. Δ. 447. Σ'. 80. 329.
- Ἄμβλωθρίδια, Β. 518. Σ'. 199.—ποινή τῶν διδόντων. Β. 518. Ὅρα
Ἐκτροσις.
- Ἀμέλεια ἀσύγνωστος. Β. 176.
- Ἀμετανόητος ἐπισπᾶ τὴν τῆς συκῆς κατάραν. Δ. 13.
- Ἄμμοῦν, μοναχός. Δ. 13. 67.
- Ἄμμων, ἐπίσκοπος. Γ. 625.
- Ἄμνος, οὐ δεῖ γράφεσθαι ἀντὶ τοῦ Χριστοῦ. Β. 492.—διατὶ αἵματι
ἀμνοῦ αἰ φλιαὶ τῶν οἰκίων τῶν Ἑβραίων ἐγρίοντο; αὐτ.
- Ἄμυκλῶν ἐπίσκοπος, Νικόλαος Μουζάλων. Γ. 427.
- Ἀμφιάσματος μεταβολὴ πότε ἐπιτιμᾶται. Γ. 109. Σ'. 197—ἐξαιρέσις αὐτ.
- Ἀμφιβάλλειν, διαφέρει τοῦ ἐναντιοῦσθαι. Β. 200.
- Ἀμφιλόχιος, Ἰκονίου ἐπίσκοπος. Δ. 88.—κανονικὰ αὐτοῦ. Γ. 369.—

- Βασιλείου ἐπιστολαὶ πρὸς αὐτόν. Δ. 88. 138. 257.
- Ἄμφισθητήσεις κανονικαὶ ἀναφύμεναι ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ. Α. 143.
- Ἄναβαπτίζειν, ἀπηγόρευται. Α. 126. Β. 62. 65. Σ'. 112. Γ. 375. 419.
— τίνες μόνον ἀναβαπτίζονται; Δ. 89. 197. Β. 62. 116 —
187. 189. 529. Γ. 176. Σ. 61.
- Ἄναγνώστης οὐ γίνεται ἤττων γ'. ἐτῶν. Α. 66. — κατὰ δὲ τὸ Ἰου-
στινιάνειον δίκαιον ἰκανὰ τὰ γ'. αὐτ.—ὄφρεια αὐτοῦ. Ε. 410. Σ'.
80. 329.—μὴ προσκυνεῖν τῷ δήμῳ. Α. 156. Γ. 342.—ὁ δευτε-
ρογαμῶν μὴ προκοπέτω, μὴ μὴν καὶ τριτογαμέτω. Α. 211.
Β. 23. — κυβέων ἢ μεθύων (ὄρα Κληρικός). — μὴ φορεῖν
ὠράριον. Γ. 192. — ἔξεστιν αὐτῷ γαμετὴν λαμβάνειν. 342.
— τί ὁ τῆ αὐτοῦ μνηστῆ συναλλάξας, ἢ κλεψιγαμήσας; Β. 33.
251. 339. Γ. 309. 369. Δ. 225.— τί ὁ ἔνεκα πορνείας ἐκβλη-
θεὶς καὶ αὐθις χειροτονηθεὶς; Δ. 346. — οὐ προκάθηται, οὐδὲ
μνημονεύεται πρὸ τῶν ἱερέων. 494. διατὶ ἡ τάξις αὐτῶν. Β. 316.
- Ἄνάδοχος, οὐκ ἄγει εἰς γάμον τὴν ἰδίαν ἀναδεκτὴν, οὐδὲ τὴν ταύτης μητέ-
ρα, ἢ θυγατέρα. Α. 303.—οὐδὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. 304. (ὄρα Γάμος)—
οὐ κωλύονται αἱ γυναῖκες ἀναδέχεσθαι ἐκ τοῦ ἀγίου βαπτίσμα-
τος τέκνα. Ε. 380.
- Ἄνάδους, τὸ βάπτισμα διὰ τριῶν — καὶ καταδύσεων. Β. 66. Σ'. 113.
- Ἄναθεμα, ὀρισμός. Β. 711. Γ. 97. Σ'. 16, 80. — ἀναθεματισμὸς
Ναυάτου κτλ. Β. 135. Γ. 100. καὶ ἐπ.—τῶν αἰρέσεων Β. 165.
- Ἄνάθημα, Σ'. 80.—τελεῖ ὑπὸ ἐπισκοπικὸν δίκαιον. Β. 650.—ὁ δωρού-
μενος οὐκέτι δεσπόζει. Β. 649. Ὅρα Σκεῦος.
- Ἄναίμακτος, ὄρα Θυσία.
- Ἄνάκρισις, οὐ κρατεῖ ἐπὶ εὐνούχων. Α. 54.
- Ἄναπαλαίω, τί λέγεται. Δ. 29.
- Ἄναπίπτειν ἐν ἐκκλησίᾳ ἀπαγορεύεται. Β. 476. Σ'. 76.
- Ἄνάστασις, τίνι ὥρᾳ γέγονε. Δ. 1. μὴ κλίνειν γόνυ ἐν ταῖς κυριακαῖς.
Β. 516.—τρίημερος Β. 515.—περὶ τῶν ἀρνούμενων αὐτήν. αὐτ.
- Ἄναστασίου Πάπα Ῥώμης περὶ Δονατιστῶν. Γ. 474. 478.
- Ἄνατολή, τίνος ἔνεκα πρὸς ἀνατολὰς εὐχόμεθα; Α. 114. 142. Δ. 283.
- Ἄνατόλιος, ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως. Β. 286.
- Ἄναφορὰ ἀγία. Α. 115. — μὴ γίνεσθαι παρόντων αἰρετικῶν. 120. 268.
Δ. 336.
- Ἄναχειροτόνησις, ἀπαγορεύεται. Α. 63. Β. 87. Γ. 419. ἐξαίρεσις. Β. 161.
- Ἄναχωρητικὸς βίος, Β. 402. — δοκιμασία. 401.
- Ἄναψηλάφησις ψήφων ἐπισκόπων. Α. 180.
- Ἄνδρόνικος, Παλαιολόγος. Ε. 333. Σ. 326.
- Ἄνηθος, πότε συγγινώσκειται, καὶ πότε οὐ, καὶ τίς ὁ μετὰ τὴν ἥδην
χρόνος ἐστί. Α. 128.

- Ἄνῆρ, πότε οὐ δύναται κινεῖν περὶ τῆς πρὸ τοῦ γάμου βιαίας τῆς παρθένου φθορᾶς; A. 215.—μὴ συλλουέσθω γυναίξί. 326. B. 484. Γ. 197. Σ'. 195. οἱ ἀπὸ τῶν γαμετῶν ὑποχωρήσαντες καὶ ἐν ἄλλοτρίᾳ διάγοντες ἀφορίζονται. E. 115. — μὴ ἀπολύειν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐκτὸς λόγου πορνείας. B. 507.—ὁ πειραθεὶς ἔχειν δύο γυναῖκας, μοιχός 510 — διασπᾶ τὸν γάμον, ὅταν ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐπίτηδες ἀποβάλλῃ. 520. — μοιχευόμενος οὐ καταλείπτει ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ. Δ. 120 140. 149. 179. 239. B. 63. 505. Γ. 62. 548. — τί ὁ καταλειφθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ; Δ. 179. B. 505. — τί ὁ γαμήσας μετὰ τὸ ἀφαιρεθῆναι τὴν ἄλλοτρίαν; Δ. 181. ἐπιτίμιον τοῦ καταλιμπάνοντος τὴν σύζυγον καὶ ἐτέραν ἀγαγομένου. Δ. 120. 165. 179. 181. 239. 340. 404. Γ. 62. B. 63. 505. — τί ὁ ἔχων γυναῖκα δαιμονῶσαν; Δ. 341. — ἀνῆρ, οὕτινος ἡ γυνὴ ἐκ δεινῆς ἀσθενείας διεχειρίσατο ἑαυτὴν, ἱερᾶται; Δ. 496. — κεφαλὴ τῆς γυναικὸς. Γ. 114. Σ'. 374.
- Ἀνθέμιος, ὑπατεύοντος αὐτοῦ σύνοδος ἐν Καρθαγένῃ. Γ. 534.
- Ἀνιόντες, τίνες; Σ. 127. — βαθμοί. 125.
- Ἀνοιξία, B. 582.
- Ἀνόμοιοι, οἱ Εὐνομιανοί. B. 168.
- Ἀντίγραφα Κυριλλοῦ Ἀλεξανδρείας πρὸς τὴν ἐν Ἀφρικῇ σύνοδον. Γ. 615.
- Ἀντίδωρον, Γ. 128.
- Ἀντιμίσιον. Σ. 80. — ἐὰν κατ' ἄγνοιαν πλυθῇ οὐ κοινοῦται. Δ. 427. B. 580. — ἐπέχουσι τόπον καθιερωμένων ἀγίων τραπεζῶν. E. 416. 441 443. — ὑπὸ τίνων γίνονται; 442. — ἔτυμολογία. 444. Σ. 262.
- Ἀντιόχεια, θρόνος τέταρτος. B. 387. — σύνοδος ἐν—114. Γ. 122. — δικαιοδοσία τοῦ πατριάρχου. B. 129. Γ. 147. E. 523.
- Ἀντίπανα, B. 365.
- Ἀντωνῖνος, ἐχειροτόνει ἐπὶ χρήμασι Δ. 385.
- Ἀξίωμα, ἐπάγεται αὐτεξουσιότητα. A. 77—79. τάξις τῶν ἐκκλησιαστικῶν. E. 409. 534. — οὐ λαμβάνει τις ἥτινων κ'. ἐτῶν. A. 67. κατὰ τί κρείττω τῶν βασιλικῶν. B. 323. — οὐκ εἰσὶ τῆς ἐξουσίας τῶν ἐπισκόπων, ἀλλὰ τῶν κανόνων. Γ. 386.
- Ἀξιωματικός, πότε βασανίζεται; A. 192. 199.
- Ἀπαλλοτριώσεις μοναστηριακῶν. B. 592. Ὁρα Μοναστήριον.
- Ἀπαρχαί, πότε καὶ τίνι ἕξοσι προσφέρειν; B. 6. Γ. 400.
- Ἀπειθῆς τῷ οἰκείῳ ἐπισκόπῳ. A. 179. Γ. 136.
- Ἀπελεύθερος, οὐ κατηγορεῖ. Γ. 596.
- Ἀπηγορευμένον, ἴσον ἐστὶ μαθεῖν καὶ διδάσκειν ὅπερ ἀπηγορευμένου ἐστὶ. A. 191.
- Ἀπίριος, πρεσβύτερος. Γ. 603.

- Ἄπιστος, οὐ βαπτίζεται πρὸ τοῦ ἱκανῶς κατηχηθῆναι. Β. 119. — τίς οὕτω λέγεται; Γ. 395. — οὐκ εἰσέρχεται εἰς ἐκκλησίαν. Ὅρα Αἰρετικός.
- Ἄπληστία, πάντων κακῶν μητέρα εἶναι. Γ. 306. Δ. 320. Ὅρα Πλεονεξία.
- Ἀποδημία ἐπισκόπου ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ πότε κολάζεται; Α. 150. Β. 489. 696 Γ. 263. Σ'. 81.
- Ἀπόκαρσις, Β. 381. ἢ τοῦ χειροτονουμένου γυνὴ οὐκ ἀναγκάζεται ἀποκαρῆναι Β. 424. Ε. 324. — ἂν ἱερατικός ἀποκαρῆς, τῆς ἐκ γυναικὸς αὐτοῦ μεινάσης ἐν τῷ κόσμῳ, προάγεται εἰς ἱερωσύνην. Ε. 405. — ἐν ἀσθενείᾳ Γ. 89. — τῆς γυναικὸς τοῦ μέλλοντος ἐπισκόπου. Σ'. 190.
- Ἀποκατάστασις, πότε σβέννυται; Α. 105. — καθαιρεθέντος. Γ. 427.
- Ἀποκίρυκτος υἱός. Δ. 51. Σ'. 326.
- Ἀπόκρως, Β. 89. — ἐρμηνεία τοῦ εὐρίσκειν αὐτήν. Γ. 490. Σ'. 418.
- Ἀποκρισιάριοι, ἔξεστιν αὐτοῖς τῶν μοναστηρίων ἐξέρχεσθαι. Α. 257. — σωφρονίζονται, τοὺς ἀπλουστέρους ταρασσόντες. αὐτ.
- Ἀπόκρυφα βιβλία. Β. 77.
- Ἀπολλιναρισταί. Α. 264. Β. 165. 187. 303. 529. Δ. 398. Ε. 447. Σ'. 61.
- Ἀπόλλων, ἐπίσκοπος, Δ. 344.
- Ἀπολυτικά ἐπιστολαί. Α. 154. Β. 213 Γ. 367. 555. Σ'. 91. 97.
- Ἀποστάται. Α. 321. Δ. 97. Σ'. 51. — ὁ ἀπὸ Χριστιανοῦ γεγόμενος Ἰουδαῖος δημεύεται. Α. 195. 321. — δίκαια τοῦ τρίτου κατὰ τοῦ ἀποστάτου. αὐτ. — οὐ συναναστρέφεται τοῖς πιστοῖς, οὐ μαρτυρεῖ, οὐ διατίθεται, οὐ κληρονομεῖ, οὐ δωρεῖται, οὐκ ἔχει μετάνοιαν. αὐτ. — τίς ἡ ἐξάρεσις ὡς πρὸς τὴν μετάνοιαν; αὐτ. καὶ Γ. 415. Ὅρα Ἀρνησίθρητος.
- Ἀπόστολοι, κανόνες αὐτῶν. Β. 1. — διδαχὴ. Δ. 80. — ἰσχύς τῶν κανόνων. Β. 308. — ἀπηγόρευται ἡ ἀνάγνωσις τῶν διαταγῶν αὐτῶν. Β. 111. 308.
- Ἀποτροφή τῆς μεταλίψεως. Γ. 426.
- Ἀποτακτεῖται, ἀναβαπτίζονται. Δ. 197. — οὐχί, ἀλλὰ μὲν μόνον χρίονται. Β. 487. — μιᾶ ψήφῳ τοῖς Καθαροῖς καὶ Ἐγκρατίταις καὶ Ὑδροπαραστάταις ὑπόκεινται Δ. 90.
- Ἀραβιανός, ἐπίσκοπος. Γ. 625.
- Ἀργίας ἡμέραι. Δ. 401.
- Ἄρειος, Α. 344. Β. 113. 302. Ε. 569. — Ἄρειανοί. Β. 487. 529. Δ. 398. Ε. 449. Σ'. 60.
- Ἀρζουτή, Γ. 423. — Ἀρζουτιανοί 431.
- Ἄριστεροί, οἱ Σαββατιανοί. Σ'. 61.
- Ἄριστηνός, προσεκλήθη ὑπὸ τῆς συνόδου ἀποσχέσθαι τοῦ δικαιοδοτικοῦ ὄρφικίου Β. 9.

Ἄριστοφάνους κωμικά. Β. 449.

Ἄρκτητρόφος. Β. 443. Σ'. 356.

Ἄρμενιοί, οἷνῳ μόνῳ κέχρηται ἐν τῇ μυστικῇ τραπέζῃ Β. 373. 381. 545. Σ'. 320. — εἴψουσι κρέα ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ. Β. 543. — ἐσθίουσι τυρὸν καὶ ὠὰ ἐν τοῖς σάββασι καὶ ταῖς κυριακαῖς τῆς τεσσαρακοστῆς. Β. 436. — νηστεύουσι τὴν τετάρτην καὶ παρασκευὴν πρὸ τῆς ἀποκρέω καὶ τὴν τυροφάγον. Β. 89. — εἰ κωλύονται κτίζειν ἐκκλησίας ἐν αἷς πόλεσιν οἰκοῦσι; Ε. 415. — παρ' αὐτοῖς ἱερατεύουσι μόνοι οἱ ἐξ ἱερατικοῦ γένους καταγόμενοι. Β. 379.

Ἄρμενόπουλος. ἀνατροπὴ τῶν ἀναγεγραμμένων παρ' αὐτῷ ἀναθεματισμῶν. Ε. 127.

Ἄρνησίθρησκος. Σ. 49. — ὁ μετανοῶν προσδέχεται, ἀλλ' οὐ κληροῦται. Β. 138. — πῶς μετανοητέον τοῖς ἐκουσίως παραπεπτωκόσι; 137. Δ. 434. — πῶς τοῖς ἕνεκα βλασάνων. Δ. 433. — πῶς τοῖς διὰ τὴν τῆς ἡλ. κίας μικρότητα; αὐτ. — ἐν τῷ τέλει τοῦ βίου ἀξιούσθω τῶν ἀγιασμάτων. 404. 433. ὄρα Χριστός.

Ἄρνησίχριστος. Β. 80. 138. Γ. 21.—22. 43. Δ. 23. 233. Σ'. 51.

Ἄρνός, συμβοσκηθήσεται λύκος μετὰ ἀρνουῦ. Γ. 202.

Ἄρπαγή. μείζων τῆς μοιχείας. Α. 218. 304. — ἡ ἀρπαγεῖσα οὐ δύναται γαμεισθαι τῷ ἄρπαγι, οὐδὲ συναινοῦντος τοῦ πατρός. 216. 303. Β. 279. Β. 495. — ἐὰν οἱ γονεῖς συγχωρήσωσιν, ἐξορίζονται. Α. 216. — πῶς τιμωρεῖται ὁ ἄρπαξ δούλης, καὶ πῶς ὁ ἐλευθέρας; 216. Β. 279. 521. Δ. 169. 189. 209. — τίς ἡ διαφορὰ μετὰ — δούλης καὶ ἐλευθέρας; Δ. 150. 169. 189. 209. — ὁ εἰδοποιήσας δούλος ἀρπαγὴν παρθένου ἐλευθεροῦται. Α. 215. — τίσιν ἔξειστι φονεύειν τοὺς ἀρπαγας, ἢ τοὺς βοηθοῦντας αὐτοῖς; 214. 216. — ἀποδράντας αὐτοὺς τίνες ζητοῦσι; αὐτ. — τίς λαμβάνει τὰ τοῦ ἀρπαγος, ἢ τοῦ βοηθήσαντος αὐτῷ πράγματα; 219 — πῶς τιμωρεῖται ὁ ἀρπάζων, ἢ πειραθεὶς ἀρπάσαι παρθένον ἱεράν; 214. 219. Δ. 416. — τὰ τοῦ ἀρπαγος πράγματα λαμβάνει τὸ μοναστήριον. Α. 214. — εἰ δὲ διακόνισσά ἐστιν ἢ βιασθεῖσα, τὸ μὲν μοναστήριον λαμβάνει τὴν κυριότητα, αὐτὴ δὲ τὴν χρῆσιν τῶν πραγμάτων. αὐτ. — τὰ αὐτὰ καὶ ἐκοῦσά τις τῶν γυναικῶν ἀρπαγῇ. 215. — ἐὰν ἀρπαγῇ ἢ μνηστῇ τοῦ υἱοῦ μου, κινῶ τὸν περὶ βίας νόμον. αὐτ. — ὁ λέγων παρὰ δούλου τὴν αὐτοῦ γαμετὴν ἀρπαγῆναι, τοῦ δούλου κατηγορεῖ. αὐτ. — τί ὁ ἀρπάζων δούλην ἀλλοτρῆαν εὔσαν πόρνην. 218. 304 — ἡ γαμηθεῖσα τῷ ἄρπαγι οὐ κληρονομεῖ αὐτόν. 219. — ὁ ἀκουσίως ἀρπάσας κόρην καὶ βιασάμενος, ἀφοριζόμενος κατεχέτω. Β. 88. Δ. 150. 157. 159. 169. Σ. 101—

- μεμνηστευμένης. Γ. 61. Δ. 150. 169. 182. 189. 209. Σ'. 101.
 τὸ ἐξ ἀρπαγῆς κέρδος ὀλεθριώτερον τῆς πράξεως τοῦ Ἄχαρ. Δ.
 33. 396. 403. — ἀλλοτρίων. Δ. 58. Σ'. 98. — τί οἱ ἀρπάσαν-
 τες τὰ τῶν ὁμοφύλων ἐν τῇ τῶν βαρβάρων ἐπιδρομῇ; Δ. 395.
 — τῶν μὴ ἀνηκουσῶν ἐκκλησιῶν. Σ'. 98.
- Ἄρραβῶν, πότε ἀποδίδεται ἀπλοῦς, πότε διπλοῦς; Α. 249. 272. Σ'. 76.
- Ἄρρενοκοιτία. Α. 304. Δ. 410. 520. 308. Σ'. 104. — πῶς κολάζεται;
 αὐτ. — πῶς προσδέχεται; Δ. 400. — ὁ καθ' οὐ ἐπράχθη, τῆς
 ἱερωσύνης ἀπείργεται. 442. — μὴ ἔαν ἀτιμωρήτους τοὺς ταῦ-
 τη ἀλόντας. Ε. 423.
- Ἄρρητοποιός. Δ. 400.
- Ἄρτος, εἰς τύπον τοῦ Κυριακοῦ σώματος, Γ. 400. — διατί χειρίζεται
 τοὺς τελευτήσασιν ἀρχιερεῦσι. Β. 496.
- Ἀρχιεπισκοπὴ πρώτης Ἰουστινιανῆς, ἧτοι Βουλγαρίας. Α. 64. — προνό-
 μια αὐτῆς. Β. 219—223. — τίνες ἐτιμήθησαν εἰς μητροπόλεις;
 498. — ὅτι δέκα ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Ἑλλάδι. 600.
- Ἀρχιερεὺς, ἄκων οὐ χειροτονεῖται. Γ. 454. — ἀμέμπως βιοῦν. Β.
 709. — τίνα κοινὰ τοῖς ἀρχιερεῦσι, καὶ τίνα ἰδικά; Γ. 442. —
 ὁ ἀπολέσας τὸν θρόνον αὐτοῦ βοηθεῖται ἐν μοναστηρίῳ. Β. 636.
 παραιτούμενος τοῦ θρόνου, δύναται κρατεῖν τὴν ἀρχιερωσύνην; Β.
 243. — μόνοις αὐτοῖς δέδοται τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν. αὐτ. Σ'. 370.
 — τίσι δέδοται τιμωρεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς; Β. 744. — ἀποδημία.
 697. — τύπον Ἀποστόλων πληροῦσι. Γ. 344. Ὅρα Ἐπίσκοπος.
- Ἀρχισυνάγωγος. Δ. 382.
- Ἄρχοντες, Σ. 105. — ἐπιβλέπουσι τὰ ἱερά. Α. 89. — ἀναζητοῦσι τοὺς
 ἱεροσόλους. 109. — τοὺς ἀρπαγας. 214 καὶ 216. — τιμωροῦν-
 ται μὴ ἐπιτιθέμενοι τοῖς μητροπολίταις καὶ ἐπισκόποις, ὑπερ-
 τιθεμένοις ποιεῖν τὰς συνόδους. 155. — τίνα παραφυλάττουσι;
 202. — οὐ δύνανται ἀνατρέπεῖν τὴν ὑπ' αὐτῶν ὀρισθεῖσαν ποινὴν.
 231. — οὔτε αὖξιν ἢ μειοῦν. 233. — ἐκτὸς διὰ βασιλικῆς προ-
 σταγῆς. αὐτ. — τὰ κατὰ μέρος διαλαλούμενα δύνανται καὶ τε-
 λείως ἀναιρεῖν καὶ ἐναλλάσσειν. 234. — πῶς τιμωρεῖται ὁ ψι-
 ρομαθὴς γῆμαι ἄκουσαν κέρην, ἢ ἀκόντων τῶν γονέων; 278. — προ-
 νοῦσι μὴ παραβαίνεσθαι τὰ περὶ παιγνίων νενομοθετημένα. 328.
- Ἀρχοντίκια. Β. 322. Γ. 396. — ὅτι θεθμοὶ εἶσι. Δ. 206.
- Ἀσέβεια, περὶ τῶν ἐξ αὐτῆς προσερχομένων. Δ. 399.
- Ἀσεβής, ὅτι καὶ μετὰ θάνατον ἀναθεματίζεται. Ε. 211—212.
- Ἀσέλλος, τοποτηρητῆς τῆς Ἐκκλησίας Ῥώμης. Γ. 286.
- Ἀσθενής, μὴ χλευάζειν αὐτούς. Α. 327. Β. 74. Σ'. 481. — οὐ νηττεύει.
 Δ. 336. ὁ μέλλων ἀποθανεῖν κοινωνεῖ καὶ μετὰ τὸ φαγεῖν. 428. —
 τῷ ἐπιζητοῦντι τὸ σχῆμα, ἢ τὸ ἅγιον βάπτισμα, χρὴ διδόναι ἀνο-

- περθέτως. Α. 424. Δ. 429. — πῶς χειροτονεῖται; Α. 52.
- Ἐσχίσεως ὑπόθεσις πρὸς ὑπερηρινίαν καὶ κινισμόν. Γ. 417. Σ'. 509.
- Ἐσκητής, Β. 484. — διαφορά — καὶ κληρικῶν. αὐτ. — ἔξεστι παντὶ τὸν ἄσκητικὸν ἐλέσθαι βίον. 408.
- Ἐσκήτρια, ἢ μονάστρια, οὐ προσομιλεῖ γάμῳ. Β. 257. — δι' οὐδεμίαν ἀγωγὴν ἐκ τοῦ ἰδίου μοναστηρίου ἔλκεται, ἀλλὰ δι' ἐντολέως κρίνεται. Α. 176. 177.
- Ἐσσυρτανὸς Ἐπάγγελος. Γ. 394.
- Ἐσπασμὸς, σύμβολον ἀγάπης. Γ. 189.
- Ἐστρολόγος. Α. 188. 321. Β. 443. Γ. 205. Σ'. 356. — οὐ κληροῦται, Γ. 205. — τί εἰ ἐρωτηθεὶς εἶποι κλέπτῃ τὸν μὴ ὄντα; Α. 497.
- Ἐστρονομία, ἀπηγόρευται. Α. 266. Δ. 511.
- Ἐσυλον τίσιν οὐ δίδεται; Β. 538.
- Ἐσωτος οὐ χειροτονεῖται. Δ. 427.
- Ἐταξία ἐκκλησιαστικὴ τί λέγεται; Β. 702.
- Ἐτιμα πρόσωπα οὐ κατηγοροῦσι. Γ. 596.
- Ἐτικῶν ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστολή. Γ. 616.
- Ἐγούστίνος, ἐπίσκοπος. Γ. 593.
- Ἐδδιανοὶ, σχισματικοί. Γ. 200.
- Ἐδρήλιος, ἐπίσκοπος Καρθαγένης. Γ. 286. 394. — ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἀδρηλιανοῦ σύνοδος ἐν Ἀντιοχείᾳ. Γ. 4.
- Ἐτεξούσιος. Γ. 398. — ὁ δοῦλος οὐκ ἔτι πρὸ πάσης χειροτονίας αὐτεξούσιος γίνεσθαι. Α. 84. — τὰ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἀρχοντικά αὐτεξουσίους ποιῶσι τοὺς ὑπεξουσίους. αὐτ. Γ. 396.
- Ἐτοκέφαλοι ἐκκληστίαι. Β. 471. Ε. 455. 513.
- Ἐτομολῶ. Δ. 29.
- Ἐτούργια, τὰ εὐπρόσοδα κτήματα. Β. 593. — ἀνεκποίητα. αὐτ.
- Ἐφένδρῳ. Δ. 7. Σ'. 406. ὄρα Γυνὴ καὶ Ἐκκλησία.
- Ἐφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, τίς ἡ ἔννοια τῆς ῥήσεως ταύτης; Γ. 568. 570.
- Ἐφεις, ὄρα Ἐξομολόγησις.
- Ἐφίλικες Σ'. 107.
- Ἐφορίζομενοι. Α. 183. Δ. 444. — οὐ κατηγοροῦσι. Γ. 595. — κατὰ τί διαφέρουσι τῶν ἀδέκτων; Β. 47. — οἱ διὰ βίου — οὐδὲν ἀπεικάσει καθηρημένων 418. — εἰ δίδεται μεταλαβεῖν τοῖς ἐν τῷ θανάτῳ τοῦτο ζητοῦσι; 443. — ἐκ τίνων αἰτιῶν τις ἀφορίζεται; Α. 184. οἱ συνευχόμενοι τούτοις ταυτοκατάκριτοι. Β. 45. — καὶ οἱ δεχόμενοι αὐτούς. 45. 46. 42. 124. 705. Γ. 438. 267. 346. 379. — οἱ ὑπὸ τῆς Ῥώμης — εἰσὶ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ τὰγάπαλιν. Β. 705. — ὁ τὴν ἀδικίαν θεραπεύσας συνίσταται τοῖς πιστοῖς. Δ. 354. — τί εἰ ἱερουργήσει ἀφωρισμένος ἱερεὺς; Ε. 416.

Ἄφορισμός. Β. 17. Σ'. 407. — ἐπισκόπου, ἢ πατριάρχου. Β. 345. —
 πότε ἐπιτεῖται; Β. 17. Γ. 138. — πῶς λύεται, θανόντος τοῦ
 ἀφορίσαντος; Β. 43. — μὴ ἀφορίζειν ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε. Γ.
 604. — καινὸν εἶδος. Γ. 497. Σ'. 407.

Ἄφροι, οἱ Καρχηδόνοι. Γ. 19.

Ἄχαρ, ὁ τοῦ Ζαρά ἐκ τῆς προνομῆς λαβὼν λιθοβολεῖται. Δ. 53.

Ἄχιλλεύς, εἶδος βασιλικοῦ παιγνίου. Β. 426.

Β.

Βαγάδιος οὐ κανονικῶς καθηρέθη ὑπὸ δύο ἐπισκόπων, Γ. 256.

Βαζαριτανοί. Γ. 439.

Βαθείως ὄρθρου, Δ. 2. Σ'. 426.

Βαθμοί, συγγενείας. Α. 280. Ε. 32. 36. 37. 40. 397. 421. Σ. 125.

οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἢ τὰ ἀξιώματα. Β. 24. ἔκπτωσις ἀπὸ τοῦ —
 Β. 195. — προβιάζεται τις καὶ ἄκων. Γ. 385. Ὅρα Γάμος.

Βάκχαι. Β. 449. 586.

Βάκχος, παρ' Ἑλλήσι θεὸς ἔφορος τῆς μέθης. Β. 586. — μὴ ἐπιδοῶν
 τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν ταῖς ληνοῖς. Β. 448. — ἑορτὴ αὐτοῦ τὰ Διο-
 νύσια, 450.

Βαλανεῖον, αἰσχροκερδὲς ἐπιτήδευμα τὸ προσηλασθῆαι αὐτῶν, Β. 344. —
 ἐπιτίμιον τῶν γυναιξὶ συλλουομένων. Β. 483. Σ'. 195.

Βαλλίζειν, ὀργεῖσθαι, ἀπηγόρευται τοῖς χριστιανοῖς ἐν τοῖς γάμοις. Γ. 219.

Βαλσαμῶν, ἔπη αὐτοῦ. Α. 2. — πρόλογος εἰς τὸν νομοκάνονα. Α. 31.
 ἔρμηνεῖα εἰς τοὺς ἀποστολικούς κανόνας, Β. 3. καὶ ἐπ. — εἰς
 τοὺς τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων. Β. 114. καὶ ἐπ. — εἰς τοὺς
 τῶν τοπικῶν. Γ. 2. καὶ ἐπ. — εἰς τοὺς τῶν Πατέρων Δ. 6. καὶ
 ἐπ. — ἀποκρίσεις εἰς τὰς κανονικὰς ἐρωτήσεις Μακαρίου. Δ.
 447. — μελέται αὐτοῦ. Δ. 497. — Ἰωάννου τοῦ Κίτρου κρίσις περὶ
 τῶν κανονικῶν ἀποκρίσεων καὶ τῶν λοιπῶν συγγραφῶν τοῦ Βαλ-
 σαμῶνος. Ε. 418.

Βάμματα ἐξαρτώμενα τῶν ἄρκτων. Β. 443.

Βάπτισμα, νέον ἄνθρωπον ποιεῖ. Β. 137. — τῆς ταφῆς καὶ τῆς Ἀνα-
 στάσεως τοῦ Χριστοῦ τύπος. Γ. 213. — ὅθεν ἐγένετο τῷ με-
 γάλῳ σαββάτῳ. Γ. 212. — κώλυμα πρὸς γάμον προσώποις
 τισίν. Ε. 139. 247. 426. — καὶ ὁ σταυρὸς βάπτισμα λέγεται.
 Β. 62. — ὀφείλει γίνεσθαι κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου διάταξιν. Α.
 421. Β. 65. 66. Σ'. 112. — τί βάπτισμα δεκτόν; Δ. 89. —
 τύποι αὐτοῦ. Δ. 284. — ἡ εὐλογία τοῦ ὕδατος ἐκ τῆς παραδόσεως
 αὐτ. — ἐπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις μόνοις ἐφεῖται βαπτίζειν.
 Β. 66. — ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ μοναχῶ. Δ. 431. — καὶ Χριστια-

νῷ. αὐτ. — εἰ βαπτίζει ἱερεὺς κοινωθεὶς, ἐλλείπει ὀρθοδόξου ; 434 α'. — ὅτι ἐν βάπτισμα. Γ. 375. — πρὸ τοῦ βαπτίσματος ὀφείλει τις δοκιμάζεσθαι. Β. 117. — τοὺς βαπτιζομένους μανθάνειν τὴν πίστιν. Α. 121. Β. 485. Γ. 214. Ε. 381. — οἱ βαπτιζόμενοι χρίονται μύρω. Γ. 215. Σ'. 113. — διατί ; αὐτ. — τὰ νεογνὰ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν βαπτίζονται. Γ. 561. — περὶ τῶν πρὸ τοῦ βαπτίσματος ἡμαρτηχότων. Α. 122. Β. 117. Γ. 43. Δ. 146. 345. 362. — περὶ τοῦ ὑπ' ἄσεθεὺς βαπτισθέντος. Β. 62. — περὶ τοῦ ἐξ Ἰουδαίων. Σ. 122. — πῶς βαπτίζειν τοὺς ἔλληνας μικροὺς ὄντας, καὶ πῶς τελείους ; Α. 121. — τοὺς Σαμαρείτας ; 122. — τοὺς δαιμονῶντας ; Γ. 129. Δ. 332. — τοὺς νοσοῦντας ; Α. 124. Γ. 88, 129, 214, 412, Δ. 107. Β. 380. — ὅτι βαπτίζονται οἱ ἀγνοοῦντες εἰ ἐβαπτίσθησαν. Α. 122. Β. 496. Γ. 488. — καὶ ἡ κυοφοροῦσα. Α. 124. Γ. 79. — τὸ ἔμβρυον οὐ συμβαπτίζεται αὐτῇ. Γ. 79. — καὶ οἱ παρ' αἰρετικοῖς βεβαπτισμένοι. Β. 62. 87. Γ. 2. 215. — τινὲς δὲ μόνον χρίονται. Β. 187. — ἡ γυνὴ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς καθάρσεως αὐτῆς οὐ βαπτίζεται. Α. 130. Δ. 7. 334. — περὶ τῶν οἷς ἢ μὴ δεόντως βαπτισθέντων, καὶ τοὺς ἀσθενεῖς μὴ βαπτιζόντων. Α. 126. Β. 62. 65. 66. — μὴ βαπτίζειν ἐν εὐκτηρίοις οἴκοις. Β. 374. 438. 687. Γ. 3. Ε. 31. — ἄλλως ἢ νεαρὰ τοῦ Λέοντος. Β. 372. — μὴδὲ τοὺς μετὰ δύο ἐβδομάδας τῆς Μ'. προσελθόντας. Γ. 212. — μὴδὲ τοὺς νεκροὺς. Γ. 352. — ἀναδοχὴ ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος Β. 428. Σ'. 138. — τοὺς βαπτίζοντας μὴ ἀπαιτεῖν χρήματα. Δ. 471. — οἱ γονεῖς μὴ βαπτίζέτωσαν τὰ ἑαυτῶν ἔκγονα. Ε. 247. — ἐπιτίμιον τῶν γονέων, ὧν ἀμελεία τέθνηκεν ἀβάπτιστον τέκνον. Δ. 443. — τοὺς βαπτίζοντας μὴ ἀπαιτεῖν χρήματα. 471. — ὁ βαπτιζόμενος ἐνδύεται τὸν Χριστὸν Β. 535 — ἀκοινώνητος καὶ ὁ ἀβάπτιστος. Δ. 362. — (ὄρα Αἰρετικός). εἰς πόσον καιρὸν ὀφείλει βαπτίζεσθαι τὸ παιδίον ; Ε. 369. — ἔστιν ἄξιον ἀναδέχεσθαι τὰ τῶν παίδων παιδία ; 371. — ἢ τὸν ἱερέα βαπτίζειν τὸ τέκνον αὐτοῦ ; 372. — ἐὰν εἷς ἐκ τῶν πολλῶν ἀδελφῶν ἀναδέξηται παιδίον, πάντες λέγονται σύντεκνοι ; αὐτ. — τὸ τῶν αἰρετικῶν ἀπόβλητον. 614 — εἰ βαπτίζονται οἱ ἐξ αἱρέσεως ἐπιστρέφοντες εἰδωλοῦται ; Γ. 2. — ὁ προσφάτως βαπτισθεὶς οὐ κληροῦται. Γ. 174. — ὁ ἐν νόσῳ βαπτισθεὶς οὐ γίνεται πρεσβύτερος. Γ. 88. Σ'. 115. — ἂν ὁ νόσῳ ἢ ἄλλως ἀφρημένος τοῦ νοῦ βαπτίζεται ; Γ. 412. Σ'. 115.

Βάρβαροι, τί οἱ ἐγκαταλεχθέντες τούτοις καὶ ἄτοπά τινα κατὰ τῶν ὁμοφύλων τολμήσαντες ; Δ. 60. 396. — περὶ τῶν εὐρόντων τὰ ὑπ' αὐτῶν καταλειφθέντα ; 64. 396. — οὐκ ἐξὸν κερδαίνειν τὰ πράγ-

- ματα τοῦ ὑπὸ βαρβάρων καταδιωκομένου. 396.
- Βάτανοι, ἀπαγορεύονται τοῖς ἐπισκόποις. Γ. 436. — περὶ τῶν ἑνεκα βατάνων ἐξομοσάντων. Δ. 14. 245.
- Βασιανός, ἐπίσκοπος Ἐφέσου. Γ. 428.
- Βασίλειος, ἐπίσκοπος Ἀμασείας. Γ. 20. — κανονικαὶ ἐπιστολαὶ τοῦ Μεγάλου. Δ. 89. — ἀσκητικαὶ διατάξεις. Δ. 170. — Γορτυναίων τῆς Κρήτης ἐπίσκοπος ἐκπροσωπῶν ἐν τῇ Σ'. οἰκουμενικῇ Συνόδῳ τὸν Πάπαν, ὑπογράφεται μετὰ τοὺς τέσσαρας Πατριάρχας ὡς ληγάτος. Β. 323. Σ'. 24.
- Βάσιλεύς, ὅτι χριστὸς Κυρίου. Β. 467. Γ. 44. Σ'. 423 — δύναται ποιεῖν μεταθέσεις κληρικῶν. Β. 23. 428. — οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ἀμείβειν τοὺς θρόνους. Ε. 274. — εἰσέρχεται εἰς τὸ θυσιαστήριον. Β. 468. — ἀπολαύει ἀπάντων τῶν ἀρχιερατικῶν προνομίων ἐκτὸς τοῦ ἱερουργεῖν. Ε. 429. — οἱ κατ' αὐτοῦ ὄπλα ἐγείροντες ἀναθεματιστέοι Γ. 97. — περὶ τοῦ ὑβρίζοντος αὐτόν. Α. 343. Β. 108. — οὔτε νόμοις οὔτε κανόσιν ὑπόκειται. Γ. 349. — τὰ προστάγματα αὐτοῦ λέγονται πραγματικοὶ τύποι. Β. 247.
- Βασιλικὰ, ἡ Ξ'. βιβλία τῶν νόμων. Δ. 451.
- Βασιλικὴ ἐξουσία, ὅτι πάντα ποιεῖν ἠδύνατο. Γ. 336. — καὶ προνόμια ἐκκλησιαστικά δίδειν, ἢ ἀφαιρεῖσθαι. Β. 262. Σ. 275.
- Βασιλικῆς Σκευῆς Ἐκκλησία. Γ. 526.
- Βάσκανος ὀφθαλμὸς, Β. 444.
- Βέθηλα, ὀρισμός. Α. 89.
- Βελλιάνειον δόγμα Β. 469.
- Βενεφίκιον, τί λέγεται ; Β. 442.
- Βεσένης ἐπίσκοπος. Β. 95.
- Βερονίχης ἐπίσκοπος. Γ. 625.
- Βηκένης Ἐκκλησία. Γ. 449.
- Βῆμα, τίνες λέγονται τοῦ βήματος ; Β. 484. — τίνες οἱ ἐκτὸς τοῦ βήματος ; αὐτ.—οἱ τοῦ βήματος ὀμνύουσι δι' ἐγγραφῆς, οἱ δ' ἐκτὸς τοῦ βήματος, κατὰ λαϊκούς. αὐτ.
- Βῆρος, σηρικὸν ὕφασμα. Γ. 408.
- Βηρυτός, Β. 287.
- Βία, ἀφαιρεῖ τὸν καταλογισμὸν, Γ. 28.
- Βιάνωρ, ὀρκισθεὶς ἂν πράττη τὰ τῶν ἱσρέων. Δ. 438. Σ'. 289.
- Βιβλία, τίνα σεβάσματα καὶ ἅγια ; Β. 409. — τίνα ἀπόβλητα ; Δ. 431. 514. — τὰ τῶν αἰρετικῶν κατέσθωσαν. Α. 266. Ε. 80. — οὐ διαίρῳνται μετὰ τῶν κληρονόμων. Α. 267. — περὶ τοῦ ἀναγινώσκοντος ἐπ' ἐκκλησίας ψευδεπίγραφα. — Β. 77. 140. Ε. 81. — τί δ' διαφθείρων τὰ ἱερά, ἢ δίδων ταῦτα πρὸς τὸ διαφθερῆναι ; Β. 464. — περὶ τοῦ ἀποκρύπτοντος τὰ κατὰ τῶν ἀγι-

- ων εικόνων. Β. 585. — τίνα τῶν τῆς Γραφῆς ἀναγινώσκειν ; Β. 409. 308. Γ. 224. 225. 368. Δ. 78. 363. 365. 397. — εἰ δεῖ ἀναγινώσκειν τὰ λεγόμενα, Διδασκαλῖαι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ Ὁράσεις τοῦ ἁγίου Παύλου ; Δ. 449. — καὶ τὰ πάθη τῶν μαρτύρων. Γ. 415. — μὴ ἀναγινώσκειν τὰ μαθηματικά. 511. — μὴδὲ τὰ νεοφανῆ ἄνευ δοκιμασίας τῆς ἐκκλησίας. Ε. 81. — μὴδὲ τὰ Χρυσομάλλου. αὐτ. — περὶ τοῦ συγγράφοντος ἀσεβῆ. αὐτ.
- Βιβλιοκἀπηλοι**, ὅτι οὐκ ἔξεστι πωλεῖν αὐτοῖς ἐπὶ ἀπαλοιφῇ τὰ τῆς Γραφῆς βιβλία. Β. 464. — ἐξαιρέσεις. 465.
- Βίκτωρ**, ἐπίσκοπος σφαγείας. Γ. 558.
- Βύβλος**, ἐπισκοπή. Β. 287.
- Βλάξ**, ἤγουν προβατώδης, χρόνῳ δοκιμαζέσθω. Δ. 400.
- Βλαχερνῶν**, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ σταφυλαὶ προσφέρονται τῷ πατριάρχῃ Β. 5.
- Βόγ**, Βουλγαριστὶ ὁ Θεός. Σ. 65.
- Βογόμυλοι**. Α. 191. Β. 68. Ε. 83. 88. 90. 452. — αἵρεσις αὐτῶν. Γ. 49. 116. Ε. 85.
- Βονιφάτιος**. Γ. 369. — διάδοχος Ζωσίμου Πάπα Ῥώμης. Γ. 705.
- Βοράδος**, Δ. 58.
- Βόστρων** ἐπισκοπή. Γ. 625.
- Βοτὰ**, ἑορτὴ τοῦ Πανός. Β. 448.
- Βότρως** ἐπισκοπή. Β. 287.
- Βουλγαρίας** ἀρχιεπισκοπή, αὐτοκέφαλος Β. 171. Ε. 265. Σ. 258.
- Βουλευτῆς**, τίσι τιμωρίαις οὐχ ὑπόκειται ; Α. 233.
- Βούλησις** τελευτῶντος βεβαία ἔστω. Α. 99.
- Βρέθιον** Β. 649. — τῶν κεφαλαίων. Γ. 534. 535.
- Βρέφος** βαπτισθὲν θηλάζεται παρὰ τῆς αὐτοῦ μητρὸς ἔτι ἀκαθάρτου ; Ε. 372. — ἐπιτίμιον τῶν ἀποπνιγόντων αὐτὰ καθ' ἕνους. Δ. 443. Ε. 400. — ὧν ἀμελεία ἀπέθανον ἀβάπτιστα. Δ. 443. — τῶν ἐκτιθεμένων αὐτά. αὐτ. καὶ Ε. 148.
- Βροῦμος**, ἐπίθετον τοῦ Διονύσου. Β. 449.
- Βρουμάλια**, ἑορτὴ τοῦ Διονύσου. Β. 449.
- Βρωμάτων** διαφορά. Δ. 257. — τίνων ἀπέχεσθαι ; Β. 81.—δρα Μιαροφαγία.
- Βυζάνκιον**, ἐπισκοπή. Γ. 522.
- Βυζάντιον**, ἄλωθρὸν ὑπετέθη Πειρινθίοις. Β. 173.

Γ.

- Γάγγρα**, μητρόπολις Παμφλαγονίας. — Σύνοδος ἐν — Γ. 96.
- Γάλα**, οὐ προσφέρεται ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. Β. 4.

Γαλλόνιος τοποτηρητής, Γ. 595.

Γαμβρός συμφθειρόμενος τῇ ἑαυτοῦ πενθερᾷ. Α. 279. Δ. 440. Ε. 442.

Γαμετή, τίς ἔγκυρος δωρεὰ πρὸς αὐτήν; Α. 98. — πότε δεῖ ἀπέχεσθαι αὐτῆς διὰ τὴν κοινωσίαν; 420. — εἰ φαρμακὸς, λύεται ὁ γάμος. 193. — ἄλογος ἀποβολὴ τῆς ἀπροίκου. 298. — ἀποβολὴ τῆς δαυμονιζομένης. 335. Δ. 340. — ἐπὶ τῇ ὑπὸ δοῦλου ἀρπαγῇ αὐτῆς κατηγορία. Α. 215.

Γάμος, ὁρισμός. Δ. 188. Σ'. 153. — ὅτι τίμιος. Γ. 100. — ἡλικία Ε. 35. 285. — ἂν ἰβησιάζῃ τῆς κόρης κυροῦται, Δ. 183. — οὐ γίνεται ἄνευ συναίνεσεως τῶν γονέων ἢ δεσποτῶν. Α. 310. Β. 38. 105. Δ. 182. 185. 189. Σ'. 154. — καὶ τῶν συναπτομένων. Α. 310. Δ. 154, Σ'. αὐτ. οὐκ εὐλογεῖται ὑπὸ μοναχοῦ, οὔτε ἐν μοναστηρίῳ. Ε. 367. — οὐ γίνεται λάθρα. Ε. 254. — ὁ ἀθέμιτος οὐ βεβαιοῦται. Β. 363. — παράδειγμα Μελίμου ζητοῦντος ἀποστῆναι. Δ. 352. — γάμοι ἄθεστοι. Δ. 162. — περὶ τοῦ ἀγγολῆ ἀθέσμου γάμου περιπαρέντος κληρικοῦ. Β. 361. — τῷ μοναχῷ ἢ κληρικῷ ἀπηγόρευται. Β. 318. Σ'. 169. — οἱ συμπράξαντες μᾶλλον ἀξιόποιοι τῶν ἀντεργῶν. Γ. 69. — κεκωλυμένοι. Α. 275. Β. 258. 432. Δ. 560. Ε. 45. 51. 253. 358. 395. Σ'. 165. — διαίρεσις αὐτῶν. Δ. 162. 520. Ε. 54. — τρεῖς τάξεις κεκωλυμένων. ἡ ἐκ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος, ἡ ἐξ αἵματος, καὶ ἡ ἐξ ἐπιγαμίας. Ε. 139. Σ. 139. 151. — τίνα πρόσωπα κωλύονται ἐκ τῆς πρώτης. Β. 432. Ε. 156. 247. 407. 442. Σ'. 127. 151. — γάμος αἵρετικῶν πρὸς ὀρθοδόξους. Α. 270. Β. 252. 471. Γ. 180. 198. 364. Δ. 439. — πρὸς ἐθνικούς. Γ. 364. — οἱ Ἰβηρες ἐγαμίζουσι τὰς θυγατέρας αὐτῶν Ἀγαρηνοῖς. Β. 473. — ὁ β' γάμος τῷ πρώτῳ ἐξίτωται. Α. 494. — ἀλλ' ἀπαγορεύεται τὸ κληροῦσθαι τῷ δυσὶ γάμοις συμπλακέντι. Β. 313. — λαϊκὸς δὲ ὢν οὐ κληροῦται. αὐτ. — ὁ ἑτέρῳ μνηστευθεῖσαν ἀγόμενος, τοῦ μνηστοῦ ζῶντος, μοιχᾶται. Β. 538. — τί εἰ μόνον δεσμωτικᾷ προέβησαν, ἀλλ' οὐχὶ μνηστεία; Α. 300. Β. 541. — ἀπαγορεύσις τοῦ τρίτου γάμου καὶ ἐπέκεινα. Α. 280. Γ. 74. Δ. 102. 293. Ε. 252. — ἀλλ' οὐ διασπᾶται. Δ. 203. — τῇ εὐλογίᾳ παρανόμου γάμου κληρικὸς μὴ προσίτω. Δ. 337. — ὁ δ' παρανόμος, Ε. 253. Σ'. 160. — ἐπὶ παρανόμων γάμων οὐκ ἔστι προίξ. Α. 278. — ὁ μεταξὺ ἀνιόντων καὶ κατιόντων κωλύεται ἐπ' ἀπειρον. Α. 280. Ε. 40. 359. 395. 422. — μέχρι τίνος βαθμοῦ οἱ ἐκ πλαγίου; Α. 280. Δ. 482. Ε. 95. 259. 296. 422. Σ'. 125. — μέχρι τίνος οἱ ἐξ ἀγγιστείας; Α. 282. Ε. 396. 424. — ἢ οἱ ἐξ υἰοθεσίας; Σ. 137. — τοῦ ζ' βαθμοῦ. Α. 280. Ε. 37. 44. 46. 93. 95. 159. 344. 396. 422. — ὅπου

σύγχρισις τῶν ὀνομάτων. Δ. 594. Ε. 362. 389. — ἐν τοῖς γάμοις οὐ μόνον τὸ ἐπιτετραμμένον ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπὲς ζητητέον. Ε. 363. 367. 389. — ἐκ τριγενείας μέχρι τοῦ τετάρτου βαθμοῦ. Ε. 175. 366. — ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος. Β. 428. Ε. 407. 442.—μεζῶν ἢ πνευματικῆ συγγένεια τῆς κατὰ σάρκα Β. 429. — συνέπειαι τοῦ παρανόμως συναφθέντος Α. 210. 275. Β. 432. Γ. 62. Δ. 216. 222. 260. — περὶ τῶν βδελυσομένων αὐτόν. Α. 209. 313. Β. 67. Γ. 98. 100. 106. Σ'. 141. — ὁ ἄρχων οὐ δύναται γαμεῖν τὴν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ γεννηθεῖσαν. Α. 278. — γάμος χήρας. Α. 309. Δ. 563.—κωλύεται ὁ μεταξὺ κατιόντων συγκλητικῶν καὶ ἀπελευθέρων, ἢ παιγνικῶν, ἢ σκηρικῶν. Ε. 363. — ἂν ἀναγκάζεται τις γαμεῖν; Ε. 254. — ὁ μετὰ τὴν λύσιν τῆς μνηστείας κωλύει τὴν ἱερωσύνην. Ε. 53. — Ὅρα Ἀδελφός, Ἐξάδελφος.

Γαστριμαργία. Δ. 45.

Γενέθλια, τοῦ Χριστοῦ. Β. 449.—μαρτύρων ἐν Μ' μὴ ἐπιτελεῖν. Δ. 218.

Γενναδίου Πατριάρχου ἐπιστολή. Β. 38. Δ. 368.

Γερόντιος, ἐπίσκοπος Κλαυδιανουπόλεως. Γ. 625.

Γεωμετρία Γ. 204.

Γεωργοί, ἂν ἐν Κυριακῇ αὐτοῖς ἐργαστέον. Β. 462.

Γηροκομεῖον, Ε. 261. 270.

Γητευτική, Β. 444.

Γνώσις, φυσιοῦ. Γ. 564.

Γόητες. Α. 191 καὶ ἐπ. Β. 442. Δ. 434. — τίνες λέγονται; Α. 307.

— ἐπιτίμιον αὐτῶν. Δ. 221, 232, 350, 404, 434. — περὶ τῶν εἰς αὐτοὺς ἀπιόντων. Δ. 306, 221, 232, 250. — καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Πάσχα ἐγκλείονται καὶ δεσμοῦνται Α. 192. — πότε ὁ καταδικασθεὶς οὐκ ἐκκαλεῖται; 193. — πότε ψηφίζεσθαι περὶ αὐτῶν; αὐτ. — μὴ ἔαν αὐτοῦ ἀτιμωρήτους. Ε. 123. — οἱ εἰδότες τούτους παραδιδότωσαν. Α. 191.

Γονεῖς, οὐ δύνανται κωλύειν τοὺς παῖδας αὐτῶν μονάσαι, ἢ κληρωθῆναι. Α. 223. — ἔξεστιν αὐτοῖς ἀποκληροῦν τοὺς αἰρετικούς αὐτῶν παῖδας. 243. Σ. 324. — οἱ ἐπιτρέποντες τοῖς παισὶν αὐτῶν ἄωρον μίξιν, τοῖς περὶ τῶν φθορέων νόμοις ὑπόκεινται. Α. 290. — ἐπιτίμιον ὧν ἀμελεία ἀπέθανεν ἀβάπτιστον τὸ τέκνον. Δ. 443. — περὶ τῶν ἀμελούντων τῶν οἰκείων τέκνων. Γ. 110.—γηροκομεῖσθαι ὑπὸ τῶν τέκνων. 112.—μὴ βαπτίζειν τοὺς ἑαυτῶν ἐγγόνους. Ε. 247.

Γονυκλισία, τίς ἢ ταύτης αἰτία, καὶ πότε οὐκ ἔξεστι ταύτην γίνεσθαι; Α. 142. Β. 192. Δ. 43. 286. 287. — ἔξεστι γονυκλιτεῖν ἀσπασμοῦ χάριν. 428.

Γόθος, Δ. 58.

Γράμματα συνοδικά πέμπειν δεῖ τὸν Πρόεδρον τῆς ἱερᾶς Συνόδου ἀναγορευόμενον πρὸς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδον καὶ τοὺς λοιποὺς Πατριάρχας. **Β.** 483.

Γραφαί, τίνες αἱ κανονικαί. **Γ.** 368.— οὐδὲν παρ' αὐτὰς ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγνωστέον. αὐτόθι. — τί οἱ τούτων ἀκροώμενοι καὶ μὴ ἄχρι τέλους προσκαρτεροῦντες; **Α.** 332. — μὴ ἀκριβολογεῖν γραμματικὴν ἐν τῇ Γραφῇ. **Δ.** 435.

Γραφαί ἐν πίναξι καὶ τέλει ἀπηγορευμένοι. **Β.** 545.

Γρηγόριος ὁ Θαυματουργός. **Β.** 464.—κανόνες. **Δ.** 45.—τοῦ Θεολόγου ἔμμετρα ποιήματα. **Δ.** 363. — τοῦ Νύσσης κανόνες, **Δ.** 295. πρὸς — πρεσβύτερον ἐπιστολὴ Βασιλείου. **Δ.** 269.

Γυνὴ οὐ γίνεται πρεσβυτέρα. **Α.** 81. **Β.** 459.—μὴ συλλουέσθω ἀνδράσι. 224 καὶ 326. **Β.** 484. — πότε δίδουσα ῥεπούδιον ἐμβάλλεται εἰς μοναστήριον; **Α.** 250.—τίσι διανέμεται τότε ἡ περιουσία αὐτῆς; αὐτ. μὴ ἀποκαίρεσθαι δι' ἄσκησιν. 260. **Γ.** 413.—ἡ αἵρετικὴ οὐκ ἔχει τὰ τῆς ὀρθοδόξου προνόμια. **Α.** 262. — ἡ γαμοῦσα ἐντὸς τοῦ πενθίμου ἔτους ἀτιμοῦται. 276. καὶ 294. — πῶς λύεται ἡ ἀτιμία; 276. πότε μονογαμεῖ ἀζημίως ἐντὸς τοῦ πενθίμου ἔτους; 276.—μέχρι τίνος βαθμοῦ κληροναμεῖ τῶν συγγενῶν αὐτῆς ἐξ ἀδιαθέτου; αὐτ.—ἡ γυνὴ τοῦ μὴ φαινομένου περιμενέτω αὐτὸν, κὰν μὴ γράμματα ἐδέξατο. 293. **Β.** 522. **Δ.** 473. 480. 495. **Ε.** 414. — πόσα ἔτη δεῖ περιμένειν αὐτόν; **Ε.** 459. 441. — τί ἂν πύθεται αὐτὸν τελευτῆσαι; **Α.** 293. — οὐ προσομιλεῖ γάμῳ μήπω δωδεκαετής. **Ε.** 35. — ἡ ὀμνύουσα ἐγκυμονεῖν πέμπεται εἰς νομήν. **Α.** 315.—μὴ εἰσίστω εἰς τὸ θυσιαστήριον. **Α.** 327. 445. **Γ.** 242. **Γ'.** 496. — τί ὅταν μαίνεται; **Α.** 330. — περὶ τοῦ ἐπιθυμήσαντος συγκαθευδῆσαι γυναικὶ καὶ μὴ πράξαντος. **Α.** 333, **Γ.** 75. — τὴν τοῦ ἐπιτόκου ἐν μονῇ ἐνοικίεσθαι. **Β.** 419. — **Ε.** 321. δημοσίᾳ μὴ ὀρχεῖσθαι, μηδὲ ἀνδράσι στολαῖς κεχρῆσθαι. **Α.** 260. **Β.** 448. **Γ.** 489. — ἐν Ἐκκλησίᾳ σιγᾶν. **Β.** 467. — οὐ συνηγορεῖ εἰμὴ περὶ ἰδίας δίκης. αὐτ. — περὶ τῆς καταλιπούσης τὸν αὐτῆς ἄνδρα. **Β.** 505. 63. **Δ.** 479. 420. 465. 484. 239. 340. — τί ἡ δυσὶν ἀδελφοῖς γαμηθεῖσα; **Γ.** 71. **Δ.** 454. — εἰ βαπτίζεται ἡ κυοφορεῖσα. (ὄρα Βάπτισμα). — τί ἡ διαζευγνομένη τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς διὰ τὸ βδελύσσεσθαι τὸν γάμον; **Γ.** 440. — τὰς ἐν ἀφέδρῳ μὴ μεταλαμβάνειν. **Δ.** 7. 335. 393. 444. **Γ.** 242. **Γ'.** 406.—μηδὲ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς καθάρσεως αὐτῶν. (ὄρα Μετάληψις). μηδὲ βαπτίζεσθαι. **Δ.** 334. — περὶ τῆς βιασθείσης ὑπὸ βαρβάρων. 45.—ἀρπαγὴ πρὸς γάμον. **Β.** 279. — μοιχευομένη κατα-

λιμπάνεται ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. Β. 63. 505. Γ. 62. 548. Δ. 420. 440. 449. 179. 239. — τί εἰ ἐν αἵρέσει εὔσαι καὶ ὁμολογοῦσαι. παρθενίαν ; Β. 144. Γ. 77. 187. — Δ. 146. 102. 334. 362. Γυνὴ ἐν ὁδῷ κηῖσασα καὶ τοῦ κυήματος ἀμελήσασα. Β. 83. Δ. 475. 207. 443. — τὰς μοιχευθείσας μένειν ἀδημοσιεύτους ἄνευ μέντοι κοινωνίας. Δ. 177. 438. — αἱ παρὰ γνώμην τοῦ πατρὸς ἀκολουθήσασα: πορνεύουσι. 182. Γ'. 164. — τί ἡ γηραμένη κατ' ἄγνοιαν ἀνδρὶ καταλειφθέντι πρὸς καιρὸν ὑπὸ τῆς ἰδίας ; Δ. 173. 180. 195. — τὴν παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐγκαταλειφθεῖσαν ἄζυγα μένειν. 199. Γ'. 187. — ἡ γεννήσασα οὐ νηστεύει. Γ. 218. Β. 88. 367. 572. Δ. 335. 336. — τί ὅταν δαιμονᾶ ; 341. — μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς δύναται γαμεῖν ἐννόμως. 415. — τίνας ἀπέχεσθαι γυναικῶν ; Γ. 302. — ἐπιτίμιον τῆς φθειρούσης τὰ ἔμβρυα. Β. 518. ὄρα Ἐκτρωσις — ἐπιτίμιον τῆς ἀποπνιξιάσης τὸ βρέφος καθ' ὕπνου. 442. — αἱ ἐκτιθέμεναι τὰ οἰκεία βρέφη ὡς φονεύτριαι κολάζονται. Ε. 148. — τί ὅταν μοιχευθῇ γυνὴ ἱερέως ; 46. — μὴ ἐπιρρίπτειν ἑαυτὴν τῷ βουλομένῳ. 123. — περὶ τῶν κατὰ βίαν ἀποκαρσιῶν. 148. — εἰὰν γυνὴ τέκη, οἱ εἰσελθόντες ἐν τῇ οἰκίᾳ πῶς ἐπιτιμηθήσονται ἐπὶ τῷ μεταλαβεῖν ; 372. — τί εἰ διαβάλη ἱερεῖα ὅτι ἐξ αὐτοῦ ἔτεκε παιδίον ; 442.

Γόψινα κατασκευάσματα ἀνθρωπόμορφα. Β. 516.

Δ.

Δαίμονας μὴ ἐπικαλεῖσθαι. Α. 192. — οἱ προσοικειοῦντες ἑαυτοὺς τῷ δαίμονι, ἐν γίνονται τῇ συναφείᾳ Β. 441.

Δαιμονῶν οὐ κληροῦται. Α. 55. Β. 101. Γ'. 202. — οὐδὲ συνεύχεται τοῖς πιστοῖς. 101. — πότε κοινωνεῖ ; Α. 117. Δ. 332. 421. — μετὰ δὲ τὴν ἀνάνηψιν, εἰ ἄξιός ἐστι. Β. 102. — ὁ ἐκ διαλειμμάτων μεταλαμβάνει. Β. 102. Δ. 333. — πῶς βαπτίζεται ; Α. 129. Δ. 332. — διδάσκεισθω τὴν εὐσέδειαν. Δ. 400. — περὶ τοῦ ἔχοντος γαμετὴν δαιμονῶσαν. Β. 335. Δ. 340. — πῶς τιμωροῦνται οἱ προσποιούμενοι δαιμονῶν ; Β. 440. — πῶς οἱ προσελθόντες τοῖς δαίμοσι ; Β. 528.

Δακτύλιον, σημασία τοῦ δακτυλιοφορεῖν. Ε. 434.

Δάνειον, Γ'. 204.

Δανεισταί, Γ'. 204.

Δανιὴλ νοτάριος. Γ. 292. — ἀνέγνω ἐπὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως τῆς ἐν Νικαίᾳ. 297.

Δαισιδαιμονία: ἐθνικῶν φευκτέαι. Β. 448.

- Δίκιος**, ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ σύνοδος περὶ Ναυάτου. Β. 134. Γ. 4. Δεποτάτος. Ε. 410. 533. 539.
- Δέρκου ἐπίσκοπος**. Β. 442. Γ. 487.
- Δεσμῆν καὶ λύειν** μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσι δέδοται καὶ τοῖς ὑπὸ τούτων ἐκ ωρηθεῖσιν ἱερεῦσι. Β. 618
- Δεσμωτικά**, σύμβαισι περὶ μέλλοντος γάμου ἄνευ μνητείας. Β. 544.
- Δεσπότης**, περὶ τοῦ μὴ ζευγνύοντος δοῦλον ἢ δούλην, εἰδότες ὅτι πορνεύει. Δ. 399. — εἰ δύναται πωλεῖν τὴν ὑπ' αὐτοῦ φθειρομένην δούλην; 483. — ἐπιτίμιον τοῦ διδάσκοντος δοῦλον καταφρονεῖν τοῦ δεσπότη, προφάσει θεοσεβείας. Γ. 102. — τῶν ὑποβαλλόντων τοὺς δούλους ἀνθ' ἑαυτῶν θύειν. Δ. 22.
- Δηλητήριον**, ὄρα φάρμακον.
- Δημόσιος τόπος**, οὐ γίνεται ἱερός παρὰ κέλυσιν βασιλείως. Α. 89.
- Διαδκτήρια**, ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα. Γ, 406.
- Διαβεβαίωσις** ἀντὶ ὄρκου. Ε. 594.
- Διαβολὴ** Δ. 301.
- Διάγνωσις** Πατριαρχικὴ, ἰσχὺς αὐτῆς. Γ. 150.
- Διαζευκτικὸς** ἔστιν ὅτε ἀντὶ συμπλεκτικοῦ ἐκλαμβάνεται. Β. 477.
- Διάζευξις**, τὸ πάλαι καὶ χωρὶς αἰτίας ἐγίνετο. Β. 7. 65. 507. — ποινὰ τῶν συναίνεσαι διαζευγνομένων. Ε. 212. — κατὰ τίνας νῦν περιστάσεις συγκεχώρηται; Β. 8. Β. 421. Γ. 205. — λόγοι διαζυγίου. Δ. 120. — τὸ πάλαι διὰ δικαστικῆς διαγνώσεως. Β. 65. — τοὺς διαζευγνομένους μὴ αὔθις γαμεῖν. Β. 63. 505. Γ. 548. Δ. 499. Ε. 244. — τί γίνονται τὰ τέκνα αὐτῶν; Ε. 242. — κατάργησις τοῦ παρ' Ἑβραίοις περὶ διαζυγίου νόμου. Β. 507.
- Διάθεσις**, ἐκ τοῦ πλήξαντος ὄργανου σκοπεῖται. Β. 520
- Διαθήκη**, Β. 400, 667. Γ. 206. — ἐπισκόπου γενομένη ὑπὲρ αἵρετικῶν ἐπάγει ἀνάθεμα. Γ. 506.
- Δίαιτα**, ἢ κατοικία. Β. 640.
- Διακαιήσιμος** ἐβδομάς· σχολάζειν ἐν ἐκκλησίαις. Β. 460. Δ. 431.
- Διακονία**, ἀπὸ λαϊκῶν ἱερέων συνίσταται. Α. 41. — εὐθόνη τῶν ἐμπειστευμένων διακονίαν ἐκκλησιαστικὴν. Ε. 30.
- Διακόνισσα**, οὐ γίνεται ἥτιον μ'. ἐτῶν. Α. 66. Β. 254. 337. 398. — οὐ προσμιλεῖ γάμῳ. Β. 254. 256. Δ. 168. — τὴν σήμερον οὐ χειροτονεῖται. Β. 254. — ὑπηρεσίᾳ αὐτῶν. Δ. 477. — χειροτονούμεναι νοθευεῖσθωσαν. Α. 211. — μὴ ἐχέρισσαν συνόντας αὐταῖς ἐν τάξει συγγενῶν. Α. 161. — μὴ συναικεῖν τινι δυναμένῳ παρασχεῖν ὑποψίαν ἄσεμνον αὐτῶν. — πῶς τιμωροῦνται οἱ φθορεῖς αὐτῶν; 211. 218. 303. — περὶ τῆς ἑλληνικῆς συμφορέσεως. Α. 491. 473. 203. 206. 228. Β. 32. 312. 352. — ἡ βιασθεῖσα λαμβάνει τὴν χρῆσιν τῶν τοῦ βιαστοῦ πραγμάτων. Α. 214. —

οἱ νόμιμοι παῖδες τὸ νόμιμον μέρος λαμβάνουσι. 212. 219. —
 τίσι συντάσσονται αἱ ἀπὸ Παυλιανιστῶν ἐπιστρέφουσαι; B. 162.
Διάκονοι, ἀριθμὸς αὐτῶν. A. 69. B. 339. Γ. 94. E. 230. Γ. ἡλικία. —
 342 Γ'. 209. — σπάνις αὐτῶν. Γ. 458. — ἀπαγορεύεται ὁ γάμος.
 A. 210. 212. B. 318. — περὶ τῶν πρὸ τῆς χειροτονίας διαμαρ-
 τυρουμένων ὅτι βούλονται γαμῆσαι. Γ. 39. — ἀλλ' ὁ κανὼν
 ἀργεῖ. Γ. 40. B. 318. — ὑπὸ τίνος χειροτονοῦνται; B. 4. —
 ὁ ἀναχειροτονοῦμενος καθαιρεῖται. B. 87. — ἀπαγορεύεται αὐ-
 τοῖς διδόναι πρεσβυτέροις κοινωνίαν, καὶ τούτων προκαθέ-
 ζεσθαι. A. 116. B. 154. 320. Γ. 189. — ἐκτὸς ἂν τὸ πρόσωπον
 ἐπέχῃσι μητροπολίτου ἢ Πατριάρχου. B. 320. — μὴ ἀφίστα-
 σθαι τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου. B. 690. — ἄνευ γνώμης αὐτοῦ μη-
 δὲν ἐπιτελείτωσαν. B. 54. — ἐκπτώσις αὐτῶν. Γ. 21. 22.
 33. B. 80. 138. Δ. 17. 29. — περὶ τῶν ἀπεγομένων κρεῶν.
 Γ. 48. — περὶ τῶν σωματικῶς πρὸ τῆς χειροτονίας ἡμαρτη-
 κῶτων. 87. — μὴ προσκυνεῖν τὸν δῆμον. 342. — ἔχουσι τιμὴν
 ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν καὶ πάντων τῶν κληρικῶν. Γ. 22. — ὁ μὴ
 καταδεχόμενος τὴν ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ λειτουργίαν καὶ φρον-
 τίαν τοῦ λαοῦ ἀφορίζεται. αὐτ. — ἀπέχεσθαι δεῖ τῶν οἰκείων
 γάμετων, ὅτε ψηλαφῶσι τὰ ἅγια. Γ. 369. — ἐ μετὰ Ἰουδαίων
 συνορτάζων καθαιρεῖται. B. 90. — οἱ ἐπὶ βαρυτέρῳ ἐγκλήματι
 ἐλεγχθέντες, χειροθεσίαν, ὡς λαϊκοὶ, μηδαμῶς ὑποδέχονται. — ἀκού-
 ονται ὑπὸ τῶν ἰδίων ἐπισκόπων. Γ. 292. — οἱ πορνεύσαντες,
 τῆς μὲν διακονίας ἐκβάλλονται, τῆς δὲ κοινωνίας οὐ κωλύονται.
 Δ. 99. 173. 191. 206. B. 32 352. Γ. 375. — ἐπιτίμιον
 τοῦ ἐν χεῖλεσι μιανθέντος. Δ. 228. E. 374. περὶ τοῦ συζευχ-
 θέντος πρὸ τοῦ βαπτίσματος τῇ αὐτοῦ ἀδελφῇ. Δ. 345. — μὴ
 παροινεῖτω. Δ. 402. — τοκίζων, ἢ κύβις σχολάζων, ἢ μέθαις,
 καθαιρεῖται. B. 58. 59. — μὴ παρασυναγέτω. Γ. 136. — οἱ
 μετὰ ἀρχιερέως ἢ ἱερέως συλλειτουργοῦντες ὀφείλουσι μετα-
 λαμβάνειν, ἐκτὸς εὐλόγου κωλύματος. Δ. 462. — μὴ προσδε-
 γέσθω ἄνευ συστατικῶν. B. 43. — ἕτερον ἐπιτήδευμα ἢ τὸ
 διδασκαλικὸν ἀκινδύνως οὐκ ἀναλαμβάνουσι. Δ. 468. — μὴ
 γινέσθωσαν ἐκλήπτορες ἢ προκουράτορες. Γ. 342. — μὴδὲ ἀρ-
 χιατροί. Γ. 344. — εἰ προᾶγονται εἰς ἱερωσύνην παρὰ γνώ-
 μην τῶν ἀρχιερατικῶν αὐτῶν; Δ. 480. — δικάζονται ὑπὸ
 τριῶν ἐπισκόπων. Γ. 322. — μετὰ χειροτονίαν πορνεύσας ἀπό-
 βλητος. Δ. 99. — τὸν ἐπιτιμηθέντα διὰ τινα παράβασιν ὑπὸ
 μητροπολίτου ἀποθανόντος, εἰ δυνατόν ἐστι λυθῆναι τοῦ ἐπιτι-
 μίου παρ' ἑτέρου μητροπολίτου; E. 382. ὅρα Ἐπίσκοπος,
 Πρεσβύτερος, Χειροτονία

- Διάρια, τοῦς κληρικοῦς μὴ διδόναι τοιαῦτα ὑπὲρ χειροτονίας. Α. 64.
καὶ ἐπ. Ε. 237. ὄρα Χειροτονία.
- Διατίμιος, ἐπίσκοπος. Γ. 545.
- Διατύπωσις εὐσεβῆς, ἐντὸς πόσου χρόνου δεῖ ταύτην ἐκπληρωθῆναι
ὑπὸ τοῦ κελευσθέντος; Α. 83.
- Διγαμία, πῶς ἐπιτιμᾶται; Γ. 80.
- Δίγαμος, οὐχ ἱεράται. Α. 244. Β. 23. 312. Γ. 74. 80. Δ. 431. 242.
Ε. 28. 399. Σ'. 244.—πῶς ἐπιτιμᾶται; Γ. 171. Δ. 102. 203.
242.438. Ε. 441.—οὐ στεφανοῦται καὶ τῆς μεταλήψεως ἀπέιρ-
γεται ἔτη δύο. Δ. 427. — στεφανοῦται. Ε. 441. — κατὰ τί
διαφέρει τοῦ πόρνου; Ε. 378. — ὁ διγαμήσας δεποτάτος εἰ
ὀφείλει ἐν τῷ καιρῷ τῆς εἰσόδου συνοδεύειν τῷ ἀρχιερεῖ; Ε.
382. — εἰ ὁ ἐκ διγάμων γεννηθεὶς ἱεράται. 442.
- Διδασκαλία τοῦ λαοῦ, Σ'. 244.
- Διδάσκαλοι, ὅτι εὐθὺς μετὰ τοὺς ἄρχοντας ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἴστανται
ἐκπροσωποῦντες τῷ Πατριάρχῃ. Β. 348. Ε. 291. — τί τετύ-
πεται αὐτοῖς λαμβάνειν; Β. 348. — τίνες διορίζονται; αὐτ.—
ἀριθμὸς αὐτῶν. 532. 538.—κολάζονται φονευτηρίῳ ῥοπάλῳ τύ-
πτοντες. Β. 682.
- Δίδυμος, αἰρετικὸς ἀναθεματισθεὶς ὑπὸ τῆς Σ'. Συνόδου. Β. 292. 302.
- Διέσιον. Α. 330.
- Δικαιοδοσία ἐκκλησιαστική. Σ'. 243.
- Δικαιοσύνη, Σ'. 243.
- Δικαιοφύλακος ὀφθίκιον. Ε. 326. 409.
- Δικαιωτήρια Β. 198.
- Δικαστικὰ ὀφθίκια τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων. Γ. 464.
- Δικαστήριον ἐκκλησιαστικόν. Γ. 330. 378. Σ'. 224.—ὁ φεύγων τὸ ἀρμό-
διον ἐπιτιμᾶται. Γ. 333.
- Δικαστὴς, διαλαλήσας μένει τοιοῦτος. Α. 234. — τοῦ αἵρετοῦ ἢ ἀπόφα-
σις οὐχ ὑπόκειται ἐκκλήσει. Γ. 537. 584. Σ'. 220.—ἄλλως κατὰ
τοὺς πολιτικοὺς νόμους. Γ. 584. — τοὺς ἱερατικοὺς μὴ δικά-
ζεσθαι ὑπὸ κοσμικῶν δικαστῶν. Γ. 540. Ε. 28. — ἄλλως
πράττεται ἤδη. Γ. 336. — περὶ τῶν παραδεχομένων τοιοῦτους
δικαστᾶς, ἢ βία ἐλκόντων πρὸς αὐτούς. αὐτ. — ἀριθμὸς τῶν
δικαζόντων ἐπίσκοπον, πρεσβύτερον, διάκονον, καὶ τοὺς λοιποὺς
κληρικοὺς. Γ. 362.—ὁμοδοκούμενων ποινά. Γ. 337. — τρεῖς
δικασταὶ ἐπελέγησαν ἀπὸ πάσης ἐπαρχίας ἵνα μὴ χρονοτριβῶ-
σιν οἱ ἐπίσκοποι παρὰ τῆ συνόδου. Γ. 593.
- Δίκη ἰδιωτική, Β. 482.—ἐγκληματική αὐτ. καὶ 695. — μὴ ποιεῖν
χρῆσιν ὄρκου. Ε. 248. — ἐπισκόπου. Γ. 322. Σ'. 22. — πρε-
σβυτέρου καὶ διακόνου. αὐτ. — λοιπῶν κληρικῶν. 362.

Διοίκησις, τίς λέγεται; Β. 239. — τῶν ἐκκλησιαστικῶν. Β. 52. — διαίρσεις αὐτῶν. Β. 469. — ὁ κηρῦττων ἐντὸς τῆς διοικήσεως κολλάζεται. Β. 18. 49. 349. — ὁ ἐπὶ τριετίαν κατέχων τὴν ἀπὸ αἵρέσεως ὑπ' αὐτοῦ ἐλευθερωθεῖσαν διοίκησιν, οὐκ ἀφαιρεῖται. Β. 258. Γ. 574. 416. 458. 475. 478. 527. 542. 574. 572. 580. — ὁ καταφρονῶν τῆς ἰδίας διοικήσεως ἐπίσκοπος, ἀκδινώνητος. Γ. 585. — τὰς διοικήσεις μὴ δέχεσθαι ἕτερον ἐπίσκοπον. Γ. 243. 432. — μὴ ἐπιπηδᾶν εἰς ἀλλοτρίαν. Β. 419. — ἐν ταῖς ἐπιτροπικαῖς διοικήσεσιν ἀναθημάτων, οὐκ ἔχουσι χώραν οἱ τῶν δικαστηρίων ὑπερβιβασμοί. Α. 84. — πῶς μεταξὺ ἀλλήλων μερίζονται τὰς διοικήσεις οἱ καθολικοὶ καὶ οἱ Δονατισταὶ ἐπίσκοποι; Γ. 572. — ὄρα Ἐκκλησία.

Διόδωρος, ἐπίσκοπος Ταρσοῦ· ἐπιστολὴ Βασιλείου πρὸς αὐτόν. Δ. 259.

Διονύσιος Ἀλεξανδρείας. Γ. 483. — κανόνες αὐτοῦ. Δ. 4—13. — ἐπιστολὴ πρὸς Βασιλείδην. Δ. 1.

Διόνυσος, μὴ ἀναφέρειν τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Β. 448.

Διόσκουρος, ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας, ἀνεθεματίσθη ὡς αἰρετικὸς ὑπὸ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου. Β. 216. 304. — καθαίρεσις. Β. 216. Σ. 64. — αἵρεσις αὐτοῦ. Β. 216.

Διτκοπότηρον· εἰ ἀγιάζονται δι' εἰδικῶν εὐχῶν τὰ τῶν ἀγίων δίσκων καὶ ποτηρίων καλύμματα, καὶ τὰ ἀγγεῖα, ἐν οἷς τὰ ἅγια βαπτίσματα γίνονται; Δ. 450. — ἐπιτίμιον τοῦ ἱεροουργοῦντος, ὅταν τι χυθῆ ἔκ τοῦ ἀγίου ποτηρίου ἢ δίσκου. 463. — τῶν χραινόντων. Β. 685.

Δίστρος, ὁ Μάρτιος παρ' Ἑλλήσι. Σ. 404.

Διφθέραι, τὰ χειρόγραφα. Γ. 184. — ἄλλως καὶ τὸ φελώνιον. 185.

Διωγμὸς Δ. 14. καὶ ἐπ. Σ'. 235. — περὶ τῶν ἐξομοσάντων ἐν αὐτῷ. αὐτ. ὄρα Ἐξομώτης.

Διωκόμενοι, ὑποδεκτέοι διὰ πίστιν. Δ. 402.

Δόγματα καὶ κηρύγματα ἐκκλησιαστικά· τὸ διδάσκειν καὶ ἐρμηνεύειν αὐτὰ τοῖς ἀρχιερεῦσι δέδοται, καὶ τοῖς παρὰ τούτων ἐπιτετραμμένοις. Β. 455. — τὰ μὲν εἰσιν ἔγγραφα, τὰ δὲ ἄγραφα. Δ. 283. 292. — ἰσχὺς αὐτῶν. αὐτ. — τί ἐστὶ δόγμα; 285. — κατὰ τί διαφέρει τοῦ κηρύγματος; αὐτ. — τίς ὁ λόγος τῆς μὴ ἐγγράφου αὐτῶν παραδόσεως; αὐτ. — εἴ τις τῶν δοκούντων τοῖς Πατράσι σαλεύσει τι, προδοσία ἐστὶ δόγματος, ἀλλ' οὐκ οἰκονομία. 398.

Δομστικάτον, ἀξίωμα ἐκκλησιαστικόν. Β. 24.

Δομῆστικός, ὀφθίκιον. Β. 24. Ἐ. 410. 412. 533. 539.

Δομήταρες μοναστηρίων ἐκτιθέασιν τὰ τυπικά αὐτῶν. Β. 652.

Δονατιανὸς πρωτεύων, δικαστὴς ἐκλέγεται ὑπὸ τῆς Συνόδου. Γ. 593.

Δονάτος, ὡσαύτως. Γ. 593.

Δονατισταί, Α. 252. Γ. 416. Ε. 450. — ἀῤρεσις αὐτῶν. Γ. 460. — σύνοδος κατ' αὐτῶν. Γ. 558. — εἰ βαπτίζονται οἱ παῖδες αὐτῶν προσερχόμενοι; Γ. 416. — τοὺς μικροὺς παρὰ τοῖς Δονατισταῖς βαπτιζομένους χειροτονεῖσθαι κληρικούς. Γ. 458. 416. — πρῶτος μετ' αὐτῶν διαπράττειν. Γ. 475. — τοὺς κληρικούς αὐτῶν ἐν τῷ κλήρω τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀναδέχεσθαι. 478. — Ἀναστασίου Πάπα Ῥώμης ἐπιστολή. Γ. 474. — ἀποστολή πρεσβείας περὶ εἰρήνης 480. περὶ τοῦ συνελθεῖν αὐτοῖς χάριν ἐπιστροφῆς. 523. — τύπος τῆς πρὸς τοὺς Δονατιστὰς συνελεύσεως 525. — κομμονιτόριον ὅπερ ἔλαβον οἱ κατὰ τῶν Δονατιστῶν πρεσβευταί. Β. 55. 87. Γ. 327. 386. 417. 458. 478. 480. — περὶ τῶν ἀπὸ τῶν Δονατιστῶν ἐπιστρεφόντων. 542. 559. — αἱ τῶν ἐπιστρεφόντων Δονατιστῶν ἐνορίαι τίσι θρόνοις ἀποδοτέαι. 571. — πῶς μερίζονται μεταξὺ ἀλλήλων τὰς διοικήσεις οἱ καθολικοὶ ἐπίσκοποι, καὶ πῶς οἱ ἀπὸ Δονατιστῶν ἐπιστρέφοντες. 416. 458. 475. 476. 478. 480. 527. 572. 574. ἀποστολή συνοδικῶν γραμμάτων πρὸς τοὺς ἐν Ἀφρικῇ ἄρχοντας περὶ τῶν Δονατιστῶν. Γ. 476. 436. 436. 416. 458. 478. 480. 523. 527. 534. 542. 571. 572. Β. 34. 679. — ἵνα κατάδηλα ᾧσι τὰ μεταξὺ Δονατιστῶν καὶ Μαξιμιανιστῶν γένόμενα. Γ. 476.

Δόξα, δόκησις καὶ φαντασία Δ. 302.

Δούκας, Μιχαήλ, αὐτοκράτωρ. Σ'. 344.

Δουλεία, οὐ συνίσταται δι' ἱεροῦ τόπου. Α. 90.

Δουλκίτιος, τοποτηρητής. Γ. 532.

Δούλος, ὁ διὰ πάθος εὐνουχισθεὶς τῆς ἐλευθερίας τυγχάνει. Α. 55. — καὶ ὁ κληρούμενος, 76—84, 221, 223. — τί ἐὰν ὁ οὕτως ἐλευθερούμενος κοσμικὸς γένηται; 77. 221. 223. 254. — τί ὁ παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότη κληρωθεὶς; Α. 80. 223. 254. Β. 105. Σ'. 236. — ἐντὸς τριετίας ὁ δεσπότης ἀνακαλεῖται τοῦτον. Β. 105. 255. — δίκαια τοῦ δούλου, ᾧ ἐκληρωδοτήθη εἰς παραφυλακὴν κτιζομένου ἱεροῦ. 98. — οἱ ἀλλότριοι δούλοι πρῶτοι βασανίζονται. 193. — ἐλευθεροῦται εἰ καταμηνύσει ἀρπαγὴν παρθένου. 215. — πότε καταδικασθεὶς ἀπαλλάττεται τῆς ποινῆς; 233. — ὁ δεσπότης λαμβάνει τὰ πράγματα τοῦ μονάζοντος δούλου, ἅπερ εἰς τὸ μοναστήριον ἤγαγε. Α. 255. — τί οἱ μονάζοντες, ἢ προφάσει εὐλαβείας καταφρονοῦντες καὶ μὴ δουλεύοντες τοῖς δεσπότηαις; 226. 253. Γ. 102. — οἱ γνώμη τοῦ δεσπότη κληρωθέντες ἐλευθεροῦνται. Α. 254. Β. 105. — ἐπὶ τριετίαν ὀφείλουσι προσκαρτερῆσαι. αὐτ. — τί οἱ ἀναγκάζοντες δούλας συνεῖναι μίμοις; 322. — οἱ ἀναγκάζομενοι ποιῆσαι τι αἰσχρὸν ἐλευθεροῦνται ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου.

- Α. 325. — μαρτυρία τῶν ἐλευθερουμένων. — περὶ τοῦ προτρέποντος δούλον ἀναχωρεῖν τοῦ δεσποτου προφάσει εὐλαθείας. Γ. 403. Β. 405. 225. — οὐ κατηγορεῖ. Γ. 596. Σ'. 227. 323. — ἐπιτίμιον τῶν ὑπὸ τῶν δεσποτῶν αὐτῶν καταναγκασθέντων θύσαι τοῖς εἰδώλοις. Δ. 22. — ἡ παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότου γημαμένη πορνεύει. Δ. 185. 189. 209. Β. 405. 225. 503. Γ. 402. 507. — ποινὴ τοῦ μιγνυομένου αὐτῆ. Β. 510. — δούλη ἀπίστου δεσπότου παλλακὴ μόνῳ σχολάζουσα προσδεχέσθω, ἀσελγαίνουσα δὲ καὶ πρὸς ἄλλους ἀποβαλλέσθω. Δ. 400. — πρόσφυγες. 403. — ἐγκληματῆαι. Α. 48. — εἰ κοινωνοῦσιν οἱ ζευγνύμενοι παρὰ τῶν κυρίων αὐτῶν ἄνευ εὐλογίας. Β. 500. Ε. 371. 379. 400. — οὐκ ἔξεστιν αὐτοῖς ἐλευθεροῦσθαι. Ε. 416. — τὰ τῶν δούλων ἀμαρτήματα ἐπὶ τοὺς δεσπότας φέρονται. Ε. 444. — μὴ γαμῆν ἄνευ ἱερολογίας. 443. — οἱ ἱερολογούμενοι μενέτωσαν δούλοι. 445. — Δρουγγάριος, ἀξίωμα. Δ. 227.
- Δουτικῶν. τόμος Β. 178.
- Δωρεαί, τίνες ἔρβωνται, καὶ τίνες ἀναιροῦνται; Α. 400. Σ. 237. — αἱ πρὸς κοσμικοὺς γινόμεναι τῶν μοναστηρίων δωρεαὶ ἐπὶ συστάσει καὶ βελτιώσει, ἔρβωνται. Β. 614. — ἐπὶ ταῖς τῶν ἀκινήτων τὰ νόμιμα δεῖ φυλάττεσθαι. Α. 257. — καὶ δι' ἄσμενον αἰτίαν καλῶς γίνεται. Α. 304. — προαστείων ἢ οἰκημάτων Ε. 93.
- Δωρεὰν δότε. Δ. 380.
- Δωρεατικὸν ἐπὶ τῷ εὐκτῆριον οἶκον κτισθῆναι. Β. 651.
- Δωροδοκία. Γ. 337.
- Δῶρον, ἐν δῶρον ἄξιον. Δ. 380 — τί προτιμότερον, πτωχοῖς ἢ Ἐκκλησίᾳ δωρησασθαι; Β. 676. — περὶ τῶν τοῖς ἱερεῦσι προσζομένων δώρων χάριν τῶν ἀγιασμάτων. Β. 355.

Ε.

- Ἑβραῖοι, οὐ προσάγουσι θυσίαν ἐκτὸς τῆς Ἱερουσαλήμ, Β. 82.
- Ἑγγαστρίμυθοι, Β. 458. Σ'.
- Ἑγγύαι. Σ'. 238. — μὴ διδόναι τοὺς κληρικοὺς, Β. 27. — ἐξάιρεσις. Σ'. 240. — μὴδὲ τοὺς μισθωτὰς ὀημοσίων τελῶν, 28.
- Ἑγκαίνια, Β. 582. — Ὅρα Καθιέρωσις.
- Ἑγκλείστρα, τόπος μονώσεως, Β. 404. — ἀπαγορεύεται ἢ ἄνευ ἐπισκοπικῆς ἐπιτροπῆς ἐξόδος. 404
- Ἑγκλημα, πότε κινεῖται παρὰ τῷ ἐπισκόπῳ, καὶ πότε παρὰ τῷ ἄρχοντι; Α. 173. — τίς ἀπαράδεκτος εἰς τὸ κινῆσαι; Γ. 599.
- Ἐγκόλπιον. Β. 346.

- Ἐγκράτεια ἱερωμένων, Γ. 304, 369. Σ'. 494. ὄρα Παρθενία.
- Ἐγκρατῖται, Δ. 94. 197. Σ'. 57. — σχισματικοί, Δ. 95. — οὐκ ἀναβαπτίζονται, 96. 197.
- Ἐδέσσης Ἰβας, Β. 194.
- Ἐθνη ἑλληνικά, Β. 469. Γ. 66. Σ'. 243. — πολιτικά. Σ'. 245.
- Ἐθνικός, ὁ ἄπιστος, Β. 528. Γ. 364. — πῶς χειροτονεῖται ἐπίσκοπος; Α. 52. — περὶ τοῦ ἐπτιαθέντος ἐθνικῆ ἑορτῆ, Γ. 35. — γάμος μετ' ἐθνικοῦ, Γ. 364. — μὴ ἔπρεθαι ἐθνικαῖς συνθηγαῖς, Γ. 67. — εἰς ψευδωνύμους θεοὺς ἐπίστευον, εἰς τὰ στοιχεῖα, κτλ. Β. 528.
- Ἐθος ἐκκλησιαστικόν, Α. 38. Δ. 260. Ε. 403. — πολιτικόν, αὐτ. — ἄγραφον, Ε. 403. — τὰ παλαιὰ κρατεῖτω Δ. 264. — τὰ ἑλληνικά ἀπαγορεύονται τοῖς νομομαθέσι. Β. 469. Γ. 66. Σ'. 243.
- Εἶδοι, πόθεν ἐκλήθησαν, Β. 449.
- Εἶδωλα, ἐξαλειπτεία, Γ. 462. 511. — διαφορά πρὸς τὰς σεπτὰς εἰκόνας Σ'. 248.
- Εἶδωλεῖον, Γ. 31.
- Εἶδωλόβουτα, ἐπιτίμιον τῶν γευσαμένων ἄνευ λύπης Γ. 28. Σ'. 372. — μετὰ λύπης, Γ. 31. — βία; Γ. 25. Δ. 44. 45. 245.
- Εἶδωλολάτρι, πῶς κολάζονται; Δ. 140.
- Εἶδωλολατρεία, Δ. 320.
- Εἶδωλοπριός. Δ. 400.
- Εἰκονομάχοι, σύνοδος κατ' αὐτῶν, Β. 555. — οἱ καὶ χριστιανοκατήγοροι. Β. 581.
- Εἰκῶν Σ'. 246. — σχετικὴ προσκύνησις, Β. 555. — ἄσεμνοι — Β. 546.
- Εἰρήνη, πῶς διδόασιν εἰρήνην οἱ κληρικοὶ, καὶ πῶς οἱ λαϊκοί; Α. 115. Γ. 187. — ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας Εἰρήνης ἢ ζ'. οἰκουμένην σύνοδος, Β. 555. — ἐμνηστεύθη τῷ Ἀλεξίῳ. Δ. 227. — Εἰρήνης, δεκαετοῦς κόρης, παράνομος μνηστρία. Δ. 223.
- Εἰρηνικαὶ ἐπιστολαί, Β. 243. Γ. 139. Σ'. 91.
- Εἰρηνικοῦ αἰρετικοῦ συγγράμματα, Β. 61. — καθαίρεισις τῶν ἰδόντων καὶ μὴ θριαμβευσάντων αὐτά. αὐτ.
- Εἰσβολὴ βίαία εἰς ἀλλοτρίου οἶκους, Δ. 62.
- Ἐκατόνταρχοι, εἶδος μάντεων, Β. 442.
- Ἐκδιασμός, ὄρα ὑπομνήσεις.
- Ἐκδιασταί, πῶς κολάζονται; Α. 171. — τῆς Ἐκκλησίας Γ. 537.
- Ἐκδικεῖν δις ἐπὶ τὸ αὐτὸ οὐ χρή. Α. 186. Β. 32. Δ. 137. Σ'. 233.
- Ἐκδικοί ἐκκλησιῶν, Γ. 494. 539. Δ. 531.
- Ἐκδοσις, ὅτι ἀπὸ τοῦ πρώτου ὀφείλει γίνεσθαι. Ε. 255. — διαφέρει τῆς ἐκποιήσεως. Β. 595.

Ἐκχειρία, Δ. 86.

Ἐκθεσις βρέφους. Δ. 476, 443. Ε. 448. Σ'. 200.

Ἐκκήρυκτος ὁ ἐν καταδρομῇ πλεονεκτῶν, Δ. 54.

Ἐκκλησία, ὀρισμός. Γ. 104. — ὅτι ἄφεις ἀμαρτιῶν. Γ. 4. — σχολάζουσα τίς; Γ. 154. — διαφορά πρὸς τὸν πρόναον καὶ κυριακούς τόπους, Β. 478. — ἡ Κωνσταντινουπόλεως, κεφαλὴ ἀπασῶν. Α. 42. — ἔχει τὰ προνόμια τῆς παλαιῆς Ῥώμης. 79. Σ'. 255. — ἐκδικεῖ πάντα καὶ ἐπὶ χειροτονίᾳ διδόμενα ἢ ὑπισχνούμενα. 64. — πῶς εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως οἱ τῶν ἄλλων αὐτῆς ἐκκλησιῶν κληρικοί μετατίθενται; 64. ἀριθμὸς τῶν ἐν αὐτῇ κληρικῶν. Ε. 234. — περὶ τῶν κοινῶν κώμας ἐκκλησιῶν. Α. 74. — προνόμια τῆς Κύπρου ἐκκλησίας, ἡ νέας Ἰουστινιανουπόλεως. Β. 203. 395. Σ'. 258. — ποιήσεις καὶ καθιέρωσις ἐκκλησιῶν. Α. 82. Β. 580. 625. Γ. 508. — ἔξεστι καταλιμπάνειν διὰ τελευταίας βουλήσεως ταῖς ἀγίας ἐκκλησίας. Α. 99. τί ποιεῖ ὁ ἀνεγείρει βουλόμενος ἐκκλησίαν; 117. Ε. 264. 270. — ἐν ἐκκλησίᾳ μὴ ποιεῖν ἀγάπας, μηδὲ ἐσθίειν ἢ ὑπνοῦν. Α. 434. Β. 476. Γ. 407 Ε. 408. Σ'. 76. — ἐκκλησία Ἀφρικῆς, 156. — ὅτι ἐνοῦνται αἱ ὑπὸ ἐθνῶν κατεχόμεναι ἄλλαις ἐκκλησίαις, Β. 472. Γ. 246. — ἡ τῆς βιασθείσης διακονίσεως ἐκκλησία λαμβάνει τὴν δεσποτείαν τῶν τοῦ βιάσαντος πραγμάτων. Α. 214. — τὰ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἀποκτηθέντα τοῖς ἐπισκόποις, ταῖς αὐτῶν ἐκκλησίαις διαφέρει. 240. — πῶς διοικῶνται αἱ παρὰ βαρβαρικοῦς ἔθνεσι; 242. — ἐκδικεῖ τὴν παρ' ὀρθοδόξου αἰρετικῶν δοθείσαν κτήσιν, ἐν ἣ ἀγία ἐστὶν ἐκκλησία αὐτῆ. Γ. 364. — κληρονομεῖ αἰρετικοῦ ἀκλήρου. Α. 244. — τίνες αὐτοκέφαλοι; Β. 474. — οἰκονομεῖν τὰς παρὰ τοῖς ἔθνεσι κατὰ τὴν τῶν Πατέρων συνθήθειαν. 469. — μὴ ἀπολείπεσθαι τοὺς πιστοὺς ἄνευ αἰτίας. Β. 489. Α. 275. Γ. 263. — μὴ εἰσάγειν κτήνος ἐν ἐκκλησίᾳ. Β. 540. — καταστρέφεσθαι τὰ ἄνευ λειψάνων ἀγίων οἰκοδομηθέντα θυσιαστήρια. Γ. 509. Σ'. 262. — μὴ κρατεῖν ὄπλον ἐν ἐκκλησίᾳ. Α. 434. — μὴ καθιστάσθωσαν ἐν ἐκκλησίᾳ προκαθήμενοι. Γ. 184. — ἀριθμὸς τῶν ἐν ἐκάστη λειτουργούντων. Α. 69. Ε. 230. — τὰ τῆς ἐκκλησίας πράγματα ἐπὶ τῷ ἐπισκόπῳ κείσθωσαν. Β. 52. 57. Γ. 166 Δ. 350, 358. Ε. 25. — τὰ τῆς ἐκκλησίας ὑπ' οὐδενὸς διασπᾶσθαι. Γ. 372. Σ'. 267. — ἀκίητα χήρσεουσῶν ἐκκλησιῶν μὴ ὑφ' ἀρπάξεσθαι. Β. 385. — ἀπόβλητος ὁ σχολάζουσαν ἐκκλησίαν ὑφ' ἀρπάξων. Β. 18. Γ. 154. — περὶ ἐλευθεριῶν ἐν ἐκκλησίᾳ γινομένων. Β. 105. 225. 498. Γ. 102. 507. Δ. 470. — περὶ τοῦ εἰρηνοποιῆσθαι τὰς ἐκκλησίας Ῥώμης καὶ Ἀλεξανδρείας. Γ. 547. — τὰς γυναῖκας ἐν ἐκκλησίᾳ σιγᾶν. Β. 467. — τὰς ἐν Τόμ. Σ'.

ἀφ' ἑδρῶν γυναῖκας μὴ εἰσιέναι. Δ. 7. — μὴδὲ τοὺς αἵρετικούς. Α. 270. Γ. 276. Δ. 336. 401. — οἱ εἰς Λατινικὰς ἐκκλησίας εἰσερχόμενοι ἀπροκρινάτιστοι. Ε. 435. — ἐν ἀνάγκῃ καὶ ἐν ταῖς τῶν αἵρετικῶν ψάλλομεν. Δ. 431 α'. — μὴ εἰσιέναι εἰς τὰς ὑφ' αἵρετικῶν ἱερέων κοινωνείσας, εὐχῆς χάριν. 431 δ'. — πότε δ' ἐφεῖται τοῦτο καὶ τὸ λειτουργεῖν; αὐτ. — μὴ θάπτειν νεκροὺς ἐν— Ε. 479. — τίνες λαμβάνουσι καὶ ἐξουσιάζουσι τὰ προσφερόμενα; 470. — πρόσδοσι. Ε. 26. — εἰ ἰσχύουσιν αἱ πρὸς ἀπόρους διδόμεναι ἐτήσιαι δόσεις; 93. — τὸ σεβάσμιον αὐτῇ φυλάττειν. Β. 480. — τίνα ἀναγινώσκονται; Γ. 225. — ἐκκλησία Βλαχερνῶν ἀριθμὸς τῶν ἐν αὐτῇ κληρικῶν. Ε. 232. — μὴ προσδέχεσθαι τοὺς τῇ ἐκκλησίᾳ προσφεύγοντας φονεῖς. 256. Σ'. 263. — προσδέχεσθαι. Ε. 258. — πῶς ἐκκλησία ἀναεἰβάζεται εἰς τιμὴν μητροπόλεως. Β. 394. — ἐκκλησία Βουλγαρίας. Α. 44. Ε. 266. Σ'. 258. — Ἰερίας. Β. 172. Σ'. 258. — μὴ προσφέρειν ζῶα ἐν ἐκκλησίαις, μὴδὲ σφαγιαζεσθαι ταῦτα παρὰ τῶν ἱερέων. Ε. 387. — τοῖς νεωκόροις μόνον ἀνεῖται ἔνδον ναοῦ μένειν. Ε. 408. — ὅτι ὀφείλει παρέχεσθαι παραφυλακὴ ταῖς τάξεσι τῶν ἐκκλησιῶν. Γ. 528. — ὕρα Οἶκος Θεοῦ.

Ἐκκλησιάζοντες, Α. 117. — ἰδίᾳ, 332. Γ. 104, 136. Δ. 402.

Ἐκκλησιάρχης, Ε. 533, 539.

Ἐκκλησιαστήριον, Γ. 104.

Ἐκκλητος κληρικῶν, Γ. 147, 239, 292, 613. — κατὰ αἵρετῶν δικαστῶν οὐ δίδεται, Γ. 537, 584.

Ἐκκρισίς φυσικῆ, εἰ ἀκάθαρτος; Δ. 12, 67, 338, 396, 436, 598.

Ἐκλήπτωρ τελῶν μὴ γινέσθω κληρικὸς, Σ'. 239.

Ἐκποίησης, διαφέρει τῆς ἐκδόσεως, Β. 595. — κειμηλίων, Β. 592. — ἐξαιρέσις ὡς πρὸς τὰ ἀπρόσοδα, ἢ καὶ τὰ εὐπρόσοδα. Β. 595. Γ. 372, 390. — ἢ τῶν κυριακῶν ὑπὸ πρεσβυτέρου, ἐλλείψει ἐπισκόπου, ἀνατρέπεται. Γ. 50.

Ἐκτρωσις, πῶς κολάζεται ἢ ἐκ προθέσεως ἐκτρώσασσα; Α. 312. Β. 518. Γ. 63. Δ. 96. 443. Ε. 400. — πῶς ἢ ἐπὶ χρήμασιν; αὐτ. — πῶς ἢ μετὰ διαζύγιον πρὸς ἐκδίκησιν τοῦ ἀνδρός; αὐτ. — πῶς ὁ δοῦς πόμα πρὸς ἔκτρωσιν; αὐτ. Β. 518. Δ. 114. 443. Σ'. 200.

Ἐλαίας ἐπίσκοπος. Β. 68.

Ἐλαιον, οὐκ εἰς θυτίαν, ἀλλ' εἰς φωταγωγίαν. Β. 5. — ἀφαίρεσις. 4. 92. — μὴ κομίζειν εἰς ἱερὸν ἔθνῶν, ἢ συναγωγὴν Ἰουδαίων. Β. 91.

Ἐλεγχος μεγαλύνει τὴν κόλασιν. Δ. 232.

Ἐλευθερία, ἀδιατίμητος. Β. 499. — αἱ περὶ ἐλευθεριῶν ὑποθέσεις δικάζονται ὑπὸ τοῦ πρωτοκδικικοῦ τῆς Μ. ἐκκλησίας, Γ. 495. — δό-

εις — δρα Ἐκκλησία.

- Ἕλληνες, οἱ ἐθνικοί, Β. 252. Σ'. 473. — τιμωροῦνται εἰ βαπτισθέντες οὐ προσήγουσι τῷ βαπτίσματι τοῦς οἰκείους. Α. 50. — εἰ ἐὰν καταλειφθῆ ἢ ὠρηθῆ τι πρὸς οὐστάσιν τῆς ἑλληνικῆς πλάνης; 270. — οὐ προσδέχονται εἰς κατηγορίαν. Γ. 596. — συμπόσια αὐτῶν. Γ. 465. — μὴ συνάπτειν γάμους πρὸς αὐτούς. Σ'. 473.
- Ἐμβρυον, ὄρα Ἐκτρωσις.
- Ἐμπαθῆς τὸ σῶμα, εἰ γίνεται ἐπίσκοπος. Α. 53.
- Ἐμπρησμὸς. Σ'. 249.
- Ἐμφανιστικὰ ἐπισκόπων, Α. 61.
- Ἐμφύτευσις ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, Β. 597. Σ'. 250.
- Ἐμφυτευτής, Β. 597.
- Ἐνάγων, οἱ ἀδίκως ἐνάγοντες κληρικούς ἀποδιδοῦσι τὰς δαπάνας αὐτῶν, Α. 168. — πότε ἐνάγουσι παρὰ πολιτικῶν δικαστῆ; αὐτ. 470. — ποινὴ τοῦ αὐτόθι κινουόντος ἐγκληματικὴν δίκην κατὰ κληρικῶν ἢ μοναχοῦ, Γ. 333.
- Ἐναντιοῦμαι τί διαφέρει τοῦ ἀμφιδάλλω; Β. 200.
- Ἐναπόγραφος, ἔξεστι χειροτονεῖσθαι καὶ ἀκούτων τῶν δεσποτῶν ἐν ταῖς κατ' αὐτοῦς κτήσεις, Α. 74.
- Ἐνδεεῖς, βοηθοῦνται ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, Β. 76.
- Ἐνδύματα ἀρμόδια τοῖς ἱερωμένοις. Β. 364. 622. Γ. 490. Σ'. 251.
- Ἐνέχυρον, Σ'. 204, 252.
- Ἐνθρονισμὸς, Β. 582.
- Ἐνορία, κυρίως μόνοις τοῖς Πατριάρχαις δέδοται, Β. 44.
- Ἐνοριακὰ δίκαια, Β. 42. Ε. 401. — δόσις σταυροπηγίων. Β. 42 — λήψεις κληρικῶν, αὐτ.
- Ἐνστάσις κληρονόμου, Σ'. 349.
- Ἐντάλματα διδόμενα τοῖς χειροτονουμένοις μητροπολίταις, Ε. 544. — τοῖς πνευματικοῖς, 573. — τοῖς ἐξάρχαις, 579.
- Ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἄνευ τῆς χάριτος αὐτοῦ οὐ πληροῦνται, Γ. 565. — ὁ παραβαίνων αὐτάς τὸν Χριστὸν ἐνουβρίζει, Σ'. 546.
- Ἐνύπνιον, ὅτι τὸ διὰ τοιούτων καθιστάμενον θυσιαστήριον ἀποδοκιμάζεται, Γ. 508.
- Ἐνώσεως τόμος, Ε. 4. Σ'. 159.
- Ἐξάδελφοι δύο εἰ λαμβάνουσι δύο ἀδελφάς, ἢ τάνάπαλι. Α. 282. Ε. 44, 45, 344, 354. — εἰ δύναται τις λαβεῖν δύο δευτέρας ἐξαδέλφας. Α. 284. Δ. 556. 592. Ε. 403. — ἢ τὴν μητέρα, μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὴν θυγατέρα, ἣν ἠγάγετο ἔτι ἀγγλικὸν οὖσαν ὁ δισεξάδελφος αὐτοῦ. Ε. 32. — γάμος μεταξὺ τρισεξαδέλφων. 40, 47, 364. — ἂν δύο πρῶτοι ἐξάδελφοι, θείαν μεγάλην καὶ ἀνεψιάν; 44. — τρισεξάδελφος οὐ συζεύγνυται μετὰ

τῆς δισεξαδέλφης. 46. — εἰ δύο δισεξάδελφοι μητέρα καὶ θυγατέρα; 57. — τί ὁ συνασθεὶς μετὰ τῆς δισεξαδέλφης τῆς ἰδίας μητρὸς; 92.

Ἐξαμιλίου ἐπίσκοπος, Γ. 284.

Ἐξάρχος, τάξις αὐτοῦ, Β. 239. Ε. 533. Σ'. 286. — ὁ πρωτεῶν ἐπίσκοπος μὴ καλεῖσθαι οὕτω, Γ. 404. — ὁ πατριαρχικὸς ἐξάρχος ἐπὶ τίσι μοναστηρίοις κέκτηται δίκαια; Ε. 410, 412. — καθήκοντα αὐτοῦ, 539, 579. — ἐντάλματα διδόμενα αὐτοῖς, 579. — δικαιώματα, 580. — γράμμα ἐξαρχικὸν κατ' ἀρχιερέως, 585.

Ἐξομολόγησις, ἄρσεις τοῖς ἁμαρτάνουσι, Β. 140. 549. Δ. 99. — κοσμικοῦ 235. 430. — ἐν τίνι ἡλικίᾳ ἐξομολογοῦνται οἱ παῖδες; 341, 484. — περὶ τῶν ἄδηλα πταίσματα ἐξομολογουμένων. 429. — ὅτι μόνοις ἀρχιερεῦσιν ἐφεῖται δέχεσθαι λογισμούς. Γ. 342. — ταῖς προσετώσαις γυναικείων μοναστηρίων οὐκ ἐφεῖται ἐξομολογεῖν. 477. — ὅτι καλὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι, Ε. 372. — τί ἂν μὴ εὐρίσκη τις ὧ ἐξομολογήσασθαι; 373. — πῶς τῷ Θεῷ αὐτ. — ἀναγγέλλειν τῷ κοινῷ πνευματικῷ πατρὶ καὶ ἀρχιερεῖ ὅ,τι ἂν ἀκούσῃ τις γινόμενον ἐναντίον, Β. 635. — ἡ ἐξομολόγησις κουφίζει τὴν κόλασιν, ὁ ἔλεγχος μεγαλύνει Δ. 232. — οὐκ ἔξεστι δέχεσθαι ἐξομολογήσεις ἄνευ ἐπισκοπικῆς ἐπιτροπῆς. Γ. 344. — τοῖς μετὰ μείζονος συντριβῆς ἐξομολογουμένοις ἐλαττοῦν τὰ ἐπιτίμια συγγνωστόν. Δ. 236.

Ἐξωκατάκηλοι. Ε. 409. 540.

Ἐξωκοιτῶ, Β. 414.

Ἐξωμονιτάτον, Β. 636.

Ἐξωμοσία. Β. 290.

Ἐξωμότσι, ἕνεκα βασάνων, Δ. 14, 245, 394. — ἕνεκα φυλακῆς, 16, 394. — δειλίας, 17. — περὶ τῶν μὴ μεταμελομένων, 18, 394. — τί οἱ μεταμελόμενοι; 34, 394. 492. — δοῦλοι καταναγκασθέντες ὑπὸ τῶν δεσποτῶν, 394. — τί οἱ ἐκπεπτωκότες μὲν, ἀναπαλαίσαντες δέ; 23, 394. — ἡ δόντες ἀργύριον ὅπως μὴ ἐξομώσωσι; 37, 395. — ἡ ἐόσαντες τὰς ἰδίας περιουσίας καὶ ἀναχωρήσαντες. 39, 394. — ἡ ὑποκριθέντες καὶ ἐμπαίζαντες τοὺς βιαστάς, 394. — ἡ εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτομολήσαντες, αὐτ. — ἡ βιαίως θύσαντες, τῶν βιαστῶν ἀκουσίως τὰς ἰδίας χεῖρας προσενεγκόντων τῆς ἀνιέρω θυσία, αὐτ. —

Ἐορτάζω, Β. 427. — μὴ συνεορτάζειν τοῖς Ἰουδαίοις, ἢ τοῖς ἔθνεσι, Γ. 206.

Ἐορτῆ, μὴ νηστεύειν ἐν ἑορταῖς, Β. 70. — θεωρία μὴ ἐπιτελεῖν Γ. 466.

Ἐπαιδός· ὁ προσιῶν ἑοκιμαζέσθω. Δ. 400. Ε. 384.

- Ἐπαιδίας μετέρχεσθαι τῷ κληρικῷ οὐκ ἐφίεται. Γ. 908. Δ. 469.
- Ἐπαρχίαν μὴ διαιρεῖσθαι εἰς δύο, Β. 216. — ἔχειν ἴδιον πρωτεύοντα διὰ τὸ μακροδαις, Γ. 351. — ἐπισκέπτεσθαι αὐτάς, 430. — περὶ ἐπιδόσεως αὐτῶν. Ε. 588.
- Ἐπιστάκτος, ἂν ὁ μέχρι θανάτου συνοικῶν γυναικὶ ἐπιστάκτω μεταλήψεται τῶν ἀγισμάτων; Β. 424. Ε. 376.—εἰ δεῖ τὸν συνοικοῦντα γυναικὶ ἐπιστάκτω μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς, εἰς διγάμου ἢ τριγάμου βαθμὸν δέχεσθαι; 377.—οἱ ἐπιστάκτοις συνοικοῦντες μετὰ πόρων τάττονται. 378.
- Ἐπερώτησις, ἢ ἀισχρὰ ἀνίσχυρος. Α. 110.
- Ἐπιβαίνειν εἰς ἑτέραν ἐπαρχίαν παρὰ γνώμην τοῦ κατέχοντος ἐπισκόπου ἀπηγόρευται, Γ. 577.
- Ἐπίβασκ, Β. 147. Γ. 577. Σ'. 84. Ὅρα Μετάθεσις.
- Ἐπιγονάτια, Δ. 478.—σημασία, 548.
- Ἐπιγόνιος, ἐπίσκοπος, Δ. 438.
- Ἐπιθυμητικόν, μέρος τῆς ψυχῆς, Β. 118.—ἀρετὴ αὐτοῦ, Δ. 301, Σ'. 50.
- Ἐπικουρίς, ἢ ἱερατικὴ κουρὰ, Β. 381. — ὁ λαβῶν κουρὰν ἀναγνώστου, καὶ ῥίψας τὰ ἱερὰ ἄμφια, ἀναστρεφόμενος κατὰ λαϊκοὺς, μένει λαϊκός. Β. 80.
- Ἐπιμάνικα, Δ. 478.—σημασία, 548.
- Ἐπινεμήσεως ἔτος, Σ'. 416.
- Ἐπίορκος, Α. 121.—ἐν τίσιν δεῖ τοὺς ὀμνύοντας μὴ εὐορκεῖν; Α. 314. Δ. 124, 138, 165, 224, 248. — ὅτι μεγάλως κολάζονται. Α. 316. — ὁ κατὰ Θεοῦ ὀμόσας οὐ κινδυνεύει. 319. — ἐπιτίμιον τοῦ ἐπίορκου. Γ. 528. Δ. 221, 248, 405, 444, Σ'. 288.—περὶ τῶν βίᾳ ἐπιορκησάντων, Δ. 248.
- Ἐπισκοπεῖον, γυναῖκας μὴ ἐνδιδαιτᾶσθαι ἐν αὐτοῖς, Β. 628.
- Ἐπισκοπή, καὶ δουλικῆς καὶ ἐναπογράφου τύχης ἐλευθεροῦ, καὶ ὑπεξουσιότητος. Α. 77.—μηδεὶς προαγέσθω ἀθρόον εἰς τὸ τῆς ἐπισκοπῆς ἀξίωμα. Α. 52. Β. 103, 117, 701. Γ. 89, 174, 257. — μὴ ἀφαιρεῖσθαι αὐτάς ἀπὸ τῶν μητροπόλεων, Ε. 62.—τάξις αὐτῶν. Ε. 455.—περὶ τῶν μεταλλαξασῶν ὄνομα, 495. — τίνες ἐτιμήθησαν εἰς μητροπόλεις; 498. — προβιβαστικὰ γράμματα, 588.—ἀριθμὸς τῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ διαίρεσις, 591.
- Ἐπίσκοπος, ὅποιον εἶναι δεῖ; Ε. 291. Σ'. 271. — ὑπὸ πόσων ἐπισκόπων χειροτονεῖται; Β. 1. 122. 564.—μὴ προαγέσθω ἀμέσως ὀνεύφωτος. 103 Σ'. 350.—μὴ χειροτονεῖσθαι διὰ δόσεως χρυσοῦ ἢ ἄλλου τινός. Α. 43. 61. 62. — οὐ χειροτονεῖται πρὸ τοῦ διὰ τῶν κατωτέρων βαθμῶν διελθεῖν Β. 703. πῶς δοκιμάζεται; Β. 703. — οὐ κωλύεται δὲ προσαγαγεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν ἣ χειροτονεῖται αὐτ. — ἑώρων ἀπέχεσθαι. Β. 566. Ε. 547. — προ-

νόμιμα τοῦ Κωνσταντινουπόλεως. Α. 42. 44. 64. 143. Β. 173. 280. 387. — τοῦ Κύπρου. Β. 203. 395. — τοῦ Τομέως. Α. 57. 144. — πῶς ὁ σχολάζων ἐπίσκοπος διορίζεται εἰς σχολάζουσαν ἐπισκοπὴν; 53. Γ. 154. — περὶ τοῦ μὴ δεχθέντος ὑπὸ τῆς παροικίας, ἐν ἣ ἐχειροτονήθη, ἢ μὴ καταδεξαμένου, ἢ μὴ ὀνηθέντος ἀπελθεῖν. Α. 56. Β. 48. 158. 343. 404. Γ. 58. 159. — ὁ τελευταῖων οὐ δύναται ἕτερον ἀνθ' ἑαυτοῦ χειροτρνεῖν. Α. 56. Β. 97. Γ. 165. — μὴ διαρπάζειν τὰ τῶν τελευταίωντων πράγματα. Β. 383. Ε. 98. 546. — οὐ γίνεται ἀπλῶς ἐν πόλει βραχεία, ἢ κώμη. Α. αὐτ. Β. 133. Γ. 222. 243. — μὴ εἶναι ἐν μιᾷ πόλει δύο, ἢ ἐν δυσὶ πόλεσιν ἓνα κληρικόν. Α. αὐτ. Β. 240. 620. Δ. 470. — τί οἱ διὰ προστασίας ἀρχόντων γινόμενοι ἐγκρατεῖς ἐκκλησιῶν; Α. 58. Β. 37. 564. — οὐ χειροτονοῦνται διὰ γάμον ἢ παλλακισμόν. Α. 59. Β. 15. 25. 26. 312. 330. Γ. 131. — ὁ χειρονοούμενος ὀφείλει εἶναι παρθένος, ἢ ἐκ παρθενίας μονογαμήσας παρθένον. Α. 59. — ἡ γυνὴ αὐτοῦ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐν μοναστηρίῳ ἐμβάλλεται. Β. 8. 419. Ε. 321. — τί εἰ χρεία γένηται ἐπίσκοπον χειροτονηθῆναι; αὐτ. — κωλύεται τὸ ψηφίζεσθαι τινὰ εἰς ἐπισκοπὴν ἔχοντα γαμετὴν νόμιμον; Α. 60. Β. 419. — μὴ ὑποδέχεσθαι ἀλλοτρίους κληρικούς. Β. 20. 145. 148. 266. 229. 240. 269. 343. 344. 620. Γ. 429. 271. 272. 275. 436. 444. 519. — ἀπαλλάττεται τῆς πατρικῆς ἐξουσίας. Α. 72. 77. — ὑπ' αὐτὸν τελοῦσιν οἱ μοναχοὶ τῶν πτωχείων, μοναστηρίων, καὶ μαρτυρίων. Α. 76. Β. 234. — ἀπαιτεῖ τὰ εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας καταλειμμένα. Α. 83. 86. 402. — πότε ἄδειαν ἔχει ἀποκινεῖν τὸν ὑπὸ τοῦ τελευτήσαντος ὀνομασθέντα ἐκτελεστὴν διατυπώσεώς τινος ἱεράς; αὐτ. καὶ 85. — τί εἰ ῥαθυμεῖ ἀναγκάσαι τὴν πλήρωσιν τῆς διστυπώσεως; 83. — μὴ συγκοινωνεῖν αἰρετικοῖς ἢ Ἰουδαίοις. 148. 269. Β. 64. 81. 90. 328. Γ. 180. 198. 206. — τί ὁ μετὰ Ἰουδαίων τὸ πάσχα ἐορτάσας; Β. 10. 90. 94. 328. Γ. 123. 406. — μὴ δεχεσθαι τὸ τῶν αἰρετικῶν βάπτισμα. 124. 269. Β. 64. — μὴ λαμβάνειν ἐξ αἰρετικῶν εὐλογίας, ἢ εὐχεσθαι ἐν ἐκκλησίαις αὐτῶν. 269. Β. 60. Γ. 198. 206. — τί ὁ ἐν εἰδήσει κοινωνικὸν λέγων τὸν αἰρετικόν; 270. Γ. 587. — μὴ δωρεῖσθαι ἢ κληροδοτεῖν αἰρετικῷ, κἂν συγγενεῖ. Γ. 364. 505. 529. — περιουσία τῶν ἀποβιούντων ἐπισκόπων. Α. 240. Β. 55. 383. Ε. 305. 324. — μὴ ἀποδημεῖν ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἢ ἐν ἐτέρᾳ διάγειν ἐπαρχίᾳ. Α. 449. Β. 18. 20. 269. 250. 469. 343. 344. 349. 587. 696. Γ. 58. 129. 150. 164. 209. 233. 259. 262. 272. 366. 485. — μὴ ἀπολιμπανέσθω ἔξω τῆς αὐτοῦ

ἐκκλησίας πλέον ἐνιαυτοῦ, ἢ κατὰ βασιλικὴν κέλευσον, Α. 150. 451. Β. 696. Γ. 259. 273. — παρὰ κέλευσιν βασιλικὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει. μὴ παραγινέσθω. Α. 150. — τί δὲ εἰ δίκης ἕνεκεν ἀπολυμπάνεται; Α. 150. — μὴ ἀνιέτω εἰς τὸ Βυζάντιον πρὶν ἢ τὰ πατριαρχικὰ λάβῃ γράμματα, αὐτ. Ε. 28. — πῶς εἰσέρχεται πρὸς τὸν βασιλέα. Α. 151. 213 — τῷ πολὺν χρόνον τῆς ἰδίας ἐπισκοπῆς ἀπολειφθέντι οὐ χορηγοῦνται δαπάναι, Α. 151. — πολυπραγμονεῖν χρὴ τὰς αἰτίας τῆς ὁδοιπορίας τῶν δι' ἄλλων ἐπισκοπῶν παριόντων ἐπισκόπων. 154. Γ. 282. — περὶ τῶν παριόντων πρὸς βασιλέα ἢ τοὺς περὶ αὐτόν. Γ. 144. 146. 248. 252. 253. 282. 552. 554. Ε. 28. — ὁ τὰ ἐν ἀλλοτρίᾳ ἐπισκοπῇ ἴδια κτήματα ἐπισκεπτόμενος μὴ διαμενέτω ἐκεῖ πλέον τριῶν κυριακῶν. 262. — ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν μὴ μεθίστασθαι. Α. 63. Ε. 18. 20. 145. 148. 169. 229. 240. 587. Γ. 129. 154. 164. 228. 231. 271. 272. 366. 419. — μὴ ἀπίτω εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν ἄνευ προσκλήσεως τοῦ ἐπισκόπου. Β. 47. 169. 324. Γ. 150. 164. 233. 259. 366. Ε. 28. — τίς ὁ σχολάζων; Γ. 154. — οὐ δεῖ ἀναγκάζειν τινὰς καρποφορεῖν, ἢ ἀγγαρίας διδόναι. Α. 133. 182. — οὐδὲ χειραφετεῖν ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε. 156. Γ. 396. — πῶς ἐκδικοῦσι τοὺς παρ' αἵρετικῶν κατεχομένους αὐτῶν τόπους. Α. 156. 274. Γ. 580. — περὶ τῶν μὴ ἐπιστρεφόντων τοὺς αἵρετικούς. Α. 157. Β. 75. 346. 453. Γ. 580. 585. Ε. 294. 545. — ὅτι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἀπολογεῖται τῷ θεῷ. Α. 157. Β. 54. Ε. 545. — φιλόπτωχον εἶναι, Β. 58. πότε τοῦ λαοῦ ἀμαρτήσαντος ὁ κληρὸς ἀφορξεται; Α. αὐτ. — τί ὁ ἀμελῶν τῆς ἰδίας ποιμένης; Β. 696. Ε. 304. 545. — κοσμικὰς φροντίδας μὴ ἀναλαμβάνετω. Α. 157. Β. 9. 404. 588. 686. Γ. 342. Δ. 470. — μὴ ἔχειν γυναῖκα συναίσακτον. Α. 160. Β. 120. 317. 328. 628. 642. Γ. 60. 402. — πῶς δεῖ εἰσιέναι πρὸς γυναῖκας; Α. 162. Β. 642. Γ. 402. — ἔφειτο ἔχειν γυναῖκα πρὸ τῆς Σ'. συνόδου Β. 7. — ἀποδίστασθαι τῆς γυναικὸς, κατὰ κοινήν ἀρέσκειαν Β. 449. — τάξις ἐκ χρόνου τῶν ἐπισκόπων, καὶ πῶς οἱ κληρικοὶ καθέζονται, καὶ τιμῶσιν ἀλλήλους. Α. 163. Β. 154. 320. Γ. 189. 221. 514. 518. — τίνας καὶ παρὰ τίσι κατηγοροῦσιν ἐπισκόπων; Α. 164. Β. 93. 180. 237. 267. Γ. 315. 320. 322. 330. 381. 595. 596. Δ. 355. Ε. 225. — τί ὁ συκοφιντήσας παρὰ δικαστῆ ἐπίσκοπον; Α. 164. — μὴ δικάζεσθαι παρὰ πολιτικῆ ἢ στρατιωτικῆ ἄρχοντι. Α. 165. Ε. 28. 226. 228. — δικάζει τοὺς ὑπ' αὐτὸν κληρικούς καὶ μοναχοὺς. Α. 173. Ε. 28. 226. — ἐπίσκοπος ἔχων δίκην πρὸς κληρικὸν ἢ ἐπίσκοπον παρὰ τῷ μητροπολίτῃ τῆς

ἐπαρχίας δικαζέσθω. Α. 174. 181. Ε. 28. — εἰ δὲ ὑπάρχει ὑποψία τις, παρὰ τῷ πατριάρχῃ. Ε. 28. — παρὰ τίνων δικάζονται ἐν Κωνσταντινουπόλει εὐριθκόμενοι; Α. 167. Ε. 227. — τί εἰ κατὰ τινα πρόφασιν οὐ δύναται τερμῆν τὴν ὑπέθεσιν ὁ ἐπίσκοπος; Α. 170. — τί ἂν ἀπὸ κελεύσεως δικάζῃ ἐπίσκοπος; 173. — εἰ κατηγορία κατὰ κληρικοῦ κινεῖται παρὰ τῷ ἐπισκόπῳ, ἢ παρὰ τῷ ἄρχοντι; αὐτ. Ε. 228. — ἢ κατ' ἐπισκόπου, Α. 181. Γ. 419. — εἰ ὑπερτίθεται ἐπὶ τοῖς χρηματικοῖς δικάζει. 174. — δικαζόμενος οὔτε ἐγγύας δίδωσιν, οὔτε ὁμολογίας ποιεῖ αὐτ. — πότε ἀποδημῶν οὐκ ἐνάγεται; 175. — οὔτε ἐπὶ χρηματικῇ οὔτε ἐπὶ ἐγκληματικῇ δίκῃ χωρὶς κελεύσεως βασιλικῆς δίδεται ἢ παρίσταται. 176. — ὁ ὑπὲρ τῶν ἰδίων πραγμάτων ἐναγόμενος δίδωσι σπόρτουλα, ὑπὲρ δὲ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ οὐκ ὀχλεῖται αὐτός, ἀλλ' ὁ οἰκονόμος αὐτ. Ε. 227. — πόσοι καὶ τίνες καταμπτουοῦσιν ἐπισκόπων; Α. 177. Β. 96. 267. 595. 596. 599. 600. — τί οἱ μὴ πειθαρχοῦντες τῷ οἰκείῳ ἐπισκόπῳ; Α. 179. Γ. 136. 379. 467. 584. — μὴ ὑποδέχεσθαι τὸν ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἐκβληθέντα, ἢ ἀπὸ κοινωνίας γενόμενον. Α. 179. Γ. 138. 316. 467. — δίκαι ἐπισκόπων. Α. 179. Β. 93. 237. 258. Γ. 152. 233. 239. 267. 330. 377. 576. 580. 595. — μόνον ἐπὶ χρηματικῶν δικῶν ἰσχυρῶς ὁ ἐπίσκοπος δικάζει. Α. 169. — ἢ ψῆφος αὐτῶν ἔρρωται μεταξὺ τῶν ἐπιλεξαμένων αὐτούς αὐτ. — μηδεὶς ἐκ πρώτης αἰτίαςθω παρὰ τῷ Πατριάρχῃ, ἀλλὰ παρὰ τῷ ἐπισκόπῳ αὐτοῦ αὐτ. — ἐκτὸς ἂν ὑπόπτως πρὸς αὐτὸν εἴη αὐτ. — ἐπὶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὁ ἐπίσκοπος κατὰ τοὺς κανόνας σκοπεῖ αὐτ. — διαφωνία ἐπισκόπων ἐν τῷ δικάζειν. Γ. 152. — ἐναντίως τῷ ἐπισκόπῳ τοῦ ἄρχοντος ψηφισομένου, ἢ τοῦ ἄρχοντος ψῆφος ὑπόκειται ἐκκλησίῳ. Α. 180. — αὐτοδικία πρὸς συνεπίσκοπον. Α. 181. Γ. 576. — περὶ τῶν ἀδίκως ἐκβαλλομένων Α. 181. Β. 566. καὶ Γ. 262. 273. 275. — τί εἰ χωρὶς κανονικῆς αἰτίας ἀφορίζῃ τινα τῆς κοινωνίας; Α. αὐτ. 183. Β. 566. — τί ἂν ὀκίμος ἐπίσκοπος ἐκβαλλόμενος ποιῇ τι ταραχῶδες; Α. 183. — τί ὁ τῆς Ἱερουσάλῃς κανονικῶς ἐκπεσὼν καὶ μὴ μόνων ὄρου ἐκελεύσθῃ; Α. 184. — ἐκ τίνων αἰτιῶν ἀφορίζεται ἐπίσκοπος, κληρικὸς, ἢ λαϊκός; αὐτ. καὶ Β. 7, 11, 20, 22, 27, 31, 37, 48, 58, 60, 63, 71, 73, 83, 85, 90, 97, 108, Γ. 58. 70. — μὴ κατάγεσθαι εἰς πρεσβυτέρου βαθμόν. Α. 184. Β. 286. 349. — ἐφ' ὅσον χρόνον οὐ κοινωνεῖ τῷ παρ' αὐτοῦ ἀφορισθέντι, οὐδ' οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι κοινωνοῦσιν αὐτῷ. Α. 185. Β. 15. 43. 121. Γ. 133. 604. — πόσοι καθαιροῦσιν ἐπίσκοπον;

Α. αὐτ. Γ. 322. 362.—αἰτίαι καθαιρέσεως. Α. αὐτ. Β. 4. 7, 9, 15, 27, 31, 34, 37, 39, 47, 58—62, 65—70, 73, 76, 80, 84, 87—90, 104, 107, 108, 195, 217, 228, 263, 279, 312—347, 326, 503, 536, 560, 587, 625. Γ. 39, 48, 58, 70, 123, 129—136, 150, 282. Δ. 228.—ὁ καθαιρέθεις καὶ δευτερον ἐκκαλεῖται πρὸς τὸν Ῥώμης, ἀλλὰ δὴ καὶ πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως. Γ. 237. 290.—ἐκ τίνων αἰτιῶν ἀφορίζεται καὶ καθαιρεῖται; Α. 186. Β. 32, 37, 83.—ἐκ τίνων αἰτιῶν ἀναθεματίζεται; Α. αὐτ. Β. 217. 232. Γ. 114. Δ. 269.—ἐκ τίνων αἰτιῶν τελείως ἐκβάλλεται; Α. αὐτ. Β. 36, 67, 83, 352. Γ. 132. 203. — μὴ πιστεύεσθαι τὸν ἐπίσκοπον λέγοντα ἰδιαζόντως αὐτῷ τὸν ἀργούμενον κληρικὸν συνομολογῆσαι τὸ ἔγκλημα. Α. 187. Γ. 603. — τί ὁ ἐσθίων κρέα ἐν αἵματι, ἢ θηριάλωτον, ἢ θησιμαῖον; Α. αὐτ. Β. 81. 462. Γ. 24.—ἀπέχεσθαι τῶν οἰκείων γαρμετῶν. Α. αὐτ. καὶ Β. 330. 333. 419 Γ. 301. 302. 369. 482. — περὶ τυπτόντων ἢ φονευόντων. Α. 200. Β. 34. 83. 679. Δ. 211. 5. 479.—περὶ κυβευόντων, ἢ μεθυσχομένων, ἢ θέζης παραβαλλόντων. Α. 201. Β. 58. 356. 424. Γ. 220.—περὶ τυμδωρούχων. Α. αὐτ. 207. — περὶ κλεπτόντων. Α. αὐτ. 204. — περὶ τοιζόντων. αὐτ. Β. 59. 151. 328. 566. Γ. 174. 396. 342. Δ. 134. — περὶ ἐπιπορούντων. Α. αὐτ. 203. Β. 32. Δ. 138. 165.—μὴ μεταδιδόναί τῆς μεταλήψεως ἐπ' ἀμοιβῆς. Β. 354. — τί εἰ γένηται λαϊκός, ἀζωματικός, ἢ στρατευόμενος; Α. 221. Β. 107, 140, 232. Δ. 470.—μὴ ἐσθίειν ἐν καπηλείῳ ἢ πανδοχείῳ. Α. 226. 71. 192. — πρᾶγμα τοῦ ἐπισκόπου μετὰ τὴν χειροτονίαν ἀποκτηθέντα. Α. 239. Β. 673. Γ. 386. — ἰδικὰ τοῦ ἐπισκόπου πρᾶγματα, καὶ ὅτι οὐκ ὤφειλεν ἀδιάθετος τελευτᾶν. Α. 241 Β. 55. 267. Γ. 166. 262. 327. 505.— ἄλυρος ἢ ὑπὲρ εἰρετικῶν διαθήκη αὐτοῦ. Γ. 506, — διακρινέσθωσαν τὰ τοῦ ἐπισκόπου ἀπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν. Β. 55. 268. Γ. 167. 364. 386. — μὴ προβαλλέσθω τὸν ἀββᾶν ἢ τὸν ἀρχιμανδρίτην ἐκάστου μοναστηρίου κατὰ βαθμὸν, ἀλλ' ὅν οἱ μοναχοὶ ἐπιλέξωνται. Α. 255. Ε. 549. — μὴ προσφέρειν ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ἕτερα παρὰ τὰ νενομισμένα. Β. 4. 437. — διανέμειν τοῖς κληρικοῖς τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν. Β. 6. — μὴ ἐκβάλλειν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα προφάσει εὐλαβείας. Β. 7. 118. 330. 333. 369. 419. Γ. 103. 302. 342. 369. 5. 189.—μεταλαμβάνετω ὁσάκις προσφέρει, ἢ τὴν αἰτίαν λέγέτω. Β. 11. — ὃ μετὰ τὸ βᾶπτισμα διγαμήσας, ἢ παλλακὴν κτησάμενος, οὐ χειροτονεῖται ἐπίσκοπος. Β. 23. 313. — εἰδέναι χρὴ τὸν ἑαυτοῦ πρῶτον. Β. 45. 288. Γ. 110. — ἐπὶ τῷ ἐπισκόπῳ κείσθωσαν τὰ τῆς ἐκκλησίας. Β.

54. 615. Γ. 50. 166, 222, 309, 313, 395, 405, 425.
 χορηγείν ἐξ αὐτῶν τοῖς δεομένοις. Α. 154. Β. 76. Γ. 218. Ε.
 25.—μὴ σφραγίζεσθαι τι ἢ ἐκποιεῖν ἐξ αὐτῶν. Β. 52. 592. Γ.
 168. Ε. 26.—ἀποστάται ἐπίσκοποι. 195.—παραίτησις ἐπισκό-
 πων. Β. 137. 206. Δ. 29. 359. Σ'. 282.—τὴν δέουσαν ποιεῖσθαι
 πρόνοιαν τῶν μοναστηρίων. 226. 658.—μὴ δίχα οἰκονόμων τὰ
 τῆς ἐπισκοπῆς διοικείτωσαν πράγματα. 276. 590. Ε. 25. 546.
 Σ'. 278.—περὶ τῶν μὴ ὑπογραφόντων τῇ συνόδῳ Αἰγυπτίων. Β.
 288.—τὸν διδάσκοντα ἐν ξένη ἐπισκοπῇ καταδικάζεσθαι εἰς
 πρεσβύτερον. 47. 169. 203. 349. Γ. 150. 164. 233. 259. 262.
 Σ'. 282.—περὶ τῶν ἔνεκα βαρβαρικῆς ἐπιδρομῆς ἐμποδιζομένων
 τῆς σφῶν ἐπαρχίας. Β. 388.—τίνα ἀπαιτοῦνται τοῖς ἐπισκοπή-
 σουσι; 560.—μὴ κατακυριεύειν τῶν κληρικῶν. 569.—μὴ οἰκοδο-
 μεῖν μονὴν ἐπὶ καταλύσει τῆς ἐπισκοπῆς. 673. Σ'. 280.—περὶ
 σχίσματος ἐπισκόπων ἀπὸ τῶν οἰκείων μητροπολιτῶν. Β. 692.—
 μὴ ἐκλέγειν ἐπίσκοπον, ζῶντος τοῦ πρώτου. 696. Γ. 238.—οἱ
 μονάσαντες ἐκπίπτουσι τῆς ἀξίας. Β. 707. Δ. 453.—ἐξουσίαν
 ἔχουσιν ἀφιέναι ἁμαρτήματα. Γ. 45. Δ. 235.—οἱ εἰς σύνοδον
 καλούμενοι μὴ ἀπολιμπανέσθωσαν. Γ. 207. 496. Ε. 27.—
 τὸν πρωτεύοντα μὴ προσαγορεύεσθαι ἑξαρχον. Β. 45. 404.—
 ἐν ἐκκλησίᾳ μὴ συμποσιάζεσθαι. Β. 476. 480. 510. Γ. 194.
 407.—τοὺς εἰς παροικίαν χειροτονουμένους μὴ τινα ἑαυτοῖς
 ἐκδικεῖν διοίκησιν. Γ. 243. 432. 452. 544.—τὸν ἐπιξενούμενον
 μὴ καθέζεσθαι ἐν ἡ καθέδρᾳ ἐπιξενούται. Β. 75. 273. 344. 696.
 Γ. 259. 485. 493. 500. 580. 585. 507.—τοὺς νομίζοντας
 ἔχειν δίκαιον ἐνορίας μὴ αὐθεντικῶς ἐπιδράττεσθαι ταύτης. 576.
 — τί ὁ καταφρονῶν τῆς ἰδίας διοικήσεως; 585. 259. 472.
 493. 500. 584. Β. 73. 273. 696.—περὶ τῶν τοῦ Δονατιστῆς
 κοινωνῆσαι ψευσαμένων ἐπισκόπων. Γ. 587.—μὴ συναινεῖν τοῖς
 ἁμαρτάνουσι, μηδὲ συνεπάγεσθαι τὰς τούτων κληρίας. Δ. 255.
 — πῶς χρηστὸν τοῖς ἀρειανίταις. Δ. 343.—τοὺς τελευταῖων-
 τας μὴ μύρω χρῆσθαι. 467.—μὴ ἀπωθεῖσθαι τοῦ ἰδίου λαοῦ
 προφάσει τοῦ πατριαρχικαῖς μοναῖς ὑποκείσθαι τὰ χωρία ἢ
 προάστεια ἐνθα προκαθῆται. Ε. 113. 110.—μεταθέσαι ἐπι-
 σκόπων. 116.—περὶ τῶν ἀπὸ λαϊκῶν γινομένων ἐπισκόπων.
 Α. 54. Β. 704. Γ. 256.—οὐ γίνεται τις ἐπίσκοπος, πρὶν ἢ
 πάντας τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ Χριστιανούς ποιήσῃ. Α. 50. Γ.
 399.—εἰ γίνεται ἐπίσκοπος εὐνοῦχος, ἢ ἄλλως ἐμπαθῆς τὸ
 σῶμα. Α. 53. Β. 29. 30. 99. 100. 114.—τάξις προκαθεδρίας
 αὐτῶν. Ε. 455.—ἀριθμὸς τῶν ἐν Ἑλλάδι. Ε. 594.—κοθίκοντα.
 593.—ὁ ἱερουργῶν εἰς ἀνεθρόνιστον ἐκκλησίαν πῶς κολάζεται

- Β. 582.**— ἐπίσκοπος μεσίτης, ὁ εἰς χηρευοῦταν ἐπαρχίαν πεμ-
πόμενος τοῦ ποιμᾶναι τὸν λαὸν μέχρι χειροτονίας τοῦ ἐπισκό-
που. Γ. 493.
- Ἐπιστολαὶ** συστατικά καὶ εἰρηνικαί, Α. 454. Γ. 438. Ε. 544. 550.
555. 558. 564. 568. 572. Σ'. 90.—διαφορὰ αὐτῶν Α. 454. Β. 44.
243.—τίσι δίδονται; 243. Ε. 544.—παρὰ τίνων; Γ. 439. Β.
544.—πρὸς τίνα σκοπόν; Ε. 554.—ὅτι καὶ ἀπολυτικά λέγονται.
Β. 456. Σ'. 97.—τῷ Καρχηδόνοσ ἐξεστὶ γράφειν ἐπιστολάς ἐπ'
ὀνόματι ἀπάντων τῶν ἐπισκόπων. Γ. 512.—πατριαρχικά, Ε. 4.
- Ἐπιτίμιον**, πῶς ἐπακτίον τοῖς ἀμαρτάνουσι; Δ. 387. Σ'. 364.—τόποι
τῶν ἐπιτιμίων. Δ. 405.—αὔξειν καὶ μειοῦν ἐφείται τοῖς ἀρχιε-
ρεῦσι, Β. 440, 549. Γ. 22, 31, 35. Δ. 35, 69, 96, 308, 314,
326, 328.—καὶ ὁ ἀπλοῦς μοναχὸς δίδωσιν ἐπιτίμιον. Δ. 434 ε'.
—οὐ χρόνῳ ἀλλὰ τρόπῳ κρίνονται, Δ. 253. — περὶ τῶν κατα-
φρονούντων αὐτῶν. 415. — ἂν ἐπιτιμᾶται ὁ ἀποσχίσας καὶ με-
τανοῶν; 434 η'. — περὶ τοῦ κατ' ἄγνοιαν συμφαγόντος πρεσβυτέρου
μετὰ πρεσβυτέρου βεβρωκότος μετὰ τοῦ μητροπολίτου Κωνσταν-
τίνου. 434 θ'. ὁ ὑπὸ ἐπιτίμιον, τελευτῶν, κοινωῖ, Β. 443. Σ'. 370.
- Ἐπιτραχήλια**, σημασία αὐτῶν Δ. 548.
- Ἐπιτροπος** ὑπεριθέμενος πῶς ζημιοῦται; Α. 85.—τί ὁ φθείρων τὴν ἐπι-
τροπευομένην; 215. — πότε ὁ υἱὸς αὐτοῦ δύναται ἀγαγέσθαι τὴν
ἐπιτροπευομένην ὑπ' αὐτοῦ; 277.—τί ἐὰν υἱοθετήσῃται τὸν ἄνδρα
τῆς ἐπιτροπευθείσης; 278.
- Ἐπιφανίου** συγγραφή περὶ αἱρέσεων Γ. 202.
- Ἐπιφορῆσαι**, συλλαβεῖν, Γ. 69.
- Ἐπιφώνημα**, διὰ τριῶν τριακονθημέρων ἐπιφωνημάτων μετακαλοῦντας
ἐνάγοντες καὶ ἐναγόμενοι, Γ. 364.—Ἀριστηνὸς προσεκλήθη ἀπο-
σχέσθαι τοῦ ὄφφικίου. Β. 9.
- Ἐργολαβεῖν** τί λέγεται; Β. 224. Γ. 349.
- Ἐργολαβία**, Γ. 349.
- Ἐρημίται**, τὰς πόλεις διατρέχοντες, Β. 406.—πόθεν ἡ κλησις; 407.
- Ἐσωκουρίτης**, μοναχὸς, Β. 656.
- Ἐσωμονιτάτον**, Β. 636.
- Εὐαγγέλια** ἀναγινωσκέσθωσαν ἐν σαββάτῳ, Γ. 485. — οὐδεὶς κατὰ τοῦ
Εὐαγγελίου ἀτιμωρητὶ πράττει. Γ. 307. — τίνα λέγεται εὐαγ-
γελικά; Β. 578.
- Εὐαγγελισμὸς**, εἰ τύχοι τῇ μεγάλῃ παρασκευῇ, ἂν ἰχθυοφαγοῦμεν. Δ. 427.
- Εὐάγγελος** Ἀσσυριτανός. Γ. 393.
- Εὐαγῆς** οἶκος, διοικητῆς αὐτοῦ, Σ'. 250. 514. — τὰ εἰς εὐαγῆς οἴκους
διωρούμενα, μόνῃ τῇ τῶν ρ', ἐνιαυτῶν παραγραφῇ ἐκβάλλονται.
Α. 104. — οἱ διωρούμενοι σεβασμῶ οἴκῳ ἄπορον κτῆσιν; ἀναγ-

- κάζονται ἀναλαβεῖν αὐτήν, καὶ πᾶσαν ζημίαν προσηγομένην ἀποκαθιστᾶν. 407. — τί ἐὰν μὴ ἐκδικήσωσιν ἐπὶ ἑνῆαυτὸν τὰ πράγματα τῆς φθαρείσης ἀσκητρίας, ἢ μοναστρίας, ἢ διακονίσης; 212, 249. — περὶ τῶν κοινοποιούντων αὐτούς. Β. 612. — μὴ ἐπιζητεῖν ἀπράντους κτήσεις. Ε. 261. — ἀναίρεσις τῆς διατάξεως ταύτης. 270. — ἡ κατ' αὐτῶν παραγραφή τεσσαρακονταετῆς. Β. 264. Γ. 575.
- Εὐάγριος, Β. 292, 304.
- Εὐγενίς, ἀγία, Γ. 109.
- Εὐεργέτιδος μονή, Γ. 342. — δεῖ τὸν καθηγούμενον αὐτῆς εἶναι ἱερέα, αὐτὸν Εὐδοξία, Δ. 227.
- Εὐδόξιος, αἰρετικὸς, Β. 466. — ἡ κακοπιστία αὐτοῦ ἀναθεματίζεται. Δ. 83. Σ'. 67.
- Εὐζώιος, αἰρετικὸς, Δ. 83.
- Εὐθύμιος, πατριάρχης, κατὰ τῆς τετραγαμίας ἀποφαίνεται. Ε. 4. Σ'. 459.
- Εὐκτήριον, γρόνος τῆς ἀπὸ τῆς τελευταίας τοῦ διαθέτου ἀνεγέρσεως. Α. 88. — μὴ ἐγχειρεῖν οἰκοδομῇ ἄνευ τῶν πρὸς ἀπαρτισμὸν ἐτοιμῶν μέσων. Β. 625. — οὐδ' ἄνευ εὐχῆς ἐπισκοπικῆς. 540. — ἱεουργεῖν ὑπὸ γνώμην τοῦ κατὰ χώραν ἐπισκόπου, Β. 374. — Ὅρα Ἐκκλησίαν, Θυσιαστήριον.
- Εὐλογία, ὀρισμὸς, Δ. 464. — αἱ τῶν αἰρετικῶν, φευκταί, Γ. 498. — ἀπὸ εὐλογίας γενέσθαι τί δηλοῖ; Δ. 425.
- Εὐνομιανοί, ἢ Εὐδοξιανοί, Β. 468. 533. Σ'. 59. 64.
- Εὐνόμιος, αἰρετικὸς, Β. 466. Σ'. 64.
- Εὐνούχος, τρία εἴδη Β. 30. — πότε κληροῦται; Α. 53, 343. Β. 29, 444. Σ'. 295. — πῶς τιμωροῦνται οἱ εὐνουχίζοντες; Α. 54. Β. 30, 676. Σ'. 297. — ἑαυτοῦς, Β. 34. Δ. 404. — οἱ εὐνουχισθέντες ἐλευθεροῦνται. Α. 54. — τί οἱ παρ' ἄλλων εὐνουχισθέντες; Β. 444. — ἀλλ' οὐκ ἀπαγορεύεται τὸ διὰ νόσον εὐνουχίζειν. 677. — συμβόλαιον περὶ εὐνούχων οὐ κρατεῖ. Α. 54. — οὐ συνάπτει γάμον. Σ'. 297. — υἱοθετεῖ Β. 430. Σ'. 297.
- Εὐρύδιος, ἐπίσκοπος σφαγείς, Γ. 520, 558.
- Εὐρημα ἀποκερδαίνειν ἀπηγόρευται, Δ. 55, 58, 396. — περὶ τῶν εὐρισκόντων τὰ ὑπὸ τῶν βαρβάρων καταλειφθέντα. 64, 396.
- Εὐρετρα, μήνυτρα, ἢ σῶστρα μὴ ἀπαιτεῖν. Δ. 65, 396.
- Εὐριπίδου τραγικά, Β. 449.
- Εὐσίθεια. Β. 448.
- Εὐσεβεῖς αἰτίαι. Α. 86.
- Εὐσέδιος, Παμφίλου, Β. 434.
- Εὐστάθιος, αἰρετικὸς, Γ. 404. 445. — σύνοδος κατ' αὐτοῦ. αὐτ. — παραι-

τηθείς τῆς ἐπισκοπῆς ἀναζητεῖ τὴν ἐπισκοπικὴν τιμὴν, Β. 207.
284.

Εὐταξίαν ἐκκλησιαστικὴν μὴ συγχεῖν. Β. 480. 702.

Εὐτυχῆς, αἰρετικὸς, Α. 266. Β. 246, 303. Γ'. 64.

Εὐτυχιανὸς, Α. 268. Ε. 447.

Εὐφρόσυτος, ἐπίσκοπος. Δ. 58.

Εὐχαί, τίνων ὁ λαὸς ἀκροᾶται; Α. 444.— τὰς κεκυρωμένας — ἐπιτε-
λεῖν, Γ. 486. 550. — τάξις αὐτῶν. 487. Γ'. 297. — προσάκις
εὐχεσθαι θεῖ; Δ. 404. — εὐχὴ ἐνώπιον βσιλέως παρὰ μητρο-
πολίτου ἄρτι χειροτονηθέντος. 597.— ἀπόβλητος ὁ μὴ κοινωνῶν
εὐχῆς ἅμα τῷ λαῷ, Γ. 426.

Εὐχαριστία, δοτέα τῷ ἐπιτετιμημένῳ ἐκ τοῦ βίου ἐξοδεύοντι, Β. 443.—
αἱ εὐχαί ἐκ παραδόσεως. 284.

Εὐχίται, Γ. 449. Γ'. 65.

Ἐφέσου σύνοδος, ἡ γ'. οἰκουμενική. Β. 192.— περὶ τοῦ παρασαλεύοντος
τὰς πράξεις αὐτῆς, Β. 200.

Ἐφορᾷζειν τοὺς μὴ ὑπὸ ἐπισκόπου προαχθέντας οὐ γρή. Γ. 493.

Ἐφοριστής, ἡ κατηχητής. Γ. 442. Γ'. 300.

Z.

Ζαρά, δρα Ἄχαρ.

Ζέον ὕδωρ, Β. 373. Δ. 462. Γ'. 304.

Ζήνων, ἐπίσκοπος τῆς Κυπρίων ἐπαρχίας, Β. 203.

Ζουπάνος, Ε. 508.

Ζῶα οὐ προσφέρονται ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, Β. 4.

Ζωγραφίαι ἄσεμνοι ἀπαγορεύονται. Γ'. 304.

Ζωή, σύζυγος Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, δεινῶς πάσχουσα, διὰ μαγικῶν
νοσηλεύεται, Δ. 251.

Ζωναρᾶς, Α. ιζ'. Δ. 76.

Ζωοφθόρος, Δ. 440.

Ζώσιμος, ἐπίσκοπος. Γ. 294.

H.

Ἡβη, ἡλικία ιδ'. ἐτῶν ἐπὶ ἀρρένων, καὶ ιβ'. ἐπὶ θηλειῶν, Α. 427.—
ἐπὶ κληροδοσίας ἀποτροφῆς ἐκτείνεται εἰς τὸ ιγ'. ἔτος ἐπὶ τῶν
πρώτων, καὶ ιδ'. ἐπὶ τῶν δευτέρων. 428. — διαίρεσις τῆς ἀνη-
ρότητας αὐτ.

Ἡγούμενος, ἐπιβλέπει τοὺς μοναχοὺς. Α. 255. — οὐ γίνεται δύο
μοναστηρίων. Α. 57, 255. — περὶ τῶν ἐξ ἑτέρου μοναστηρίου.

γινομένων, 253. — πότε δίδει τὸ σχῆμα τῶ βουλομένῳ αὐτὸ λαβεῖν, καὶ πότε ἐπέχει; 255. Β. 654. — κωλυέτω τὸν ἐξ ἐτέρου μοναστηρίου προσερχόμενον. Α. 249. Β. 658. — μὴ ἐκποιεῖν τὰ τῆς ἐκκλησίας. Β. 592. — περὶ τῶν μὴ ἀναζητούντων τοὺς ἀποδιδράσκοντας μοναχοὺς, ἢ μὴ ἀναλαμβάνοντων ὅταν εὐρίσκωσι. Β. 656. — τίς ἡγούμενος χειροτονεῖ ὑποδιάκονον ἢ ἀναγνώστην; Β. 379. 645. Γ. 342. Δ. 427. Σ'. 80. — οὐ χρὴ τὸν μαθητὴν ἀπεβάλλειν. Δ. 429. — ἔνταλμα τοῖς προχειρισθεῖσιν ἡγούμενοις, Ε. 570. — εἰ γίνονται ἡγούμενοι ἀνέροισι, Β. 648. —

Ἡλικία ἀφ' ἧς κρίνονται τὰ ἀμαρτήματα, Δ. 344. — πρὸς χειροτονίαν, Α. 65. Β. 254. 337. Γ. 88. 342. Σ'. 302. — συγγνώμη ἡλικίας, Σ'. 77. —

Ἡλιος· πῶς εὐρίσκεται ὁ κύκλος αὐτοῦ; Σ'. 415. — διατί κή. οἱ τοῦ ἡλίου κύκλοι; 442. — διατί ἄρχονται ἀπὸ τοῦ ὀκτωβρίου; 443.

Ἡμέρα, διάστημα αἰτῆς, Σ'. 302. — πασχάλιος, Α. 140. — ἔμπρακτοι καὶ ἄπρακτοι. Α. 138. Β. 165.

Ἡμίαιροι, Γ. 165.

Ἡμιολίαι, τόκος, Β. 152. Σ'. 474.

Ἡράκλεια, Β. 473. — ὁ μητροπολίτης — χειροτονεῖ τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως· αὐτ. — ἐξαιρετικὰ παραδείγματα, Β. 249.

Θ.

Θιάσιος, ἐπίσκοπος σφαγείς, Γ. 220, 558.

Θέατρα ἀπαγορεύονται. Β. 358. 424. Σ'. 303.

Θεία καὶ ἀνεψιᾶ, συνάπτονται μετὰ θεοῦ καὶ ἄνεψιού, Α. 284. Δ. 557. Ε. 58. 424. — καὶ μετὰ δύο ἐξαδέλφων, Ε. 44. — ἀλλ' οὐχὶ μετὰ δύο ἀδελφῶν, Ε. 44. 424.

Θεμέλιον σελήνης πῶς εὐρίσκεται; Σ'. 444.

Θεοδόσιος ὁ μέγας, ἢ β'. οἰκουμενικὴ σύνοδος ἐπ' αὐτοῦ. Β. 165. — ὁ μικρὸς, γ'. οἰκουμενικὴ σύνοδος ἐπ' αὐτοῦ, Β. 192.

Θεόδοτος, Πατριάρχης, Β. 473.

Θεόδουλος, μοναχὸς, Β. 68.

Θεοδώρα, Β. 434. — Κομνηνὴ, σύζυγος Ἀνδρονίκου, εἰ καὶ κατὰ βίαν ἀποκαρεῖσα, κωλύεται νυμφευθῆναι τῷ Κράλῃ Οὐγγρίας, Γ. 28.

Θεοδώρητας, Κύρου ἐπίσκοπος, κατὰ τὴν ἐν Ἐφέσῳ σύνοδον, Β. 193. Σ'. 74.

- Θεόδωρος Μοφουεστίας, Β. 292. 304. Ε. 203. 209. — ὁ Βαλσαμών, ὄρα Βαλσαμών.—θαῦμα τοῦ ἁγίου Θεοδώρου διὰ τῶν κολλύβων Σ'. 464. — χειροτονεῖται ἀντὶ τοῦ Εὐσταθίου. Β. 243.
- Θεοκάπηλοι, Β. 484.
- Θεολογία. Α. 35. Ε. 187.
- Θεοὶ ψευδώνυμοι. Β. 528.
- Θεός, Γ. 459.— ἐκ Θεοῦ ἄρχεσθαι, καὶ εἰς Θεὸν ἀναπαύεσθαι. Β. 301.— ὁ κολλώμενος τῷ Θεῷ, ἐν πνευμά ἐστι.
- Θεοτόκος· ὁ τόκος αὐτῆς ἀλόχευτος, Β. 486. Σ'. 322. — μὴ ἔπειν σεμίδαλιν ἔνεκα τῶν λοχειῶν αὐτῆς, Β. 486. Σ'. 322.
- Θεοφάνεια Σ'. 305. — τί εἰ κυριακῇ συμπέσωσι; Δ. 342. Σ'. 347.
- Θεοφάνης, Καισαρεία, Β. 249.
- Θεοφίλων Ἀλεξανδρείας κανόνες, Δ. 342.
- Θεοφυλάκτου Κωνσταντινουπόλεως φαῦλαι πράξεις, Β. 449.
- Θεραπεία, ἡ τιμὴ ἢ ἡ ἴασις, Γ. 179.
- Θέσις, Σ'. 137. ὄρα Γίθησις.
- Θεσσαλονίκης ἐπίσκοπος. ἄλλοτε ληγάτος τοῦ Πάπα, Σ'. 256.
- Θεώρις, ἢ παίγνια, Α. 324. Β. 424, 445, 448, 456, 469, 533. Γ. 330, 335, 466.
- Θηρία· τίνες τούτοις παραδίδονται; Α. 191.
- Θηριομαχία, ὅτι ὁ μισθώσας ἑαυτὸν εἰς τὸ θηριομαχεῖν, ἀτιμοῦται. Α. 322. Β. 426. Γ. 598. — ἐξαιρέσις. Α. 324.
- Θησαυρὸς μὴ ἀναζητεῖσθω διὰ θυσιῶν. Α. 195.
- Θλιβίσι, εὐνούχων εἶδος, Β. 30.
- Θλίψις· διὰ πολλῶν θλίψεων ἢ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἵσοδος. Δ. 27.
- Θραδακηναί, Γ. 618.
- Θρόνοι τῶν ἐκκλησιῶν, Ε. 455. — περὶ τῶν πέντε πατριαρχικῶν θρόνων, Β. 41. Ε. 486. — τάξις τῶν ὑποκειμένων τῷ Κωνσταντινουπόλεως. 488. — ἐνεστῶσα τάξις τῶν ὑπὸ τοὺς τέσσαρας πατριαρχικοὺς θρόνους καὶ τὰς αὐτοκεφάλους ἐκκλησίας Ῥωσσίας, Κύπρου, Ἀβυστίας, Συναίου, Μαυροβουνίου, καὶ Ἑλλάδος τελούντων, 543. — προβιβαστικὰ γράμματα θρόνων, 538.
- Θυγάτηρ· πότε συζεύγνυται ἐλευθέρως; Α. 310. — πότε ἀποκληροῦται; αὐτ. Ε. 39. — ἡ παρὰ γνώμην τοῦ πατρὸς ἀκολουθήσασα τῷ ἔραστῇ πορνεύει. Δ. 182. 150. Σ'. 164. — τί ἂν διαλλαγῶσιν οἱ γονεῖς; αὐτ.—ἐπιτίμιον ἀνδρῶν· αὐτ. — ὁ γάμος μετὰ τριετίαν γινέσθω· αὐτ.
- Θυμελικός, Β. 426, Δ. 400. Σ'. 303.
- Θυμιάματα, διατί προσφέρονται; Β. 5 — διατί δίδονται τῷ λαῷ παρὰ τοῦ Πατριάρχου μετὰ τὴν κατήχησιν; Δ. 523.
- Θυμικόν; μέρος τῆς ψυχῆς, Β. 418. Δ. 445. 300. Σ'. 50.

Θυμοειδής, Δ. 345. 4. ὄρα θυμικόν.

Θυσία· προσάγειν θυσίαν, πανηγυρίζειν ἐστὶ. Β. 427.—ἡ διὰ ζώων ἀπαγορεύεται. Β. 4. 5. ἂν καὶ ἡ διὰ νέων χιθῶνων. Β. 35. 543. Γ. 400.— μὴ συνάπτειν σταφυλὴν τῇ ἀναιμάκτῳ θυσίᾳ. Β. 365.— ἡ ἀναιμάκτος θυσία ὑπὸ νηστικῶν ἀνθρώπων ἐπιτελείσθω. Β. 4. 367. Γ. 405.— πῶς τιμωρεῖται ὁ θυσίας ἀπηγορευμένας ποιῶν; Α. 199.— πῶς; ὁ ἀπειλῆ θύσας τοῖς εἰδώλοις; Γ. 33. Δ. 46.— πῶς οἱ πολλοὶ εἶχ βίας θύσαντες; Γ. 37. Δ. 44. 395.— πῶς οὐ καὶ ἄλλους ἀναγκάσαντες; Γ. 38. Δ. 22. 394.— τίσιν ἐκχωροῦνται τὰ μετὰ τὰ ἀναλισκόμενα εἰς τὴν θυσίαν προσφερόμενα; Δ. 348. 424.— θυσίαι Ἑβραίων. Β. 544.

Θυσιαστήριον, τίσιν ἐφείται ἐν αὐτῷ κοινωεῖν, καὶ ὅτι γυναῖξιν ἡ εἴσοδος ἀπαγορεύεται. Α. 115, 327. Β. 466. Γ. 212. Δ. 404. Σ'. 123. 196.— εἰ ἐφείται μοναχῶ εἰσιέναι εἰς αὐτό. Δ. 417.— ἡ μοναζούση. 428.— τῷ βασιλεῖ ἐπιτρέπεται. Β. 466. Σ'. 123.— ἐξαιρέσεις ἐν τῷ ναῷ Χάλκης, Β. 467.— τοὺς ἐν αὐτῷ προσεδρεύοντας ἐξ αὐτοῦ τρέφεισθαι. Α. 57.— οὐκ ἔξιστι ἐν αὐτῷ προσφέρειν μέλι καὶ γάλα. Β. 4. 437.— τοὺς τῷ θυσιαστηρίῳ δουλεύοντας ἀπέχεσθαι γυναικῶν. Γ. 302.— μὴ πηγνύναι χωρὶς ἐπισκόπων. Α. 113, 344. Β. 39. Γ. 437, 348, 508.— τὸ δι' ἐνυπνίων καὶ ματαίων ἀποκαλύψεων ἀνθρώπων καθιστάμενόν ἀποδοκιμάζεται. Γ. 509.

Θῦται, Α. 321.

I.

Ἰακωβίται, αἵρεσις, Δ. 407. 5.

Ἰάκωβος, ἀδελφὸς τοῦ Χριστοῦ κατὰ σάρκα. Β. 374.— πρῶτος ἱεράρχης Ἱεροσολύμων· αὐτ.

Ἰατροὶ μὴ γινέσθωσαν οἱ διάκονοι. Σ'. 343.— οὐκ ἐπιλέγεται ὁ ἀνεπιστήμων, καὶ ἀρχιεπὶς ἦ. Β. 648.

Ἰβας, Ἐδέσσης. Β. 494.— ἀπεβῆς ἐπιστολή. Ε. 205.

Ἰβηρας, ἐκκλησία αὐτῶν αὐτόνομος. Β. 472. Σ'. 258.— ἐγκαμίζουσι τὰς θυγατέρας αὐτῶν Ἀγαρηνοῖς. Β. 473.— οὐ βλάουσι ζέον τῷ ἁγίῳ ποτηρίῳ. 377.

Ἰγνάτιος, πατριάρχης, σύνοδος κατ' αὐτοῦ, Β. 648.

Ἰσδὸς, τὰ Ἱεροσόλυμα. Β. 130.

Ἰδικὰ, οὐχ ἔλκονται εἰς παράδειγμα. Δ. 175.

Ἰερὰ ἄμφια, σημασία αὐτῶν. Δ. 548. Ε. 430.

Ἰέραξ. Δ. 349.

Ἰερατικὸς· κλησὶς τῶν περὶ τὸ βῆμα, κληρικοὶ δὲ, οἱ λοιποί. Γ. 210.—

διαφορά ἱερατικοῦ, κληρικοῦ, καὶ ἀσκητοῦ. Β. 485.—ἐπεὶ ἐτοιμοὺς εἶναι πρὸς τὴν τῶν ἀγιασμάτων μετέληψιν. 11. — μὴ διαγαμῆν. Ε. 28. — ὁ λαβὼν χίρα, ἐκβεβλημένην, ἢ ἑταίραν, οὐχ ἱεράται. Β. 25. — εἰ ἱεράται ὁ μετὰ τὸ ἀποθνεῖν τὴν μνηστὴν αὐτοῦ ἄλλην ἀγαθόμενος; Δ. 453. — εἰ ὁ συνάψας γάμον μετὰ τὸ σιαλῆσαι τὴν πρώτην μνηστῆραν. Ε. 54. — ἔτι δὲ καὶ οὔτινος ἢ γυνὴ ἠτόχειριάσθη ἐκ θεινῆς ἀσθενείας. Δ. 496. — προσέτι καὶ ὁ τῶν ὀφθαλμῶν ἢ τῶν ποδῶν τὸν ἕτερον πεπηρωμένος, ὁ κωφός, ἢ ὁ τυφλός; Β. 99. Δ. 467. Σ'. 503.—ὡσαύτως καὶ ὁ ἀποκαρτεῖς, ἐάν ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἔμεινεν ἐν τῷ κόσμῳ. Ε. 405. — τί ἔστιν ἡ γυνὴ αὐτοῦ μοιχευθῆ; Α. 73. Ε. 46. — ἐπιτίμιον τοῦ φονέως. Δ. 491. Ε. 49.—ταῦ τῶπροντος. Α. 200. Β. 34. 679. Σ'. 479.— τοῦ ἀπαιτοῦντος τόκους. Β. 59. 154. 328. Γ. 174. 306. 342. — τοῦ ἀμελοῦντος τοῦ ἰδίου κλήρου. Β. 75. 273. 346. 489. 696. Γ. 259, 262. 485. 493. 580. 585. — τοῦ ἐσθίουτος αἷμα ζώου, ἢ πνικτόν. Α. 187. Β. 81. 462.—ταῦ μὴ μεταλαμβάνοντος οἴνου καὶ κρεῶν ἐν ἐορταῖς. Β. 70. Γ. 100.— τοῦ μὴ δεχομένου τὸν μετανοοῦντα. Β. 68. — δικαίως καθαιρεθεὶς οὐχ ἱεροπραγεῖ. 36. Γ. 122. 322. Δ. 424. — ἔχει δὲ τὸ τῆς ἐκκλησίας βοήθημα. Γ. 146. — οὐχ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων ψηφίζονται. Β. 564. — οὐδ' ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Γ. 183. Δ. 493. — μὴ συνεσθίειν ἰδίᾳ ἢ μετὰ γυναικῶν. Β. 643. — μὴ καταλιμπάνειν τὴν οἰκίαν ἐνορίαν. Ε. 27. — μὴ ἀπέρχεσθαι εἰς ἄλλην πόλιν ἄνευ συστατικῶν. Β. 15. 20. 43. 250. Γ. 138. 144. 209. 366. Ε. 28. — καὶ ὁ ἐπιφερόμενος συστατικὰ ἐξετάζεσθω. Β. 44.— μὴ ὀδεύειν ἄνευ κελύσεως ἐπισκόπου. Γ. 209. 366. — τί ὁ εἰς ἐκκλησίαν διορισθεὶς καὶ μὴ καταδεγόμενος; Β. 48. 418. Γ. 158. 159. Σ'. 273.—ἄνευ τῆς τοῦ ἐπισκόπου γνώμης μηδεὶν ἐπιτελείωσαν. Β. 54.— κοσμικὰς φροντίδας μὴ ἀναλαμβάνειν. 9. 104. 220. Γ. 342. Σ'. 342.— τίς ἡ ἐξάφρασις; Β. 220.—μὴ στρατεύεσθαι. 107. — μὴ συλλοῦεσθαι μετὰ γυναικῶν. 483. Γ. 197. — μὴ θεωρεῖν ἱππηλασίας ἢ θέατρα. Β. 356. Γ. 220. 334.— φεύγειν τὴν τῶν Ἰουδαίων κοινωνίαν. Α. 118. 269. Β. 81. 90. 328. — τί ὁ ἐπὶ τρεῖς κυριακάς ἀπολειφθεὶς τῆς ἐκκλησίας; Α. 275. Β. 489. — μὴ ἀναστρέφεισθαι ἐν καπηλείῳ. Β. 58.— μὴ εἶναι μάγους, ἐπακοδοὺς, μαθηματικοὺς, ἀστρολόγους, Σ'. 358.— μὴ παραμένειν τοῖς γάμοις μετὰ τὸ τοὺς θυμελικοὺς εἰσελθεῖν. Β. 356. Γ. 220.—μὴ ποιεῖν συμπόσια ἐκ συμβολῆς. Γ. 221. Σ'. 444.—μὴ παραιτεῖν τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον. Α. 179. Β. 58— 59. 93. 128. 180. 237. Γ. 146. 322. 552.—μὴ ἐγκαταλείπειν τοὺς ἰδίους λαοὺς. Β. 75. 273. 346. 489. 696. Γ. 259. 485

580. 584, 585. — ἕτερον ἐπιτήδευμα παρὰ τὸ διδασκαλικὸν ἀκινδύνως οὐκ ἀναλαμβάνει. Δ. 468. — οἱ ἀπὸ β'. γάμου παῖδες, ἢ οἱ ἀπὸ δουλίδων καὶ παλλακῶν τεχθέντες ἱερῶνται. Δ. 493. — τί οὐ παραδυναστεύων τῶ τῆς πόλεως ἄρχοντι καὶ καταγγέλλων; Ε. 385. — τί οὐ ἀμφεινόμενος κοσμικὰ ἐνδύματα, καὶ βραδύφορων, ἢ νυκτοπερῶν; αὐτ. — τί οὐ στάσεις ποιῶν; 384. καὶ 386. — τί οὐ παραβαίνων τοὺς θείους κανόνας καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν; αὐτ. — μετὰ τὴν καθάρσεις παραδίδεται τῇ ἀρχοντικῇ ἐξουσίᾳ. Γ. 421.
- Ἱερεὺς, ἐκλογή αὐτοῦ. Α. 46. — οὐκ ἐκλέγεται ὑπὸ τοῦ ὄχλου. Γ. 483. — τέκνα. Γ. 330. — ὁ καθαιρισθεὶς οὐ πράττει τὰ ἱερέων. Δ. 424. — εἰ ἱεουργεῖ μετὰ τὴν ἀπόκαρσιν; 453. Ε. 374. — εἰ ἱεουργεῖ καθ' ἣν ἡμέραν φαντασθῆ; Δ. 455. 602. Ε. 370. — ἂν ὁ λουσοθεὶς δύναται αὐθημερὸν ἱεουργῆσαι, ἢ ἱεουργήσας λουσοθῆναι, ἢ φλεβοτομηθῆναι; Δ. 457. — οὐ δεῖ ἱεουργεῖν τῇ μεγάλῃ πέμπτῃ μετὰ τὸ φαγεῖν. Β. 368. — ἐπιτίμιον τοῦ ἱεουργοῦντος ὅταν χυθῆ τι ἐκ τοῦ ἁγίου ποτηρίου ἢ δίσκου. Δ. 463. — ἱερεὺς λαϊκὸς ἄνευ ἐπισκοπικῆς ἀδείας οὐ δύναται ἐξαγορεύειν δέχεσθαι. 465. — ἕτερον ἐπιτήδευμα παρὰ τὸ διδασκαλικὸν ἀκινδύνως οὐκ ἀναλαμβάνει. 468. — αἱρετικὸς ἱερεὺς κοινωνήσας μετὰ πιστῶν, καὶ πάλιν αἱρεσιώτης γενόμενος, ἐπιστρέφων οὐχ ἱεράται. 470. — οὐκ ἐφεῖται αὐτοῖς ἐνδύεσθαι ἐπιγονάτια ἢ ἐπιμάνικα. 478. — ὁ εὐλογῶν γ'. γάμον καθαιρεῖται. 495. — τῇ τοῦ τελευτήσαντος ἱερέως συζύγῳ δευτερογαμεῖν οὐ συγχωρεῖται. 563. — ἂν λειτουργῆ ἐν εὐκτηρίοις οἴκοις; Ε. 31. — τί ὅταν γυνὴ ἱερέως μοιχευθῆ; 46. — πορνεύων καθαιρεῖται. Β. 32. — τί οὐ εὐλογῶν γάμον παρὰ γνώμην τῶν γονέων; Ε. 47. — τί εἰ φονεύσει; 49. — ἐπιτιμᾶται ὅτε κύων ἢ μῦς φάγῃ τοὺς προηγιασμένους ἄρτους. 115. — περὶ τοῦ ἀφωρισμένου ἱεουργοῦντος. 116. — ἐπιτίμιον τῶν ληληθότως ποιησάντων τῇ μεγάλῃ Μ'. εὐλογήσεις γάμων. αὐτ. — εἰ ἔστιν ἄξιον βαπτίσαι τὸ ἴδιον παιδίον; 372. — τί εἰ διαβληθῆ ὑπὸ γυναικὸς τεκούσης παιδίον, ὅτι ἐξ αὐτοῦ τοῦτο ἔτεκεν; 442. — ὅρα Ἱερατικὸς, Κληρικὸς.
- Ἱεριχοῦς πολιορκία ὑπὸ Ἰησοῦ. Β. 609.
- Ἱερομνήμων. Ε. 409. 532. 538. — ὅτι ἀκερῆς - τὸ ἀξίωμα. Γ. 385. — ὅρα Ὀφφίκιον.
- Ἱερὸν, θείου δικαίου. Α. 89. — ὀρισμός αὐτ. — ἀδιατίμητον αὐτ. — οὐ κτάται τις διὰ τῆς χρονίας νομῆς, ἢ δι' ἐπερωτήσεως αὐτ. 95. — τί οὐ ἐξ ἀπάτης ἀγοράσας; αὐτ. — οὐδ' ἀγοράζεται αὐτ. Β. 592. — ὅτι κεκώλωται τὸ ἐν ἱερῷ κτίζειν αὐτ. καὶ 93. — οἱ ἄρ-

χοντες ἐπιβλέπουσι τὰ ἱερὰ αὐτ.— οὐ καλῶς τις πακτεύει μὴ καθιεροῦν τὸν ἴδιον τόπον. αὐτ.— οὐ δυνάμεθα ἐκδικεῖν τὰ ἱερὰ ὡς ἡμέτερα. αὐτ.— ὅτι ἱεροῦ τόπου παρεντιθεμένου ἡ δι' αὐτοῦ πάροδος εἰς ἰδιωτικὸν ἀπαγορεύεται. 90.— ὑπὸ τοὺς πολεμίους γινόμενα παύεται εἶναι ἱερὰ. αὐτ.— ἡ ἀγορασία συνίσταται εἰ ἀγνοεῖ ὁ ἀγοραστής εἶναι αὐτὸ ἱερὸν, οὐχὶ δὲ εἰ γινώσκει. αὐτ.— τοῦ ἱεροῦ πεσόντος ὁ τόπος οὐ γίνεται βέβηλος, οὐδὲ πωλεῖται. αὐτ.— τὸ παρά γνώμην τῶν ἱερέων γεγονός ἱερὸν οὐκ ἔστιν ἱερὸν. αὐτ.— τὸ δίχα εὐχῆς ἱερέως οἰκοδομηθὲν, κἂν καταπέση, ὡς ἔγιον, οὐκ ἔτι κωινωθήσεται. αὐτ.— ἐξ εὐλόγων αἰτιῶν πωλεῖται ἔστιν ὅτε τὰ ἱερὰ. 92.— τὰ ἐπὶ καρποφορία προσαγόμενα οὐκ εἰσὶν ἱερὰ. αὐτ.— ἀπαγορεύεται τὸ ποιεῖν ἢ ἐμβάλλειν ἐν ἱερῷ τόπῳ ἄπερ ἀμορφίαν καὶ οὐ κόσμον αὐτῷ φέροι. αὐτ.— ὁ ἱερὸν κληροδοτῶν δοκεῖ μαίνεσθαι. αὐτ.— ἡ τῶν ἱερῶν φυλακὴ τίσιν ἐπιτέτραπται; αὐτ. καὶ B. 593.— οὐκ ἔξεστι τὸ ἐπίδικον τῷ Θεῷ καθιεροῦν. A. 93.— πάντα τὰ ἱερὰ εἰσὶ καὶ ἅγια. Δ. 450.— οἱ σὺν ὄπλοις κατέχοντες ἱερὸν τι ὑπόκεινται ποινῇ. A. 97.— εἰκαία τοῦ ἐν ἀγνοίᾳ τὸ ἱερὸν ὡς ἰδιωτικὸν ἀγοράζοντος. 108.— ἐκποίησης καὶ ὑποθήκη αὐτῶν οὐκ ἐπιτέτραπται αὐτ.— ὅτι κλείεσθαι δεῖ. 268.— περὶ τοῦ λαμβάνοντος ἱερὸν τι σκεῦος εἰς οἰκίαν χρῆσιν. B. 93. 682. Σ'. 316.— μὴ ποιεῖν πράξεις ἐνδὸν τῶν ἱερῶν περιόλων. 480.— ὅτι εἰσὶ τιμῆς ἕξια καὶ σεβασματος. 511.— μὴ εἰσάγειν ἐν αὐτοῖς κτήνος εἰ μὴ ἕνεκα μεγάλης ἀνάγκης; αὐτ.— τίνες λέγονται ἱερὰί τόποι; 537.— τὸ περὶ καινοτομίας παράγγελμα ἔχει χώραν πρὸς ἀποτροπὴν νέου ἔργου ἐν ἱερῷ τόπῳ. A. 92.

Ἱεροσόλυμα, πέμπτος θρόνος. B. 387.— ὁ τούτων ἐπίσκοπος πῶς τιμᾶται; B. 432. Σ'. 254.— ὠνομάσθη οὕτω μετὰ τὸ οἰκοδομηθῆναι τὸν ναόν. B. 430.— κατασκάπτεται ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων αὐτ.— ἡ τοῦ Ἱεροσολύμων ἀπόφασις ἀνακρίνεται ὑπὸ τοῦ Ἀντιοχείας. Γ. 147.

Ἱερόσυλος A. 409—413. 325. Σ'. 306.— τίς ἐστιν; A. 442.— πῶς τιμωρεῖται; 410. 442. Δ. 348. 448.— πῶς ὁ νυκτερινός, πῶς ὁ ἡμερινός, καὶ πῶς ὁ τίμιος; A. 442.— πῶς ἐπιτιμᾶται ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας; Δ. 328.— πρὸς τὸ ποιὸν τοῦ ἐγκλήματος τιμωρεῖται. A. 440. 444.— τίς ἀναζητεῖ αὐτούς; 440.— ἀνισχύρω; τις ὁμολογεῖ ἱεροσυλεῖν, καὶ οὐχ ἀρμόζει ἐκ τούτου ἀγωγή. 409.— τὰ ἐξ ἱεροσυλίας κτηθέντα οὐ διαιβροῦνται εἰ κληρονόμοι; αὐτ. καὶ 440.— τὸ τῆς ἱεροσυλίας ἔγκλημα ὁμοίον ἐστὶ τῷ καθοσιώσεως. 440. Σ'. 307.— κατὰ τίνος κινεῖται ὁ κατ' αὐτῶν νόμος; αὐτ.— ὁ κατ' αὐτῶν νόμος ὁ αὐτός ἐστι τῷ

τῶν ἐπισβούλων αὐτ. — τὸ ἐξ ἱεροῦ ὑφελῆσθαι ἰδιωτικὰ χρήματα οὐκ ἔστιν ἱεροσυλία. 411. — ὁ τόπος διακρίνει αὐτὸν τοῦ κλέπτου αὐτ. — τὸ τῆς ἱεροσυλίας ἔγκλημα καὶ κατὰ κληρονόμων ἀρμόζει. 413. — πῶς ἐνομίσθη τῇ παλαιᾷ Γραφῇ; Δ. 328. Σ'. 307. — τὸ ἐξ ἐπισκοπῆς εἰς πρεσβυτέρου καταχθῆναι βῆθμὸν ἱεροσυλία ἐστὶ. Β. 286.

Ἱεροφύλαξ, ὁ κληροδοτῶν τούτω νομίσματα δίδοσθαι τῷ καιρῷ τῆς ἐυρτης. αὐτῷ τῷ ἱερῷ δοκεῖ τὰ νομίσματα ταῦτα δίδοσθαι. Α. 98.

Ἱερωσύνη, κώλυμά ἐστι πρὸς γάμον. Α. 240. — μὴ προάγεσθαι εἰς ταύτην διὰ προσαγωγῆς χρημάτων. Α. 58. Β. 564. — τὰ θεοκαρῶδη λόγια οὐσία, ἢ σύστασις τῆς ἱερωσύνης. Β. 563. — εἰ λώδη σώματος κωλύει τῆς ἱερωσύνης; Δ. 467. — περὶ τῶν ἐκπεσόντων ταύτης καὶ τεκνοποιησάντων, Α. 244. — ὄρα Κληρικός.

Ἱησοῦς ὄρα Χριστός. — τοῦ Ναυῆ. Β. 609.

Ἰλιὰς κακῶν. Δ. 219.

Ἰματισμοῦ μεταβολὴ πότε ἐπάγει ἐπιτίμιον ταῖς γυναῖξι; Γ. 409. —
Εὐγενίας καὶ Μελάνης παραδείγματα ἀντίθετα αὐτ.

Ἰμφανς (imfans) τὸ νεώτερον τοῦ τριετοῦς νήπιον. Α. 128.

Ἰνδικτος, Σ' 416.

Ἰνκεστος, ὁ ἐξ αἰμομιξίας. Δ. 462.

Ἰννοχέντιος, πάπας Ῥώμης. Γ. 547.

Ἰουθενάλης, ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων, Β. 431.

Ἰουδαῖος, προσηλυτεύων, κεφαλικῶς τιμωρεῖται, Α. 497. — μὴ μιμεῖσθαι τὰς συναγωγὰς αὐτῶν. Α. 263. Γ. 496. — οὐκ ἐνάγονται, οὔτε γαμοῦσι Χριστιανὰς, κλπ. Α. 263. Σ'. 473. — ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν τίσι διαλέκτοις τὰς Γραφὰς ἀναγινώσκεις; Α. 267. — τὸ τῇ ὁμῳίᾳ τῶν Ἰουδαίων κληροδοτούμενον οὐκ ἀπαίτεται. 269. — ἀπιγόρευται τοῖς ἱερεῦσιν αὐτῶν πόρνας ἢ δοῦλας κλπ. πρὸς γάμον ἄγεσθαι. Β. 25. — εἰ μὴ εἰλικρινῶς προσέρχονται, οὐ προσδέχονται. Β. 583. — οὐ κατηγορεῖ. Γ. 596. — ὁ Ἰουδαῖζων ἢ μετατιθέσθω, ἢ ἀποβαλλέσθω. Δ. 400. — μὴ προσδέχεσθαι Ἰουδαῖον θέλοντα χριστιανίσαι ἐπὶ τῷ φυγεῖν ἔγκλημα ἢ χρέος. Α. 123. — μὴ συνεορτάζειν. Β. 40. 329. Γ. 206. — μὴ λαμβάνειν παρ' αὐτοῦ ἄζυμα. Β. 328. Γ. 206. — μὴ ἐχέτω ἀνδρόποδον Χριστιανόν. Β. 583. — Στροβιλιῶται Ἰουδαῖοι. Β. 608. — αἱ ἐορταὶ αὐτῶν κατήργηται. Β. 330. — Ἰουδαϊκόν ἐστὶν ἔθος τὸ ἐπὶ ἀργυρίου συλλογῇ ἀμείβειν τοὺς ἀρχισυναγώγους. Δ. 385.

Ἰουδαῖζων, ὁ χρώμενος τοῖς τοῦ παλαιοῦ νόμου, ἄνευ ὧν ἐδέξαστο ἢ ἐκκλησία. Δ. 242.

- Ἰούδας, αἰρετώτερος τῶν πρὸς πᾶσαν ἀνθρώπων κατάγνωσιν ἀπερυθρασθέντων. Δ. 386.
- Ἰούλιος, Πολυδεύκης, Δ. 230. — ἐπίσκοπος Ῥώμης, Γ. 236.
- Ἰουστινιανὴ νέα, ἢ Κύπρος, χαίρει τὰ προνόμια τῆς τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας. Β. 395. Γ. 450. Σ'. 258. —
- Ἰουστινιανῶ, ὁμολογία πίστεως. Ε. 487.—Ῥινότμητος. Β. 294. 300.
- Ἴππική, ἢ Ἴπποδρόμιον. Α. 328.— ὁ Ἴπποδρομίοι; προσκείμενος, εἰ μὴ παύσαιτο, ἀποβαλλέσθω. Δ. 400. — ξύλινον Ἴππικὸν κεκώλυται. Β. 360.
- Ἴπποδρομίας θέα τοῖς κληρικοῖς ἀπηγόρευται. Β. 356. 426. Γ. 334. — ἄτοπα κατ' αὐτάς. Β. 357.
- Ἴππῶν, πόλις τῆς Νουμιδίας. Γ. 393. — περὶ τῶν ἐν αὐτῇ φροντιστῶν τῆς ἐκκλησίας. 500.— σύνοδος, 489. 535.
- Ἰσημερία ἑαρινὴ διάφορος, Β. 40. Σ'. 405.
- Ἰωάννης, πάπας Ῥώμης. Β. 705. — ὁ Νηστευτής. Δ. 432. Σ'. 404.— Ἐφέσου, ὁ κολπιωτὸς, εἰδῶσκε. Β. 350. — ὁ Χρυσόστομος. Β. 373. — ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου. Β. 395. — καθαιρέσεις μὴ κανονικῆ τοῦ Ἀμαθοῦντος Ἰωάννου. Γ. 324. — Κωνσταντινουπόλεως. Γ. 348. Σ'. 343. — Ἀντιοχείας. Β. 493.
- Ἰωβιανὸς, ἐπίσκοπος. Γ. 4.
- Ἰώσηπος, Σ'. 406.

Κ.

Καθαίρεσις ἐπισκόπου, γίνεται ὑπὸ συνόδου, ἢ, εὐχερείας μὴ οὔσης, ὑπὸ δώδεκα ἐπισκόπων. Γ. 322. 362. 628. Σ'. 314.— Ἰωάννου Ἀμαθοῦντος, ἄκυρος· αὐτ.—πρεσβυτέρου ὑπὸ ΞΞ, διακόνου ὑπὸ τριῶν· αὐτ.— ἀναγνώστου καὶ λοιπῶν κληρικῶν, ὑφ' ἑνός· αὐτ. καὶ 362. — καταχρηστικὴ χρῆσις τοῦ ὅρου τούτου ἀντὶ τῆς ἐξωθήσεως. Β. 458. 460. — γίνεται καὶ ἔνεκα γεγονότων κωλύοντων τὴν κλήρωσιν, ἂν καὶ κατὰ βίαν ἢ ἄγνοιαν ἐγένετο, Δ. 203. 344. — ὁ τῶ καθηρημένῳ συνευχόμενός κληρικὸς καθαιρεῖται. Β. 45. 90. — ἐπιτίμιον τοῦ καθηρημένου μὴ τρεπομένου ἐπὶ μείζονα σύνοδον, ἀλλ' ἐνοχλοῦντος τὰς βασιλικὰς ἀκοάς. Γ. 446. — ὁ καθαιρεθεὶς ἱερουργῶν οὐκ ἀξιούται ἀποκαταστάσεως. Β. 36. Γ. 432. — ὁ καθαιρεθεὶς ἀντὶ λαϊκοῦ ἐστι. Δ. 424. — τίνι σχήματι διάξειν; Β. 352. Γ. 375. — περὶ τῶν ὑπὸ Νεστορίου δι' εὐσέβειαν καθαιρεθέντων. Β. 496.— καθαιρέσεις τοῦ Πατριάρχου Κοσμά τοῦ Ἀττικοῦ, Ε. 307. — ἱερέως. 571. — μετὰ τὴν καθαιρέσιν παραδίδεται τῇ ἀρχοντικῇ ἐξουσίᾳ. Γ. 424. — ὁ

- καθειρεθείς ὑπ' οὐδενός ἐκδικείσθω. Γ. 467. — ὁ οἰόμενος ἀδικεῖσθαι ἐκκαλείσθω. Γ. 469. — ὅτι καὶ δευτερον πρὸς τὸν Ῥώμης ἐκκαλεῖται. Γ. 239. ὄρα Ἐπίσκοπος.
- Καθαίρειν λογισμούς. Β. 643. Γ'. 386.
- Καθιζειν, ὄρα Καθαίρειν.
- Καθαρὸι, οἱ Ναυατιανοί. Β. 434. Δ. 89. Γ'. 60. — βάπτισμα αὐτῶν. Δ. 89. — Ἐγκρατῖται, Ὑδροπαραστάται, καὶ Ἀποτακτῖται μιᾷ ψήφῳ ὑπόκεινται. Δ. 90. — ὅτι χειροτονοῦνται. Δ. 89. 351.
- Καθάρσια, τίνα λέγονται; Δ. 307.
- Καθέδρα ἱερατικῆ' πότε τις μετέχει ταύτης, τῶν δὲ λοιπῶν οὐκ ἐνεργεῖται; Α. 186. — διατί ἐν ὑψηλῷ; Β. 75. — οὐκ ἔξεστι τῷ ἐπισκόπῳ ἐναλλάττειν αὐτήν. Γ. 487. — παράδειγμα τοῦ Δέρκου. Γ. 488.
- Καθιέρωσις, ὄρα Ἐκκλησία. — ναῶν οὐ γίνεται ἄνευ ἀγίων λειψάνων. Β. 580. ὄρα Κορῶν—.
- Καθοσιώσεως ἔγκλημα, ὅμοιον τῷ περὶ τῆς ἱεροσυλίας. Α. 110.
- Καινισμοὶ ἀπὸ βασιλικῶν τύπων γινόμενοι. Α. 143. Β. 292. Γ'. 275.
- Καινοτομία, Γ'. 312. — παράγγελμα. Α. 92.
- Καισάρεια ὁ Καισαρείας ἐχειροτόνησε τοὺς Κωνσταντινουπόλεως Στέφανον καὶ Λεόντιον. Β. 249. — ἐν Παλαιστίνῃ, ἣ τοῦ Στρατῶνος, μητρόπολις τοῦ Ἱεροσολύμων. Β. 132.
- Κακία, ὀρισμός. Α. 118. — αἱ κακώσεις. Δ. 38.
- Κακόν, ὁ ποιῶν αὐτὸ ἐν προσχήματι τοῦ ἀγαθοῦ, διπλασίως τιμωρητέος, Δ. 278.
- Καλάνυδι, τίνες ἡμέραι λέγονται; Β. 448. Γ'. 150. — πέθεν ἐκλήθησαν. 449.
- Καλλικράτεια. Β. 453.
- Καλλινίκη, μήτηρ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως. Β. 161.
- Κάλλος, Δ. 304.
- Καλλωπίζειν τὴν κόμην ἀπηγόρευται. Β. 533. Γ'. 476.
- Καλοκτένης, μητροπολίτης Θηβῶν ἐποίησε παρθενῶνα. Β. 257.
- Καλοτυχὰς, χωρίον τῆς Χερσονήσου, οὗ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ δώροις μετέδιδε τῶν ἀγιασμάτων. Β. 355.
- Κανίσκια, δι' ὀπωρῶν κοσμούμενα. Β. 6. Ε. 490. Γ'. 514. — ὅτι δίδονται ὡς καὶ τὰ ὑπὲρ χειροτονίας, Α. 75—76. Ε. 280. Γ'. 514. — τοὺς ἀρχιερεῖς ἐκ τῶν ἱερέων καὶ τῶν λαϊκῶν τὰ ὑπὲρ τοῦ κανονικοῦ τυπωθέντα κομίζεσθαι. Ε. 60. 280.— κανονικά πράγματα τίνα λέγονται; Β. 577.
- Κανονικαὶ παραδόσεις. Β. 579. — εὐαγγελικαὶ ἴδιαι.
- Κανονικοί, οἱ ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζόμενοι. Δ. 107.
- Κανονικὸν τοῦ Νηστευτοῦ, εἰ χρή κανονίζειν κατ' αὐτό; Δ. 425.

Κανστράτοι, *castrati*, εὐνοῦχοι. Β. 30.

Κανστρίσιος, ὄφρικιον. Ε. 531. 537.

Κανῶν, τίνες κρατοῦσι; Α. 36. Β. 216. 308. Ε. 401. Σ'. 314.—ισχύς αὐτῶν. Α. 36. καὶ 38.—τί ὅταν νόμοις ἐναντιοῦνται; 37.—ὅτι ὑπὸ τῆς κοινότητος ἐκτίθενται. 42. — ἔνθα οἱ κανόνες οὐδέν τι διορίζονται, δεῖ τοῖς νόμοις ἀκολουθεῖν. 68. — ὅτι πάντες οἱ πρὸ τῆς Σ'. συνόδου ἐκτεθέντες ἰσχύουσι. Β. 302. 308. — περί φυλακῆς τῶν πρὸ τῆς Ζ'. συνόδου ἐκτεθέντων. 555. — τί ὁ παραβαίνων αὐτοὺς ἱερατικός; Ε. 386. — περί τῶν κατορχουμένων αὐτῶν. Β. 682. Σ'. 316.

Καπηλεῖον, ἔνδον ἱεροῦ περιστάλου μὴ γίνεσθαι, Β. 484. 476. Γ. 195. 407. — ἀπαγορεύεται ἡ εἴσοδος ἢ τὸ ἐμπόρεῖν αὐτοῦ κληρικοί; Β. 71. Γ. 192.

Κάπηλος, ἢ παυτάσθω, ἢ ἀφορίζεσθω. Δ. 100.

Καπνοί, αἱ οἰκίαι. Σ'. 415.

Καπούης, σύνοδος. Γ. 419.

Καρθαγένη, πόλις τῆς Καρχηδόνας. Γ. 286. — τῷ ἐπισκόπῳ αὐτῆς ἔξεστι κληρικὸν ὅθεν θέλει χειροτονεῖν. Γ. 444. — προνόμιον αὐτοῦ. Β. 344. — γράφει ἐπ' ὀνόματι πάντων τῶν ἐπισκόπων. Γ. 512.

Καρποφορία. Α. 133. Γ. 98. Σ'. 318. — τίνες δεῖ λαμβάνειν ἢ διδόναι; Α. 105. 134. — ὁ καρποφορῶν πρῶμά τι, αὐτὸς γίνεται ἔνοχος, ὅταν δὲ τὸ πρῶγμα καταβληθῆ, ἐλευθεροῦται ὁ ἐπαγγελία λαμβανόμενος. 99. — τίνες ἐκ τῆς τῆς αὐτῆς ἐπαγγελίας ἐνέχονται; αὐτ. — ἂν τις καρποφορήσῃ τὸ ἰ. μέρος τῶν αὐτοῦ πραγμάτων, ἕως ἂν αὐτὸ χωρήσῃ, οὐ παύεται εἶναι τῆς οὐσίας αὐτοῦ; αὐτ. — ἡ τῆς καρποφορίας ἐνοχὴ διαβαίνει εἰς τοὺς κληρονόμους. αὐτ.

Καρχηδῶν, σύνοδος ἐν αὐτῇ. Γ. 4.

Καταβραβεύειν, τὸ μὴ τῷ νικήσαντι τὸ βραβεῖον δοῦναι, ἀλλ' ἄλλῳ. Γ. 202. Σ'. 69.

Κατάθεσις κρινομένων οὐ πιστεύεται, εἰ μὴ καὶ ἀποδείξις διδάσκει τὴν δικαστήν. Α. 194.

Καταλλαγή μετανοούντων. Γ. 310. — ὅτι οὐ γίνεται ὑπὸ πρεσβυτέρων. Γ. 209.

Κατήγορος ἐπισκόπου τίς ἂν εἴη; Α. 47. 164. 172. Β. 93. 180. 237. 258. 267. Γ. 315. 426. 595. Σ'. 225. — πρὸς τίνε τὴν κατηγορίαν ὀφείλει ἐνιστᾶν; Β. 237. Γ. 359. Σ'. 223. — πρεσβυτέρων, ἢ διακόνων. Γ. 362. — περί κατηγόρου καὶ κατηγορουμένου. 381. — μὴ ἀνεξέταστος τίς κατὰ ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν κατηγορίας προσδέχεται. 599. — τί ὁ κατηγορήσας πολλὰ καὶ μηδὲν ἀποδείξει; 599. Α. 172. 179. — ὁ παρὰ

- δοῦλου λέγων τὴν αὐτοῦ γαμετὴν ἀρπαγῆναι, τίος ὀφείλει κατηγορεῖν; Α. 215. — πότε τέμνεσθαι τὴν κατηγορίαν; Α. 18. 164. Σ'. 225. 323. — οἱ ἀκοινωνῆτοι καὶ ἄτιμοι οὐ κατηγοροῦσι. Γ. 596. — περὶ τοῦ συκοφαντικῶς κατηγοροῦντος. Γ. 209. — ὁ διαβεβλημένος οὐ δεκτός. Γ. 361. — ὁ ὑποπτευόμενος βίαν ἐπιλέγεται ἕτερον τόπον πρὸς τὴν δίκην. Γ. 381. —
- Κατηγορούμενος, ὑποπτευόμενος βίαν, ἐπιλέγεται ἕτερον τόπον πρὸς τὴν δίκην. Γ. 381.**
- Κατηγούμενα, μὴ κοινοῦσθαι. Β. 537. — Ἀλεξιακί. Γ. 440.**
- Κατηγούμενος, τίς λέγεται; Γ. 188. — εἶδη αὐτῶν, Β. 145. Σ'. 323. — τί ἂν πρὸ τοῦ βαπτίσματος κοινωνήσῃ; Α. 130. Δ. 331. — τί εἰ παραπέσει; Β. 144. Γ. 77. — εἰ ὁ ἀθθενήσας καὶ ἔκφορον γενόμενος βαπτίζεται; Δ. 333. — οἱ μέλλοντες τελευτῶν βαπτισθῶσιν. Β. 143. Δ. 362. — ὅτι ἐξέρχονται. Δ. 336. — ἂν ὁ δαιμονιζόμενος βαπτίζεται. αὐτ. — πῶς ὁ ἀρνητάμενος ἐπιτιμᾶται; Σ'. 56. — ἐξωθοῦνται καὶ τῶν κατηγουμένων οἱ κοινοῦντες τὰς ἐκκλησίας. Β. 538.**
- Κατιόντες, εἶνες; Σ'. 127. — βρομοί. 125.**
- Καφορόμης, ἀφορισθεὶς ἀναφέρεται πρῶτον εἰς τὸν πατριάρχην Μουζάλωνα. Γ. 321.**
- Κεῖρα, ἢ ἀτελής ἡλικία. Β. 497.**
- Κεκοιμημένοι, ἐπιτελεῖν ὑπὲρ αὐτῶν μνημόσυνα. Δ. 402.**
- Κελεύσιος, αἰρετικὸς ὁμόφρων Νεστορίῳ περὶ τῶν φρονούντων τὰ αὐτοῦ. Β. 192. 194. 197. — εὐρηγὰς τοῦ Κελεστίνου ἡμαρτημένως. αὐτ.**
- Κελεστίνος, Α. 268. — ὄπκοδοὶ αὐτοῦ. Β. 192. — ἐπιστολὴ πρὸς αὐτόν. Γ. 618.**
- Κελλία καὶ λαύρας, ἐν ἐρήμοις οἰκοδομεῖν. Β. 652. — μὴ ἐγκατακλείεσθαι ἐν κελλίῳ. Β. 404.**
- Κέρδος, καταλειφθὲν ὑπὸ τοῦ τελευτήσαντος, πότε ἀπόλλυται; Α. 86. — ἐξ ἀρπαγῆς. Δ. 53. — οὐκ ἀποκερδαίνει ὁ εὐρὼν τὰ παρ' ἄλλου ἀπολεσθέντα. Δ. 55. — αἰσχρὰ κέρδη τίνα; Γ. 344.**
- Κέρμα, νόμισμα λεπτόν. Β. 481.**
- Κηρὸς καὶ ἔλαιον περὶ τῶν ἀπ' ἐκκλησίας λαμβανόντων. Α. 131. Β. 92. — κηρὶς ἀνάπτειν εἰς ὑποτύπωσιν τοῦ ἀτιέρος ἀπηγόρευται. Β. 494.**
- Κινάιδος, ὄρα Ἀρρένοκοίτης.**
- Κίνδυνος καταλλαγὴ τῶν ἐν κινδύνῳ καθεστῶτων. Β. 54. Γ. 313. 309.**
- Κλάρος, ὑπὸ τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας ἐπιλέγεται ὁ καστής. Γ. 593.**
- Κλεψυγαμία κωλύει τὴν κλήρωσιν. Δ. 158. 225.**
- Κληρῶν, τί λέγεται; Β. 457.**
- Κλέπτρς, Α. 325. Δ. 65. — ἱερῶν πῶς κολάζεται; Α. 91. Δ. 405. Σ'. 307.**

ὁ ἰδιωτικῆς εἰκόνας, ὡς κλέπτῃς ἐνέχεται. Α. 94.—τὸ ἐξ ἱεροῦ ἰδιωτικῶς ὑφελέσθαι χρήματα οὐχ ἱεροσυλία ἀλλὰ κλοπή. 444.—ὁ κλέπτων τὸ μήπω τῷ Θεῷ καθιερωθὲν, ὡς κλέπτῃς κολάζεται. αὐτ. — ὁ τόπος διακρίνει αὐτὸν τοῦ ἱεροσούλου. αὐτ. — πῶς τιμωρεῖται ὁ μικροὺς ναοὺς ἀφυλάκτους κλέπτων; 442. — πῶς ὁ μεταγνοὺς, καὶ πῶς ὁ ἐλεγχθεὶς; Α. 204. Δ. 53. 55. 58. 59. 219. 308. 320. 405. 444.—τίς ἡ διαφορὰ κλέπτου καὶ ληστοῦ; 324. Σ'. 334.—πόσα εἴδη κλοπῆς, καὶ τίς ἐστὶ φανερός, καὶ τίς ἀφανής; Α. 204.—πότε ἀποδίδωσι τὸ τετραπλοῦν, καὶ πότε τὸ διπλοῦν τῆς ἀξίας τοῦ πράγματος; 205.—ἐγκληματικῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τιμωρεῖται. αὐτ. Σ'. 333.—πότε ἀναίρεται ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγή; αὐτ. — ὁ ἐπὶ κλοπῇ καταδικασθεὶς, ἢ φιλικῶς ἀπάλλαγθεὶς, ἐπὶ δόσει χρημάτων, ἀτιμοῦται. 206.—συνέργεια Α. 234.

Κλημέντος διατάξεις. Β. 77. 308. Δ. 84. — ἐπιστολαὶ δύο, Β. 109.

Κληρικός, ἐννοεῖται καὶ ὁ μοναχός. Γ. 386. — προσόντα αὐτῶν. Α. 59. τίνες εἰσὶ; Α. 70. 71. Β. 381. 645. Γ. 492. — διαφορὰ ἀπὸ τοῦ ἱεριωμένου καὶ τοῦ ἀσκητοῦ. Β. 485.—περιουσία αὐτῶν. Α. 74. 72.—εἴ ὁ κληρούμενος μένει ὑπεξούσιος. 72.—πῶς ὁ ἐθνικός, ὁ ἐν νόσῳ, ἢ ὁ νεκροῖς βαπτισθεὶς, καὶ ὁ ἐκ φάλης διαγωγῆς χειροτονεῖται κληρικός; Α. 52. Β. 79. 403. 416. Γ. 83. 474. — πῶς ὁ εὐνοῦχος ἢ ἄλλως ἐμπαθῆς τὸ σῶμα; Α. 53. Β. 29. 30. 99. 100. 114.—ὁ δαιμονιζόμενος οὐ κληροῦται. Α. 55. Β. 404.—οὐδ' ὁ δέγματος. Ε. 28.—ἡ γῆρα αὐτοῦ οὐ δευτερογαμεῖ. Β. 419.—τί ὁ μὴ δεχθεὶς ὑπὸ τῆς παροικίας, ἐνθα ἐχειροτονήθη, ἢ μὴ καταδέρχθῃς, ἢ μὴ δυνηθεὶς ἀπελθεῖν; Α. 56. Β. 48. 458. 343. 404. Γ. 58. 459. — περὶ τοῦ μὴ πειθαρχούντος τῷ ἰδίῳ ἐπισκόπῳ, βουλομένῳ παραγαγεῖν αὐτὸν εἰς μείζονα βαθμόν; Α. 56. Β. 383. Δ. 424. Ε. 29. — μὴ εἶναι ἐν δυσὶ πόλεσιν ἢ ἐκκλησίαις ἓνα κληρικόν. Α. 56. Β. 240. 620. Ε. 237. Σ'. 265. — μὴ μετεῖναι ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν. Α. 63. Β. 445. 446. 448. 229. 206. 343. 344. 349. Γ. 464. 228. 231. 271. 436. 519. Ε. 327. — μὴδ' ἀπ' ἐκκλησίας εἰς ἐκκλησίαν, Β. 48. 20. 445. 230. Γ. 129. 464. Ε. 239. — μὴ χειροτονεῖσθαι ἀπολιλυμένως ἀλλὰ πάντως εἰς ἐκκλησίαν ἢ μοναστήριον. Α. 74. 230. Β. 230. Σ'. 330.—τοὺς κληρικοὺς τῶν μοναστηρίων, μαρτυρίων, καὶ πτωχείων ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον εἶναι τῆς πόλεως. 76. Β. 234. Σ'. 331.—περὶ τῶν ἀποσχισθέντων καὶ παρὰ γνώμην τῶν ἐπισκόπων ἰστώντων θυσιαστήρια. Α. 413. Β. 687. Γ. 104. 348. Σ'. 451.—πῶς διδάσκει τὴν εἰρήνην; 445. Γ. 487.—τί οἱ συγκαινωνοῦντες κληρικοῖς, ἢ Ἰουδαίοις, ἢ ἐπιτρέποντες αὐτοῖς ἐνεργεῖν, ἢ δεχόμενοι αὐτῶν θυσίας; Α. 148. Β. 44. 60. 61. 81. Γ. 125. 438.—*καὶ*

δεχόμενοι βίπτισμα αφρετικῶν; A. 124. B. 61.—ἡ εὐλογία; A. 269. B. 60. Γ. 198. 206. — μὴ ὀφρῆσθαι, ἢ κληροδοτεῖν αἰρετικῶν, καὶ συγγενῆς ἤ. A. 242. Γ. 364. 505. 529. — μὴ ἀποδημεῖν ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἢ ἐν ἑτέρῳ διάγειν ἐπαρχία. A. 149. B. 18. 20. 169. 250. 269. 343. 349. 587. 696. Γ. 58. 129. 150. 164. 209. 210. 233. 259. 262. 272. 366. 485. E. 237. — περὶ τῶν ἀποσχίζόντων ἀπὸ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου. B. 690. — περὶ τῶν ἀπιόντων πρὸς βασιλέα, ἢ τοὺς περὶ αὐτὸν, A. 154. Γ. 144, 146, 248, 252, 253, 282, 552, 554. E. 28.— μὴ χειραφετεῖν ὡς ἔτυχεν, A. 156. Γ. 396. — διδάσκειν τὸν λαόν. A. 157, B. 75. 346. 453. E. 291.—κοσμικὰς φροντίδας μὴ ἀναλαμβάνειν. A. 157. B. 9, 104, 588, 686. Γ. 342. Δ. 470. Σ'. 342.—μὴ διδόναι ἐγγύας. B. 27.—μὴ ἔχειν ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν γυναῖκα συνείσακτον. A. 160. B. 120. 317. 628.— πῶς εἰσιέναι δεῖ πρὸς γυναῖκας; A. 162. B. 120. 628. 642. Γ. 402.—μὴ συνεσιᾶσθαι τῷ δευτερογαμοῦντι. A. αὐτ. Γ. 80. Δ. 337. Σ'. 342.—μὴ ἔστωσαν ὀργίλοι. B. 83.—μηδὲν ποιεῖν ἄνευ τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν, A. αὐτ. B. 54. Γ. 222. Σ'. 330.—μὴ ποιεῖν συμπόσια ἐκ συμβολῆς. A. 162, 327. Γ. 221. E. 388.—πῶς καθέζονται καὶ τιμῶσιν ἀλλήλους; A. 163. B. 154. 320. 27. Γ. 189. — τίνες καὶ παρὰ τίσι κατηγοροῦσιν αὐτῶν; A. 164. 177. B. 93. 180. 237. 267. Γ. 315. 320. 322. 330. 384. 588. 595. Δ. 355. E. 226. Σ'. 225. — ὁ κατηγορὸς ἐγγράφως ἀσφαλιζέσθω, εἰ μὴ ἀποδείξει ἔνοχος εἶναι ταυτοπαθεία. B. 184. — οὐκ ὀμνύουσιν. A. 167. E. 594.—μὴ δικάζεσθαι παρὰ πολιτικῶν ἢ στρατιωτικῶν ἄρχοντι. A. 165. B. 237. E. 28. 228. Σ'. 225.—ἐν Κωνσταντινουπόλει παρὰ τίνων δικάζονται; A. 167. 174. E. 227. Σ'. 214.—ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δ'εὐρισκόμενοι καὶ ὑπὲρ τῶν ἰσίων ἐναγόμενοι τοὺς οἰκονόμους διδῶσιν ἐγγυητάς. A. αὐτ. — παρὰ τοῖς ἐπάργοις χρηματικῶς ἐναγόμενοι, ἢ ἀλλήλους ἐγγυῶνται, ἢ ἐνυποθήκους ποιοῦσιν ὁμολογίας. 168.— οἱ κληρικοί καλῶς ἐν συμβολαίῳ ἀπολέγουσι τῆ τοῦ φόρου παραγραφῆ. αὐτ.—πόσοι καὶ τίνες καταμαρτυροῦσιν αὐτῶν; A. 177. B. 96. 267. Γ. 463. 595—600. Σ'. 225. — τί εἰ ὁ κατηγορὸς μὴ ἀποδείξει τὸ προτεθὲν πρῶτον κεφάλαιον; A. 173. Γ. 599. — δίκαι κληρικῶν. A. 179. B. 237. Γ. 322. 377. 558. E. 28. 226. 284. Σ'. 224. 311. — οἱ ἐπ' ἐγκλήμασι κανονικοῖς ὑπεύθυνοι, καθαιροῦνται καὶ λαϊκοὶ γίνονται. B. 352.— περὶ τῶν ἀδίκως ἐκβαλλομένων. A. 182. B. 566. Γ. 267. 275. 316. 318. 320. Δ. 345. — ἐκ ποίων τις αἰτιῶν ἀφορίζεται, ἢ καθαιρεῖται, ἢ ἀφορίζεται καὶ καθαιρεῖται; ἐκ ποίων τις αἰτιῶν

ἀναθεματίζεται, ἢ ἐκβάλλεται; A. 184-186. B. 16, 42, 67, 124, 226, 234, 352. Γ. 138, 203, 266, 267, 474. Σ'. 233.—μὴ ἐσθίειν κρέα ἐν αἵματι, θηριάλωτον, ἢ θνησιμαῖον; A. 187. B. 81. 462. Σ'. 431.—ἀπέχεσθαι τῶν οἰκείων γαμετῶν. A. αὐτ. Γ. 301. 369. 482. Δ. 9. 334. Σ'. 191.—τί ὁ ἀσθενεὶς χλευάζων; A. 187. B. 74.—ἢ ἀκρωτηριάζων ἑαυτὸν; A. αὐτ. B. 31. 114. 676.—περὶ κληρικῶν, ἀπορατῶν, θητῶν, μάγων, ἐπαοιδῶν, ἀστρολόγων, μαθηματικῶν, μαντειῶν, φαρμακειῶν, καὶ περιάπτων. A. 188. B. 80. Γ. 21. 22. 203. Δ. 233.—περὶ τυπτόντων ἢ φονευόντων. A. 200. B. 83.—περὶ κυβευόντων, μεθυσκομένων, ἢ θείαις παραβαλλόντων, τυμδωρυχούντων, κλεπτόντων, ἐπιπορκούντων, τοκίζόντων, κλπ. A. 201. B. 58. 424. Σ'. 342.—οἱ ἀπὸ μοναχῶν κληρικοί, εἰ γαμοῦσι; A. 212. B. 318.—τί οἱ γινόμενοι λαϊκοὶ, ἀξιωματικοὶ, ἢ στρατευόμενοι; B. 232.—οἱ ἐγγύας διδόντες καθαιροῦνται. A. 226. B. 27. Δ. 404.—μὴ ἐσθίειν ἐν καπηλείῳ, ἢ πανδοχείῳ. B. 58. Γ. 192.—τί οἱ ὑβρίζοντες βασιλέα, ἐπίσκοπον, ἀρχοντα, ἢ πρεσβύτερον; A. 227. B. 73. 108. E. 384.—τί οἱ ποιοῦντες λιδέλλου; A. 228. E. 384.—πράγματα κληρικῶν μετὰ τὴν χειροτονίαν ἀποκτηθέντα. Σ'. 206.—περὶ τῶν ἐξ ἐτέρων μοναστηρίων γινομένων κληρικῶν. A. 253. B. 644. Γ. 503.—περὶ κληρικῶν αἰρετικῶν τῇ ὀρθοδόξῳ προσιόντων ἐκκλησία. A. 268. Γ. 89. 458. 478.—μὴ ἀποσκιρτᾶν ἀπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου. B. 20. 22. 229. 240. 266. 269. 343. 344. 587. 620. 690. Γ. 129. 271.—273. 436. 519.—μὴ εἶναι αἰσχροκερδεῖς. B. 29.—τί οἱ ἐπὶ πορνείᾳ, ἐπιπορκίᾳ, ἢ κλοπῇ ἐλεγχθέντες; B. 32. 79. Δ. 108. 438.—πότε ὁ κλῆρος πόλεως τινος ἀφαιρίζεται; B. 48.—ὁποῖους εἶναι δεῖ τοὺς κληρικούς; 49. 312. E. 28. 291.—τί ὁ ἀρνησάμενος διὰ φόβον τὸ τοῦ Χριστοῦ ὄνομα, τί ὁ τὸ τοῦ κληρικοῦ; B. 80.—τί ὁ ἀπ' ἐκκλησίας τι ἀλλοτριῶν; 92. 612. Σ'. 267.—μηδένα προσδέχεσθαι εἰς ἄλλην ἐκκλησίαν ἄνευ εἰρηνικῶν ἐπιστολῶν. B. 15. 16. 43. 243. 250. Γ. 138. 209. 366. E. 237.—τίνες καὶ μετὰ τὸ κληρωθῆναι γαμοῦσι; B. 33. 251. 318. Γ. 342. 358. 390.—συνωμόται. B. 263. E. 384.—μὴ διαρπάζειν τὴν περιουσίαν τῶν τεθνηκότων ἐπισκόπων. B. 383. E. 98. 546.—μηδὲ τὰ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνήκοντα. E. 98.—μὴ ἐχέτωσαν καπηλικὸν ἐργαστήριον. A. 220. B. 58. 71. 326.—περὶ τῶν προφάσει βερθερικῆς ἐπιδρομῆς ἀποδημούντων. 344.—μὴ χρηματίζεσθαι ἕνεκα τῆς μεταλήψεως. 355. Σ'. 340.—ἀνοίκειον ἐσθῆτα μὴ ἀμφιεννύθω. B. 364. 622.—οὐ γένος ἐπιζητεῖται τῶν ἐν κλήρῳ ταχθησομένων. 379. E. 291. Σ'. 329.—μὴ συλλούεσθαι γυναίξί. B. 483. Γ. 197. Σ'. 195.—τί ὁ ἐπὶ τρεῖς ἐβ-

δομίδας ἀπολειφθεῖς τῆς ἐκκλησίας; Α. 275. Β. 489. — τί οἱ
 ὀνειδίζοντες τοὺς ἄνευ δόσεως κληρωθέντας; Β. 37. 572. — μὴ
 κατατάττεσθαι εἰς κλῆρον διὰ χρημάτων. Β. 247. 634. — μὴ πα-
 ραμένειν τοῖς γάμοις μετὰ τὸ τοὺς θεμελικούς εἰσελθεῖν. Γ. 220.
 Ε. 387. — περὶ τοῦ παρ' ὄσχαδλου ἐπισκόπου τῆς ἐκκλησίας
 ἐκδληθέντος. Γ. 267. 316. 318. 320. 377. Δ. 345. — ὁ χει-
 ροτονούμενος ὀφείλει ὑπομιμνήσκεισθαι τοὺς ὄρους φυλάττειν.
 Γ. 352. — μηδένα συνεισάγειν τοῖς μὴ ὀρθοδόξοις Χριστιανοῖς,
 κἄν συγγενεῖς ᾖσι. Β. 55. Γ. 364. — κτήματα τῶν κληρικῶν.
 Β. 55. 268. 327. 383. Γ. 466. 386. — οὐ χειροτονοῦνται πρὶν ἢ
 πάντας τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῶν Χριστιανοὺς ποιήσωσιν. Α. 50. —
 μὴ ὑποδέχεσθαι παρ' ἐτέρων ἐπισκόπων. Β. 20. 145. 148. 229. 240.
 256. 269. 343. 344. 620. Γ. 129. 271. 272. 275. 436. — τοὺς
 δικάσαντάς κληρικούς μὴ ἀναγκάζεσθαι χάριν διαγνώσεως τῆς
 ἰδίας αὐτῶν κρίσεως δημοσίᾳ μαρτυρεῖν. Β. 96. 446. Γ. 463. — οἱ
 κατάδικαθέντες παρ' οὐδενὸς ἐκδικείσθωσαν. Β. 36. Γ. 467. — τί
 οἱ μὴ φρονεῖντες δικαιολογηθῆναι ἐντὸς ἐνιαυτοῦ; Β. 93. 180.
 237. Γ. 501. — οὐδὲν διωγμῷ αὐτομολήσαντες, ἐκπεπτώκοτες καὶ
 ἀναπαλάτταντες οὐ λειτουργοῦσι. Β. 80. 138. Γ. 21. 22. 24.
 43. Δ. 29. — οἱ ἀρνηθέντες τὸ ὄνομα τοῦ κληρικοῦ καθαι-
 ροῦνται. Β. 80. — τὰς τῶν κανονικῶν ἀθέτους γαμικὰς σύνα-
 γαίς παντὶ τρόπῳ διασπᾶσθαι. Δ. 408. — τί ὁ τὴν πρὸς θά-
 νατον ἀμαρτίαν ἀμαρτάνων; 473. — τοῖς παραπεσοῦσι μίαν
 προσήκειν τιμωρίαν. Β. 32. 37. 345. Γ. 375. Δ. 169. 473. 491.
 206. — τί ὁ καλούμενος ζεύξαι γάμον παράνομον; 337. — μη-
 δένα κληρικὸν ἐκβάλλεσθαι χωρὶς ἀξιοπίστων μαρτύρων. Β. 93.
 96. 116. 180. Γ. 322. Δ. 349. — ὁ ἀνὴρ, οὐτινος ἡ γυνὴ ἤτο-
 χειρίσθη ἕνεκα δεινῆς ἀσθενείας, οὐ κωλύεται κληρωθῆναι. Δ.
 496. — καθαιρεῖται οὐτινος ἡ γυνὴ ἐμοιχεύθη καὶ ἀνέχεται αὐτήν.
 Β. 26. — ἀριθμὸς τῶν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Ε. 231. — ἂν
 ὁ μετὰ τὴν μνηστείαν συγγενόμενος τῇ οἰκίᾳ μνηστῆ, καὶ λαβὼν
 τὰς εὐχὰς τοῦ γάμου, μετὰ τὸ χειροτονηθῆναι ἱερουργῆ; 382.
 — περὶ τοῦ κλήρου τῆς Ἑλλάδος. 599. — ὁ ἐν Ἀφρικῇ ἀκοινώ-
 νητος, εἰς τὰ πέραν μεταβαίνων, ἀκλίρωτος. Γ. 554. — οὐ γί-
 νονται ἀρχιετροί. 344. — μὴ μετασχηματιζέσθωσαν διὰ προ-
 σωπεῖαν, μηδ' ὡς ζῶα τετράποδα. Β. 454. — τίνες γάμοι κω-
 λούουσι τὴν χειροτονίαν; Β. 26. — μετὰ θάνατον τῆς οἰκίας
 μνηστῆς ὁ κληρικὸς κωλύεται ἐτέραν ἀγαγέσθαι. Σ. 182.

Κληρονόμος, μὴ πληρῶν τὰ εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας καταλειμμένα, λέγων
 μὴ ἐπαρκεῖν τὴν καταλειφθεῖσαν κληρονομίαν. Α. 87. — περὶ τοῦ
 μὴ ποιοῦντος ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τὸν ξενῶνα, ἢ ἄλλον ἀεθάρμιον

- οἶκον, παρὰ τὰ κελυσθέντα. 88.
- Κληρονομῶ**, οἱ ἐξ ἀδιαθέτου τελευτῶντες ἐπίσκοποι καὶ κληρικοὶ κληρονομοῦνται παρὰ τῶν ἐκκλησιῶν. Γ. 506. Γ'. 206. 323.—λόγοι ἀποκληρώσεως τῶν τέκνων. Γ'. 326. — τῶν γονέων. Γ'. 328.
- Κληρὸς**, τιμωρεῖται διὰ τὸ ἄτακτον τοῦ λαοῦ. Β. 50.
- Κλίματος** δευτέρου ἐκκλησία. Γ. 535.
- Κλοπῆς** εἶδη. Δ. 325. Γ'. 332. — τὰς οἰκιακὰς εὐτελεῖς μὴ φέρειν εἰς δημοσίαν ἐξέτασιν. Γ. 604.
- Κογγύλη**, πορφύρα. Β. 365.
- Κοιμητήριον**, τοὺς πιστοὺς μὴ εἰσιέναι ἐν τοῖς τῶν ἀσεβῶν. Γ. 467. — μηδὲ ἐν κοιμητηρίοις ἀγίων ὑπὸ αἵρετικῶν ἱερέων κατεχομένους. Δ. 434 δ'.
- Κοινόβια**. Β. 632.
- Κοινωνία**, πότε λύεται; Α. 91. — ἁγία κοινωνία. Δ. 390. — τί ἂν χυθῆ κατὰ γῆς; Δ. 463. — ἐτόλμους δεῖ ἡμᾶς εἶναι. Β. 44. 43. Γ. 426. Γ'. 335. — ὅτι χάριν αὐτῆς οὐ δεῖ τι λαμβάνειν. Β. 354. Γ'. 340.—μὴ μεταδίδόναι τοῖς νεκροῖς. Γ'. 337.—οὕτε τὸ γένος οὐτε ἡ τάξις σκοποῦνται. Β. 548.—φεύγειν τὴν τῶν ἀμαρτανόντων κοινωνίαν, Δ. 255. — μὴ τινα ὡς ἔτυχε κοινωνίας στερεῖν. Γ. 604. — ἂν ὁ καταπιὼν ὕδωρ νιπτόμενος μεταλαμβάνῃ; Δ. 344. Ὅρα Μετάληψις.
- Κοινωνῶ**, οὐ δεῖ κοινωνεῖν τῷ ἀκοινωνίτῳ. Β. 60. 64. Γ. 426. Δ. 336. Γ'. 334.
- Κόλλυβα**, θαῦμα τοῦ ἁγίου Θεοδώρου. Γ'. 464.
- Κολλυβιστής**, Β. 481.
- Κόλλυβος**, λεπτὸν νόμισμα. Β. 482.
- Κολπωτός**, Β. 350.
- Κολυμβήθρα**, ποῦ ἀποχύνειν τὸ ἀπόλουσμα αὐτῆς; Ε. 370.
- Κόμη**, περὶ τῶν εὐτρεπιζόντων αὐτήν, Β. 536.— γυνὴ οὐκ ἀποκείρεται διὰ νομιζομένην ἄσκησιν. Γ. 443.
- Κομητάτον**, ὅπου ὁ κόμης. Γ. 555.
- Κομμονιτόριον** ὅπερ ἔλαβον οἱ κατὰ τῶν Δονατιστῶν πρεσβυτεταί. Γ. 527.
- Κομνηνός**, ὄρα Ἀλέξιος.
- Κοντομονόβολον**. Α. 328.
- Κοντοπαίκτης**, εἶδος βασιλικοῦ παιγνίου. Β. 426.
- Κόρακες**, οἰωνισμὸς δι' αὐτῶν, Β. 459.
- Κορίνθου ἐπίσκοπος**, ἦν ἄλλοτε ληγάτος τοῦ Πάπα, ὡς καὶ ὁ Ἀθηνῶν. Γ'. 256.
- Κορνήλιος**, Πάπας. Β. 435.—σύνοδος ἐπ' αὐτοῦ, αὐτ.
- Κορῶν καθιέρωσις**, Γ. 344. — ὑπὸ πρεσβυτέρου οὐ γίνεται. Γ. 309.
- Κορῶναι**, αἰωνισμὸς. Β. 459.

- Κοσμικὰς φροντίδας μὴ ἀναλαμβάνειν τοὺς ἐκ τοῦ κλήρου. **Σ'**. 342.
- Κοσμικοὶ κακῶς διοικοῦντες τὰ τῶν μοναστηρίων ἐκβάλλονται ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων. **B.** 652.
- Κόττος, ἀστράγαλος, τυχηρὸν παίγνιον. **B.** 358.—ὁ ἡττηθεὶς οὐκ ἀπαιτεῖται, καταβαλὼν δὲ ἀναλαμβάνει. **A.** 327.—ἡ ἐπὶ τούτῳ γενομένη ἀσφάλεια ἄκυρος, αὐτ.—περὶ τοῦ ἡττηθέντος ἐν σχήματι κόττου θερμίσις, ἢ ἄλλη τινὶ ὕλη, αὐτ.
- Κουβουκλίσιον, ὁ στίχος αὐτοῦ οὐ δυνατὸς, ἀλλὰ ταπεινός. **B.** 323.
- Κουοδβουλτοέος, ἐπίσκοπος. **Γ.** 517.
- Κουρὰ μοναχική. **B.** 381. **Γ.** 89.—πῶς γίνεται; **Σ'**. 381.—ιερατική. **B.** 379. 381.—ἀναγνώστου. 615.—ἔνιοι τῶν παρ' Ἀρμενίοις ψαλτῶν καὶ ἀναγνωστῶν οὐ κείρονται. **B.** 379.—παντὶ ἐφεῖται. 408.—στερεῖ ἀρχιερατικῆς ἀξίας. 707. Ὅρα Ἐπικουρίς, Ἀπόκαρσις.
- Κουράτωρ, **B.** 223. **Σ'**. 293. 345.
- Κράδην, κλάδος συκῆς. **B.** 557.—συκίνη ἐπικουρία. αὐτ.
- Κρέα' μὴ εἰσάγειν κρέα καὶ τυροὺς εἰς τὸ θυσιαστήριον. **B.** 5.—μηδὲ ἔφειν ἢ τοῖς ἱερεῦσι προσάγειν. **B.** 543.—περὶ τῶν βδελυσσομένων αὐτά. **A.** 209. 343. **B.** 67. 419. **Γ.** 48. 101. **Σ'**. 144.—περὶ τοῦ ἀπεχομένου ὑείων κρεῶν. **Δ.** 464.—μὴ κατακρίνειν τὸν ἐσθίοντα κρέα. **Γ.** 194.—μὴ ἐσθίειν κρέα ἐν αἵματι ψυχῆς, ἢ θηριάλωτον. **A.** 313. **B.** 81.
- Κρεσκώνιος, ἐπίσκοπος. **Γ.** 422.—Βιλαρεκεντίσιος. 499.
- Κρεωφαγία, **Δ.** 257. 435.
- Κρημνώματα **Δ.** 230.
- Κριγκεντιανός, ἐπίσκοπος. **Γ.** 394.
- Κριτῆς, παρανομῶν, τιμωρεῖται. **Γ.** 337.
- Κριτήρια κληρικῶν. **Σ'**. 221. 345.
- Κρίτριαι. **B.** 459.
- Κτηνοβάτης, ὄρα Ἄλογευόμενος.
- Κτῆνος εἰς ναὸν οὐκ εἰσάγεται, εἰ μὴ ἐν ἀνάγκῃ. **B.** 510.
- Κτήτορες μοναστηρίων, **B.** 236.
- Κτητορικὸν δίκαιον. **Ε.** 119.
- Κυδεύειν ἀπηγόρευται κληρικοῖς. **A.** 202. 231. **B.** 58. 424. **Σ'**. 345.
- Κύβος, **B.** 58.—περὶ τῶν κύβοις σχολαζόντων. **A.** 327. **Σ'**. 345.
- Κύημα' περὶ τῆς ἀμελησάσης τοῦ κυήματος. **Δ.** 175. 207. 443.
- Κύκλοι ἡλίου, σελήνης, ὄρα Ἥλιος, Σελήνη.
- Κυλίστρα, **B.** 469.
- Κυνικοὶ, πόθεν ἐκλήθησαν; **B.** 177.
- Κυντιανός κόνταξ. **A.** 328.
- Κυπριανός, ἐπίσκοπος Ἀφρικῆς. **Γ.** 4. **Δ.** 92.—κανὼν, **Γ.** αὐτ.

Κόπρος, ἡ καὶ Ἰουστινιανόπολις. Γ. 450. Ε. 528.—ὁ Ἀντιοχείας μὴ ἐκ-
 λεγέτω τοὺς ἐπίσκοπους. Β. 203.—προνόμια τοῦ ἀρχιεπισκόπου. Β.
 395. Γ. 450. Σ'. 258. — ἐπέμπετο στρατηγὸς ὑπὸ τοῦ δουκὸς
 Ἀντιοχείας. Β. 205.—ὁ ἀρχιεπίσκοπος χειροτονεῖται ὑπὸ τῶν
 ἰδίων ἐπισκόπων. αὐτ.

Κυράδιον, γυναῖκα ἀδικοῦσαν, οἱ ἐν τῷ Γεμίνῳ πρεσβύτεροι ἀφώρισαν
 τῆς ἐκκλησίας. Δ. 354.

Κυριακή ταῖς κυριακαῖς καὶ τῇ Πεντηκοστῇ μὴ γονυκλιτεῖν, μηδὲ θεώ-
 ρια γίνεσθαι. Α. 140. Β. 462. 460. 516. Γ. 466, Δ. 43. Σ'.
 346. — δεῖ σχολάζειν. Α. 140. Β. 460. Δ. 486. Σ'. 348. —
 μὴ νηστεύειν. Α. 332. Β. 43. 84. 163. Γ. 414. Δ. 401. Σ'.
 346. — τοὺς ὁμοζύγους ἀπέχεσθαι ἀλλήλων. Δ. 9. 334. 338.
 485. — περὶ τοῦ ἐπὶ τρεῖς κυριακάς ἄνευ αἰτίας ἀπολειφθέντος
 τῆς ἐκκλησίας. Α. 275. Δ. 489. — μὴ ὀδοιπορεῖν ἐν κυριακῇ
 ἄνευ ἀνάγκης. Δ. 431.—οἱ ἀπερχόμενοι εἰς βαλανεῖα ἐπιτιμῶν-
 ται. 486. — ἐν κυριακῇ δεῖ ἰδίως τὸν ἐπίσκοπον διδάσκειν τὸν
 λαόν. Β. 346. Σ'. 448. 346.

Κυριακὸν σῶμα, ἡ ἐκκλησία. Γ. 475.—τὸ Κυριακόν, ὁ τοῦ Κυρίου λαός
 Γ. 51.

Κυριακός, ὁ τῷ Κυρίῳ ἀνατεθειμένος τόπος. Β. 476. Σ'. 76.—πρεσβύ-
 τερο-. Δ. 127. — τὰ πραθέντα κυριακὰ ὑπὸ πρεσβυτέρων, ἀνα-
 καλοῦνται. Γ. 50.

Κύριε ἐλέησον, Β. 351.

Κύριλλος, κανόνες. Γ. 355.—ἐπιστολὴ πρὸς τὴν ἐν Ἀφρικῇ σύνοδον. Γ.
 615.—τοῦ Πάπα Ἀλεξανδρείας καθάρσεις. Β. 494.—τοποτη-
 ρητὴς Κελεστίνου Πάπα Ῥώμης. αὐτ.

Κύριος, ἐπιτίμιον τοῦ διδάσκοντος τὸν δοῦλον προφάσει εὐσεβείας κατα-
 φρονεῖν τοῦ κυρίου. Α. 253. Γ. 402.

Κωδίκελλον, Σ'. 349.

Κωμάζων, πίνων οἶνον μετὰ αὐλῶν καὶ ψδῶν. Β. 660.

Κωμικὰ πρόσωπα. Β. 450.

Κώνστανς, Β. 179.

Κωνσταντίνος νεαρὰ τοῦ Πορφυρογεννήτου περὶ τῶν ἀδιαθέτως τελευ-
 τῶντων ἐπισκόπων. Γ. 506. — ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης
 Σύνοδος Ζ'. Β. 555.—Καισαρέως ἱστορίαι. Β. 301. — θέσπισμα
 πρὸς Σίλδεστρον. Β. 175. Γ. 449. — ὁ τοῦ Λέοντος, υἱοῦ τοῦ
 Κοπρωνύμου. Β. 555.—ὁ Χλιαρηνός, πατριάρχης. Σ'. 354.—ὁ
 Νικαεὺς, περὶ τῆς παρὰ γνώμην τοῦ πατρὸς νυμφευθείσης
 Δ. 483.

Κωνσταντίος, ὁ τοῦ Κωνσταντίνου, ἀρειανίστας ἀπειλεῖται ὑπὸ τοῦ ἀδελ-
 φοῦ Κώνσταντος. Β. 179.

Κωνσταντινούπολις, νέα Ῥώμη. Β. 173.—ἀρχιεπισκόπου αὐτῆς προνομία. Β. 173. 280. 344. 387. Γ'. 254.—ἴσα τῷ τῆς παλαιᾶς Ῥώμης. Β. 387.—χειροτονεῖται ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου. Β. 176. Γ'. 257.—ἀλλ' ὁ Στέφανος καὶ ὁ Λεόντιος ὑπὸ τοῦ Καισαρείου. Β. 249.—ἡ ἀπόφασις αὐτοῦ οὐχ ὑπόκειται ἐκκλήτῳ. Γ. 148.—χειροτονεῖ τοὺς τῆς Ποντικῆς, Ἀσιανῆς, καὶ Θρακικῆς μητροπολίτας. Β. 171.—πέμπει σταυροπήγια καὶ εἰς ἐτέρων θρόνων ἐνορίας. Γ'. 429.

Κωρὸς, οὐ χειροτονεῖται ἐπίσκοπος. Β. 400.—ὁ γλευζίων αὐτὸν ἐπιτιμάται. Α. 327. Β. 74.

Λ.

Λαγοκυνήγια, Β. 358. 426.

Λαϊκός, μὴ διδασκέτω δημοσίᾳ. Α. 333. Β. 453. Γ'. 352.—ἀλλὰ τῷ δυναμένῳ ἀρέμπτως διδάσκειν, ἐπιτρέπεται. Δ. 400.—οὐ κωλύονται συμπάλλειν. Γ. 185.—μὴ μεταλαμβάνειν ἀφ' ἑαυτῶν. Β. 437.—μὴ εἰσέρχασθαι εἰς τὸ ἱερόν. 466.—μὴ μέθαις ἢ κύβοις σχολάζειν. 58. 424.—μηδὲ ποιεῖν συμπότια ἐκ συμβουλῆς, ἢ ἐσθίειν μετὰ θυμελικῶν καὶ ὀρχήσεων. 645.—μὴ συλλοῦεσθαι μετὰ γυναικῶν. 483. Γ. 197.—περὶ τοῦ ὑβρίζοντος βασιλέα, Α. 313.—ἡ ἐπίσκοπον, Β. 73. 710.—ἡ τοὺς πενηρωμένους τὸ σῶμα. 74.—ἡ τὴν γαμετὴν αὐτοῦ ἐκδύλλοντος καὶ ἐτέραν ἀγαμένου. 65.—ἡ μὴ μεταλαμβάνοντος οἴνου ἢ κρεῶν ἐν ἑορταῖς, Α. 209. Β. 71.—ἡ πλήττοντος, ἢ φρνεύοντος, 83.—ἡ εἰσερχομένου εἰς συναγωγὴν Ἰουδαίων, ἢ αἰρετικῶν, 82.—ἡ μετὰ Ἰουδαίων νηστεύοντος ἢ ἑορτάζοντος. 90.—ἡ ἐσθίοντος εἰδωλόθυτα, ἢ πνικτὰ, ἢ θνησιμαῖα, ἢ θηριάλωτα, Α. 313.—ἡ διγαμοῦντος. 275.—ἡ ἑαυτὸν ἀκρωτηριάζοντος, 313. Β. 31.—ἡ πειρωμένου μὴ εἶναι τοὺς κληρικοὺς τῶν μοναστηρίων ἢ πτωχείων καὶ μαρτύρων ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐπισκόπου, Α. 314. Β. 234.—ἡ τοῖς ἀφορισμένοις προστιθεμένου καὶ ἀποσχίζοντος τῶν πρεσβυτέρων. Α. 314.—περὶ τοῦ ἀφορισθέντος καὶ ὑπ' ἄλλου δεχθέντος. Α. 331.—περὶ τῶν πειρωμένων ἀθετεῖν τὰ τῆς ἐν Ἐφέσῳ συνοδοῦ. 332.—περὶ τῶν δι' ἀδικίαν γενομένων ἀκοινωνήτων. 333.—περὶ τῶν δυναστικῶς μισοφογησάντων. Γ. 24. Δ. 417.—οὐχ ἱεράται οὐτινος ἢ γυνὴ ἐμοιχεύθη. Α. 73. 309. Β. 507. Γ. 82. Ε. 405.—ἐκ τίνων αἰτιῶν ἀφορίζεται; Α. 184.—ἡ ἀναθεματίζεται; 186.—ὁ ἐπὶ τρεῖς κυριακὰς μὴ συνελθὼν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀποκινεῖται τῆς ἀγίας κοινωνίας. Α. 275. Β. 489.

Γ. 259.—υπόκειται τῷ κατὰ χώραν ἐπισκόπῳ. Β. 39. — περὶ τοῦ ἀφορισθέντος καὶ ὑπ' ἄλλου δεχθέντος. Α. 331. — οἱ λαϊκῶν παῖδες μὴ συναπιέσθωσαν γάμῳ αἰρετικοῖς. Γ. 364. — μὴ συνεσθίειν μετὰ τῶν ὑπογραψάντων τῇ αἵρεσει. Δ. 431 ε'. — περὶ τῶν συνωμοτούντων κατὰ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου ἢ ἀργόντος. Ε. 384. — πῶς ἄκυροι ὄντες τάσσονται ἐν μοναστηρίῳ γάρῃν βοηθείας; Β. 636. — κωλύονται τοῦ ἀναγεννώσκειν ἐπ' ἄμβωνος. 379. — ἢ τοῦ κατέχειν ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα. 380.

Λαικός, νετάριος, Γ. 524.

Λακεδαιμονίας μητρόπολις, ἄλλοτε ἐπισκοπὴ τῶν καλακῶν Πατρῶν. Β. 247.

Λαμπαδάριος, Ε, 539.

Λαοδίχεια, πόλις τῆς Φρυγίας σύνοδος ἐν αὐτῇ. Γ. 474.

Λαοσυναχτά, ἀξίωμα. Β. 24. σχόλ. (10).

Λαοσυναχτής, Β. 25. Ε. 410, 533, 534, 539.

Λατίνοι. Σ'. 332. — εἰ ἐκχωρητέον αὐτοῖς μεταλαμβάνειν τῶν θείων ἀγιασμάτων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἡμῶν; Δ. 460 Ε. 435. — τίς ἢ μετιζὺ ἡμῶν καὶ αὐτῶν διαφορὴ; Ε. 404. 431. — οὐκ ἀπᾶσον τὸ θάπτεσθαι Λατίνους ἐν Ῥωμαϊκοῖς ναοῖς, καὶ ψάλλεσθαι ὑπὸ Ῥωμαίων καὶ Λατίνων, καὶ τὰνάπαλιν. Ε. 404. — τὰ αὐτῶν ἄζυμα, καὶ ἱερατικὰ ἄμφια, καὶ σκεύη, κοινὰ λογίζονται ἢ ἅγια; Ε. 430. — προσηκούσιν τῷ κανόνι συναλλάττοντες ἀδιαφόρως τὰ ἐξ ἀγχιστείας συνοικέσια. Δ. 242. — ἐσθίουσι τὰ πνικτὰ ἀδιαφόρως. Β. 81. 463. — νηστεύουσι τὰ σάββατα. 434. — καὶ λαϊκοὶ καὶ γυναῖκες παρ' αὐτοῖς εἰσέρχονται εἰς τὸ θυσιαστήριον. 466. Γ. 212. — πῶς συνάπτουσι γάμον μετὰ γυναικὸς ἐκ τῆς Ῥωμανίας; Β. 254. — ἄζυμα ἐγκόλπια φέροντες μεταλαμβάνουσι τε αὐτοὶ καὶ ἄλλοις ἐπιδιδόσιν. 438. — αἰτιῶνται τὴν εἰς τὸ ἅγιον ποτήριον τοῦ ζήοντος εἰσβολήν. Β. 376.

Λαύρα, ἢ κελλίον. Β. 652.

Λέαινα, πρόνοια περὶ τῶν σκύμνων αὐτῆς. Δ. 209.

Λεγάτοι τοῦ Πάπα, οἱ τοποτηρηταὶ αὐτοῦ. Β. 301.

Λειξουρία, Δ. 219.

Λειπανάβατα, τὰ ἄζυμα. Β. 329.

Λειτουργία· διατί συνίθως τὴν τρίτην ὥραν τελεῖται; Σ'. 458. — μὴ ποιεῖν λειτουργίαν ἐν οἴκοις. Α. 418. Β. 371. 438. 687. Ε. 34. — μὴδὲ παρόντων αἰρετικῶν. Γ. 476. 479. 498. Δ. 336. — μὴδὲ ἄνευ θερμοῦ εἰμῆ κατὰ πολλὴν περίστασιν. Δ. 428. — ὁ ἱερομόναχος οὐ λειτουργεῖ ἄνευ μανθῦου. 429. — εἰ δεκταὶ αἱ λεγόμεναι λειτουργίαι Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου καὶ Μάρκου. 448. — οἱ μὴ εἰδότες τὴν ἑλληνικὴν ἱεουργοῦσι κατὰ τὴν οἰ-

κελαν διάλεκτον. 452. — ὅτι καὶ ἐν πλοίῳ καὶ ἐν εὐκτηρίῳ οἴκῳ τελοῦνται λειτουργίαι, ἢ θεῖα βαπτίσματα. 458. — εἰ ἔστιν ἄξιον μετὰ μιᾶς προσφορᾶς λειτουργῆσαι; E. 369. — ἢ μετὰ ὄξους, ἐλλείψει οἴνου; αὐτ.

Λεῖψανα, πῶς μετακινεῖν ἀκινδύνως; A. 207.

Λεκανομάντις, B. 444.

Λεοντόπολις Ἰσαυρίας, ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπὸν ἔστιν Ἰσαυρουπόλεως. A. 57.

Λεπροί, Γ. 56.

Λεχῶ, μὴ εἰσίστω εἰς τὸν κοιτῶνα ἔνθα κεῖται τὸ βαπτισθὲν αὐτῆς βρέφος. Δ. 431.

Λέων ὁ σοφός, ἀφορισθεὶς ἔνεκα τετραγαμίας. E. 3. Γ'. 459. — ὁ Στυππῆς. E. 76.

Ληγάτον, ἐντὸς τίνος προθεσμίας παραδέχεται δεῖ; A. 87. — τί ὅταν ὑπέρθωνται παρασχεῖν αὐτὸ οἱ τούτῳ βεβαρυμένοι; αὐτ. — πότε οὐκ ἐκποιεῖται; 104. — τί ἂν ληγατευθῆ ἑτήσιον διηνεκὲς, ἢ δωρηθῆ τόποις εὐαγέσιν ἢ κλήρῳ κλπ.; 103. — τὸ ληγατευόμενον εὐαγέσιν οἴκοις, ἐξ ἀρνήσεως διπλασιάζεται. 107.

Ληστεία, A. 325. — σκοπὸς αὐτῆς. 321.

Ληστής. A. 325. 334. Γ'. 334. — πῶς τιμωροῦνται; Δ. 320. 395. 444. — πῶς οἱ ὑποδεχόμενοι καὶ μὴ παραδίδοντες αὐτούς; A. 225. — πῶς οἱ τοῖς λησταῖς ἀντεπεξίοντες; Δ. 212. Γ'. 334. — τίς ἢ μεταξὺ ληστοῦ καὶ κλέπτου διαφορά; Δ. 321. — ἢ τοῦ πολεμίου; Δ. 62. — μετανοοῦντες. Δ. 320. Γ'. 353. — περὶ τῶν φονευόντων αὐτούς. Γ'. 353. 488. — περὶ τῶν ληστρικῶς ἀρπαζόντων τὰ ἀλλότρια. Γ'. 98.

Λητέιος, ἐπιστολὴ Γρηγορίου Νύσσης πρὸς —. Δ. 295.

Λίβελλος, ὁ εὐρίσκων καιέτω. A. 229.

Λιβύη, B. 172.

Λικινίου τυραννίς. B. 139.

Λιμοῦ σώζονται οἱ Ῥωμαῖοι. B. 449.

Λίνος, πρῶτος ἀρχιερεὺς Ῥώμης. Γ. 286.

Λίτρα, περιεκτικὴ ἄλλοτε μὲν ρ'. ἐξαγίων, εἶτα δὲ οβ'. B. 153.

Λογγίνος, Δ. 124.

Λογικόν, δύναμις τῆς ψυχῆς. B. 118. — ἀρετὴ αὐτοῦ. αὐτ. Δ. 300. Γ'. 50.

Λογισμοὺς δέχεσθαι μόνοις ἱερεῦσιν ἐφεῖται. Γ. 312.

Λογοθέτης, E. 534. 537.

Λόγος Θεοῦ, ὠφέλεια ἐκ τοῦ ἀχροῦσθαι αὐτοῦ. Δ. 344.

Λουδεμιστής, ἢ λουδεπάκτης, ἢ παυσάσθω, ἢ ἀφοριζέσθω. Δ. 400.

Λουκᾶ πατριάρχου σημεῖωμα. Γ. 344.

Λούεσθαι μετὰ γυναικῶν ἀπηγόρευται. B. 484. Γ'. 195. — καὶ αὐτοῖς

τοῖς ὁμοζύγοις· αὐτ.

Λοχεία, ἡ μετ' ὠδίνων τοῦ θρέφους ἀπότεξις ; Γ'. 322. — ἂν ἐπὶ τῆς Θεοτόκου λέγεται; αὐτ.

Λυγίσματα, αἱ ἄσμενοι ὀρχήσεις, Β. 644.

Λύειν, ὄρα Δεσμεῖν.

Λυκῶ, χώρα Αἰγύπτου. Δ. 342.

Λύσις γάμου, Γ'. 175. 355.—ὄρα Διαζύγιον.

Λῶρος, σημαίνει τὴν ἁγίαν Ἀνάστασιν. Γ'. 261.

Μ.

Μαγγανεία, Δ. 251.

Μάγος, τίς λέγεται ; Γ. 205. Γ'. 356. — ἐπιτίμιον τῶν καταμαντευομένων. Β. 442. Γ. 66. 203. Δ. 250. 307. — ὁ προσίων, χρόνῳ δοκιμαζέσθω, παυσάμενος προσευχέσθω, εἰ δὲ μὴ, ἀποβαλλέσθω. Δ. 400.

Μαδύτων μητρόπολις χηρεύουσα. Β. 393. — ἐπισκοπὴ τοῦ Ἡρακλείας αὐτ.

Μαθηματικὴ, κατακρίνεται. Γ. 206. Γ'. 356.

Μαθηματικὸς, προσίων τῇ ἐκκλησίᾳ καί τῳ ἐπὶ τοῦ ἐπισκόπου τὰς βίβλους αὐτοῦ. Α. 192. 324. Γ'. 356.

Μαινόμενος· ὁ ἐπίτροπος οὐ δύναται καθιεροῦν πρᾶγμα αὐτοῦ. Α. 92.— περὶ τοῦ ἐκ διαλειμμάτων. Β. 102.

Μακάριος ὁ Ἱεροσολυμίτης. Β. 662.—καθαίρεσις Μακαρίου. Β. 558.

Μακεδονιοί. Β. 187. Ε. 446. — πῶς δεκτέον αὐτούς ; Β. 187. 529. Δ. 398.

Μακεδόνης, Β. 37.—σύνοδος κατ' αὐτοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει. Β. 167.

Μάκρης Θεοδούλου παραίτησις. Β. 700.

Μαλακία, Δ. 437. Γ'. 339. 362.

Μαμμωνᾶς· περὶ τῶν προτιμωμένων αὐτὸν τῆς τοῦ Θεοῦ ὑποταγῆς. Β. 572.

Μάνης, Παράκλητον ἑαυτὸν ἐκάλει. Β. 534. Γ'. 65.

Μανία φορητὴ καὶ ἀνύποιστος. Α. 330. 331.

Μανιχαῖοι, ἐσχάτως τιμωροῦνται. Α. 262. 264. 267. 340—342. Γ'. 75. — τίνες εἰσὶ ; Β. 534. Δ. 89. Γ'. 65.

Μάντις. Α. 188. 191. 193. 324. Β. 444. Δ. 307. Γ'. 356.—μὴ προσέρχεσθαι τούτοις. Β. 442. Γ. 66. 203. Δ. 110. 221. 232. 250. 306. 404. — ἐπιτίμιον τῶν καταμαντευομένων. Δ. 250. 110. 221. 232. 306. 404. Γ. 66. 203. — τῶν μαντευομένων ἐπὶ ἀνευρέσει τινός. Δ. 404.

Μαξιμιλιανός, ἐπίσκοπος. Γ. 518.

- Μαξιμιανιστάι, ἀπεσχίσθησαν τῶν Δονατιστῶν. Γ. 470. 476.
 Μαξιμίλλα καὶ Πρίσκιλλα, ψευδεῖς προφήτιδες. Β. 190.
 Μάξιμος ὁ Κυνικός. Α. 208. Β. 176.
 Μαπαλιτῶν παροιμία. Γ. 438.
 Μαργέλια γράμματα, Β. 365. 624.
 Μαρία μήτηρ Κωνσταντίνου καὶ ἀνάδοχος Εἰρήνης. Β. 431.
 Μαρκελλιανός. Β. 165. 168. Σ'. 68.
 Μαρκέλλος, αἵρεσιάρχης ἐξ Ἀγκύρας. Β. 168.
 Μαρκιανῶ βασιλεύοντος ἡ δ'. συνέρχεται σύνοδος. Β. 216.
 Μαρκίων, αἵρεσιάρχης. Β. 532.
 Μαρκιωνιστάι. Β. 532. Δ. 89. 197.—βαπτίζονται ἐπιστρέφοντες. Β. 530.
 Μάρτιος, πρῶτος μῆς. Σ'. 405.—Ὅρα Βοτὰ καὶ Καλάνδαι.
 Μάρτυρες ὁπόυους εἶναι δεῖ; Α. 178. Γ. 599. 600. Σ'. 227.—ὅτι εἶς
 μόνος οὐκ ἀκούεται κἂν ἀξιωματικὸς εἴη. Α. 178. Γ. 604.—
 ὁμνῶναι δεῖ αὐτοὺς πρότερον. Α. αὐτ.—μὴ ἔλκεσθαι εἰς μαρτυ-
 ρίαν τοὺς τῷ γένει προσήκοντας. Γ. 464.—μάρτυρες περὶ βα-
 πτίσεως. Β. 496.—οἱ ἐκ τοῦ οἴκου, ἢ οἱ ὑπεξούσιοι τοῦ κατη-
 γόρου, οὐ δεκτοί. Γ. 600. Σ'. 228.—τὰ τῶν μαρτύρων πάθη ἐν
 ταῖς μνήμασι αὐτῶν ἀναγινωσκέσθωσαν. Γ. 416.—περὶ τῶν
 περιφρονούντων τὰς τῶν ἁγίων μαρτύρων συνάξεις. 117.—περὶ
 τῶν τοὺς αἵρετικούς μάρτυρας τιμώντων. 200.—πλαστὰ μνη-
 μεῖα τῶν μαρτύρων, 508.—διὰ λευφάνων μαρτύρων καθιεροῦνται
 οἱ ναοί. Β. 580.—περὶ τῶν διὰ δόσεως χρημάτων φευγόντων
 τὰς κολάσεις. Δ. 39.—περὶ τῶν παραπηδώντων εἰς τὸν ὠδίνοντα
 τοῦ μαρτυρίου ἀγῶνα. Δ. 25.
 Μαρτυρία ἐνός οὐκ ἀκούεται. Γ. 604.—αἱ οἰκιακαὶ ἀπέδλητοι. 602.
 Μαρτύριον, ὀρισμός. Β. 557.—λέγονται καὶ τὰ τῶν Γραφῶν παραγγέλ-
 ματα. Γ. 555.—τοὺς ἐκκλησιαστικούς μὴ εἰσέρχεσθαι εἰς τὰ
 τῶν αἵρετικῶν. Γ. 179.
 Μαρτυρολόγια ὑφ' αἵρετικῶν συνταχθέντα κατέσθωσαν. Β. 452.
 Μάρων, εἶδος βασιλικῶν παιγνίου. Β. 426.
 Μασάδων ἐπίσκοπος. Δ. 125.
 Μασταλιανοί, οἱ Βογόμιλοι. Γ. 119. Δ. 408. Ε. 451. Σ'. 65.
 Ματρίκιον καὶ χαροθέσιον Νουμιδίας. Γ. 515.
 Μαυρέντιος, ἀναφορὰ αὐτοῦ. Γ. 545.
 Μαυριτανία Σιτιφένσης, ἴδιον ἔχει πρωτεύοντα. Γ. 351.
 Μαύρων τοποτήρηταί, περὶ βαπτίσεως τῶν ἀμφιβαλλομένων εἰ ἐβηπτί-
 σθησαν νηπίων. Γ. 488.
 Μεγάλη ἀμέλεια ὀλίγη ἔοικε. Δ. 176.
 Μεγάλη Ἐκκλησία· συνεισφοραὶ χρηματικαὶ τῶν μητροπόλεων ὑπὲρ αὐ-
 τῆς. Ε. 134.—ἀξιώματα. 534.

Μέγαρα, ἐπισκοπὴ αὐτῶν ἀμαυρωθεῖσα, ἐπανασώζεται τῇ μητροπόλει Ἀθηνῶν. Β. 613.

Μέγιστος, μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως. Β. 99.

Μεδιολάνων ἐπίσκοπος. Γ. 456.

Μέθη· περὶ τοῦ σχολάζοντος κύβοις ἢ μέθαις. Β. 58. Γ'. 345. 362.

Μειζότεροι, οἱ κουράτορες τῶν ἀγροικικῶν προαστείων. Β. 589.

Μελάνη, ἀγία. Γ. 409.

Μέλι, οὐ προσφέρεται ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. Β. 4.

Μέμνωνος τοῦ Ἐφίσου καθαιρέσις. Β. 494.

Μεσαρίτου ὁ γάμος διασπᾶται. Δ. 489.

Μεσημβρίας ἐπίσκοποι. Β. 380.

Μεσίτης ἐπίσκοπος. Γ. 493.

Μετάβασις, τί διαφέρει μεταθέσεως καὶ ἐπιβάσεως; Β. 447. Γ'. 85. 362.

Μεταθέσεις. Ε. 391. Γ'. 362. — ὅτι μόνον διὰ βασιλικῆς κελεύσεως γίνονται. Ε. 423. Γ'. 84. — πότε δύναται ὁ μητροπολίτης ποιεῖν μεταθέσεις τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων; 445. — κληρικοὶ μὴ μετατιθέτωσαν. Γ'. 84. 329.

Μετανοῶν μὴ ἀποβαλλέσθω, Γ'. 362.

Μετάληψις, ἢ εὐχαριστία, οὐ δίδεται τοῖς νεκροῖς. Α. 419. Β. 495. Γ'.

337. — πάντες οἱ πιστοὶ ἔτοιμοι ἕστωσαν πρὸς τὸ μεταλαμβάνειν. Β. 461. — περὶ τῶν διακρινόμενων μεταλαβεῖν ἀπὸ πρεσβυτέρων ἐγγάμων, Α. 415. Γ. 403. Γ'. 361. — περὶ τῶν μὴ κοινωνούντων ἐπὶ τρεῖς ἑβδομάδας, Α. 446. Β. 489. — ἢ ἀποστρέφομένων τὴν μετάληψιν. Γ. 426. — εἰ μεταλαμβάνουσιν οἱ δαιμονιζόμενοι; Α. 447. Δ. 332. — ἢ οἱ ὄνειρώξαντες; Α. 420. Δ. 42. 394. Γ'. 337. — ἢ ἐν τῷ ἀποθνήσκειν, οἱ πρότερον κεκωλυμένοι; Β. 443. Δ. 393. — ἢ οἱ συγγενόμενοι σύζυγοι; Δ. 334. 338. 393. 456. Γ'. 491. 337. — ἢ ὁ ἀκουσίως ὕδωρ ποιῶν; Δ. 341. — ἢ οἱ Λατίνοι καὶ ἕτεροι αἱρετικοὶ ἐν ταῖς Ῥωμαϊκαῖς ἐκκλησίαις; Δ. 460. — ἢ ὁ παρ' Ἀγαρηνῶν αἰχμαλωτισθεὶς καὶ μιαιφυχγῆσας καὶ ἐξωμοσάμενος καὶ περιτμηθεὶς καὶ τὴν σωτηρίαν ἀνακαλούμενος; 402. Ε. 370. — ἢ οἱ πνέοντες μὲν εἰσέτι, ἀναισθητοῦντες δὲ ὄλως; Ε. 375. — ἢ οἱ ἕως θανάτου συνοικοῦντες γυναῖζιν ἐπεισάκτοισ; 376. — ἢ ἡ εὐτρεπισθεῖσα πρὸς τὸν γάμον, ἐὰν συμβῇ αὐτῇ τὰ συνίθη; 372. — οὐ μεταλαμβάνουσιν αἱ γυναῖκες ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς καθάρσεως αὐτῶν. Α. 449. Γ. 212. Δ. 7. 335. 393. Ε. 372. — περὶ τῶν μὴ μιγνούντων ὕδωρ τῷ οἴνῳ ἐν τῇ εὐχαριστίᾳ. Β. 365. 373. 437. 543. Γ. 400. Δ. 462. — πῶς ὑποδεκτεῖον ταῖς χερσὶ τὴν θεῖαν εὐχαριστίαν; Β. 546. — περὶ τῶν μὴ προσκαρτερούντων τῇ τελευταίᾳ εὐχῇ, ἀλλὰ μεταλαμβάνόντων. Α. 446. 332. Β. 43. Γ. 426. — πότερον καλόν, τὸ

συνεχῶς κοινωνεῖν, ἢ ἐκ διαλειμμάτων; Δ. 388—390. 460.—
 ὅτι δίδεται τοῖς μέλλουσιν ἀποθανεῖν καὶ μετὰ τὸ φαγεῖν. 428.
 — μὴ μεταλαμβάνειν ἐκ χειρῶν τοῦ μὴ νηστεύοντος ἱερέως.
 431 α. — ἐπιτίμιον τοῦ μετὰ τὴν θείαν μετάληψιν ἐμέσαντος.
 445. — ἂν τὸ ζέον ὕδωρ ἀπαραιτήτως εἰς τὰ ἅγια βάλλεται;
 Β. 373. Δ. 362. Σ'. 301. 321. — τοὺς μεταδιδόντας μὴ ἀπαι-
 τεῖν χρήματα. Δ. 371. Ε. 386. — οἱ παλλακευόμενοι οὐ μετα-
 λαμβάνουσι. Α. 481.—ἂν δέον ποιῆσαι ἔνωσιν μετὰ ὄξους, ἐλ-
 λείψαι οἴνου; Ε. 369 — ἐν τισιν ἐκκλησίαις οὐκ ἐγγχειρίζεται.
 Β. 548.— ἂν ὁ λαϊκὸς δύναται αὐτὸς εἰσαυτῷ μεταδιδόναι; 437.
 — ὄρα Εὐχαριστία.

Μετάνοια· τίνες ἐν μετάνοιᾳ λέγονται; Γ. 188. — δέχεσθαι λογισμοὺς
 αὐτῶν τίσι δέδοται; Σ'. 370. — ἡ τῶν ἀποστάντων εἰς αἵρετι-
 κοὺς οὐκ ἔστι παραδεκτή. Α. 231. — ἔστι παραδεκτή. αὐτ. καὶ
 Β. 441. — μὴ δέχεσθαι τοὺς μετανοοῦντας, αἵρεσις Ναυατιανή.
 Β. 409. Σ'. 362. — τίσιν ἐπιτρέπεται δίδοναι τοῖς μετανοοῦσι
 καταλλαγὴν; Α. 230 — 231. Β. 54. 542. Γ. 407.—οἱ μετα-
 νοοῦντες καὶ ἐξομολογούμενοι εὐπρόσδεκτοι. Γ. 173. 414. Δ.
 399. — τόποι τῆς μετάνοιας. Δ. 66. 238. Σ'. 363. — ὅτι μὴ
 τῷ χρόνῳ, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ κρίνεσθαι τὴν μετάνοιαν. Δ. 253.
 308. 314. Β. 549. Σ'. 364. — ἂν ἐπιτιμᾶται ὁ ἀποσχίσας καὶ
 μετανοῶν; Δ. 431 ἡ. — πῶς συνέτεμε τοὺς τῆς μετάνοιας χρό-
 νους ὁ Νηστευτής; 435.— οὐ δεῖ καταβιβάζεσθαι τὸν ἀρχιερέα
 εἰς τοὺς μετανοοῦντας. Β. 709.—οἱ ἔτι μετανοοῦντες, ἐξοδιούν-
 τες, ἀξιοῦνται τῶν ἀγιασμάτων. Σ'. 359.

Μεταφραστής, κατεκάλυψε τὰ μαρτυρικὰ σκάμματα. Β. 453.

Μετοιχία, ἡ ἐξορία. Γ. 34.

Μηνᾶς ἐπίσκοπος. Δ. 330.

Μήνυτρα, ὄρα Εὐρετρα.

Μητρόπολις, πῶς γίνεται ἐκκλησία; Β. 394. — μητροπόλεις διάφοροι
 πῶς διακρίνονται; Β. 284.—τιμαί. 247.

Μητροπολίτης· μὴ εἶναι δύο ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ. Α. 56. Ε. 70. — πότε
 ἀπαιτεῖ τὰ εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας καταλειφθέντα; Α. 87. — καλεῖ
 τοῖς νεομισμένοις κηρύγμασι τὸν πέραν ἑνῆαυτοῦ ἀπολειφθέντα
 ἔξω τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ ἐπίσκοπον. 150. — ἀποδημῶν εἰς τὸ
 Βυζάντιον τὰ πατριαρχικὰ λαμβανέτω γράμματα. αὐτ. — πότε
 κρίνει; 181. — πότε ἐνάγει τις ἐνώπιον αὐτοῦ; 169. — τί δὲ
 εἰ ὑπόπτως πρὸς αὐτὸν ἔγει; αὐτ. — μὴ γίνεσθαι ἐπίσκοπον
 χωρὶς τῆς γνώμης καὶ αὐτοῦ. Β. 128. Ε. 314.—περὶ τοῦ ἀφαι-
 ρούντος τι ἐξ ὧν οἱ ἐπίσκοποι ἐπιφέρονται μεθ' ἑαυτῶν ἐν τῇ
 συνόδῳ. Β. 578.—περὶ σχίσματος αὐτῶν ἀπὸ τῶν οἰκείων πα-

τριαρχῶν. 692. — μητροπολίτου καθισταμένου καὶ οἱ πλησιώ-
χωροι μεταπέμπονται. Γ. 247. — ἀδειαν ἔχει καθιστῶν οἰκο-
νόμους ἐν ταῖς ἐκκλησίαις. Ε. 26. — πότε δύναται μεταθέσει
ποιεῖν ἐπισκόπων; 416. — προνόμια τοῦ Κυζίκου. 329. — τάξις
προκαθεδρίας τῶν μητροπολιτῶν. 455. 473. — τάξις τῶν ὑπο-
κειμένων τῷ πατριαρχικῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως. 490. —
τύποι καθ' οὓς γράφουσι πρὸς πατριάρχας καὶ λοιπούς. 502. —
ὁ καθιστάμενος λαμβάνει παρὰ τοῦ πατριάρχου πρᾶξιν. 550. —
ἐπίδοσις ἐπαρχιῶν. 588. — ψῆφοι αὐτῶν. Β. 284. — μὴ μετα-
πιπέτωσαν εἰς ἄλλους θρόνους τῆς ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἄνευ προ-
στάξεως βασιλικῆς. Γ. 486.

Μητροπολιτικὰ δίκαια. Σ'. 274.

Μητριά, ἐπιτίμιον τῶν μητριομίκτων. Δ. 244. 440.

Μητροφάνης, πατριάρχης. Γ.

Μιαροφαγία, Δ. 247.

Μιαροφαγίας, εἰ μεταλαμβάνει. Σ'. 372. — ὄρα Μετάληψις.

Μικτὸς γάμος, τοῖς ψάλλταις καὶ ἀναγνώσταις ἀπηγόρευται. Β. 251.

Μίμοι. Β. 426. Σ'. 372. — οὐ κατηγοροῦσι. Γ. 595. — μετανοοῦντες
προσδέχονται. 414. — περὶ τῶν γινομένων Χριστιανῶν. 469. —
οὐκ ἔξεστιν αὐτοῖς χρῆσθαι τῷ τῶν ἱερῶν παρθένων σχήματι.
Α. 259. — περὶ τῶν ἀναγκάζοντων δούλας, ἢ ἐλευθέρους συνεῖναι
μίμοις. 322.

Μίνσος Β. 582. — ὄρα Ἀντιμίνσιον.

Μινυρίσματα, τὰ ἄτακτα ψαλμωδήματα. Γ. 185.

Μίξις, ποίας ἡμέρας δεῖ τῆς πρὸς ἀλλήλους μίξεως ἀπέχεσθαι. Α. 335.
Δ. 9. 334. — οἱ ἐπιτρέποντες τοῖς παισὶν αὐτῶν ἄωρον μίξιν
γονεῖς, τοῖς τῶν φθορέων νόμοις ὑπόκεινται. Α. 290.

Μίσθωσις, Σ'. 373. — ἂν ἐπὶ τῷ κτισθῆναι ἱερὸν ἔρρωται; Α. 95.

Μισθωτὴς ἀλλοτρίων κτημάτων μὴ γινέσθω ἐπίσκοπος, ἢ κληρικός. Β.
221. Γ. 343.

Μιτατεύεσθαι, καταλύειν. Α. 263. ὑποσημ. (3).

Μιχαὴλ ὁ Ἀγχιάλου, Σ'. 343.

Μνημόσυνον ἀποικομένων οὐ τελεῖται ἐν Μ'. εἰ μὴ τὸ σάββατον. Σ'. 463.

Μνηστεία, ὀρισμός. Β. 540. Σ'. 180. 374. — διαφορὰ μεταξὺ τοῦ πολι-
τικοῦ καὶ ἐκκλ. νόμου. Α. 285. — ὁ χρόνος αὐτῆς ὀρισμένος.
αὐτ. 288. Ε. 35. 287. 381. 449. Σ'. 181. — ἡ τοῦ βασιλέως
οἰκονομία ἀναπληροῖ τὸ ἐλλεῖπον αὐτοῦ. Α. 290. Ε. 289. —
ἂν ἰσοδύναμος τῷ γάμῳ. Α. 290. Β. 539. Δ. 453. Ε. 54. — ἀνή-
θου ἀνυπόστατος. Δ. 223. — λύεται δι' οὓς λόγους ὁ γάμος. Α.
290. Ε. 291. — εἰ συμβαίνει συγχρόνως τῷ γάμῳ. Α. 288. —
τὰ τοῦ γάμου κωλύματα εἰσὶ καὶ τῆς μνηστείας. Ε. 52. 287.

419.—οὐ τελειοῦται διὰ μόνης συναινέσεως. E. 420. — μὴ γίνεσθαι ἄνευ ἱερᾶς εὐλογίας. 288. 419. Σ'. 180.— τὰς δι' ἱερᾶς εὐλογίας τελεσθείσας μὴ διασπᾶσθαι διὰ δόσεως προστίμων, ἀλλ' ἀμετακινήτους μένειν. αὐτ. — ὁ ἐπιζήσας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐτέρου μνηστῆρ οὐ δύναται συναλλάξαι γάμον πρὸς ὃ πρόσωπον συμβαλέσθαι οὐκ ἠδύνατο, εἰ συνήπτετο γάμος μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ τελευτήσαντος. E. 287. — εἰ ἱεουργεῖ ὁ κληρικὸς ὅστις συνεγένετο τῇ μνηστῇ αὐτοῦ, καὶ, χειροτονηθεὶς ἱερεὺς, ἔλαβε τὰς εὐχὰς τοῦ γάμου; E. 382. — εἴ τις τῶν μνηστήρων μονάσει, ἀποδίδονται ἀπλοῖ οἱ ἀρραβῶνες. A. 249. — ὁ τὴν ἐτέρου μνηστῆν ἀγαγόμενος, μοιχός. αὐτ.— τί ὁ γαμήσας μετὰ τὸ ἀφαιρηθῆναι τὴν ἀλλοτρίαν; Δ. 181.— πότε ἀπαγορεύεται ὁ γάμος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἀποθανόντος μνηστοῦ, καὶ πότε οὐ; 453. — ἂν ἱερᾶται ὁ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὴν μνηστῆν αὐτοῦ ἄλλην ἀγόμενος; αὐτ.— ἡ ἀρπαγεῖσα ἀποδίδεται τῷ προμνηστευσασμένῳ. Γ. 44.

Μνηστευθεῖσα, ἀρπαγεῖσα ἀποδίδεται τῷ προμνηστευσασμένῳ. Γ. 44.— ὁ ἐτέρῳ μνηστευθεῖσαν, ἔτι τοῦ μνηστοῦ ζῶντος ἀγόμενος, μοιχᾶται. B. 538. 540.

Μοιχαλῖς. B. 505.— καὶ ἡ μοιχῶ συζῶσα. αὐτ. Δ. 184. — ἐπιτιμίαν. Γ. 63.— ἀλλ' οὐχ ἡ τῷ ἀφειμένῳ ἀνδρὶ συνοικοῦσα. Δ. 420.— ἐκ μόνης τῆς ὁμολογίας αὐτῆς οὐ καταδικάζεται. Γ. 83. — ὁ συγχωρῶν τὸ ἔγκλημα λαϊκὸς ἀναλαμβάνει αὐτὴν ἀκωλύτως. B. 509.— μοναχὴ ἐτέραις συνεγνωκυῖα μοιχεῖαν καὶ μὴ φανεροῦσα, ἕτον ἔχει τὸ ἐπιτίμιον τῇ πραττούσῃ. 443.

Μοιχεῖα, τί διαφέρει πορνείας; B. 64. Δ. 308 Σ'. 374. — ἐπιτίμιον. A. 304. B. 64, 79, 506. Γ. 62, 82. Δ. 216, 308, 404, 430, 438. E. 123. — νόμοι. Σ'. 377. — τί ὁ προδοσίᾳ τοῦ δικαστοῦ ἐκφυγὼν τὰς τῆς μοιχεῖας ποινάς; E. 253. — τίνες ἐγκαλοῦσι; Γ. 83. — πότε ὁ πρὸς κατηγορίαν χρόνος οὐ φυλάσσεται; A. 218.— ἀπὸ τίνος ἐλικίας πλημμελεῖται; 128.

Μοιχός, Δ. 110. — ὁ μεμνηστευμένῃν βιασόμενος. B. 85. — οὐ κληροῦται, B. 79. Σ'. 375. — οὐδ' ὁ ἀνὴρ τῆς μοιχευθείσης, μὴ ἀπολύσας αὐτήν. Γ. 62. 549.— ὁ κληρικὸς ἀποβάλλεται. A. 73 — 74. 309. B. 507. Γ. 82. Δ. 439. E. 460.

Μοναδικὴ πολιτεία, ἂν ἐπιτρέπεται τοῖς μεγάλα ἡμαρτηκόσι; Σ'. 381. — ἀποστερεῖ τῆς ἀρχιερατικῆς ἀξίας. B. 707.

Μονάζουσαι, Σ'. 389.

Μοναστηριακὰ, διὰ κληρικῶν οἰκονομοῦνται. B. 592.

Μοναστήριον. Σ'. 376.— ὁ θείων ποιῆσαι τί πράττει; A. 1. 247. E. 119. — ὁ ἐπίσκοπος ἐγκαταγράφει ἐν βρεβίῳ τὰ ὑπὸ τοῦ δομήτορος

πρὸς οἰκονομίαν δοτέα. Β. 649. — ὁ προσνεγκῶν αὐτὰ ἀπαλλοτριούται τῆς κυριότητος αὐτῶν. αὐτ. — οὐχ ἔγουμενεύει παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, οὐδ' ἕτερον καθίστησιν ἔγουμενον. αὐτ. — ὅτι ἀνεκποίητον. Α. 1. Β. 652. Ε. 22. 30. — ἐκτίθησι τυπικά κατὰ τοὺς κανόνας. Β. 651. — οὐ συνίσταται ἀνευ ἐπισκοπικῆς ἀδείας. Β. 225. 625. 648. — τίνα τὰ ἐπισκοπικὰ ἐπὶ μοναστηρίου δίκαια; Β. 651. — ἡ Νεαρὰ Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ, ἀπαγορεύουσα τὴν ἀνέγερσιν μοναστηρίων, κατηργήθη ὑπὸ Βασιλείου τοῦ Πορφυρογεννήτου. Β. 652. — ὁ βουλόμενος συνιστᾶν μὴ κωλυέσθω. Ε. 264. — τρεῖς τοῦλάχιστον μοναχοὶ συνιστῶσι μοναστήριον, 626. — ἐν ἀνδρῶν γυναῖκα μὴ διάγειν. Β. 416. 628. 637. Ε. 22. — μηδὲ ἄνδρα ἐν γυναικείῳ καθεύδειν. Β. 416. — μηδένα προσδέχεσθαι διὰ χρημάτων. Β. 631. — μηδὲ δοῦλον παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότη. Α. 226. — μὴ γίνεσθαι διπλᾶ. Β. 657. Ε. 550. — τί δηλοῖ; Β. 640. — ὁ καταλιμπάνων τὸ ἴδιον μοναστήριον ἀπόλλυσι τὰ παρ' αὐτοῦ προσαχθέντα κινητά. Α. 248. 257. Β. 631. 641. — ἄτοπον τὰ ἐν τῇ μονῇ δημοσιεύεσθαι, Δ. 428. — τί οἱ κοινοποιοῦντες αὐτά; Β. 642. — μὴ γίνεσθαι ἐπίδοσιν ἐπισκοπικοῦ κτήματος πρὸς μοναστήριον. Ε. 383. — ἀπαγορεύεται τὸ ἐκδοτικῶς, οἷον ἐπὶ ἐνιαυτοῖς καθ', μοναστήριον, ἢ πακτικῶς μητρόπολιν ἐκδίδεσθαι καὶ ἐπισκοπὴν. 34. — πῶς ἄποροι λαϊκοί, ἢ οἱ στερηθέντες τῶν οἰκείων ὀρόνων ἀρχιερεῖς τάσσονται ἐν μοναστηρίοις; Β. 636. — προσφοραὶ τῶν ἀποκειρομένων, Β. 634. — ἂν ἀναστρέφονται τῷ ἐκ τῆς μονῆς ἀναχωροῦντι μοναχῷ; Β. 634.

Μονάστρια, ἢ μονάζουσα, ὄρα **Μοναχός**. — οὐκ ἀφέλκεται τοῦ μοναστηρίου ἕνεκα ἀγωγῆς, Γ'. 219. — πότε ἐκχωρεῖται ταῖς μονάζουσαις εἰσεῖναι εἰς τὸ θυσιαστήριον; Δ. 428. — περὶ τῆς ὑπὸ βαρβάρων φθαρείσης, 429. — περὶ νεανίου πρεσβυτέρου ὑπηρετοῦντος καὶ μεταδιδόντος μοναστριαῖς αὐτ. — οὐκ ἐφείται ταῖς προϊσταμέναις γυναικείου μοναστηρίου δέχεσθαι λογισμούς. Δ. 477. — ἡ ἑτέρα συνεγνωκυῖα μοιχείαν, καὶ μὴ φανεροῦσα, ἴσον ἔχει τὸ ἐπιτίμιον τῇ πραττούσῃ. 443.

Μοναχός, Α. 247. Β. 397. 408, 654, 662. Γ'. 384. — ὄροι ἐπιβιβλημένοι ταῖς μοναχοῖς. Β. 225, 639. — δοκιμάζεται πρὸ τοῦ καταξιωθῆναι τοῦ σχήματος. Β. 662. Ε. 550. — ἡλικία, Β. 397. Δ. 440. — οἱ ἐν τῇ μονῇ προσημιτέσι τῶν ἔξωθεν προσερχομένων καὶ βοηθείας δεομένων, Β. 632. — τὰ πράγματα αὐτῶν τῇ μονῇ προσκληροῦνται, παίδων αὐτοῖς μὴ ὑπόντων, ἄλλως διαιροῦνται μεταξύ τούτων, Α. 248, 251. Β. 667, 670. Γ'. 396. — διαθῆκαι αὐτῶν, Β. 667. — ἡ εὐσία

τοῦ εἰς ἑτέραν μονὴν ἀπελθόντος τῇ προτέρα διαφέρει. Α. 246.
 257. Β. 667. — οἱ χειροτονούμενοι μοναχοὶ κληρικοὶ λέγονται.
 Β. 231. — τὸ μοναχικὸν ἐπάγγελμα μαθητείας καὶ ὑποταγῆς
 ἔργον, Β. 709. — συγγένεια τοῖς μοναχοῖς οὐκ ἔστι. Β. 417.
 Γ'. 394. — γάμῳ οὐ προσομιλοῦσι, Α. 240, 258. Β. 254,
 256, 409. Δ. 445. — ἀποκαρησόμενοι ἐρωτῶνται εἰ παρθενίαν
 ὁμολογοῦσι. Β. 232, 256, 409, Γ. 60. 342. Δ. 408, 440,
 445. 217. — περὶ τῶν μελλόντων ἐγκλεισθῆναι, Β. 404. Γ'.
 383. — τὰς κείρεσθαι μελλούσας μὴ κοσμεῖσθαι στολαῖς λαμ-
 πραῖς. Β. 442. — μὴ καταλιμπάνειν τὴν οἰκίαν μονὴν, Β.
 226. 644, 657. Γ. 503. Δ. 465. Γ'. 387. — διατί; Δ.
 428. — ἐξαιρέσεις, 422, 428, 431 β'. — μετάρσεις, Β. 638.
 — μὴ κείρεσθω τις χωρὶς τῆς παρουσίας τοῦ ἀναδεχομένου αὐ-
 τόν. Β. 654. — περὶ τοῦ ἀθετήσαντος τὸ σχῆμα καὶ πάλιν
 ἐπιστρέψαντος. Δ. 428, 431 α'. — ἢ μὴ μετανοοῦντος 431 β'.
 — περὶ τοῦ τὸ μοναχικὸν ἀναλαβόντος σχῆμα φόβῳ στρατείας,
 ἢ ἄλλῃ τινὶ αἰτίᾳ, καὶ μετὰ ταῦτα ἀποθεμένου. 429. — ἢ
 κρεωφαγοῦντος καὶ γαμοῦντος. 430. 665. — ὁ πορνεύων ὡς
 μοιχὸς κολάζεται. Β. 257. 408. Δ. 218. 437. — πῶς δεκτέον
 τοὺς ἀπὸ κοινωθέντων ἱερέων λαβόντας τὸ σχῆμα; 431 δ', 431
 ε'. — ἢ τοὺς μεθ' αἱρετικῶν συνεσθίοντας; 431 ε'. — περὶ μο-
 ναχοῦ στρατευομένου. Α. 221, 224, 248, 259. Β. 232. Γ. 342.
 — Μοναχοῖς οὐκ ἐφείται συνδιατεῖσθαι μετὰ μοναστηρίων. Α.
 251. Β. 446. 637. — μὴ περιερχέσθωσαν ἐν ταῖς πόλσι. Α.
 257. Β. 226. 444. — ἐπιτρέπεται τοῖς μοναχοῖς διανυκτερεῦ-
 σαι ἔξω τῆς μονῆς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ταῖς μοναστραῖς. Β. 444.
 Γ'. 389. — τί οἱ συνωμοσίας ἢ φαρμάκας ποιοῦντες; Α. 258. Β.
 263. 382. — τί οἱ χρώμεναι σχήματι μοναχικῷ καὶ κατα-
 φηριζόμενοι τῶν χρωμένων κοινῇ ἐσθῆτι; αὐτ. — τὸ σχῆμα
 ἀπηγόρευται λαϊκοῖς Β. 451. — ποινὰ τῶν κατὰ σκηникаῶς αὐτὸ
 μιμουμένων. 666. Γ. 454. — κοσμικὰς φροντίδας μὴ ἀναλαμβάνειν.
 Β. 9, 104. 226. 588, 686. Γ. 342 Δ. 470. Γ'. 381. —
 εἰ μὴ ἀδεία ἐπισκοπικῆ, Β. 659. — τίνα πολιτικὰ πράγματα
 δύνανται ἐνεργεῖν; Α. 260. Β. 220, 227. — ἀπαγορεύεται
 αὐτοῖς θεωρεῖν ἐπιπλασίας καὶ θέατρα, Β. 365. — πρὸς παρ-
 θένους ἢ χήρας μὴ εἰσίσταν. Β. 120, 628, 642. Γ. 402. —
 καὶ ἐγκρατεῦόμενοι λέγονται αὐτ. — εὐλογοῦσι τράπεζαν. Δ.
 431. β'. — ἀλλ' οὐχὶ γάμον. Ε. 369. — ἐν ἀνάγκῃ βαπτίζει. Δ.
 430. — δίδωσιν ἐπιτίμιον. 431 θ'. — οὐ δύναται ἀναδέχεσθαι
 παιδιά, ἢ ἀδελφοποιίας ἐνεργεῖν ἢ συντεκνίας, ἢ στεφάνια
 κρατεῖν. Ε. 370. 400. — ἀνευ ἐπισκοπικῆς ἀδείας οὐκ ἐξομο-

λογεῖ. Δ. 464. — πῶς τοὺς ἐν ἐπιτιμίαις ὄντας ἀναστρέφεται ἐν τῇ μονῇ; 428. — πῶς διαιτῶσθαι ἐν ταῖς νηστεῖαις; αὐτ. — πῶς τῇ δ'. καὶ ς'. τῆς τυροφάγου; 430. — μὴ συνεσθίσιν μετὰ τοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος. 434 ε. — τοὺς ἐργαζομένους δις ἐσθίσιν τῇ μεγάλῃ Μ'. 431 α. — ἀλλὰ μὴ καταλύειν οἶνον καὶ ἔλαιον, 431 β'. — παρὰ τῷ οἰκείῳ κρινέσθωσαν ἐπισκόπων οἱ διαφερόμενοι μοναχοί. Α. 164. Ε. 28. 226. — ἐπιτίμιον τῶν πρὸς κοσμικοὺς δικαστὰς ἐλόντων· αὐτ. — ὁ ἀποκαρεῖς, καὶ τοι τῆς γυναικὸς αὐτοῦ μεινάσης ἐν τῷ κόσμῳ, ἱερᾶται. 405. — ἀρχιερεὺς ἀπικειρόμενος ἀποξενοῦται τῆς ἀρχιέρωσύνης. Β. 709. — ἐπιτίμια τῶν ἐκπεπτωκότων. Δ. 218. ς'. 394.

Μονεμβασίας προνόμια καὶ περιφέρειαι. Ε. 323.

Μονόβολον, Α. 328, 329.

Μονομάχος. Δ. 400.

Μοντανισταί, Α. 265. 340—342. Β. 490. 533. Ε. 450. — ὅτι καὶ Φρύγες καὶ Πεπουζηνοὶ λέγονται. Β. 190. — πῶς δεκτέον αὐτούς; Β. 187: 529. Δ. 398.

Μοντανός, αἰρεσιάρχης Α. 341.

Μουζάλων, ἐπίσκοπος Ἀμυκλῶν. Γ. 427.

Μουλτάριοι, ἀναθεματίζονται. Γ. 97.

Μουσαῖος; Α. 268. — μὴ ζητείτω δίκαια ἢ ὄνομα ἐπισκόπου. Γ. 276. — περὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ καταστάτων κληρικῶν. 275.

Μυρεψικά ἐργαστήρια, αἰσχρὸν κέρδος. Γ. 344.

Μύρον, ς'. 370. — τελετή. Γ. 312. — τοὺς τελευτῶντας ἱερεῖς ἢ ἀρχιερεῖς μὴ μύρω χρίσθαι. Δ. 467. — οὐ γίνεται παρὰ πρεσβυτέρων. Γ. 309.—

N.

Ναός, περὶ οἰκοδομῆς καὶ καθιερώσεως, ς'. 262. 397. — διὰ πρεσβυτέρων οὐ γίνεται. Γ. 309. — οὐδ' ἄνευ ἀγίων λειψάνων, Β. 580. — μὴ ἐσθίσιν ἢ ὑπνοῦν ἐν αὐτῷ. Α. 431. Β. 476. 537. Γ. 495. 407. ς'. 266. 318. — μὴ εἰσάγειν κτήνος ἐκτὸς μεγίστης ἀνάγκης. Β. 510. — μὴ ἐξωθεῖν τοὺς πρόσφυγας. ς'. 263.

Ναβονάσαρος, ς'. 405.

Ναζιανζός, τῷ μητροπολίτῃ — ἐδόθη ἡ ἐκκλησία Ἀγκύρας Β. 172.

Νάρδον, πολύτιμον μύρον, Γ. 216.

Νάρθηξ, Β. 536. Δ. 8.

Ναυτιανοί, οἱ καὶ Καθαροί. Β. 118. 187. Β. 133. Δ. 89. 398. Ε.

450. Γ'. 60. — οὐ δέχονται μετάνοιαν. Β. 409. — περὶ τῶν προσερχομένων τῇ ὀρθοδόξῃ. Β. 433. Γ. 476. Δ. 351. 398. — ἀπὸ Ναυάτου οὕτως ἐκλήθησαν. Β. 434. — εἰ ἀναβαπτίζονται; Δ. 89. 497. — εἰ χειροτονοῦνται; Β. 433. Δ. 351. — προσερχόμενοι μένουσι τοῖς αὐτοῖς βαθμοῖς. Β. 433.
- Ναυάτος, πρεσβύτερος τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας. Β. 434. — τοὺς ἐκ φόβου παραπεπτωκότας οὐκ ἐδέχετο αὐτ. — ἀναθεματίζεται. 435. —
- Νεεμὰν ὁ Σύρου. Δ. 436.
- Νείλου μητροπολίτου περὶ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων. Α. 388.
- Νεκροί· μὴ μεταδίδωιν αὐτοῖς τῶν θείων μυστηρίων. Β. 495. Γ. 352. — μηδὲ βαπτίζειν. Γ. 352. — μηδὲ θάπτειν ἐν ἐκκλησίαις. Δ. 479. — τί οἱ Λατῖνοι; Ε. 404. — τοῖς ἀρχιερεῦσι διατί χειρίζεται μετὰ τὴν τελευταίην ἅγιος ἄρτος; Β. 496.
- Νεκτάριος, ἅμα κατηχηθεὶς καὶ φωτισθεὶς γίνεται ἐπίσκοπος τῆς βασιλευούσης καὶ ἑξαρχὸς τῆς β'. συνόδου. Γ. 474.
- Νεογνῶν παραμέλησις. Δ. 475. — ὄρα Βάπτισμα.
- Νεοκαισαρείας σύνοδος, πρώτη τῆς ἐν Νικαίᾳ, δευτέρα δὲ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ. Β. 444. Γ. 70. —
- Νεωφώτιστος, οὐκ εὐθέως ἱερᾶται. Β. 403. 446. Γ. 474. 256.
- Νεστορίου, πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως αἰρετικὸς, Α. 268. Β. 492. 201. 303. 306. 532. Δ. 405. Γ. 71. — οἱ τὰ Νεστορίου φρονοῦντες κληρικοὶ καθαιροῦνται. Β. 494. 497. — ἡ ἐν Ἐρέσῳ σύνοδος καθαιρεῖ αὐτόν. Β. 492. — ἀνωφέλητοι οἱ ὑπὸ ἐπισκόπων κατακριθέντες καὶ ὑπ' αὐτοῦ εἰς κοινωλίαν δεχθέντες. Β. 498.
- Νεφροδιώκτης, Β. 444.
- Νηστεία· μὴ νηστεύειν ἐν σαββάτῳ καὶ κυριακῇ. Α. 332. Β. 434. Γ. 444. Δ. 43. Γ'. 346. 400. — αἱ νηστείας ἡμέραι, πένθους καὶ κατανύξεως. Β. 427. — νηστεύειν τετράδα καὶ παρασκευήν. Α. 333. Β. 84. Γ. 445. Δ. 43. 487. — διατί; Δ. 43. 395. — τὰς τοῦ σωτηρίου πάθους ἡμέρας μέχρι μεδονυκτίου τοῦ μεγάλου σαββάτου. Β. 542. Δ. 4. — ὁ νοσῶν καὶ ἡ λεχὼ οὐ νηστεύουσι. Α. 440. Δ. 336. Γ'. 498. — πρὸς τί ἐπενοήθη ἡ νηστεία; Δ. 335. — περὶ τοῦ τί κεκώλυται ἢ ἐπιτέτραπται γίνεσθαι ἐν τῇ Μ'. Α. 435. — τοῦ καταλύοντος καὶ μὴ καταλύοντος ἡ διάθεσις σκοπεῖται. Γ. 50. — αἵρεσις Εὐσταθίου. 445. — εἰ χρὴ τὴν ἐν τῷ Αὐγούστῳ νηστείαν ἐπιτελεῖν; Δ. 449. 488. 585. 589. 594. — πῶς δεῖ νηστεύειν τὴν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τοῦ ἁγίου Φιλίππου; 431 6. 488. 565. 580. — οἱ κατὰ τὰς νηστείας ἐγκρατεῦμενοι καὶ τὰς τετράδας καὶ

παρασκευὰς ξηροφαγοῦντες δύνανται καὶ διὰ δευτέρου τραπέζης
θεραπεῦσαι τὴν τοῦ σώματος ἔνδειαν. 488. — δικαιολογία τῶν
νηστειῶν. 565. 580. — τὴν τοῦ τιμῆου Σταυροῦ νηστείαν οὐκ
ἀπὸ τῶν Γραφῶν παρελάβομεν, ἀλλ' ἀπὸ παραδόσεως. 591. —
μὴ ἀπέχεσθαι τῶν βρωμάτων ὡς βδελυκτῶν Γ'. 141.

Νηστευτὴς, Ἰωάννης. Δ. 432. Γ'. 104.

Νίκαια, Βιθυνίας μῆτροπολις. Γ. 616. — σύνοδος ἐν αὐτῇ. 413. —
ὁμολογία πίστεως. Γ. 297. — συζήτησις περὶ τῶν γνησίων
πρακτικῶν τῆς συνόδου ταύτης Γ. 295.

Νίκην μὴ ἀνακαλεῖσθαι διὰ κόττου καὶ τύχης. Β. 358.

Νικηφόρου Βασιλέως περὶ οἰκοδομῆς νέων μονῶν νομοθεσία. Β. 652.
— κανόνες τοῦ Ὁμολογητοῦ. Δ. 427.

Νικόλαος, πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Δ. 417. — ἐρωτήσεις
μοναχῶν τινων κλπ. αὐτ. — Μουζάλων, βία καρεῖς ζητεῖ ἀπο-
κατάστασιν. Γ. 427.

Νισάν, ὁ Μάρτιος παρ' Ἑβραίοις. Γ'. 404. —

Νίσων, μοναχὸς περιορισθεὶς ἐν τῇ μονῇ τῆς Περιβλέπτου. Ε. 88. —
σημείωμα δι' οὗ διεγνώσθη τῆς τῶν Βογομήλων εἶναι αἰρέσεως
90. 307.

Νομῆ, Γ'. 401.

Νόμος, Γ'. 400. — ἀναίρεσις αὐτοῦ, Α. 39. — πρὸς τὸ φιλανθρωπό-
τερον ἐρμηνεύεσθαι. 42. — τοὺς διδασκόμενους τοὺς πολιτικοὺς
νόμους φεύγειν τὰς ἐθνικὰς δεισιδαιμονίας. Β. 469. — ὁ νόμος
τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ. Δ. 147.

Νόνναι, πόθεν ἐκλήθησαν; Β. 449. Γ'. 150.

Νοσοκόμος, Γ'. 514.

Νοσῶν, φωτισθεὶς οὐ χειροτονεῖται πρεσβύτερος. Γ. 88.

Νοταρίων ἑορτὴ, ἄτοπα κατ' αὐτήν. Β. 451.

Νουμηνίαι, Β. 448. — μὴ ὑπεράλλεσθαι πυρῶν. 456. — ἐσχόλασαν.
458.

Νύμφη, τίς λέγεται; Γ'. 130. — ἐπιτίμιον τοῦ τὴν ἰδίαν—ἀγομένου,
Δ. 239—241.

Ξ.

Ξένοι. Γ. 439. — ὑποδοχὴ αὐτῶν. Α. 154. Γ'. 81. — ἐκ τῶν τῆς ἐκ-
κλησίας βοηθεῖσθαι. Δ. 350. — κληρικῶν ξένους ὑποδέχεσθαι
Γ'. 81. 402.

Ξενοδόχος, Γ'. 514.

Ξενῶν, Β. 652. Ε. 261. 270.

Ξηρός, Γρηγόριος. Β. 431.

Ξάνα, Α. 268. Γ. 511. — καθαίρεισις αὐτῶν Γ'. 402.

Ξύλινον ἵππικόν, Α. 328—329.

Ο.

Ὄζαν, ἀψάμενος τῆς θείας κίβωτοῦ ἐπετιμήθη. Γ. 345.

Ὄθόνη, σημασία. Β. 93.

Οἰκέτης εὐαρεστείτω τῷ δεσπότῃ. Δ. 399.

Οἰκοδομή, ἐκκλησιῶν, Γ'. 262.

Οἰκονόμος· ἀξίωμα ἐκκλησιαστικόν. Ε. 594. — ἐχέτω ὁ ἐπίσκοπος Γ'. 402. — καθίσταται ὑπὸ μητροπολίτου, ἢ ἐπισκόπου. Α. 236. Β. 590. Ε. 25. — καὶ τούτω ὑπόκειται. Α. 174. — δεῖ εἶναι ἐκ τῶν τοῦ κλήρου. Α. 236. Β. 276. 278. 590. Ε. 546. — ἐκλογὴ αὐτοῦ. Β. 57. 276. 590. Δ. 350. — καθήκοντα αὐτοῦ. Α. 175. 236. Γ. 472. Ε. 26. 534. 534. — πρῶτός ἐστιν ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἀξιωματικοῖς. Ε. 409. 534. 534. — ἐναγόμενος οὐ δίδωσιν ἐγγυητήν. Α. 167. — ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτὸς μόνος ἐνάγεται. 168. — κατ' ἔτος παρατίθεται λόγον τῆς αὐτοῦ διοικήσεως τῷ ἐπισκόπῳ. 175. 236. Ε. 26. — δεῖ αὐτὸν διδόναι λόγους κατὰ μῆνα ἢ κατὰ δίμηνον πρὸς τοὺς ἀρχαρίους. Α. 175. 236. — εἰ τελευτήσῃ πρὶν δοῦναι εὐθύνας, ἐνέχονται οἱ κληρονόμοι. Α. 236. — ὑπόκειται καὶ ἕνεκα ῥαθυμίας. αὐτ.

Οἶκος· ἐπιτίμιον τῶν ἐπερχομένων ἀλλοτρίοις οἴκοις ἐν βαρβάρων ἐπιδρομῇ. Δ. 62. — μὴ ποιεῖν ἐν οἴκοις ἱεροτελεστίας. Ε. 34. — ὄρα Βάπτισμα, Λειτουργία.

Οἶκος Θεοῦ· οἱ καταφρονοῦντες αὐτοῦ ἀναθεματίζονται. Α. 131. 332. Γ. 104.

Οἶνος, περὶ τῶν βδελυσομένων αὐτόν. Α. 209. 313. Β. 67. Γ'. 141. — ἄνευ ὕδατος ἐν τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ προσάγεται παρ' Ἀρμενίοις. Β. 373. — οἴνου ἐγγεομένου πίθοις γελᾶν, σατανικόν. Β. 451.

Οἰωνισμός, τί ἐστι; Β. 457. Γ'. 243. 402.

Οἰωνοσκόπος. Α. 191. Δ. 400.

Ὄκτώηχος, εἶδος βασιλικῷ παιγνίου. Β. 426.

Ὄλυμπικός, παυσάσθω, ἢ ἀφοριζέσθω. Δ. 400.

Ὄμολογία πίστεως τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου. Γ. 297. 617. — ἐκ τίνων συγγραμμάτων; Δ. 292. — ἡ τοῦ Χριστοῦ οὐκ ἀποκαθιστᾶ εἰς τὸν κλῆρον τὸν ἐκπεπτωκότα. Δ. 30. — Ἰουστινιανοῦ κατὰ τῶν τριῶν κεφαλαίων. Ε. 187.

ἽΟνειροκρίτης. Α. 191.

ἽΟνειρώξαντες, εἰ εὐσυνείδητοι, μεταλαμβάνετωσαν. Α. 120. 335. Δ. 12. 67. 338. 436. Γ'. 402. — ὁ μὲν καθ' ὕπνους ὄνειρώξας μίαν ἡμέραν τῆς κοινωνίας ἐκβάλλεται, ὁ δὲ ἐγγρηγορῶν, ἑπτὰ. Δ. 436. 598.

ἽΟξεοδάφος Σταυράκιος. Β. 441.

ἽΟξος· τὸ ποιεῖν ἔνωσιν μετὰ ὄξους, ἐλλείψει οἴνου, ἀπηγόρευται. Ε. 369.

ἽΟπῦραι οὐ προσφέρονται ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον πλην τῶν σταφυλῶν. Β. 6.

ἽΟρασις, πρώτη τῶν αἰσθήσεων, καὶ διὰ ταύτης ἐπὶ πᾶν ἀγαθὸν ὁδηγεῖσθαι. Β. 545.

ἽΟρθοδοξίαις κεφάλαια, Δ. 405. Ε. 186. 453.

ἽΟρθόδοξος μὴ συνοικεῖτω μετὰ ἀπίστου. Α. 51. Β. 471. — περὶ τοῦ λαμβάνοντος εὐλογίας παρ' αἱρετικῶν ἢ Ἰουδαίων, ἢ συνεορτάζων ἢ συνηστεύων Ἰουδαίσις. Α. 314. Β. 90. Γ. 479. 496. 206. 465.

ἽΟρκος, Γ'. 288. 403. — οὐκ ἀναψιλαφῆται. Α. 315. — ἐξαίρεσις. 316. — μὴ ὀρκίζεσθαι κατὰ κακοδόξους. Β. 529. — καθαρότης τοῦ ὄρκου. Α. 316. — περὶ τοῦ ἐπὶ χρέμασι κατὰ τοῦ βασιλέως ὀμόσαντος καὶ ἐπιορκήσαντος. 318, 319. — ὁ διὰ παντὸς ὀρκίζεσθαι τῷ οἰκείῳ δούλῳ ὀμόσας οὐχ ὑπόκειται καθοσιώσει τῆς ὀργῆς παυσάμενος αὐτ. — ἐπὶ τοῖς αἰσχροῖς οὐ δεῖ φυλάττεσθαι αὐτ. — περὶ τῶν ὀμνούντων ὄρκους ἑλληνικούς. 324. Β. 528. — τίνες φυλάττονται; αὐτ. καὶ Δ. 168. — ὁ κατὰ ἀδοκίμου θρησκείας οὐ φυλάττεται. Α. 321. — τοὺς ὀμόσαντας ἱερατικούς μὴ δημοσίᾳ ἀλλ' ἰδίᾳ ἱερουργεῖν. Δ. 138. — καὶ μοναχοὶ ὀμνύουσι κατὰ λαϊκούς. Β. 484. — περὶ τοῦ ὀμόσαντος κακοποιῆται τοὺς ὑπὸ χεῖρα. Δ. 166. — σκοπητέον καὶ τὸ εἶδος τοῦ ὄρκου, καὶ τὰ ῥήματα, καὶ τὴν διάθεσιν τοῦ ὀμνυμένου. Δ. 127. Γ'. 288. — ἀπηγόρευται ὅλως τὸ ὀμνύειν. Δ. 166. Ε. 248. 617. — μόνοις ταῖς ὑπὸ τῶν πολιτικῶν νόμων ἀναγκαζομένοις ὀρκωμοτῆσαι συγκεχώρηται. Ε. 623. — οἱ κληρικοί ποιοῦσι διαβεβαίωσιν. 604. 624. — ἀπαλλαγὴ τοῦ Τζήτζ ἀπὸ τοῦ ὄρκου. Δ. 168. — συνοδικὴ διάγνωσις ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Λουκᾶ ὑποχρεοῦσθαι τὸν ὀμοσάμενον μὴ κρεωφαγεῖν τὴν τρίτην ἡμέραν τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, τρίτην οὔσαν, κρεωφαγεῖσθαι αὐτ.

ἽΟρνος οὐ προσφέρεται ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. Β. 4.

ἽΟρχήτεις εἰς θεοὺς καταδικάζονται. Β. 448.

ἽΟσιον· ὁ Πρῶτος τῆς μονῆς τοῦ Ὁσίου, ἐγκόλπιον ἔχων ἐπιτιμᾶται. Β. 446.

ἽΟσπρία οὐ προσφέρονται τῷ θυσιαστήριῳ. Β. 4.

Ὅστιάριος, ὄφρικιον. Β. 409. 533.

Οὐαλεντινιανοί. Β. 532. Γ'. 65.

Ὅφεις ἐγκολπιζόμενοι, Β. 445.

Ὅφρετούλης ἐκκλησία. Γ. 293.

Ὅφρικιον δικαιοφυλακικόν. Ε. 326. — ἀρχιεπισκοπικόν. 441. 539. —
 ιερομνήμονος. αὐτ. — τάξις τῶν ἐκκλησιαστικῶν. 409. 531.
 540. — τῶν τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. 531. 534. — δικαστικά.
 Γ. 464. δρᾶ Ἀξίωμz.

Π.

Πάθος· τὰς τοῦ σωτηρίου πάθους ἡμέρας πῶς διάγειν; Β. 512. —
 πάθει περὶ τὰ θεῖα οὐ δεῖ χαρίζεσθαι. Β. 158. — μὴ παρατιθέ-
 ναι ὑπεκκαύματα. Β. 417. — ἔμψυτον τῆ σαρκὶ ἡμῶν τὸ ἐκ
 τῶν παθῶν πῦρ. αὐτ.

Παίγνια, τίνα συγκεχωρημένα; Α. 328. Γ'. 403. — αἱ περὶ τούτων
 ἀγωγαὶ τριακονταετία παραγράφονται. Α. 329.

Παιγνικὴ τέχνη· ὁ μισθώσας ἐκπύον εἰς τοιαύτην τέχνην, ἀλλὰ μὴ ἐπι-
 δεξάμενος, οὐκ ἀτιμοῦται. Α. 324. — διατί; αὐτ.

Παίξω, μὴ παίζεις ἐν τοῖς οὐ παικτοῖς. Β. 158.—

Παῖς· περὶ τοῦ μὴ πατροτροφουμένου προφάσει ἀσκήσεως. Α. 260. Γ.
 412. — ἐπιτιμῶνται οἱ γονεῖς τοῦ ἀβαπτίστου ἀποθανόντος παι-
 δός. Δ. 443. — ὅτι μετὰ τὸν ἕκτον ἑνιαυτὸν δεκτοὶ εἰσιν οἱ παῖ-
 δες εἰς ἐξαγορείαν. 344. 484. — ἂν οἱ ἀπὸ 6' γάμου, ἢ ἀπὸ
 δουλείων καὶ παλλακῶν τεχθέντες ἱερῶνται; 493. — εἰ ἔστιν
 ἀξιὸν ἀνδρέεσθαι τὰ τῶν παίδων παιδεία; Ε. 374.

Παλαιστῖναι τρεῖς, ὑπάγονται τῷ Ἱεροσολύμων. Β. 131.

Παλαμοσκόπος. Β. 443.

Παλλακὴ, τίς λέγεται; Α. 308. — τί διαφέρει τῆς πόρνης; Δ. 160—
 μὴ ἔχειν παλλακὴν, Ε. 254.—ὁ ἔχων παλλακὴν, ἢ γυναῖκα κα-
 ταλιπούσαν τὸν ἴδιον ἄνδρα, οὐ χειροτονεῖται. Α. 224. — ἀπο-
 βάλλεται τῆς ἐκκλησίας. Δ. 430.

Παλλακισμὸς, εἰ ἔστι νόμιμος; Α. 305.—τίνες παλλακεύονται; αὐτ.—
 τίνες εἰσὶ καὶ πῶς δύνανται γίνεσθαι τῷ πατρὶ γνήσιοι παῖδες;
 αὐτ.—καὶ δούλας ἰδίας δυνάμεθα παλλακεύεσθαι. 308.—τί ἢ τῷ
 δεσπότη μέχρι τελευταῖας αὐτοῦ παλλακευθεῖσα μὴ ἔχοντι γαμε-
 τὴν νόμιμον; αὐτ.—τοῖς παλλακευμένοις οὐκ ἐφέται ἡ τῶν
 ἀγιασμάτων μετάληψις. Δ. 484.

Πάμφιλος, αἰρετικὸς. Β. 78.

Παμφυλίς. Β. 208.

- Πανάρις, βιβλίον τοῦ Ἐπιφανίου. Γ'. 69.
- Πανδοχεῖον, περὶ τῶν ἐν — ἐσθιόντων κληρικῶν. Β. 71. Γ. 492. Γ'. 317. 403.
- Πανήγυρις, χαρμονή, Β. 427. — μεγάλη τῶν Ἑλλήνων. Β. 450.
- Πανός ἑορτή. Β. 430.
- Πανούφ, διάκονος ἐν Λυκοῖ. Δ. 345.
- Πάνσεληνος, διαφωνία περὶ αὐτῆς. Γ'. 419.
- Παντεπόπτου μονή. Γ. 336.
- Πάπας Ῥώμης, πρῶτος πάντων τῶν ἱερέων. Α. 44. 145. Β. 174. — ἔχει πάντα τὰ βασιλικά δίκαια. Γ. 449. — ἡ τελευταία κρίσις παρ' αὐτῶ αὐτ. — ἀπὸ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Πάπα οὐκ ἔστιν ἔκκλητος. 154. — ἔκκλητοι τῶν ἐπισκόπων πρὸς αὐτόν. 613. — ληγάτοι αὐτοῦ. Β. 285. 304. — ὁ Θεσσαλονίκης ἦν ἄλλοτε ληγάτος τοῦ Πάπα. Β. 301. Γ'. 256. — οἱ ὑπὸ τοῦ Πάπα ἀναθεματιζόμενοι, καθαιρούμενοι, ἢ ἀφοριζόμενοι, ἔστρωσαν καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ τ' ἀνάπλιον. Β. 46. 705. — τοῦ οὐκ ἔχει δικαίωμα χειροτονίας; 301. — τὰ προνόμια αὐτοῦ δέδονται τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως Γ'. 154.
- Πράγγελμα τοῖς ἱερεῦσι περὶ τῆς θείας χάριτος. Δ. 391. — τὸ περὶ κνινοτομίας χώρην ἔχει ἵνα μὴ γένηται καινὸν ἐν ἱερῷ τόπῳ. Α. 92.
- Παραγραφή, κατὰ σεπτῶν οἰκῶν τεσσαρακονταετής. Β. 261. Γ. 575. — ἑκατὸν ἐνικυῶν. Α. 104. — τοῦ ἀπροσφύρου δικαστοῦ. Γ. 335.
- Παραδόσεις ἔγγραφοι καὶ ἄγραφοι. Δ. 292. — κανονικαί. Β. 579. — εὐαγγελικαί αὐτ.
- Παραδρομή χρόνου οὐ κυροῖ τὸ ἄκυρον. Β. 613.
- Παράθεσις, ἡ ἀπολυτικὴ ἐπιστολή. Γ. 367.
- Παραίτησις ἐπισκόπου, Γ'. 282. — διὰ λιβέλλου ἄτοπος. Β. 137. Δ. 29. 359. — Εὐστάθιου. Β. 207. 214. Γ'. 284. — ὅτι οὐ δεκτὸς ὁ παραιτούμενος τῆς ἐπισκοπῆς, εἰ μὴ ἀνάξιον ἑαυτὸν τῆς ἱερωσύνης ὁμολογεῖ. Β. 213. — μετὰ τὴν παραίτησιν οὐδὲν ἀρχιερατικὸν δίκαιον διατηρεῖται. Β. 209.
- Παρακταθήκη, Γ'. 404.
- Παράκοιτις, Α. 308.
- Παραλαμβάνοντες, οἱ τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων φυλακὴν πιστευμένοι. Β. 268.
- Παραμονάριος. Β. 217.
- Παραπεπτωκότες καὶ προχειροσθέντες κατ' ἄγνοιαν καθαιροῦνται. Β. 138. — ἐν κληρῷ διωγμοῦ. 133. — ἀνεμ βασιάνων. Γ. 33. Δ. 16. — ἐκ φόβου. 18.
- Παρασχλεύων τις τὰ τῆ ἐν Ἐφέσῳ δόξαντα ἀκοινώνητος Β. 200.
τόμ. Γ'. 42

- Παρασκευή, νηστήσιμος. Β. 88. 367. 512. Γ. 212. Δ. 487. Σ'. 397.
— διατί; Δ. 43. 395. — τίς ἡ ἐξαίρεσις; Δ. 488. — Ἀγίτε βίος ἀναζίως σύγγραφεις πυρὶ παράδοτοι. Β. 453.
- Παρασυναγωγή, Α. 261. Δ. 89. Σ'. 57. — ἐπιτίμιον τῶν παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου παρασυναγόντων. Β. 43. Γ. 436, 204, 319.
— διαφορὰ ἀπὸ τῶν αἰρετικῶν καὶ σχισματικῶν. Γ. 321.
- Παρασυναγωγός. Δ. 94.
- Παράχρησις τῶν παρὰ Θεοῦ γενομένων, βλαβερόν. Β. 67. Σ'. 444.
- Παρθενία, ἐπαγγελία. Β. 256. 409. Σ'. 381. — διὰ τὸ τὸν γάμον βδελύττεσθαι. Γ. 406. Σ'. 491. — τοὺς παρθενεύοντας μὴ καταπαίρεσθαι τῶν γαμούντων. Γ. 406. — ἐπιτίμιον τῶν παρθενίαν ἐπαγγειλαμένων καὶ ἀπειρησάντων. Β. 256. 409. Γ. 60. Δ. 217. 404. — ὁ ταύτην ἐλόμενος θαυμάσια ἔχει χαρίσματα. 397.
- Παρθένος, τίς λέγεται ἱερά; Α. 259. Δ. 140. — ἡλικία καθ' ἣν λαμβάνει τὸ σχῆμα, Β. 398. Δ. 441. Ε. 109. — ἡ χειροτονεῖται διακόνισσα. Β. 398. — φυλακὴ αὐτῶν. Α. 258. Β. 444. 416. 449. 628. 637. 642. Γ. 440. — ἀρπαγή. Β. 85. Γ. 41. 279. Σ'. 21. — φθορὰ αὐτῶν. Α. 258. Β. 85. 345. Ε. 109. Σ'. 204. — καθιέρωσις. Β. 309, 340. — οὐ προσομιλεῖ γάμῳ. Β. 257. Δ. 408. — πῶς τιμωρεῖται ὁ πειραθεὶς λαθεῖν εἰς γάμον παρθένον ἱεράν; Α. 210. 212. 214. Β. 256. — αἱ παρθενίαν ἐπαγγειλάμεναι μὴ συνοικεῖτωσαν ἑτέροις. Α. 258. Β. 256. 397. 409. 446. Γ. 60. — ἡ παρθένος υἱοθετεῖ. Β. 430. — ἐπιτίμιον τῶν συνειδότην παρθένον φθαρῖσαν. Γ. 68. — περὶ παρθενίων μικρῶν ἔτι μὴν καλυπτέων. Β. 397. Γ. 309. 440. 590. — ἐπιτίμιον τῶν ὁμολογησαῶν παρθενίαν καὶ ἐκπεσοῦσων. Δ. 440. 217. — μὴ ἐπιβρίπτειν τῷ βουλομένῳ αὐτήν, ἀλλ' εἰ μὲν πᾶσι βίαν, ἐκδικεῖσθω αὐτήν, εἰ δ' ἐκουσίως, πομπῇ σφραγιζέσθω. Ε. 123. — περὶ τῆς παρὰ γνώμην τῶν γονέων νυμφευομένης. Δ. 482. Σ'. 464. — ἡ ἀγία Παρθένος, γυνὴ τοῦ Ἰωσήφ ἐλέγετο. Σ'. 180.
- Παρθενῶν ἐν Θίβαις. Β. 257.
- Παροικία, Α. 143. — μηδεμίαν παροικίαν ὑπὸ τινὶ ἐπαρχίᾳ λ'. ἔτη ὑποκειμένην εἰς ἄλλην μετακινεῖν. Β. 258. 360. — καινιζομένης πόλεως τινος ἐκ βασιλικῆς κελεύσεως, τίσι τύποις ἀκολουθεῖ καὶ ἡ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παροικιῶν τάξις; 262. 392. — τοὺς ἐν ταῖς παροικίαις χειροτονουμένους ἐπισκόπους μὴ τινα ἐκδικεῖν ἑαυτοῖς διοίκησιν. Γ. 452. — τοὺς ἐπισκόπους μὴ ἐπεμβαίνειν ἀλλοτριαῖς ἐνορταῖς. Ε. 27. — τὰς ἀγροικικὰς παροικίας ἀπαρασλεύτους μένειν παρὰ τοῖς κατέχουσιν ἐπισκόποις. Β. 258.
- Πάσχα, Σ'. 404. — μὴ πρὸ τῆς ἑαρινῆς ἡμερῆς ἑορτάζειν. Β. 10

Σ'. 406.—μηδὲ μετὰ τῶν Ἰουδαίων. Β. 10. Γ. 423. 296. 429. 489. 554.—σκολάζειν ἐν ἐκκλησίαις δι' ὅλης τῆς διακαινησίμου. Β. 460.—ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας Καρχηδόνας ἀναγγέλλεσθαι τὴν τοῦ πάσχα ἡμέραν. 395. 429. — εὔρεσις τῆς ἡμέρας τοῦ νομικοῦ καὶ τοῦ τῶν Χριστιανῶν πάσχα. Β. 490. Γ. 490. Σ'. 417. — τέσσαρις οἱ τοῦ πάσχα εἰορισμοί. Σ'. 420.— πότε ἀπονησιζέσθαι δεῖ κατὰ τὴν τοῦ πάσχα ἡμέραν; Β. 84. 512. Δ. 1. Σ'. 405.

Πασχάλιον περὶ τῆς πανσελήνου τοῦ νομικοῦ. Φάσχα. Σ'. 420.

Πατὴρ, ὁμοούσιος αὐτῷ ὁ Υἱός. Β. 414. — περὶ τοῦ μὴ τεκνοτροφοῦντος προφάσει ἀσκήσεως. Α. 260. Γ. 410. — τί δηλοῖ τὸ ῥητόν, ὅς ἂν εἶπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ, Δῶρον δ' εἶναι ἐξ ἐμοῦ ὠφελήθης; Ε. 417.— ἡ παρὰ γνώμην τοῦ πατρὸς νυμφευομένη ὑπεξουσία πορνείει. Α. 482.

Πατέρων κανόνες. Β. 216. Δ. 1. καὶ ἐπ.

Πατριάρχαι. Σ'. 428. — τάξις αὐτῶν. Α. 42. Ε. 455. 473. Σ'. 428.—διέρχονται δι' ὅλων τῶν ἐκκλησιαστικῶν βαθμῶν. Σ'. 429. — διακάζουσι τὰς τῶν ἐπισκόπων δίκας. Α. 174. 180. — ὁ Κωνσταντινουπόλεως δύνάτα μεταθέσει; ποιεῖν κληρικῶν. Β. 22. 587. — μόνοι; τούτοις ἐνορταί ἀπενεμήθησαν. 42. — οὐκ ἔξεστιν ἀποστέλλειν σταυροπήγια εἰς ἑτέρου ἐνορίαν αὐτ. — πρῶτοί εἰσιν ἐπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν. 128. — ὅτι πάντες Πατριάρχαι ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. Β. 44. Δ. 408. Ε. 528. — περὶ τῶν πέντε πατριαρχικῶν θρόνων. Ε. 486. — προνόμια αὐτῶν. Β. 42. Δ. 542. — ὅτι ὁ Ῥώμης, Πάπας κατονομάζεται, οἱ Ἀλεξανδρείας, Ἱεροσολύμων, καὶ Κωνσταντινουπόλεως, ἀρχιεπίσκοποι ἐλέγοντο, ὁ δὲ Ἀντιόχειας, Πατριάρχης. Δ. 550. — περὶ τῶν τεσσάρων Πατριαρχῶν καὶ τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν. Β. 44. 429. — αἱ πατριαρχικαὶ ἐπιστολαὶ ἀμιοθὶ δίδονται τοῖς αἰτουσί. Ε. 2. — τὴν τοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος ἀναφορὰν ἐν ἐκείνοις κρατεῖν, ἐν οἷς ἢ ἀνέγερσις διὰ πατριαρχικῶν σταυροπηγίων ἐγγράφει. Ε. 410.—τὴν σύνοδον Ῥωσσίας καὶ τὸν θρόνον τῆς πόλεως Μοσχόβου Πατριαρχεῖον λέγεσθαι, πῶσαν δὲ τὴν Ῥωσσίαν καὶ τὰ ὑπερβόρεια μέρη ὑποτάττεσθαι τῷ πατριαρχικῷ θρόνῳ Μοσχόβου. Ε. 449. — τύποι καθ' οὓς γράφει ὁ Κωνσταντινουπόλεως. 497. 503. 510. καὶ ἐπ. — τάξις τῶν ὑποκειμένων τῷ Κωνσταντινουπόλεως θρόνων. 498.—τίνα πιττάκια οὕτε ὑπογράφει, οὕτε βουλλώνει, τίνα δὲ ὑπογράφει μὲν, οὕ βουλλώνει δὲ, τίνα δὲ μόνον βουλλώνει. 509. — τάξις τῶν θρόνων τῶν ὑπὸ τὰς αὐτοκεφάλους ἐκκλησίας τελούντων. Β. 513. — ἰσχὺς πατριαρχικῆς διαγνώσεως. Γ. 450. — ὁ τῶν Ἰουδαίων ἀμείβει τοὺς ἀρχιτυ-

ναγώγους ἐπὶ συλλογῇ ἀργυρίου. Δ. 381. — περὶ τοῦ ἀπὸ τῆς κοινωνίας τοῦ οικείου Πατριάρχου ἀφισταμένου. Β. 692.—ἀν ὁ παρὰ τοῦ Πατριάρχου καταδικασθεὶς προσέρχεται τῷ βασιλεῖ. Γ. 447. — Ὅρα Θρόνοι, Σταυροπήγιον, Χειροτονία.

Πατροκτόνος, Δ. 431.

Πατρῶν ἐπίσκοπος, ἦν ἄλλοτε ληγάτος τοῦ Πάπα. Σ'. 256.

Πατρωνία, ἡ προστασία. Γ. 596.

Παυλικιανοὶ, ἢ Παυλιανισταί, Β. 464. Ε. 449. Σ'. 63. — εἰ ἀγαθαπτί- ζονται, ἢ διὰ χρίσματος μόνου ἀγιάζονται. Β. 458 532.—ὠνο- μέσθησαν ἀπὸ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως. Β. 464. Σ'. 63.

Παῦλος, ὁ Σαμοσατεὺς αἰρετικὸς καθαιρεῖται, Β. 464. Σ'. 63.—σύνοδος κατ' αὐτοῦ. Β. 443. Γ. 422. — ὁ Ἀπόστολος ἀποκεφαλίζεται. Β. 27.— ὁ Ὁμολογητὴς ἐν τῇ κατὰ Σαρδικὴν συνόδῳ. Β. 479. — ὁ ἀπὸ Σαβᾶς. Γ. 14.

Παφνούτιος ἐπίσκοπος, Σ'. 452.

Πειρασμός· δεῖ ὑπομένειν αὐτὸν καὶ εὐχαρίστως φέρειν. Δ. 386.

Πείρινοθ· ὠνόμαστο τὸ πάλαι ἢ Ἡράκλεια. Β. 473.—διατί ὁ μητροπο- λίτης αὐτῆς χειροτονεῖ τὸν Πατριάρχην; αὐτ.

Πελάγιος, σύνοδος κατ' αὐτοῦ. Γ. 560.

Πέμπτη, τῇ μεγάλῃ τὸ μετὰ τὸ φαγεῖν ἱερουργεῖν κεκώλυται. Β. 368. — πέμπτας μὴ φυλάττειν. Δ. 434.

Πένητες· ἐκ τῶν τῆς ἐκκλησίας βοηθεῖσθαι αὐτοὺς. Δ. 350. — εἰ ἰσχύ- ουσιν αἱ διδόμεναι τούτοις ἐτήσιαι δόσεις; Ε. 93.—τὰ διδόμενα αὐτοῖς οὐδ' ὁ διάβολος ἀφελέσθαι δύναται. Β. 676.

Πενθεβᾶ, ἐπιτίμιον τοῦ μιγέντος αὐτῆ. Δ. 440. Ε. 442.

Πεντάπολις, Β. 472.

Πεντηκοστή, Σ'. 241. — τῆς προσδοκωμένης ἀναστάσεως ὑπόμνημα. Δ. 286.—ὡς μία ἡμέρα κυριώνυμος λογίζεται. Β. 463. — μὴ γόνυ κλίνειν. 462.—διατί μετ' αὐτὴν ἡ ἑορτὴ τῶν Ἁγίων Πάν- των; Σ'. 464.

Πέπουζα, ἐκαλεῖτο Ἱερουσαλήμ. Σ'. 62.

Πεπουζιανοὶ, Δ. 89.

Περαματικὴ σύνοδος, ἢ ἐν Ἰταλίᾳ. Γ. 479.

Περίπτα, Β. 443. Σ'. 356.

Περιβόλαιον ἐπιτίμιον τοῦ δι' ἄσκησιν περιβολαίῳ χρωμένου καὶ κατα- φρονεῦντος τῶν βέρους φορούντων. Γ. 408.

Περίβολος ἱερὸς, Β. 480.—ἐκτασις. 482.

Περιοδευταί, Α. 74. Σ'. 430. — ἐν ταῖς χώραις ἢ ταῖς κώμαις καθί- στανται. Γ. 222.

Περιστερὰν ἀπολύειν εἰς ὑποτύπωσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀπηγόρευται. Β. 494.

- Περιτομή, ἡ ἐκ βίας οὐ κωλύει τὴν εἰς τὴν πίστιν ἐπάνοδον. Γ. 27.
- Περιχυτή, Α. 328, 329.
- Περπέρεια, ἡ βλακεία. Β. 624. Δ. 31.
- Πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἰχθύες τῆς θαλάσσης· ὅτι ἐκ θαλάσσης ἀμφοτέρων ἡ γένεσις. Δ. 135.
- Πέτρος, ὁ κορυφαῖος σταυροῦται ἐν Ῥώμῃ. Δ. 27.—προσθήκη Πέτρου τοῦ Κναφείως εἰς τὸ Ἅγιος ὁ Θεός. Β. 494.—Πέτρου Ἀλεξανδρείας κανόνες. Δ. 14.
- Πῆξις θεμελίων ἐκκλησίας. Β. 581.
- Πίστις ὀρθόδοξος, Α. 35. Δ. 405. Ε. 486. 453. Σ'. 46. — φυλακτέον τὴν τῆς ἐν Νικαία συνόδου πίστιν. Β. 465. 200. Γ. 297.—τί οἱ ἐναλλάσσοντες αὐτήν; Β. 200. —ἐλευθέρα προαιρέσει προσιέναι τῇ πίστει. Γ. 559.—ἄρνησις ἔνεκα βρασάνων. Δ. 14. 245. 394. Σ'. 49. — ἔνεκα φυλακῆς. Δ. 16. 394.—διὰ δειλίαν, 17. 394. — περὶ τῶν ὑποκριναμένων ἄρνησιν. 19. 394.—περὶ τῶν ὑπὸ τῶν οἰκείων δεσποτῶν καταναγκασθέντων. 22. 394. —περὶ τῶν ἐκπεπτωκότων μὲν, ἀναπαλαισάντων δέ. 32. 394. — ἐπιτίμιον τοῦ καταναγκάσαντος τὸν οἰκεῖον δοῦλον εἰς ἄρνησιν. 22. 394. — τοῦ ἐκουσίως ἀρνησαμένου, 303. 404. — ἂν ἡ πίστις ἄνευ ἔργων σώζῃ. Σ'. 516.
- Πιστός· πῶς χρὴ πολιτεύεσθαι τοὺς πιστούς; Β. 559. — μὴ συνάπτεσθαι μετὰ ἀπίστου. Α. 51. — τῶν ἀπίστων σμνοικέσιον μὴ λύεσθαι, ἐὰν ὁ ἕτερος αὐτῶν πιστὸς γένηται· αὐτ.—τίς ἡ διαφορὰ ἀπίστου εἰς πίστιν ἐπιστρέψαντος, καὶ τοῦ ἀπὸ γενετῆς ὄντος πιστοῦ; αὐτ.—μὴ ἐχέτω παλλακὴν. Δ. 400. 402.—οἱ ἐξ ὕπνου, νικτόμενοι, προσευχέσθωσαν. 401. — τῷ κατηχομένῳ μὴ δὲ κατ' οἶκον συνευχέσθω. 420. — τίνα ἐπιτετραμμένα, καὶ τίνα οὐ; Γ. 447.
- Πιττάκια τοῖς χειροτονουμένοις. Β. 24. Γ. 19. 81. Ε. 509. — ὄρα Πατριάρχης.
- Πλάνη· τὸ κατὰ πλάνην διδόμενον ἔστιν ὅτι οὐ βεπέτιτεύεται. Α. 407. Γ. 459.
- Πλεονέκτης, τῆς ἐκκλησίας ἐκκήρυκτος. Δ. 50.
- Πλεονεξία, Α. 334. Δ. 320. Σ'. 430. — κακὸν ἀθεράπευτον. Δ. 330. — τοὺς ἱερατικούς μὴ πλεονεκτεῖν. Β. 630. Ε. 548. Σ'. 430. — περὶ τῶν καταπλεονεκτούντων τῶν ἀλλοτρίων. Δ. 50. 395.
- Πληγὴ, ὁ θανασίμως πληγώσας τινὰ φονεὺς ἐστὶ. Β. 83. Δ. 190.
- Πληθώρα τί λέγεται; Δ. 324.
- Πνεῦμα· τί οἱ δεχόμενοι τὴν ἐν συλλαβῇ ἐκὶ τοῦ Πνεύματος; Δ. 288 κτίσμα ἔλεγεν ὁ Μακεδόنيος. Β. 37.
- Πνευματικὸς, Σ'. 431. — ὅτι διαμαρτύρεσθαι δεῖ τοῖς ἐξαγορευομένοις.

- μὴ συνσπάγῃσθαι ἐκ τῶν τούτων πονηρίαις. Δ. 255.—ὁ πνευματικὸς ἰατρός ὀφείλει διαγιγνώσκειν τὴν ἔδραν τοῦ πάθους. 295.—ἐντάλματα διδόμενα αὐτοῖς. Ε. 573.—δύναται ἀποκείρειν τοὺς τούτου αἵρουμένους. αὐτ.—πῶς ὀφείλει ἐξομολογεῖν; αὐτ.—ὁ ἐπισημῶς κρίνων κοινωνεῖ τῶν ἀλλοτρίων ἀμαρτημάτων. 678.
- Πνευματομάχοι, Β. 465. Δ. 289.
- Πνικτὸν ἐσθίειν ἀπηγόρευται. Β. 462. Γ'. 431.—οἱ Δατῖνοι ἐσθίουσι. 81. 463.
- Ποινάι. Γ'. 432. 451.
- Πόλεις, μετονομασθεῖσαι ἀκολούθως. Ε. 495.—ἡ διὰ βασιλικῆς ἐξουσίας καίνισις πόλεως τηρεῖται. Β. 392.
- Πόλεμος, περὶ τῶν ἐν πολέμῳ φόνων, ὅτι οὐ λογίζονται τοιοῦτοι. Δ. 433.—ὁ βασιλεὺς Φωκᾶς ἤθελε τοὺς φονευθέντας τοῖς μάρτυσι συναριθμεῖσθαι. Δ. 432.—πολεμῶν τις παρὰ κέλευσιν βασιλέως κολάζεται. Β. 382.
- Πολυγαμία, κολάζεται. Α. 274. Γ. 74. Δ. 102. 203. 242. Γ' 460.
- Πολύευκτος, Πατριάρχης. Γ. 44.
- Πολυτέλεια, ἀπηγορευμένη τοῖς κληρικοῖς. Β. 624.
- Ποντικὴ διοίκησις. Γ. 285.
- Πορνεία, ἡ χωρὶς ἀδικίας ἐτέρου μίξις. Δ. 308. 312. Γ'. 433.—οὔτε γάμος οὔτε ἀρχὴ γάμου λογίζεται. Ε. 439.—ἐπιτίμιον. Α. 304—303. Δ. 309.—περὶ τῶν βία πορνευόμενων γυναικῶν καὶ αἰχμαλώτων. Γ'. 434.—οὐκ ἐπαινεῖται μὲν παρὰ τῷ πολιτικῷ νόμῳ, ἀλλ' οὐδὲ ἀπαγορεύεται. Α. 304.—ὁ ἀπὸ πορνείας οὐ λέγεται ἔχειν πατέρα. 305. 307.—ἄλλη ἢ πολυχρόνιος καὶ ἄλλη ἢ πρόσκαιρος. 312.—περὶ τοῦ εἰδῶτος πορνεύεσθαι τὴν αὐτοῦ σύζυγον καὶ σιωπῶντος. 324.—περὶ τοῦ ἐπὶ πορνείᾳ ἀλόντος. Β. 79. 137. Δ. 430.—περὶ τοῦ πορνεῦσαι ἐπιθυμήσαντος καὶ μὴ πράξαντος. Γ'. 436.—ὁ πορνεύων οὐ καταλειπτέος ὑπὸ τῆς συζύγου. Δ. 420.—οἱ κατὰ πορνείαν συναπτόμενοι χωρίζεσθωσαν μᾶλλον. Δ. 159.—διαφορὰ πορνείας, μοιχείας, καὶ πολυγαμίας. 244. 309.—μὴ ἔαν ἀτιμωρήτους τοὺς ἐπὶ πορνείᾳ ἀλόντας. Ε. 423.
- Πορνοδοσκός, Α. 323. Β. 503. Γ'. 439.—κέρδος αἰσχρὸν. Γ. 344.—εἰ μὴ παύσαιτο, ἀποβαλλέσθω. Α. 322. Β. 503. Δ. 400.—πατήρ καὶ δεσπότης στεροῦνται τῆς δεσποτείας ἐπὶ τῶν πορνοδοσκουμένων θυγατρὸς ἢ δούλης. Β. 504.
- Πόρνος, Δ. 449. 404.—οὐ μεταλαμβάνει. Ε. 399.—οὐκ ἀποκλείεται τῆς πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ συνοικίσεως. Β. 63. 505. Γ. 62. 548. Δ. 120. 140. 179. 239.—ἐπιτίμιον αὐτοῦ. Δ. 246.

308. 400. 437. — τὸ διδόμενον πόρνη οὐκ ἀποδίδεται. Α. 304. εἰ τιμωρεῖται ὁ θραύσας θυρίδας πόρνης δι' ὧν εἰσελθόντες κλέπται, κλέψωσιν αὐτήν; αὐτ. — τίνων οἱ πορνογενεῖς κληρονομοῦσι; 305—307. — ἐπιτίμιον τῶν ἀποκτεινουσῶν τὰ οἰκεία βρέφη. Γ. 63.—καὶ ὁ ἀπαξ πορνεύσας οὐχ ἱερᾶται. Β. 79. 137. Δ. 430. Ε. 399.—περὶ ἀδελφοῦ τοῦ ὀνομαζομένου κατὰ τὸν Ἀπόστολον πόρνου. Δ. 430. — ἐπιτίμιον τοῦ μετὰ Ἰουδαίας, ἢ Ἀγαρηνῆς πορνεύσαντος. 484.—τί διαφέρει τοῦ διγάμου; Ε. 378.—ἢ τοῦ μοιχοῦ; Β. 64.—εἰ μείζοσιν ἐπιτιμίαις ἐπιτιμῶνται τῶν τριγάμων; Δ. 484.—περὶ τοῦ ἐπινοῦντος τὸν ἑαυτοῦ υἷον πορνεύοντα. 379.—περὶ τοῦ πορνεύσαντος εἰς τὴν ἰδίαν μητρειάν. Δ. 111.

Πορφύριος, Α. 268. Σ'. 149.

Ποτεντινὴ ἐκκλησία. Γ. 594.

Ποτήριον, τὸ ἅγιον, πῶς προσάγεται; Β. 376.—μὴ σφειτερίζεσθαι αὐτὸ εἰς ἰδίαν χρείαν. 682.

Πουγγία, Β. 444.

Πρᾶγμα, πότε φθείρεται; Α. 91. — ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων διοικήσις. 238. Β. 52. Γ. 169.—πράγματα καὶ πρόσδοι τῶν ἀνεπισκόπων ἐκκλησιῶν. Α. αὐτ. — ἐκποίησης ἐκκλησιαστικῶν 239. Γ. 50.—πράγματα ἐπισκόπων. Α. αὐτ. — τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀνεκποίητα. Β. 7. 592. Γ. 50. 166. 372. 390. Σ'. 267.—ἄκυρος ἡ πρὸς οἰκείους μεταφορὰ τῶν κτημάτων τῶν εὐαγῶν οἰκῶν. Β. 53.—τὸ ἀπολεσθὲν οὐκ ὠφελεῖ τὸν εὐρόντα. Δ. 55. 396. — οὐ κερδαίνει τις τὰ πράγματα τοῦ ὑπὸ πολεμίων καταδιωκομένου. 396. — περὶ τοῦ ἀφελόντος τὰ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνήκοντα. Ε. 306.

Πράξεις διδόμεναι τοῖς χειροτονηθεῖσι μητροπολίταις καὶ ἐπισκόποις. Ε. 550. 555. 558.

Πρᾶσις καὶ ἀγορασίς. Σ'. 76.

Πρεσβεία τῶν ἐκκλησιῶν. Β. 128. 169. 280. Σ'. 253.

Πρεσβύτερος· ἀπαγορεύεται αὐτῷ ὁ γάμος. Α. 210. Β. 318. Γ. 70.—ὕφ' ἐνὸς ἐπισκόπου χειροτονεῖται. Β. 4.—περὶ τοῦ προσφέροντος ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἕτερα παρὰ τὰ νενομισμένα. Δ. 437. — μὴ ἐκβάλλειν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα προφάσει εὐλαθείας. Β. 7. — κοσμικὰς φροντίδας μὴ ἀναλαμβάνειν. 9. 104. 220. Γ. 342.—μὴ χειροτονεῖσθω ἀνεξετάστως. Β. 137. — οὔτε πρὸ λ'. ἐτῶν. 337 — ὁ ἐπὶ χρημασι χειροτονηθεὶς καθαιρεῖται καὶ ἀφορίζεται. Β. 32.—περὶ τοῦ ἀθέσμου γάμου κατ' ἄγνοιαν περιπαρέντος. 364. Δ. 164. — ἢ τοῦ ἐν τῇ βαρβαρικῇ καταλιπόντος τὴν γαμετὴν αὐτοῦ. Β. 369.—ἢ τοῦ ἀπὸ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου ἀποσχίζοντος. 690. — ἢ τῶν ὑποκυψάντων ἐν τοῖς δωωγμοῖς τοῖς τυράννοις. Γ.

21. B. 80. 138. Δ. 17. 29. — ἡ τοῦ ἀπεχομένου κριῶν. Γ. 48.—ἡ τοῦ πορνεύοντος, ἡ μοιχεύοντος. 70. — ἡ τοῦ σωματικῶς πρὸ τῆς χειροτονίας ἡμαρτηκότος. 84. — μὴ ἐστιῶσθαι εἰς γάμον διγαμούντων. 80.— ἐπιχώριοι πρεσβύτεροι οὐ προσφέρουσιν ἐν ναῶ πόλεως. 90. — οὐ διδάσκει κανονικὰς ἐπιστολάς. 139. — πρὸ τοῦ ἐπισκόπου μὴ εἰσέρχεται μηδὲ καθίζεσθαι ἐν τῷ βήματι. B. 154. Γ. 221.—περὶ τῶν ἀπὸ τῶν οἰκείων ἐπισκόπων κταγινωσκομένων. Γ. 318. — οἱ τῆς λειτουργίας ἐκπίπτοντες. ὡς λαϊκοὶ μηδὲ μῶς ὑποδέξονται. B. 32. 62. 87. 352. Γ. 375. — μὴ πιπράσκουσιν τὰ τῆς ἐκκλησίας πράγματα. B. 39. — ἄνευ ἐπισκοπικῆς ἐπιτροπῆς οὐ δύνανται καταλλάσσειν. Γ. 309 314. 407. — περὶ τοῦ παρασυνάγοντος. E. 39. — ἐπιτίμιον τοῦ ἐν χεῖλεσι μιανθέντος. Δ. 228. — μὴ ἔχειν γυναῖκα συνείσακτον. B. 120. 317. Γ. 60. 402. Δ. 269. — τί εἰ ἐδίασατο πρὸ τῆς αὐτοῦ χειροτονίας γυναῖκα. B. 137. Γ. 344—346. — μὴ παροινεῖτω. Δ. 402. — πρεσβύτερος μοναχὸς οὐ λειτουργεῖ ἄνευ μανθόου. Γ. 429. — μὴ μεταλαμβάνων ἄνευ λόγου, προσφορᾶς γενομένης, ἀφορίζεται. B. 11.—κατ' ἐπιτροπὴν τοῦ ἐπισκόπου ποιεῖ σταυροπήγιον. Δ. 430.—εἰ προσδεκτέοι οἱ ἐν Ῥώμῃ, Νεαπόλει, Σικελίᾳ, καὶ Λογγοβαρδίᾳ χειροτονηθέντες; Δ. 434 γ' καὶ δ'.—πῶς δεκτέον τοὺς μετὰ αἰρετικῶν συνεσθίοντας; 431 ε'. —ὁ ἀπὸ καθηρημένου ἐπισκόπου χειροτονηθεὶς, ἄδεκτος. 434 ή'. — περὶ τῶν συμφαγόντων μεθ' ἑτεροδόξων καὶ Κωνσταντινου τοῦ μητροπολίτου. 431 θ'. — περὶ τοῦ παραθέντος τὰ περὶ γάμων δεσμοτικὰ ἔγγραφα. A. 300. — Ὅρα Ἐπίσκοπος, Κληρικὸς, Χειροτονία.

Πρεσβύτερος, ὅρα Προκαθήμενοι.

Πριμμικέριος, ὀφφίκιον. E. 410. 533. — ἐκατόνταρχος. B. 444.

Πρίμοσος. Γ. 541.

Πρισκιλλα καὶ Μαξιμίλλα, ψευδεῖς προφήτιδες. B. 190.

Προαγωγὸς, τίς λέγεται; A. 323.

Προάστεια, εἰ δωροῦνται; E. 93.

Προαύλια, Δ. 8.

Προβλήματα ἐκκλησιαστικά· ἢ ἐπ' αὐτῶν ἰδιαιτέρως ἀπάντησις παντὶ ἐφάται, ἢ δὲ δημοσίᾳ, τοῖς ἐπισκόποις. B. 150.

Προδοταί, Γ'. 442.

Προηγιασμένη λειτουργία. B. 427.

Προικῶν. Γ'. 440.—παραδοθέντα τέχνους, ἂν ἀφείρωται τῷ Θεῷ, μνήτω ἐν τῷ μοναστηρίῳ. B. 631.

Προῖξ, πότε δίδεται τῷ ἀνδρὶ κατὰ χρῆσιν, καὶ πότε κατὰ δεσποτείαν; A. 250. — προτίμησις. Γ'. 201.—προνόμιον τῆς μοναχῆς ἐπὶ

τῆς προικός. Β. 542.

Προκαθήμεναι μὴ καθιστάσθωσαν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις. Γ. 181.

Πρόλογος Φωτίου εἰς τὸν Νομοκάνονα. Α. 5.

Πρόνκος, διαφορὰ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν. Β. 478. 536. Δ. 8.

Προνόμιον, ἢ δίκαιον ὁ ἀφαιρούμενος πόλεως τινος τὸ τῆς ἰδικῆς ἐπισκοπῆς προνόμιον ἀτιμοῦται. Α. 57. — δίκαιον ἀρχιερωσύτης τοῦ ἐπισκόπου Καρχηδόνας. Α. 44. — προνόμια τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τῆς αὐτοῦ συνόδου. Α. 44. 143. Β. 173. 280. 387. Γ'. 253. — τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχαιδῶν. 219. — τοῦ Κυζίκου. Ε. 329. — τοῦ ἐν τῷ Σινᾷ. 331. — τοῦ Μονεμβατίας. 333. — τοῦ Βουλγαρίας. Α. 44.

Πρόξimos ἴμφανς, (proximus infantiae), ὁ πλησιάζων τῇ νηπιώδει ἡλικίᾳ, τὸ ἀπὸ ζ'. ἔτους καὶ κάτωτέρω παιδίον μέχρι τοῦ γ'. Α. 128. — πρόξimos πουμερτατος (proximus pubertati), ὁ πλησιάζων τῇ ἡβῃ, ἀπὸ τοῦ ζ'. ἔτους μέχρι τοῦ ιδ'. αὐτ.—Πρόξimos, ὀφείκιον. Ε. 539.

Προπίτεια, ὁ ἐκ προπτείας φονεύων κληρικὸς καθαιρεῖται. Β. 83.

Προσευχή· τὸ πρὸς ἀνατολὰς προσεύχεσθαι, ἐκ παραδόσεως. Δ. 283. — τοὺς ὁμοζύγους ἀπέχεσθαι ἀλλήλων ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς. Β. 333. Δ. 9. — περὶ τῶν μὴ παραμενόντων ἐν τῇ προσευχῇ καὶ τῇ μεταλήψει. Β. 13. Γ. 125.

Προσκλαίοντες, Δ. 66. Γ'. 363.

Πρόσκλαυσις, ἔξω τῆς πόλης τοῦ εὐκτηρίου. Δ. 66.

Προσκύνησις τῶν ἁγίων εἰκόνων πῶς γίνεται; Γ'. 248.

Προσφορὰ, ἀπὸ νηστικῶν μόνον γίνεσθαι. Γ. 416. — μὴ γίνεσθαι ἐν αἰκοῖς. Γ. 224. — πῶς γίνεται ὑπὲρ τοῦ ἑαυτὸν ἀνελόντος; Α. 120. — ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας μόνον εἰδόναι τὰς προσφορὰς. Γ. 105. 106. — εἰ τὰ προσφερόμενα ἐν ἐκκλησίᾳ ἀδιαφόρως χρῆ ἐσθίειν τὸν ἱερέα καὶ ὡς βούλεται. Δ. 421. Γ'. 322. — εἰ χρῆ ἐσθίειν προσφορὰς ὑψωμένας τοὺς κεκωλυμένους ἀπὸ τῆς ἁγίας δωρεᾶς; Δ. 425. — οὐχ ἀμαρτάνει τις ὑπὲρ τριῶν ἀνθρώπων μίαν προσκομίζων προσφορὰν, ἢ μίαν ἅπτων κανθήλαν. Α. 28. — ἀπρόσδεκτος ἢ προσφορὰ ἀνδρὸς ἔχοντος ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ γυναῖκα ἀνευλόγητον. Ε. 369. — εἰ δεῖ γίνεσθαι προσφορὰν παρὰ γυναικὸς τεκούσης καὶ μὴ λαβούσης εὐχὴν μετὰ παρέλευσιν μ'. ἡμερῶν; 370. — εἰ τῶν ἐταιρίδιων δεκταὶ εἰσιν, ἢ οὐδ'; 371. — εἰ δεκτὴ ἢ προσφορὰ πατρὸς, οὐ εἰδότες ὁ υἱὸς πορνεύει; 379. — οὐκ ἔξεστι ταῖς ἱερεῦσιν ἀφορισμένα κρεῶν μέλη λαμβάνειν. Β. 543.

Πρόσφυγες τῶν ἀπανταχοῦ θεῶν ἐκκλησιῶν. Ε. 218. Γ'. 263. — τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐκζητοῦσιν οἱ οἰκονόμοι. Γ. 471. — οἱ μὴ ἀπογραφόμενοι οὐκ εἰσὶ πρόσφυγες. 472. — μὴ ἔξεῖναι πρόσφυγα;

- ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐξωθεῖν. 471.
 Πρωτέκδικος, Γ. 495, 539. Δ. 531. 537. 572. Ε. 409. — δικαιοδοσία
 περὶ ἐλευθεριῶν. Γ. 495.
 Πρωτεύοντες, οἱ ἐπίσκοποι τῆς πρώτης καθέδρας, Γ. 404.
 Πρωτοκανόναρχος. Ε. 533.
 Πρωτονοτάριος, Ε. 409. 531.
 Πρωτοπαπᾶς. Ε. 539.
 Πρωτόψαλτης. Ε. 440. 533. 539.
 Πτώσις, ἢ ἀμαρτία, Δ. 295. — ἀνάστασις, ἢ ἐκ τοῦ πτώματος τῆς ἀμαρ-
 τίας ἀνόρθωσις αὐτ.
 Πτωχεῖον ἢ ξενῶν, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ γινέσθω ἀπὸ τῆς τοῦ διαθέτου τελευ-
 τῆς. Α. 88.
 Πτωχικά, τὰ περιτεύοντα ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς προσόδου. Β. 77.
 Πτωχοί· τὰ καταλιμπανόμενα αὐτοῖς ἔρρωνται. Α. 102. 105.
 Πτωχοτρόφος, Σ'. 514.
 Πύθωνος πνεῦμα, Β. 446.
 Πυρκαϊά, δαμονιώδης τελετή. Β. 458.

Ρ.

- Ῥάβδος ἐπισκοπική, σηματρία αὐτῆς. Δ. 548. 552.
 Ῥαβέννης ἐπίσκοπος. Β. 304.
 Ῥασοφόροι, περὶ δοκιμασίας αὐτῶν. Δ. 497. — ὁ Ῥασοφορῖσας μετὰ
 τρισαγίου οὐ μετασχηματίζεται εἰς λαϊκόν. Β. 666.
 Ῥεφερενδάριος. Β. 532. 538.
 Ῥινότμητος, Ἰουστινιανός. Β. 300.
 Ῥίτωρ, μέγας, ὄφρικιον. Ε. 532. 573.
 Ῥόπαλον φονευτήριον. Β. 682.
 Ῥουσάλια, εἶδος πανηγύρεως. Β. 449.
 Ῥουφινιανός, ἐπιστολὴ Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου. Δ. 82.
 Ῥουφινιανῶν μονή. Β. 675.
 Ῥύσις. Δ. 598. Σ'. 106. 443. — αἷματος. Γ. 212. 322.
 Ῥωμανός, Δεκατηνός. Β. 449.
 Ῥώμη, ἀμφισβήτησις πρεσβείων. Δ. 409. — θέσπισμα Κωνσταντίνου.
 Σ'. 260. — διχόνοια τῆς Ῥωμαϊκῆς πρὸς τὴν Ἀλεξανδρινὴν ἐκ-
 κλησίαν. Γ. 547. — ἀποστολικὴ καθέδρα. Γ. 286. — πρῶτος
 αὐτῆς ἀρχιερεὺς ὁ Λίνος. αὐτ. — Νέα Ῥώμη. Β. 173. 175.
 Ῥωσσία· ἵνα ἡ σύνοδος αὐτῆς καὶ ὁ θρόνος Μοσχόβου, Πατριαρχεῖον λέ-
 γηται. Ε. 149. — ἵνα ὁ αὐτοκράτωρ Ῥωσσίας ἔχη τὸ μνημό-
 σιον αὐτοῦ ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς τῆς ἐκκλησίας. 155. — δια-

κήρυξις ὅτι αὐτοκέφαλος, πράττουσα ὅσα οἱ τέσσαρες πατριαρχικοί θρόνοι, 160. 163. — τάξις τῶν ἐπισκοπῶν τῆς Ῥωσικῆς ἐκκλησίας. 525.

Σ.

Σαββατιανοί, Β. 189. Ε. 450. Γ. 60.

Σαββάτιος, αίρετικός. Β. 189.

Σάββατον, δημιουργίας ὑπόμνησις. Β. 84. Δ. 401. — μὴ νηστεύειν. Α. 333. Β. 84. 434. Γ. 443. — μὴ δὲ σχολάζειν. Α. 314. Γ. 496. Δ. 401. — τίνας Γραφὰς ἀναγινώσκειν; Α. 114. Γ. 485. — πότε ἀπονησιζέσθαι τὸ μέγζ σάββατον; Β. 512. Δ. 1. 393. — τοὺς ὁμοζύγους ἀπέχεσθαι ἀλλήλων. Δ. 9. 334. 338. — εἰ γρὴ μὴ κλίνειν γόνυ ἐν σαββάτῳ; 418. — οἱ τὰ σάββατα μετὰ τῶν ἀζύμων φυλάττοντες μήτε Χριστιανοὶ μήτε Ἰουδαῖοί εἰσι. 409. — τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον, οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον. Β. 512.

Σαββελιανοί, Β. 165. 533. Ε. 447. — πῶς δεκτέον αὐτοὺς τῇ ἐκκλησίᾳ προσιόντας; Β. 187. 529. Δ. 398.

Σαββέλιος, αίρετικός, ἐπίσκοπος Πενταπόλεως. Β. 168.

Σάγκτιππος, Δ. 546.

Σακελλάριος, τίνα τάξιν ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἀξιώμασι κατέχει; Ε. 409. 531. — καθήκοντα αὐτοῦ. Δ. 534. Ε. 531. 534.

Σακέλλη, μικρὰ, μεγάλη. Ε. 409.

Σακελλίου, καθήκοντα αὐτοῦ. Δ. 534. Ε. 531. 537. — τάξις αὐτοῦ. Ε. 409. 531.

Σάκκος, ὄρα Ἱερὰ ἄμφια.

Σακκόφοροι. Δ. 497. — ἀναβαπτίζονται αὐτ.

Σαμαρείτης, βαπτιζόμενος καὶ μὴ προσάγων τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, τρωρεῖται. Α. 50. — ἂν δύναται λαμβάνειν, ἢ διδόναι δωρεάς, ἢ παραπέμπειν Σαμαρείταις; 244. — οἱ γήδια γεωργοῦντες δύνανται γράφειν κληρονόμους αὐτῶν τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν Σαμαρείτας αὐτ. — μὴ ἐχέτωσαν Χριστιανούς οἰκέτας. Β. 585.

Σαρδικῆς ἢ Τριαδίτης σύνοδος. Β. 179. Γ. 227.

Σατανᾶς, Β. 459. — παραδοθῆναι αὐτῷ, ἀφορισθῆναι ἔστι. Δ. 111.

Σατυρικά πρόσωπα, Β. 449.

Σάτυροι. Β. 449.

Σεβαστοκράτωρ. Α. 227.

Σεθηριανοί, Γ. 64.

- Σελήνη· πῶς εὑρίσκεται ὁ κύκλος τῆς σελήνης; Γ'. 415. — διατί ἰθ' οἱ κύκλοι; 441. — διατί ἄρχονται ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου; 443.
- Σέργιος, Πατριάρχης, τόμος αὐτοῦ. Β. 614.
- Σεσιδηρωμένοι, ἡσυχαστής. Β. 68.
- Σήμαντρον· περὶ τῆς διὰ τριῶν σημάτων μετακλήσεως εἰς τοὺς θείους ναοὺς τῶν μοναστηρίων. Δ. 520.
- Σημείωμα ἑκκλησιαστικόν, πῶς γίνεται; Γ. 374. — συνοδικόν, ἀνέκκλητον. Γ. 450.
- Σηρικὴ ἐσθῆς, Γ. 408. ὄρα Βῆρος.
- Σιγῆ, ἀτολή γυναικός, Β. 468. Γ'. 497.
- Σίλης, μητροπολίτης, φρονόμει τὴν βασιλείαν προσώπων Μιχαὴλ τοῦ Δούκα. Β. 229.
- Σικελία, ὑπέκειτο τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως. Β. 172. — ἀπεσπάσθη ὑπὸ χειρῶν τυραννικῶν. αὐτ.
- Σίκερα, Β. 5.
- Σίλωστρος, Πάπας Ῥώμης. Γ. 449. Γ'. 261. — θέσπισμα πρὸς αὐτόν. Β. 475. Γ'. 261.
- Σίμωνος αἵρεσις, Ε. 547.
- Σισίνιος, ὄρα Τόμος.
- Σκευὴ καὶ ἀναθήματα ἱερὰ. Α. 408. Γ'. 306. — περὶ τοῦ μὴ ἀγοράζοντος τοιαῦτα δι' ἀνάβησιν αἰχμαλώτων. Α. αὐτ. — τὰ ἱερὰ σκευὴ οὐ πιπράσκειται αὐτ. — τίς ἢ ἐξαιρέσις; 409. — οἱ ἐκποιοῦντες ἢ χωρεύοντες αὐτὰ δι' ἄλλον τινὰ λόγον ἐπιτιμίαις ὑποβάλλονται. 408. Β. 272. — πότε δίδονται ἄδεια πωλεῖν σκευὴ μηδεμίαν ποιοῦντα χρῆσιν; Α. 409. — τί οἱ εἰς οἰκείαν χρῆσιν τὰ ἱερὰ σκευὴ σφετεριζόμενοι; Β. 93. 682. — μὴ ἄπτεσθαι ὑπὸ ὑπηρετῶν. Γ. 494. — μὴ κοινοῦσθαι. Ε. 284. — πῶς λογίζονται τὰ τῶν Λατίνων ἱερὰ σκευὴ; 430.
- Σκευοφύλαξ, καθήκοντα αὐτοῦ. Δ. 534. Ε. 534. — τάξις. Ε. 409. 534. 534.
- Σικηνή, τί ἐστὶ; Α. 322. Β. 444.
- Σικηνοί, Β. 449. Γ'. 372. 443. — μετανοοῦντες προσδέχονται. Γ. 444. — ποινὴ τῶν κατὰ σικηνοὺς μιμουμένων σχῆμα μοναχῶν. Β. 666. — καὶ ὁμόσασιν ὡς οὐκ ἀποστήσονται τῆς πορνείας, ἀναχωροῦσι μὴ φοβούμενοι τὴν ἐκ τῆς ἐπιτορκίας ποινὴν. Α. 319.
- Σκοπὸς, ὁ ἐπίσκοπος, ὡς ὀφείλων γρηγορεῖν. Β. 75.
- Σκότιος, ὁ νόθος. Γ'. 129.
- Σκυλίτζη χρονικόν. Β. 449.
- Σόλυμα, ἡ Ἱερουσαλήμ. Β. 430.
- Σοφρ, κληρικὸς τοῦ Ἀπόλλωνος. Δ. 345.

Σπάδωνες, εὐνοῦχοι. Β. 30.

Σταδιοδρόμος, ἀφορίζεται. Δ. 400.

Σταυροπήγιον, εἰς θεμέλιον μοναστηρίου. Β. 650. Γ'. 262. — καὶ πρεσβύτερος ποιεῖ κατ' ἐπιτροπὴν ἐπισκόπου. Δ. 430. — τίνων ἐξουσιάζει ὁ Πατριάρχης, καὶ τίνων ὁ ἐπίσκοπος; Ε. 110. 112. Γ'. 262. — ὅτι ὑπὸ μόνου τοῦ Πατριάρχου δίδονται κατ' ἔθος τὰ σταυροπήγια. Β. 40. Γ'. 257. — οἱ γογγυσμοὶ τῶν κατὰ τόπους μητροπολιτῶν οὐκ εἰσηκούσθησαν. Β. 41.

Σταυρὸς, τιμὴ ἀποδοτέα καὶ νῶ, καὶ λόγῳ, καὶ αἰσθήσει. Β. 474. Γ'. 248. — μὴ ἐγχαράττειν ἐν τῷ ἐδάφει σταυρόν. Β. 475. Γ'. 444. — τὸ τῷ τύπῳ αὐτοῦ κατασημαίνεσθαι ἀπὸ παραδόσεως ἐπεκράτησε. Δ. 283. — ἀνάθεσις σταυρῶν τῷδε τῷ ἱερῷ πῶς ἐκτελεῖται ὑπὸ τοῦ κληρονόμου; Α. 98. — κύρωσις ἐγγράφου διὰ τοῦ τύπου τοῦ σταυροῦ. Γ. 328. — τοὺς τιμίους σταυροὺς ἐν εὐαγέσι τόπους ἀποτίθεσθαι. Β. 475.

Στέφανος, λιθοβολούμενος ἤϋχετο ὑπὲρ τῶν διωκτῶν αὐτοῦ. Δ. 27. — Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως χειροτονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Καίσαρείας. Β. 249.

Στιχάρια μετὰ ποταμίων. Δ. 548.

Στρατευόμενος πῶς προσδέχεται ὁ λειποστρατήσας ὥστε μαρτυρῆσαι ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ, εἶτα δὲ ἀναστρατευσάμενος; Β. 440.

Στρατιώτης προσίων διδασκέσθω μὴ ἀδικεῖν ἢ συκοφαντεῖν, ἀπειθῶν δὲ ἀποβαλλέσθω. Δ. 400.

Στρωμνάς μὴ στρωννύειν ἐν ἐκκλησίᾳ. Β. 476. — μὴ διατυποῦν διὰ παιδὸς καὶ στρωμνῆς τὴν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν. 494.

Στυππῆς, Πατριάρχης. Ε. 76. Γ'. 133.

Συγγένεια· διαίρεσις αὐτῆς, Ε. 397. 422. Γ', 126. — ἡ πνευματικὴ κρείττων τῆς κατὰ σάρκα. Β. 428. Ε. 407. 425. Γ'. 138. — ἡ ἐξ αἵματος καὶ ἡ πνευματικὴ κωλύει τὸν γάμον μέχρι τοῦ γ'. βαθμοῦ, ἡ ἐξ ἀγχιστείας μέχρι τοῦ ς'. ἡ δὲ ἐκ τριγενείας μέχρι τοῦ δ'. Ε. 175. 424. — βαθμοὶ αὐτῆς. Γ'. 125. — τὴν πνευματικὴν τοῖς αὐτοῖς βαθμοῖς περιγράφεσθαι οἷς καὶ τὴν φυσικὴν. Ε. 407. — ἐξ υἰοθεσίας. 426. — οὐ μέσολαβεῖ συγγένεια ἐν τῷ ἀνδρὶ καὶ τῇ γυναικί. 438. — τοῖς μοναχοῖς οὐκ ἔστι. Β. 417. — ἡ τῆς ἀπειρημένης συγγενείας εἰς γάμον σύστασις πῶς ἐπιτιμᾶται; Δ. 222.

Σύζυγοι, μετνοῶν διὰ τὸ παράνομον συνοικέσιον εἰς τοὺς κατηχουμένους τάττεται. Δ. 352. — οἱ σύζυγοι ἑαυτοῖς ἀρκείσθωσαν. 399. — ἐπιτίμιον τοῦ τὴν συνημμένην ἀπωθουμένου καὶ ἐτέραν ἀγομένου. 404. — τοῖς ἀποκαρεῖσιν οὐκ ἐφείται ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνδιαιτᾶσθαι. 471. — οἱ μὴ ἐγκρατευόμενοι τὴν ἐσπέραν τῆς κυ-

- ριακῆς ἐπιτιμῶνται. 485. — πρὸς δὲ καὶ οἱ κατὰ τὴν Μ'. αὐτ.
— εἰ μεταλαμβάνουσιν οἱ συγγενόμενοι σύνοικοι; Δ. 334. 393.
456.
- Συκοφαντία, πρῶτα πλῆ; Γ. 600. — κατ' ἐπισκόπου. 209.
- Συλημβρίας ἐπίσκοπος. Γ. 439.
- Συμβόλαια, Σ'. 444.
- Συμβολαιογράφος, ποιῶν τὸ ἀρραβωνικὸν συνάλλαγμα παρὰ τὰ διατεταγμένα, τιμωρεῖται. Α. 288.
- Συμβολή, ἀπὸ συμβολῆς συμπόσια. Γ. 221.
- Συμβουλή ἄσολος ἐν εἴδει παιδιᾶς οὐκ ἐνοχοποιεῖ. Δ. 231.
- Συμπάθεια, Β. 553.
- Συμπεριφορὰ, οἰκονομίας συγκατάθεσις. Δ. 312.
- Συμπλεκτικὴ ἔννοια τοῦ διαζευκτικοῦ συνδέσμου. Β. 477.
- Συμπόσια ἀπὸ συμβολῆς ἀπαγορεύονται. Α. 327. Γ. 221. Σ'. 266. 444.
— ἀφελεῖσθαι τὰ τῶν ἐλλήνων συμπόσια. Γ. 465.
- Σύμφωνα, Σ'. 444.
- Συναγωγή· περὶ τῶν προσφερόντων ἐν αὐταῖς, ἢ ἐν ἱεροῖς ἔθνων. Α. 134.
— ὄρα Ἰουδαῖος.
- Συναλλάττω, ἐπὶ ἀθέσμου σχέσεως. Δ. 225.
- Συνάξεις Ἰεραὶ, περὶ τῶν ἀποστρεφόμενων αὐτάς. Σ'. 445.
- Συνειδῶς ἢ συνεγνωκῶς τοῖς ἁμαρτάνουσιν, ὁμοίως κολάζεται. Δ. 228.
Γ. 68. Σ'. 445. — τίνες λέγονται; Γ. 69.
- Συνείσακτος γυνή, Β. 120. Σ'. 193.
- Συνεισφοραὶ χρηματικαὶ τῶν μητροπόλεων ὑπὲρ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.
Ε. 134.
- Συνεπιστάμενοι κληρικοῖς ἁμαρτίματα, Σ'. 445.
- Συνηγορεῖν ἀπηγόρευται τοῖς ἰερωμένοις. Γ. 349. Σ'. 343.
- Συνήθεια μακρὰ, Α. 39. 41. Ε. 403. Σ'. 240. — ἄγραφος πότε παραβαίνεται; Α. αὐτ. — τινὰ τάξει καὶ κανόνι κρατοῦνται, τινὰ δὲ συνηθεῖα ἐτυπώθη. Γ. 289. — τὰ τῆς ἀκριβείας καὶ τὰ τῆς συνηθείας εἶδέναι χρῆ. Β. 550.
- Συνιστάμενοι. Σ'. 363.
- Συνοδικόν, ὄρα Σημεῖωμα. — βιβλίον, Δ. 585.
- Σύνοδοι ἐτησίως γινόμεναι, Β. 50. 126. 265. 324. Γ. 162. Σ'. 446. — ἰσχὺς τῶν δεδογμένων αὐταῖς. Α. 37. Γ. 297. Σ'. 8. 446. — περὶ τῶν μὴ ἀπιόντων εἰς αὐτάς; Α. 155. Γ. 496. — ὅτι δις τοῦ ἔτους γίνεσθαι τὰς τοπικάς. Α. 155. Β. 50. 124. 265. 324. 577. Γ. 162. 352. 489. Σ'. 446. — πῶς τιμωροῦνται οἱ κατ' αὐτῶν γράφοντες, ἢ ἀναγιώσκοντες; Δ. 263. — τοῦ πατριάρχου Γερμανοῦ περὶ συνόδων. 339. — ἀριθμὸς τῶν οἰκουμενικῶν καὶ ἀπόστασις αὐτῶν ἐπ' ἀλλήλων. 370. Σ'. 8. — πρώτη

ἐν Νικαίᾳ. Α. 375. 389. Β. 113.—τὰ ἐν αὐτῇ ὀρισθέντα φυλαττέσθωσαν. Γ. 297. — ὁμολογία τῆς πίστεως αὐτ. καὶ 617. δευτέρα ἐν Κωνσταντινουπόλει. Α. 377. 390. Β. 165. — τρίτη ἐν Ἐφέσῳ. Α. 378. 390. Β. 192. — τί οἱ περιώμενοι ἀκυροῦν τὰ πεπραγμένα αὐτῇ; Α. 274. Β. 199.— τετάρτη ἐν Χαλκηδόνι Α. 380. 391. Β. 216. — πέμπτη ἐν Κωνσταντινουπόλει, Α. 382. 391. Β. 292. — τίνες ἀνεθεμάτισε; Β. 292. — ἕκτη Β. 294. — οὐδέτερα ἐξέδοτο κανόνας. αὐτ. — ἡ ἐν Τρούλλῳ. Α. 383. 392. Β. 293. καὶ ἐπ.—προσφωνητικὴ ταύτης ἐπιστολὴ πρὸς Ἰουστινιανόν. Β. 295.—ὅτι κυρίως οὐ λέγεται ἕκτη, ἀλλὰ πενθέκτη, καὶ διατί; Β. 300. — ἐπιτίμιον τῶν παραβαίνόντων τὰ τῇ συνόδῳ ὀρισθέντα. Α. 311. Γ. 280. — ἐβδόμη ἡ ἐν Νικαίᾳ τὸ 6°. Β. 554.— ὄγδοη, ἡ πρώτη—δευτέρα ἐν Κωνσταντινουπόλει, Α. 392. Β. 647. — ἔπεται ἡ ἐν τῷ ναῶ τῆς ἁγίας Σοφίας. Α. 394. Γ. 705. — τῶν τοπικῶν καὶ οἰκουμηνικῶν ἀρχαιοτάτη καὶ πρώτη ἡ ἐν Καρχηδόνι. Γ. 4.— γινῶμαι τῶν ἐπισκόπων τῆς συνόδου ταύτης. 7. καὶ ἐπ. — ἐν Ἀγκύρᾳ. 20. — ἐν Νεοκαισαρείᾳ. 70. — ἐν Γάγγρα. 96. — ἀπολογία αὐτῆς δι' οὗ ἐξέθετο κανόνας. 117. — ἐν Ἀντιοχείᾳ. 122. — ἐν Λαοδικείᾳ 171. — ἐν Σαρδικῇ. 227. — πῶς καλεῖται νῦν ἡ Σαρδική; Β. 179 — ἐν Καρθαγένῃ. Γ. 286. — ἐν Ἰπκῶνι. 393. — περαματικὴ τίς; Γ. 479. — ὅτι οὐρὲν τῶν ἐκ ταύτης διορθωτέον. 395. — Ἀδρουμέτου. 393. — ὅτι ἐν τῇ κατ' ἔτος συνόδῳ ἐκάστη ἐπαρχία ἐπισκεπτέσθω. 395. 430.— περὶ τῶν μὴ ἀποστειλάντων εἰς ταύτην τοποτηρητάς. 521. — μὴ γίνεσθαι ἀνευ ἀνάγκης. 535. — κατὰ ἐλλήνων καὶ αἰρετικῶν. 557. — περὶ διαγνώσεως ἐπισκόπων. 558. Β. 237. — κατὰ Δονατιστῶν 559. — κατὰ τῆς αἵρέσεως Πελαγίου καὶ Κελεστίνου. 560. — ἐπιστολὴ τῆς ἐν Ἀφρικῇ συνόδου πρὸς Βονιφάτιον. 608. — κολάζει τοὺς ἀρχιερεῖς. Β. 711.—ἐτέρα πρὸς Κελεστίνον. 618. — περὶ τῆς ἱεράς συνόδου τῆς Ῥωσσίας. Ε. 160. — περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι. 177. — νόμος καταστατικὸς αὐτῆς. 602.

Συνοικέσιον τίνα ἀπαγορεύονται διὰ συγγένειαν; ὄρα Γάμος. — μέχρι τίνος βαθμοῦ συγγενείας χωρεῖ; ὄρα Βαθμοί. — ὅτι παρὰ τῶν ἐπισκόπων ὀφείλουσι κρίνεσθαι καὶ ἐκδικέσθαι. Ε. 281.— προτροπὴ συνοικεσίου, ἡ λεγομένη βούλλα, 588. — τόμος περὶ βαθμολογίας συνοικεσίων. Ε. 164.

Σύντεκνος, χήρα γάμῳ μὴ συναπτέσθω. Β. 429. — κώλυμα πρὸς γάμον τῆς θυγατρὸς. Β. 407.

Συνωμοσία. Β. 264. 382. Γ. 449.— χήρην ἀγαθοῦ τινος ἂν κολάζεται αὐτ. — ποινὰ. Α. 229, Β. 263. 382. Γ. 449

Σύστασις, Δ. 66.

Συστατικαὶ ἐπιστολαί. Σ' 91. ὄρα Ἐπιστολαί.

Σφύγιον, μὴ προσφέρειν ἐν ἐκκλησίαις, ἢ ἐν τάφοις, ἢ ἐν μνημοσύνοις.
Ε. 387.

Σφραγίζειν ἐηλοὶ τοῦ ἀγίου μύρου χρεῖν. Γ. 6. — μὴ σφραγίζειν τὸ ἐν τῇ
προθέσει ποτίριον. Δ. 428.

Σχῆμα τί λέγεται; Γ. 25. Δ. 209. — μέγα καὶ μικρόν. Β. 707. — μετὰ
τὸ κληρικὸν ἢ τὸ μοναχικόν ὁ γάμος ἀπηγόρευται. Β. 318. —
τῶν σχημάτων, ἧτοι τῶν κατ' ἐπιφάνειαν οὐ φροντιστέον. Δ. 174.

Σχίσμα. Α. 261. Δ. 89. — διαφορά πρὸς τὴν ἀρεσιν καὶ τὴν παρα-
συναγωγὴν. Δ. 89. Σ'. 57. 450.

Σχισματικοί. Β. 185. — εἰ ἀναβαπτίζονται; Γ. 2. Σ'. 450.

Σχολάζουσα ἐπισκοπή. Γ. 156.

Σχολάζων ἐπίσκοπος. Γ. 156. — ἐκκλησία αὐτ. — σχολάζοντος καὶ
ἀπρονοήτου διαφορά. Δ. 57.

Σῶμα ψυχικόν, καὶ σῶμα πνευματικόν. Β. 119. — οὐ κακὸν τὸ σῶμα,
οὐδὲ κακίας ἀρχή. Δ. 75. — σώματος λώβη οὐ μαιίνει, ἀλλὰ
ψυχῆς μολυσμός. 99.

Σῶστρα, ὄρα Ἐῶστρα.

T.

Τάγμα ἱερὸν. Β. 321.

Τάξις ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ τάξει μενέτω. Δ. 402. — τῶν κληρικῶν, Σ'.
455. — τῶν θρόνων. Ε. 455.

Ταρσίου Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστολή. Δ. 375.

Ταρσός, ἐπαρχία σχολάζουσα. Γ. 156.

Ταυτοπάθεια. Η. 568.

Ταφή, Σ'. 465.

Τάφοι γυναικεῖσι ἐν ἀνδράσιν μοναστηρίοις μὴ κατορυτέσθωσαν. Β. 418.

Τέκνον περὶ τοῦ μὴ τρέφοντος μηδὲ παιδεύοντος τὰ ἴδια τέκνα. Γ. 110.
396. — περὶ τῶν προφάσει θεοσεβείας ἀναχωρούντων ἀπὸ τῶν
γονέων. 112. — τέκνα τῶν κληρικῶν Σ'. 456.

Τελευτώντες περὶ τῆς περιουσίας τῶν μὴ ἐπὶ παισὶ τελευτώντων. Ε.
122. 124.

Τεσσαρακοστή, ὅτι μία. Α. 135. Β. 428, Σ'. 456. — ὅτι γρη' νηστεύ-
ειν. Β. 88. — τὴν προηγιασμένην λειτουργεῖν. 427. — ἀπέ-
χεσθαι τυροῦ ταῖς σάββασι καὶ ταῖς κυριακαῖς αὐτῆς. 436. — οὐ
προσφέρεται ἄρτος εἰμὴ ἐν σαββάτῳ καὶ κυριακῇ. 428. Γ. 216.
— μὴ λύειν τὴν πέμπτην τῆς ἐσχάτης ἐβδομάδος. Β. 367. Γ.
217. — οὐ τελοῦνται μνήμαι μαρτύρων εἰμὴ ἐν σαββάτῳ καὶ

- κνωσικῆ. Γ. 218. — οὐδὲ μνημόσυνα. Γ'. 456. 463. — οὐδὲ γάμοι, ἢ γενέθλια. Γ. 219. Δ. 489. Γ'. 463. — οἱ κατὰ τὴν Μ'. μὴ ἐγκρατεῦόμενοι σύζυγοι ἐπιτιμῶνται. Δ. 485. — μὴ βαπτίζειν μηδὲ ἱερουργεῖν. 489. — κατὰ τίνας ἡμέρας τῆς Μ'. γίνεται χειρουργία; 490. — πόθεν παραλάβομεν φυλάττειν τὰς Μ', καὶ ὅτι οἱ ταύτας παραβαίνοντες παρνομοῦσι. 580.
- Τεσσαρεσκαιδεκάτιται**, ἢ Τετραδίται. Β. 187. Γ. 176. Γ'. 61. — πῶς δεκτέον τούτους τῇ ἐκκλησίᾳ προσιόντας; Β. 187. 529. Δ. 398. — κατάλουςι διὰ τοὺς Τετραδίτας. Β. 83.
- Τετραγαμία**, οὔτε τοῖς κανόσιν, οὔτε τοῖς νόμοις δεκτὴ. Δ. 244.
- Τετράς**, νηστήσιμος. Β. 88. 367. 512. Γ. 242. Δ. 43. Γ'. 473. — διαίτῃ; Δ. 43. 395. — ἐξάρεσκ τῆς Διακαινησίμου. Δ. 488.
- Τετυπωμένη**, ἢ ἀπολυτικὴ ἐπιστολή. Γ. 367.
- Τζιμισκῆς**, Ἰωάννης, ἐξωθεῖται τῆς ἐκκλησίας. Γ. 44.
- Τζίτας**, εὐνοῦχος, ἀπολύεται τῆς ἐπιτορίας. Δ. 168.
- Τμή**, ὁ βαθμὸς τοῦ ἱερατικοῦ. Γ. 136. — διατηρεῖται καὶ μετὰ τὴν παῦσιν τῆς ἱερουργίας. Β. 313.
- Τμήμα**, ἂν ἀντιστρέφεται. Γ. 52.
- Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας κανονικαὶ ἀποκρίσεις**. Δ. 331.
- Τοιχωρυχία**. Δ. 325.
- Τοκίζειν** ἀπηγόρευται κληρικοῖς, Γ. 306. Γ'. 473. — Ὅρα Κληρικός.
- Τόκος**, ἑκατοστιαῖος. Β. 152. — ἡμιόλιοι, αὐτ.—τοὺς κληρικοὺς μὴ λαμβάνειν. Β. 59. 151. 328. Γ. 174. Δ. 451. Γ'. 473. — οἱ τόκους λαμβάνοντες ἱερῶνται, διορθούμενοι. Δ. 134. — οἱ τόκους λαμβάνοντες οὐ κωκωνοῦσιν, οὐδὲ τοῖς πιστοῖς συνεσθίουσι. Δ. 430.
- Τόκος** τῆς Θεοτόκου ἀλόχευτος. Β. 486. Γ'. 322.
- Τόμος**, ἐνώσειος, ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου κατὰ τῆς τετραγαμίας. Α. 280. Ε. 3. Γ'. 159. — τῶν δυτικῶν, δι' οὗ ἐθεδακώθη τὸ ἐν Νικαίᾳ σύμβολον. Β. 179. — Σισινίου· θέματα κεκωλυμένου γάμου. Ε. 11. 395. — τόμος περὶ μοναστηρίων. Β. 614. — ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου καὶ Ἀλεξίου Πατριάρχου περὶ τοῦ ἀναθεματίζεσθαι τοὺς ἀποστασίαν κινουντας κατὰ βασιλείως. Γ. 97. — τόμος συνοδικὸς περὶ τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησίας, Ε. 177. — τόμος περὶ συνοδικῶν Γρηγορίου. Ε. 167.
- Τόπος**, διακρίνει τὸν κλέπτην τοῦ ἱεροσύλου. Α. 141. — ὁ ὑπ' ἀσεβῶν βεβηλωθεὶς φευκτέος. Δ. 402.
- Τοποτηρηταὶ** ἐπαρχιῶν. Γ. 537. — ἐλευθέρως εἶναι. 510.
- Τοποτηρητής**. Γ. 357.
- Τραγικὰ πρόσωπα**. Β. 450.
- Τριαδίτις**, ὄρα Σαρδική.
- Τόμ. Γ'.

- Τριάς, ἁγία, ὁδερμία διαφορὰ τῶν προσώπων. Γ. 300. — περὶ τοῦ μὴ δοξάζοντος αὐτήν. Σ'. 74. "Ορα Ἁγία Τριάς.
- Τριγαμία. Α. 280. — οὐ γάμος λέγεται ἀλλὰ πολυγαμία. Δ. 102. 203. 242. 427. 438. 480. Σ'. 138. — ὅτι ἐπιτρέπεται τῷ μὴ ὑπερβάντι τὸ μ'. ἔτος, ἢ μὴ ἔχοντι τέκνα. Ε. 7. 416. Σ'. 159.
- Τριγένεια Σ'. 133. — ἡ ἐκ τριγενείας συγγένεια κωλύει τὸν γάμον μέχρι τοῦ δ'. βαθμοῦ. Ε. 173. 366.
- Τριοδεύων πῶς ἐπιτιμᾶται; Ε. 384.
- Τρίπολις, ἐπαρχία τῆς Συρίας. Β. 287. — Ἀφρικῆς. Γ. 329. — ἕνα τοποτηρητὴν ἐκεῖθεν πέμπεσθαι. Γ. 329. 424.
- Τριτάγιον ἀπηγόρευται ἢ προσθήκη Ὁ σαυρωθεὶς δι' ἡμᾶς. Β. 490. — τίς ἢ παράδοσις περὶ τοῦ ὕμνου τούτου; 491.—ὕμνος Σ'. 476.
- Τρίγας τῆς κεφαλῆς μὴ καλλωπίζειν. Β. 533. Σ'. 476.
- Τρόπαιον, πῶθεν λέγεται; Δ. 260.
- Τυάνων μητρόπολις. Β. 246. Ε. 83.
- Τυμνωρυχία. Α. 325. Σ'. 477. — ὀρισμός. Δ. 222. 405. — εἰς πόσα διήρηται; 326. — ἐπιτίμιον τοῦ ἀφελομένου ἐκ τῶν τάφων μόνον λίθους. Α. 207. Δ. 222. 326. 405. 444. Σ'. 478. — τοῦ ἀνορύττοντος τὰ τῶν τετελευτηκότων σώματα αὐτ. — ὑπόκειται τῷ τῆς Ἱεροσουλίας νόμῳ. Α. 207. Σ'. 478. — ἐπιφέρει ἀτιμίαν αὐτ. 208. — χρηματικῶς τιμωρεῖται. αὐτ. — καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς πασχάλιας ὁ τυμνωρύχος δεσμοῦται. Α. 208. — πῶς οἱ μεθ' ὀπλων, καὶ πῶς οἱ ἄνευ ὀπλων; Α. 207. Σ'. 478. — οἱ ἄνευ βασιλικῆς κελεύσεως, ἢ ἐπισκοπικῆς διαγνώσεως τεθνεώτων λείψανα μετακινούντες, ὡς τυμνωρύχοι ἐνέχονται. Α. 209. Σ'. αὐτ.
- Τυμνωρύχος, Δ. 222. Σ'. 477.
- Τυπικά κτητόρων, πότε κρατεῦσιν; Α. 88. — οἱ δομητορες, τῶν εὐαγγῶν ὄκτων ἐκτιθέασιν τὰ τυπικά αὐτῶν, Β. 651.
- Τύπος, τῆς πρὸς τοὺς Δονατιστάς συνελύτσεως. Γ. 525. — τύποι πραγματικοί, τὰ βασιλικά προτάγματα. Β. 247. — τοὺς τύπους καὶ τὰς σκιάς ἀσπαζόμεθα ὡς σύμβολα τῆς ἀληθείας. Β. 494.
- Τύπτειν κληρικοῖς οὐκ ἐφείται. Σ', 479.
- Τυραννίδα μελετώντος ποιητή. Γ. 97.
- Τυρεύω, φατριάζω. Β. 382. Σ'. 449.
- Τυρόν προτενεγκῶν ἐπὶ τὸ θεσιαστήριον ἡγούμενος καθηρέθη. Β. 5.
- Τυροφάγος, Β. 89. — πῶς δεῖ διατιῆσθαι τοὺς μοναχοὺς τῆ δ'. καὶ Σ'. τῆς τυροφάγου. Δ. 430.
- Τυφλός, οὐ συνηγορεῖ εἰμὴ περὶ ἰδίας ὁδοῦ. Β. 468. — οὐ γίνεται ἐπίσκοπος. 400. — ἐπιτίμιον τοῦ χλευάζοντος αὐτόν. 74.
- Τύγης ἐπίκλησις ἀπηγόρευται. Β. 358.

Υ.

Υβρίζω· περί τοῦ ὑβρίζοντος βασιλεία. Α. 313. Β. 408.

Υβρις, Σ'. 481.

Υδροπαραστάται, Β. 373. Δ. 90. Σ'. 320.

Υδωρ, βαπτισμάτος ἀγιάζεται πρότερον. Γ. 3. — ζέον. Β. 373. Δ. 462. Σ'. 301. — ἡ εὐλογία τοῦ πρὸς βάπτισμα ὕδατος ἀπὸ παραδόσεως. Δ. 283.

Υιοθεσία, Σ'. 436. 482. — γαμβροῦ. Α. 278. — ἐγίνετο καὶ διὰ τελετῆς ἱερᾶς. Β. 430. — ἐπετρέπη καὶ τοῖς ἐνούχοις· αὐτ. — καὶ τῷ παρθένοις· αὐτ. — μέχρι τίνος βαθμοῦ κωλύει τὸν γάμον; Σ'. 437. — λέγεται καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτισματος ἀναδοχή. 438.

Υἱός, ὁμοούσιος τῷ Πατρὶ. Β. 414.

Υπέκκυμα, τῷ ἐκ τῶν παθῶν πυρὶ μὴ παράθειναι. Β. 417.

Υπεξούσιος, οὐ γαμει νόμιμος ἄνευ τῆς τῶν κρατούντων συναίνεσεως. Α. 310. Δ. 185. 189.

Υπεξουσιότης, οὐκ ἀφίεται τις ταύτης διὰ τὸ κληρωθῆναι. Α. 72. — ἐξαιρέσις. αὐτ. — πῶς λύεται; Γ. 398. — διὰ τῶν ἀξιωματίων τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας. αὐτ.

Υπερβερεταῖος, ὁ Ὀκτώβριος μῆν. Β. 50.

Υπερπηδᾶν τὸ πῦρ ἀπηγόρευται. Β. 457.

Υπήνη, ἐπιτίμιον τῶν διευθετιζόντων τὸν πώγων. Β. 535.

Υπηρέτης, Σ'. 482. — οὐχ ἄπτεται τῶν ἱερῶν σκευῶν. Γ. 190. — καθήκοντα αὐτοῦ. αὐτ. — οὐ φέρει ὠράριον. αὐτ. — ἀπηγόρευται τὸ εἰς καπηλεία εἰσιέναι. 192. — ἔτι δὲ καὶ τὸ ἄρτον διδόναι ἢ ποτήριον εὐλόγεῖν. 193. — οὐ δεῖ τὰς θύρας ἐγκαταλιπόντα τῇ εὐχῇ σχολάζειν. 211. — περί τοῦ βαθμολογούντος τὸν ἀλλότριον ὑπηρέτην. 271. — περί τοῦ τῇ μνηστῇ αὐτοῦ συναλλάξαντος, ἢ κλεψιγαμήσαντος. Δ. 225. — μὴ γίνεσθαι παρὰ τοὺς κανόνας. Γ. 46. 92. 139. 141. 222. 243. Δ. 275.

Υπόβολον, Σ'. 483.

Υπδιάκονος, Β. 322. Σ'. 482. — ἱλικία. 337. — κατέχει τὰς θύρας τῆς ἐκκλησίας. Ε. 191. — χειρίζεται τὰ ἅγια. 371. — ὄρα Διάκονος.

Υποκατάστασις, Σ'. 349. — τί ἐάν τις βαρυνθῇ τοιαύτη ἐξ ἀπαιδίας, καὶ μὴ βουληθῇ γαμῆσαι δι' ἀσκησιν; Α. 105. 249. 251. — εἰ δὲ ὑπὸ αἴρεισιν παιδοποιεῖται καταλειφθῇ τινι, ἔχει τὸ καταλειφθῆναι καὶ μὴ παιδοποιῶν. 249.

Υπόκρισις ἀρνήσιος· τῆς πίστεως ἐπιτιμᾶται. Δ. 19. — τοῦ Δαβὶδ ὡς ἐπιλήπτου. αὐτ.

- Υπομνήματα ἀρχιερέων, πότε εἶσιν ἀνυπόστατα; Α. 89.—ὕπομνήματα ἐν Κωνσταντινουπόλει περὶ Ἀγαπίου καὶ Βαγαδίου Γ. 625.
- Υπομνηματογράφων. Ε. 409. 532. 537.
- Υπομνήμων. Ε. 538.
- Υπομνήσεις καὶ ἐκδιδοσάμοι, μετὰ τιμῆς προσαγέσθωσιν τοῖς κληρικοῖς, μοναχοῖς κ.λ.π. ἐπὶ τοῖς χρηματικοῖς, ἰδιωτικοῖς, καὶ δημοσίοις. Α. 476.
- Υπομνηστικόν, περὶ τῶν κοινωνησάντων τοῖς Ἀρειανοῖς ἐν Λυκοῖ τῆς Αἰγύπτου. Δ. 343.
- Υπόπτωσις, θέσις τῶν μετανοούντων. Δ. 66.
- Υποστάσις. Ε. 486. καὶ ἐπ. Δ. 406.
- Υπουργία καὶ φορεσία ἀναγνωστῶν, ψαλτῶν, καὶ ὑπηρετῶν. Α. 446.

Φ.

- Φαινόλια διὰ πολυσταυρίων, σημασία αὐτῶν. Δ. 548.
- Φαλκίδιον, Γ'. 484.—χωρεῖ καὶ ἐπὶ τοῖς τῷ Θεῷ ληγατευομένοις. Α. 99.
- Φαμενώθ, ὁ Μάρτιος μῆν παρ' Αἰγυπτίοις. Γ'. 404.
- Φαντασία ἱερέως, ἐάν φαντασθῆ, λειτουργήσῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἢ λαϊκὸς κοινωνήσῃ; Δ. 455. 602. Ε. 370.
- Φαρμακεία; ἐπιτιμᾶται ὡς ὁ φόνος. Δ. 110. 221. Γ'. 356.
- Φάρμακον, Β. 519.—τί ὁ δοῦς τῷ δούλῳ φάρμακον, ἀντὶ ἰατρείας; Α. 197.—τὰ ἐν τῇ κληρονομίᾳ εὑρεθέντα φάρμακα οὐ διαιροῦνται μεταξὺ τῶν κληρονόμων. αὐτ.—τὰ κακὰ φάρμακα οὐ πιπράσκονται. αὐτ.—τίς ἡ ἐξίλιξις; αὐτ.—οἱ παραφρονῆσαι τινα φαρμάκῳ ποιούντες πῶς ἐνέχονται; αὐτ. Δ. 221.—φόμος τῶν ἐμβρύων διὰ φαρμάκων. Γ'. 493.
- Φαρμακός, Δ. 110, 221, 404. Ε. 384. Γ'. 356.
- Φατρία ὄρισμός. Α. 258. Β. 264. Γ'. 449.
- Φαυστῖνος, Ε. 649.
- Φαύστου ἐκκλησία, Γ. 560.
- Φελώνιον, ἢ διφθέρα. Γ. 485.
- Φθόνος, Δ. 301.
- Φθορά, Δ. 158. Γ'. 484.—τί διαφέρει τῆς κλεψιγαμίας; αὐτ.—καὶ αὐτὴ ἢ κατὰ βίαν ἐπάγει καθαίρεσιν. Δ. 203.—ἢ πρὸς ἀνάγκην, ὡς τῆς δούλης, ἀνεύθυνος ὡς πρὸς τὴν εὐαρείσαν. 202.
- Φθορεὺς, διακονίσεως. Α. 244.—παρθένου. Β. 85. Δ. 150. Γ'. 201.—χήρας. Α. 309. Δ. 140.—νύμφης. Δ. 239. 240.—ἐπιτροπευομένης. Α. 215.—ἀπηγόρευται τὸ ἀγαγέσθαι τὴν φθορεῖσαν. Γ. 85. Δ. 157. 459. 469.—ἐπιτίμιον τοῦ ἐγγάμου συμπληρέντος

- ἐλευθέρα. Δ. 149. 308.— τῆς κατ' ἐπιτήδευσιν φθαρσίσης. 404.
 — ὁ συνερχόμενος τῇ ἡτιονι εἶ'. ἐτῶν φθορεὺς ἐστίν, ἀλλ' οὐ
 γαμέτης. Ε. 35. — ὁ ἀνὴρ οὐ κινεῖ ὡς τοιοῦτος περὶ τῆς πρὸ
 τοῦ γάμου βιζίας τῆς παρθένου φθορᾶς. Α. 215. — ἐπιτίμιον
 τῶν συνειδότην φθορὰν παρθένου. Γ. 68. Δ. 238. 240
- Φθέριον, τὸ φθέρρον τὰ ἔμβρυα. Γ. 64.
- Φιλαλίθης, βίβλος Σεδῆρου τοῦ αἰρετικοῦ. Σ'. 64.
- Φιλαργυρία Σ'. 483.
- Φιληδονία, Δ. 301.
- Φίλιππος, τοποτηρητῆς Ῥώμης. Γ. 286. — ὁ Ἀριδαῖος. Σ'. 406.
- Φιλιπούπολις. Β. 99.
- Φιλοξενία, Β. 57. Σ'. 81. 402.
- Φιλοχρηματία, Δ. 301.
- Φίλων. Σ'. 406.
- Φλαβιανός, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Β. 290. — Ἀντιοχείας.
 Γ. 632.
- Φλάβιος Ἀρχάδιος. Γ. 623.
- Φλωρεντίνος, ἐπίσκοπος. Γ. 558.
- Φόβος· ἡ ἐξ αὐτοῦ ἀγωγή τί διαφέρει τῆς βίας; Δ. 63
- Φοινίκαί δύο ὑπάγονται τῷ Ἀντιοχείας. Β. 131.
- Φονεὺς, πότε τιμωρεῖται ὡς τοιοῦτος καὶ πότε οὐ; Α. 200. — τίς
 ἐστίν; 334. Β. 83. 519. Γ. 63. 65. Δ. 96. 112. 129. 131.
 190. 214. καὶ ἐπ. 215. 314. — ἐπιτίμιον τοῦ ἐκουσίου φονέως. Β.
 83. 139. Δ. 110. 314. 404. 430. 442. Σ'. 485. — τοῦ ἀκου-
 σίου, ἢ ἐκ προπετείης. αὐτ. — τοῦ ἐν πολέμοις φονεύσαντος. Δ.
 442 Σ'. 488. — τοῦ φονέως ἱερατικοῦ. Δ. 191. Ε. 49. — πε-
 ριουσία τοῦ φονέως, Ε. 124. — οἱ ἐκουσίως φονεύσαντες, τῇ
 ἐκκλησίᾳ προσφεύγοντες, μὴ προσδεχέσθωσαν. Δ. 256. — προσ-
 θέχεσθαι μὲν κατὰ συμπάθειαν, ἀειφυγία δὲ καὶ περιουσίας ἐκ-
 πτώσει καταδικάζεσθαι. 258 — οἱ ἀκούσιοι φονεῖς κατὰ τὴν πε-
 ρίστασιν παιδεύεσθωσαν. Δ. 241. — ὄρα Πληγί.
- Φορεσία, ὄρα Ὑπουργία.
- Φρατρία, Σ'. 449.
- Φροντιστῆς ἐκκλησίας. Γ. 500. — διορίζεται ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου
 ὅπως προνοῇ περὶ τῶν ἐκκλησιῶν ἅμα τῷ αὐτοῦ ἐπισκόπῳ. Ε.
 26. — τῆς ἐν Ἰππῶνι. Γ. 550. — ἐκκλησιαστικοῦ διακονήμα-
 τος. Σ'. 514.
- Φρύγες, προσερχόμενοι βαπτίζονται. Γ. 177. Σ. 62.
- Φύκη τοῖς γνάθοις περιτίθεσθαι ἀπηγόρευται. Β. 451.
- Φυλακὴ περὶ τῶν μετὰ τὸ φυλακισθῆναι ἐξομοσάντων. Δ. 16. — περὶ
 τῶν ἐν φυλακῇ κατακρίτων. Σ'. 272. 480. 495.

- Φυλακτὰ, ἀπαγορεύονται. Β. 466. Γ'. 362.
 Φυλακτήρια, Β. 445. Γ'. 356.
 Φωκᾶς, Νικηφόρος, φονεύεται ὑπὸ Τζιμισκῆ. Γ. 44. — τοὺς ἐν πο-
 λέμοις ἀναιρουμένους ἤθελε τοῖς μάρτυσι συναριθμεῖσθαι. Δ. 132.
 Φῶτα, ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη. Γ'. 409.
 Φωτεινανοὶ, Β. 165, Γ. 176. Γ'. 68.
 Φωτεινός, αἰρετικός ἐκ Συρμίου. Γ'. 68.
 Φωτίζομαι, βαπτίζομαι· δεῖ τοὺς φωτιζομένους τὴν πίστιν ἐκμανθάνειν.
 κλπ. Α. 121. Β. 485.
 Φώτιος, Πατριάρχης, Β. 705. — Νομοκάνων. Α. 35. — Σύνταγμα
 Β. 1. — συγκροτεῖ σύνοδον χάριν συνδιαλλαγῆς τῆς παλαιᾶς καὶ
 νέας Ῥώμης. Β. 705.
 Φωτισμός· μὴ δέχεσθαι εἰς φωτισμὸν μετὰ δύο τῆς Μ'. ἐβδομάδας.
 Α. 121.

X.

- Χαλκίδος ἐπίσκοπος. Γ. 442. Ε. 530.
 Χάρις Θεοῦ. Γ. 563. Δ. 391. — ἄπρατος. Β. 355. — δεῖ εἶναι χάριν τὴν
 χάριν. Δ. 371. — ἄνευ αὐτῆς οὐδὲν πληροῦμεν. Γ. 565. — ἡ τοῦ
 Θεοῦ χάρις βοήθειαν παρέχει τοῦ μηκέτι ἀμαρτάνειν. Γ. 563.
 Χαρσιῶν πρεσβυτέρου μιὰρὰ δόγματα. Β. 201.
 Χαρτουλᾶριος, Ε. 410. 533. 539.
 Χαρτοφύλακος ὀφφίκιον. Β. 156. 587. Δ. 530. Ε. 409. 412. 531. 537.
 — προκἀθηται τῶν ἀρχιερέων. Β. 323. — Πέτρου — περὶ κανονι-
 κῶν ὑποθέσεων. Ε. 369.
 Χαρτοφυλακεῖον, καλῶς καλεῖται ἐπισκοπεῖον. Β. 587.
 Χατζιτζᾶριοι, αἵρεσις, Δ. 407.
 Χεῖλσαι μιανθῆναι τί λέγεται; Β. 374. Δ. 228.
 Χειμαζόμενοι, τίνες καλοῦνται; Γ. 56. καὶ ἐπ.
 Χειραφέτησις, πῶς γίνεται; Γ. 396. — ἐπάγεται ἐκ τοῦ διορισμοῦ εἰς
 ἀξιώματα τῆς Μ. ἐκκλησίας. 398. — ἐν ἐκκλησίᾳ. 470. — ὄρα
 Ὑπεξουσιότης, Ἐκκλησία.
 Χειροθεσία, τίνα ἀμαρτήματα λύει; Α. 230. Γ. 84. — διαφερὰ πρὸς τὴν
 χειροτονίαν. Γ. 326. — πρὸς τὴν ψῆφον. 158.
 Χειροπέδαι τοῦ Χριστοῦ διὰ τῶν ἐπιμανίκων σημνίνονται. Δ. 548.
 Χειροτονία, Γ'. 496. — πόθεν λέγεται; Β. 2. — κώλυμά ἐστι πρὸς γά-
 μον. Α. 212. Β. 318. Δ. 477. — ὁ χειροτονηθὸς ἐστὶ
 παρθένος, ἢ ἐκ παρθενίας μονογαμίας. Α. 59. Β. 15. 25. 312.
 330. Γ. 131. — οἱ δέγαμοι οὐ χειροτονοῦνται. Β. 312. Γ. 131.

— τίσι μόνοις ἔξεστι πρὸ τῆς χειροτονίας γαμεῖν; Β. 33. 253.
318. Γ. 342. — ἡ χρηματίσασα γυνὴ τοῦ χειροτονουμένου ἐπισκόπου ἐγκλείεται. Β. 8. 419. Ε. 321. — ἡ ἀπὸ λαϊκῶν ἄμεσος εἰς ἐπισκόπου βαθμὸν χειροτονία ἀπαγορεύεται. Α. 52. Β. 403. 447. 701. Γ. 89. 174. 257. — ἡλικία τῶν χειροτονουμένων. Α. 65. 66. Β. 254. 337. Γ. 88. 342. Γ'. 302. — ὅτι μετὰ προηγουμένην ἐξέτασιν τελεῖται. Α. 46. 172. Β. 437. Γ. 482. Δ. 364. Ε. 28. — τί ἂν τις κατηγορήσῃ τοῦ μέλλοντος χειροτονηθῆναι; Α. 46. 172. Β. 429. Γ. 425. — τί ὁ συκοφαντικῶς κωλύων αὐτήν; Α. 48. 172. Γ. 427. — ὁ ἀνάξιος καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐκβάλλεται. Δ. 344. — λύει τὴν ὑπεξουσιότητα. Α. 80. Ε. 443. καὶ 445. — μὴ χειροτονεῖν ὑπερόρια. Α. 58. Γ. 150. 164. 442. Δ. 404. 479. Ε. 27. — μηδὲ ἐπὶ χρήματι, ἢ ἀξιώματι. Α. 43. 64. Β. 37. 247. 354. 572. 634. Δ. 278. 368. 373. 404. 471. — ἄκυρος. Β. 449. — οὐ χειροτονεῖται τις πρὶν ἢ πάντας τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ Χριστιανούς ποιῆσθαι. Α. 50. Β. 105. Γ. 399. — οὐδὲ οὔτινος ἡ γυνὴ ἐμοιχεύθη. Α. 73. Γ. 82. — οὐδὲ ὁ διὰ νότον βαπτισθείς. Γ. 89. — οὐδὲ ὁ ἀσώτως ζήσας. Δ. 427. — πῶς ὁ φαῦλος τῇ διαγωγῇ. Α. 52. — οἱ ἀπὸ παλλακίδος, ἢ διγάμων, ἢ τριγάμων παῖδες, εἰ ἄξιοι, χειροτονοῦνται. αὐτ. — περὶ τοῦ ὑποκειμένου ἀμαρτήματι καὶ χειροτονηθέντος. Α. 65. Β. 79. **438.** — τί ὁ χειροτονῶν ἄγαμον; Α. 212. — τί ἂν τις χειροτονήσῃ τὸν ἐτέρῳ διαφέροντα ἄνευ τῆς τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ γνώμης; Β. 450. — χειροτονία ἐπισκόπου ἢ κληρικοῦ, καὶ ἐὰν ὁ διὰ λιθέλλου χειροτονηθεὶς παραιτῆται τὴν ἐπισκοπὴν. Α. 45. Β. 1. 4. 47. 122. 203. 206. 267. 379. 388. 560. 690. Γ. 150. 160. 164. 176. 182. 243. 325. 352. 423. 452. Δ. 275. 353. 359. 364. Γ'. 496. — τιμᾶσθαι τοὺς χειροτονήσαντας ὑπὸ τῶν χειροτονουμένων. Β. 46. — μὴ ὑπερτίθεσθαι τὰς τῶν ἐπισκόπων χειροτονίας ὑπὲρ τὸ τρίμηνον. Α. 49. Β. 273. 346. 696. Γ. 435. 493. 500. 580. 585. 587. — πόσοι ἐπίσκοποι προστεθῆναι ὀφείλουσι τῷ ἀριθμῷ τῶν χειροτονούντων, προκειμένης ἀντιλογίας; Γ. 425. — τί ὅτε χρεῖα χειροτονίας ἐπισκόπου; Α. 59. Γ. 243. — ὑφ' ἑνὸς ἐπισκόπου χειροτονεῖται κληρικός. Β. 4. — πόσοι χειροτονοῦσιν ἐπίσκοπον; Β. 1. 39. 122. 564. Γ. 325. 423. 625. — ἡ τοῦ Πατριάρχου ὑπὸ τίνος ἐπισκόπου τελεῖται; Β. 473. — εὐ τὸ γένος ζητεῖται τῶν χειροτονηθησάντων. Β. 99. 379. — ἡ τῶν ἱερέων καὶ λοιπῶν ἱερατικῶν ἀπαιλεῖται μικρὰ τινα ἀμαρτήματα ἐκτὸς πορνείας. Γ. 45. — τί ὅταν προκειμένης χειροτονίας ἀποδημῇ ἐπίσκοπός τις; 243. — μὴ γίνεσθαι τὰς χειροτονίας παρουσίᾳ ἀκρω-

μένων. Β. 3. Γ. 175.—γίνεσθαι δὲ συμμαρτυροῦντος τοῦ ἱερατείου. Β. 4. Δ. 347. —μὴ λαθραίως. αὐτ.—ὁ χειροτονούμενος ὀφείλει ὑπομιμνήσκεισθαι τοὺς ὄρους φυλάττειν. Γ. 352. Ε. 544.—λαμβάνειν ἐπιστολάς παρὰ τῶν χειροτονούντων. Γ. 514. 518. Ε. 541.—καὶ ἐντάγματα. Ε. 544.—τί οἱ ὀμνύοντες μὴ καταδεχθῆναι τὴν χειροτονίαν; Δ. 124. 164. 165. 221. 248.—ἡ ἐκλογή τοῦ χειροτονηθητομένου οὐκ ἐφείται τῷ ὄγλῳ. Β. 37. 79. 564. Γ. 176. 183. 425. Δ. 493. —περὶ τῶν ὑπὲρ χειροτονίας διδομένων. Ε. 280.—εἰ ἐξεστι χειροτονεῖν εἰς τὴν ἔξω χώραν ἱερεῖς ἀζυμίταις. Ε. 403. —ὁ ὑπὸ καθηρημένου ἐπισκόπου χειροτονηθεὶς πρεσβύτερος, ἀδεκτός. Δ. 434 ἡ. —κατὰ τίνας ἡμέρας τῆς μεγάλης Μ'. ὀφείλει γίνεσθαι; 490.—περὶ τῆς ἐν τῷ καιρῷ τῆς χειροτονίας τῶν μητροπολιτῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων γενομένης τοῦ συμβόλου ἀσφαλείας. Ε. 566. —εἰ προσδεκτέοι οἱ ἐν Νεαπόλει, Ῥώμῃ, Σικελίᾳ, καὶ Λομβαρδίᾳ χειροτονηθέντες. Δ. 434 γ' καὶ δ'.—ἐκλαμβάνεται ἐνίοτε καὶ ἀντὶ τῆς ψήφου. Γ. 326. —δι' ἐπτὰ ἡμερῶν τελειοῦσθαι τὴν ἐκάστου βαθμοῦ χειροτονίαν. Β. 703.—μὴ ἀθρόον εἰς τὸ τῆς ἐπισκοπῆς ὕψος ἀνάγεσθαι. 704.—τὸν ἀρχιερέα μετὰ τὴν χειροτονίαν ἀποδιδίτασθαι τῆς γαμετῆς. Β. 7. 330.

Χήρα, τίς λέγεται; Α. 309. Γ'. 171. —ἡ χηρεία τῆς παρθενίας ἐλάσσων. Δ. 140. —τί ἂν ἡ χήρα ἢ ὁ χῆρος εἰς γάμον ἔλθῃ; 154. —τί ἡ ἐν Κυρίῳ γαμουμένη; Β. 105. 225. Γ. 102. 507. Δ. 185. 189. 209.—τί ἂν ἡ χήρα δούλη εἰς δεύτερον ἔλθῃ γάμον; Δ. 209.—τάς χήρας ἐκ τῶν τῆς ἐκκλησίας βοηθεῖσθαι. Δ. 350.—οὐ καταλέγεται ἐλάσσων ξ'. ἐτῶν. Β. 254. 398. —ὁ χήραν ἀγχιγόμενος οὐχ ἱερατῆς. Β. 25. —χήρα κληρικῶ οὐ δευτερογαμεῖ. 419.

Χιδόρα, Β. 4.

Χλευάζω, πῶς ὁ γωλὸν, ἢ τυρλὸν, ἢ κωφὸν χλευάζων ἐπιτιμᾶται; Α. 327. Β. 74. Γ'. 484.

Χλιαρηνός, πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Γ'. 354.

Χοραύλης, ἢ κιθαριστής, ἢ ὄρχηστής. Δ. 400.

Χόραυλος, ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ κεχειροτόνηται Μάξιμος. Β. 177.

Χουμέλη, μεθυστικόν. Β. 5.

Χουμνος, Θεσσαλονίκης ἐπίσκοπος. Γ'. 139.—περὶ βαθμῶν συγγενείας. Ε. 397.

Χρήματα ὁ ἐπιθυμῶν αὐτῶν ἐμπίπτει εἰς ἀδικίας. Β. 566. Δ. 301.

—μὴ προτιμᾶσθαι τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. Β. 575. —χρησις αὐτῶν πρὸς τὸ ἀπαλλαγῆναι διωγμῶν. Β. 38.

Χρῆσμα. Γ. 44. Γ'. 113. 396. 515.—ποίησις αὐτοῦ. Δ. 126. Γ. 309.

— χρίσθαι δεῖ μετὰ τὸ βάπτισμα. Α. 426. — παρ' αἵρετικοῖς οὐκ ἔστι. Γ. 4. — οὐ γίνεται παρὰ πρεσβυτέρων. Γ. 309. — ἐν οἷ ἀπὸ ὀρθοδόξων Παυλιανίσαντες, ἐπιστρέφοντες χρίωνται μένον; Β. 461. 488. — τί οἱ μουσουλμανίσαντες; Β. 461. — ἀκολουθία περὶ χρίσεως τῶν ἐπιστρέφόντων Λατίνων. Ε. 443. — Ὅρος ἀντίθετος. Ε. 616.

Χριστίμπορος, Δ. 386.

Χριστιανισμὸς, Σ'. 615. — ἐλευθέρᾳ προαιρέσει δεκτός. αὐτ. Γ. 560.

Χριστιανοκατήγοροι, Β. 580.

Χριστιανὸς, ὀρισμὸς αὐτοῦ. Α. 35. — ἐλευθέρᾳ προαιρέσει προσέρχεται. Γ. 559. — τί ὁ προσφέρων ἔλαιον, ἢ λυχναπτῶν ἐν τοῖς βεβήλοις ναοῖς; Β. 91. — μὴ συλλούεσθαι γυναῖξιν. 483. — ὁ μὴ ἀσκῶν πᾶσαν ἀρετὴν, ὀνόματι μόνῳ Χριστιανὸς λέγεται. Γ. 559. — περὶ τοῦ ὑβρίζοντος τὸν Χριστόν. Δ. 194. Σ'. 516. — δεῖ αὐτὸν λέγειν τῷ ἀρχιερεῖ ὅτι ἂν ἀκούσῃ ἐναντίον γινόμενον. Β. 445. — μὴ ἀπίτω εἰς μαρτύρια, ἢ κοιμητήρια αἵρετικῶν. Γ. 479. — ἀπέχεσθαι τῶν Ἰουδαίων. Β. 83. — μὴ ἰουδαίσειν. Γ. 496. Β. 583.

Χριστὸς, τέλειος Θεὸς καὶ ἄνθρωπος. Β. 316. — ἐπιτίμιον τοῦ ἀρνούμενου αὐτόν. Β. 80. Γ. 21—22. 43. Δ. 238. 303. 404. 432. — ὁ ἀρνησάμενος ἐν τῷ τέλει τοῦ βίου ἀξιούσθω τῶν ἀγιασμάτων. Δ. 404. — μὴ ζωγραφίζειν ἀμὸν ἀντὶ Χριστοῦ. Β. 472. — περὶ τοῦ ἐπὶ Χριστοῦ διαιροῦντος τὰς ὑποστάσεις, Δ. 406. — ἡ τολμῶντος λέγειν τὸν Χριστὸν θεοφόρον ἄνθρωπον, αὐτ. — ἡ λέγοντος δεδοξάσθαι αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Πνεύματος. αὐτ. — Χριστὸς Κυρίου ὁ Βασιλεὺς. Γ. 44. — καὶ ὁ ἀρχιερεὺς. 45. — ἀναθεματίζονται οἱ ἀσεβῶς κατὰ Χριστοῦ ἐκφραζόμενοι. Γ. 297. — τί ἐάν τις γράψῃ τὸν Χριστὸν κληρονόμον; Α. 404. — ἀνάστασις αὐτοῦ. Β. 515. — ἐνδύονται αὐτὸν οἱ βαπτιζόμενοι. Β. 533.

Χριστοφόρος, μητροπολίτης Ἐφέσου. Γ. 424.

Χρόνος τῆ παραδρομῆ αὐτοῦ οὐ κυροῦται τὸ ἀνυπόστατον τῆς ὑπὸ λαϊκῶν κατοχῆς εὐαγῶν οἰκίων. Β. 643. — ὄρα Παραγραφῆ.

Χρυσίου δόσις ἄθεσμος. Β. 566. 576.

Χρυσόβουλλος λόγος, λεγόμενος Ἰατὴρ, Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ. Β. 603. — περὶ μοναστηριακῶν ἀκινήτων. 600.

Χρυσόμαλλος, αἵρετικός. Β. 78. — χρυσᾶ θεολογικὰ ἔπη. αὐτ.

Χρυσόφαντα ἐμβλήματα. Β. 365.

Χωλὸς, ἐπιτίμιον τοῦ χλευάζοντος αὐτόν. Β. 74.

Χωματηνοῦ, περὶ βιβλίων συγγενείας. Ε. 421.

Χωρεπίσκοπος, Σ'. 286. 516. — ποιήσεις αὐτῶν, πότε καὶ πῶς προσφύροισι, καὶ τίνας χειροτονῶσι; Α. 68. 116. Β. 645. Γ. 46. 92.

144. Δ. 275.—οὐ χειροτονοῦσιν ἄνευ ἐπιτροπῆς ἐπισκόπου. Γ. 47.—εἰς τύπον εἰσὶ τῶν Ο'. Γ. 92. 142. — οἱ ἀνεπίλεκτοι αὐτῶν διδόνασιν εἰρηνικὰς ἐπιστολάς. Γ. 139.—οὐ δύναται ἀφιέναι ἀμαρτίας. 93.— ἔχουσι προνόμια μείζω τῶν πρεσβυτέρων. αὐτ.—ὁ βαθμὸς αὐτῶν ἠπράκτησε. 47.

Ψ.

Ψάλλειν τίνα δεῖ; Α. 114. Σ'. 517.—μετὰ προσοχῆς καὶ κατανόησος. Β. 478. Σ'. 297.—τίνες ψάλλουσιν ἐν ἐκκλησίᾳ; Γ. 184.

Ψαλμοὺς μὴ ἐπισυνάπτειν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Γ. 186.—μηδὲ ἀναγινώσκειν ἰδιωτικούς. 225.

Ψάλτης, Σ'. 252.—καὶ μετὰ τὸ κληρωθῆναι εἰς γάμον ἔρχεται. Β. 33. 253.—μόνοι οἱ κανονικοὶ — ἐν ἐκκλησίᾳ ψάλλουσι. Γ. 184.—ἀπαχρεύεται τοῖς ψάλταις φορεῖν ὠράριον. 192.—πρὸς δὲ καὶ ἀγαγέσθαι εἰς γάμον ἑτερόδοξον γυναῖκα. Β. 33. 251. Γ. 180.—παρ' Ἀρμενίοις οὐ πάντοτε κείρονται. 379.—περὶ τοῦ κυβεύοντος, ἢ μεθύοντος. Β. 58.

Ψευδεπίγραφα βιβλία, Β. 77.

Ψευδομάρτυρες μὴ ἀπιέναι πρὸς τοὺς τῶν αἵρετικῶν ψευδομάρτυρας. Α. 27. Γ. 200. Σ'. 73.

Ψηλαφᾶν τὰ ἅγια διαφέρει τοῦ ἄπτεσθαι αὐτῶν. Γ. 371.

Ψηφίζω μὴ ψηφίζεσθαι περὶ γοήτων ἕως ἂν ἀποδειχθῇ τὸ ἔγκλημα ἐντελῶς. Α. 193.—ὁ ψηφισάμενος πέπαυται ἀπ' αὐτῶ τῶ πράγματι εἶναι δικαστής. 224.—πόσοι ψηφίζουσιν ἐπίσκοπον; Β. 1. 122.

Ψήφισμα περὶ χειροτονίας ἐπισκόπου. Α. 60.

Ψῆφος τὸ πάλαι χειροτονία ὠνόμαστο. Β. 5. Γ. 160.—ἀντὶ χειροτονίας ἐπὶ ἐπισκόπου κυριολεκτεῖται, καταχρηστικῶς δὲ ἐπὶ πρεσβυτέρου καὶ διακόνου. Β. 556. — αἱ ψῆφοι οὐ γίνονται ἐνώπιον τῶν ἀκρωμένων. Β. 2. Γ. 175. Σ'. 596. 498.—αἱ παρὰ ἀρχόντων ψῆφοι ἄκυροι. Β. 564.—ἡ τῶν πλειόνων κρατεῖ. 128.—ὅπως καὶ τίνες ὑφείλουσι ψηφίζεσθαι εἰς τὰς ἐκκλησίας; Ε. 291. Σ'. 496.—μὴ γίνεσθαι ψῆφον εἰ μὴ πάντες οἱ ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει ἐνδημοῦντες ἀρχιερεῖς μετακληθῶσι. Β. 128. Ε. 314.—τίνες ἐκ τῶν κληρικῶν προτιμῶνται εἰς τὸ ψηφίζεσθαι εἰς ἐπισκοπὰς Ε. 406.—τίνας δεῖ ψηφίζειν ἐπίσκοπους; 547.—πράξεις περ ψῆφων. 563—566. — ἀρχιερεὺς ἀρνούμενος τὴν ἐν ταῖς ψῆφοι ὑπογραφὴν αὐτοῦ καθαιρεῖται. Γ. 325. — ἐπὶ τρισὶ προσώπο

γίνεσθαι τὰς ψήφους παρὰ τῶν ἐπισκόπων. Α. 60. Β. 123. — ἢ τοῦ ἄρχοντος ψῆφος ὑπόκειται ἐκκλήτῳ, ὅτε ἐναντία ἐστὶ τῇ τοῦ ἐπισκόπου. Α. 173.—ἀναψηλάρησις τῆς ψήφου τῶν ἐπισκόπων. 180.

Ψυχῆς τρία μέρη. Β. 118.—κινδυνευούσης οὐδενὸς μᾶλλον φροντιστέον. 158.—δυνάμεις αὐτῆς. Δ. 296.—τίνα ἐλαττώματα ἢ κατορθώματα ἐρμύζει ἐκάστη. αὐτ.—τὰ ἀπτόμενα τοῦ λογιστικοῦ γείρονα. αὐτ.

᾽Ωμόυπνος, τοῦ ὕπνου ἐξανισταμένος οὐ καθεστηκότα τὸν λογισμὸν ἔχει. Δ. 27.

᾽Ωμοφῆριον, τὴν ἐκ τοῦ ἄλλοι πρὸς οὐρανὸν τοῦ πρωτοπλάστου μετέδρασιν σημαίνει. Δ. 548.

᾽Ωράριον, ἀπὸ τοῦ ὠρῶ, τοῦ φυλάσσω, Γ. 191. Γ'. 518. — ἀναγνώστης ἢ ψάλτης οὐ φέρει. Γ. 192.

᾽Ωριγένης, Α. 343. Β. 292. 304.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΚΤΟΥ ΚΑΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥ ΤΟΜΟΥ
ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ
ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ.

- Σελ. 7. σχόλ. 1379, γρ. 1375.
 σελ. 20. σχόλ. 1330 γρ. 1340.
 σελ. 65, στίχ. 1. 'Ακίφαλοι, γράφει, καὶ 'Ακίφαλοι
 σελ. 124, 12, περιστάνται γρ. περιστάνται
 σελ. 155, 28, αἰταῖτε γρ. ἀνταῖτε
 σελ. 296, 47, μὴ ὑγιαίνων γρ. μὴν ὑγιαίνων
 σελ. 304, 14, ἔμελλε γρ. ἔμειλε
 σελ. 323, 4, θ'. γρ. Η'.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ.

Ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων	σώμ. 40.
Ὁ ἐν Παιτρουπόλει φιλογενέστατος Κ. Δημήτριος Βερναρδάκης	» 46.
Ὁ Κ. Α. Μανάκης, Γενικὸς πρόξενος τῆς Ἑλλάδος ἐν Σερβίᾳ	» 100.
Ὁ ἐν Βουκουρεστίῳ Κ. Κωνσταντῖνος Τζόκανος	» 10.
Ὁ ἐν Βουκουρεστίῳ Κ. Λάζαρος Καλενδέρογλου	» 10.
